Др Велимир Михајловић

СРПСКИ ПРЕЗИМЕНИК

Др Велимир Михајловић

СРПСКИ ПРЕЗИМЕНИК

АУРОРА · Нови Сад

Уредник
Милорад Грујић

САСВИМ ОСОБИТИ Др ВЕЛИМИР МИХАЈЛОВИЋ

Проф. др Велимир Михајловић., Веља, није живео дуго, а живео је, помало наклоњен боемији, не умећи да се уклопи у системе. Понешто му је таквом одузето, прећутано и заташкавано. Причао је, понекад и само најближима, о томе, сетан. Пријатељи су га и по томе знали и по томе упамтили. Једно писано сведочанство о томе вала имати на уму када се говори о њему. Реч је о *Напомени издавача,* Института за јужнословенске језике Филозофског факултета у Новом Саду, у *Уводној напомени* књиге *Речник презтена Шајкашке,* Нови Сад, 1983, 6, у којој стоји:

> *У складу са чињеницом даје ова књига настала као резултат вишегодишњег рада на пријекту* Ономастичко - лексиколошка истраживања на терену Војводине, *чијије носилац од оснивања др Велимир Михајловић, Издавајеје био танирао да се носилац пројекта нађе на челу ауторског колектива ове књиге. Из разлога на које се није могло утицати, међутим, догодило се да носилац пројекта није имао удела у уобличавању књиге.*

Веља Михајловић је студирао руски у генерацији са преводиоцем Петром Вујичићем и историчаром књижевности Миливојем Јовановићем. Та генерација слушала је многе предмете из филологије са студентима југословенских књижевности и српскохрватског језика у којој су били: сјајни новинар Драган Никитовић, песник и библиограф Радисав Мића Цајић, приповедач Велизар Бошковић, критичар Петар Џаџић, потоњи професори универзитета: Слободан Марковић, Васа Милинчевић, и Милија Николић, историчари књижевности Милован Богавац, Станко Јовићевић, Предраг Лазаревић, Милутин Пашић и Петар Пешут. Мало је ко од њих на почетку студија, 1948, најављивао оно што ће бити од њих. Није се, тада, могло очекивати ни који су домети које ће досећи Веља Михајловић, а достигао је вредности да буде препознатљив и свој и у животу и у стваралаштву. Учио је лако језике. У позним годинама студија савладао је есперанто и преводио на тај језик Радоја Домановића, Бору Станковића и Лазу К. Лазаревића. Дружно се са есперантисима и ишао на њихове конгресе и упознавао свет. Прво запослење било му је Архиву Војводине, тада у Сремским Карловцима. Оданде се јавио у науци. Писао је према архивској грађи и објављивао у *Задружном архиву* (1958), цетињским *Историјским записима* (1960) и *Acta historica medecinae.* И превођење на есперанто и историјске теме нису га дуго држали и брзо се окренуо филологији. Пријавио је и одбранио на новосадском Филозофском факултету докторску тезу *Дримоними Фрушке Горе,* која је те године и објављена. Од тада објављу је искључиво радове из филологије. Централно место у његовом научном раду је лексикологија. Имао је богату библиотеку речника, која му је служила да трага за речима (лексемама). Писао је о називима ветрова, топонимима Срема и Србије, о лексици рибарства и, понајчешће, о презименима. У свему је био на терену историје језика и упоредне лексикологије. Природно је тако стигао да напише изузетну *Грађу за речник странихречи од времена Велике сеобе до Вуковог Рјечника 1815. године,* Нови Сад, 1972—4, а потом и до, такође, двотомног речника *Посрбице од Орфелина до Бука,* Нови Сад, 1984. године. Знао је Веља Михајловић добро да је у Матици српској бележена грађа за славеносрпски речник, а осећао је потребу да, ипак, начини речник страних речи и посрбица. Више но икоме било му је јасно да је за те послове било потребно и времена и рад много људи. Бојао се, међутим, да би се такав рад могао одужити у недоглед и неће или бити завршен или да ће се на њега морати чекати веома дуго, чак много година. Одлучио је стога, свестан одговорности и могућих недостатака, да објави *Грађу,* а не *Речник страних речи.* Лепше и одговорније не може се поступите у науци. Ваљда треба да буде забележено да је уза себе увек имао довољно картица да би у свим приликама где би се нашао, у Новом Саду, Београду и другде, бележио речи. Увече би уз речнике сређивао и обликовао грађу. Тако радећи наишао је 1969. на најстарије српско име Београда. Само истраживачу његова кова било је дато да открије такав податак. Утисак је да је пре био склон посрбицама а не туђицама.

Користио је Вељa Михајловић сва своја знања и познанства да би долазио до грађе која га је интересовала. Познавање архивске грађе, на пример, помогло му је да организује рад на *Речнику презимена Шајкашке,* а да се определи баш на његову израду допринело је објављивање двотомног дела *Шајкашка. Историја* I—2, Нови Сад, 1975. и лично пријатељство са Рајком Николићем, директором Музеја Војводине, који је био иницијатор израде монографије *Шајкашка.* Сем о српској лексици и презименима, писао је Вељa Михајловић и о мађарској, румунској и русинској.

Последњих година живота највише је Вељa Михајловић радио на књизи о презименима. У *Задужбини,* листу Вукове задужбине, објављивао је прилоге о презименима под насловом *Име и судбина.* Под њиме је желео да објави књигу која се сад објављује под насловом *Српски презименик.* Рукопис књиге прегледао је лесник, есејиста и преводилац Бранимир Живојновић, Бане. У њега је имао поверења, јер је био полиглота као и сам, а знали су се из гимназијских дана у Смедеревској Паланци.

Прилоге, расправе и студије, објављивао је Вељa Михајловић у свим водећим листовима код нас: *Прилози проучавању језика, Рад војвођанских музеја, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, Наш језик, Гласит цетињских музеја, Јужнословенски филолог, Зборник Матице српске за књижевност и језик, Књижевни језик (Сарајево), Расковник, Библиотекар, Политика, Дневник, Ономатолошки прилози* и други. Било би корисно објавити његове прилоге по тематици како би се на једном месту нашла лексиколошка грађа коју је објавио. Њој нико није посветио више пажње од њега.

Велимир Михајловић, Вељa, рођен је 18. маја 1928. у селу Старо Ланиште код Јагодине. Умро је 4. августа 1994. у Београду. Основну школу и гимназију завршио је у Смедеревској Паланци. Школске 1946—7. имао је прекид у школовању. Руски језик и књижевност студирао је на Филозофском факултету Београдског универзитета 1948—57. године. У Архиву Војводине радио је од 1965, а управник је био до 1969. године. Током 1957. завршио је у Загребу архивистички течај на коме је слушао и полагао латинску, глагољичку и ћириличку палеографију.

Током гимназијског и универзитетског школовања ишао је на оновремене радне акције. Зиме 1944—5. био је на Црном Врху, на сечи дрва за Београд. Са пруге Брчко—Бановићи, 1946, упућен је са југословенском бригадом у Пољску. Могућно је да је тај боравак у Пољској утицао на његово опредељење за славистику. Био је и на прузи Шамац—Сарајево и на Новом Београду.

Године 1969. именован је за управника Института за лингвистику и онде био иницијатор и извођач научних пројеката. Крајем 1974. изабран је за доцента, 1979. за ванредног професора, а 1985. и редовног. Предаваоје Упоредну граматику словенских језика.

У Карловцима је Вељa Михајловић упознао и заволео Дунав и на њему проводио много времена. Упознао је и заволео све што је у Карловцима и његовој околини било за памћење, али и подрумаре и пчеларе. Знао је и све карловачке скривене крчме. Највише је волео да сврађа и да води пријатеље, а имао их је уистину много, у крчму једног Руса. Успостављао је лако пријатељства и умео да их одржава и у земљи и у свету. Његове животне згоде су препричаване, а све више одлазе у заборав, а биле су и лепе и драге.

Биобиблиографију проф. др Велимира Михајловића начинила је и објавила Светлана Спасић —- Вукославовић у *Зборнику Матице српске за филологију и лингвистику,* књига 39, св. 2, 1996, 267-274.

Лаза Чурчић

У Тителу јуна—јула 2оо2.

А

АБАДИЋ

Овакво презиме носио је неки Петар, пренумер;,нт на једну Вукову књигу 1837. године, пореклом иероватно из Новог Сада; савремено презиме у Јагодини. Основа: муслиманско лично име *Абад(ин) у* эначен>у *побожан.* Уп. *Абадовић* - облик забележен у Босни 1886. године.

АБА*

Исељена мус фманска породица из села Кути (Дабарско иол>е); старо презиме Карића из села Чукути (Гламочко nojbe) о коме је сачувана следећа легенда: „Кад је Суљо Пилиповић јашио на хату, сва**ки** је орач морао уставити волове и чекати док Суљо прође. Један Абаз је орао кад је Суљо наишао. Када га Суљо нападне, Абаз га удари по врату; Суљо паде мртав, а Абаз узјаше коња и побегне 'у Босну' и тамо промени презиме" (Милојевић, Куп. 137); католичка породица у селу Прослап (Рама), у које су дошли из Пролошца у Далмацији пре 1878. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године најбројније у Доњем Пролошцу код Имотског.

Презиме је идентично са муслиманским антропонимом *Абаз у* значењу *лав.* Уп. *Абазовић у* Араду (Румунија) са историјском потврдом из 1755. године; забележено је још у Поуњу, Гласинцу, Зети, у Паљусима код Ваљева где су дошли из Дробњака после 1827. године: у Болечу (код Београда) „прича се да су најстарији *Абазовићи* који су водили порекло од неког Србина Абаза, некадашњег спахије"; у Самобору (Херцеговина), где је регистровано да су овакво презиме добили „по добијеној аби". (Слијепч 22). Уп. македонске облике: *Абазов, Абазовски, Абазоски.*

АБАЦИЋ

Презиме са доста широким ареалом у Србији и Босни; у Хрватској најбројнији у околини Вуковара.

Од турског апелатива *абација (abaci) у* значењу *сукнар,* који се у нашој речничкој литератури први пут појављује 1609. године.

АБД(УЛАХ)

- *Абдијановић: у* селу Брекавици код Бихаћа. досељени из Лике после Карловачког мира.

Од непотврђеног личног имена **Абдијан (<Абдмја<Абдулах у* значењу *Алахов слуга).* Иначе, арапско име Абдулах

носили су наши први исламизирани хришћани у Босни и Херцеговини.

- *Абдић:* презиме забедежено у селу Турији (Поуње), чији је родоначелник *Абдија* био један од оснивача насеља.

- *Абдичевић:* регистровано у Високом (Босна), пореклом из Вареша.

Од непотврђеног личног имена **Абдич* које представља хибридну комбинацију муслиманског личног имена *Абд(о)* + наш суфикс-и[1]/ који срећемо у именима типа *Милич, Радич* и ел.

- *Абдовић: у* Високом (Босна), пореклом из Фоне. Од личног имена *Абдо (<Абдулах).*

АБЕЈЕВИЋ

Породица у Бјелопавлићима (Црна Гора) чије порекло није утврђено. Основу презимена чини врло ретко муслиманско сложено име *Абеј* настало од облика *ак* (бео) + *Ьеу* (бег) - „бели бег".

АБОВИЋ

Презиме забележено у Ластови (Бока Которска) чији су припадници пореклом из континенталног дела Црне Горе.

Од непотврђеног антропонима **Або* који свакако представлю хипокористик антропонима *Хабиб* у значењу *вољен, миљеник.*

АБОТ

Муслиманска породица забележеыа у селу Милавићи (Дабарско по.гье), пореклом из Новог где су се звали *Абули.*

Непозната етимологија.

АБРАШ

„Хајдук Вељко и Стојан Абраш" наслов је једне влашке народне песме која је објављена пре две деценије. У овој песми је Стојан Абраш побратим Хајдук-Вељка и пореклом је из Буковча у Неготинској Крајини. Овакво презиме је необично ретко у нашем ономастичком систему и постоји само још једна старија потврда из 1720. године у околини Београда. Без обзира што се Стојан Абраш помиње као *влашки* крајински патриот, ни у данашњем румунском ономастичком корпусу ова основа није фреквентна. Иначе, помиње се само једном. и то са сасвим друкчијом семантиком - „рђав у души". Као лично име није евидентирано у познатој књизи о именима оријенталног порекла Исмета Смаиловића. Уп. презиме српског песника *Абрашевића* који је рођен у Охриду 1875. године.

Према Петру Скоку, реч *абраш* у значен>у *коњ пјегап, шярен* балкански је турцизам (тур. *abras* који је персијског или арапског порекла). Код Шкаљића је то *пјегав, шарен коњ,* али и *човјек пјегава лица.* Мишљења сам да је овде у питању назив кон>а, слично као и наша презимена типа *Кољевић, Кулаш* и ел.

АВАЛИЋ

Савремено презиме у Жаркову крај Београда. Необично је ретко, јер нема других паралела.

Основу презимена чини придев *авал (аї* турски) у значењу *отворено,* (једна *црвен, румен,* реч) и семантички се поклапа са нашим презименима типа *Црвенковић, Руменић* и ел.

АВД- (<Абдулах)

- *Авдагић:* старинци у селу Хаџићи код Високог у Босни, „њихови су преци били бегови и имали тимаре у Орахову и Подвинцима"; у селу Слатина у Босанској Крајини пореклом из Цазина.

Од муслиманског личног имена *Авдага,* модификовано од *Абдага (<Абдулак).*

- *Авдаловић:* православна породит у селу Зијемља (Херцеговина), пореклом из Мостара; савремено презиме у Бан>алуци, Невесињу, Сенти и Београду.

Од антропонима *Авдал (<Абдал, Абдулах).*

- *Авдић:* у селу Лубарди у Босанској Крајини; у Хрватској најбројнији у Дубровнику и Метковићу. Од личног имена *Авдија (<Авдијић>-Авдић*

-Авдовић: у Зети (Црна Гора); од личног имена *Авдо.*

АВЕРИЋ

Овакво презиме носила је једна муслиманска породица у Подгорици пореклом из Бјелопавлића. Цитат из књиге Андрије Јовићевића не односи се на етимологију, али донекле осветљава ово претко презиме: „Предак Аверића је био из Слатине и тако се звао поп Илија; у потоње време био калуђер у манастиру Ждребабику. Не зна се зашто се потурчио, а на потурчењу је добио име Јунус. Јунус је имао сина Авера и по н>ему су Аверићи добили име."

Очито је, судећи по суфиксу, да је овде у питању лично име *Авер* како је наглашено и у цитату. Поводећи те за предањем које је забележио Јован Ердељановић, у први мах сам помислио да је црногорски потурчени свештеник Јунус дао своме сину име сходно муслиманском антропонимијском корпусу. Међутим, права етимологија, нарочито на нашем тлу, не може се замислити без упоређивања са антропонимијским фондовима суседних народа. Тако сам. претпостављајући да је ово лично име влашког порекла, прегледао румунске изворе и пронашао исти антропонимијски корен који се у литератури овог нашег суседа двојако објашн>ава. О овој основи писала су два истакнута румунска ономастичара: А. Константинеску и Јордан Јоргу. Први сматра да је овде у питању облик *Averchie,* који је примећен у великом делу румунског ономастичког подручја и који је посредством народне етимологије довео до облика *Aver, Averesau, Avär.* Други, исто тако еминентни лингвиста Јордан Јоргу, делимично прихвата тезу Константинескуа, али додаје и нову претпоставку да би се овакви румунски облици могли објаснити помоћу глаголске именице *avere,* коју доводи у директну везу са постојећим придевом *bogat,* иначе словенског порекла.

Узимајући у обзир предање које је записано о попу Илији, то јест Јунусу, и знајући да овакво име не постоји у муслиманском свету, опредељујем се за етимологију Константинескуа. Ево зашто. У кратком тексту .). Ердел>ановића сазнајемо да је поп Илија био прво поп, а тек после тога калуђер. Калуђер нема право, по православним канонима, да се жени, те, према томе, није ни могуће да је у том периоду свога живота родио сина Авера. Али, он је могао имати сина и пре него што је отишао у манастир и касније се потурчио. Према томе, свештено лице, наш поп Илија, даје своме сину име хришћанског, а не муслиманског порекла које је касније послужило као основа за род *Аверића.*

АДАШЕВИЋ

Најстарији податак о оваквом облику налазимо у селу Мала Вашица (Срем) 1737. године, затим у Ужицу 1866. године; регистровано је, да.гье, као савремено презиме, у Београду и у области Качер (Србија).

Презиме је надимачког порекла и настало је од турског облика у значењу *именах,* од *ad* - име и *adas* - друг. Необичног је ареала, јер га констатујемо и у руском ономастичком фонду. У Хрватској је потпуно нефреквентно, налазимо га само у Винковцима. Овај турски апелатив послужио је као основа топониму *Ада-*

шеаци у Срему, који се у нашој историјској литератури први пут помиње 1720. године у облику *Adaschefze.* Занимљиво је напоменути да се почетном XVIII века један од главних саветника цара Ивана Грозног називао Алексеј Фјодорович *Адашев.* Путеви позајмица су често недокучиви и треба их откривати са највећом пажњом. Презиме овог министра Ивана Грозног, истоветно је са нашим примером, с том разликом што смо ми ову реч примили од Турака. а Руси, знатно раније, од Татара.

АДРОВИЋ

Могло би се слободно рећи да је ово црногорско презиме, јер га налазимо само у Бјелопавлићима, код Кучa и код Зећана. За разлику од хрватског презимена *Хадровић,* које је немачког порекла *(<Hadei; Hadermann* итд.), Петар Шимуновић је у праву када ово презиме у наслову прикључује турском ономастичком фонду, наводећи да су лична имена *Хадар* и *Хадр* потврђена код нас већ 147(1. године. У светлу оваквог објашњења тешко је прихватити мишљење Миливоја Павловића да су топоними *Адровце, Адрани Горњи* и *Доњи* у вези са предсловенском основом **adr-,* мада би ипак требало проверити хронолошке податке везане за прве помене ових места у Србији. Остаје ближе истини да ово презиме носи у својој основи муслиманско лично име *Хадар* од арапског *hadir* у значењу *здрав, крупам, једар.*

АДУМОВАЦ

Презиме које припада старинцима у селу Сијерач (Горње Подриње). У истој области забележен је и апелатив *адумовац* који знатно одступа од турског изворника: „Адумовац представлю малог, коштуњавог човека, јаког 'као вола', како се то каже у народу." У нашим речницима забележена је реч *адумац,* потврђена 1807. године, у значењу *ушкопљеник, хермафродит.* Чулан је семантички прелаз значења *адумац* (<тур. *Imdiim)* ка облику *адумовац,* али очито је да је презиме у наслову свакако везано за поменуто подрињско значење. Уп. презиме *Адум* (некада *Халум)* на острву Зларину у задарском архипелагу које довољно јасно говори о његовом босанском пореклу и слаже се са забележеним податком да је ово острво населио део Босанаца у XVI веку.

АЖДАЈИЋ

Ово презиме носи у спојој основи митолошки апелатив *аждаја* (<тур. *Ejderlm, Ejdelia).* Будући да оваква презимена нису нарочито фреквентна. а необично су занимљива за вишеструка истраживања. доносим легенду која се односи на католички род *Аждајући* у селу Сутјеска (централна Босна): „Прича се да су данашн>е презиме добили овако. Турни хтели да закољу вола, али га нису могли повалити. Јсдан од *Аждајућа* узме вола за ноздрве и сам га обори. Турци рекну: 'Ово није човек, већ аждаја'. У манастирском летопису помиње се Франьо *Аждајућ* који је умро 1831. године."

У вези са митолошким реликтима и појединим легендама треба истаћи једну интересантну чињеницу о којој се досад мало писало. Многи наши демони су несловенског порекла (ђаво, сотона. караконцула итд.), и ја то објашњавам не само директним утицајем страног система на наш домаћи већ и снажним деловањем табу закона који су утицали на импорт овакве лексичке грађе.

Реч *аждаја* је први пут код нас регистрована 1774. године, што уопште не значи да је код нас није било и раније. Пореклом је, као што је већ речено, из турског лексичког фонда и ни ту није аутохтона. Постоји још једна етимологија из пера познатог етнолога Милана Мајснера, који тврди да је демоним *аждаја* и етимолошки и семантички сличај персијској речи *аж(и)даха* у значењу *опака*

змија. Аждаја иначе и да.ље представлю живи надимак; недавно је објављена смрт једног војног лица са оваквом допунском ономастичком квалификацијом („Политика", *29.* мај 1W2, стр. 24).

Уз ову исту основу треба навести и остала презимена: *Аждахић* је породица регистрована у Високом (Босна), која се за време аустријске окупације доселила из Коњица; *Ажлеровић,* савремено презиме у Тузли. У основи је иста иранска реч у друкчијем изговору - *аждер.* Занимљиво је напоменути да су ову реч употребљавали Сима Милутиноиић Сарајлија у својој „Историји Србије", Петар Петровић Његош, Јован Јовановић Змај и други наши писци XIX века.

АЈВАі

Нефреквентно у Хрватској, само у Винковцима, Јасеновцу, околини Дубровника и у Сиску; савремено презиме у Београду. Од историјских паралела може се навести презиме *Ајвазовић* које је 1734. године регистровано у Пожаревцу, као и *Ајвазова башта,* микротопоним у селу Личинами код Високог у Босни. Идентично презиме *(Ајвази)* констатујемо и код Албанаца у Македонији.

Долази од турског апелатива *ayvaz у* значењу *кућни слуга, помоћник у кухин,и.*

АЈГИРОВИЋ

Презиме регистровано у Чуругу (Бачка) 1750. године. Нема паралела у Хрватској.

Основа: турски апелатив *ајгир (nygii')* У значењу *неуштројен коњ, ждребац,* који се у нашој језичкој литератури први пут спомиње 1772. године.

АЈДЕР

Четрдесетих година XX века у селу Преоцу у Босанској Крајини породица са оваквим презименом имала је 25 кућа и сматрала се као једна од најбројнијих. Према сведочењу Петра Рађеновића, *Ајдери* су овако добили своје презиме: „Ајдери [25 кућа] славе Никољдан. Сви су од рода Јагодића. О свом презимену причају да је неко од њихових у старини служио код бегова и био потежак у раду и слабо послушан. Бег му заповедао, а он се оглушавао. Онда бег узме штап и опали га говорећи: 'Хајдер. уради то.' Овај одма скочи и узе да ради као што му је заповеђено. Онда ће бег: 'Аха, гле како је Ајдер ваљан.'"

Ретко се дешава да се легенде поклопе са лингвистичком истином, па је то и овде случај. *Ајдер* је свакако исто што *Ајдар* (презиме такође у Босни), у значен>у лав од турског антропонима *Хајдер,* арапски *Haydar.*

АЈК- (Ајша)

- *Ајкић: у* области Рама у Босни има их у селу Прослап (зову их и Хасановићи) и у Доњим Вишшшима, где су досељени 1907. године; у Босанској Крајини: у Доњем Будељу и Врхпољу; у Поуњу, село Беговићи.

Етимологија је у вези са муслиманским женским хипокористиком *Ајка (<Ајша* у значењу *жива, постојећа.* Уп. *Живана, Живка).*

- *Ајковић:* забележено у Зети, пореклом су „из Старе Србије, негде искрај Косова". Судећи по облику, ово презиме није од женског хипокористика, већ од непотврђеног личног имена **Ајко,* које би представляло пандан женском имену *Ајша.*

- *Ајкунић:* у Цазинској Крајини (Босна). Основу презимена чини женско име *Ајкуна* које је познато као хипокористик распростргењенсг муслиманског антропонима *Ајша.*

АКМАЦИЋ

Презиме регистровано у Цазину тридесетих година XX века; савремени патроним у Варешу (Босна). Основу овог облика чини непотврђена реч **акмација у* значењу *човек ко/и* обучала *копце за лов,* од турске речи *atnaca - кобяц.*

АКОВИЋ

Савремено презиме у Беранима у Црној Гори. Основа: врло редак хипокористик ΛΑΌ од пуног личног имена *Александар.*

АКРЕП

Савремено презиме у Црној Гори и у Кнежевим Виноградима у Хрватској. Идентично је са турском речју *akrep у* значењу *шкорпион, штипавац.* Међутим, овде је у питању метафора која упућује на мршаву и слабу особу, и оваква појава је прилично честа у нашем ономастичком систему.

АКШАМ

Презиме у Попову у Херцеговини и у селу Горњи Ступ у Босни. Ови последњи названи су *Актами* „по томе што је, једаред ага рекао дједу Николи: 'Што си се смрко ко акшам (мрак)'."

Легенда је можда и тачна (јер је то тешко проверити), али сигурно је да је ово презиме истоветно са турском речју *акшам* (о/vw/и) у значењу *прелвечерје.* По семантици идентично је са нашим презименима типа *Вечерконић.* Уп. презиме *Акшпмовић у* селу Бресница испод Рудника, у селу Доња Л>убовиђа у Горњем Подрињу; у селу Читлуци (Босна) где се у XIX веку помиње хајдук са оваквим презименом; носиоци оваквог облика груписани су у Хрватској у околини Славонског Брода и Славонске Пожеге.

АЛАБАКОВИЋ

Презиме забележено крајем XIX века у селу Ппносава крај Београда. Аутор монографије о селима околине Београда. Риста Николић, наводи да ова породица води порекло из Солуна следећим исказом: ,,Њихов је предак после бежаније доведен у Пиносаву: прича се да га је један од овдаипьих становника још онда за време нереда нашао у Београду, где је био залутао из града, и довео га у Пиносаву да му чува стоку; веле да ииједну српску реч није знао. био [је] пореклом Турчин те га још на путу онај крепι - само му да име Михајло. а доцније га и ожени." Од паралела треба поменути породицу *Алабак у* селу Собини код Врања. која не зна своје даљње порекло, као и топоним *Алябак* код Подујева на Косову (албански *HaJabak).*

Полемика између Скендера Гашија и Ива Беглеца о саским језичким остацима на Косову унеколико нас приближава проблему етимологије облика у наслову. Скендер Гаши је, најме, у праву када оспорава Бегленову етимологију насеља *Алабак,* мада не даје никакво решење у корист албанске језичке креације. Бегленовом миш.ъен>у да топоним *Алабак* представља остатак латинско-саског *filb + bacli* Гаиги супротстав.ъа једноставан аргумент да се овај топоним не спомиње пре XIX века, као и податак са терена да у живом албанском говору придев *halabak* значи „глупи .гъуди". Управо ова чињеница је и пресудна за прилаз ка семантици овог облика. Познато је, најме, да многи етници, а најчешће микроетнини, носе врло погрдна имена која настају као произвол међуплеменске или међусеоске нетрпељивости. (Уп. називе *Шијак, Торлак, Ркаћ* и ел.) Јасно је да албанско ..глуг[и л>уди" упућује на овакав надимак, али етимологија самог облика је нејасна, мада би, бар у првом делу, лако могла бити турског порекла.

АЛАБАШ

Презиме забележено једино у Дубровнику и може се пратити од 1800. до 1920. године. Нема га у полису из 1948. године. Његови носиоци су пореклом из Точионика у Стонском приморју.

Етимологија је у вези са турском сложеницом *ala* (шарен) + *bas* (глава) и семантички се може сврстати у исти ред са нашим презименима типа *Шаренац, Шаренкапић* и ел.

АЛАБУРИЋ

Регистровано на острву Рабу почетком XIX века, насељеници са далматинског копна. Исти овакав облик забележен је и у Чуругу у Бачкој 1856. године, што упућује на миграциони моменат. У попису 1948. године највише их је било око Сплита.

Порекло је вероватно у вези са речју *Ђлябур,* која се чује у Поцерини у значењу *дроб животиње,* али сама етимологија и речи и презимена је непозната.

АЛАВАЊА

Забележено на острву Угљану 1611. године (првобитни облик гласно је *Халабан,а).* У полису становништва Хрватске највише је било у околини Бенковца; савремено презиме у Београду и селу Гај (Банат).

Долази од турске речи *алавања* у значењу *нељубазна, неуљудна особа.*

АЛАМАН

Регистровано у селу Лок (Бачка) крајем XVIII века.

Презиме је идентично са етнонимом *Аламан* у значењу *Неман,* који смо примили посредством Турака (<тур. *Аламан, Амман}.* Вук је, додуше, забележио и значење *Циганин,* али веома је тешко одредити које значење преовлађује у нашим примерима. Судећи по хронолошким подацима, ова позајмица је врло стара, јер је у Црној Гори срећемо већ у XV веку. Уп. патроним *Аламанов* у селу Опово (Банат) крајем XVIII века.

АЛАНОВИЋ

Презиме чији је ареал ограничен на Србију у којој се јавља још у средњем веку. Основу му чини лично име *Алан* које се спомиње у дечанским хрисовуљама у XIV веку, а од новијих паралела треба поменути облике *Аланов* и *Алановић* у Бачкој у XVIII веку, као и *Алановић* у Мачванском Прњавору 1829. године.

Улазак овог страног антропонима у наш ономастикой објашњава се утицајем крсташа који су пролазили кроз Србију крајем XII века, као и релативном географском близином Латинског царства. Долази од келтског апелатива *aht* у значењу *хармонија, складност,* и у енглеску литературу улази преко „Кентерберијских прича" Чосера крајем XIV века. Топоним који гласи *Алан* у околини Оточца и Сења, као и облик *Аланак* код Госпића, не би требало везивати за ову антропонимијску основу, јер су постали од турског географског термина *alem* у значењу *раван.*

АЛАС

Забележено у Чуругу (Бачка) 1750. године. Идентично је са мађарском позајмицом *алас* (<мађ. halász) у значењу *рибар,* која је у нашем лексичком фонду у придевском облику *аласки* потврђена 1755. године. Врло често се дешава, као што је то и овде случај, да су нека наша презимена хронолошки старија од првих помена у нашим речницима и историјским списима. Уп. *Аласевић,* савремено презиме у Београду, и облик *Аласић* који је 1948. године најбројније био заступл>ен у околини Славонског Брода и Нове Градишке.

АЛТИЋ

У Бихаћу, пореклом из Кулен Вакуфа; савремено презиме у Сарајеву.

Основа: муслиманско женско име *Алта* које представлю хипокористик пуног облика *Алтуна* (<тур. *Altin - злато)* те, према томе, семантички потпуно одговара нашем презимену *ЗлатиМ.* Уп. и облике *Алтумбабић* и *Алтунбашић* у Тузли и Горажду, који представљају сложене облике у вези са поменутом основом.

АЛФИЈЕР

Презиме на острву Зларину у Задарском архипелагу. ..некад су се звали Ловрић. па [су] по војничкој части добили презиме".

Облик је необично занимљив за нашу дијалектологију. Познато је, најме, из литературе да у источнохерцеговачком говору и у деловима централке Босне постоји рефлекс псеудојата, то јест, да се код појединих речи у унутрашњем слогу појављује *-ије-* где му етимолошки није место. Примера има доста, наводим само неке: *водијер<водир, косијер<косир, путијер<путир* итд. Са зларинским нрезименом *Алфијер* догодило се слично: реч *алфијер* је из немачке војне терминологије и гласи *WahlfUnt* (изборни кнез) и није забележена у нашој језичкој литератури. *Алфијер* је, према томе, *Алфир.* то јест Wahlfürst, и најбољи доказ да је морао постојати и апелатив управо налазимо у присуству оваквог презимена.

Уп. облике: *Алфиревић* у Пољицама са историјском потврдом из 1725. године, *Алфирош* у Гружу код Дубровника пореклом из Водица код Шибеника, *Алфировић,* савремено презиме у Београду и Земуну, као и *Алвировић* у Бјелајском пол>у и Бастасима у Унцу.

АМЕЛИЦА

У селу Војевцу (Поуње), презиме војводе Триве, познатог у Устанку 1Х75-1878. године. ..који се није хтео покорити Аустрији. Побегавши од њих, био је у Русији више месеци код руског историчара Мајкова".

Основа представлю врло ретко муслиманско лично име *Амел* у значењу рад *поено.* Семантички би унеколико одговарало нашим антропонимима типа *Радиша, Радии* и ел. За суфикс *-ица* у нашим презименима уп. облике типа *Кустурица, Курајица, Батиница, Козлица* и ел.

АМЕР

Презиме забележено једино у Иванић-Граду код Чазме у Хрватској. Идентично је са муслиманским личним именом *Амер* (арапски *живот; дуговечан),* које семантички одговара нашем облику *Живко.* Узгред, тешко је сложити се са професором Миливојем Павловићем који тврди да је космајско село *Амерић* келтског порекла, то јест, да је постало „од трга посвећеног богу Меркуру (Ad Merc)". јер име овог топонима треба посматрати просто као турско-српску комбинацију, од антропонима *Амер* и нашег патронимијског суфикса *-ић.*

АШУЛОВИЋ

Залажено у Јелси, Новиграду, Корчули, Сплиту и Ријеци у Хрватској; староседеоци у Будви (Црна Гора).

Порекло овог облика везује се за романску (млетачку) антропонимијску основу *Анзул-* (<грч. 'АууеАоу).

АПИЋ

Презиме потврђено у Будиму 1706. године; у Жабљу (Бачка) 1768; у селу Равње (Мачва) 1829. године; у Хрватској најбројније у Сремским Лазама.

Основу овог презимена чини мађарска реч *ара* у значењу *отац.* Узгред, у импозантном делу академика Хадровича овакав облик није наведен. В. *Јапић.*

АРАНИТ-

- *Аранитов:* забележено у селу Ковиљу (Бачка) 1774. године. Долази од личног имена *Аранит* које је етимолошки везано за грчки облик у значењу *чист.* Иначе, у нашој ономастичкој литератури ово лично име може се пратити од 1660. године.

-*Араницки:* типично војвођанско презиме са карактеристичним суфиксом -*ски.* Забележено је у Ковиљу, Жабљу и Надаљу (сва три места у бившем Шајкашком батаљону).

АР АРИНА

Регистровано у селу Соврле код Високог у Босни. Према месној причи „зову их и Араринама, јер им је један од предака стално носио арар".

У основи је турска реч *harar* у значењу *вреда од кострети,* која је у нашој речничкој литератури први пут залажена 1764. године. Овде је, међутим, значење померено, јер се из примера види да није у питању вреда, већ одело, што, у неку руку, асоцира на библијско вретиште. Уп. *Губерина, Поздер* у овој књизи.

АРi-

- *Арзић:* у селу Брекавици у Босанској Крајини.

Од муслиманског женског личног имена *Арзија* (<тур. *Arzu у* значењу *жеља, чежња.* Уп. наш антропоним *Жељка}.*

- *Арзуковић:* савремено презиме у Љубушком, по свој прилици води порекло од непотврђеног мушког имена **Арзука* створеног према женском имену *Арзија.*

АРЗУХАЛЏИЋ

Презиме забележено само у Вуковару у Хрватској.

Долази од турске речи *arziihal (<арз-ихал)* у значењу *молба, представка.* Међутим, анализа овог облика упућује нас на постојање апелатива **арзулхалџија* у значењу она/ ко/и *пише молбе.*

АРКУЛИН

Најбројније у околини Дубровника.

Презиме је свакако „ридикул" настао од романске речи *аркуо, аркула* (<лат. *arcu-Iш)* у значењу *земљани суд за вино, воду или уље.*

Уверен сам да се у овом презимену крије неки подругљиви надимак, уколико пак није у вези са неким ишчезлим фразеологизмом. Уп. ипак немачко презиме *Knoblauch,* руско *Чесноков,* оба у значен>у *бели лук,* као и наше императивне композите *Барилук* и *Садилук.*

АРНЕРИЋ

Презиме заступљено највише на острву Врачу и у Сплиту (Хрватска).

Долази од германско-романског антропонима *Rainerio,* који је потврђен у Сплиту 1080. године.

АРОВИЋ

Регистровани су у Зети као муслимански род, пореклом из Куча (Црна Гора). Од муслиманског личног имена *Харо* које представлю хипокористик пуног облика Мухарем.

АРПАЦИК-

- *Арпациковић:* презиме забележено у Србији. Основу vty чини турска реч *арпашик* (први пут записана 1778. године) у значењу *ситни црни лук за ссјање* (Allium cepe annunus). Објашњење настанка оваквог презимена везано је за одређене тешкоће у вези са његовом семантичком страном, која у оваквим истраживањима представља највећу препреку.

-*Арпаиnh:* савремено презиме у Тузли у Босни; у околини Славонске Пожеге у Хрватској; у Шапцу двадесетих година XIX века, када је забележен један турски поданик са оваквим презименом.

АРТУКОВИЋ

Према истраживањима Јевте Дедијера, породица Артуковић у селу Клобук у Херцеговини води порекло од породице Чуљци из Гозда код Имотског, и крајем XIX века забележио је да им је „дидов дид" дошао у ово село „има више од 250 године"; у селу Доња Вруђица на полуострву Пељешцу почетком XX века (досељени из Клобука у Херцеговини 1910. године); приликом полиса становништва Хрватске 1948. године запажене су само две особе у селу Вруђица Доња на острву Корчули.

Презиме је врло ретко и необично занимљиво за историјат исламског утицаја на нашу ономастику. Пре свега, корени *артук-* није сачуван у нашем апелативном фонду, а није залажен ни у великом приручнику Исмета Смаиловића. Међутим, овај корен је живо присутан у општетурској патронимици, и то од најстаријих времена, јер је лично име *Artiikač* примећено у најстаријим ујгурским документима будистичког садржаја. У Далмацију и у Херцеговину је доспело свакако преко неког турског административног или војног службеника чији је и надимак могао гласити *Artiik* или *Artiikoghi,* а то су облици које и данас налазимо као савремена презимена у граду Измирни у Малој Азији. Тешко је рећи каква се етимологија крије у овом древном општетурском антропониму, јер савремени турски корен *Artik* има два супрогна значења - *непотребан* и *вече,* али јасно је да оно и у турском језику вуче корене из туркофоног Сибира и да је настало много раније него што су се Турци и појавили на Балканском полуострву.

АРФАЂАН

Залажено у селу Совићи (Босна). Пореклом из Оплећана у Дувну одакле су 1878. године дошли „ма женинсто".

Етимологија представља унеколико лреиначен турски композит *арфа-ђун* (<тур. *arafa gänit)* у значењу *дан уочи Бајрама.*

АРЏИЋ

Једна од најстаријих породица у Смедеревској Паланци.

Основа: турски апелатив *Ahirc (<арџија)* у значењу *коњушар.*

АСПР-

- *Аспрић:* забележено крајем XIX века у Великом Сент Миклошу у Румунији.

Од грчког облика *άσπρα* (множ.) у значењу *новац,* настало вероватно асоцијацијом на богатство или на шкртост.

- *Аспровић:* регистровано у околини села Малешева у Србији.

АФРИЋ

Облик забележен на острву Првићу у Задарском архипелагу, по свој прилици у XVII веку (1647. године), када су многе породице из Шибеника пребегле на то острво. У полису становништва Хрватске 1948. године најфреквентније било у околини Ријеке, Сплита и Шибеника.

Етимологија је у вези са врло ретким хришћанским именом *Африкан,* тачније **Афро,* које није потврђено у нашим језичким споменицима. Занимљиво је да је у староруском постојао антропоним *Афр,* очество *Африканович,* па и иновациони облик *Африкантов.*

АХИЋ

Регистровано само у Високом у Босни. Према сачуваној легенди, родоначелник се доселио из Коње у Малој Азији, а прозвали су га тако „по дели који је био ација".

Познато је да се ретко која легенда слаже са историјском истином, па је то и овде случај: презиме у својој основи носи неки незабележени хипокористик личног имена *Ахмет.*

АШК-

- *Ашкић: у* Купрешком пол>у, и у Вуковару у Хрватској.

Основа: врло ретко муслиманско лучно име *Ашк* (<тур. *ask)* у значењу *љубав, чежња.*

- *Ашковић:* савремено презиме у селу Чучуге код Уба у Србији. В. *Ашкић.*

БАГ-

-*Багавац;* забележено у Шибенику 1615. године; у Сеоцу (пореклом из околине Црне Реке код Олова) код Високог у Босни.

Основа: наш придев *багав у* значењу *бангав* (човек који шепа, који је лако хром), од турског облика *baga, bagi* у значењу *чворугаста израслина на ногама стоке; жуљ* (код човека).

- *Багаљевац:* староседеоци у селу Зли Поток испод Шар-планине. Од турске основе *bagi* + антропонимијски суфикс -ал, (уп. *Сандал,, Мркаљ, Михаљ).*

- *Бягаш:* у селу Изачићи (Поуње) забележени као они који „нису добијали улефу [војничку плату] и нису имали удела у чејрецима"; исељени род из Бјелопавлића у Будимљу код Берана.

Од турске основе *bagi* + наш суфикс *-аш* (уп. *Милаш, Радаш, Драгаш).*

БАГАР

- *Багара:* у селима Преслопу и Доброши (Рама) у Босни, пореклом из Дувна.

Од турског апелатива *bagir* у значењу *груди* + наш суфикс *-а.*

- *Багарић:* у селу Штит (дошли на иницијативу католичких фратара) и у Јаклићима у Рами; у селу Стражбеница (Купрешко пол>е), где је забележено „кад су... орали, растоваривали су за ораче по осам коња натоварених сплитским и сињским вином"; у околини Високог у Босни; у Дубровнику, пореклом из Мостара; у Хрватској 1948. године били најбројнији код Тзакова.

БАТИН

У селу Ковиљу (Бачка), 1774. године.

Основа: антропоним *Бага* који представља хипокористик личног имена *Благоје.*

БАГЛАМА

Налазимо га као најфреквентније у околини Глине и Сиска у Хрватској. Од паралела може се навести само топоним *Багламић* у Мартинској Веси код Сиска.

Идентично је са турским апелативом *баглама (baglama)* који код нас има три значен>а: *шарка; тамбура са три жице* и *импотентян мушкарац.* За етимологију долази у обзир свакако треће значение, јер се у нашем ономастичком систему врло ретко срећу надимци који истину позитивне особине његовог носиоца. Овакав закључак се потпуно слаже са врло духовитим решењем Петра Скока који то значење коментарише овако:

„Нејасно је такође како је овај апстрактум могао постати антропоним, презиме Баглама код католичких Хрвата у Босни. Вјеројатно се мора поћи од значења 'спречавање конзумирања брака', тј. стављање штапа између брачних другова као код Тристана и Изолде. Одатле је ријеч пренесена на оне који су рођени у таквим приликама."

БАДАЛИЋ

У Хрватској најбројније око Чазме, Дугог Села, Велике Горице и Новске.

Основу овога презимена чини надимак **Бадало (Бодало, Бости),* а промена О у А у оваквој позицији позната је и у другим словенским језицима. (Уп. лужички антропоним *Badač* из Саксоније са историјском потврдом из 1357. године.) На семантичком плану овај надимак повезан је свакако са неком рогатом животињом као, рецимо, презиме *Брстигорић,* које се метафорички односи на козу.

БАДИВУК

Савремено презиме у Вучитрну. Сложени облик *Бадивуковић* забележио је Атанасије Урошевић у истом месту са примедбом да је то „поарбанашени српски род".

Сложено од глагола **бадити* који је сачуван само у имперфектној форми *баднути* у значењу *убости, пробости* и именице *пук.* О вуку као хтоничној животињи, па чак и као српском врховном богу, има прилично података у нашој етнолошкој литератури. Сви примери у којима се у оваквим сложеницама вук налази на другом месту, изражавају жељу да се на неки начин нашкоди овој животињи или су то једноставно метафоре чврсто повезане са профилаксом. Уп. директну италијанску семантичку паралелу која гласи *Cozzalnpi.*

БАДИЋ

- *Брадић:* залажено у селима Коњодор и Бегановићима у Босанској Крајини и Пожаревцу у Србији.

Ареал овог облика, као и шггово одсуство у огромном корпусу „Лексика презимена Хрватске", довољно јасно говоре да се овде ради о румунској (влашкој) основи. Уп. румунски антропоним *Bade* (у значењу брат) и *Bad* са врло старим хронолошким потврдама, наш топоним *Бадинце* у Србији, *Бадов поток* у источној Србији.

- *Бадин:* презиме у Шибенику са врло раном потврдом из 1336. године, породични надимак *Бада (Бадини)* у Жабљу (Бачка), презиме *Бадов* у Бешки (Срем) са историјском потврдом из 1780. године итд.

БАДОВИНАЦ

Презиме забележено као српско у околини Жумберка 1551. године; у Темерину (Бачка) 1728. године; у Хрватској најбројније у околини Карловца.

Основа: средњовековно лично име *Балдовин* које је било познато у Котору и другим крајевима средњовековне Србије још у XIII и XIV веку. Сматра се импортом у наш ономастички фонд који се може пратити од проласка крсташа кроз Србију. Води порекло од старонемачког *Baldovin <bald - смео + wini - друг,* и било је некада познато као традиционално име фландријских грофова. Уп. топоним *Бадовинци* код Шапца у Србији.

БАЂ-

- *Бзђевић:* савремено презиме у Убу (Србија).

Од румунског дијалекатског антропонима *Bage (Bade)* у хипокористичком значењу *брат.* Уп. *Бађев поток,* хидроним у Србији.

- *Бађић:* презиме које носи више породица у Неготинској Крајини; забележено је и у селу Баждаревцу у Шумадијској Колубари. Уп. породични надимак *Бађа (Бађини) у* Жабљу (Бачка).

- *Бађура:* нефреквентно у Хрватској, само код Чазме и у Вировитици. Уп. румунски идентични облик *(Bagiwa).*

- *Бађуровић:* презиме у селу Враголији на Косову. В. *Бађура.*

БАЖДАР

Ишчезли муслимански род у селу Капошићу код Високог у Босни, „од којих би петком по седамнаест момака силазило џамији у Мисочу"; у селу Бојна у Босанској Крајини (пореклом из Баније), одакле су дошли после 1875. године; савремено презиме у Брчком у Босни; у Хрватској најбројније у околини Глине, Костајнице и Иове Градишке.

Идентично са турском речи *баждар* (<тур. *bacdar,* први пут споменута у Вуковом Рјечнику 1818. године) у значењу она/ *који наплаћује баждарину, трошаринац, цариник.* Уп. *Баждарић* које је у Хрватској најбројније у околини Бенковца.

БАЗА

Патроним у Босни забележен крајем XIX века.

Идентичан је са ретким муслиманским личним именом *База* који представљу хипокористик имена *Абаз (Абас)* у значењу *лав.* Уп. румунске форме: *Baza, Bäzul, Bäzan,* херцеговачко презиме *Базина* у селу Расно и у селу Варварска Планина у Рами (Босна).

БАЗАВЕТА

Презиме забележено у Пожаревцу, где је записано да је његов носилац пореклом из села Долова у Банату.

Долази од преиначеног румунског облика *bazavede* у значењу *рязрок.*

БА'ЗРЪАН

Презиме забележено 1886. године у Босни.

Идентично са турском позајмицом *базрђан (<bazirgari)* у значењу *трговац, продавај.*

БАИЛО

Надимак братства Јоветића у Старој Црној Гори; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године највише је било код Сплита, Шибеника и Задра.

Идентично са млетачком позајмицом *bailo* у значењу *дипломатски представник.*

Вероватно да истој основи припада и презиме *Бајило* које је лоцирано код Сиња у Хрватској, као и истоимени породични надимак Званића на Сутивану на острву Брачу.

БАЈ- (<Братислав, Братољуб...)

- *Бајак:* презиме у околини Осијека и Чаковца у Хрватској (нефреквентно). Идентично је са непотврђеним антропонимом **Бајак (Братољуб...)* Уп. облик *Бајаковић,* такође у Осијеку.

- *Бајан:* регистровано у околини Книна, Славонског Брода и Вировитице у Хрватској. (Узгред, нетачан је податак у „Речнику" Милице Грковић која је Шабановићев антропоним *Баран* са знаком питања претворила у *Бајан.)* Уп. презиме *Бајанов у* Жабљу (Бачка) 1833. године.

- *Бајаг.* породица у селу Милавићима у Херцеговини пореклом из села Жрвња код Билеће; у Хрватској нефреквентно: само у Дубровнику и Вела Луци. Уп. презиме *Бајатовић* у Сарајеву са историјском потврдом из 1825. године, у Равном Селу (Бачка) и у Београду; у Хрватској приликом полиса 1948. године само у Вараждину.

- *Бајашевић:* забележено само у Задру 1948. године (три становника). Основа: непотврђено лично име **Бајаш* од хипокористичне основе *Бај-* + антропонимијски суфикс *-аш* типа *Милаш, Радаш.*

- *Бајевић:* војвода Тодор Бајевић у Пиперима помиње се у XVTII веку као потомак „знатне и старе барјактарске куће Бајевића са Стијене"; запажени су у селу Улог (Херцеговина), пореклом из Чајнича; у Хрватској најбројнији у околини Бјеловара и у селу Херцеговцу. Уп. топоним *Бајевица* код Новог Пазара у Србији.

- *Бајица: у* Пијеску на острву Муртер, према народном предању доселили су се у XVII веку из Ивин>а и Дазлине због Турака; презиме и антропоним у Старој Црној Гори. Уп. топоним *Бајице у* Цетињском пољу у Црној Гори. Идентично са личним именом *Бајица* које се спомиње у XVI веку, а представлю хипокористик личног имена *Бајо.* Уп. и презиме *Бајицки* у селу Кер (данас Змајево, у Бачкој) забележено 1778. године, у чијој основи је или презиме *Бајић* или пак лично име **Бајић* типа *Милић, Радић.*

БАЈАЈЕТОВ

Забележено у Чуругу (Бачка) 1758. године. Основа: муслиманско лично име *Бајазит у* значењу *отац Језидов.* Самогласник Е уместо етимолошког И могао би се објаснити на два начина: или је то асоцијација на нашу реч *зет* (уп. патроним *Домазет),* или је овде у питању свесна екавизација као у примерима Матеја: Матија; Алемпије: Алимпије; лемузина: лимузина и ел.

БАЈАЛ- (zaubern, incanto)

- *Бајалица:* презиме забележено у Босни 1886. године; у Хрватској најбројније око Шибеника; савремено у Београду. Идентично са апелативом *бајалица* - особа која се бави бајањем, врачањем. Уп. лично име *Бајалац* у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Бајало:* у селу Седлари (Попово у Херцеговини), пореклом из Дубровника; у Хрватској, у Вргорцу и околини Метковића; савремено презиме у Београду. Основа: глагола *бајати* + прилично распрострањени суфикс -ло. Уп. патроним *Бајаловић у* Добринцима (Срем) из 1749. године.

- *Бајачић:* евидентирано 1774. године у Мошорину (Бачка). Могло је настати од ишчезлог антропонима **Бајач* или, што је вероватније, од именице *бајач у* значењу *врачар.*

- *Бајашић: у* селу Бакшаиш (Поуње) који су, по легенди, потомци Џабије (из Анадолије) заслужног за освајање Бихаћа; исто презиме носи једна породица у варошици Петровцу у Босанској Крајини која је у прошлости била беговска. По свој прилици од српско-турског апелатива **бајаџија у* значењу *онај који баје.*

БАЈК- (<Братислав, Братољуб...)

- *Бајкић: у* селу Јасенову (Ресава), пореклом из Ердеља. Основа је свакако женско име *Бајка,* које има само савремене потврде, јер у истој области постоје два микротопонима са оваквом антропонимијском основом: *Бајкино брдо* и *Бајкино седиште.*

- *Бајков:* забележено у Мошорину (Бачка) 1782. године; од личног имена *Бајко* потврђеног у XVII веку. Уп. *Бајковић у* истом месту са потврдом из 1800. године; братство у Сотинићима у Црној Гори; залажено у Боки, а пореклом су из

Херцеговине; савремено презиме у Подгорици. Од личног *Бајко (<Братислав...)* које је забележено у XVII веку.

- *Бајкуша: у* селу Доглоди код Сарајева, пореклом из Лепенице код Фојнице. Идентично са непотврђеним личним именом **Бајкуша* типа *Благуша, Црњуша* и ел.

- *Бајчевић:* забележено у Шајкашу (Бачка) 1802. године. Од хипокористика *Бајче* потврђеног 1577. године.

- *Бајчета:* презиме у околини Пакраца у Хрватској и Вранешу у Црној Гори. Идентично са личним именом *Бајчета* које у историјским списима пратимо од XVI века.

- *Бајчетић:* у селу Рујевац у Горњем Подрињу; у Церници (Херцеговина): у Херцег Новом у Црној Гори; у Дубровнику (Хрватска).

- *Бајчин:* регистровано у Мошорину (Бачка) 1777. године, од непотврђеног личног имена **Бајча* (уп. *Стевча, Милча* и ел.).

- *Бајчић:* у селу Вилово (Бачка) 1807. године; у Селевцу код Смедерева, пореклом са Рудника.

БАЈРАМ-

- *Бајрамагић:* „старинпи'' у Високом у Босни, од сложеног муслиманског личног имена *Бајрамага, у* коме први део означава *весеље, славље* (<тур. *bayram)* + турска реч *ага.*

- *Бајрамовић: у* селима Жупча. Каменице (пореклом из Фојнице), Врбовик и у Високом у Босни; у Турској Гати, Изачићима, Брезовој Коси и Видовској и Босанској Крајини; у селу Равница и Лизоперци у Рами (Босна). Од муслиманског личног имена *Бајрам.*

- *Бајрић:* у селима Равница, Румбоци и Луг (Рама у Босни); у Лубарди, Мразовцу, Отоци, Брекавици, Цазину и Стијени у Босанској Крајини. Од муслиманског хипокористика *Бајро.*

- *Бајричић: у* селу Видовска у Босанској Крајини; од непотврђеног муслиманског имена **Бајрица.*

БАЈТАР-

- *Бајтарић:* савремено презиме забележено у Србији. Основа: турски апелатив *baytar* у значењу *посредник између купца и трговца.*

- *Бајтаревић: у* селима Ступарићи, Лозник, Поклечићи и Скопарановићи код Високог у Босни.

БАКАЛ

- *Бакал:* записано у једном турском документу у Kahy (Бачка) 1560. године; у Хрватској најбројније у Чаковцу, Осијеку и Загребу. Идентично са турским апелативом *bakkal* у значењу *грговац на мало колонијалном робом и намирницама.* Као апелатив у нашој речничкој литератури записано много касније - 1702. године.

- *Бакалбашић:* савремено презиме у Зеници; од непотврђеног апелатива **бакалбаша.*

- *Бакалић: у* Молу (Бачка), са иторијском потврдом из 1787. године; у Хрватској најбројније у околини Макарске, Нове Градишке и на острву Корчули.

- *Бакаловић:* у Корађици (Космај), пореклом из Сјенице; у Рипњу (Србија) где су прибележени као староседеоци; у Малом Мокром Лугу, пореклом из Жораће код Прокупља.

- *Бакалчић:* презиме у Србији, истоветно са апелативом *бакалчић* у значењу грговац *који има малу бакалницу.* Уп. надимак *Бакалче.*

БАКАР

Презиме регистровано у селу Вранешци на Златибору, преци се доселили из Бучја у Херцеговини; у Хрватској запажени само у околини Врбовца.

Етимологија облика, као и распрострањенијег *Бакарић,* врло је сложена. Пре снега треба констатовати да се овде ради

о несловенској основи. Али, да ли је овде у питању *бакар* (<тур. *bakir,* cuprum) или нешто друго? Ово прво решем>е не би се могло лако подвести под семантичку анализу, јер би, ако и претпоставимо да је метал у основи, овакав облик морао бити са суфиксом. Поређење са другим ономастичким системима нуди нам два решења. Прво, румунско презиме *Bacar* Јордан Јоргу изводи из истоимене мађарске речи *Bakar* у значен>у *цвет руже.* Друго, бугарско презиме *Бакаров* и *Бакарски* Стефан Илчев доводи у везу са турско-арапском речи *Bakar у* значењу *едър, рогат скот.* Прилична ареална разуђеност, као и релативна близина мађарске границе у неким нашим примерима бацају извесну сенку на прецизније одређивање етимологије. Будући да наш ономастички систем обилује турским основама, као и да мађарских позајмица и.ма знатно мање, опредељујем се за турски изворник исто онако како га изводи и Стефан Илчев. (Уп. презиме *Бакарија* и *Бакаревић,* оба у Босни.) Истицање особина неких животиња, као и истовећивање путем метафора или непосредно на саме животиње, честа је појава у ономастики, те зато и ово презиме у наслову прикључујем овој категорији.

Међутим, ови примери не укључују и хрватско презиме *Бакарић.* Мишљења сам да овај облик носи у својој основи име приморског града *Бакар,* који се у нашој историографији спомиње од XIII века.

БАК- (<Братислав, Братољуб...)

- *Бакић:* најстарији податак о овом презимену налазимо у Шибенику 1445. године; други податак о старини везан је за Павла Бакића, последњег српског деспота, рођеног вероватно у другој половини XV века (умро 1537), који је своја имања поседовао у околини планине Венчац у Шумадији; Ђурђа Бакића срећемо 1566. године у Шајкашком батаљону у Бачкој; има их, даље, у селу Подзвизд код Високог у Босни; у братству Бериславаца у Катунској нахији пореклом из Загарача; у Јабланици из Мораче на Златибору, досељени почетком XVIII века; у Корбулову досељени из „старе Србије" у Неготинској Крајини; у селу Медвеђа (Ресава), пореклом из Срема; у Хрватској постоје многобројне потврде, а највише их има у околини Вргинмоста, Дубровника, Вировитице, Сплита, Задра, Ђакова.

Основу овога презимена чини непотврђено лично име **Бака* или **Бако* од сложеног словенског имена *Братислав, Братољуб* и ел. Уп. Маретићеве примере *Ђуко* од *Ђурађ, Јека* од *Јелена.*

- *Баковић: у* селу Вичи у Горњем Драгачеву; у Метикошу (пореклом из Доњег Колашина); у Подибру у Купрешком пољу; у Хрватској најбројнији у околини Сиња, на острву Брачу, околини Дрниша, Бенковца и Сплита. Уп. топоним *Баковци* код Ђерђевца у Хрватској.

- *Бакин:* на острву Муртеру, са историјском потврдом из XVIII века. Уп. *Бакинов* и *Бакиновић* у Трибуњу код Шибеника. Основа: непотврђено лично име **Бака.*

БАК- (Stier, tourus)

- *Бакотић: у* Примоштену код Шибеника у XVIII веку (где постоје и данас); приликом полиса становништва Хрватске 1948. године највише у околини Сплита, на острву Вису и Упъану и у Ријеци.

Долази од личног имена *Бакота,* потврђеног 1525. године, а ово пак од апелатива *бак* у значењу *бик.*

- *Бакоч:* у селу Бижињеву код Сарајева, пореклом из Црне Горе; у селима Љубнићи, Дреновица, Чекркићи и Чифлук код Високог у Босни; у Невесињу (Херцеговина); на острву Корчули, код Подравске Слатине и код Дубровника у Хрватској.

Презиме представлю сложен облик, јер се састоји од облика *Бако* + *оч,* то јест, представлю човека са бичјим очима, човека који има истакнуте очи. Уп. топоним *Бакочи* код Рисна у Црној Гори, а за семантику *Кукоч, Врагоч, Срдоч* и ел. Уп. и презиме *Бакочев* које је 17<S6. године забележено у Мошорину (Бачка), као и дужи облик *Бакочевић* у Сасовићима у Боки (пореклом из *Бакоча)* и у Кучима у Црној Гори.

БАК- (<муслимански антропоним Абдулбакија)

- *Бакија:* презиме најфреквентније у околини Задра и на острву Лошињу.

Идентично је са муслиманским личним именом *Бакија* које представлю хипокористик сложеног облика *Абдулбакија* у значењу *трајан, вечан.*

- *Бакијац:* врло ретко презиме које је залажено само у Пули и код Пазина.

БАКМАЈ

Презиме залажено у селима Кијев До, Дријењани и Седлари у Поповом пољу у Херцеговини; у селу Кусаче у Босни; у Хрватској у околини Книна и Шибеника.

Хибридна сложеница: први део се вероватно односи на муслиманско лично име *Бакија,* а други на албански придев *maiih* у значењу *велики* (уп. *Бурмаз).*

БАКРАЧ-

- *Бакрач:* Регистровано у Горњем Ступу код Сарајева; у селу Горанско у Пиви; у Матаругама у Србији, са иторијском потврдом из 1824. године; у Хрватској најбројније око Глине и Бјеловара.

Презиме је идентично са турском позајмицом *бакрач* (<тур. *bala-aç)* у значењу *бакрени котао* коју у нашој речничкој литератури пратимо од 1708. године. Идентификација појединих предмета из кућних потрепштина или алата са презименима није непозната у нашем ономастичком систему и сви овакви примери припадају, у ствари, надимцима. Међутим, тешко је свима њима одредити заједнички именитељ, те се зато они морају решавати од случаја до случаја. Склон сам мисли да је овде семантика слична као и код презимена типа *Тесла* или *Кесер,* где је оруђе за рад једноставно идентификовано са носиоцем такве радн>е. (Уп. *Ђугум, Килим, Букара* и ел.)

- *Бакрачевић:* у селу Миокусовићи у Бјелопавлићима.

- *Бакрачлијић:* у Ужичкој Црној Гори; од турског апелатива *бакрачлија* (<тур. *ba-/a-açíí)* у значењу *широки стрмен, широка узенгије.*

- *Бакрачлић:* забележено у Ужицу 1864. године; савремено у Београду.

БАКРИЋ

Запажено у Великом Бадићу и Отоки у Босанској Крајини.

Порекло је, по свој прилици, везано за непотврђено муслиманско лично име **Бакро,* које би могло бити хипокористик облика *Бакир* у значењу *учен; богат, велики; лав.*

БАКТАШ

Савремено презиме у Прозору (Босна).

У основи вероватно глагол *бактати у* значењу *ићи тешким кораком, трупатати.*

БАКШИЋ

Забележено у селу Раво Попово у Херцеговини; у Хрватској најбројније око Јастребарског, Глине и Метковића.

Основа: муслиманско женско име *Бакша* у значењу *дар, поклон.*

БАЛ- (<Братислав, Братољуб...)

- *Бала:* презиме *Balla* забележено је 1198. године на острву Крку, *я* као лично име још раније - 1080. године у Сплиту, 1330. године у дечинским хрисовуљама, 1478. у Зети у Црној Гори итд.

И поред инсистирања неких румунских ономастичара да је овде у питању романска основа, ареална лингвистика говори у прилог словенског корена. Тако, на пример, новгородски средњовековни топоними антропонимијског порекла. као што су *Балево, Балино, Балуево, Балухино* и ел., говоре довољно јасно да се словенски север и југ фрапантно подударају и, што је овде најважније - руски Новгород није у својој прошлости имао додира са народима романског порекла.

- *Балајић:* у Хрватској залажено у околини Сшьа. Основа: непотврђено лично име **Балај* са врло ретким суфиксом -а/. (Уп. лична имена *Јурај, Михај. Николај:* презимена: *Тупајић, Руњајић. Скочајић* итд.)

- *Балак:* у Хрватској, околина Кутине и Ђакова. Идентично је ча непотврђеним антропонимом **Балак* типа *Радак, Милак* и ел.

- *Балалић:* у селу Буна у Херцеговини, раније Иванбеговићи, „отац им је био у Али-пашиној војсци"; у Хрватској само у Сустјепану код Дубровника. Уп. *Балалевац,* презиме у области Гора у Србији. У основи презимена налазимо непотврђено лично име **Балал,* аналогно именима типа *Михял, Павел, Сандал* итд.

- *Балам:* презиме у селима Дубочану, Бруснику и Михаиловцу у Неготинској Крајини; у Хрватској: околина Вуковара и на острву Лошигьу. Идентично је са личним именом *Балан* које је у Србији забележено у XIV веку. Примери из Неготинске Крајине су неоспорно румунског порекла (уп. презиме *Баланешти* у истом крају), а ови из Хрватске односе се на антропонимијску варијанту сложеног имена *Братислав, Братољуб* и ел. Уп. *Баланац,* патроним у Дубровнику, *Балкановац,* село у Србији, *Балановићи.* топоним на полуострву Пељешцу.

- *Баланчеоић:* савремено презиме у Београду; од непотврђеног антропонима **Баланац.*

-*Балас:* приликом пописа становништва Хрватске 1948. године највише у околини Цриквенице и Вуковара. Уп. облике *Вукас, Матас, Јурас* и ел.

- *Балаш:* презиме забележено у Новом Саду 1856. године; у селу Праћина у Белици досељени „однекле из Мађарске или Срема" у XVIII веку; доста фреквентно у Хрватској код Вуковара, Белог Манастира, Осијека, Вараждина и Подравске Слатине. Идентично је са личним именом *Балаш (<Братислав).* чији први помен налазимо у Хрватској у XV веку и у Ковшъу у Бачкој 1560. године. Уп. украјинско презиме *Balasz* из 1773. године. Објашњавајући назив *Лубалашки поток* у Србији, Дорин Гамулеску га сасвим исправно везује за румунски члан *hi (Iш)* + лично име *Балаш,* али ово име није румунског порекла како он претпоставља, већ словенског. што се јасно види из бројних примера ван румунског језичког утицаја.

- *Балаша:* околина Чаковца, Винковаца, у Пакрацу и Загребу (двадесет три особе 1948. године). Уп. женско име *Балаша* у Београду 1703. године.

- *Балашов: Balasev* и *Balaxev* у Бачком Моноштру 1772. и 1788. године. Уп. руско презиме *Балашов.*

- *Балашевић: Balaaevich* у Гари (Мађарска) 1505. године; савремено у Новом Саду; у Хрватској: околина Винковаца, Белог Манастира, у Осијеку и Загребу (деветнаест особа 1948. године).

- *Балашић: Ballasiclt* у Баји (Мађарска) 1732. године; у Хрвагској 1948. у околини Ђакова.

- *Балашкић: Balaskic/i* у Баји (Мађарска) 1739. године. Од непосведоченог антропонима **Балашко.*

- *Балашко:* доста фреквентно у Хрватској: код Зелине, Новске, Дарувара, Луд-

брега, Копривнице, Вараждина, Јастребарског и Ораховице.

- *Балашковић:* околина Нове Градишке. Винковаца, Сиска, Клањца и Чаковца у Хрватској 1948. године.

- *Балекић: у* Хрватској само у околини Чазме и Славонске Пожеге. Основа: кајкавски облик **Балек* који одговара штокавском *Балак* (в.)

- *Бален:* забележено код Буњеваца у Бачкој 1676. године; у Крњеуши (Босна) досељени са Светог Рока; у Хрватској најбројније у околини Сен>а, Глине, Грачаца, Славонског Брода, Костајнице и Ђакова. Презиме је идентично са личним именом *Бален* чију прву потврду налазимо 147d. године у околини Београда.

- *Баленовић:* околина Перушића, Госпића, Нове Градишке и Сиска у Хрватској.

- *Балета:* регистровано у селу Грабовцу код Имотског у Хрватској. Једнако је са личним именом *Балета* које је у нашим споменицима потврђено 1477. године, (уп. *Милета, Радета, Владеть].* Уп. презиме *Балетин* код Дубровника у Хрватској.

- *Балетић:* познато чевско братство у Црној Гори. Занимљиво предање забележено је о попу Бошку Балетићу из Српске у Зети. Крајем XVII века мештани Српске, Лајковића, Митровића и Ботуна замоле скадарског везира за дозволу да подигну цркву и да им владика Данило дође да је освети. Везир то дозволи али Турци ухвате владику, „свежу га испод оба пазуха и привежу за дрво да виси о гьему. Турци су га присилили да тако висећи једе, али он није могао и онда се... поп Бошко Балетић из Српске ставио пред њих на колена и владика је јео с његових леђа"; исто презиме постојало је и у Рашкој, одакле су се 1690. године одселили са Арсенијем Чарнојевићем; у Хрватској у околини Винковаца и Метковића.

- *Балешевић:* презиме забележено у Босни 1886. године. У основи овог облика лежи непотврђено лично име **Балеш* (уп. *Добреш, Л>убеш, Милеш).* Уп. и презиме *Балешић* у селу Савски Дол код Славонске Пожеге.

- *Балин:* у селу Бетина на острву Муртер, дошли су, према легенди „из Вране на имање Дивнића у XVI веку"; у околини Шибеника према полису из 1948. године. Презиме је идентично са личним именом *Балин,* које налазимо у XIII веку у Србији, затим 1455. године, такође у Србији, као и почетком XVIII века у околини манастира Завале у Херцеговини. Иначе, овај антропоним припада бројној категорији имена на *-ин* типа *Божин, Беселин, Радин* итд.

- *Балиновић:* најстарији помен оваквог презимена налазимо у Хрватској војној граници 1605. године; забележено је још у Великој Кладуши (Босанска Крајина), где су пристигли са Кордуна после 1875. године; у Хрватској 1948. само у околини Белог Манастира.

- *Балић:* регистровано на Косову 1779. године; у селима Устирама и Горица у области Рама у Босни; у селу Рашиновац у Босанској Крајини; у Боки Которској; савремено у Херцег Новом; необично бројни и расути скоро по целој Хрватској. Порекло овог облика могло би се двојако објаснити: од истоименог антропонима *Балић* потврђеног у XV веку или од личног имена *Бала(о)* + патронимијски суфикс *-ић.*

- *Баличевић:* забележено у околини Славонског Брода, Ђакова и Винковаца. Основа: непотврђено лично име **Балич* типа *Радич, Милич.*

- *Балкић:* у селу Велики Бодић у Босанској Крајини. У основи овог облика лежи име *Балко* регистровано у дечанским хрисовуљама 1330. и у Зети 1478. године. Уп. презиме *Балковић* са историјском потврдом из 1485. године у Шибенику и 1948. године у околини Валпова у Хрватској.

- *Баловић:* у Боки, пореклом из Херцеговине; у Хрватској само у селу Дуба код Дубровника. Основу презимена чини лично име *Бало* које у историјским спи-

сима пратимо од XIII века. Уп. облик *Балов у* Сарајевском пољу и у По.гъицама код Сплита 1725. године.

- *Балојевић: у* Крапљу код Шибеника са историјском потврдом из 1649. године; у месту Бол на острву Врачу. Од личног имена *Балоје* забележеног 1330. године у дечанским хрисовуљама.

- *Балојић:* усамљено презиме, у огромном корпусу хрватских патронимијских облика евидентирано је само у селу Феричанци код Ораховице. Основа: лично име **Балој (уп. Михој, Ралој* и ел.).

- *Балошић:* околина Славонског Брода. У основи овог презимена лежи непотврђено лично име **Балош* (типа *Милош, Радош, Драгош),* па је, сходно овоме, и румунски облик *Balos* истог порекла.

БАЛАБАН

Породица у Перасту, где су дошли из Црне Горе у XVIII веку; у селу Бинач у Србији; у Варошкој Ријеци, Збориштy, Горњој Гати и Теочаку у Босанској Крајини; у Хрватској најбројније у околини Јастребарског и Вировитице.

Презиме је идентично са турским апелативом *балабан* у значењу *крупан, незграпан човек,* као и са личним именом *Балабан* које је као турско забележено још у XV веку. Познато је у македонском, бугарском и румунском ономастичком систему. Анализирајући познату народну песму „Женидба Душанова" Душан Костић у студији тврди да се познати *Балачко војвода* раније звао *Балабан Турчин* који се прочуо као војсковођа султана Мурата I и био на Косову 1389. године. Уп. презиме *Балабановац,* и део села Рапча у Србији, *Балабанић,* породица на острву Рабу, пореклом из Олиба, одакле су дошли у XVIII веку; према полису становништва Хрватске 1948. године највише у околини Ђакова.

БАЛАГ-

- *Балагија:* савремено презиме у Сарајеву. Вероватно се у корену крије турска реч *balak у* значењу *биво.* За прелаз турског К у Г уп. *шаргија* од *snrki, гајде* од *kaide, гаргија* од *kargi.*

- *Балагић:* староседеоци у селу Видимлије (Купрешко поље), у Турским Биљанима и Горњој Саници у Босанској Крајини.

БАЛАНЦИЋ

Презиме у селима Унач и Плужине у Пиви (Црна Гора). Без паралела у Хрватској. Могуће је да му основу чини турска реч баланда у значењу *патлицан, парадајз.*

БАЛАЧИКА

Патроним регистрован у Кључу у Неготинској Крајини са напоменом аутора да су пореклом из Влашке. Румунска апелативна и ономастичка основа *Bäl* - у значењу *бео.* Уп. румунска презимена *Balladn, Balacea, Balacel.* Уп. и презиме *Балачић у* Чуругу (Бачка) са историјском потврдом из 1775. године, које је вероватно истог порекла.

БАЛБОЗАН

Породица у Високом у Босни чији су преци пореклом из Херцеговине. Идентично је са муслиманским личним именом *Балбузан* непознате етимологије. Уп. бугарски патроним *Балбузанов.*

БАЛВАНОВИЋ

Јединствено презиме у нашем ономастичком систему, залажено једино у Сарајеву. Вероватно да је надимачког порекла, јер му основу чини наша реч *балван у* значењу *неотесано дебло дрвета* и упућује на метафору везану за приглупог човека. (Уп. *Ђулум.)*

БАЈ1ДИЋ

У Котору, пореклом из Суторине; у Хрватској, околина Сплита. У основи лично име *Балдо,* потврђено у нашим споменицима више пута у XIV веку од хришћанског антропонима *Балтазар* или крсташког *Балдуин.* Уп. презиме *Балдун* (са нашим суфиксом *-ун)* у околини Дубровника.

БАЛИКИЋ

Заступлено највише код Дон>ег Михољца у Хрватској. Основу овога презимена вероватно чини реч *балика у* значењу *шала* (глагол *баликати),* која се нарочито чује у Далмацији. Уп. презиме *Баликов* код Бугьеваца у Бачкој.

БАЛОРДА

У селу Опак код Високог у Босни, пореклом су Љубибратићи из Херцеговине, тј. „из села Балордићи у Шуми кренуо им је дед, пошто је тамо убио човека". Порекло овог презимена, као што се види из цитата, везано је за топоним *Балордићи,* а он сам у себи носи надимак *Балорда у* значеььу *балав, слинав човек.* Уп. италијански *balordo* у значењу *глупак.*

БАЛТА

Најстарију потврду презимена *Балта* налазимо у полису Срба у Будиму 1707. године. Забележено је даље у Суботици 1715. године, у Високом у Босни, а у селу Доглоди код Сарајева сачувана је и следећа легенда: „Прича се да је некакав туркуша искао им од дједа сјекиру рјечима: 'Дај балта, балта' (турски сјекира), а овај га није разумно, те га од тога прозваше Балтом." У Хрватској најбројније у околини Сења и у Нашицама, а у источној Србији евидентирано је у селу Вороваи у Тимоку.

Етимологија овог облика у директној је вези са ареалном лингвистиком. Потврда код бачких Бугьеваца, као и примери из Сења и Нашица у Хрватској, свакако су у вези са хришћанским личним именом *Балтазар* чији хипокористик гласи *Балта.* Сви остали примери везани су за турски апелатив *балта* у значењу *секира.*

Врло је занимљива семантичка страна овог облика. Без обзира што је овде у питању страни културни термин, намеће нам се логичко питање зашто би се неко назвао по свакодневном кућном инструменту. Друго питање, неопходно при оваквим истраживањима, односило би се на његово место у систему наших презимена, то јест, треба утврдити да ли је ова појава усамљена, случајно уклопљена у наш ономастички систем, или припада већ устаљеном систему називања. Познато је да семантичке класификације, у многим случајевима, представљају несигуран терен подложан различитим интерпретацијама, али морамо их ипак сматрати као нужно зло које нам колико-толико омогућава праћење једне појаве у читавом систему. У прилог оваквом размишљању уз презиме *Балта* наводим неколико семантичких облика: *Ђугум, Кесер, Тела, Чутура, Шубара, Кундачина, Лопатић.* Све њих, на неки начин, повезује блиска веза са свако-

дневним животом сеоске реалности. Међутим, као што је већ речено, ограде су неминовне управо због тога што се овде, у ствари, говори о надимцима. Богатство и скоро необухватан збир изражајних идеја надимачких конструкција стављају сваког ономастичара пред врло озбиљна искушења приликом изналажења заједничких семантичких карактеристика. У овом случају најближе облику *Балта* стоје презимена *Тесла* и *Кесер,* јер сва три оруђа служе за обраду дрвета, без обзира што је *Тесла* словенског, а *Кесер* турског порекла. Међутим, да ли би се оваквој квалификации могли прикључити и *Ђугум, Чутура, Шубара, Кундачина* и *Лопатић?* <1'ормално да, али сваки од ових примера могао би се објаснити и друкчије. Идеја да је *Ђугум* настао према занимању његовог носиоца је примамљива, али овај надимак је могао настати и као метафора на изглед суда; *Чутура* је такође суд, али и пејоратив за празну главу; *Шубара* - протагониста овог надимка је можда био мајстор за шубаре, или је можда поседовао шубару друкчијег кроја и изгледа; *Кундачина* - пејоратив од позајмице *кундак* (<тур. *kundak)* припада војној терминологији те бисмо га можда могли уврстити у сличај ред као и *Балта* и *Тесла,* али постоји реална могућност да се овде крије једна од многих метафора везаних за дрво; *Лопатић* - тешко је прихватити идеју да је неки сеоски ковач правио искључиво само лопате, јер је таква ужа специјалност била непозната у нашој прошлости те зато и овде треба помишљати на неку метафору. Ових неколико примера довољно јасно указују на сложен проблем семантичке класификације. Али, вратимо се на облик у наслову и његову семантичку условљеност. Пре свега, занимљиво је констатовати да синоним ове речи *секира* (такође позајмица) није уопште застушъена у нашој антропонимији, већ само у микротопонимији. (Изузетак је презиме *Сикирлић* које својим суфиксом упућује на посесивност.) Узрок је тешко одгонетнути, тим пре што *секира* није географски термин иако се често среће у микротопонимији, те зато овај проблем за сада треба сматрати отвореним. На крају овог увода треба рећи да се семантичка мотивисаност наших презимена *Балта, Тесла* и *Кесер* може унеколико повезати са познатом појавом *„pars pro* to/o" живо израженом у антропонимији *(Зуб, Око, Глава* итд.). *Тесла* је, на пример, наша реч створена по истом начелу као и реч *метла,* прва од глагола *тесати, я* друга од *метати.* Међутим, инструмент *тесла* метафорички представлю и носиоца занимања у вези са овом алатком, а то исто важи и за облике *Балта* и *Кесер. Балта* је иначе и као лично име потврђено у турским списима Бачке 1560. године и у области Браничева 1467. године.

Уп. презиме *Балтић* у следећим местима: у селу Камено у Боки Которској, где су се населили из Корјенића 1692. године; у Ужицу 1854. године; у селу Лијешева код Високог; у местима Језерско, Лубарда, Цазин, Пишталине у Босанској Крајини; у Врхпољу и Турским Бшъанима у северозападној Босни; у селу Стрелица код Новог Брда у Србији; у Бадљевцу (Лепеница у Србији); у Матаругама пореклом из Васојевића; у селу Јаковцу (Тимок) - „предак им је увек носио са собом балту, откуд им и презиме дошло"; у Хрватској најгушће насељени око Глине. Уп. и топоним *Балтићи* у Босни.

БАЛУК-

- *Балуџић:* презиме забележено у Београду средином XIX века; у Хрватској залажено код Славонске Пожеге. Основу овог облика чини турски апелатив *balukci* у значењу *рибар.*

- *Балуковић:* забележено у селу Мрамор код Тузле у Босни. Настало од турске речи *baük* у значењу *риба.*

БАЛЧАК-

- *Балчак:* староседеоци у области Гласинац у Босни. Презиме је идентично са турском позајмицом *балчак* (<тур. *balčak) у* значењу *дршка сабље или јатагана.*

- *Балчаковић:* савремено презиме у Вишеграду (Босна).

БАН-

- *Бан:* презиме у селу Аљинићи код Високог у Босни и у области Гласинац; необично фреквентно и расуто скоро по целој Хрватској.

У функцији презимена запажено је већ у XII веку (1190. године), а као лично име пратимо га у документима од 1171. године. Етимологију овог апелатива и личног имена први је објаснио Петар Скок. У другој половики X века Константин Порфирогенит помиње ову реч у облику *ßo(e)avot,* а у вези је са Хрватима у Лини. Овај „нестегнут облик", како каже Петар Скок, довео је до форме *бојан>бан,* по истом моделу као реч *пас* од *појас.* Реч је иначе аварског порекла и значи *владялац хорде.* Наш познати хелениста Милан Будимир не слаже се са оваквом етимологијом, јер не верује у контракцију сугласника у речи *бојан,* већ предлаже хибридну балканско-латинску *реч gtipati* која је послужила као основа и за реч *бан* и за *жупан.*

- *Банатовић:* у облику *Banatovicli* забележено је у Шибенику 1589. године. Ова породица је изумрла или се некуд давно одселила, јер је не налазимо у полису 1948. године. У основи је непотврђено лично име **Банат* које се прикључује доста раширеној групи антропонима типа *Михат, Милат, Прибат* и ел.

- *Банац:* регистровано у Тителу 1797. и Мошорину 1789. године (Бачка); у Хрватској најбројније око Белог Манастира и Дубровника. Презиме је идентично са личним именом **Банац* које се према суфиксу прикључује сличним именима забележеним у средњем веку: *Дябац, Грубац, Л>убац* итд.

- *Банашевић:* братство у Пиперима у Завали. Сачувана је легенда да га је основао староседелац по имену *Банаш.* Јован Ердељановић је на добром путу када тврди да је у основи овог личног имена реч *бан,* „којом се у Брдима и у Црној Гори означава крупан, силан човек". Основа: антропоним *Банаш (<Бан -аш),* као *Милаш, Радаш, Драгаш* и ел.

- *Баниловић:* необично ретко презиме забележено 1455. године у околини Шибеника. Основу чини антропоним **Банило* према моделу личних имена типа *Дражило, Будило, Станило.*

- *Банић:* најстарији податак у једној повељи Бана Матије Нинослава из 1249. године где је записан као сведок неки *Банич;* непуне три деценије после тога забележен је извесни Dragovannus *Banic/i у* Шибенику 1274. године; у Ковшћу (Бачка) 1776. године; необично фреквентно у Хрватској и Србији. Уп. топоним *Банићи* код Дубровника. Занимљиво је да овакав облик не постоји у македонској патронимици, што би захтевало посебну студију. Презиме се може објаснити двојако: или је постало од антропонима *Бан* + патронимијски суфикс -w/j, или је идентично са непотврђеним личним именом **Банић.*

- *Банићев:* регистровано у Ковиљу (Бачка) 1786. године.

- *Банићевић:* братство у Цуцама у Црној Гори; савремено презиме у Грахову (Црна Гора) и у Београду; у Петровом Селу са сачуваном легендом да су пореклом из Цуца. Основа: непотврђено лично име **Банић* које може бити и хипокористик апелатива *бан.* (Уп. антропониме *Милић, Радић* и ел.)

- *Баничевић:* на острву Корчули и околини Дубровника; у основи има нерегистровано лично име **Банич* (уп. *Радич, Стојич).*

- *Банковић:* необично често презиме на целом подручју српског и хрватског језика. Иначе, антропоним *Банко* евидентиран је у нашим споменицима већ у XIII веку (уп. и топоним *Пожешки Бан-*

ковци забележен 1378. године), а први помен оваквог презимена срећемо 1588. године. Густа фреквенција овог презимена речито говори о популарности личног имена *Банка у* средњем веку.

- *Бановић:* изразито фреквентно презиме на целом подручју српског и хрватског језика. Према речима Д. Костића („Тумачења...", 68) „као племићско презиме... врло обично у Босни у XIV и XV; и за Бановиће у Ријечкој нахији (у Врањини, Глухом Долу и Прекорници) зна се да су се доселили из Босне". Према народном предању Бановић Страхиња, познати српски јунак „из малене Бањске крај Косова", сахрањен је на сеоском гробљу на периферији Пљеваља. Према овој легенди Страхиња је после косовске трагедије кренуо да тражи лек за своје ране. Чуо је да у околини Теслице (данас Пљевља) живи неки травар који успешно лечи све болести. Тражећи травара Бановић Страхиња је у Калушићима подлегао ранама, па су га мештани сахранили на свом гробљу.

- *Банош:* презиме врло ретке фреквенције, забележено само у Нијемцима и Шаренграду у Срему. Идентично је са антропонимом *Банош* које је у латинским списима посведочено већ 1080. године.

- *Бантић:* у Хрватској запажени у околини Метковића; евиде}[тирани и у селу Коренита у Јадру (Србија), пореклом из Ступнице.

Мишљења сам да основу овог презимена чини хипокористично име *Банта* које се и данас чује у Србији. Његов настанак би се могао овако графички приказати: *Бранислав>Бане>Банта (<Бан-т-а),* слично као што Маретић тврди за презиме *Ботић (<*Боото<Богослав)* или Дуга < *Буди мир.*

- *Банчевић:* у Мошорину (Бачка) 1786. године; у Хрватској у околини Вуковара и Осијека. У основи лично име *Банча* које је у нашој ономастичкој литератури потврђено 1478. године. (Уп. *Стевча. Јованча* и ел.)

- *Банчиловац: у* селу Загајици у Банату; од непотврђеног антропонима **Банчило.*

- *Банчић:* залажено само у Хрватској, и то на острву Ижу (пореклом из Трогира), у околини Пазина, Сплита, Задра и Славонског Брода (в. *Банчевић).*

БАНГ-

- *Бангелић:* у Барајеву, пореклом из Драгачева (Србија). Један од ретких ромских основа у нашем патронимијском систему; *Банго* је ромски придев у значењу *крив,* а употребљава се (бар код пољских Рома) и као надимак. (В. *Побожњак,* 188.)

- *Бангић:* савремено презиме у Сремској Митровици. Уп. патроним *Банга* у Вучитрну чији носиоци су досељени из Трепче крајем XVII века.

БАНД-

Судећи по врло широком ареалу ове основе тешко да би се сви примери што следе могли подвести под Шимуновићево објашњење да нам је патроним *Банда* дошао преко немачке војне терминологије у значењу *ратници под истом заставом.* Можда сугласнику Д у другом слогу овде једноставно етимолошки није место, узимајући у обзир појаву уметнутог Д у примерима Којда и Конда од пуног имена *Константин.*

- *Банда:* презиме распространено нарочито на подручју Кордуна у Хрватској.

- *Бандин:* у селу Долову (Банат).

- *Бандинац:* у селу Мали Трновац код Врања у Србији. Уп. топоним *Бандин Оцак (Бандово Брдо* и *Бандово Село) у* Гласинцу (Босна), као и ишчезли топоним *Бандинце* у Тимоку, са историјском потврдом из 1466. године.

- *Бандић:* забележено у Бачкој 1715. године; у Лиштици (Херцеговина), у селу Милићбегов Дубовик (Поушг); у Међуречу (Белица у Србији), пореклом из Топлице; у Бињежеву, пореклом из Црне Горе и у Зенику код Сарајева; у племену Пипера у Црној Гори; у Хрват-

ској најбројније око Сиња, Белог Манастира и Нашица.

- *Бандо:* у селу Копић (Гламочко поље); у Србији 1813. године; у Хрватској само у околини Осијека.

- *Бандовић:* савремено презиме у Краљеву у Србији.

- *Бандука:* у селу Војковићи и Бињижеву код Сарајева (ови последњи су пореклом из Колашина); ишчезли род у селу Кула у Гласинцу (Босна). Уп. антропониме типа *Лазука, Илука* и ел.

- *Бандул:* презиме је забележено у Јањеву (Србија). Судећи по суфиксу, као и по познатој чињеници да је овде у средњем веку постојала дубровачка колонија, сасвим је могуће да је у питању романска конструкција. Зато необично звучи констатација Јордана Јоргуа да румунске облике *Bandu, Bandea, Banduc, Bandula* везује за мађарско изворно *Bandi.*

- *Бандула:* у Хрватској забележено само у околини Карловца; у области Колубаре у Србији; надимак деде Вука Стефановића Карацића.

- *Бандулић: у* Тршићу код Лознице; у селу Радљеву (Колубара), где су дошли из Крчмара у XVIII веку.

- *Бандушић:* регистровано у Ужину 1852. године

БАГОИЋ

Савремено презиме у Кумодражу крај Београда.

Основу овог презимена чини покрајинска реч *банза* (синоним *банзов)* у значењу *овчарски пас који се проскитао.* Етимологија је без сумње у вези са италијанским глаголом *bandeggiare* (млетачки *bandizar)* у значењу *прогнати,* али, судећи по ареалу, мора се узети у обзир директни румунски утицај, тачније, патроним *Banzea* који је у овом ономастикону потврђен средином XVII века. Уп. лични надимак *Банза* у Пироту.

БАЊЕГЛАВ

Презиме регистровано у селу Помазетину (Косово); у Беширевића Врањској (записано и као *Бањоглав)* у Босанској Крајини; савремено у селу Лаћарку (Срем) и Бачкој Тополи; у Хрватској најчешће у околини Бјеловара, Грачца и Госпића.

По свом склопу ово презиме, у ствари, представлю сложени придев састављен од сегмената *бање* + *глав* у значењу *тврдоглав.* Петар Скок овај придев назива ,,привидно сложеним" и, дајући му значење *луд човек,* етимолошки га везује за рибу *бандар* (Perca fluviatilis). Мишљења сам да се етимологија овог презимена, тачније - надимка, може представити друкчије, узимајући у обзир само његов први део. Полазим од семантике, односно од примера као што су *Вишеглав, Седоглавић, Брашноглав, Полуглав* и ел. Овај последњи управо је најприкладнији за поређење, јер, исто као и македонски *Брашноглав* (па и црногорски придев *брашномуд),* упућује на пејоративност и знатно се разликује од облика *Седоглавић* који се односи на изглед косе човека, то јест, на визуелни утисак. Једном речју, полазећи од тога да је овде у питању надимак, а надимци су обично наглашено уочљиви у односу на изглед или менталну способност човека, први део сложенице представља, у ствари, крњи придев од именице *бадан,* у значењу *шупља клада кроз коју тече вода, дрвена каца,* и по својој семантици највише се приближава презимену *Дрвенглава.* Необично је занимљив паралелизам који срећемо у кашупском дијалекту у Пољској у коме је забележена речВяяяс* у значењу *човек ся великом главом.*

БАРАБА

Презиме залажено у околини Бенковца, Задра и Шибеника у Хрватској. Представља, у ствари, надимак у значењу *пропалица, скитница* и, будући да се овде ради о приморском ареалу, реч је преузета из тршћанско-млетачког говора у значењу *malvivente, nibagiomi.*

БАРАЈ-

- *Барајевац:* забележено у селу Долову (Банат) 1847. године. Уколико се овај облик не односи на ктетик од топонима *Барајево* (Србија), онда се овде ради о непотврђеном личном имену **Барај* типа *Јурај, Михај, Дражај* и ел. Међутим, његово значење и порекло је тешко одредити. Помисао да се овде ради о хипокористику хришћанског имена *Бартоломеј* треба одбацити, јер је овакав антропоним распрострањен само на Западу, а не и на Истоку где гласи *Вартоломеј,* па и *Вртоломеј, Вртолома* и ел. Логично би звучала тврдња да смо овакав облик примили преко Румуна, али у њиховом ономастикону није потврђена оваква основа. Нејасно. Можда од румунског глагола *barm - брбљати!*

- *Барајевић:* савремено презиме у Србији.

- *Барајић:* регистровано у селу Омољици (Банат).

БАРАК-

Присуство овакве основе на тлу наше језичке територије је неједнако распоређено, и то у зависности управо од етимологије. Другим речима, у зависности од географске распрострањености, то јест од лингвистичког ареала, основа *Барак-* има троструко значење и допели су је два народа и хришћанска религија. Најстарији примери припадају овој последњој институцији и односе се на хришћанског свеца *Бартоломеја* од кога су настале многобројне хипокористичке варијанте. Цинцарски антропоним *Бако* је тешко одлучити од турског придева *barak* у значењу *космат,* јер су оба утицаја била знатна у Србији, те се зато у овом случају њихово порекло може посматрати алтернативно.

- *Барак:* регистровано у околини Ријеке и Лабина. Идентично је ча непотврђеним личним именом **Барак (<Бартоломеј)* у коме је на крњу основу *Бар-* придодат распрострањ словенски суфикс *-ак.*

- *Баракић:* у Ковину (Банат) 1728. и у Баји (данас у Мађарској) 1727. године. Од цинцарског антропонимијског облика *Барако* или од турског придева *barak* у значењу *космат.*

- *Бараковић:* најстарији пример је из Задра где је 1583. године забележен извесни *Baracoidch* Zuane; у Шибенику је познато од XVI века; у селима Опличићи и Домановићи у Херцеговини; приликом полиса Хрватске 1948. године најбројније око Дубровника и Ђакова.

БАРАКСАДИЋ

Савремено презиме у Србији и једна једина потврда из Загреба.

Облик представлю хибридну турско-српско-хрватску сложеницу. У првом делу је турска реч *barak* која има двоструку функцију: као апелатив у значењу *куштрав, длакав пас* и као антропоним настао од исте именице. Село *Бараково* поред Битоља, потврђено 1607. године, од истог је корена, а лично име *Барак* појављује се у руским летописима као половско већ 1185. године. Други део овог сложеног презимена чини муслиманско женско име *Зада* (скраћено од *Мирзада, Фејзада, Бејзада)* те, према томе, основу овог презимена чини муслиманско лично име **Баракзада.*

БАРАН

Као презиме први пут се спомиње у Шибенику 1629. и у Тисном 1672. године; 1948. године најбројније у околини Сплита, Дрниша и Вуковара.

Презиме је идентично са апелативом *баран* које је у нашој речничкој литератури забележено као име за јарца и овна. Иначе, ова реч се сматра као туркофона позајмица у свим словенским језицима

и преузета је из њихове сточарске терминологије. Сасвим је могуће да се средњовековно село *Баран,* које је крал> Милутин 1314. године поклонио манастиру Бањској, односи на исти корен, наравно. под претпоставком да је у прошлости гласило *Баран.* Међутим, с обзиром на приморски ареал, постоји исто тако реална могућност да је овде у питан>у лично име **Баран* од календарског *Бартоломеј.*

БАРАТ

У селу Зарожје у Горњем Подрин.у, пореклом од врха реке Лима. „Барати између себе причају да им је презиме Барат дошло од надимка њиховог претка Вуколе. Тај је надимак добио у хајдучији и речју Барат казује се човек који је готов на све [од баратати]."; у Хрватској записани су у околини Прелога и Чаковца. Ареал овог облика у Хрватској упућује на изворно мађарско *barat* (<слов. *брат) у* значењу друг, *пријатељ,* али присуство оваквог презимена у бившој Соколској нахији, где је мађарски утицај неприметлив, доводи у сумњу наведену легенду.

БАРДАК

Презиме забележено у Србији 1831; савремено у Зеници у Босни; у Хрватској (са варијантом *Барђак)* само у Славонском Броду. Истоветно је са турском позајмицом *бардак* која је засведочена у нашој речничкој литератури већ у XV веку у значењу *суд за воду или за ракију.* Очито је да представлю метафору на телесни изглед човека *(бардак* је бокасте форме) или на н>егов алкохолни садржај. Уп. македонске примере *Бардаков* и *Бардакоски.* Уп. и презиме *Бардаков* регистровано у Мошорину (Бачка) 1796. године, као и облик *Бардаковић* у Темишвару 1712. године.

БАРЕШИЋ

У селима Гора (пореклом из Ливна) и Нажбиљ код Високог у Босни; у селу Гмић у Рами; у Благају, Растичеву, Суави, Олову, Купресу, Доњем Вуковском и Халапићу у Босни; у Хрватској их највише има у околини Задра. Шибеника и Карловца.

Основа: непотврђено лично име **Бареш* (уп. *Кострeш, Маркеш, Габреш),* од хришћанског антропонима *Бартоломеј.*

БАРЗУТ

Најстарију потврду за презиме *Барзут* налазимо у манастиру Завала (Херцеговина) 1718. године, када је неки „срзенто" Симо Барзут прилежно манастиру једну золоту; као савремено забележено је у селу Верићи код Пећи на Косову, а у Дубровнику евидентиран је један придошлица у XIX веку из Херцеговине.

На етимолошком плану овај облик представља хибридни патроним, јер му је основа албански придев *bardh* у значен>у *бео* и наш антропонимијски суфикс *-ут.* (Уп. *Милут, Радуг, Богут.)* Узгред, Стефан Илчев објашњава бугарско презиме *Барзекон, Барзов* и *Барзев* од румунске речи *barzä* у значењу *чапља* коју сматра албанском позајмицом у овом језику.

Истој основи припала и презиме *Барзета* у селу Клепци у Херцеговини, као и облик *Барзић* у Јошаници код Сокобагье у Србији. Могуће је да је ово последнее, заједно са топонимом *Барзиловица* у Србији, и румунског порекла.

БАРИЛУК

Приликом полиса становништва Хрватске 1948. године забележен је у Белом Манастиру само један становник са оваквим презименом.

Води порекло од глагола *барити* и именице *лук* и представлю императивну

сложеницу. Очито је да се овде крије нека заборављена згода која се догодила носиоцу оваквог надимка, јер се лук (као ингредијенца) и *бари* (тј. кува) и пржи.

БАРИЋ

У Шибенику 1587. године; у Шашинцима у Срему 1836, Панчеву 1805. године; у селу Кумане (Банат) 1848. године; у Дубровнику (пореклом из Босне пре пада Републике); на острву Молат, у селу Савар на Дугом отоку, Сутомишћици и Лукорану на Угмъану; у Ждрелцу и Ткону на острву Памшану, у Тисну на острву Муртеру; у Бихаћу после 1875. године; у местима Солаковићи и Буковче код Високог у Босни; у селу Доглоди (пореклом са Неретве) код Сарајева; у континенталној Хрватској необично фреквентно и расуто по целој Републици.
Основа: лично име *Баро (<Бартоломеј)*.

БАРИЋИРИШ

Презиме забележено у селу Микалака у румунском Банату 1735. године. Од глагола *барити* и именице *ћириш* у значен>у *обућарски* или *књиговезачки лепак*. Надимак представља метафорички обућарско, мање вероватно, књиговезачко занимање носиоца оваквог облика.

БАРИШИЋ

У полису обвезника Хрватске војне границе 1644. године; у Шибенику 1689; у Београду 1711. године; у Капошићима пре 1778, пореклом из Лепенице; у селима Прослап (пореклом из Далмације), Козо, Доброша, Кранчићи и Уздо (Рама у Босни); у месту Преодац (Унац у Босни); у Благају, Растичеву, Суави, Билан Потоку, Олову, Купресу, Доњем Вуковском, Халапићу у Босни; веома фреквентно у целој Хрватској.
Основа: лично име *Бариша (<Бартоломеј)* потврђено у XVI веку.

БАРЈАМОВИЋ

Братство у Подгорју у Црној Гори; у Хрватској само три појединачна примера, и то у Дивоселу, Дубровнику, у Подравској Слатини.
У основи: муслиманско лично име **Барјам* које у оваквом облику није забележено у нашој ономастичкој литератури, а настало од облика *бајрам* у значењу *весеље, радост*. Уп. и презиме *Барјовић*, никшићка муслиманска породица, од антропонима **Бајро*, такође непознатог у нашем ономастикону.

БАРКАНОВИЋ

На острву Врачу је 1948. године регистровано ово презиме у девет кућа са 39 становника. У основи: лично име **Баркан* (<тур. *Barhari)* непознате етимологије.

БАРКОВИЋ

Презиме у Иригу (Срем) забележено крајем XIX века (пореклом Цинцари); у Хрватској најбројније око Карловца, Ријеке и Оточца. Од незасведоченог имена **Барко*, а ово од хришћанског *Бартоломеј*.

БАРЛИНАЦ

У селима Бучје и Мали Избор у Тимоку (Србија).
У основи овог презимена је влашка реч *барла* у значењу *шубара од неучињене овчије коже*. Пишући о Шумадинцима, Јован Ердељановић је забележио и ово:

„У Драинцима праве велике 'барле' (врста шубаре) као што су влашке беле; и спавали су са њима обучени, на слами, покривени поњавама."

БАРЛОВ

Исељени род из Рашке 1690. године са патријархом Арсенијем Чарнојевићем. Основу овога презимена чини албанско лично име *Барло* које, према Стевану Дучићу, спада у трупу најфреквентнијих албанских антропонима у Кучима. Уп. *Барда/,* брдо и село у Хотима. Истој основи припада и савремено презиме *Барловац у* Београду.

БАРОЈЕВИЋ

Исељено братство са Трешњева у Црној Гори; регистровано у околини Шибеника 157У. године: савремено презиме у Никшићу. Од непотврђеног личног имена **Бароје (<БартоломеЈ).*

БАРОМИЋ

Забележено у Башки, Врбнику и Сењу у XV и XVI веку. У „Лексику презимена Хрватске" није евидентирано. Према исирпном ис горијском и дијалектолошком истраживању Валентина Путанца, ово ретко презиме носи у себи страну реч *барон,* а за прелазак финалног М у Н има довољно доказа и ван ове територије.

БАРОН-

- *Барон:* прилично застушъено у Хрватској, нарочито у околини Јастребарског, Сплита и Кутине. Презиме је идентично са апелативом *барон у* значењу *племић нижег ранга* који је код нас потврђен у XVII веку.

- *Баронац: у* Мошорину (Бачка) 1789. године.

-*Баронић:* презиме засведочено у Хрватској од XVI века; стариначка породица у Бањолу на острву Рабу; у селу Опово (Банат) у XVIII веку; у Сремској Митровици 190(1. године; према „Лексику презимена Хрватске" највише заступ.ъено у Јастребарском, Сплиту, Дарувару и Кутини.

- *Бароновић: у* селу Лукар (Лепенипа, Србија), где су у XIX веку дошли из околине Руме (Срем).

БАРОШ

У селима Заглавица (пореклом из Ливањског поља) и Камен у Гламочком по,гьу. Идентично са личним именем *Барош* чија се прва потврда налази у попису Браничева 1467. године. Присуство основе *Бар- у* Србији опет нас враћа на етимологију. Евидентно је да је управо облик *Барош,* са врло честим и обичним суфиксом *-ош,* записан у Србији, али да ли би то могао бити скраћени облик од *Бартоломеј!* Остајући при мишљењу да овај западни облик није распространен у Србији, остаје нам једино претпоставка да је овај антропоним цинцарског или турског порекла. Оваквом размишљању ка разрешењу не може да помогне ни увођење у анализу топонима *Бароше-вац,* јер је његово прво помињање везано за почетак XVII века, за 1612. годину када га је посетио путописац Бартол Кашић. У сваком случају, етимологија ипак није сасвим јасна.

БАРУН-

- *Барун:* савремено презиме у Ливну (Босна); у Хрватској око Нове Градишке и Славонске Пожеге. Треба истаћи да је облик *барун у* нашој језичкој литератури раније потврђен (у XVI веку) од облика *барон.*

- *Баруновић:* савремено презиме у Добоју (Босна); у Хрватској: околина Нове Градишке и Костајнице.

БАРУС-

Антропонимијска основа непознате етимологије.

-*Барусић:* први пут записано 1702. године у селу Слатиник код Ђакова (Хрватска); данас у Хрватској највише у околини Ђурђевца.

- *Барусков:* овакво презиме регистровано је само у Новом Саду 1820. године.

- *Барусковић:* у Кисачу (Бачка) средином XIX века.

БАРУТ

Презиме слабе фреквенције у Хрватској. регистровано само у околини Нашица и на Ријеци. По свој прилици, идентично са непотврђеним личним именом **Барут* (као *Милут, Радут* и ел.) од *Бартоломеј.* Присуство облика *Барутковић* у Александровцу (пореклом су из Вражогрнаца код Зајечара) као да говори о истој основи, али, судећи по ареалу, овде треба ипак тражити неку румунску (влашку) антропонимијску основу.

БАРУЏИЋ

У селу Грабовац (Ресава), пореклом „из Турске"; у селу Љубичевац у Јасеници (Србија) досељени из Полимља, „њихови стари правили барут за државу". Уп. презиме *Баруџија* у Србији и у Зеници (Босна). Идентично је са турским апелативом *barutcu* (онај који прави барут).

БАРУШИЋ

У Хрватској познато од XVI века, али са напоменом да се изворни облик може читати и *Барусић.* Данас у Хрватској највише у околини Ђакова, Крапине, Ђурђевца, на острву Крку, код Вировитице и Грубишног Пол>а.

БАСАЛО

Савремено презиме у Зеници (Босна); састављено од глаголског корена *Бася-(басати* - ићи насумице, лутати) и суфикса *-ло* који се необично често јавља код надимака.

БАСАР-

Сви примери ове врло широко распрострањене основе воде порекло од румунског облика *Bacaraba* који, у ствари, представлю етник, то јест назив једног куманског племена. У нашим историјским списима пратимо га од XIV века.

- *Басара:* у Горњој Гати и Градини у Поуњу; породични надимак у Жабљу (Бачка); у Петровцу (Бјелајско поље); у Ратини (Подибар, пореклом из Сатог Влаха); у Љешници (Мачва) 1838. године (пореклом из Весне); у Хрватској најбројније око Карловца, Доњег Лапца, Слуња и Војнића. Уп. *Басаре* - села Доњег Дупца у Драгачеву (Србија).

- *Басаревац:* изумрли род у селу Ореовцу у Коритници (Србија).

- *Басаревићи:* у Багрдану (Србија).

- *Басарић:* најстарији податак забележен је на острву Врачу 1574. године; у Ковил>у (Бачка) .1778. године; у Багрдану, пореклом из Лебана; у Свилајнцу (Србија); у селима Беширевића Врањска, Острожница и Мали Радић у Поуњу (сви пореклом из Лике после 1878. године); у Бијелом Камену и Милатовићима у Гор-

њем Драгачеву (Србија); стариначка породица у Вељој Међи у Херцеговини; у Капљуву (Бравско, Босна, пореклом из Лике); у Хрватској најбројније у Госпићу и Новој Градишки.

- *Басарлић:* у Алибунару (Банат).

БАСКОВАЦ

Ишчезли род у селу Зли Поток у Гори (Србија). У Хрватској нема паралела осим облика *Басковић* у Малом Лошигьу и Осијеку који се могу читати и као *Башковић.* Истој основи припада вероватно и неубицирани топоним *Backoiich* из 1442. године код Бјеловара (Хрватска).

Основа: румунска реч *bascä у* значењу *капа, шубара* или цинцарска - *руно овце.*

БАСРАК

Презиме у Српској Саници (Босна) чији носиоци „изгледа да су насељени у првом столећу турске управе"; у Хрватској нефреквентно, али регистровано ипак у околини Осијека, Двора и Доњег Михол>ца.

Етимологија је, по свој прилици. у вези са турском речју *бясра (<balxira)* у значен>у *пероноспора* + наш суфикс *-ак.*

БАСТ-

- *Баста:* најстарији податак о овом презимену налазимо 1600. године, када је записан неки Ђорђе, али са изричитом напоменом да је пореклом из Албаније; у селу Крупи (Поугье), пореклом из Лике после 1878. године; у Меденом Пољу (Босна), дошли 1879. године из околине Удбине; у околини Петровца (Босна), такође из Удбине.

Овај облик представља, у ствари, апелатив *бастах* (без крајњег сугласника Х) који је потврђен већ у XVI веку у значен>у *носач* и води порекло од средњовековне латинске именице *bastasius.*

- *Бастаја:* у Ковшъу 1784. и Чуругу 1728. године (Бачка); у Хрватској концентрисани око Слугьа. У питању је иста основа, али са доста ретким суфиксом -а/а. (Уп. *Кривања, Дупљаја, Црепаја* и ел.)

- *Бастајић:* слабо фреквентно у Хрватској, забележено само у Илоку и околини Оточца. Уп. топоним *Бастаји* у Славонији и *Бастаси* у Унцу (Босна).

- *Басташић:* најстарији податак односи се на два војна обвезника Србина који су евидентирани у селима Драгочев Врх и Каље у Славонској војној граници 1551. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године најбројније у околини Јастребарског.

- *Бастић:* савремено презиме у Београду: у Хрватској у околини Шибеника и Врбовца.

БАСУР-

- *Басура:* забележено у Босни крајем XIX века. Идентично је са турским апелативом *басур (basur)* у значењу *хемороиди.* Семантичка мотивисаност везана је за болесно стагье неког од предака носиоца оваквог облика.

- *Басурић:* у огромном збиру хрватских презимена овакав патроним налазимо само у Загребу.

- *Басуровић:* у селу Бухар крај Ужица, пореклом су из Колашина и сматрају се старинцима у том месту.

БАТАВАЛА

По свој прилици очинство или надимак забележен у дечанским хрисовуљама 1330. године. Према истраживањима Скендера Гашија, овај облик је у блиској вези са илирским антропонимом *Baton (Batan)* који се, узимајући у обзир илирско порекло Албанаца, налази у дана-

шњем албанском ономастичком фонду. Не улазећи у расправу о језичким илирско-албанским везама, мислим да се овај средњовековни облик никако не може објаснити као илирски, јер је у поменутој расправи Гашија извршен само покушај да се реши први део ове очите сложенице.

БАТАЈ-

- *Батаја:* у Хрватској на острву Цресу, Лабину и на Ријеци. Од румунског апелатива *vătaf (<vătah) у* значењу *надзорник пастира.*
- *Батајић:* слабе фреквенције у Хрватској, забележено само у Новој Градишки.

БАТАК-

- *Батак: у* селу Ојковица (Златибор), досељени почетком XVIII века из Матаруга код Пљеваља; у селу Гудовац (Поун>е); у Хрватској само у околини Лудбрега. Презиме је идентично са турском речју *batak (батакција)* у значењу *расипник, распикућа.*
- *Батаковић: у* селима Враногрч и Мала Кладуша у Босни; савремено у Никшићу (Црна Гора).

БАТАЛ-

- *Батала:* забележено у Опову (Банат) у XVIII веку; у Хрватској само у Брешћу код Осијека и Цуговецу код Врбовца. (В. *Бата л о.)*
- *Баталић:* бројно у околини Дрниша и Имотског у Хрватској.
- *Батало:* најстарији податак у једном запису из Босне 1394. године у коме се помиње тепчија *Батало;* забележено у селу Лаћарак (Срем) 1749. године; у Хрватској: околина Слуња, Вргинмоста и Карловца.

Долази од глаголског корена *бата- (батати) у* значењу *ићи с напором', ударати* + суфикс *-ло.* Уп. топоним *Бателе* код Слуња у Хрватској где их управо највише и има.
- *Баталов: у* Перлезу (Банат) 1784. године; савремено у селу Бешка (Срем).
- *Баталовац:* староседеоци у селу Растелица у области Гора (Србија).
- *Баталовић:* једно од презимена Срба у Жумберку 1569. године; у околини Шибеника 1462. године. Уп. топоним *Баталовићи* код Сарајева кога локална легенда везује за турски глагол *баталити:* „Овако [су] назвати што је, по причању, на њима, изнад Кешељеве куће, било читаво село које се уз велику кугу затрло - забаталило."

БАТАЉА

Залажено у Наталинцима у Јасеници (Србија), пореклом из Маловишта. Презиме је идентично са именицом *батаља у* значењу *патрљак,* и у овом случају на семантичком плану истиче инвалидност претка носиоца оваквог патронима. Уп. презимена *Батаљац у* Багрдану (Србија), пореклом из околине Ниша.

БАТАН- (<Братољуб, Братомир...)

- *Батан:* презиме у Баран>и са потврдом из 1696. године; у Чуругу (Бачка) 1776. године; у Хрватској најбројније око Загреба. Идентично је са личним именом *Батан* које је постало од речи *брат* или сложених антропонима типа *Братољуб, Братимир* и ел.
- *Батановић:* савремено презиме у Шапцу и Београду. У Хрватској само у Белом Манастиру и Загребу.
- *Батанчев:* савремено у Банатском Аранђелову; постало је од непотврђеног облика **Батанац.*

БАТАР

- *Батар:* забележено само у Јасеновцу код Новске (Хрватска). Долази од мађарског придева *bator* у значењу *храбар, одважан*. Уколико је лично име *Батарић* добро прочитано са турског оригинала, онда је исти овакав корен постојао и 1556. године у Земунској нахији.

- *Батарило: у* селу Мауровића Хан код Високог (Босна); у Хрватској само у Винковцима (1948. године две куће). Основа је иста као и у претходном примеру, само с том разликом што је придодат наш суфикс *-ило* типа *Мирило, Драгило* и ел.

- *Батариловић:* регистровано само у Жупањи у Хрватској.

БАТАС

- *Батас:* у Чуругу (Бачка) 1771. године; у местима Велики Радић, Бихаћ, Грабеж и Притока у Поун>у; савремено на Умци код Београда; у Хрватској: околина Славонског Брода и Белог Манастира.

Постало је од словенског антропонимијског корена *Бат-* + редак суфикс *-ас* типа *Милас, Витас, Вулас*. Код Тихомира Ђорђевића, у списку личних имена из 1895. године, постоји и овакав антропоним, али његово присуство треба овде схватити само као предлог аутора.

- *Батасов:* у Чуругу (Бачка) 1815. године.

БАТИНА

- *Батина:* у Требињу (Попово пол>е), а „Батинама су прозвани пошто је неки стално носио батину (штап)" и после Првог светског рата један део се одселио у Славонију; у Хрватској најбројније у околини Доње Стубице, Загреба, Сплита, Кутине и Вараждина.

Презиме је идентично са непотврђеним личним именом **Батина* које сврставамо у ред постојећих средњовековних антропонима као што су *Братина, Влчина, Мрчина* и ел.

-*Батинић:* записани у католичком попису у Босни 1743. године (у Ливну); у Чваљини (Попово поље), „по неком претку који је био левента и на сваку славу долазио са батином"; у селу Живан> код Невеситьа; у Соколпу, Балтићима, Сајицама, Кусала.ма, Бандином Оцаку, Принчићима и Бјелосављевићима у Гласинцу (Босна) - сви пореклом из Дробњака; у Беговом Селу, пореклом из Далмације (Купрешко поље); у Иванићима код Сарајева; у Кутима (Дабарско поље у Херцеговини), пореклом из села Врбе у Његушима; у селу Каран код Ужица, пореклом из Дробњака; у селу Азањи (Јасеница), пореклом из Рашке где су дошли са Арсенијем Чарнојевићем; у Хрватској врло фреквентно: околина Дубровника, Сплита, Имотског, Огулина, Задра, Оточца и Макарске, Винковаца, Нашица, Коренице и Грачца. Уп. топоним *Батина Вас* код Задра потврђен у XII веку (од личног имена *-Батин),* топоним *Батиниће* код Новог Пазара, *Батинац* код Ћуприје, средњовековно село *Батина* са хронолошком потврдом из 1220. године итд.

- *Батиница:* у селу Бара у Босанској Крајини; у Дрвару (Унац); савремено у Земуну; у Хрватској, околина Шибеника и Доњег Лапца.

- *Батиновић:* забележено у Босни 1588. године.

БАТИЋ

У селу Шуме (Јасеница, Србија); у Хрватској: околина Книна и Дубровника. Идентично је са личним именом *Батић* које је на територији Босне потврђено око 1420. године. Уп. село *Батићи* код Сарајева и истоимено ишчезло село код Пожаревца у Србији.

БАТКОВИЋ

У Костајници 1768. године; на острву Пагу где су дошли из Задра у XVIII веку; 1948. године најбројније у Задру и Подравској Слатини. Од антропонима *Батко + ов + ић*. У нашој ономастичкој литератури овај антропоним потврђен је тек 1895. године, али постојао је свакако много раније. Уп. топониме *Батковић* код Бијељине, *Батковићи* код Невесиња, Чајнича и Увца.

БАТНОГА

Овакво презиме забележено је у Горњој Крајини у XIX веку и у Костајници у Хрватској 1948. године. Треба одмах напоменути да постоји истоветни топоним код Цетин-Града у Хрватској. Међутим, судећи по једном натпису из 1477. године у Радимљи који је овде у множинском облику, могуће је, тим пре што је ово презиме врло ретко у нашем ономастичком систему, да би његово исходиште требало тражити у Херцеговини, а не у Хрватској. Запис из Радимље гласи: „Сие лежи добри Радое син воеводе Стипана н[а] свои баштини на Батногах."

Пре свега, треба констатовати да је овде у питању сложено презиме, *Бат + нога*. Реч *нога* иначе није непозната у нашем ономастикону, па и у осталим словенским језицима, у императивним сложеницама типа *Косинога, Трчинога, Смудинога, Забинога;* чешки: *Valnoha, Klatinoha,* украјински *Зломинога, Кладиноженко, Обуинога* итд. Међутим, у нашем примеру немамо у првом делу сложенице глагол, већ именицу, што значи да управо она у овом случају одређује и семантику и етимологију. Приликом полиса католичког становништва у Босни 1743. године записан је и облик *Батоглав*. Будући да је наша реч *бат* полисемична када означава *чекић, батину, штап, тучак; доњи део бута човека, мушко сполно удо,* једно од ових значења лежи свакако у првом делу сложеног презимена *Батнога*. Мислим да је овде у питању и *батина, штап* и, ослањајући се на фразеологизам „ноге су му [joj] као штапови", овакво презиме понео човек *сувих, танких ногу*.

БАТОВИЋ

Регистровано у околини Бенковца и Задра у Хрватској. Од антропонима *Бато (Ератислав, брат* и ел.).

БАТОГЛАВ

Као што је већ напоменуто у одредници *Батнога,* ово презиме је забележено 1743. године код католичког становништва у Босни. За разлику од *Батноге, Батоглав* није исте семантике, јер овде семантику одређује реч *глава,* а не ноге. Према томе, овде је у питању *бат* у значењу онога што је физички тешко, а то може бити само *чекић* или *тучак*. Декодирано на значењском плану, ово презиме односи се на *тврдоглавог човека,* човека главе као тучак, као чекић.

БАТОЈЕВ

Забележено у Чуругу (Бачка) 1734. године. У основи: лично име **Батоје* које до сада није посведочено у нашој ономастичкој литератури.

БАТОС

Савремено презиме у Чуругу (Бачка); у Хрватској: околина Книна и Глине. Од нерегистрованог личног имена **Батос,* које је као и *Вукос (<Вукослав),* постало од облика **Батослав* или **Батосав*.

БАТОШ

- *Батош: у* Хрватској: на острву Хвару и околини Макарске. Представлю, у ствари, лично име **Батош* настало по истом систему као и *Мил-ош, Рад-ош, Драг-ош.*
- *Батошев: у* Мошорину (Бачка) 1797. године.
- *Батошић:* овакво презиме носио је један од венецијанских најамника 1641. године; слабе фреквенције у Хрватској, али присутно у Книну, Макарској, Сплиту и Имотском.

БАТР- (<мађ. Bätor)

- *Батрићевић:* најстарији помен о овом презимену налазимо 1707. године, када је записан извесни кнез Вук Батрићевић; у Шашинцима (Срем) 1749. године; братство у племену Цуца у Црној Гори; у Петровом Селу у Неготинској Крајини, пореклом из Вељег краја крај Његуша у Црној Гори; у Хрватској концентрисани око Подравске Слатине. Основу овога презимена чини лично име *Батрић* које је мађарског порекла (<мађ. *Bator* - храбар, одважан) и које у документима пратимо од XIV века.
- *Батровић:* у селу Балобанина у Црмници (Црна Гора). Од личног имена *Батро* потврђеног код Његоша.

БАТУР-

- *Батур:* најбројнији око Бенковца и Задра у Хрватској. Презиме је идентично са турским придевом *batir* у значењу *храбар, одважан.*
- *Батуран:* у селу Хатељи (Дабарско поле) одакле се један део одселио у Пиву; у Гласинцу (Босна).
- *Батурић:* забележено у Сплиту и на острву Врачу.
- *Батурина:* околина Дрниша, Сплита и Вировитице у Хрватској.

БАТУТ

Презиме регистровано у Земуну 1774, Новом Саду 17%, Бечу 1830. године; у XVIII веку забележени као Цинцари; у Врановићу (Бока), пореклом из Црне Горе. Идентично је ča личним именом **Батут* (од *Братослав...)* које није потврђено у нашој ономастичкој литератури. Уп. антропоними Радуг, *Бегут,* Милуг, као и савремено презиме *Батута* у Подгорици, па и *Батута* у средњовековном Новгороду у Русији.

БАТУШИЋ

У Хрватској најбројније око Јастребарског, Сплита и Дрниша. Основу овог презимена чини непотврђено лично име **Батуш(а).* Уп. топоними *Батушинце* код Ниша и *Батуша* у Браничеву, са историјском потврдом из 1467. године.

БАЋА

У Чуругу (Бачка) 1772. године; у Хрватској: околина Дубровника, Бјеловара и Лабина. Идентично са личним именом *Баћа* које је настало од корена *Бат-(<брат, Братољуб...},* потврђеног у XV веку.

БАЋАК

У селу Дражеву (Рама у Босни), где су се доселили у XIX веку из Дувна. Основа: хипокористични корен **Баћ + ак,* као *Радак, Милак* и ел. Као лично име није потврђено у нашој ономастичкој литератури. Уп. презиме *Баћаковић* у Остружници крај Београда, пореклом „из прека".

БАЋАН

- *Баћан: у* Хрватској око Вараждина и Зелине. Идентично са личним именом *Баћан* које је потврђено 1706. године.

- *Баћанов:* регистровано у Бачком Градишту 1864. године.

- *Баћановић:* евидентирано у околини Раче Крагујевачке 1834. године са напоменом „аустријски поданик"; у Хрватској пописани 1948. године у Вуковару и Славонском Броду.

БАЋЕ

Записано у Метковићу и Дубровнику у Хрватској. Представља, у ствари, хипокористик антропонимијског корена *Бат* - типа *Јуре, Мате, Стиле* и ел.

БАЋЕВИЋ

У селу Горње Равно (Босна) које су населили у првој половини XIX века из Бањана. Уп. топоним *Баћевац* код Београда који се помиње 1536. године и за који се говори да је ..село тако прозвала проклета Јерина", село *Баћевци* у западној Србији, са историјском потврдом из 1820. године и *Баћи,* топоним у Пиперима у Црној Гори.

БАЋИЛО

Јединствено презиме у огромном хрватском корпусу презимена, забележено у Задру 1948. године. Вероватно је да представлял лично име, јер је у области Бранковића у Србији 1455. године регистрован антропоним *Баћил.*

БАЋКОВИЋ

У селу Крчагову у Ужичкој Црној Гори; од личног имена *Баћко* које је потврђено тек у наше време.

БАЋУКИЋ

У селу Трстеница у Ваљевској Тамнави, досељени из Дружетића (иста облает) у другој половини XVIII века. Основу овога презимена чини непотврђено лично име **Баћука* са врло ретким суфиксом *-ука* који изгледа да је највише распрострањен у Босни. Уп. антропониме: *Лазука, Васука, Мандука* и ел.

БАУК

- *Баук:* братство у Ластви (Бока Которска); забележено у селима Догье Врточе, Шиповљани и Трубар у области Унац (Босна); у Поуњу (Босна) прозвани тако „што им је предак био 'кракат'", пореклом из Санице са Змијања; у Равнима (Херцеговина), досељени почетком XIX века; у Хрватској најбројније у Сплиту, на острву Брачу и у Вараждину.

Презиме је идентично са апелативом *баук* који, у ствари, представлю митолошки реликт, јер се односи на ноћног демона којим се плаше деца. (в. В. Михајловић, „Из наше митологије").

- *Бауков:* савремено презиме у Чуругу (Бачка).

- *Бауковац:* евидентирано само у Хрватској, у околини Бјеловара.

- *Бауковић:* савремено презиме у Подгорици; у Хрватској залажено у околини Пуле.

- *Баучић:* евидентирано у Котору крајем XIX века; савремено презиме у Београду.

БАУЛ-

- *Баула:* нефреквентно у Хрватској. забележено само у околини Ђурђевца и Вировитице. Основа: италијански апелатив *baule у* значењу *путнички кофер,* вероватна метафора на спољни изглед.
- *Бауловић: у* Пољицама у Херцеговини. Уп. микротопоним *Бауловац* у селу Котражи (Горње Драгачево, Србија).

БАХАНОВИЋ

Овакво презиме носио је неки Атанас који је 1825. године био дужник кнезу Милошу. Основа: непотврђено лично име **Бахан* које представља хипокористик муслиманског антропонима *Сабах, Сабахија.* Уп. презиме *Баховић у* Тутину (Србија).

БАХТ-

- *Бахтијарагић:* забележено у Петровцу (Бјелајско поље), досељени „из Унђура" (Мађарска) у XVIII веку. Презиме је сложено од муслиманског личног имена *Бахтијар у* значењу *срећан човек, срећник* + турски апелатив *ага.*
- *Бахтић: у* Горњој Копривни (Поуње), дошли после 1878. године, пореклом из Лубарде; у Турским Биљанима (Босна); савремено презиме у Зеници.

БАЦ- (<Братислав, Братомир...)

- *Бацановић:* савремено презиме у Београду; основа - лично име **Бацан* које није потврђено у нашем ономастичком систему.
- *Бацетић:* у Азањи (Јасеница), пореклом из Криве Реке код Ужица; у Кривој Реци (Златибор), где су дошли у XIX веку из Цикота код Прибоја; савремено презиме у Београду. Основу презимена чини лично име *Бацета* које је потврђено у наше време.
- *Бацибара:* Микротопоним у селу Војловици у Банату. Од глагола *бацити* и именице *бара.* Сложеница је неразумљива. Она и даље остаје нејасна и кад се узму у обзир паралеле са несловенским језицима типа италијанско *Buttafava* (слободно преведено „онај који не воли пасул. или боб"), *Biittafogo* потврђено у Задру 1611. године („Бациватра") итд. Наше *Бацибара* семантички се не уклапа у ове прозирне примере, јер се ради о *бари,* о хидрониму који се овде не слаже са својим глаголским делом.
- *Бацкић:* савремено презиме у Београду.
- *Бацковић:* братство у Пјешивцима у Црној Гори; у селу Пожерање у Горњој Морави, пореклом из Пјешиваца; савремено презиме у Београду.

БАЧ

У Белом Манастиру (Хрватска) само три становника са оваквим презименом. *Бач* је у нашој језичкој литератури познат и као апелатив и као лично име. Припада пастирској терминологии и има врло широки ареал, од Карпата до Јадрана. Опште значење му је *овчар, пастир* и по свој прилили је туркофоног (печењешког или куманског) порекла. Код нас је евидентирано крајем XIII века. Лично пак име *Бач* налазимо у дечанским хрисовуљама 1330. године.

БАЧАР-

- *Бачарац:* презиме у селу Читлуку у области Бања (Србија). Од именице *бачар у* значењу *бачијар* (онај који *бачија).*
- *Бачаревић: у* селу Рајковцу (Космај, Србија), вероватно пореклом из Црне Горе; у селима Замчање (из Пазара) и Матаруге у Подибру; у Башину (Јасеница, Србија), пореклом из Маслошева.

БАЧЕВИЋ

Записано као очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; у једном запису из 1765. године из Сремских Карловаца; у селу Вукушици у Подибру (Србија). Од личног имена *Бач.*

БАЧИНА

У селу Удрежњу код Невесиња у Херцеговини; у селу Ђуличани (Гламочко поље). Идентично са антропонимом **Бачина* које није потврђено у нашем ономастикону. Уп. презиме *Бачинић* код Задра у Хрватској.

БАЧИЋ

Код католичког становништва у Босни 1743. године; у селу Башину у Јасеници (Србија); у Витанцима (Ресава, Србија); у селу Четереже, пореклом из околине Зајечара; у Хрватској много примера расутих по целој Републици.

Етимологија овог презимена може се двојако објаснити: од личног имена *Бач + ић,* или од самог личног имена *Бачић* које у нашој ономастичкој литератури има хронолошку потврду из 1528. године. Уп. топоним *Бачићи* код Сарајева.

БАЧКОВИЋ

Забележено у Владимировцу (Банат); од личног имена *Бачко* које је потврђено 1455. године. Уп. топоним *Бачковица* у Славонији.

БАЧУЈКОВ

Савремено презиме у Београду. Од непотврђеног антропонима **Бачуко* (уп. *Радујко, Братујко* и ел.). Уп. лично име *Бачуј* у Браничеву 1467. године.

БАЦ-

- *Баца:* у Хрватској најбројније у околини Бенковца и Вировитице. Турска реч *баџа* има два значења *(Bacnfoiz)* и оба су везана за жива бића. Једно означава *кржљавог човека,* кепеца, а друго - *пяшенога.* Очигледно је да прво значење долази у обзир за семантичку анализу.
- *Бацаю. у* Благају и Косору (Херцеговина); у варошици Младеновац (Шумадија); у Белоброду (Србија), стариком из Албаније. Вероватни надимак, јер *bacak* на турском значи *нога.*
- *Бацака:* околина Бенковца у Хрватској.
- *Бацаковић:* у Јагњилу (Србија), пореклом из Никшића.
- *Бацић:* у селу Дворици (Белица, Србија); у Штубику (Неготинска Крајина), пореклом са Косова; савремено презиме у Шапцу.
- *Бацовић:* у Бјелопавлићима у Црној Гори.

БАШ-

- *Баша: у* Хрватској најбројније у околини Карловца и Книна; у селу Парижевићу (Гласинац, Босна); у Бару (Црна Гора), пореклом из Љуботина.

Презиме је идентично са турском именицом *баша* (<тур. *basa)* у значењу *старешина, поглавар,* а први пут је примећена у једној дубровачкој повељи из 1463. године.

- *Башагић:* у местима Брековица (после 1690. године из Лике), Голубић, Соколац, Цазин и Горња Копривна у Поуњу; у Бутмиру крај Сарајева; у Невесињу (Херцеговина). Од апелатива *башага,* турског порекла, у значењу *старешина ага.* У нашој лексици срећемо га 1821. године када је преведено као *полицејни министар.*
- *Башановић: у* Брековици (Поуње) и Доњој Зети, пореклом из Браке. У осно-

ви антропоним *Башан* који има само савремене потврде.

- *Башин:* на острву Пашман, пореклом из задарских залеђа; од хипокористика *Ваша* који можда води порекло од словенског сложеног имена *Братислав,* уколико не представља непотврђено лично име **Башин*. Уп. топоним *Башин у* Јасеници (Србија), као и презиме *Башинац* у селу Зли Поток.

- *Башић:* у местима Бањани, Мразовац, Краље, Враноrрач, Мала Кладуша, Тодорово и Шабићи у Поуњу; у Брези, Срхињима, Копривници, Чворићима и Мулићима (сви код Високог у Босни); у Видовом Селу и Горњим Врточима (Унац, Босна); у Доњој Саници (из Лике) и Врхтолу (Саничка жупа, Босна); у Јакиру (староседеоци) и Радаслијама у Гламочком пољу; у Стојнику (Јасенипа, Србија): у Корентину и Ваганешу (Србија; у Хрватској необично фреквентно по цело] Републици.

Ареал указује на двоструко порекло: на турски апелатив *баша* и хипокористик *Баша* од Братислав и ел.

- *Башица:* врло високе фреквенције у Хрватској; у Херцеговини, Република Српска.

- *Башкић:* у Биоској крај Ужица, пореклом из околине Пријепоља. Од непотврђеног личног имена **Башко.*

- *Башковић:* околина Сплита, Макарске и на острву Брачу у Хрватској.

- *Башовић:* у Катунској нахији у Црној Гори; у селу Кусаче у Гласинцу (Босна); савремено презиме у Никшићу. Од личног имена *Башо* потврђеног тек крајем XIX века. Уп. топоним *Башовица* код Видина, забележен 1466. године.

БАШТОВАНОВИЋ

У Бесеровини код Бајине Баште, пореклом из Васојевића; у Ритопеку крај Београда - „из шоплука". Основа: турска реч *баштован* у значењу *вртлар* први пут примећена 1803. године.

БАШЧАРЕВИЋ

Презиме у Ибарском Колашину; долази од именице *башчар,* такође у значењу *вртлар.*

БАШЧОВАНОВИЋ

У селу Доњи Добрић у Јадру (Србија), пореклом из Башчелука (Босна). У основи реч *башчован,* такође турског порекла, потврђена 1770. године.

БЕАРА

У Хрватској, у околини Сплита и Син>а. Долази од турске речи behar у значењу *пролеће; цвет* + наш суфикс *-а,* или од италијанског глагола *beare - усрећити.*

БЕАТОВИЋ

У Ћаваринама (Гласинац, Босна), пореклом из Пиве; у селу Кокорина у околини Гацка; савремено презиме у Никшићу; у Хрватској: околина Дубровника и Вировитице.

Основу овог презимена чини румунски придев *beat* у значењу *пијан.*

БЕВАНДА

У селу Јасеници (Херцеговина); у Лапсуњу (Рама у Босни), пореклом из Херцеговине; савремено презиме у Руми (Срем); у Хрватској најбројније у околини Задра, Дубровника и Коренице. Презиме је идентично са именицом *бевanda* (<ит. *bevanda)* у значењу *разводнено вино,* и по својој семантици представља надимак везан за личност склону пићу.

БЕГАН-

-*Бегановић у* Чуругу (Бачка) 1865. године. Од личног имена *Беган* које је потврђено у Загребу већ 1335. године.

- *Бегановић:* у Хрватској код Велике Горище и у Загребу; у селу Копчима (Рама у Босни); у Мракову, Вјеселићима, Острљи, Славину и Црнчу у Височкој нахији (Босна); у Бихаћу, Изачићима, Кундићима, Мијостри и Пећиграду у Поуњу (Босна); у Горњем Будељу (Саничка жупа). Уп. топоним *Бегановићи у* Поуњу. Примери из Хрватске односе се свакако на словенски антропоним *Беган.* али ови наведени из Босне односе се на муслиманско лично име *Беган* (од *бег* + антропонимијски суфикс *-ан).*

БЕГЕНИШИЋ

Савремено презиме у Београду, Вршцу, Фочи и Никшићу. Нема паралела у Хрватској.

Лично име **Бегениш* није примећено у нашој ономастичкој литератури, до њега долазимо једино оваквом реконструкцијом. Везано је за глагол *бегенисати* (<тур. *begentmek)* у значењу *допасти се,* и као турску позајмицу пратимо је у нашој лексици од 1716. године.

БЕГОЈЕВ

Регистровано у Кању (Бачка) 1865. године. Од личног имена *Бегоје* запаженог 1735. године.

БЕГУНИЋ

Само код Карловца у Хрватској. Основа би могла бити од муслиманског антропонима *Бегун* или од дијал. глагола *бегати (<Бегун).* Уп. топоним *Бегунце* код Гн.илана у Србији.

БЕГУШ

Савремено презиме у Ћићевцу (Србија) и у Београду. У Хрватској само један пример у Стајници код Брин>а.

За етимологију су могућа оба решења. Од *бег* + *уш,* или од антропонимијске основе *Бег* + *уш* као *Добруш, Драгуш, Миљуш.*

БЕД-

- *Беданг.* у Хрватској само у околини Крижеваца; савремено у Добоју у Босни. Основа *Бед-* у нашој патронимици је двојаког порекла: словенска у значењу *несрећа* и ел. и турско-персијска *bedaf (bedak)* у значењу *глупак, умно ограничен.* Пресудну улогу овде одређује ареал, мада би и то требало озбшъно проверити.

- *Бедаковић:* у околини Гарешнице (Хрватска).

- *Бедић: у* Хрватској: околина Јастребарског, Чаковца, Златара, Ђурђевца и Кутине; у Стојнику (Космај. Србија), пореклом из Сјенице.

- *Бедница:* презиме потврђено на острву Вису 1675. године.

- *Бедов:* савремено презиме у Београду.

- *Бедовић:* регистровано у Ибарском Колашину.

БЕДР-

- *Бедрина:* у околини Пуле у Хрватској. Основу овог презимена чини реч *бедро* + суфикс *-ина.* Уп. руске примере: *Бедрин* из 1635. и *Бедришев* из 1614. године. На семантичком плану овакве облике треба схватити као истицање изгледа ногу носиоца или можда почива на неком непознатом фразеологизму.

- *Бедрић:* у Рогачићима код Сарајева; у околини Вишеграда у Босни. Судећи по ареалу, могуће је да основу овог облика чини муслиманско лично име *Бедрија*

(<тур. *Bedn* у значењу *пун месец; поглавар, старешина).*

- *Бедрица:* на острву Вису 1675; у околини Шибеника и Златара у Хрватској; породични надимак у Пучишћима на острву Врачу; презиме у Србији забележено 1883.

- *Бедричић:* у Модошу (Банат) 1746; у Хрватској: околина Шибеника и Златара.

- *Бедроња:* презиме забележено у Босни.

БЕЖАН-

- *Бежан:* у околини Карловца и Белог Манастира у Хрватској. Идентично је са личним именом *Бежан* које налазимо у дечанским хрисовуљама 1330. и на југу Србије 1497. (Уп. македонско лично име *Бежан* са историјском потврдом из 1460. године, као и бугарско лично име и презиме *Бежан* из XV и XVI века.)

- *Бежанац:* у селу Врбовцу код Сокобање у Србији.

- *Бежанић:* у селу Властељица (Горње Драгачево, Србија), пореклом са Бихора. Уп. топоним *Бежаниће* са историјском потврдом из 1365. године.

- *Бежанов:* у Ковшћу (Бачка) 1755. године; у Илоку код Вуковара у Хрватској.

- *Бежановић:* регистровано у Бачкој 1836. године.

БЕЖИЋ

Савремено презиме у Зеници (Босна). Састављено од крн>е основе *Беж-(ан),* као, на пример, *Радић* према *Радановић.* Уп. топоним *Бежићи* са хронолошком потврдом из 1533. године.

БЕЖУНАР

У селу Паљевац (Ресава, Србија). пореклом из Румуније; у Витежеву (Пожаревачка Морава), пореклом из Црне Реке; у Опову и Баваништу у Банату. Ово презиме носи у себи и апелативну и презименску функцију. У значењу *бегунац* реч је забележена 1851. године и пореклом је из румунског истоветног облика bajunar. Уп. презиме *Бежунаров* у Кађу и Мошорину 1838. и 1841. године (оба у Бачкој).

БЕЗАР

Презиме забележено у Полимљу у Босни. Истоветно је са именицом *безар* у значењу *онај који продаје без, платно* од турске речи *bez.* Уп. *Безаревић* - савремено презиме у Пљевљима (Црна Гора).

БЕЈБРАДИЦА

У Хрватској, у околини Книна, Винковаца и Сплита; савремено презиме у Београду. Сложено од префикса *без-* + *брад(а)* + *ица* и на семантичком плану истиче изглед носиоца. Уп. синоним *Ћосић.* Облик *Безбрдица у* Рићиии код Београда настао је свакако десемантизацијом од првобитног *Безбрадица.* (Уп. *Обилић* од *Кобилић, Ђургус* од *Ђоругуз* и ел.)

БЕЈДАНОВ

Савремено презиме у Београду. Звучи логично ако се каже да основу овога презимена чини топоним *Бездан* у Бачкој. Међутим, присуство братства у Команима *Бездановић* у Црној Гори говори против овакве идеје, те због тога мотив треба тражити у неком фолклорном моменту.

БЕЈДРОБ

Савремено презиме у Сарајеву. Сложено презиме, од *Без + дроб,* али непознате семантике, то јест, тешко је утврдити мотив оваквог презимена-надимка. Решена лежи свакако у некој непознатом значењу речи *дроб.* Мршав човек, без стомака?

БЕЗДУШИИ

Усамљено презиме које је J. Ердељановић забележио у Кикинди из „протокола исповедајушчих" за 1818. годину. Очити надимак који упућује на облик **Бездуша.* Уп. скоро идентични руски облик *Бездушный* који је 1646. године носио један од сељака града Арзамаса.

БЕШАЛИНОВИЋ

Регистровано на острву Брачу и у Сплиту. Сложеница је јасна, јер у њој дијалекатска реч *малин* у значењу *млин* одређује смисао - човек који *нема, не поседује млин.*

БЕЗРОДНИК

- *Безроднитс.* само код Белог Манастира и Чаковца у Хрватској. Семантика је јасна: *Без-род- -ник,* то јест носилац овог презимена је усамљен, лишен родбине. Уп. синоним *Сиротковић.*

- *Безруки:* презиме залажено у полису војних обвезника у Араду (Румунија) 1715. године. Сложено од *без + руки* и цела конструкција упућује на инвалидност носиоца. На пољу семантике овде вреди истаћи један моменат који иде у прилог резону позајмљивања турског придева *чолак.* Ради се, најме, о томе да турска позајмица *чолак (čolak)* прецизно означава човека *без једне руке,* а то није случај са нашом сложеницом *безруки* која може значити и човека *без обе руке.* Сличај семантички однос констатујемо и у турском придеву *ћорав (kör)* који изворно означава човека слепог *наједно око.* Уп. идентично руско презиме *Безрукий* у Новгороду 1608. године и чешко *Beznič.*

- *Безруканов:* међу породице у Панчеву чије порекло није могао да утврди, Јован Ердељановић је уврстио и ово с напоменом да их је у овом месту 1922. године било само четири душе. Сложено од прилога *без + рукан + ов,* и, исто као у претходном примеру, упућује на инвалидност носиоца.

БЕЗУХ

Груписано око Петриње, Сиска, Бјеловара и Загреба. Упућује на инвалидност носиоца.

БЕЈАКОВИЋ

Евидентирано у околини Пореча у Хрватској. Основа: лично име **Бејак* које представља хипокористик сложеног имена *Белослав, Берислав* и ел.

БЕЈАТОВИЋ

У Невесињу, Жањевици, Миољачама, Доњем Поплату и Мшъевцу у Херцеговини; у Хрватској: код Вировитице и Вуковара. Основа: непотврђено лично име **Бејат* (уп. *Милат, Љубат, Шишат)* од сложеног облика *Белимир, Белослав* итд.

БЕЈДИЋ

У Петровцу (Бјелајско поље); у Кошеву код Сарајева; у селу Кривача (Поуње); у Хрватској само у Пакрацу и Осијеку. Од мушког муслиманског имена *Бејдо (Бејадин, Бејадудин)* у значењу *чистота вере.*

БЕК- (<Берислав, Белослав...)

- *Бекан: у* Дубровнику, пореклом из Задра, 1892. године. Презиме је идентично са личним именом *Бекян (<Берислав, Белослав...)* које има само савремене потврде.

- *Бекановић: у* Малој Кладуши (Поуње).

- *Бекетић: у* Хрватској најбројније у околини Јастребарског и Златара. Основа: непотврђено лично име **Бекета* (уп. *Милета, Радета* и ел.).

- *Бекин:* забележено у селу Избишту (Банат); од хипокористика *Бека* који има само савремене потврде.

- *Бекић: у* Сараорцима (Смедеревско Подунавље), пореклом са Косова; у Доњем Павловцу код Врања (Србија); у Варошкој Ријеци (Поуње), пореклом са Баније; у Великом Гају (Банат); у Хрватској најбројније код Вргинмоста, Петриње, Винковаца и Костајнице.

- *Бекићев: у* Великом Гају (Банат).

- *Беко: у* Игалу (Бока) забележено 1700, пореклом са Зубаца у Херцеговини; у Хрватској: околина Двора и Новске. Презиме је идентично са личним именом **Беко* које у оваквом облику није потврђено. Уп. топоним *Бекона* код Новог Пазара који има хронолошку потврду из 1314. године.

- *Бековац: у* селу Брезни и Крушевици у Подибру (Србија).

- *Бековић:* албански род у селу Зајчевце код Новог Брда, досељени из Малесије почетком XVIII века. Уп. микротопоним *Бековића продо* у Кривошијама (Црна Гора).

- *Бекона:* савремено презиме у Земуну. Могуће је да води порекло од ономатопеје за глас овце. Уп. влашко презиме *Бекоњи* у Орљеву у Пожаревачкој Морави.

- *Бекоњић:* у Острошцу (Поуње), где су „остали од Угра".

БЕКР-

- *Бекрија: у* Доњој Соколовици у Тимоку (Србија). Идентично са турским апелативом *бекрија* (<тур. *bebi) у* значен>у *пијаница, лола* и у нашој речничкој литератури пратимо га од 1794. године.

- *Бекријац: у* селу Равна (Тимок), пореклом са Косова.

- *Бекрић: у* Ваљевској Тамнави где су се населили у XVIII веку; у Даутовцима код Високог у Босни где се сматрају старинцима; у Боровку (Гласинац у Босни); савремено презиме у Београду и Врњачкој Бањи. Презиме је настало хаплологијом *(БекријићЈБекриК)* као и многобројни облици типа *Илић* од *Илијић* и ел.

БЕКТ-

- *Бекта:* изумрли род у Вардишћу код Високог у Босни; у селу Прељубовићима у Гласинку (Босна).

- *Бекташ: у* Кули-Бан>еру у Високом у Босни; у Дубровнику 1917. године, пореклом из Бугојна; староседеоки у Гламочу; у селу Варвари и Варварској Планини (Рама у Босни); у Хрватској само у околини Коренице.

Истоветно је са муслиманским личним именом *Бекташ* (<тур. *Bektas) у* значењу *вршњак, парњак.* Уп. микротопоним *Бекташеве н,иве* код Врања у Србији.

- *Бекташевић:* савремено презиме у Коњику у Херкеговини.

- *Бектић: у* селу Слатини код Сарајева; у селу Педише (Гласинак у Босни). Презиме је настало скраћивањем сегмента *-аш у* антропониму *Бекташ* који се у народној свести поистоветио са словенским суфиксом *-аш* (уп. *Милаш, Радаш, Драгаш)* и на тако скраћену основу додат је распрострањени патронимијски суфикс *-ић.* Слично се десило и са презименом *Туцић* (<тур. *nitsak)* у односу на *Туцаковић* које је ближе изворнику.

БЕЛА

Презиме забележено у околини Славонског Брода, Ђакова и Дарувара у Хрватској. С обзиром на близину мађарске границе, сасвим је могуће да је ово презиме, у ствари, старомађарско лично име *Bela. С* друге стране, судећи по антропонимијским потврдама, могуће је да се у овом случају ради о личном имену *Бела (<Бъла)* познатом у нашој ономастичкој литератури од XIV века.

БЕЛАВИЋ

У Хрватској: околина Карловца у великом броју и знатно мање код Вараждина. Редак случај да придев послужи као основа за неки презименски облик. Ради се, дакле, о придеву *беляв (беличаст)* + уобичајени патронимијски суфикс *-ић.* Уп. топоним *Белавићи* код Дуге Ресе у Хрватској као и облик *Белавац* 1467. године у Браничеву (Србија).

БЕЛАД-

- *Белада:* братство у Угнима у Катунској нахији (Црна Гора), од потврђеног личног имена *Белад (Бълад)* из 1485. године (уп. средњовековне антропониме *Милад, Мирад* и ел.) које је вероватно постало од дужег облика *Беладин* (XIII век).
- *Беладиновић:* презиме „говернадура" Петра из Рисна 1754. године.
- *Беладовић:* само у околини Винковаца у Хрватској.

БЕЛАЈ-

- Бела/: регистровано у околини Крижеваца, Славонске Пожеге, Гарешнице и Златара у Хрватској. Настало од словенског корена Бел- *(<*Be1-)* + суфикс *-ај* који је доста редак у нашем ономастичком систему, али га ипак срећемо. (Уп. презиме *Скочајић,* топоним Блага./, планина *Космај,* топоним *Звечај,* презиме *Котлајић* итд.). За ову основу уп. топониме: *Белај, Белајска Виница, Белајске Пољице* и *Белајски Малинци* у Хрватској, *Бјелајско пол,е* - области у Босни итд. Презиме је идентично са личним именом Бела/ које припада најстаријем имену у нашем ономастичком систему, јер га је око 850. године забележио Константин Порфирогенит као оца жупана Крајине.
- Бела/а: у селу Жман на Дугом отоку. Уп. топоним *Белаје* код Пећи на Косову.
- *Белајац:* код Вировитице и Ђакова у Хрватској.
- Бела/ея: околина Дубровника.
- *Белајевић:* околина Винковаца.
- *Белајић:* у околини Копривнице и Сиња у Хрватској. Идентично је са очинством *Белајић* које је засведочено 1528. године у околини Београда.
- *Белајчић:* забележено у Осијеку 1892. године; настало од облика *Белајац.*

БЕЛАК-

- *Бела/с, у* Хрватској најбројније око Самобора, Шибеника и Гарешнице. Идентично са личним именом *Белак* које је потврђено 1485. године.
- *Белаковић:* презиме у Пјешивцима у Црној Гори са хронолошком потврдом из 1455. године; у селу Врбици (Јасеница, Србија), пореклом из Сјенице.

БЕЛАН-

- *Белан:* у селу Вилово (Бачка) 1791. године; у Хрватској најбројније око Јастребарског, Карловца и Самобора. Идентично са личним именом *Белан* које је први пут евидентирано 1516. године у околини Београда, у Банату 1715. итд. Уп. топониме: *Беланица* код Сокобање, *Белановица* у Шумадији; *Беланово* код

Лудбрега у Хрватској; *Белановце* код Владичиног Хана, Лесковца и Куманова у Македонији, *Белянка* код Новог Пазара у Србији.

- *Беланић:* забележено на Ријеци 1466. године; 1948. године код Вировитице, Златара, Шибеника и Винковаца.

- *Беланов: у* Тителу (Бачка) 1783. године; у Загајици (Банат).

-*Белановац:* у селу Грађенику код Новог Брда (Србија).

- *Беланокић: у* Сегедину (Мађарска) 1761; у Јакову (Срем) 1775; у Новом Бечеју (Банат) 1781; у селу Вилову (Бачка) 1777. године; у Хрватској: околина Вировитице, Златара и Крапине.

- *БеланчиЬ:* савремено у Ади (Бачка) и Башаиду (Банат).

БЕЛАШИЋ

У Хрватској, у околини Пазина, Ријеке и Опатије. Основу овог презимена чини лично име *Белаш* за које постоје само савремене потврде у Србији. Уп. антропоним *Белашин* у околини Београда 1528. године.

БЕЛЕНИЋ

Необично ретко презиме јер је 1948. године забележен један једини становник Загреба. Основу овога патронима чини лично име *Белен* које налазимо у Трогиру 1272. године.

БЕЛЕТ-

- *Белета:* слабе фреквенције, регистровано у Кутини и Винковцима у Хрватској. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Белета (<Белимир...).* Уп. ишчезли топоним *Белетинац (Beletyncz)* који је негде код Босута у Срему забележен 1443. године.

- *Белетић:* у Хрватској само око Пазина и Пореча.

БЕЛЕШ

Забележено само у Хрватској, и то као нефреквентно у Осијеку, Вуковару и на Ријеци. Једнако је са личним именом *Белеш* за које постоји хронолошка потврда из 1478. године. Именица *белеш* у значењу *коњ коритастих леђа* свакако је од неке друге основе. Уп. микротопоним *Бељешево у* Сремским Карловцима.

БЕЛИН-

-*Белин:* регистровано у Шибенику 1673. године; 1948. године у Дубровнику, Загребу и на острву Корчули. Једнако је са антропонимом *Белин* (као *Милин, Радин, Павлин* и ел.) које је потврђено веома рано, 1264. године) у Трогиру. Уп. македонски и руски патроним *Белински.*

- *Белинац:* регистровано у С.павонској војној граници 1651. године; у селу Лапрдинце код Врања у Србији; у Хрватској, у Загребу и у Карловцу.

- *Белинић:* презиме познатог хрватског културног радника Николе *Белинића* Истранина који је рођен у Ловрану крајем XVIII века; у полису становништва Хрватске 1948. године нема оваквог презимена.

-*Белиновац:* у селу Ореовцу у Коритници (Србија).

БЕЛИСАВАЦ

Презиме забележено 1745. године у Сремским Карловцима. Нема паралела из других крајева, нити је данас у том граду овакво презиме познато. Основу чини непотврђено лично име **Белисав* + суфикс *-ац.* Уп. антропоним *Белислав* у околини Београда у XV веку.

БЕЛИЋ

Необично фреквентно презиме на целом српском и хрватском језичком подручју. Најстарији податак налазимо у XIX веку, а као лично име забележено је 152!S. године у околини Београда, 1557. у Банату, 1560. у Бачкој итд.

БЕЛИЧ-

- *Беличевић:* савремено презиме у Сремској Митровици; у Хрватској регистровано код Глине и у Загребу. Долази од непотврђеног личног имена **Белич* (уп. *Радич, Милич* и ел.).

- *Белички:* у Жабљу (Бачка) 1797, у Гардиновцима (Бачка) 1837. године и у Карловцу у Хрватској.

- *Беличков:* у Жабљу (Бачка) 1841. године. Од личног имена *Беличко,* са потврдама из нашег времена.

БЕЛИША

Забележено у Тителу (Бачка) 1784. године. Идентично са личним именом *Белиша* запаженим у Зети 1455. године.

БЕЛК-

- *Белкин:* у Мошорину (Бачка) 1802. године. Од женског имена *Белка* потврђеног у XVIII веку. Уп. македонски антропоним *Белка* из 1460. године.

- *Белкић:* у Губеревцу (Космај, Србија); у Поружници код Сокобање. Од личног имена *Белко,* са историјском потврдом из 1330. године *(Бълко).*

- *Белковић:* очинство у седњовековној Србији у XIV веку *(Бълковичь)·,* у Хрватској: код Копривнице, Чазме, Слуња и у Загребу. Уп. топоним *Белковци* са историјском потврдом из 1478. године у источној Србији.

БЕЛМУЖЕВИЋ

Властелинска породица у јужној Угарској 1450. године. Од личног имена *Белмуж* потврђеног у средњовековној Србији у XIV веку *(Бълмоужь).* Уп. топоним *Бълмужевац* у бањској хрисовуљи из 1313-1318. године и топоним *Беомужевић* код Ваљева у Србији. Будући да у нашем језику постоји именица *белмуж (<бел-муз)* у значењу *јело од белог смока,* ово презиме због тога сврставамо у „кулинарска" типа *Попара, Цицвара, Кашић* и ел.

БЕЛО-

Прилично чест придевски сегмент који у нашој патронимици има различита значења. Најсигурнији су примери који упућују на боју без обзира на симболику која се често крије у оваквим сложеницама. (Уп. *Белоглав, Белогуз, Белопета* итд.). Међутим, примери као што су *Белобабић, Белодедић* и *Беловук* упућују недвосмислено на митолошки слој који се среће и код других словенских народа. (Узгред, у каквом односу, на пример, стоји наше презиме *Белобаба* према туркофоном *Агбаба* које, са соноризацијом сугласника К, упућује на исти семантички моменат?) Другим речима, у првом делу сложенице крију се многе енигме које захтевају посебне студије. Занимљиво је истаћи да овој категорији припадају и презимена типа *Белопавлић, Белојанковић, Беломарковић* која вероватно представљају неку врсту сраслице сложене од придева *бели* + *презиме.*

- *Белобабић:* забележено у Србији 1789. године; савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској нефреквентно, само у Карловцу и Славонском Броду. Презиме је сложено од придева *бел* + *баба.* Именица *баба* је у нашем језику полисемична, па је врло тешко одредити семантику сваког презимена са оваквим ономастичким сегментом. Поред основног значења *стара жена* и *мајчина мајка,* па

и лично име, *баба* може да значи: *кукурузни клип, жснску копчу, уздужну греду у кући, котву, камен међаш* итд. Реч *баба* среће се у многим нашим сложеницама типа *висибаба,* а у нашој етнолошкој литератури позната је и као митологема која се често јавља у заједници са *дедом.* (Ороними *Баба* и *Дела,* врло често *бабини* гробови и мноштво фразеологизама везаних за ову основу, као што је већ наглашено, знатно отежавају приступ ка етимологији бројних сложеница оваквог типа.) Међутим, презиме у наслову је свакако митолошког порекла, недефинисане функције, јер демон под називом *белая баба* налазимо далеко на северу Русије, што недвосмислено потврђује заједничку словенску митологичност ове основе.

- *Белобабић:* у Тителу (Бачка) 1720, Мошорину (Бачка) 1794. године, у Кусићу (Банат) 1802. године.

- *Белобрадић:* савремено презиме у Делницама у Хрватској. Очита метафора која оваквом сложеницом представља седог човека.

- *Белобрк:* забележено у Гучи код Чачка 1823. године; у Хрватској у околини Бјеловара, Ђурђевца и Вировитице. Идентично са придевом *белобрк* у значењу *човек са белим, седим брковима.*

- *Белобркин:* у Ковиљу (Бачка) 1764. године. Суфикс *-ин* упућује на надимак *Белобрка.*

- *Белобрковић:* у Чачку 1833. године; у селу Велико Поповиће (Ресава, Србија). пореклом из Лесковца; у селу Котражи (Јасеница, Србија), пореклом из Бијела Поља.

- *Беловитовић:* забележено у Срему 1886. године; у Хрватској у околини Крижеваца и Осијека. Презиме је занимљиво по својој конструкцији, јер је састављено од придева *бео* + антропонимијски корен *Вит- (<Витомир)* + *ов* + *ић.* Међутим, његова семантика није потпуно јасна у смислу да ли се овде ради о личном имену **Беловит* или је то презиме слично облику *Белопавловић.*

- *Беловодић:* у селу Грачац (Подибар, Србија), пореклом из Беле Воде код Расине.

- *Беловук:* у Тителу (Бачка) 1789, у Мачви (Србија) 1829. године; у Хрватској само у Винковцима. Сложено презиме од придева *бео* + *вук* и свакако је везано за неку митолошку представу која, и поред огромне литературе о вуку. нема адекватно објашњење. Ради се, најме, о белој боји крзна вука која упућује на неке заборављене симболе.

- *Беловуков:* у Тителу (Бачка) 1788. године.

- *Беловуковић:* у селима Јабучју и Коцељеви у Ваљевској Тамнави који су после 1827. године дошли из Беле Крајине; савремено презиме у Београду.

- *Беловунић:* у Тителу (Бачка) 1786. године. Сложено од придева *бео* и именице *вуна.* Настало можда асоцијацијом на боју одела?

- *Белоглав:* забележено у Шибенику 1693. године. У попису презимена Хрватске из 1948. године нема оваквог облика. Идентично са сложеним придевом *белоглав - којије беле, седе или светлоплаве косе.*

- *Белоглавац:* регистровано у Истри 1566. године *(Beiloglanaz).*

- *Белоглавић:* савремено презиме у месту Блаце у Србији; у Загребу забележен само један носилац.

- *Белогрлић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској само у Белом Манастиру. Идентично са сложеним придевом *белогрли - ко]и је бела грла или врата.*

- *Белогуз:* забележен 1808. године као дужник румског магистрата. Занимљива је реченица у вези са овим обликом која звучи емфатично: „Петар *Белогуз* из румског магистрата... да има доћи на скелу да плати дуг Исаилу Церовцу и да су иегове речи лажљиве, Белогузове." Састављ>ено од придева *белогуз* који је забележен у Вуковом Рјечнику у значењу она/ *ко]и је бела гуза.*

- *Белодедић:* у Банатском Соколцу и Лиговету крајем XIX века; савремено у

Белој Цркви (Банат). Облик је настао свакако у вези са неком митолошком представом; уп. *Белобаба.*

- *Белодедићев:* савремено презиме у селу Врачев Гај у Банату.

- *Белојевић: у* селу Бешенову (Срем) 1812. године; у Хрватској нефреквентно, само код Вуковара и Кутине. Основа: лично име *Белоје* потврђено 1485. године.

- *Белокапа:* забележено само у месту Блату на Корчули.

- *Белокапић:* у Шаренграду (Срем) 1736; у селу Вашици (Срем) 1797. године: у Хрватској: околина Вуковара. Славонског Брода и Загреба.

- *Белониколац:* у селу Лучица (Пожаревачка Морава), пореклом из Матејевца код Ниша.

- *Белопавлић:* у селима Осаоници и Петници код Чачка 1821; у селу Лазац (Србија) 183Ъ године.

- *Белопавловић:* забележено у Хрватској војној граници 1657. године; у полису становништва 1У48. године само у околини Карловца.

- *Белоперка:* забележено 1581. у Шибенику. Сложено од придана *бео,* именице *перо* и суфикса *-ка.* Уп. придев *белопер* у значењу: који је *белог перја.* Метафора настала у вези са оделом? Уп. топоним *Белоперица* код Ужица са историјском потврдом из 155У. године.

- *Белопета:* регистровано само у Загребу 1948. године.

- *Белопетровић:* у Степојевцу (Србија); у Хрватској само у Кнежеву код Белог Манастира.

- *Белорепић:* у недавно издатој књизи Петра Момировића о записима и натписима из Војводине на једном празничном минеју из Суботице из 1735. године читамо име и презиме *Даниљъ БелорепиЪъ.* Тешко је рећи какав се мотив крије у овом презимену, то јест о каквој се животињи ради у овој метафори, ако је зооним овде уопште у питању.

- *Белорук,* само у селу Градуса Посавска код Петриње (Хрватска).

БЕЛОСАВИЋ

Презиме забележено у Пожаревцу, а носиоци су пореклом из околине Зајечара. Од личног имена *Белосав* потврђеног 1477. године. Уп. топоним *Белоспвци* код Аранђеловца у Србији.

БЕЛОТ-

- *Белота:* забележено у Краљевнима (Срем) 1750. године. Идентично са личним именом *Белота* које срећемо у Србији већ у XIII веку. Уп. топоним *Белотино* у Браничеву 1467. године.

- *Белотић:* регистровано у Мачви 1727. године; у Хрватској само у околини Жупање (два становника). Уп. три села *Белотић,* у Мачви два и једно код Крупн>а; *Белотићи* - топоним код Ужица са иторијском потврдом из 1525. године и топоним *Белотино* у Македонији.

БЕЛОТРЕПИЋ

Савремено презиме у Пожаревцу. Основа: придев *белотреп* у значењу *који је белих, светлих трепавица.* Уп. придев *белотрепан* у Шумадијској Колубари у погрдном значењу.

БЕЛОЧ

Забележено у Трстену код Дубровника крајем XVII века. Сложено од придева *бео* и именице *очи,* то јест, *Belo + ось* у значењу *човек са светлим очима.* Уп. презиме *Белочић* у околини Врбовца, Винковаца и у Загребу.

БЕЛОШ-

- *Белош:* презиме у околини Дугог Села у Хрватској. Идентично је са личним именом које је потврђено већ 1142. године.

- *Белоша:* груписано око Вараждина и Крижеваца у Хрватској. Једнако је са антропонимом *Белоша* које је потврђено на терену око Београда 1528. године.

- *Белошев: у* Мокрину (Банат) 1802. године.

- *Белошевић:* у селу Брезовац (Јасеница, Србија), пореклом из села Дубнице, из околине Сјенице, одакле су дошли за време Карађорђа; у селу Рошци код Ужица, пореклом из Колашина; у области Гружа у Србији; у Хрватској највише у околини Прегради, Крапине, Сиска и Чазме. Уп. топоним *Белошевац (Belosowcz)* који је постојао негде код Копривнице 1478. године, истоимене топониме код Крагујевца и Ваљева и топоним *Белошићи* код Видодине у Хрватској.

БЕЛУЖИЋ

У Хрватској, у околини Златара и Кутине, савремено у Новој Градишки. Основу овог презимена чини антропонимијска основа **Белуг,* са врло ретким суфиксом *-уг.*

БЕЈ1УШ-

- *Белушевић:* забележено у Шиду 1799. године; савремено презиме у Београду. Од личног имена *Белуш* које је посведочено тек крајем XIX века.

- *Белушић:* у Хрватској најбројније у околини Доње Стубице, Лабина и Пазина. Уп. топоним *Белушић* код Рековца у Србији, као и *Белушино* у Македонији.

БЕЛЧ-

- *Белче:* регистровано у Дубровнику 1318. године. Идентично је са личним именом **Белче (<Белимир, Белослав...)* које до сада није потврђено у нашем ономастикону.

- *Белчан:* нефреквентно у Хрватској, само у околини Врбовца и Чазме. Једнако са непосведоченим антропонимом **Белчан.*

- *Белчевац:* забележено у околини Јагодине у Србији; од личног имена **Белче.*

- *Белчевић:* околина Глине у Хрватској.

- *Белчинац: у* селу Мањинци (Тимок, Србија); од личног имена *Белча* потврђеног тек крајем XIX века.

- *Белчић: у* Осипаоници код Смедерева, пореклом из Беле Цркве; у Гају и Добрици (Банат); у Колубари и Подрињу (Србија); у Хрватској, у околини Карловца, Сиска, Велике Горице и Глине. Од личног имена *Белча* или **Белче* уп.* топоним *Белчићи* код Јастребарског у Хрватској.

БЕЛШ-

- *Белша: у* околини Вировитице у Хрватској. Идентично је са личним именом *Белша (<Белимир...)* које је потврђено у XIV веку.

- *Белша/с.* у околини Вараждина и Дубровника у Хрватској. Једнако са антропонимом **Белшак* (као *Радак, Миляк* и ел.).

- *Белшић:* презиме забележено у ..Бачкој вили" 1886. године.

БЕЉ-

Основа *Бељ-* сврстава се у палаталне варијанте облика *Бел* и *Бјел-* (од *Белимир,* као *Милан : Мил>ан, Млађен .· Младен* и ел.).

- *Беља:* у селима Маглица, Млуша („дед им је први почео градити млине и ступе

по селом, по томе су се и прозвали Бељама") и Гмићи у Рами (Босна); у селу Мокрање у Неготинској Крајини („прадед Бељ био је тобпија Хајдук-Вељков").

- *Бељајковић:* очинство забележено у XIV веку у Србији. Будући да лично име **Бељајко* није евидентирано у нашој ономастичкој литератури, једину сличност овом облику налазимо у лесковачком падимку *Бељајка* (мушког рода) и топониму *Бел,ајка у* Ресави (Србија).

- *Бељак:* у Великој Крени код Смедерева, пореклом из Влашке; у Хрватској најбројније око Доње Стубице, Крижеваца, Златара и у Загребу. Идентично са личним именом *Бељак* са историјском потврдом из 1378. године.

- *Бељаковић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; забележено у околини Баје (данас у Мађарској) 1714. године; у селу Крњевац у Шумадији. Уп. топоним *Бељаковце* у Македонији.

- *Бељан:* регистровано у Жабљу (Бачка) 1S56. године; у Хрватској: код Делница, Дрниша, Осијека и Карловца. Једнако са личним именом *Бељан* потврђеним у XIV веку. Уп. заселак *Бељани* код Дувна у Босни и планину *Бељаницу* у неточно] Србији.

- *Бељански:* евидентирано 1743. године у Сомбору (Бачка).

- *Бељанчевић:* у Врањској Пчињи; у селу Рогачи (Космај, Србија). Основу овог презимена чини непотврђени облик **Бељанац.*

- *Бељанчић:* забележено само у околини Новске у Хрватској.

- *Бељаш: у* Жабљу (Бачка) 1<S12. године. Идентично са личним именом *Бељаш* које налазимо у околини Београда 1528. године.

- *Бељашев:* у Жабљу (Бачка) 1823. године.

-*Бељашин: у* Жабљу (Бачка) 1851. године. Идентично са антропонимом **Бељашин* (као *Милашин, Радашин* и ел.).

- *Бељевић:* нефреквентно у Хрватској, само у околини Велике Горице и Лабина. Од антропонима **Бељ* који није примећен у нашем ономастикону. Уп. *Бељевина* - топоним код Руда и микротопоним у Рађевини.

- *Бељин: у* Жабл>у (Бачка) 1772. године. Идентично са личним именом *Бељa (<Белимир).* Уп. истоимени топоним *Бељин* код Шапца који се спомиње 1264. године и у турским пописима као *Бељино* 1533. године, затим *Бељина* код Барајева у Србији са потврдом из 1528. године, као и микротопоним *Бељиновац у* Рађевини (Србија).

- *Бељић: у* селу Јасеница (Неготинска Крајина); у селу Врбица (Тимок); у Хрватској нефреквентно, само у околини Прелога и Загреба.

- *Бељкаш:* забележено у Полимљи у Потарју. Једнако је са антропонимом **Бељкаш* који до сада није потврђен у нашемономастокону.

- *Бељкашић:* податак из „Бачке виле" за 1896. годину; савремено презиме у Сарајеву.

- *Бел,ух: у* месту Висковићима у Истри. Идентично са личним именом **Белух* са врло ретким суфиксом *-ух.*

- *Бељчић* (изворно *Бељчич): у* селу Штрпци у Заглавку (неточна Србија).

БЕН-

Као што често у ономастики бива, и код ове основе се поклапају два етимолошка утицаја. То су, на првом месту, лично име *Бенедикт* (хришћанског порекла) и турски апелатив *бена, бенак, бенац у* значењу *глупак.* Једини начин да се приближно одреди етимологија лежи у ареалној лингвистици. Но, није ни она, у многим случајевима, баш толико сигурна, јер недостају елементи везани за хронологију, а поготову за тачне миграционе моменте.

- *Бенак: у* Хрватској најбројније око Белог Манастира и Вировитице; у селу Загатар у Гори (Србија). Представлю хипокористик хришћанског светачког имена *Бенедикт* и у оваквом облику није потврђено у нашем ономастикону. Међутим, облик испод Шар-планине у Србији није истог порекла, јер му у основи лежи турски надимак. Зато ће вероватно бити у праву Милан Карановић који је почетком XX века дао обја-

шшгње за порекло топонима *Бенаковац у* Поуњу да је „село названо по иском *бенаку".*

-Бенаковић: у Хрватској најбројније код Жупање, Винковаца и Славонског Брода. Од антропонима *Бенак* засведоченог још у XII веку.

- *Бенас:* Залажено само на Ријеци (Хрватска). Идентично са непотврђеним личним именом **Бенас,* типа *Милас, Радас, Латас* и ел., од пуног облика *Бенедикт.*

- *Бенасић:* око Нове Градишке у Хрватској.

- *Бенаћ:* забележено у селу Врдила код Краљева 1821. године. Представља, у ствари, надимак од турске речи *бена (глупак)* + суфикс *-аћ* који је овде у пејоративном значењу (уп. *глуваћ, кусаћ, голаћ).*

- *Бенш.* залажено само у Хрватској, и то највише око Ријеке, Огулина и Делијца. Идентично је са личним именом **Бенац (<Бенедикт)* које није потврђено као антропоним.

- *Бенковић:* забележено на острву Брачу 1574. године. Необично фреквентно презиме на целој територији Хрватске. Уп. четири топонима који гласе *Бенконац* у Хрватској.

- *Беншић:* околина Карловца и Славонског Брода (Хрватска). Основа: непотврђено лично име **Бенша (<Бенедикт).*

БЕНГИН

Савремено презиме у Новом Саду. Основу овога презимена чини ромски надимак *Бенга у* значењу *ђаво.*

БЕНДЕР-

Moryhe је да се у овој основи крије турска реч *bende у* значењу *слуга,* али је тешко објаснити крајњи сугласник. Несигурна етимологија.

- *Бендер: у* Вељој Међи и доњем Зелиновцу у Поповом пол>у.

- *Бендерић:* у Клобуку и Роков Долу у Херцеговини; у Никшићу (Црна Гора); савремено презиме у Београду.

- *Бендеровић:* у селу Барич (Шумадијска Колубара).

- *Бенђер: у* селу Добрици (Банат). Судећи по сугласнику Ђ, очито румунског порекла.

БЕНШЈА

Презиме забележено на острву Рабу. Петар Шимуновић га сврстава у „ишишљена" имена, оказиона. „која су одударала од мјесних презимена" и која су носила усвојена деца. Етимологија непозната.

БЕНЦ-

- *Бениаревић:* савремено презиме у Призрену. Основа: цинцарско лично име *Бенио* које би могло бити од *Бенедикт.*

- *Бенцо:* презиме у Пожаревцу у Србији.

БЕОЈЕВИЋ

Забележено у Пољицама код Сплита 1725. године. Данас оваква основа није присутна на територије Хрватске. Основа: лично име **Беоје,* по свој прилици од основе *Бел-.*

БЕОКОВИЋ

Регистровано у околини Удбине 1700. године; 1948. године најбројнији око Коренице. Основу презимена чини непотврђено лично име **Беок (<Ве1ъ^).* Уп. женско име *Беока у* XIV веку са терена Босне.

БЕРА

Забележено у Дрвару (Босна); у Хрватској нефреквентно, највише у околини Славонске Пожеге. Идентично са личним именом *Бера* потврђеним 1330. године, које представља хипокористик пуног имена *Берислав* или *Беривој*.

БЕРАЈА

Око Глине и Вировитице у Хрватској. Представља, у ствари, непотврђено лично име **Бераја (<Берислав)* типа *Божаја, Шолаја, Пукаја* и ел.

БЕРАК

Залажено у околини Вараждина, Осијека и Шибеника у Хрватској. Једнако је са личним именом *Берак* које пратимо од 1330. године. Уп. презиме *Бераковић* које налазимо у околини Славонског Брода.

БЕРАН-

- *Беран:* код Дубровника и Славонског Брода (Хрватска). Једнако је са личним именом *Беран* које је потврђено тек крајем XIX века. Уп. топоним *Беране* у Црној Гори и *Берање* код Пожаревца са историјском потврдом из 13<Sl. године.

-*Беранић:* у Хрватској, у околини Ђакова и Вуковара *(<Берислав).*

-*Берановић: у* Хрватској само у Осијеку. Уп. очинство *Берановић у* Србији са потврдом из 1330. године.

БЕРБАТ-

- *Бербаг.* у селу Висибаба код Ужица, пореклом из Бабина код Пријепоља. Судећи по корену, облик је румунског порекла (уп. *Berbecu, Berbece, Berbeceanu, Berbecel),* али суфикс *-ат* би могао бити словенски, јер га у оваквој комбинацији не срећемо на подручју румунске ономастике.

- *Бербатовић: у* Јарку 1722, Борову 1785. и Моровићу 1810. године (сви у Срему). 1896. године у Ужичкој Пожеги.

БЕРИБАК

Презиме поморског капетана из Дубровника 1569. године (Florius Floru *Beriballa);* презиме у селу Тисовцу код Јастребарског и у Загребу. Императива сложеница од глагола *брати* и именице *бак* у значењу *бик.* Глагол *брати* је у нашем језику полисемичан, па је поред основног значења *скупљати, прикупљати,* евидентирано и значење *сећи.* Могуће је да се семантика, сходно овом последњем значењу, односи на месара.

БЕРИЛАЖА

Братство у Зети (Црна Гора). Мада у нашем језику није сачуван овакав апелатив, ипак је семантика прозирна; односи се на човека који је склон лажи, који прикупља туђе лажи и ел. Уп. савремено презиме *Берилажић у* Београду и Сокобањи.

БЕРИЛОВИЋ

Само у селу Маркушевцу код Загреба у Хрватској. Од личног имена *Верило* потврђеног 1330. године. Уп. данашгьи топоним *Бериље (у* турском полису 1453. године *Верил,* вероватно *Верил,)* у Топлици, *Вериловац* код Пирота, *Берило-вица,* хидроним у Македонији и ел.

БЕРИН

Забележено у Чуругу (Бачка) 1738. године; од личног имена *Беря (<Берислав).*

БЕРИВОЈЕВИЋ

Забележено у једној дубровачкој повељи 1247. године. Основа: лично име *Беривој* са врло старом потврдом из 1080. године у Супетарском картулару.

БЕРИСАВАЦ

У селу Гараши у Јасеници (Србија): „Било пет брата који крену из Црне Горе и дођу до Чачка, где остану неко време. Одатле дођу на Рудник, не допадне им се место, пођу одатле и настане се у Берисави [крај Калањевца - Качер]... и пред Карађорђев устанак дођу у Гараше." Припала невелико] групп наших презимена типа *Драгосавац, Милисавац* која се одликује тиме што је на сложено лично име директно додавай посесивни суфикс *-ау.*

БЕРИСАВЉЕВИЋ

У Наталинцима (Србија); у Хрватској, околина Белог Манастира. Од личног имена *Берисав* потврђеног у XV веку.

БЕРИСЛАВИЋ

У Хрватској, околина Клањца. Од личног имена *Берислав* кога налазимо у топониму *Берославец* код Загреба 1201. године, а 1264. у Трогиру је евидентиран *BerislauiK* domini juppani Cranich. Исто презиме забележено је у Грабарју код Пожеге у XV веку и гьегови носиоци се сматрају потомцима бана Борича из XII века; презиме српског деспота Иваниша који је владао од 1504. до 1514.

БЕРИЋ

Забележено у Жабљу (Бачка) 1786. године; у селу Лапсун> (Рама у Босни) где се сматрају староседеоцима; у Савковићима код Бајине Баште; у селу Шаркамен у Неготинској Крајини, пореклом „од Косова"; у Хрватској врло фреквентно, али највише у околини Книна, Дарувара и Нове Градишке. Од личног имена *Бери (Беро)* од *Берислав,* а може да буде и једнако са антропонимом Серий које је потврђено у Трогиру 1269. године.

БЕРИША

У селу Бучје (Гора, Србија), албанског порекла; у Јањеву (Србија). Идентично са личним именом *Бериша* које је записано на Приморју већ 1242. године. Уп. микротопоним *Беришино* на острву Шиианy.

БЕРИШИЋ

У Рашкој, одакле су се одселили 1690. године у Србију; у Хрватској само у Борову и Осијеку (два становника).

БЕРКИЋ

Забележено у Сарајеву 1828. године; у Хрватској нефреквентно, само у Осијеку, Подравској Слатини и на острву Брачу. Основа: лично име *Берко ^Берислав)* које је потврђено прилично рано - 1198. године.

БЕРКОВИЋ

Очинство у средњовековној Србији 1330. године; фреквентно у Хрватској, а највише у околини Велике Горице, Осијека, Славонског Брода, Пазина, Клањца и на

острву Корчули. Уп. топониме: *Берковац* код Ваљева, *Берковићи* код Стоца (Херцеговина) и Чајнича (Босна), *Берковица* код Тузле (Босна) као и словеначке примере *Berkovci* и *Berkovski Prelogi.*

БЕРКУЉАН

Савремено презиме на Цетињу. Нема паралела у другим областима нашег језика. Вероватно је влашког порекла. Уп. румунско презиме *Berculean* од словенског антропонима *Берко (<Берислап).*

БЕРОВИЋ

Забележено у Шибенику 1420. године; старо презиме породице Крајишник у селу Копачу код Високог (Босна); у селу Рибарићи (Ибарски Колашин); у Хрватској 1948. године; околина Шибеника и у Загребу. Од личног имена *Беро* потврђеног у XIII веку. Уп. топониме *Берово* и *Беровце* у Македонији.

БЕРОЈЕВИЋ

Очинство у средњовековној Србији у XIV веку; регистровано у околини Шибеника 1474. и 15Х3. године. Нема паралела у Хрватској из полиса 1948. године. Од личног имена *Бероје* потврђеног 1330. године.

БЕРОЊА

У селима Главица, Ивањска и у Великим Радићима (Поуње). У овом последњем сачувана је следећа легенда: „Пре 150 година [облает је испитивана од 1904. до 1920. године] дошао је предак Бероња из Лике. Побегао је од војске и уставио се у најам код Пере Ковачевића у Радићу. Звао се Јован Рашета. Био је висок. Једна жена рече: 'Ко ће овоме дерану да скроји рубине?' Одатле се прозва најпре Дероњ>а, а после да је лепше Бероња."; савремено презиме у Земуну и Босанској Бојни. Идентично је непотврђеним личним именом **Бероња (<Берислав)* које би по суфиксу могло бити романског порекла.

БЕРОШ

Забележено у Хрватској око Макарске, Доњег Михољца и у Загребу, на острвима Брачу и Хвару. Једнако је са антропонимом *Берош (<Берислав)* позлатим на територији Србије у XIV веку и 1467. у Браничеву. Уп. топоним Берошић са историјском потврдом из 1612. године (данас Барошевац у Шумадијској Колубари). Уп. и презиме *Барошевић* које је Забележено само у селу Трпигьи код Вуковара у Хрватској.

БЕРУТА

Као нефреквентно само у Копривници, Сигетцу и Загребу у Хрватској. Идентично са личним именом *Берута* (као *Радуга, Мяшута* и ел.) од *Берислав* које j_c потврђено"тек крајем Х1х'века.

БЕРУХ

Само код Бјеловара, Пакраца и Сиска (као нефреквентно) у Хрватској. Идентично је са непотврђеном личним именом **Берух* са врло ретким суфиксом *-ух* који спорадично срећемо у топонимији као што су: *Коњух, Капљух, Паљув* (од *Пал,ух)* итд. Уп. топоним *Берушице* у Херцеговини.

БЕРЧИЋ

Забележено у Шибенику 1322. године. У Хрватској само у Поречу, Самобору. Сплиту и Задру. Од личног имена Берте (XIV век) које представлю хипокористик сложеног имена *Берисляв* или *Беривој*. Уп. топоним *Берчепац у* Македонији.

БЕРШИЋ

Нефреквентно у Хрватској, само у околини Јастребарског, Осијека и Пуле. Од непотврђеног личног имена **Берша (<Берислав)*. Уп. топоним *Бершићи* код Горњег Милановца у Србији.

БЕСАР- (в. Басар-)

- *Бесара:* забележено у Ливну (Босна).
- *Бесарабић:* савремено презиме у Великом Градишту у Србији и у Београду.
- *Бесаровић:* забележено у једној књизи манастира Свете Тројице код Пљеваља у Херцеговини 1695. године; у Мостару 1794. године; савремено презиме у Београду.

БЕСЕДИЋ

Савремено презиме у Јагодини у Србији; у Хрватској: околина Зелине, Чаковца, Лудбрега, Копривнице, Карловца и Прелога.

Очито је да је ово сложено презиме и да му основу не чини пеки антропоним. Исто тако, семантички разлози спречавају да у овом облику видимо реч *беседу,* јер су примери са апстрактним именицама у корену необично ретки у нашем ономастичком систему. Могуће је ово презиме разложити на два начина: као *без* + *сед* (гл. *седети* + *ић*\ уп. руско *непоседа.)* или као *без* + придев *сед* + *ић*. Међутим, и ово је под знаком питања, јер посгоји средњовековни антропоним (тачније надимак) са оваквом основом, и то на терену где се говори јекавски. Цитат гласи: „Ego comes cognominc *Besxeiia"* 1370. године, а односи се на сина Славогоста, брибирског кнеза. И придев *сед* и именица *беседа,* па и глагол *се дети,* имају у својим основама старо јат, те зато питање етимологије овог презимена треба сматрати отвореним.

БЕСИЋ

Забележено у Брестовцу (Бачка) 1746. године и у селу Котражи у Драгачеву (Србија). Основу овог презимена чини крн>а придевска основа бес(ан) + *ић*. Уп. антропоним *Бесан у* околини Новог Пазара у XVI веку.

БЕСКУЋА

Јединствено презиме у целом нашем ономастичком систему, забележено једино у месту Ђурашевићи у Боки Которској. Етимологија је провидна, јер се састоји од предлога *без* и именице *кућа,* па је у овом месту забележена и легенда по којој је у XVIII веку „један сељак бескућник сишао са ломног Стрпа у Прчањ. Био је толико сиромашан, да је добио име Бескућа, али то му није сметало да временем стекне велико богатство"... Према ономе што се у овим крајевима прича, Бескуће су 1776. године подигли у Котору велику зграду... Кад су подигли своју деведесет и девету кућу, одлучили су да подигну и сготу, те да промене презиме у *Стокуће,* али нису добили дозволу од власти. За семантику уп. *Наскрајкућин, Стокућа, Распикућа, Пузикућа* итд. у овој књизи.

БЕСТИЈА

Презиме забележено 1789. године у Високом (Босна). Идентично је са италијанском позајмицом *be.stia у* значењу *опака животиња, звер.* Уп. презиме *Бестић* (хаплологијом од *Бестијић)* око Карловца и Чазме у Хрватској.

БЕЋ- (<Берислав...)

- *Бећа:* забележено у Дабарском пољу (у селу Берковићима). Идентично је са хипокористиком *Бећа (Берислав)* који има само савремене потврде.
- *Бећић: у* Годуши и Хлапчевићима код Високог (Босна); у Бужиму, Турском Дубовику, Лубарди, Турској Гати, Соколцу, Цазину и Тршцу (Поуње у Босанској Крајини); у Неправдићима (Гласинац, Босна); у Доњој Саници у Хрустову (Саничка жупа); у Церовцу (Јасеница, Србија). пореклом од Скенице; у Средној Добриње код Ужица, пореклом из Полимља; братство у Пиперима. Основа је свакако антропоним *Бећа* који, поред хипокористика од *Берислав,* може да буде и од муслиманског личног имена *Бећир.*

БЕЋАР-

- *Бећарановић:* забележено у Банату. Судећи према суфиксу сврставамо га у хибридну турско-румунско-српско-хрватску креацију.
- *Бећаревић: у* Витежеву и Исакову у Ресави (Србија); у Озраковићима, Удворићима и Високом (Босна); у Хрватској нефреквентно, само у околини Нашица, Белог Манастира и Славонске Пожеге. Основу овога презимена чини турска реч *бећар у* значењу *нежења; бекрија (<bekar),* која се у нашим језичким споменицима први пут појављује 1702. године. Уп. топоним *Бећари* код Хан Пијеска (Босна).
- *Бећански:* забележено у Идвору (Банат) 1769. године.

БЕЋИР-

- *Бећир:* презиме у Трешњици (Бока); огранак братства Подубличана у Рајићима {Црна Гора). Идентично са муслиманским личним именом *Бећир* (<тур. *Bekir) у* значењу *рановранилац; прворођенче.*
- *Бсћирагић: у* Даутовцима, пореклом из Љубушког у Херцеговини, Мракову и у Високом у Босни. Од сложеног имена *Бећирага.* Уп. *Бећирага* кога као потурчењака помиње Петар Петровић Његош.
- *Бећирбеговић:* у селу Копчићи (Рама у Босни); у Мрђебарама, Злоселу и Купресу У Купрешком пољу. Од сложеног имена *Бећирбег.*
- *Бећиревић: у* селу Бузићима код Високог у Босни; у местима: Велики Бадић, Изачић, Рипач, Вранограч, Подзвизд и Слапница у Поуњу (Босна).
- *Бећиров:* презиме забележено у Кучими у Црној Гори.
- *Бећировић: у* Бјелопавлићима у Црној Гори; у Копривници код Новог Брда у Србији; у Бињижеву и Расници код Сарајева; у Високом, Соврлима, Каменицама, Срхин>у и Грејанима код Сарајева.
- *Бећирспахић: у* Виници (Поуње у Босни); у Коритнику и Дабравинама код Високог у Босни. Сложено од антропонима *Бећир* + презиме *Спахић.*
- *Бећирхоџић: у* Височкој нахији; у Гласинну (Босна).
- *Бећкановић:* у Горњој Копривници. Тодорову (Поуње у Босни). Од непотврђеног муслиманског антропонима **Бећкан (<Бећир).*
- *Бећукић:* забележено у Купрешком пол>у. Од непотврђеног личног имена **Бећука (<Бећир)* са врло ретким суфиксом *-ука* који се чује највише у Босни.

БЕУКОВИЋ

Забележено у Крупи (Поуње), пореклом из Лике у Старом Селу код Суње. Основа: антропоним *Белко* (в. презиме *Белковић)* са фонетским регуларним прелазом сугласника Л у О.

БЕУТУРА

Савремено презиме у Јасенову (Банат). Идентично је ча румунским презименом *Beutiira* од апелатива *bäutor* у значењу *пијаница*.

БЕХАР-

- *Бехара:* савремено презиме у Београду, долази од турске речи *бехар (<behar) у* значењу *цвет воћке, пролећс* + наш суфикс *-а.*
- *Бехарић:* савремено презиме у Зворнику (Босна).

БЕХИЋ

У селима Лубарди и Рибићу у (Поун>у, Босна). Од муслиманског женског имена *Бехија (<Behiye)* у значењу *лепа, красна, блистава.* Уп. *Бехин бунар* и *Бехина пећ* - микротопоними у Подвележју.

БЕХРЕМ-

- *Бехрем:* у Доњој Јабланици у Херцеговини. По свој прилици је идентично са мушким личним именем *Бахрам* (<ар. *Behrem) у* значењу *бог Марс,* мада је нејасан прелаз А>Е у последњем слогу.
- *Бехремовић:* у селу Калићи код Високог (Босна).

БЕХРИЋ

У селима Подзвизду и Тодорову (Поун>е). Од муслиманског женског имена *Бехрија* (<ар. *Bahr* - сјај, лепота).

БЕЦ- (<Берислав...)

- Беда: презиме у селу Клокотићи код Срба у Румунији. Једнако је са хипокористиком Беда потврђеним тек крајем XIX века.
- *Бецин: у* Молу (Бачка) 1838. године.
- *Бецић:* у Бихаћу (Босна); савремено у Београду.

БЕЧ- (<Берислав...)

- *Бечак:* у селу Врбово код Врања (Србија).
- *Бечанопић:* братство у Пиперима; у селу Винчи (Србија), пореклом из Грузе; у Хрватској само око Белог Манастира. Основу презимена чини непотврђено лично име **Бечан* које представлю хипокористик сложеног словенског имена *Берислав.* Неће бити, према томе, тачно мишљење Вукановића да је женско име *Бечa у* Црној Гори „дошло од једне врете змије". Уп. топоним *Бечањ (<Вечап + jb)* у Србији познат од 1718. године.
- *Бечић:* забележено у Шибенику 1581. године; у Паштровићима у Црној Гори; у Пожаревцу, досељени из околине Зајечара 1813. године; братство у Балабанима у Црној Гори; савремено презиме у Бихаћу; у Хрватској најбројније у околини Сплита и Дубровника. Од личног имена *Бечa* које је потврђено тек у наше време. Уп. топоним *Бечић у* Славонији и Црној Гори.
- *Бечкановић:* савремено презиме у Сарајеву. Основа: непотврђено лично име **Бечкан (<Берислав).*

БЕЦУЛА

Забележено у Баји (Мађарска) 1739. године; у Хрватској само у Вуковару и Даљу. Из литературе је познато као цинцарско презиме непознате етимологије.

БЕШ- (<Берислав...)

- *Беш:* нефреквентно у Хрватској, само у околини Метковића и Оточца. Представља у ствари лично име **Беш (<Берислав]* које до сада није засведочено у нашем ономастикону.

- *Вешан:* груписани око Врбовца у Хрватској. Једнако са личним именом *Вешан (<Верислав)* које има историјску потврду тек од краја XIX века.

- *Бешанић:* код Крижеваца и Лудбрега у Хрватској.

- *Беше:* забележено на острву Зларину 1672. године и у Вуковару 1948. године. Представлю у ствари лично име **Беше* типа *Мате, Јуре, Стане.*

- *Бешевић:* у Губеревцу и Црљеву 1830. године (Горње Драгачево, Србија); у братству Мрчарићи у Пиперима (Црна Гора); савремено презиме у Београду и Новом Саду; у Хрватској најбројније у околини Дрниша.

- *Бешен:* у Хрватској, у околини Врбовца и Велике Горице. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Бешен* (као *Младен, Раден* и ел.), од сложеног имена *Берислав.*

- *Бешенић:* код Крижеваца, Вараждина и Ђурђевца у Хрватској.

- *Бешенски:* савремено презиме у Инђији (Срем).

- *Бешин:* на острву Зларин 1672. године, од личног имена *Веша* потврђеног тек крајем XIX века.

- *Бешинић:* нефреквентно у Хрватској, само код Крижеваца и Цриквенице (два становника). Од личног имена **Бешин.* Уп. топоним *Бешинци* код Славонске Пожеге са историјском потврдом из 1250. године, микротопониме *Бешина вртача, Бешина н,ива* и *Бешини вртови* (сви у Поуњу).

- *Бешић:* забележено код католичког становништва у Босни 1743. године; у Шајкашу (Бачка) 1781, Новом Саду 1773. године; братство у Бјелопавлићима у Црној Гори; у Сеочи, Малом Чајну, Мољарима и Бзићима код Високог (Босна); у Крупи, Отоци, Виници, Злопољцу и Враноградчу (Поуње, Босна); у селу Папраско у Херцеговини; у Дугама и Уздолу у Рами (Босна); у селу Врањку код Сарајева; у Хрватској најбројније у околини Загреба, Госпића и Шибеника. Затимо.погију су могућа два решен>а узимајући у обзир ареал овог облика: од муслиманског личног имена *Бешир* и слоненског сложеног антропонима *Берислав* или *Беривој.*

БЕШИР-

- *Бешир:* у Коритнику и Брези код Високог (Босна); савремено презиме у Београду и Неготину; у Хрватској, околина Доњег Лапца. Идентично је са муслиманским личним именом *Бешир* (<тур. β«»·) у значењу *доносилаи радосне вести, вссник радости.*

- *Беширевић:* забележено у Суботици (Бачка) 1779. године; беговска породица у Поуњу (Босна); у Хрватској: околина Сиска и у Загребу. Уп. топониме *Беширевића Врањска* и *Беширевића Крндија* у Поуњу.

БЕШЛ-

- *Бешлагић:* у Смршници код Високог у Босни; у Петровцу (Бјелајско поље у Босанској Крајини). Од турског апелатива *бешлага* (<тур. *besli agasi)* у значен>у *заповедник бешлија.*

- *Бешлија:* у Ђурђевцу (Славонија) са историјском потврдом из 1630. године; у селу Корита код Високог (Босна); у Бихаћу (Босна); у Угорском код Сарајева; у Кремни код Ужица, пореклом из Невесин>а. Идентично са турском именицом *бешлија* у значењу *припадник плаћене коњице.*

-*Бешлић:* у Тителу (Бачка) 1775. године; забележено у Аршжу код Ужица 1860. године; у местима Порјечани, Гора и Чатићи код Високог (Босна); изумрли род у Старој Црној Гори; у Хрватској најбројније око Син>а, Славонског Брода, Славонске Пожеге, Нове Градишке и Сплита.

БЕШТИЋ

Забележено у околини Невесиња у Херцеговини; савремено презиме у Мостару, Тузли и Београду. У основи реч *бештија* (<ит. *beatia)* коју у нашем речничком фонду пратимо од XVI века. Уп. *Бестија.*

БЉГАНОВИЋ

Презиме забележено у Текији у Неготинској Крајини; његови носиоци се сматрају као једни од староседелаца, а пореклом су из Румуније. Основа: румунски облик *Bäzgan* од топонима *Bazga* у значењу зова.

БЗЕНИЋ

Регистровано у селу Рибници у Гокчаници (Србија), пореклом из села Бзенице код Александровна.

БШК

Савремено презиме у Београду; у Хрватској најбројније у околини Вараждина, Загреба и у самом Загребу. Етимологија непозната.

БИБАН

У селима Лука и Река у Неготинској Крајини; у Хрватској само у Пули. Могyhe је да је овде у питању нека романска основа с обзиром на ареал овог облика (уп. румунске патрониме *Bibescu, Bibiси* од *Bibic драг, љубак),* или је то хипокористик типа *Драгољуб - Биба, Добрила - Биба* и ел. Уп. презиме *Бибановић* у Загребу (само два становника).

БИБЕР

Презиме регистровано у селу Вајуги у Кључу (Србија); у Хрватској најбројније у околини Чаковца, Осијека и Самобора.

Узимајући у обзир да је становништво Вајуге влашког порекла (уп. презимена у овом месту: *Њамцу, Зринешти, Стојешти* итд.). етимологију овог облика треба везати за румунски патронимијски облик *Biber* од апелатива *biber* у значењу *дабар.* Али, сасвим друкчијег је порекла ово презиме у Хрватској. Овде се, пре свега. ради о метафори, то јест о именици *бибер* чије је значење на првом месту везано за источњачки зачин. Међутим. ова импортна реч повлачи за собом много асоцијација, па би на првом месту требало истаћи његову кулинарску особину да је *љут,* али и *ситан, мали* у односу на његов физички изглед. (Уп. *Биберага* и *Биберче* у нашим народним приповеткама). Постоји још једна могућност у односу на семантику ове речи. Познато је да је *бибер* био на необично високој цени у целој Европи, а у Енглеској и у неким другим земљама служио је једно време и као платежно средство. Из историје старог века позната је такође чињеница да је Аларик, вођа Гота 410. године старе ере, захтевао од Римљана 1500 килограма *бибера* као услов за дизање опсаде око тог, тада највећег и најмногољуднијег града Европе. Иста основа застушъена је и у следећим нашим презименима: *Биберица* - само на острву Зларину у Хрватској, *Биберовић* у селу Царини у Горњем Подрињу (Србија), *Биберић* - у Шиду (Срем) 1768. године и у Кљенцима и Поратку у Дабарском пољу у Херцеговини. *Биберџић* (свакако аналошка варијанта претходног облика) у Љубињу (Херцеговина); савремено презиме у Равном Тополовцу и Никшићу; у Хрватској нефреквентно: само у Дубровнику, Осијеку и Загребу.

Презиме *Бибер* заједно са свим осталим наведеним облицима односи се на *мален раст* човека, и по линији семантике може се упоредити са нашим презименима типа *Мали, Малић, Мрвош, Мравић* и ел.

БИВОЛ-

- *Бивол:* забележено у околини Доње Стубице и Крапине у Хрватској. Презиме је идентично са именицом *биво (bos)* и настало је вероватно асоцијацијом на снагу носиоца оваквог облика

- *Биволар:* регистровано 1825. године у Јагодини. Идентично је са апелативом *биволар у* значењу *чувар бивола, узгајивач бивола.* Уп. ишчезли топоним *Биволари* из 1330. (данас *Бивољак)* код Дечана.

- *Биволаревић:* савремено презиме у Београду.

- *Биволица:* презиме записано у Босни 1889. године.

- *Биволчевић:* само у околини Нове Градишке у Хрватској.

- *Биволчић:* забележено у селу Тења (Срем) 1736. године.

- *Биволцић:* у селу Раниловићима (Космај, Србија); фонетска варијанта претходног презимена.

- *Бивољар:* у Великом Орашју (Србија). Идентично са апелативом *бивољар* које је истог значења као и *биволар.*

- *Бивољарац: у* Лозовику (Србија), „н>их деда Станоје Бивољар дошао од Ибжевца. Дотерао собом биволе по чему и добио име". Уп. топониме *Бивољак* код Вучитрна (историјска потврда из 1762. године), *Биволье* код Крушевца, *Биволье Брдо* код Мостара.

- *Бивољарски:* у Великом Селу крај Београда, пореклом из околине Битоља у Македонији.

БИГОВИЋ

Презиме једног Дубровчанина из XIV века. Непознатог порекла као и лично име *Бигрен (Бигрьнь* 1247. године у Дубровнику).

БИЗЕТИЋ

Савремено презиме у Београду. У Хрватској нема паралела. Основу овог облика чини реч *биза* - име које се даје овцама и псима. Влашког је порекла и, као и реч *вижле,* долази од латинског *vigitor - чувар.* Уп. презиме *Бизић* у селу Трњане у Неготинској Крајини и у Хрватској код Грубишног Поља, Карловца и Осијека.

БИЈАК

У Хрватској само у селу Вукосављевици код Вировитице. Могуће је да је једнако са личним именом *Бијак* (од глагола *бити)* које је у нашем ономастикону потврђено 1476. године. Уп. топоним *Бијакићи у* Херпеговини, као и бугарско презиме *Биячев.*

БИЈАНИЋ

Забележено у Славонској војној граници 1701. године; у Ибарском Колашину; у Рашкој, одакле су се одселили 1690. године; савремено презиме у Београду. Идентично са личним именом **Бијан* (глагол *бити)* које не налазимо у нашој ономастичкој литератури.

БИЈУК-

- *Бијук:* у Хрватској најбројније у околини Сења, Дрниша, Винковаца, Вировитице и Сплита, .[еднако је са турском речи *biyuk у* значењу *брк, бркови.*

- *Бијуклић:* забележено у Бадовинцима (Мачва) 1829. године; у Хрватској, околина Нашица. Од турског придева *biyukli* у значењу *човек с брковима, брката особа.*

- *Бијуковић:* савремено презиме у Београду.

БИК-

- *Бик:* само у Боровом Насељу и Доњем Михољцу у Хрватској. Једнако са личним именом **Бик* које није потврђено у нашем ономастикону. Иначе, трансформација зоонима у антропоним није непозната у нашем ономастичком систему; уп. примере типа *Зечевић, Орловић, Зрнић* (име овце), *Коњевић* итд.

- *Бикан: у* Хрватској само у Ораховици и Славонском Броду. Идентично са непотврђеним антропонимом **Бикан.*

- *Биканић:* забележено у Стејановцима (Срем) 174[e]. и 1883. године.

-*Бикар:* у Пивницама (Бачка) 1715, Сомбору 17%. године; у Хрватској нефреквентно, само у околини Делница, Осијека и Вуковара; породични надимак на острву Врачу. Једнако је са именицом *бикар* у значењу *чувар бикова.* Постоји, међутим, и реална могућност да ово презиме представлю и антропоним, јер је овакав облик *(Бикар)* забележен у Херцеговини 1476. и 1525. године.

- *Бикаровић:* у Пивницама (Бачка) 1728. године.

- *Бикачић:* забележено у селу Бијела (Босна). Од апелатива **бикач,* непознатог значења, или од истоименог антропонима.

- *Бикаш:* у Чуругу (Бачка) 17[l]М. године. У Хрватској нема паралела. Једнако са непосведоченим антропонимом **Бикаш* (као *Радаш, Милаш* и ел.).

- *Бикеша:* регистровано у Босни.

- *Бикин: у* Алибунару и Баваништу у Банату. Од антропонима **Бика* или од румунског облика *Віćа* који такође значи *бик.*

- *Бикиновић:* у местима Рипци, Прозор, Боровница, Дуге, Скробучани и Дољани у Рами (Босна). Уп. топоним *Бикиње у* Србији са историјском потврдом из 1724. године.

-*Бикић:* у Суботици 1720, Сибачу (Срем) 1788, Бешки (Срем) 1783, Жабљу (Бачка) 1825. године; у Подградини (Купрешко пол>е); у Хрватској око Дрниша, Сплита, Книна, Винковаца и Жупање.

- *Бикицки: у* Сивцу 1782. и Шајкашу 1853. године (оба у Бачкој). Основа: облик *Бикић* који може бити и презиме и непотврђено лично име.

- *Биков: у* Шајкашу (Бачка) 1781. године; у Хрватској: код Пакраца, Жупање и Винковаца.

- *Киковић:* у Ковиљу (Бачка) 1780. године, у Сентомашу (данас Србобран, у Бачкој) 1725. године.

- *Бикшић:* савремено презиме у Београду; нефреквентно у Хрватској. само у Копривници и у Загребу. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Бикша.*

БИЛАКОВИЋ

Забележено у Шибенику у XIV веку (у полису становништва Хрватске из 1948. године нема оваквог облика). Основа: непотврђени антропоним **Билак (<Belakb) + он + ић.*

БИЛАН

Регистровано само око Задра, Шибеника, Сиња, Метковића и Сплита у Хрватској. Идентично је са личним именом **Билан (<Be1anъ)* које је у нашем ономастикону потврђено 1525. године. Уп. презиме *Билановић* у селу Лапсуњу у Рами (Босна).

БИЛАНЦИЈА

У селу Радаслије (пореклом са Цетине) и Халапићу у Гламочком пољу; савремено презиме у селу Бшье код Мостара, у Хрватској: околина Книна и Винковаца. Очито је да је овде у питању турска реч судећи по суфиксу *-ција.* Међутим, сама реч **биланција* није забележена ни у једном нашем речнику, а односи се свакако на неко занимање. Уп. презиме *Биланцић у* околини Сиња, Ораховице, Осијека, Сплита и Вуковара у Хрватској.

БИЛАС

Забележено код католичког становништва у Босни 1743. године. У Хрватској најбројније у околини Макарске и на острву Корчули. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Билас (*Ве-* типа *Миляс, Радас* и ел.

БИЛАЧ-

- *Билач:* у Хрватској око Ђакова, Сплита и Жупање. Једнако је са личним именом **Билач* (као *Лукач, Мијач* и ел.) који до сада није потврђен у нашем историјском ономастикону. Иван Дуриданов мисли да у основи славонског села *Билач* лежи географски термин *било,* те реално постоји и оваква могућност.
- *Билачевић:* забележено код католичког становништва у Босни 1743. године.
- *Билачић:* код католика у Босни 1743. године; у Хрватској само код Нове Градишке.

БИЛИЋ

На острву Вису 1675. године. Необично фреквентно на великом делу српске и хрватске језичке територије. Забележено је у Чуругу (Бачка) 1773. и исте године код католичког становништва у Босни; има их у Рами, Купрешком пољу, Поуњу, Соколској нахији и по целој Хрватској. Као лично име забележено је 1476. године у Херцеговини и 1528. код Београда. Етимологија: **Вејс. В. Белић.*

БИЛИШ-

- *Билиш:* на острву Корчули и у Дубровнику у Хрватској. Једнако је са непотврђеним антропонимом **билиш (<*Belišb),* као *Радиш, Л>убиш, Иваниш* и ел.) В. *Белиша.*
- *Билишић:* забележено 1476. године у Лиштици (Херцеговина). Уп. *Билишићи у* селу Л>ути Долац у истој области из 1468-1469. године.
- *Билишков: у* околини Сплита (Хрватска); од непотврђеног антропонима **Билишко.*

БИЛКАН

У селу Доње Равно (Босна). Идентично са личним именом **Билкан.* В. *Белк-*

БИЛКИЋ

У Штурлићу у Поуњу (Босна); у Хрватској само у Загребу. Од непотврђеног личног имена **Билко.*

БИЛО- (в. Бело-)

- *Билобрадић:* забележено код католичког становништва у Босни 1743. године. В. *Белобрадић.*
- *Билобрк:* регистровано код католика у Босни 1743. године; у Хрватској грушисано око Сплита и Сиња. В. *Белобрк.*
- *Билоглав:* околина Задра у Хрватској. В. *Белоглав.*
- *Билогривић:* у Суботици (Бачка) од 1676. године; код католика у Босни 1743. године; у Хрватској: околина Нове Градишке и у Славонском Броду. На семантичком плану - вероватна метафора за изглед косе човека са пејоративним призвуком. Уп. *Гривичић, у* Лици.
- *Билојевић:* забележено на острву Шипану 1335. године. Од личног имена *Билоје* потврђеног у Херцеговини 1476. године. В. *Белојевић.*
- *Билокапић:* околина Сиња и Славонског Брода у Хрватској. В. *Белокапић.*
- *Билопавловић:* околина Имотског и Сплита (Хрватска). В. *Белопавловић.*

- *Билопета:* регистровано код католичког становништва у Босни 1743. године. Нема паралела у Хрватској. В. *Белопета.*

-*Билота:* забележено у околини Сплита. В. *Белота.*

- *Билош: у* Худутском и Дољанима у Рами (Босна); у Хрватској код Имотског и Осијека. Идентично са личним именом **Билош.* В. *Белош.*

- *Билошевић:* нефреквентно у Хрватској, само у Осијеку, Ријеци и у Загребу (шест становника).

- *Билуш:* околина Шибеника, Сплита и у Загребу. Идентично са личним именом **Билуш (<*Belusb).* Уп. топоним *Билуша* код Призрена.

- *Билушић:* забележено код католика у Босни 1743. године; у Чулима у Херцеговини; у Хрватској код Книна, Шибеника и Славонског Брода. В. *Белушић.*

- *Билушковић:* презиме у Тришћанима у Рами (Босна); у Хрватској нема паралела. Основу овог облика чини непотврђено лично име **Билушко (<*Beliišhko).*

- *Биљаница:* презиме у селу Топли Дол код Врања у Србији. Планина *Биљаница у* истој области.

- *Биљарац:* савремено презиме у Београду. Основа: апелатив *биљар* у значењу *травар.*

- *Биљешковић:* у Горњој Саници (Босанска Крајина); у Хрватској нефреквентно, само у околини Новске и Осијека. Основа: непотврђено лично име **Биљешко (<Belexhko]* + од + *ић.*

- *Биљић: у* Зајачи (Јадар, Србија); у Брајковићима (Гласинац у Босни), пореклом из Црне Горе; савремено презиме у Ваљеву.

- *Биљушковић: у* селу Тришћани (Рама у Босни). Основа: непотврђено лично име **Биљушко.*

- *Биљчевић:* нефреквентно у Хрватској, само у Дарувару и у Славонском Броду. Основа: непосведочено лично име **Биљац.* Уп. антропоним *Белац* из XIII века.

БИЈБ-

Оваква основа представлу палаталну варранту корена *Бил-,* то јест *Бел-.*

- *Биљан:* забележено 1646. године у Славонској војној граници; у месту Тржац (Поуње) - у Горњој и Доњој Саници, Српском Будељу, Турским Биљанима и Хрустову у Босанској Крајини; у Хрватској најбројније око Вргинмоста, Госпића, Крижеваца и Дарувара. Идентично је са личним именом *Биљан (<*Be1-]nnъ)* које има савремене потврде. Уп. топоним *Биљани* који се помиње у повељи босанског краља Стјепана Томе Остојића 1446. године; затим, у истом крају, *Српеки* и *Турски Биљани.*

- *Биљанић:* савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској: околина Славонске Пожеге и Госпића.

БИЉУРИЋ

Забележено у племену Куча у Црној Гори. У основи овог презимена лежи турска позајмица *биљур (<billnr)* коју први пут налазимо у нашој речничкој литератури 1681. године.

БИМБАШИЋ

У Високом и у селу Доње Моштре у Босни; у Хрватској само у Пули. Од турске речи *бимбаша (<Binbasi) у* значењу *мајор, заповедник над хиљаду водника.* Први пут је засведочена у Буковом Рјечнику 1818. године.

БИНГУЛИЋ

Презиме записано у селу Божурњи (Шумадија) 1819. године. Етимологија непозната, мада облик звучи туркофоно.

БИНИЋ

Презиме регистровано у Великој Иванчи (Космај, Србија). Основа: женско име *Бина* које представља хипокористик имена типа *Сибинка, Л>убинка, Добринка* и има само савремене потврде.

БИОЧ-

- *Биочинац:* савремено презиме у селу Кутлову код Куршумлије у Србији.

- *Биочић:* забележено код католичког становништва у Босни 1743. године; савремено у Славонском Броду; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године само још у околини Имотског. Основа: непотврђено лично име *Биоша (<*Bel-ča)*. Уп. ороним *Биочино брдо* на Златибору. В. *Белшић.*

БИОШИЋ

Забележено код католичког становништва у Босни 1743. године. Основа: непотврђени антропоним *Биоша (<*ВеШо)*. В. *Белшић.*

БИПАРА

Забележено у ишчезлом селу Бокчиновићу (Бачка) 1725. године. Сложено је од глагола *бити* и именице *пара.* Мотив је, по свој прилици, везан за стицање новца и вероватно је да се односи на лихвара. Уп. презиме *Бипарић* у Сомбору 1864. године, које се очито надовезује на првобитно *Бипара,* јер је из историје познато да је већина становника Бикчиновића прешла у Сомбор. Иначе, турску реч *пара* ретко срећемо у сложеницама и за ову прилику могу да наведем три примера: *Дуспара,* савремено презиме у Тузли (Босна) и у Новој Пазови (Срем), постало од турске речи *düse* у значењу *два пута* (настало вероватно алузијом на сиромаштво), *Дилпара* у Новом Пазару и у Београду, које би слободно преведено гласило „Језик-пара" и односи се свакако на усмени договор о новчаном зајму и *Ђонпарић* (алтернација *Ђомпарић* у Банату), које у оваквој синтагми на семантичком плану представља две именице - *ђон* и *пару.* Обе су турског порекла и, да их некако преведемо у духу наших фразеологизама, то би био човек *тврд на пару.*

БИСЕНИЋ

У селу Голобоку (Јасеница, Србија), пореклом из Вучитрна. Од женског имена *Бисена* које је управо забележено на Косову.

БИСЕР-

- *Бисер:* савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској нефреквентно, у Загребу, у околини Осијека, Дубровника и Валпова (свега осамнаест душа). Идентично је са антропонимом *Бисер* (протобугарског порекла и из арапског *Буер* који има само савремене потврде.

- *Бисерко:* у околини Книна у Хрватској; такође само са савременим потврдама.

- *Бисерковић:* забележено у Осијеку 1736. године

- *Бисеровац:* савремено презиме у Ваљеву.

- *Бисеровић:* у Горњој Буковици код Бајине Башге.

- *Бисерчић:* забележено у Осаоници код Чачка 1821. године; у Крушевици и Отроцима у Подибру (Србија); савремено презиме у Новом Саду. Од личног имена *Бисерче* познатог из народних приповедака.

БИСИЋ

У Чајетини на Златибору; у Хрватској, у околини Славонске Пожеге. Од женског имена *Биса* које представлю хипокористик пуног облика *Бисвнија* или *Бисерка*.

БИСТР-

- *Бистривода:* савремено презиме у Сарајеву. Императива сложеница састављена од глагола *бистрити* и именице дола. Уколико се не односи на неки ишчезли микрохидроним у Сарајеву или његовој околини, семантика је неразумљива.
- *Бистрица:* записано у „Бранковом колу" 1905. године; у Хрватској: у околини Јастребарског, Загреба и Белог Манастира. Основа: непотврђено лично име **Бистр.*
- *Бистрић:* залажено само у Хрватској, и то у околини Славонског Брода, Задра и Копривнице.
- *Бистровић: у* Хрватској најбројније око Чаковца, Иванца, Вараждина, Белог Манастира, Подравске Слатине и Загреба.
- *Бистричић:* забележено на острву Рабу и у околини Ријеке.

БИТАНГА

Савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској: у околини Имотског и Осијека. Идентично је ча речју *битанга* (<мађ. *bitang} у* значењу *пробисвет, вагабунд* која је у наш речнички фонд ушла 1649. године.

БИТ-

- *БитевиЬ:* забележено у Гардиновпима (Бачка) 1865. године и у Долову (Банат) 1868; савремено презиме у Београду; у Хрватској нема паралела. Основу овог презимена чини непотврђено лично име **Бит* које представља свакако други део композита типа *Радобит (у* чешком).
- *Битојевић:* нримећено у једном запису на књизи у манастиру Пустиња код Ваљева 1622. године; у Гардиновцима (Бачка) 1867. године. Основа: непосведочено лично име **Битоје.*
- *Битинчевић:* забележено у Србији у XIX веку. Од непотврђеног облика **Битинац* преко присвојног придева *Бигинчев* од антропонима **Битин (<*ВуИпъ).* Уп. место *Битино* које је кнез Лазар 1382. године поклонно манастиру Дренчи, такође и топоним *Битиња* 1762. године на Косову, које данас има два назива: Горн>а и Доња *Битиња.*
- *Битић:* веома ретко презиме у нашем ономастичком систему, јер га налазимо само у Доњој Рачи у Лепеници (Србија). Од личног имена **Бит.* Уп. женско име *Битиха* са историјском потврдом из 1215. године у Хрватској, мушко име *Битош у* Херцеговини 1476. године, као и сложено мушко има *Биторад* са хронолошком потврдом из 1279. године. (Исто име налазимо и у племену Пипера у Црној Гори.)

БИУК-

- *Биук:* забележено у Србији. Једнако је са турским апелативом *biyik у* значењу *брк.*
- *Биуклић: у* селу Скрађани у Мачви са хронолошком потврдом из 1829. године. Од турског придева *biyikli у* значењу *бркат.*
- *Биуковић:* забележено у Горњој Крајини у Хрватској.

БИЦЕТОВИЋ

Забележено на полуострву Пељешцу. Од непотврђеног личног имена **Бицета* које би, с једне стране, могло бити од неког непознатог хипокористика, а с друге - од албанског апелатива *биц у* значењу //расе. Уп. надимак *Бицул* у Мокрину у Банату, албанско презиме *Биц* у Кучима и презиме *Бицић* у Црној Гори.

БИЧАКЛИЋ

Савремено презиме у Сарајеву. Уколико није преиначено од турског апелатива *бичакџија* (<тур. *bicak-ci - ножар),* онда је свакако од турског придева *biqakli* у значењу *поседник ножа, онај који има нож.*

БИЦИН

Презиме у Пожаревцу и Смедереву за време краља Милана. Вероватно је од цинцарског облика *Вицо,* непознате етимологије. Уп. породични надимак *Бица у* Мокрину (Банат), Београду и у Новом Саду. Уп. и македонски патроним *Бицов* и савремено презиме *Бицић* у Власотинцима у Србији.

БЈЕГАНОВИЋ

Презиме регистровано у Црној Гори, у Гусињској области. Од личног имена **Бјеган.* В. *Бегановић.*

БЈЕГОВИЋ

У Хрватској најбројније око Госпића и Книна. Судећи по јекавском облику, искључена је могућност да у основи овог презимена видимо турски војни и административни термин *бег,* већ је овде у питању непосведочено лично име **Бјего* или *Бјег.* Уп. презиме *Бјегојевић* забележено у Бачкој 1897. године.

БЈЕЖАНЧЕВИЋ

У Хрватској само код Ђакова. Основу овога презимена чини апелатив *бјежанац* који се у овом облику лако објашњава миграционим кретањима која су у Славонији била изразито честа, нарочито после турске инвазије на Србију и Босну.

БЈЕЛАВИЋ

Забележено у Сутјесци 1718. године, а у данашњем селу *Бјеловићи* код Високог (Босна) постоји могућност да је ту живела властеоска породица *Бјеловић* пре доласка Турака. Вероватно је од женског имена *Бјелава* које је у облику *Biellava* потврђено 1380. године.

БЈЕЛАВЧИЋ

У селу Тешеву код Високог (Босна). Од облика *Бјелавац* или, евентуално, незабележеног хипокористика **Бјелавче.*

БЈЕЛАДИНОВИЋ

Регистровано у Рисну (Бока) 1754. године; род у Котору. Од личног имена *Бјеладин* кога у Црној Гори сматрају претком братства Хумаца.

БЈЕЛАЈАЦ

У селима Средњи Бушевић, Збориште и у Бихаћу (Поуње); у Хрватској најбројније у околини Дарувара, Двора, Новске, Грубишног Поља, Глине и Вировитице. За етимологију в. *Белај.*

БЈЕЛАКОВИЋ

У селу Видрићи (Гласинац. Босна); у Пиви (Црна Гора). В. *Белаковић*

БЈЕЛАН-

- *Бјелан:* у Доброселу, Зборишту и Малом Радићу у Поуњу (Босна); у Хрватској: околина Книна, Пакраца и Вуковара. В. *Белан.*
- *Бјелановић: у* Лоховским Брдима (Поуње); у Раковици код Сарајева; у Балабанима, стариком из Браке (Доња Зета); савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Шибеника, Книна, Бенковца и Глине. В. *Белановић*
- *Бјеланчић:* регистровано само у околини Дубровника.

БЈЕЛИВУК

Савремено презиме у Руми (Срему); у Хрватској концентрисани око Војнића. Облик је композиционо нејасан, јер би се очекивао самогласник О у другом слогу и вероватно да је И овде аналошког порекла типа личних имена Будямир, ВелЈ/мир и ел. В. *Беловук.*

БЈЕЛИНИЋ

Забележено у околини Книна у Хрватској. В. *Белинић.*

БЈЕЛИЋ

Исто као и екавско *Белић* необично фреквентно. Најстарији податак као презиме *(Biellicli)* налазимо код католичког становништва у Босни 1743. године.

БЈЕЛИЦА

Племе у Црној Гори *(Бјелице)* које се у нашој историографији може пратити од 1430. године; презиме у Двору, Забрђу, Козаревићима, Топлику, Странама и Главици у Сарајевском Пољу; у Мракову, Подлуговима, Збиљу и Ричици код Високог (Босна); у Топлици, пореклом из Црне Горе; у Невесињу у Херцеговини; савремено у Зеници у Босни. Основа: антропоним *Бело (Бела}* које је потврђено у XIV веку.

БЈЕЛИЧИЋ

У Сирогојну на Златибору, пореклом из Херцеговине. В. *Беличић*

БЈЕЛКАНОВИЋ

Савремено презиме у Зениии, а у Хрватској само у околини Славонског Брода. Од непотврђеног личног имена **Белкян*

БЈЕЛО- (в. **Бело-**)

- *Бјелобаба:* савремено презиме у Добоју (Босна) и у Београду; у Хрватској најгушће насељени око Госпића, Оточца и Коренице. В. *Белобаба.*
- *Бјелобрадић:* у Хрватској код Славонског Брода. В. *Белобрадић.*
- *Бјелобрк".* у Велешићима код Сарајева; у Вођенима (Херцеговина); у Доњем Драгачеву (Србија); у Хрватској бројно у околини Книна, Слуња, Славонског Брода и Новске. В. *Белобрк.*
- *Бјелобрковић:* у Лајковићима (Горња Зета), у Пиперима и у Кучима у Црној Гори. В. *Белобрковић.*
- *Бјеловић:* у Козаревићима и Топлику код Сарајева; у селу Борина код Бајине Баште (Србија). В. *Беловић.*

- *Бјеловук:* у селу Дабру (Херцеговина); савремено у Београду; нефреквентно у Хрватској (само девет душа): у околини Карловца, Вировитице, Белог Манастира, Чазме, Валпова, Винковаца и у Загребу. В. *Белов у к.*

- *Бјеловучић:* у Хрватској, у околини Дубровника, на острву Корчули и у Загребу; на Црногорском приморју.

- *Бјелоглав:* савремено презиме у Требин>у у Херцеговини. В. *Белоглав.*

- *Бјелоглава:* забележено у Шибенику у XVII веку.

- *Бјелогрлић:* у Невесињу (Херцеговина); савремено у Сарајеву и Никшићу у Црној Гори; у Хрватској нефреквентно (само десет становника) у околини Осијека, Прелога, Шибеника и Дубровника. В. *Белогрлић.*

- *Бјелогрловић:* раније братство Вуксановића у Црној Гори.

- *Бјелојевић:* забележено у Дубровнику 1418. године. Данас у Хрватској нема оваквог презимена. Уп. топоним *Бјелојевићи* у Херцеговини.

- *Бјелокапић:* у Хрватској најбројније око Славонске Пожеге и Нашица. В. *Белокапић.*

- *Бјелокосић:* у околини Дубровника; сложено од придева *бео* и именице *коса,* настало асоцијацијом на седог човека.

- *Бјелоња:* савремено презиме у Вишеграду у Босни. Од антропонима **Bel-)* + романски (овде свакако влашки) суфикс *-оња* (<лат. *onius).*

- *Бјелопавлић:* племе у Црној Гори које се у нашој историјској литератури може пратити од 1411. године, по легенди од *Бијелог Павла.*

- *Бјелопера:* у Дубравици (Херцеговина) и у околини Дубровника. Сложено од придева *бео* и именице *перо,* семантички можда иронично са упутом на косу човека. Уп. топоним *Бјелоперице* у Ужичкој Црној Гори који је 1525. године гласно *Билоперица.*

- *Бјелоперовић:* само у Новој Градишки у Хрватској.

- *Бјелореп:* регистровано негде у Босни. Уколико овде није у питању неки фолклорни шаљиви моменат, ово презиме се може везати за идентичан назив који означава врсту орла и сокола.

- *Бјелота:* презиме забележено на Приморју већ 1018. године; у Жичи (Србија) 1222. године. Уп. микротопоним *Бјелотина у* селу Малешићима у Вогошћу код Сарајева и лично име *Бѣлотица* у Супетарском картулару 1080. године. В. *Белота.*

- *Бјелопчеланин:* записано на стећку у месту Градац код Коњица почетком XV века: „А се чини Прибил Бълопчеланин, а писа..." Јединствено презиме у нашем ономастичком систему. Као и сва презимена на *-анин, -јанин,* и овај облик има у својој основи топоним који овде гласи *Билопчеле* и забележен је у Неретви 1456. године. Етимологија овог ишчезлог назива (данас *Бјеловчин)* почива на фразеологизму *стећи (добити) бијеле пчеле* или *имати бијеле пчеле* који с једне стране представљају пчеларску реалију, врло ретку - рој од паројка. а с друге стране једноставно - богатог човека. Занимљиво би било дубље истражити овај наш израз и упоредити га са другим ономастичким системима. За ову прилику могу то да урадим са француским презименом *Blanc Abeille* које сам као савремено нашао у телефонском именику града Лиона. Узимајући у обзир да је пчеларство древна индоевропска институција, овај херцеговачки пример могао би се некако довести у везу са поменутим француским обликом, можда не са истом семантиком, али оваква фрапантна сличност не искључује неку заједничку идеју. У свом познатом „Етимолошком речнику француских имена и презимена" Албер Доза (Albert Dauzat) помиње само презиме Abeille које објашњава елипсом као *пчелар* - 'ćleveur ci'abeilles', али горњи пример није уврстио у свој импозантни корпус.

- *Бјелотомић:* у Доњем Врточу (Унац); савремено у Београду; у Хрватској: околина Книна и Осијека. Сложено од придева *бео (бело)* и презимена *Томић (<Томислав* или *Бартоломеј).*

- *Бјелотрепић:* презиме забележено у Србији у XIX веку. В. *Белотрепић.*

БЈЕЛОШ

У Топузовом Пољу, у Чекрћима код Високог (Босна); у Стабанци и Изачићима (Поуње); у Влакову, Зенику и Рогачама код Сарајева; у Боки Которској; у Петровом Селу пореклом из Црне Горе (Неготинска Крајина); у Хрватској: код Вргинмоста, Винковаца и Дубровника. Идентично је са личним именом *Бјелош* које је потврђено на Приморју и у средњовековној Србији 1330. године. Уп. назив братства *Бјелошевић* у цетињском племену.

БЈЕЛУШ-

-*Бјелуш:* забележено у Колубари (Србија); у Хрватској нема паралела. Једнако је са личним именом *Бјелуш* које је познато у Црној Гори, а у турским документима можемо га пратити од 1485. године.

- *Бјелуша:* презиме у Заовинама код Бајине Баште (Србија), од мушког личног имена *Бјелуша* које срећемо 1476. године (женско - 1419. на Приморју). Уп. топоним *Бјелушине у* Вишеградском Старом Влаху, *Бјелушиновица* и *Бјелушино кућиште* - микротопоними у Пиперима у Црној Гори, *Бјелушине* - микротопоним у Дубровнику и на острву Шипану.

- *Бјелушић: у* Хрватској само један једини пример, у Гашинцима код Ђакова. В. *Белушић*.

БЛАГ-

- *Благин:* забележено 1768. године у Чуругу (Бачка). У основи: мушко лично име *Благи* које има само савремене потврде. Сва наша лична имена која почин>у са *Благ-* треба схватити као калк са грчког језика према старословенском обрасцу *благовъстъ: ευνγελον.* Међутим, у нашем ономастичком систему распрострањени су облици и са *Блаж-* који могу, с једне стране, бити као хипокористици од *Благ- (<Благоје>Блажа),* а с друге стране - од латинског антропонима *Blasnui* (уп. *Блаж* - католички светац, слави се 3. фебруара).

- *Благиња:* регистровано као савремено у Јагодини (Србија). Једнако је са непотврђеним антропонимом **Благиња* као старо мушко име *Драгиња.*

- *Благић: у* Салашу (Неготинска Крајина); савремено у Жаркову код Београда и у Сарајеву; у Хрватској само у околини Нове Градишке и Петриње. Од личног имена *Благо* које је потврђено тек крајем XIX века.

- *Благовић:* огранак Мараша у Зети; у Хрватској: код Чаковца, Славонског Брода, Славонске Пожеге и Карловца.

- *Благожив:* јединствено презиме у нашем ономастикону, забележено само у Чуругу (Бачка) 1750. године. Од истоименог личног имена **Благожив* које до сада није примећено у нашем ономастичком корпусу.

- *Благојевић:* врло фреквентно презиме на целом подручју српског и хрватског језика, а најстарији (за сада) податак је из Шибеника 1686. године. Од личног имена *Благој* или *Благоје* (прво потврђено у XVI веку, а друго у XVIII веку).

- *Благојин:* у Чуругу (Бачка) 1783. године; од личног имена *Благоја* које има само савремене потврде.

- *Благолажић:* само у селу Одеовце у Новобрдској Кривој Реци. Сложено од антропонимијског корена *Благо-* и именице *лажа* (<глагол *лагати).* На семантичком плану нејасно, уколико се први сегмент не схвати као *Добро-* (в. *Благдан),* па би се у том случају ово презиме могло декодирати као *Добролажић,* то јест, *лажљивац у вишем степену.*

- *Благутовић:* презиме забележено у Бихаћу 1547. године. Основа: непотврђено лично име **Благут* (као *Милут, Батут* и ел.).

БЛАГДАН

Презиме забележено код Задра и на острву Пагу. Уколико није аналошки створено према старом калку Богдан, онда је свакако калк од италијанског облика *Buongiorno.* Уп. *Благданић* и *Благдановић* код Задра.

БЛАТ-

- *Блатан:* нефреквентно у Хрватској, само код Иванић Града, у Самобору и Загребу (седам становника). Судећи по суфиксу *-ан,* овде се ради о антропонимијској основи која је необично ретка у односу на топонимијску. (Уп. *Блаћанин, Блатарић* и ел.) Вероватно је да је овде у питању надимак који има везе са географским термином *блато* (бугарско презиме *Блатев* Илчев објашњава са знаком питања као „конто работи из блата та".)
- *Блатанчић:* само у околини Белог Манастира и Метковића у Хрватској. Од облика *Блатанац* који се можда односи и на топоним.
- *Блатило:* забележено једино у Дубровнику. Вероватни надимак постао од глагола *блатити.*
- *Блатић:* савремено презиме у Београду.
- *Блатњарков:* забележено у Бајди (данас у Мађарској) 1719. године.

БЛЕЈАЛО

Презиме забележено у околини Чачка 1820. године. Настало је од глагола *блејати* са суфиксом *-ло* и представлю надимак који је ономатопејског порекла. Уп. презиме *Блејић у* селу Кранчићи у Рами (Босна).

БЛЕК-

- *Блекан:* забележено у селу Куновцима код Славонске Пожеге 1702. године; породични надимак у Жабљу (Бачка). Основу овог презимена чини именица *блек у* значењу *ован* (уп. чешке примере *Blekota* и *Bkkta* који се односе на псе) са антропонимијским суфиксом *-ан.* Иначе, однос зооним : антропоним је живо присутан у целом словенском свету. Уп. у овој књизи: *Јеж, Зец, Лисица, Међедовић* и ел.
- *Блекић: у* селу Доброчу у Херцеговини 1768. године; у Ковачићима код Високог (Босна); у Хрватској код Ђакова и Славонског Брода.
- *Блеко: у* селима Добрич и Жватић у Лиштици (Херцеговина); у Кошеву код Сарајева.
- *Блековић:* забележено у Жепчу (Босна) 1743. године.
- *Блечић:* забележено у Сутјесци (Босна) 1743. године; савремено у Београду, Никшићу и у Сењу.
- *Блечовић:* регистровано само у Жепчу (Босна) 1743. године.

БЛЕСИЋ

У Суботици (Бачка) 1686. године. Слабо застушьено у Хрватској, само једанаест становника распоређених у неколико места. Кореи овог презимена је идентичан са постојећим придевом *блесав* и, као и већина надимака, карактерише негативну страну носиоца. Узгред, етимологија придева *блесав у* вези је са глаголом *блеснути* (муња) и има свој синоним на Приморју који гласи *муњен,* то јест „ошинут муњом". Уп. надимак *Блесин* у селу Оток у Славонији.

БЛИДАР

Презиме у Великој Каменици у Неготинској Крајини. Једнако је са румунским апелативом *blidar у* значењу *грнчар.* Уп. цинцарско презиме *Блида* у Стоном Београду 1829. године, такође и румунска презимена *Blidoni* и *Blidärescu.*

БЛИДОВИЋ

Веома слабе фреквенције у Хрватској, само у Маркушици, Вуковару и у Загребу (шест становника). Основу чини корен *блид,* у икавском изговору придев *блед,* који је вероватно могао да буде и антропоним **Блид* или **Блидо,* јер упућује на боју лица човека. Уп. презимена *Црнковић, Црвенковић, Плавшић* итд.

БЛГОАНАЦ

Забележено у Чуругу (Бачка) 1724. године; у Хрватској само у селу Гуњи код Жупање. Идентично је са именицом *близанац* која у етнологији има одређено ритуално значење познато многим народима Европе (заоравање земљишта приликом оснивања села, вађење живе ватре и ел.). Уп. македонске примере: *Близнаков, Близнаковсш, Близначки,* као и топоним *Близанско* (данас *Близанде,* код Кратова у Македонији) које је 1381. године Константин Дејановић поклонио манастиру Хиландару. Ул. и презиме *Близанић* у Сомбору са историјском потврдом из 1745. године, топоним *Близна* у Пиперима у Црној Гори итд.

БЛИТВА

Забележено у Жабљу (Бачка) 1770. године; у Хрватској: околина Госпића, Дарувара и Војнића. Идентично је са апелативом *блитва* и по својој семантици спада у „кулинарска" презимена типа *Кајганић, Цицвара* и ел. Могуће је да је настало у вези са неким ишчезлим појмом (уп. „прост као пасуљ") или фразеологизмом (уп. „скувати некоме кашу или попару"), али то ипак остаје само претпоставка без одговарајуће језичке аргументације. Уп. презиме *Блитвин,* као варијанту претходног *Блитва,* у Жабљу 1832. године, као и облик *Блитвић* на острву Корчули и у околини Дубровника.

БЛИУР

Презиме у Вељем Селу у Црногорском приморју код Улциња. Етимологија непозната. Уп. ипак хидроним *Блиха* код Санског Моста (Босна).

БОАР

Забележено у Микалаки (румунски Банат) 1715. године. Идентично је са румунским апелативом *Boar* у значењу *онај који чува или има волове.* Уп. савремено презиме *Боаров* у Новом Саду и румунско презиме *Boariit.*

БОБ-

- *Бобалић:* забележено само у околини Жупање у Хрватској. Основу чини непотврђено лично име **Бибал* са суфиксом *-ал* типа *Мих-ал, Сайд-ал, Петр-ал* и ел. Презимена са основом *Боб-* имају двојаку етимологију: од хипокористика *Боб- (<Богољуб, Боривој, Небојша* и ел.) или су (ретко) истоветни са именицом *боб.*
- *Бобаљ:* савремено презиме у Београду; у селу Глеђевицима у Херцеговини. Од личног имена *Бобаљ,* потврђеног у XVI веку.
- *Бобаљевић:* презиме у Дубровнику 1279. и 1398. године.
- *Бобан:* врло фреквентно у Хрватској, а највише око Сплита, Сиња, Огулина и Вировитице. Идентично је са личним именом *Бобан* које је 1477. године забележено у околини Мостара и 1516. годи-

не код Београда. Уп. племенски назив *Бобами у* XIV веку у Ливањском пољу.

- *Бобановић: у* Хрватској: код Бенковца, Задра и на острву Корчули. Од личног имена *Бобан.* Неће бити тачна констатација Гамулескуа да је ово презиме румунског порекла, већ обратно - румунски облици су од словенске основе *Боб-,* што потврђује и н>ен ареал и бројни словенски суфикси.

- *Бобар:* забележено у селу Шћипе и Уздол у Рами (Босна). Ово презиме представлю у ствари зооним, јер реч *бобар* означава *дабра* (astor fiber). Уп. у истој области: *Бобарски поток* и *Бобарско корито,* као и топоним *Бобаре,* такође у Босни.

- *Бобарић:* забележено у Врањеву (Банат) 1841. године; у Хрватској само у Загребу.

- *Боберић:* забележено у Кули (Бачка) крајем XIX века; у Хрватској код Костајнице и Петриње. Тешко да се у основи овог презимена налази реч *бобер у* значењу *дабар,* коју налазимо само у „Речнику" Хаци Тодора Димитријевића, већ се овде ради о врло ретком суфиксу *-ер* који је придодат на овакву антропонимијску основу. Уп. презиме *Зубер, Губер,* апелативе *кућерак,* презиме *Вучерић* итд.

- *Бобета:* старинци у селу Благају (Херцеговина); у Хрватској најбројније у околини Сиња и Костајнице. Идентично је са личним именом *Бобета* које је потврђено у дечанским хрисовуљама 1330. године. Уп. микротопоним *Бобетино брдо* код Брчког (Босна).

- *Бобетић:* у околини Лудбрега, Копривнице и Славонског Брода у Хрватској; у Банској крајини потврђено 1751. године.

- *Бобинац:* врло фреквентно у Хрватској, највише у околини Госпића, Костајнице и Подравске Слатине. Основа: мушко лично име *Боба (<Л>убомир,...~)* које има само савремене потврде.

- *Бобичић:* савремено презиме у селу Вучица у Црној Гори. Основа је *Бобица* која је идентична са именицом *бобица* (мало зрно). Према томе, на семантичком плану ово презиме треба схватити као креацију насталу асоцијацијом на ситан, мали раст човека. Уп. породични надимак *Бобица* у Дубровнику почетком XIII века, као и истоимени надимак у Сремским Карловцима.

- *Бобоковић:* јединствено презиме у целом нашем ономастичком корпусу, забележено је у селу Исакову у Ресави (Србија). Сложено је од именице *боб* и поствербала *ков.* Припада фолклорној литератури, тачније шаљивој народној књижевности, и везано је свакако за неки ишчезли мотив који асоцијативно представлю бесмислену радњу - *потки-вање зрна боба.* Сличај мотив налазимо и у имену топонима *Бобољусци* у Босанској Крајини, као и у презименима *МоЧИбоб* и *ДорЖЂибоб* у овој кн.изи.

БОВАН

Забележено у Мостару 1785. године. У Херцеговини у Равчићима, Ходбини и Вођенима; савремено у Приштини; у Хрватској нема паралела. Презиме је мало необично на семантичком плану. Ако није у питању нека друга основа, идентично је са апелативом *бован* у значењу *комад камена, каменица.* Можда је у питању надимак типа *неотесанко!*

БОГ-

- *Богавац:* савремено презиме у Београду; нефреквентно у Хрватској (само шеснаест становника) у околини Бјеловара, Копривнице, Осијека и Задра. Једнако је са личним именом *Богавац* које је потврђено 1330. године у дечанским хрисовуљама, 1455. године у Зети, 1476. у околини Мостара итд.

- *Богавчић:* забележено на једном недатираном надгробном споменику из Радимље (Херцеговина); у Хрватској: само у околини Шибеника и Сплита. Основа: лично име *Богавче* потврђено 1371. и 1455. године.

- *Богаљев:* регистровано у матичној књизи рођених села Ердевика (Срем) 1787. године. Основа: непотврђено лично име **Богаљ.*

- *Богаљевић:* само у Ђакову у Хрватској. Уп. топоним *Богаљићи* код Високог (Босна).

- *Богат,* само у околини Ђурђевца и Бјеловара у Хрватској. Идентично је са антропонимом *Богат* који је потврђен тек крајем XIX века.

- *Богатин:* нефреквентно у Хрватској, само у околини Чаковца и Прелога. Идентично је са личним именом Богатин које има само савремене потврде. Уп. *Богатиновић,* савремено презиме у Скошъу у Македонији.

- *Богатинчевић:* савремено презиме у селу Новаци код Уба и у Београду. Основа: облик *Богатинац* преко придева *Богатинчев.*

- *Богатић:* само у околини Подравске Слатине и Новске у Хрватској. Могло би бити идентично са непотврђеним антропонимом **Богатић* (типа *Милић, Радић* и ел.). Уп. насеље *Богатић* код Ваљева и у Мачви и *Богатиће* код Книна у Хрватској, као и бугарски топоним *Богатово.*

- *Богачевић:* очинство забележено код Мостара 1476. године. Од личног имена **Богач.* Уп. име потока *Богачево* код Загреба са историјском потврдом из 1201. године, као и истоимени топоним код Крижеваца.

- *Богачић:* забележено на једном надгробном споменику у Херцеговини почетком XIV века.

- *Богашиновић:* забележено у XVII веку у Хрватској, од имена *Богашин* које је засведочено 1455. године у Зети. 1476. код Мостара и 1516. у околини Београда.

- *Богетић:* забележено 1647. и 1675. године на острву Вису; у континенталној Хрватској има их око Славонског Брода, Бенковца, Пуле и Сплита. Основу овога презимена чини лично име *Богета* (XIV век). Уп. топоним *Богетић* код Дрниша (Хрватска).

- *Богешић:* регистровано у селу Ланишту код Јагодине у Србији 1788. године; у Хрватској само у Светом Ловречу код Пореча. Од личног имена *Богешя* (1455. године, Зета, 1528, околина Београда).

- *Богилић:* очинство у Лиштици (Херцеговина), забележено 1477. године. Ово презиме може се објаснити на три начина: од личног имена *Богић* (1476. године - Херцеговина), *Богиле* (1477, Зета) и *Богило* (1330. године дечанске хрисовуље).

- *Богин: у* селу Кленовику (Пожаревачка Морава). Од личног имена *Бога (<Богољуб)* или је једнако са антропонимом *Богин* (Зета, 1497. године). Уп. неубицирани топоним *Богин Кључ у* западној Србији из 154(1. године.

- *Богисинац:* забележено у селу Раковац код Врања (Србија). Основа: непотврђено лично име **Богисин'>*

- *Богић:* забележено код католичког становништва у Босни 1743. године; у Чуругу (Бачка) 1775. Врло фреквентно на целом српском и хрватском подручју. Једнако са личним именом *Богић* (Зета, 1455. године).

- *Богићевић:* врло фреквентно на територији Србије; у Хрватској најбројније око Нове Градишке, Петриње, Винковаца и Вировитице.

- *Богиша:* само у селу Мравињац код Дубровника. Идентично је са личним именом *Богиша* 1330. године у дечанским хрисовуљама; 1342. у Хуму; 1416. у Дубровнику: 1455. у Зети. Уп. очинство *Богишић* у околини Дечана 1330. године: 1476. у Лиштици (Херцеговина); 1784. године у Жабљу (Бачка); у Хрватској 1948. године пописани само у Дубровнику и Загребу. Уп. топоним *Богишић у* Боки Которској и *Богишићи* код Сомбора (Бачка).

- *Богнић:* нефреквентно у Хрватској, само у околини Славонског Брода. Од непотврђеног личног имена **Богно (<Богн-о)* или женског имена *Богна* које је 1386. године носила једна босанска робин>а продата у Италији.

- *Богобија:* забележено 1787. године у Кусићу (Банат). Врло необична сложеница, ако је уопште сложеница. После једанаест година у матичној књизи регистрован је облик *Богубија,* па је заиста тешко утврдити првобитни изглед овога патронимијског лика. Можда се овај

процес одвијао овако: *Боговој<Богобија<Богубија'!*

- *Боговидовић:* презиме забележено у Пољицама код Сплита у XVIII веку. Од личног имена *Боговид* које има само савремене паралеле.

- *Боговић:* у Мошорину (Бачка) 1777. године; у Видовској и Велико] Кладуши у Поуњу (Босна); у Руњићима (Гламочко поље); у Хрватској необично фреквентно и примери су расути по цело] Републици. Од личног имена *Бого* потврђеног 1330. године. Упор. очинство *Боговић* у околини Београда 1528. године, као и топониме *Боговић* код Сарајева и Сплита.

- *Боговчић:* очинство у селу Љубиње (Србија) са историјском потврдом из 1467. године. Основа: облик *Боговац* који би могао бити и непотврђено лично име.

- *Богојевић:* у Шибенику 1366. године, у Дубровнику 1413, у Бачкој 1724. године; у Суботину код Високог (Босна); у Хрватској: околина Нове Градишке, Вуковара, Петриње, Ораховице и Славонске Пожеге. Основу презимена чини антропоним *Богој* (1455. године, Зета, 1476. Херцеговина) или *Богоје* (1322. година, Зета, 1330. дечанске хрисовуље). Упор. топониме: *Богојевац* код Лесковца, *Богојевићи* код Травника и Ужица, *Богојевић* - топоним код Требиња; *Богојево* у Бачкој, *Богојевац,* село код Лесковца (Србија), са хронолошком потврдом из 1453. године.

- *Богоња:* регистровано као савремено у Дрнишу у Хрватској. Једнако је са антропонимом *Богоња* (1455. године, Зета).

- *Богосављев: у* Жабљу (Бачка) 1783. године. Од личног имена *Богосав,* засведочено 1476. године у Херцеговини, 1485. у Зети, 1697. у Банату преко присвојног придева *Богосављев.* Упор. микротопоним *Богосављевица* у селу Драчи (Лепеница, Србија), топоним *Богосавац* код Шапца и у Македонији.

- *Богосављевић:* код католичког становништва у Босни 1743. године, у Банату 1724; у селу Врлану и Седлару у Ресави (Србија); у Хрватској: околина Нове Градишке и Вуковара.

- *Богосалић:* забележено -у Дубровнику 1416. године и на једном недатираном надгробном споменику у Херцеговини. Од личног имена *Богосал* потврђеног управо у Херцеговини 1476. године. Упор. ишчезли топоним *Богосалић* (данас *Богосавац)* код Шапца 1548. године, као и очинство *Богосаљић* из 1330. године са палаталномваријантом.

- *Богословац:* само у Краљевом Селу у Тимоку (Србија). Од личног имена *Богослов* потврђеног у XVIII веку, а познато је и као „мазно" име у Срему крајем XIX века.

- *Боготин:* забележено само у Хрватској, и то у околини Сиња, Бенковца и Вировитице. Од личног имена *Богота* (1455. године Зета, 1528. године Шабац). Упор. неубицирани топоним *Боготинац* у Браничеву (Србија) из 1467. године.

- *Богошевић:* савремено презиме у Београду. Од антропонима *Богош,* потврђено у дечанским хрисовуљама 1330. године. Упор. очинство *Богошић* у Херцеговини из 1476. године и топоним *Богошево* код Врања (Србија).

- *Богубија.* В. *Богобија.*

- *Богулић:* забележено у Шибенику 1582. године. У полису становништва Хрватске 1948. године нема оваквог облика. Основа: лично име *Богул* које је потврђено у полису Мостарске нахије 1477. године. Упор. очинство *Богоуликь* у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Богуновић:* у Шибенику у XVII веку; у Варошкој Ријеци, Малићбеговом Дубовилу (пореклом из Зрмање), Малом Радићу, Стабанци, Хашанима и Дољанима у Поуњу (Босна); у Бастасима и Шиповљанима у Унцу (Босна); у Рађевини (Србија); савремено у Мачванској Митровици и у Београду; у Хрватској најбројније у околини Бенковца, Макарске, Доњег Лапца, Новске, Грачаца и Карловца. Од личног имена *Богун* (1330. године у околини Дечана, 1476. у Херцеговини). Упор. топ. *Богуница* код Госпића у Лици, као и неубицирани топоним *Богуновац* у Браничеву 1467. године.

- *Богуг.* у Славонској војној граници 1657. године; код католичког становништва у Босни 1743. године; 1948. године у Хрватској: околина Слуња и Карловна. Идентично са личним именом *Богуг* које први пут срећемо 1330. године. Уп. топониме: *Богути* код Сјенице и у Црној Гори, *Богутовац* код Краљева, *Богутово Село* код Бијељине.

- *Богугић:* презиме забележено у Хрватској 1371. године.

- *Богуговић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. и у Лиштини (Херцеговина) 1476. године.

- *Богуш:* само у Хрватској, и то слабе фреквенције (само осам становника) у околини Осијека, Вуковара и на острву Крку. Једнико је са личним именом *Богуш* које први пут срећемо 1477. године у Херцеговини. Уп. топоним *Богушићи* (Босна).

БОГДАН-

- *Богдан:* врло фреквентно презиме у Хрватској које је у оваквој функцији потврђено већ 1197. године у Дубровнику. Једнако је са личним именом *Богдан* које се код Словена појављује већ у IX веку, а код румуна у XIII.

- *Богданац:* забележено у Надаљу (Бачка) 1840. године и у селу Полатни (Пожаревачка Морава). Могуће је да је исто са личним именом *Богданац* које срећемо у околини Мостара 1476. године.

- *Богданић:* забележено 1267. године у једној дубровачкој повељи; у Чуругу (Бачка) 1787. године; у селу Тамничу (Неготинска Крајина): у Хрватској врло фреквентно, нарочито у околини Оточца, Петриње, Доњег Михољца, Сплита, Ђакова, Задра и на острву Хвару. Уп. топоним *Богданић* у Хрватској.

- *Богдановић:* врло фреквентно на целој српској и хрватској језичкој територији. Уп. очинство *Богдановић* у дечанским хрисовуљама 1330. године и истоимени облик у Лиштици (Херцеговина) 1476. године.

- *Богданичин:* у Чуругу (Бачка) 1718. године, од непотврђеног облика **Богданица.*

- *Богданичић:* у Чуругу (Бачка) 17.45.

- *Богдашић:* залажено је 1435. године када је неки Радић *Бог.чашић* склопио уговор у Смедереву са Млечићима. Од личног имена *Богдаш* или *Богдашя.* Прво се може пратити од 1476, а друго од 1279. године. Уп. топониме *Богдашић* код Котора са средњовековним потврдама, затим истоимено насеље код Славонске Пожеге (1702. године) и *Богдашиће* у Херцеговини.

- *Богденовац:* у селу Бучју и Равни (Тимок. Србија). Од личног имена *Богден* (као *Милен, Ряден* и ел.) које је потврђено тек крајем XIX века.

- *Богденовић:* забележено у Србији у XIV веку.

- *Богдешић:* нефреквентно у Хрватској (само десет становника 1948. године) на острву Крку, у Ђакову и на Ријеци. Од личног имена *Богдеш* (XIV век) или *Богдеша* (Трогир, 1279. година).

- *Богдичевић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од личног имена *Богдц"* са потврдом тек 1895. године.

БОД-

- *Воден:* забележено на острву Пагу почетком XIX века (пореклом из Задра); 1948. године у Хрватској само на Ријеци, у Сплиту и код Крижеваца (свега три становника). Идентично је са личним именом **Боден,* које није потврђено, а представља скраћени облик сложеног антропонима **Бодислав* познат код Лужичких Срба од половине XIV века.

- *Бодешић:* 1948. године забележен је само један становник у селу Нуштар код Винковаца у Хрватској. Основа: непотврђени антропоним **Бодеша* или **Бодеш.*

- *Бодиловић:* регистровано само у Костајници у Хрватској. Од непотврђеног

антропонима *Бодило. Уп. македонско презиме *Бодиловски.*

- *Бодин:* забележено у Хрватској у околини Копривнице. Једнако је са личним именом *Бодин* које је носио краљ Зете од 1081. године. Етимологија овог имена није ни у каквој вези са крсташким именом *Балдиун,* како то тврди Мате Шимундић, јер се томе противе хронолошке чињенице. Први крсташки поход на Јерусалим организовали су ритер Гот-Фрид Вујонски и његов брат *Балдуин* 1096. године, значи, ово име се појављује после краља *Бодина* који је већ увелико владао Зетом. Етимологија је, дакле, словенска, од скраћеног (хипокористичког) корена *Бод- (<*Бодислав)* и проширеног суфикса *-ин* типа *Мил-ин, Рад-ии, Драгин* и ел. Иначе, име *Бодин* је изгледа било добро познато на Приморју, јер га срећемо и касније: у Трогиру 1263. и 1264, а 1278. године је у Конавлима владао жупан са истим личним именом.

- *Бодираца:* презиме забележено у Дубровнику 1948. године приликом полиса становништва Хрватске. Императива сложеница састављена од глагола *бости* и именице *раца* у значењу *пятка, пловка.* Семантика је нејасна, мада би се можда могла некако довести у везу са апелативом *патка,* који је у Лици забележен као име козе.

- *Бодирога:* регистровано у селу Мракову и Горанима код Високог (Босна); у селу Чибутковица (Шумадијска Колубара); ишчезли род у селу Шенковићи у Гласинцу (Босна); савремено презиме у Сарајеву. Сложено од глагола *бости* и именице *рог.* На семантичком плану представлю метафору везану за неку рогату животињу коју је као надимак у одређеном моменту понео носилац оваквог облика. Уп. топоним *Бодироге* (које Упућује на колектив) у Босни и код Билеће у Херцеговини. Уп. и облик *Бодирожа* у Бастасима и Шиповљанима (Унац, Босна), као и презиме *Бодирожић* у Соколцу (Војводина) које припада пресељеницима из горње Далмације 1920. године.

- *Бодић: у* Шибенику 1272. године; у Суботици 1686. године; нефреквентно у Хрватској: у околини Костајнице, Осијека, Загреба и Вировитице. Од личног имена *Бодо* или *Бода* које има само савремене потврде.

- *Бодор:* нефреквентно у Хрватској, само код Белог Манастира и Осијека. Уколико није у питању нека мађарска дијалекатска реч, онда се овде ради о личном имену **Бодор (<Бодислав)* са врло ретким суфиксом *-ор* типа *Груб-ор, Вит-ор, Страх-ор* и ел.

- *Бодоровић:* само у Копривници (два становника 1948. године).

- *Бодул:* регистровано само у околини Шибеника. Овакав назив може се квалификовати у дирке, то јест, микроетноругалице, да их тако у овом моменту назовем, типа *Шокац, Ркаћ* и ел. Бројне анегдоте о њима утврђују нас у мишљен>у да је овде у питању подругљиви надимак који је свакако стечен на Приморју. Миленко Филиповић, најме, наводи да су муслимани и старији слој хришћанског становништва називали рајом. а досељенике новијег времена из Далмације, иначе Кауре, Бодулима, наводно стога што су бријали бркове. Јардас пак наводи да су Бодули „људи са отока Крка, Цреса и Лошиња". Иван Ловрић, родом из Син>а, обележава Бодуле као засебну етничку трупу већ 1776. године, а Симо Матавуљ поистовећује *Бодулицу* са туђинком. Најзад, као доказ изразите пејоративности овог назива Петар Скок наводи и узречицу: „Бодули су пизде, а Кирци курци." Етимологија је у вези са млетачким придевом *bodolo* у значењу *tonto, иоиџо, grassoto.*

- *Бодулић:* регистровано у околини Задра, Сплита, Дубровника и на острву Корчули.

- *Бодуљак:* околина Сен>а и Сплита; једна породица у селу Ћослије у Гламочком пољу. Деминутивна изведеница од облика *Бодул.*

- *Бођа:* само у околини Винковаца у Хрватској. Идентично је са непотврђеним личним именом **Бођа (<Богољуб, Богдан...).* Уп. *Бођани,* манастир у Бачкој.

БОЖ-

- *Божајић:* околина Задра и Шибеника. Основу овог презимена чини непотврђени антропоним **Божај (<Божидар).*

- *Божанић:* у Кању (Бачка) 1851; у Доњој Сувају и Буковици (Поун>е); у Крушевици (Подибар, Србија); у селу Скакавци код Ужица; у Јабланици (Златибор); у Рабровцу (Јасеница, Србија); у Сиколу (Неготинска Крајина); у Хрватској најбројније на острву Вису, у околини Подравске Слатине и Коренице. Долази од мушког имена *Божан* најраније потврђеног 1330. године или женског имена *Божана* (1476. године). Уп. топоним *Божанићи* код Невесиња (Херцеговина).

- *Божанкин:* презиме записано у Србији 1735. године. Од женског личног имена *Божанка* које има само савремене потврде.

- *Божановић:* братство у Црнцима код Пипера у Црној Гори; у Хрватској, у околини Винковаца и Белог Манастира. Уп. топоним *Божановићи* у Херцеговини.

- *Бождар:* у Хрватској, у околини Дрниша, Жупање и Вуковара. Једнако је са личним именом *Бождар* које је латиничком графијом *(Bosdarius)* забележено 1235. године. Уп. топоним *Бождаревац* код Београда који се помиње у турским тефтерима 1528. године, као и село *Бождаревићи* код Коњица у Херцеговини.

- *Бождарић:* само у околини Дубровника и Сиска у Хрватској.

- *Божетић:* забележено у Шибенику 15<$8. године. Од личног имена *Божета* потврђеног 1330. године. Уп. топоним *Божетиће* код Нове Вароши (Србија).

- *Божиданов:* презиме које је, по легенди, носио пиперски војвода Радосав (претходник Ћетка Пилетића). Од личног имена *Божидан* за које постоје многобројне потврде у Трогиру од 1264. године. Према томе, неће бити тачна исправка Јована Ердељановића да ово презиме треба читати *Божидаров*.

- *Божилов: у* селу Битвађа код Врања (Србија). Од личног имена *Божило* које је потврђено тек крајем XIX века. Уп. микротопоним *Божилове њиве* у селу Масурипи код Врања.

- *Божиловић: у* селу Осипаоница код Смедерева; у селу Сува Морава код Врања; савремено презиме у Београду. Уп. очинство *Божилић у* Лиштици (Херцеговина) из 1476. године.

- *Божиновић:* забележено код католичког становништва у Босни 1743. године; у Јошаници у Рујишту (Бања, Србија); у Милошеву (Србија); у Речки (Неготинска Крајина); у Јелашници и Мирашеву (Тимок); у Хрватској најбројније у околини Сења, Вуковара, Сплита и Имотског. Основу овог презимена чини лично име *Божин* које је потврђено 1330. године. Уп. топоним *Божиновац* код Књажевца (Србија) и село *Божинци* (Босна).

- *Божјак:* само у околини Карловца у Хрватској. Презиме је идентично са апелативом *божјак у* значењу *сиромах* (уп. *убог).*

- *Божјаковић:* савремено презиме у Нонаји и у Београду.

- *Божур:* забележено само у околини Ђакова у Хрватској. Једнако је са личним именом *Божур* које у нашој ономастичкој литератури има само савремене потврде. Уп. топоним *Божуревац у* Србији и *Божурњу* у Шумадији, као и микротопониме *Божурова главица* и *Божурова коса у* Лепеници (Србија). За разлику од антропонима *Божур* који је потврђен у наше време, облик *Божурин* можемо пратити од 1330. године.

- *Божурић:* у Хрватској најбројније око Глине, Јастребарског и Велике Горице.

БОЈ- (<Богослав, Борислав...)

- *Бојанић:* забележено код католичког становништва у Босни 1743. године; у Тителу (Бачка) 1794. године; у селу Горњи Бушевић (Поуње); у Дражиновићима код Ужица; у Каменици (Подибар); у Лоћики (Белица, Србија); братство у Л>ештанској нахији, Башином Селу и Жупи Градачкој, род у Кривошијама у Црној Гори; у Хрватској најбројније у

околини Осијека, Белог Манастира, Пакраца, Нашица, Дубровника, Сплита, Славонске Пожеге, Подравске Слатине и на острву Хвару. Од личног имена *Бојан* које представља хипокористик сложеног имена *Богосав, Борислав* и ел. Уп. топоним *Бојанићи у* Босни и *Бојановице,* микротопоним из 1330. године.

-*Бојанићев:* у Кању (Бачка) 1851. године.

- *Бојановић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; братство у Крусама у Црној Гори; у селу Попова Лука на полуострву Пељешцу; у Хрватској - само у Загребу.

-*Бојанин:* савремено презиме у Болману (Барања). Од женског имена *Бојана* које је потврђено 1455. године.

- *Бојат. у* селу Сијерци код Сарајева, пореклом из Пиве. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Бојат* (као *Михат, Јурат* и ел.) од сложеног имена *Борислав, Богосав* и ел.

- *Бојатић:* забележено 1476. године у околини Рудника (Србија).

- *Бојатовић:* део села Бобољусци у Босни.

- *Бојинац: у* селу Горња Кореница код Пирота (Србија); у Хрватској само у Доњем Михољцу. Од личног имена *Бојин,* потврђеног 1330. године. Уп. топоним *Бојин Дел* код Врања (Србија), микротопоним *Бојиновица у* Заглавку (Србија).

- *Бојинић:* забележено у Великом Гају у Банату.

- *Бојиновић:* регистровано у Рађевини у Србији; савремено презиме у Теслићу (Босна) и у Београду. Уп. топоним *Бојиновиће у* Ибарском Колашину и ишчезло село *Бојинце* код Сврљига са потврдом из 1468. године. Долази од личног имена *Бојин* које има хронолошку потврду из 1525. године.

- *Бојичић:* очинство у Браничеву у Србији 1467. године; залажено код католичког становништва у Босни 1743. године; у Љубињу и Врањевићима (Херцеговина); у Горњој Зети; у Гуњацима, Драгодолу и Грчићу (Соколска нахија); у Мојковићу и Ступници у Рађевини. Од личног имена *Бојич* са хронолошком потврдом из 1485. године.

- *Бојкић: у* селу Халапић (Гламочко поле); у Хрватској, околина Дрниша. Од антропонима *Бојко* (1330. година).

- *Бојковац:* забележено у селу Станчевац код Врања (Србија).

- *Бојковић:* регистровано у Шибенику 1412. године; братство у Угнима и Вишљеву (Црна Гора); у селу Рђевици код Врања; у Хрватској само у Пули и Загребу (два становника); уп. очинство *Бојковић у* Херцеговини из 1476. године и топоним *Бојковац* код Барајева са историјском потврдом из 1528. године, микротопоним *Бојково гумно у* селу Масурица код Врања (Србија), као и микротопоним *Бојковица у* Јовцу у истом крају.

-*Бојначки:* презиме забележено у Мошорину (Бачка) 1754. године. Долази од непотврђеног личног имена **Бојнак (< Бој-н-ак< Борислав).*

- *Бојнић: у* огромном корпусу хрватских презимена овакав облик носи само један становник у Задру. Идентично је са личним именом *Бојнић,* потврђеним у једном турском документу у Бачкој 1560. године.

- *Бојничић: у* околини Загреба и Славонске Пожеге у Хрватској. Од непотврђеног облика **Бојница* које је вероватно и лично име.

- *Бојовић: у* селу Црнчи и Горњем Штипљу (пореклом из Васојевића у Црној Гори); у Белици (Србија); савремено у Никшићу; у Хрватској нефреквентно: само у Пули, Карловцу и Сплиту (четири становника). Од личног имена *Бојо* потврђеног у Зети 1455. године. Уп. топоним *Бојовиће у* Васојевићима у Црној Гори.

- *Бојчевић:* предак братства Бојчевића у Пиперима; савремено презиме у Пећи; у Хрватској само у околини Осијека и Гарешнице (седам становника). Од лич-

НОГ имена *Бојче* посведоченог у XIV веку и 1516. године у Србији.

- *Бојчетић:* забележено код католичког становништва у Босни 1743. године; у Хрватској груписани око Петриње. Основа: лично име *Бојчета* (1528. година).

- *Бојчић:* забележено у Горњем Милановцу у Србији 1525. године.

- *Бојшић:* регистровано у околини Нове Градишке у Хрватској. Основа: лично име *Бојша* потврђено 1476. године у околини Београда.

БОЈТАР

Забележено у Суботици 1732. године; у Хрватској само у околини Вировитице и у Загребу (шест становника). Идентично је са речју *бојгар* (<мађ. *bojtar)* у значењу *помоћник чуаара стоке.* Уп. презиме *Бојтаров* у Делиблату (Банат).

БОК- (<Богослав, Божидар...)

- *Бокал:* нефреквентно у Хрватској: околина Копривнице, Осијека и у Загребу (свега десет становника). Идентично је са непотврђеним личним именом **Бокал (<Богослав, Божидар...)*

- *Бокалић:* савремено презиме у Земуну.

- *Бокан:* забележено у Шибенику 1643. године; у Крупи, Војковцу, Доброселу, Острожници, Перни и Позкалину (Поуње); у Српској Саници; у Беглуцима (пореклом из Далмације), Горњем Врточу и Осредцима у Унцу (Босна); савремено у Никшићу; у Хрватској према попису из 1948. године најбројније у околини Шибеника, Метковића, Пакраца, Карловца. Доњег Лапца и Ђурђевца. Једнако је са личним именом *Бокан* (1528. година) које представља хипокористик сложених имена типа *Богослав, Богомир* и ел.

- *Боканић:* савремено у селу Кумане (Банат); у Хрватској нефреквентно, у околини Доњег Михољца, Славонског Брода и Гарешнице.

- *Бокановић: у* околини Шибеника 1654. године; на полуострву Пел>ешцу. Уп. топоним *Бокане* у Славонији и *Бокани* код Бањалуке.

- *Бокић:* у селу Липа (Поугье); у Крњеуши (Босна); савремено у Јагодини; у Хрватској нема паралела. Основа: лично име *Бока, Боко* (последње потврђено 152<S) од сложеног имена *Богослав* или *Божидар.*

- *Бокор:* у Хрватској: околина Златара, Кутине, Дон>ег Михо.ъца и Карловца; савремено у Београду. Уколико није од мађарске речи *bokor* у значегьу *жбун, грм,* могло би бити идентично са непотврђеним антропонимом **Бокор* са врло ретким суфиксом *-ор* типа *Вит-ор, Грубор* и ел.

- *Бокоров:* презиме забележено у Иланци (Банат).

- *Бокун:* околина Сиња, Догье Стубице, Чазме, Славонске Пожеге, Дарувара и Вировитице у Хрватској. Једнако је са непотврђеним личним именом **Бокун (<Бок-ун* од *Борислав, Богослав* и ел.).

- *Бокунић:* околина Загреба и Чазме у Хрватској.

- *Бокунуша:* презиме забележено у Херцеговини, са двоструким суфиксом *-ун + ушя.*

БОЛ- (< Богдан, Божидар...)

- *Боланац:* у Хрватској око Лабина и Пазина у Истри. Основа: лично име *Болан (<Бол-ан)* које представлю хипокористик облика *Богдан, Божидар* и ел.

- *Болановић:* нефреквентно у Хрватској, само код Син,а и Огулина.

- *Болевић:* братство у Л>ешкопол>у; братство са Стијене у Пиперима; у Зети, по легенди од претка *Болеје.* Основа: лично име (хипокористик) *Боле* потврђено управо у Зети 1477. године.

- *Болемирић:* забележено у Шибенику у XIV веку. Основа је вероватно лично име *Болимир,* мада је 1368. године у

истом месту записан Nicolaus condam *Bolemir.*

- *Болеславић:* забележено у селу Берјану (Барања) 1695. године. Основу презимена чини лично име *Болеслав* које је потврђено још у XI веку.

- *Болетић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској нефреквентно, само у Карловцу (два становника). Од личног имена **Болета,* до сада незабележеног у нашем ономастикону.

- *Болешић:* само у околини Кутине у Хрватској. Основа овога презимена садржи непотврђени антропоним **Болеш* типа *Драг-еш, Мил-еш, Рад-еш.*

- *Болизуб:* Линии надимак у Мокрину (Банат). Од глагола *болети* и именице *зуб.* Ова, наизглед обична сложеница повлачи за собом извесне социјалне асоцијације. Ако, најме, уз овај надимак упоредо ставимо фитониме *болиглав* и *болиглава,* и нехотице нам се намеће мисао да их можемо једноставно једнако третирати. И поред идентична творбе и семантичке усмерености (у првом случају то је *зуб,* а у другом *глава),* ипак између ових примера постоји оштра разлика. Пре свега, и један и други фитоним представљају отровне и *нејестиве* биљке (кукута, лијандер, булка), које својим унутрашњим садржајима упућују на упозорење. Ова појава је универзална у лингвистици и нарочито долази до изражаја управо код биљака, од којих су многе обележене придевима *пасји, вучји, коњски* и ел. Из овога јасно произлази да наш надимак осим творбе нема ничег заједничког с горњим фитонимима. Овакав надимак добио је носилац због честих зубобоља или отока образа, па је та појава и вербално обележена императивном сложеницом.

- *Болин:* регистровано у Мошорину (Бачка) 1824. године; у Хрватској само један пример у Шибенику. Могуће да је од личног имена (хипокористика) **Бола* или је идентично са личним именом *Болин,* потврђеним у Лиштици (Херцеговина) 1476. године. Уп. македонско презиме *Болиновски.*

- *Болић:* у Котору 1696. године; у Жабљу (Бачка) 1851. године; у Рашиновцу, Петровцу и Бјелају (Босна); у Кајтасову (Банат); братство у Радећи у Пиперима (Црна Гора); фреквентно у Хрватској: околина Подравске Слатине, Војнића, Винковаца, Задра и Книна. Од личног имена *Боло* или **Бола* (прво потврђено у Сарајеву у XVIII веку).

- *Болта:* у Котору 1417, 1614. и 1698. године; у Кучима је познат војвода Марин *Болица* почетком XVII века. Презиме представлю, у ствари, лично име, то јест хипокористик, што се лепо може видети из очинства *Боличић* забележеног у Херцеговини 1476. године.

- *Болковић:* само у околини Пуле и Лабина у Хрватској. Основа: антропоним *Болко* који је први пут залажен у Херцеговини 1476. године.

- *Боловић:* године 1367. помиње се Прибил *Боловић* као човек књегиње Гојисаве, супруге кнеза Војислава; презиме у селу Табановићима код Ужица; савремено презиме у Ужичкој Пожеги; у Хрватској нефреквентно: само код Осијека и Вуковара (два становника). Од личног имена **Боло (<Богдан, Божидар...)* које је засведочено у Сарајеву у XVIII веку.

- *Болојевић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од личног имена *Болоје* (исти извор) или Боло/ (1476, Херцеговина).

- *Болун:* забележено само у околини Петриње у Хрватској. Идентично је са личним именом *Болун* засведоченим 1476. године у Херцеговини.

- *Болуновић:* презиме на једном недатираном споменику из Херцеговине, вероватно из XVIII века.

- *Болунчић:* само у селу Чачинцима код Ораховице у Хрватској. Од облика **Болунац* или, евентуално, личног имена **Болунче.*

БОЉ- (<Бољеслав, Бољебрат...)

- *Бол,адиновић:* забележено у српским средњовековним споменицима у XIV веку. Од личног имена *Бољадин* који има само савремене потврде. Овај антропоним са двоструким суфиксом *(-зд + -ин)* води порекло од сложеног облика *Бољеслав*.

- *Бољак:* ишчезли род у селу Рељеву код Сарајева. У Хрватској нема паралела. Од личног имена *Бољак (*1330. година).

- *Бољан: Бољани,* братство у Подгорици; у Хрватској само у Шибенику (један становник). Идентично је са антропонимом *Бољан* из 1330. године.

- *Бољанац:* забележено у Банатском Новом Селу 1847. године.

- *Бољанић: у* Херцеговини 1567; у Ужицу 1846. године.

- *Бољановић:* савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској само у Дубровнику (један становник). Уп. топоним *Волыни!)* код Грачанице и Котор Вароши у Босни, *Бољанићи* код Ужица у Србији.

- *Бољар:* само код Карловца у Хрватској. Једнако је са апелативом *бољар (бољарин)* који је посведочен у старословенском језику и представлю стару протобугарску позајмицу у значењу *човек властелинског рода*. Уп. женско име *Бољарина* већ 1192. године и топоним *Бољаре* код Сјенице и Власотинаца у Србији.

- *Бол>арац:* забележено у селу Белосавцима у Јасеници (Србија).

- *Бољаревић:* у Јасеновцу (Хрватска) 177<S. године

- *Бол^арић:* савремено презиме у Београду.

- *Бољаг.* савремено презиме у Никшићу; у Хрватској, околина Сплита. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Бољат* (као *Михат, Л>убат, Шишат* и ел.) од пуног имена *Бољеслав*.

- *Бољац:* регистровано у селу Баранда (Банат). Једнако је са врло рано потврђеним личним именом *Бољац* (1080. године) у Супетарском картулару у облику *BoUczo*.

- *Бољебратић:* забележено у Дубровнику 12X0. године. Основа: лично име *Бољебрат* које има хронолошку потврду тек из 1895. године.

- *Бол,евић:* презиме владике црногорског Рувима из 1676. године; братство у Зети у Црмничкој нахији; презиме у селу Раковица код Сарајева; у селу Иванићи у Истри. Долази од непотврђеног личног имена **Бол>* или **Боље (<Бол,еслав, Бољебрат* и ел.). Уп. топониме: *Болея Дол* код Цариброда: *Бољепић* код Рогачице у Босни; *Иољевићи* код Вирпазара; *Бољевце* код Гњилана; *Бољевци* у Срему.

- *Бољеславић:* презиме дубровачког кнеза Петра 1234. године; очинство у дечанским хрисовуљама. Од личног имена *Бољеслав* које је потврђено у XIV веку.

- *Бољешић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској, околина Цриквенице. Од личног имена *Бољеша* (12.S9. година).

- *Бољиновић:* очинство у дечанским хрисовул>ама 1330. године. Од антропонима *Бољин* који је потврђен управо у овим документима исте године.

-*Бољић:* забележено у Дубровнику 1280. године. Од личног имена **Боль.* В. *Бољевић*.

- *Бољковац:* залажено у околини Карловца, Госпића, Ораховице и Новске у Хрватској. Основа: лично име *Бољко* (1330. година). Уп. ишчезли топоним *Бол>кови11И* (Херцеювина) 146(4. године, *Бољковац* код Вакуфа, *Бољковић* код Крешева (Босна), *Бољконци* у Качеру (Србија).

- *Бољојевић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од личног имена *Бољоје* потврђеног у истим списима.

- *Бол,уновић:* забележено на једном надгробном споменику у Херцеговини око 1477. године. Основа: непотврђено лично име **Бољун* (као *Радун, Мићун* и ел.) од пуног имена *Бољеслав.*

- *Бол.унчић:* забележено у селу Долени Халузи (Истра).

- *Бољушић:* презиме једног од ускока из места Кланчаја 1540. године. Основа: непотврђено лично име **Бољуш.*

- *Бољшиновић:* очинство у дечанским списима 1330. године. Од личног имена *Бољшин* у истим изворима.

- *Бољшић:* овакво презиме носио је 1304. године Никола, посланик краљице Јелене у Бару. Од непотврђеног личног имена **Бољша*.

БОР- (<Борислав, Боривој...)

- *Бора/с у* Хрватској груписани око Вараждина. Једнако је са личним именом *Борак* које има само једну савремену потврду из Црне Траве у Србији.

- *Боранић:* презиме игумана манастира Годовика 1835. године; у Хрватској 1948. године: околина Загреба и Славонског Брода. Основа: лично име *Борян* које има потврду тек крајем XIX века.

- *Борановић:* забележено у Ђурђеву (Бачка) 1811. године; уп. топоним *Бановићи* код Увца у Босни и код Бруса у Србији. Уп. и лужички топоним *Botnovici* које Ернст Мука изводи из лужичког надимка *Boran у* значењу *ован,* али не треба искључити ни овакву комбинацију са хипокористиком *Боран* од *Борислав.*

- *Боранов:* забележено у Ђурђеву 1803. и Мошорину 1834. године (оба у Бачкој).

- *Борановић: у* Ђурђеву 1811. и Мошорину 1833. године (оба у Бачкој).

- *Борас:* регистровано само у Хрватској, и то у околини Метковића, Сења, Славонског Брода, Осијека и Жупање. Идентично са личним именом *Борас* потврђеним у Херцеговини 1476. године.

- *Борасовић:* околина Сегња у Хрватској.

- *Боратовић:* изумрло братство у селу Мирцу (Црна Гора). Од личног имена *-Борат* (као *Михат, Љубат* и ел.) од пуног имена *Борислав.* Према легенди, презиме води порекло „по Србину који је живео пре 11-12 пасова у селу Долу" (Црна Гора).

- *Борац:* нефреквентно у Хрватској, свега девет становника у Ријеци, Осијеку и око Винковаца и Пореча. Идентично са антропонимом *Борац (<Борислав)* који је потврђен тек крајем XIX века.

- *Борачевић:* забележено у Костајници 1715. године. Од непотврђеног личног имена **Борач.*

- *Борашев: у* селу Надаљ (Бачка) 1830. године. Основа: лично име *Бораш* (1497. година).

- *Боренић:* нефреквентно у Хрватској (девет становника): код Осијека, Карловца, Вировитипе и Подравске Слатине. Од антропонима *Борен* потврђеног 1753. године у селу Ступовача (Хрватска). Уп. топоним *Боренец* код Новог Марофа у Хрватској.

- *Бореновић:* савремено презиме у Панчеву.

- *Борикић:* у селу Рогачи и Неменикућама на Космају (Србија); у селу Поповица у Неготинској Крајини. Основу презимена чини мушко лично име *Борика* са потврдом из XIII века. Уп. топоним *Бориковац* код Новог Пазара у Србији.

- *Бориковић:* само у околини Макарске у Хрватској.

- *Бориловић:* братство у Бајицама у Црној Гори; у Хрватској, околина Жупање. Од личног имена *Борил* или *Борило.* Прво је носио бугарски цар (1207-1218) а друго је потврђено 1330. године. Уп. топоним *Бориловићи у* Херцеговини, као и словачки топоним *Borilovo.*

- *Борина:* само у околини Пуле у Хрватској. Једнако је са личним именом *Борина* (Зета, 1455. године).

- *Боринић:* само у Винковцима (један становник) у Хрватској. Уп. очинство *Боринић* у Херцеговини 1476. године.

- *Борисавић:* очинство у околини Београда 1528. године. Основа: лично име *Борисав* (1476. године у Херцеговини).

- *Борисивљевић:* записано у селу Буковику 1783. године; у Бихаћу (Босна); у Хрватској само у Белом Манастиру и Великој Горици (два становника).

- *Борисалић:* очинство у неубицираном селу Карачи у Херцеговини 1476. године. Од непотврђеног антропонима **Борисал.*

- *Бориславић:* забележено на острву Муртеру 1451. године; презиме из народне песме у Црној Гори. Основа: лично име *Борислав* које у нашем ономастикону пратимо од XIII века.

- *Борислављевић:* регисгровано код православног стаиовништва у Горњој Крајини; у селу Вими (Рађевина, Србија).

- *Борић:* многобројни примери по целом српском и хрватском језичком подручју; од личног имена *Боро, Бора* (1330. година).

- *Борићевац:* забележено у Копривици у Неготинској Крајини. Основа: лично име *Борић* (1330. године).

- *Боричић:* савремено презиме у Беранама у Црној Гори; у Хрватској најбројније око Винковаиа и Сплита. Основа: лично име *Борт* које је у латиничкој графији *Boriziii.f, Borichis* потврђено 1166. године. Уп. топоним *Боричевци* код Славонске Пожеге (1702. године), *Боричевац* код Доњег Лапца у Хрватској, *Боричевачки Бубањ* у истом крају, *Borifevo* у Словенији код Новог Места.

-*Боричковић:* некадашње братство у Кућиштима и Ћеклићима у Црној Гори. Презиме има у основи лично име *Боричко* које је потврђено 1467. године.

-*Боришев:* забележено у Жабљу (Бачка) 1773. године: од личног имена *Бориш* које је потврђено у Дубровнику 136«. године.

-*Боришевић:* забележено у Жаб.љу 1824. и у Локу 1816. (оба у Бачкој).

- *Боришин:* забележено у Кању (Бачка) 1797. године; од личног имена *Бориша* које је потврђено у Дубровнику 1280. године.

- *Боришић:* очинство у дечанским списима 1330. године; у Кању (Бачка) 1815. године; савремено презиме у Трбушанима код Чачка; братство у Очинићима у Црној Гори. Уп. топоним *Боришиће* код Сјенице у Србији.

- *Боришкин:* забележено у Бачком Градишту 1830. године. Од женског имена **Боришка* које није погврђено.

- *Боришкић:* забележено у Бачком Градишту 1819. године. Од мушког личног имена *Боришко* (1477. година).

- *Борјан:* забележено у Чуругу 1764. и у Кули 1851. године (оба у Бачкој); у селима: Менићу, Лохову. Хргару и Рујници у Поуњу (Босна); у Хрватској: околина Дрниша, Коренице, Крижеваца и Осијека. Идентично је са личним именем *Борјан* које је потврђено 1467. у Браничеву (Србија).

- *Борјанић:* околина Келог Манастира и Славонске Пожеге у Хрватској.

- *Борјанов:* забележено у Тителу (Бачка) 1764. године.

- *Борјаиовић:* у селу Супници (Рађевина, Србија); савремено презиме у Београду; у селу Подграци код Босанске Градишке.

- *Борканопић:* савремено презиме у Београду. Основа: лично име **Боркан* које до сада није потврђено у нашем ономастикону.

- *Борковић:* забележено у Ковиљу (Бачка) 1829. године; у селу Ћослије (Гламочко поље); фреквентно у Хрватској, у околини Јастребарског, Вировитице. Чаковца, Двора, Велике Горице, Дубровника, Госпића, Карловца и Подравске Слатине. Од личног имена *Борко* које је потврђено 1231. године.

- *Борнић:* нефреквентно у Хрватској, само у околини Книна и на Ријеци (осам становника). Од личног имена *Борна,* једно од најстаријих имена, које је забележио Константин Порфирогенит око 850. године (кнез у Далмацији). Уп. антропоним *Борна* забележен и 1455. у области Бранковића у Србији, као и породични надимак *Борњак* у Загајици у Банату.

- *Бороваи:* регистровано у Шибенику 1693; забележено у Пожешкој нахији 1820. године; у Подибру; врло фреквентно у Хрвагској. Основа: лично име *Боро (<Борислав, Боривој)* које се први пут спомиње 1485. године. Уп. топоним *Боровац* који налазимо у Црној Гори, у Босни три пута и једном у Хрватској, *Боровце* код Лебана у Србији.

- *Боровинић:* презиме босанског властелина Тврткa из 1421. године: у Хрватској, околина Дубровника. Основа: лич-

но име *Боровина* које је потврђено 1476. године у Херцеговини.

- *Боровић: у* Подунавцима (Подибар, Србија); у Славонском Броду 1786. године (пореклом Цинцарин из Москопоља): у Кучима у Црној Гори; на острву Рабу у Хрватској.

- *Боровиця:* забележено у Чуругу (Бачка) 1749. године; у селу Нова Кршља у Босни; у Хрватској, околина Слуња.

- *Боровичин:* забележено у Чуругу (Бачка) 1706. године.

- *Боровичкић:* старинци у селу Бодаријима код Високог у Босни. Од непотврђеног деминутива **Боровичко.*

- *Боровница:* забележено у Чуругу (Бачка) 1730. године; у селу Баштра у Поуњу (Босна); у Хрватској нема паралела.

- *Боровњак:* у Цикотама код Ужица; савремено у селу Бешићима код Горњег Милановца. Од личног имена *Боро* са двоструким суфиксом: *-ов + н,ак.*

- *Боровчевић:* очинство у околини Београда 1528. године. Од облика *Боровац* преко придева *Боровчев.*

- *Бороjевић:* забележено као очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; код католичког становништва у Босни 1743. године; у Мошорину (Бачка) 1787. године; братство у Црној Гори; у Хрватској врло фреквентно, највише око Костајнице, Двора, Славонског Брода, Глине, Нове Градишке, Сплита и на острву Брачу. Уп. топоним *Бороjевићи, Бороjевци* 1380. у околини Раванице у западној Србији 1533. године. Основа: лично име *Бороје* (1330. година).

- *Бороjинац:* у селу Мали Извор у Тимоку (Србија). Од личног имена *Бороја* потврђеног у околини манастира Беочина у Срему у XVI веку.

- *Боронић:* околина Загреба и Бјеловара.

- *Борона:* забележено у селу Осаоница у Пожешкој нахији 1821. године.

- *Борос:* нефреквентно у Хрватској, само у Петрињи, Дугом Селу и Белом Манастиру (пет становника).

- *Борота:* забележено као презиме једног од венецијанских најамника 1634. године; у Хрватској код Вргинмоста, Костајнице, Грубишног Поља, Двора и Доњег Михољца. Идентично је са личним именом *Борота* које има само савремене потврде.

- *Боротић:* у Хрватској, око Вировитице и Подравске Слатине.

- *Богоцки:* савремено презиме у Херцег Новом, од облика *Борот + ски* (уп. *Банацки, Бикицки* ел.)

- *Борош:* у Хрватској заступљено код Белог Манастира, Винковаца, Осијека, Златара, Копривнице и у Загребу. Презиме је једнако са личним именом **Борош* (као *Милош, Радош, Драгош)* које до сада није примећено у нашем ономастикону.

- *Борошак:* околина Клањца, Загреба и Преграда. Основа: лично име (непотврђено) **Борошяк.*

- *Борошевић:* само у Ђакову у Хрватској.

- *Борошић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Загреба и Петриње.

- *Борута:* забележено само у Загребу (два становника). Једнако је са непотврђеним личним именом **Борута.*

- *Борутовић:* очинство у Лиштици (Херцеговина) из 1476. године.

- *Борчило:* само у околини Шибеника и у Загребу (свега десет становника). Идентично је са личним именом **Борчило* које до сада није забележено у нашем ономастичком систему.

- *Борчић:* у селу Идвору (Банат); на острву Вису 1675. године. У полису становништва Хрватске 1948. године највише на острву Вису, око Ријеке, Сплита, Перушића, Нове Градишке, Коренице и у Загребу. Од личног имена *Борча* које има само савремене потврде. Уп. руски патроним *Борчич* из 1552. године.

- *Боршић:* регистровано у околини Прегради, Клањца и у Загребу. Од личног имена *Борша* које први пут срећемо у Шибенику 1357. године и 1476. у Херцеговини. Уп. ишчезло насеље *Боршовац (Borazowcz)* из 1488. године код Стрезе у Хрватској.

БОРАНИЈАШЕВИЋ

Ово презиме припада такозваним „кулинарским", јер се односи на поврће и јело *боранију* која у турском језику гласи *borani* и означава *јело справл>ено од зелени и пиринча.* Забележено је у Лозници (Србија) 1900. године и као савремено у Београду и односи се на неког „Боранијаша", човека који је волео или сејао боранију.

БОРЈАНОВИЋ

Савремено презиме у Панчеву. Основа: румунски антропонимијски корен *Borz-* (<укр. *Борзий).* Уп. румунске патрониме: *Borzea, Borzesci.*

BOPiAIU

Савремено презиме у Молу (Бачка). Идентично је ча мађарским придевом *borzax* у значењу *чупав.*

БОРОГИЋ

Забележено у селу Тићевац (пореклом из Нерсенице у Звижду). Од румунског облика *Boroaga* у значењу клека (Juniperus) Уп. израз *Борогова гора* у једној народној песми забележеној 1870. године, као и патроним *Бороговац* у Мачви 1829. године као и истоимено савремено презиме у Београду.

БОРО1АН

Братство у Јармацима и Бокову у Црној Гори; ишчезли род у селу Кошутици и Боровцу у Гласинцу (Босна); савремено презиме у Мостару и Никшићу; у Хрватској најбројније око Сиња, Жупање и Сплита. Једнако је са турским апелативом *борозан* у значењу *трубач* (<тур. *bom* + *zcn* - *труба* + гл. *свирати).*

БОРОМИСА

Презиме забележено у селу Батињани код Дарувара и Гагама код Двора у Хрватској. Етимологија непозната.

БОС-

Придев *бос* није изразито фреквентан у нашем ономастичком систему, али ових неколико примера потврђују његову присутност у општесловенском ономастикону. Пре снега, треба рећи да облици са овим придевом припадају категорији надимака и, као у руском примеру, могу се унеколико везати за наш постојећи феазеологизам „бос као пас" или „бос као говече". Сходно овој тврдњи руски композит *Босоволков,* који је 1356. године носио један московски бољар, има логичке везе са поменутим нашим поређењем. Наши примери могу се упоредити са бугарским *Босако* и *Босашки,* чешким *Bosiik,* пољским *Bosonozynn* и *Bosowski,* доњолужичким *Bosak* и *Bosan,* руским *Босиков* и *Босой.* Судећи по личном имену *Босан* (Шибеник 1294. године) и истоименом доњолужичком *Bohan,* ову придевску основу је на нашем терену тешко одлучити од етника Дос-анац, па и антропонима Бос-иљка или Бос-иљко, јер исто звуче. Постојање женског имена *Обувенка* на Косову даје за право Глиши Елезовићу да појаву овог женског личног имена објасни као антоним према антропониму *Босанка,* али, да ли је, рецимо, презиме *Босић* од *Боса (<Босил>ка)* или од придева *бос* - то је већ стварно тешко утврдити.

- *Боса/с,* забележено у Каћу (Бачка) 1854. године; у селу Првонек код Врањске Бање; у Пањевцу (Ресава. Србија); прилично фреквентно у Хрвагској: у околини Крапине, Белог Манастира, Вараждина, Доње Стубице, Кутине, Ивањца и Чаковца. Основа: придев *бос* + суфикс *-ак.* Уп. топоним *Босача* у Босни.

- *Босеглав:* забележено само на Ријеци у Хрватској (четири становника). Очито фолклорна креација која се наслања на фразеологизам „бос по глави", то јест *ћелав, без косе.*

- *Босек:* околина Крапине, Крижеваца и у Загребу. Кајкавски облик презимена *Босак.*

- *Босец: у* Хрватској, околина Доње Стубице и Кутине. Од апелатива **босац* који граматички представља поимениченн придев.

- *Босјак:* у Хрватској само у околини Славонског Брода. Идентично је са апелативом *босјак у* значењу *бескућник. просјак.*

- *Босота:* само у Кутини у Хрватској (два становника). Овде је придев *бос* схваћен као антропонимијска основа на коју је придодат суфикс *-ота.* Уп. апелатив *босота* у Кучима где за „онога што се често пути види бос зову босота".

- *Боситин: у* околини Шибеника у Хрватској.

- *Боситина:* околина Задра у Хрватској.

БОСИОКИЋ

Забележено у Ковшъу (Бачка) 1772. године; у селу Бељајка у Ресави (Србија). Од личног имена *Босиок* (<грч. *Βασιλίχον) у* значењу *босиљак* (цвеће) потврђеног у Буковом Рјечнику 1818. године.

БОСТАНЏИЋ

Савремено презиме у Мостару. Од речи *бостанџија* (<тур. *bestand} - онај који продаје бостан.*

БОТ- (<Богосав, Борисав...)

- *Бог.* забележено у Жабљу (Бачка) 1856. године; у Хрватској само код Белог Манастира и Подравске Слатине. Идентично је са личним именом **Бот(<Божидар, Богослав...).* Уп. руско презиме *Бот* са историјском потврдом из 1495. године.

- *Бота:* околина Бјеловара, Сиња и Сплита.

- *Ботас:* само у Мокром Пољу код Книна (Хрватска).

- *Ботанић:* забележено у Ужицу 18%. године. Од непотврђеног личног имена **Ботан (<Бо-т-ан <Богослав...].* Уп. назив *Ботања* који се односи на део села Стамнице у Млави (Србија).

- *Ботин:* забележено у Чуругу (Бачка) 1804. године. Од личног имена *Бота* које има само савремене потврде. Уп. топоним *Ботинац* код Капеле у Хрватској са историјском потврдом из 1522. године, *Ботиновац* код Копривнице и *Ботиновце* у истом крају.

- *Ботмнић:* околина Дубровника и Коренице у Хрватској.

- *Ботић:* забележено код католичког становништва у Босни 1743. године; у Жабл>у (Бачка) 1854. године; у селу Чукури (Гламочко поље, пореклом из Котара); у Невесињу (Херцеговина); у Хрватској: код Сплита, Сиња, Слуња и Винковаца. Идентично је са личним именом *Ботић* чија је прва потврда забележена у околини Београда 1528. године.

- *Ботица:* савремено презиме у Београду; у Хрватској на острву Корчули, код Славонског Брода и Дубровника.

- *Ботовић:* муслимански род у Подгорици; савремено презиме у истом месту. Од личног имена **Бото (<Божидар, Богослав...).* Уп. топоним *Ботово у* Хрватској.

- *Ботко:* забележено само у околини Зелине и Златара у Хрватској. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Ботко.*

- *Ботковић:* околина Иванца и Славонског Брода у Хрватској.

- *Боторић:* савремено презиме у Ивањици у Србији. Основу презимена чини непосведочено лично име **Ботор (<Бот -ор <Божидяр...)* са врло ретким суфиксом *-ор. (Уп. Грубор, Витор, Страхор.)*
- *Ботунац:* забележено у околини Задра и у Загребу. Основу овог презимена чини непотврђени антропоним **Ботун.* Уп. ишчезло насеље *Ботуње* у Херцеговини са историјском потврдом из 1528. године, затим, истоветни топоним код Крагујевца у Србији, као и топоним *Емтуња* код Крешева у Босни. Данашњи македонски топоним *Ботун* гласно је некада *Ботун Хан,* што сасвим поуздано говори да се први део овог насеља односи на антропоним *Ботун + ји>,* а не на романску или албанску основу како то тврде Георгијевић, Займов и В. Пјанка.
- *Ботур:* забележено само у селу Ивици у Херцеговини. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Ботур* са ретким суфиксом *-ур* (уп. *Мишур, Бајур, Гргур).* Уп. село *Ботури* код Вргинмоста у Хрватској.
- *Ботурић:* ишчезли род у селу Шенковићима (Гласинац, Босна); Уп. село *Ботуриће* код Белог Поља, *Ботурићи* код Александровца и *Ботуровина* код Рашке у Србији.

БОЦ- (<Богдан, Богослав...)

- *Боца:* у селу Црнаји (Босанска Крајина); у Хрватској само у околини Задра и Огулина. Једнако је са личним именом (хипокористиком) *Боца (Богдан...)* који има само савремене потврде.
- *Боцак:* у Хрватској код Крижеваца и у Загребу. Једнако је са непотврђеним обликом **Боцак* (као *Радак, Милак* и ел.) од антропонима *Богдан, Божидар* и ел.
- *Боцек:* код Златара у Хрватској. Кајкавски облик претходног презимена.
- *Боцин:* забележено у Вилову (Бачка) 1829. године; породични надимак у Загајици у Банату; у Хрватској нефреквентно, само око Дугог Села и Белог Манастира (десет становника).
- *Боцић:* забележено као савремено презиме у Београду; у селима Поповици, Рогљеву и Речки у Неготинској Крајини.
- *Боцкооагг.* само код Доњег Михољца у Хрватској. Основа: лично име *Бойко,* хипокористик од *Велибор* потврђен у најновије време.

БОЧ- (<Богдан, Божидар...)

-*Боча:* само у Белом Манастиру у Хрватској (четири становника). Једнако је са хипокористиком **Боча* који је потврђен тек крајем XIX века.
- *Бочак:* забележено код Славонског Брода, Сиска, Чазме и Загреба. Идентично је са несачуваним антропонимом (хипокористиком) **Бочак.* Уп. кајкавско презиме *Бочек* код Златара у Хрватској.
- *Бочиня:* околина Подравске Слатине, Сиња, Доње Стубице и Сплита у Хрватској; од непотврђеног антропонима **Бочина.*
- *Бочинчић:* презиме регистровано у Србији у XIII веку; од непосведоченог облика **Бочинац.*
- *Бочић:* забележено у Мошорину (Бачка) 1760. године.
- *Бочичин:* забележено у Српском Арадцу (Банат) 1869. године; од облика **Бочица.*
- *Бочкинац:* регистровано у Доњем Михољцу у Хрватској. Од личног имена *Бочко* које је потврђено 1455. године у Зети. Уп. топониме *Бочкинци* и *Бочковец* у Хрватској и *Бочково* у Словенији.

БОШ- (<Божидар, Богдан...)

- *Бошић:* забележено у Мошорину (Бачка) 1797. године и околини Чачка 1833. године. Од личног имена **Боша* или **Бошо (<Божидар...)* које није забележено у нашем ономастикону. Уп. антропоним *Бошан* и *Бошин* из 1330. године.

- *Бошковић:* веома фреквентно презиме на целом подручју српског и хрватског језика; од личног имена *Бошко* потврђеног 1330. године.

БОШТИНАР

Само у селу Дупљану у Неготинској Крајини. Долази од румунске речи *bostina у* значењу *воштина,* која је и послужила као база за овај румунски апелатив. Уп. румупска презимена *Bostinä* и *Bastinescti.*

БРАВ- (<*Borv-)

- *Бравар:* забележено у Пазину, Поречу, Пули, Јастребарском и у Загребу. Једнако је са именицом *брапар у* двоструком значењу: *онај који оправља* браде и *пастир.* Етимологија је свакако у вези са овим другим значением. Као nomina instrumenti забележено је врло рано - 1080. године уз лично име Вукоња *(Uilcana* Brouaro).

- *Бравачић:* регистровано у Попову (Херцеговина) у XVIII веку и у Дубровнику 1819. године. Од облика **Бравяк,* који би могао бити и деминутив од именице брав.

- *БравиЬ:* регистровано у Сарајеву 1848. године.

- *Браво:* забележено само у Кошеву код Сарајева. Вероватно је са акцентом *Браво,* те га тако можемо везати уз именицу брав, а само презиме схватити и као надимак. Уп. топоним *Бравић* код Обреновца, као и облает *Бравско* и *Бравски ваганац у* Босни. Уз ову основу иде и словеначки облик brav«? као и бугарско презиме *Бравов* које Илчев (додуше са знаком питања) објашњава од италијанског bravo „поради често повтаряне на тая дума".

БРАД-

- *Брада:* овако се презивао неки Марко, Србин из Глоговице у Славонској војној граници 1650. године. Ово презиме, врло ретко и јединствено у нашем ономастичком систему, представлю у ствари први сегмент (са додатним самогласником А) сложеног имена *Брадимир* које је потврђено у Шибенику 1332. године (Franciscus *Bradimir).* Друго је питање шта овај антропоним представља на семантичком плану, јер је очито да се овде ради о именици *брада,* што такође, не само по линији семантике, представља необично ретку појаву у словенском ономастикону. Уп. антропоним *Брад* забележен у Лиштици (Херцеговина) 1476. године. Иначе, као други део, ова именица се често налази у нашем ономастикону, уп. *Вукобрад, Мркобрад, Жутобрад* итд. Још једно питање нам се намеће у вези са етимологијом сложеног имена *Брадимир,* а то је употреба браде у средњем веку, па и далеко пре н,ега. Да ли се, и како, ценила брада код Јужних Словена, да ли је била обавезна или се, рецимо као у Србији, носила само у знак жалости? Ово питагье, као и многа друга која произлазе из њега, остаје и даље отворено. Узгред, можда је демон *Брадаило* (у Левачу, Србија, створен аналогно према *Михаило},* поистовећен са ђаволом управо због тога што је носио браду?

- *Брадар:* само у Карловцу и на Ријеци у Хрватској (пет становника). Идентично је са апелативом *брадар* који представлю синоним речи *брадоња.* Уп. топоним *Брадарац* код Пожаревца и *Брадарце* код Алексинца у Србији.

- *Брадара:* забележено у околини Вуковара и Задра (пет становника); у Мауровићима код Високог (Босна).

- *Брадарић:* савремено презиме (Тузла); у Дољанима (Босна); у Ричици код Високог (Босна); у селу Милавице (Купрешко поље); у Хрватској: околина Глине, Син>а, Костајнице, Сплита и у Загребу.

- *Брадаш:* забележено 1674. године у Дубровнику; 1948. године у околини Книна и Ђурђевца. Једнако је са апелативом *брадаш у* значењу *брадоња.* Уп. топоним *Брадаш* код Подујева у Србији и *Брадаши* код Високог у Босни.

- *Брадашевић:* савремено презиме у Зеници (Босна).

- *Брадедић:* забележено 1556. године у Славонској војној граници. Без паралела у Хрватској. Основа: непотврђено лично име **Брадел.*

- *Брадетић:* само у околини Бузета у Истри. Од личног имена **Брадега* које до сада није забележено у нашем ономастикону.

- *Брадешић:* забележено само у околини Грубишног Пол>а у Хрватској. Основа: непотврђено лично име **Брадеша* или **Брадеш.*

- *Брадиловић:* регистровано у селу Батовцу у Пожаревачкој Морави. Уп. презиме *Бранил* на Ријеци (податак из 194Х. године).

- *Брадић: у* Задру 1576; у Славонској војној граници 1651. године; у Великом Чајну код Високог (Босна); у селу Шћипе у Рами (Босна); у селу Росићи код Ужица (Србија); у Новом Милановцу (Лепеница, Србија); у селу Тиховићима и Јошаници у Вогошћи (Босна); у селу Гргуре (Топлица, Србија); у Хрватској врло фреквентно: околина Крижеваца, Велике Горице, Чазме, Валпова, Копривнице, Ђакова. Пореча, Подравске Слатине, Врбовца, Славонског Брода и Славонске Пожеге. Од непотврђеног личног имена **Брад (<Брадимир).*

- *Брадица:* околина Загреба, Задра, Карловца и Славонског Брода.

- *Брадичић:* збележено у околини Ријеке, Опатије и Оточца.

- *Брадовић: у* Ужицу 1<S50. године; у Хрватској око Прелога и Славонске Пожеге.

- *Брадоњић:* само у селу Страгарима (Јасеница, Србија).

- *Брадош:* забележено у Малој Кладуши (Поуње, Босна). Идентично је са личним именом **Брадош* (као *Милош, Радош, Дрягош)* које до сада није потврђено код нас.

- *Брадошевић:* само у Костајници (четири становника) у Хрватској.

- *Брадушић:* забележено само у Осијеку (један становник), од непотврђеног личног имена **Брадуш.*

БРАЈ- (<Братислав, Братољуб...)

- *Брајак: у* селу Кавач (Бока Которска); у Хрватској: околина Карловца, Јастребарског и Ријеке. Идентично је са личним именом *Брајак (<Братислав...)* које је потврђено 1330. године.

- *Брајаковић:* само у Вуковару (један становник). Уп. топоним *Брајаковићи у* Гласинцу (Босна), *Брајаково Брдо* код Карловца у Хрватској, *Брајаковци,* неубицирано насе.тье у Раваничком властелинству из 1380. године.

- *Брајан:* забележено у околини Ровиња 1566. године; у попису становништва Хрватске 1948. године регистровани само у околини Ријеке и Опатије. Једнако је са личним именом *Брајан* које је потврђено 1330. године.

- *Брајановић:* очинство у дечанским списима 1330. године; у Дубровнику 1417, у Шибенику 1491; код католичког становништва у Босни 1743. године; братство у Црној Гори; у Хрватској нефреквентно (три становника): код Двора, Петриње и Костајнице. Уп. топоним *Брајановићи* код Чајнича у Босни, као и неубицирано насеље у западној Србији *Брајани* из 1467. године.

- *Брајац:* регистровано у околини Цриквенице, Дубровника и Ријеке. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Брајац.*

- *Брајач:* само у Ријеци (три становника); једнако са незасведоченим личним именом **Брајач.*

- *Брајевић: у* Боки Которској, пореклом из Херцеговине; у Хрватској: околина Дубровника, Сплита, на острву Брачу и у Загребу.

-*Брајенић:* само у околини Сиска (девет становника). Од личног имена *Брајен* које је потврђено у Трогиру 1279. године. Мада цитат који следи излази из оквира концепције ове књиге, ипак га вреди везати уз лично име неког *Брајена* који је те, далеко године заједно са женом Братостом направио уговор о продаји своје ћерке Стојане: .ßrayen et Bratosta iugales de Cettina... et non habet uncle viuere. voluntarie vendiderunt filiam suam Stoyanam."

- *Брајеновић:* забележено у XV веку у Херцеговини; у Хрватској: околина Двора и Костајнице.

- *Брајило:* околина Дубровника и Дрниша у Хрватској. Једнако је са личним именом *Брајило (<Братослав...}* које се прпи пут спомшье 1324. године.

- *Брајиловмћ:* у селу Хотњу (Херцеговина); у Кладову код Неготина у Србији.

- *Брајин:* само у Суђурцу на острву Хвару (шест становника). Од личног имена *Браја* које је потврђено 1330. године.

- *Брајиновић:* нефреквентно у Хрватској, само два становника: у Дубровнику и у Сплиту.

- *Брајић:* презиме једног од венецијанских најамника из 1626. године у Странама и Главици код Сарајева; у Рађевини (Србија); у Двору, Чифлуку и Брезовицама код Високог (Босна): у Царини (Горње Подриње, Србија); у Хрватској: околина Белог Манастира, Вировитице и Осијека. Од личног имена *Браја* или је идентично са антропонимом *Брајић,* потврђеним 1330 године. Уп. топоним *Брајићи* код Л>убовије у Србији и код Гламоча и Травника у Босни.

- *Брајков:* забележено у Ковшъу (Бачка) 1839. године. Од личног имена *Брајко* које можемо пратити од 1272. године. (Уп. руски антропоним *Брайко* из 1456. године.) Уп. топоним *Брајковац* код Лазаревна, Пријепоља и Крушевца у Србији, такође и топоним *Брајковача* код Жабљака у Црној Гори.

- *Брајковић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330; у Шибенику 1678. године; братство у Црној Гори; савремено презиме у Никшићу; врло фреквентно у Хрватској. Уп. *Брајковићи,* топоними код Сарајева, Травника и Фоче у Босни и код Ужичке Пожеге у Србији; *Брајковци,* код Битоља у Македонији, *Брајковац,* микротопоним на Црном Врху у Србији.

- *Брајнић:* само у околини Чазме у Хрватској. Основу овог презимена чини лично име *Брајна (<Брај-н-а <Братослав)* које је потврђено 1478. године.

- *Брајнов:* забележено у Сплиту.

- *Брајновић:* околина Бенковца, Ровигьа и Винковаца у Хрватској.

- *Брајо:* само у околини Чазме у Хрватској. Идентично је са личним именом *Брајо* које први пут срећемо 1477. године у Зети.

- *Брајовић:* околина Дубровника, Карловца и Сплита у Хрватској. Уп. топоним *Брајовићско Гостиље* у Црној Гори.

- *Брајух:* регистровано само у Пули (један становник). Идентично је са непотврђеним антропонимом **Брајух* са ретких суфиксом *-ух.*

- *Брајуха:* околина Пазина и Лабина у Истри.

- *Брајушковић:* само у Пули (један становник); од непотврђеног антропонима **Брајушко.* Уп. лично име *Брајуш* из 1477. године.

- *Брајчевић:* забележено у Шибенику 1586. године. Основу овога презимена чини лично име *БрЈајче* које има само савремене потврде. /

- *Брајчетић:* регистровано 1619. године у манастиру Житомислићу; од непотврђеног антропонима **Брајчета.*

- *Брајчиновић:* нефреквентно у Хрватској (тринаест становника): код Ђакова, Дарувара, Двора и Петриње. Од личног имена *Брајчин* које је потврђено у Зети 1455. године.

- *Брајчић:* на острву Вису, околина Карловца, Сплита и Новске у Хрватској.

- *Брајшић:* забележено у Шибенику *(Braysicg)* 1386. године; у Бољуну (Истра) у XV веку. Од личног имена *Брајша* које има потврде од XIV века.

БРАК- (<Братислав, Братољуб...)

- *Бракетић:* нефреквентно у Хрватској: околина Ријеке и Дубровника. Од непотврђеног личног имена **Бракета (<Брак--ета <Братислав).*

- *Бракић:* очинство у селу Ратина код Краљева у Србији 1476. године.

- *Бракo:* на острву Лошигьу, код Карловца и Бенковца у Хрватској. Једнако са непотврђеним антропонимом **Бряко (<Братислав).*

- *Браковић: у* селу Велика Пчелица (досељени са Косова) у Левчу (Србија); савремено презиме у Подгорици; у Хрватској: околина Сплита и у Загребу.

- *Бракотић:* регистровано само на Ријепи у Хрватској. Од непотврђеног антропонима **Бракота.*

БРАЛ- (<Братислав, Братољуб...)

- *Бралетић:* забележено у Бјелопавлићима у Црној Гори; од непотврђеног личног имена **Бралета* (уп. *брале,* хипокористик од апелатива *брат).*

- *Бралин:* у селу Калуђерово у Банату; од антропонима *Брала* који има само савремене потврде. Уп. неубицирани топоним *Брялиново* у западној Србији са историјском потврдом из 1515. године.

- *Бралић: у* Шибенику у XVIII веку; у Пољицама код Сплита 1725; у Хрватској 1948. године врло фреквентно.

-*Браловић: у* Ужицу 1858. године; у селу Лоњин у Горњем Подрињу (пореклом из Црне Горе); у Дражњу (Јасеница, Србија); у Дренови и Негбини (Златибор). Од личног имена *Брало* потврђеног 1528. године.

-*Браљић:* на острву Лошигьу (само један становник). Од личног имена **Брал, (<Брал + jh <Братислав).* Уп. топоним *Браљина* (два пута) код Крушевца у Србији, као и ишчезли топоним *Браљево Селиште* у западној Србији из 1525.

БРАН- (<Бранимир, Бранислав...)

- *Браневић:* забележено у Ковил>у (Бачка) 1781. године. Од личног имена *Бране (<Бранислав)* из 1230. године.

- *Бранибор:* забележено само код Вировитице у Хрватској (пет становника). Једнако је са личним именом *Бранибор* које има само савремене потврде.

- *Бранивојевић:* породила регистрована у Дубровнику 1318. године. Основа: антропоним *Бранивој* потврђен у XIV веку.

- *Браниловић: у* Хрватској: код Чаковца, Прелога и Вараждина. Од личног имена *Бранило* (1476) који је по легенди један од родоначелника Пивљана. Уп. топоним *Браниловић* код Дубровника и *Браниловићи* код Гацког у Херцеговини.

- *Бранимир:* само у околини Петриње у Хрватској. Једнако је са личним именом *Бранимир* које је још у IX веку (879. године) носио хрватски кнез.

- *fipannca Bjb BBHh:* околина Војнића и Загреба; од личног имена *Бранисав* (1476).

- *Бранисалић:* очинство у селу Ратина код Крал>ева 1476. године. Основа: антропоним *Бранисал* потврђен на истом месту.

- *Граница:* забележено у Шибенику у XVIII веку; у полису становника Хрватске 1948. године: околина Шибеника и у Загребу. Једнако је са личним именом *Граница* потврђеним 1476. године.

- *Бранић: у* Мошорину 1786. (Бачка); у Хрватској, један становник у Ђурђевцу. Основу овог презимена чини лично име *Бран* са врло старом потврдом - то име носио је син српског кнеза Мутимира које је забележено пре 890. године.

- *Бранич:* на острву Зларину 1664. године; у полису презимена Хрватске из 1948. године нема паралела. Идентично је са личним именом *Бранич* из 1467. године. Уп. име области *Браничево у* Србији са потврдом из XII века.

- *Браничевић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Браничин:* на острву Зларину 1740. године; од облика *Браница.*

- *Бранишя:* забележено у околини Чаковца у Хрватској. Једнако је са личним именом *Браниша* (Зета, 1455. године). Уп. топоним *Бранишепо* код Новог Пазара у Србији.

- *Бранковић:* презиме познате српске властелинске породице у XIV веку; забележено и у Шибенику у истом веку. Врло фреквентно на целом српском и хрватском ономастичком подручју. Од личног имена *Бранко* које је први нут забележено 1346. године. Уп. топоним *Бранковац* код Травника, *Бранковина* код Ваљева, *Бранковићи* код Жепче у Босни, *Браиковци* код Босиљграда.

- *Брановић: у* селу Латорјану у Банату (данас у Румунији) 1557. године; код католичког становништва у Босни 1743. године: у селу Губеревцима у Горгьем Драгачеву (Србија): у Хрватској око Чаковца. Бјеловара и Вараждина. Основа: антропоним Драно (1455, Зета). Уп. топониме *Брановићи* у Босни и *Брановац у* Хрватској.

- *Бранчић: у* Чуругу (Бачка) 1802. године; савремено презиме у Српском Итебеју (Банат); у Хрватској нема паралела. Уколико није једнако са личним именом *Бранчић* из 1476. године, онда је постало од деминутивног облика *Бранче* који има само савремене потврде. (Уп. ипак лично име *Бранац* из 1080. године у Супетарском картулару.)

- *Бранчићев: у* Суботици 1865. године.

БРАТ- (<Бративој, Братислав...)

- *Братаљеновић:* забележено у околини Ђакова у Хрватској. Врло необично име **Братаљен* састављено од два суфикса (-ал. + *-ен),* а читава конструкција поседује чак четири суфикса: *Брат-аљ-ен-овић.*

- *Братаљић:* само у Загребу (један становник 1948). Од непотврђеног личног имена **Братаљ.*

- *Братанић:* забележено код католичког становништва у Босни 1743; у Хрватској: на острву Хвару, околина Сплита и у Загребу. Од личног имена *Братан* (1330. година). Уп. презиме митрополита *Братанића у* Кичеву у Македонији 1623. године.

- *Братановић:* очинство у дечанским хрисовул>ама 1330. године; властелинска породица у Дубровнику из 139(1. године; у Великој Писаници (Славонија) 1781. године; у попису презимена Хрватске забележени у околини Ђурђевца, Ораховице и Вировитице.

- *Братанчић:* забележено у Олову (Босна). Од облика *Братанац* који је евидентиран и као лично име 1330. године.

- *Братачанин:* забележено у селу *Братач у* Херцеговини где је, по легенди, живео извесни Лазар Братачанин који је погинуо на Косовом Пол>у. Од топонима *Братач* који је идентичан са личним именом *Братач* из 1330. године.

- *Брате:* нефреквентно у Хрватској (само два становника) код Опатије и Нове Градишке. Идентично је са личним именом *Брате* које налазимо у историјским списима од 1091. године.

- *Братељ:* код Јастребарског и Осијека у Хрватској. Једнако је са антропонимом *Братељ* који је забележен крајем XIX века.

- *Братељевић:* евидентирано код Копривнице у Хрватској. Уп. топоним *Братељевићи* код Кладња у Босни.

- *Братетић:* само у Делницама (селам становника) у Хрватској. Од личног имена *Братета* које је регистровано крајем XIX века. Уп. топоним *Братетићи* који је постојао код Топуског у XVI веку.

- *Братешевић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од личног имена *Братеш* које први пут срећемо у Дубровнику 1242. године. Уп. топоним

Г>ратешевци у Видинском санцаку 1468. године. Уп. и реку *Братешину* у Кремнима у Србији.

- *Бративојевић:* очинство у околини Дечана у Србији 1330. године; од личног имена *Бративој у* истом извору. Уп. румунски патроним *Brätivoesti.*

- *Бративојић:* презиме са надгробног споменика у Радимљи (Херцеговина) у XV веку.

- *Братијаковић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330, године. Од непотврђеног личног имена **Братијак* које је реконструисао још Томо Маретић, очито словенског порекла, али непознате етимологије. Ако је добро прочитано са турског оригинала, топоним *Братијовце* из 1466. године у Видинском санцку припада овој истој основи, мада у дечанским хрисовуљама постоји и лично име *Братије.*

- *Братиловић:* забележено у Дубровнику 1280. године; у селу Дејановци и Доњој Каменици у Заглавку (Србија). Од личног имена *Братило* потврђеног у XIII веку. Уп. топоним *Братиловце* код Гн>илана у Србији, *Брятило* - брдо код Кладња у Босни, презиме *Братиловчан у* Новобрдској Кривој Реци.

-*Братимов:* забележено код Сплита 1725. године. Основа: лично име *Братим* које је потврђено у Трогиру 1272. године.

- *Братииац:* само један становник у Сплиту 1948. године.

- *Братинић:* регистровано у Трогиру 1271. године. У Хрватској 1948. године у околини Карловца и Прераде. Од личног имена *Братин* које први пут срећемо у Трогиру 1282. године. Уп. топониме: *Братина* код Купинца у Хрватској, *Братинац* код Пожаревца, *Братиновићи* код Ужица, *Братиње* код Фоне у Босни, *Братин Дол у* Македонији, *Братинце у* Видинском санцаку 1466. године.

- *Братинчевић:* у месту Суђурцу на острву Хвару.

- *Братић:* у Шибенику 1354, у Банској крајини 1747. године; у Топузовом Пол>у код Високог (Босна); у Угоском и Осијеку код Сарајева; очинство у Зиклопачи код Краљева 1476. године; братство у Пиперима; прилично фреквентно у Хрватској. Идентично је са личним именом *Братић* које има своју историјску потврду већ 1070. године.

- *Братићевић:* братство у Старој Црној Гори; у селу Љештанско у Горњем Подрињу у Србији.

- *Братичевић:* само у околини Дубровника. Од личног имена *Братич* које је потврђено 1393. године.

- *Братичић:* код Пазина, Лабина и Јастребарског у Хрватској.

- *Братишић:* очинство у Лиштици (Херцеговина) 1476. године. Од антропонима *Братиша* потврђеног у Трогиру 1273. године. Уп. топоним *Братишевац у* Лужници (Србија), као и хидроним *Братишна река,* изворишни део Ћетиње.

- *Братко:* забележено у околини Чаковца и Вараждина. Једнако је са личним именом *Братко* које пратимо од 1198. године.

- *Братковић:* околина Крапине, Крижеваца, Златара, Врбонца, Велике Горине, Чаковца и Загреба. Уп. топоним *Братковец* код Клаљца у Хрватској.

- *Братованић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од личног имена *Братован* потврђеног у Трогиру 1270. године. Уп. топоним *Братованци* код Озаља у Хрватској

- *Братовић:* очинство у Лиштици (Херцеговина) 1476. године; у Шибенику 1625. године. Фреквентно у Хрватској. Основа: антропоним *Брат* потврђен 1330. године.

- *Братодражић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од непотврђеног сложеног имена **Братолраг.*

- *Братојевић:* забележено у Трогиру 1277. године. Од личног имена *Братој* (1476) или *Братоје* (1281. године).

- *Братомилић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Основа: лично име *Братомил у* истом извору.

- *Братоножић:* племе у Црној Гори које се спомиње од 1455. године. Од сложеног личног имена *Братонег* које је потврђено 1195. године. Овај патронимијски облик може се објаснити једино десемантизацијом са наслањањем на именицу *нога,* јер је фонетски прелаз Ђ у О непознат на овом терену. Уп. ипак и лично име *Братонеж* из 1485. године.

- *Бритое:* само четири становника на Ријеци у Хрватској. Једнако је са антропонимом *Братос* које је потврђено у Трогиру 1287. године.

- *Братославић:* очинство у дечанским хрисовуљама 133(1. године. Од личног имена *Братослав* (Дубровник 1282. године).

- *Братош:* забележено код Дубровника и Ријеке у Хрватској. Идентично са личним именом *Братош* (Трогир, 1279. године). Уп. топоним *Братошић у* Истри.

- *Братошевић:* очинство у Херцеговини 1476. године; забележено у Дубровнику 1948. године.

- *Братошић:* само у Копривници у Хрватској (један становник).

- *Братујевић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од антропонима *Брату]* у истом извору. Уп. топоним *Братујево* из 1530. године у Неготинској Крајини.

- *Братулић:* околина Пазине, Пуле и Лабина у Хрватској. Од личног имена *Братул* (1330. године). Уп. лично име *Братулин* из 1164. године.

- *Братуљевић:* у селу Велика Јасикова у Неготинској Крајини; у Селевцу код Смедерева. Основа: лично име *Братул,* (XVII век). Уп. топоним *Братуљевци* у Славонији са потврдом из 1702. године.

- *Братухевић:* савремено презиме у Иван>ици у Србији; од непотврђеног личног имена **Братух.*

- *Братучевић:* очинство у Лиштици (Херцеговина) 1476. године. Основа: непотврђено лично име **Братуч.*

- *Братуша:* забележено у околини Вараждина, Чаковца и Нове Градишке у Хрватској. Једнако је са личним именом *Братуша* које је потврђено у Трогиру 1271. године. Уп. *Братуша* - део села Газиводе у Ибарском Колашину.

- *Братушевац:* околина Валпова и Доњег Михољца у Хрватској. Уп. и топоним *Братушевци* код Осијека (Хрватска).

- *Братушевић:* забележено 1371. године у Босни.

- *Брађун:* само два становника у Вараждину и у Загребу. Једнако је са личним именом *Брађун* које има само једну савремену потврду из околине Зворника.

БРАХ- (<Братислав, Братољуб...)

- *Брахановић:* забележено у Шибенику 1439. године. Од непотврђеног антропонима **Брахан (<Братислав...).*

- *Брахић:* савремено презиме у Пљевљима у Црној Гори.

- *Браховић:* регистровано у Пољици код Сплита 1725. године.

БРАЦ- (<Братислав, Братољуб...)

- *Брацановић:* у Витојевцима (Срем) 1798. године; братство у Пиперима; у Хрватској најбројније на острву Хвару. Основа: лично име *Брацан* које је уједно и апелатив и хипокористик од речи *брат.*

- *Брациловић:* савремено презиме у Панчеву. Од непотврђеног личног имена **Брацило.*

- *Брацић:* у Дон>ем Буковском (Босна), пореклом из Невесиња; савремено у Орловату (Банат); у Хрватској само у Загребу (један становник). Основа: лично име *Браца* или *Брацо* које има само савремене потврде.

- *Брацовић:* забележено у Кучима и Црногорском приморју.

БРАЧ- (<Братислав, Братољуб...)

- *Брачанов:* забележено у околини Шибеника 1709. године. Од непотврђеног антропонима **Брачан (<Бра-ч-ан <Братислав).*
- *Брачинац:* савремено презиме у Лозници и Ражњу у Србији. Од непотврђеног личног имена **Брачин или* од антропонима *Брача* кога срећемо у околини Београда 1528. године.
- *Брачиновић:* очинство у западној Србији 1476. године.
- *Брачић:* код Книна, Шибеника, Сплита. Прелога и у Загребу. Уп. топоним *Брачевац* код Сплита и *Брачевци* код Ђакова у Хрватској, као и *Брачин* код Ражња у Србији.
- *Брачковић: у* селу Рогача (Херцеговина). Основа: лично име **Брачко* које до сада није потврђено у нашем ономастичком систему.
- *Брачовић:* забележено 1718. године у Грбљу (Бока Которска). Од личног имена **Брачо* које није потврђено.

БРАШ- (<Братислав, Братољуб...)

- *Брашанац: у* селу Бабине у Санцаку код Пријепоља; савремено у Београду; у Чајетини на Златибору; у Загребу само један становник. Од непотврђеног личног имена *Брашан (<Бра-ш-ан<Братислав).* Народне легенде о појединим антропонимима и топонимима обично су погрешне и почивају на звуковној сличности. Једна од таквих забележена је и о пореклу породице Брашанац из Санцака. За време баинске буне против Турака презивали су се Брашњевић. „Али, за време буне деда Марјан је стално довикивао својим устаницима: Браните шанац! Тако су постали Брашанпи."
- *Брашевић: у* селу Опарићу 1877. године (Србија); савремено у Београду; у Хрватској: околина Јастребарског и на острву Корчули. Уп. топоним *Брашина* код Дубровника. Од антропонима *Браша* које има само савремене потврде.
- *Брашкин:* на острву Хвару и Корчули и околини Сплита. Основа: лично име **Брашка* које би могло бити и женско, али је непотврђено у нашем ономастичком систему.
- *Брашкић:* на острву Шолти 1685. године. (Постоји и данас.)
- *Брашнић:* околина Славонског Брода и Жупање у Хрватској. Од личног имена **Брашно* које нема никакве везе са *брашном* (farina), већ од облика *Браш-н-о* (<Братослав).
- *Брашновић:* савремено презиме у селу Јарку (Срем).

БРБАТ

Забележено само у околини Карловца у Хрватској (четири становника). Идентично је са румунским апелативом *bärbat* у значењу *мушкарац, човек.* Уп. румунска презимена: *Bärbat, Bärbatescu, Bärbäteami, Bärbätd.* Уп. и презиме *Брбатовић* код Винковаца у Хрватској (само пет становника).

БРБИНАЦ

У селу Тамничу у Неготинској Крајини (пореклом су са Косова). Основа: надимак *Брба* (<гл. *брбљати).*

БРБИЋ

У селу Сепци (Јасеница, Србија); у Хрватској: околина Макарске.

БРБОР

У селу Битина у Херцеговини, пореклом из Далмације; у Хрватској: код Гарешнице (два становника).

БРБОРА

Само у околини Дубровника и у самом Дубровнику. Једнако је са надимком *Брбора* у значењу брбљивац. Уп. испис из жупских књига у Долима из 1669. године: „Boscovich dicito *Brbora."*

БРБОРЕВИЋ

Забележено у Котору 1916. године. Уп. топоним *Брбори у* Херцеговини.

БРБОТИН

Породични надимак у селу Тарашу (Банат).

БРБЧИЋ

Надимак забележен у западно] Србији 1540. године.

БРГЛЕЈ

Надимак једног кмета забележеног код Топуског у Хрватској 1213. године. Идентичан је са називом птице *брглез* - врста птице певачице (Sitta europea caesia). Уп. и савремено презиме *Брглез* у Тузли (Босна), као и руски облик *Береглез* из XV века.

БРГУЉАН

Братство у Шкаљарима у Црној Гори; савремено презиме у Пљевљима. Етимологија је вероватно у вези са глаголом *бргљати у* значењу *брзо говорит* и очито је ономатопејског порекла. Уп. презиме *Бргуљски* у Истри.

БРД-

Основа Брд- (Брђ-) нема паралела у словенским ономастиконима, осим у бугарском, што можда упућује или на несловенски извор, или на ономастичку особеност ова два језика.

- *Брдал:* забележено само у околини Дарувара у Хрватској.
- *Брдалић:* очинство у Лиштици (Херцеговина), забележено 1476. године.
- *Брдаловић:* забележено само у Ђакову (један становник) у Хрватској.
- *Брдић:* у Сентандреји (Мађарска) 1725. године; у Шајкашу (Бачка) 1851. године. Од личног имена **Брдо* које није потврђено у нашем ономастичком систему.
- *Брђановић:* нефреквентно у Хрватској, само у Вараждину и у Загребу (шест становника). Од личног имена *Брђан* које је забележено у Лиштици (Херцеговина) 1477. године.
- *Брђић:* у селу Ланишту (Србија), пореклом из Топлице. Од личног имена *Брђо* које има само савремене паралале.
- *Брђо:* у Чачку 1827. године, пореклом из Новог Пазара.
- *Брђовић:* савремено презиме у Врњачкој Бањи.

БРЕГУН

Забележено у Ђурђеву 1821, Гардиновцима 1859. и у Жабљу 1873. године (сва места у Бачкој). Идентично је са личним именом *Брегун* које је посведочено 1477. године. Овај антропоним је свакако словенског порекла и у вези са апелативом *брег* + антропонимијски суфикс *-ун* (типа *Мићун, Радун, Милун* и ел.). Уп. и облик *Брегунов* у Ђурђеву 1865. године.

ВРЕi-

Основа *Брез-* односи се у ствари на домаће животиње брезасте (беличасте) длаке и као таква може се сврстати у доста бројне зоонимске патронимијске корене.

- *Брезак:* савремено презиме у Београду; у Хрватској доста фреквентно: околина Преграде, Осијека, Златара, Крапине, Дугог Села и Доње Стубице. Уп. и кајкавски облик *Брезек у* Загребу и Самобору.

- *Брезаљашевић:* само један становник у селу Магић Мала код Нове Градишке. Основа: надимак - зооним **Брезаљаш.*

- *Брезан:* околина Врбовца и у Загребу.

- *Брезановић:* најбројнији код Подравске Слатине.

- *Брезац:* околина Лабина, Пуле и на острву Лошињу (Хрватска). Уп. кајкавски облик *Брезец* код Доње Стубице.

- *Брезенковић:* само у селу Сотину код Вуковара (Хрватска). Основа: надимак **Брезенко.*

- *Брезетић:* забележено у околини Карловца (Хрватска). Од зоонима **Брезета.*

- *Брезић:* околина Славонског Брода и Коренице (Хрватска). Од зоонима **Бреза.*

- *Брезичевић:* околина Сиска и Петриње (Хрватска). Основа: непотврђени зооним **Брезич.*

- *Брезо:* савремено презиме у Босанском Новом.

БРЕК-

Патронимијски корен *Брек- у* вези је са глаголом *брекати у* значењу *викати, дизатй галаму* и односи се углавном на надимке.

- *Брека:* забележено у Зрмањи у Унцу (Босна); у Хрватској: околина Книна и Грачаца.

- *Брекало: у* селу Слатина (Рама у Босни); савремено у Прњавору (Босна); у Хрватској код Имотског, Славонског Брода, Ђакова, Грубишног Поља и у Загребу. Од глагола *брекати* + титтични надимачки суфикс *-ло.*

- *Брекан:* околина Зелине и Врбовца у Хрватској.

- *Брекић: у* Поуњу, пореклом из Далмације; породични надимак у Јарку (Срем); савремено презиме у Ваљеву; у Хрватској: околина Оточца, Книна и Дубровника.

- *Бреко:* савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Сиња.

- *Брековић:* груписани око Чазме, Велике Горице и Ђурђевца у Хрватској. Уп. топоним *Брековo* из 1380. године у Раваничком властелинству, истоимено насел>е код Горажда у Босни и код Ужица у Србији; *Брековица,* топоним код Бихаћа у Босни.

БРЕН- (<антр. **Обрен)**

- *Бренко:* забележено у околини Лабина, Пазина и у Загребу. Идентично је са непотврђеним личним именом **Бренко (<Обренко).*

- *Бренковић:* код Лабина и у Загребу. Уп. антропоним *Брњнь* потврђен у XIV веку.

- *Бренчевић:* забележено у селу Глушци код Шапца 1809. године. Од облика **Бренац (<Обрен).*

- *Бренчић:* околина Лабина и Сиска (Хрватска) у попису 1948. године; савремено презиме у Умагу (Хрватска).

-*Брењић:* очинство код Рудника у Србији 1559. године.

-*Брењо: у* селу Расту (Херцеговина), где су по легенди дошли у XVI веку; у Невесињу.

БРЕСКВАР

Врло ретко презиме, савремено у Београду; у Хрватској: у Осијеку и Вараждину (шест становника). Идентично је са апелативом **бресквар* који није забележен у нашој речничкој литератури и односи се на човека који гаји или продаје бресквe.

ВРѕ-

- *Брзај:* околина Лудбрега, Ђакова и Доње Стубице у Хрватској. Једнако је са личним именом **Брзај* које није потврђено у нашем ономастичком систему.

- *Брзаја:* само у околини Бенковца у Хрватској.

- *Брзак:* забележено у Чуругу (Бачка) 1773. године; у селу Брајковцу (Шумадијска Колубара); у Хрватској: код Загреба и Грубишног Поља. Идентично је са личним именом *Брзак* које је потврђено у XIV веку.

-*Брзаков: у* Чуругу (Бачка) 1752. године; у Иланци и Баваништу (Банат).

- *Брзаковић: у* Мачви 1829. године; у селу Лештару и Новобрдској Кривој Реци; савремено у Новом Саду.

- *Брзанић:* забележено у селу Радојеву у Србији 1796. године; Бобовиште (Србија) 1877. године. Од антропонима **Брзан* потврђеног 1456. године у Србији.

- *Брзач: у* Ковшъу (Бачка) 1838. године. Основа би могла бити и апелативна *(*бразач)* поред антропонима **Брзач.*

- *Брзачин:* забележено у Чуругу (Бачка) 1862. године. Од непотврђеног облика **Брзача.*

-*Брзачки:* Чуруг (Бачка) 1716. године, са типичним војвођанским суфиксом *-ски.*

- *Брзенковић:* само у околини Вуковара (четири становника). Основа: непотврђени антропоним **Брзенко.*

- *Брзин:* Чуруг (Бачка) 1782. године; од личног имена **Брза.*

- *Брзић: у* Ковиљу (Бачка) 1780. године; у Хрватској: на острву Пашману, код Славонског Брода и у Загребу. Презиме има у основи антропоним *Брз* који је потврђен у XIV веку.

- *Брзинац:* забележено у селу Свињици у Румунији. Од непотврђеног антропонима **Брзин.*

- *Брзица:* савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској код Задра, Славонског Брода и у Загребу.

- *Брзобркаг.* очити надимак у селу Грабровици код Ђурђева (Хрватска). Сложеница је јасна и односи се на носиоца који се брзо осамосталио, то јест постао бркат пре времена, и свакако је у вези са неком заборављеном анегдотом. Уп. семантички близак облик *Брзоскочићи* који се односи на један ишчезли топоним у Србији почетком XVI века.

- *Брзовић:* савремено презиме у Бањалуци. Околина Сплита, Жупање и Крапине у Хрватској.

- *Брзоводић:* забележено у селу Лађевцима у Србији. Вероватно од топонима *Брзоводе у* Пожаревачкој Морави о коме постоји записана следећа легенда: „Код мештана постоји, изгледа, непоуздано тумачење о постанку имена села. По овом предању име је дошло отуда, што су ондашњи сељаци од старине 'брзо ходили' и стизали у бојеве почев од Косовске битке па до боја код Каменице (1809)."

- *Брзојевић:* забележено у селу Рогозници у Хрватској у XVIII веку. Од личног имена *Брзоје* које је потврђено тек крајем XIX века.

- *Брзоконче:* надимак у Пироту у Србији.

- *Брзоња:* забележено на Приморју већ 1018. године.

- *Брзуловић:* презиме у Прахову (Неготинска Крајина); у Тополи (Шумадија) и у Злоту (неточна Србија). Од личног имена **Брзул* које није залажено у румунској антропонимији, те зато овај облик треба сматрати као влашку креацију.

БРИТВА

- *Бритва:* забележено у Ковиљу 1779. и Жабљу 1785. године (оба у Бачкој). Идентично је са личним именом *Бритва (<Брит-ва)* које је регистровано у XPV веку. Врло необично име чије се порекло једино може везати за надимак. Ако заиста припада овој раширеној категорији, онда су могућа два етимолошка решења. Прво, да је овде у питању номи-

на инструмента типа *Тесла (Тес-ла* од глагола *тесати),* па би, сходно томе, овај облик носио у себи глагол **брити (бријати).* На семантичком плану оваква форма поистовећује инструмент са занимањем носиоца. С друге стране, могуће је ово необично презиме и лично име довести у везу са познатим фразеологизмом „урадити нешто док кажеш бритва", који метафорички представлю брзину дејства. Необично је занимљива чињеница да истоветни фразеологизам срећемо и у енглеском (британском) подручју: „Betör you say knife."

- *Бритвић: у* селу Вилову (Бачка) у XVI веку; у Црној Гори; савремено презиме у Тузли (Босна); у Хрватској: околина Сплита, Задра, Врбовца, Гарешнице и Ђурђевца, Уп. топоним *Бритвићи у* Бјелопавлићима и *Бритвице* код Широког Бријега у Херцеговини.

БРК-

За ову патронимијску основу важе исти проблеми као у примерима са *Брад-,* с разликом што она није позната у другим словенским језицима.

- *Бркан: у* Олову (пореклом из Сиња), Купресу и Отиновцима у Купрешком пол>у (Босна); у Дубочану (Неготинска Крајина); савремено у Београду и Мостару; у Хрватској: околина Сплита, Дубровника и Задра.

- *Брканац:* у околини Сиска у Хрватској.

- *Брканић:* забележено у Тителу (Бачка) 1885. године; у Хрватској код Доњег Михољца, Чазме и Нашица.

- *Брканлић: у* селу Кобиља Глава код Сарајева. Од надимка *Бркан* + турски присвојни придевски суфикс *-ли.*

- *Брканов: у* Тителу (Бачка) 1812. године.

- *Бркановић: у* селу Шеметљица у Славонији 1721. године; у Видовској и Ђуралићима у Поуњу (Босна); у Грдовићима и Крутима на Црногорском приморју; у Хрватској код Сплита, Оточца, Славонске Пожеге и Копривнице.

- *Бркатило:* забележено у селу Добрици (Банат).

- *Бркачев: у* Мошорину (Бачка) 1849. године.

- *Бркачић:* стари кнежевски род у селу Рајићевићима у Црној Гори. Уп. ишчезли топоним *Бркачица* код Крушевца у Србији из 1444. године.

- *Бркин: у* Чуругу 1785. и Госпођинцима 1829. године (Бачка). Основа: лично име (надимак) *Бркa* који је потврђен у дубровачким списима већ 1280. године.

- *Бркинац:* забележено у Тимоку (Србија).

- *Бркић:* врло фреквентно на целом подручју српског и хрватског језичког подручја; најстарији податак регистрован је код Рудника у Србији 1559. и 1657. године у Славонској војној граници.

- *Брковић:* очинство у западној Србији 1476. године; у Саничкој жупи; Златибору; Смедеревском Подунављу, у Гласинцу (Босна). Основа: лично име *Брко* које је потврђено у дубровачким списима 1285. године.

- *Бркос: у* селу Тршћу код Високог (Босна).

-*Бркуљ:* савремено презиме у Батајници крај Београда; у Хрватској код Макарске.

- *Бркуљић:* забележено на острву Брачу.

- *Бркушанац:* савремено презиме у Краљеву (Србија). Од надимка **Бркушан* које није забележено у нашем ономастикону.

- *Бркушанин:* регистровано у селу Орља Глава код Ужичке Пожеге 1822. године.

- *Бркушић:* изумрли род у селу Брезни који су „живели у време старог српског царства" (Подибар у Србији); у Хрватској, на острву Брачу. Уп. топоним *Бркуше у* Србији.

БРКЉАЧ-

- *Бркљач:* забележено у селима Вођеница, Скакавац (Далмација), Буковача и Ведро Поље у Бјелачком пољу (Босанска Крајина); у Реснику код Београда, пореклом из Лике; у Крњеуши (Босна); у Старој Моравици, насељени из Врточа за време прве колонизације Војводине; у Суботици код Буњеваца. Идентично је са именицом *бркља* или *бркљач* у значен>у *рачвасто дрво за мешање качамака,* те по својој семантици припада „кулинарским" презименима. Уп. микротопоним *Бркљачке долине у* селу Крња Јела (Бјелајско поље) и село *Бркља* код Карлобага у Хрватској.
- *Бркљача:* у облику *Berchiazza* забележено код ускока у Црној Гори 1684. године; у Љубињу, Капавици и Убоску (Херцеговина); у Хрватској: околина Задра, Бенковца и на острву Врачу.
- *Бркљачић:* фреквентно у Хрватској: код Госпића, Грачца, Нове Градишке, Ријеке, Славонског Брода, Сплита и у Загребу.

БРНЗАР

Забележено у селу Велико Поповиће (Ресава, Србија). Презивају се тако „зато што им је неки њихов прадед узео или украо Власима сир". Идентично је са румунским патронимом *Brtnzar* у значен>у „cei care fale brinzä." Уп. још облике: *Brindza, Brinzac, Brinzan.*

БРЊ-

- *Брњак:* породични надимак у Барањи. Идентично је са личним именом *Брнак (<Bemardm)* које је потврђено у Зети 1455. године.
- *Брњаковић:* забележено 1681. године у Сарајеву; код католичког становништва у Босни 1743. године; у Илоку (Срем) 1743. године; код манастира Шишатовца у Срему 1754. године; у Манђелосу (Срем); у селу Заричцу код Високог (Босна); у Хрватској: околина Бјеловара, Вуковара и Грубишног Поља.
- *Брњасић:* регистровано у Бјелопавлићима у Црној Гори. Основа: непотврђено лично име **Брњас (<Bernardus).*
- *Брњашевић:* савремено презиме у селу Манђелос (Срем).
- *Брњиловић:* српско презиме у Горњој Крајини; савремено у Београду.
- *Брњетић:* забележено у околини Ђакова у Хрватској.
- *Брњин:* породични надимак у селу Загајици у Банату.
- *Брњић:* нефреквентно у Хрватској (пет становника) код Жупање, Нове Градишке и Славонске Пожеге.
- *Брњов:* евидентирано у племену Куча у Црној Гори.
- *Брњош:* забележено у Херцеговини 1872. године.

БРОД- (<*Бродислав)

- *Брод:* нефреквентно у Хрватској, само код Копривнице и Осијека (шест становника). Ово презиме представља, у ствари, непотврђено лично име **Брод (<*Бродислав* <гл. *бродити).* Уп. пол>ски антропоним *Brodzistaw* из 1153. године.
- *Бродам:* само један становник у Ровин>у у Хрватској.
- *Броданац:* код Гарешнице у Хрватској. (Уп. кајкавски облик *Броданац* у Загребу.)
- *Бродановић:* околина Дарувара, Сплита и у Загребу (свега једанаест становника).
- *Бродило:* само у околини Ђакова у Хрватској. Уп. руски надимак *Бродилов.* (Узгред, Јан Свобода сматра да је чешко презиме *Brod* настало према истоименом топониму.)

- *Бродовић:* само један носилац у Загребу 1948. године.

- *Бродић:* забележено у Шајкашу (Бачка) 1799. године; у Црној Бари (Мачва) 1829. године; савремено у селу Засавици (Мачва); нефреквентно у Хрватској: околина Осијека, Валпова и Костајнице. Од непотврђеног личног имена **Бродо* или **Брода* које представлю хипокористик сложеног словенског антропонима *Броди слав*.

- *Бродски:* код Славонског Брода и Нове Градишке у Хрватској.

БРОЈ-

- *Бројачевић:* савремено презиме у Београду. Од занимања *бројач* (новца или нечег другог), уколико није у питању нека друга основа. Узгред, необично је занимљива семантика глаголске именице *број* која се повезује са глаголом *брijати* (урезивати) и у крајњој консеквенци - са радњом читања, то јест са глаголом *читати*.

- *Бројић:* изумрли род у селу Рткову (Неготинска Крајина). Могуће је да је од румунског облика *Broi* који је у том језику словенског порекла.

- *Бројчев:* цинцарско презиме у Земуну из 1791. године. Од облика **Бројац*.

БРОСКИЋ

У селу Кобишници (Неготинска Крајина); савремено презиме у Батајници крај Београда. Од румунског апелатива *broscar у* значењу *врста дрводељског алата.* Уп. румунска презимена: *Broscani, Broscäreami, Broscärescu.* За семантику уп. наша презимена типа *Тесла, Косир* и ел.

БРОЋ-

- *Брођета:* савремено презиме у Сарајеву и у Београду. Од апелатива *брођ* (зељаста лековита биљка - Rubia tinctorum). Према тврдњи Косте Костића: „Некада је у Црној Гори била развијена култура броћа. При крају XVII века броћ се извозио из Турске под именем 'ali-zari', а највише цењен је беотски броћ." За етимологију овог презимена важна је чињеница да се броћ у народу употребљава за бојење у жуту боју. Отуда и долази ономастички аспект основа *Брођ-,* то су људи светле (жућкасте) боје косе. Уп. врло стари хидроним *Брођина (Broxina),* притоку реке Глине код Петриње, који је потврђен 1256. године, затим топониме *Брођанац* код Посушја и Чапљине ^ Херцеговини и Бањанима у Црној Гори, *Брођна* код Дренице у Србији, *Брођани* код Даниловграда у Црној Гори, *Брођева раван,* микротопоним на Копаонику; *Брођај,* албанско братство у Кастратима. Занимљиво је одсуство ове основе у патронимици Хрватске.

- *Брођило:* презиме забележено у Босни.

- *Брођиловић:* савремено презиме у Београду.

- *Брођин:* породични надимак у Сремским Карловцима и Ђурђеву у Бачкој.

- *Брођић:* забележено у Мартинцима (Срем) 1749. године, 1860. године у Арињу код Ужица; у Костојевићима (Горње Подриње), пореклом из Босне; у Гучи (из Старог Влаха) у Србији; у Лазаревну (Шумадија).

- *Брођо:* забележено у Баји (Мађарска) 1738. године.

- *Брођовић: у* селу Липово код Крушевца у Србији 1877. године.

- *Брођота: у* селу Прекаји (Унац) и у Бјелајском пољу.

БРСАН

У селу Глоговици и Прахову у Неготинској Крајини. Од румунског апелатива *Birsan - бурсански сој оваца.* Уп. румунска презимена: *Blrceanu, Btrcenescu, Birsu.*

БРСТИГОРА

Презиме регистровано у Горњокарловачкој дијецези у Хрватској. Идентично је са непотврђеним апелативом **брстигора,* сложеном од глагола *брстити* и именице гора. Односи се на неку доскочицу, то јест на пејоративну метафору. У овом случају то је *коза* јер она брсти шуму. Уп. презиме *Брстигорић* код Петриње у Хрватској, такође и надимак (данас презиме) *Брстило у* Злоселима (Купрешко поље), заступљено и у околини Имотског, Сплита, Подравске Слатине и Вуковара у Хрватској. Уп. и глагол *брстит* у Васојевићима у значењу *брбљати, блебетати.*

БРУЈ- (<*Брујимир, *Брујислав)

- *Брујак.* само у Малој Учки код Ријеке у Хрватској. Идентично је ча непотврђеним личним именом **Брујак* које је постало од неког, исто тако непознатог антропонима типа **Брујимир* или **Брујислав.* Уп. руски патроним *Бруяк и село Бруево* код Новгорода на северу Русије.

- *Брујас:* само у Карловцу (шест становника) у Хрватској.

- *Брујац:* груписани само у Лабину у Истри.

- *Брујић:* забележено у Удбини 1700. године; у Мразовцу, Горњој Гати, Грмуши и Рујници у Поуњу (Босна); савремено у Београду, Панчеву и код Кисача у Војводини; у Хрватској у селима Мекињар и Толић. Од непотврђеног личног имена **Брујић.* Уп. топониме *Брујиће* код Примишља у Хрватској, *Брујице,* село у Босни.

- *Брујков:* забележено у Кању (Бачка) 1853. године. Од непотврђеног антропонима **Брујко.*

БРУС-

- *Брус:* у селу Мондерлук (румунски Банат) 1715. године; околина Славонске Пожеге, Грубишног Поља и Делница у Хрватској. Идентично је са личним именом **Брус* које код нас није потврђено. али постоји у пољском *(Bηιζ,* 1224. године), чешком *(Bnis)* и лужичком *(Bnis,* 1296. године) ономастикону. По линији семантике овај антропоним спада у профилактична имена типа Petrus (наше Каменко), јер је *брус камен погодам за брушење* и врло често се јавља у топономастици. Уп. најстарију потврду *Bnis* код Сплита из 1144. године.

- *Брусан:* у околини Шибеника и Карловца у Хрватској; од непотврђеног антропонима **Брусан.*

- *Брусилов:* само у селу Белишће код Валпова у Хрватској (два становника). Једнако је са личним именом **Брусило.* Уп. идентично руско презиме *Брусилов.*

- *Брусин:* у селу Кумане (Банат) 1847. године; савремено у Београду. Од непотврђеног антропонима **Бруса.*

Брусина: само на острву Лошињу и у Загребу (три становника).

- *Брусић:* у Беочину (Срем, 1897. године); на острвима Крку, Дугом Отоку, Лошињу, у околини Ријеке, Пазина и у Загребу. Од личног имена **Брус.* Уп. топоним *Брусићи* на острву Крку.

- *Брусоња:* забележено у Србији.

БРЦ-

- Кореи *Брц-* у ономастици има више значења, али изгледа да је најближе повезан са глаголом *брцати* у значењу *бркати.* Међутим, у обзир долази и апелатив *брца - ситна брдска овца* и свакако још неки незабележени хипокористик.

- *Брцан:* савремено презиме у Ковину (Банат) и Дески (сада у Мађарској), Ињошу (Бачка) и у Београду; у Хрватској само један становник у Осијеку. Могуће је да је идентично са румунским апелативом *birta* у значењу *гвоздени део на*

плугу, уколико, наравно, НИЈС пеки незабележени хипокористик.

- *Брианов:* у Вилову (Бачка) 1833. године; у Хрватској само у Белом Манастиру (шест становника).

-*Брцански:* савремено презиме у Кикинди (Банат). Уп. македонски патроним *Брцевски.*

- *Брцко:* у Хрватској: околина Дон>е Стубице, Чазме, Кутине и у Загребу. Очито је да овде није у питању румунска основа, већ неко лично име надимачког порекла. Уп. породични надимак *Брцко* у Мокрину у Банату.

- *Брцковић:* у околини Карловца, Зелине, Дугог Села, Лудбрега, Чазме, Гарешнице и Вировитице у Хрватској. Уп. топоним *Брцковић Драга* и *Брцковљани* у Хрватској.

БРЧ-

Основа *Брч-* није изразито фреквентна у нашем ономастичком систему, али ово неколико примера највише указују на антропонимијски аспект.

- *Брчан:* само на Ријеци и у Загребу (четири становника). Могло би бити од именице *брч* у значењу *пунолетство,* али ово треба схватити само као претпоставку. Уп. топониме *Брчевац* код Врбовца у Хрватској и *Брчево* код Струге у Македонији, као и антропоним *Брчило* из 1476. године (Херцеговина).

- *Брчелић:* племе и место у Црмници у Црној Гори.

- *Брчин:* у Брестовцу (Бјелајско поље); у Маријином Мајуру (Бачка), пореклом из Лике. Уп. *Брчин,* породични надимак у Ђурђеву (Бачка), као и чешки облик *Brčin.*

- *Брчина:* у Гајинама код Високог (Босна); у Дубровнику.

- *Брчић:* у Суботици 1687. године; у Купресу и Отиновцима (Купрешко поље); у Хрватској врло фреквентно.

-*Брчкало:* савремено презиме на Палама код Сарајева. Очити надимак од глагола *брчкати.*

- *Брчковић:* забележено 1647. године код Стубице у Хрватској; савремено презиме у Бенковцу у Хрватској.

БУАЧ

Записано у Госпођинцима (Бачка) 1783. године; у селу Небочају (Вогошћа) и код Сарајева; у Хрватској: околина Книна и Чазме. У основи је именица *буха* која се често јавља у свим словенским ономастиконима. (Уп. наше *Буха,* руско *Блохин,* словачко *Blicha* и ел.) Суфикс *-ач* као да упућује на неко занимање, али се то тешко може применити на овај пример. Уп. презиме *Буача* у Чуругу (Бачка) 1802. године, *Буачев* у Госпођинцима 1832. године и *Буачин* у Чуругу 1794. године.

БУБ-

Основа *Буб-* је вишезначна у нашем ономастичком систему, али се углавном односи на ономатопејски глагол *бубати,* или на хипокористике типа *Буба* од *Будимир, Л>убомир.*

- *Бубало:* забележено на острву Вису 1675. године; код католичког становништва у Босни 1743. године; у Турчиновићима (Херцеговина); у Виници, Добреници, Притоци, Видовској и Шиљковачи у Поуњу (Босна); у Боки Которској; у Азбуковици (Мачва); савремено у селу Бешка (Срем) и у Мостару; у Хрватској фреквентно: код Коренице, Дон>ег Лапца, Осијека, Имотског, Шибеника и Дрниша. Као и сви остали облици на *-ло* и ово презиме представлю, у ствари, надимак настао од глагола *бубати* који, између осталих значења, семантички одговара глаголу *трабуњати, трућати.*

- *Бубалонић:* у Лозници (Србија); у Бјелопавлићима (Црна Гора); у Подибру (Србија); у Хрватској: околина Винковаца и Жупање.

- *Бубан:* околина Бјеловара и Грубишног Поља у Хрватској. Једнако је са

личним именом *Бубан* које представља хипокористик сложених имена типа *Љубомир, Драгољуб* и ел. Уз ово презиме треба поменути да се *бубян* код нас јавља и као географски термин који је словенског (ономатопејског) порекла, а не румунског или влашког, како то тврде неки аутори.

- *Бубанић:* забележено у Дубровнику 1279. године и у XV веку у Хрватској; приликом полиса 1948. године запажени су у околини Вараждина и Прелога; савремено презиме у Београду.

- *Бубанко:* код Доње Стубице у Хрватској.

- *Бубановић:* забележено у Славонској војној граници 1657. године; у Руми (Срем) 1807. године; у Хрватској: околина Јастебарског, Новске и Врбовца.

- *Бубан,:* регистровано у Шовама (данас Равно Село) у Бачкој 1725. године; прилично фреквентно у Хрватској: код Делница, Вировитице, Ријеке, Криквенице, Славонског Брода, Коренице, на острву Крку и у Загребу.

- *Бубања:* савремено презиме у Подгорици и у Београду.

- *Бубаш:* околина Глине, Карловца, Госпића и Загреба. Једнако са непотврђеним личним именом **Бубаш.*

- *Бубин:* исељени род из Крајмировaца код Врања у Србији. Од хипокористика *Буба (<Будимир, Љубомир* и ел.).

- *Бубић:* забележено у Усорцу (Хрватска) 1642; код ускока у Црној Гори 1690; код католичког становништва у Босни 1743. године; у Бјелопавлићима и Боки у Црној Гори; у Љубињу (Херцеговина); у Хрватској: код Пазина, Сплита, Задра и Пуле.

- *Брубица:* забележено на острву Дуги Оток (место Лука); у Равном (Попово поље).

- *Бубичин: у* месту Ждрелац на острву Пашману.

- *Бубњевић:* забележено у Поугьу (Босна) заједно са предагьем да им је неки предак носио бубан> у војсци; презиме турског аге кога је победно Милош Обреновић на Златибору; савремено презиме у Лукавцу у Босни.

БУБРЕГ

Анатомски детаљ *бубрег* је у наш језик преузет из турског лексичког фонда. Занимљиво је, па и необично важно нагласити да смо турску реч *böbrek* примили заједно са кулинарском техником, јер се само тако може објаснити феномен да се најконзервативнија лексика - делови тела - преузме из другог, страног језика. (Узгред, познато је, на пример, да је кнез Милош, исто као и Турци, јео жив бубрег са лојем одмах после клања брава.) Семантика оваквих облика вероватно је везана за фразеологизам „живети као бубрег у лоју", то јест, живети добро и безбрижно.

- *Бубрег.* забележено у Мославачком Крченику код Доњег Михољца и у селу Пишкоревци код Ђакова у Хрватској.

- *Бубреговић:* избегли из села Себечева (Рашка) 1690; у селу Градац код Чачка 1877. године.

- *Бубрешко:* савремено презиме у Требињу (Херцеговина).

- *Бубрешков:* у селу Доње Врање код Врања (Србија).

БУБРИЛО

Презиме забележено у Лицу у Хрватској. Основа је свакако у вези са глаголом *бубрити* и односи се на подебљу особу.

БУБРИЋ

Забележено у Шибенику 1578. године; савремено презиме у Јајцу у Босни; у Хрватској 1948. године: околина Шибеника, Сплита и Книна. Уп. надимак *Бубро* потврђен у Сарајеву у XVIII веку.

БУВА

- *Бука:* У селу Риљи у Херцеговини; у Хрватској: околина Дрниша и Шибеника; породични надимак у Загајици у Банату и у Барањи. Овај инсект, као и неки други, послужио је као база за многе патронимијске облике у свим словенским језицима. Његово присуство у овом корпусу, исто као, рецимо *Мряв-,* асоцира на нешто мало, ситно. Најбољу представу да се *бува* везује за нешто мало налазимо у једној шаљивој песмици забележеној у Самобору крај Загреба: „Три рудара буху кладси: буха сим, буха та, буха је дебела." Још боље је овај однос истакнут у загонеци ..Мало ко маково зрно, а читаву врећу подигне."

- *Бувач:* у селу Тате у Херцеговини; у Хрватској: околина Книна и у Загребу.

- *Бувяча:* у Чуругу (Бачка) 1843. године.

- *Бувачев:* забележено у Ковиљу (Бачка) 1859. године.

- *Бувачин:* у Чуругу (Бачка) 1833. године.

- *Бувинић:* у селу Пражнице 1776. у Хрватској; приликом полиса 1948. године Хрватске: код Пореча и у Загребу.

- *Бувић:* савремено презиме у Београду.

БУТАН

Забележено у околини Крижеваца и Врбовца у Хрватској. Идентично је са антропонимом **Буган* непознате етимологије. Мате Шимундић наводи женска имена *Буга, Бугања* и *Бугица* (без хронологије) које везује за глагол *бугарити* у значењу *певати; запевати.* Нисам сигуран у ову етимологију, а и немам другог предлога, већ само наводим мушко име *Буга* у Трогиру 1279. године. Преко овога антропонимијског корена може се решити порекло топонима *Бугојно* у Босни, па можда и презиме *Бугуровић* у Дабарском пољу (Херцеговина).

БУД- (<Будимир, Будислав)

- *Будај:* забележено у Трогиру 1270. године; у полису 1948. године Хрватске: код Ђурђевца, Врбовца и Жупање. Идентично са непотврђеним антропонимом **Будај.*

- *Будак:* у Суботици 1683. године; прилично фреквентно у Хрватској: код Загреба, Пазина, Валпова, Пореча, Госпића, Славонске Пожеге, Грачца, Грубишног Поља, Славонског Брода и Двора. Идентично је са личним именом *Будак* које је потврђено 1330. године. Уп. топоним *Будак* код Личког Осика и Бенковца у Хрватској, *Будаковац* код Рашке у Србији, *Будаци* код Рогатице у Босни.

- *Будаковић:* очинство у западној Србији 1476. године; у месту Тара (данас у Мађарској) 1731. године; у Хрватској: око Лабина и Нове Градишке.

- *Будалић:* забележено у Мачви 1829. године; у селу Југовићима у Херцеговини; у Хрватској: околина Имотског, Дубровника и Подравске Слатине. Основа: непотврђени антропоним **Будал (<Будимир).* Уп. кајкавско презиме *Будалец* у околини Крижеваца и Копривнице.

- *Будало:* савремено презиме у Маглају у Босни.

- *Булан:* у Хрватској најбројније у околини Бенковца. Једнако је са личним именом *Будан* које први пут срећемо 1279. године у Трогиру. Уп. топоним *Буданица* у Славонији.

- *Буданић:* очинство у неубицираном селу Бјелоповци негде у Гружи у Србији 1476. године.

-*Буданов:* забележено у Бајмоку (Бачка) 1793. године.

- *Будановић:* код Шибеника 1449; у Сомбору 1795; у Суботици 1686. године; у Хрватској, околина Задра. Уп. топоним *Будан, (<Будан + ји,)* у Пиви.

- *Будач:* код Белог Манастира, Осијека и Винковаца. Једнако је са личним именом *Будач* које је потврђено у Брибиру 1370. године.

- *Будачић:* забележено у списима Дубровачке к; нцеларије 1234. године; очин-

ство у Србији 1476; у Хрватској само у селу Данковец код Загреба.

- *Буделић:* презиме ускочког капетана у венецијанској служби 1630. године. Од непотврђеног личног имена **Будел (<Будимир...}*

-*Буден:* околина Златара, Кутине, Иванца и Вараждина у Хрватској. Идентично је са личним именом *Буден* које је потврђено 1233. године. Уп. лично име *Будена* у Котору у XIV и *Буденко* у XVI веку.

- *Буденић:* само у селу Дубранцу код Велике Горице у Хрватској (један становник).

- *Будетић:* забележено у околини Карловца и Ђакова у Хрватској. Основа: антропоним *Будета* (1477. године, Херцеговина).

- *Будеша:* у селу Тичићима код Високог у Босни; на острву Олибу и око Макарске у Хрватској. Идентично је са антропонимом **Будеша* које није до сада потврђено у нашем ономастикону.

- *Будилица:* забележено у Добоју као савремено. Од личног имена **Будил* или је идентично са обликом **Будилица* (као *Радојица).*

- *Будило:* записано у Србији почетком XX века. Једнако је са антропонимом *Будило* из 1330. године. Уп. лична имена *Будил* из 1209. и *Будила* из 1477. године.

- *Будимир:* евидентирано у Шибенику 1772. године; у селима Бара, Буковача, Цимеше и Бусије у Бјелајском пол>у; у Грабовпима (Неготинска Крајина); у Лучићима код Високог (Босна); у селу Пожерање, пореклом из Зрмање (Лика); фреквентно у Хрватској: код Грачца, Имотског, Сиња, Белог Манастира, Бјеловара, Славонског Брода, Сплита и Шибеника. Једнако је са личним именом *Будимир* које први пут срећемо 1080. године у Супетру код Сплита. Уп. топоним *Будимир* код Сиња у Хрватској и *Будимирци* у Македонији.

- *Будимировац:* у селу Бучју (Тимок, Србија). Уп. топоним *Будимировце* у истом крају са историјском -потврдом из 1466. године (данас *Будимировачко брдо).*

- *Будимировић:* у селу Вранову код Смедерева; у Хрватској, околина Петриње; у Новом Саду 1743. године.

- *Будимовац:* презиме у селу Доња Соколовица у Тимоку (Србија). Основа: лично име *Будим* са потврдом тек крајем XIX века.

- *Будимовић:* савремено презиме у Београду. Уп. топоним *Будимци* код Нашица у Хрватској, као и ктетик *Будиновчанин* у Товарнику (Срем) 1736. године.

- *Будинић:* очинство у Србији 1476. и у Зети 1556. године; у Хрватској само на острву Лошињу. Од личног имена *Будин* које је потврђено на острву Крку већ 1198. године. Уп. топоним *Будинци* код Мурске Соботе.

- *Будинчић:* забележено у Хрватској у XVII веку; од антропонима **Будинац.*

- *Будисављевић:* према записаном сведочанству генерала Буде *Будисављевића* (1790-1862), њихова породица је из Пећина у Крбави, а даљим пореклом су из Херцеговине. Приликом полиса становништва 1948. године највише је било око Коренице, Оточца и Славонског Брода. Основа: лично име *Будисав* које се спомиње од XIV века.

- *Будисалић:* регистровано у дубровачким списима 1332. године. Од непотврђеног личног имена **Будисал.* Презиме код ускока у Црној Гори 1697. године (пореклом из Билишана и Обровца).

- *Будиславић:* забележено на острву Крку. Од личног имена *Будислав* чији најранији запис налазимо у Трогиру 1264. године.

-*Будић:* очинство у Србији 1476. године: у Рашкој 1690; врло фреквентно у Хрватској. Идентично је са личним именом *Будић* које је потврђено у Трогиру 1272. године. Уп. заселак *Будиће* код Рашке у Србији.

- *Будиша:* код католичког становништва у Босни 1743. године; у селу Преоцу (Унац), пореклом из Дрниша; у Хрватској: код Дрниша, Сиња, Вировитице и

Нашица. Једнако је са личним именом *Будиша* (1330. године)

- *Будишин:* у Елемиру и у Кикинди (Банат) 1851; у Хрватској груписано око Сплита.

- *Будишић:* забележено у Дубровнику 1422. године; у Бечеју (Бачка) 1827; у Хрватској: околина Осијека, Винковаца и Нашица. Уп. топоним *Будишић* код Лознице у Србији и *Будишићи* код Фоче у Босни.

- *Будњић:* на острву Шипану 1398. и у дечанским хрисовуљама из 1330. године. Основа: непотврђено лично име *Будня (<Будимир)*.

-*Будовић:* очинство у Србији 1476. године; у Хрватској само један становник у селу Дишнику код Гарешнице. Од личног имена *Будо* из 1271. године.

- *Будојевић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; у Шибенику 1386, у Дубровнику 1425. године; у попису становништва Хрватске 1948. године само код Крижеваца и Чазме. Од личног имена *Будоје* (1330. године),

- *Будош:* код Нашица и Славонске Пожеге у Хрватској. Основа: непотврђени антропоним * *Будош*.

- *Будошан:* савремено презиме у Београду; у Хрватској само у Загребу (два становника).

- *Будошић:* само један становник у Белом Манастиру. Уп. микротопоним (tera) *Budosich* у Трогиру 1265. године.

-*Будровац:* забележено у околиниЂакова у Хрватској. Од непотврђеног личног имена **Будро (<Буд-р-о <Будимир)*. Уп. следеће топониме који су сви концентрисани око Ђакова: *Будровац, Будровачки луг, Будровачки писак* и *Будровци*. Уп. и румунски топоним *Budrea*.

-*Будровић:* савремено презиме у Београду; околина Ђурђевца, Бјеловара, Осијека и на острву Хвару.

- *Буђан:* у Хрватској, код Копривнице и Бјеловара. Идентично је са непотврђеним личним именом **Буђан,* које представлю палаталну варијанту имена *Будан (<Будимир),* а не румунску основу, како то тврди Дорин Гамулеску.

- *Буђанац:* забележено у Надаљу (Бачка) 1859. године. Уп. кајкавско презиме *Буђанец* код Ђурђевца у Хрватској.

- *Буђанов:* у Ђурђеву (Бачка) 1851.

- *Буђановац:* савремено у Сремској Митровици. Уп. топоним *Буђановци* у Срему.

- *Буђевац:* савремено презиме у Београду; у селу Десимировцу у Лепеници; у селу Тамнику, досељени из Херцеговине за време Првог устанка. Од непотврђеног личног имена **Буђ (<Будимир)*.

- *Буђелан:* у Гардиновцима (Бачка) 1771; у Иланци (Банат). Судећи по ареалу, презиме би могло бити румунског порекла, али не постоје адекватне паралеле.

- *Буђелановић:* савремено у Београду и Панчеву.

БУЗА

- *Буза:* презиме у Хлапчевићима, Зимчи, Бузићима и Чворићима код Високог у Босни; у Хрватској код Славонског Брода. Прелога и на острву Рабу. По свој прилици идентично са румунским (влашким?) апелативом *buza* (уједно и антропонимом) у значењу *уста*. Уп. румунско презиме *Buza* које је уједно и топоним.

- *Бузај:* забележено у околини Вараждина и у Загребу (само седам становника). Можда је од исте основе као и *Буза*.

- *Бузаја:* забележено у селу Рибници 1821. године у Србији.

- *Бузајко:* само у селу Привлаци код Винковаца (два становника).

- *Бузак:* само код Глине и у Загребу (три становника); у селу Ајновцу у Новобрдској Кривој Реци. Мада у румунском апелативном фонду не постоји *речЬпгас,* она је ипак присутна у ономастици где гласи исто као и наш пример - *Buzac*. Занимљиво је да у руском језику постоји реч *бузак* у значењу *јарац,* која је вероватно преузета из румунског језика.

- *Бузанчић:* у селу Малешићима *коя* Вогошће у Босни; у Хрватској само седам становника: код Нове Градишке, на Ријеци, у Дубровнику и у Сплиту. Од облика **Бузанац* који би као и гтретходни примери, могао бити од румунске основе.

- *Бузар:* у селу Слатини код Сарајева. Уколико није у питању фонетска замена О у У, то јест *бозар (<бозаџија),* онда је свакако румунског порекла, јер је презиме *Buzar* познато у том ономастичком систему и долази од истоимене речи *buzar* у значењу *гундељ*.

- *Бузаг.* породични надимак Николића у селу Брежани код Пожаревца који су пореклом из Алова код Видина. Уп. румунско презиме *Buzat* као и бугарско *Бузатов,* од румунског придева *bnzat* у значењу *устат, са истакнутим устима.*

- *Бузатовић:* околина Ђакова и Славонског Брода у Хрватској.

БУЈАЏИЈА

Забележено у полису Срба у Будиму 1702. године; најстарији досељеници у Сечу Реку код Ужица. Идентично је са апелативом *бузаџија* који је преузет из турског језика *(<Bozacі)* и први пут се спомиње 1606. године. Уп. презиме *Бузаџић* као савремено у Београду и у Горњој Крајини.

БУЈГАНОВИЋ

Савремено презиме у Београду. По свој прилици од турског придева *bozgan* у значењу *покварен, разбијен, трошан* (од глагола *boznak).* Уп. презиме *Бузго* у околини Славонског Брода и *Бузгов у* селу Кешонцима код Ђакова у Хрватској.

БУЧДУМ

У селу Турски Дубовик у Поуњу (Босна); у Хрватској: околина Пакраца и Доњег Лапца. Презиме, у ствари, представлю) надимак и вероватно да је од апелатива *бузда* у значењу *глупак, будала.* Етимологија је турска. Уп. породични надимак *Буздика* у селу Загајици у Банату, као и презиме *Буздумовић* у Београду и у Нишу.

БУЗЕТИЋ

Савремено презиме у Ћуприји (Србија). Вероватно од личног имена **Бузета* које се свакако наслања на румунску антропонимијску основу.

БУЗИЋ

У Високом и у Десетнику (Босна). Уп. село *Бузиће* у истом крају, као и през«ме *Бузин* у Београду. (В. Буза.)

БУЈ- (<*Бујимир, *Бујислав)

- *Бујг:* регистровано на острву Хвару, у Сплиту и у Сењу. Идентично је с личним именом *Бујг* које помиње Константин Порфирогенит већ средином IX века и представлю хипокористик сложеног словенског имена **Бујимир* или **Бујислав.*

- *Бујагић:* у селу Међулужје и Рогачи у Космају (Србија). Хибридна словенско-турска креација, од антропонима *Бујг* + турски војно-административни термин *ага.*

- *Бујадиновић:* околина Слуња, Славонског Брода и Ђакова у Хрватској. Основа: непотврђено лично име **Бујадин.* Уп. топоним *Бујадница* код Босанске Крупе.

- *Бујак:* забележено у Чуругу (Бачка) 1801. године; у Тичићима, Мисочи, Двору, Чифлуку, Љубнићима и у Високом у Босни; у Речици крај Сарајева; албан-

ски род у засеоку Власе у Новобрдској Кривој Реци; у Хрватској: код Дрниша. Дубровника, Белог Манастира и Вуковара. Идентично је са личним именом *Бујак* из 133(1. године. Уп. топоним (данас непознат) *Бујаков глог* из 1478. године у Видинском санџаку, *Бујаковина* код Фоче у Босни и *Бујаци* код Пљеваља у Црној Гори.

- *Бујаковић:* очинство у дечанским хрисовуљама 133(1. године.

- *Бујан:* фреквентно у Хрватској: код Делница, Ријеке, Дугог Села, Златара, Чаковца, Ђурђевца, Карловца и у Загребу. С обзиром на ареал овог облика, могуће је претпоставити и чакавски рефлекс гласа Ј за Ђ *(Буђан).* Идентично је са личним именом *Бујан* које је потврђено 1330. године.

- *Бујандић:* у Шајкашу (Бачка) 1831. године. Основа: непотврђено лично име **Бујанда* (као *Шимунда, Минда* и ел.)

- *Бујанић:* савремено презиме у Београду; код Златара, Чаковца и Ђурђевца у Хрватској.

- *Бујановић:* очинство у дечанским хрисовул>ама 1330. године. Уп. топоним *Бујановац* у Србији.

- *Бујас:* забележено у Шибенику 1583. године; у полису становништва Хрватске 1948. године забележено код Шибеника, Задра и у Загребу. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Бујас.*

- *Бујасовић:* регистровано на острву Златрину 1700. године.

- *Бујачић:* евидентирано на острву Премуди, у околини Задра и Ријеке у Хрватској. Основа: непосведочено лично име **Бујач.* Уп. топоним *Бујачић* у Србији.

- *Бујдић:* савремено презиме у Београду и Пожаревцу у Србији. Од непотврђеног антропонима **Бујда (<Буј-д-а <Бујимир, Бујсил).*

- *Бујев:* забележено у Перасту (Бока) 1581. године. В. *Буј.*

- *Бујевић:* околина Карловца, Сплита и у Загребу.

- *Бујеновић:* у Пољицима код Сплита 1725. године; савремено у Београду и Кртолама у Боки. Од личног имена **Бујен* које није потврђено у нашем ономастикону.

- *Бујиловић:* изумрла породица на острву Шолти која се први пут помиње 1538. године. Основа: антропоним **Бујило.*

-*Бујинац:* забележено у Горњој Крајини у Хрватској. Од непотврђеног личног имена **Бујин.*

- *Бујић:* код ускока у Котору 1646. године; у попису католика у Босни 1743. године; у селу Јабланица на Златибору; савремено презиме у Београду и Ваљеву; у Хрватској: околина Велике Горице, Пазина, Сиска, Чазме и Кутине. Уп. село *Бујић* код Прешева у Србији. В. *Буј.*

- *Бујичин:* забележено у Мошорину (Бачка) 1802. године. Од личног имена *Бујица* из 1330. године.

- *Бујичков:* у Чуругу (Бачка) 1801. године. Основа: непосведочено лично име **Бујичко.*

- *Бујишић:* у селу Кривају (Поцерина, Србија); савремено у Пл>евл>има (Црна Гора), у Београду и Прибоју. Од личног имена *Бујиша* које је потврђено 1330. године.

- *Бујкић:* забележено у Мачви 1829. године. Основа: лично име *Бујко* (1330. године).

- *Бујковић:* ишчезли род у Гокчаници у Подибру (Србија). Уп. топоним *Бујковац* код Врања и Скопља.

- *Бујовић:* забележено у Котору 1615. године. В. *Буј.*

- *Бујош:* у селу Бијели Камен у Драгачеву у Србији. Једнако је са антропонимом **Бујош.*

- *Бујошевић:* забележено у Ивањици код Ужица 1869. године.

-*Бујшић:* савремено презиме у Београду. Од личног имена *Бујша.*

БУЈУКЛИЋ

Забележено у Мачви 1809. године; савремено презиме у Београду. Од турског придева *büyük* у значењу *велики.*

БУК··

- *Бук:* нефреквентно у Хрватској: код Сиска, Дугог Села, Славонског Брода и Осијека. Презиме је идентично са апелативом *бук (буква* - fagus). Његово присуство у нашем ономастичком фонду може се објаснити само помоћу фолклорних представа о букви која је, исто као и друго дрвеће, на неки начин посведочена у народној свести. Будући да се овде ради о надимку, семантичка страна овог облика могла би се повезати са фразеологизмима у којима се помиње ово дрво. Фразеолошки обрт „седи дрво на дрво", на пример, довољно јасно говори о идентификации дрвета са *глупим човеком, глупаком.* Исто ово важи и за букву, али не, рецимо, и за храст, граб, па нам оваква конфронтација проширује овај занимљиви проблем. Другим речима, језик дозвољава да се каже *букван* (глупак), али не и творбу од других дрвећа. Најбољу илустрацију метафоре у вези са буквом налазимо управо у једној анегдоти о Босанцима чија се језгровита поента састоји у томе што се Босанци налазе у братоубилачком рату „јер посекоше све букве".

- *Букало:* надимак у С'умартину на острву Брачу. Свакако да није од италијанског *boccalone,* како то тврди Петар Шимуновић, већ од глагола *букати* у значењу *викати, галамити.*

- *Букалов:* забележено у Госпођинцима у Бачкој 1799. В. *Букало.*

- *Букара:* у селу Заклопачу у Србији 1821. године. Етимологија овог облика могла би се објаснити двојако: од именице *букара* у знамен,у *гужва, галама* (од глагола *бекати)* и *букара - дрвени суд за течност.* Будући да се апстрактне именице ретко појављују као патронимијске основе, ово презиме се свакако односи на друго значење. (Уп. *Ђугум.)*

- *Букарица:* у Вогњу и Врднику (оба места у Срему); у Банатском Соколцу, пореклом из Дивосела у Лици; у селу Грабеж у Поуњу (досељени из Лике); у Хрватској: околина Дрниша, Книна, Подравске Слатине и Бенковца. В. *Букара.*

-*Букаричин:* забележено на острву Вргади 1788. године.

- *Буква:* забележено у Београду 1720, у Јарку (Срем) 1736. године; надимак у Сарајеву у XVIII веку; ишчезли род у Поповом пољу у Херцеговини; у селу Чибутковици у Шумадијској Колубари; у селу Педишама у Гласинцу (Босна); савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској код Книна, Задра, Грубишног Поља, Војнића и Валпова. В. *Бук.*

- *БуквaПЈ:* у селу Гложане (Ресава, Србија), пореклом из Великог Извора код Зајечара. Оваква реч је непозната у нашој речничкој литератури и вероватно да се односи на неко неидентификовано занимање.

- *Буквашевић:* у селу Сатници код Осијека *(Bukvasevich)* 1702. године, в. *Букваш.*

- *Буквић:* очинство у Србији 1559; у селу Пилатовићима код Бајине Баште 1825; у Кули (Бачка) 1867. године; у селу Влашка (Космај, Србија), према казивању мештана од фразеологизма „дебео као буква"; у селу Дренови на Златибору; у Прозору (Рама у Босни); у Црвици и Рачи (Горње Подриње); савремено презиме у Београду и у Степовићеву (Херцеговина); у Хрватској врло фреквентно: по целој територији Републике. В *Бук* и *Буква.*

- *Букилић:* савремено презиме у Никшићу и у Београду; у Хрватској само у Сплиту (један становник). Основа: *букила - стара запреминска мера* (<лат. *bucellus)* од 10 ока.

- *Букилица:* савремено презиме у Боки Которској и Бановићима у Босни.

- *Букић:* у Ковшћу (Бачка) 1848. године; у Порјечанима код Високог у Босни; у Хрватској: околина Шибеника и Нове Градишке. В. *Бук.*

БУКЛИЈА

Надимак изумрле породице у селу Мокрање у Неготинској Крајини. Једнако је са општебалканском речи *буклија* грчког порекла. Судећи по следећем примеру овај суд асоцирао је на дебљину човека. Уп. презиме *Буклијичић у* истом крају (село Јасеница) који су тако названи „по неком главатом претку". Уп. и презиме *Буклијаш* на острву Корчули у Хрватској, извор *Буклије* у Рами (Босна) и *Буклић (<Буклијић)* - део села Биограда у Херцеговини.

БУКУМИР-

- *Букумир:* презиме забележено у селу Вељаци у Херцеговини. Албанског порекла, од именице *btikur* (хлеб) и придева mire' (добар).
- *Букумира:* у селу Супи код Сјенице 1896. године.
- *Букумирић:* савремено презиме у Пећи и у Београду. Ове породице припадају црногорским племенима Куча, Братоножића и Васојевића. У Братоножићима „ово је племе сматрано нижим од осталих и друга племена су осећала одвратност оженити се њиховим женама. Временом, Букумири су се делом претопили у Братоножиће: а делом су изумрли." (Т. Вукановић, 212).
- *Букумировић:* у Пожаревцу, пореклом из Сјенице; у Топлици (Србија), савремено презиме у Београду. О Букумировићима из Топлице постоји записано предање: „Шест брата Букумировића из Сјенице дошли су у Топлицу одмах после ослобођења од Турака. Два су се населила у Прокупљу, два у Меровцу, а два у Ђушници. Букумировићи су даљом стариком из Куча... Народно предан>е каже да су у Кучима некада живели Букумири. У Кучима се и сада по њима назива једно језеро, Букумирско језеро, а једно старо гробље народ назива Букумирско гробље." (И. Радуловић, 137).

БУКУР-

- *Букур:* у Сегедину 1720, Кикинди 1796, Панчеву 1764. године; у селу Дрен у Ваљевској Тамнави, пореклом из Ердеља после 1827. године. Идентично је са румунским антропонимом *Bucur* у значењу *радостан.* Уп. наше женско име *Букура* забележено у Чуругу (Бачка) 1768. године.
- *Букуров:* Кикинда (Банат) 1796, Башаид (Банат) 1827. године. Уп. топоним *Букуроњац* у Србији.
- *Букуровић:* у Ковиљу (Бачка) 1784. године; у Високом (Босна), „дедо им је био рањен у Букурешту, те су се по томе прозвали Букуровићи".

БУЛ- (<Будимир, Будислав...)

- *Була:* забележено у Тителу (Бачка) 1831. године; у Хрватској: околина Осијека, Подравске Слатине и Опатије. Једнако је са личним именом *Була* (хипокористиком *оаБудимир)* које је потврђено тек у наше време.
- *Булаја:* код католичког становништва у Босни 1743. године; старинци у Орашцу и Прослацу у Рами (Босна); у Хрватској: код Шибеника, Сплита и Сила. Идентично је са личним именом *Булаја* које је потврђено 1528. године. Уп. антропоним *Булајин* у Зети 1455. године.
- *Булајић:* код католика у Босни 1743. године; у Козаревићима и Топлику код Сарајева, пореклом из села Дуге (Црна Гора); исељени род из Ибарског Колашина; у Српској Саници, пореклом из Бјелајског поља; у Старој Црној Гори; у селу Лоњин и Грачаници у Горњем Подрињу, пореклом из Грахова; савремено презиме у Вилусима, Никшићу и у Читлуку у Херцеговини; у Хрватској: код Подравске Слатине, Осијека и Дарувара.
- *Булаковић:* забележено само у селу Бобови у Ресави (Србија). Идентично је са личним именом **Булак (<Будимир*

-Булановац: забележено у селу Божовцу у Новобрдској Кривој Реци. Основа: лично име *Булан* (1330. године).

- Булат, презиме забележено у Беочину (Срем) 1784. године; у Шибенику у XVIII веку; у следећим селима код Глине и Вргинмоста у Хрватској почетком XX века: у Подгорју, Пјешчаници, Бузети, Кирину и Драготини; фреквентно у Хрватској 1948. године код Дрниша, Шибеника, Бенковца, Глине, Златара, Вргинмоста, Карловца, Ђакова и Сплита. Води порекло од личног имена *Булат* које је потврђено у дечанским хрисовул>ама 1330. године. Управо оваква старина говори у прилог словенског решења (хипокористик личног имена *Будимир),* а не од турско-персијског антропонима *Булат* у значењу *челик,* како то алтернативно представљају неки наши и руски истраживачи.

-Булатовић: братство у Бјелопавлићима, Пиперима, Кучима и Ровцима у Црној Гори; у Хрватској 1948: околина Новске, Бјеловара и у Загребу. Уп. топониме: *Булятовац* код Прокушља у Србији, *Булатовићи* код Коњица у Херцеговини и Ровцима у Црној Гори, *Булатовци* код Тузле у Босни.

- Булаш: околина Дубровника у другој половини XVIII века; 1948. године само код Госпића у Хрватској. Идентично је са личним именом **Булаш* (уп. *Радаш, Драгаш, Милаш}* од сложеиог облика *Будимир*.

- Буле: околина Дубровника и Книна у Хрватској. Једнако је са хипокористиком *Буле* које има само савремене потврде.

- Буля/а: забележено у селу Котражи (Србија) 1825. године и у селу Пшанику (Горње Драгачево). Вероватно да је овде у питању лично име **Булија* које се ослања на основу *Бул-,* а наставак *-ија* добијен је аналогно према именима типа *Илија, Милија* и ел.

- Булин: забележено у Бечеју (Бачка) 1830. године. Подудара се са личним именем *Булин* које је потврђено 1330. године. Уп. топоним *Булино* које се налазило у жупи Врхобосне и Неретве 1244. године, такође и село *Булинац* код Осијека и *Булиновац* код Књажевца у Србији.

- Булић: забележено 1650. године у Славонској војној граници; у Шибенику 1718, код католичког становништва у Босни 1743, у Чуругу (Бачка) 1757. године. Врло фреквентно на целом српском и хрватском језичком подручју. Једнако је са личним именом *Булић* (1476. године) или је постало од хипокористичке основе Бул + *ић*. Уп. украјински племенски назив *Буличи* из 1160. године.

- Буличић: околина Сплита у Хрватској. Од непотврђеног антропонима **Булич.* Уп. топоним *Буличићи* код Високог у Босни.

- Буловић: у селу Хозићи у Гламочком пољу; савремено у Београду; у Хрватској код Син>а, Имотског и Сплита. Основа: лично име *Було* (1528. године).

- Буљ: у Малићбеговом Дубовику (Поуње, Босна); савремено презиме у Банатском Соколцу; у Хрватској код Бенковца, Сиња, Сплита и Грачаца. Представља, у ствари, непотврђено лично име **Бул>,* то јест палаталну варијанту антропонима **Бул, Буле. Було.*

- Буљан: доста фреквентно у Хрватској: код Сиња, Имотског, Ђакова, Макарске. Бјеловара, Осијека, Славонског Брода, Сплита и Ораховице. Идентично је са личним именом *Буљан* (1330. године). Уп. топоним *Буљане* код Параћина у Србији, *Буљани,* неубицирани топоним у Браничеву 1467. године.

- Буљановић: на острву Рабу у XVIII веку, пореклом из Бакра; братство у Црнцима код Пипера у Црној Гори; према полису из 1948. године у Хрватској на острву Рабу и у околини Сплита.

- Буљанчевић: у селу Божурњи (Космај, Србија). Од облика **Буљанац* преко присвојног придева *Буљанчев* (+ *иК).* Лако је могуће да је овде у питању надимак од глагола *буљити.* Уп. презиме *Буљац* код Син>а у Хрватској, *Буљачић* у Госпођинцима (Бачка) 1870. године, *Буљовчић* у Суботици 1724. године и у Хрватској код Осијека, Врбање и Жупање (шест становника), као и презиме *Буљчић* у селу Трговишту у Србији.

- *Буљевић:* у Шибенику 1583, у Сивпу (Бачка) 1856. године; у Хрватској: око Дрниша, Сплита, Бенковца, Ђакова и на острву Врачу. В. *Буљ.*
- *Буљета:* на острву Рабу од XVII века када су дошли са острва Олиба. Једнако је са личним именом **Буљета (<Будимир)* које није потврђено у нашем ономастикону.
- *Буљетовић:* у селу Буковику код Високог (Босна), пореклом из Црне Ријеке.
- *Буљин:* забележено у Тителу (Бачка) 1867. године; у Алибунару и Врачев Гају у Банату; породични надимак у Барањи; савремено презиме у Београду. Од личног имена *Буља* које је потврђено у Банату у XVIII веку.

БУЛБУЛ

Забележено у селу Елешевићи код Високог у Босни, пореклом из Сарајева. Једнако са ТурсКНјМ апелативом *булбул (bfilbül)* у значењу славуј/ Уп. презиме *Булбуловић* у Славонском Броду и у Загребу (само четири становника).

БУЛИМАК

Регистровано у селу Прибоју код Врања у Србији. Вероватно је влашког порекла судећи по румунском презимену *Bulimar* у дијалекатском значењу *црквењак.*

БУЛУТ

У селу Милодража код Фојнице у Босни 1566; код католичког становништва у Босни 1743; у селу Ђурчијеву у Србији 1825. године; у Виеру код Високог у Босни, у Растичеву (Купрешко поље); у Габели (Херцеговина); савремено презиме у Чапљини, Мостару и Пребиловцима у Херцеговини. Основа: турски придев *bulutli* у значењу *облачај, тмуран.* Уп. презиме *Булутић* у селу Ракинцу у Пожаревачкој Морави, пореклом из Зајечара.

БУЉИГА

Забележено у селу Плавни и Прахову у Неготинској Крајини. Идентично са румунеким презименом *Biiliga* (врста птице).

БУЉУБАШИЋ

У Малом Зворнику: у Александровну (Србија); у селу Метришу (Неготинска Крајина); у Которцу код Сарајева; у Овсишту (Јасеница: Србија); у Хрватској: код Имотског, Валпова, Метковића, Осијека и Ђакова. Од турског апелатива *буљукбаша* у значењу *заповедник буљука* код јаничара (<тур. *bölökbasi).*

БУЉУГИЈА

Забележено у селу Трешњевици у Србији 1824. године. Од турске речи *буљук (Bölok)* у којој је последњи сугласник соноризован и придодат суфикс *-ија* аналошки према *Илија, Милија* и ел. Уп. презиме *Буљугић* у Каменицама, Караули и Какњу код Високог у Босни; у Чајетини на Златибору; савремено у Београду, Ковину и код Сарајева; у Хрватској само један становник у Новој Градишки.

БУЉУК

Регистровано код православног становништва у Горњој Крајини у Хрватској. Уп. презиме *Буљуковац* у Доњој Каменици у Заглавку (Србија) и *Буљуковић у* Осијеку (само један становник). В. *Буљугија.*

БУМБА

румунског облика *biimb* у значењу *дугме,* или од италијанског *bomba.* Уп. румунске примере: *Bwnbea, Bumbescu, Bumbii.*

БУМБАК

Забележено код Шибеника 1740. године. Вероватно од румунског *biunbac* у значен>у *пямук.* Уп. истоветно румунско презиме *Btunbac* и *ВшпЬасеа.*

БУМБАР

Код католичког становништва у Босни 1743. године; момак кнеза Милоша називао се 1821. године *Бумбар* (вероватно надимак); у селу Вучковини у Горњем Драгачеву, пореклом из Црне Горе (доселени за време Карађорђа). Идентично је са именицом *бумбар* (Bombus terrestris) која се на семантичком плану може довести у везу са крупним, дебелим човеком. Уп. презиме *Бумбарац* у селима Дреновцу и Трновпу (Тимок), као и облик *Бумбаров у* селу Долову (Батат).

БУМБАШИРЕВИЋ

Савремено презиме у Београду. Основа: непотврђена турска реч *бумбашир (тнbasir)* у значењу *изасланик, повереник* (од 1816. године). Уп. бугарско презиме *Бумбаширов.*

БУМБЕГОВИЋ

Старо презиме породице Барјактаревић у Которцу, пореклом из Сарајева. Од непотврђеног апелатива **бумбег* у коме се први део сложенице схватио као део турског војног термина *бин* (+ ов + *ић).*

БУМБИЋ

У Јанковцу (Бачка) 1714; у селу Добрељи (Херцеговина); савремено у Београду, Котору, Вршпу и у Мостару: у Хрватској само у Осијеку (три становника). Уп. презиме *Бумбовић* у Бјелој Реци (Златибор), пореклом из Дробњака, као и савремено презиме *Бумбуловић* у Тузли. Уп. румунски *Bumbulescu, Bumbuloi, Bumbtillci.* В. *Бумба.*

БУНАРЕВИЋ

Забележено само у Старим Повљанима и код Бјеловара и у Загребу (седамнаест становника). Неразумљива консгрукција, јер се ретко дешава да конкретна именица или топоним послужи као основа за презиме. поготову што је овде у питању турцизам. Уп. ипак очинство *Бунарић* у западној Србији из 1476. године, као и презиме *Бунаров* у Госпођинцима (Бачка) 1796. године.

БУНАРЏИЋ

У селу Буковипи код Пожеге у Србији 1833. године. Од номина иструменти *бунарџија* (<тур. *bimarci)* који нема старих потврда у нашим речницима. Уп. презиме *Бунарџија* код Дрниша, Бенковца и Жупање у Хрватској.

БУНГУР

Забележено код Задра, Шибеника и Сплита у Хрватској. „Кулинарско" презиме, јер је идентично са врстом јела *(бунгур)* од пшеничне или кукурузне каше. Долази од турске речи *bulgiir* у истом значењу.

БУНДАЛО

У селу Хашанима (Поуње, Босна) забележено 1875. године; савремено презиме у Београду; у Хрватској: код Бенковца и Бјеловара. Очити надимак настао од експресивног глагола *бундати* у значењу *говорити којешта.* Уп. презиме *Бунда* код Дубровника у коме је и забележен апелатив *бунда* у начењу *особа која говори глупости.* Уп. и презиме *Бундовић* у околини Чазме и Нове Градишке. (Уп. и бугарски патроним *Бундов.)*

БУНДЕВАРОВ

Забележено у Ковиљу (Бачка) 1773. Основа: апелатив *бундевар* који, поред значења она/ *који сеје или продаје бундеве,* има и пејоративну семантику која наглашава сиромашно стање носиоца оваквог облика, јер се храни само бундевама. Уп. презиме *Бундевин* у селу Дињашу (Бачка) 1895. године.

БУН- (<Бунислав)

- *Буначковић:* очинство у селу Расточици код Косјерића у Србији 1476. године. Од непотврђеног личног имена **Буначко (<Бунислав).*

- *Бунета:* фреквентно у Хрватској - код Госпића, Цриквенице, Карловца, Сиска, Делница, Ријеке и Кутине. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Бунета.* Уп. презиме *Бунетић* код Загреба и Винковаца.

- *Буниловић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од личног имена *Бунило* из XIV века. Уп. топоним *Буниловце* у источној Србији са историјском потврдом из 1466. године.

- *Бунић:* забележено у Дубровнику 1330. године; племићки род у Крбави пре доласка Турака; фреквентно у Хрватској према полису 1948. године: код Иванеца, Копривнице, Вараждина, на острву Рабу и код Белог Манастира. Од личног имена *Бун (<Бунислав)* које је посведочено 1330. године или *Буна* (1224. године). Уп. топоним *Бунић* код Коренице у Хрватској.

- *Буниђевић:* у месту Високом и Ливну (Босна). Од личног имена *Бунић* (1528. године).

- *Буничић:* забележено у Шибенику 1543. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године само на острву Лошин>у. Од непотврђеног личног имена **Буница.*

- *Бунишевац:* само у селу Стрмице код Книна у Хрватској (три становника). Основа: лично име *Буниша* потврђено у Зети 1455. године.

- *Буновић:* очинство у Србији 1330. године; у Руми (Срем) 1720. године; у Хрватској само код Белог Манастира (три становника). Од антропонима *Бун* или **Буно.* Уп. топоним *Буновић* у Црној Гори и *Буновци* код Сарајева.

- *Бунта:* околина Вараждина и Шибеника у Хрватској. Идентично је са непосведоченим антропонимом **бунта (<Бун-т--а<Бунислав).*

- *Бунтаю.* код Загреба и Златара у Хрватској. За етимологију види *Бунта.*

- *Бунте:* потврђено у Шибенику 1386. године (Nicolaus *Bunte).* Једнако је са непосведоченим личним именом **Бунте* (као *Мате, Стипе, Јуре* и ел.).

- *Бунтић:* забележено код католичког становништва у Босни 1743. године; у Херцеговини, у селу Домановићи; у Хрватској: околина Крижеваиа, Загреба и Самобора. В. *Бунта.*

- *Бунушић:* забележено код католичког становништва у Босни 1743. године *(Bnissicli).* Од непотврђеног антропонима **Бунуш* (као *Радуш, Драгуш, Станут)* од сложеног имена *Бунислав,* које је потврђено 1487. године. Уп. топоним *Бунушевце* код Врања у Србији.

- *Бунчевић:* у Славонској војној граници 1600. године. Од личног имена **Бунац.* Уп. топоним *Бунчевац* код Дрвара у Босни.

-*Бунчић:* у Шибенику 1561; у Локу (Бачка) 1819. године; у селу Мауровићима код Високог (Босна); необично фреквентно у Хрватској, расуто скоро по

целој Републици. Уп. топоним *Бунчићи* код Мостара и Устиколине у БиХ.

- *Буњац:* савремено презиме у Београду; у Хрватској - околина Двора, Осијека, Петриње, Вуковара и Копривниие. ,Међутим је са непотврђеним антропонимом **Буњац* који представља палаталну варијанту имена *Бунац*. Уп. чешки антропоним *Buh,* као и топоним *Bunov* у Моравској из 1350. године.

БУР- (<*Бурислав)

Томо Маретић, један од првих утемељивача југословенске(па и словенске) ономастике, сматрао је да су облици *Бура, Бурко, *Бурета* и ел. настали у вези са временом рађања детета, то јест да су то новорођенчад која су се појавила на свет у време буре. Маретић је вероватно имао у виду семантику наших презимена типа *Олујић* или *Мразовић* јер се само тако може објаснити гьегово опредељење за овакво решење.

Врло оригинално мишљење о етимологији основе *Бур-* има познати румунски ономастичар Јоан Патруц. Он полази од морфолошке структуре словенских језика и базира свој закључак на постојању суфикса -о наводећи бугарске примере: *Баро, Варо, Гаро, Заро, Беро, Сиро* итд.. разлажући наше презиме *Бурић* од основе *Бу-* + суфикс - *Р* - + *А* (Бу-р-а), које сматра нормалним хопокористиком од сложеног словенског антропонима *Будимир* или *Будислав*.

Међутим, широка ареална разгранатост ове основе на нашем тлу говори у прилог постојању ишчезлог личног имена **Бурислав* или **Буримир* које у својој основи има исти глагол *(irasci)* као и у личним именима *Срдан* или *Срђан*. Уп. примере у другим словенским језицима. У пољском: *Bm* (1494. године), *Bura!* (1262), *Burav* (1499), *Burczak* (1423), *Burczko* (1424), *Burek* (1425), *Buren* (1480); бугарски: *Буран, Бурачев, Бурен, Буриков;* руски (топоними): *Буроео, Бурухино, Бурилино, Бурилово;* патроними: *Буровлев, Буруха, Бурухан;* чешки: *Bnrak;* доњолужички: *Bur, Blink, Buriš, Burko, Buro.* Сви ови примери упућују на непотврђено лично име **Бурислав* и његово одсуство у словенским ономастиконима управо указује на древну старину.

- *Бура:* презиме забележено у Шибенику у XV веку; код католика у Босни 1743. године; у Невесињу (Херцеговина): у полису становништва Хрватске 1948. најбројније око Шибеника, на острвима Раб и Корчула, код Ријеке, Сплита, Дрниша и Бенковца. Идентично је са личним именом *Бура* потврђеним у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Буранов:* регистровано у Футогу (Бачка) 1793. године. Од непотврђеног антропонима **Буран.*

- *Бурановић:* само на Ријеци (један становник). В. *Бураноо.*

- *Бураг.* у Дубровнику и у селу Мркови (Бока Которска). Идентично са непотврђеним личним именом **Бурат.*

- *Буратовић:* на острву Хвару, околина Дубровника, Имотског и Задра у Хрватској.

- *Бураћ:* забележено у селу Черигају у Херцеговини. Једнако је са личним именом *Бураћ* које налазимо у Зети 1550. године. Ареал овог суфикса упућује можда на друго решење, али основа је свакако *Бур-*.

- *Бурачић:* код католичког становништва у Босни *(Burascich)* 1743. године; околина Славонске Пожеге у Хрватској. Основа: лично име *Бурач* које налазимо само у приручнику Јована Пачића из 1828. године.

- *Бурек:* у селу Думанцу код Високог у Босни; у Љубињу, Грабљу и Кацавици у Херцеговини; у Хрватској: околина Златара, Клањца, Ђакова и Ђурђевца. Ово презиме има двоструку етимологију. Примери из Босне и Херцеговине једнаки су турској позајмици *бурек* у значен>у *пита од меса (börek),* а примери из Хрватске идентични су са кајкавским личним именом **Бурек (<*Бурислав).*

- *Бурековић:* савремено презиме у Тузли (Босна); у Хрватској нефреквентно, само у Самобору и Славонском Броду (пет становника). За порекло види *Бурек.*

- *Буретић:* околина Огулина, Пазина и Славонског Брода у Хрватској. Основа: лично име **Бурета*.

- *Бурило:* у Хрватској код Сиња и Осијека. Једнако је са личним именом *Бурило* које је недавно потврђено само у Црној Трави у Србији.

- *Буриловић:* околина Дрниша, Винковаца и Сплита у Хрватској.

- *Бурин:* у Осојнику крај Дубровника 1672. године; породични надимак у Жабл>у (Бачка); у полису становништва Хрватске 1948. године: околина Дубровника и Задра. В. *Бура*.

- *Бурина:* у Дубровнику у XVI веку; у селу Љубињу и Котезима у Херцеговини; савремено презиме у Мостару; у Хрватској - околина Златара и Копривнице. Уколико није једнако са антропонимом **Бурина*, вероватно од личног имена **Бурин*. Уп. топоним *Буринце* на Косову, *Бурине* у Црној Гори у XIV веку, *Бурини*- топоним код Бакра на Приморју, *Burinovo у* Словенији.

- *Буринић:* само у селу Иванчици код Јастребарског у Хрватској (два становника).

- *Буринчић:* презиме у Србији из 1881. године, од облика **Буринац*.

- *Бурић:* забележено у Болуну (Истра) у XVI веку; 1587. године у Шибенику; 1651. у Славонској војној граници; у Сомбору (Бачка) 1743. године; у Кранчићима, Пресмету, Дружиновићима и Зеници у Рами (Босна); братство у Црној Гори; у Гласинцу (Босна); у Петровом Селу (Неготинска Крајина); у Хрватској необично високе фреквенције, расуто по целој Републици. Уп. катун *Бурев До* у Пиви. В. *Бура*.

- *Бурка:* муслиманске породице у Високом, Рајчићима, Моштру, Хаџићима и Хлапчевићима код Високог у Босни. Однако са непотврђеним антропонимом **Бурка*.

- *Бурковић;* савремено презиме у Дервенти у Босни, од антропонима **Буркан*.

- *Буркић:* презиме у Купрешком пољу у Босни. Од личног имена *Бурко* које има само савремене потврде.

- *Буровац:* савремено презиме у Београду. Од личног имена *Буро* (потврђено недавно у Ровцима у Црној Гори и у Горњим Бранетећима у Србији као хипокористик облика *Добросав)*. Уп. топоним *Буровац* и *Бурово* у Србији.

- *Буровић:* забележено као презиме трговца из Пераста 1754. године; будвански сердар у време Његоша; у селу Белосавцима у Шумадији.

- *Буројевић:* околина Нове Градишке и Новске у Хрватској. Од личног имена **Бурое*. Уп. село *Буројевићи* у Србији.

БУРАГОВ

Породични надимак у селу Добрици (Банат). Од речи *бураг* у значењу *трбух код животиња и људи* која је румунског порекла и нема везе са антропонимијским кореном *Бур-,* како то тврди Иоан Патруц. Настало је асоцијацијом на велики, истакнути трбух носиоца. Уп. топоним *Бурађа* на Златибору који би могао бити од исте основе.

БУРАЗЕР

Забележено у полису Срба у Будиму 1706. године; у Хрватској: околина Шибеника, Сплита, Бјеловара и Нашица. Једнако је са турским апелативом *буразер (birader)* у значењу *брат*. Уп. презиме *Буразеровић* у Бјелопавлићима и Пиперима у Црној Гори. Облик *Буразовић* у околини Нове Градишке у Хрватској носи у својој основи скраћену форму *бураз* од постојеће именице *буразер*. Уп. и презиме *Буразор* код Костајнице у Хрватској.

БУРБУРАН

Регистровано на острву Лошињу и Ријеци. Од италијанског придева *bnrbero* у значењу *осоран, груб.*

БУРГИЈАШ

Презиме у Високом и Озровићима у Босни. По свој прилици да се односи на ковача, јер је то у Високом ромска породица. Међутим, у Станишићу (у Бачкој) ово презиме постоји од 1772. године, па се вероватно односи на надимак који се приписује вештом, лукавом човеку.

БУРГИЈИН

У селу Клокот у Србији; у Алибунару (Банат). Основа: турска позајмица *бургија (burgii)* коју у нашој речничкој литератури пратимо од 1750. године. Уп. презиме *Бургин* (од *Бургијин) у* Бачком Моноштру 1772. и Ковшъу (Бачка) 1779. године; у Хрватској код Белог Манастира и Сења.

БУРГИЋ

Забележено у Бачком Моноштру 1772; у Сентандреји (Мађарска) 1876. године; у Блацу (Топлица - Србија); савремено у Сремским Карловцима и у Београду. Поред свог основног значења *свердло,* реч *бургија* има и развијену фразеолошку метафорику која се може свакако применити и на ово презиме. Уп. пословицу: „Пара врти где бургија неће", или врањску изреку са друкчијом семантиком: „Увек по једна бургија има да врти" коју Хаци-Тодор Димитријевић објавшњава да „човеку увек нешто мора да ствара непријатности". Уп. и породични надимак *Бурга (Бургини)* у Жабљу (Бачка).

БУРДУК

Забележено код Васојевића у Црној Гори; у селу Врбово код Врања у Србији. Сложено од албанске речи *bnrr* (човек) и латинске речи *thtx* (војвода). Уп. микротопоним *Бурдуков чукар* у селу Мировјце код Врања у Србији, као и глагол *бурдуковати* у Црној Гори у значењу *лудо се проводити.*

БУРДУЛИЋ

Регистровано у Алибунару у Банату. Основа: румунска дијалекатска реч *bnrdulan* у значењу *трбоња, човек са истакнутим трбухом.* Уп. румунске облике: *Burdidan, Burdulea, Burdiilescu.*

БУРЗ-

- *Бурза:* савремено презиме у Ливну (Босна); у Хрватској код Книна и Винковаца. Свакако је у вези са румунским апелативом *bnrzaim* у значењу *бумбар.* Уп. породични надимак *Бурза* у Смедеревској Паланци.
- *Бурзан:* братство у Дражевини у Црној Гори.
- *Бурзановић:* у Хрватској само један становник у Дубровнику.
- *Бурзелић:* савремено презиме у Новом Саду: у Хрватској - околина Нове Градишке и у Загребу.
- *Бурзић:* у Варошкој Ријеци и Мразовцу у Поугъу (Босна); у Купресу (Босна); у Хрватској нефреквентно: код Гарешнице, Слуња и Сиска (шест становника).

БУРИВОДА

Презиме забележено у околини Славонске Пожеге у Хрватској. Сложено је од глагола *бурити - мокрити; цурити* и именице *вода.* Судећи по глаголу, овај надимак представлю свакако увредлэиву метафору везану за човека болесне бешике. Уп. пољски патроним *Niebur* из XVIII века, који би могао бити у вези са овим нашим примером.

БУРМА*

У селу Дреновцу (Мачва) 1829; у селу Гочу (Србија) 1833. године; у Хрватској: око Сплита, Макарске, Осијека и на острву Вису. Идентично је са личним именом *Бурмаз* које је албанског порекла *(bitrr-* човек *vimadh* - велики) и први пут се помиње у Браничеву 1476. године. Узгред, и један од момака кнеза Милоша звао се *Бурмаз.* Уп. облик *Бурмазовић* који налазимо код Стопа у Херцеговини већ 1300. године и код Горњег Милановца у Србији 1476. године.

БУРТ-

- *Буртановић:* у селу Велика Врбица (познати и као *Буртешћи),* и у Подвршки у Неготинској Крајини. Долази од румунског апелатива *buna* у значењу *велики стомак,* а исту реч срећемо *(бурта)* и у Ковачевцу у Шумадији. Уп. румунске облике: *Buna, Burtacu, Burtan, Burcea, Burcescu.*
- *Буртина:* у селу Бетини на острву Муртер.
- *Буртић:* у селу Глоговици (Неготинска Крајина).
- *Бурћа:* у селу Србову (Неготинска Крајина).

БУРХАН

Презиме забележено у Високом у Босни. Овај облик има занимљиву етимологију. Српска и хрватска реч *бурфан* (потврђена у Ристић-Кангргином „Речнику српскохрватског и немачког језика") у значењу *ждероња* преузета је из румунског лексикона у коме гласи *bnrdulian* коју Д. Гамулеску реконструише као **burfan.* Међутим, овај босански патроним почива управо на румунском *Burdii-Iwn,* а не *бурфан,* у коме се губљење интерслоговног -с/г;- може објаснити краткоузлазним акцентом на првом слогу. Румунско значење *велики трбух* упућује на надимак.

БУТ- (<Будимир, Будислав...)

- *Буташ:* савремено презиме у Београду, без паралела у другим крајевима. Једнако је са непотврђеним личним именом **Буташ (<Будимир).*
- *Бутина:* у Беркасову (Срем); у Опову (Банат) у XVIII веку; савремено презиме у Топуском и у Зеници; у Хрватској: околина Слуња, Карловна, Нове Градишке, Вргинмоста и Кутине. Од личног имена *Бутин* (1582. године) или **Бутина.*
- *Бутинић:* на острву Брачу 1574; у Шибенику 1584. године.
- *Бутиновић:* нефреквентно у Хрватској, код Вуковара, Винковаца и у Загребу (четрнаест становника). В. *Бутина.*
- *Бутић:* околина Задра, Двора, Врбовца, Славонске Пожеге и у Загребу. Од личног имена *Бута* потврђеног 1222. године.
- *Бутко:* у Хрватској: код Доњег Михол>-ца, Шибеника, Златара и Иванца. Идентично је са личним именом *Бутко* које је латиничком графијом 1144. године написано као *Bndico,* а ћириличком *Боудько* и *Боутько* 1330. године.
- *Бутковић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330; у Шибенику 1560; 1698. код ускока у Црној Гори; у Лини око 1686. године; у Хрватској врло фреквентно. Уп. топониме *Бутковец* код Новог Марофа у Хрватској: *Бутковић Долац* код Сиња, *Бутковићи* код Фоче, *Бутково* код истог места.
- *Буторац:* у селу Краље у Поуњу (Босна), пореклом из Лике; у Хрватској необично фреквентно. Основа: непотврђено лично име **Бутор (<Бут-ор* као *Вит-ор, Кос-ор* и ел.). Уп. микротопоним *Буторовина* у Никшићком пољу у Црној Гори.
- *Буторкић:* у селу Породину у Пожаревачкој Морави, пореклом из Црне Горе. Од непотврђеног антропонима **Буторко.*
- *Буторовић:* на острву Вису 1675; у Ужицу 1861. године; у полису становништва Хрватске 194<S. године најбројнији на острву Вису, Брачу и у Загребу. В. *Буторац.*
- *Буторчић:* забележено у Славонској војној граници 1556. године. Од облика *Буторац.* В. *Буторац.*

БУТР-

- *Бутрић:* регистроваио у Богатићу у Мачви 1829. године; савремено у Београду, Смедереву и Иванграду; у Хрватској само један становник у Загребу. Од личног имена *Бутра* које је недавно потврђено у Чачку и као породични надимак у Остојићеву (Банат). Непозната етимологија.
- *Бутрица:* забележено у Дубровнику.
- *Бутришић:* у Шибенику, 1380. године.
- *Бутровић:* презиме једног од најамника у служби Венеције 1655. године; у Хрватској само на острву Лошињу (један становник). Уп. надимак *Бутро* у селу Поповну (Барања).

БУТУР-

Очита антропонимијска основа, али је етимологија несигурна. Најме, још је у своје време Петар Скок македонску речицу *Бутурец* објаснио преко румунског апелатива *Butoarä - рупа у дрвету,* па и нашу реч *бутурницу* (тамница), али је тешко разумети да се ова иста основа јавља и као антропоним.

- *Бутурац:* код Чазме, Гарешнице, Ђакова, Вуковара, Винковаца и Славонске Пожеге. Од личног имена *Бутур* потврђеног у Зети 1477. године.
- *Бутурић:* само у околини Задра у Хрватској.
- *Бутуров:* породични надимак у Добрици (Банат).
- *Бутуровић:* забележено у селу Мокрању у Неготинској Крајини.

БУЂКАЛО

- *Буђкало:* презиме у селу Ватину (Банат). Вероватно је надимачког порекла судећи по фразеологизму„хватати неког на буђкало", који се односи на рибу сома или шарана и који се идентификује са глупим л>удима.
- *Буђкалов:* забележено у Чуругу (Бачка) 1756. године; породични надимак у Жабљу (Бачка).
- *Буђкаловић:* у Хрватској само у Дању И код Осијека (једанаест становника).

БУХА

- *Буха:* у селу Бојнику код Сарајева, пореклом из околине Невесиња; у околини Невесиња у Херцеговини; савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској око Нашица, Белог Манастира и Ораховице. Поистовећено са именицом *буха* и настало асоцијацијом на ситног, малог човека. Уп. микротопоним *Буха* на острву Корнату који П. Скок сматра „хумористичким". Уп. и надимак *Бувац* у Смедеревској Паланци.
- *Буханић:* само у селу Келемену код Вараждина (Хрватска). Од непотврђеног надимка **Бухан.* Уп. и кајкавско презиме *Буханец* код Чаковца.
- *Бухач:* забележено у Херцеговини; у Хрватској: на острву Корчули, код Нове Градишке, Новске, Дубровника и Чаковца. В. *Буяч.*
- *Букин:* регистровано у попису Срба у Будиму 1706. године.
- *Бухић:* грана братства Кумпреса у Глухом Долу у Црној Гори; у Хлапчевићима и Трамошнику код Високог (Босна). В. *Буха.*
- *Буховац:* забележено код ускока у Црној Гори 1696. године. Уп. топоним *Бухово* у Херцеговини, са историјском потврдом из 1460. године.
- *Бухолов:* само у Трстеном и Орашцу крај Дубровника. Очити надимак сложен од речи *буха* и поствербала глагола *ловити.* Настало је асоцијацијом на бесмислену радњу и упућује на човека нерадника и дангубу.

БУЦАЛО

Забележено у селу Чатрња у Бјелајском пољу, досељени од Пађела у Далмацији; у Шиповљанима и Трнинића Бријегу (Унац, Босна); у Кошеву код Сарајева; у Хрватској: околина Книна, Славонске Пожеге и Осијека. Надимак, који као и већина оваквих конструкција на *-ло,* има подругљиви призвук. Постао је од глагола *буцати* у значењу *губиги узалуд* яреме; *причати којештз.*

БУЧ- (<Будимир, Будислав...)

- *Бучан:* забележено у селу Кочетину у Пожаревачкој Морави; у Хрватској: код Сплита, Пазина и Карловца. Идентично је ча непотврђеним антропонимом **Буч--ан (<Будимир).*
- *Бучановић:* околина Ђакова и Осијека у Хрватској. Уп. хидроним *Бучановац* у Горњем Подрињу.
- *Бучевац:* у селу Бријешћу код Сарајева: у Кривој Ријеци на Златибору. Од личног имена *Буч* посведоченог у XIII веку. Уп. топоним *Бучевци* код Отоке у Босни.
- *Бучевић:* очинство у неубициранom селу Котлевцу код Ужица из 1476. године; у Шибенику у XVI веку; у полису становништва Хрватске 1948. године: околина Сшьа и Дрниша.
- *Бучинић:* само у селу Козаревцу код Ђурђевца у Хрватској. Од антропонима *Бучин* потврђеног 1393. године. Уп. топониме *Бучин у* Македонији и *Бучиновић* код Сребренице у Босни, као и *Бучинце* код Прокупља у Србији.
- *Бучинчић:* забележено у Дубровнику у XIV веку; од облика *бучинац.*
- *Бучић:* код Шибеника 1414. године; на острву Вису 1675. године; код католичког становништва у Босни 1743. године; у полису становништва Хрватске 1948. године највише у околини Задра, Лабина, Ријеке, Сплита и на острвима Вису и Корчули. Од антропонима **буч* или је идентично са личним именом *Бучић* из 1330. године. Уп. *Бучић,* село код Прокупља, *Бучићи* код Дувна, Мостара. Јајца и Травника, *Бучиће,* неубицирано село у Лиштици, са потврдом из 1468. године.
- *Бучко:* у околини Вуковара у Хрватској. Једнако је ча личним именом *Бучко* (Зета, 1455. године).
- *Бучковић:* фреквентно у околини Ријеке (Хрватска).
- *Бучовац:* забележено код католичког становништва у Хрватској 1743. године. Од личног имена **Бучо (<Будимир).*
- *Бучовић:* у Рачи и Заовинама у Горњем Подрињу у Србији.

БУЧУК

Савремено презиме у Зеници и Мостару; у Хрватској нефреквентно: у околини Прегради, Дубровника и у Загребу. Од турске речи *bu<;uk* у значењу *половина* и настало је асоцијацијом на човека ниског раста. Уп. бугарско презиме *Бучуков* и наше *Бучукар* у Грачацу и Отроцима у Подибру.

БУЏИНАЦ

Презиме у селу Моштаници код Врања у Србији; у селу Ошљану (Тимок); породични надимак у Мокрину (Банат). У основи је турска реч *буца (buai)* која има више значења, али за ову прилику је најприкладније *батина,* јер се очито ради о надимку. Уп. презиме *Буџић* у селу Доње Штимље у Белици (Србија), пореклом из Топлице и у Јунковцу и Великој Плани у Јасеници (Србија).

БУШ- (<Будимир, Будислав...)

-Буша/с, презиме забележено у Опову у Банату 1768. године. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Бушак (<Будимир).*
- *Бушаковић:* забележено у Луговету (румунски Банат) 1789. године.

- *Бушалић:* околина Макарске у Хрватској. Основа: непотврђени антропоним **Бушал.*

- *Бушанић:* нефреквентно у Хрватској, само на острву Лошињу и у околини Бјеловара (девет становника). Од личног имена **Бушан.*

- *Бушановић:* забележено у селу Глушцу код Шагтца 1809. године; у селу Лозовику, пореклом из Лесковца.

- *Бушатовић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; презиме код босанских Хера, по предагьу пореклом из Никшића. Уколико није албанског или румунског порекла, како то тврде неки аутори, овакав облик могао би се извести на основу словенског језичког материјала од личног имена *Бушат* које је потврђено 1330. и 1455. године у Зети.

- *Бушац:* околина Шибеника и у Загребу. Једнако са непосведоченим антропонимом **Бушац.*

- *Бушевац:* старо презиме рода Штака у Врелу Босне који су пореклом из Херцеговине. Основа: лично име **Буш (<Будимир].* Уп. топоним *Бушевић* код Кулен Вакуфа у Босни.

- *Бушетић:* у Рековцу (Србија). пореклом из Беласице - постоји предање да су презиме добили због тога „што им је неки стари обушио уши". Основа: непотврђено лично име **Бушета.*

- *Бушилов:* забележено у селу Јасенову (Банит). Основа: непотврђени антропоним **Бушило.*

- *Бушин:* у селу Калазу (Мађарска) 1803. године; у Јабуци, Великом Гају и Кусићу (Банат); у Дон>ем Павловцу код Врања (Србија); у Сентомашу (данас Србобран) у Бачкој 1806. године. Од личног имена *Буша* које је залажено тек крајем XIX века.

-*Бушина:* у селу Рачи (Горње Подриње). В. *Бушин.*

- *Бушинац:* у селу Стрешак (Пол-аница, Србија). В. *Бушин.*

- *Бушиновић:* носиоци забележени као старинци у селу Лончанику у Ваљевској Тамнави.

- *Бушић:* у Бољуну (Истра) у XVI веку; у Загребу 1603. године; презиме једног од венецијанских најамника из 1644. године; у Барајеву, пореклом из Новог Пазара; у Калазу (Мађарска); у селу Дал>оку у Барањи; у Ракитни и Радешинима (Херцеговина); у Растичеву (Купрешко поље), пореклом из Ракитне у Херцеговини; у Бакионици код Ужица; у Топлици (Србија); у Хрватској фреквентно у околини Имотског, Жупање, Сиска, Крижеваца, Белог Манастира, Нове Градишке, Винковаца, Метковића, Ђурђевца и Ђакова. Од личног имена *Буша* или **Бушо.*

- *Бушко:* само у околини Дубровника. Једнако је са непотврђеним антропонимом *Бушко.*

- *Бушковић: у* Зети, пореклом из Врањине; у Хрватској код Дубровника.

В

ВАБИЋ

Забележено у селу Османлије у Купрешком пољу, пореклом из Далмације; у Хрватској нефреквентно, само у Осијеку и Загребу (шест становника). Основа: непотврђено лично име *Вабо* од хришћанског антропонима *Фабијан.*

ВАБОГЛАВИЋ

Презиме у Славонској војној граници из 1644. године. Први део сложенице је неразумљив. Помисао на антропонимијску основу *Ваб- (<Фаб-)* отпада, јер у оваквим конструкцијама први сегмент увек представлю конкретне именице.

ВАВИЋ

Савремено презиме у Бору (Србија), Никшићу (Црна Гора), Крњеву, пореклом из Тимочке Крајине и Косовској Митровици. Нема паралела у Хрватској. Основа: лично име *Вава* које представлю хипокористик сложеног имена *Славољуб* или *Славомир* или од хришћанског антропонима (ретког у нашим документима) *Вавила.* (Уп. лично име *Вавлиј* код Рудника у Србији 1559. године.)

ВАГ-

Врло необична антропонимијска основа коју је тешко етимолошки објаснити. Поред многобројних значења везаних за инструмент *вагу* (<нем. *wage),* једини слаб семантички траг видим у глаголу *вагати* у значењу *клатити се у ходу, гегати се.* У том случају би се овакав корен, уколико није нешто друго у питању, могао схватити као надимак од овог глагола.

- *Baruti',* забележено у селу Врчину крај Београда. Пореклом из околине Призрена, а рођаци су им и Кнежевићи које зову и Белопољци, јер су дошли из Бела Поља, „а Вагиће укоревају као Грке - тврде пазар као Грци". У Хрватској, у околини Книна и Подравске Слатине.
- *Вагo:* околина Вуковара и Сиска у Хрватској.
- *Вагурић:* савремено презиме у Новом Саду. Нема паралела у Хрватској.
- *Вагушић:* забележено у Крагујевпу 1829. године.
- *Важић:* савремено презиме у Сарајеву, Београду и у Реснику крај Београда: у Маријином Мајуру у Војводини од 1920. када су пресељени из Далмације (село Врљике); у Рашићанима у Херцеговини, стариком из Котора, „живјели су на Ржаном, па су ради неког турског зулу-

ма једни побегли у Босну, а други у Дувно. Други причају да су они из Црне Горе дошли у Котор"; у Хрватској: околина Вуковара.

ВАЧЛИЋ

Забележено у Бјелопавлићима у Црној Гори. Основа: фреквентно муслиманско лично име *Фазлија у* значењу *добар; заслужан.*

ВАЛ- (<Басилиј[е]</Заа/loy)

-*Вајин:* забележено у Банату 1796. године. Од личног имена *Ваја (<Василије)* које има само савремене потврде.

- *Вајић:* у Опову (Банат) у XVIII веку; у Футогу (Бачка) 1725; у Старим Бановцима (Срем) 1766. године; савремено презиме у Београду и Крушевцу; у Хрватској: околина Сплита и Вировитиие.

- *Вајкић:* презиме у Србији у XIX веку, од хипокористика **Вајко.*

- *Вајковић:* забележено у Буђановцима (Срем) 1736. године.

- *Вајовић:* савремено презиме у Београду и у Ужицу.

- *Вајчић:* у селу Карановци код Дарувара у Хрватској 17(12. године. Од непотврђеног облика **Вајац.* Уп. антропоним *Вајчета* из 1525. године.

ВАКИР

Забележено у селу Бурађи на Златибору. Представља, у ствари, муслиманско лично име *Факир* у значењу *мислилац.* Уп. савремено презиме *Вакиревић у* Београду.

ВАКТАРИЋ

Регистровано у околини Копривнице и Винковаца у Хрватској. Долази од незабележене немачке речи *вактар (Wächter) у* значењу *стражар.*

ВАЛ- (<Хвалимир, Хвалислав)

- *Ваљак:* фреквентно у Хрватској код Крижеваца, Златара, Пакраца, Чазме, Зелине. Сиска, Јастребарског, Лудбрега и Вараждина. Представлю, у ствари, антропоним **Хваљак (<Хвалимир...)* који није потврђен у нашем ономастикону.

- *Ваљаковић:* забележено у селу Каћона (данас у Мађарској) 1715. године. *(Valyakßvics).*

- *Ваљан:* околина Ријеке у Хрватској; од непотврђеног антропонима **Ваљан (<Хвал-јан <Хвалимир).*

- *Ваљев:* забележено у селу Лаћарку код Сремске Митровице 1765. године. Основа: лично име *Хвал* које се први пут спомшье 1076. године.

- *Ваљевић:* савремено презиме у Београду.

- *Ваљетић:* забележено у околини Славонског Брода и Ћакова у Хрватској. Од личног имена **Валета (<*Хналета).*

- *Ваљин:* само на острву Угљану код Задра у Хрватској. Идентично са непотврђеним антропонимом **Хваљин.*

- *Ваљковац:* само у околини Славонског Брода (четири становника). Од личног имена *Ваљко (<Хваљко)* потврђеног у Браничеву 1467. године.

- *Ваљковић:* усамљено у нашем ономастикону, јер је залажено само у Пули (два становника).

- *Ваљовић:* забележено крајем XIX века у Србији. Од личног имена **Ваљо (<Хвалимир).*

ВАЉАЛО

Забележено у околини Дубровника у Хрватској. Очигледни надимак везан за глагол *каљати* који има више значења у нашем језику, али за ову прилику највише одговара *превртати се лежећи.*

ВАЉАР

У селу Биоска код Ужица и у селу Градац у Лепеници (Србија). Идентично је са именицом *ваљар* у значењу *ваљавичар, власник ваљаонице сукна.* Уп. презиме *Ваљарепић* у селу Четереже (Пожаревачка Морава), пореклом са Косова; у Блацу и Брусу у Србији.

ВАЉУШАК

У селу Гај (Банат). Надимак једнак са именицом *ваљушак* у значењу *врста колача* (од глагола *вал,ати),* настао асоцијацијом на изглед ухрањеног човека. Уп. презиме *Ваљушкин* у Алибунару (Банат).

ВАРАГИЋ

У селима Бијела Река и Сјеништа на Златибору, пореклом „са Лима"; у Кривачи (Горње Драгачево), „чукундед Варага дошао са Лима пре 150 година"; у селу Трнави (Јасеница, Србија), пореклом из села Вараге крај Новог Пазара; у Ибарском Колашину, пореклом из Старе Рашке. Основу овог презимена чини турска реч *варак (varak).* Прелазак сугласника К у Г није непознат у турским позајмицама, уп. *ћајае<гајде. kargi<raprMJa, хаг!а<шаргија* итд. Надимак *Варага* је, према томе, постао од поменуте турске речи са финалним сонаризованим сугласником + наш суфикс *-а.* Семантички би одговарао нашем антропониму *Златко.* Уп. топоним *Вараге* (који упућује на посед ове породице) код Косовске Митровице и Лебана. Уп. и савремено презиме *Вараглић* у Београду од турског придева *варакли* у значењу *позлаћен,* коме потпуно одговара облик *Вараклић.* такође у Београду.

ВАРАДИНОВИЋ

Савремено презиме у Младеновцу крај Београда. Једно од ретких презимена које у својој основи има топоним. Најме, врло су бројни облици који упућују на ктетике, као што су Ресавац, Темеринац, Банатски и ел., али су, понављам, ретка презимена са типичним патронимијским суфиксом *-овић, -евић.* У овом случају ради се, вероватно, о топониму *Варадин* код Новог Сада који је некада гласно без антропонимијског сегмента. Међутим, презиме *Нарядим,* које налазимо у околини Вараждина и Новске у Хрватској, постало је од мађарског iiосесивног облика *Varadi* коме је, углавном због деклинације, придодат сугласник Н. (Презиме *Варађан* у Вршцу упућује на румунски изворник *Varadinnu.)*

ВАРАУНАЦ

Презиме забележено у селу Доња Каменица у Заглавку (Србија). Основа: етник **Вараун* од првобитног облика *Фараон* којим су називали Роме због веровања да су пореклом из Египта.

ВАРДАГИЋ

У селу Засавици у Мачви 1829. године. Moryhe је да је сложено од глаголске основе *вардати* (<ит. guardare) и турског патронима *Агић.* Уп. ипак и презиме *Вардалић* у Славонској војној граници 1653. године.

ВАРЕНИКА

- *Вареника:* забележено у Темерину 1720, Ковшьу 1783. и у Мошорину 1791. године (сна три места у Бачкој); у Хрват-СКОЈ код Чазме и Грубишног Поља. По својој семантики ово презиме припада „кулинарским", јер је једнако са именицом *вареника* у значењу *варено* или *тек помужено млеко.*
- *Вареникин:* у Ковиљу (Бачка) 1762.
- *Вареникић:* у Ковшъу 1763. године.
- *Варениковић:* савремено презиме у Травнику у Босни.
- *Варенина:* савремено презиме у селу Триљ у Хрватској. В. *Вареника,* јер је *Каренина* синоним ове речи.
- *Вареничић:* забележено у Темерину 1743. и Ковиљу 1765. (оба места у Бачкој).

ВАРИКАША

Забележено у Задру 1240, Трогиру 1277. у Шибенику 1297. године; стариначка породица у селу Вратло у Херцеговини. Императивна сложеница састављена од глагола варите и именице *каша.* Семантика је у директној вези са фразеолошким обртом *сварити некоме кашу* у значењу *преварити, обманути.* Судећи по микротопониму *Варикашин до* у Црној Гори, овакав, врло стари надимак постојао је и у тој Републици. Презиме *Варикаша* је у језичкој свести наших предака означавало *преваранта, непоузданог човека.* Презиме *Кашић* могло је постати и на овај начин (губљењем првог дела сложенице), али и од надимка *Каша* који је сачуван у руском ономастичком систему. Уп. и руски надимак *Кашевар* који је 1545. године носио један сељак из Новгорода.

ВАРИЋАК

Забележено у Хрватској војној граници 1686. године (носилац пореклом из Лике); у околини Удбине у Хрватској 1712. године; у селу Бешки (Срем) 1780; у Старој Пазови (Срем) 1778. године; у Хрватској 1948. године: код Винковаца, Пакраца, Коренице, Слуња, Перушина и Кутине. Презиме, у ствари, представлю надимак, јер је *варићак- дрвени суд који служи KUD мера.* Уп. презиме *Варићаковић* у Банату из 1686. године, као и брдо *Варићак* у селу Поља (Рама у Босни).

ВАРИШЧИЋ

Савремено презиме у Коњицу у Херцеговини. Основа: облик **Варисан* у чијем је корену муслиманско лично име *Варне* (<ар. *warit)* у значењу *наследник.*

ВАРЈАЧА

Савремено презиме у Бањалуци. Једнако је са именицом *варјача* (кашика за мешање при кувању), те га по својој семантици можемо сматрати „кулинарским." Облик *Варјачић* има и хронолошке потврде: забележено је у Бихаћу 1493, Шибенику 1672. *(Vargliacish)* и Беочину (Срем) 1855. године; затим, у селу Драгобрађи где се сматрају старинцима (Лепеница, Србија); савремено у Сарајеву; у Хрватској најбројније око Крапине, Прграде, Чазме, Бјеловара и Доњег Михољца.

ВАРНИЦА

Забележено у манастиру Раиновцу у Србији у XVIII веку; у Шибенику у истом веку; у Чанаду (Банат) 1720, у Ужину 1837. године; у Хрватској: околина Сиња, Шибеника, Жупање, Ђакова, Нашица и Вировитице. Презиме је идентично са именицом *варница* која се, поред осталих значења, везује за *преког човека, прзницу.* Уп. презиме *Варничић* у селу Ориолику (Хрватска) 1785. године; у Биновцу (Јасеница, Србија), пореклом из Груже; у Малој Моштаници крај

Београда, пореклом из села Диваца код Ваљева; савремено презиме у Малој Вашици (Срем), Београду и у Сарајеву. Уп. и облик *Варницки у* Пироту.

ВАРОШЧИЋ

Савремено презиме у Београду; у Хрватској код Нове Градишке и Славонског Брода. Од облика **Варошац* који у себи садржи реч *варош*)Мађарског порекла која се први пут појављује 1446. године. Уп. топоним *Варошовци* из 1380. године у Раваничком властелинству.

ВАРЦАКОВИЋ

Савремено презиме у Бањалуци. Основа: апелатив *варцак у* значењу *врста* чараре. Можда би се као паралела могао навести *Варцар* Вакуф (Мркоњић Град) у Босни.

ВАРЦИЈАЦ

Забележено у селу Читлук код Сокобање у Србији, где их зову „варцијски по томе што су пекли креч." Од речи **варција* која представлю хибридну конструкцију, од глагола варяга + турски суфикс *-џија.*

ВАТАВ

Презиме забележено код Крашована у Румунији. Основа: румунски апелатив *vătaf* у значењу *надзорник.*

ВАТАВУК

У Хрватској само код Дрниша и Сплита. Сложеница од глагола *хватати* и именице *вук.* Вук је у нашем патронимијском систему једна од најфреквентнијих основа која је у директној вези са представом хтоничне животиње за КОЈУ су везани многобројни претхришћански обичаји и култови.

ВАТКОВИЋ

Регистровано у Жумберку у Хрватској 1553. године; у Зајечару 1876. године. Основа: лично име *Ватко (<Хватко)* које налазимо у Трогиру 1274. године (Vactco, Filius veselco). Међутим, постоји и лично име *Ватомир* које је потврђено само једном у Српском Итебеју (Банат) 1Х64. године. Уп. ипак и антропоним *Ватол* из XVI века у Поменику манастира Беочина.

ВАТОВАЦ

Нефреквентно у Хрватској, само у Ријеци, код Лабина, на острвима Корчула и Раб (десет становника). Основа: непотврђено лично име *Ват (<Хват).* Уп. и кајкавско презиме *Ватовец* код Подравске Слатине, Ријеке, Сплита и у Загребу (осамнаест становника). Уп. и презиме *Ватовић у* Дубровнику и код Метковића у Хрватској.

ВАТРА-

- *Ватраљ:* забележено 1715. године код Суботице у Бачкој; у Сомбору 1744, Бачком Моноштру 1770. и Сентивану (данас Деспотово) 1793. године (сви у Бачкој). Идентично је са апелативом *ватраљ* у значењу *гвоздена лопатица за преношење жара,* али која у делу Хрватске значи и *онај који у сну целу ноћ* луга, *месечар.*

- *Ватраљев:* забележено у Моноштру 1772. и Сомбору 1796. године.

- *Ватреиаю.* савремено презиме у Сарајеву. Идентично је са именицом *ватрењак* у значењу *прек, жустар човек.*

- *Ватреш:* у селу Рибиоци у Србији. „Име су наподно добили по томе што је неки паша спалио Рибиоце, те су кмето-

ви који су ту живели прозвали Ватреши." По свој прилици, од надимка *Ватреш* које би морало имати слично значење као и претходни пример.

- *Ватрић:* забележено у Славонској војној граници 1606. године; савремено презиме у Сарајеву. Од надимка **Ватра у* значењу „ватра жива".

- *Ватрица:* презиме у племену Дробњака у Херцеговини о коме је сачувана следећа легенда: „У Дробњаку су Маловићи били чивчије Смаил-бега Ченгића, с којим је прадјед пријатељевао. Кад се је неки Стјепан Ватрица оженио лепом девојком, Јован то јави Смаил-аги. Смаил-ага крене са тридесет Гачана кући Стјепановој, који је био на планини. Жена му била у колиби и радила о млеку. Турчин на врата, она врисне, нож у руке, па кроз Турке Стјепану. Побуне онде чобане и навале на Маловиће, и Јован побегне." Презиме је, као и претходно, у вези са плаховитим карактером носиоца.

ВАЧИЋ

Записано у Славонској војној граници 1644. године; у Иригу (Срем) 1736. године; у Хрватској само у околини Славонског Брода. Од непотврђеног личног имена **Хватац*.

ВАЦИНА

Савремено презиме у Добоју у Босни. Презиме припада митолошком слоју, јер се у његовој основи налази турска реч *ваца у* значењу *баук којим плате дену*. Уп. *Бауковић*.

ВЕВЕР-

Прасловенска реч *веверица (*vevem-a)* по својој морфолошкој структури представлю деминутив непотврђене форме **Вевер*. Њу управо налазимо само у патронимици.

- *Вевер:* презиме код Крижеваца и Вараждина у Хрватској. Идентично је са непотврђеним прасловенским апелативом **vever*.

- *Веверац:* савремено презиме у Београду. Уп. кајкавски облик *Веверец* код Доње Стубице, Ђакова и у Загребу.

- *Веверица:* савремено презиме у селу Локве (Банат). Идентично је са именицом (зоонимом) *веверица* (Scivrus vulgaris).

ВЕГО

Забележено у селу Грабовини у Херцеговини; савремено презиме у Мостару; у Хрватској нефреквентно, само у околини Винковаца и у Загребу (десет становника). Ако се изузму примери са основом *Вег-* које налазимо у Хрватској и коју можемо према ареалу повезати са мађарским кореном *veg* у значењу *крај, конац* (уп., на пример, наше презиме *Наскрајкућин* према мађарском *Vegfalu),* ово херцеговачко презиме не можемо једноставно објаснити утицајем овог језика који ни у средњем веку није сезао до те области. Једину паралелу коју сам могао пронаћи и која ми се чини колико-толико подобна за поређење јесте реч *вега* која означава *слабо пшче* код Куча. Пре свега, треба рећи да основа *вег-* није словенска и да етимолошка решења треба тражити на другој страни. Није потребно посебно наглашавати да је у Херцеговини, као и у многим другим областима Југославије, било Влаха сточара чије трагове налазимо скоро на целом српском и хрватском језичком подручју. Оваква основа управо постоји у румунском ономастичком фонду која нам може помоћи у разрешавању порекла овог херцеговачког презимена. Међутим, ни у румунском, као и у нашем језику, ова основа није изразито фреквентна. Румунски ономастичар Јоргу Јордан, наводи само облик *vegiu* који преузима од Константинескуа и упућује на његова решења. Константинеску наводи три облика: *vega, vegea, vegiu* и повезује их са румунским апелативом *väga* у значењу *сељак*. Али, ни ова етимолошка солуција

не задовољава семантику нашег анализираног облика, јер је вага - *слабо пашче,* то јест пас који није живахан. који се не одликује снагом. Без икаквог двоумљења можемо рећи да ово није правилан пут ка решењу етимологије презимена *Него,* јер се семантика не подудара. Мишљења сам да данашњи румунски глагол *vcghea* има директне семантичке везе са називом пса у Кучима, као и са презименом *Вего.* Глагол *veghea,* најме, значи у овом језику *бдити, чувати, стражарити* и пореклом је од латинског апелатива *vigilia.* Придев *слаб* (пашче) не искључује овакво решење, јер је очито да је овде у питан>у *пас чувар.* Презиме *Вего,* према томе, носи у својој основи румунски (влашки) глагол *чувати, бдети* и слободно би се могло превести као *онај који бди, онај који чува* (стадо), другим речима - *пастир.*

ВЕДРИНА

Забележено у Славонској Пожеги 1721. године, а 1948. у околини Догье Дубице, Вараждина и у Загребу. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Ведрина* који у својој основи има придев *ведар (heiter, serenus)* Уп. чешко лично име *Vedro* као и наше савремено *Ведрян.* Уп. и презиме *Ведрић* код Задра у Хрватској, као и топоним *Ведрић* у Босни. (Узгред, у топонимији придев *ведар* означава и *мршаву, посну земљу,* јер само тако можемо објаснити топоним *Ведро Поље* у Поуњу у Босни.) Овој реткој антропонимијској основи треба прикључити и лично име *Ведрило (Vedrillo]* у Боки Которској које је датирано на граници XV и XVI века.

ВЕЋИЋ

Јединствено презиме без паралела у другим крајевима, забележено је у селу Кушиће са податком да су пореклом из Црне Горе. Основа: анатомски детаљ *већа* (вјеђа).

ВЕí-

- *Везенков:* забележено у Вршцу 1796. и у Ковину (Банат) у XVIII веку. Основу овог облика чини глаголски корен *вез- (*vez-),* на који је придодат суфикс *-енко.* Иначе, ово је презиме необично занимљиво, јер представлю митолошки реликт. Постало је од глагола *везати* који треба објаснити на семантичком плану, односно, открити какав се мотив крије у њему или, још тачније - шта се управо везује. Пре свега, треба навести све примере у нашем ономастичком систему са овом основом, као и из других словенских језика. *Веза* је женско име потврђено у Ченеју (Банат) 1780. године, а *Везанка* почетком XX века у Томашевцу (Банат); *Везиља* - женско име у Будиму код Срба 1715; *Везимир* - мушко име у Пешти потврђено 1841. године; *Везичево* - топоним код Пожаревца који у својој основи има лично име **Везич.* Затим. македонско презиме *Везенкоски,* бугарска лична имена *Везенко, Везно, Везьо;* чешко *Vcizač;* руско презиме *Вязель* из XV века, *Вязинин* (1578), *Вязов* (1624) итд. Магијско оружје многих врховних божанстава у индоевропским језицима, па и у кинеском и хебрејском, била је вербална представа *везивања,* то јест, спутавања непријател^а без употребе мишићне снаге и физичке активности.

- *Везенковић:* забележено у Крушеву 1937. године.

- *Везилић:* у Старом Керу (данас Змајево) у Бачкој 1740. године; у Стоном Београду у XVIII веку; у Иригу (Срем) 1753. године; у Земуну 1841; у Идвору и Великом Средишту у Банату; у Хрватској: околина Дубровника, на острву Рабу и у Син>у. Од непотврђеног личног имена **Везило.*

- *Везовић:* савремено презиме у Београду; од личног имена **Везо.*

ВЕ№- (ВЕЛ-)

- *Ввизспахић:* презиме у Доњој Згошћи код Високог (Босна). Сложено од муслиманског личног имена *Веиз (<Увеис,* арапски *uwäis* - вук) и турске позајмљенице *спахија.*

- *Вејзагић:* забележено у Купрешком пол>у у Босни.

- *Вејзовић: у* селу Прељубовцима (Гласинац, Босна); савремено презиме у Бајиној Башти; у Лозници у XIX веку, пореклом из Вишеграда; у Вишесави (Соколска нахија, Србија). Од личног имена **Вејзо.*

- *Вејизбеговић:* у селу Хаџићима код Високог у Босни. Од непотврђеног личног имена **Вејизбег.*

ВЕЈ- (<Велимир, Велизар...)

- *Вејин:* забележено у Унцу, пореклом из Далмације; у Хрватској: околина Слуња, Доњег Лапца и Вировитице. Од личног имена **Веја (<Велимир, Велибор).*

- *Вејиновић:* забележено у дванаест насела у Поуњу (Босна); савремено у Руми (Срем); у Хрватској најбројније у околини Книна, Коренице и Жупање. В. *Вејин.*

- *Вејић:* „племићи од Рушеве" код Славонске Пожеге у XIII веку; у Чуругу (Бачка) 1788. године; савремено презиме у Земуну; фреквентно у Хрватској: код Подравске Слатине, Осијека, Сиња, Славонске Пожеге и Иванића.

- *Вејиовић:* у Јаску (Срем) 1812. године; у Хрватској најбројније у околини Книна, Коренице, Подравске Слатине, Нашица, Двора и Бенковца. Основа: лично име **Вејно* које до сада није потврђено у нашем ономастикону.

ВЕК- (<Велимир, Велибор...)

- *Векетић:* забележено у урбаријалној табели села Беркасова у Срему 1758. године. Од непотврђеног личног имена **Векета (<Велимир].*

- *Векецки:* забележено у Баваништу (Банат) 1830. године. Основа: лично име **Векет(а) + ски.*

- *Векић:* у селу Багрдану (Белица, Србија); у селу Караули код Високог у Босни; у селу Бобољусцима у Унцу (Босна); у местима: Цимеше, Бјелају и Малим Стјељанима у Босанској Крајини; савремено презиме у Вршцу; у Хрватској врло фреквентно: код Глине, Метковића, Книна, Грубишног Поља, Доњег Лапца, Макарске, Нашица, Винковаца и Осијека. Основу овога презимена чини лично име *Веко (<Велимир)* за које постоје само савремене потврде.

- *Векицки:* забележено у Молу (Бачка) 1842. године. Уколико није од непотврђеног личног имена **Векић,* онда је од презимена *Векић + ски.*

-*Вековић:* у Инђији (Срем) 1766. године; изумрла породица у селу Загори у Херцеговини; у Бјелопавлићима у Црној Гори; у Хрватској 1948. године само становника у Загребу; савремено презиме у Приштини. В. *Векић.*

- *Векшин:* забележено у Мокрину (Банат) 1772. године. Од непотврђеног антропонима **Векша.*

ВЕЛ- (<Велимир, Велибор...)

- *Велајић:* савремено презиме у Београду. Основа: непотврђени антропоним **Велај (<Велимир).* Уп. албанско презиме Вела/ у Гори.

- Вела/с само један становник у Загребу 1948. године.

- *Велан:* код Лабина и Пазина у Хрватској, од личног имена *Велан* које има само савремене потврде.

- *Веланац:* забележено у селу Чајетини на Златибору. (У народу постоји предање да је у истом месту постојао крај

Велановина који је био агилук Турчина Ведана.); савремено презиме у Београду.

- *Велашенић:* забележено у Бјелопавлићима у Црној Гори; савремено презиме у Београду, Сарајеву и на Цетињу; у Хрватској само у Дубровнику. Основа: непотврђени антропоним **Веляш.* Уп. лично име *Велашин* из 1559. године.

- *Велебиг.* забележено у Беркасову (Срем) 1818. године; у Хрватској: код Глине, Костајнице, Петриње, Гарешнице и Вировитице. Једнако је ча непотврђеним личним именом **Велебит (<*Velebyt).*

- *Велебитовић:* забележено у Великој Писаници у Хрватској 1783. године.

- *Велединопић: у* селу Човац код Укачана у Славонији. Основа: непотврђено лично име **Веледин.*

-*Велемир: у* селу Рилићу, Доњем Вуковском, Доњем и Горњем Равном у Босни; савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској: околина Бјеловара и Глине. Идентично са личним именом *Велемир* потврђеним у XVIII веку.

- *Велемировић:* у околини Војнића и Слуња у Хрватској.

- *Велемислић:* у XVI веку (пре Мавра Орбинија) забележен је у Босни Milich Velemislich који је у то време био ..Cronista de Bosina" (Босне). Ово је уједно и једина потврда личног имена **Велемисл.*

- *Веленић:* околина Бузета и Пуле у Истри. Од личног имена *Велен* које је посведочено 1222. године у једној жичкој повељи.

- *Веленица:* забележено у Жабљу (Бачка) 1886. године. Уп. женско име *Веленка* у једној бајци из Хрватске.

- *Велес:* забележено само у Вировитипи (четири становника) у Хрватској и у Руми (Срем). Идентично је са митолошким именом *Велес,* бога сточарства, териоморфног порекла, од индоевропског корена **uel-.* Уп. истоимени топоним у Македонији, као и савремено име код нас и лично име у Новгороду *(Велес* и *Волос),* топониме *Велесница* у Босни и *Велешн,а* у Хрватској.

- *Велеславић:* само у месту Сукошан код Задра у Хрватској. Основа: лично име **Велеслав* које до сада није примећено у нашем ономастичком систему.

- *Велетић:* забележено у околини Славонске Пожеге у Хрватској. Основу овог презимена чини непотврђено лично име **Велета (<Велимир...).* Уп. лужички топоним *Welctow,* као и назив лужичког племена *Велети* или Љутићи, са историјском потврдом из XI века.

- *Велечко:* околина Славонског Брода у Хрватској. Једнако је са непотврђеним личним именом **Велечко.*

- *Велечковић:* регистровано у Сремској Митровици 1807. године; у Хрватској код Славонског Брода.

- *Велешевић:* само у околини Бенковца у Хрватској (четири становника). Од личног имена **Велеш.*

- *Велешић:* нефреквентно у Хрватској, само у Загребу (четири становника) 1948. године. Уп. топоним *Велешићи* у Босни.

- *Велешковић:* нефреквентно у Хрватској, само у селу Борову крај Вуковара (један становник). Од непотврђеног антропонима **Велешко.*

- *Великановић:* околина Славонског Брода и Ђакова у Хрватској. Од непотврђеног личног имена **Великан.* Уп. руско лично име *Великан* из 1(>21. године.

- *Великанац:* савремено презиме у Београду.

- *Великић:* забележено у Витојевцима (Срем) 1788. године; у селу Лоћики (Белица, Србија); у Сопоту и Ропочеву (Космај, Србија); у Хрватској код Осијека. Основа: мушко име **Велик* или женско *Велика* које је потврђено у XVII веку.

- *Велимир:* у селу Ђурђеву (Бачка) 1827. године; у Сирогојну на Златибору; околина Костајнице и Сиња у Хрватској. Идентично је са личним именом *Велимир* које пратимо од XIII века. Уп. топоним *Велимировац* код Нашипа у Хрватској.

- *Велимиров:* у Меленцима (Банат) 1776. године; у селу Добрици (Банат).

- *Велимировић:* презиме једног од дубровачких трговаца у Новом Пазару 1542. године; у селу Грабовцу (Србија) 1788; у Београду 1848. године; у селима Властељици и Вучковици у Горњем Драгачеву; у Сомбору 1746. године; у Бјелопавлићима у Црној Гори; у селу Дворици (Белица, Србија); у Топлици. пореклом из Црне Горе; у Хрватској: околина Војнића и Славонске Пожеге; у Банатској Клисури (у Румунији); у селу Чукојевцу у Србији 1877. године.

- *Велимић:* очинство у источној Србији 1478. године. Од личног имена **Велим*. Уп. топоним *Велимићи* у Пиви (Црна Гора).

- *Велин:* у Бечкереку (данас Зрењанин) 1746; у Перлезу (Банат) 1784. године. Од мушког личног имена *Вела* које се први пут помиње на Приморју 1371. године. Уп. топоним *Велиње* са потврдом из 1533. године.

- *Велинић: у* Шиду (Срем) 1755. године; у околини Бузета и у Ријеци (Хрватска). Од личног мушког имена *Велихна* које је потврђено у Хрватској 1235, у Дубровнику 1282. и у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Велинов:* савремено презиме у Београду.

-. *Велиновац:* забележено у селу Корбевац код Врања у Србији.

- *Велиновић:* у селу Миљевци и Доња Љубата код Босиљграда у Србији. Основа: лично име *Велин* које има савремене потврде.

- *Велисављев:* забележено у Бечкереку (Зрењанин) 1773; у Брестачу (Срем) 1756, у Мошорину (Бачка) 1744. године. Од личног имена *Велисав* забележеног код Београда 1560. године.

- *Велисављевић:* у Шиду (Срем) 1765. године; у селима Бијели Камен и Дубац у Горњем Драгачеву; у Драгову (Левач, Србија); у Хрватској: околина Новске.

- *Велисалић:* забележено у Дубровнику 1418. године. Основа: непотврђени антропоним **Велисал*.

- *Велиславић:* забележено на острву Ижу 1474. године; од антропонима *Велислав* (1528. године).

- *Велић:* најстарији податак о овом презимену забележен је 1531. године када је аустријска обавештајна служба ушла у траг турском шпијуну 1531. године, именом Димитрије *Велић,* иначе трговцу пореклом из Купинова у Срему; забележено у селу Старчеву (Банат) 1764. године; у Коритнику, Буковику, Доловима и Иваници код Високог у Босни; на Црногорском приморју; у Хрватској: околина Книна, Сплита, Оточца, Вргинмоста, Слун>а и Пореча. В. *Велин*.

- *Велихнић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Основа: лично име *Велихна* које се први пут помиње 1235. године.

- *Велицки:* забележено у Батајници у Срему 1802. године. В. *Велић*.

- *Величай:* регистровано само у околини Ђурђевца, Бјеловара, Крижеваца и Вировитице у Хрватској. Од личног имена **Величан* које није потврђено у нашем ономастикону. Уп. топоним *Величани* у Поповом пољу у Херцеговини.

- *Величевић:* забележено у Србији 1877. године; у Банатској Клисури у Румунији. Од личног имена *Велич* које је записано тек крајем XIX века.

- *Величић: у* селу Каони (Горње Драгачево). В. *Величић*.

- *Велишин:* забележено у Панчеву 1795. године. Уп. лично име *Велиш* из 1235. године, као и топоним *Велишевци у* Србији, па и антропоним *Велишко* (1478. године).

- *Велишић:* савремено презиме у Белој Цркви (Банат).

- *Веловић:* на Црногорском приморју; савремено презиме у Београду; у Хрватској код Пуле и Доњег Михољца. В. *Велић*.

- *Велојинац:* у Доњој Каменици и Штрпцима у Заглавку (Србија). Од личног имена *Велоја* које је као савремено потврђено у околини Сврљига и Сокобање у Србији.

- *Велојић:* у Штрпцима, Старом Кориту и Градишту у Заглавку (Србија); савремено презиме у Београду. Од личног имена *Велоје* потврђеног 1432. године у Дубровнику. Уп. топоним *Велојевци у* Раваничком властелинству 1380. године.

- *Велчев:* забележено у Вогњу (Срем) 1807. године. Од личног имена *Велча* које има само савремене потврде.

- *Велчић:* у селу Дрење у Истри.

- *Велчин:* забележено у Вршцу 1786.

- *Веља:* у Араду (Банат) 1715. године; нефреквентно у Хрватској, само код Златара, Кутине и у Загребу (свега двадесет становника). Пример из Арада могао би бити и лично име, јер је записано *Velfya* Racz Zapungyi и *Velya* Csolak, али примери из Хрватске су презимена. Идентично је са именом *Вељa* које представља хипокористик сложеног имена *Велимир* и које први пут срећемо 1455. године.

- *Вељак:* забележено у околини Лабина и у Пазину у Хрватској. Једнако је са личним именом *Вељак* које је први пут залажено у Супетарском картулару 1080. године. Уп. топоним *Вељаци* у Херцеговини.

- *Вељанов: у* Перлезу (Банат) 1798. године. Основа: лично име *Вељан* које је потврђено 1455. године.

- *Вељановић:* у месту Брод у области Гора у Србији; савремено презиме у Београду и у Перлезу (Банат); у Брељу код Дубровника 1420. године.

- *Вељанчић:* у Вогошћи у Босни: у Славину, Лужници и Вардишћу код Високог у Босни. Од облика **Вељанац*.

- *Вељачић:* фреквентно у Хрватској: код Ријеке, Сплита, Цриквенице, Вараждина, на острву Крку и у Загребу. Од личног имена *Вељач* (1560. године).

- *Вељашевић:* савремено презиме у Ужицу; од непотврђеног антропонима **Вељаш*.

- *Вељин: у* селу Радојеву (Банат) 1796. године. В. *Вељa*.

- *Вељић:* у селу Љубини и Небочају у Босни; у Багрдану (Белица, Србија); у Јунковцу (пореклом из Пећи), Смедеревској Паланци (пореклом из Добрича) и Ратарима (Јасеница, Србија); савремено презиме у Београду.

- *Вељковић:* забележено у полису Срба у Будиму 1702. године; у Банатској Клисури (Румунија); у Белосавцима, Љубичевцу (пореклом из Велеса) и Стојачку (пореклом из Зајечара) у Јасеници (Србија). Основа: лично име *Вељко* (1455. године).

- *Вељовић:* у Крајини (Црна Гора); у Горњем Гргуру у Топлици (Србија); савремено презиме у Алексинцу у Србији. Од личног имена *Вељо* које је потврђено тек крајем XIX века.

ВЕЛАГА

Забележено у селу Јањина (Бравско), досељени из Далмапије. Идентично је са ретким муслиманским личним именом *Велят (<Вело<Велија* у значењу *пријатељ; миљеник* + ara). Уп. презиме *Велагић* у селу Благају у Херцеговини и у Хрватској, у околини Г'рубишног Поља.

ВЕЛБАБОВ

Регистровано у Сомбору 1745. године. Презиме је добијено народном етимологијом од немачког војног термина feldwebel у значењу *наредник*. Уп. *Фелбабић*.

ВЕЛИСПАХИЋ

У Брежанима код Високог (Босна). Сложено од муслиманског личног имена *Вели(ја)* + *Спахић (<Спахијић*

ВЕЉЕБРК

Надимак Вука Брђанина кога је, према легенди, посекао Вук Раслапчевић из племена Сјеклоће. Сложено од придева *веље* + *брк (човек са истакнутим, великим брковима)*. Уп. придеве *вељеглав,* или *вељезуб* који такође истичу само један анатомски детаљ.

ВЕМИЋ

Забележено у Бечкереку (Зрењанин), у Омољици (Банат) 1764, у Кетвилу (Мађарска) 1739, у Дероњама (Бачка) 1783. године; у Дробњаку у Гласинцу (Босна). Од женског имена *Вема* које представља хипокористик дужег облика *Еуфимија* и које је први пут залажено у нашем ономастикону 1700. године.

ВЕНЦЛОВИЋ

Презиме књижевника Гаврила Стефановића (1690-1749?). Будући да је оно јединствено у нашем ономастичком систему (у Хрватској постоји доста распрострашгни облик *Венцл),* могуће је да је сам писац калкирао своје презиме *Стефановић у Венцловић,* како то тврди Никола Радојчић, према грчком придеву *στεφνον.* Аргумент Радојчића да је и Сима Милутиновић направио сличај калк. у песми посвећеној патријарху Стратимировићу, поткрепљује довољно ову његову тврдњу, мада би било потребно и доказати зашто је то Венцловић урадио и да ли је можда имао у виду и пољски узор, како то читамо код Скерлића. Милутиновићев двостих гласи: „Престави се Вънко Стратимире / и погребен, и Бог да га прости."

ВЕНЧЕВИЋ

Савремено презиме у Смедереву. Од личног имена *Венко* које има само савремене потврде, а долази од хришћанског имена *Венцјамин.*

ВЕЊАНОВИЋ

У селу Крушевици код Пожаревца 1840. године. Вероватно од непотврђеног личног имена **Вењан (<Венцјамин}.* Уп. и презиме *Вењац* у Опову у Банату 1790. године које је вероватно од исте основе.

ВЕРГАШ

Савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Вргинмоста, Војнића и Ђакова. Вероватно од првобитног **Вергијаш* од турске речи *vergi* у значењу *порез, харач.* Можда овде треба прикључити и презиме *Верговић* забележено у Ужицу 1854. године и у Лијевићевини-Бријегу у Пиви (Херцеговина)?

БЕРЕМ

Презиме забележено у селу Варвара у Рами (Босна); савремено у Доњем Ваку-фу. Једнако је са турским апелативом *verein* у значењу *сушина, туберкулоза.*

ВЕПРИЧИЋ

Презиме дубровачког трговца у Београду 1532. године. (Овакво презиме није присутно у „Лексику презимена Хрватске".) Од надимка *Веприца.* Уп. топоним *Вепринац* у Истри и планину *Вепрњу* у Босни.

ВЕРЕНЧЕВИЋ

Забележено у Тејановцима (Срем) 1714; околина Сплита 1725. године; у Чуругу (Бачка) 1804. године. Основа: лично име **Веренц* (<мађ. Регепс<нем. Franz).

ВЕРЕСИЈА

- *Вересија:* регистровано у селу Ћепалије у Полимљу. Једно од ретких презимена које је идентично са апстрактном именицом, у овом случају са *вересијом* (<тур. *veresi)* која се први пут помиње у нашој речничкој литератури 1709. године.

- *Верисијановић: у* селу Мишовићу у Белици (Србија), пореклом из Куршумлијске Бање. „Неки њихов стари све је давао на вересију, па је од тога и пропао. Отуд долази његов надимак и н>егово презиме."

Занимљиво је да је овде употребљен антропонимијски модел **Вересијан,* јер ова турска реч нема изведеница у нашем језику.

- *Вересијин:* породични надимак у селу Оток (Славонија).

- *Вересић:* забележено у селу Страгари у Шумадији; савремено презиме у Београду.

ВЕРЗИЛОВ

У селу Ватош у Банату. Вероватно од румунског апелатива *varzä* (дијалекатски *verzä* у значењу *купус* + наш суфикс *-ло.* Уп. румунске примере: *Verzea, Verzeami, Verzescn.* Уп. и презиме *Верзин* у Београду.

ВЕРИГА

Цинцарска породица у Смедереву 1848. године; савремено презиме у Панчеву; у Хрватској груписани око Подравске Слатине и Доње Стубице. Мотивациони импулс настанка овог презимена треба тражити свакако у култу ватре или огњишта, мада вишезначност ове речи не искључује и друга решења. Уп. на пример изврнуте вериге као утук на вештице у Васојевићком закону у Црној Гори. Уп. презиме *Веригић* у Книну.

ВЕРКАНОВИЋ

Забележено у Славонској војној граници 1686. године (код Оточца, пресељени из Лике). Од непотврђеног антропонима **Веркан* које представлю хипокористик средњовековног имена *Оливер.* Уп. презиме *Верков* у околини Тузле (недатирани споменик), по свој прилици из XVIII века. Уп. и патроним *Верковић* код Осијека, Жупање и Винковаца у Хрватској, као и презиме *Веркић* у Кању (Бачка) 1797. године.

ВЕРУНИЦА

У селу Малкочевци у Босни, пореклом из Ливна; у Хрватској код Задра. Основу овога презимена чини италијански топоним *Verona.* Уп. микротопоним *Веруниħ* из XVIII века на Приморју, као и личко презиме *"Веруника* у Кореници.

ВЕСЕЛ-

- *Веселић:* забележено у Трогиру 1286. године; очинство у Београду 1528; у Сремским Карловцима у XVIII веку; у Новом Саду 1789. године; у селу Добрићу (Рађевина, Србија); у Хрватској: околина Велике Горице, Дубровника, Ријеке, Нове Градишке, Сплита, Карловца. Од личног имена *Весел* које први пут срећемо у Трогиру 1274. године.

- *Веселиновић:* необично фреквентно на целом српском и хрватском језичком подРУЧЈу. Долази од личног имена *Веселим* које се први пут среће у Трогиру 1272. године.

- *Веселица:* регистровано у Поменику манастира Беочина у Срему после 1620. године; у Поуњу и Зеници у Босни; у Хрватској, у околини Сиња, Лабина и Чазме. Од мушког имена *Весел.* В. *Веселић.*

- *Веселичић:* забележено у Пријепољу 1831. године; савремено у Београду; у Хрватској код Славонског Брода.

- *Веселко:* залажено у Шибенику 1386. године; у Хрватској код Чаковца и у Загребу. Једнако је са личним именем *Веселко* (1270. године, Трогир).

- *Веселковић:* забележено у Шибенику 1386. године *(Veselcouiscli).* Од личног имена *Веселко.* В. *Веселко.*

- *Веселчић: у* Дубровнику 1424. године; приликом пописа становништва Хрватске 1948. године, у околини Костајнице и Жупање. Од облика **Веселац* који није сачуван. Уп. неубицирани топоним *Веселовце* (несигурно читање) из 1466. године у источној Србији.

- *Весељакг.* савремено презиме у Зеници (Босна); у Хрватској: околина Златара и Вировитице.

- *Веселовић:* само у селу Тења код Вуковара у Хрватској (три становника). В. *Веселић.*

- *Весеоковић:* забележено у Дубровнику 1456. године. Од личног имена *Веселко* са преласком Л у О.

- *Весић: у* Шибенику 1585; очинство у области Браничева 1467. године; у Топлици (Србија); у Хрватској код Книна и Осијека. Од личног имена *Веса (<Веселин)* - XV век.

- *Весков: у* Надаљу (Бачка) 1807. године. Основа: лично име *Веско* које је потврђено тек крајем XIX века.

- *Весковић:* забележено у Дињану (Истра) 1566. године *(Vesconicfi);* нефреквентно у Хрватској 1948. године: код Белог Манастира, у Пули, Сплиту и у Вуковару (свега девет становника).

- *Весовић: у* селу Тамнику у Србији; у Горњем Драгачеву и на Златибору. Од хипокористика *Веса* који је забележен тек крајем XIX века.

ВЕСЛАР

Презиме забележено у Карлобагу у Лици; 1948. године само један становник у Загребу. Идентично је са апелативом *веслар у* значегьу *веслач.* Уп. презиме *Весларић у* Ријеци, са историјском потврдом из 1525. године, и у Шибенику 1581.

ВЕСНИЋ

Забележено у селу Дуниште у Санцаку 1863. године; у Зети у Црној Гори; нема паралела у Хрватској. Од женског имена *Весна* (1772. године), које је идентично са ишчезлим апелативом *весна у* значен>у *пролеће.*

ВЕТР-

- *Ветрењак:* савремено презиме у Сарајеву; нема других паралела. Идентично је са именицом *ветрењак* у значењу *ветрогоња, неозбиљан* човек. Уп. необично лично име *Ветрадин у* селу Бресје код Свилајнца у Србији 1467. године, које вероватно садржи сличну идеју. Иначе, ово презиме преузето је, као и многа друга, из нашег фразеолошког корпуса, у коме место налазимо сличне облике.

- *Ветринац:* забележено у селу Поповици у Неготинској Крајини.

- *Ветров:* забележено у Бачкој. Од надимка **Ветар* који се односи на брзу или ветрењасту особу.

- *Ветровић:* савремено презиме у Крагујевцу.

ВЕЋКАЛОВ

Забележено у Сомбору 1749. и у Србобрану 1776. године. Судећи по суфиксу *-ло* који се увек придодаје глаголској основи и који има пејоративни призвук, овде је у питању глагол **већкати,* вероватно у значењу *више пута већати (оклеваги?).*

ВЕХ-

- *Вехаб: у* Обрама и Бузићима код Високог у Босни. Идентично је са муслиманским личним именом *Вехаб* (<тур. *Velhab] у* значењу *онај који поклања, дарежљив.*

- *Вехабовић: у* Високом; у селу Рипач у Поуњу (Босна).

- *Вехић: у* селу Изачићи у Босанској Крајини.

ВЕХТИЋ

Савремено презиме у Бијељини, Без паралела у другим крајевима. По свој прилици од придева *вехт* у значењу *вет* (стар).

ВЕЧЕР-

- *Вечера:* забележено у околини Вировитипе, Винковаца и Гарешнице у Хрватској. Једнако са личним именом **Вечера* које није сачувано у нашем ономастичком систему.

- *Вечерак:* савремено презиме у Сарајеву. Идентично са непотврђеним антропонимом **Вечерзк*.

- *Вечерај:* само у Копривници у Хрватској (два становника).

- *Вечеряло:* забележено у Задру. Мало необично презиме, јер суфикс *-ло* обично упућује на пејоративност. Можда се ради о метафори која се односи на једног човека који више пута вечера?

- *Вечерин:* у Хрватској највише груписани око Загреба, Зелине, Кутине и Врбовца. Идентично је са личним именом *Вечерин* (XVI век).

- *Вечерина:* само у Ријеци у Хрватској.

- *Вечеринац:* забележено у Старим Бановцима у Срему 1766. године.

- *Вечеринов: у* селу Титош (румунски Банат) 1735. године.

- *Вечериновић:* у Зупцима (Херцеговина) у XV веку; савремено презиме у Београду; у Хрватској, у околини Белог Манастира и Огулина.

- *Вечерић:* регистровано у Трогиру 1280. године (Jurislava de *Vecericli);* у Лиштици (Херцеговина); у Херцег Новом; у Хрватској: околина Вараждина и Прегради.

- *Вечерковић:* забележено у Сомбору 1743. године. Основа: лично име *Вечерко* које се први пут јавља у XVII веку.

- *Вечеровић: у* селу Ножичко (Босна) почетном XX века. Од антропонима **Вечер.* Уп. руски патроним *Вечерович* у Пскову 1369. године.

ВЕШ- (<Велимир, Веселии...)

- *Вешић: у* Мачви 1829. године; у селу Дејановцу (Заглавак, Србија); савремено у Сремској Митровици; у Хрватској нефреквентно, само у Славонском Броду и код Осијека (шест становника). Основа: лично име *Веша (<Веселим, Велимир...)* које први пут срећемо у Бечеју (Бачка) 1666. године.

- *Вешковац: у* селу Лесновици код Александровца у Србији. Од личног имена *Вешко* (XVI век).

- *Вешовић:* у племену Куча у Црној Гори; савремено презиме у Врњачкој Бан>и, Беранама, Пећи и Панчеву; у Хрватској нефреквентно, код Карловца и Осијека (десет становника).

ВЕШТ-

- *Вештаковић:* забележено у Шапцу 1880. године. Од апелатива *вештак у* значењу *зналац, стручњак.*

- *Вештић:* нефреквентно у Хрватској, у Ђакову, код Дрниша и Жупање (десет становника). Уп. породични надимак *Вештац* (мн. *Вещцови) у* Жабљу (Бачка) и породични надимак *Вештицини у* Локу (Бачка).

- *Вештица:* забележено у Мачви 1829. године. Једнако је са апелативом *вештица у* значењу *врачара.*

ВИГ-

- *Виг:* савремено презиме у Лозници (Србија); у Хрватској: околина Белог Манастира и Вуковара. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Виг* који представлю хипокористик личног имена *Вигор* или *Вигањ*. Уп. антропоним *Вига у* источној Србији 147<S. и *Виган* (код Бихаћа) 1436. године.

- *Вигњаш:* у селима Осипаоница и Скобал. у Шумадији, пореклом из Црне Горе. Вероватно да је исто што и именица *вигњар у* значењу *ковач*.

- *Вигњевић: Vicltgnevich* Кнспг, један од влашких војвода у Босни 1449. године; у селу Забрежје (Ваљевска Тамнава), пореклом из Коренипе (Лика) после 1820. године; у селу Врточе у Босанској Крајини, пореклом из Доњег Лапца у Лици; у Поуњу (Босанска Крајина); у Хрватској доста фреквентно: код Огулина, Доњег Лапца, Вргинмоста, Нашица, Гарешнице, Осијека, Грачца и Коренице. Од личног имена *Виган,* које је потврђено 1391. године.

ВИД- (<Видослав)

- *Видајић:* забележено у дечанским хрисовуљама 1330. године; заповедник Зворника Али-паша Видајић од 1827. до 1829. године; у Хрватској бројно у околини Задра. Од непотврђеног антропонима **Видај (<Видослав)*.

- *Видак: у* Вилову (Бачка) 1785. године; у селу Бранешцима на Златибору, пореклом из Крешова у Босни; врло фреквентно у Хрватској. Идентично је са личним именом *Видак* (1528. године).

- *Видаковић: у* селу Неменикуће у Шумадији 1780; у Ужицу 1859. године; братство у селу Данићима у Црној Гори; братство у Трњанима исељено у Боку и Херцеговину; врло фреквентно у Хрватској. Уп. топоним *Видаковиће* код Новог Пазара са историјском потврдом из XVI века.

- *Видан:* савремено презиме у Београду; у Хрватској код Карловца. Ријеке и Сплита. Идентично са антропонимом *Видан* (1536. године). Уп. топоним *Видана* код Пећи на Косову.

- *ВиданиЬ:* забележено у Шајкашу (Бачка) 1715. године.

- *Видановић:* савремено презиме у селу Рупље у Србији; у Хрватској само у Белом Манастиру (три становника).

- *Видас:* распространено само у Хрватској: на острвима Раб и Лошињ, у околини Лабина, Ријеке, Задра и у Загребу.

- *Видатић:* нефреквентно у Хрватској, само код Копривнипе и у Загребу. Од непотврђеног личног имена **Видат*.

- *Видатовић: у* селима Доњи Долац и Тугари код Пољице у Хрватској. В. *Видатић*.

- *Видачак: у* селу Суботињу код Високог у Босни; у Криводолу (Херцеговина). Вероватно хипокористик од личног имена *Видач* (XV век). Уп. кајкавско презиме *Видачек* код Вараждина и Подравске Слатине у Хрватској.

- *Виденов:* забележено у Пироту 1840. године; савремено презиме у Бујановцу у Србији. Од личног имена *Виден* потврђеног у Дубровнику 1351. године. Уп. топоним *Виденовац у* области Бања и Заглавак у Србији.

- *Виденовац: у* селу Трговишту (Заглавак, Србија); у Реснику код Сокобање.

- *Виденовић: у* селу Блендија код Сокобање, досељени из околине Пирота; у Горњој Соколовици (Заглавак, Србија); у Хрватској само код Осијека и Нове Градишке (три становника).

- *Видинић:* очинство у селу Сјеверову код Ужица 1559. године; у Хрватској код Карловца, на острву Лошињу и у Ријеци. Основа: непотврђено лично име **Видин*.

- *Видић:* фреквентно презиме на целом српском и хрватском језичком подручју. Основа: лично име *Вид* (1531. године) од антропонима *Видослав*.

- *Видићевић:* у Подвинцима и Лужници код Високог у Босни. Од личног имена *Видић* које је потврђено тек крајем XIX века.

- *Видицки:* забележено у Кикинди 1793. године; у селу Батања код Темишвара у Румунији 1890. године; савремено презиме у Београду. В. *Видић.*

- *Виднић:* братство у селу Марковани у Црној Гори; у Хрватској: код Глине, Карловца и Петриње. Основа: женско име *Видна* (XV век).

- *Видов: у* месту Надаљ (Бачка) 1752. године. В. *Видић.*

- *Видовић:* очинство у селу Баташина код Београда 1528. године; у Шибенику 1684. године; врло високе фреквенције у Хрватској; у Мошорину (Бачка) 1763. године. Уп. топоним *Видовци* у Славонији из 1545. године.

- *Видојевић: у* Хрватској код Дубровника. Основа: лично име *Видоје* потврђено у Дубровнику 1281. године.

- *Видојковац:* забележено у селу Милушинцу код Сокобање у Србији. Основа: лично име *Видојко* (1540. године).

- *Видојковић: у* Доњој Трепчи (Шумадија); у Милушинцу (облает Бања у Србији); савремено презиме у Параћину; у Хрватској само у Сплиту и у Загребу (два становника).

- *Видомировић:* забележено у Буковцу (Срем) 1736. године. Основа: лично име *Видомир* из 1234. године (у изворнику *Ви домер).*

- *Видосављевић:* у селу Милушинац код Сокобање, пореклом из околине Ужица; у Хрватској код Сиња, Винковаца и Дубровника. Основа: лично име *Видосав* (1660. године).

- *Видос:* само у околини Пуле и Ријеке.

- *Видосалић:* очинство у селу Брестова код Краљева у Србији 1476. године. Од непотврђеног антропонима **Видосал.*

- *Видославић:* забележено у Дубровнику 1369. године. Основа: антропоним *Видослав* (1455. године).

- *Видошев:* на острву Шолти 1725. године. Од личног имена *Видош* које је потврђено у Дубровнику 1281. године.

- *Видошевић:* забележено у Пољицама код Сплита 14cS7. године; у полису 1948. код Валпова и Нове Градишке. Уп. топоним *Видошки* и реку *Видошицу* у Босни, са историјском потврдом из 1444.

- *Видушин:* забележено у Пули, на острву Рабу и у Загребу. Од личног имена **Видуша* које није потврђено у нашем ономастичком систему.

ВИДРА

Презиме забележено у околини Вараждина и Копривнице у Хрватској. Идентично је са апелативом ведра, воденом животињом из породице Mustelidae. Сематички план овог зоонимског презимена нуди нам више решења. Пре свега, *Видра* је женско име које свакако почива на фразеолошком обрту који се везује за *живахна, окретна човека.* (Узгред, у нашем јединомфразеолошком речнику оваква одредница не постоји.) *Выдра* је руско и украјинско презиме регистровано 1495. и 1607. године у околини Кијева; „видра на колену" је позната синтагма из неких наших народних песама која често има и епитет „мудра"; у зороастризму видра се сматрала чистом животињом, у хришћанству она је Амблем светог Кутберта, а код Срба у Румунији она је и женски демон. Једном речју, видра је слојевита на семантичком плану, али ипак је најважније да се она јавља као женско име (нарочито у Црној Гори), па и као презиме. Уп. презиме *Видрић* које је носио ишчезли муслимански беговски род у селу *Видрићу* у Гласинцу (Босна); нефреквентно у Хрватској, само четири становника у Дугом Селу, Осијеку, Ријеци и Загребу. Уп. и облик *Видровић* који је забележен само у Загребу и код Бјеловара. Од топонимијских паралела може се привести топоним *Видровац* у Неготинској Крајини са хронолошком потврдом из 1736.

ВИЖЛИН

Савремено презиме у Бањалуци. Етимологија овог облика у вези је са именицом *вижла* или *вижља* која се односи на име овце. Међутим, сама реч *вижла,* која је позната и другим словенским језицима. још нема своје одговарајуће етимологије. За нас је овде занимљиво да се у средњовековној језичкој заоставштини града Новгорода у Русији често среће лично име *Выжля* које се може упоредити са овим бањалучким презименом. Уп. и надимак *Вижло* у Сарајеву у XVIII веку.

ВИШРЏИН

Забележено у Меленцима (Банат) 1831. године. Основа: турска позајмица *визирција у* значењу *бяждар,* која је у нашем речничком фонду први пут залажена 1752. године.

ВИЈ- (<Викентије, Видослав...)

- *Вијаковић:* савремено презиме у Руми у Срему. Основа: лично име *Вијак* које је 1467. године потврђено у околини Пожаревца. Уп. мушко лично име *Вија у* Херцеговини 1477. године.
- *Вијановић:* забележено у Новом Саду 1765. године. Основа: непотврђено лично име **Вијан.*
- *Вијатов: у* Врањеву (Банат) 1827. године; савремено презиме у Београду; породични надимак у Загајици у Банату; у Ковину, Алибунару и Томашевцу (сва места у Банату). Од непосведоченог антропонима **Вијат.*
- *Вијатовић:* савремено презиме у Кусићу (Банат); у Бару (Црна Гора).
- *Вијачић:* савремено презиме у селу Равно у Бачкој. Основа: лично име **Вијач.*
- *Вијоглавин:* савремено презиме у селу Кумане (Банат). Основу овог облика чини сложени придев *вијоглав у* значењу *кривоврат, који врти* гладом. Уп. презиме *Вијоглавић у* Београду.
- *Вијук.* савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској, код Вргинмоста и Подравске Слатине. Идентично је са непотврђеним личним именом **Вијук* са врло ретким суфиксом *-ук* (најпознатији у украјинском језику). Уп. и лично име *Вијун у* Лиштици (Херцеговина) из 1477. године.

ВИКАЛО

Савремено презиме у Тузли (Босна); нефреквентно у Хрватској, само у околини Грубишног Поља и Дарувара (осам становника). Као и сва презимена на *-ло,* и ово има глаголску основу *-викати,* а у нашем апелативном фонду постоји и реч *викало у* значењу *онај који гласно говори, виче.*

ВИКАНОВИЋ

Забележено у Петроварадину (Срем) 1738. године; у селу Бељајка (Ресава, Србија), пореклом из Ердел>а. Основа: лично име **Викан* које представља хипокористик хришћанског имена *Викентије.*

ВИКИЋ

У селу Турска Гата (Поун>е); савремено презиме у Тузли. Од личног имена *Вика (<Викентије)* које је потврђено 1455. године у Херцеговини.

ВИЛА (numpha)

- *Вила:* презиме забележено код католика у Босни 1743. године; у Купресу (Босна); савремено у Сарајеву; у Хрватској: околина Војнића, Двора, Винковаца, Книна и Костајнице. Необично тешко презиме за етимологију, тачније за семантичку класификацију, јер је везано за акценат. Претпостављам да је овде у питању *вила* (nympha) која припада митолошком реликту. Иначе, лично име *Вила* (мушко) први пут срећемо 1477. године у Херпеговини.

- *Виленица:* забележено у селу Грк (данас Вишњићево) у Срему 1777. године; у Хрватској: код Имотског, Копривнице, Глине и Вргинмоста. Идентично је апелативу *виленица* који представља синоним речи *вила.* На српском и хрватском језичком подручју постоје дословно на хиљаде микротопонима који имају у својим основама ову реч. То су обично шуме, пећине и друга места у којима се претпоставља да живе виле. Ево неколико примера: *Нилина водица, Вилинац, Вилењак, Вилењача, Вилина лазина, Вилин поток, Вилавица, Вилини врх, Вилино корито* итд. итд.

- *Виленичић:* на острву Врачу 1747; у Шибенику 1631. године.

- *Вилин: у* Чуругу (Бачка) 1807. године.

- *Вилић:* очинство у неубицираном селу Кашиловцу код Смедерева 1476; у Руми (Срем) 1785; у Бечеју (Бачка) 1789; код католика у Босни 1743. године; у Травнику 1811; у Невесињу (Херцеговина) крајем XIX века; у селу Поријама и Браићевићима у Херцеговини; у селу Арапуша (Поуње); савремено презиме у Београду, Тузли, Брчком, Мостару и Хаџићима; у Хрватској: код Жупање, Белог Манастира, Глине, Славонске Пожеге, Сплита, Hone Градишке и у Загребу. Од личног имена *Вила.* Уп. топоним *Вилић-Село* код Славонске Пожеге са историјском потврдом из 1702. године, као и микротопоним (њива) *Вилићевина* у селу Летовику у Вогошћи (Босна).

- *Виличић:* забележено у Славонској војној граници 1657. године; савремено у Београду; у Хрватској: на острвима Брач, Хвар и Корчула, у околини Дрниша, Сплита и у Загребу. Од личног имена *Вилича* (1478. године).

- *Вилогорац:* исељена породица из села Хатеља (Дабарско поље) у Турску 1916. године. Међутим, један огранак ове породице забележен је много раније у селу Меданићи (Херцеговина) где је један њихов предак „изишао са стоком из Дабра на планину, па му се овдје свидјело, купио земљу и остао"; у Хрватској само у Сиску, Дубровнику и у Сплиту (пет становника). Презиме је сложено од именице *вила* + *гора* и потпуно се слаже са народном представом да виле живе у шуми (гори).

- *Виљанац:* забележено у околини Нашица и Белог Манастира у Хрватској. Идентично је са личним именом *виљан* које је недавно залажено у Жагубици (Србија).

ВИЛАР

Регистровано у околини Крижеваца, у Загребу и Ријеци (свега пет становника). Једнако је са именицом *вилар у* значењу *човек који нрави виле.* Уп. презиме *Виларевић у* Сирогојну код Ужица 1824. године.

ВИЛАТОВИЋ

Презиме записано на зиду цркве на смедеревском гробљу 1717. године. Основа: лично име *Вилат* (<грч. *Φιλονεοι* - побожан).

ВИЛИМАНАЦ

Забележено у селу Корађица у Србији. Од личног имена *Вилиман* (<грч. *Φιλημων).* Самогласник А у претпоследњем слогу овде се нашао вероватно аналогијом према суфиксу *-ац.*

ВИЛИМОНОВИЋ

Савремено презиме у Београду. Од личног имена *Вилимон* за који постоји само једна савремена потврда из околице Врњачке Бање. В. *Вилиманац.*

ВИЛОТИЈЕВИЋ

У селу Рожанство (Златибор, Србија), пореклом са Дурмитора из рода Радибратовића; у Ропочеву (Космај, Србија); у селима Обајгора и Бесеравина код Бајине Баште у Србији. Основа: хришћанско лично име *Вилотије* које први пут срећемо у облику *Хвилотије* 1658. године. Уп. презиме *Вилотић у* селу Вилову (Бачка) у XVI веку; староседеоци у селу Кривајица у Јадранској Лешници у Рађевини (Србија); у селу Порјечанима код Високог у Босни.

ВИН- (<Винислав)

- *Винац:* забележено код Метковића у Хрватској. Недавно откривено лично име *Винислав* (из 1209. године) у нашој ономастичкој литератури омогућује нам да овај корен прикључимо словенској антропонимијској скупини. Доста фреквентна основа *Винк- (<Vincentius),* па и *Вин-,* отежава приступ ка сагледавању ареала презимена са оваквом основом. Сложено лично име *Винубрат* из 1330. године преосмислено је према имениици *вино (vinum),* јер је и у то, далеко време била изгублена веза са старословенским прилогом *вину* у значењу увел·.

- *Винж.* само у околини Вировитице у Хрватској. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Винак (<Винислав).*

- *Виниħ:* у селу Бела Црква у Рађевини (Србија). пореклом из Херцеговине одакле су дошли у првој половини XVIII века; у Хрватској: околина Белог Манастира и Нашица. Основа: лично име **Вин* или **Вино.* Уп. топоним *Винићи* код Даниловграда у Црној Гори, као и лично име *Виник* из 1478. године у Тимоку.

- *Виновиħ:* код Вараждина 1650. године; само код Белог Манастира и Сплита у Хрватској 194iS. године (шест становника). Уп. два топонима под називом *Виново* код Сплита и неубицирани топоним *Виновце у* Тимоку 1466. године.

ВИОГЛАВИН

Забележено у Суботици 1720. године. За етимологију в. *Вијоглавин.* Уп. презиме *Виоглавић* у Инђији (Срем) 1787. године.

ВИОРИКИЋ

Савремено презиме у Кладову у Неготинској Крајини. Основа: румунско женско лично име *Viorica* у значењу *љубичица.*

ВИРАУНОВИЋ

У селу Узвеће (Мачва, Србија) 1829. године. Од облика *Вираун* у значењу Ром (Циганин) због веровања да су Роми дошли из Египта те их у Србији зову и *Фараони, Фарауни.*

ВИС- (<Вислав<Вишеслав)

- *Висаковић:* само један становник у Тординцима крај Вуковара у Хрватској. Основа: лично име **Висак (<Вислав<Вишеслав)*. Уп. топоним *Висачићи* (неубициран) код Рудника у Србији 1572. године. Уп. и лично име *Вислав* (Gregorius, Filius *Vysclavi) у* Дубровнику 1279. године и у Босни у XIV веку.

- *Висић:* очинство у Темерину (Бачка) у XVI веку; у Жабљу (Бачка) 1849. године; нефреквентно у Хрватској, само у Шибенику, Ђакову и у околини Славонске Пожеге, Дрниша и Вуковара (седам становника). Основа: лично име **Виско (<Вислав)*. Уп. доста фреквентно презиме *Висковић у* околини Лабина, Макарске, Сплита, на острвима Хвару и Корчули у Хрватској.

ВИСИБАБА

Село код Ужичке Пожеге, са историјском потврдом из 1599. године; брдо и ораница у Доњој Ораховици у Соколској нахији; понор у селу Кути у Дабарском пољу; ороним у Жепској планини; брдо у Лици; теснац у Кучима у Црној Гори. Састављено од глагола *висити* и именице *баба*. Ова последња реч има много значења, а сам апелатив *висибаба* односи се на фитоним Schneeglöckhen. Међутим, из свих ових примера јасно се види да је овде у питању ороним и да реч *баба* упућује на заборављени географски термин. Упореди многобројне микротопониме типа *Бабин кук, Бабин гуз* и ел.

ВИСИГАЋА

Забележено у Конавлима крај Дубровника 1335. године *(Visigachia)*. Јединствено презиме у нашем ономастичком систему. Сложено је од глагола *висити* и именице *rahe*. Апелатив *rahe* (Hosen) срећемо прилично често у нашем ономастичком корпусу и лако се објашњава на семантичком плану, јер се у народној свести *rahe,* исто као и *капа,* поистовећују са човеком. Уп. Вукову пословицу „Није сваки чоек који rahe носи".

ВИТ- (<Витомир, Витослав)

Многа наша презимена са основом на *Вит-* могу се објаснити и од несловенске антропонимијске основе, то јест од личног имена *Vitalius* које постоји и у католичком и у православном календару.

- *Витакић: у* селу Бечњу (Шумадија), пореклом из Доњег Драгачева. Уп. топоним *Витаково* у Ибарском Колашину.

- *Витаљић:* на острву Вису 1630. године; у полису становништва Хрватске 1948. године на острву Вису, у околини Сплита, на острву Корчули и у Загребу. Од личног имена *Витаљ* које је потврђено крајем XIX века.

- *Витанац:* забележено у селу Битваћа код Врања у Србији. Основа: лично име *Витан* које је потврђено у XIII веку. Уп. топоним *Витаница* код Деспотовца у Србији са хронолошком потврдом из 1467. године, као и *Витановац* код Крушевца у Гружи и код Беле Паланке.

- *Витановић: у* Дубровнику 1398; у околини Земуна 1546; у Сентандреји у Мађарској 1801; у Карлову (Банат) 1778. године; савремено презиме у Београду; у Хрватској: код Крижеваца, Копривнице, Лудбрега, Гарешнице и Осијека. Уп. топониме *Витановићи* код Краљева са историјском потврдом из 1539. године и *Витанци у* Ресави (Србија).

- *Витања:* забележено у Дубровнику 1330. године. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Витања (<Витомир).*

- *Витас: у* Радојеву (Банат) 1796. године; у селу Обајгоре код Бајине Баште; савремено презиме у Земуну; у Хрватској фреквентно код Госпића, Бенковца, Славонског Брода, Нове Градишке, Грубишног Пол>а, Војнића, Пазина и Вуковара. Идентично је са личним именом *Витас* (1477. године).

-*Витасовић:* савремено презиме у Лаћарку (Срем); у Хрватској: код Пуле, Макарске, Лабина и у Загребу. Уп. топониме *Витасовићи у* Црној Гори код Даниловграда и *Витасовци* код Босанског Новог.

- *Витиборац:* јединствено презиме у нашем патронимијском систему, јер га налазимо само у селу Стари Глог код Вран>а у Србији. Уколико није од неког ишчезлог топонима или микротопонима **Вити бор* или слично, онда је свакако постало од непотврђеног мушког личног имена **Витибор.*

- *Витић:* забележено у Трогиру 1274. године; очинство у неубицираном селу Горњи Грасовци код Милановца у Србији 1559; у Осијеку 1336. године; у селу Лучица код Пожаревца; у Хрватској: околина Жупање, Сиња, Шибенике и на острву Лошињу. Од личног имена *Вито,* потврђеног 1323. године.

- *Витковић: у* Шибенику 1386; у Дубровнику 1441; у Сомбору (Бачка) 1774; у Славонској војној граници 1644. године; у селу Осату код Бајине Баште; врло фреквентно у Хрватској. Од личног имена *Витко* потврђеног 1235. године. Уп. топоним *Витковце* у Србији са историјском потврдом из 1455. године.

- *Витозоровић:* необично и јединствено презиме у нашем ономастичком систему, забележено је у Новој Вароши код Ужица 1867. године. Од личног имена **Витозор* које је непознато у нашем ономастичком фонду и које нема никаквих словенских или несловенских паралела.

- *Витовац:* овакво презиме носио је Јан, бан Славоније 1465. године. Уп. *Витовец* у Сплиту (само два становника). В. *Витић.*

- *Витовић:* у Војводини 1686. године; само један становник у селу Стари Глог код Врбовца у Хрватској.

- *Витојевић:* забележено код Бјеловара, Врбовца и у Загребу. Од личног имена *Витој* (1525. године) или *Витоје* (XV век).

- *Витомир:* забележено само у Осијеку (четири становника). Једнако је са личним именом *Витомир* које се у нашим језичким споменицима први пут спомиње 1323. године.

- *Витомирић:* забележено у селу Рињани у Херцеговини; у околини Жумберка приликом полиса Срба 1553. године; у Дробњацима (Херцеговина) у XV веку. Уп. топоним *Витомирица* код Пећи. Основа: лично име *Витомир.*

- *Витомиров: у* селу Јарковцу (Срем); у селу Добрици (Банат).

- *Витомировић: у* Дубровнику 1422. године; у Љешници (Србија); у селу Гај (Банат); савремено у селу Бољевцима крај Београда.

- *Витоњић:* забележено у Дубровнику 1253. године. Уп. микротопоним *Витоњин дол* и *Витоњина у* Заглавку (Србија).

- *Витор:* забележено у Ужицу 1860. године. Идентично је са личним именом *Витор (<Вит-ор<Витомир)* које је потврђено тек крајем XIX века.

- *Виторац:* само у околини Глине и Петриње у Хрватској (тринаест становника).

- *Виторић:* забележено у хрватском средњовековном Лапцу 1240. године.

- *Виторовић:* У Дупљаји (Тамнава) 1836; у Катрги 1845; у Бјелој Реци код Ужица 1864. године; у селу Вучковцима и Кривачи (Горње Драгачево); у Љубовији и Горњем Подрињу; у Кућанима и Семегњеву код Ужица; у Хрватској само у Бјеловару (три становника). Уп. породични надимак *Виторов у* селу Загајици у Банату.

- *Витое:* само у околини Велике Горице у Хрватској и у Загребу.

- *Витосовић:* само на острву Корчули.

- *Виточић:* очинство у неубицираном селу Владимирине код Краљева 1476. године. Од личног имена *Виточ* из XVI века.

- *Витош:* забележено само у Огулину и Вуковару (пет становника) у Хрватској. Идентично је са личним именом *Витош* (1330. година).

- *Витошевић:* очинство у неубицираном селу Горњи Рудовци код Београда 1528. године; у селу Баре (Гружа); у месту

Раша (Истра). Уп. топоним *Витошевац* код Ражн>а у Србији са историјском потврдом из 1453. године, *Витошево* код Ријеке.

- *Витошић: у* Ужичкој Пожеги 1476. године.

- *Вићан:* забележено у Дубровнику у XIII веку. Сва наша презимена са основом *Вић- у* овом раду третирам као словенска, без обзира што би нека могла бити од *Филип* или *Винценц,* како то тврди Томо Маретић, или од грчког личног имена *Вићентије,* према Милици Грковић.

- *Вићановић:* у селу Брадићу у Јадру (Србија); савремено у Бијељини у Босни. Од личног имена **Вићан<Витомир.*

- *Вићевић:* забележено у манастиру Завали у Херцеговини 1718. године; савремено презиме у Београду; у Хрватској код Ријеке и Пуле. Основа: лично име *Вића* (1536. године).

- *Вићин:* у Великој Крени 1832. године. Уп. микротопоним *Вићин поток* код Београда.

- *Вићић:* у селима Јабучје и Трстеница (Ваљевска Тамнава); у Доњем Јовцу (Белица, Србија); у Горњем Катуну (Темнић, Србија); у Баничини (Јасеница, Србија).

- *Вићовац:* у Великој Крени „прадедови дошли из Старог Влаха". Од личног имена *Вићо* потврђеног у најновије време од антропонима *Видоје.*

- *Вићовић: у* селу Ојковица (Златибор), пореклом из околине Пљеваља.

ВИЦ- (<Витомир, Винко,..)

- *Вицан:* забележено код Имотског и Нашица у Хрватској. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Вицан (<Витомир* или *Винко).*

- *Вицановић:* савремено презиме у Ваљеву.

- *Вицић:* у Хрватској: околина Валпова, Дрниша, Доњег Михољца, Ријеке, Делница, на острву Крку и у Загребу. Од личног имена *Вицо* или *Вица* (ово поеледње потврђено 1478. године).

- *Вицков: у* Жабљу (Бачка) 1873. године. Од личног имена *Вицко (<Витомир)* које је потврђено тек крајем XIX века.

- *Вицковић:* братство у Црној Гори; у Хрватској: околина Двора, Сплита, Бенковца, Задра, Славонског Брода, Вуковара, Коренице и у Загребу.

ВИШ- (<Вишеслав)

- *Вишак:* савремено презиме у Београду: у Хрватској код Крижеваца, Вараждина и Копривнице. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Вишак (<Вишеслав).* Уп. име махале *Вишакући* код Рудника у Србији 1559. године.

- *Вишановић:* савремено презиме у Крагујевцу; у селу Змијањцу у Мачви. Основа: лично име *Вишан* које у ономастичкој литератури налазимо тек крајем XIX века. Иначе, овај антропоним припада врло старим словенским основама, јер га срећемо код Лужичких Срба као име кнеза Ободрита већ 789. године *(Vysan).*

- *Вишатов: у* месту Кусићу (Банат) 1736. године. Од непотврђеног антропонима **Вишат.*

- *ВишатовиЬ: у* селу Лесковици у Банатској Клисури у Румунији.

- *Вишевић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; у Хрватској: код Загреба, Гарешнице, Нове Градишке, Осијека и Ђакова. Основа: лично име *Виш (<Вишеслав)* које је потврђено тек крајем XIX века. Уп. топоним *Вишевац у* Шумадији, *Вишевце* код Врагьа у Србији.

- *Вишемирски:* само један становник 1948. године у Кањижи код Славонског Брода. Основа: непотврђено лично име **Вишемир.* Уп. пољски антропоним *Wissemyr* из 1341). године.

- *Вишеславић:* регистровано у полису Срба у околини Жумберка у Хрватској 1551. године. Основа: веома стари антропоним *Вишеслав* који је носио један српски владалац око 780. године.

- *Вишиловић:* забележено у Крагујевцу 1837. године. Од личног имена *Вишил(о) (<Вишеслав)* потврђеног 1467. године.

- *Вишин: у* Чуругу (Бачка) 1724. године.

- *Вишић:* код Пожаревца 1467; у селу Радобиља код Пољица у Хрватској 1725; у Вилову (Бачка) 1784; у Лалићу (Бачка) 1783; у Сремској Митровици 1816. године; у селу Младешковци (Босна); савремено презиме у Тзурђевцу; у Хрватској: околина Бенковца, Ивањца, Сплита. Дрниша, Копривнице, Задра, Шибеника, Жупање и на острву Брачу. В. *Вишевић.*

- *Вишковић: у* Бачком Петровом Селу 1896. године; савремено презиме у Београду; у Хрватској: на острву Хвару, у околини Пуле и Лабина. Основа: лично име *Вишко* (1330. године). Уп. топониме *Вишковци* у Славонији са историјском потврдом око 1400. године, *Витков До* у Црној Гори.

- *Вишошевић:* забележено у околини Јастребарског, Винковаца, Бјеловара и у Загребу (Хрватска). Од непотврђеног личног имена **Вишош (<Вишеслав).*

ВИШЕКОВИЋ

У селу Врбица код Аранђеловца у Шумадији. Основа: турска реч/Ьг'А; у значењу *ОМОТ од хартије за барут, новац* и ел.

ВИШЕКРУНА

У селу Халапићу (Босна), пореклом из Бастаха (Ливањско поље); у Тичеву (Унац), у XVIII веку дошли из Стона; у Хрватској концентрисани у околини Книна (74 становника), у Бјеловару (два), код Вуковара (два) и један у Дарувару. Презиме је сложено од *Више-крупа,* али је нејасна семантика. Уп. ипак немачко презиме *Reiclienb-on* које се можда може довести у везу са нашим обликом.

ВИШЊЕВИЋ

Забележено у селу Чибуковац у Србији 1877; у селу Бата у Мађарској; у Хрватској само у околини Бјеловара и у Загребу (четрнаест становника). Од женског личног имена *Вишња* које је у ономастичкој литератури познато од 1455. Уп. топоним *Вишњево* у Херцеговини и ишчезло село *Вишњевци* у Срему.

ВИШЊИЋ

У Огулину 1644. године; у Сремским Карловцима 1707; у селу Трнави код Зворника у Босни 1767. године; у селу Слато (Херцеговина); У Мратишићу (Колубара); у Руњанима (Рађевина); у Хрватској врло високе фреквенције. Уп. топоним *Вишњићево* у Срему назван према Филипу Вишњићу (раније *Грк).*

ВИШТИЦА

У селу Вељацима у Херцеговини чији се „седми дјед доселио из Броћина, старином су из Син>а."; у Хрватској: код Подравске Слатине, Метковића, Сиња, Славонског Брода и Жупање. Једнако са икавским изговором апелатива *виштица.* В. *Вситица.*

ВЈЕТРОШИЋ

Некадашње братство у селу Поступима у Црној Гори. Етимологија нејасна, јер се апелатив *ветар* не појављује као основа у нашем антропонимијском систему.

ВЈЕШТИЦА

У селу Главице (Гламочко поље); у Хашанима (Поуње); у Врточу и Великим Штрпцима (Унац); савремено у Бањалуци и у Руми; у Хрватској код Грачаца, Подравске Слатине, Вировитице, Осијека и Бјеловара. В. *Вештица* и *Виштица.*

ВЛАД- (< Владимир, Владислав)

- *Владанков:* забележено у Мошорину (Бачка) 1798. године. Од личног имена *Владанко* које је потврђено у ХШ веку.

- *Владановић:* околина Сплита у Хрватској. Основа: лично име *Владан* (1455. године).

- *Владевић:* регистровано у Корбову у Неготинској Крајини. Од личног имена *Владе* (1263. године, Трогир).

- *Владетић:* код Доњег Лапца, Глине, Нове Градишке и Осијека у Хрватској. Од личног имена *Владета* (XIV век).

- *Владија:* забележено у селу Мустапићима у Србији 1825. године. Једнако је са личним именем *Владија* које је први пут примећено на једном стећку у Босни из 1357. године.

- *Владиковић:* забележено 1434. године у Цетинској жупанији у Хрватској. Основа: непотврђено лично име **Владико.*

- *Владилов:* записано у Пољицама крај Сплита 1725. године. Идентично је са личним имеиом *Владило* (XIII век).

- *Владиловић:* залажено у Србији 1428. године.

- *Владимир: у* околини Метковића, Славонске Пожеге и Дубровника у Хрватској. Идентично је са личним именем *Владимир* које се први пут помиње 1014. године. Уп. топониме *Владимир* у Црној Гори који је у прошлости гласно *Владимирь,* затим *Владимирине* у Србији (1540. године), *Владимирова!!* код Осијека у Хрватској и у Банату, *Владимирки* код Лознице у Србији.

- *Владимировић:* забележено код Брскова у Србији 1358. и у Шибенику 1625. године (Хрватска).

- *Владин:* забележено у попису Срба у околини Жумберка у Хрватској 1553. године. Основа: лично име *Влада* (XV век), хипокористик сложеног имена *Владимир.*

- *Владинић: у* Брибиру 1487. године (Хрватска); од личног имена *Владин* (1455. године).

- *Владисавац:* у селу Рујишту код Соко Бање у Србији. Основа: лично име *Владисав* (1660. године).

- *Владисалић:* очинство у неубицираном селу Кашиловцу код Смедерева у Србији 1476; презиме у Дубровнику 1478. године. Од непотврђеног антропонима **Владисал.*

- *Владисављев:* регистровано у Мошорину (Бачка) 1751. године. Од антропонима *Владисав* (XV век).

- *Владисављевић:* у Дубровнику 1431; у Сентандреји у Мађарској 1784. године; у попису становништва Хрватске: код Славонске Пожеге, Жупање, Винковаца и Ђакова.

- *Владиславић: у* Дубровнику у XIV веку; на острву Брачу 1643; у попису становништва Хрватске 1948. године: на острву Брачу, у околини Лабина и на острву Вису. Основа: лично име *Владислав* које је у нашој историографској литератури забележено у првој половини IX века (пре 839. године) као наследник хрватског кнеза Борне.

- *Владислављевић:* околина Жупање у Хрватској. Уп. топоним *Владиславовце* у Неготинској Крајини са историјском потврдом из 1466. године.

- *Владић:* на острву Ластову 1345; код Змијања у Босни 1541; у попису Срба код Жумберка 1551; у Банату 1557. године. Врло фреквентно у Хрватској. В. *Владин.* Уп. топоним *Владићеви!}* код Пољица у Далмацији.

- *Владиховић:* забележено у Потхумцу у Хрватској 1431. године. Основа: лично име *Владиха* (XI век).

- *Владишин:* очинство у селу Набоје (Пештер) 1455. године. Од личног имена *Владиша* (1455. године).

- *Владишковић:* забележено у околини Ријеке, Пуле и Лабина у Хрватској. Основа: непотврђено лично име **Владишко.*

- *Владишић: у* попису Срба граничара у Хрватској 1657. године.

- *Владовић:* очинство у селу Баташина код Београда 1528; 1635. године забележен је извесни капетан Иван *Владовић* (вероватно пореклом из Црне Горе) као млетачки војни најамник; презиме у Бјелопавлићима у Црној Гори. Основа: лично име *Владо* (1335. године). Уп. топоним *Владовце* у Горњој Пчињи.

- *Владојев:* записано у Београду 1711. године; од антропонима *Владоје (*1326. године).

- *Владојевић:* забележено у Архангелској повељи пара Душана 1348. године.

- *Владојин:* породични надимак у Загајици у Банату. Од непотврђеног личног имена *Владоја.*

- *Владошић:* у селу Пожерање (Горња Морава), пореклом из Зрмање (Лика). Основа: лично име *Владош* (1455. године).

- *Владунић:* само у селу Радиковцима код Доњег Михољца у Хрватској (два сталовнпка). Од личног имена *Владун* које први пут срећемо у Буковом Рјечнику 1852. године.

- *Владуновић:* само у Дубровнику 1948. године.

- *Владушић:* околина Глине, Новске, Сплита, Двора и Доњег Михољца у Хрватској. Основа: лично име **Владуш* или *Владуша (*1536. године).

- *Влађевић:* у Дубровнику 137.S. године; средњовековна властелинска иородица у Гласинцу (Босна). Од имена *Влађ,* потврђеног у имену *Влађа Златоносовића,* босанског племића из 1389. године.

- *Влаинић:* забележено у Госпођинцима (Бачка) 1796. године; у Хрватској: околина Нове Градишке, Коренице, Славонског Брода, Осијека и у Загребу. Од личног имена *Влаин (<Владимир)* потврђеног 1528. године. Уп. топоним *Влаиња (<Влаин + ја) у* Билећким Рудинама у Херцеговини.

- *Влаисапл>ев:* у Жабљу (Бачка) 1848. године. Од непотврђеног антропонима **Влаисав.*

- *Влаисављевић:* забележено у Хрватској: околина Коренице, Грубишног Поља, Винковаца, Костајнице, Оточца, Вировитице и Новске.

- *Влајевић:* у Шибенику 1632. године. Основа би могла бити и подругљиви микроетник *Влај* или антропоним **Влај* који иије потврђен у нашем ономастичком систему.

- *Влајковац:* у селу Жучковац код Соко Бање у Србији. Од личног имена *Влајко (<Владимир]* које је потврђено 1455. године. Уп. истоимени топоним у Банату из XVI века.

- *Влаканић:* само на острву Лошињу. Основа: непотврђено лично име **Вла-к--ан<Владимир.*

- *Влаканчић:* регистровано на острвима Крку и Цресу и у Ријеци. Од облика **Влаканац.*

- *Влакетић:* околина Осијека и Винковаца. Основа: лично име **Влакета.*

- *Влакић:* само код Задра у Хрватској. Од личног имена *Влако* (1726. године).

- *Влаковић:* забележено у Шапцу 1808; у селу Курилову у Србији 1833. године В. *Влакић.*

- *Влакушић:* околина Дубровника. Основа: лично име **Влакуша.*

- *Влакчевић:* савремено презиме у Београду. Од облика **Влакац (<Владимир).*

ВЛАС- (<Властимир, Власије...)

- *Власановић:* забележено у околини Задра и Славонског Брода у Хрватској. Основа: лично име **Власаи (<Властимир)* које није потврђено у нашем ономастичком систему. Антропонимијски, корен *Влас-* може се повезати и са календарским именом *Власије,* па и са етнонимом *Влах-,* те одређивање тачног или приближно тачног порекла ове основе захтева велики напор везан за историографске, ареално-лингвистичке, па и етнолошке елементе наше свеукупне историјске и друге документације.

- *Власак:* околина Дарувара, Сиска. Вировитице и у Загребу (свега 22 становника); од личног имена **Власак*.

- *Власац:* околина Славонског Брода и у Загребу. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Власац*.

- *Власин:* ирезиме забележено у Новом Саду 1789. године. Уп. топоним *Власиње* код Мркоњић Града у Босни. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Власин (<Властимир)*.

- *Власић:* у околини Ријеке. Ораховице. Петриње, Вировитице и у Загребу (нефреквентно, свега 15 становника). Основа: лично име **Влас (<Властимир)* или хришћанско име *Власије*.

- *Власнић:* презиме исклесано на надгробном споменику у селу Троскоти у Херцеговини (XIV век). Од непотврђеног антропонима **Власно (<Властимир)*. Уп. топоним *Власнићи у* Херцеговини са историјском потврдом из 1468. године.

- *Власновић:* околина Задра и у Загребу (свега 29 становника). В. *Власнић*.

- *Властић:* у селу Багрдану (Белица. Србија). Од личног имена *Власта* које има само савремене потврде.

ВЛАСТЕЛИН

- *Властелин:* нефреквентно у Хрватској. само код Ријеке, Опатије и Сплита (тринаест становника). Идентично је с личним именом *Властелин,* које је први пут забележепо на острву Пагу већ 1071. године, као и са апелативом *властелин* у значењу *племић, великаш*.

- *Властелиновић:* братство на Цетин.-ским Врелима у Црној Гори 1715. године; у Боки Которској, пореклом из Херцеговине.

- *Властелић:* забележено у околини Нашица, Славонске Пожеге и Ријеке у Хрватској. Од непотврђеног личног имена **Властел*.

- *Властелица:* забележено у Београду 1711. године; савремено презиме у Крагујевцу; у Хрватској: околина Сплита, Сиња, на острвима Вис и Корчула и код Дубровника. Уп. топоним *Властељица* у Србији.

- *Властеличић:* нефреквентно у Хрватској, само код Сплита и у Загребу (дванаест становника). В. *Властелина*.

ВЛАТКО

Забележено само у Дубровнику и Осијеку (седам становника). Идентично је са именом *Влатко (<Владимир)* које се први пут спомиње 1367. године на острву Вису. Презиме *Влатковић* први пут срећемо у Дубровнику 1422. године; у попису становништва Хрватске 1948. распрострањено је у околини Доњег Лапца, Коренице, Метковића, Бенковца, Славонског Брода и Петриње. Уп. топоним *Влпткопићи* код Котор Вароши у Босни и *Влатковац* у Хрватској.

ВЛАЧ- (< Владимир...)

- *Влачепић:* савремено презиме у Суботици (Бачка). Основа: лично име **Влаче (< Владче < Владимир)*.

- *Влачеговић: у селу* Милошевцу код Смедерева у Србији. Од непотврђеног антропонима **Влачета*.

- *Влачина:* само у Бјеловару (шест становника). Вероватно од облика **Владчина* или је једнако личном имену **Влачина (<Владимир)*.

- *Влачинић:* само код Нове Градишке и Вуковара (пет становника). В. *Влачина*.

- *Влачић:* забележено као презиме капетана Ивана који је 1627. године био у млетачкој војсци; савремено презиме у Подгорици; у селу Клепца и Јасеница у Херцеговини; у селу Лучици (Пожаревачка Морава); у Хрватској: код Лабина, Пуле и Метковића. Од личног имена *Влач* које је у оваквом облику потврђено у Бачкој 1560. године.

ВЛАЧИСКУТ

У Поменику цркве Богородице Л>евишке у Призрену из 1453. године налазимо два записа који се односе на овај облик: „Помени господи јеромонаха Радосава и номика Влачискоута" и „помени... пръзвитера Николу Влачискоутовика и родителе его и чеда него". Императивна сложеница састављена од глагола *влачити* (вући) и именице *скут.* Без паралела у нашем ономастичком систему. Семантика је нејасна, уколико се можда не односи на неку непознату дворску титулу.

ВО (Ochs, Bos)

Приликом полиса становништва Бачке 1795. године записана су у Сомбору као „Vjgjljae" (стражари): Стеван *Vo,* Јанко *Vo,* Миало *Vo,* Сзина *Vo,* Сзава *Vo,* Јован *Vo.* Шестоструко понављање облика Во искл>учује погрешно читање оригинала, што значи да је овде у питању животиња во (Ochs, Bos). Ово име мало необично звучи, бар до момента док га не сврстамо у распрострањени зоонимски ред са многобројним презименима типа *Коњенић, Лисичић, Зечевић, Јеж, Медвед* и ел. Ыеобично је можда једино то што је ово облик без суфикса, јер у бугарском налазимо презиме *Волен,* а код Алпских Словена (како Кронштајнер назива Словенце) и лично име *Wolato* које је потврђено још у другој половини IX века (864. године). Аустријски лингвиста Кронштајнер, заједно са познатим немачким ономастичарем Герхардом Шлимпертом, сматра да овај словеначки антропоним носи у својој основи апстрактни апелатив *воља,* додајући својој аргументацији пољско лично име *Woleta* и доњолужичко *Wolo, Wolis.* Примери који следе убедљиво показују постојање прасловенског антропонима **Вол.*

- *Воляк:* околина Пакраца и Нове Градишке (четрнаест становника). Идентично је са личним именом **Волак.*
- *Волаковић:* забележено код Ораховице и Доњег Михољца (девет становника). В. *Волак.*
- *Волан:* само код Чазме и у Загребу. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Волан.*
- *Волаш:* регистровано само у Загребу (два становника); једнако са антропонимом **Волаш* (као *Радаш, Милаш* и ел.).
- *Волић:* код Имотског, Вуковара, Ријеке, Сплита. Основа: непотврђено лично име **Вол.*
- *Волобујев:* само два становника у месту Новоселец код Чазме. Необично занимљиво презиме које се семантички потпуно уклапа у познати епитет „Буй Тур" из руског слева ,,Слова о полку Игореве"' из XII века.
- *Воловић:* код Карловца и у Загребу. В. *Волић.*

ВОГЛИЋ

Албанско презиме забележено у Дубровнику 1282. године. Основа: албански придев *voglee* у значењу *мали.* Уп. албански патроним *Vog/i,* као и хидроним *Воговица* код Ђаковице на Косову.

ВОДАЛОВ

Савремено презиме у Врбасу (Бачка). Од облика (надимка) *Во дало* (<гл. *водити* у некој, свакако пејоративној функцији). Уп. *Водаловић* - братство у селу Глибовцу код Никшића у Црној Гори.

ВОДАНОВИЋ

На острву Брачу 1643; на осгрву Муртеру 1661. године; у полису становништва Хрватске 1948. године: на острвима Брачу, Вису, Лошигьу, у околини Метковића, Макарске, Сплита и у Загребу. Од личног имена *Водам* које је први пут потврђено у Задру 1366. године. У овом

личном имену крије се и митолошки аспект, јер су у нашој етнолошкој литератури познати *водењаци* и *водци* - демони воде на Косову и у Потамишју у Банаху. Уп. топоним *Водањ у* Смедеревском Подунављу који је од исте основе.

ВОДИН

Забележено у селу Добрица (Банат): лично име или надимак *Вода* који је идентичан са румунским апелативом *voda (<војвода).*

ВОДОВАР

Забележено 1271. године у Трогиру (Margarjta, uxor Jacobj Uodovarj); у Кривошијама, пореклом из Херцеговине; у Боки, пореклом из Црне Горе; у Хрватској, само у селу Маркушици код Осијека (два становника). Ово презиме преузето је из ша;ьиве народне кгьижевности и. као и многа таква слична, садржи неку заборављену аиегдоту или шаљиву прикладну причицу. Упоредити украјинску императивну сложеницу *Варивода* која је скоро семантички идентична са нашим примером, као и следећа презимена: *Паривода, Кяливода, Соливода* који припадају великој скупини сложених презимена и у несловенским језицима. Вода као елемент присутна је у многим нашим народним умотворинама, али ја овде истичем само једну призренску пословицу која идентификује овај егзистенцијални елемент као најобичнији и свакодневни: „Воду вари, воду фали: вода те вода."

ВОДОГА*

Презиме по семантици слично са императивном сложеницом *Газивода.* Забележено је као савремено у Београду. Уколико није везано за неку ишчезлу анегдоту, мотив вероватно указује на становника поред некакве воде.

ВОДОГРЕЈИЋ

Приликом полиса Срба у Славонској војној граници 1606. године, реі истрован је извесни Богдан са оваквим презименом. (У полису је вероватно грешком написано *Водограјић.)* Мотив овога презимена сличај је презимену *Водовар* и вероватно да је настао према сличном догађају, или асоцијацијом на неки узалудни посао.

ВОДОПИЈА

Забележено у Шибенику 1386; у Задру 1585; у Дубровнику 1420. године; у Бихаћу (Босна); врло фреквентно у попису становништка Хрватске 1948. године: код Вараждина, Доње Стубице, Зелине, Врбовца, Загреба, Задра, Крижеваца, Стубице, Бузета, Јастребарског, Дубровника, Шибеника, Ђакова, Чаковца и Гарешнице. Исто као и *Водогрејић.* и ово презиме не може се сврстати у уобичајене облике типа *Миливојсиић* од *Миливоје,* већ у надимке чија семантика захтева допунска објашњења. Овде на првом месту треба истаћи да ово сложено презиме (вола + девербатив *-пија)* звучи нелогично, јер сваки живи створ на землеј пије воду те, консеквентно томе, није било потребно наглашавати преко овакве конструкције. Објашњавајући порекло руског презимена *Водопьян* из 1562. године, познати совјетски лингвист и ономастичар О. Н. Трубачов, дотакао се и овог нашег облика, позивајући се на претходнике, немачког лингвисту Линова и француског Албера Дозе. Први је анализирао немачки облик *Trinkwasser,* а други *Boileaii* и обојица дошли до истог решења да се овакве композиције односе на трезвегьаке, л>уде који не пију алкохолна пића. Семантичком еволуцијом ови облици претворили су се у антифразу - у ирониични надимак који се придавао .гьудима који управо гроше алкохолна пића више од уобичајене мере. Уп. и надимак *Водопић (Vodopych)* у Дубровнику 1411, на острву

Угљану 1584. и у Задру 1591. Приморски ареал ових наших облика као да говори у прилог томе да су *Водопија* и *Водопић* калкирани према италијанском Bevjlaqua, али присуство оваквих творби у свим словенским језицима говори само о индоевропском паралелизму.

ВОДОПЛАВ

Савремено презиме у месту Милочаја код Краљева у Србији. Настало свакако после неке локалне поплаве у том крају.

ВОЋЕВИЋ

Савремено презиме у Београду, Земуну и Сарајеву. У Хрватској само у Книну (два становника). Основа: непотврђено лично име **Вођ.* Уп. презиме *Вођинаи,* нефреквентно у Хрватској: код Жупање, Нове Градишке, Чаковца и Осијека (десет становника).

ВОЈ- (<Војислав, Миливој...)

- *Bojair.* забележено у околини Пуле и Карловца у Хрватској. Идентично је са личним именом *Војак* (1528. године).

- *Војаковић:* околина Златара и у Загребу у Хрватској. Уп. топоним *Војаковац у* Славонији.

- *Војанић:* околина Карловца у Хрватској. Од личног имена *Војан* потврђеног у XIV веку.

- *Војасић:* регистровано у околини Сиска у Хрватској. Од непотврђеног антропонима **Војас.*

- *Војасиновић:* овакво презиме носио је 1948. године само један становник у селу Раков Дол код Ђакова у Хрватској. Основа: непотврђено лично име **Војасин.*

- *Војдраговић:* забележено у селу Ботош (Банат) 1660. године. Од сложеног личног имена *Војдраг* које је посведочено у XVI веку.

- *Војевић:* забележено код ускока у Црној Гори 1694. године; у селу Грабово (Срем) 1785. године. Уп. кајкавско презиме *Војевец* у Загребу, затим топониме *Војевац у* Поуњу (Босна), *Војевиће* у Србији са историјском потврдом из 1355. године, *Војевићи,* заселак у Попову (Херцеговина). Од личног имена **Вој.*

- *Војимировић: у* попису Срба у Будиму 1719. године. Од личног имена *Војимир* (1528. године).

- *Војинић: у* Жабљу (Бачка) 1888. године. Основа: лично име *Војин* које се први пут спомиње у XIII веку.

- *Војиновац: у* селу Рујишту код Сокобањ>е у Србији.

- *Војинов:* у Чуругу (Бачка) 1788. године.

- *Војиновић: у* Дубровнику 1359. године; у Пољицама код Сплита у XVII веку; део братства Мартиновића у Бајицама у Црној Гори; у селима Ђуринци и Пружатовац (Космај, Србија): у Хрватској: околина Грубишног По.гьа. Карловца и Славонског Брода. В. *Војинић.*

- *Војинчевић:* забележено у селу Кораћици у Космају (Србија). Од облика **Војинац.*

- *Војисалић:* залажено у Босни 1332; у неидентификованом селу Свињица у Гружи (Србија) 1476. године. Од непотврђеног антропонима **Војисал.*

- *Војић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској: код Лабина и Пазина. Од хипокористика *Војa* кога пратимо од XIV века.

- *Војихнић:* забележено у Дубровнику 1414. године. Од личног имена *Војихна* које је потврђено 1280. године у истом граду.

- *Војичић:* у Шибенику 1647. године; у Дабарском пољу; у Хрватској само код Метковића (три становника). Од хипокористика *Војица* које се први пут помињ>е 1348. године.

- *Војкић:* забележено у Сомбору (Бачка) 1772. године. Основа: лично име *Вој ко* потврђено 1228. године.

- *Војковић:* забележено у старој Горичкој жупи у Хрватској 1508; у Омољици

(Банат) 1764. године. Уп. топоним *Војковићи* у Црној Гори и Босни, *Војковци у* Србији, микротопоним *Војков лаз у* околини Призрена 1348. године, *Војково у* Хрватској са историјском потврдом из 1468. године.

- *Иојловић:* регистровано у Банатској Клисури у Румунији. Од личног имена *Војило* (Xrv век). Уп. име манастира *Војловица у* Банату.

- *Војмиловац: у* селу Рудњак (Подибар). пореклом из села Војмиловића у Плани. Од личног имена *Војмил* (1348. године).

- *Војмировић: у* полису Срба у Будиму 1717. године. Од личног имена *Вој мир* које има само савремене потврде.

- *Војниковић:* презиме забележено у Босни код Санског Моста. Основа: непотврђени антропоним **Војник*.

- *Војнић:* забележено код Перушића у Хрватској 1434; у Суботици 1868; у Рашкој (Србија) после 1690. године; у попису становништва Хрватске 1948. године груписани око Перушића. Пуле и Дубровника. Уп. топоним *Војнић у* Хрватској. Од личног имена *Војно* које представлю синоним речи *муж; војник,* а као антропоним помиње се од 1327. године.

- *Војница:* забележено у полису Срба у Мариндолу у Хрватској 1551. године. Од непотврђеног антропонима **Војница*.

- *Војницки: у* селу Буковац (Срем) код Новог Сада 1751. године. Од облика *војнић + ски*.

- *Војовић:* регистровано код Чачка почетком XX века. Од личног имена *Војо* (1455. године).

- *Војсалић:* забележено 1332. године у Босни; у Рашкој (Србија) 1690. Уп. село *Војсалиће* 1780. године у истом крају. Од личног имена **Војсал* које до сада није посведочено у нашем ономастичком систему.

-*Војсилић:* залажено у Босни 1240. године. Од личног имена *Војсил* потврђеног 1318. године. Уп. топоним *Војсилии* код манастира Бан>ска у Србији.

- *Војсиловић:* евидентирано у Дубровнику 1425. године. В. *Војсилић*.

- *Војтановић:* забележено у Дубровнику 1418. године. Од личног имена **Војтан (<Војмир)*.

- *Војтечки:* регистровано у Избишту (Банат). Од непотврђеног личног имена **Војтсш* промена сугласничке трупе *шк<чк* као у примеру *чкола* од *школа* позната је на овом терену.

- *Војчетић:* савремено презиме у селу Стапару (Бачка). Од непотврђеног антропонима **Војчета*.

- *Војчин:* забележено у Чуругу (Бачка) 1720. године. Основа: хипокористик Во/-та које има само савремене потврде.

- *Војчић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској само у околини Опатије. В. *Војчин*.

- *Војшић:* савремено презиме у Београду. Од личног имена *Војша (*1347. године у Хрватској).

ВОЈВОДА

Забележено у околини Прелога. Дубровника, Карловца и у Загребу. Једнако је са именицом во/дола којеје у прошлости означавало војни чин. а за време Турака носиоци оваквог атрибута били су у истој функцији као и муселими.

- *Војводић:* на острву Ижу 1445; у Бачу (Бачка) 1728; у Сомбору 1796; у Тењи (Срем) 1736. године; братство у Грађанима и грана братства у Глухом Долу у Црној Гори; у селу Роре и Дрвару (Босна); савремено презиме у Београду, Новом Саду и Сарајеву; у Хрватској: врло високе фреквенције.

- *Војводица:* очинство у неубицираном селу Потерица код Крушевца у Србији 1476. године.

ВОК- (<Војислав, Војмир...)

- *Вокић: у* селу Вошановцу крај Пожаревца; у селу Мали Цвјетнић у Унцу (Босна); савремено презиме у Приједору и Новој Пазови; нефреквентно у Хрватској, само код Бјеловара, Славонског Брода и у Дубровнику (једанаест становника). Од хипокористика *Вока (<Војислав)* које је потврђено у XVII веку.

- *Вокичић:* само у околини Нове Градишке у Хрватској. Долази од женског имена *Вокица (<Војислава)* које је потврђено 1269. године.

- *Вокманић:* забележено код Карловца у Хрватској. Основа: лично име *Вокман* које срећемо у XVII веку.

- *Воковић:* у Дубовцу Доњем (Србија) и у Истри. В. *Вокић.*

- *Вокчић:* регистровано у Дубровнику 1437. године. Долази од непотврђеног антропонима **Вокац (<Војислав).*

- *Вокшанић:* забележено у околини Карловца у Хрватској 1647. године. Од непотврђеног антропонима **Вокшан (<Војислав).*

- *Вокшинић: у* Светом Ивану на Зелини у Хрватској. Од непотврђеног личног имена **Вокша* или **Вокшина.*

-*Вокшић:* у Дубровнику 1575. године. В. *Вокшинић.*

ВОЛ- (<Волимир, Волислав)

- *Волак:* код Пакраца и Нове Градишке (четрнаест становника). Идентично је са непотврђеним антропонимом **Волак (<Волимир).*

- *Волаковић:* забележено код Ораховице и Доњег Михољца у Хрватској. В. *Волак.*

- *Волан:* само код Чазме и у Загребу. Једнако је са непотврђеним личним именом **Волан.*

- *Волаш:* регистровано само у Загребу (два становника 1948. године); од непосведоченог антропонима **Волаш* (као *Радаш, Драгаш* и ел.).

-*Воленовић: у* Дубровнику 1579. године. Долази од антропонима *Волен (<Волимир)* који је потврђен у Супетру 1080. године. Уп. кајкавско презиме *Воленец* код Дарувара у Хрватској.

- *Волетић:* забележено у Босни 1392; у Сентомашу (данас Србобран) 1720. и у Кањижи исте године (оба места у Бачкој). Основа: непотврђено лично име **Волета.*

- *Волета: у* Пољицама код Сплита 1725. године. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Волета.*

- *Волиновић:* залажено у Жабљу (Бачка) 1720. године. Од личног имена **Волин* или *Волина* које је потврђено на острву Вису 1380. године. Уп. топоним *Волино у* Македонији.

- *Волић: у* Примоштену, XVII век; у Моноштру (Бачка) 1772; у Мошорину (Бачка) 1787; у Вишесави (Србија) 1824. године; савремено презиме у Требигњу; у Хрватској: околина Вуковара, Загреба и Карловца. Од личног имена **Вол (<Волимир...)*

- *Воловић:* забележено у полису Срба код Жумберка 1551; у Дубровцу (Хрватска) 1581; у Карловцу 1587. године; у Хрватској 1948. у околини Карловца, Велике Горице и у Загребу. Уп. топоним *Воловић у* средњовековној Босни, као и руски патроним *Волович* и *Волов* из XV и XVI века. В. *Волић.*

- *Волујан:* забележено у Влашком Долу у Србији 1825. године. По својој конструкцији облик подсећа на румунско порекло, али оваква основа није запажена у румунском антропонимијском фонду. Долази од непотврђеног антропонима **Волујан (<Вол-уј-ан<Волимир).* Уп. расељено место *Волујац у* Херцеговини у XVII веку, као и истоимени топоним у Подрињу.

- *Вољак:* забележено у Дубровнику 1279. године. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Вољак.*

-*Вољан:* забележено у Великој Кладуши у Босни 1549. године. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Вољан* који представлю палаталну варијанту облика *Волан.* Уп. руски патроним *Волян* из 1569. године, као и неубицирани топоним *Вољановица* код Ужица 1525. године.

- *Вољевица: у* Подвележју (Херцеговина); савремено презиме у Босанском Новом и у Мостару. Од непотврђеног личног имена **Вољ (<Волимир).* Уп. топоним *Вољевци у* Србији са историјском потврдом из 1717. године.
- *Вољевчић:* само у селу Ђурићи код Жупање у Хрватској (један становник); од облика **Вољевац.*
- *Вољеновић:* забележено у Дубровнику 1435. године. Од личног имена *Вољен* које је потврђено тек крајем XIX века.

ВОНИЋ

Забележено у селу Врбици у Тимоку (Србија). Долази од хипокористика *Бона (<Војиславка);* потврда је из Бора у Србији.

ВОРГА

Презиме забележено у Тителу (Бачка) 1788. године. Порекло овог облика (тачније, надимка) везано је за мађарску позајмицу *форт* недавно запажену у северном Банату· Форга је у овом делу Војводине и данас жив апелатив у значењу *окретан, сналажљив човек* и долази од мађарског глагола *forgat у* значењу *окретати, обртаги.* Исти облик послужио је и као основа за презиме *Воргић* које срећемо у месту Пандур код Буњеваца у Мађарској 1718; у селу Опово (Банат) у XVIII веку; у Бачком Петровом Селу 1845. године; савремено презиме у Сремским Карловцима; у Хрватској: околина Славонског Брода, Белог Манастира, Ђакова, Винковаца и Вуковара.

ВОРКАПИЋ

Православна породица у селу Влашковци код Босанске Дубице 1882. године; у Северину (Славонија) у XIX веку; у Хрватској 1948: околина Вргинмоста, Ђакова. Осијека, Карловца. Огулина, Вуковара, Сиска и Гарешнице. Према етимологији П. Скока, ово презиме је сложено од румунског предлога *färä у* значењу *без* и именице *капа,* и по свом садржају спада у бројну трупу у вези са овим одевним предметом. (Уп. презиме *Капа, Капичић, Кривокапић* и ел.) Занимљиво је да овакав или сличим патроним није залажен у румунском ономастикону, што значи да се наше презиме *Воркапић* може третирати као језички реликт Влаха сточара.

ВОСКОВАР

Забележено у Дубровнику у XIV веку. Презиме је занимљиво по томе што је знатно старије од апелативне потврде, која се јавља тек у XIX веку у Шулековом речнику у значењу *Waclissieder.* Нема паралела у полису становништва Хриатске 1948. године.

ВОЂА

У селу Грабово (Срем) 1804; у Чуругу (Бачка) 1721. године; у Хрватској нефреквентно: околина Новске, Загреба и у Поречу (једанаест становника). Идентично је са непотврђеним хипокористиком **Воћа (<Војислав).* Уп. топоним *Воћин* (данас Шаренград у Срему). Паралеле су: *Воћин у* Чуругу (Бачка) 1759. и *Воћић у* Петровом Селу (Лика) са потврдом из 1632. године.

ВОЧИЋ

Забележено у Славонској војној граници 1657. године. Од непотврђеног личног имена **Воча (<Војислав, Војмил...).*

ВОШТИНАРОВ

Савремено презиме у Великим Ливадама у Санату. Основа: непотврђени апелатив **воштиняр* који је, овде као надимак, настао асоцијацијом на фразеологизам „мек као восак". Уп. презиме *Воштинић* код Краљева у Србији крајем XIX века.

ВРАБАЦ

У Сенти (Бачка) 1869; у Сентомашу (данас Србооран) 1834; у области Гласинац (Босна); савремено презиме у Адашевцима (Срем), Зеници, Мостару и на Цетин>у; у Хрватској: околина Нашица, Бјеловара, Винковаца, Јастребарског и Костајнице. Идентично је са именицом *врабац* (Sperling, passer) која се овде на семантичком плану поистовећује са малим, ситним човеком. Уп. породични надимак *Врабац* (мн. *Врапцови)* у Жабљу (Бачка), као и презиме *ВрабиЬ у* месту Ванцага код Буњеваца у Мађарској 17%. године.

ВРАГ-

- *Враг,* презиме забележено код Буњеваца у месту Чикужда (Мађарска) 1719. године. Идентично је са личним именом *Враг (<*Vorgb)* које је код нас потврђено као мушко име 1184. године. Будући да у најстаријем језичком слоју драг значи и непријатељ, поред данашњег демона *ђаво,* тешко је одредити о којој се имениици ради. Но, без обзира на ово, у оба случаја то је профилактичко име.

- *Врагановић: у* Лапљем Селу на Косову 1912. године. Основа: непотврђени антропоним **Враган.*

- *Враговић:* забележено у селу Смољановцима у Хрватској 1702; у Алибунару (Банат) 1846. године; фреквентно у Хрватској: код Вараждина, Крапине и Златара. В. *Враг.*

~ *Враголов:* само у Дубровнику, Задру и на острву Лошињу. Сложеница је јасна *(враг + лов)* и његов носилац *лови* ђаволе. Овакав мотив није усамљен у нашој патронимици (види *Враготерац),* а необично често је присутан у причама о светом Сави и ђаволу.

- *Враголовић:* забележено у Жумберку 1553. године приликом полиса Срба граничара; у полису 1948. године у Хрватској забележено само у околини Славонског Брода и Ђакова. Уп. топоним *Враголови у* Босни код Рогатице и село *Враголово Јутрогоште* такође у Босни.

- *Враготерац:* само у Големом Селу у Пољаници (Србија). За семантику види *Враголов.*

- *Врагочанин:* забележено у селу Варна у Мачви 1808. године. Основа: лично име *Врагооча* (човек са ђаволским очима) потврђено у дечанским хрисовуљама 1330. године. По свој прилици да је семантика усмерена на *човека са урокљивим очима.*

- *Вражалић: у* Високом (Босна); савремено у Београду и Сарајеву. Долази од основе *Вражалац у* значењу *чаробњак, вештац.* Уп. микротопоним *Вражалића брла у* Босни, као и топоним *Вражяле* код Зенице.

- *Вражалица: у* селу Педише (Гласинац, Босна), „стариком су Бегзалићи, а Вражалићима се зову по некој баби која је била из села Вражалица (у рогатичком срезу)"; савремено презиме у Сарајеву. В. *Вражалић.*

- *Вражар:* забележено у области Коритница у Србији. Идентично је са апелативом *вражар у* значењу *врачар, вештац.*

- *Вражарац:* изумрли род у селу Бежишта у Коритници (Србија).

- *Враженић:* регистровано у селу Закорење у Хрватској 1702. године. Долази од непотврђеног антропонима **Вражен.*

- *Вражетић: у* селу Шор у Рађевини (Србија), пореклом из Корита у Херцеговини. Основа: непотврђено лично име **Вражета.*

- *Вражетор:* само у селу Стамници код Пожаревца у Србији. Сложено од *Вража-* (враг) + *тор* који је као непотврђени девербатив везан за глагол *тртн* (затрти), овде у ширем значењу она/ *који уништава, који чини да се затру ђаволи.*

- *Вражић: у* селу Буковина код Крижеваца у Хрватској 1477. године; у Гласин-

цу (Босна); у попису становника Хрватске 1948. фреквентно у околини Прелога, Прегради, Вуковара, Кутине и у Загребу. Уп. топониме *Вражићи у* Босни; *Вражија бара* код Пожаревца у Србији; *Вражије брдо у* Србији (XIV век); *Вражија главица* и *Вражије језеро* у Црној Гори; *Вражи камен* код Врања у Србији; *Вражи лаз,* микротопоним код Загреба са историјском потврдом из 1227. године; *Вражиндо* код Рогатице у Босни; *Вражинвир* у Неготинској Крајини.

- *Вражичић:* презиме забележено у Дубровнику 1467. године. Од облика **Вражица.*

ВРАЈКОРАЦ

Забележено у селу Сланци крај Београда. Идентично је са апелативом *врајкорац у* значењу војник *врајкора* (аустријска добровољачка војска у Србији у XVIII веку) од немачке речи Freikorps, који се први пут помиње у нашој речничкој литератури 1767. године.

ВРАЈТОВ

(И *Врајтовић) у* селу Совљак у Мачви 1829. године. Од немачке речи *врајт* (Gefreiter) у значењу *војнички старешина.*

ВРАН-

Основу *Вран-* срећемо у антропонимији и топонимији. Основно значење везано је за *црну боју,* а ово се односи и на птицу *врану* (die Krähe, cornix).

- *Врана:* савремено презиме у Горажду (Босна); у Хрватској: у Загребу, код Славонске Пожеге и Чаковца. Идентично је са именицом *врана* и по својој семантици сврстава се у прилично опсежни ред ,,птичјих" презимена типа *Соколовић, Орловић, Зебић, Славујевић* и ел.

- *Врансш:* савремено презиме у Качком Јарку и Београду; у Хрватској: код Подравске Слатине, Брињa, Госпића, Двора и Дугог Села. Идентично је са личним именом *Вранеш* које је потврђено 1551. године. Уп. топоним *Вранеш* у Србији.

- *Вранешевић:* околина Вргинмоста, Петриње. Костајнице, Копривнице, Пакраца, Двора, Гарешнице и у Загребу. Уп. топ. *Вранешевић* код Рогачице у Босни. В. *Вранеш.*

- *Вранешић:* код Бјеловара, Карловца, Петриње, Сиска и Велике Горице у Хрватској. Уп. лично име *Вранешко* из 1228. године.

- *Пранић:* најстарији податак односи се на једног становника Трогира 1280. године, али би он могао да представлю и лично име (Sabbata uxor Vraniqi). Необично фреквентан облик на целом подручју српског и хрватског језика. Уп. топоним *Вранић* код Крушевца са историјском потврдом из 1453, код Београда 1528. и у Славонији 1687. године.

- *Враничић:* једна родовска грана .ГЊубибратића у XIV веку; у Хрватској; на острвима Хвар, Брач и Црес. Од личног имена *Вранич* које је потврђено 1763. године у Србији.

- *Вранко:* само код Врбовца и Крижеваца у Хрватској. Идентично је са личним именом *Вранко* (1455. године).

- *Вранковић:* забележено у Дубровнику 1462. године; савремено презиме у Београду; у попису становништва Хрватске 1948. године: код Бенковца, Задра, Сплита, Дрниша, Лудбрега, на острвима Раб и Хвар. В. *Вранко.*

- *Врановић:* околина Прелога, Чаковца, Ђакова и Белог Манастира у Хрватској. Од личног имена *Вран* које је потврђено у дечанским хрисовуљама 1330. године. Уп. топоним *Врановац у* Белици (Србија), *Врановиће у* Ибарском Колашину, *Враново* код Београда, *Врановце* код Крушевца (1453. године).

- *Врапчић: у* Шибенику у XIV веку; у Превлаци 1365; у Башки 1419; у Прокупл>у 1543. године; у попису становништва Хрватске 1948. године: код Самобора, Крапине, Шибеника. Јастребарског, Чаковца, Сигња, Вуковара и у Загребу. Од

личног имена **Вранац* или *Вранча* (1455. године). Уп. топоним *Вранчићи у* Србији.

- *Врањеш:* забележено у нахији Змијање 1541. године; у Косову Пољу, код Високог у Босни, у Купрешком пољу; у Бјелајском пољу. Идентично са непотврђеним антропонимом **Врањеш* који представлю палаталну варијанту облика - *Вранеш*.

- *Врањешевић:* забележено у Херцеговини 1495. године; савремено презиме у Новом Саду и Београду.

- *Врањковић'.* савремено презиме у Београду. Од непотврђеног антропонима **Врањко*. В. *Вранковић*.

ВРАПЧЕВИЋ

Савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Лудбрега, Новске, Ђурђева и Јастребарског. В. *Врабац*. Уп. топоним *Врапче* у Ибарском Колашину, као и *Врапчиште* у Македонији.

ВРАТ- (<Вратислав, Вратимир)

- *Враталовић:* забележено у Сењу 1551. године. Од непотврђеног антропонима **Вратал (<Вратислав)*.

- *Вратам:* нефреквентно у Хрватској: код Двора, Бјеловара, Дуге Ресе и Ријеке (петнаест становника). Једнако је са личним именом *Вратан* (1330. године).

- *Вратанић:* само у Сплиту (два становника) В. *Вратан*.

- *Вратачинић:* забележено у Дубровнику 1347. године. Могуће да је од личног имена **Вратачин* које није потврђено.

- *Вратило:* регистровано у селу Бресници код Рудника у Србији 1824. године. По свој прилици, надимак који је настао асоцијацијом на вратило, које има значајну улогу у народном веровању. (Уп., на пример, веровање да „ако желиш да ти когоћ не долази често у кућу, пошто изиђе баци за н>им вратило пак неће за доста дана доћи.")

- *Вратиловић:* забележено у Малој Вашици (Срем) 1737; у селу Конареву у Србији 1822. године. В. *Вратило*.

- *Вратимирић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Основа: лично име *Вратимир* које је потврђено у Дубровнику 11%. године.

- *Вратиславски:* само у селу Доњи Видовац код Прелога у Хрватској (десет становника). Основа: лично име *Вратислав* потврђено 1198. године.

- *Вратић:* у Хрватској: околина Копривнице, Загреба, Огулина и Делница. Од личног имена *Врата,* забележеног у Супетарском картулару 1080. године.

- *Вратичић:* у полису Срба граничара у месту Велемирић код Жумберка у Хрватској 1551. године. Од облика **Вратица* који би могао бити и лично име.

- *Вратиша:* само један становник у Загребу 1948. године. Једнако је са антропонимом *Вратиша* (Трогир, 1264. године).

- *Вратковић:* у Дубровнику 1333. и 1455; у Виводини код Јастребарског 1683. године; у попису становништва Хрватске 1948. године само у Бјеловару. Основа: лично име *Вратко (<Вратислав)* које је посведочено у Србији у XIII веку.

- *Вратовић:* код Пуле, Бузета и Белог Манастира у Хрватској. В. *Вратић*.

- *Вратошевић:* на острву Мљету почетком XV века; у Дубровнику у XV веку. Основа: непотврђени антропоним **Вратош*.

ВРАЧ-

- *Врачар: у* селу Рајићу (Хрватска) 1898. године; у Кучима у Црној Гори; савремено у Београду, Бањалуци, Никшићу и Подгорици; у селима Безују, Брезнима и Црквицама у Пиви; 1948. у Хрватској: околина Војнића и Коренице. Уп. топоним *Врачари у* Босни. Идентично је са апелативом *врачар у* значају *онај који врача; лекар,*

- *Врачарац:* у селу Стубал код Врања у Србији; у Кушиљеву код Пожаревца.

- *Врачарввић'.* код Карловца у Хрватској 1878. године; у попису становништва Хрватске 1448. године: околина Петрин>е и Пакраца. Уп. *Врачарево* - микротопоним код Госпића у Лини.

- *Врачарић: у* Госпођинцима (Бачка) 1797; у Мачви 1808; у селу Трлићу (Србија) 1811; у селу Плесковцу (Јасеница, Србија); у Хрватској: околина Вировитице, Вуковара, Нашица и Белог Манастира. В. *Врачяр.*

~ *Врачаричић:* савремено презиме у Трстенику (Србија). Од апелатива *врачарица (арачара).*

- *Врачей',* у Опову (Банат); у Шајкашу (Бачка) 1800. године. Од именице *врач* која представлю) синоним речи *врачар.* Уп. топоним *Врачев Гај у* Бапату са историјском потврдом из 1713. године и *Ирачеваи* код Тузле у Босни.

- *Врачевић: у* Шиду (Срем) 1783. године; у Хрватској код Ђакова и Врбовца. Уп. топоним *Врачевић у* Шумадијској Колубари.

- *Врачић:* забележено у Сегедину (Мађарска) 1720. године. В. *Врачеи.*

ВРАШЕВИЋ

Презиме забележено у селу Закорењу код Славонске Пожеге 1702. године (Krav.vt'VK·/;). Овај необично редак облик својим ареалом не прелази границе Хрватске. Основу чини лично име *Врашен* које је, вероватно грешком записивача, 1712. године забележено као *Врашсн,.* Од овог истог корена посгоји само још једна паралела у презимену *Врашић* које је 1948. године носио један становник Загреба. Етимологија овог презимена својим фонетским склопом одговара руском презимену *Ворошилов.* Оба она облика имају заједничку прасловенску основу **vorch, с* том разликом што је у нашем првом примеру основа проширена антропонимијским суфиксом *-ен,* а код Руса суфиксом *-ло.* Постоји још једна битна разлика између нашег и руског презимена. Док у нашем језику овај патроним почива на ишчезлом апе.пативу **врах* или **враш, у* руском то није случај, јер је сачуван апелатив *ворох у* значењу *хрия, гомила* (пероватно овршног жита), настао другим степеном вокализма глагола *вршиги* (рускоцрквенословенски *връшти).*

ВРБАН (<антр. Urhanus)

- *Врбан:* врло иисоке фреквенције у Хрватској. исто као и облици *Врбанац, Врбапец. Врбаноиић, Врбанчић.*

- *Врбић: у* селу Липовец код Сусједграда у Хрватској 1567; у Опову (Банат) 1807. године: у Хрватској 1948: код Славонског Брода, Карлонца и у Загребу. Лично име **Врба* (свакако *оцВрбан)* није посведочено у нашем антропонимијском корпусу, али презиме показује да је овакав антропоним био могућ у нашем ономастичком фонду. Пример из Баната упућује на румунски изворник *Virban.*

ВРВИЛО

Усамл>ено презиЈМе које је примећено само у околини Сплита у Хрватској. Суфикс упућује на падимак који је настао од глагола *врвити,* чије је основно значење *ићи, кретати се.* Семантика је. дакле, у вези са начином хода индивидуе која је због тога добила овакву вербалну квалификацију. Уп. презиме *Врвин* забележено у Ходошу (у румунском делу Баната) из 1750. године.

ВРВОДИЋ

Овакво презиме носила су у Сплиту 1948. године само три становника. Сложено је од именице *Вр(х) + вод(а) + ић.* Слично као и презиме *Вргорић* (види ниже), овај облик могао је настати према неком микротопониму или изговору оваквог имена.

ВРГ-

- *Врга:* савремено презиме у Кнежевим Виноградима; у Хрватској: у самом Вргинмосту и његовој околини, код Глине и Петриње. Презиме је идентично са надимком (личним именом?) *Врга* (<прасл. **Vrg-a)* које долази од глагола *вргнути* у значењу *уметнути се на кога.* Занимљиво је да у месту *Вргинмост у* Хрватској има највише припадника овог презимена, што недвосмислено говори о томе да је оснивач овога насеља морао бити неки *Врга.* Уп. топоним *Вргановићи* у бившем Зворничком санијаку 1533. године.

- *Вргинац:* забележено у области Горња Пчиња у Србији. Основа: лично име *Врга* или **Вргин.*

- *Вргов:* савремено презиме у Ади и Србобрану (Бачка) и Падеју (Банат); у Хрватској само у околини Винковаца и Славонског Брода (девет становника). Од антропонимијског облика **Врг.*

- *Врговић:* очинство у селу Крушици код Шапца 1536.; у Чуругу (Бачка) 1745. године; савремено презиме у селима Јасенову, Иланџи и Алибунару (Банат) и у Београду; у Хрватској само код Вуковара и у Загребу (четири становника).

- *Врготић:* забележено у Руми, Добринцима, Врднику и Земуну (Срем). Основа: непотврђено лично име **Вргота.*

- *Вргоч:* у Хрватској само код Сплита, Сиња и Жупање. Презиме је сложено од глаголског дела *Врго- (вргнути* у значен>у *скренути) + оч (<очи,* мн. од *око;* према томе, овај надимак односи се на зрикавог, врљавог човека.

- *Вргош:* савремено презиме у Сремској Митровици. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Вргош.*

ВРГОРА

Савремено презиме у Мостару. Сложено од именице *врх + гора,* по линији творбе уп. облик *Врводић.* Уп. и топоним *Вргорац* из 1513. године.

ВРД-

-*Врдак:* у Хрватској само у селу Јасенаш код Вировитице (49 становника). Презиме представља, у ствари, надимак од глагола *врдати* у значењу *кретати се мењајући правац, шеврлати.* Уп. породични надимак *Врдаловац* у селу Босути у Шумадији, као и *Врдаљка* у селу Загајици у Банату.

- *Врдановић:* само један становник у Кнежевим Виноградима код Белог Манастира у Хрватској. Од надимка **Врдан.*

- *Врдеља:* у Хрватској: околина Клањца, Преграда и Винковаца. Идентично је са непотврђеним обликом **Врдеља,* глаголске основе *Врд-* + антропонимијски суфикс -ела.

- *Врдеша:* забележено код католичког становништва у Босни 1743. године; једнако је са непотврђеним надимком *- Врдеша.*

- *Врдић:* очинство у селу Каменово код Пожаревца у Србији из 1467. године; у селу Лука на Дугом Отоку у Хрватској.

ВРЕБ-

- *Вребац:* савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској: околина Гарешнице, Глине и Кутине. Могућа су два објашњења: од глагола *вребати* у значењу *чекати сакривен да неко прође* или да је овакав облик идентичан са дијалекатском речи *вребац у* значењу *врабац* (Sterling, passer).

- *Вребало:* савремено презиме у Ковину (Банат). Надимак настао од глагола *вребати.*

- *Вребалов:* савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској 1948. године само три становника на Ријеци. В. *Вребало.*

- *Вребић:* само у околини Осијека, Винковаца и Вуковара у Хрватској.

- *Вребо:* забележено у Сарајеву 1848. Очити надимак. В. *Вребац.*

ВРЕВИЋ

У Селу Дренови (Златибор, Србија); савремено презиме у Сремској Митровици и Пљевљима; у Хрватској само у околини Костајнице и Жупање (једанаест становника). У нашем језичком фонду постоји глагол *вревити* који има два значења: *говорити* и *живахно се кретати.* Оба она долазе у обзир за етимологију. Уп., по линији семантике, презимена типа *Говорчин* и *Вижља.*

ВРЕК-

Основа *врек-* је ономатопејска и односи се на глагол *врекати* у значењу *гласно плакати; дречаги.*

- *Врекалић:* околина Дрниша, Вировитице и Подравске Слатине у Хрватској. Основа: надимак *Врекало.*
- *Врекаловић:* само код Нашица у Хрватској (петнаест становника). В. *Врекалић.*
- *Врекинић:* забележено у Луци Шибенској у XVII веку. Постало је од непосведоченог надимка **Врека.*
- *Врекић: у* селу Алабани код Блаца (Србија); у Кривој Реци 1877. године (Србија), у Хрватској само у околини Бенковца (два сталовника). Уп. микротопоним *Врекић* код Крушевца у Србији.
- *Врековић:* забележено 1651. године у Славонској војној граници.

ВРЕТ- (<цинцарски антропоним Врета< Вартоломеј)

- *Врета:* у селу Какрињ код Сарајева; у Панчеву крајем XIX века. Идентично са цинцарским личним именом *Врета (<Вартоломеј)* које први пут срећемо у Сремским Карловцима 1769. године.
- *Вретања:* презиме славонског владике Симеона 1609. године. Могуће да је од антропонимијског облика **Вретан + ја.*
- *Вретина:* регистровано у Новом Саду 1793. године. Уп. микротопоним *Вретиња бара у* Босни.
- *Кретина:* забележено у Земуну 1761. и 17УЗ. године. Граматички би могло представљати аугментатив поменутог облика *Врета* или је идентично са непотврђеним антропонимом **Вретина.*
- *Врето:* у Славонском Броду забележен је 1787. године *Хаци Врето,* „жител> бродски, рођен у Македонији у Москопољу".

ВРЕЋА

Презиме у селу Љубињу (Херцеговина); у Белобрешкој и Пожежени у Румунији; у Хрватској само у Дубровнику и Загребу (четири становника). Идентично са апелативом *вређа (Sack, .lacctis}* и вероватно да представлю метафору за подебелог, угојеног човека. Уп. презиме *Вређица* које је 1948. године носио само један становник у селу Генералски Стол код Карловна у Хрватској.

ВРЖИНА

Забележено у селима Колунићу и Бусије у Бјелајском пољу (пореклом из Лике); у Великом Бадићу и Горњим Петровићима у Поуњу (Босна); у Хрватској: околина Сплита и Книна. Етимологија овог презимена може се објаснити на два начина: од именице *вржина у* значен>у *велики врг* или од *врж у* значењу *чвор* + суфикс *-ина.* Уп. презимена на *Врг-* и *Чвор-.*

ВРЖУЉЕВИЋ

Савремено презиме у Тузли; у Хрватској само у селу Трњани код Славонског Брода (седам становника). Судећи по суфиксу -ул., вероватно је влашког порекла, али од наше основе *Врж-.*

ВРi-

- *Врзанић:* забележено негде у Србији крајем XIX века. Основа: лично име **Врзан* које није потврђено у нашем ономастичком систему. Представлю, у ствари, трпни придев од глагола *врзати* у значењу *везати.* Име је митолошког порекла, исто као и презиме *Везилић,* а наша синтагма *крзино коло* могла би се довести у везу са *Велзебубом* (демоном), како то тврди познати француски славист Андре Вајан. Али, ако је то тако, онда наш антропоним **Врз* или **Врзан* треба третирати као произвол народне етимологије, слично као и *Вртоломеј* од *Вартоломеј.* Ипак, на једну језичку чигьеницу треба обратити посебну пажњу. Познато је да се грчки сугласник *бета* на православном подручју углавном изговарао као *Б (имя,* наравно, изузетака), а на западу (према латинским изворима) као *В.* Уп. *Византија : Бизант, Витлејем : Бетлехем* и ел. Међутим, *врзино коло* као етнолошки појам се на западу наше језичке територије не каже *брзино коло,* већ само *врзино коло.* Ова чињеница, као и старословенски облик демона *Вельзъвоулъ,* доводи донекле у сумњу Вајанову етимологију.

- *Врзинић:* забележено у полису Срба граничара у околини Жумберка 1551. године. Од непотврђеног антропонима **Врза* или **Врзина.* Уп. топоним *Врзинина Гомила* у Светостефанској хрисовул>и 1318. године.

- *Врзић:* у облику *Werzych* забележено у селу Брдовцу у Хрватској 1567. и у Пакрацу 1898; у Илоку (Срем) 1749. године; савремено презиме у Шиду, Новом Саду и Банатском Карађорђеву; у Хрватској је распространено у личким селима: Брлогу, Лучанима и Мелници. Од непотврђеног антропонима **Врза(о).* Уп. топоним (неубицирани) *Врзијевци* у Браничеву (Србија) 1467. године, као и топоним *Врзићи* под Велебитом у Хрватској.

ВРЉ-

- *Врљак:* забележено у селу Витојевцима у Срему 1815. године; у Хрватској у селу Чепину код Осијека (једанаест становника). Основу овог презимена. тачније надимка, чини придев *врљав* у значењу *разрок.* Уп. лично име *Врљан* из 1476. године у Херцеговини.

- *Врљевац:* само у Шибенику и Сиску у Хрватској (пет становника). Судећи по лику овог облика, у нашем ономастичком систему постојао је и надимак **Вр.гь* који је исте основе као и литерарно *врл>ав.*

- *Врл,еш:* у Вогошћи и Горњој Биочи код Сарајева; у селу Двору код Високог у Босни. Идентично је са незабележеним надимком **Врљеш.* Уп. апелатив *врљеша - коза несиметричких рогова.*

- *Врљић:* у селима Копчићи, Пољана, Луг, Горица и Суботица у Рами (Босна); у Лиштици (Херцеговина); у Хрватској: околина Имотског и у Загребу. Уп. врло чест надимак *Врља* у Србији за разроког човека.

ВРНДИЋ

Забележено у селу Муцаловићима у Херцеговини (пореклом из Зубаца). Основа: именица *врнда* у значењу *особа која говори којешта, која лупета.* Уп. надимак *Врнда* у Ужину.

ВРНЦИЋ

Регистровано у Суботици (Бачка) 1862. године; савремено презиме у Старом Жеднику у Бачкој. Основа: апелатив *врниа* који представлю синоним облика *врчина* који се као надимак приписује *особи која сувише шири ноге при ходу.*

ВРС- (< роман, антр. основа Urs-)

- *Врсајко:* презиме забележено у околини Макарске, Оточца и Задра у Хрватској. Идентично је са личним именом *Врсајко* које први пут срећемо у Дубровнику 1253. године. Долази од романског антропонима *Ursaiciis* који представља хипокорпстик личног имена *Ursiis* у значењу *мсдвед.* Заним.гьиво је да се овај наш позајмљени антропоним појављује у нашим исгоријским списима пре н>егове романске потврде која, према тврд!ьи Петра Ши]«уновиЬа, није позната пре XIV века. (Уп. и наше женско лично име *Врсајка у* Дубровнику које је датирано у периоду од 1100. до 1200. године.)

- *Врсајковић:* дубровачко презиме забележено у једној повељи као *Врьсаиковикь* 1254. године; у Хрватској 1948. године само у Борову код Вуковара и у Нашипама (четири становника); савремено презиме у Београду и Новом Саду. В. *Врсајко.*

- *Врсаловић:* савремено презиме у Београду и Параћину (Србија); у Хрватској: на острву Врачу, код Сплита, у околини Загреба и у Загребу. Основа: непотврђено лично име **Врсал(о)* од романског облика *Ursolo (Uraalo).*

- *Врсељ:* забележено у Босни. Једнако са непотврђеним антропонимом **Врсељ* (в. претходно). Уп. лично име *Врсил* из XV века.

ВРТИ-

У нашем ономастичком систему забележене су прилично бројне императивне сложенице са глаголским сегментом *Врти-,* али овде се наводе само патронимијски облици.

- *Вртибрад:* године 1720. записан је у Кањижи (Бачка) извесни Јовица *Вртибрад (Vertibrmt)* који је био члан Прве коњичке чете аустријске војске. Као и многи други облици у којима се помин>е *брада,* и овде је наглашена индивидуална особина претка овог надимка да *врти браду.* Међутим, узимајући у обзир да се брада сматрала као одраз мушкости и мужевности, семантика указује на непоузданост, несигурност и ел. Уп. примере *Вртиваган* и *Вртикала.*

- *Вртиваган:* породични надимак у Тимочкој Крајини; надимак у Лесковцу. У Тимоку постоји и апелатив *вртиваган* који уједно објашњава и семантику овог облика: „Онај који врти, окреће ваган (при једењу)". Декодирана порука овог надимка упућује на злојешног човека или једноставно на пробирача у јслу.

- *Вртигуз:* презиме забележено у Славонској Пожеги 1718. године. Сложено је од глагола *вртети* и именице *гуз* и идентично је са апелативом *вртигуз* у значењу *немиран, несталан човек.*

- *Вртикапа:* забележено у селу Ивице у Херцеговини 1873. године; у селу Копачи код Високог (Босна), пореклом из Ивице; у селу Мирашу на Косову; савремено презиме у Мостару и Новом Саду; 1948. године у Хрватској евидентирано само у Дубровнику. Идентично је са апелативом *вртикапа у* значењу *нестабилан, несигуран човек.* Овакво значење је логично кад се узме у обзир да се у народној свести *капа* ноистовећује са човеком.

- *Вртикућа:* породични надимак у Гњилану у Србији. Односи се на личност која се „никада није задржавала у кући, већ је увек бежала на сокак". Ово објашњење аутора је довољно да би се схватила несталност носиоца која је изражена и глаголом и именицом.

- *Вртипрашки:* у Мокрину 1788, Кикинди 1883. и Сомбору 1903. године. У својој књизи „Име по заповести" В. Михајловић је ову императивну сложеницу везао за глагол *вртети* и именицу *праг* и у консеквенци закључио да се она односи на „индивидуу која слабо држи до свог огњишта, имања и ел.". Ова етимологија је погрешна, а са н>ом и наведени закључак, јер се ово војвођанско презиме може упоредити са скоро истоветним руским обликом *Вертопорох* који својом унутра-

шњом садржином (исто као и наш пример) упућује на сасвим друкчије асоцијације. У нашем лексичком фонду није сачуван апелатив **вртипрах,* који би се могао реконструисати из облика у наслову, али би се декодирање целе сложенице свакако морало потражити преко именице *прах.* Другим речима, у овом облику крије се неки каузативни одноа који указује на дизање прашине проузроковане или због брзог кретања или можда она представлю метафорички „бацање прашине у очи" - обмањивање? Ово је. наравно, претпоставка, али у сваком случају сигурно је да други део ове сложенице није *праг,* већ *прах,* како се то лепо види из руског примера.

- *Вртиреп:* лични надимци у следећим селима у Тимоку: Доња Соколовица, Лепена и Потркагье. Надимак је идентичан са апелативом *вртиреп* у значењу *непоуздан човек, превртљивац, улизица.*

ВРТОДУШИЋ

Старинци у селу Бањолу и Новаљи на острву Рабу. Сложено је од глаголског сегмента *Врто-* + именица *душа* + патронимијски суфикс *-ић.* Семантика је везана свакако за неку изгубљену шал>иву причицу или ишчезли надимак. Етимолошко решење може се потражити посредним путем, преко наше фразеологије. За функцију глагола *вртети у* оваквим конструкцијама довољно је навести пример *Вртикапа* који се лако декодира, јер у нашем апелативном фонду постоји идентичан апелатив. Међутим, то овде није случај, али се, бар према глаголском делу, може рећи да он појачава нестабилност именице која следи. Другим речима, као што капа у оваквој спрези персонификује лабилног и непоузданог човека, то слично може се рећи и за непотврђени облик **вртидуша* или **вртодуша.* Ако већ у нашем фразеолошком систему постоје обрти *убити душу у некоме, истиснути душу* и ел., онда се с правом може претпоставити да је вероватно постојао и фразеологизам *вртети душу некоме* у значењу *залуђивати, обмањивати* и ел.

ВРТУНСКИ

Презиме забележено у селу Избишту (Банат); савремено презиме у Новом Саду и Сомбору; у Хрватској 194«. године само у Опатији (четири становника). Овај облик (по пореклу надимак) постао је од непотврђеног апелатива **вртун* у значењу *немиран, живахан* и ел. Уп. *вртуна* у Пироту у значењу *особа која се свуда мота.*

ВРУШЕВИЋ

Записано у Осијеку 1775. и Бабиној Греди 1856. године; у полису становништва Хрватске 194S. године само у Винковцима (три становника). Основа: цинцарски антропоним **Вруша (<Фруша)* који представља хипокористик од грчког личног имена *Еуфросин* (у значењу *весео).* Уп. презиме *Врушић* регитровано у Новом Саду 1768. и Дивошу (Срем) 1799. године.

ВРХ-(<*Врхослав...)

- *Врх:* у Хрватској концентрисани око Пазина, Ријеке и Опатије. Ово необично и доста ретко презиме представлю, у ствари, непотврђено лично име **Врх* (<прасл. *Уыс1\ъ)* које води порекло од исто тако непосведоченог сложеног личног имена **Врхослав.* Уп. лужички антропоним *Vircliosiav* из 1071. године, чешки *Vrchoslav,* као и руски патроним *Верховина* из 1622. године.

- *Врхац:* само у селу Бистринцима код Валпова у Хрватској. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Врхац*.

- *Врховац: у* селу Лаћарку (Срем) половином XIX века, пореклом из Босне; у Хрватској: околина Пакраца, Доњег Михољца, Двора и Славонског Брода. Уп. топоним *Врховци* у Славонији са историјском потврдом из 1444. године. В. *Врх.* Уп. и кајкавско презиме *Врховец* у околини Крижеваца, Клањца, Кутине и Вараждина.

- *Врхунец:* нефреквентно у Хрватској. само у околини Копривнице, Бјеловара, Гарешнице и у Загребу (дванаест становника). Од личног имена **Врхун*.

ВРЦ-

Сви примери од ове основе у вези су са глаголом *врцати* у значењу *изводити нагле и брзе покрете.*

- *Врца:* у селу Ковачице код Ваљева, пореклом из Гатачког пол>а одакле су се доселили крајем XVII века због крвне освете; савремено презиме у Бежанији код Београда; у Хрватској: околина Сплита, Дубронника, Син>а, Славонског Брода и Подравске Слатине (шеснаест становника). Идентично је са надимком *Врца* у значењу *пртигуз, вртиреп.* Уп. породични надимак *Врцялов* у Јарку (Срем).

- *Врцан:* околина Син>а, Макарске и Осијека у Хрватској. Идентично је са именицом *врцан* у значењу *немирян, живахан.*

- *Врцељ:* околина Бенковца, Огулина и Вировитице у Хрватској.

- *Врцеља:* у селима Рајићке, Биличић и Хозићи у Купресу (Босна).

- *ВрцибрадиЬ:* савремено презиме у Београду. Сложено од глагола *врцати - брзо се кретати* и именице *брада.* Семантика - слична као и код примера *Вртибрад.*

- *Врцић:* у селу Багрдану (Белица, Србија), пореклом из околине Врања; у Рушњу крај Београда; сагфемено презиме у Сјеници и Сарајеву; у Хрватској код Шибеника. В. *Врца.*

ВРЧ-

Примери од ове основе у вези су са глаголом *врчати* (вероватно ономатопејског порекла) у значењу *зујати; гунђаги.*

- *Врчак:* околина Доње Стубице, Кутине и Врбовца у Хрватској. Очити надимак за који нема потврде. Уп. презиме *Врчек* код Вараждина, Ивањца, Златара и Кутине у Хрватској.

- *Врчевић:* забележено у Рисну (Црна Гора) 1766. године; у Хрватској само у Да.гьу код Осијека и Жегару код Огулина (четири становника). Од личног имена (надимачког порекла) **Врч.* Уп. топоним *Врчева Дубрава* код Ужичке Пожеге 1572. као и *Врчни Дол* у Славонији 1545. године. В. *Врчак.*

- *Врчић:* распространено само у Хрватској код Шибеника, Имотског, Винковаца и Брињa. В. *Врчевић.*

- *Врчковић:* регистровано у Самобору и код Велике Горице у Хрватској. Од непотврђеног личног имена (иадимка) **Врчко.*

ВУГА

Презиме забележено у Засполу код Дубровника 1700. године; савремено презиме у Кузмину (Срем); у Хрватској: код Сиска, Кутине, Дугог Села, Новске и Костајнице. Једнако је са именом птице *вуге* (Oriolis oriolis) и могло је настати асоцијацијом на жућкасту боју или је можда у вези са поређењем „смрди као вуга". Уп. презиме *Вугић* у Сентомашу (данас Србобран) у Бачкој 1725, 1835. године у Руми (Срем) и у Хрватској код Сиска и Кутине. Уп. и презиме *Вуговић* залажено у Чачку 1832.

ВУК- (Wolf, Conis lupus)

(Вучји родослов)

Скрепи поглед према мени
Хроми вуче

Испиши ми канџом на челу
Небеске црте и резе
Да стасам у тумаче твога ћутања.

Васко Попа, „Вучја со"

Овај овећи есеј о личном имену *Вук* и бројним варијантама посталим од н>ега у нашим презименима настао је сасвим спонтано током рада на рукопису „Српскохрватски презименик". Имао сам намеру да га објавим посебно пре ове књиге, али сам касније одустао од ове идеје и интегрисао га у текст књиге. Сматрао сам да ову проблематику, иако врло значајну за многе научне дисциплине, ипак уврстим у целокупни корпус, без обзира што је ова тематска целина представлена друкчије. Да би се колико-толико очувао азбучни поредак, примери који се у овој групи појављују ван азбуке (уп. *(Газивуковић, Ситвук* или *Траживук)* биће представљени на одговарајућем азбучном месту са упутом на страницу на којој се текст налази. Нисам могао ни претпоставити да је овај зооним оставио тако дубок траг у нашој антропонимији све док коначно нисам прекуцао читав материјал и избројао примере. Одмах ми је пала на памет идеја нашег познатог етнолога Веселина Чајкановића који је децидирано тврдио да је *вук- српски врховни бог.* Митолошка потка је већ сама по себи изазов за сваког ономастичара, али о придеву „српски" говорићу мало касније. За разлику од других митолошких ликова у нашем предрелигијском и религијском култу, *вук* заузима неоспорно примат и по објављеној литератури и по још неприкушъеним живим реликтима у народној свести.

Будући да сам овај рад замислио као лингвистичку студију, овако конципиран есеј представлю новину у нашој ономастичкој литератури. Монографија само о једном имену до сада није привукла пажњу наших ономастичара и овај недостатак узора донекле отежава приказ читаве материје. (Студија Вере Сплитер-Дилберовић односи се на пет личних имена хришћанског порекла - Димитрије, Марко. Павле, Петар и Стефан, а књига Светислава Мандића обрађује групно неколико десетина наших антропонима.)

Усмеравајући своја истраживања искључиво ка лингвистичким појавама, то јест трагајући за стриктним везама између фолклора и лингвистике, пошао сам од једне упрошћене формуле. *Вук* је неоспорно божанство лунарног порекла које је оставило дубок траг у ономастици у најранијој нашој прошлости. Обожавање *вука* као моћног заштитника је сасвим логично и одражава се у многобројним морфолошким варијантама н>еговог имена, али, као и сва претхришћанска божанства, *вук* је имао и друго лице - лице мрачног и непријатељског демона, против кога се требало и борити. Управо на оваквим поставкама и почива овај рад: на бинарној опозицији *добар - лош.* Ово се најбоље може разумети ако се лично име *Вукобрат* упореди са презименом *Вукодер.* Док се у првом лику овај демон упоређује са братом, у другом се носилац оваквог презимена јавља као пожељни убица *вукова.* Или, ако, рецимо, презиме *Добропуковић* ставимо напоредо са презименом *Паливук* или *Горивук,* опет добијамо исту мислену пројекцију исказану путем вербалне опције. Лична имена типа *Вукдраг, Вукослав, Вукрад* и *Вукмил* уклапају се у најраспрострањенији општесловенски модел и могу се тумачити да су настали аналошким путем. Међутим, то није случај са сложеницама типа, рецимо, *Ситвук* или *Деливуковић,* које захтевају посебан приступ. Не улазећи, дакле, у предрелигијска истраживања, која обухватају и појаву тотемизма, магије и ел., етимолошка и семантичка решегьа у овом раду заснована су на прикушъеном

материјалу са позивањем на оне појаве које се срећу у сабраним примерима. Овакве чињенице узимане су у обзир само ако на то указује унутрашгьа семантика личног имена или презимена. Словенски народи се не могу похвалити тако густо сатканим митовима као антички Грци, Римљани или Германи, они немају свога Зевса, Јупитера ИЈЧИ Одина, али поседују велики број ситних демона који указују на контуре некаквог Пантеона. (У гьега су чврсто веровали Натко Нодило и још неки научници, али то је посебна тема, која још чека своје истраживаче.) Једно је неспорно: *вуку* су придавани највећи божански атрибути, па је зато Веселии Чајкановић у праву што га сматра врховним богом. Ономастички материјал, који је приказан у овом раду, даје за право Чајкановићу, али с том напоменом да је *пук био и хрватски врховни бог.* Врло фреквентне варијанте са основом *Вук-* у чисто хрватским крајевима, и то са врло старим хронолошким потврдама, довољно јасно говоре о његовом култу и код Хрвата у истој мери као и код Срба.

Етимологија речи *вук* води нас у древну прошлост Йндоеврошьана, јер је могуће извући заједнички корен *VJKUOS,* који се у словенским језицима овако рефлектује: старословенски *влькъ,* бугарски *вълк,* македонски *волк,* српски и хрватски *пук,* словеначки *volk,* руски, украјински и белоруски *волк,* чешки и словачки *vlk,* пољски *wilk,* летонски *vilks,* литавски *vilkas,* староиндијски *vrkas,* готски *wnlft,* албански *ulk,* грчки *λυκον,* латински *lupiis.* Првобитно значе!ье ове дивл>е животиње одређено је према њеној особини да кила свој плен, то јест „растрзивач", руски .,растерзающий", немачки „Reibendes Tier".

Многобројни су паремиолошки обрти у којима се помиње *вук,* али, за разлику од антропонимије у којој је *вук* приказиван или као добар или као зао, у пореЂењима и пословицама не налазимо похвале за вука. Он обично има следеће епитете: *гладан, дрзак, опак, лаком, горопадан, прождрљив, грямзив, јак, храбар, смео,* а најчешћи глагол *завијати,* који увек иде уз именицу *вук,* исто као и лајати уз реч пас.

Скоро да нема области људске делатности у којој се не срећемо са *вуком.* (Питам се зашто га нема у Зодијаку, али вероватно да и на ово има одговора, у који се ја не могу упуштати.) И у апелативном фонду је ситуанија слична као и код пореЂења и пословица: семантичка страна истине само негативни однос према *вуку - демону,* према непожељној животињи и божанству које угрожава опстанак човека. Примера има много, и то у свим индоевропским језицима, али ја ћу се овде задржати само на ботаници, јер у н>оој придев *вучји* обично означава нејестивне или отровне биљке: *вучја јабука* (Aristolodia clematitis), *вучја јагода* (Physalis alkekengi), *вучја нога* (Aristolodia clematitis), *вучја шапа* (Heracleum sphondylium), *вучје млеко* (Euphoroia usula) итд. У једном врло значајном чланку Томе Маретића (кога, зачудо, врло ретко цитирају наши лексиколози) под називом „Имена животиња у пренесеном значењу", изложен је врло занимљив материјал који приказује и *вука* у разним значењима у многим европским језицима. И овде се срећемо углавном са пејоративима. Тако, на пример, *λύκο?* на грчком означава и *педера*\ у латинском *hipa* је *курва;* немачки *wolf* - нека прождр.гьива буба; грчки *λυκοί* - нека птица из рода чавки и врста рибе; латински *lupm* - прождрљива риба итд. Занимљива је семантика у нашој речи *вучићи* у значењу *зуби код мале деие* која се среће и код Чеха - *vlčck* у значењу *млечни зуб. Вук* је у истом пејоративном смислу присутан и у медицини: *вучац* је код нас *гангрена,* код Пољака *wilk* - зао пришт, руски дол«· - губа, немачки *Wolf* - fressende, zoherende Entzündung in der Haut, француски /он/; - *зао пришт* и *кварно место у дрвету* и ел. Број оваквих примера је врло велики у свим индоевропским језицима, али, да поновим - семантичка страна указује на *вука* као непријатељског демона.

Хибридне хришћанско-словенске комбинације нису ретке у нашем антропонимијском систему, па нам наша имена типа *Павлимир, Никосии, Крстибор, Крстивој, Крстимир, Крстослав* откривају жилаву борбу два различита система. Међутим, лично име **Крстивук* није забележено у нашим језичким споменицима. У прозним текстовима прича и пословицама често срећемо мотив *крштавања вука*. Ако овај проблем осмотримо шире, па се упитамо зашто се тајна крштења не односи и на медведа, лисицу, јежа и ел. (који се исто као и *вук* често срећу у народним умотворинама), једини закл^учак који из овога произлази јесте да је овакав обред намерно био намењен само главном паганском богу - *вуку*. Другим речима, требало је преобратити у хришћанство главу, а не репове. Вукова пословица (број 2584) гласи: „Навалио као вуја на јеванђеље." У духу текста који следи, ово не значи да *вук* инсистира да учи или проучава јеванђеље, већ се у овом фразеолошком обрту крије метафора коју одлично осветљава друга пословица (број 2633): „Коза ојари двоје јарића, па једно иде на добош, а друго на јеванђеље'', што коначно значи да је вук .,навалио" на јаре, које му је иначе најомиљенији плен. Необично духовиту пословицу која је непреводива на несловенске језике, а односи се на ову тему, налазимо у Врању, у КН.ИЗИ Хаци-Тодора Димитријевића: „Крстија поп вука па искаји да му чита јевангелије, а вук рекнаја 'јагњелије'." Нешто слично налазимо и код Станка Враза (цитат по Фрањи Ледићу): „Курјаче! Реци: амен! Курјак: јање, јање." Више народних прича односи се на ову тему. Чобани ухватили живог вука и „намислили да га одведу до Светог Саве да га он крсти... Свети Сава заповеди једном калуђеру из пратње да учини по вољи чобанима. Калуђер му прво очита молитву од горопадила, па онда поче да га крсти. Кад га је крстио заповеди му да каже: 'Огрекок си', а вук: 'Овцекољси.' Калуђер: 'Огрицај си', а вук: 'Овде клај си.' 'Не помаже му господине.' рече калуђер Светом Сави, 'ни молитва, ни крштење: он све ЈСДНО те једно'." Исти мотив, с том разликом што вука крштава лично Свети Сава, забележио је Владимир Ћоровић 1927. године. Потто је појео ђавола, следећи жељу Светог Саве, вук поче да једе и овце из стада Светог Саве. Свети Сава га нађе у шуми и почне га крштавати. За то време пролазиле овце и бежале у шуму. Гледао то вук, па ће рећи: ,.Дедер, Саво, крсти брже! Не виђе ли колико оваца измаче у шуму." Онда Свети Сава диже руке од њега: „Што је од ђавола, остаће до века ђаволско.'" Не треба истицати да спрега *ђаво - вук* није случајна, што се лепо види у овој причи. Поред општег „наравоученија" које произлази из свега овога и које се сажето може изразити пословицом „крсти вука, а вук у гору" (број 3106), мотив *крштења пука* управо истиче његову демонску природу и улогу „врховног" паганског бога, како то аргументовано тврди и Веселии Чајкановић.

Говорећи о митским ликовима у народним веровањима не може се избећи једна језичка појава којој нису посветили довољну пажњу ни етнолози ни лингвисти. Питање је наизглед просто: зашто би Срби или Хрвати поред свог божанства *вука* уводили у свој митолошки систем још једну реч која данас представља скоро апсолутни синоним: говорим о речи *курјак,* која и дал>е нема своју етимологију. Питање се не ограничава само на *вукя,* већ и на друге демоне којима обилује наша митолошка стварност, можда баш због тога што словенски Олимп није сачуван. Другим речима, зашто је било потребно позајмљивати од Турака (непријатељског народа) демоне као што су *ала, ажлаја, караконцула, кемза* и ел., када су пре тога постојали домаћи називи? Задовољавајући одговор пружа нам етнолошка литература у вези са табу-законима који су двоструко занимљиви за ономастику. Прво, као извор неисцрпних метонимијских комбинација, а друго - као процес који нам омогућава да помоћу њега схватимо најдубљу прошлост језика. Приме-

гьено конкретно на оваква истраживања, табу-закони нам омогућавају да дубле схватимо смисао позајмљивања и појаву синонима који не представљају само просто богаћење лексичког фонда једног језика већ и нормалну закономерност оваквих поступака. Консеквентно свему овоме, сви наведени демони, исто као и многи други, укључујући ту и *курјака,* ушли су у наш митолошки фонд управо због овог универзалног правила које важи за све језике.

Као што је већ речено, реч *курјак* нема своје етимологије, али се сигурно зна, судећи по законима фонетике, да није турска. Усуђујем се да овде предложим једно етимолошко решење које се не базира на фонетици. већ на семантици. Сматрам, најме, да је изворник речи *курјак* ипак турског порекла са наслањањем на турску реч *куjрук (kitynik)* у значен>у *реп.* Контаминација мотива *пук : реп* сасвим је могућа, тим пре што *реп,* поред много значења, симболизује и *снагу, јачину.* У Ускуфијевом турско--српскохрватском речнику реч *курјак* је двојако записана: као *курјак,* али и као *куjрак.* Ова друга реч коју је Ускуфи записао већ 1631. године, као да нас упућује на поменуту контаминацију семантички одрживу. Другим речима, овде се срећемо са познатим феноменом „pars pro *loto",* на који се надовезује свуда присутни еуфемизам, поготову ако су у питању сеновите животиње. Везу између *ђавола* и *вука* не треба нарочито истицати, јер се то подразумева за све непријатељске демоне, али вреди напоменути да се *ђаво* еуфемистички назива и *репоња.* Један детал> из „Вукове грађе" открива нам у пуном светлу однос између *репа* и *вука:* „Кад се прасе убије, они који га расијеца откине реп и баци говорећи: 'Ово ђаволу.'" Из свега овога произлази да је синоним *курјак* камерно преузет у наш лексички фонд због табу-закона, а еуфемистичка промена *куjрук* У *КУРЈУК (реп)* и *курјак (вук)* довољно је јасна из оваквог контекста.

Потребно је нетто рећи и о сложеницама са антропонимијском основом *Вук-* у првом делу, које бих за ову прилику условно поделио на две скупине. Прва трупа односила би се на сложенице које су творбено поредиве са антропонимијским моделима типа *Радмил, Доброслав, Добривој, Гралимир* и ел., а друга - она која у другом делу има поствербал типа *Вукодер* или неку другу категорију речи *(Вукооча, Вукобрз* и ел.). Инвентар сложеница у овом раду чине следећи примери: *Вугделија, Вугделић, Вудра, Вудраг, Вудраговић, Вудрак, Вудраковић, Вуjимил, Вуjмил, Вуjмило, Вуjмиловић, Вуjмио, Вуjмир, Вукдраг, Вукдраговић, Вукдрашина, Вукимир, Вукисал, Вукисаловић, Вукмарковић, Вукмер, Вукемровић, Вукмил, Вукмилић, Вукмиловић, Вукмиљ, Вукмир, Вукмира, Вукмирић, Вукмирица, Вукмиров, Вукмирокић, Вукмjеровић, Вукобрад, Вукобрадић, Вукобрадов, Вукобрадовић, Вукобрат, Вукобратић, Вукобратовић, Вукобраћ, Вукобрашовић, Вукобрз, Вуковој, Вуковојац, Вуковоје, Вуковојевић, Вукодер, Вукодој, Вукодраг, Вукодруг; Вукодружић, Вукомер, Вукомил, Вукомир, Вукомирић, Вукомиров, Вукомировић, Вукоча, Вукопаран, Вукопер, Вукопера, Вукорад, Вукореп, Вукорепа, Вукореповић, Вукорjеп, Вук-Орешки, Вукосав, Вукосава, Вукосавац, Вукосавин, Вукосавић, Вукосавка, Вукосављев, Вукосављевић, Вукооча, Вукосаовић, Вукосал, ВукосаљиН, Вукослап, Вукослава, Вукославац, Вукосдавић, Вукослављић, Вукославовић, Вукославчевић, Вукослалић, Вукосоглавић, Вукосгана, Вук-Павловић, Вуксагсљић, Вукумирић, Вукумировић, Вукусав, Вулетић-Вукасовић, Вусав, Вучедабић, Вучедруга, Вучемил, Вучемило, Вучемилов, Вучемиловић, Вучемировић, Вучендрековић, Вучеслав, Вучимир, Вучмиловић, Вучосав.*

Из прве трупе сложеница најбројнији су примери на *-слав (Вукослав, Вучеслав* итд.) којих има 25, затим 20 на *-мил (Вуjмил, Вукмил, Вукомил, Вучемил...),* 16 на *-мир (Вуjмир, Вукмир, Вукомир...),* 8 на *-драг (Вудраг, Вукодраг, Вудрашина* и ел.), пет на *-брат (Вукобрат, Вукобратић...),* четири на -во/ *(Вуковој, Вуковојац, Вуковоје, Вуковојевић),* четири на *-мер*

(Вукмер, Вукмеровић, Вукмјеровић, Вукомер) и један на *-рад (Вукорад).* У другој групи су најбројнији примери са сегментом *-брад,* којих има четири *(Вукобрад, Вукобрадић, Вукобрадов* и *Вукобрадовић); рер* се такође помиње четири пута: *Вукорер, Вукорера, Вукореповић, Вукорјер); -делија* - два пута: *Вугделија* и *Вугделић;* поствербал *-пер* два пута: *Вукопер* и *Вукопера;* остали примери се помињу само по једанпут: придев *брз (Вукобрз), глава (Вукосоглавић); очи (Вукооча);* поствербал -до/ (<гл. *дојити)* - *Вукодој;* поствербал *-дер (Вукодер);* нејасан сегмент *-парам (Вукопаран);* женско име *Стана* у облику *Вукостани.* У трупу „остали" сврстао сам двострука презимена, којих има седам: *Вукмарковић, Вук-Орешки, Вук-Павловић, Вуксагељић, Вулетић-Вукасоаић, Вучедабић* и *Вучендрековић.*

Из друге трупе сложених презимена почињем са личним именом *Вукобрад* које је потврђено у турском полису области Бранковића у Србији 1455. и у паштровским исправама 1712. године. Према „Речнику" Милице Грковић, ово име је као савремено залажено још у околини Травника и у Босанској Крајини. Ово необично име не може се ни у ком случају повезати са реалијом, јер *вук,* за разлику, рецимо, од јарца или мачке, нема браду. Наша пребогата етнолошка литература нигде не помшье *брадате вукове,* што значи да овде семантика нема никакву потпорну тачку. У многобројним загонеткама, пословицама и причама о *вуку* нема чак ни асоцијативног помена на *браду пука,* коју он иначе нема у природи. Једино могуће решење видим у ономастичкој аналогији, која иначе у многим случајевима има одлучујућу улогу. Бројни су примери у нашој антропонимији који су у вези са брадом, па су или у вези са бојом и изгледом браде (уп. *Мркобрадић, Седобрадић, Голобрадић, Дугобрадић* и ел.), или су варијанте сложених личних имена *Брадимир* и *Брадислав,* која су у нашим историјским споменицима потврђена у XIII и XIV веку. У консеквенци свега овога, лично име *Вукобрад* настало је аналошким путем са ослонцем на сложенице у којима се у првом делу помюье брада, или по узору на лична имена *Бра дослав* и *Бра до мир.*

Вукобрз је лично име, у нашим језичким споменицима потврђено само једном, 1522. године. Носио га је пеки старац *Вукобръзъ,* који је те године платно „златицу за свою доушоу", по свој прилици у фрушкогорском манастиру Јаску. Придев *брз* срећемо и у антропонимији и у топонимији. (Уп. презимена *Брзић, Брзаковић,* лично име *Брзимир,* хидрониме *Брзоводе.* топониме *Брзане* и ел.). Код овога имена постоји једна занимљивост коју треба истаћи. У народној свести појам *брзине* није везан за *вука,* који има много епитета, али овакав заиста нема. Брзи су зец, срндаћ, кон. и коњић од живих бића, од елементарних појава муња (свјетлица) и од nomina instrumenti - стрела. У нашој паремиолошкој литератури *вук* се, дакле, нигде не истиче брзином, већ крволочношћу, дрскошћу итд. Оваква семантичка анализа показује нам да је у првој половини XVI века постојало и овакво поређење, чији доказ налазимо управо у личном имену побожног старца *Вукобрза,* који је вероватно у то време живео у неком селу у Фрушкој гори.

- *Вукодер:* овај лички патроним, који се код српског становништва може пратити од 1642. године, садржи у себи, као што је већ речено, претњу упућену вуку. За разлику од сложених облика у којима се вук поистовећује с братом или му се придају похвални епитети, ово презиме истиче очиту претњу упућену злом демону - *вуку.* Иначе, глагол *дерати* је доста присутан у нашем антропонимијском систему, па га налазимо и код императивних сложеница. (Уп. облике *ДериГуска, Дерцјарац, Дерикобила, Деривол* и ел.) Међутим, у нашој онома-

стици постоје облици који су морфолошки ближи овом личком презимену и има их са врло старим потврдама. Овде на првом месту треба као паралелу навести лично име *Козодер,* које је забележено у једној од дечанских хрисовуља 1330. године. По линији митологије *Вукодер* и *Козодер* су врло слични, јер је коза у народној свести ђаволов помоћник и често се помиње и као хтонична животиња. Заним.љиво би било детал>није испитати генеалогију породице *Козодер* у Сомбору, која се може пратити од 1741. до 1933. године, јер се непосредно надовезује на поменуто средњовековно лично име. Ово тим пре што је у истом граду забележено и презиме *Живодер,* које такође има потврду у средњовековној Србији. Не бих смео изричито да тврдим да, рецимо, румунско презиме *Belicfine* („Дерипас") и наше *Дерикучка* имају заједничку митолошку основу, али би се у француском ономастикону неки од ових примера који следе могао објаснити слично као и наше *Вукодер: Pelcat* („Деримачка", уп. наше *Дерималкови* у Банату), *Pelcer* („Дерије-лен"), *Pelloie* (уп. наш идентични пример *ДериГуска), Pelpel* (уп. наш идентични апелатив и надимак *Дерикожа), PelMtre* („Дерибуква", уп. наше презиме *Растодер)* итд. итд. Постојање апелатива *дерикожа* олакшава нам семантичко решен>е презимена *Вукодер.* То је једноставно човек који убија вукове, може то бити и професионални ловац, али порука је јасна. Међутим, занимљиво је да се овај глагол приписује и *вуку,* што се најбоље види из пословица које је прибележио Фрањо Ледић: „Вук *дере* (подв. В. М.) туђе коже, ал' ће нетко и његову одерати"; „Доброг је пастира овде стрићи, а не дерати'"; „Дери, дери, курјаче - што надереш, теби је"; „Пастир овде стриже, а вук дере." Све ове пословице изричито наглашавају да вук *дере* (то јест, убија) овце, дакле исто што и човек ради са њим. Једном речју, вук *дере* овце, али ће коначно и он „надерати" (како се то чује у великом делу Војводине) од његовог непријатеља - ловца.

Хибридни облик *Вугделић* је настао од *Вукделијић (<вук + делија)* и налазимо га као аутохтоног у Плавско-гусињској области у Црној Гори. Очито је да турска именица *делија* («/е/;) у значењу *јунак, херој* ynyhyje на млађи хронолошки слој. Првобитни војнички термин *делија* у значењу *војник-коњпник* срећемо у нашим речницима од XVI века. Презиме *Дели-Марковић, Дели-Шимоновић,* па и *Вукделија* су неоспорно наслоњени на поменуту турску реч. Ово исто важи и за презиме *Делић* (од *Делијић)* чији најстарији помен срећемо у Лици 1701. године. Жива употреба ове турске позајмице узроковала је чак и појаву турско-словенске комбинације *Делимир* која је забележена у неким деловима Србије као савремено лично име.

ВУКООЧА (Влькооча)

Сложено лично име које је 1330. године забележено у трећој верзији дечанских хрисовуља. Састављено је од именице *вук* и сегмента *-оча.* Други део ове композиције срећемо у многим презименима типа *Бакочевић* („са бичјим очима"), *Ракочевић* („са рачјим очима"), *Срдоч* („са срдитим очима") итд. Пример у наслову је за сада најстарији у овој тематској скупини и његов слободни превод би гласно - „онај са вучјим очима". О злим очима и урокљивости је много до сада написано, па је чак и изврсна монографија из пера Тихомира Ђорђевића и до данас непревазиђена у нашој етнолошкој ли гератури. У огромном броју ономастичких података у дечанским хрисовуљама, поред личног имена *Вукооча.* налазимо и његов семантички пандан који гласи *Врагооча.* Спрега *вук - ђаво (враг)* је општепозната не само у нашој митологији, те зато ова два имена можемо тражити као антропонимијске синониме.

ВУКОПЕР (Вукопера)

Презимена која обухватају углавном приморски ареал у Хрватској. Припадају тематској групи „агресивних" глагола упућених *вуку,* јер се други део сложенице односи на ишчезли глагол *перти* који је сачуван у руском језику *(переть)* у значењу *притискивати, навaљивати* и семантички је најближи облику *тиштивук.* (В. ниже.)

- *Вукорегг.* презиме сложено од именице *вук* и именице *реп.* Исходна семантика лежи ипак у речи *реп,* која има нише значења, али, будући да је вук хтонична животиња, решење треба тражити у том правцу. Семантика везана за овај анатомски детаљ у многим језицима упућује на фалично значење које код нас нема потврде, те зато треба помишљати на раширено веровање да овај део животин>е *спаржи сву њену снагу.* Трагове овог веровања налазимо у раширеној пословици „могао би курјаку (или вуку) реп ишчупати" која наглашава и снагу онога који то може и једновремено и улогу репа код ове животиње. Уп. и следеће пословице у којима се помиње вучји реп: „Вук вуку не истрга репа"; „Мртву се курјаку реп не мјери" и супротна - „Живу се курјаку реп не мјери." Презиме *Вукорел* забележено је крајем XIX века у селу Хутову у Херцеговини и у Гружу крај Дубровника двадесетих година XX века (пресељени из Хутова). Међутим, облик *Вукорепа* носи већи број особа код Шибеника, Дрниша и Сплита, а заселак *Вукорепе* код Шибеника представлю, у ствари, множински облик презимена *Вукорепа* и настао је на исти начин као и, рецимо, бројни плурални облици који једноставно означавају збир сродника или племенску скупину типа *Газије, Дероње, Мокроноге* и ел. Секундарно презиме *Вукореповић* породице Биљурић запазио је Јован Ердељановић у племену Братоножића у Црној Гори са напоменом да су „дошли пре 200 година [монографија о Братоножићима штампана је 1909. године, прим. В. М.] из старог села Куписаца у Кучима." Ови ономастички подаци, као што се види, нису бројни, али су ипак довољни да би се потврдило веровање у снагу вучјег репа и на плану антропонимије.

- *Велову/с.* на први поглед ово сложено презиме у наслову није тешкоћа за његово етимолошко представљање. Међутим, ако ово исто презиме ставимо напоредо са обликом *Беломарковић,* на морфолошком плану добијамо јасну слику: оба презимена су сложенице које у првом делу имају придево *бео.* Овде управо и почињу главне тешкоће у вези са семантиком. Најме, носилац презимена *Беломарковић* је епитет „бели" добио због бледог лица или светле косе, исто као и презиме *Белобрк* - по седим или белим брковима. Ако овим презименима прикључимо и облик *Белдораи* (множина Белдорчеви), које је Јован Ердељановић забележио у Итебеју у Банату, и овде се срећемо са препознатљивом реалијом: *бели кон, (дорат)* не представља неку нарочиту реткост у својој врсти, али да ли се то исто може тврдити и за вука? У целој Европи, а поготову на подручју српског и хрватског језика, *не постоји вук беле боје* ни у природи ни у народној свести. (За овај податак захвалан сам господину Вуку Бојовићу, директору Зоолошког врта у Београду.) Јасно је да се овде у придеву *бео* крије нешто друго, а не бела боја његовог крзна. За разлику, дакле, од поларног вука, који је заиста бео, вук у нашим крајевима није примећен ни маркиран чак ни као албин, што се у зоологији објашњава као ретка и спорадична појава код неких дивљих животиња. Остаје нам, дакле, истраживање по непрегледном комплексу симболикс боја, која није баш тако једноставна. У народно] свести вук је дивља животиња сиве, мрке или суре боје. Ево примера из пословица: „Љут као курјак сиве длаке"; „Попут ћаће и он се умотао суром вучетином" (чује се у Лици и Босни у значењу отприлике „какав отац такав син"); „Или сви бијели као јањци, али сви мрки као вуци." Зелену боју не срећемо као епитет у народним песмама, већ

једино као поређење које је Павићевић забележио у Црној Гори. У исцрпној студији о нашим бугарштицама са Приморја Валтазар Богишић наводи све епитете везане за белу боју, али се вук не помиње. Ево тог списка: *бисер, вила, крата, град, грло, данак, двор, дом, камара, кошуља, кожух, лишће, образ, појас, река* и *шатор.* Овај број је много већи код Миклошића, који је обрадио епитете у нашој десетерачкој поезији, али ни ту нема вука. Све у свему, бела боја, која се иначе придаје многим конкретним апелативима па и живим животињама, не долази ни у каквим комбинацијама у Вези са вуком. Оваква констатација отвара нам несметано пут ка размишл>ању о придеву *бео* као митолошком епитету. Ту заиста нема никакве препреке. јер је *вук* познат као митолошки лик о коме постоји опсежна литертура, и на првом месту позната Чајкановићева књига „О српском врховном богу". Полазећи од чињенице да је *вук* божанство, за овакву анализу потребно је увести још један митолошки лик, који такође у патронимима има придев *бео.* Реч је о женском божанству *баба* (опозипије од деда) које срећемо, поред множине примера у топонимији, и у презимену *Белобабић (Бјелобабић).* У митолошком смислу презимена *Беловуковић* и *Белобабић* су сродна и по придевској одредници и по својој семантичкој структури.

Најстарији пример о презимену *Беловук* у алтернацији са обликом *Беловуков* налазимо у Тителу у Бачкој 1789. и у Мачви 1829. године. Приликом полиса становништва Хрватске 1948. године констатован је само један носилац презимена *Беловук* у Винковцима. У јекавском облику *Бјеловук* регистровано је као савремено у Београду и Новом Саду и у селу Кути у Дабарском пол>у (пореклом из Мираша у Херцеговини). *Беловуковић* је презиме које је забележено у селу Јабучју у Ваљевској Тамнави после 1827. године и у овом крају има их још у Коцељеви. Евидентирано је и као савремено у Београду. У свеукупном корпусу наших презимена среће се само још један патроним са личним именом *Бјелоиу/с*(<прасл. **Belovt,lkb)* у основи: то је презиме *Бјеловучић* које је 1948. године забележено на острву Корчули, затим у околини Дубровника. Славонског Брода, Метковића и у Загребу. Лично име *Бјеловук* није потврђеио у нашој ономастичкој литератури, већ само *Беловук* за кога у ..Речнику" Милице Грковић налазимо само једну једину савремену потврду из Кикинде у Банату.

Бели вук као митска животиња није усамљен у словенском свету. Идентичну семантичку паралелу налазимо у руској историјској ономастици, у којој је крајем XV века забележен неки Павел Семенович *Белый Волк* Кислеевский. Требало би ову паралелу проследити и кроз друге словенске језике, али је, рецимо, сигурно да оваквог примера нема у пољској антропонимији, већ само *Бели Кон,* (Super Nicolaum clicti Bialy Kon) који је записан 1369. године, а он упућује на сасвим друкчије асоцијакије.

ВУКОСОГЛАВИЋ

Сложено презиме, доста чудно по конструкцији, јер би се очекивало *Вукоглавић* аналогно према демону *псоглав.* Ова особа по имену Богота која је 1702. године регистрована у полису Срба у селу Поточани код Пакраца у ,.Малој Влашкој" (како се тада звала та облает), нема за своје презиме никаквих паралела ни у овој грађи, а ни ван н>е, те зато њена етимологија остаје отворена.

ГАШВУКОВИЋ

Приликом једне пиратске акције против Млечана, у Дубровачком архиву забележен је 1566. године, поред других учесника, и ускочки старешина под именом Матија *Газивуковић,* пореклом из Ријеке.

С обзиром на бројност императивних сложеница веза!гих за хтоничну живо-

тињу вука, Која представља Један од најфреквентнијих зоопима, могло би се рећи да основу овог композита чини глагол *газити* и именица *пук*. Оваква идеја би се могла прихватите, јер се уклапа у семантику сличних примера и по глаголском и по именичком делу. Међутим, постији и друга могућност, исто тако реална. Врло чест турски антропонимијски епитет *гази* - у значењу *јунак, херој,* оставио је трага у нашем ономастичком систему. Пре свега, треба узети у обзир да је реч *газија* сачувана у нашем лексичком фонду. Презиме идентично са оваквим апалативом срећемо као савремено у Тузли, а и топоним од њега *(Газије)* такође у Босни и Славонији. Облик *Газић* (од *Газијић)* потврђен је у околини Задра, Винковаца и Белог Манастира у Хрватској. У прилог првој претпоставци да је композит *Газивуковић* словенског порекла могла би се употребити и чињеница која почива на хронолошком моменту. Турски апелатив *газија* јавља се први пут тек 1818. године у Вуковом Рјечнику, а сложеница у наслову већ у другој половини XVI века. Али, ни ово не мора да буде пресудни доказ о његовом пореклу, јер хронологија, као што је познато, у оваквим истраживањима, не представлю одлучујући факат у одређивању тачне етимологије.

ДЕЛИВУКОВИЋ

Приликом пописа Срба граничара у Хрватској 1644. године записан је, међу осталима и граничар по имену Иван *Деливуковић*. Тринаест година касније (1657) забележена је поново ова иста личност, али и његов брат или рођак по стричевој линији Радул *Деливуковић*. Од паралела може се навести топоним *Деливуки* код Јастребарског у Хрватској који, у ствари, представлю плурал антропонима *Деливук*. (Фонетски лик овог топонима припада кајкавском говору, јер би он штокавски гласно *Деливуци.)* Презиме је сложено од турске речи *делија (<deli)* у значењу *јунак, херој,* и нашег распрострањеног презимена *Вуковић*. Занимљиво је истаћи да се ова турска реч у нашој антропонимији осећа као придев у презименима типа *Делипетар, Делишимуновић* и ел. Уз ово презиме тематски се надовезује и патроним *Вугдалић* које, у ствари, представља обратну комбинацију од облика *Деливук*. У надахнутој поеми о вуку, песник Матија Бећковић има и овај стих: „И калупа твога љуцкога / Вукделија!" *Деливук* у функцији презимена је 1948. године забележен у околини Јастребарског, Вуковара и Самобора у Хрватској.

ДОБРОВУК

Мушко лично име које први пут срећемо у Вуковом Рјечнику 1852. године. Састављено је од придева *добар* и именице *вук*. Припада семантичкој категорији типа *Вукобрат, Вукодруг* и ел., тачније, групи личних имена која истичу позитивну страну вука као божанства. Већ толико пута употребљена Чајкановићева мисао *о вуку као врховном богу* може се унеколико повезати и са овим нашим териоморфним антропонимом. Тражећи „вучје" трагове и у другим језицима и поредећи их са овим нашим импозантним бројем примера, брзо сам се уверио да оволико мноштво податпка говори о *вуку као божанству* које је знатно обогатило наш антропонимијски фонд. Према мојим садашњим истраживањима остали народи, укључујући овде и све словенске, поседују у већој или мањој мери *вука* као антропонимијску основу, али ни издалека тако варијантно разгранату као код Срба и Хрвата. Ево шта показује семантичка анализа, за ову прилику, рецимо, придева *добар* у пољском и италијанском језику. (Пољски примери су из XII и XIII века, а италијански су преузети из телефон-

ских именика.) Врло важно је истаћи да ни у једном од ова два језика, и поред бројности комбинација, нема сложених облика са именицом *пук*. Примери су следећи: *Dobrocha. Dobrociech, Dobrogoat, Dobromir, Dobromyst; Dobron, Dobroniega, Dobroslodt, Dobrostaw, Dobrosta, Dobromlka, Dorosz, Dobrota, Dobrowicsi, Dobroiyzn, Dobrosin, Dobni, Dobrzetn, Dobrzyk*. Италијански: *Buonpadre* (отац), *Buonpane* (хлеб). *Btionpietro* (Петар), *Buonacasa* (кућа), *Buonadonna* (жена), *Buonfedc* (вера), *Buonaiigiiro* (жел>а), *Bnonauiю* (помоћ), *Buonamano* (рука), *Buonamici* (пријатељ), *Bnonanno* (година), *Buonanotte* (ноћ), *Buonnpnce* (мир), *Bnonasorte* (судбина), *Buonatesta* (глава), Buonavita (живот), *Btioncristiano* (хришћанин), *Buonfiglio* (син), *Biionjrate* (брат), *Buongermini* (клица), *Bnongiardino* (врт), *Buongiorno* (дан) итд. Као што се јасно види из примера, ниједан од ова два језика нема комбинацију придева *добяр* са именицом *пук,* већ је придевска одредница повезана са другим конкретним или апстрактним именицама. Рекло би се да само наш језик поседује бинарни однос добар-лош у односу на вука. али овакву тврдњу би требало проверити на ширем језичком материјалу, што прелази границе концепције ове монографије. У ономастици се место дешава да лично име има старију хронолошку потврду од презимена, али се дешава и суцротно - да презиме буде потврђено пре антропонима. Такав је управо случај и овде: презиме *Добровуковић* је за читавих 246 година старије од Вукове потврде у Рјечнику из 1852. године. Почетком XVII века, 1606. године, поред многобројних Срба граничара у Хрватској, забележен је и неки *Вукоје Добровуковић,* човек са „вучјим" именом и презименом. Књига Алексе Ивића о миграцији Срба у Хрватској и Славонији незаобилазна је литература за сваког ономастичара и било би више него пожељно да се ови спискови уазбуче и издају на увид научној јавности.

ДОБРОВУКОВИЋ

Презиме које је евидентирано у полису Срба у Хрватској војној граници 1606. године. Нема паралела у „Лексику презиме! m Хрватске." Основу овог презимена чини непотврђени антропоним *Добровук,* који се моделски уклапа у многобројне словенске антропониме типа *Доброслав, Добривој, Доброгост, Добромисл* и ел.

1ЈАЈИВУК

Презиме је примећено код Срба у селу Мекињар код Коренице у Лици, са историјском потврдом из 1712. године. У истом месту су пописани и 1948. године, а било их је још у Великом Грђевцу код Грубишног Поља и у Бјеловару у Хрватској. Овакав облик може се објаснити и разумети само уз помоћ паремиолошких чињеница. Најме, овако сложено презиме, од глагола *зијати* и именице *вук,* ствара нам слику разјапљене чељусти гладног вука. Управо овакво поређење је и забележено у народу: „Зинуо као гладан вук." Асоцијативно би се ово презиме можда могло повезати и са *вучјим зевом* (кожа обрезана око вучје чељусти кроз коју су се за време епидемија, ради заштите провлачила мала деца), али ће бити ипак тачније да овакав патроним упућује на *вучје раље* или *вучју чељуст.* Крволочност вука оставила је импресивни траг у неким нашим пословицама, и то управо с акцентом на разјапљене рал>е (уп. мотив у бајци о Црвенкапи), па се у једној пословици оне пореде са целатовом сабљом, а у другој једноставно констатује да од н>их нема спаса: „Целатова сабља и вучја раља не пошteди никога"; „Што вуку рал>а допадне, то му више не испадне" (по Ф. Ледићу).

МИЛОВУК

Придев *мио* (lieb, carus) срећемо у бројним нашим личним именима и, заједно са основама *Рад-, Стан-* и неким другима, припада најфреквентнијем слоју антропонима. Лично име у наслову примећено је први пут у селу Чечевцу (данас Чечава) код Славонске Пожеге 1702. године и исте године у полису Срба у селу Бјелушевци, такође у Хрватској. Као ггрезиме носио га је Јосиф Миловук. познати јавни радник и књижар заслужан за издавајте неких дела Симе Милутиновића Сарајлије и Вука Караџића. Најстарији податак о облику *Миловук* наводи Тадија Смичиклас у свом познатом полису становништва Славоније с краја XVII века. Из биографије Јосифа Миловука зна се само да је рођен у селу Тењи у Срему 1793. и да је умро у Пешти 1850. године. Прегледавши списак становника овог села, који је објаиио Душан Поповић, установио сам да су у том месту 1736. године постојале две породице са оваквим презименом, гачније два облика: Maxim *Millovnk* и Moio *Miüovukovicli.* Један од ових је свакако био деда реченом Јосифу, па би се овакав детал. могао бол>е расветлити само ако би се прегледале матичне књиге тог места, наравне, под претпоставком да су уопште сачуване. Иначе, презиме *Миловукочић* је 1920. године забележено у околини Славонске Пожеге и Ораховице, а 1948. код Белог Манастира и Ораховице. Као етимолошки коментар треба нагласити, слично као и код претходног примера, да у нашем ономастичком систему постоји импозантан број личних имена која почињу оваквим придевом са врло старим потврдама, као што су: *Мил (*1406. године), *Миладии (*1382), *Миладко* (1467), *Милак* (1234), *Милан* (1272), *Милас* (1528), *Милат* (1371) итд. итд. Карактеристично за ову основу јесте и то што се до данашњег дана одржао обичај да новодоведена млада даје својим деверима и јетрвама имена која управо почињу оваквим придевом. Недавно је Видан Николић у „Расковнику" објавио мали речник рабација са планине Таре, па међу њима има и поетских назива који заслужују да овде буду поменути: *милобрат* је назив „како новодоведена млада зове једног од девера"; *миловиље* - једну од заова; *милодивна* - јетрву; *милодивни - девера; милосејка* - једну од заова; *милоцмиље* - такође заову; *миље* - заову. Скоро сто година пре њега (1895) и Дамјан Прерадовић је у „Летопису Матице српске"' објавио 51 „мазно" име, како он каже, и међу њима су и *Милоранка* и *Миладикина.* Све у свему, *Миловук* је, дакле, настао аналошким путем када се узму у обзир бројни примери са намерним спајањем митолошког лика у виду хтоничне животиње вука.

НАЛИВУК

Презиме које из непознатих разлога није ушло у велики „Лексик презимена Хрватске" и ја га цитирам из рукописа; ово је пре штампања било у свесци бр. 12 на 39. страници. Записано је 1948. године у селу Шимл>аник код Гарешнице и носила га је само једна особа. Необично занимљиво презиме, које у себи крије неку непознату анегдоту у вези са *вуком* и сложено је од глагола *налити* и именице *пук,* што значи да пред собом имамо непогврђени надимак **Наливук.* Мотив је нејасан, мада се издалека разазнаје да се ради о некој причици у којој је *пук* извукао дебљи крај. Сам глагол *налити* упућује на воду, или можда на пијанство, али сам ипак склон мисли да је прва идеја приступачнија, јер унеколико подсећа на крај бајке о Црвенкапи. - *Маливук:* презиме чији најстарији помен налазимо 1712. године у Кореници у Лици. Приликом полиса становништва Хрватске 1948. године концентрисани на подручју око Двора, Славонског Брода, Белог Манастира и Вуковара. Очито је да је овде у питању непотврђени антропоним **Маливук у* функцији презимена. Његова етимологија не крије никакву поруку или претњу, већ једноставно представља име типа *Вучић,*

Вучко, Вујица и ел. Од исте основе постоји и презиме *Миливуковић,* које је 1948. године залажено у околини Нове Градишке и Кутине у Хрватској.

- *Миливук:* приликом полиса православног становништва села Мигаловци код Славонске Пожеге 1702. године записан је и *Миливук* Рашчевић. Нема паралела у нашим ономастичким приручницима. Сложено је од придева *мио* и именице *вук* и по линији творбе припада великој групи антропонима типа *Миливој, Милидраг, Милисяк* и ел. У истом крају у селу Лазе примећено је и презиме *Милипуковић си* историјском потврдом, такође из 1702. године.

ПАЛИВУК

Изумрла породица у Почитељу у Лици; део града Котора у Боки Которској; топоним у Босни код Котор Вароши. Композиција је јасна и састављена је од глагола *палити* и именице *вук.* Императивност у првом делу композита довољно јасно говори о ставу према вуку какав срећемо и код других народа; уп. француски *Chassclоitp,* италијански *Caccialupi,* пољски *Goniwilk,* украјински *Гонтовк* итд. Међутим, полазећи од наше речи *паљевина* која означава неозбиљног човека и галамцију, као и од украјинског апелатива *палисвит* са синонимом *паливода* у значењу *храбар човек,* али и *пустахија,* у оваквом контексту могуће је наше *Паливук* довести у везу са наведеним антропонимом *Вугделија (<Вук + делија).*

ПЛАШИВУК

Надимак ггородице Лаврнић у селу Комићи у Лици. Императивна сложеница профилактичког порекла која је у неку руку синоним антропонима *Вук,* с том разликом што је то овде наглашено глаголом *плашити.*

ПОПРАВУК

Међу српским старешинама у Пакрацу које су 16У1. године водиле преговоре са аустријском војном командом забележен је и кнез са врло чудним именом Уђен *Поправук.* Остављајући овај антропоним (свакако несловенског порекла) по страни, може се констатовати да је презиме сложено од глагола *попрати* у значењу *згрзити* и именице *вук.* Занимљиво је истаћи да се овај глагол не среће ни у каквим другим комбинацијама у читавом нашем ономастичком корпусу. За разлику од примера у којима се *вук* поистовећује са братом и у којима му се даје ранг који му као божанству и припада (уп. *Вукобраг, Миловук* и ел.), ово презиме припада другој групи у којој се *вук* осуђује, прогања, гази (као и у овом случају) итд.

ПРДИВУК

Породични надимак у селу Надвода у Вуковици (Далмација). Сложен је од глагола *прдети* и именице *вук.* Необично занимљив облик, који захтева дета.ъније објашњење. Глагол *прдети* у оваквим комбинацијама се обично придодаје именици да би омаловажио н>ену семантику и надимак би се могао скоро слободно превести као „Невук". Најме, користећи унутрашњу семантичку пејоративност овог глагола, непознати .,кумови" су креирали овакав надимак имајући у виду глагол *испрдивати* или именицу *испрдак* или друге речи које такође у својим основама имају овај глагол. Уп. необично занимљив надимак *Прдижурнада* у Сењу који је састављен од глагола *прдети* и италијанске (млетачке) позајмице журнала (<giornata); он метафорички асоцира на нерадника, лењивца. Пиротски апелатив *дебелопрд,* такође у значењу *нерадник,* можда најбоље објашњава функцију глагола *прдети* у оваквим комбинацијама.

ПРЕВУК

Усам.гьено презиме које је примећено само у Велико) Крени у Србији 1833. године. (У каснијим пописима није запажено, а нема га ни данас у том селу.) Необичан облик који има своје узоре у нашим именима типа *Прел,уб, Предраг. Прерад* и ел. Презиме у наслову издваја се од ових примера управо по својој унутрашњој семантичкој структури. Лична имена *Прељуб, Предраг, Прерад* и друга компонована су од предлога *пре-* (<прасл. *;><?/-) и придева *л,уб, драг* и *рад, я* презиме у наслову садржи исти предлог, али други део чини именица *вук*. Тешко је објаснити зашто је то тако, можда због велика популарности ове животиње-тотема, или је овде у питању проста аиалогија - то су питања која за сада остају отворена.

ПУСТИВУК

Православна породица у Вогошћи и Горњој Биочи код Сарајева, стариком су били Цвијетићи. Уз овај облик наводим и дијалекатски *Пуштивук,* који је забележен као породични надимак у Ровцима у Црној Гори. (Информатор: др Мато Пижурица, рођен у Вељем Дубоком.) Оба ова назива имају своје легенде, које су необично занимљиве иако су скоро дијаметрално супротне. Прва, из пера Миленка Филиповића, врло је сажета и говори „да им је један предак *пусто на слободу пука* [подв. В. М.] који је био ушао у кланицу уочи Божића, јер није ништа заклао". Овај скоро цизелирани текст открива нам две необично занимљиве ствари: прва је „време уочи Божића" када се. као што је познато, кол>е печеница, а друга, још важнија - пуштање вука на слободу иако је тај неко био у прилици да га убије. Сматрам да синтагма „уочи Божића" није уметнута овде случајно, јер поистовећује вука ча човеком у том смислу што и он треба да има печеницу за овај велики хришћански празник. Пуштање на слободу вука који је имао намеру да закоље бар једну овцу, а није то учинио, вишеструко је занимљиво и може се овако разумети. Пре свега, зашто би вук улазио у тор ако је сит (в. *Ситвук)!* Већ сама ова чигьеница говори против реалности, јер сит вук не иде у лов, што значи да читава легенда има другачију потку и да носи друкчију поруку. Какву? Мислим да други део легенде има директне везе са митологијом и да гаје чобанин пустио не као вука, већ као познато божанство.

Легенда из Роваца је прозаична, али исто тако занимљива. Неки далеки предак из ове црногорске области дошао је на идеју да ухвати живог вука, „стави на њега чактар" (меденицу) и да га пусти на слободу. У нашој пребогатој литератури о вуку нисам могао пронаћи овакав или сличај обичај, али из детињства сасвим добро памтим једну ствар која има везе са овим предањем из Роваца. Стицајем прилика, за време немачке окупације Србије радио сам неко време као шегрт у једној мешовитој трговачкој радњи у Смедеревској Паланци. Пошто је власник радње био пореклом са села, највећи број муштерија били су сељаци управо из његовог места. (Тада се, нарочито одмах после доласка Немаца, највише продавала боја због префарбавагьа војничких одела.) Међутим, велики број ових мештана долазио је не само због куповине већ и да од свог човека чује користан савет из обичног живота. Тако сам једном приликом чуо како се један сељак жали да у свом кошу има много мишева и да не зна шта да ради. Власник радње му тада препоручи да купи једно звонце за Врбицу, да ухвати живог миша и да га пусти, па ће тај миш својом звоњавом растерати све остале мишеве. Не знам шта се даље десило, али овај давни догађај јако подсећа на легенду која је залажена у Ровцима. Судећи по мом присећању, неће бити да је хватање живог вука учињено из обести, већ вероватно у истој намери као што се то радило и са мишевима.

СЕРИВУК

Надимак породице Мажибрада у селу Кистање (Далмација). Сложен од глагола *срати* и именице *пук.* Глаголски део ове сложенице, слично као и у примеру *Прдивук.* упућује на нише значења, али му је основно свакако на тежњи да се вук представи у што ружнијем светлу. Уопште, све императивне сложенице са оваквим глаголом у првом делу пејоризују именицу, слично као и глагол *прдети.* (Уп. примере из књиге В. Михајловића „Име по заповести": *Серибучка, Серикључа, Серикутлача, Сериспбља.)*

СИТВУК

Необично занимљиво презиме које налазимо само у селу Студенци у Гаиком пољу у Херцеговини 1887. године и у околини Перушића у Хрватској на основу полиса становништва 1948. године. У патронимијском облику *СитвуковиЬ* налазимо га у Поуњу, где је Милан Карановић о њима забележио следећу легенду: „Кнез је Грубиша на Змијању имао лепу кћер Милицу. Поручи му паша да ће доћи на конак са својих 30 другова и да му поред Милице набави још 30 девојака. Кнез се препане, а књегиња је била присебнија па јави Мијат-харамбаши да дође са својих 30 хајдука. Ту се преобуку у дјевојачко рухо, а Мијат харамбаша у Миличино. Покољу паши овце и погосте их што су бол>е могли. После се разиђу Турци са пашом по зградама. Мијат-харамбаша закоље пашу и на дани знак сваки хајдук закоље свога. Тада побегну у Попину у Лику где их сада има 170 'нумери'. Један се огранак повратио у Босну, али нису се смели звати Грубише него Грубори. По другима су се Грубори звали Ситвуковићи." Легенда изгледа да нема везе са постанком презимена, уколико нам необична реченица „покољу паши овце" нешто не ка-[3]УЈ[е] У [том] смислу. Презиме у наслову може се разумети и објаснити само помоћу паремиолошких чигьеница. Пре навођења прикладних примера, мора се нагласити да придев *сит (satt, sahir)* не налазимо у нашем ономастичком фонду, већ само именицу *сито* (Sieh, *cribnim).* У обзир за анализу мора се навести позната пословица „И вук сит и овце на броју" (уп. истоветну полоску и бугарску пословицу: „Wilk sity i koza cata"; „Вълк сит и агнето цяло"), као и пословице које је у Босни и Приморју забележио Фрањо Ледић: „Сит вук - стара плашљивица[1'] (број 180), „Вук наждеран - велика кукавица" (број 181) и „Сит вук не тражи коалиће" (број 238). Прва пословица говори о немогућој ситуацији да вук буде сит иако није заклао ниједну овцу и ynytiyje нас да је таква спрега неодржива слично као што се и рогови не могу сложити у врећи. Мислим да она није послужила као Основа за овакво презиме, већ ове друге из збирке Фрање Ледића. Позната истина да дивље животиње препознају своје непријатеље кала су сите (на пример, зебре у Африци се слободно крећу пред лавом када осете да је сиг), сасвим друкчије је то протумачено од стране човека. Сит вук нема потребе да буде агресиван. а управо је ова особина и оставила највише трагова у нашој народној К1ижевности, о чему најбоље говоре поређења: *горопадан, дрзак, опак, грамзив* и ел. Квалификација „плашљивица" и „кукавица" у наведеним пословицама могу уједно и да објасне презиме у наслову, тим пре што су врло ретки надимци који истичу позитивне особине носиоца.

СКОЧИВУК

Међу многим приложницима за изградњу православие цркве у Осијеку записан је 1729. године и „Скочивук барјактарев нетијак". Будући да у овом списку има доста особа без презимена или са надимком (Станко Чамџија, Вук Абација, Петар Сапунција, Остоја Литрица итд.), очито је да је овај барјактарев нећак имао надимак *Скочивук.* Сложен

је од глагола *скочити* и именице *пук*. Доста бројна наша презимена типа *Скочић, Скочилић, Скочајић, Скок, Скокан, Скоко* и ел. довољно јасно говоре о распрострањености глаголске основе *Скок-* и *Скоч-* у нашем ономастичком систему. Занимљиво је да не налазимо сложенице од н>их, па би ово био и једини пример. Изузетак представлю презиме (надимачког порекла) *Скочдопол* у околини Дубровника, настало вероватно као последика неког неуспешног такмичења. Наше *Скочивук* нема много поређења у нашим народним умотворинама, али се пословица „У бијесна вука голем скок, а кратак вијек" унеколико може довести у везу са глаголским делом сложенице. У сваком случају, *Скочивук* представља надимак који својом унутрашњом семантиком подсећа на вука спремног да скочи на своју ловину.

СТАНИВУК

Мушко лично име које први пут срећемо у селу Magyar Boia у жупанији Веспрем у Мађарској, затим у селу Поповци код Осијека у Хрватској 1702; у Будиму 1702. и у Тен.и (Срем) 1730. године. У функцији презимена најбројније је 1948. године у Тењи, околини Осијека и Славонске Пожеге. Презиме *Станивукон* забележио је Јован Ердељановић у селу Врачев Гај у Банату, а дужи облик С'та*никуковић* налазимо у селу Харкановцима код Осијека 1702. године и код православног становништва код Бањалуке, Дубице, Крупе и Приједора 1882. а 1948. године у околини Нашица, Винковаца, Вуковара, Подравске Слатине, Ораховице и Славонског Брода. Симптоматично је да овакав облик није залажен код других словенских народа, и по својој структури прикључује се бројној општесловенској групи личних имена типа *Станивој, Станимир, Станислав* и ел.

СТРАЖИВУК

Необично ретко презиме, јер га у целокупном нашем ономастичком фонду налазимо само код православних становника села Машић и Романовци код Босанске Градишке 1882. године и као савремено у Батајници крај Београда. (Узгред, овакво презиме није примећено 1736. у том месту, што значи да су касније досељени из Босне.) Сложено је од глагола *стражити* у значењу *држати стражу* и именице *пук*. Зпачење ове сложенице је по свој прилици везано за процес ловл>ења вукова, у овом случају путем чеке, а не путем сеоског хајкања или неким другим начином. Семантички најближе овом нашем облику стоји украјински козачки надимак из XVI века који гласи *Засядьволченко*.

ТИШТИВУК

Мушки лични надимак у селу Зечево у Буковици (Далмација). Од глагола *тиштити* и именице *пук*. Глагол *тиштити* има више значења али уз овај пример најиише одговара *каквим притиском гонити, терати, силити кога,* те, према томе, цела сложеница значи у ствари „Гонивук" који је сачуван у пољском *(Goniwilk]* и у украјинском ономастикону *(Гонивовк)*.

ТРАЖИВУК

Презиме које је најбројније застушьено у селу Кистању код Книна (Далмација). Сложено је од глагола *тражити* и именице *вук*. Читава композиција односи се на ловца који лови вука и семантички се најбоље слаже са француским надимком Chasseloup и италијанским Allialupi.

ТРАЖИВУКУША

Женски лични надимак у Вуковици (Далмација). Уколико не представља супругу или пеку далеку рођаку *Траживука,* који је забележен у истом крају, ово име би се могло објаснити и као *жена ловяц* или је једноставно глаголским делом појачана семантика женског имена *Вучиця.*

ТРСИВУК

Лично име у дечанским хрисовуљама потврђено 1330. године. Сложено од глагола *трсити* у значењу *умрети* и именице *вук.* Представлю нормални дезидератив за вука у народној свести и као профилактично име садржи и конкретан глагол упућен вуку као непријатељском демону. Уп. необично презиме *Трсоглавић* код Задра у Хрватској, чија семантика поседује исти глагол застрашујућег значења.

ЋОРОВУКОВИЋ

Приликом пописа Срба после изгона Турака из Славоније крајем XVII века, нешто после 1702. године, међу осталим становницима, записана је у селу Врховци и породица са оваквим презименом. Сложеница је састављена од придева ћор[ав] (самогласник О је у овом облику упао аналошким путем по угледу на *Миловук)* и патронима *Вуковић.* Уз ово презиме вреди напоменути да се придев *ћорав* у нашој патронимици понаша попут квазипрефикса (да га тако назовем) *Хяци-* или *Дели-.* Још једна важна напомена: будући да је наш придев *ћорав* (<тур. *kör)* значио искључиво *слеп на једно око* (в. чланак Св. Марковића), она физичка дефектност одразила се у многим варијантама у нашем патронимикону. Тако, поред облика *Ћор-Јанковић, Ћормарковић, *Ћоргуз* (десемантизовано у садашње презиме *Ћургус),* налазимо и друге облике: *Ћоралић* (од непотврђеног надимка **Ћорало), Ћорин (<Ћора), Тюрчин* (од *Ћорча) Ћорлука (<Ћор-Лука), Ћоројевић* од непотврђеног личног имена (надимка) **Ћороје* и ел. Сви ови облици, за разлику од презимена *Слепчевић,* које се односи на човека потпуно слепог, указују на .гьудску инвалидност. Узгред, зачуђује податак да у патронимици има више варијаната са *Ћор-* него са *Слеп-.* Према „Лексику презимена Хрватске" од корена *слеп-* постоје само ови облици: *Слепчевић, Слијепчевић, Слипчевић, Слепац, Слепоружец* и *Слепок.* Све у свему, патроним у наслову односи се на једнооког вука, а не на потпуно слепог. Будући да руски језик не поседује такву изнијансирану варијанту *ћорав : слеп,* руски надимак који следи (својом дужином подсећа на старе шпанске породице) односи се на вука са једним оком. Он гласи: *Волченок Слепой Иван Юрьевич Волков сын Каменский* и забележен је 1503. године. (Весел. 71). Митолошки аспект придева *слеп* у вези са *вуком* иије баш лако решив, јер не постоје директне паралеле. Најме, док за хромог вука има записано доста података (уп. назив *кривел,ан),* то није случај са слепим (ћоравим) вуком. Хтоничност вука са једним оком може се потврдити само посредним путем. В. Чајкановић у чланку „Ћорава Анђелија" решава и порекло назива овог ветра. Персонификација ветрова је места појава у многим језицима, па је такав случај и са „ћоравом Анђелијом", која је слепа на једно око и, као и све хтоничне силе, обитава у подземном свету. Словенски бог Велес, заштитник стада, гакође је једноок и „са станом је преко мора". Божанску природу вука у нашим народним веровањима не треба нарочито истицати, јер је то позната чињеница, као и то да представлю лунарну хтоничну животињу, а овоме треба додати и то да је његов атрибут *слеп (ћорав)* сачуван у овом српском презимену у Славонији почетком XVIII века.

- *Вугделија:* презиме забележено у околини Сен>а, Дрниша и Шибеника у Хрватској. Сложено је од личног имена *Вук* и турске речи дели/а *(<deli)* у значен>у *јунак, херој* и у нашој речничкој литератури може се пратити од XVII века.

- *Вугделић:* презиме залажено у плавско-гусињској области у Црној Гори и у околини Чачка 1838. године. Настало је хаплологијом од облика **Вукделијић* В. *Вукделија*.

- *Вудра:* усамљено презиме које је 1948. године забележено само у селу Каранцу код Белог Манастира у Барагьи (четири становника). Идентично је са личним именом *Вудра* које налазимо у Крушевском поменику (XVII век) као хипокористик имена *Вудраг*. Ономастичку квалификацију дао је још 1875. године Стојан Новаковић, а њу је прихватио и Томо Маретић. Припада категорией сложених имена, јер се састоји од антропонима *Вук* + придев *драг*.

-*Вудраг.* у околини Вараждина, Вировитице, Шибеника. Лудбрега, Грубишног По.гьа и Сиња у Хрватској. Једнако је са личним именом *Вудрак* (у Крушедолском и Крушевском поменику).

- *Вудраговић:* у облику *Vudragovich* забележено у Шибенику 1693, у Славонији 1702. године; приликом полиса становника Хрватске најбројније у околини Војнића, Слуња и Нове Градишке. В. *Вудрак*.

- *Вудрак:* презиме у Српском Милетићу у Бачкој 1784. године; у Хрватској: околина Нашица и Вировитице. Од антропонима *Вудрак* са десоноризованим финалним сугласником К.

- *Вудраковић:* презиме у селу Видовској и Великој Кладуши у Поуњу (Босна), пореклом из села Комесарца. В. *Вудрак*.

- *Вудрић:* презиме у околини Сплита и Винковаца у Хрватској. Основа: лично име *Вудра* или *Вудро* које први пут срећемо у Буковом Рјечнику 1852. године.

- *Вуинац:* савремено презиме у Београду. Води порекло од непотврђеног личног имена **Вуин*.

- *Вуиновић:* презиме забележено у Србији половином XIX века. В. *Вуинац*.

- *Вуисиновић:* савремено презиме у Београду. Основа: непосведочени антропоним **Вуисин*.

- *Вујава:* презиме забележено једино у селу Слаковци код Винковаца у Хрватској (десет становника 1948. године). Овај необични облик могао би бити идентичан са непотврђеним женским личним именом **Вујава*.

- *Вујавић:* презиме забележено код ускока у Црној Гори 1709. године. В. *Вујава*.

- *Вујагић:* савремено презиме у Београду. састављено од хипокористика *Вуј-* и туркофоног презимена *Агић*. Води порекло од непотврђеног антропонима **Вујага*.

- *Вујадиновић:* презиме регистровано у Товарнику (Срем) 1780; у Ердевику (Срем) 1736. године; у Дубровнику у XVIII веку; у следећим областима српског и хрватског језичког подручја: у Боки Которској, у Кучима у Црној Гори, Лепеници (Србија), Пиви (Црна Гора), Пиперима (Црна Гора), Смедеревском Подунављу, Ужичкој Црној Гори, Херцеговини, у племену Цуца у Црној Гори, Шумадијској Колубари, Височкој нахији у Босни у Гласинцу (Босна); у Хрватској 1948. године најбројније у околини Вуковара и Винковаца. Основа: антропоним *Вујадин* који је потврђен у Србији 1455. године.

- *Вујадић:* за овакво презиме постоји само једна потврда из Баната 1735. године. По свој прилици од непотврђеног личног имена **Вујад*. Уп. наша средњовековна имена *Милад* и *Мирад*.

- *Вујакић:* презиме које је 1710. године носио један српски кнез у Банској крајини у Хрватској. Основа: лично име *Вујак* (Крушевски поменик у XVII веку).

- *Вујаклија:* први податак о оваквом презимену налазимо у Сремској Митровици 1785, затим у Пакрацу 1898. године; приликом полиса становништва Хрват-

ске 1948. године забележено је у околини Глине, Слун>а, Подравске Слатине и Костајнице. Ооакап облик је свакако хибридна творевина настала од нашег облика *Вујак и* турског посесивног придева *-li.*

- *Вујаклина:* савремено презиме у Руми у Срему. Нема паралела у другим областима српског и хрватског језичког подручја. Облик има необичну морфологију и могао би се овако рашчланити: *Ву-ј-ак-ли-на,* или *Вујак-ли-на,* па чак и као *Вујакли-ина.* У свим овим случајевима присутан је турски придевски суфикс *-li* који би се овде могао превести као „оно што припили Вујаку", а суфикс *-ина* уврштује га у наш деклинациони систем типа *Нулина, Вучевина, Пучина.*

- *Вујаковић:* најстарији податак нрибележен је у селу Јакшић у Хрватској 1702; у Трпињи (Срем) 1736; у Сомбору (Бачка) 17%; околини Пакраца 1898. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године најбројније у околини Книна, Глине и Костајнице. Уп. топоним *Вујаковићи* у Гламочком пољу. Од личног имена *Вујак* (Крушевски поменик, XVII век).

- *Вујакоњи:* порумуњени српски род у селу Малајници у Неготинског Крајини. Од личног имена *оујак* + румунски антропонимијски суфикс *-оња* (мн. *-они).*

- *Вујан:* усамл.ено презиме забележено само у околини Врбовца у Хрватској (дванаест становника 1948. године). Идентично је са личним именом *Вујан* које је потврђено 1455. године у Србији. Уп. кајкавско презиме *Вујанец* у Сиску (само један становник 1948. године), као и топоним *Вујани* код Јајца у Босни.

- *Вујанац:* презиме у селу Метикошу, пореклом из села Зарева (Ибар); савремено презиме у Радигостићима у Рашкој (Србија); забележено у околини Пакраца у Хрватској 1898. године; у Хрватској 1948. године регистровано у околини Дарувара (само четрнаест становника). В. *Вујан.*

- *Вујанин:* презиме забележено у Бешки (Срем), у Вуковару 1736. године. Основа: женско лично име *Вујана* које је први пут забележено у Сарајеву 1641. године.

- *Вујанић:* забележено у полису Срба који су 1658. године пресел>ени из Коренице у Оточац; у селима Бешка и Илинци (Срем) 1736; у Хрватској 1702; у Гложану (Бачка) 1839: у Надал>у (Бачка) 1821. године: у Хрватској 1948. године: околина Книна, Двора. Јастребарског, Пакраца, Бенковца, Петригье и Оточца. Од личног имена *Вујан.* В. *Вујанин.*

- *Вујанов:* презиме у Жабљу 1848. и Турији 1861. (оба места у Бачкој); савремено презиме у Новом Саду.

- *Вујановић:* овакво презиме носио је намесник манастира Шемљуга који је 1776. године одатле прешао у манастир Месић у Банату; залажено је у следећим областима: Зета, Јасеница, Унац у Босни, Шумадијска Колубара, околина Београда; први помен овога презимена налазимо у Славонској војној граници 1606. године, затим у Крушевском поменику нечетком XVII века, у Бановцима и Ориолику у Срему 1736, у Барачкој 1725. и Ковшьу 1776. године (оба места у Бачкој); у Хрватској забележени у околини Вргинмоста, Вировитице, Ораховице, Карловца, Глине и Бјеловара. В. *Вујан.*

- *Вујаиовски:* презиме Стефана Вујановског, познатог писца прве немачке граматике 1774. године; рођен је у селу Брђани у Банској регименти 1743. године.

- *Вујариновић:* ово необично презиме забележено је 1948. године у Скрадину и Загребу (свега седам становника). Нема паралела у другим областима. По свој прилици је од непотврђеног антропонима **Вујарин.*

- *Вујас:* изумрли род у селу Баете у Лици. Од антропонима *Вујас* који је потврђен у истој области у XIX веку.

- *Вујасеновић:* забележено само у Белом Манастиру (Барања). Основа: непосведочени антропоним **вујасеіі.*

- *Вујасин:* презиме у селу Бојна у Босанској Крајини, пореклом из северне Далмације; у Хрватској: околина Сиња, Ви-

ровитице и Чадра. Идентично је са личним именом *Вујасин (<Вуј-а-с-ин)* које је потврђено у Србији 1528. године.

- *Вујасиноп:* године 1948. само један становник у Загребу. Уп. микротопоним *Вујасиновац* код Госпића у Лици.

- *Вујасиновић:* презиме забележено у Сремским Кирловцима 1702; у околини Пакраца (Хрватска) 1898. године; савремепо презиме у Новом Саду; у Хрватској 1948. године: околина Славонске Пожеге, Глине, Книна, Бјеловара и Копривнице. В. *Вујасин.*

- *Вујасић:* забележено само у околини Петриње у Хрватској 1948. В. *Вујас.*

- *Вујасковић:* само у Карловцу у Хрватској (два становника 1948. године). Основа: непотврђено лично име **Вујаско (<Вуј-ас-ко).*

-*Вујатов:* презиме у селу Лаћарак (Срем) 1736. године. Од личног имена *Вујат* које је потврђено у Призренском поменику (XV век).

- *Вујатовић:* забележено у Куцури 1720. и у Врбасу 1728. године (оба места у Бачкој); у Хрватској: околина Книна, Глине и Ораховице; савремено презиме у Београду. В. *Вујатон.*

-*Вујацков:* презиме забележено у Врањеву (Банат) 1769. и 1832. године; савремено презиме у Новом Саду. Основа: непотврђени антропоним **Вујацко.*

- *Вујачић:* презиме у Грахову (Црна Гора) 1704. године; у селу Голубовцима у Доњој Зети у Црној Гори; помшье се и у једној народној песми из XIX века; у Сремској Митровици 1788; забележено је у следећим областима: у Пиви, Пиперима у Црној Гори, Херцеговини, Бањанима и Црмници; савремено презиме у Новом Саду и Београду. Основа: мушко лично име *Вујач* које је први пут забележено у списку Тихомира Ђорђевића 1895.

- *Вујаш:* презиме у селу Мираш у Црној Гори. Идентично је са личним именом *Вујаш* (Вуков Рјечник 1852. године).

-*Вујашан:* презиме забележено у селима Вукушица, Вранеши и Подунавци у Подибру. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Вујашан.*

- *Вујашанин:* усамљено презиме применено 1948. године само у Загребу. По суфиксу би одговарало ктетику од неког ишчезлог топонима или је од облика *Вујашин.*

- *Вујашевић:* други облик братства *Вујашя* у Црној Гори; презиме у Подравској Слатини (само један становник 1948. године). В. *Вујаш.*

- *Вујашеновић;* презиме регистровано у Хрватској 1702. године, тачније, у .,Малој Влашкој". Основа: непотврђени антропоним **Вујашен.*

- *Вујашков:* презиме залажено у Црној Гори 1718. године; од антропонима *Вујашко* (1657. у Хрватској војној граници).

- *Вујашковић:* патроним ..од племена Мрњавчића" са историјском потврдом из 1737. године; род у Грб.гьу у Боки Которској који је досељен у раздобљу од XV до XVIII века; у Хрватској: околина Војнића, Славонске Пожеге, Вировитице, Вуковара и Двора. В. *Вујашков.*

-*Вујдовић:* презиме посведочено у попису Срба граничара у Лици 1688. године. Основа: непотврђени антропоним **Вујда,* који се аналитички овако може раставити: *Ву-ј-да* или, још боље, као хипокористичка основа *Вуј-* + антропонимијски суфикс *-да* (уп. презимена *Којдић* од *Којда<Константин; Пејдић* од **Пејда<Петар),* као и апелативну творбу *прав-да, крив-да.*

- *Вујев:* старо презиме породице Јуришић у селу Ковачевци у Купрешком по.љу, ..њихов предак је дошао из Штикова [код Врљике] крајем XVIII века и донео деге у бешини"; у Славонској Пожеги (само један становник 1948). Основа: хипокористик *Вује* потврђен у Водичичком поменику (XV-XVI век).

- *Вујева:* врло необично презиме које су 1948. године носила само два становника у Кореници у Хрватској. Идентично је, по свој прилици, са непотврђеним женским именом **Вујева.* Нема паралела у другим областима нашег језичког подРУЧЈа.

- *Вујевић:* забележено у Сомбору (Бачка) 1795; у Суботици 1686. године; регистровано у племену Куча у Црној Гори; савремено у Херцег Новом и Новом Саду; доста фреквентно у Хрватској: код Имотског, Задра, Сења, на острву Хвару, околина Метковића, Сплита и Дрниша. В. *Вујевић.*

- *Вујевчанин:* савремено презиме у селу Трнави код Чачка у Србији. Од непотврђеног облика **Вујсвац.*

- *Вујенић:* приликом полиса становништва Хрватске 1948. године залажено је само у Бенковцу код Задра (шеснаест становника). Основу овог презимена чини непосведочено лично име **Вујен.*

- *Вујесиновић:* забележена су само два примера: један у Дрнишу и други у селу Сиверићу код Шибеника у Хрватској. Основа: непотврђени антропоним **Вујесин.*

- *Вујетић:* презиме забележено у селу Зарожје у Горњем Подрињу, пореклом из Колашина; у Хрватској је примећено само у Бјеловару (три становника 194cS. године). Основа: антропоним *Вујета* (Крушедолски поменик у XVI веку).

- *Вујетовић:* са оваквом презименом уписан је 1948. године само један становник у Глини (Хрватска). Од личног имена *Вујета.* Уп. топоним *Вујетинци* код Прељине у Србији.

- *Вујечин:* савремено презиме у Београду. Основа: непотврђено лично име **Вујеч.* (Уп. лична имена *Јуреч, Добреч, Мир е ч.)*

- *Вујешковић:* презиме које је 1834. године носио неки Атанасије, у то време претплатник на лист ,,Даницу". Основа: непосведочени антропоним **Вујешко.*

- *Вујиловић:* у другом полису Срба у Будиму 1720. године нашао се и неки Максим *Вујиловић* из Сарајева. Основа: лично име *Вујило* које налазимо у Буковом Рјечнику 1818. године.

- *Вујин:* забележено у попису Срба граничара у Хрватској 1606. године; један од ктитора цркве у Сарајеву звао се 1658. године *Хаци Вујин;* други његов презимењак забележен је у манастиру Папрahy 1679. године; у Бачкој у следећим местима: у Баји 1725, Кањижи 1720, Мартоношу 1720, Каравукову 1743; у Срему 1736. године: у Марадику, Суботишту, Сусеку и Лаћарку. Најстарији податак записан је у попису Срба граничара у Хрватској 1565. године. Води порекло од хипокористика *Вуја* које је први пут у оном облику примећено у Пећком катастигу 1660. године.

- *Вујина:* презиме забележено у Бихаћу у Босни; у Хрватској код Сплита и у Загребу. Идентично је са мушким личним именом *Вујина* (облает Бранковића у Србији 1455. године).

- *Вујинић:* у огромном броју презимена становништва Хрватске овакав облик нашао се само у Шибенику. В. *Вујин.*

- *Вујинов:* презиме регистровано у Ковшћу 1777. и Чуругу 1782. године (оба места у Бачкој). Од личног имена *Вујин* (1606. године у Хрватској војној граници).

- *Вујиновић:* један од приложника за метални оков јеванђеља у Београду био је 1668. године неки Милутин *Вујиновић;* други податак је из манастира Пиве 1763. године; регистровано је у Ковшћу у Бачкој 1786. године; као врло фреквентно срећемо га у следећим областима: у Горњем Драгачеву, Пиви, Рађевини, Поповом пољу у Херцеговини, Горњем Подрињу, Поуњу у Босни, Боки Которској; у Хрватској: у околини Огулина, Подравске Слатине и Винковаца. Ул. топоним *Вујиновача* у Србији, *Вујиновићи,* део села Губеревца у Горњем Драгачеву, *Вујинуша,* 1ьива у селу Трничини у Поповом пол>у у Херцеговини.

- *Вујисић:* необично ретко презиме које као савремено срећемо у Београду и у селу Бресје код Јагодине, а у Хрватској 1948. године само у Загребу (два становника). Води порекло од непотврђеног антропонима **Вујис* који морфолошки стоји у истом односу као *Борисав : Борис,* то јест од сложеног *Вујисав* или *Вујислав.*

- *Вујић:* необично фреквентно презиме на целом подручју српског и хрватског језичког подручја. Најстарији податак

регистрован је у нахији Змијање у Босни 1541, затим у Сланкамену (Срем) 1702. године; у Бачкој у следећим местима: у Бегечу 1725, Бачком Брегу 1720, Каравукову 1725, Кули 1800, Новом Саду 1728, Сомбору 1747, Турији 1730, Футогу 1728. године; евидентирано је и у следећим областима: Бјелопавлићи, Бока Которска, Горње Драгачево, Златибор, Космај, Пожаревачка Морава, Пива, Подибар, Рађевина, Ресава, Смедеревско Подунавље, Соколска нахија, Ужичка Црна Гора, Унац, Херцеговина, Стара Црна Гора, Поуње, Шумадијска Колубара и Височка нахија у Босни; врло фреквентно на целом подручју Хрватске према полису 1948. године. Уп. топоним *Вујић* код Јајца у Босни са историјском потврдом из 1592. године.

- *Вујићев:* у Чоки (Банат) 1779; у Каравукову (Бачка) 1825. године *(Viiityev).* Од личног имена *Вујић* (1592. године у Србији код Ниша).

- *Вујица:* презиме забележено у околини Задра, Зелине и Метковића у Хрватској. Идентично је са хипокористиком *Вујица* које први пут срећемо у околини Београда 1528. године.

- *Вујицин:* презиме забележено у Чуругу (Бачка) 1772. године; од хипокористика *Вујица.* В. *Вујица.*

- *Вујицоњи:* порумуњени српски род у селу Свињареву у Пожаревачкој Морави. Занимљиво је констатовати да овакав облик није примећен у великом румунском патронимијском речнику Јордана Јоргуа.

- *Вујичевић:* презиме регистровано у селу Нерадину у Срему 1736. године *(Wnitsc/ievich)* и Вилову (Бачка) 1790. године. Основа: лично име *Вујич* (Банат 1718. године).

- *Вујичин:* презиме залажено у Бачкој у следећим местима: у Сентомашу (данас Србобран) 1728, Гардиновцима 1730. и Кањижи 1720; у Срему је 1736. године било у Бољевцима, Вуковару и Дању. Основа: хипокористик *Вујица.* В. више.

- *Вујичинац:* патроним регистровая у селу Рујиште у области Бања у Србији. В. *Вујичин.*

- *Вујичинов:* презиме забележено у селу Јарковац (Банат). Основа: непотврђено лично име **Вујичин.*

- *Вујичић:* врло фреквентно презиме распространено по многим областима нашег језичког подручја. Најстарији податак налазимо у нахији Змијање у Босни 1541, затим 1600. године у селу Кусоње у Хрватској (попис Срба граничара) и 1702. године у Бешки, Крчедину и Стејановцима у Срему. У Бачкој евидентирано у следећим местима током XVIII века: у Бегечу 1725, Гардиновцима 1720, Кули 1800, Новом Саду 1728, Парабуђу (данас Ратково) 1772, Сомбору 1795, Товаришеву 1743. године; према Цвијићевим „Насељима", носиоци оваквог презимена били су у следећим областима: Бјелопавлићи у Црној Гори, Боки Которској, Горњем Драгачеву, Јасеници, Космају, Купрешком пољу, Пожаревачкој Морави, Пиви, Поповом пол>у, Смедеревском Подунављу, Соколској нахији, Херцеговини, Шумадијској Колубари, Поуњу, Гласинцу, Бјелајском пољу у Босни. Основа: лично име *Вујич* или хипокористик *Вујица.*

- *Вујичков:* презиме забележено у Чуругу (Бачка) 1838. и у Петровом Селу 1720. године. Од личног имена **Вујичко* које до сада није потврђено у нашем ономастичком систему.

- *Вујичковић:* презиме забележено у попису Срба граничара у Хрватској 1606; у Чуругу (Бачка) 1748. године. В. *Вујичков.*

- *Вујишић:* усамљено презиме забележено једино у Осијеку 1948. године (један становник). Од личног имена *Вујиша* (облает Бранковића у Србији 1455).

- *Вујишковић:* презиме евидентирано једино у Војнићу (три становника) у Хрватској 1948. године. Основа: непотврђени антропоним **Вујишко.*

- *Вујкић:* презиме забележено у Србији 1936. године (податак је из „Радничких новина"). Води порекло од личног имена *Вујко* чији најстарији помен налазимо у манастиру Светог Мартина у Шумету (Мађарска) 1229. године.

- *Вујков:* презиме регистровано у Бачкој у следећим местима: Бачки Брестовац 1743, Кер (данас Змајево) 1743, Парабуђ (данад Ратково) 1772, Сентиван (Деспотово) 1743, 1728; у Шибенику у XVIII веку; у Хрватској 1948. године само у Сплиту и у Загребу (седам становника). Уп. топониме *Вујковац* код Пожаревца у Србији, *Вујковача* код Сјеверина у Хрватској. В. *Вујкић.*

- *Вујковац:* савремено презиме у БеоградУ; У Хрватској: околина Нове Градишке. В. *Вујков.*

- *Вујковић:* најстарији податак који се односи на ово презиме евидентиран је у Суботици 1686. и у Чуругу 1754. године (Бачка). Забележено је и у следећим областима: у Рађевини, Смедеревском Подунављу, Соколској нахији, Старој Црној Гори и у Срему, у селу Борово 1736. године. Уп. топоним *Вујковић* код Глине са историјском потврдом из 1453. године, као и топоним *Вујковићи* код Госпића у Хрватској. В. *Вујкић.*

- *Вујкојевић:* презиме забележено у селу Чиста Мала код Шибеника. Нема паралела у другим областима нашег језичког подручја. Основа: непотврђени антропоним **Вујкоје.*

- *Вујмиловић:* презиме забележено у матичној књизи крштених Сремске Митровице 1815. године: у селу Врбици (Јасеница, Србија), „доселио се Вујмил са синовима Лазаром и Томом од Сјелине око 1780. године". Основа: антропоним *Вујмил* који је запажен у области Бранковића у Србији 1455. године.

- *Вујнац:* презиме забележено у околини Макарске и на острву Корчули. Основа: непотврђено лично име **Вујно.*

-*Вујнић:* забележено у следећим селима у Гламочком пол>у: у Красинцу, Радасији и Главици (пореклом из Петрова. Врела почетком XIX века): у Хрватској: околина Дрниша и Нашица. В. *Вујнзц.*

- *Вујнов:* савремено презиме у Београду. В. *Вујнац.*

- *Вујновац:* патроним запажен у околини Валпова и Доњег Михољца у Хрватској.

- *Вујца:* презиме забележено једино у Златару у Хрватској 1948. године. Настало је свакако од облика *Вујица* синкопом самогласника И.

- *Вујчан:* презиме у селу Чапргинци код Нове Градишке. Пример је несигуран, јер редактори упућују на облик *Вујичић.*

- *Вујчатин:* патроним забележен у Сентивану (Деспотову) у Бачкој 1720. године *(Vnjcsatiri).* Основа: непотврђено лично име **Вујчата.*

- *Вујчев:* у Моноштру (Бачка) 1720. године *(Vujcsev).* Основу овог презимена чини хипокористик *Вујче* (најстарији податак налазимо у „Речнику" Глише Елезовића из 1932. године).

- *Вујчевић:* презиме забележено у попису Срба граничара у Славонској војној граници 1651; 1898. у околини Пакраца; 1948. године приликом полиса становништва Хрватске забележено је само у Славонском Броду (девет лица). В. *Вујчев.*

- *Вујчетић:* у селу Вилову (Бачка) 1791. године; у Хрватској: околина Бјеловара и Славонске Пожеге. Од личног имена *Вујчета* које је лотврђено у XIV веку.

-*Вујчин:* у Мошорину 1799, Чуругу 1861. и Ђурђеву 1861. године (сва три места у Бачкој); у Хрватској су 1948. године запажена само три лица са оваквим презименом у Пули. Води порекло од хипокористика *Вујче* (в. више) или је идентично са личним именом *Вујчин* које је потврђено у области Бранковића у Србији 1455. године.

- *Вујчић:* презиме регистровано у Кореници приликом полиса Срба граничара 1712. године (пресељени из Брлога); у Чуругу (Бачка) 1790. године; врло фреквентно у Хрватској. Уп. *Вујчић,* топоним код Брчког у Босни и *Вујчићи* код Багљалуке.

- *Вујшакг.* презиме залажено у околини Двора у Хрватској 1948. године. Идентично је с непотврђеним личним именом **Вујшак.*

- *Вујшић:* патроним забележен у месту Виводина приликом полиса Срба из Жумберка 1551. године. Основа: непосведочени антропоним **Вујша.*

- *Пук:* врло фреквентно презиме које налазимо у многобројним местима у Хрватској. Најстарији податак о личном имену *Вук* налазимо у околини Загреба 1201. године.

- *Вука:* презиме залажено у околини Имотског и Сплита у Хрватској 1948. године. Идентично је са женским или мушким именом *Вукя* (прво је регистровано у Пећком, Крушевском и Крушедолском поменику - од XV века, а друго у околини Београда и Шибеника 1528. године).

- *Вукапић:* презиме које је први пут забележено у селу Доња Биоска код Ужина 1525; у попису Срба граничара који су из Мишковца пресељени у Распопајник у Лици 1558; у Бајмоку (Бачка) 1784; у околини Пакраца 1898. године. Основа: женско име *Вукява* које је запажено у Дубровнику 1404. године. Уп. топоним *Вукава* у Лици и микротопоним у Широкој Кули, такође у Лици, *Вукаве* - заселак код Трогира у Хрватској, *Вукавина* - ишчезло и неубицирано насеље у Срему 1737. године.

- *Вукадин:* презиме забележено у Сремским Лазама 1736: у Дувну 1885. године: у селу Раковици код Сарајева; у Мандином Селу (Херцеговина); у селу Бијели Поток у Босни; у Купрешком по.гъу; у Хрватској: околина Книна, Винковаца, Осијека, Сиња и Шибеника. Идентично је са личним именом *Вукадин* чији најстарији помен налазимо у области Бранковића у Србији 1455. године.

- *Вукадинац:* презиме забележено у селу Дрње Жапско у околини Вран>а у Србији. В. *Вукадин.*

- *Вукадинов:* презиме забележено у следећим местима у Бачкој: у Вајској 1743, Сомбору 1795, Чуругу 1819, Бачком Градишту 1830, Ченти 1827; у Великим Радинцима (Срем) 1736. године; у Хрватској само један становник у Осијеку 1948. године. В. *Вукадин.*

- *Вукадиновић:* у Славонији 1702; у Кореници у Лици (пресељени из Брлога) 1712; у Сребреници у XIX веку; у следећим местима у Бачкој: у Чуругу 1824, Мошорину 1863, Бачком Градишту 1814. године; врло фреквентно у многим областима: у Зети, Ибарском Колашину, Подибру, Поповом пољу, Тимоку, Шумадијској Колубари, Поуњу; врло често презиме широм Хрватске. Уп. топониме *Вукадиновића Долац* код Бенковца у Хрватској и *Вукадиновићи* у Далмацији.

- *Вуказић:* савремено презиме у Београду; у селу Папаки (Бока Которска) који су, према истраживању попа Саве Накићеновића, дошли у то село из Зете у XVI веку. Етимологија је, по свој прилици, од облика *Вукас,* а соноризовани облик *Вуказић* могао би се објаснити утицајем латиничке графије.

- *Вукајевић:* презиме залажено у Крушевском поменику (XVII век). Води порекло од личног имена *Вукај* које је у облику *Uilcai* потврђено у манастиру Светог Петра у Далмацији 1080. године.

- *Вукајлија:* презиме примећено једино у Загребу 1948. године (два становника). Хибридна српско-хрва гско-турска творевина, од антропонима *Вукај* и турског посесивног придева *-ли* + антропонимијски суфикс -и/а.

- *Вукајлић:* презиме записано у околини Нове Градишке и Славонског Брода у Хрватској. Основа: облик *Вукајлија.*

- *Вукајлов:* у једном врло занимл>ивом документу из 1723. године наводи се као сведок неки Никола *Вукајлов,* са изразитом напоменом да ово лице има равно сто година. Овај податак недвосмислено говори о томе да је давно пре сеобе Срба у Војводину постојала српска заједница у месту Шароку у Мађарској већ 1623. године; забележено у Локу 1717. (Бачка) и у Сомбору 1725. године. Основа: лично име *Вукајло* које је потврђено у Пећком, Крушевском и Крушедолском поменику (од XV века).

- *Вукајловић:* прилично фреквентно презиме које срећемо у следећим областима: у племеиу Братоножића, Горњем Драгачеву, Јасеници, Херцеговини, Шу-

мадијској Колубари, у Боки Которској; у Локу (Бачка) 1782, у Богојеву, такође у Бачкој, 1725. године; у Хрватској само у околини Вуковара и Валпова. Уп. микротопоним *Вукајлова вода у* селу Губеревцима у Србији, топоним *Вукајловићи* код Ужица и Бањалуке, *Вукајлово брдо,* микротопоним у Широкој Кули у Лини.

- *Вукал:* презиме залажено у селу Сел>ани у Херцеговини. Нема паралела у другим областима. Идентично је са личним именом *Вукал* чији први помен налазимо у селу Кисиљеву у Србији 1467. године.

- *Вукалић:* у Бјелопавлићима у Црној Гори; у селу Петровци (Срем) 1736; у Футогу (Бачка) 1725. године; у Хрватској само у селу Кусоње (један становник 1948. године). Основа: лично име *Вукал.*

- *Вукалов:* презиме залажено у једној народној песми из XIX века. Од личног имена *Вукал* или *Вукало* које има само савремене потврде.

- *Вукаловић:* у Сремским Карловцима, Боботи и Тењи у Срему 1736. године *(Vucallovicli);* у Хрватској: околина Вараждина, Крижеваца и у Загребу; налазимо га и у Бјелопавлићима, Пиперима, Пиви, Поповом пољу и у околини Дубровника.

- *Вукаљевић:* презиме залажено у Крушевском поменику (почетак XVII века); у Хрватској само у селу Коритна код Ђакова (четири становника); савремено презиме у Панчеву. Основа: лично име *Вукал:* (Вуков Рјечник 1818. године).

- *Вукан:* презиме у околини Сигња, Велике Горице и Винковаца у Хрватској. Идентично је са личним именом *Вукан* чији први помен у облику *Uilcamis* налазимо у Супетарском картулару 1080. године.

- *Вуканац:* очинство у дечанским хрисовул>ама 1330. године; савремено презиме у Руми (Срем); у Хрватској: само у околини Бенковца. Као лично име помшье се први пут у списку Тихомира Остојића 1895. године.

- *Вуканин:* презиме забележено 1913-1932. године у Србији. Основа: женско лично име *Вукана* које припада врло старом језичком слоју, јер је у облику *Uticana* залажено у полису ходочасника једном италијанском светилишту 850-876. године.

- *Вуканић:* презиме посведочено у селу Тршићу у Хрватској 1484. године; у Новом Селу (Горња Пчиња); у селу Врбица (пореклом из Сјенице) и Ратарима (Јасеница, Србија); савремено презиме у Плаву; у Хрватској само код Вуковара и у Загребу (седам становника 1948. године). В. *Вукан.*

- *Вуканов:* презиме записано на једном котлу манастира Добричева у Србији 1768. године. В. *Вуканпћ.*

- *Вукановић:* презиме у Дубровнику 1406. године; у Шибенику у XVI веку; у Баји (Мађарска) 1727; у Малој Вашици у Срему 1736. године; у следећим областима у Црној Гори: у Бјелопавлићима, Зети, Пиперима, Црмници; у Херцеговини и Височкој нахији у Босни; у Хрватској код Винковаца и Осијека. Уп. топоним *Вукановићи* код Високог у Босни, *Вукановец* код Горњег Михољевца у Хрватској, *Вукановица,* микротопоним у селу Бујковац код Врања у Србији.

- *Вуканови:* савремено презиме у Београду. В. *Вукан.*

- *Вуканчић:* презиме у селу Брадаши код Високог у Босни. Основа: лично име *Вуканац* које налазимо у списку Тихомира Остојића 1895. године.

- *Вуканчанин:* презиме залажено у Хрватском Загорју 1937. године. В. *Вуканац.*

- *Вукањац:* презиме у селу Бресје (Белица, Србија), досељени су из села *Вукање* испод Копаоника ..пре 100 и више године" (монографија Станоја Мијатовића, издата 1948. године); исто презиме носи и једна породила из села Шантаровца која је такође дошла из *Вукање.*

- *Вукањић:* у селу Мала Крупевина у Србији, пореклом из села *Вукан.е* под Копаоником. Основу овога и претходног патронима чини топоним *Вукањ* који је постао од личног имена *Вукан* + присвојни суфикс *-jb.*

- *Вукарић:* старо презиме у селу Горјани код Ђакова у Хрватској. Води порекло од личног имена **Вукар* које до сада није потврђено у нашој ономастичкој литератури.

- *Вукас:* презиме у Вељој Међи у Попову пољу (Херцеговина); у околини манастира Марче у Хрватској 1739. године; врло фреквентно на целом подручју Хрватске. Идентично је са личним именом *Вукас* које први пут срећемо у латиничкој графији *Vulcassius* код Лабина 1191. године.

- *Вукасавић:* овакво презиме носио је 1788. године један српски официр у Хрватској војној граници који је те године добио витешки крст Марије Терезије.

- *Вукасановић:* забележено само у селу Рогошићи код Сплита. Основа: непотврђени антропоним **Вукасан.*

- *Вукасиновић:* презиме које је 1948. године носио само један становник Загреба. Води порекло од непотврђеног личног имена **Вукасин.*

- *Вукасић:* у облику *Влькасикь* потврђено је у Дубровнику 1247. и 1322. године. Од паралела може се привести исто презиме у месту Башка на острву Крку (један становник 1948. године). Основа: лично име *Вукас.*

- *Вукасов:* презиме у натпису на дуовачкој цркви у Црној Гори 1722. године; савремено презиме у Београду; у Хрватској само један становник Загреба 1948. године. В. *Вукас.*

- *Вукасовић:* у Дубровнику 1249; у попису Срба у Сењу 1612. и 1644; у Силбашу (Бачка) 1725. године; у Боки Которској, Старој Црној Гори, у племену Пипера, Херцеговини, Поповом пољу у Херцеговини и у племену Бјелопавлића. Уп. топониме *Вукасовци* у Србији, *Вукасовићи* код Сарајева, *Вукасовина* - микротопоним код Високог у Босни.

- *Вукасовљевић:* само један становник у Горњој Буковици код Подравске Слатине у Хрватској 1948. године. Од личног имена *Вукас.*

-*Вукатић:* презиме регистровано у Србији 1877. године. Основа: лично име *Вукат* које је као име једног од Влаха у служби Ивана Франкопана потврђено 1436. године.

- *Вукатов:* презиме у месту Језера код Шибеника у XVIII веку. В. *Вукатић.*

- *Вукац:* усамљено презиме које је 1948. године залажено једино у Загребу (шест становника). Једнако је са личним именом *Вукац* које је потврђено код Солина у Далмацији 1080. године.

- *Вукачевић:* савремено презиме у Црвенки (Бачка); у околини Коренице у Хрватској (седам становника 1948. године). Основа: лично име *Вукач* које је посведочено у околини Београда 1528. године.

- *Вукачић:* презиме забележено у Ужицу 1476; у Сремској Митровици 1764. године; у Хрватској само у околини Дрниша. В. *Вукачевић.*

- *Вукаша:* као презиме евидентирано у Скрадину и на острву Лошињу 1948. године. Једнако је са личним именом *Вукаша* (Трогир, 1275. године).

- *Вукашев:* презиме забележено у селу Идвор (Банат). Од личног имена *Вукаш* које први пут срећемо у Дубровнику 1265. године у облику *Volcasshis.*

- *Вукашевић:* у латиничкој графији *Vucassevich* забележено у Шибенику 1654. године; налазимо га још у Боки Которској и у области Црмница у Црној Гори. В. *Вукашев.*

- *Вукашин:* презиме регистровано у Бихаћу (Босна) 1540. године; у Хрватској: околина Дрниша, Дубровника, Вуковара и на острву Корчули. Идентично је са именом српског краља *Вукашина* (1366-1371), као и са личним именом *Влькашинь* у Дубровнику 1378. године.

- *Вукашина:* презиме забележено једино у селу Тирањ код Задра у Далмацији. По свој прилици једнако је са непотврђеним женским личним именом **Вукашина.*

- *Вукашинац:* савремено презиме у Београду. Уп. кајкавско презиме *Вукашинец*

у Великој Горици, Белом Манастиру и Кутини у Хрватској. В. *Вукашин.*

- *Вукашинић:* презиме у околини Сења у Хрватској 1503. године. В. *Вукашин.*

- *Вукашинов:* презиме регистровано у Паштровићима у Црној Гори 1585; у Бачкој у следећим местима: у Чуругу 1720, Футогу 1725, Ощщима 1743, Букину (Младенову) 1728, Тителу 1725; у Хрватској само један становник у Загребу. В. *Вукашин.*

- *Вукашиновац:* у селу Читлук у области Баньа у Србији: у селу Трговишту код Вран>а у Србији. Уп. истоимени топоним код Алексинца у Србији.

- *Вукашиповић:* врло фрекпеитно презиме чији најстарији иомен налазимо у Дубровнику 1422, у Шибенику 1437, у Перасту у Боки Которској 1504, у Херцег Новом 1514, у Паштровићима 1523, у селу Вуковије у Хрватској 1760, у попису Срба у Оточцу (пореклом из Сења) 1664. године; у следећим местима у Срему 1702. године: у Сланкамену, Иригу, Сремској Митровици и Сарвашу; забележено је и у следећим областима у Цвијићевој едицији „Насеља": у Белици, Боки Которској, Ибарском Колашину, Јасеници, Лепеници, Подибру, Рађевини. Соколској нахији. Старој Црној Гори: Поуњу и Гласиицу у Босни. Уп. топоним *Вукашинопићи* код Бихаћа у Босни.

- *Вукашић:* презиме залажено у полису Срба у Жумберку 1556; у Бешки (Срем) 1785. године; у Хрватској само код Гарешнице и Ријеке (четири становника 1948. године). Основа: лично име *Вукаш* (Дубровник, 1265. године). Уп. топоним *Вукашица* код Краљева у Србији.

- *Вукашовић:* презиме забележено у селима Рогоље и Брезичани у Хрватској 1699. В. *Вукашић.*

- *Вукдраговић:* у поиису Срба у околини Жумберка у Хрватској 1551. године; у Пољицама код Требшьа у XV веку; у Шибенику у XVI веку. Води порекло од личног имена *Вукдраг* (Пећки и Крушедолски поменик, XV-XVI век).

- *Вукез:* савремено презиме у Београду. Будући да Београд има скоро ништаван број аутохтоног становништва, које се и тако не може пратити континуирано због недостатка систематизованих историјских извора, и ово презиме погиче из крајева у којима се среће несловенски суфикс *-ез* (уп. *Никезић, Кокезић, Калезић* и ел.), које, судећи управо по овом суфиксу, представлю словенско-албанску или словенско-италијанску хибридну патронимијску комбинацију.

- *Вукелић:* презиме посведочено у селу Личу (Лика) 1627; у полису Срба у Огулину 1644; у Широкој Лупи (Лика) 1690: у Шиду (Срем) 1799; у Бачкој: у Лалићу 1783, Сомбору 1720, Футогу 1728; у Далматинској Подгори у XVII веку; у селу Кнежевцу код Београда; у с.педећим селима области Поуња: у Пишталинама, Бугару, Тршцу и Црнаји. Основа: лично име *Вукела* (у Модруши код Срба граничара 1644. године). Тешко је рећи који од ових примера садржи и турску реч *vükola* у значењу *министар,* али таква могућност свакако постоји.

- *Вукељ:* у функцији презимена забележено је у племену Куча у Црној Гори; савремено презиме у Београду. Једнако је са личним именом *Вукељ* које први пут срећемо у Крушевском поменику у XVII веку.

-*Вукеља:* забележено 1750. године у Сланонији; у Хрватској 1948. године у околини Огулина, Ораховице, П1ибеника, Син>а и Карловца. Уп. топоним *Вукеље* код Госпића (Лика) и Брчког (Босна) и *Вукељи* у Црној Гори, *Вукељина вода* - микротопоним (извор) у селу Горњи Дупци у Горњем Драгачеву у Србији. Идентично је са личним именом *Вукеља* које се помиње у Поменику манастира Беочина у Срему из XVII века и међу Србима у Модруши 1644. године.

- *Вукељић:* презиме познато у племену Бјелопавлића и у Зети у Црној Гори; у Хрватској само у околини Вировитице. Уп. топоним *Вукељићи* код Фојнице у Босни. В. *Вукеља.*

- *Вукенић:* презиме забележено у следећим селима у Подибру и Гокчаници: у Вукушици (из Лука код Берана у Црној Гори), у селу Вранеши и у селу Церје

(„од Лужњана из Јошаничке Бање у Ибру"). Основа: лично име *Вукен* (Пећки поменик, XV-XVII век).

- *Вукеновић:* презиме у селу Шашинци у Срему 1702. године; савремено презиме у Беочину (Срем). В. *Вукенић.*

- *Вукес:* околина Доње Стубице и Чазме у Хрватској. Етимологија овог облика је нејасна због суфикса, али први део се очигледно односи на *Вука.*

- *Букета:* само један становник у Загребу 1948. године. Једнако је са личним именом *Вукета* које има само савремене потврде.

- *Вукетић:* презиме у једној народној песми из XIX века; у Хрватској само у околини Сиска и у Загребу. Уп. топоним *Вукетић* код Јастребарског и *Вукетићи* у истој области, са историјском потврдом из 1642. године.

- *Вукешев:* презиме забележено у селу Идвор (Банат). Основа: од личног имена **Вукеш* које није потврђено у нашим језичким споменицима.

- *Вукешић:* усамљено презиме које је регистровано 1948. године само у Ријени (један становник). В. *Вукешев.*

- *Вукија:* презиме забележено у околини Дубровника у XVII веку. Идентично је са антропонимом *Вукија* које срећемо у Црној Гори 1521. године. Уп. *Вукије,* микротопоним у Славонији и *Вукијевина* код Добора у Хрватској.

- *Вукијевић:* презиме залажено у дубровачким списима 1422. године. В. *Вукија.*

- *Вукилић:* савремено презиме у Суботици (Бачка). Основу овог облика чини непотврђено лично име **Вукил* или **Вукило* (уп. *Бранило, Мирило, Ћирило* и ел.).

- *Вукин: у* Иригу и Белом Брду у Срему 1736; у Сентивану (Деспотову) у Бачкој 172<S. године; у Хрватској: околина Карловна и Задра. једнако је са личним именом *Вукин* које први пут срећемо у турском полису дела Бачке (село Госпођинци) 1560. године.

- *Букина:* у селу Храстје у Хрватској 1642; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године забележено је само у околини Лудбрега и Клањца. Идентично је са антропонимом *Букина* које срећемо у Дубровнику латиничком графијом као *Wilkina* 1264. године.

- *Вукинић:* презиме забележено код Карловца у Хрватској у XVII веку; у Кикинди (Банат) 1818. године. В. *Букина.*

- *Вукиновац:* само у околини Вргинмоста у Хрватској. Уп. кајкавски облик *Вукинец* код Вараждина и *Вукуновец* код Сиска у Хрватској. В. *Вукин.*

- *Вукиновић:* презиме евидентирано у Водипама код Шибеника 1655. године; у Тен.и и Ердуту (оба у Срему) 1736. године; у Хрватској: само пет становника у околини Сиска 1948. године.

- *Вукисановић:* презиме забележено у XVIII веку у Славонији. Основа: непотврђено лично име **Вукисян.*

- *Вукић:* најстарији податак залажен је у Загребу 1261; у следећим местима у Бачкој: у Суботици 1720, Сомбору 1747. и Обровцу 1728. године; врло фреквентно у Хрватској, на основу полиса становништва 1948. године; забележено је и у следећим географским целинама из Цвијићеве едиције „Насеља": у Боки Которској, у околини Задра, у Зети, на Злагибору, Јасеници, Подибру и Гокчаници, околини Дубровника, у Поповом пол>у у Херцеговини, Тимоку, Ужичкој Црној Гори, Црногорском приморју, Височкој нахији. Идентично је са личним именом *Вукић* које је први пут залажено у Дубровнику 1399. године.

- *Вукићев: у* Шибенику 1666; у следећим местима у Бачкој: у Сомбору 1796, Чуругу 1802, Жабљу 1804. и Бачком Градишту 1842. године. Основа: лично име *Вукић.* В. *Вукић.*

- *Вукићевац:* презиме у селу Рушњу крај Београда; у селу Готовцу и Вранешима у Подибру (пореклом из Васојевића). Уп. топоним *Вукићевци* код Јајца у Босни. В. *Вукић.*

- *Вукићевић:* најстарији податак о овом презимену налазимо у Дубровнику 1429. године; у околини Стопа у Херцеговини у XV веку; у Хуму (XV-XVI век); у Сомбору 1747; у Ковиљу (Бачка) 1798.

године; почетком XVII века у Рашкој у Србији; у Хрватској је 1948. године најбројније у околини Глине, Дрниша, Нове Градишке, Осијека, Шибеника, Крижеваца и Жупање, В. *Вукић*.

- *Вукихнић:* презиме забележено у околини Дубровника у XV веку. Основу овог облика чини непотврђени антропоним **Вукихна*.

- *Вукичевић:* презиме у Дубровнику у XV веку; у полису Срба у Жумберку у Хрватској 1551; у Бачком Градишту 1851. године. Основа: лично име *Вукич* које је 1525. године потврђено у селу Латвица код Аршъа у Србији 1525. године. Уп. топоним *Вукичевићи* у Херцеговини.

- *Вукичић:* презиме евидентирано у једном од поседа Јураја Зрињског у Хрватској 1598; у полису Срба граничара у Хрватској 1688. године. В. *Вукичевић*.

- *Вукишић:* усамљено презиме које је 1948. године носио само један становник у Шибенику. Једнако је са личним именом *Вукиша (Vulchixa)* које је такође забележено у Шибенику 1368. године.

- *Вукла:* презиме у селу Будези код Подгорице у Црној Гори. Идентично је са непотврђеним личним именом **Вукля (<Вук-ла,* уп. *Јанојла, Михајла* и ел.).

- *Вуклешић:* забележено у полису Срба у селу Градиште код Славонске Пожеге 1702. године. Основа: непосведочено лично име **Вуклеша*.

- *Вуклиш:* савремено презиме у Београду. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Вуклиш (<Вук-л-иш;* уп. лична имена из XIII века у Дубровнику: *Братиш, Добриш, Л>убиш, Радиш).*

- *Вукман:* презиме залажено у околини Сплита, Син>а, Шибеника, Златара и Даруварa у Хрватској. Једнако је са личним именом *Вукман* које је потврђено у Хрватској 1361. године.

- *Вукманић:* презиме забележено у Вараждинској жупанији у Хрватској у XVI веку; у полису Срба граничара у Хрватској 1644. године. Уп. топоним *Вукманица* код Вировитице, *Вукмаии* код Врбовског и *Вукманић* код Карловца у Хрватској. В. *Вукман*.

- *Вукманов:* у Мартоношу (Бачка) 1720. године. В. *Вукман*.

- *Вукмановић:* у полису Срба граничара у Хрватској 1551; у Оточцу (Срби граничари, пресељени из Коренице) 1658; у Врховинама (Лика) 1701; у Срему 1736. у следећим селима: Врднику, Добринпима и Лежимиру; у Суботили (Бачка) 1686. године; братство у селу Утрг у Црној Гори; у Лици у селима: Доњани, Јошани и Комић; у селу Бранешти на Златибору, пореклом из Бистриле; у Бару, пореклом из Црмниле 1547. године; у Поуњу у следећим местима: у Гудавлу, Хашанима (пореклом из Мајкића Јапре) и Бихаћу; у Хрватској: околина Пакрала, Оточла, Бјеловара, Петриње, Карловла и Глине. Уп. топониме *Вукмановић* код Жепча у Босни и *Вукмановићи* код Завидовића, такође у Босни. В. *Вукман*.

- *Вукмарковић:* презиме у селу Медвеђи у Србији 1877. године. Граматички представлю сраслилу од личног имена *Вук* и презимена *Марковић*.

- *Вукмеровић:* презиме залажено у Хрватској 1609. године *(Wnkmeronicli)*. Основа: лично име *Вукмер* које је у облику *Wacmerii* забележено 1181. године у Загребу. *(Мер* - уместо *мир* свакако је утилај латиничке графије.) Уп. топоним *Вукмерић* код Загреба.

- *Вукмилић: Vucmilic/i* у Шибенику 1678. године; од личног имена *Вукмил* које је потврђено у Крушевском поменику (XVII век) и у околини Београда 1528. године.

- *Вукмиловић:* презиме регистровано у Дубровнику 1428. године. В. *Вукмилић*.

- *Вукмир:* као презиме залажено је у Херлеговини, а у Хрватској 1948. године примећено је код Петриње, Костајниле и Метковића. Идентично је са личним именом *Вукмир* које налазимо у Супетарском картулару 1080. године.

- *Вукмирић:* презиме у облику *Влькмирикь* забележено у Дубровнику 1247; у Хуму (Херлеговина) 1249; у полису Срба граничара у Хрватској 1657. године. В. *Вукмир*.

- *Вукмирица:* презиме у селу Горијевац (Поуње у Босни); у Хрватској: околина Книна, Винковаца и Вуковара. Идентично је са хипокористиком **Вукмирица* који није потврђен у нашој ономастичкој литератури.

- *Вукмиров:* презиме у облику *Wncmirof* евидентирано у сремским местима Сланкамену, Бршадину и Белом Брду 1736. године. В. *Вукмир.*

- *Вукмировић:* најстарији податак о овом презимену налазимо у Дубровнику у XV веку; у Шибенику 1588; у Паштровићима 1591; у полису Срба граничара у Хрватској 1638; у Бабином Потоку у Лици 1701; у месту Берак (Срем) 1736. и у Руми, такође у Срему 1702. године; староседеоци у селу Козјак у Рађевини (Србија).

- *Вукмјеровић:* само један пример у попису становништва Хрватске 1948. године у селу Ђаковац код Грубишног Пол^а. Ако су пописивачи добро уписали овај облик, онда његову основу чини непотврђени антропоним **Вукмјер* (са псеудојатом у другом делу сложенице).

- *Вукнитовић:* презиме регистровано у Сенти (Бачка) 172(1. године *(Vukmtoviis).* Основу овог облика чини непотврђено лично име **Вукнит* са врло ретким суфиксом *-иг.* (Уп. антропоним **Повит* у презимену *Новитовић, *Хранит* у презимену *Ранитовић* и ел.)

- *Вукнић:* у Шибенику 1386 *(Radoslaus Vnlc/micg);* у полису Срба граничара у Хрватској *(Viickniiscli)* 1609. године. Од личног имена *Вукна* (Пећки и Крушедолски поменик, XV-XVIII век) или **Вукно.*

- *Вукњајић:* савремено презиме у Београду. Основу овог необичног презимена чини непотврђени антропоним **Вукњај (<Вук-нь-а]*

- *Вуко:* презиме евидентирано у Бечеју (Бачка) 1720. године; у Хрватској: околина Сиња, Ђакова и Винковаца. Идентично је са личним именом *Вуко* (Сплит, 1251. године).

- *Вукобрад:* патроним регистрован у Жабл>у (Бачка) 1781; у Лици и Босни 1898. године; у Хрватској: околина Бјеловара, Винковаца и Грачаца; у Босанској Крајини у селу Вођеловица (пореклом из Зрман>е у Лици 1879. године) и у селу Бравском; у Дрвару (пореклом из Тишковца). Идентично је са непосведоченим личним именом **Вукобрад* чија појава се може објаснити аналогијом према облицима типа *Мркобрад, Жутобрад, Дугобряд* и ел.

- *Вукобрадић:* презиме залажено 1898. године у Славонији; у полису становништва Хрватске 1948. године било их је у околини Копривнице и Бјеловара. В. *Вукобрад.*

- *Вукобрадов:* у Жабљу (Бачка) 1848. године. В. *Вукобрад.*

- *Вукобрадовић:* презиме у Славонији 1898. и околини Гарешнице и Пакраца у Хрватској 1948, године. В. *Вукобрад.*

- *Вукобраг.* презиме залажено у околини Книна и Јастребарског у Хрватској 1948. године. Једнако је са личним именом *Вукобрат* које је први пут примећено у облику *Uiilcobrat* у Хрватској 1205. и у Трогиру 1272. године.

- *Вукобратић:* презиме у селу Росопајник у Лици 1558. {пресељени из Мишковца); 1701. у Црној Власти (Лика); 1714. године у Стејановцима у Срему; у Хрватској само у селу Вукова Горица код Карловца. В. *Вукобрат.*

- *Вукобратов:* савремено презиме у Београду. В. *Вукобрат.*

- *Вукобратовић:* презиме залажено у околини Дубровника у XVI веку; у следећим местима у Срему 1736. године: у Јаску, Товарнику, Бановцима и Врднику; 1898. године у околини Пакраца; у Хрватској су 1948. године најбројнији били код Коренице, Оточца, Војнића. Нашица, Подравске Слатине и Валпова. Уп. микротопоним *Вукобраћа (<Вукобрат + ја)* код Ваљева у Србији. В. *Вукобрат.*

- *Вукобрашовић:* савремено презиме у Београду. Сложено од антропонима *Вук* и хипокористика *Брашо (<Г>ратислав, Братољуб* и ел.).

- *Вуков:* презиме у Хрватској у XV веку; у Паштровићима 1632; у Зларину код Шибеника 1664; у следећим местима у Срему 1736. године: у Огару, Манђелосу, Марадику, Павловцима, Добринцима, Харастину и Белом Брду; у Бачкој: у Бајмоку 1784, Вајској 1743, Кађу 1743, Парабуђу (данас Ратково) 1772, Сомбору 1795, Станишићу 1772, Суботици 1727, Дероњама 17cS3, Ковиљу 1774. године. Уп. и многобројне топониме и микротопониме типа *Вуковяц* на целом српском и хрватском језичком подручју. Основа: лично име *Бук* (околина Загреба 1201. године).

- *Вукован:* презиме у српском насељу Семартону у Румунији. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Вукован* које је можда створено румунским посредством.

- *Вуковац:* код Карловца у Хрватској 1609; 1657. године у полису Срба граничара у Хрватској; савремено презиме у Београду. В. *Вуков.*

- *Вуковачки:* презиме залажено у Добринцима (Срем) 1736. године *(Vukovaczki).* Основа: облик *Вуковац.*

- *Вуковински:* презиме забележено у Крапини (Хрватска) у XIX веку. Води порекло од личног имена *Вуковин* које је први пут регистровано у Загребу 1343. године.

- *Вуковић:* најфреквентније презиме у целој овој тематској скупини. Најстарији пример забележен је у облику *Vücouc* код Биограда на Мору 1120. године; *Vidchouich...* de Sebenico 13<S6. године итд. итд.

- *Вуковичић:* презиме евидентирано у Товаришеву у Бачкој 1743. године *(Vukovicsity).* Основа: непосведочено лично име **Вуковица.* (Уп. *Радојица, Милојица* и ел.)

- *Вуковљак:* изумрли православии род у Високом (Босна); савремено презиме у Београду и Новом Саду.

- *Вуковој:* српска породица у Дивоселу у Лици 1712. године; у Поменику манастира Беочина у XVII веку. Уп. *Вуковој* - топоним код Уванца у Хрватској. Једнако је са личним именом *Вуковој* које је у облику *Wlkouy* забележено у Загребу 1245. године.

- *Вуковојац:* презиме залажено у Госпићу у Лици у XIX веку; у околини Гацка нечетком XX века; савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Оточца, Бјеловара и у Загребу. В. *Вуковој.*

- *Вуковојевић:* забележено у селу Шњеговић код Славонске Пожеге 1702; у попису Срба граничара: у Кореници у Хрватској 1642. године. В. *Вуковој.*

- *Вуковски:* презиме залажено код Иван>-ца и Подравске Слатине у Хрватској.

- *Вукодер:* презиме код Озаља у Лици са историјском потврдом из 1642; православна породица у селу Ребићу код Удбине у Лици 1712. године. Уп. и истоимени топоним *Вукодер* код Карловца и у Лици. Многобројне сложенице у вези са вуком типа *Паливук, Тиштивук* и ел. (види), семантички декодиране, показују агресивни однос према овој хтоничној животињи у народној свести. Уп. и македонски топоним *Волкодери.*

- *Вукодин:* савремено презиме у Београду. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Вукодин.*

- *Вукодић:* презиме залажено у полису Срба граничара у Сењу 1540. године. Основа: лично име *Вукодиje* (потврда је из 1877. године из околине Рудника у Србији).

- *Вукодружић:* презиме забележено у Винодолском статуту (препис из XVI века). Основа: лично име *Вукодруг* (Сплит, 1129. године).

- *Вукоја:* код Задра, Славонског Брода, Жупање и Вуковара у Хрватској 1948. године. Једнако је са мушким или женским именом *Вукоја.* Прво се јавља у Трогиру 1275, а друго на Локруму крај Дубровника 1184. године.

- *Вукојан:* презиме забележено једино код Копривнице у Хрватској (16 становника 1948. године). Идентично је са непосведоченим личним именом **Вукојан.*

- *Вукоје:* нефреквентно у Хрватској, само у околини Книна, Вуковара и у Загребу (осам становника 1948. године);

савремено презиме у Сомбору и у Смедеревској Паланци. Идентично је са антропонимом *Вукоје* (Дубровник. 1190. године).

- *Вукојев:* презиме залажено у полису будимских Срба 1720; на острву Муртер крај Шибеника 1668; у Допсину и Белом Брду у Срему 1736; у Чуругу (Бачка) 1745. године; врло фреквентно у Хрватској.

- *Вукојевац:* презиме забележено само у околини Нашица и Доњег Михољца у Хрватској. Уп. топоним *Вукојевац* код Загреба.

- *Вукојевић:* у Сплиту *(Volcocvwh)* 1343; у Брувну 1453; у Дубровнику 1425; у Шибенику *(yok.hoyevicg)* 13S6; у Букину (данас Младеново) (1743) и Парабућу (данас Ратково) (1772) у Бачкој. Уп. топоним *Вукојевићи* код Косовске Митровице, Ужица, Бањалуке, Санског Моста и Макарске; *Вукојевци* код Славонске Пожеге. Залажено је у следећим областима: у околини Београда, у племену Бјелопавлића, Подибру, околини Дубровника, Поповом пол>у, Поуњу, Височкој нахији. В. *Вукоје.*

- *Вукојић:* презиме примећено у полису Срба граничара у Хрватској 1651. године. В. *Вукојевић.*

- *Вукојичић:* презиме једног од Срба из околине Новог Пазара који је 1S77. године страдао у рагу с Турцима. Основа: лично име *Вукојица* (Вуков Рјечник 1852. године).

- *Вукојловић:* презиме залажено само код Белог Манастира и у Сплиту 1948. године (шест становника). Идентично је са антропонимом *Вукојло* (Пећки пометник, XV-XVII век).

- *Вукојчић:* савремено презиме у Београду. Основа: непотврђена лична имена **Вукојац* или **Вукојча.*

- *Вуколајевић:* презиме залажено у селу Сувају у Лици 1762. године: од личног имена *Вуколај* (забележен такође у Лици 1778. године).

- *Вуколевић:* у селу Сувају у Лици, вероватно као варијанта презимена *Вуколајевић.* Води порекло од хришћанског личног имена *Вукол* које је 1773. године потврђено у Банату.

- *Вуколић: Vukhollitsclt* у Славонији 1630. године: у селу Петријеву у Смедеревском Подунављу, пореклом из Бошњана у Темнићу; у Хрватској: околина Костајниие, Славонске Пожеге и Пакраца. В. *Вуколовић.*

- *Нукоман:* презиме забележено у Дорослову и Пригревици у Бачкој 1725. године; у Хрватској само у селу Отишић код Сиња. Једнако је са личним именом *Вукоман* које први пут срећемо у околини Београда 1528. године.

- *Вукоманић:* у Новом Саду 1728. године; савремено презиме у Београду. В. *Вукоман.*

- *Вукоманоа:* презиме у Србији 1639; у манастиру Пиви 1732; у Сивцу (Бачка) 1782, Сомбору 1795, Бачком Градишту 1854. године. В. *Вукоман.*

- *Вукомановић:* презиме познато у Славонији 1698; у Обровцу и Пирошу (данас Руменка) у Бачкој 1728. године; у следећим областима из едиције Цвијићевих „Насеља": у Јасеници, Лепеници, Пожаревачкој Морави, Подибру, Ужичкој Црној Гори, Херцеговини, Поугьу; у Хрватској: околина Подравске Слатине, Нове Градишке, Осијека, Вировитице и Славонске Пожеге.

- *Вукомански:* презиме забележено у Кладову (пореклом из Баната).

- *Вукоманчић:* презиме регистровано само у Јасеновцу и Новској у Хрватској (осам становника 1948. године). Основа: непотврђено лично име **Вукоманац.*

- *Вукомирић:* презиме забележено у Дубровнику 1349. године. Основа: антропоним *Вукомир* (Трогир, 1279. године). Уп. микротопоним *Вукомирић* у Србији 1811. године.

- *Вукомиров:* презиме у Сусеку (Срем) 1736; у Жабљу (Бачка) 1850. године. В. *Вукомирић.*

- *Вукомировић:* презиме код Срба у Будиму 1720; у Витојевцима у Срему 1808; у околини Крушевца у Србији 1877. године. В. *Вукомирић.*

- *Вуконић:* презиме у околини Чазме, са историјском потврдом из 1418. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године најбројније у околини Врбовца, Ријеке и Делница. Од личног имена *Вукона* које први пут срећемо у Винодолском статуту (препис из XVI века). Уп. топоним *Вукона* у Србији на реци Вукодраж.

- *Вукоњански:* презиме забележено у селима Бока и Мраморах у Банату 1814. године. Очита румунска креација од облика **Вукон,ан.*

- *Вукоњић: у* месту Храстовац у Хрватској, са историјском потврдом из 1579; у Србији 1877. године. Основа: непотврђено лично име **Вукон,а.*

- *Вукопаран:* презиме или надимак откривен у облику записа на иконостасу у манастиру Житомислић из 1710. године. Очита сложеница чији је други део нејасан.

- *Вукопер:* презиме забележено 1948. године у околини Двора, Дубровника, Задра и Сплита у Хрватској. Врло необичан облик, у коме у другом делу видим поствербал *-пер* од непотврђеног глагола **перти* (уп. глаголе *у-перити, на-перити,* па и *рас-порити,* који семантички најближе стоји нашем примеру). Узимајући у обзир овакву реконструкцију, ово презиме можемо прикључити многобројним „агресивним'" глаголским сложеницама типа *Тиштивук, Гонивук* и ел.

- *Вукоперя:* презиме залажено у околини Шибеника, Дрниша и Сплита. В. *Вукопер.*

- *Вукореп:* презиме регистровано у Гружу крај Дубровника у XIX веку; у селу Хутову у Херлеговини (XIX век). Презиме почива свакако на некој заборављеној причили у вези са вучјим репом. (Уп. презиме *Козорeп,* такође и руски надимак *Волчий Хвост* из XI века.) Уп. и *Вукорепа,* оранила у селу Бучју код Дарувара у Хрватској и *Вукорепе,* заселак код Плањана близу Шибеника.

- *Вукорепя:* околина Шибеника, Дрниша и Сплита. В. *Вукореп.*

- *Вукореповић:* презиме посведочено у селу Брскуту у племену Братоножића у Црној Гори. В. *Вукореп.*

- *Вукорјеп:* у монографији Миленка Филиповића и Љуба Миићевића о Поповом пољу у Херцеговини записана је у селу Хутову и породила Савић са надимком *Вукорјепи.* Међутим, код Вида Вулетић-Вукасовића записани су као *Вукорепи.* Не сумњајући ни у један ни у други запис, мора се претпоставити двојаки изговор овог породичног надимка.

- *Вук- Орешки:* презиме забележено само у селу Предбуковје код Иванића у Хрватској. Други део ове сложениле упућује на кајкавски топоним или микротопоним *Орех.*

- *Вукос:* презиме у Славонији (пореклом из Босне); савремено презиме у Београду. Једнако је са непосведоченим личним именом **Вукос.*

- *Вукосав:* презиме забележено у околини Метковића и Дубровника. Идентично је са личним именом *Вукосав* (1222. године у Србији).

- *Вукосавац:* у Водичничком поменику (XV век). Уп. топоним *Вукосавци* код Аранђеловла у Србији.

- *Вукосавић:* у Хрватској 1351; код Срба граничара у Хрватској 1606. године; у Поповом пољу у Херлеговини; у Хрватској 1948. године само у околини Дубровника.

- *Вукосапљев:* у Бачкој, у следећим местима: у Врбасу 1725, Ла.пиђу 1783, Сомбору 1796, Футогу 1743; у Харастину (Срем) 1736. године. Уп. топоним *Вукосављевица* са историјском потврдом из 1698. године код Вировитице у Хрватској.

- *Вукосављевић:* у селу Грање код Славонске Пожеге 1702; у Срему, у следећим местима: у Сланкамену, Путинлима, Борову, Суботишту (потврде су из 1736. године); у месту Гомионила у Хрватској 1776: у Капу (Бачка) 1853. године; у Хрватској доста фреквентно: околина Белог Манастира, Петриње, Ђакова, Нашила, Пакрала, Славонске Пожеге, Подравске Слатине и Вуковара.

- *Вукосављевић:* заступљено само у Црној Гори: у Кучима, Пиперима и Црмници; савремено презиме у Београду.

- *Вукосављевић:* савремено презиме у Београду. Основа: непотврђено лично име **Вукосављац.*

- *Иукосалић:* презиме у Дубровнику 1443; у нахији Змијање у Босни 1541; у полису Срба граничара у Хрватској 1551. године; у околини Гацког у Херцеговини у XV веку. Од личног имена *Вукосал* (околина Београда, 1560. године).

- *Вукосаљић:* презиме забележено у околини Стопа у Херцеговини 1418. године; у Поповом пол>у у истој области. Од непотврђеног антропонима **Вукосаљ.*

- *Вукосанов:* залажено у Госпођинцима у Бачкој 1820. године. Води порекло од непотврђеног личног имена **Вукосан.*

- *Вукосић:* као презиме забележено једино у Осијеку 1948. године (три становника). В. *Вукос.*

- *Вукославић:* презиме забележено код Плашког у Липи 1486; у полису Срба граничара у Хрватској 1657; у Личу (Лика) 1552. (пресељени из Земуника); презиме Вука, босанског кнеза и стричевића Хрвоја из 1350; у селу Огорелици код Шибеника 1419. године. Од личног имена *Вукослав* (Омиш, 1235. године).

- *Вукослављић:* презиме забележено у XV веку код Шибеника.

- *Вукославовић:* у селу Нерадину (Срем) 1702. године; савремено презиме у Ковину (Банат) и у Црној Гори.

- *Вукославчевић:* презиме у области Црмница у Црној Гори; од непотврђеног антропонима **Вукославац.*

- *Вукослалић:* презиме забележено у Требињу (Херцеговина) у XV веку. Од непотврђеног антропонима **Вукослал.*

- *Вукосоглавић:* залажено у полису Срба у селу Поточани код Пакраца (Хрватска) 1702. године. Ово необично презиме састоји се од личног имена **Вукос* и патронима *Главић.* Очекивао би се облик *Вукоглавић,* али закони ономастике су много пута у раскораку с нашим данашњим језичким схватагьима. Најближа семантичка креација овом српском презимену био би познати демон *псоглав,* који је познат још од антике, а и код нас као демон који „прождире живе и мртве људе" (Чајкановић, Божић, 226). У селу Кусатку код Младеновца забележио сам доста давно облик *цоглава* и од информатора сам сазнао само то „да није вампир". Замена вука за пса и обратно је позната у народној књижевности, па зато и има разлога да се презиме у наслову унеколико изједначи са *псоглавом* - демоном мртвих душа.

- *Вукота:* околина Костајнице и Дубровника у Хрватској. Идентично је са личним именом *Вукота* које има врло стару хронолошку потврду, 850-896. године, која је пронађена у полису ходочасника једном италијанском манастиру.

- *Вукотиновић:* презиме забележено у Загребу у XIX веку. Основа: лично име *Вукотин* (неточна Србија, 1478. године).

- *Вукотић:* презиме у Хуму (Херцеговина) 1249; у Шибенику *(Volcotig)* 1322; у Дубровнику 1455; у Црној Гори 1748; у Моноштору (Бачка) 1788; у полису Срба граничара у Хрватској 1606. године; у следећим областима: у Зети, Пожаревачкој Морави, Пиви, Пиперима у Црној Гори, Соколској нахији, Херцеговини, Црногорском приморју, Височкој нахији у Босни; у Хрватској 1948. године: околина Новске, Копривнице, Славонског Брода и на острву Корчули. В. *Вукота.*

- *Вукохнић:* хрватски племићки род у Лини са историјским потврдама од XIV века. Основа: лично име *Вукохна* (острво Брач, 1250. године).

-*Вукоша:* околина Задра, Ријеке и Сплита. Једнако је са личним именом *Вукоша* које је први пут потврђено у месту Слање код Лудбрега у Хрватској 1253. године.

- *Вукошевић:* презиме забележено на острву Пагу 1289. године *(Velcosenicli);* од личног имена *Вукош* (катун Шишатовац у XIX веку).

- *Вукошиновић: Vucoscliinovich* забележено у селу Церић у Срему 1736. године. Основа: непотврђено лично име **Вукошин.*

- *Вукошић:* презиме залажено у једном купопродајном уговору из Биограда на Мору 1474. године; у Хрватској 1948. године: околина Слуња и Чазме. Уп. топоним *Вукошић* код Шапца у Србији. В. *Вукошевић.*

- *Вук-Павловић:* овакво презиме носио је 1948. године само један становник Загреба. Сложено од антропонима *Пук* и презимена *Павловић.*

- *Вуксагељић:* братство у Геудама (Малесија); по легенди, према претку *Вуксану Гељи.*

- *Вуксан:* у Врпољу код Шибеника 1499; у Озаљу 1642; у попису Срба у Оточцу (пореклом из Коренице) 1658; у Почител>у (Лика) 1712; у Вилову (Бачка) 1811. године. Идентично са личним именом *Вуксан* (1222. године у Србији).

- *Вуксанић:* презиме забележено у Хуму (Херцеговина) 1249; у Дубровнику 1247. године *(Вльксаникь* \ В. *Вуксан.*

- *Вуксанов:* у Паштровићима 1585; у Новом Саду 1720 *(Vukszanov};* у Вилову (Бачка) 1810. године; у племену Куча у Црној Гори. В. *Вуксан.*

- *Вуксановић:* најстарији помен овога презимена срећемо у попису Срба граничара у Хрватској 1639; затим у околини Славонске Пожеге 1702; у Шашинцима у Срему *(Viixanovith)* 1736. године; у XVIII веку код манастира Комоговине; као доста фреквентно забележено је и у следећим областима: у племену Бјелопавлића у Црној Гори, у Боки Которској, Новобрдској Кривој Реци, Пиперима, Смедеревском Подунављу, Горњем Драгачеву, Зети, Златибору, Јасеници, племену Куча у Црној Гори, Гласинцу у Босни, Црмници у Црној Гори.

- *Вуксанчић:* презиме забележено у попису Срба код Бјеловара у Хрватској 1898. године. Од личног имена *Вуксанче* или од облика *Вуксанац.*

- *Вуксевић:* усамљено презиме које је 1948. године носио само један становник на острву Мали Лошињ. Основа: лично име *Вукся* познато са једног недатираног споменика у Херцеговини.

- *Вуксин:* у Сомбору (Бачка) 1795. године. В. *Вуксенић.*

- *Вуксић:* патроним примећен у попису Срба у Сегедину (Мађарска) 1720; у Србији 1877. године; савремено презиме у Каћу (Бачка).

- *Вуктенић:* презиме регистровано у Дубровнику 1296. године. Води порекло од непотврђеног антропонима **Вуктен (<Вук-т-ен).*

- *Вуктић: Вльктию,* у Дубровнику 1247. године. В. *Вуктенић.*

- *Вукуловић:* презиме неког Михаила, разбојничког јатака у Срему 1740. године. Од личног имена *Вукуля* (Крушедолски поменик, XV-XVI век).

- *Вукул>ев:* презиме забележено у селу Петки код Пожаревца (пореклом из Баната); у селу Калуђерово (Банат). Од личног имена **Вукуља* које не налазимо у познатој Новаковићевој студији „Српски поменищГ, а Рјечник академије се управо позива на њега.

- *Вукумирић:* савремено презиме у Београду. Води порекло од непосведоченог антропонима **Вукумир.*

- *Вукумиропић: у* „Лексику презимена Хрватске" поред овог презимена стоји упитник. Носио га је само један становник у Карловцу; савремено презиме у Београду. В. *Вукумирић.*

- *Вукунић:* усамљено презиме које је 1948. године носила само једна особа у Краљевици. Од непотирђеног личног имена **Вукун.*

- *Вукутић:* забележено само код Опатије у Истри. Основа: непотврђено лично име **Вукут* или **Вукута.*

- *Вукушя:* презиме залажено само на острву Рабу и Лошињу. Идентично је са мушким или женским именом *Вукуша* (прво је потврђено 1895, а друго 1236. године у Задру).

- *Вукушић:* околина Шибеника 1451; у околини Чачка у Србији 1525. године; у селу Дражница код Подгоре у Далмацији у XVII веку; фреквентно у Хрватској: код Сења, Дрниша, Сплита, Ријеке, Шибеника и Славонске Пожеге. Уп. топоним *Вукушица* у Босни, са историјском

потврдом из 1476. године и *Вукушићи* код Сења и Фоче.

- *Вукчев:* презиме забележено у Сутвари (Бока Которска) 17IM; у Жабљу (Бачка) 1858. године. Основа: хипокористик *Вукче* (1528. године у околини Београда).

- *Вукчевић:* забележено у месту Калник у Хрватској 1336; у Пољицама код Сплита 1626; у манастиру Крупи 1791; међу Србима граничарима у Хрватској 1551. године; братство у Црмници, Пиперима и Црногорском приморју. Уп. топоним *Вукчевићи* у Славонији почетком XVIII века. В. *Вукчев.*

-*Вукчић:* у нахији Змијање у Босни 1541; у Дубровнику 1403; Вук *Вукчић,* бан у Далмацији, брат великог војводе Хрвоја *Вукчића* 1390. године; у XIV веку у Стоцу (Херцеговина); у Хрватској 1948. године само два становника у Ердуту (западни Срем).

- *Вукша:* презиме познато у Бјелајском пољу у Херцеговини; савремено презиме у Зрењанину (Банат). Једнако је са личним именом *Вукша* које је потврђено у Сплиту 1244. године.

- *Вукшинић:* евидентирано у околини Карловца у Хрватској 1948. године. Основа: лично име *Вукшин* (облает Бранковића у Србији 1455. године).

-*Вукшић:* у Шибепику 1386. *(Vubacg);* код Срба граничара у Хрватској 1551. и 1644; у Лици 1712. године. Уп. топоним *Вукшић* код Бенковца, са историјском потврдом из 1492. године, истоимени топоним код Брчког и Власенице у Босни, као и топоним *Вукшићи* код Карловца у Хрватској. В. *Вукша.*

- *Вулаковић:* залажено само у околини Карловна у Хрватској 1948. године. Води порекло од личног имена *Вулак* које је потврђено 1895. године.

- *Вулановић:* презиме у племену Бјелопавлића у Црној Гори; савремено презиме у Врбасу (Бачка). Од антропонима *Вулан* који има само савремене потврде.

- *Вулас:* презиме залажено у Качићевом „Разговору..." 1756. године; у селу Хасићима у Гламочком пољу; савремено презиме у Панчеву; у Хрватској: околина Сплита и Гарешнице.

- *Вуласиновић:* презиме забележено у Сутивану на острву Брачу 1662. године. Води порекло од непотврђеног личног имена **Вуласин.*

- *Вулаш:* братство у селу Прветина у Црној Гори. Једнако је са антропонимом *Вулаш* које први пут налазимо у списку Тихомира Остојића из 1895. године.

- *Вулашевић:* презиме залажено у збирци народних песама из Црне Горе 1845. године. В. *Вулаш.*

- *Вулашић:* презиме у селу Босиљеву у Босни 1650. године. В. *Вулаш.*

- *Вуле:* усамљено презиме забележено само у селу Доња Ступница код Двора у Хрватској (шест становника 1948. године). Једнакоје са хипокористиком *Вуле* које први пут срећемо у Примоштену 1390. године.

- *Вулевић:* презиме у Боки Которској, Зети и племену Куча у Црној Гори; у Хрватској само два становника у Загребу 1948. године. В. *Вуле.*

- *Вулековић:* братство у Бољевићима у Црној Гори; у Хрватској само два становника у Новој Градишки 1948. године. Од личног имена **Вулек* које није потврђено ни на штокавском, ни на кајкавском терену.

- *Вулелија:* презиме које је 1948. године залажено једино у околини Задра и Бенковца. По свој прилици, од непотврђеног личног имена **Вулелија (<Ву-л-ел-ија;* уп. презимена *Вулелић, Вучелић* и ел.).

- *Вулелић:* презиме забележено само у Карловну у Хрватској (два становника 1948. године); од непосведоченог антропонима **Вулел.*

- *Вуленов:* у Мошорину (Бачка) 1763. године. Основа: непотврђено лично име **Вулен.*

- *Вулета:* околина Славонског Брода, Сиња, Сплита, Задра и Макарске; савремено презиме у Зрењанину (Банат). Од личног имена *Вулета* које је потврђено у Трогиру 1292. године.

- *Вулеташ:* савремено презиме у Зрењанину (Банат). Идентично је са непотврђеним антропонимом **Вулеташ*.

- *Вулетин:* у Паштровићима 1711; у Гардиновцима (Бачка) 1725; у Ердуту (Срем) 1736; у Моноштру (Бачка) 1836. године; у селу Кумане у Банату. В. *Вулета*.

- *Вулетинић:* презиме залажено у Сремским Карловцима 1702. године. Води порекло од непосведоченог личног имена **Вулетин*.

- *Вулетић:* у Задру 1330. *(Vuleticli); у* Сењу *(Vuledticli)* 1540; у Шибенику у XVI веку; у Црној Гори 1658; у Лединцима (Срем) 1702; у Мошорину (Бачка) 1780. године; застушъено је и у следећим областима у Цвијићевој едицији „Насеља": у Бјелопавлићима, Боки Которској, Зети, Космају, Лепеници, Пиперима у Црној Гори, околини Дубровника, Ресави, Поповом пољу у Херцеговини, Црмници, Херцеговини, Височкој нахији, Белици у Србији; врло фреквентно у Хрватској. Основа: лично име *Вулета* (Трогир, 1292. године).

- *Вулетић-Вукасовић:* само пет чланова једне породице у селу Брсечина код Дубровника 1948. године.

- *Вулетовић:* савремено презиме у Београду. В. *Вулета*.

- *Вулечевић:* презиме забележено у Црној Гори код Даниловграда. Основа: непотврђено лично име **Вулеч*.

- *Вулеша:* околина Дубровника 1768. године; у селу Влашкову код Високог у Босни; у Хрватској 1948. године само у околини Дубровника. Идентично је са личним именом *Вулеша* које први пут у облику *Uelexa* срећемо у Шибенику 1386. године.

- *Вулешевић:* код Требиња и у селу Јањи и Бијељини (Босна); савремено презиме у Београду. Уп. микротопоним *Wiillesich* код Задра 1446. године. В. *Вулеша*.

- *Вулешица:* усамљено презиме које је 1948. године носио само један становник града Сплита. Идентично је са непотврђеним личним именом **Вулешица*.

- *Вулијанац:* презиме забележено у Смедеревској Паланци и Старом Ацибеговцу (данас Старо Село) у Србији 1862. године.

- *Вуликић:* презиме у племену Пипера у Црној Гори; у селу Витомирица у Србији. Води порекло од личног имена *Вулика* које је први пут залажено у једном запису у манастиру Савини из XVII-XVIII века.

- *Вуликовић:* један од учесника Топличког устанка звао се Вел>ко *ВуликовиЬ* и био је пореклом из Вучитрна. В. *Буликић*.

-*Вулин:* у Шибенику 1481; у Крушедолу (Срем) 1736; у области Крњеуша у Босни, у Поуњу, Бјелајском пољу и Цазинском крају у Босни; у Хрватској: околина Задра, Осијека и Шибеника. Води порекло од хипокористика *Вула* (Крушедолски поменик, XV-XVII век). Уп. *Вулини,* топоним код Бањалуке и Кључа у Босни.

- *Вулинац:* презиме у селу Читлуку (облает Бања у Србији); у Славонској Пожеги у XIX веку; само један становник у селу Палањак код Сиска 1948. године. Уп. кајкавско презиме *Вулинец* код Кутине и Чазме у Хрватској. В. *Вулин*.

- *Вулинић:* презиме у племену Васојевића у Црној Гори. В. *Вулинац*.

- *Вулинов:* у Паштровићима 1610. године.

- *Вулиновић:* презиме забележено у Шибенику 1654. године (Illia Vulinovich haramhassa); у полису становништва Хрватске 1948. године: околина Шибеника, Макарске, Задра и Сплита.

- *Вулић:* најстарији пример залажен је у Шибенику 1616; 1771. на Косову; 1639. у полису Срба граничара у Хрватској; у следећим местима у Бачкој: у Сенти 1720, Сентивану (данас Деспотову) 1743, Ковину 1784, Мошорину 1792. године; у селима Доње Штимље. Врановац и Праћина у Белици (Србија); у племену Бјелопавлића, Куча и Братоножића у Црној Гори; у Рађевини, Поповом пол>у у Херцеговини, Височкој нахији.

- *Вулићеа:* у Жабљу (Бачка) 1852. године.

- *Вулићевић:* презиме забележено у Србији у XIX веку; у следећим областима обрађеним у Цвијићевим „Насељима": у Јасеници, Космају, Подибру, Поповом пољу, Смедеревском Подунављу, Црмници, Црногорском приморју, Горњем Драгачеву, Шумадијској Колубари. Занимљиво је да у Хрватској овакво презиме није уопште заступлено ни у једном месту. Води порекло од личног имена *Вулић (*1455. облает Бранковића у Србији).

- *Вуличвић:* презиме залажено у Дубровнику 1667. године; у Боки Которској. Води порекло од личног имена *Вулич* које је први пут посведочено у списку Тихомира Остојића 1895. године.

- *Вуличић:* презиме у племену Пипера у Црној Гори. В. *Вуличевић.*

-*Вуличковић:* у Плавнипи (Црна Гора) у XVII-XVIII веку. Основа: непотврђени антропоним **Вуличко.*

- *Вулишин:* на острву Муртеру 1733. године; од непотврђеног личног имена **Вулиша.*

-*Вулкан:* савремено презиме у Крагујевцу у Србији. Идентично је ча непотврђеним антропонимом **Вулкан.*

- *Вулко:* овакво презиме носио је 1821. године један од трговаца из Батајнице крај Београда. Једнако је ча непотврђеним личним именом **Вулко.*

- *Вулковић:* презиме забележено у Жирју крај Шибеника 1447. године. В. *Вулко.*

- *Вулов:* презиме залажено у Боки Которској 1718. године. Од хипокористика *Вуло* (1895. године у списку Тихомира Остојића).

- *Вуловяц:* савремено презиме у Сремској Митровици. В. *Вулов.*

- *Вуловић:* презиме у околини Вараждина 1752; у Бијелој (Бока Которска) 1752; у Стејановцима и Руми (Срем) 1736. године; у следећим географским целинама: у Боки Которској, Горњем Драгачеву, Ибарском Колашину, Поповом пољу у Херцеговини, Соколској нахији, Гласинцу у Босни; у Хрватској 194<S. године само шест становника у околини Дубровника, Осијека, Велике Горице и Сплита. В. *Вулов.*

- *Вуловсш:* презиме евидентирано само у селу Свети Иван Жабно код Крижеваш у Хрватској (девет становника 1948. године). В. *Вулов.*

- *Вулош:* савремено презиме у Београду, идентично са непотврђеним личним именем **Вулош.*

- *Вулсановић:* савремено презиме у Новом Саду. Без паралела у нашем ономастичком систему. Постало је од непотврђеног личног имена **Вулсан,* које у себи садржи три суфикса: *Ву-л-с-ан.* (За интервокални суфикс -с уп. женско лично име *Вусана.)*

- *Вулчевић:* залажено у Кладову у Неготинској Крајини, носиоци пореклом из Ниша; савремено презиме у Смедереву. Од личног имена *Вулча* или *Вулче* (прво има само савремене потврде. а друго је забележено у околини Београда 1546. године).

- *Вуљакг.* презиме залажено у Ђакову (Славонија); 1948. године најбројније код Копривнице и у Загребу. По пореклу - палатална варијанта облика *Вулак* (лично име у списку Тихомира Остојића 1895).

- *Вуљан:* ретко презиме које је 1948. године залажено у Сплиту и Петровој Слатини код Осијека (девет становника). Представља палатални пандан личном имену *Вулан* које је као савремено потврђено у Босни.

- *Вуљанић:* презиме у околини Карловца и у Загребу. В. *Вуљан.*

- *Вуљаиковић:* код Врбовца и Кутине у Хрватској 1948. године. Основа: непотврђено лично име **Вуљанко.*

- Дутье: презиме забележено у околини Јастребарског и у Загребу. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Вуље* који представља палаталну варијанту имена *Вуле.*

- *Вуљенко:* само шест становника у селу Загора код Крапине у Хрватској 1948. године. Идентично је са непотврђеним личним именом **Вуљенко.*

- *Вуљевић:* презиме чији су носиоци 1948. године најбројнији у Загребу, околини Бенковца и Шибеника. В. *Вуље.*

- *Вуљетић:* презиме које је 1948. године носио само један грађанин Загреба. Од непотврђеног имена **Вуљета.*

- *Вуљин:* презиме залажено у списку пренумераната на једну књигу из 1845. године. Основа: непосведочено лично име **Вул,а.*

- *Вуљић:* презиме које је 1948. године носила само једна личност у Новој Градишки у Хрватској. В. *Вуљин.*

- *Вул,копић:* само један становник у селу Грачаница Горња код Кутине у Хрватској 1948. године. Од непосведоченог антропонима **Вуљко.*

- *Вуочић:* међу 131 породицом у месту Топола крај Дубровника забележена је 1948. године и породица са оваквим презименом. Знак питања иза њега, који је ставио аутор монографије о Дубровнику и околини др Илија Синдик, није потребан, јер основу овог презимена чини лично име *Вулча* које има само савремене потврде. У овоме хипокористику десио се исти процес као и у антропонимима *Миодраг* од *Милдраг* или у презимену *Миоковић* од *Милковић.*

- *Вутиновић:* презиме забележено у Хрватској. Води порекло од непосведоченог мушког личног имена **Вута* или женског Дута које је залажено као савремено у Црној Гори.

- *Вутић:* околина Загреба 1875. године; приликом полиса 1948. године у Хрватској: само у месту Селиште Ново код Петригье (један становник). Од непотврђеног антропонима **Вуто (<Вук).*

- *Вутковић:* презиме евидентирано једино у селу Гола код Копривиице, у Загребу (свега пет становника 1948. године). Од непосведоченог личног имена **Вутко.*

- *Вутор:* забележено једино у селу Шимљовић код Карловца (пет становника 1948. године) са врло ретким суфиксом *-ор* (уп. *Грубор, Витор* и ел.).

- *Вућић:* у селу Струг у Црној Гори; у манастиру Шудикова код Берана у Црној Гори; у племену Бјелопавлића, такође у Црној Гори, који се сматрају Дукаћинцима. Од личног имена **Вућо* које до сада није потврђено у нашем ономастичком систему.

- *Вуцлнић:* презиме у Сремској Митровици 1781. године. Основа: лично име *Вуцан* које је потврђено у магици векчаних у истом месту из 1778. године.

- *Вуцевић:* усамљено презиме које је 1948. године носио само један становник у Солину код Сплита. Од хипокористика *Вуце* које има само савремене потврде.

- *Вуцелић: у* полису Срба граничара у Великој Средици у Хрватској 1651. године; код Огулина и Славонског Брода 1948. године у Хрватској; савремено презиме у Новом Саду. Од непосведоченог личног имена **Вуцел.*

-*Вуцеља:* у селу Прекаји у Унпу (Босна), носиоци су пореклом из Полаче у Далмацији; савремено презиме у Новом Саду: у Хрватској: околина Дрниша и Дарувара. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Вуцел>а.*

- *Вуцељић* (са варијантом *Вуцелић):* забележено у селу Сесветски Краљевац код Загреба (један становник 1941S. године). В. *Вуцеља.*

- *Вуценовић:* само један становник Загреба 1948. године. Води порекло од непосведоченог личног имена **Вуцен.*

- *Вуцерић:* презиме евидентирано само у Ровињу у Истри 1948. године (два становника). Уколико није у питању нека романска основа, могуће је претпоставити да његову основу чини лично име **Вуцср* са врло ретким суфиксом *-ер* (уп. основу *Вучер-).*

- *Вуцстип:* презиме у околини Карловца, Крижеваца и у Загребу (свега пет станоаника 1948. године). Основа: непотврђено лично име **Вуцета.*

- *Вуцијан:* савремено презиме у Београду. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Вуцијан.*

- *Вуцилић:* само један становник града Вараждина 1948. године. Од непотврђеног антропонима **Вуцило.*

- *Вуцић:* у области Темнић у Србији 1877. године; савремено презиме у Београду и Суботици; у Хрватској: околина Книна, Сиска и Карловца. Од личног имена *Вуца* (Пећки поменик, XV-XVIII век) или **Вуцо* које до сада није потврђено у нашем ономастичком систему.

- *Вуцковић:* презиме забележено у околини Златара, Лудбрега и Вариждина у Хрватској. Основа: лично име **Вуцко.*

- *Вучагић:* околина Бјеловара и Чазме у Хрватској. Сложено је од словенске основе *Буч-* и турско-српско-хрватског хибридног презимена *Лгић.*

- *Вучај:* савремено презиме у Београду и Новом Саду; у Хрватској само у Загребу (осам становника 1948. године). Идентично је са личним именом *Вучај* које у облику *Вльчаи* налазимо у дечанским хрисову.гьама 1330. године.

- *Вучајић:* презиме у селу Бели Поток код Соко Бање у Србији. В. *Вучај.*

- *Вучајковић:* презиме (са алтернацијом *Ујчаковић)* у Црмнили, Црна Гора. Од непотврђеног антропонима **Иучајко.*

- *Вучајник:* презиме код Забрега 1948. године.

- *Вучајук:* само у селу Пригорје код Загреба (четири особе 1948. године) са врло ретким суфиксом *-ук* (Уп. лична имена *Вукука, Савука, Лазука.)*

- *Вучак:* презиме у Водицама код Шибеника у XVIII веку; у полису становништва Хрватске 1948. године - код Имотског, Книна, Шибеника, Задра, Вараждина и Иванића. Идентично је са личним именом *Вучак* (Туропоље у Хрватској 1369. године). Уп. микротопоним *Вучакина* код Дарувара и *Вучакон прх* код Карловца у Хрватској. Уп. и истоимено село *Вучак* код Крушевца са историјском потврдом из 1453. године.

- *Вучалов:* презиме забележено у Кикинди (Банат) 1790. године. Од непотврђених личних имена **Вучал* или **Вучало.*

- *Вучаловић:* код Високог у Босни. В. *Вучалов.*

- *Вучан:* савремено презиме у Београду. Једнако је са личним именом *Вучан* које први пут срећемо у Сплиту 1198. године.

- *Вучанац:* само у селу Доња Купчина код Карловца (један становник 1948. године). Уп. кајкавско презиме *Вучанец* код Вараждина. В. *Вучан.*

- *Вучанић:* презиме залажено у Гомирју 1878. године; у Хрватској 1948. године: само један становник у селу Нарта код Бјеловара. Уп. топоним *Вучани* у Србији.

- *Вучанов:* презиме једног од претплатника из Сремске Митровице на књиге „Српске књижевне задруге" 1892. године. В. *Вучан.*

- *Вучановић: Vucsanoviz* у Товарнику (Срем) 1737. године; у Хрватској код Валиова, Ђакова и Осијека (само девет особа 1948. године).

- *Вучаревић:* презиме залажено у околини Крушевца у Србији 1877. године. Од апелатива *вучар* у значењу *онај који убије вука па га носи кроз село тражећи да му се нешто дарује.*

- *Вучевић:* у Паштровићима 1655. године; у околини Шибеника у XVIII веку. Од хилокористика *Вуче* (у Хрватској 1192. године).

- *Вучевац:* у селу Карашеву у Славонији 1702; *Viiclieviiz* у месту Харастин у Срему 1736. године; у Хрватској: околина Винковаца и Осијека. Уп. топоним *Вучевци* код Ђакова у Хрватској и *Вучевиција,* микротопоним у Гламочком пољу.

- *Вучевић:* Vuceuich у Шибенику у XVI веку; 1841. у Лешачком манастиру; у Вуковару 1736; у Хрватској 1948. године: код Сплита и Осијека; патрицијска породица у Дубровнику у XIV веку; у црногорским племенима Куча и Братоножића. Ул. топониме *Вучевићи* у Кучима (Црна Гора), *Вучевина* у Србији, *Вучево* у Херцеговини, *Вучевци* у Славонији (XIX век).

- *Вучедабић:* залажено у околини Бара у Црногорском приморју. Необично занимљиво презиме, јер се у њему *(<Вук + Даба)* крије сећање на Хромог Дабу, то јест на вука или ђавола. Уп. топоним *Вучедапци* код Врања у Србији, као и *Вучедабић* код Вирпазара у Црној Гори.

- *Вучејић:* савремено презиме у Београду са ретким суфиксом -е/ (уп, лична имена Маге/, *Андрej, Петрej).* Од непотврђеног личног имена **Вучеј.*

- *Вучековић:* презиме откривено на надгробном камену у селу Мишинци у Босни 1521; у селу Орлици код Карловаца 14%. године; у племену Бјелопавлића у Црној Гори; у Хрватскоj 1948. године: код Лудбрега и Вараждина. (Уп. кајкавско презиме *Вучек* у околини Загреба и Кутине.) Основа: непотврђени антропоним **Вучек.*

- *Вучелић:* презиме регистровано у Карловцу (Хрватска) 165(1. године; у Модошу (данас Јаша Томић, Банат) у другоj половини XVIII века; у попису Срба граничара у Хрватскоj 16x51. године; у племену Братоножића (Црна Гора) у коме постоjи и топоним *Вучелићи;* у Хрватскоj само три особе у Загребу 1948. године. Уп. и хидроним (поток) *Вучелница* код Клањца у Хрватскоj. Води порекло од непосведоченог антропонима **Вучел.*

- *Вучељ:* савремено презиме у Београду. Jеднако је са непотврђеним личним именом **Вучел,.*

- *Вучељић: Vuc/ieglicli* у Шибе}[ику у XVI веку; савремено презиме у Подгорици у Црној Гори. В. *Вучељ.*

- *Вучемил:* околина Имотског и Јастребарског у Хрватскоj. Jеднако је са личним именем *Вучемил* (1330. године у Србиjи).

- *Вучемило:* презиме забележено код Сињ>а и Бjеловара у Хрватскоj. Jеднако је са антропонимом **Вучемило* коjи до сада није потврђен у нашоj ономастичкоj литератури.

- *Вучемиловић:* презиме забележено у Качићевоj „Корабљици" 1700. године; савремено у Земуну, Новом Травнику и Велики код Сплита. В. *Вучемило.*

- *Вучемировић:* у Дубровнику 1438. и у Шибенику 1584. године. Основа: непосведочени антропоним **Вучемир.*

- *Вучен:* у селу Доње Вуковско (старо презиме породице Башић); у Подгорини и Опаку у Гламочком пољу; у Хрватскоj 1948. године само три становника код Осиjека и Задра: савремено презиме у Зрењанину, Смедеревскоj Паланци и Београду. Идентично је са личним именом *Вучен* (1644. код Срба граничара у Хрватскоj).

- *Вучендић:* запажено само у селу Жегар код Бенковца у Хрватскоj (петнаест особа 1948. године); савремено презиме у Београду. Основа: лично име (аугментатив) **Вученда* које до сада није потврђено у нашем ономастичком систему.

- *Вучендрековић:* презиме у братству Крњице у Црној Гори. Према Андриjи Јовићевићу ..Ђонковићи су се раниje звали Вучендрековићи по Вучи, сину Дрекину". Сложено од личног имена *Вучен* и презимена *Дрековић.*

- *Вученик:* презиме забележено у околини Прелога и Вараждина у Хрватскоj. У овоj тематскоj скупини ово је jедино презиме са суфиксом *-ик* и може се jедино поредити са апелативима типа *брањеник, узабраник, кажњеник* и ел.

- *Вученић:* забележено на острву Хвару 1341; у Ечки (Бачка) 1748; у Сремским Карловцима 1810. године; у Хрватскоj само у околини Книна. В. *Вучен.*

-*Вученоп:* у попису Срба у Будиму 1706: у следећим местима у Срему 1736. године: у Добановцима, Вуковару и Беркасову; у Бачкоj: у Лалићу 1783, Станишићу 1772, Суботици 1720. године: у Хрватскоj 1948. године: околина Вуковара и Ријеке (jеданаест становника).

- *Вученовић:* у попису Срба граничара у Хрватскоj 1657; у Шиду (Срем) 1769; у Будиму међу Србима 1729; у Баjи и Сивцу у Бачкоj 1725; у Суботици (Бачка) 1715; у Сењу 1664; у Осиjеку *(Vucsenovity)* 1736. године; у Поуњу (Босанска Крајина); у Хрватскоj: код Вуковара, Петриње, Сиња, Шибеника, Пакраца, Белог Манастира, Ораховице, Книна и Винковаца. Уп. топоним *Вученовци* код Костајнице у Хрватскоj.

- *Вучентић:* савремено презиме у Београду. Води порекло од личног имена **Вучента* које до сада није запажено у нашем антропонимиjском систему и мо-

гло би се третирати као парњак такође непотврђеног антропонима **Вученда.*

- *Вучер:* само у Загребу и код Крижеваца у Хрватској (тринаест становника 1948. године). Идентично је ča непотврђеним личним именом ** Вучер.*

- *Вучераковић:* у селу Крњице у Црногорском приморју; савремено презиме у Београду. Од непосведоченог личног имена **Вучерак.* Уп. топоним *Вучераке* у једној народној песми из 1868. године.

- *Вучерло:* само један становник града Задра 1948. године. Граматички представлю аугментатив облика **Вучер* и једнако је са непотврђеним антропонимом **Вучердо.*

- *Вучеревић:* савремено презиме у Београду. В. *Вучер.*

- *Вучерин:* презиме залажено у Паштровићима 1610. године. Идентично је са личним именом *Вучерин* (облает Бранковића 1455. године).

- *Вучериновић:* у неубицираном селу Коравица у западпој Србији 1476. године. В. *Вучерин.*

- *Вучерић:* у племену Паштровића у Црној Гори 1649; у полису Срба у Будиму 1702; у Врбасу (Бачка) 1844; у Чуругу (Бачка) 1892. године; савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској: околина Пуле и Белог Манастира. В. *Вучер.*

- *Вучета:* у Дријењанима у Херцеговини: у селу Ирнаја у Поуњу (пореклом из Љесковца); у Араду (Румунија) 1720; у Марадику *(Vncseta)* у Срему 1702. године; у Хрватској код Слуња и Ђурђевца. Идентично је са личним именом *Вучета* (Шибеник, 1271. године).

- *Вучетин:* презиме забележено у нахији Јелеч у Србији (село Гушево) у XV веку; 1718. у Црној Гори; у Сенти и Пригревици у Бачкој 1725; у Жабљу (Бачка) 1787; у Шиду 1792. године. В. *Вучета.*

- *Вучетић:* врло фреквентно презиме на целом српском и хрватском језичком подручју- Најранији примери забележени су у Морачи (Црна Гора) 1574; у Шибенику у XVI веку; 1515. у Дабру (Лика); у Оточцу 1645; у Срему *(Vittschetich)* у следећим местима 1736. године: у Бољевцима, Марадику, Сремској Митровици, Ердевику, Осијеку и Шиду; у нахији Змијање у Босни 1541. године.

- *Вучијак:* презиме у селу Бенковцима код Славонске Пожеге (четири особе 1948. године); савремено презиме у Чашъини у Херцеговини. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Вучијак.*

- *Вучијакоаић:* породица у селу Крушеву код Мостара која, према истраживањима Јевте Дедијера, припада „влашким" великашима. В. *Вучијак.*

- *Вучијич:* презиме у селу Мариновцу (Тимок у Србији); од личног имена *Вучија* код Срба у Славонској војној граници 1644. године.

- *Вучиков:* презиме у Жабљу (Бачка) 1841. године. Основа: непосведочено лично име **Вучик.*

- *Вучиловић:* презиме у Дугом Селу и Врбовцу у Хрватској. Води порекло од личног имена *Вучило* које је први пут у облику *yicliilo* примећено у Хрватској 1270. године.

- *Вучиловски:* код Крапине, Доњег Михољца и у Загребу 1948. године. В. *Вучилонић.*

- *Вучимиловић:* само у околини Петриње у Хрватској (тринаест становника 1948. године). Основа: непотврђено лично име **Вучимил.*

- *ВучимовиЬ:* само један становник у Осијеку 1948. године. Основа: непосведочени антропоним **Вучим.*

- *Вучин:* у месту Лапац (Лика, 1191); у Товаришеву (Бачка) 1725; у Бешки (Срем) 1736. године; у селу Паралову у Новобрдској Кривој Реци. Идентично је са личним именом *Вучин* (Бијела у Хрватској, 1702. године).

- *Вучина:* околина Јастребарског. Задра и Сплита. Једнако је са личним именом *Вучина* (Супетарски картулар 1080. године). Уп. топоним *Вучина* у Босни и *Стара Вучина* у Србији.

- *Вучинац:* презиме у селу Дуто Поле код Сокобање у Србији; у области Ресаве, Поповом пољу у Херцеговини, Тимо-

ку и Врашжој Пчињи; у Богојеву (Бачка). В. *Пучина.*

- *Вучинии:* презиме залажено у паштровским исправама 1032. године. В. *Вучина.*

- *Вучинић:* очинство у дечанским хрисовуљама 133(1; у попису Срба граничара у Хрватској у месту Модруша 1644; у следећим областима у Цвијићевој едилији „Насеља": у Братоножићима у Црној Гори, Зети, Ибарском Колашину, племену Куча у Црној Гори, Подибру, племену Пипера у Црној Гори, у Боки Которској. Црмници у Црној Гори; врло фреквентно у Хрватској. Уп. топониме *Вучинић* код Кладња и Чајнича у Босни, *Вучинићи* код Фоче, *Вучинић-Село* код Врбовца у Хрватској.

- *Вучинов:* један од сведока у парници између Јунковића и Вукмировића у Паштровићима звао се 1598. године Ђуро *Ву чин он.* В. *Вучин.*

- *Вучиновић:* презиме залажено у попису Срба граничара у Оточцу у Лини 1644: *Uicinovich* код Шибеника 1551. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године налазимо их у околини Задра, Син>а, Двора и Јастребарског.

- *Вучинчанин:* презиме регистровано у селу Горња Трница у Горњој Пчињи (пореклом из села Трнаве). Основу овог презимена чини облик *Вучинац* потврђен у овој области.

- *Вучић:* у месту Пебљуси у Хрватској 1447; 1540. у Оточцу у Лици; 1702. у Сланкамену (Срем); 1720. у Жабљу, Футогу 1725. и Сентивану (данас Деспотову) у Бачкој 1743; врло фреквентно у Хрватској. Једнако је ча личпим именом *Вучић* (Бјеловар у Хрватској 1277. године).

- *Вучићагић:* презиме забележено код Срба граничара у Хрватској 1638. године у облику *Viitscliitscliagitscli.* Сложено је од личног имьна *Вучић* и презимена *Агић.*

- *ВучиЬев'. Vucsichev* у попису Црногораца пресељених из Бара у Истру 1611; у Будиму код Срба 1706; у граду Београду 1714; у Темерину (Бачка) 1725; у Новом Саду *(Vncsityev)* 1743. године. В. *Вучић.*

- *Вучићевић:* презиме чији најстарији помен налазимо у Лапцу (Лика) 1451; у Буђановцима (Срем) 1736. *(Vuczitzevicli);* у попису Срба граничара у Хрватској 1651; у Црној Гори 1794; у Сремској Митровили 1795. године; у следећим областима: у Боки Которској, Јасеници, Лепенипи, Пожаревачкој Морави, Подибру, Рађевини, Половом псъу, Смедеревском Подунављу, Соколској нахији. Ужичкој Црној Гори, Гласинцу у Босни; у Хрватској: околица Војнића, Костајнице. Подравске Слатине, Петриње, Глине, Ораховице, Новске и Жупање.

- *Вучић-Перишић* Тома, познати сарадник кнеза Милоша Обреновића, рођен 1787. или 1788. године у Србији.

- *Вучихнић:* у селу Влаховић код Стопа у XV веку; у Пећком катастигу 1660. године. Основа: лично име *Вучихна* (1354. године у Србији).

- *Вучица:* код Сплита, Славонске Пожеге и Дубровника 1948. године. Идентично је са личним именом *Вучица* (мушко у околини Београда 1528, а женско 1404. године у Србији).

- *Вучичић:* презиме евидентирано у околини Сплита. Од непотврђеног антропонима **Вучич.*

-*Вучјак:* само једна особа у Осијеку 1948. године. Једнако је са апелативом *вучјак* који је синоним речи *нучар* (в. *Вучаренић).* Уп. топоним *Пожешки Вучјак* у околини Славонске Пожеге са историјском потврдом из 1702. године.

- *Вучјаковић:* савремено презиме у Сарајеву. Уп. хидроним *Вучјанка* код Лесковла у Србији. В. *Вучјак.*

- *Вучкачић:* презиме забележено у племену Бјелопавлића у Црној Гори; у селу Селевцу у Смедеревском Подунављу, пореклом из Црне Горе. Основа: непотврђени антропоним **Вучкач.*

- *Вучкић:* околина Пакраца 1898. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године код Славонског Брода, Пакрала, Славонске Пожеге и у Загребу (свет шеснаест особа). Води порекло од

личног имена *Вучко* (1235. године у Босни).

- *Вучко:* презиме залажено у околини Макарске, Ђурђевца, Винковаца и у Загребу; савремено у Панчеву у Банату. В. *Вучкић.*

- *Вучков:* у следећим местима у Бачкој: Бач 1743, Парабуђ (данас Ратково) 1772. Лок 1789, Жабал. 1808. године; савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској само у околини Задра.

- *Вучковац:* презиме у селу Милатовац у Горњем Драгачеву (пореклом из Сувог Поља, одакле су дошли пред Први устанак); у следећим селима Тимока: у Јанковцу (пореклом из Загорја у Бугарској). Ошљана и Петруше; савремено презиме у Новом Саду и Црепаји у Банату; у Хрватској: околина Валпова и Бјеловара.

- *Вучковачки:* презиме забележено у Бечкереку (данас Зрењанин) 1859; у околини Пакраца 1898. године; у Хрватској само у селу Копривнички Рид код Загреба (четири особе 1948. године).

- *Вучкоаић:* врло фреквентно презиме на целом подручју српског и хрватског језичког подручја. Најстарији примери су из Лике (1492. године), Бихаћа (1540), Баје (Мађарска) 1725, Бегеча (Бачка) 1728. године.

- *Вучкулинов:* презиме које се помиње у народној песми, по свој прилици из XIX века. Води порекло од личног имена **Вучкула,* које до сада није потврђено у нашем ономастичком систему.

- *Вучмиловић:* презиме које је залажено једино код Пстриње у Хрватској 1948. године. Основа: непотврђени антропоним **Вучмил.*

- *Вучнавић:* међу осталим Србима граничарима забележен је и пеки Радивој *Вучнавић* у Жумберку 1556. године. Нема паралела у другим изворима. По свој прилици је од непотврђеног женског имена **Вучнава (<Вуч-н-ава).*

- *Вучник:* презиме са ретком фреквенцијом, јер га налазимо само у Славонском Броду и Загребу (шест особа 1948. године). Нејасна основа, можда од облика *Вученик'1* (В. више).

- *Вучнић:* године 1386. међу осталим Шибенчанима евидентиран је и Raclosla-us *Vulchnicg-,* исто презиме налазимо и у Винодолском статуту у препису из XVI века. Од непотврђеног антропонима **Вучно (<Вуч-н-о).*

- *Вучњак:* само једна особа у Загребу 1948. године. Идентично је са непосведоченим личним именом **Вучњак.*

- *Вучоаић:* презиме регистровано у области Тимока у Србији 1877. године. Од личног имена *Вучо* (Дубровник, XIII век).

- *Вучук:* само једна особа у селу Циста Прово код Имотског у Хрватској 1948. године. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Вучук.*

- *Вучуревић:* презиме у Зупцима у Херцеговини 1870. године; савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској: код Вировитице, Осијека и на острву Крку (свега деветнаест особа 1948. године). Води порекло од личног имена *Вучур* које први пут срећемо у Црној Гори у XVI веку.

- *Вучуровић:* у племену Бјелопавлића у Црној Гори; у Боки Которској; у Дабарском пољу; савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској само две особе: у Бјеловару и Загребу. В. *Вучуренић.*

- Душа/с савремено презиме у месту Коњчина. Идентично је са непотврђеним личним именом **Вушак.*

- *Вушановић:* савремено презиме у Београду. Од личног имена *Вушан* (облает Бранковића у Србији 1455. године).

- *Вушковић:* у Задру у XVI веку; у Постири 1662. и Сутивану на острву Брачу 1685. године; у племенима Бјелопавлића и Пипера у Црној Гори. Основа: мушко лично име *Вушко* (Његуши у Црној Гори 1536. године).

- *Вушновић:* презиме забележено код Срба граничара у Жумберку у Хрватској 1556. Од личног имена **Вушно (<Вуш-н-о)* које до сада није потврђено у нашој ономастичкој литератури.

-*Вушовић:* презиме у селу Колашиновићима (од Дукаћинаца) у племену Бјелопавлића у Црној Гори; савремено презиме у Горњем Лимљу код Никшића. Од

личног имена *Вушо* које има само савремене потврде.

- *Вушуровић:* братство у Томићима (Црна Гора); савремено презиме на Цетињу. Основа: лично име *Вушур* које је као савремено потврђено у истој области.

- *Вушутовић:* презиме забележено у племену Пипера у Црној Гори у месту Рогами. Води порекло од личног имена *Вушут* које има само савремене потврде.

ВУНДУК

Савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Книна, Војнића и Винковаца. Идентично је са турском речи *findik* у значењу *лешник* (orylus colurna). Уп. *вундуковац* - презиме које је носио изумрли род у селу Дивљани у области Коритница у Србији.

ВУРКОВИЋ

Приликом полиса Срба у сабирпом логору војника код Оточца 1657. године забележено је и овакво презиме. Основа: румунски апелатив *fitrcä* у значен>у *преслица.*

ВУРУНА

Савремено презиме у Чачку, Босанском Новом и Маглајанима код Бањалуке; у Хрватској код Костајнице, Подравске Слатине и Двора. Једнако је са именицом *вуруна* (<тур. *fiirtin* <ит. *forno).* Семантика је нејасна. Можда је настало као метафора за пекара? Уп. презиме *Вурунић* у околини Костајнице и Грубишног Поља у Хрватској.

ВУЦИ-

- *Вуцибатина:* породични надимак у Лици. Идентичан је са апелативом *вуцибатина* у значењу *пробисвет, пропалица.* Порекло овог облика може се семантички везати за мотив истезања греде (види *Вуцигреда)* којим се исказује бесмисленост неке радње. Међутим, постоји исто тако реална могућност да је то у питању особа која са собом „вуче батину".

- *Вуцивреħа:* приликом полиса становника Бачке у XVIII веку записан је и „inquilinus" Јован *Вуципреħа* (Jovan *Vuczi Vretya*\ Будући да овакав апелатив није познат, семантика се може докучити само домишљањем. Ослањањем на фразеологију, могло би се рећи да овде долазе у обзир два таква осврта: „продрта врећа" и „везана врећа". Први се односи на човека који прекомерно троши, а други на несналажљивог човека, сметењака. Коначно, можда ова императивна сложеница представља ишчезли апелатив **Вуципреħа* у значењу *просјак* или *путујући трговац"?*

- *Вуцигреда:* занимљиво је да је велики део оваквих императивних конструкција током времена нестао из нашег ономастичког фонда, вероватно због прозирне (углавном погрдне) етимологије, и претворен у фреквентна презимена типа Јовановић, Петровић, или су свесно десемантизована као у бројним примерима *Дерикуска* од *ДериГуска, Ђургус* од *Ђорђуз, Обилић* од *Кобилић* итд. (в. чланак В. Михајловића „О десемантизацији..."). Истом типу припада и овај облик који је још 1776. године у латиничкој графији десемантизован у *Vuczigleda,* да би се избегла асоцијација на познату шаљиву причицу о истеза!ьу греде. Мотив овог облика открио сам сасвим случајно. Трагајући за оваквим надимком који је у Меленцима (Банат) носио један крчмар, утврдио сам да се овакав облик појављује само у овом попису и да се даље више не помиње. Али, у суседном селу Елемиру забележио сам анегдоту која има директне везе са надимком *Вуцигреда.* Испред куће једног

од селъана била је клупа на којој су обично седела по четворица комшија или рођака. Десило се једном да су тако сели по зимском времену, када су сви били топлије одевени и, јасно, нису могли сви сести на клупу, већ само тројица. Тада се договоре да *истегну клупу* за још једно место. Идентични мотив срећемо и у изреци коју је забележио Мехмед бег Капатеновић: „Натегни као табаци греду." (Глагол је дат у императивној форми, а треба да буде у имперфектној - „натегли".) Додатно објашњење аутора Капетановића потпуно се уклапа у банатску причицу: „Приповједа се, да су табаци нетто градили. те нејмајући доста дугачке греде, узеше ону кратку натезати." Оваквих дирки има много у свим нашим крајевима, али је основна карактеристика та да оне настају у суседном селу или братственој заједници. Мотив је свакако интернационалан, а у руском ономастичком систему забележен је у XVII веку козачки надимак *Тягнибервно* који се по семантици скоро и не разликује од нашег облика.

- *Вуцигуз:* породични надимак у селу Медак (Лика). Сложено од глагола *вући* и именице *гуз.* Семантика је свакако у вези са глаголом *вући* у значегьу *тромо, млитаво се кретати.*

- *Вуциклада:* забележено у селу Печки (румунски Банат) и Меленцима (Банат) 1776. године. Од глагола *вући* и именице *кладя.* Семантика је слична као и у примеру *Вуцигреда.*

- *Вуциклашња:* податак из гусларске шаљиве причине о женама из Буковице: „...Чађавице Вравиткиње, / Вуциклашње Ђеврсачке, / све ајдуци Нуниђкиње..." Од глагола *вући* и именице *клашња.* Занимљиво је да из наше, тако богате народне књижевности немамо ниједан аналитички рад о стихованом представљању жена у појединим нашим крајевима. Ја знам за још једну овакву песмицу из Боке Которске. али сигурно је да их има још много више. Мотив у овој композицији је јасан: у женске послове, поред осталих, убраја се и плетење чарапа. За разлику од облика *Крпибјечва* у истом извору, који не истиче ништа негативно, овде је изражена идеја да се жене из Ђеврске немарко односе према овом делу одеће. Док су житељке села Вариводе прљаве и запуштене, а Нуниђкиње „ајдуци", жене из Ђеврске не плету или не крпе своје чарапе. већ их развлаче, цепају и ел. Из пребогате француске литературе о овој теми уп. следећа два примера:

Les filles de Betton,
N'ont ni fesses, ni telon;
A Bonneville-la-louvet.
Plus de putnines que vaches a lait.

- *Вуцикоња:* приликом полиса становништва Хрватске 194«. године са оваквим презименом забележен је само један становник у Подравским Сесветама код Ђурђевца. Сложено је од глагола *пући* и именице *кон,.* Једино семантичко објашњење видим у постојећем фразеологизму ..вући као кон>", то јест, у овом случају. надимак метафорички сугерише човека који с муком одржава своју егзистенцију.

- *Вуцикуја:* презиме забележено на више места у Хрватској, али 1948. године највише у околини Ђурђевца. У односу на претходни пример, овај надимак, рекло би се. почива на друкчијем значењу глагола *вући,* то јест могао би се довести у везу са глаголом *вуцарати* у значењу *скитати.* Уп. фразеологизам ..скита се као глува кучка".

- *Вуципроја:* један од војних обвезника у Араду (данас у Румунији) звао се 1715. године Веселии *Вуципроја.* (Vesselin *Vuczi Proja).* Сложено од глагола *вући* и именице *проја.* Полазећи од тога да *проја* долази од речи *просо,* очито је да семантику овог композита треба тражити у мукотрпној тежачкој радиности или у „кулинарској" ономастици ослагьагьем на фразеологизам ,.гулити пројy" у значегьу *слабо се хранити.*

ГАВРАН

- *Гавран: у* селу Грепцима (Херцеговина); у Хрватској: околина Книна, Перушића, Имотског, Грубишног Поља и Гарешнице. Идентично је са апелативом (птицом) *гавран* (Rabe, corvus) које је и лично име са савременим потврдама. Уп. презиме *Гавриловић у* Чуругу (Бачка) 1751. године; савремено у Београду и Сарајеву; у Хрватској: код Вуковара, Ђакова, Славонског Брода, Книна и Имотског.
- *Гавранчић:* савремено презиме у Кикинди и Сарајеву; у Хрватској код Загреба, Винковаца и Кутине. Од облика **Гавранац.*

ГАГИЋ

- *Гагић:* забележено у селу Горње Биљане код Бенковца 1749; у Бечеју (Бачка) 1837. године; у Болечу код Београда у другој половини XIX века; у Хрватској само код Вировитице и Прелога (једанаест становника). Од личног имена *Гага* које представлю хипокористик имена *Драган, Гаврило* и ел., без историјских потврда. Уп. топоним *Гагинце у* Пољаници у Србији.
- *Гаговић:* савремено презиме у селу Растовици код Прокушља у Србији; у селу Безују у Багьанима; у Хрватској само код Вировитице и Прелога. Од хипокористика *Гаго* који има само савремене потврде.
- *Гагчић:* забележено у Шибенику 1412. године *(Gagcicli).* Долази од антропонимијског облика **Гагац (<Драган* и ел.), а не од глагола *гагати - крештати,* како то мисли Мате Шимундић.

ГАГРИЦА

- *Гагрица:* забележено у Бачком Брестовцу 1768. године; изумрла породица у Перасту (Бока), пореклом из Херцеговине; у Хрватској: околина Дрниша и Книна; савремено презиме у Шиду (Срем). Представлю, у ствари, надимак који означава *шкртог човека, тврдицу,* а пореклом је од румунског облика *gärgärita* које се код нас као апелатив може пратити од XV века.
- *Гагричин: у* селу Печка (румунски Банат) 1735; у Бачком Брестовцу 1747. године. В. *Гагрица.*

ГАД-

- *Гадан:* само у селу Легряду код Копривнице у Хрватској (три становника). Идентично је са непотврђеним антропонимом профилактичког порекла **Гадан* од речи *гад* која означава и *змију.*

- *Гаданац:* околина Вировитице и Подравске Слатине у Хрватској. Уп. кајкавско презиме *Гаданец* код Копривнице и Прелога. В. *Гадан.*

- *Гадиновић:* забележено у Примоштену код Шибеника у XVII веку; у Сремској Митровици 1730. године. Долази од непотврђеног антропонима **Гадин.*

- *Гадић:* само код Имотског и у Дубровнику у Хрватској (три становника 1948. године); савремено презиме у Деспотову (Бачка). Основа: непотврђени антропоним **Гад* профилактичког порекла. Уп. словеначки топоним *Гадова Печ* који садржи исти антропонимијски корен. Нисам сигуран да се топоним *Гад у* румунском делу Каната односи на ову основу како то децидирано тврди Мате Шимундић. У документима XVIII и XIX века ово насеље место писало се са два А што сасвим поуздано указује на дуги акценат. Међутим, ретко се у нашој топонимији дешава да лично име непромешено постане и топоним (уп. *Кумодряж* од антропонима **Комодраг* + jb и ел.), па се овде ипак мора мислити на румунско посредство. Узгред, презиме *Гаћански* је сасвим правилно постало од овог топонима у Румунији, али је ипак мало необично да топоним представлю чисто лично име без посесивног суфикса.

- *Гада:* код Белог Манастира и у Загребу у Хрватској. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Гадо.*

- *Гадов:* само у селу Мајурец код Крижеваца у Хрватској (три становника). В. Гало.

ГАДАЛАЦ

- *Гадалац:* забележено у селу Пасјане (Горња Морава, Србија). Идентично је са незабележеним апелативом **гадалац у* значењу она/ *који гага.*

- *Гадалић:* забележено у Баји (Мађарска) 1725. године. В. *Гадалац.*

- *Гадара:* забележено у Невесињу (Херцеговина); у Хрватској само у Винковцима (три становника). Идентично је са именицом *гадара у* значењу *врачара.*

ГАЖЕВИЋ

Залажено у селу Сотонићи у Црмници: савремено презиме у Београду; у Хрватској само у селу Чаковцима код Вуковара (четири становника). Основа је, по свој прилици, од турског апелатива *gazi* у значењу *херој, победник,* мада постоји могућност да је овде можда у питању и микротопоним *Газ.*

ГАЗДА

- *Газда:* околина Нове Градишке, Подравске Слатине и Бјеловара у Хрватској; у Врбасу (Бачка) 1725. године. Идентично је са мађарском позајмицом *газда (gazda)* која је први пут код нас забележена 1556. године.

- *Газдашев:* само једна потврда из Пожаревца у Србији. Основа: апелатив *газдаш* који је такође мађарског порекла.

- *Газдић: у* Сремским Карловцима 1769. године; у Јабланици (Златибор), пореклом из Босанских Штрбаца почетком XIX века; у Драгоцвету (Белица, Србија); у Бајиној Башти; савремено у Фочи (Босна); у Хрватској: околина Белог Манастира, Вараждина, Нове Градишке и Валпова. В. *Газда.*

- *Газдоиић:* само код Нове Градишке и Славонске Пожеге у Хрватској. Основа: непотврђени антропоним **Газдо.*

ГАЈИ-

Сви примери од ове глаголске основе представл>ају императивне сложенице. Други сегмент оваквих конструкција односи се, углавном, на конкретне именице.

- *Газибара:* презиме забележено у Сантови (Бачка) 1720; Старом Бечеју 1<S29. године; у селу Трешњевици (Белица, Србија); породични надимак у Лужници (Србија); у селу Равнешу у Славонији у XIX веку; у Хрватској код Војнића,

Сплита и Грубишног Поља. Сложено је од глагола *газити* и именице *бара.* Презиме је иначе идентично са апелативом *газибара* који има три значења: *рода* (у Гружи), *патка* у једној загонеци и *нечиста, неуредна жена.* Будући да је овде надимак у питању, сва три значења долазе у обзир за његову етимологију. Бугарска презимена *Газибаров* и *Газибарски,* Стефан Илчев везује за житеље „на отдалчена махала конто газът бари на път по голямото село или града". Уп. презиме *Газибарић* у селу Лубници (Црна Река), Сремској Митровици 17S7. и Кукујевцима (Срем) 1749. године. Занимљиво је да сличај семантички моменат (бар што се тиче глагола) налазимо и у италијанским презименима *Calcaterra* („Газиземља"), *Allcabrina* (..Газиињe"), *Alcavechia* („Газибаба", уп. *Газибаба,* део града Скопља у Македонији). Нисам сигуран да ли ова шаљива ужичка песмица пристаје уз овај текст, али је ипак наводим: „Шири коло, широко је! / Гази бару - дугачка је! Дижи суюу - дубоко је."

- *Газиврић:* презиме у селу Црнча чији су носиоци пореклом из Врбице (Белица, Србија). Од глагола *газити* и именице *вера.* Сачувана легенда да је неки њихов предак издао Србе Турцима одговара унутрашњој семантици ове императивне сложенице и идентична је са апелативом *газивјера* у значењу *онај који гази веру.*

- *Гязивода:* братство у Цеклину у Црној Гори; у Хрватској најбројније у околини Лудбрега и Ђурђевца; под истим називом (у плуралном облику) постоје и три топонима: код Дон>е Праче, Рогатице и Косовске Митровице. Сложено је од глагола *газити* и именице *вода.* Основно питање у вези са етимологијом и семантиком овог облика састоји се у томе да ли је презиме (надимак) постало од топонима (хидронима) или обратно. Уверен сам да је патронимијски облик секундаран у односу на поменуте топониме и да **газивода* представлю, у ствари, ишчезли географски термин који би се слободно могао превести као *брод* или *газ.* Другим речима, то би било оно место где се лако и безбедно може прећи неки водени ток или водена препрека. Уп. презиме *Газиводић* у околини Дубровника са историјском потврдом из 1667. године, савремено презиме *Водогаз* у Београду и микротопоним *Газиводина главица* у Кучима у Црној Гори.

- *Газивуковић:* в. стр. 299/10.

- *Газикаловић:* савремено презиме у Београду. Од глагола *газити* и именице *кал.* Семантика исказује пејоративност, јер се метафорички изражава да носилац оваквог облика гази по блату, да чини оно што други избегавају.

- *Газимасло:* међу најстаријим Србима у Сомбору 1741. године забележен је неки Петар *Газимасло.* Сложено је од глагола *газити* и именице *масло.* Уз овај композит вреди истаћи да се апелатив *масло* у словенском свету среће и као чист антропоним, док се у нашој патронимици његови трагови налазе у облицима типа: *Маслак, Маслакоиић, Маслац, Маслош. Маслеша. Масловар* и ел. Посматран кроз призму фолклорних веровања, апелатив *масло* заузима врло високо место у егзистенцијалној свакодневици. Наглашено богатство и разметљивост није тешко разумети у причи у којој су у Котор Вароши *маслом* омекшавали земљу приликом набијања кочева. Италијански надимак *Cacaunti* („Серимасло") из 1080. године у Супетарском картулару изванредно се слаже са следећом пословицом коју је забележио Вук Караџић - „Ко има масла, и гузицу маже" и недвосмислено сугерише закључак да је и овај романски народ врло високо ценно ову неопходну животну ингредијенцу.

- *Газипита:* у једном писму Васе Поповића кнезу Милошу из 1Х21. године помин>е се у селу Рајцу неки *Газипита* без имена. Сложено је од глагола *газити* и именице *пита.* Мотив се можда крије у неком смешном догађају, или једноставно почива на фразеологизму „згази га [је] као Вла питу", који се чује у околи-

ни Смедерева у Србији. Тешко је одредити право значење овог израза који сам чуо небројано пута, али ипак мислим да је објекат *пита* овде представлен као нешто што је меко и које се лако гњечи приликом гажења.

ГАШЈА

Примери од основа Газ- односе се на турску позајмицу *газија* (gazi) у значењу *јунак, херој,* и у нашој речничкој литератури среће се тек средином XIX века.

- *Газија:* презиме забележено на острву Вису (пет становника).

- *Газиљ:* у селу Прослапу и Паљикама у Рами (Босна). Хибридно презиме, од турске основе *Гази* и нашег суфикса *-иљ.*

- *Газић:* најбројније у околини Задра, Винковаца и Копривнице у Хрватској. Од облика *Газијић<Газија.*

- *Газица:* савремено презиме у Београду; у Хрватској: код Гарешнице и Глине.

ГАШМИРОВИЋ

Врло ретко презиме, јер га срећемо само у селу Кленовику код Пожаревца у Србији. Основа: позајмљеница *казимир* у значењу *Кашмир* (<фрц. casimir, нем. Kasimir).

ГАЈ- (<Габријел, Гаврило...)

- *Гај:* нефреквентно у Хрватској, само у Белом Манастиру и у Загребу. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Гај* који представлю хипокористик хришћанског личног имена *Габријел.*

- *Гајан:* само у селу Купинечки Краљевац код Загреба. Једнако је са личним именом *Гајан* које има само савремене потврде.

- *Гајанић:* само код Новске у Хрватској (четири становника). В. *Гајан.*

- *Гајић:* врло фреквентно на целом подручју српског и хрватског језика; од личног имена *Гаја(о).*

- *Гајовски:* забележено у Славонском Броду и Славонској Пожеги. Основа: лично име *Гајо* које први пут срећемо у Вуковом Рјечнику 1852. године.

- *Гајчић:* забележено у селу Гребештаци код Шибеника 1595. године. Основа: непотврђени антропоним **Гајац (<Габријел).*

ГАЈДАШ

- *Гајдаш:* забележено у Тењи (Срем); у Бановом Пол>у у Мачви 1X29. године; породични надимак у Јарковцу (Срем); у Хрватској: околина Славонске Пожеге и Осијека. Идентично је са апелативом *гајдаш* који је у нашој језичкој литератури први пут регистрован у Вуковом Рјечнику 1818. године.

- *Гајдашић:* савремено презиме у Кукујевцима (Срем).

- *Гајдов:* савремено презиме у Београду. По свој прилици, од незабележеног надимка **Гајдов.* В. *Гајдош.*

- *Гајдош:* савремено презиме у Бољевцима крај Београда. Основа: надимак **Гајдош.* Уп. *гајдоша* - име овце или крмаче којој је њушка налик на писак на гајдама.

- *Гајдошевић:* савремено презиме у Сремској Каменици. В. *Гајдош.*

- *Гајдуловић:* порумуњено презиме у селу Мокрање у XVIII веку у Неготинској Крајини, вероватно од апелатива *гајде.*

ГАЈТАН

Албански род у Андровцу у Црнилу на Косову; у Иванкову код Винковаца у Хрватској. Идентично је са личним именом *Гајтан* које има само савремене потврде (турски *гајтан* - украсна врпца). Изгледа да је ово име врло старо, јер га

налазимо већ 1460. године у Прилепу у Македонији. Семантика овог антропонима је у вези са фолклорном синтагмом „гајтан-вађе", како је то тачно приметио Стефан Илчев, објашњавајући бугарске патрониме *Гайтанов, Гайтановски, Гаитянски.*

- *Гајтанаш:* у селу Михаиловићима код Сарајева, пореклом из Старог Влаха. Објашњење аутора садржи и порекло његовог настанка: „Гајтанаши се зову сви од Старог Влаха због широких гајтана на уским чакширама, како се тамо некад носило."

- *Гајтанић:* забележено у селу Билинице у Горњој Морави у Србији. В. *Гајтан.*

- *Гајтановац: у* селу Вина (Клисура у Румунији).

- *Гајтановић: у* селу Прен> (Херцеговина). Сачувана легенда говори да је родоначелник ове породице „дошао из Италије одакле је побегао од војске [звао се Шиорић], кад је дошао имао је око себе гајтан..."; у селу Беоци код Чачка 1877. године.

ГАК-

- *Гак:* најстарији досељеници у Поуњу (Босна), „прозвани су [зато] што им је некакав далеки предак био црн као птица гак"; савремено презиме у Сремској Митровици, Београду и Новом Саду; у Хрватској: околина Бенковца, Вировитице и Нове Градишке. Идентично је са називом птице *гак* која представлу синоним речи *гавран.* Уп. топоним *Гаково у* Бачкој и Славонији.

- *Гакић: у* селу Ковачи код Сарајева, пореклом из Гацка (одакле су дошли у XVIII веку; у Малом Бадићу у Поуњу (Босна).

- *Гаковац: у* Бачкој Паланци 1720. године.

- *Гаковић:* забележено у Ужицу 1857. године: у Босанској Крупи; савремено у Сарајеву и Београду; у Хрватској: околина Нашица и Вировитице. В. *Гак.*

- *Гакчић:* стариначка породица у Приштини. Основа: непотврђени антропоним **Гакац.*

- *Гакшић:* забележено у Котору 1493. године. Од непосведоченог антропонима **Гакша.*

ГАЛ-

- *Галанић: у* Опатовцу (Срем) 1736. године; од антропонима **Галан.*

- *Галац:* презиме забележено у Чоношъи 1-813; савремено презиме у Оцацима (оба места у Бачкој). Долази од прасловенског придева **Gah, у* значењу *црн* или од хипокористика *Гале (<Драгољуб, Драгомир* и ел.). Уп. кајкавско презиме *Галец* код Петриње и Винковаца.

- *Галенић:* нефреквентно у Хрватској, само код Дугог Села и Копривнице. Основа: лично име *Гален* које је потврђено у Дубровнику 1281. године.

- *Галенко:* само код Карловца и у Загребу (пет становника). Идентично је са непотврђеним антропонимом **Галенко.*

- *Галеновић:* регистровано у Хрватској 1550. године; 1948. године забележено само у Поречу у Хрватској (два становника). В. *Галенић.*

- *Галетин:* забележено у Петровом Селу 1720. и у Сомбору 1795. године (оба места у Бачкој). Долази од личног имена *Галета* које први пут срећемо у Врбасу (Бачка) 1715. године.

- Галетой: забележено у Земуну 1771. године; у Хрватској: околина Карловца, Слун>а, Брињa, Огулина, Славонског Брода и Вировитице.

- *Галечић:* регистровано у Прогару (Срем), као савремено и у Београду. Од непотврђеног личног имена **Галеч.*

- *Галешев: у* Мокрину (Банат) 1788. године. Основа: лично име *Галеш* које је потврђено на острву Вису 1332. године или *Галеша* (1286. године).

- *Галешић:* забележено 1332. године у Србији; у селу Елезовићи у Херцеговини; у Хрватској: околина Задра, Шибени-

ка и Син>а; у Мостару у Херцеговини. В. *Галвшев.*

- *Галиновић: у* Ковиљу (Бачка) 1780. године; од непосведоченог личног имена **Галин.*

- *Галић:* забележено у околини Шибеника 1579; на острву Вису 1668: у Сремским Карловцима и Радинцима код Сремске Митровице 1736. године; у Бачкој: у Вилову 1773, Гардиновцима 1793. Ковшьу 1776, Мошорину 1784. године. Основу овог презимена чини непотврђено лично име **Гал* које није постало од латинског *Galhis,* како то тврди Томо Маретић, већ од придева *гал* у значењу *црн.*

- *Галичић:* у Голубинцима (Срем) 1736. године; муслиманско братство у Зети (Црна Гора). Долази од непосведоченог антропонима **Галич.* Уп. топоним *Галич* који већ 1150. године помиње византијски историчар Кипам, *Галичићи,* топоним у Поповом пољу у Херцеговини.

- *Галкан:* забележено у Банатској Клисури (Румунија). Идентично са непотврђеним антропонимом **Галкан.*

- *Галкановић:* регистровано у Павлишу (Банат) крајем XIX века. В. *Галкан.*

- *Гялко:* околина Пакраца и Новске у Хрватској (осамнаест становника). Једнако је са непотврђеним личним именом **Галко.*

- *Галковић:* забележено у Хрватској у XVI веку. В. *Галко.*

- *Галковски:* само у Оприсавцима код Славонског Брода у Хрватској. В. *Галко.*

- *Галовић:* очинство забележено код Крагујевца у Србији 1476; код Осијека у Хрватској 1702. године; у Сомбору 1796. године; врло фреквентно у полису становништва у Хрватске 1948. године. Уп. топоним *Галовац* у Лици (1431. године записан као Галофци), *Галовић,* топоним у Подрињу, *Галовићи* код Ужица у Србији, *Галовина,* мочвара код Михаљеваца са историјском потврдом из 1870. године, *Галовица,* поток код Бежаније у Срему.

- *Галоњић:* забележено у Србији 1877. године. Основа: непотврђено лично име **Галоња.* Уп. придев *галоњаст* који се односи на црно-мрку боју стоке у Гружи (Србија).

- *Галотић:* у Мошорину (Бачка) 1801. године. Основа: антропоним **Галота.*

- *Галошић:* регистровано на острву Лошињу у Хрватској. Долази од непотврђеног антропонима **Галош.*

~ *Галчић: у* Шибенику 1386. године. Основа: лично име **Галац.*

ТАЛАНТ

Презиме забележено у околини Пазина (Истра). Долази од италијанског придева *Galante* у значењу *мио, љубак.* Уп. презиме *Галантић* у Београду и на острву Крку у Хрватској.

ГАЛЕБ

Нефреквентно презиме у Хрватској, само у околини Дубровника, Шибеника, Пореча и у Загребу (шест становника). Једнако је са именем птице *галеб* (Larus). Уп. савремено презиме *Галебовић* у Београду.

ГАЛИБИЋ

Забележено у Кладуши код Бихаћа 1549. године. Основа: муслиманско мушко лично име *Галиб* у значењу *победник.* Уп. породични надимак *Галиб (Галибини) у* Мокрину (Банат).

ГАЛИЈАТ

„Старјеници" у селу Пробоју у Херцеговини. Долази од апелатива *галијот (<* ит. galiotto) у значењу *морнар на галији.* Уп. презиме *Галијатовић у* Тузли (Босна).

ГАЛИЈАШ

Забележено код католичког становништва у Босни 1063; у Сремским Карловцима 1772. године; у селу Дренова Главица и Збориште у Поуњу; савремено презиме у Бањици крај Београда и у Осијеку; приликом пописа становништва Хрватске 1948. године, у околини Двора, Петриње и Нове Градишке. Идентично је са апелативом *галијаш* који представлю СИНОНИЈМ речи *галијот* В. *Галијат.*

ГАМБЕЛИЋ

Забележено у Невесињу и Мостару у Херцеговини; савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948. године само један становник у Метковићу. Очито италијанског порекла, уп. презиме *Gmnbelli, GambeUini* у Милану у Италији (од апелатива *gambfi* - нога). Уп. презиме *Гамбвловић* у селу Велимљу у Херцеговини, чији су носиоци тако названи према селишту *Гамбелу,* такође италијанског порекла.

ГАМИЋ

Патрицијска породипа у Дубровнику, са историјском потврдом из 1258. године. По свој прилици је од антропонима *Гамо* који је посведочен у распопу од 1100. до 1200. године. Етимологија непозната.

ГАН-

- *Ганешевић:* савремено презиме у селу Лаћарак (Срем). Основа: непотврђени антропоним **Ганеш (<Драган, Гаврило* и ел.).

- *Ганиловић:* савремено презиме у Београду. Као и већина презимена на суфикс *-ло,* и ово има у основи глагол, у овом случају *ганити* у значењу *гањати.*

- *Ганић:* албански род у Рожају; у Хрватској нефреквентно, само у околини Вуковара, Вировитице и Двора.

- *Гановић:* цинцарска породица пореклом из Јањине. До Другог светског рата било их је у Шаппу, Ђевђелији, Београду и у Лазаревцу. Раније су се презивали *Ганидис,* а надимак им је био *Ганс;* у Београду 1848. године; савремено презиме у Брчком у Босни; у Хрватској 1948. године само један становник у Осијеку. Порекло овог облика може се објаснити на три начина: од поменутог ниннарског облика *Ганидис,* од хипокористичког корепа *Ган- (<Драган, Драгослав. Гяоило* и ел.) и од турског женског личног имена *Ганија* у значењу *богат, имућан.* (За ову етимологију уп. босанско презиме *Ганибеговић.)*

- *Ганчевић:* забележено у околини Сплита и на острву Корчули. Основа: непотврђени хипокористик **Ганац* или од хипокористика *Ганче* (1835. године).

ГАНГ-

На подручју нашег језика ова основа среће се само у антропонимији. (Изузетак би представљао само топоним *Гангура* у Молдавији.) Етимологија је нејасна и свакако несловенска.

- *Ганговљев:* забележено у попису Срба у Банату (село Печка) 1735. године.

- *Гангулић:* дубровачка патрицијска породица која се први пут спомшье 1253. У дубровачким списима записани су као *Гангулић, Gangti/o, Gangiilli, Gangiillis.*

ГАНТАР

Савремено презиме у Београду; у Хрватској нефреквентно, само у Осијеку и Загребу. Идентично је са непотврђеним апелативом (непознате етимологије) **ганар* који свакако долази од глагола *гантати* у значењу *говорит говорења, булазнити.*

ГАЊЕВИЋ

Забележено у области Топлица у Србији. Нема паралела у Хрватској. Основу чини хипокористик *Гање* (регистрован у Прокупљу) који је настао од сложеног антропонима *Миодраг.*

ГАПИЋ

Стариначка породица у Приштини; савремено презиме у Призрену; у Хрватској само два становника у околини Гарешнице. Основа: лично име *Гапа (<Агапије)* које је познато и у Македонији и Бугарској. Грчко светачко име Агапије (вољени) везано је географски и историјски за манастир Ватопед у Грчкој и његов ареал односи се искључиво на православии свет. (Пример из Хрватске упућује на миграциони моменат.) Уп. презиме *Гапан* код Срба у селу Болфан у Славонији у XIX веку.

ГАРАБИЉЕВИЋ

Презиме забележено у Прњавору Мачванском 1829. и 1830. године; савремено презиме у Земуну; без паралела у Хрватској. Основу овога презимена чини реч *гарабил,* из војне терминологије која је код нас први пут забележена 1717. године. Долази од француске речи *carabin.* Промена етимолошког К у сугласник Г на нашем терему позната је од XVIII века, уп. *габинет* (<фрц. *cabinet), гавалер* (<фрц. *cavalier)* и ел. Начин настанка везан је свакако за неку анегдоту или догађај са овим оружјем или је његов носилац једноставно био власник карабина. Уп. презиме *Гарабиљчевић* у Реснику крај Београда о коме је сачувана легенда да је неки њихов предак имао карабин. Уп. и слично презиме *Гарабин* које је забележено у Левчу (Србија) 1825. године.

ГАРАЗЛИЋ

Презиме забележено само у селу Скробучани у Рами (Босна). Долази од турског придева *garazli у* значењу *свадљив.* Уп. презиме *Гаразуновић* на полуострву Пељешцу које представља хибридни турско-српско-хрватски облик, од турске речи *гаряза* (свађа) + *ун* + *ов* + *ић.*

ГАРАЉЕВИЋ

Забележено у Босни 1886. године; у селу Ластви у Херцеговини. Основа: непотврђени антропоним **Гараљ* који носи непродуктиван суфикс *-аљ* типа *Михаљ, Сандал,* и ел., и односи се на човека црне косе.

ГАРАЧА

У Босни 1891; савремено у Земуну; у Хрватској: околина Дарувара и Ораховице. Од антропонимијске основе *Гар- (КОЈU* се алтернира са доста распрострањении кореном *Жар-)* + суфикс -эта. (Уп. *Косача, Милача, Витача* и ел.)

ГАРАШЕВИЋ

Старинци у селу Бобови и Проштинцу (пореклом из Хомоља), оба у Ресави (Србија). Од личног имена *Гараш* које је потврђено у околини Београда 156(1. године.

ГАРГИЋ

Забележено у селу Подбрежју почетком XX века у Херцеговини; у Хрватској 1948. године само један становник у Славонском Броду. Презиме носи у себи турску реч *гаргија (<kargi)* у значењу *копље* и настало је аплологијом на исти начин као и многобројни облици типа

Илић од Илијић. Семантички је свакако у вези са фразеологизмом *ударити некоме гаргцју* у значењу *доскочити некоме, подвалити*. Уп. презиме *Гаргинац* у селу Мокри у Коритници (Србија), које је постало до надимка **Гарга*.

ГАРЈАЛОВИЋ

Забележено у Сумартину на острву Пељешац 1675. године. Од речи *гарза у* значењу *гарда,* вероватно млетачког порекла.

ГАРИБОВИЋ

У Бадовинцима (Мачва) 1829. године; у селу Враноградчу у Босанској Крајини. Основа: турски апелатив^япЬ у значењу *странац*.

ГАРИЈЕВИЋ

Исељени хумачки род у Црној Гори. Основа: непотврђени антропоним **Гарцј/е/*.

ГАРИН

Регистровано у Чуругу (Бачка) 1737. године, од хипокористика *Гара* који има само савремене потврде.

ГАРИЋ

Забележено у Земуну 1757. године; у Кучима у Црној Гори; савремено презиме у Подгорици, Београду, Крагујевцу; у Хрватској: околина Сиња, Костајнице и Сплита; у Мошорину 1782. и Бачком Градишту 1796. године. Уп. топоним *Гарић* код Бјеловара са врло старом историјском потврдом из 1163. године. Уп. и породични надимак *Гарићеви* у Буђановцима у Срему.

ГАРОВИЋ

У Куршумлијској Бањи, пореклом из Рожаја; у Топлици (Србија); у Хрватској само у селу Нерезима на острву Лошин>у (два становника). Основа: хипокористик *Гаро* који је потврђен 1525. године у западној Србији.

ГАРОТИЋ

Савремено презиме у Пироту. Од личног имена **Гаротя*.

ГАРУНОВИЋ

Савремено презиме у Новом Саду; од непотврђеног личног имена **Гарун*.

ГАРЧЕВ

Забележено у Бачком Градишту 17Х0. године. Основа: надимак **Гарча* који није потврђен у нашем ономастичком систему. Уп. презиме *Гарчевић* у Чуругу (Бачка) 1746. године; савремено презиме у Подгорици и у Новом Саду.

ГАРЧЕТИЋ

Примећено само у Хрватској, и то у околини Жупање. Долази од непотврђеног надимка **Гарчета*.

ГАРЧИНАЦ

У селу Првонек код Врања у Србији. Основа: непотврђени антропоним **Гарча*. Уп. топоним *Гарчин* у Баран>и.

ГАТ-

- *Гаталица:* презиме залажено у околини Бјеловара и Грубишног Поља у Хрватској. Једнако са апелативом *гатара* (врачара).

- *Гатило:* забележено као савремено у Фочи, Брчком, Новом Саду и у Црној Гори. В. *Гаталица.*

- *Гатановић:* савремено презиме у Гроцкој крај Београда. По свој прилици је од топонима *Гат* који се место среће у нашој топонимији.

- Гагар: савремено презиме у Београду. В. *Гаталица.*

- *Гагара:* забележено у околини Шибеника и Задра у Хрватској. В. *Гаталица.*

- *Гатарић:* савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској: околина Карловца и Ријеке. В. *Гаталица.*

- *Гатин:* породица која припада .,старијем становништву" у Црмници (Црна Гора). Основа: женско име *Гата* (<грч. Ауат/α), које има само савремене потврде. Уп. женска имена *Гатија* и *Гатеја у* Шајкашкој (Бачка) 1853. године.

- *Гатић:* регистровано у селу Клење у Мачви 1829. године; у Топлици (Србија). В. *Гатин.*

ГАЂ-

Одевни предмет *гаће* (<прасл. **gatia)* срећемо углавном у антропонимији. (Изузетак представл^ају топоним *Гаћиште у* Славонији, шума *Гаће* у селу Бићеру код Високог у Босни, сложеница *Гаћопер* у селу Мараз у Мађарској и ел.) Овај детаљ из гардеробе има много варијаната у нашем ономастичком систему и оне се могу објаснити утицајем народне књижевности, а нарочито шаљиве књижевности која обилује епизодама обично каузативно везаних за страх, који последично доводи до усраних гаћа. Други моменат, исто тако важан, крије се у Вуковој пословици „Није сваки чоек који гаће носи". Анализом ове пословице долазимо до закључка да *гаће,* исто као *капа,* персонификују човека, па отуда и многобројни надимци везани за овај предмет: лична хигијена *(Черногаћа, Непергаћић - Бјелогаћа],* сиромаштво *(Нашигаћин),* богатство *(Свиленгаћин),* страх *(Прпогаћа),* немарност *(Кривогаштин, Висигаћа, Палигаћа),* глупост *(Минигаћин,* топоним *Гаћелези* у Далмацији настали према причици како сељаци не умеју да обуку гаће, већ у њих скачу са тавана) итд.

- *Гаћа:* забележено само у Винковцима у Хрватској. (Лесковачки надимак *Гаћа* долази као хипокористик личног имена *Јоргаћ.)*

- *Гаћак:* само у околини Карловца у Хрватској.

- *Гаћан:* забележено у селу Бока у Банату 1804. године.

- *Гаћанов: у* селу Бока у Банату 1805. године.

- *Гаћановић:* савремено презиме у Панчеву (Банат).

- *Гаћар:* забележено у Дубровнику 1280; у Мошорину (Бачка) 1851. године; у Хрватској 1948. године: околина Иванеца и Копривнице.

- *ГаЬара:* регистровано у Дубровнику 1279. године.

- *Гаћарин:* Мошорин (Бачка) 1746. године.

- *Гаћарић:* забележено у Мошорину (Бачка) 1706. године; у Хрватској, околина Жупање.

- *Гаћаш:* у Ковиљу (Бачка) 1775. године; савремено презиме у Београду; породични надимак у селу Мартинац у Мађарској.

- *Гаће:* у Хрватској најбројније у околини Имотског.

- *Гаћевац:* забележено у селу Живици у Пожаревачкој Морави, пореклом са Косова.

- *Гаћетић: у* Шиду (Срем) 1772. године. Од несачуваног надимка **Гаћета.*

- *Гаћеша:* српски род у селу Грацку на Косову, пореклом из Лике (досељени 1920. године); у селу Алибегов Дубовник у Босанској Крајини, пореклом из Далмације; у Хрватској: околина Пакра-

ца, Војнића, Грачца, Новске, Двора, Вировитице и Слуња; у Жабљу (Бачка) 1875. године.

- *Гаћешин:* забележено у Перлезу (Банат) 1784. године.

- *Гаћешић: у* Хрватској само у околини Славонске Пожеге.

-*Гаћина: у* селу Жабица у Херцеговини; у Хрватској најбројније у околини Шибеника и Задра.

- *Гаћинов:* у Перлезу (Банат) 1784. године.

- *Гаћинокић:* у Невесињу и Клењу (Херцеговина).

- *Гаћић:* регистровано у селу Рјечицама и Благају (Херцеговина); савремено презиме у Сомбору (Бачка).

- *Гаћо:* само у околини Сплита и у Загребу (десет становника).

ГАФИЋ

Забележено у Горњем Вакуфу у Босни. Од ретког муслиманског личног имена *Гафур у* значењу *онај који праша.* Уп. презиме *Гафур* у селу Варвара у Рами (Босна) и један становник у Шибенику 1948. године.

ГАЦ- (< Таврило...)

- *Гацин:* забележено у Сенђурђу (Банат) 1858. године; од хипокористика *Гаца (<Гаврило)* који има само савремене паралеле.

- *Гацић:* регистровано у Мачви 1829. године; у селу Сесевци (Бања у Србији); у Хрватској 1948. године само три становника код Тэакова. В. *Гацин.*

- *Гацовић:* забележено код Зајечара у Србији као савремено.

ГАЧ- (<Таврило, Габријел...)

- *Гача: у* околини Вуковара, Карловца и Подравске Слатине у Хрватској. Једнако је са личним именом *Гача (<Габријел),* који има само савремене потврде.

- *Гачал:* у свеукупном попису становништва Хрватске регистровано само у Чаковцу (деветнаест становника). Идентично је са непосведоченим хипокористиком **Гачал (<Габријел].*

- *Гачан:* само у Копривници и у Загребу (шест становника); од антропонима **Гач-ан (<Габријел).*

- *Гачяшица:* забележено у селу Бијела у Херцеговини, пореклом из околине Мостара. В. *Гачан.*

- *Гачановић:* регистровано у Мачви 1829. године; савремено презиме у Пландишту (Банат). В. *Гачан.*

- *Гачев:* забележено само у Загребу (четири особе).

- *Гачевић:* савремено презиме у Крагујевцу, према породичној легенди пореклом из Матаруга код Пљеваља; у селу Селанац, пореклом из Негбина; у Хрватској само у Дарди и Мирковцима (два становника).

- *Гачина:* савремено презиме у Сарајеву. В. *Гача.*

- *Гачић:* забележено у Кусатку код Београда 1863. године; у Рабровцу (Јасенипа, Србија); у селу Читлук (Подриње), пореклом из западне Босне; у Крупи (Босна); у Ужицу 1845. године; „старинци" у селу Живици у Пожаревачкој Морави; у Драгијевици код Осечине; фреквентно у Хрватској: околина Костајнице, Славонског Брода, Славонске Пожеге, Двора и Белог Манастира.

- *Гачовић:* стара црногорска породица из Његуша (Црна Гора) која се први пут спомиње 1420. године. Од личног имена *Гачо* кога налазимо у списима Вука Караџића.

- *Гачулић:* забележено у Чуругу 1801. године. По свој прилици је од румунског облика **Гачул* за који нема потврде ни у нашим, ни у румунским изворима.

ГАЦ-

Антропонимијска основа *Гаџ-* може се објаснити на три начина: као ромски етник (пејоратив) који означава Нециганина; као име црног пса или овце и као хипокористик хришћанског личног имена *Гаврило (*као *Ница* од *Никола).* За прву етимологију неопходно је навести коментар Радета Ухлика: „Гаио - ознака за Нециганина. Код цигана у Србији Гаџо значи Србин. а у Хрнатској Хрват. Ова реч је продрла и у шатровачки говор, па се већином појављује у облицима Гацина и Гацован где им је основно значење исто као и код облика Гацо... Гацо нема везе са речју Геца."

- *Гаца:* презиме забележено у селима Витине и Грабовику (Херцеговина. Уп. лични надимак *Гаца у* Банатској Клисури у Румунији и *Гацета у* Гњилану. Занимљиво је да у софијском говору у Бугарској *гаце* значи *момак.*

- *Гаџинац:* презиме у селу Дон>и Шипашници (Новобрдска Крива Река). Уп. топоним *Гацин Хан* у Босни, микротопоним *Гаџин доляц у* селу Дољанима у Рами (Босна), као и топоним *Гаџаница у* Бугарској. Узгред. у Ваљевској Тамнави Роме називају *Гацоаима.* В. *Гаца.*

- *Гаџић:* савремено презиме у Београду, Краљеву, Зеници и на Златибору.

- *Гацовић: у* селу Газиводе у Србији.

- *Гацурић:* саиремено презиме у селу Ноћај у Мачви. Етимологија нејасна.

ГАШ- (< Таврило, Габријел)

Забележено у Црној Гори 1889. године: у селу Калуђерову (Банат); у ишчезлом насељу Слаковци (Срем) 1736. године. Основа: лично име *Гаша* које је код нас први пут забележено у XVIII веку.

- *Гашић: у* области Пива, пореклом из Дробњака; у Чваљини (Херцеговина); у Хрватској најбројније у околини Винковаца.

- *Гашовић:* савремено презиме у Ваљеву. Уп. топоним *Гашинци* код Ђакова у Хрватској.

ГВЕРА

- *Гвера:* староседеоци у Боки Которској (Црна Гора). Од италијанског апелатива и презимена *Gnerra,* које је можда постало од императивне сложенице *Vincigitcira.*

- *Гверић:* српски род у Помазетину на Косову који је 1921. године дошао из Босне; у Хрватској: околина Дрниша, Вировитице и Син>а.

- *Гверовић:* савремено презиме у Тивту, Котору и у Београду.

ГВОЗД-

Профилактичка основа *Гвозд-* припада ономастичкој универзалији, јер је налазимо у многим индоевропским и неиндоевропским језицима. Уп. турско лично име *Тимур у* значењу *гвожђе* (наша презимена *Булат* и *Челиковић* такође су заштитна имена), немачки патроними: *Eisenhardt* (потврђен већ у VII веку),£кс·«-ıпаηη, *Eisenreicli;* француски: *Fciraille, Fcrrasxon;* румунска: *Fierea, Fierexai.*

- *Гвоздан:* презиме забележено у Бјеловару и у Загребу (само осам становника 1948. године). Идентично је са личним именом *Гвоздан* које први пут срећемо у XVI веку.

- *Гвозданић:* Хрватска: у Великој Горици, код Белог Манастира и Подрапске Слатине. В. *Гвоздан.*

- *Гвозданов:* забележено у Ковиљу (Бачка) 1826. године. Уп. топоним *Гвозданска* код Вировитице и *Гвозданско* код Двора у Хрватској.

- *Гвоздановић:* забележено у Славонској војној граници 1638. године; у Сремским Карловцима 1702. *(Qttosdanoviz)* и Бановцима у Срему 1736. године. Уп. топоним *Гвоздановац* код Босанске Крупе, *Гвоздановић* код Уба у Србији.

- *Гвоздем:* забележено у Копривници, код Огулина и Костајнице у Хрватској. Идентично је са личним именом Гвозден које је потврђено 1455. године.

- *Гвозденац:* забележено у Војки (Срем) 1736. године *(Qitosdenaz).*

- *Гвозденица:* залажено само у Дубровнику и околини.

- *Гвозденов:* забележено у Деспотову 1725, Футогу 1733, Каћу 1743, Сомбору 17%. (сва места у Бачкој); у Иригу и Белом Брду у Срему 1730. године; у Загајици (Банат) и у Загребу један становник 1948. године. В. *Гвоздем.*

- *Гвозденовић: у* Богојеву 1725. и Сентивану (данас Деспотову) 1743. године (Бачка); у Крчедину 1702, Путинцима. Свињаревцима, Маркушици и Осијеку (сва места у Срему) 1736. године.

- *Гвозденчевић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској, околина Крижеваца и Бјеловара. Основа: лично име или презиме *Гвозденац.*

- *Гвоздић:* забележено у Пожаревцу у Србији. Уп. топоним *Гвоздићи* код Оточца у Хрватској. Основу овога презимена чини непотврђено лично име **1~Ъозд* или *Гвоздо* које има само савремене потврде.

ГВОЈИЋ

Савремено презиме у Београду и Новом Саду; у Хрватској најбројније у околини Вргинмоста и Петригье. Основа: лично име *Гвоја* које представља хипокористик антропонима *Гвоздей* (потврђен у Банату 1666. године).

ГЕАК

Забележено у Босни 1886. године; у селу Влахиња код Високог у Босни. Идентично је са апелативом *геак* у значењу *прост човею, земљорадник.* Етимологија непозната. Уп. презиме *Геаковић у* Вогошћи код Сарајева.

ГЕГИЋ

Забележено у Великој Писаници у Славонији 1781. године; у Кусатку (Јасеница, Србија); у Шиду (Срем) почетком XX века; у селу Житиње (Горња Морава); у племену Пипера као огранак Лумовића. Долази од хипокористика *Гега (<Георгије)* који је потврђен у Призрену у XVI веку. Уп. савремено презиме *Геговић у* Подгорипи и у Београду.

ТЕі-

Вишезначност ове основе унеколико отежава приступ њеној етимологији. Пример из околине Даља и надимак из Београда упућују на турски апелатив *гез у* значењу *зидар, печалбар,* хрватски патроним - на романску основу, а топоним *Гезинци* код Подравске Мославине - на распрострањени мађарски антропоним *Геза.* Постоји још једна могућност чак и за словенску етимологију. Недавно је у новинама записан женски хипокористички облик *Геза* од пуног имена *Загорка.* Коначно, постоји и глагол *гезати* (незабележен у нашим речницима) који се чује у Горњој Ресави а означава *храмати, ћопати.* Етимологија овог глагола је непозната, мада би по основи, по свом фонетском склопу можда могла да нас упути на ономатопеју.

- *Гезија (Gezid):* забележено у селу Церић у Далеком властелинству (Срем) 1736. године. Уп. лични надимак *Гез у* Београду.

- *Гезовић:* савремено презиме у Бијелом Пољу. Основа: непотврђени антропоним **Гезо.*

- *Гежић:* околина Јастребарског и Карловца у Хрватској. Уп. ипак савремено италијанско презиме *Gliesini у* Милану.

ГЕЛИЋ

Забележено 1743. године код католика у Ливну, Фојници и Крешеву (Босна); изумрли род у Уздолу у Рами (Босна); савремено презиме у Неготину (Србија); у Хрватској нефреквентно: околина Сплита, Жупање, Клиса, Винковаца и у Загребу (свега десет становника 1948. године). Од хипокористика *Геля* који је настао од грчких антропонима *Ангел* или *Георгије,* а у српским текстовима јавља се већ у XIII веку. Уп. мушки линии надимак *Геља у* Београду и Железнику.

ГЕМАЉЕВИЋ

Савремено презиме у селу Вати код Сјенице, Жаркову код Београда и у Горњем Милановцу. Ово, мало чудно презиме може се објаснити само преко хипокористика *Гема,* који својим склопом личи на сленг, јер је постао од сложеног словенског антропонима *Драгомир.* (Оваква потврда забележена је недавно у Аранђеловцу и, судећи по његовом ареалу, тешко се може доказати да је облик *Гема* постао од латинског имена *Geminiamtx,* како то тврди Мате Шимундић.) У ствари, основу овог презимена чини непотврђени облик **Гемаљ,* настао аналогно према моделу *Сандал,, Михал<* и ел.

ГЕМИЋ

Савремено презиме у Тузли; у Хрватској само у Сплиту (пет становника). Основу чини турска реч gemia у значењу *лађа.* Уп. савремено презиме *Гемовић* у селу Причиновићима у Мачви и у Београду. које је постало од непотврђеног антропонима **Гемо.*

ГЕМИШЕВИЋ

Савремено презиме у Прахову (Србија). Основа: румунски топоним *Gliemcy.*

ГЕНТИЋ

Забележено у селу Солотуши у Подрињу (Србија), пореклом из Старог Влаха; савремено презиме у Ваљеву. Етимологија је у вези са хипокористиком *Гена* који је са уметнутим сугласником Т дао данашњи облик: *Генадије<Гена<Ген-т-а,* по моделу *Бранислав<Бане<Бан-т-а.*

ГЕНЧИЋ

У једној представци управи града Зајечара из 1877. године налазимо и трговца избеглицу из Зајечара; забележено у Новом Ацбеговцу у Шумадији 1877. године; савремено презиме у Вршцу (Банат) и Великом Извору у источној Србији. Порекло овог презимена може се двојако објаснити: од хипокористика *Генча (<Генадије)* и од турског придева *Geni;* у значењу *млад.* Наводим овде мишљење професора Миливоја Панловића, који тврди да се у овом презимену крије латински антропоним *Gentins,* који је дао облик *Гечић* и *Генчић; у* првом је латинско *-cn* деназализовано, а у другом се сачувало.

ГЕПИНАЦ

Забележено у Свиници (Румунија). Основа би могла бити од облика **Гепа* који је сличај шатровачком термину *гепавица* и *гепавац* у значењу *човек који нема је дну руку или неке прете на руци.* Уп. лични надимак *Гепавица* у Београду. Узгред, глагол *гепити у* значењу *украсти* (као и код нас) постоји и у бугарском аргоу.

ГЕРАТОВИЋ

Записано у околини Шапца 1804. године; савремено презиме у Београду и Новом Саду. Основа: непотврђени антропоним **Герат* који је пореклом од хришћанског грчког личног имена *Герасим.* Уп. усамл>ено презиме *Гератић у* Загребу које је 1948. године носио само један становник. Уп. и микротопоним (ораница) *Гератуша у* Засавици (Мачва).

ГЕРГИЋ

Презиме забележено у селу Витежево код Пожаревца. Долази од личног имена *Гврга* које је постало од хришћанског имена *Георгије* и чује се и данас у околини Кучева у Србији

ГЕРШЋ

Записано у селима Вичи и Кривачи у Горњем Драгачеву; у селу Бискушићи у Босанској Крајини. Основа: турски придев *fflrz* у значењу *млад.* Уп. топоним *Герзово* код Вакуфа у Босни. О овоме насељу сачувана је и легенда: „Пре се звало Прхово. Туда је војевао Ђерђелез Алија, па је ту и погинуо, где му и данас турбе. И, по јунаку Ђерђелезу, прозове се Ђерзово или Герзово."

ГЕРШИЋ

Забележено у селу Стојчиновцу у Славонији 1702; у Бачкој Паланци 1785; у Белој Пркви (Банат) 1842. године; породични надимак у селу Калазу v Мађарској; у Хрватској код Копрмпмипс. Чаковца, Вировитице и Славонскш 1>рода. Основу презимена чини јеврејски антропоним *Герш* који води порекло од јеврејског пуног облика *Гедеон* („онај који сече" - име једног од библијских судија). Исти корен сачуван је у јеврејском патроними *Гершман* и *Гершкович у* Русији. Уп. презиме *Гершовић у* Пули (три становника) *иГершинић у* Опатији (само два носиоца).

ГЕТИЋ

Забележено у селу Добро код Ћуприје у Србији 1877. године. По свој прилици је бугарског порекла, јер је у Кушиљеву залажена породица *Гетовац,* за коју је записано да је пореклом из околине Зајечара, да име носи по баби *Гети* и „зову их Бугарима". Лично име *Гета* није до сада залажено у нашем ономастичком фонду, али има га у бугарском и Јордан Займов га изводи од хришћанског антропонима *Герман.*

ГЕЦАН

- *Гецан:* савремено презиме у Вальву. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Гецан (<Гедеон, Герасим* и ел.).
- *Гецић:* савремено презиме у Зрењанину; у Хрватској нефреквентно, само код Славонског Брода.

ГЕЧИЋ

У Грохота.ма на острву Шолти; 1948. године у Хрватској највише код Копривнице и Винковаца. Од хипокористика **Гечо* који води порекло од хришћанских имена *Гедеон* или *Герасим.* Уп. презиме *Гечевић у* Ливну (Босна).

ГЕЦИН

Забележено у Баваништу (Банат). Основу чини турска реч *геца* која има више значења: *лудак, бена: кепец, патуљак, закржљао човек или животиња.* Уп. надимак *Геца у* Семартону у Румунији са објашњењем аутора да је надимак на-

стао „због ниског раста" носиоца. Иначе, ова турска реч *(gece)* служи и као погрдан надимак за сељаке који им упућују грађани из вароши. Уп. и македонски надимак *Гецо.*

ГЕШИЋ

У Грохотама на острву Шолти: у селима Беглуци и Среци у Унцу (Босна). Од мушког или женског имена *Геша (<Гедеон)* које је у оваквом облику потврђено 1455. године. Уп. гтрезиме *Гешовић* у Прокупљу (Србија).

ГИБ-

Основа *Гиб-* позната је и у антропонимији и у топонимији. На топонимијском плану није је тешко објаснити, поготову хидрониме типа *Гибавица* - од глагола *гибати - таласати, кретати се,* али ово је ипак теже схватити као антропонимијску базу. Најсигурнију етимологију има једино презиме *Гибаница* које можемо семантички сврстати у „кулинарска" типа *Кашић, Попара, Цицвара, Тарана,* али остали облици су ипак под знаком питања. Стефан Илчев сматра да је бугарско женско име *Гиба* настало од *Гълъбина* („далечно видоизменение"), па тако објашњава и бугарско презиме *Гибински.* Ово мишљење без резерве и коментара прихвата и Јордан Јоргу за румунско презиме *Ghiba.* Међутим, мишљења сам да оваква етимологија не стоји, и пошто немам другог решења, овде само наводим наше облике од ове основе.

- *Гиба:* презиме забележено у околини Ђурђевца и Вировитице у Хрватској.

- *Гибаница:* у селу Јасенаш код Грубишног Поља у Хрватској и 1948. године у околини Вировитице.

- *Гибац:* забележено у селу Наталинцима у Шумадији; у Хрватској код Ђурђевца и Делница (седам становника 1948. године).

- *Гибић (Gibity):* забележено у Сантови (Бачка) 1725. године; у Хрватској 194cS. године само један становник у Карловцу·

ГИГИЋ

У селу Пећанима код Београда, насељени у XVIII веку из Лике; у Тополи (Јасеница), пореклом из Сјенице (1923. године било је четврто колено од досељавања). Основа: антропоним *Гига (<Григорије)* потврђен 1257. године. Уп. презиме *Гиговић* у Босни 1886; у Боки Которској у XVIII веку. Уп. и породични надимак *Гигин* (и А/га/г) у селу Ђурђеву у Бачкој.

ГИДАКОВИЋ

Забележено 1883. године у Лици; савремено презиме у Београду; у Хрватској само у околини Костајнице. Основу овог презимена чини непотврђени хипокористик *Гидак,* настао по истом систему као *Радак, Милак* и ел., од пуног облика *Гедеон, Драгутин* итд.

ГИЧД- (<*Гиздослав)

- *Гиздавић:* презиме забележено 1484. године у Србији; у селу Левићима код Ужица. Основа: женско лично име *Гиздава* које је први пут забележено у једном поменику манастира Шудиковине у XVII веку, иначе идентично са придевом у значењу *украшена, накићена.* Мушко име *Гиздослав* не налазимо у нашем антропонимијском фонду, али је залажено у доњолужичком језику *(Gyzdosfaw).* Уп. бугарска презимена *Гиздавски, Гиздаков, Гиздев,* као и румунске облике: *Gltizdeveami, Ghizdävescu.* Уп. микротопоним *Гиздавац* код Шибеника са историјском потврдом из 1386. године, такође и неубицирани топоним *Ги-*

здавце у области Браничева (Србија) 1467. године.

- *Гиздавкин:* презиме забележено у Големом Селу у Пољаници где се сматрају „старовремцима". Води порекло од непотврђеног личног имена **Гиздавка*.

- *Гиздавчић:* у селу Долац (Хрватска) са историјском потврдом из 1574. године (Joannes Gyzdawchich in villa Ddacz), од облика *Гиздавац*.

- *Гиздић:* забележено у Босни 1913; у Хрватској: околина Сплита и у Загребу. Основа: женско име **Гизда* или мушко **Гиздо*.

- *Гиздулић:* у банатском селу Бочару и у Ријеци 1948. године; од непотврђеног личног имена **Гиздул* које је свакако румунског порекла.

ГИКИЋ

Забележено у Србији 1882, у Београду и у Сремским Карловцима. По свој прилици је од румунског хипокористика *Ghica (dheorgie]*.

ГИЛ- (<Драгиша, Гидеон...)

- *Гилић:* регистровано у Сумартину 1697. године; савремено у Врању, Топлици, племену Братоножића у Црној Гори, Пећи, Београду. Од хипокористика *Гиле (<Драгиша)* који срећемо већ у XV веку.

- *Гиловић:* у селу Дупцу (Горње Драгачево, Србија). Од личног имена *Гило* које има само савремене потврде. Уп. хидроним *Гиловачки поток* у селу Смрдљиковцу код Љига у Србији.

- *Гиља:* презиме у селу Јаре у Херцеговини. Нема паралела у другим крајевима српског и хрватског језичког подручја. *Гиља* би по свој прилици требало да буде хипокористик од имена *Драгиша, Георгије* и ел. Међутим, ороним *Гиља* код Јагодине и планина *Гиљева* у Старом Влаху одакле извире река Увац, као да упућују на супстратни траг. За овај први ороним забележена је и легенда која је везана за два брата, *Ђорђа* и *Гиљу,* али она је очито преосмишљена у духу народне етимологије. Постоји још једно мишљење о пореклу основа *Гиљан-* (в. ниже). Расправљајући о старим хрватским личним именима, М. Шимундић наводи и лично име *Гиљан* (>през. *Гиљановић)* и *Гиље, Гиљо (>Гиљевић)* које везује за дијалекатски глагол *гиљати* у значењу *нападати, бити смео,* са ареалом у Лици и јужној Далмацији. Овоме би се можда могло придодати руско име или надимак *Гилянко* из 1663. године које се не може етимолошки извести на основу руског језичког материјала.

- *Гиљан:* презиме које је у Хрватској најбројније у околини Дрниша; савремено у Београду. За етимологију види *Гиља*.

- *Гиљановић:* у Хрватској: околина Сплита; савремено у Београду. В. *Гиљан*.

- *Гиљача:* презиме забележено у Грбљу у Боки Которској; савремено у Београду.

- *Гиљен:* презиме ускочке породице у Црној Гори. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Гиљен*.

ГИРИН

Презиме залажено у околини Шибеника у Хрватској. Долази од антропонима *Гира* који представљу хипокористик цинцарског личног имена *Аргир*. Уп. презиме *Гирић* у Београду и Нишу. Уп. савремено презиме *Гирић* у Београду и Кикинди.

ГИТАРИЋ

Презиме без паралела у нашем антропонимијском систему, а забележено је у селима Селевцу и Добрави у Јасеници. Према истраживању Боривоја Дробњаковића, *Гитарићи* су пореклом из села Врана у Црној Гори, одакле су пре Првог устанка прешли у село Мочетово код Призрела и одатле у Јасеницу. Забележени су још у Београду, Ћуприји и Лазаревцу у Србији. Очито је да се у корену овог презимена налази реч *гита-*

ра. Мя колико то чудно звучало, ова реч није много стара у нашем лексичком фонду, јер је први пут у облику *гитар* срећемо 1<S27. године. Далеко је старија позајмица *китара* која нам је дошла свакако преко Италијана (<грч. *κιθαρα),* и може се пратити од XV века. Изгледа да смо и *гитару* примили посредством италијанског језика, али њен најстарији помен не сеже до у XVIII век да бисмо је могли повезати са породицом *Гитарића* која се пре 1804. године иселила из Црне Горе. Будући да је ова породица, како је у њиховом предању сачувано, дошла из Црне Горе, онда није тешко претпоставити да је реч *гитара* у овом делу Црне Горе већ довољно била у употреби да би могла да послужи као надимак који се касније трансформисао у презиме. Следећи само ово предање (јер других података нема), реч *гитара* као музички инструмент била је позната вероватно у Котору или Херцег Новом већ крајем или средином XVII века. На семантичком плану ово презиме није усамљено, јер спада у невелику трупу презимена типа *Гуслић, Зурлић, Тамбурић, Талам-бас, Цимбаљевић* (в. ниже), која би се сва могла подвести под једну идеју да су њихови носиопи били у некаквој вези са овим инструментима.

ГИЦИЋ

Забележено у селу Бобови (Ресава), пореклом из Шетоња код Пожаревца; савремеио у селу Брађевцу и Лозовику у Србији. Основа: хипокористик *Гица (<Глигорије, Драгиша* и ел.).

ГИЧЕВИЋ

У Сирогојну на Златибору; савремено у Београду: у Хрватској 1948. године само четири становника код Оточца. Основа: хипокористик *Гича (<Григорије)* који је потврђен 1793. године у Сремској Митровици. Уп. презиме *Гичић* у Београду и Лесковцу и у Загребу (два становника 1948. године).

ГИШИЋ

Презиме забележено у селу Мокрању (неточна Србија) и у Београду; од хипокористика *Гиша (<Драгиша, Ангелина* и ел.)

ГЛАВА (Kopf, caput)

Апелатив глава је живо присутан и у антропонимији и у топонимији. У првој није сачуван антропоним *Глава,* већ само бројне његове варијанте, а у другој ıеографски термин *глава* или *главица* добро је познат у свим словенским језицима. Трансформација анатомских детаља у географске објекте позната је и ван граница словенских језика и као појава неоспорно припада језичкој универзалији.

- *Глава:* презиме забележено у околини Славонског Брода и Нове Градишке у Хрватској 1948. године. Идентично је са апелативом *глава* која метафорички представлю човека.

- *Главадановић:* нефреквентно у Хрватској, само у околини Шибеника (пет становника) и један у Загребу; савремено презиме у Сарајеву. Основа: непотврђено лично име **Главадан (<Глав-ад,* као *Милад, Мирад* у XIV веку) *ан + ов + ић.*

- *Главак:* залажено у околини Бјеловара, Прелога, Копривнице и Лудбрега у Хрватској. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Главак.*

- Главам: околина Задра, Сиња и Метковића у Хрватској. Једнако је са непосведоченим личним именом **Главан.*

- *Главанић:* регистровано код Ђакова, Жупање и Вуковара у Хрватској; од личног имена **Главам.*

- *Главановић:* околина Петриње и Копривнице у Хрватској. В. *Главам.*

- *Главарданов:* презиме забележено у Турији (Бачка) од 1720. до 1743. године

на три начина: *Glavardan, Glavanlany, Glavardanau.* Врло необично презиме због сугласника Р коме овде није етимолошки место. Настало је вероватно наслањањем на пејоратив *главурда.*

- *Главати:* презиме које граматички представлю чист придев типа *Мали, Бели* и ел. које се јавља не баш особито често у нашој антропонимији. Забележено је у околини Нашица у Хрватској 1948. године и једнако је са антропонимом *Глават* који је запажен у Србији 1818. године. Најстарији податак о овом надимку налазимо 1551. године када је у Котору евидентиран неки Тривун *Главати* као трговац житом.

- *Главатић:* забележено у Котору 1417. године *(Nicola de Glavatis);* у Хрватској 1948. године само један становник у Подлабину.

-*Главатов:* овакво презиме носиоје неки Џиве из Котора 1326. године; од придева и антропонима *Глават.*

- *Главатовић:* презиме забележено у племену Куча у Црној Гори.

- *Глават.* презиме регистровано у околини Доње Стубице, Златара и Дарувара у Хрватској. Идентично је са непотврђеним личним именом **Главач.*

- *Главачић:* у облику *GlaiiaMch* потврђено у Шибенику 1584. године; у полису становника Хрватске 1948. године забележено је у Дубровнику. Од непотврђеног личног имена *Главач.*

- *Главачки:* презиме забележено у месту Врањеву у Банату 1849. године. В. *Главач.*

- *Главачовић:* залажено у месту Стризивојна *(GlavachovicH)* у Славонији 1702. године. В. *Главач.*

- *Главаш:* врло фреквентно презиме у Хрватској. Једнако је са личним именом *Главаш* које је први пут примећено 1560. године у селу Пударци у Србији. Уп. топоним *Главаши* код Оточца у Хрватској и код Љубиња у Херцеговини.

- *Главашевић:* забележено у Палежу (данас Обреновац) 1825. године; у Хрватској: околина Вуковара и Ђакова. Основа: лично име *Главаш.*

- *Главашић:* презиме регистровано код Валпова и Вуковара у Хрватској 1948. године. В. *Главаш.*

- *Главашки: у* Бечеју 1786, Врбасу 1821. и Жабљу 1879. године (сва места у Бачкој). В. *Главаш.*

- *Главина:* фреквентно у Хрватској, и то у околини Сплита, Макарске, Прелога, Чаковца, Белог Манастира и Крижеваца. Идентично је са личним именом *Главина* које је потврђено у Трогиру 1275. године.

- *Главинац:* у селу Мездраји код Врања у Србији; у Хрватској, у Великој Писаници код Бјеловара и код Вировитице. Уп. кајкавско презиме *Главинец* код Врбовца у Хрватској. Од личног имена *Главина.*

- *Главинин:* презиме забележено у Истри 1566. године *(Glauinin);* од личног имена *Главина.*

- *Главинић:* забележено 1476. године у Шибенику; 1833. године неки Ђура *Главинић,* болтација из Београда примио је српско држављанство; у Мостару 1803. године; у Хрватској: околина Сиња, Костајнице, Дубровника, Пуле, Ђурђевца, Метковића и Карловца. Од личног имена *Главина.* Уп. топоним *Главинци* у Белици (Србија).

- *Главиновић:* код Син>а, Дубровника и Сплита. В. *Главина.*

- *Главиња:* евидентирано само код Дубровника (1948. године осам становника).

- *Главић:* у Дубровнику 1374. и Шибенику у XV веку; у XV веку у Бољуну (Истра); у Пољици (Херцеговина) у XIV веку; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године највише је било у околини Дубровника, Велике Гориле, Бенковла, Самобора и Бузета. Основа: непотврђено лично име **Глава.*

- *Главица:* забележено код Ивањла, Вараждина, Осијека, Копривниле и Подравске Слатине у Хрватској. Граматички је деминутив од речи *глава,* а као антропоним није потврђено у нашим језичким споменицима.

- *Главичар:* презиме забележено у околини Златара, Славонског Брода и у Загребу. Вероватно представља неко до сада незабележено занимање и непознато је у нашим речницима.

- *Главичић:* огранак братства Јововића у Глухом Долу у Црној Гори; у Хрватској: околина Сења, Кутине, Нове Градишке, Лабина и Чазме. Од непотврђеног личног имена *Главица.*

- *Главички:* савремено презиме у Београду; од непотврђеног личног имена *Главица.*

- *Главник:* само у околини Копривнице, Чаковца и Ђурђевца у Хрватској. Необично презиме са врло ретким суфиксом *-ник.* Уп. презиме *Вучник* у Славонском Броду и Загребу.

- *Главниковић:* приликом пописа Срба граничара у мету Шкрил код Жумберка записано је овакво презиме 1551. године; од непотврђеног личног имена **Главник.*

- *Главнић:* презиме забележено у Великој Плани у Србији 1863. године. Од непотврђеног антропонима **Главно* или **Глявна (<Глав-н-о, <Глав-н-а).*

- *Главовић:* презиме неког потурчењака Сулејмана у околини Дубровника 1663. године; савремено у Мостару; у Хрватској 1948. године: на острву Корчули, околини Дубровника и код Винковаца. Основа: непотврђено лично име **Главо.*

- *Главоња:* презиме забележено у Босни и у Србији; у Хрватској 1948. године само у селу Запрешићу код Загреба (један становник).

- *Главоњић:* у Загребу 1948. године један становник; од надимка *Главоња.*

- *Главоњски:* савремено презиме у Земуну. Уп. *Главоњско брдо* у селу Вичи у Горњем Драгачеву.

- *Главосеч.* презиме залажено само у селима Колединцу и Кузминецу код Лудбрега у Хрватској. Сложено је од именице *глава* и поствербала *-сек* и једнако је са постојећим апелативом *главосек* у значењу *џелат.*

- *Главота:* у околини Имотског, Вуковара и Осијека у Хрватској. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Главота.*

- *Главоч:* презиме регистровано у Црмници у Црној Гори; нефреквентно у Хрватској, само у околини Загреба, Златара и Карловца (осам особа). Идентично са непотврђеним антропонимом *-Главеч.*

- *Главочаи:* евидентирано само у Загребу (два становника) 1948. године. Идентично је са непотврђеним личним именом **Главочан.*

- *Главочевић:* само у селу Гундинпи код Жупање у Хрватској (два становника). Од непотврђеног антропонима **Главоч.*

- *Главочић:* презиме забележено једино на острву Корчули. В. *Главочевић.*

- *Главурданов:* презиме забележено у Турији (Бачка) 1896. године. Од непотврђеног надимка *Главурдан.*

- *Главурдић:* околина Син>а, Вуковара и Ђакова у Хрватској. Основа: апелатив *главурда* који представлю аугментатив речи *глава.*

- *Главурдовић:* поарбанашени српски род у селу Мажић на Косову. В. *Главурдић.*

- *Главуртић:* презиме које је регистровано само у околини Сплита. Представлю, вероватно, варијанту презимена *Главурдовић.*

- *Главчевић:* приликом пописа становништва Хрватске 1948. године овакво презиме забележено је само у Осијеку (један становник). Води порекло од непотврђеног антропонима **Главац.*

- *Главшинац:* регистровано у селу Горња Каменица у Заглавку (Србија). Од непотврђеног личног имена *Главша.*

ГЛАД- (<**Гладимир*)

Основу *Глад-* срећемо у антропонимији и топонимији. У првој је она присутна преко неутврђеног личног имена **Гладимир,* а у другој представља метафору за посну земљу, неродан крај или предео без шуме. Хомонимијска основа *глад-* (Hunger, Farnes) и глаголске основе *глад-*

(streicheln, *imilceo)* упутила је многе слависте и ономастичаре на први корен, тако да Петар Шимуновић, на пример, презиме *Глад* сврстава у трупу „сталешка подвојеност" и ставља га напоредо са презименом Сиротић. Исто то чини Шултајс за лужички ономастикой и многи други, не раздвајајући ова два хомонимска корена.

- *Глад:* најстарији податак о оваквом презимену налазимо у Ријеци када је 1536. године записан Luča cle Funcha delto *Glad* Zeladia. Приликом полиса становника Хрватске 1948. године највише је било у околини Делница, Копривнице. Осијека и Прелога. Води порекло од непотврђеног личног имена **Глад* које представља скраћену форму сложеног антропонима **Гладимир.*

- *Гладибрадић:* презиме у Крушедолском Прњавору (Срем), записано 1753. године. Замена модела глагол>именица у друкчију композицију са везивним самогласником О дешава се често и код најстаријих словенских антропонима, па и код презимена. Најбољи пример за овакву тврдгьу је постојање презимена *Гладобрадић у* околини Задра. Семантичко решење ове императивне сложенице пружа нам кајкавски израз „гладибрада би била" у значењу *било би превећ добро,* које нам недвосмислено указује и на постојање оваквог апелатива, и на унутрашњи смисао глађења браде као последние задовољства после неког успешно окончаног посла или пријатног догађаја. Ево још једног текста из 1816. године који се односи на израз *гладити браду.* „По доказанију свакојаких Турци у репату звезду гледе и *браду гладе* [подвукао В. М.] да he у Беч отићи."

- *Гладиглава:* у једном латинском тексту из Шибеника из 1386. године изричито се наглашава да је овде у питању надимак: Radeslaus, prenomine *Gladiglava.* Састављено је од глагола *гладити* и именице *глава.* Семантика би могла бити у вези са претходним примером.

- *Гладигривац:* забележено у Шибенику 1272. године *(Gladigriuec).* Поред основног значења *грива,* пејоративно означава и косу човека, па је зато овај пример сличай следећем.

- *Гладикика:* приликом полиса становништва Баната 1735. године забележен је неки Мишко („сирома") *Гладикика.* Од глагола *гладити* и именице *кика.* Семантика овог надимка одговара примерима *Гладибрада* и *Гладикосић с* том разликом што се *кика* овде може схватити и као замена за перчин. Уп. Вукову пословицу „пуши му се кика" у значењу кад је ко у великом послу или бризи.

- *Гладикосић:* презиме забележено у селу Ковиљу (Бачка) 17'М. године. Од глагола *гладити* и именице *коса.* За семантику в. *Гладибрадић.*

- *Гладикур:* два брата или стричевићи, Никола и Риста *Гладикур* са седиштем у Новом Саду, 1736. године уписани су у грунтовни регистар као поседнини винограда у Петроварадину. Сложено од глагола *гладити* и именице *кур.* Опсцени призвук упућује на женскароше или на неки други семантички моменат. Уп. антропоним *Куроња* у Лајковцу (Србија), презиме *Куроњић* у Заглавку (Србија). као и *Куродер* - један успон на планини Космају.

- *Гладило:* презиме у селу Добрици у Банату. Уп. *Гладило* - лични надимак у Смедеревској Паланци.

- *Гладилички:* патроним забележен у месту Опову у Банату 1733. године. Порекло би се могло двојако објаснити: од неког ишчезлог микротопонима који је гласно *Гладилица* или од истог таквог надимка.

- *Гладилин:* презиме забележено у Пећи као савремено. Основа: непотврђени надимак **Гладила.*

- *Гладилчић:* презиме у облику *Gladi^icg* потврђено у Шибенику 1386. године; од непосведоченог личног имена *Гладилко.*

- *Гладимеровић:* записано у матици крштених града Шибеника у XVII веку *(Gladimeroucli);* од непотврђеног личног имена *Гладимер.* За разлику од Мата Шимундића који антропонимијски сег-

мент *-мер* сматра германског порекла. мислим да је једноставно овде у питању графички манир. јер су сви примери на *-мер* записали латиницом, свакако по угледу на германске антропониме, тим пре што следећи пример има словенски завршетак *-мир.*

- *Гладимировић:* презиме регистровано у матици крштених Шибеника 1585. године у којој је записан и *Gladimirouich* Stefanus. Од личног имена *Гладимир.* Уп. назив речице *Гладимировица,* која се улива у Илову и за коју Ернст Дикенман погрешно претпоставља да можда води порекло од облика *Владимироница.*

- *Гладина:* презиме залажено у околини Сиња и Сплита у Далмацији.

- *Гладић:* најстарији податак записан је у месту Кладуши код Бихаћа у Босни 1550. године; у Моноштру (Бачка) 1772, у Куманима (Банат) 1892, у Елемиру (пореклом из Галада у Румунији) 1746. године. Основу овога презимена чили непотврђено лично име *Глад (<Гладимир).*

- *Гладишковић:* године 1948. само у селу Кујник код Славонског Брода (два становника); од непотврђеног имена или надимка **Гладишко.*

-*Гладки:* презиме евидентирано у Загребу 1948. (само две особе). Очигледан надимак који нема паралела у нашем ономастичком систему. СудеГш по руском дијалекатском *гладкий у* значењу *дебео, угојен,* није искључено да би се ово значење могло применити и на овај загребачки патроним.

- *Гладнакапа:* надимак који је 1717. године носио у Београду неки Петар. Будући да *капа* метонимијски представлю и човека, јасно је да овај облик истиче сиромаштво носиоца.

- *Гладничић:* презиме забележено у селу Печенег у Гружи (Србија). Основа: надимак или апелатив *гладница.*

- *Гладноигра:* приликом пописа Срба у Сегедину 1720. годиле записан је, међу осталима, и Stojssa *Gladnoigra.* Тешко је рећи какав се мотив крије у овом облику. Можда је у вези са уроком који је проузроковао млоге култле радње, а једна од њих је да пастир иде наг испред свога стада? Међутим, он то не ради играјући, па зато ово треба схватити као претпоставку.

- *Гладноигрић:* забележено у Бечкереку (данас Зрешшилу) 1690. године. В. *Гладнаигра.*

- *Гладнокапић:* патроним евидентиран у Иригу у Срему 1736. В. *Гладнакапа.*

- *Гладобрчић:* презиме забележено једино у селу Лукоран у околини Задра. Према конструкции очекивала би се императивна сложеница *(Гладибрчић),* али се из овога облика јасно види иста креација као и презиме *Гладибрадић.*

- *Гладовић:* најстарији податак о овом презимену налазимо у Задру 1584. године; у селу Комирић и Дворска у Рађевини, пореклом из Херцеговине (Боривоје Милојевић је записао и податак да су дошли „због гладне године" половином XVIII века и да им је прва етапа била село Годечево код Ужица; из овог села се, према Љуби Павловићу, део ове хајдучке породице преместио у село Дубље у Мачви); савремено презиме у Новом Саду, Београду, Обреновцу и Стејановцима (Срем); у Хрватској 1948. годиле најбројније у околили Иванца. Шибеника и Бенковца. Основу презимена чини лично име *Глад (<Гладимир).*

- *Гладојић:* забележено у околини Златара, Дарувара и Грубишног Поља у Хрватској; од непотврђелог антропонима **Гладој.*

- *Гладуша:* презиме забележено у Удбини 1698. године.

- *Глађаја:* овакво презиме носио је неки Андрија (Глађал) „из Ерцеговиле трг[овац]" који се 1847. године био претплатио на превод кн>иге Хермала Шлезингера „Начинъ избавления живота человеческогъ". У врло опширној монографији Херцеговине Јефте Дедијера нема оваквог презимена. Етимологија је можда у вези са антропонимијским кореном *Глад-* кад се узму у обзир облици презимена *Шолаја, Жерајић* и ел., али постоји могућност да је и друга основа у питању.

ГЛАМУШНА

У Хрватској најбројније у околини Метковића и Макарске; савремено презиме у Тузли. По свој прилици од речи гламаза *у* значењу *варалица, обмањивач* (непознате етимологије), мада је нејасан прелаз самогласника А у У у другом слогу.

ГЛАС- (<антр. прасл. ***Golsb)**

Постојање прасловенског антропонима *Глас (*СюЬъ)* може се претпоставити на основу штурих података које нам нуде српски, хрватски, бугарски, пољски, чешки и руски ономастикони. Оскудност примера као да говори у прилог претпоставци да ово лично име потиче из древне старине и да су се његове варијанте давно изгубиле из антропонимијских фондова наведених језика. Ево тих примера из других словенских језика: чешко лично име *Hlas* Јан Свобода сврстава у апстрактну трупу „zvukove jevy"; Стефан Илчев наводи само једно презиме од ове основе која гласи *Гласное;* пољски има највише примера - *Glos* (1086. године), *Glosek* (1223), *Gloski* (1412), *Gloskowxki* (1399) и један са негативном честицом - *Nieglos* из 1391. године; из руског онамастикона цитирам само пример који наводи Веселовски: 1627. године забележен је у Москви извесни Тимофей *Голосов.*

- *Гласић:* према истраживањима Милана Ланга, породица Гласић у Самобору крај Загреба је француског порекла и, како он тврди, „овамо се доселише прије 500 година и промјенише своје породично име *Glaste* у *Гласић.* Племићи су, те је један члан њихове породице био мером, а један кардиналом. Овамо су донијели много новаца, па су с временем били Гласићи овде најугледнија и најупливнија породица..." Овакво презиме није залажено у полису становништва Хрватске у Самобору, али су забележени у следећим местима: у Бјеловару (два становника), у селу Цигледнице код Гарешнице (седам) и селу Мали Пашијан, такође код Гарешнице (два становника). Основу овога презимена чини непотврђени антропоним **Глас,* а самоборски *Гласићи* су се случајно подударили са већ постојећом основом.

- *Гласновић:* презиме залажено као савремено у Београду, Пакрацу и Јањеву; у Хрватској 1948. године у Стењевцу и Загребу. О овом облику постоји и једна узгредна етимолошка опаска професора Миливоја Павловића. Пишући о келтским реликтима на Балкану, професор Павдовић узима у обзир и ово презиме и везује га за познату германску позајмицу у латинском *Glcsiim (<*Glasa)* коју први пут помиње римски писац Тацит из првог века, у значењу *ћилибар.* Горњи примери из других словенских језика, па и ови из наше антропонимије, довољно јасно говоре о словенској основи *Глас- (*Глас-н-о).*

- *Гласовац:* савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској само у околини Нашица. Основа: непотврђени антропоним **Глас.*

- *Гласовић:* само у Опузену (четири становника). За етимологију в. *Гласовац.* Уп. *Гласинац,* облает у Босни и топоним *Глашинце* и *Гласови* (оба у Србији).

ГЛЕД-

Прасловенску основу *Глед- (<*Gled-)* срећемо и у ономастикону других словенских језика. У руском: *Глядуха, Гляд. Глядко, Глядьй* (сви из XV века, осим последњег из 1612. године; занимљиво је да је овај руски облик идентичан са нашим именом *Гледеја* које представља персонификацију болести у једној нашој старој апокрифној молитви), у пол>ском *Glad* (1496) и *Siebeglad,* четком *Hie-*

dan, Hkdancc, бугарском *Гледачев,* словеначком *(iledič.*

- *Глет:* идентично је ча непотврђеним антропонимом Тлела *(<Gleda).* Додуше, овај облик би могао бити и *Глеђа* судећи по једној потврди из 1226. године, када је записано *Gleya,* што указује на чакавско ,1 за Ђ *(<*Gledja).*

- *Гледовић:* сакремено нрезиме у селу Косаница код Пљеваља у Црној Гори; од личног имена *Гледо* које је управо потврђено у Црној Гори. У Хрватској је 1948. године са оваквим презименом забележен само један становник у Сплиту.

- *Глеђ:* околина Дубровника 194(S. године. Једнако је са личним именом *Глеђ* које је потврђено у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Глеђа:* савремено презиме у Београду и Бијељини (Босна); у селу Доња Мутница код Параћина (Србија); у Хрватској код Грачца и Петриње. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Глеђа.*

- *Глеђевац:* у селу Топоница код Пожаревца, пореклом из некадашњег села Бурјана које се касније стопило са градом Пожаревцем. Уп. *Глеђевац,* мала облает на рубу Поповог поља у Херцеговини.

- *Глеђекић:* овакво презиме носио је 1420. године неки Припко, вероватно из Катуна Љубиња у Херцеговини; Иван *ГлеђевиИ* - трговац у дубровачкој насеобини у Нишу 1538. године; у Хрватској само четири становника код Нове Градишке. В. *Глеђ.*

- *Гледа:* презиме забележено 1425. године у Дубровнику. Идентично је са чакавским личним именом **Гледа* (<Глеђа).

- *Глејковић:* презиме забележено у Сплиту у облику *Gleyecoiiich* 1411. године. Основа: непотврђено лично име **Глејко (<*Глеђко].*

- *Глечић:* у Бихаћу 1486; у Варадину (данас Петроварадин) у Срему *(Glescliitz)* 1736. године. Основа: непотврђено лично име **Гледац.*

ГЛИБ- (Kot, lutum)

Очита надимачка основа која није фреквентна у нашем патропонимикону. Према речничкој литератури она би се могла објаснити на два начина: *глибав* је придев који означава *лабилног, климапог човека,* а *глибапац* је *пљавко. нечист човек.* На семантичком плану примери од ове основе односе се на особе крхког телесног састава или пак на особе неуредне у хигијеиском смислу.

- *Глибетић:* презиме у селу Мокра Гора на Златибору (пореклом из Пиве у Црној Гори). Основа: непотврђени облик **Глибета.*

- *Глибо:* савремено презиме у Мостару и око Чаплине 1875. године.

- *Глибота:* савремено презиме у Новом Саду, Тивту и код Имотског у Хрватској; од надимка **Глибота.*

- *Глиботић:* нефреквентно у Хрватској 1948. године, само један становник у Сплиту и један у Загребу. В. *Глибота.*

ГЛИЦИЋ

Савремено презиме у Старом Трстенику у Србији. Води порекло од непотврђеног хипокористика **Глица (<Глигорије]* са врло ретким суфиксом *-ӡз* (уп. *Ница* од *Никола, Ица* од *Илија* и ел.).

ГЛОБАРЕВИЋ

- *Глобаревић:* савремено презиме у Подгорици (Црна Гора). Основа: апелатив *глобар* у значењу *службено лице које узима глобу, пљачкаш.* Уп. *Глобари* - изумрло братство у Дугом Доку и братство у Дражевини (Црна Гора).

- *Глобовић:* презиме забележено у Чоно-ПЛ.И (Банат) 1820. године.

ГЛОГ- (Weissdorn, Crategus oxyacantha)

Општесловенска фитонимска основа *Глог-* није залажена у сложеним антропонимима, мада би се то могло очекивати с обзиром на култну симболику овог дрвета, пошто се оно сматрало као најјачи апотропајон против вампира. Уп. четко лично име Я/о/!, пол.ско *Gtog* (1347. године), *Gtogosza* (1328), *Cilogota* (1348), *Cflogow* (1301); бугарска презимена *Глогов* и *Глогински* итд.

- *Глог:* презиме залажено у околини Дугог Села и Сиска у Хрватској. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Глог.*

- *Глогинић:* савремено презиме у Београду. Води порекло од мушког личног имена **Глогин* или женског **Глогина.*

- *Глогиња: у* селу Голубићу код Книна (пореклом из Босне); савремено презиме у Апатину (Бачка). Једнако је са апелативом *глогиња* или води порекло од женског имена **Глогин>а* (уп. женска имена од фитонима: *Јагода, Малина, Купина, Вишн,а* и ел.).

- *Глогић:* овакво презиме носио је пренумерант и скупљач Његошеве „Слободијаде" у Земуну 1854. године. В. *Глог.*

~ *Глоговац:* околина Бјеловара, Нове Градишке и Дубровника 1948. године; од личног имена **Глог.* Уп. презиме *Глоговец* у Загребу 1631. године.

- *Глоговић:* у Загребу, Опатији и Ријеци 1948. године. В. Глог.

- *Глоговски:* презиме забележено у Загребу 1711. и у Доњој Гарешници 1948. године.

ГЛОД- (<гл. **глођати** - свађати се)

- *Глодић:* овакво презиме носио је 1778. године неки Јован, Србин граничар у селу Растовац у Банској крајини у Хрватској; савремено презиме у Београду и Јагодини. Води порекло од надимка **Глод* или *Глода* који је забележен у Мокрину (Банат) са примедбом аутора да ова особа „воли да се подсмехне, да глоцне". Уп. микротопоним *Глодов крш* у Озринићима у Црној Гори.

- *Глоћа:* презиме у селу Расници код Сарајева. Једнако је са непосведоченим надимком **Глоћа.* Уп. надимак *Глоћо у* Сарајеву у XVIII веку.

- *Глоћаја:* презиме једног од претплатника на „Босанску вилу" за 1886. годину из Фоне. Уп. апелативе *мешаја,* суя а/а и ел.

- *Глоћајић:* савремено презиме у Београду. В. *Глоћаја.*

- *Глоћовић:* савремено презиме у Београду. В. *Глоћа.*

ГЛОМАЗИЋ

Презиме забележено у Босни 1896. године; у селима Рудинци и Сељани у Пиви; савремено у Београду, Никшићу и Новом Саду. Основа: придев *гломазан* у значењу *крупан, трапав.*

ГЛУВ- (taub, surdus)

Припала доста распрострањеној групи презимена која у својим основама имају корене са препознатљивом одликом физичког инвалидитета. Уп. *Слепчевић, Ромчевић (<хром\ Кљаковић, Чолаковић* и ел.

- *Глувајић:* у селу Дон>а Гата у Поуњу (Босна). Од апелатива надимка **Глувај а.*

- *Глувак:* само један становник у селу Машић код Нове Градишке 1948. године. Идентично је са постојећим апелативом *глувак* у значењу плуя *човек.*

- *Глуваков:* презиме забележено у Баранди (Банат), Јарковцу (Срем) и у Београду; у селу Лучици (пореклом из Тимока). В. *Глувак.*

- *Глуваковић:* у селу Бан (Мађарска) 1723; у Црној Бари (Мачва) 1829. године; у Рипн>у код Београда, пореклом из Сврљига; у Хрватској: околина Винковаца, Вуковара и Ђакова. В. *Глувак.*

- *Глувац:* у селу Лопатници у Србији 1823; у Хрватској само у селу Боројевићи кол Костајнице (један становник 1948). Идентично је са апелативом *глувац* који представлю синоним речи *глувак*.

- *Глувачевић:* савремено презиме у Зеници (Босна); у селу Гај код Загреба (два становника 1948). Од надимка **Глувач*.

- *Глувић:* у Сомбору 1796; забележено у селу Засавици (Мачва) 1827. године; у селу Доњем Јовцу код Јагодине (Србија); у Хрватској: околина Винковаца, Сиска и Дрниша (седам становника 1948).

- *Глувачевић:* савремено презиме у селу Крнуле (Србија). В. *Глувац*.

- *Глујић:* презиме неког Глигорија, Србина из Перне у Банској крајини 1751. године; фреквентно у Хрватској код Дрниша, Сиња, Сплита, Грубишног Пола, Славонске Пожеге, Книна и Вргинмоста. Води порекло од надимка **Глухо<*Глујо*.

- *Глухявица:* презиме забележено у Дубровнику у XV веку.

- *Глухајевић:* само један становник на Лопуду крај Дубровника 1948. године. Основа: непотврђени надимак **Глухај*.

- *Глухајић:* у селу Дријењани у Поповом пол>у (Херцеговина); само један становник у Дарувару (Славонија) 1948. године. В. *Глухајевић*.

- *Глухак:* вр.по фреквентно презиме у Хрватској, нарочито код Зелине, Прегради и у Загребу. В. *Глувак*.

- *Глухаковић:* савремено презиме у Брчком (Босна). В. *Глухак*.

- *Глухалић:* у Бихаћу (Босна). Од непотврђеног надимка **Глухал*.

- *Глухан:* околина Славонског Брода и Дубровника у Хрватској 1948. године. Идентично је са непотврђеним надимком **Глухан*.

- *Глуханић:* презиме забележено у околини Чазме, Загреба и у самом Загребу. В. *Глухан*.

- *Глухачић:* околина Чазме и Загреба. В. *Глувачевић*.

- *Глухбеговић:* савремено презиме у Брчком и Бањалуци у Босни. Сложено од придева *глух* и презимена *Беговић*.

- *Глухи:* у Новом Саду и Пивницама 1728; у Сомбору 1725; презиме забележено у виду надимка у Мачви 1829. године.

- *Глухић:* у Л>убињу, Пијесцима и Драчеву у Херцеговини; савремено презиме у Тузли (Босна). В. *Глухи*.

- *Глуховић:* презиме залажено у Хрватској 1583. године; у селу Иванићи код Сарајева; савремено у Тузли. В. *Глухи*.

- *Глухоња:* само шест становника код Дубровника и Сплита 1948. Идентично је са непотврђеним надимком **Глухон,а*.

- *Глучина:* околина Макарске и Сплита у Хрватској. Води порекло од облика **Глухчина* који представлю аугментатив надимка *Глухац*.

- *Глушац:* презиме залажено у селу Седлари у Поповом пољу (Херцеговина); савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској: околина Двора, Бенковца и Славонског Брода. Једнако је са апелативом *глушац* у значењу *глув човек*.

- *Глушчевић:* на острву Врачу и код Шибеника; од придева *глух*.

- *Глушић:* презиме забележено у Шибенику 1386. године; у Хрватској 1948. само у околини Лабина у Истри. В. *Глухић*.

- *Глушица:* нефреквентно у Хрватској, само код Оточца, на острву Угљану, код Вировитице и у Загребу (осам становника 1948. године); у селу Врело у Поуњу (Босна), пореклом „од Сане".

- *Глушко:* нефреквентно у Хрватској, само у селу Брдовцу код Загреба и у Штивици код Нове Градишке (три становника 1948. године). Идентично је са непосведоченим надимком **Глушко*. Уп. топоним *Глушци* код Новог Пазара са историјском потврдом из 1722. године.

- *Глушчевић:* у Пожаревцу (пореклом из Рупељева, одакле су дошли половином XIX века); у Хрватској код Метковића и у Загребу. В. *Глушац*.

- *Глушчина:* само у селу Брист код Макарске (четири становника 1948). Представлю аугментатив облика *Глушац*.

- *Глушчић:* у Шибенику (G/HSfiiv?) 1386. године; у Хрватској 1948. године код Самобора и Карловца.

ГЛУМ-

Основа *Глум-* има доста значења и сва су из позоришне терминологије; тачније, везана су за комедију, јер на то указује глагол *глумити - шегарчити се.* Сама реч *глумац* у данашгьем значењу јавља се први пут у једном препису Александриде из XIV века, а почетном следећег века (1516. године) јавља се и лично име *Глумац* које је залажено у околини Београда. С обзиром на доста широки ареал ове основе на целом српском и хрватском језичком подручју, сигурно је да сви ови многобројни носиоци нису били глумци (актери), већ шаљивчине, весељаци и ел., како то и показује унутрашња семантика глагола *глумити.* Необично је занимљива историја овог глагола у пољском језику у коме се задржала успомена на некада популарне представе о животу Исуса Христа, јер овај глагол у том језику значи *мучити.* Мучен>е на сцени у средњем веку било је стварно и спроводило се над особама које су судови осуђивали на смрт, па су због оваквих представа повремено устуПане водитељима поэоришта.

- *Глумац:* приликом сеобе Срба граничара из Подлапца у Брлог (Лика) забележено је 1611. године и овакво презиме; у Кореници 1702. године; у селу Рожанство на Златибору; врло фреквентно у Хрватској 1948. године. Идентично је са личним именом *Глумац* које први пут срећемо у околини Београда.

- *Глумичић:* у селу Буна у Херцеговини (пореклом из Лике); у околини Перушића и Вировитице у Хрватској. Од непотврђеног личног имена **Глумица* (уп. *Радојица, Добрица* и ел.) или **Глумич.*

- *Глумчевић:* забележено у Шибенику у XVIII веку; у Хрватској 1948. године само код Славонске Пожеге. Основа: лично име *Глумац.*

- *Глумчић:* презиме регистровано на Малом Лошињу 1661. године; у полису становништва Хрватске 1948. године: у околини Дубровника, Ђакова и Војнића. Води порекло од непотврђеног антропонима **Глумча.*

- *Глумшић:* само шест становника у околини Подравске Слатине и у Осијеку 1948. мадине. Основа: непотврђени антропоним **Глумша.*

ГМАЗ-, ГМИ1- (<гл. **гмизати)**

Презимена од ове основе садрже у својим коренима профилаксу која и фонетски и семантички упућује на рептила змију.

- *Гмаз:* савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Доње Стубице и Кутине. Идентично је са апелативом *гмаз у* значењу *гмизавац.*

- *Гмижић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској само у околини Велике Горице. Води порекло од непосведоченог личног имена **Гмиз.*

- *Гмизић:* савремено презиме у селу Добринцима у Срему и у Новом Саду. В. *Гмижић.* Уп. женски лични надимак *Гмиза* код ускока у Црној Гори.

- *Гмизовић:* међу осталим пренумерантима на једну Вукову књигу забележено је и овакво презиме у Ужицу 1852. године; у селу Бухару у Ужичкој Црној Гори, пореклом из Јабланице у Старом Влаху.

ГНЕЗД-, ГЊЕ1Д- (Nest, niclus)

Од ове основе сачувана су само два презимена у нашем ономастикону. Судећи по пољским и руским примерима, вероватно је да се овде ради о прасловенском антропониму **Гњездо* коме је тешко одредити семантичку мотивацију. Склон сам помисли да се она крије у глаголу *гњездити* у значењу *вити гнездо: прилагодити; утврдити.* Уп. руске примере: Михаил *Гнездилов (*1010), Захарий Михаилович *Гнездо* Шетнев (1530) и *Гнезник,* мн. *Гнезников* (крај XV века),

као и пољске: *Gniazdo* (1334), *Gniazdosz* (1444), *Gniazdosza* (1394), презиме *Gniazdovxki* (1474) итд.

- *Гнезда:* презиме забележено у околини Копривнице, Лабина и Славонске Пожеге 1948. године.

- *Гнездић:* патроним из Србије у XIX веку. Основа: непосведочено лично име **Гнездо.*

ГНУС

Усамљено презиме које је залажено као нефреквентно у Глини, Осијеку, Пореч у, Прегради и у Загребу (једанаест особа 1948. године). Очито заштитни патроним чију најбољу паралелу налазимо у постојању личног имена *Гнуса* већ у XIII веку.

ГЊИДА (Nisse, lens)

Нефреквентна основа у нашем патронимикону, јер су сачувани само облици *Гнидић* у алтернацији са *Гн,идић* у Славонској Пожеги 1700. године и деминутив *Гнидица* (десет особа 1948. године у Хрватској). Као савремено *(Гнидић)* залажено је у Нишу и у Београду.

ГОБ-

Етимологија ове основе није, по свој прилици, словенског порекла, мада је коларска терминологија превасходно аутохтона. Према П. Скоку, реч *гобеља* (наплатак код кола) галског је порекла, а Милош Шкарић у свом чланку документовано тврди да је ова направа, изразито кривог облика, постала од италијанског апелатива *Gobba* (<лат. *Gibbus - савијен, крив]* који је послужио као основа за придев *гобаст, гобељаст- крив.* Међутим, присуство ове основе и у руском и пољском ономастикону упућује на опрез у односу на овакву етимологију, те би је требало до дал>н>ег сматрати отвореном. Уп. руске примере *Гобислав* из XVI века и *Гобола* из 1459. године, као и пољске *Gobelinm* (1265), *Gobener* (1407), *Gobertiu* (1234), *Gobin* (1373).

- *Гобавац:* само један становник у Кутини у Хрватској. По свој прилици, од апелатива *гоба* (<ит. *gabba)* у значењу *грба.*

- *Гобац:* залажено у следећим селима у Лици у XIX веку: у Кланцу, Ваганду и Врановини; у Хрватској 1948. године: околина Новске, Пазина и Сиска. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Гобац.*

- *Гобелар:* албански род из племена Краснићи у Новобрдској Кривој Реци. Идентично је са непотврђеним апелативом **гобелар* у значењу она/ *који прави гобеље.*

- *Гобељић:* у Ужицу 1848. године; у Великом Селу код Београда, пореклом из околине Параћина, одакле су дошли у XIX веку. Основа: апелатив *гобеља* у значењу *наплатак од кола.*

- *Гобиновић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Води порекло од непосведоченог антропонима **Гобина.* Уп. пољско лично име *Gobin* из 1373. године.

- *Гобић:* околина Задра. Сплита и Пуле у Хрватској. Основа: непотврђено лично име **Гоб.*

- *Гобовић:* у селу Љешевић у Боки Которској; савремено презиме у Котору и Улцињу у Црној Гори. В. *Гобић.*

ГОВЕД- (Rind, bos)

Међу многобројним зоонимима у нашим презименима присутан је и апелатив *говедо* (<*Govedo). О његовом значају у животу свих сточарских народа није потребно посебно говорити, али треба истаћи карактеристичну семантичку појаву да се стока поистовећује са срећом и богатством. Уп. латинско *peatia (нопац) од. pecara* - од да и нашу реч *благо* у двоструком значењу - *новац* и *стока.*

Занимљиво је да у овом материјалу има само један пример који директно указује на постојање ишчезлог личног имена **Говедо*.

- *Говедар:* савремено презиме у Београду; у Хрватској само у Батини код Белог Манастира (две особе 1948. године). Идентично је са апелативом *говедар* у значењу *човек који чува или гаји стоку*.

- *Говедарица:* у следећим селима код Сарајева: у Грлици (из Војковића, почетком XIX века), Которца (стариначка породица) и Луковице (из Гатачког пол>а); у Смријечну, Јасењу и Горенском у Пиви (Црна Гора); у Автовцу, Миољачама, Братачу, Језеру, Л>усићима, Поријама и Дубљевићима у Херцеговини; у Фојници крајем XIX века.

- *Говедаркић:* у селу Каменици у Новобрдској Кривој Г'еци, досел>ени из Прилепа средином XIX века. Основа: непосведочено лично име **Говедарко*.

- *Говедаровац:* у селу Реснику (из Брестодола) и у Шљивовику у Коритници (Србија). В. *Говедар*.

- *Говедаровић:* презиме забележено у околини Винковаца и Жупање у Хрватској. В. *Говедар*.

- *Говединић:* овакво презиме регистровано је у Даничићевом Речнику уз титулу војводе Вукосава 1456. године. Основа: непотврђено лично име **Говедин*. Уп. савремени лични надимак *Говедина* који свакако има померено значење, јер се упире на реч говело као пејоратив.

- *Говедић:* у Хрватској 1875, а 1948. године забележено је у околини Прегаде и Чаковца. Основа: непотврђено лично име **Говедо*.

- *Говечић:* презиме залажено у селу Ан>а (Босна) 1397. године када је неки Новак одвезао преко Дубровника свога сина Радивоја на занат у околину Абруција у Италији. Води порекло од непосведоченог антропонима **Говедац*.

ГОВОР- (<гл. **говорити** - sprechen, loquor)

У овом материјалу постоји релативно мали број апстрактних основа. Једна од њих је и *говор-* чију семантику треба тражити у профилакси, то јест у свесној жељи родитеља да новорођенче не буде немо. У нашем ономастикону није сачувано лично име *Говор,* али га има у пољском *(Gowor* 1439. године) и у руским презименима *Говорков* (1560), *Говорухин* (1569), *Говоров* (1606) итд.

- *Говор:* албански род у Бандулићу и Дреновцу на Косову. Идентично је са непотврђеним личним именом **Говор*.

- *Говорко:* у Крстуру (Бачка) 1715. године; у селу Вашаровићи у Херцеговини чији се предак почетком XIX века одселио из Пролога због „француског зулума"; у околини Метковића у Хрватској. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Говорко*.

- *Говоров:* у селу Бата у Мађарској 1777. године; у Хрватској само пет особа у Загребу 1948. године. В. *Говор*.

- *Говоруша:* презиме залажено у Далмацији у XIX веку. Једнако је са непотврђеним личним именом **Говоруша*. Уп. руско презиме *Говорухин*.

- *Говорчевић:* у Чуругу (Бачка) 1742. године. Основа: лично име **Говорко* или **Говорча*.

- *Говорчин:* на острву Ижу 1691; у Кулпину (Бачка) 1756; у Надању (Бачка) 1807; у Кули (Бачка) 1861. године; савремено презиме у Лозници (Србија). Од непотврђеног антропонима **Говорча*.

- *Говорчинов:* у Сремској Митровици 1829. године; у Хрватској, околина Костајнице. В. *Говорчин*.

- *Говорчић:* у селу Лаћарку (Срем) 1736. године. В. *Говорко*.

ГОГОЉ-

- *Гогољев:* презиме залажено у Чонопљи (Бачка) 1820. године; савремено презиме у Новом Саду. Нема паралела у Хрватској. Основу овог презимена чини врста гњурца под називом *гоголь* (Podices cristatus). Уп. *Гогољев уба* у Љештанској нахији у Црној Гори.

- *Гогољевић:* савремено презиме у Чачку. В. *Гогољев*.

- *Гогољић:* презиме забележено у Босни 1886. године. В. *Гогољев*.

ГОД- (<Годимир, Годислав...)

Сви примери од ове основе воде порекло од словенских сложених антропонима који су потврђени у нашем ономастикону: *Годеслав* у алтернацији са *Гођеслав* 1330. и *Годебрат* 1330. у дечанским хрисовуљама, *Годимир* 1264. у Трогиру, *Годимила,* 1282. године (Усора у Босни).

- *Годас:* само један становник града Ријеке 1948. године. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Годас.* (Уп. *Милас, Вукас, Радас.)*

- *Годачевић:* савремено презиме у Београду. Од непосведоченог личног имена **Годач.* Уп. топоним *Годачица* у Србији са историјском потврдом из 1476. године.

- *Годел:* савремено презиме у Београду. Једнако је са личним именом **Годел.*

- *Годеновић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Основа: лично име *Годен* које је потврђено у Дубровнику 1254. и у Трогиру *(Godenus)* 1270. године. Уп. топоним *Годеново* који представлен део села Станчева у Румунији.

- *Годеч:* српска породица у селу Турчевић Поље у Славонији у XIX веку и савремено презиме у Ваљеву. Води порекло од непотврђеног антропонима **Годеч (<ГодечаЈ).* Уп. топоним *Годечево* у Ужичкој Црној Гори.

- *Годечевић:* презиме забележено код Срба граничара у Хрватској 1606. године. В. *Годеч.*

- *Годеша:* само један становник града Осијека 1948. године. Идентично је са личним именом *Годеша* (1330. године у Србији).

- *Година:* презиме забележено у околини Пуле, Прелога и Ђурђевца у Хрватској. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Година.* (Уп. лично име *Годин* у Дубровнику 1281. године.)

- *Годинац:* само у селу Пупелници код Бјеловара и Велике Трнитовице код Гарешнице (три особе 1948. године). В. *Година.*

- *Годинић:* у Хрватској: околина Велике Горине, на острву Рабу и код Вараждина. В. *Година.*

- *Годиновић:* само на острву Хвару 1948. године. В. *Година.*

- *Годински:* савремено презиме у Новом Саду. В. *Година.*

- *Годиња:* очинство у западној Србији из 1559. године; у Хрватској само у Пули и Ријеци (осам особа 1948. године). Једнако је са непотврђеним антропонимом **Годин,а.* Уп. топоним *Годиње* у Црмници у Црној Гори.

- *Годић:* у селу Лаћарку (Срем) 1749. године; у Моровићу (Срем) крајем XIX века. Основа: непотврђено лично име **Год* или **Годо.*

- *Годишин:* презиме забележено у Елемиру (Банат) 1851. године; од непосведоченог антропонима **Годишя.*

- *Годнић:* нефреквентно у Хрватској: само на Ријеци и у Загребу (две особе 1948. године). Води порекло од непотврђеног женског имена **Годна.*

- *Годојевић:* презиме залажено на полуострву Пељешцу половином XIV века. Основа: лично име *Годоје* (1330. у Србији). Уп. хидроним *Годојница* са историјском потврдом из 1328. године *(Godoinicza).*

- *Годомиров:* у Парти (Банат) чији је родоначелник дошао из Костолца (Србија) у XVII веку; у Избишту и Белој Цркви у Банату; савремено у Панчеву. Води порекло од личног имена *Годомир* (XVII век у Србији).

- *Годор:* савремено презиме у Новом Саду. Идентично је са непосведоченим личним именом **Годор* са врло ретким

суфиксом *-ор* (уп. *Грубор, Витор, Грахор* и сл.).

- *Годоровић:* савремено презиме у Пироту. В. *Годор.*

- *Годочев:* савремено презиме у Неузини (Банат); од непотврђеног антропонима **Годоч.*

- *Годочевац:* презиме забележено у Сомбору 1840. године. В. *Годочев.*

- *Годочевић:* српски род у Доброву. Уп. топоним *Годочево* код Ужичке Пожеге у Србији. В. *Годочев.*

- *Годош:* у селу Мраморак (Банат) 1814. године. Једнако је са непосведоченим именом **Годош.*

- *Годошев:* презиме забележено у следећим местима у Банату: у Опову 1802. године, у Сакулама и Идвору почетком XIX века, савремено у Панчеву. В. *Годош.*

- *Годуновић:* презиме забележено у Дубровнику 1371. године; од непотврђеног антропонима **Годун.*

- *Гођевац:* савремено презиме у Београду. Води порекло од непотврђеног личног имена **Гођ.*

- *Гођић:* (у дијалекту *Гођич)* у селу Радичевцима у Заглавку (Србија). В. *Гођевац.*

ГОЈ- (<Гојислав, Гојивој, Гојимир..)

- *Гојаковић: (Goiakovich)* у Бијелој у Боки Которској 1459. године; у Хрватској само у Валпову (пет особа 1948. године). Води порекло од личног имена *Гојак* (Дубровник, 1387. године).

- *Гојанић:* у околини Дубровника у XVIII веку; савремено презиме у Чалми (Срем). Од личног имена *Гојан* (XIV-XV век у Котору).

- *Гојановић:* у Шибенику *(Goianoiiich)* 1028. године; у Хрватској око Шибеника, Задра и Сплита. Основа: лично име *Гојан* (1455. у Србији). Уп. пољски антропоним *Gojan* са потврдом из 1471. године.

-Гојачић: презиме забележено у Бољуну у Истри у XVI веку.

- *Гојданић:* околина Задра, Ријеке и Дубровника у Хрватској. Основа: непотврђено лично име **Гојдан (<Гој-дан<Гојислав).*

- *Гојевић:* околина Вировитице, Книна, Нашица и Дарувара у Хрватској. Води порекло од личног имена *Гоје (Goye* у Трогиру 1272. године). Уп. топоним *Гојевиће* у Србији.

- *Гојеновић:* само у Шибенику (девет особа 1948. године). Од непосведоченог антропонима **Гојен.*

- *Гојешић:* у Сентивану (данас Деспотово) у Бачкој 1715. године *(Gojesics).* Од личног имена **Гојеша.*

- *Гојиловић:* забележено у Мачви 1808. године; од личног имена *Гојило* (XIII век у Србији). Уп. брдо *Гојиловићи у* Поповом пољу (Херцеговина).

- *Гојиновић:* податак је из Протокола Шабачког магистрата из 1808. године када је забележен неки Живан *Гоиновић* из Цулковића. Основа: лично име *Гојин* (1525. године у Србији).

- *Гојиславић:* презиме залажено у Дубровнику 1289. године *(Гоиславикь).* Води порекло од личног имена *Гојислав* које је први пут потврђено у Црној Гори 1189. године.

- *Гојић:* забележено у Пражницама на острву Брачу 1668. године; савремено презиме у Бору (Србија) и Врбасу (Бачка); у Хрватској: околина Слуња, Подравске Слатине, Нове Градишке и Костајнице. Основа: лично име Го/о које има само савремене потврде или Га/а (Вуков Рјечник 1852. године).

- *Гојишин:* савремено презиме у Београду; од личног имена *Гајиша* (Србија, XIV век).

- *Гојишић:* очинство у селу Почековина у Србији код Трстеника из 1476. године. В. *Гојишин.*

- *Гојкин:* само на Ул>ану код Задра (једна особа 1948. године). Од женског личног имена *Гојка* (XV-XVII век).

- *Гојкић:* само у селу Јагодњаку код Белог Манастира у Барањи. В. *Гојко.*

- *Гојко: у* Хрватској забележено у околини Зелине, Книна, Дугог Села и Дарувара. Идентично је са личним именом *Гојко* (1355. године у Србији).

- *Гојков:* забележено у следећим местима у Бачкој: у Ковиљу 1755, Чуругу 1786. Жабљу 1816, Гардиновцима 1821. и Госпођинцима 1873. године.

- *Гојковић: у* Дубровнику 1449; у Ковил>у (Бачка) 1790; у Хрватској: околина Дарувара, Пакраца, Војнића, Когтривнице и Славонске Пожеге.

- *Гојмерац:* презиме залажено у околини Карловца и у Загребу. Основа: непосведочени антропоним **Гојмер.*

- *Гојмерчић: у* Оточцу у Хрватској 1540. године. В. *Гојмерац.*

- *Гојмирац:* само један становник у месту Голик код Делница у Хрватској. Од антропонима *Гојмир* који је потврђен у списку Тихомира Остојића 1895. године.

- *Гојниковић:* презиме Петра, српског кнеза (893-917. године). Од личног имена *Гојник* које је посведочено у историјским списима већ 850. године.

- *Гојнић:* презиме примећено у Хрватској 1561. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године забележено је само тринаест особа на Ријеци и код Цриквенице; у селу Доње Грчело у Црмнипи (Црна Гора) сачувана је легенда о овом презимену: „О постанку презимена Гојнић забележио је Илија Хајдуковић крајем прошлог века или почетком овог вијека. Стари је - каже - био обичај да се сваке године носи пет ведра вина у цркву Св. Ђурац на Сојаку. То уради Ранци, али им Дупљани вино замијене водом. Друге године пет брата Ранаца сачекају лопове и све их поубијају, па оду у Истру. Отац пође за синовима и задржи се код кнеза у Маинама. По повратку Маињани му дадну дјевојку Гојану за жену и по њој се касније прозове Гојнић." Води порекло од женског личног имена *Гојна* које је потврђено у околини Београда 1528. године.

- *Гојновић:* само један становник села Перенци код Славонске Пожеге 1948. године. Од непосведоченог антропонима **Гојно.*

- Го/о: презиме које су 1948. године носиле двадесет две особе у селу Камен код Сплита. Идентично је са личним именом Го/о које има само савремене потврде.

- *Гојсавић:* презиме забележено у околини Петришз у Хрватској. Од личног имена *Гојсав* (1332. године у Србији). Уп. микротопоним *Гојсавица у* Читлуку код Бајине Баште (Србија).

- *Гојсалић:* презиме забележено у Дубровнику 1332; у Пољицама код Сплита 1725. године. Основа: непотврђени антропоним **Гојсал.* Уп. топоним *Гојсалица у* Србији са историјском потврдом из 1519. године.

- *Гојсевић:* само један становник града Загреба 1948. године. Води порекло од непотврђеног личног имена **Гојсе (< Гој- с-е< Гојислав).*

- *Гојсило:* презиме забележено у селу Карачићи код Сарајева (пореклом из Фојнице). Идентично је са непосведоченим личним именом То/сил.

- *Гојсиловић:* само две особе у Загребу 1948. године. В. *Гојсило.*

- *Гојсић:* забележено у селу Мрзљаки код Карловца у Хрватској. Основа: непотврђено лично име **Гојсо* или Го/се. В. *Гојсевић.*

- *Гојсовић:* околина Војнића и Славонске Пожеге у Хрватској. В. *Гојсић.*

- *Гојтан:* презиме забележено у Бољуну у Истри у XVI веку; у Хрватској: околина Карловца, Пазина и у Загребу 1948. године. Једнако је са личним именом *Гојтан* (1330. године у Србији) насталом од *Гој-т-ан,* као *Мил-т-ен, Бан-т-а* од *Бранислав* и ел.

- *Гојтанић: у* селу Катун у Истри. В. Го/тан.

- *Гојтанов:* презиме евидентирано у Сомбору (Бачка) 172(1. године. В. *Гојтан.*

- *Гојун:* Хрватска: у Син>у, код Вуковара и у Осијеку. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Гојун.*

- *Гојчиновић:* презиме забележено у Дубровнику 1417. године; од личног имена

Гојчии које је 1426. године носио један од Црнојевића.

- *Гојчић: у* Дубровнику 1425. године. Основа: лично име **Гојча.*

- *Гојшевић:* само у селу Горн>а Пастуша у Хрватској (девет особа 1948. године). Води порекло од личног имена *Гојша* (1330. године у Србији).

- *Гојшина:* само два грађанина Загреба 1948. године. Идентично је ча непотврђеним антропонимом **Гојшина.* (Уп. лично име *Гојшин* у дечанским хрисовуљама 1330. године.)

- *Гојшић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. В. *Гојшевић.*

ГОКОВИЋ

Презиме забележено у Зети у Црној Гори. Води порекло од непотврђеног личног имена "Того. (Уп. женско лично име *Гока* које представлю хипокористик облика *Загоркя* или *Драгослава.)*

ГОЛ- (nackt, nudus)

Придев *гол-* срећемо често у нашем ономастичком систему, и то као просту придевску основу или као композит у спрези са именицама. У топонимији обично представља пределе са слабим растињем, а у антропонимији се обично ослања на народна поређења и углавном истиче материјалну немаштину. Судећи по пољском сложенском антропониму *Gdtisttiwa* из XIII века, можда су и остали словенски народи имали овакав или неки друкчији антропоним од ове основе, али на основу патронимијског материјала није се могло утврдити присуство сложених личних имена са основом Гол- у нашој антропонимијској заоставштини.

- Гол: презиме регистровано у околини Осијека, Славонског Брода и Ђакова. Граматички представља чист придев неодређеног вида.

- *Голајић:* огранак братства Поповића (племе Пипери у Црној Гори). Од непотврђеног личног имена **Голај(а).*

- Гола/с у селу Катун код Врања (Србија); у Хрватској: околина Пакраца и Новске.

- *Голакућа:* презиме забележено у Дубровнику, после 1398. године евидентиран је неки Augustin *Golakiići* из Пермуле. У духу наших сложеница очекивало би се *Голокућа,* али могући су и овакви номинативни облици, иако врло ретко у читавом овом материјалу.

- *Голаш:* у Хрватској 1552. године; код Цриквенице, Чазме, Војнића, Сиска и у Загребу 1948. године (Уп. и кајкавско Голец у околини Лудбрега, Прегради, Крапине и Крижеваца.) Једнако је са апелативом *голац* у значењу *голобрад младић.* Уп. и руско презиме *Голец* из 1450. године; само један становник града Задра 1948. године са оваквим презименом.

- *Голашија:* презиме залажено у једној народној песми из XIX века. Сложено од придева го и именице *шија.*

- *Голашин:* у Оштружници (данас Обреновац) 1824. године.

- Голе: православна породица у околини Гламоча у Босни 1882. године.

- Голе/ нефреквентно у Хрватској, јер су 1948. године запажене само две особе са оваквим презименом у Загребу. Уп. пољски антропоним *Golej* из 1257. године.

- *Голенић:* савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској код Новске и у Загребу. Уп. надимак *Мичголен* у Загребу из XV века и руско презиме *Голенов* из 1611. године.

- *Голенко:* презиме регистровано у Хрватској: код Чаковца, Вараждина, Копривнице и у Загребу. Уп. руско презиме *Голенкин* из 1629. године.

- *Голеновић:* само један становник Загреба 1948. године.

- *Голетић:* околина Јастребарског, Славонског Брода и Вуковара у Хрватској. Од непотврђеног надимка **Голета.* Уп. чешки топоним *Holetice* из 1455. године.

- *Голеш:* на острву Врачу 1849. године, пореклом из Рогознице код Омиша; савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Шибеника, на острвима Пагу и Врачу, код Нове Градишке, Книна и Глине. Уп. пољско лично име Gote.vz из ИЗО. године.

- *Голешић: у* Хрватској код Јастребарског и Самобора. В. *Голеш.*

- *Голијан:* презиме забележено у селу Језеро (Херцеговина). Према истраживањима Јевте Дедијера, ово презиме припада најстаријој породини у том селу, а њихов родоначелник се „доселио прије 300 година испод Голије". [Истраживање је вршио од 1898. године, прим. В. М] Уп. пољско лично име *Golian* из 1136. године. Православна породица у околини Сарајева и Власенице у Босни 1882. године.

- *Голијанин:* савремено презиме у Новој Пазови у Срему. В. *Голијан.*

- *Голик: у* селу Рибник у Лици у XIX веку: у Хрватској 1948. године: околина Ораховице, Перушића, Делница, Пакраца и Доњег Михољпа. Уп. пољски антропоним *Gotik* и руско презиме *Голиков* из 1540. године.

- *Голинац: у* Хрватској код Доњег Михољца, Карловца, Валпова и Осијека. Од надимка **Голин.* Уп. кајкавско презиме *Голинец* код Лудбрега и Копривнице, као и топоним *Голинци* код Доњег Михољца у Хрватској.

- *Голић:* забележено у Истри 1566. године; у селу Чанак код Перушића у Лици у XIX веку; у Горњим Рудинцима у Пиви (Црна Гора); у Хрватској фреквентно код Пакраца, Бенковца. Ђурђевца, Доњег Михољца и Валпова. В. *Гол.*

- *Голићевић:* презиме забележено у племену Бјелопавлића у Црној Гори. Од надимка **Голић.*

- *Голићић:* у Новом Селу крај Крушевца у Србији 1877. године. В. *Голићевић.*

- *Голиш:* савремено презиме у Петровцу (Црна Гора). Уп. пољско лично име *Golisz* из 1166. године и неубицирани топоним *Голишић у* Херцеговини 1585. године.

- *Голишевић:* православна породица у селу Кошутница код Рогатице у Босни 1882. године.

- Голо: презиме које је 1948. године носио само један становник града Загреба.

- *Голобок:* изумрла породица у селу Главина на Приморју, досељена из Херцеговине. Сложено је од придева гол и именице *бок* и асоцијативно упућује на оскудно одевеног човека. Уп. топоним *Голобок* код Смедерева у Србији, руски топоним *Голобоково* код Новгорода и *Голобоковски* код Калуге, као и козачко презиме *Голобоков* из XVIII века.

- *Голобрадовић:* презиме забележено у Шибенику у XV веку. Сложено је од придева гол + *брада* и упућује на постојећи придев *голобрад у* значењу *млад, зелен.*

- *Головар:* презиме залажено у селу Блендија код Сокобање (пореклом из Заглавка). „Зову их Головарци због тога што је њихов прадеда појео пун бакрач 'головар'" [попаре]. Уп. идентично руско презиме *Головар* са варијантом *Головарев.*

- *Головић:* презиме код ускока у Црној Гори; савремено у Београду, Подгорици, Павином Пољу и Јајинцима код Београда. В. Голо.

- *Головодац:* презиме забележено у селу Јасики код Крушевца у Србији 1833. године. По свој прилици је од надимка **Головода* који је непознатог значења.

- *Гологажа:* презиме залажено у Хрватској; од непотврђеног надимка **Гологаз.*

- *Гологлав: у* селу Милавићима у Дабарском пољу. Једнако је са придевом *гологлав у* значењу *без капе.* Уп. микротопоним (њива) *Гологлавя у* селу Шеперцима код Високог у Босни, као и бугарско презиме *Гологлавски.*

- *Гологлавић:* презиме у Долову (Банат); савремено у Београду. В. *Гологлав.*

- *Гологлавкић:* презиме забележено у селу Вражогрнцу у Црној Реци у Србији. Води порекло од надимка **Гологлавко.*

- *Гологузија:* надимак у Ваљевској Колубари. Уп. руско презиме *Гологуз* из 1600. године.

- *Голозловић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; од личног имена *Голозло* у истом извору. Изгледа да је ова основа била у то доба добро позната, јер се на истом месту понавља још два пута у микротопонимима *Голозловића куће* и *Голозлов млин*.

- *Голоигринац:* необично занимљиво презиме које се може разумети само помоћу етнолошких чињеница. (Забележено је у селу Валевцима у Тимоку, Србија.) Описујући један обичај у Црној Реци, која је у суседству са Тимоком, Натко Нодило истиче обичај одбране од суше - „тјерање змаја", наглашавајући да играње голих људи представља претхришћански обред: „Како би жега престала и дошла киша, млади људи тјерају змаја. Скину се сви голи, а изабравши једнога између себе за пара, зашире пољем, лупајући у којешта и ништа не говорећи. Нагнаће они овакво змаја на пара, који опали из пушке, па, кад се неколико још пушке избаце, змај је отеран." Уп. и презиме *Голоигрић* које је 1784. године носио неки Нешко, житељ града Земуна. Истоветно презиме констатујемо и у селу Горње Зуниче, такође у Тимоку. Уп. и презиме *Голоигра* на Палама код Сарајева 1882. године.

- *Голојица:* само три особе на Ријеци 1948. године. Једнако је са непотврђеним надимком **Голојица* које је створено аналогно према *Радојица, Милојица* и ел.

- *Голојух:* презиме забележено у околини Јастребарског и у Загребу. Сложено је од придева *гол* и именице *ј'уха* и по семантици је истоветно са презименом *Голочорбић* (в. ниже).

- *Голомејин:* савремено презиме у Вршцу (Банат). Сложено је од придева *гол* и дијалекатске речи *меј* у значењу *стомак*. Уп. *Голомешчић* и *Голотрба*.

- *Голомешчић:* презиме залажено у селу Јасики код Крушевца у Србији 1823. године. Основу овог презимена чини непотврђени надимак **Голомешац*. У нашој речничкој литератури нисам пронашао да се *стомак* каже *мех,* који и лежи у основи овог надимка, али то се може једноставно претпоставити на основу познатог аугментатива *мешиня* у значењу *стомак*. Уп. слично бугарско презиме *Голомехов* које Стефан Илчев објашњава на исти начин. В. *Голотрба*.

- *Голонога:* презиме муслиманске породице у Бродареву (пореклом из Комарана) у Србији. Настало је асоцијацијом на човека без обуће или оскудно обученог. Уп. топоним *Golonogi* из 1400. године код Кракова у Пољској. Уп. и наш духовити назив *голопуз* за ћелавог човека у Далмацији.

- *Голоножић:* у селу Брајиновцу у Србији 1822. године. В. *Голонога*.

- *Голоритец:* презиме у Хрватској без ознаке ареала и хронологије из кн>иге П. Шимуновића „Наша презимена". Сложено је од придева *гол* и именице *рит* у значегьу *дупе*.

- *Голоскоковић:* презиме залажено у Србији у XIX веку. Сложено од придева *гол,* поствербала *скок* и патронимијског суфикса *-овић*. Носи у себи неки непознати мотив, можда у вези са неким, још неоткривеним ритуалом.

- *Голотрба:* презиме евидентирано у ..Даници" за 1871. годину. Једнако је са апелативом *голотрб* у значењу *човек гола трбуха* (сиромах).

- *Голоух:* савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској 1948. године само три становника Загреба. Необично презиме коме је тешко одредити исходни пункт. Асоцијативно би то могла бити женска особа без минђуша, али то је само једна од претпоставки.

- *Голочардин:* савремено презиме у Новом Саду. Сложено је од придева *гол* и именице *чарда* (<мађ. *c.wrda)* у значењу *крчма на аруму*. Настало је вероватно као успомена на власника неке сиромашне чарде.

- *Голочорба:* приликом једног од полиса становника Бачке 1800. године примећена су у Кули четири брата или рођака по стричевској линији са оваквим презименом: *Arszen, Nedelko, Jefta* и *Jura Go-*

locsorba. У нашем ономастичком корпусу место срећемо „кулинарска[1]" презимена типа *Попара, Цицвара, Варикашић* и ел., која на разне начине указују на склоности неке личности ка неком јелу, или везу са њим. Ово презиме се несумњиво односи на човека који се слабо храни, који је сиромашан, па је то исказано погодном метафором да једе само чорбу, а не, рецимо, месо или какво друго мрсно јело.

- *Голочорбии:* савремено презиме у Новом Саду. В. *Голочорба*.

- *Голочорбић:* међу осталим војницима Прве коњичке компаније у Бачкој Паланци забележен је и неки Нешко *Golocsorbics*. В. *Голочорба*.

- *Голош:* презиме забележено у следећим местима у Херцеговини: у Благају, Врањевићима, Лакту, Опличићима и Невесињу; савремено презиме у Мостару. Једнако је са непотврђеним надимком **Голош*.

- *Голошевић:* презиме залажено у Бихаћу у Босни 1436. године. В. *Голош*.

- *Голошию.* у селу Алексинце код Врања у Србији. Једнако је са непосведоченим надимком **Голошик*.

- *Голошин:* забележено почетком XIX века у Сакулама (Банат); савремено презиме у Зрењанину и Новом Саду. Сложено од придева *гол* и именице *шија (Голошијин > Голошин)*. Уп. надимак *Голошија у* Гњилану и *Голошијан у* селу Велико Ропотово у области Изморник у Србији, као и бугарско ирезиме *Голошиев*.

- *Голошић:* дубровачка трговачка породица од којих је један запажен у Третеном *(Golosiicli)* 1498, а други у Београду 1533. године. В. *Голошин*.

- *Голужа:* презиме евидентирано у Требин>у и Опличићима у Херцеговини; у Хрватској: околина Ђакова, Златара и Славонске Пожеге. Односи се на придев *голужав* у значењу го, *голишав (голуждрав)*.

- *Голушин:* презиме забележено у Новом Милошеву у Банату; савремено у Зрењанину, Панчеву, Кикинди и Београду; у Хрватској само једна особа у Белом Манастиру 1948. године. Основа: непотврђени надимак **Голуша*.

- *Голушић:* забележено у околини Дубровника 1948. године. В. *Голушин*.

- *Голчић:* само један становник града Осијека 1948. године. Од непотврђеног деминутивног надимка **Голчик*.

- *Голчић:* у околини Пазина и Копривнице у Хрватској 1948. године. В. *Голац*.

- *Гоља: у* Котору у XIV-XV веку; у Хрватској: околина Лабина и Вргинмоста; савремено презиме у Зрењанину. Идентично је са личним именом *Гоља* које је потврђено у дечанским хрисовуљама 1330. године. Уп. руско презиме *Гол,ь* у Новгороду, као и дирку *Гоље* које Сивчани у Бачкој упућују својим суседима Стапарцима.

- *Гољак:* код Клањца. Вировитице и у Загребу.

- *Гољаковски:* само две особе у Осијеку 1948. године. В. *Гољак*.

- *Гољачки:* околина Загреба и у самом Загребу 1948. године. В. *Гољак*.

- *Гоље:* само четири становника града Дубровника 1948. године.

- *Гољевац:* савремено презиме у Београду; у Хрватској само један становник у Загребу 1948. године.

- *Гољенић:* усамљено презиме, јер га је 1948. године носио само један становник села Благуша код Загреба. В. *Голенић*.

- *Гољин:* презиме забележено у Тителу (Бачка) 1720. године. В. *Гоља*.

- *Гољинац:* породични надимак у селу Велико Ропотово у Србији.

- *Гољић:* презиме регистровано у Ужину 1829. године. В. *Голић*.

- *Гољко:* само једна особа у Грачцу у Хрватској 1948. године.

- *Гољо:* у селу Катуни код Сплита (један становник 1948. године).

- *Гољовић:* савремено презиме у Бољевцу (Србија).

- *Гоључић:* презиме забележено у селу Орашцу код Дубровника 1514. године. Основу је вероватно чинио надимак **Гољух* у коме је финални сугласник Х прешао у К, па је онда од облика **Гољук* палатализацијом добијен записани облик *Гоључић*.

ГОЛЕМ- (groß, magnus)

- *Големовић:* овакво презиме носио је челник деспота Ђурђа, Ђуро *Големовић,* који је 1546. године био мировни изасланик у Цариграду код султана Мехмеда; у Ужицу 1835. године. Основу овог презимена чини лично име *Голем* које је потврђено у списку имена дечанских хрисовуља 1330. године.

- *Големоглавац:* презиме забележено у селу Шанце у Горњој Пчињи.

ГОЛУБ- (<антр. **Голуб-** Täub, colomba)

Лично име *Голуб* има врло разгранату симболику везану за име птице, па, консеквентно овоме, јавља се и као антропоним. У неким крајевима Србије и Црне Горе сматра се као заштита од злих духова, а сам голуб представља образац супружанске верности и привржености. Важно је истаћи да је то птица у коју се вештица никада не може претворити. Први поменик овога имена налазимо код Срба у Мађарској, тачније, у једној исправи манастира Bakony-Bel код Веспрема из 1171. године.

- *Голуб:* као презиме врло фреквентно у Хрватској. Идентично је са личним именом *Голуб* (1171. године, в. више). Православие породице у околини Сарајева, Босанске Градишке и Сребренице у Босни 1882. године; савремено српско презиме у Помазу (Мађарска).

- *Голубан:* презиме које као најбројније налазимо у околини Крапине у Хрватској. Судећи по овоме, неће бити тачно мишљење Драгутина Костића да је познати слуга *Голубан* у песми „Цар Лазар и царица Милица" „произвољно име, дато по потреби песме епске". Уп. и породични надимак *Голубанови* у Ђурђеву (Бачка).

- *Голубин:* у Савини у Боки Которској (презивају се и *Голубић,* дошли су из Корјенића 1694. године). Основа: непотврђено женско лично име **Голуба.* Уп. македонско женско име *Голуба* из XVI века. Уп. и топоним *Голубинац* у Поповом пољу (Херцеговина).

- *Голубиное:* савремено презиме у Свилајнцу у Србији. Уп. топоним *Голубинци* у Срему, као и топоним *Голубиње* код Пореча у Србији.

- *Голубић:* овакво презиме носио је кнез Гргур, начелник цара Уроша у Дубровнику 1365. године; необично фреквентно у Хрватској. В. *Голуб.*

- *Голубичић:* у селима Салашу, Луки и Чубри у Неготинској Крајини у Србији. Основа: женско име *Голубица* (Банат, 1791. године).

- *Голубишић:* православна породица у селу Оборци код Бугојна. Води порекло од непосведоченог антропонима **Голубиш.*

- *Голубое:* околина Белог Манастира у Хрватској.

- *Голубовац:* презиме забележено у околини Двора, Костајнице и Осијека у Хрватској 1948. године.

- *Голубовић:* очинство забележено у селу Пониквица код Ужица 1476. године; врло фреквентно на целом српском и хрватском језичком подручју. Уп. топоним *Голубовићи* у Поуњу (Босна).

- *Голубчић:* презиме залажено у Ковину (Банат). Од облика **Голубац.*

ГОМИЛ-

Од ове основе сачувана су свега четири презимена. Семантика је нејасна, јер је *гомила* у нашем језику географски термин у значењу *хрпа, хрпа нечега.* Збуњује податак да је у ужичком крају забележена овца под називом *Гомилка,* чије унутрашње значење упућује на неки непознати апелатив.

- *Гомилановић:* савремено презиме у Београду и Никшићу; у Хрватској само једна особа у Осијеку 1948. године.

- *Гомилар:* само четири становника у Пули и Загребу 1948. године.

Гомилча: савремено презиме у Панчеву.

- *Гомиловић:* део братства Поповића у Црној Гори.

ГОМЕР-, ГОМИР- (<антр. **Гојмир)**

- *Гомерац:* само један становник села Винично код Зелине.
- *Гомерички:* усамљено презиме, јер је 194<S. године евидентирана само једна особа у селу Мошанци код Карловца.
- *Гомерчић:* презиме забележено у околини Оточца, Валпова, Вировитице и у Загребу. В. *Гомерац.*
- *Гомирац: у* селу Дуги Дол у Лици у XIX веку; савремено презиме у селима Лаћарку и Јакову у Срему; у Хрватској 194«. године само у околини Оточца. Од непотврђеног личног имена **Гомир.*
- *Гомић:* презиме једног јеромонаха у селу Рогачици код Ужица 1835. године. Основа: непотврђено лично име **Гом (< Гомир < Гојмир).*

ГОМОЉ–

Семантика ове доста ретке основе у нашем ономастикону везује се за апелатив *гомоль* у значењу *корен неких биљака,* али њено значење - најбоље исказује придев *гомољаст - задебљао.* Другим речима, сви ови наши, па и примери из других словенских језика, представљају *угојену, ухрањену особу.* Уп. пољске антропониме: *Gomolin* (1429), *Gomtta* (1415), *GoiriTczyna,* презиме *Gomolinski;* доњолужички антропоним *Gomolik* и *Gomola;* словеначко презиме *Gomol* и *(fomolja;* руско (новгородско) презиме *Гомолин* (1498) итд.
- *Гомојић:* презиме забележено у околини Сплита, Загреба и Крапине. (Уп. промену сугласника Љ у Ј на Приморју; *недјејжнедеља, поје<поље, чејаде<чељаде* и ел.)
- *Гомоља:* презиме у селу Чаковићи код Сјенице у XVI веку. В. *Гомојић.*

ГОНЧ- (<гл. **гончати -** гонити)

Четири примера од ове основе односе се свакако на *ловца* или *хајкача* дивљачи.
- *Гончан:* само једна особа у селу Десине код Крапине у Хрватској 1948. године.
- *Гончар:* усамљено презиме, јер је залажено само у селу Молве код Ђурђевца у Хрватској (три особе 1948. године).
- *Гончевић:* презиме забележено у месту Лапац у Лици 1396. године.
- *Гончин:* регистровано у Босни 1886. године; у Хрватској код Новске, Копривнице и Петриње (седам особа 1948. године).

ГОНЦО

Савремено презиме у Босни. Води порекло од речи *гонце* (<тур. *gonеći)* у значењу *ружин пупољак, пупољак.*

ГОП- (<антр. **Господин, Госпођинка)**

- *Гопић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској само шест особа у селу Церна код Винковаца. Води порекло од женског имена *Гопа (<Гослођинка),* потврђеног у источној Србији 1736.
- *Гопчевић:* презиме залажено у Кртолама и Ораховцу у Боки Которској; у Хрватској само шест особа у Сплиту 1948. године. Основа: лично име *Гопац* (околина Врања у XIX веку).

ГОР- (<антр. **Горивој, Горислав...)**

- *Горавица:* забележено у околини манастира Шудиковине у Црној Гори у XVII веку; савремено презиме у Београду; у Хрватској само у околини Дубровника. Једнако је са непотврђеним личним именом **Горавица. (<Горав + ица <Горислав).*
- *Горавичић:* само два становника на острву Корчули 1948. В. *Горавица.*

- *Горин:* презиме регистровано само у селу Мијачи код Славонске Пожеге (четири особе 1948. године). Једнако је са личним именом *Горан* које је потврђено у околини Београда 1528. године. Уп. топоним *Горани* код Високог у Босни. Православна породица у селу Дон>а Стубица код Дервенте у Босни 1882. године.

- *Горанић:* нефреквентно у Хрватској, само код Шибеника, Ријеке, Крижеваца и у Загребу (једанаест особа 1948. године). В. *Горан.*

- *Горанин:* само две особе у Загребу 1948. године. Води порекло од женског имена *Горана* (које има само савремене потврде). или је једнако са непотврђеним именом **Горанин.*

- *Гораниниħ:* само три особе у селу Брег крај Пазина 1948. године. В. *Горанин.*

- *Горановић:* међу осталим Србима граничарима у Копривничкој компанији забележен је 1638. године и неки Гвоздан *Горановић* (Quossdan *Goranoiticli);* савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Врбовца, Бјеловара и Грубишног По.гьа. Уп. неубицирани топоним *Гораново* у западној Србији 1525. године, *Горанци Горњи* и *Горанци Доњи у* Херцеговини 1468. године.

- *Горашевић:* један од житеља Лознице у Србији 1862. године. Основа: непосведочено лично име **Гораш.*

- *Горенац:* околина Подравске Слатине. (Уп. кајкавско презиме *Горенц* у околини Велике Горице, Самобора и Сиска.) Од непотврђеног антропонима Торен.

- *Горенић:* презиме залажено на једном надгробном споменику из села Тучепе код Невесиња из 1372. В. *Горенац.*

- *Горенчић:* само један становник места Валпова у Хрватској 1948. Од облика *Горенац* (в. више).

- *Горета:* презиме забележено у околини Дрниша, Жупагье, Винковаца и Вуковара. Идентично је са личним именом *Горета* које је 1455. године потврђено у области Бранковића у Србији.

- *Горетић:* у Сомбору 1747. године; у селу Турија у Поуњу (Босна). В. *Горета.*

- *Горић:* презиме залажено у Бачкој у XVI веку; у Хрватској: околина Чазме, Сплита и Винковаца. Од хипокористика *Гора* или *Горо* који имају само савремене потврде.

- *Горичић:* очинство у селу Добротину у Србији 1476. године; само један становник града Сплита 1948. године. Основа: непотврђено лично име **Горич.*

- *Горичкић:* савремено презиме у Суботици у Бачкој. Води порекло од непосведоченог антропонима **Горичко.*

- *Горјанзц:* презиме залажено у околини Белог Манастира, Ђакова и Осијека. Води порекло од личног имена *Горјан* које је потврђено у списку Тихомира Остојића из 1895. године. (Уп. кајкавско презиме *Горјанц* код Загреба, Лабина и Пазина у Истри и топоним *Горјани* код Ужица и код Ђакова у Хрватској.)

- *Горјанић:* само у селу Петријевци код Валпова (три особе 1948). В. *Горјанац.*

- *Горјанов:* само једна особа у Жупањи (Хрватска) 1948. године.

- *Горјановић:* у селу Белишће крај Валпова (Хрватска), шест особа 1948. године.

- *Горовац:* (у оригиналу *Gorotiec)* забележено у Трогиру 1292. године. Води порекло од хипокористика *Горо* који има само савремене потврде.

- *Горовић:* католичка породица у селу Безедеку у Мађарској 1723. године; у селу Враки на Скадарском језеру. В. *Горовац.*

- *Горовски:* само четири особе у селу Челинац код Белог Манастира 1948. године. В. *Горовац.*

- *Горојевић:* презиме забележено у Грбљу *(Goroeuich)* у Боки Которској 1433; у полису Срба у Будиму 1706. године нашао се и неки Атанацко *Горојевић* из Требиња. Води порекло од непосведоченог антропонима **Гороје (<Горислав).*

- *Гороња:* савремено презиме у Београду, Босанском Новом и Тузли; у Хрватској код Двора, Осијека и Сиска (једанаест становника 1948). Идентично је са непотврђеним личним именом **Горон,а.*

- *Гороњић:* само пет особа у Загребу 1948. године. В. *Гороња.*

- *Горта:* презиме регистровано само у селу Подвиње код Славонског Брода (седам особа 1948. године). Идентично је са непосведоченим антропонимом Торта (< *Гор- т-а*< *Горислав)*.

- *Гортан:* презиме залажено у истарским местима Пазину, Пули, Поречу и Лабину. Једнако је са непотврђеним личним именом **Гортан (*<*Гор-т-ан*<*Горислав).*

- *Гортовић:* само у селу Белишће код Валпова (две особе 1948. године). Основа: непотврђено лично име **Горто.*

- *Горуновић:* презиме забележено у Ропочеву 1817. и Барајеву 1820. године; савремено у Парађину, Пожаревцу и Панчеву; у Хрватској само једна особа у Винковцима 1948. године. Основу овог презимена чини лично име *Горун* које има само савремене потврде.

- *Горушановић:* само један становник града Загреба 1948. године. Основа: непотврђени антропоним **Горушан.*

- *Горчиновић:* презиме залажено само у селу Олановац код Пакраца (две особе 1948. године). Од личног имена *Горчин* које нема историјских потврда. Уп. топоним *Горчинац* код Л>уберажде у Србији.

- *Горчић:* једно од српских презимена у селу Хуму у Хрватској 1698. године; од личног имена *Горча* које има само савремене потврде.

- *Горша:* код Оточца, Нашица и Грубишног Поља у Хрватској. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Горша.*

- *Горшак:* околина Белог Манастира, Самобора и у Загребу. Једнако је са непотврђеним личним именом **Горшак.*

- *Горше:* околина Белог Манастира и Самобора и у Загребу. Уп. словеначко презиме *Gorše.*

- *Горшета:* само у околини Глине у Хрватској. Идентично је са непосведоченим личним именом **Горшета.*

- *Горшетић:* само три особе код Ђакова, Славонске Пожеге и у Загребу 1948. године. В. *Горшетић.*

- *Горшић:* околина Карловца, Петриње и Глине у Хрватској. В. *Горша.*

ГОРД- (<грч. антр. *Горо́/avos)*

- *Горданић:* презиме забележено у селу Шору (Рађевина у Србији); савремено у Београду и Новом Саду. Од личног имена *Гор дан (*< грч. *Гороιανόί)* које је потврђено у Србији, или женског имена *Гордана* (XIX век).

- *Гордић:* у селима Кпавици, Ргуду и Љубињу у Херцеговини; у Лозници (пореклом из Мостара); савремено презиме у Београду и Новом Саду. Основа: непотврђено мушко лично име **Горд* које је с ослонцем на хришћанско *Гордије* и *Гордијан* поистовећено са придевом *горд.* Православие породице код Сребренице, Власенице и Рогатине у Босни 1882. године.

ГОРИГУШИЦА

Презиме у Дубровнику забележено 1272. године, које је Јиречек превео као „Arde il ćulo". Од глагола *трети* и именице *гузица.* Очита фолклорна креација у КОЈОЈ се крије нека заборављена (локална) анегдота или шаљива причица. Могуће је да почива на фразеологизму „горсти под ногама" у значењу „бита у невољи". Уп. руско презиме *Горихвостов* у Новгороду 1555. године.

ГОРКОЈЕЛ

Презиме које је у XVI веку залажено у Бољуну у Истри. По свом склопу очигледно спада у „кулинарска" презимена типа *Попара, Џицвара* и ел., с том разликом што се састоји од придева *горак* и постврбала -уел. Сам придев *горак* је полисемичан, па је тешко рећи које је управо значење у овом необичном облику. Сва значења долазе у обзир за коначну етимологију, па се као најсигурније може рећи само то да ово презиме припада, као што је већ речено, невеликој групи презимена из области кулинарије. *(Горак* иначе значи: *непријатна укуса; отрован; превртљ.)*

ГОРОГЛЕД

- *Горогled:* презиме забележено у Осијеку 1736; у Чортановцима (Срем) 1742. године. Сложеница која представља непотврђени апелатив (касније надимак) **Горогled* који има семантичке везе са именем Срђе Злопоглеђе у народној песми.

- *Горогледа: у* Новом Саду, у Бачком Петровцу 1720. и у Араду (Румунија) 1735. године. В. *Горогled.*

- *Горогледић: (Gorogledicli)* у селу Дреновцу (Срем) 173(ι. године. В. *Горогled.*

- *Горогleђа:* презиме залажено у Срему у XIX веку. Уп. надимак *Горогleђ* у Гњилану у Србији.

ГОРОЛОМА

- *Горолома:* презиме забележено у селу Лучица у Пожаревачкој Морави (пореклом из Видинске области). „Предак Илија добио надимак Горолома због своје јачине." Предање се слаже са садашњим значењем придева *гороломян - снажан, силам.*

- *Гороломац:* српска породица у селу Крушевцу на Косову. В. *Горолома.*

ГОРОПЕК

Ово необично презиме носиле су само четири особе у селу Запрешић код Загреба 1948. године. Сложено је од именице *гора* и поствербала *-пек* (од глагола *пећи).* Тешко схатљива метафора. Можда се ацоцијативно односи на „палишуму", на пиромана?

ГОРУП

Од ове основе сачуиана су само четири презимена. Етимологија, тачније семантичка мотивисаност се овде понавља као и код примера *Горкојел* (в. више), јер је на западу наше Језичке територије познат придев *горупан* у значењу *горак,* што значи да се и овде поставлю питање варијантности значења овог придева.

- *Горуп:* презиме које је забележио Рудолф Строхал у Карловцу у XIX веку; приликом пописа становништва Хрватске 1948. године залажено је у околини Прегpаде, Клањца, Крапине и у Загребу.

- *Горупац:* нефреквентно у Хрватској, само код Клањца и Загреба (дванаест особа 1948. године). Идентично је са личним именем *Горупац* које срећемо у дечанским хрисовуљама 1330. године. Уп. кајкавски облик *Горупец* код Доње Стубице, Клањца, Загреба, Ријеке и у Загребу.

- *Горупић:* околина Прегpаде, Клањца, Прелога и у Загребу. В. *Горуп.*

- *Горупчић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; од личног имена *Горупац* у истом извору.

ГОСИЋ

Презиме забележено у Тополи (Србија) 1825. године; савремено у Александровну, Београду и Пиносави. Основа: хипокористик *Госа (<Драгослав. Гостимир* и ел.) који има само савремене потврде.

ГОСП-, ГОСПОД-

Примери од ових основа нису бројни. Антропонимијски корен *Госп-* се значењски разликује од основе *Господ-.* Прва обухвата женска лична имена *Госпа, Госпава, Госпођа, Господина* и *Госпођинка,* а друга се везује за лична имена и апелативе *Господар* и *Господин.* Мислим да су се женска имена *Госпа, Госпођа* и ел. у народној свести првобитно доводила у везу са Богородицом (уп. женско име *Дева),* да би се касније ово значење претворило у титулу. (Уп. и име овце *Госпа у* Горњој

Крајини у Хрватској.) И мушко име је током векова претрпело семантичку трансформацију. Према речима Т. Вукановића лично име *Господин* „нарочито радо дају у јужној Србији. Некада се није смео свако ословљавати са овом титулом. Данас [чланак је писан 1940. године, прим. В. М] у доба једнакости и демократије и служавке су госпођице, док је у Средњем веку тај апостроф припадао само племићким кћеркама".

- *Госпавић:* презиме забележено у селу Брезовац у Јасеници (Србија) и Богутовцу код Чибуковца. Води порекло од женског личног имена *Госпава* (1758. у Варварину, Србија).

- *Госпић:* овакво презиме носио је 1858. године неки поп Вуле који се те године помиње у вези са пожаром у манастиру Тројици код Пљеваља; у Сарајеву 1882. године; савремено у Бечеју (Бачка) и у Београду. Од женског личног имена *Госпа* које је први пут потврђено у списку Тихомира Остојића 1895. године. Уп. топоним *Госпић у* Лици који се први пут помиње 1699. године и према истраживањима Милета Магдића „све до 1804. године видела се кула Ризван-аге Јанковића. Народ прича да је недалеко од тога турског града некоч била грчка црква с Госпиним кипом, од којега је Госпић добио име". Уп. чешко презиме *Hospicz* из 1364. године.

- *Госпица:* „старо презиме Јовковића" у Вогошћи крај Сарајева. Идентично је са непотврђеним женским именом **Госпица.*

- *Госповић:* само три особе у селу Болману у Барањи 1948. године. Необично презиме због придевског суфикса *-ов,* који као да упућује на постојање мушког личног имена **Госпо1*

- *Господар:* савремено презиме у Београду. Једнако је са апелативом и личним именом *Господар* које је потврђено у Срему у 'Х^Х веку.

- *Господарић:* забележено у Загребу и код Нове Градишке. В. *Господар.*

- *Господиначки:* савремено презиме у Новом Селу; од непосведоченог облика **Господинац.*

- *Господинкин:* презиме забележено у Новом Селу код Врања (Србија). Основа: женско име *Господинка* (1736. у Срему).

- *Господиновић:* савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској: на острву Вису и у Загребу. Од личног имена *Господин* које је као савремено познато у јужној Србији.

- *Господнетић: у* Постири на Врачу 1584. године. Према истраживањима Ф. Јутронића, пореклом су из Босне; у полису становништва Хрватске 1948. године регистровано је на острву Врачу, у Сплиту и у Загребу. Необично презиме чију етимологију није лако утврдити. У првом његовом делу јасно разазнајемо словенску антропонимијску основу *Господ-,* али оно што следи није сасвим јасно. У овом моменту чини ми се приступачном идеја да ово презиме посматрам као хибридну српско-хрватско-италијанску творевину: од синкопираног облика *Господнет-* која се може рашчланити као *Господ[и]н* + италијански деминутивни суфикс *-ет* + патронимијски суфикс *-ић.*

- *Госпођин: у* селу Лескова Бара код Врања у Србији. Од непотврђеног женског личног имена **Госпођа.* Уп. назив цркве *Госпођиница* чију легенду је забележио Ризван Решовић: „Млада и лепа девојка из средовековне властелинске породице белила је платно на студенцу у Врујцима. Тако обељено платно разастрла је по црквеном дворишту и на крову цркве. Када је једног дана дошла да покупи платно са црквеног крова, наста силна олуја па понесе цркву, платно и девојку - госпођицу некуда далеко, чак у Шекуларе на Лиму. Од цркве су остали само темељи. Од тада се црква у Врујцима зове Госпођиница." Уп. топониме *Госпођински* и *Господин Поток у* бившем Зворничком санцаку у XVI веку, као и топоним *Госпођинци у* Бачкој и

истоимени код Вараждина, са историјском потврдом из 1429. године.

- *Госпојевић'.* презиме забележено у селу Совљак у Мачви 1809. године; у Хрватској само пет особа у Мирковцима код Винковаца 1948. године. Води порекло од непотврђеног личног имена **Госпој(е).*

- *Госпојић:* само један становник Загреба 1948. године. Основа: непотврђено женско име **Госпоја.* Уп. лично име *Госпојинка,* врло фреквентно у Срему.

- *Госпочић:* околина Доње Стубице, Белог Манастира и Нове Градишке. Од непотврђеног антропонима **Господац.*

ГОСТ- (<Гостимир, Гостидраг...)

Антропонимијска основа Гост- припада древном словенском слоју са изразито старим историјским потврдама. Најстарији примери забележени су у старолужичком и нашем ономастикону, и то лужички сложени облик *Goxtimysl* из 844. године и наше *Гостило* из IX и XIII века. Сачувана значења речи *гост* (Gast, hostis) у нашем језику доводе нас у недоумицу које је од н>их могло бити пресудно за семантику ове основе. Ево тих значења, која су сва потврђена врло рано: *пријатељ, свештеник* (код богумила), *сведок, странац,* па чак и *женска особа.* (Узгред, полисемија речи у нашем језику, па и у другим словенским језицима, није усамљена, јер *гост* у значењу *пријатељ* позната је у осетинском, *гост - странац* у грчком језику и ел.) Ова основа морала је у прошлости бити врло фреквентна, јер је срећемо у Супетарском картулару у облику *Гостам* већ 1080. године, у Трогиру *Гостей* 1271, Гостела у Бачкој у XVI веку, *Гостомер* у Брибиру 1354, *Гостулин* у Хрватској у XVII веку све су ово лична имена која нису послужила као основе за касније презимена. Не наводећи примере из других словенских ономастикона, поређења ради, ево пољских антропонима у распону од XI до XIII века: *Gostach, Gostal, Gostawa, Gostek, Gostko, Goston, Goscicha, Gosidech, Goscieta.* Надовезујући се на запажени чланак Драгомира Вујичића „Члан Gostb у структури двочланих назива на босанском терену", његовој саже^ аргументацији додао бих још два занимљива примера. Ради се о топониму *Вртогош у* источној Србији и о презимену *Гризогостић* забележеном у Трогиру 1273. године. У првом се крије непосведочени антропоним **Вртогост (<*Уьпо-gostb),* а у другом - исто тако непотврђено лично име **Гризогост (<*Gryzogostb).* Упоређујући семантику бројних двочланих гост-имена *(Гостимир, Гостирад, Љубогост, Доброгост, Радогост* и ел.), ова два наведена примера звуче некако као пародија у односу на већ цитиране облике, јер глаголе *вртети* и *гристи* срећемо углавном у надимцима. (Уп. *Вртигуз, Вртикапа, Вртикућа, Гризак, Гризанчић, Гризељ* итд.). Изгледа да ова појава није усамљена, јер је констатујемо у чешком облику *Hostokryje* (уп. *Tatokryje* у истом језику), па сам овом напоменом само желео да истакнем занимљивост овог, само постављеног проблема.

- *Гостијановић:* само десет особа у 1948. године у Хрватској. Основа: непосведочени антропоним **Гостијан.*

- *Гостилоп:* изумрли род у селу Фаркаждину (Банат). Води порекло од личног имена *Гостило* (XIII век у Србији). Уп. украјинско презиме Госгшн'д, као и руски (новгородски) топоним *Гостилово* из 1500. године.

- *Гостиљац:* само две особе у Белом Манастиру 1948. године. Могуће је да је постало од неког ишчезлог топонима **Гостиљ* или од личног имена **Гостиљ.*

- *Гостимир:* православна породица код Босанског Прњавора 1882. године; презиме забележено у околини Дарувара и Подравске Слатине. Једнако је са личним именом *Гостимир* које се први пут помиње већ у IX веку.

- *Гостимировић:* у Сремској Митровици 1785. године; у околини Тешња у Босни 18<S2. године; савремено у Београду, Добоју и Новом Саду; у Хрватској: околина Славонског Брода и Славонске Пожеге. В. *Гости мир.*

- *Гостиновић:* [написано немачком графијом *Gosdinovich] у* Обрежу и Витојевцима у Срему 1736. године. Од личног имена *Гостии* које је потврђено у списку Тихомира Остојића 1895. године. Уп. топоним *Гостиница у* Ужичкој Црној Гори из 1559. године.

- *Гостински:* код Валпова, Прегради и Осијека. В. *Гостиновић.* Уп. пољско презиме *Gostynski* из 1392. године.

- *Гостић:* православна породица код Дервенте, Маглаја и Тешн>а у Босни 1882. године; презиме забележено у околини Пакраца и Сиска у Хрватској 1948. године. Од личног имена *Гост* (1455. године у области Бранковића, Србија).

- *Гостиша:* нефреквентно у Хрватској, само у Загребу и Белом Манастиру (седам особа 1948. године). Идентично је са личним именом *Гостиша* које први пут срећемо у Дубровнику 1235. године.

- *Гостишић: у* Дубровнику 1440. године. В. *Гостиша.*

- *Гостмир:* само две особе у селу Сухопол>е код Винковаца 1948. године. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Гостимир.*

- *Гостов:* презиме залажено у Котору 1326. године. Од имена *Гост* (Босна, 1858. године).

- *Гостовец:* презиме које је 1272. године носио један од грађана Трогира (Radovan *Gostovcc).* В. *Гостов.*

- *Гостовић: у* Дубровнику 1223; у Брињу у Лици 1638; у полису Срба у Будиму 1702. године; савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској: околина Брињa, Бјеловара, Подравске Слатине и Славонске Пожеге. В. *Гостов.*

- *Гостојић:* савремено презиме у Новом Саду, Суботици и Зрењанину. Води порекло од мушког имена *Гостоја* (Котор, 1371. године).

ГОТИЋ

Презиме забележено у селу Осаоници код Ужичке Пожеге 1821. године; савремено у Београду; у Хрватској: околина Вараждина, Лудбрега и Бјеловара. Основа: хипокористик *Гота (<Богољуб, Богосав...)* који има само савремене потврде.

ГОТОВ-

Придевска основа *Готов-* се у нашој антропонимији може објаснити на два начина: од садашњег значења придева готов - *спреман; довршен* и од апелатива *готов, готовац у* значењу *цицвара.* Ова реч има овакво значење у делу Црне Горе, па је зато тешко утврдити да ли је баш она послужила као основа за нека од ових презимена. У духу етимологије О. Н. Трубачова треба нагласити да се прасловенски придев *gotovb својом унутрашњом анализом потпуно слаже са прагерманским кореном **raiija* (<нем. be-reit енг. ready) у значењу *спреман; припрaван за пут.*

- *Готованац:* презиме забележено у селу Ново Корито у Тимоку (пореклом из села Решъане у Бугарској почетком XIX века). Основа: апелатив *готован* у значењу *нерадник, бадавација.*

- *Готовановић:* залажено у Сентандреји 1828. године. В. *Готованац.*

- *Готовац:* савремено презиме у Суботици (Бачка); у Хрватској: околина Дрниша, Сплита и Винковаца. Уп. топоним *Готовац* код Краљева у Србији са историјском потврдом из 1572. године.

- *Готовима:* православна породица у селу Опличићи, пореклом „са Сливаља у Невесињу"; савремено презиме у Апатину (Бачка).

- *Готовић:* савремено презиме у Бору (Србија); у Хрватској само две особе у селу Бродски Варош код Славонског Брода 1948. године.

- *Готовуша:* приликом полиса становништва Хрватске 1948. године залажено у

Загребу (две особе). Уп. топоним *Готовушя* у Сиринићкој жупи у Србији.

- *Готовушић:* савремено презиме у Тузли (Босна).

- *Готовчевић:* презиме забележено у селу Баћевац код Београда у XIX веку, пореклом „из старе Србије". В. *Готовац.*

- *ГотовчиЬ:* очинство у селу Пољана у области Браничева у Србији 1476. године. В. *Готовац.*

ГОЦИН

- *Гоцин:* презиме забележено у Тителу (Бачка) 1773. године. Од хипокористика Года *(<Драгана, Гордана* и ел.) који има само савремене потврде.

- *Гоцић:* у Пожаревцу (пореклом из Књажевца); савремено у Нишу и Сокобањи. В. *Гоцин.*

ГОЧОБИЈА

Презиме у Адранима 1821. и у Рајковцу у Србији 1828. године. Идентично је са апелативом *гочобија* у значењу *бубњар, добошар.*

ГОЦИЋ

Савремено презиме у Београду. Води порекло од непосведоченог хипокористика **Гоца (<Горан, Гојко, Голуб* и ел.).

ГОШ- (<Гојислав, Голуб, Горан...)

- *Гошинац:* у селу Рибници у Подибру. Од хипокористика *Гоша* који има само савремене потврде. Уп. топоним *Гошево* у Рашкој.

- *Гошић:* у Г.ачкој 1778. године; у селу Липеновић у Рађевини (Србија); савремено у Сарајеву. Уп. село *Гошићи* у Далмацији. В. *Гошинац.*

- *Гошнић:* презиме једног од момака Кнежеве канцеларије у Београду 1824. године. Основа: женско име *Гошна* које је потврђено у списку Тихомира Остојића 1895. године.

- *Гошовић:* савремено презиме у Београду; од личног имена *Гошо* које нема историјских потврда.

ГРАБ-

- *Грабанчевић:* презиме једног од Срба граничара у Хрватској 1651. године; од непотврђеног облика **Грабанац.*

- *Грабар:* презиме залажено у околини Иванца, Чаковца, Вараждина и Ријеке у Хрватској. Према Рјечнику ЈАЗУ реч *грабар* представлю синоним речи *граб* и распространена је само на западу наше језичке територије. У овом случају је, дакле, апелатив једнак са непотврђеним антропонимом.

- *Грабаревић:* околина Славонског Брода и Двора у Хрватској. В. *Грабар.*

- *Грабарић:* презиме залажено на кајкавском терену, у околини Лудбрега, Вараждина и у Загребу. В. *Грабар.*

- *Грабеж:* презиме забележено у Босни 1886. године; савремено у Мирије̂ву, Јајцу и Новом Саду; у Хрватској: околина Белог Манастира и Самобора. Уколико није у питању *грабеж* у значењу *граб, (*у значењу *дрво граб* - чује се у Книну - онда се овде срећемо с апстрактном именицом које су иначе доста ретке у овом материјалу.

- *Грабер:* код Бјеловара, Ријеке, Велике Горице и у Загребу. Једнако је са непотврђеним личним именом **Грабер.*

- *Граберски:* околина Зелине, Дугог Села, Кутине и у Загребу. В. *Грабер.*

- *Грабима:* само два становника града Загреба 1948. године. Основа: непосведочено лично име **Грабина* које представл>а аугментатив антропонима **Граб.* Уп. пољско лично име *Grabina* из 1455. године.

- *Грабински:* само у селу Бреги код Копривнипе (четири особе 1948. годи-

не), Уп. пољско истоветно презиме *Ogabinski* из 1397. године.

- *Грабић:* презиме залажено у Сомбору (Бачка) 17%. године; у Хрватској код Син>а, Дрниша, Костајнице и Вировитице; од антропонима **Граб.*

- *Грабо:* само у Шибенику, у Горњем Храстовцу код Костајнице (пет особа 1948. године). Идентично је са непосведоченим личним именом **Грабо.*

- *Грабов:* само три особе у Загребу 1948. године. В. *Грабо.*

- *Грабовац:* презиме залажено у околини Имотског, Сиња, Задра и Подравске Слатине. В. *Грабо.*

- *Грабовић:* околина Ђакова и Подравске Слатине у Хрватској.

- *Грабовиця:* савремено презиме у селу Попраћа у Црној Гори.

- *Грабопчић:* само две особе у Доњем Селу код Винковаца 1948. године. Од облика *Грабовац.*

- *Грабушић:* презиме забележено у околини Доње Стубице, Златара, Крапине и у Загребу. Води порекло од непосведоченог антропонима **Грабуш.*

ГРАБУНЦИЈА

Савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској, околина Двора и Петриње. Једнако је са непотврђеним апелативом **грабунциja у* значењу *човек који израђује гребене,* то јест *грабуне,* како се то чује у Пољици код Сплита.

ГРАД- (<Градимир, Градислав...)

- *Град:* само један становник у селу Клана код Ријеке 1948. године. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Град (<Градимир).*

- *Градашевић:* само један становник Загреба 1948. године. Од личног имена **Градаш.*

- *Граденовић:* очинство у дечанским хрисовуљама 133(1. године. Од непотврђеног личног имена **Граден.* Уп. мушко лично име *Градена (Gradcima) у* Супетарском картулару 1080. године.

- *Градетић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од личног имена *Градета* које је потврђено у списку Тихомира Остојића 1895. године.

- *Градијан:* само три особе у селу Грбовац код Грубишног По.ља (Хрватска) 1948. године. Једнако је са непотврђеним личним именом *Градијан.*

- *Градијанац:* презиме залажено у Шибенику 1028. године. В. *Градијан.*

- *Градински:* околина Лудбрега и Сиска у Хрватској.

- *Градинчевић:* савремено презиме у селу Рибашевина крај Ужица; од облика **Градинац.*

- *Градисалић:* презиме регистровано у Дубровнику 1397. године. Од личног имена **Градисал.*

- *Градислалић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од непосведоченог антропонима **Градислал.*

- *Градић:* у Дубровнику 1347. године; у Хрватској 1948: околина Вуковара, Винковаца и Осијека. В. *Град.*

- *Градиш:* околина Загреба, Пуле и Сиска 1948. године (четрнаест особа). Идентично је са личним именом *Градиша* (XIII век у Србији).

- *Градојевић:* у Дубровнику 1418.; у Футогу (1696. године), у Товарнику (Бачка) 1743. године. Води порекло од личног имена *Градој* (Шибеник, 1386) или *Градоје* (1362. године у Босни). Уп. топоним *Градојевићи* код Шапца са историјском потврдом из 1808. године.

- *Градчевић:* презиме у Дубровнику из 1429. године; од антропонима **Градац.*

- *Граћан:* у околини Гарешнице, Хрватска (седам особа 1948. године). Једнако је са личним именом **Граћан.*

- *Граћанин:* савремено презиме у Бан>алули. В. *Граћан.*

- *Граћански:* савремено презиме у Панчеву; у Хрватској: код Вуковара, Славонске Пожеге и Винковаца. В. *Граћан.*

- *Граћевић:* само једна особа у Дубровнику 1948. године; од непосведоченог антропонима **Граћ.*

- *Граћин:* презиме забележено у Мокрину (Банат), пореклом из Старе Кањиже; у Хрватској, само један становник (Борово Насеље) 1948. године. Основа: лично име **Граћа.*

ГРАКАЛИЋ

Савремено презиме у Херцег Новом (Црна Гора); у Хрватској: околина Пуле и у Загребу. Основа: надимак **Гракало,* од глагола *гракати.* Настао је свакако асоцијацијом на гаврана или храпав глас носиоца.

ГРАМЮВ

Презиме забележено у области Гласинац у Босни. Један из ове породице био је познат као хајдук у XIX веку. Води порекло од апелатива град/за у значењу *грамжљивац.*

ГРАН- (<антр. **Гранислав)**

Име у наслову нема старих историјских потврда и у „Речнику" М. Грковић забележено је као савремено у околини Црне Траве. Аутор мисли да је сложено од речи *граница* (Grenze, linis) и антропонимијског сегмента *-слав.* Уп. бугарско лично име Гранте из XV века, које Јордан Займов, заједно са обликом Гран, изводи из речи *грана* (Zweig, frans) - „да е млад като гранка".

- *Гранашевић:* савремено презиме у Београду; од непотврђеног личног имена **Гранаш.*

- *Гранић:* забележено у Сумартину 1779. године; у селу Кобшъ-Дол код Сарајева (пореклом из Црне Реке); у Шиповачи, Васојевићима, Витини у Херцеговини; савремено презиме у Ватину (Банат), Горњем Вакуфу (Босна) и у Суботици (Бачка). Основа: непосведочени антропоним **Гран.*

- *Грановић:* презиме забележено у области Поуња у Босни. В. *Гранић.*

- *Грановљевић: у* селу Посавски Подграјци код Жупање (Хрватска) 1948. године. В. *Гранић.*

- *Грануша:* само пет особа у селу Нијемци код Винковаца (Хрватска). Идентично са личним именом **Грануша.*

- *Гранчић:* презиме регистровано у Дубровнику 1443. године; у селу Отоку у Херцеговини (пореклом из Пољица код Имотског, XIX век); у полису становништва Хрватске 1948. године: околина Имотског, Макарске и Осијека. Од непосведоченог антропонима **Гранац.*

ГРАО-, в. ГРАХ-, ГРАШ-

- *Граовац:* забележено у Ковиљу (Бачка) 1786. године; у Хрватској: околина Глине, Бенковца, Задра, Госпића и Винковаца. Уп. кајкавски облик *Граовец* у Ловској код Пакраца.

- *Граовић:* савремено презиме у Београду. Уп. топоним *Граово* у Србији.

- *Граовљевић:* у Враки на Скадарском језеру.

- *Граонић:* савремено презиме у Костолцу (Србија); у Хрватској само пет особа у околини Дарувара 1948. године.

- *Граоња:* савремено презиме у Новом Саду: у Хрватској, код Подравске Слатине и Винковаца.

- *Граор:* у Ченти (Банат), пореклом из Бечкерека (данас Зрен-анин) у XIX веку.

- *Граорац:* у Ђурђеву (Бачка) 1839. године.

- *Граориновић:* савремено презиме у Београду.

- *Граоров:* презиме забележено у Илампи у Банату у XIX веку.

- *Граорчев:* податак из Матичне књиге венчаних села Крчедина у Срему 1775. године.

ГРАХ-, ГРАШ-

Прасловенска основа *Грях- (<*Gorch-)* заступљена је доста фреквентно у нашем ономастикону. Семантичку мотивисаност овог корена треба тражити у многобројним метаформа за људе ситног, малог раста, који су исказани и нашим презименима типа *Буха, Мрвић, Мравић, Мрвошевић, Биберчић* и ел. Овој истој тематској групи прилада и руски антропоним *Горох (при царе Горохе* у значењу *никадја),* као и бројни антропоними и презимена у пољском. украјинском, руском и бугарском језику. Пољски: *Grochulka, Grochowski, Groc/tot;* украјински: *Гороховский;* руски: *Горох, Горохов;* бугарски: *Грахльов, Грахов, Граховски.* Судећи по примерима из ове тематске скупине, у нашем ономастичком систему ова основа је некада морала бити врло фреквентна, јер се на основу овога збира могу реконструисати следећа ишчезла лична имена: *Грах, Грахал, Грахач, Грахек, Грахо, Грахохиа (<Граонић), Грахоња, Грахор, Грахорин. Граша, Грашак, Грашило, Грашко, Грашо.*

- *Грах:* доста фреквентно у Хрватској код Клањца, Пазина, Врбовца, Белог Манастира и Крапине. Идентично је са непотврђеним личним именем **Грах.* Уп. пољски антропоним *Groch* из 1440. године.

- *Грахалић:* само четири особе у Загребу 1948. године; од антропонима Трахал.

- *Грахач: у* околини Карловца у Хрватској 1948. године. Једнако је са несачуваним личним именом **Грахач.*

- *Грахек:* савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској: околина Иванца, Карловца и Јастребарског.

- *Грахић:* само две особе у Борово Насел>у. В. *Грах.*

- *Грахов:* само три особе у Загребу 1948. године. Уп. надимак *Грахо* у Сарајеву у XVIII веку.

- *Граховац:* презиме регистровано у селу Брајовић у Лици 1712; у селу Јанковцима у Срему 1736. године; у Дабарском пољу у Херцеговини; фреквентно у Хрватској: околина Огулина, Глине, Велике Горице, Оточца, Копривнице и Нашица.

- *Граховић:* савремено презиме у Великој Кладуши у Босни. В. *Грахо.*

- *Грахор:* само шеснаест особа 1948. године у Загребу, Самобору и Ријеци. Једнако је са непотврђеним личним именом **Грахор* (Уп. *Граор, Граорац, Граоринов* и *Граоров.)*

- *Грашак:* презиме залажено само у селу Хрсине код Карловца у Хрватској (седам особа 1948. године). Идентично је са непосведоченим антропонимом **Грашак (<Грах-јак).*

- *Грашевић:* само у околини Крижеваца у Хрватској (седам особа 1948. године). Од личног имена **Грах.*

- *Грашиловић:* савремено презиме у Београду. Од ишчезлог личног имена **Грашило.*

- *Грашин:* само једанаест особа у селу Брлогу у Лици 1948. године. Уп. *Грашин* - „име овну црну и бијелу по глави у Лици", као и микротопоним *Грашина* у Црмници (Црна Гора).

- *Грашић:* презиме забележено у Сентомашу (данас Србобран) у Бачкој 1725; у Мокрину (Банат) 1776. године; у Хрватској: околина Слуња, Прелога, Копривнице и у Загребу. В. *Грах.*

- *Грашко:* на острвима Рабу и Цресу и код Подравске Слатине. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Грашко.*

- *Грашков:* савремено презиме у Товаришеву (Бачка). В. *Грашко.*

- *Грашковић:* само једна особа у Шидским Бановцима код Винковаца у Хрватској 1948. године. В. *Грашко.*

- *Грашовић: (Grassovich)* у Батајници крај Београда 1736. године. Основа: лично име **Грашо.*

ГРБ-

Надимачка основа *Грб-* припада бројној тематској групи презимена која садрже поједине делове људског тела, као и препознатљив упут на човечју дефектност и инвалидност. (Уп. *Слепчевић, Чолаковић, Кљакић* и ел.) Позната је и у другим словенским ономастиконима. За разлику од чешког и пољског ономастичког корпуса у којима је сачуван бесуфиксални облик (пољски *Garb* и чешки *Hrb),* најстарији пример код нас представлю лично име у деминутивном облику *Грбица,* потврђено у Бањској хрисовуљи 1313. године.

- *Грб а:* према истраживањима Радослава Грујића, носиоци овог презимена у Славонији у XVI веку су пореклом из Старе Србије (то исто вреди и за презиме *Грбић);* савремено презиме у Београду, Смедереву, Панчеву, Новом Саду и Сарајеву. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Грба.*

- *Грбавац:* први помен овог облика срећемо у Трогиру 1279. године и регистрован је у следећој реченици: „...et iuxta vineam Desse filie *Ghervіutacc"; у* селима Грабу, Шиловачи и Вел>ацима у Херцеговини; у следећим селима у области Рама у Босни: у Прослапу, Иванкама, Рипцима, Шлимцу и Паљикама; савремено презиме у Новом Саду и Зеници; у Хрватској: околина Имотског, Метковића и Жупање.

- *Грбави:* забележено у Араду (Румунија) 1715. године.

- *Грбавица:* презиме неког ћурчије Михаила *Грбавице* из Београда 1711. године; савремено у Новом Саду; у Хрватској код Винковаца, Дрниша и Жупање.

- *Грбавчевић:* презиме евидентирано у области Зета (Црна Гора); у Хрватској само једна особа у Осијеку 1948. године. В. *Грбавац.*

- *Грбавчић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; само две особе у Дубровнику и у селу Јурчић код Бузета у Истри 1948. године. В. *Грбавац.*

- *Грбан:* презиме забележено у Баранди (Банат); савремено у Панчеву. Идентично је са личним именом *Грбан* (1455. у области Бранковића у Србији).

- *Грбановић:* у Гардиновцима (Бачка) 1871. године; савремено у Косовској Митровици; у Хрватској, у селу Липовац код Винковаца. В. *Грбан.*

- *Грбанушић: у* Кикинди (Банат) 1818. године. Од непосведоченог антропонима **Грбануш.*

- *Грбас:* околина Задра и у Самобору у Хрватској 1948. године. Једнако је са личним именом *Грбас* (1351. у Србији).

- *Грбасовић:* презиме забележено у Србији 1388. године. В. *Грбас.*

- *Грбатинић:* савремено презиме у Адашевцима (Срем) и у Новом Саду; у Хрватској само у селу Илачи код Винковаца и у Вуковару (десет особа 1948. године). Основа: непосведочени антропоним **Грбатин.*

- *Грбац:* фреквентно у Хрватској, нарочито у околини Пуле, Бузета, Ријеке, Пакраца, Копривнице, Книна, Шибеника и Криквенице. Идентично је са непотврђеним личним именом **Грбац.*

- *Грбач:* само у околини Велике Горице у Хрватској 1948. године. Једнако са непотврђеним личним именом **Грбач.*

- *Грбачевић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској само три особе у Вировитици. В. *Грбач.*

- *Грбачић:* код Ђурђевца, Бјеловара и Карловца у Хрватској. В. *Грбач.*

- *Грбаш:* презиме забележено у Сент Миклошу у румунском Банату 1557. године; у Хрватској код Бјеловара и Гарешнице. Основа: непосведочено лично име **Грбаш.*

- *Грбеља:* околина Шибеника и Белог Манастира у Хрватској. Изједначено са непотврђеним личним именом **Грбеља.*

- *Грбенић:* код Дарувара и Гарешнице у Хрватској. Основа: непотврђено лично име **Грбен.* Уп. лично име *Грбеница* у Дубровнику 1280. године.

- *Грбетић:* само две особе у селу Гушће код Сиска (Хрватска); од личног имена **Грбета.*

- *Грбеш:* албански род у селу Маревцу на Косову; у следећим селима у Рами (Босна): у Лугу, Орашцу, Маглицама и Ковачеву Пољу. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Грбеш.*

- *Грбеша:* околина Дрниша, Петриње, Ђакова и Сиска у Хрватској.

- *Грбешић:* презиме забележено у Србији 1322. године; у селу Добрковићима у Рами (Босна); у Хрватској: околина Славонског Брода, Петриње и Дубровника. В. *Грбаш.*

- *Грбин: у* селу Житиње у Горњој Морави крајем XIX века; савремено у Панчеву; у Хрватској код Пуле, на острву Корчули, код Задра и код Карловца. В. *Грба.*

- *Грбић: у* селу Страгарима у Србији 1476; у полису Срба граничара у Хрватској 1644; у Врховинама (Лика); у Бачинцима и Марадику у Срему 1749. године; веома фреквентно у Хрватској 1948. године. Од непотврђеног личног имена **Грб.* Милан Карановић изнео је ову, не баш тако логичну легенду о настанку овог презимена у Поуњу (Босна): „Грбићи... у Цвјетлићу код Унца рекоше ми да су Нзихови стари дошли из Крушевца у Стон (Далмација) и да су се звали Грбљановићи. Нису се смели тим именом звати него Грбићи. У Бјелајском пољу било их је толико у кући да је могло изаћи на ливаду по 16 косаца."

- *Грбица:* забележено у Србији 1877. године. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Грбица.*

- *Грбичић:* презиме залажено у Хрватској 1544. године; у племену Куча у Црној Гори средином XIX века; у Хрватској само две особе, на Ријеци и у Загребу 1948. године. В. *Грбица.*

- *Грбљичић:* презиме забележено у Црној Гори у XVIII веку. В. *Грбичић.*

- *Грбо: у* Прњавору у Мачви 1829. године; савремено у Бачкој Паланци и Мостару. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Грбо.*

- *Грбовић: у* селу Куничи у Србији 1839. у Мратишићима (Србија) 1817. године; само две особе у Бјеловару и у селу Мучићи код Ријеке 1948. године. В. *Грбо.*

- *Грбоношић:* савремено презиме у Београду. Од непотврђеног сложеног облика **Грбонос.* (Уп. *Крстоношић.)*

- *Грубишић:* у селу Длакоше (пореклом из Тодорића) у Херцеговини: у селу Засада у Дабарском пољу (Херцеговина). Основа: непосведочени антропоним **Грбуш.*

- *Грбчић:* околина Цриквенице (Хрватска) 1948. године. В. *Грбац.*

ГРД- (<антр. Грдимир)

Лично име *Грд* потврђено је у нашем ономастикону већ 1080. године у Сплиту. По свом пореклу представља заштитно име везано за придев *грдан* у значен>у *ружан* и првобитно значење му је било, по Куљбакину, *поносан.* У оваквом облику представља, у ствари, хипокористик сложеног личног имена *Грдимир* који је у облику *Gerdimer* посведочен у Хрватској 1228. године.

- *Грд:* презиме примећено код Иванца у Хрватској. Једнако је са личним именем *Грд* које је у облику *Gherdus* потврђено у Сплиту 1080. године.

- *Грдавац:* забележено у Дубровнику 1235. године. Основа: непосведочени антропоним **Грдав.*

- *Грдавић:* презиме забележено у Бихаћу у Босни 1566. године. В. *Грдавац.*

- *Грдак:* савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској: околина Вараждина, Дугог Села и Иванца. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Грдак.*

- *Грдаковић:* у Оточцу (Лика) 1540; у Србији 1726. године; савремено у Новом Саду; у Хрватској, околина Јастребарског и Ријеке. В. *Грдак.*

- *Грдан:* презиме забележено код Ђурђевца, Бјеловара и Гарешнипе у Хрватској. Идентично је са личним именом *Грдан* (Жичко властелинство у XIII веку). Уп. микротопоним *Грданица* у селу Доње Жапско код Врања у Србији.

- *Грданац:* само једна особа у Великим Зденцима код Гарешнице 1948. године у Хрватској. В. *Грдан.*

- *Грданић:* код Гарешнице и Грубишног Пол>а у Хрватској. В. *Грдан.*

- *Грданички:* савремено презиме у Кн>ажевцу у Србији и у Београду. Од личног имена **Грданица* или истоименог топонима.

- *Грданов: у* Чоки (Банат) 1779. године. Уп. ишчезли топоним *Грдановац (Gerdanocz)* у Срему 1498. године.

- *Грдановић:* српска породица у Поречју у Славонији 1702; у Иригу (Срем) 1749. године. В. *Грдан.*

- *Грден:* презиме код Дон>е Стубице и Подравске Слатине у Хрватској. Идентично је ча личним именом *Грден* (Котор, XIV-XV век).

- *Грденић: у* местима код Велике Горице, Вировитице и Доње Стубице у Хрватској. В. *Грден.*

- *Грдешић:* околина Огулина, Кутине и Славонског Брода у Хрватској. Од личног имена *Грдеша* које се спомишг у списима византијског историка Кинама 1150. године.

- *Грдинић:* забележено на острву Крку, код Бјеловара и Грубишног Поља у Хрватској. Према речима једног члана породице Грдинић из Новог Сада, њихово порекло је старином из Херцеговине одакле су се у XVIII веку одселили у Црну Гору, а само презиме доводи се у везу са неким од њихових предака који се био „нагрдио у лицу". Основа: лично име *Грдина* које је потврђено 1234. године.

- *Грдиновац:* само четири особе у селу Залука код Карловца 1948. године. В. *Грдинић.*

- *Грдинчић:* усамљено презиме, јер га је 1948. године носио само један становник села Хусја код Карловца. Од облика **Грдинац.*

- *Грдић:* властелинска породица у Дубровнику 1368. године; у селу Клокот (пореклом из Пожерења) у Горњој Морави; савремено у Београду; од личног имена *Грд* (в. више).

- *Грдиша:* презиме забележено код Јастребарског и Славонске Пожеге у Хрватској. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Грдиша.* Уп. микротопоним *Грдишев крш у* Хрватској.

- *Грдобић:* забележено у Дубровнику 1280. године (Bratosclauus *Gerdobich* de Travknia) и на једном стећку у Херцеговини у XIX веку. Води порекло од личног имена *Грдоба (Gherdoba у* Котору у XIV-XV веку).

- *Грдовић:* презиме једног свештеника по имену Јурај у Бољуњу у Истри 1605. године; у Мрковићима код Бара у Црној Гори. Од личног имена *Грдо* које је посведочено у Црној Гори 1114. године. Уп. и надимак *Грдо у* Сарајеву у XVIII веку, топоним *Грдовићи* код Ариља у Србији и код Бара у Црној Гори, *Грдовина* - микротопоним села Врбе у Црној Гори, топоним *Грдово* код Јајца, као и топоним *Грдовци у* Македонији.

- *Грдојевић:* презиме залажено у Лици у XV веку. Основа: лично име *Грдоје* (Котор, XIV-XV век).

- *Грдоман:* старо братство на Угнима у Црној Гори. Нема паралела у Хрватској. Према истраживању А. Јовићевића, „на путу од Доњих Мурића у Ђурђевцима налази се место Грдомани, гдје се виде остаци кућа и н>ива. По предању овде су живели неки Грдомани, који су исељени у Задар". Идентично је са личним именом *Грдоман* које је 1282. године носио посланик српског крал>а Уроша I у Дубровнику. Уп. микротопоним *Грдоманске ливаде у* Црној Гори.

- *Грдомотић:* презиме на једном од стећака у Требињу из XV века. Неразумљива сложеница у којој је јасан само први део.

- *Грдоч:* братство у Крајини (Црна Гора). Сложено од антропонимијске основе *Грд-* и сегмента *-оч (<-ооч);* уп. *Срдоч (<Срдооч), Ракочевић* од *Ракооч* итд. Односи се на човека са ружним или можда урокљивим очима.

- *Грдош:* само две особе на Ријеци и у селу Завршју код Бузета 1948. године. Једнако је са личним именом *Грдош* (XIII век у Србији).

- *Грдошић:* забележено у Оточцу 1540. године: у Хрватској 1948. године само у околини Јастребарског. В. *Грдош.*

- *Грдунац:* околина Карловца у Хрватској. Од непосведоченог антропонима **Грдун.* Уп. топоним *Грдун* код Карловца у Хрватској и *Грдуни* у Словенији.

- *Грдусовић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од личног имена *Грдус* (Дубровник, 1282. године).

- *Грдушчић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од непотврђеног антропонима **Грдусац.*

- *Грђан:* залажено у Хрватској 1884; 1948. године: околина Велике Горице, Крижеваца, Златара, Вараждина и Иванца. Једнако је са личним именом *Грђан* (облает Бихор у Србији 1583. године).

- *Грђанић:* само две особе у селу Табориште код Петриње у Хрватској. В. *Грђан.*

- *Грђеновић:* само једна особа у селу Блато код Загреба 1948. године. Од непотврђеног антропонима **Грђен.*

- *Грђинац:* презиме у Доњој Коритници у Србији; од непосведоченог антропонима **Грђин.*

ГРЕДЕЉ

- *Гредељ:* презиме забележено у околини Златара, Винковаца, Вараждина, Карловца, Војнића, Врбовца и Крижеваца у Хрватској. У нашем ономастичком систему често срећемо облике који су идентични са предметима из свакодневног живота или из занатске терминологије (Уп.: *Губерина, Ђугум, Кесер, Косјерина, Лопатић, Ђуп* и ел.) Исти је случај и овде: *гредељ* је *део плуга или рала на коме је причвршћен јарам,* а сам патроним вероватно представлю метафорички дугачког и мршавог човека. Уп. словеначко презиме Gredi у Марибору.

- *Гредељевић:* у селу Стапарима у Ужичкој Црној Гори (пореклом из Чајетине). В. *Гредељ.*

ГРЕМПЛИНОВИЋ

Савремено презиме у Београду. Могуће је да је у вези са глаголом *гремпати* у значењу *тежити за нечим жудно; грамзити.*

ГРЕХОВАЦ

Овакво презиме носиле су 1948. године само четири особе у Загребу. У истом месту и у Жупањи забележен је и кајкавски облик *Греховц.* Основу овог облика чини непотврђено лично име **Грех.* Питање његове семантичке мотивисаности доста је сложено, јер указује на два момента: на хришћанску идеју о грешности људског рода и на секундарно значење речи *грех - сваћа, љутња.* Можда би се овом загребачком презимену могао прикључити и облик *Греић* код Дрниша који се лако изводи од истог антропонима *(Греић<Грехић)?* Мишљења сам да се у овом презимену крије ово друго семантичко решење, судећи по имену овце *Грехота* коју је још у XIX веку забележио Курелац. Уп. и топоним *Геъховце* у Призренском поменику, као и пољске примере *Grzesz , Grzeszek, Grzeszko* и доњолужичке *Grešan, Grešenc, (fresko.*

ГРЕШЉИКИН

- *Грешљикан:* презиме залажено у Чуругу (Бачка) 1776. (У истом месту презивали су се 1810. године *Грешљиковић.)* Основу чини дијалекатска реч *грешља* у значењу *стари аустријски бакарни новац, грошић* (<нем *Grischel).*

- *Гржан:* презиме залажено код Перушића, Слуња, Шибеника и Задра. Према Томи Маретићу овај облик води порекло од хришћанског антропонима *Clmxogonus.* Међутим, постоји могућност да се његова основа повеже са придевом *гржав* у значењу *сувоњав.* Идентично је са личним именом *Гржан* које налазимо

у глагољском запису на вратима столара Мавриша у Сен>у: „Када поп *Гржян* беше праведник 1483. [године]."

- *Гржанић:* околина Делница и Ссн>а у Хрватској. В. *Гржян.*

- *Гржетић: у* Хрватској 1948. године најбројније у околини Пазина и на острву Крку. Основа: непотврђени антропоним **Гржета.*

- *Гржинић:* савремено презиме у селу Хрваћани у Босни. Од непосведоченог личног имена **Гржин.*

ГР'ѝ- (<гл. диј. **грзети** - мрзети)

- *Грзинчић:* савремено презиме у Београду. Води порекло од облика **Грзинац* који је у вези са дијалекатским глаголом *грзети* у значењу *мрзети.* За семантику уп. презиме *Мржљаковић.*

- *Грзић: у* селу Радивојце у Горњој Морави у Србији; од личног имена или надимка **Грзя.*

- *Грзунов:* савремено презиме у Београду; од непосведоченог облика **Грзун.*

ГРИВ- (<**грива** - Mähne, juha)

- *Грива:* презиме забележено у Дању у Барањи 1714; у Сентомашу (данас Србобран) у Бачкој 1720. године; савремено у Београду и Чортановцима у Срему; у Хрватској код Глине, Нове Градишке, Валпова и Новске. Надимачког је порекла и настало је асоцијацијом на бујну косу. Непосредни доказ за овакву тврдњу представља постојање апелатива *грива* у значењу *жена која има шишке.* Уп. женско име *Гривна* које је припадало једној робињи из Босне, продатој у Дријеву 1385. године, као и породични надимак *Гривкини* у Изморнику у Србији. Иста основа позната је и у пољској и руској ономастици: *Grzywa* (1421). *Grzywak* (1389), *Grzywacz* (1309), *Grywna* (1476); руска: Семен Андреевич *Грива* из XV века и женско име *Гривна* из средине истог века.

- *Гривић:* презиме забележено у месту Шкрип на острву Врачу 1631. године. Уп. породични надимак *Гриво* у селу Укпгиһима у Херцеговини. В. *Грива.*

- *Грипичић:* залажено у попису Срба граничара у Хрватској 1657. године; у Бачкој код Буњеваца; у Хрватској: околина Перушића и Славонског Брода. Основа: непотврђени антропоним **Гривиця.*

ГРШ- (<гл. **гристи)**

Примери из ове надимачке основе односе се свакако на глагол *гристи.* Из ове мале скупине посебно је занимљив патроним *Гризогостић* који као да представлял пародију на нормална имена типа *Гостимир, Гостимил, Гостирад* и ел.

- *Гризак:* само у околини Ђакова у Хрватској.

- *Гризанчић:* околина Бузета у Истри. Води порекло од ненотврђеног надимка **Гризаняц.*

- *Гризељ:* у селима Превој (пореклом из Умца у XIX веку), Грабовику и Витини (пореклом из Бекије) у Херцеговини; савремено презиме у Мостару и Београду; у Хрватској: околина Дрниша, Вировитице, Бјеловара и Ђакова. Од непотврђеног облика **Гризељ* (Уп. *Павељ, Пеиељ* и ел.)

- *Гризовић:* у селу Жиљеву у Херцеговини, пореклом из Бежђеђа; савремено у Зеници у Босни.

- *Гризогостић:* међу многобројним грађанима Трогира у једном судском документу записан је неки Stane Gräogwvn'f. Основа: непосведочени антропоним **Гризогост,* који својом семантиком упућује на негативам став носиоца према древној словенској институцији гостопримства. Уп. украјинско презиме *Некормигостенко.*

ГРИЈАК

- *Грицак:* савремено презиме у Београду; у Хрватској код Славонске Пожеге и Војнића. Основу овог облика чини редак антропоним *Грицак* који преко псеудојата води порекло од хришћанског личног имена *Грегор.* Најстарија потврда оваквог личног имена примећена је у загатадној Србији. у селу Девићи, 1477. године.

- *Грицаковић:* савремено презиме у Београду. В. *Грицак.*

ГРК

Етноним *Грк.* старословенски *Гі,рѫ́І,,* упућује на директну латинску позајмицу *Graecais,* или нам је она можда дошла трачким посредством, како то тврде неки бугарски лингвисти. Међутим, током времена значење је померено, слично као што се десило са нашим презименима типа *Мађаревић, Ариаутовић* и ел., која не означавају припаднике ових народа, већ имају неке везе с њима, али не означавају и њихову националну припадност. *Грк је,* дакле. семантичком еволуцијом постао синоним за *трговца.* Један од лепих примера one значењске трансформације налазимо у једном цитату Димитрија Исајловића у књизи „Историја трговине" из 1816. године: „Тако наши Бачквани Трговца зову Гркомь, а Славонци калаипиомь, ако ће онь како-во му драго народа быти."

- *Грк:* презиме евидентирано у полису Срба граничара у Хрватској 1697; у следећим местима у Бачкој: у Чуругу (1723), Новом Саду (1728), Сивцу (1782), Футогу (1749); у Араду (Румунија) 1715; у Черевићу (Срем) 1749. године; у Хрватској нефреквентно: код Ђакова, Делијица, на острву Корчули и у Загребу (снега 24 особе 1948. године).

- *Грковић:* први податак о овом презимену налазимо 1397. године када је десетогодиппьа Славица, ћерка Радослава *Грковића* из Ратаца у Зети, уговором писмено обавезана да буде слушкиња у Венецији; код Срба граничара у Хрватској 1557; на острву Шолти 1725. године. Иначе, ово презиме је врло фреквентно на целом српском и хрватском језичком подручју.

ГРКЉАН (<антр. *Гркљан - Luftröhre, larinx)

Међу бројне трупе презимена која се односе на делове тела (в. *Грлић, Гузина, Кркљуш, Плећаш* и ел.), убрајамо и основу *Гркљан-,* која је у неку руку синоним речи и антропонима **Грло.*

- *Гркљановић:* забележено код Срба у селу Ветово у Хрватској 1702. године; у селу Тржићи у Босанској Крајини, где се називају Бегићи, а ..звали су се у Лици Гркљановићи". Основа: непотврђено лично име **Гркљан.* Уп. надимак *Гркљан* у Пироту као и топоним *Гркљане* код Крушевца у Србији, о коме је сачувано предање које, као и многа слична, почива на звуковној сличности: „Хитао кнез Лазар с војском на Косово и застане у селу крај Расине. Уђе с великашима у једну кућу на обронку и заиште ручак. Сељак се помете, не знађаше чиме да погости светла госта: благо му беше на паши, подаље од села. Али жена му истом беше скувала купус са свињским гркљаном у земљаници, па рече: 'Дајте господару да присмочи нашег јестива.' Кнез се прихвата купуса и добро се заложи. Од тада село носи име: Гркл>ане."

- *Гркљанић:* податак из кгьиге Петра Шимундића „Наша презимена", без ознаке ареала и хронологије. В. *Гркљановић.*

ГРЛО (<антр. **Грло-,** Kehle , guttnr)

И ова основа припада истој тематској групп као и претходни пример. Лично име *Грло* није сачувано, али оно се може реконструисати из презимена која следе. Из целе ове невелике скупине треба истаћи ишчезло лично име **Грладин*

које упућује на древну старину, исто као и палатална варијанта *Грљ* која се задржала у презимену.

- *Грладиновић:* презиме залажено у околини Ноне Градишке у Хрватској 1948. године. Нема паралела у другим областима нашег језичког подручја. Води порекло од непосведоченог антропонима **Грладин*.

- *Грлак:* исе.гьени род из села Церовце у Новобрдској Кривој Реци; у Хрватској само једна особа у Паружевини код Загреба 194<S. године. Идентично са непотврђеним личним именем **Грлак*.

- *Грлановић:* само у месту Дубрави крај Сплита (једанаест особа 1948. године). Од антропонима **Грлан*.

~ *Грлаш:* околина Ријеке у Хрватској 1948. године. Идентично са непосведоченим антропонимом **Грлаш*.

- *Грле:* стариначка породица у селу Крушеву код Мостара у Херцеговини; у Хрватској само у околини Макарске (девет особа 1948. године).

- *Грлик:* само у селу Клокочевци код Нашица у Хрватској (четири особе 1948. године).

- *Грлић:* очинство у неубицираном селу Ћерамница код Краљева 1476 (Србија); у Ковшьу 1751, у Жабљу 1869 (ова места су у Бачкој); савремено у Новом Саду; у Хрватској: околина Задра, Имотског и Новске. Води порекло од непотврђеног антропонима **Грло* или **Грл*. Уп. словеначко презиме *Grl,* пол>ско лично име *Gardto* (1391), руско презиме *Горлов* из 1533. године и ел.

- *Грлица:* савремено презиме у Руми (Срем); у Хрватској код Валпова, Новске, Винковаца и Белог Манастира. Идентично је са женским именем *Грлица* које први пут срећемо у Загребу у XIV веку. Уп. словеначко презиме *Grlica,* пољско *Gantttca* из 1371. године и украјински патроним *Гордлица*.

- *Грличић: Gerlicicli у* Задру 1613; код Срба у Банској крајини 1751. године; у Хрватској само у Вуковару (десет особа 1948. године). В. *Грлица*.

- *Грловић:* само један становник Загреба 1948. године. Од непосведоченог антропонима **Трло*.

- *Грљ:* презиме залажено у околини Ријеке у Хрватској. једнако је са непотврђеннм антропонимом **Грљ* коіи представља палаталну варијанту имена *Грл*.

- *Грља:* очинство у Србији 1336. године. Уп. лично име *Грља* које је, према предан.у, носио предак породице *Грљан* у Црној Гори.

- *Грља/с.* презиме регистровано у околини Загреба и Вировитице 1948. године. Идентично је са антропонимом *Грљак* (1330. године у Србији).

- *Грљановић: Gerfyanovich* у селу Ветово код Славонске Пожеге 17(12. године. Води порекло од антропонима *Грљан* који неће бити румунског порекла како то тврди Дорин Гамулеску (топоним *Грлччн у* Ирној Реци од румунског антропонима *Gfrlenn,* иначе је словенског порекла). Оваква констатација је неодржива, јер, ако је румунски апелатив и антропоним *Girlä* словенског порекла, заиста нема резона да само топоним *Грљан* буде туђег, румунског порекла.

- *Грљач:* околина Дон>е Стубице и Крапине у Хрватској. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Грљач*.

- *Грљевић:* братство у Бјелошима у Црној Гори; од хипокористика **Грл,е*. Уп. топоним *Грљевић* у Црној Гори и у Херцеговини код Мостара.

- *Грљишки:* презиме у Хрватској у XIX веку; од личног имена **Грљиш*.

- *Грљушић:* околина Метковића и Осијека у Хрватској. Од непосведоченог антропонима **Грљуш*.

ГРМ-

Реч *грм* је у нашем језику полисемична, јер поред основног значења *врста шиба,* она означава и *хряст,* па чак и *гром.* Судећи по семантици речи *грмаљ,* која се везује за јаког, крупног човека, очито је да је овде у питању *храст* који иначе

представља култно дрво у народној свести и многим ритуалима везаним за њега. Међутим, не треба занемарити и значење *гром,* тим пре што се ова основа појављује исто тако као антропонимијска упоредо са речју *грм.* Право решење је тешко изрећи, јер и *грм(хрзст)* и *гром* као елементарна сила долазе у обзир као ономастичке базе.

- *Грм:* презиме забележено код Прегради, Ораховца и Самобора у Хрватској 1948. године. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Грм.*

- *Грмало:* породични надимак у месту Помазу код Сентандреје у Мађарској.

- *Грман:* околина Карловца у Хрватској. Уп. микротопоним *Грман* код Крагујевца у Србији из 1861. године, као и *Грманово* у истом крају и исте године.

- *Грмашевић: Grmasevics* - презиме залажено у Сонти (Бачка) 1725. године. Од непосведоченог антропонима **Грмаш.*

- *Грменовић:* савремено презиме у Београду. Основа: непотврђени антропоним **Грмен.* Уп. микротопоним *Грменовяц у* Раваничком властелинству у Србији 1380. године, као и бугарске антропониме *Грѣмен* и *Грѣмо* које Стефан Илчев сматра синонимима личног имена *Громо.*

- *Грмеша:* савремено презиме у Плавну код Книна; од непотврђеног личног имена **Грмеша.*

- *Грмин:* само три особе у Лабину у Истри 1948. године. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Грмин.*

- *Грмић:* околина Крижеваца и Загреба. В. *Грм.* Уп. микротопоним *Грмићи* код Ваљева из 1872. године.

- *Грмонац: у* селу Трпезе (пореклом из Пожерења) у Горњој Морави. Од личног имена **Грмо.* Уп. бугарско презиме *Грѣмов* и топоним *Грмово* на Косову.

- *Грмоја:* околина Метковића у Хрватској 1948. године. Једнако са непотврђеним личним именом **Грмоја.*

- *Грмошић:* само један становник Загреба 1948. године. Од антропонима **Грмош.*

- *Грмуша:* савремено презиме у Београду, Крупи и Средњим Бушевићима у Босанској Крајини; у Хрватској код Книна, Глине, Петриње, Вировитице и Нове Градишке. Идентично је са личним именом **Грмуша* (уп. *Петруша, Ђуруша, Бањеглавуша* и ел.).

- *Грмушић:* презиме забележено у Лозници у Србији 1862. године. Уп. топоним *Грмушани* код Двора у Хрватској. В. *Грмуша.*

- *Грмчић:* у селу Ђуровцу код Прокупља; од непотврђеног антропонима **Грмац.*

ГРН-

Антропонимијска основа *Грн-* може се двојако објаснити: од антропонима *Гргур (<Гр-н-о),* или од хипокористика *Драгољуб* који има само савремене потврде.

- *Грнета:* презиме забележено у Уљми (пореклом из Влајковца) у Банату.

- *Грнић:* међу осталим „инквилинима" забележен је 1784. године и неки Аврам *Cfrnity у* Српском Милетићу (Бачка).

ГРОБ-

Лично име *Гробан* налазимо само код Душана Поповића у „Грађи за историју Београда", у којој изричито наглашава да је оно познато у неточном Срему од 1713. до 1717. године. Овај необични антропоним је стварно постојао и најбољи доказ његове релативне ареалне распротрањености налазимо управо у коренима ових неколико презимена која следе. Мотивациони импулс за овакво име морао је постојати, али у овом моменту не видим никакво логично објашњење зашто би неко новорођенче родителей назвали истим именом као апелатив који је неодвојив од речи смрт. Милица Грковић у свои „Речнику личних имена код Срба" објашњава женско име *Гробна* као заштитно од *Гроб-на,* али оваква

сува констатација враћа нас опет на питан>е зашто је *гроб,* као знак смрти, узет као мотив за лично име. Бугарски ономастичар Стефан Илчев даје овакво објашњење за презиме *Гробов,* које ја сматрам оказионалним и као такво не може се примени™ на све остале словенске примере: „Бил висок; като спал опънатна полето, другарите му на шега взели мърка на гроб." Међутим, пре овог примера наводи и бугарско лично име *Гробан* из XVI века без икаквог коментара. Иста оваква констатација у вези са мотивом важи и за руско и украјинско презиме *Могила* које Унбегаун једноставно сврстава у тематску трупу „различные предметы"' без икаквог пропратног текста везаног за његову семантику. Слично чини и Jan Свобода који чешко презиме *Hrob* ставља у трупу „ρuda, zeme, material". И пољски ономастикой поседује ову антропонимијску основу са историјским примерима од XIV до XVII века: *Grob, Grobek, Grobe/, Grober, Groblica, Grohlicki, Grobliczyn, Grobski,* na је констатујемо и у руском презимену *Гробов* из 1660. године. На основу ових података може се без двоумљења рећи да је антропонимијска база *Гроб-* општесловенска па, према томе, и прасловенска. Семантичко peuieH>e можда треба тражити у неким непознатим вербалним профилаксама везаним за нека (за сада) непозната веровања.

- *Гроб:* редактори „Лексика презимена Хрватске" ставили су поред овог облика знак питања, што значи да је овај податак унет директно из пописног листића без каснијег проверавања, али с друге стране говори и о њиховој недоумици у вези са постојањем оваквог презимена. Иначе, овај патроним носиле су 1948. године само три особе у Дарувару. Идентично је са непотврђеним личним именом **Гроб.* Уп. пољско презиме *Grob* из 1455. године, чешко *Hrob* и *Hrobek* без историјских ознака.

- *Гробановић:* међу многобројним Србима граничарима у Хрватској помиње се 1651. године и неки Јован *Гробановић.* Води порекло од личног имена *Гробан* (Срем, 1713. године).

- *Гробанчевић:* презиме које је 1651. године носио један од Срба граничара у Хрвагској у истој скупини као и претходни пример. Основа: непотврђени антропоним **Гробанац.*

- *Гробатек:* само једна особа у Загребу 1948. године. Представлю хипокористик непосведоченог личног имена **Гробаг.*

- *Гробашић:* српска породина у селу Магури на Косову: од антропонима **Гробаш.*

- *Гробенски:* презиме залажено у околини Иванца. Копривнице и Велике Горице. Основа: непотврђено лично име **Гробен.*

- *Гробин:* само седам особа у околини Сиска и у Загребу 1948. године. Од непотврђеног хипокористика **Гроба.*

- *Гроботек:* околина Крапине и Кутине у Хрватској. Води порекло од хипокористика ** Гроботек (<*Гробогькь).*

- *Грогтшић: Гробыпикь* у дечанским хрисовуљама 1330. године. Води порекло од непосведоченог антропонима **Гропша.*

ГРО'ί- (<πρ. грозан - Schauderhaft, horrihilis)

Појава антропонимијске општесловенске основе *Гроз-* објашњава се профилаксом која својим одбојним садржајем треба да одбије мрачне силе непријатељски настројене према новорођенчету (уп. *Грд-, Гнус-* и ел.).

- *Грозај:* презиме забележено у околини Крапине, Клањца, Прегради и у Загребу. Једнако је са непотврђеним личним именом "Гроза/. Уп. бугарски антропоним *Грозай* и презиме *Грозайовски.*

- *Грозанић:* само шест особа у селу Лазаревцу код Сиска 1948. године. Од личног имена **Грозам.*

- *Грозановић:* савремено презиме у Злоту (Србија). В. *Грозанић.*

ГРОЧД- (Traube, uva)

Основа *Грозд-* припада бројној „фитонимијској" групп презИЈмена типа *Вишњић, Малинић, Јагодић, Ђулбабић, Оскорушић, Шљивић* и ел. Мушка имена *Гроздимир, Гроздољуб* и *Гроздомир* су новије креације и немају историјских потврда. Антропоним *Грозд* није сачуван, али у нашој речничкој литератури налазимо *Грозд* као име овна у Хрватској, што је, посматрано кроз призму ономастике, свеједно, јер многа имена људи носе имена домаћих животиња и обратно. Посредни доказ да би *Грозд* могао бити и име човека пружа нам једна народна песма из Мокре Горе у Србији: - Роди мајка два *грозда, I* то не била два *грозда, /* већ то биле две сеје, / једној име Марија, / другој име Павлија... - [подвукао В. М.].

- *Гроздanић:* залажено у Бачу (Бачка) 1728. године; у Новом Козјаку у Банату и поред њега стоји следећа примедба Јована Ердељановића: „Из Огулинске регименте, село Главач, има их у Хрватској и у Срему у Старој Пазови"; у селу Повраћу и Вушковићима у племену Бјелопавлића (Црна Гора); у селу Брзану у Лепеници (Србија); фреквентно у Хрватској: околина Оточца, Шибеника, Доњег Михољца, Подравске Слатине, на острву Лошињу и код Славонске Пожеге. Води порекло од мушког личног имена *Гроздан* (у Пећком поменику, XV-XVIII век).

- *Гроздановић:* у Богојеву (Бачка) 1720. године: у Великом Поповићу (пореклом из Свилајнца); изумрла породица у селу Ратини (Подибар); у селу Ракинцу (из Малог Извора) у Пожаревачкој Морави; братство у Кучима у Црној Гори; у селу Брзану (пореклом из Гложана) у дон>ем сливу Велике Мораве; у селу Кусићу (Банат); у Хрватској: околина Дрниша, Винковаца и Славонског Брода. В. *Гроздanић.*

- *Гроздenин:* забележено у селу К'шле у Крајишту (Србија), пореклом из Топлог Дола. Води порекло од женског личног имена *Гроздена* које је потврђено у Србији у XV веку. Уп. словеначко презиме *Grozde.*

- *Гроздин:* презиме евидентирано у Футогу код Новог Сада 1743. године. Од женског личног имена *Грозда* (XVI век у Србији).

- *Гроздић:* у селу Бобовишту у Херцеговини 1700; *Grosdity* у Кули (Бачка) 1800; у Руми (Срем) 1848. године; стариначка породица у Војски (Ресава у Србији); у Лапову и Брзану у Лепеници (Србија); у селу Орашац (Рама у Босни) где је сачувано следеће предање: „Некада су се звали Богдани. Прадед им је имао много деце, и по томе прозвани. Рекао бег: - Шта је они радио с дицом ко грозд?" Основа: женско име *Грозда* (XVI век).

- *Гроздо:* само један становник у селу Подравл>е код Осијека 1948. године. Идентично је са личним именом *Гроздо* које је потврђено у Сарајеву у XVIII веку.

- *Гроздоња:* презиме забележено у Србији у XIX веку.

- *Грознић:* забележено у селу Зебинцу код Врања у Србији; у Хрватској у Пули 1948. године. Од непотврђеног антропонима **Грозно (<*Гроздно).*

- *Грозница:* околина Славонске Пожеге и Вуковара. В. *Грознић.*

ГРОМ- (<антр. ***Громислав)**

Од антропонимијске основе *Гром-* сачувана су само четири презимена. Реконструкција у наслову преузета је из пол>ског ономастикона у коме се задржао пуни, сложени облик *Gromistaw* потврђен 1383. године. Постоји и у другим словенским ономастичким системима. Уп. руски *Громов,* украјински *Гр1м,* бугарски *Громшин,* чешки *Hrom,* доњолужички *Grom, Gromel,* пољски *Gromek, Groman,* словеначки *Grom.* Занимљиво је да *Гром* може да буде и женски надимак исто као и реч *човек,* што унеколико подсећа на познату синтагму из народних прича о „цар-девојци". Женски надимак *Гром,* забележен у Лесковцу. по-

дудара се, дакле, са мушким истоименим надимком који означала физички јаког човека, и по свој прилици води порекло од поређења „јак као гром". Поред надимка *Гром, у* нашем ономастичком систему сачувано је и лично име *Грома.* Носио га је 1813. године чувени бул>укбаша и хајдук *Громо* Милосављевић из околине Ивагьице у Србији.

- *Громам:* презиме забележено код Белог Манастира, Опатије, Вировитице, Варажднна. Загреба и Задра (осамнаест особа 1948. године). Идентично је са непотврђеним личним именом **Громан.*

- *Громер:* caivio седам особа у околини Доње Стубице, у Карловцу и код Славонског Брода 1948. године. Једнако је са непосведоченим антропонимом * *Громер* (уп. *Зубер, Вучер, Кикер* и ел.).

- *Громов:* презиме залажено код Крашована у Румунији. Води порекло од личног имена *Громо* (почетком XIX века у Србији).

- *Громовић:* најстарији пример забележен је у Моноштру у Бачкој 1772. године (Andria *Gromovics);* помиње се у митолошкој песми коју је у XIX веку забележио Вук Караџић и односи се на светог Илију: „Вино пије Громовић Илија / и са њиме свети Пантелија, / служила им њина мила сеја, / мила сеја Огњена Марија"; у селу Азањи код Смедерева, пореклом са Косова; савремено презиме у Београду и Травнику. В. *Громов.*

ГРОХ- (<пр. **грохнуо -** оронуо, клонуо)

Судећи по значењу придева у наслову, антропонимијска база *Грох-* је надимачког порекла и семантички се унеколико додирује са презименима типа *Кьајић, Чолаковић, Ђорић* и ел.

- *Гроховац:* у Хрватској само у околини Ријеке.

- *Гроховић:* само у селу Сибињ код Славонског Брода (шест особа 1948. године).

ГРОШ-

Порекло апелатива *грош* у нумизматском смислу везано је за немачко и италијанско језичко подручје. По П. Скоку наша реч *грош,* први пут примећена у Вранчићевом речнику 1595. године, дошла је у наш апелативни фонд посредством италијанског *givxso,* што је свакако тачно за Приморје. али не и за Војводину, Хрватску, па и Србију, где је ово платежно средство примљено посредством немачког облика *Groschen* (потврде су из XVIII века). Ове уводне реченице у вези са пореклом ове речи биле су неопходне због њеног помереног значења у нашем језику. Па први поглед рекло би се да на ономастичком плану ова реч звучи нелогично, то јест и нехотице нам се намеће питање зашто би се неки живи створ назвао по новчаној јединици, која је стварно дуго била у оптицају у овим областима. Задовољавајуће објашњење пружа нам придев *грошаст у* значењу *пегав, шарен,* који се придаје домаћим животињама. Тако већ у Курцбековом речнику из 1790. године налазимо овај придев у спрези са именицом кон>: „Apfelgraues Pferd - грошастъ КОЊЂ, а код Вука двадесет осам година касније - ,,грошаст коњ - шарен на грошеве. Apfelschimmel, equus scutularus". Исто значење пренето је и на пса, јер код Курелца (подручје Хрватске) налазимо пса по имену *Грош,* које је очито настало асоцијацијом у односу на значење које се помиње раније. Посматрано кроз призму ономастике, имена животиња се не разликују много од имена људи, што је и логично, знајући за важно место одгоја стоке у народној свести (уп. реч *благо* у двоструком значењу: *стока* и *новац,* слично као и код Латина *peainig : pecor* - овца). Сасвим друкчије је порекло надимка *Грошо,* које има директне везе са првобитним значением речи *грош,* јер се даје „детету које мати накити грошићима по пасу, капи..." Не знам да ли се оваква семантичка еволуција догодила и у другим словенским језицима, али за наш ономастикой трансформација

грош>грошаст>Грош звучи прилично логично. Уп. ипак словенске примере: пољски *Grosz* (13<S6), *Groszek* (1482), *Groszel* (1441), доњолужички *Groš, Groša,* чешки *Hrošek.*

- *Грошанић:* околина Врбовца, Прелога и Дугог Села у Хрватској.

- *Грошељ:* презиме забележено у Загребу, Ријеци и Карловцу (снега четрнаест особа 1948. године).

Грошенић: околина Зелине у Хрватској.

- *Грошета:* у Дубровнику у XVIII веку.

- *Грошинић:* презиме залажено код Зелине, Чазме и Кутине у Хрватској.

- *Грошин: у* Дивошу (Срем) 1736; у Футогу *(Groszin)* у Бачкој 1742. године; савремено презиме у Меленцима (Банат). Уп. микротопоним *Грошин дол* у Сантови (Бачка).

- *Грошић:* према истраживањима Лопашића. секретар Арсенија Чарнојевића (17(Ю. године) звао се Владислав *Грошић;* овакво презиме носио је 1719. године и Алибег *Грошић,* мутеселим града Бањалуке и заповедник покрајине; у Нађлаку (Банат) 1735. године; у Турском Дубовику (пореклом из Подкалиња), у Мразовцу, Поткалињу (из Острошца) и Враногрочу у Поуњу (Босанска Крајина); у Хрватској код Славонског Брода, Опатије, Копривнице и Бјеловара.

ГРУБ- (<*Грубислав)

Велика разноликост и фреквентност ове основе у нашем ономастичком систему пружа нам могућност за претпоставку да је од н>е морало постојати и сложено лично име, како је предложено у наслову. Узимајући као полазну тачку *груб - ружан,* које је пре више од стотину година истакао Томо Маретић, овај антропоним је заштитног порекла, сличај као и многобројни примери типа *Гнус-, Гад-* и ел.

- *Грубаковић:* само две особе код Белог Манастира у Хрватској 1948. године. Води порекло од личног имена *Грубак* (острво Вис, крај XIV века).

- *Грубан:* забележено у Печки (Банат) 1738. и у Јанковцима (Срем) 1736. године; у Хрватској: околина Сења и Задра. Идентично је са личним именом *Грубан,* потврђеним на острву Вису 1308. године.

- *Грубанов:* у Старим Бановцима (Срем) 1733; у Тителу (Бачка) 1774; Силбашу (Бачка) 1747; у Банату: у Араду (данас у Румунији) 1715. и Чанаду 1720. године. В. *Грубан.*

- *Грубановић:* околина Вуковара и Новске у Хрватској. В. *Грубан.*

- *Грубаревић:* презиме забележено у Сокобањи у Србији; од непотврђеног антропонима **Грубар.*

- *Грубач:* презиме залажено у Дубровнику у XV веку; у Беркасову (Срем) 1749. године; у Доњој Црквици и Лијећевини у Пиви (Црна Гора); у Хрватској: околина Дрниша, Вуковара, Карловца, Јастребарског, Вировитице и Ораховца. Једнако је са личним именом *Грубач,* потврђеним 1403. године.

- *Грубачев:* у Кувеждину (Срем) 1734. године. В. *Грубач.*

- *Грубачевић:* у Дубровнику 1420; очинство у Србији 1468. године; у Хрватској: околина Карловца, Бјеловара и Копривнице. В. *Грубач.*

- *Грубачић:* у полису Срба граничара у Жумберку 1551. године; у селу Расти и на Ваљпима у Херцеговини. В. *Грубач.*

- *Грубелић:* презиме забележено код Шибеника и Белог Манастира. Води порекло од непотврђеног антропонима - *Грубел.*

- *Грубеља:* забележено у племену Пипера у Црној Гори. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Грубеља.*

- *Грубенски:* само у селу Баковчица код Копривнице (пет особа 1948. године); од непотврђеног личног имена **Грубен.*

- *Грубер:* приликом илегалног преласка српске границе са још двојицом својих другова (од којих је један могао бити и његов брат јер носи исто презиме), евидентиран је „крајишник Лаза из Суве

Међе из Добретина, Регименте петрин,-ске, овласти аустријске" 1835. године; у Хрватској на острву Крку, у Опатији, код Задра, Лудбрега, Славонске Пожеге и Осијека. Једнако је ča непотврђеним личним именом **Грубер.*

- *Грубетић:* презиме забележено у селу Долову (Банат). Од личног имена *Грубета* (Дубровник, 1326. године).

- *Грубеша:* код Вировитице, Осијека и у Загребу (седа.м особа 1948. године); једнако са антропонимом *Грубеша* (1056. године у Хрватској).

- *Грубешић:* очинство у Србији 1348. године; врло фреквентно у Хватској код Славонске Пожеге, Карловца. Пуле, Вуковара. Делница, Ријеке и Врбовца. В. *Грубеша.*

- *Грубина:* код Ђакова, Чазме, Задра, Осијека и у Загребу (свега четрнаест особа 1948. године). Идентично је са непосведоченим антропонимом *- Грубина.*

- *Грубинић:* забележено у Стону код Дубровника 1511. године; у селу Доња Дубрава код Прелога (само четири особе 1948. године). В. *Грубина.*

- *Грубић: у* Кореници (Лика) 1712; у Врбасу 1743. и Жабљу 1826. године (оба места у Бачкој); у Хрватској изразито фреквентно. Од личног имена *Грубо* које је потврђено 1198. године.

- *Грубичевић:* братство у Црној Гори које се спомиње уз Ђорђа Црнојевића 1492. године; код Срба граничара у Жумберку 1553. године. Води порекло од непотврђеног личног имена **Грубич.*

- *Грубичковић:* међу многобројним Србима граничарима у Хрватској 1606. године регистрован је и неки Нинко *Грубичковић* из Иванић-Села. Основа: непосведочено лично име **Грубичко.*

- *Грубишин:* само у селу Трибуњу код Шибеника (26 особа 1948. године). Од личног имена *Грубиша* (1151. године у Црној Гори).

- *Грубишић:* презиме забележено у Дубровнику 1440. године; врло фреквентно у Хрватској 1948. године. В. *Грубишин.*

- *Грубјешић:* околина Војнића, Глине и Петриње у Хрватској 1948. године. Од непосведоченог антропонима **Грубјеша.*

- *Грубљешић:* код Глине и Двора у Хрвагској; од личног имена **Грубљеша* које нема историјских потврда.

- *Грубнић:* на острву Вису 1675. године; у Хрватској 1948. године: околина Книна и Пакраца. Основа: непотврђено лично име **Грубно.*

- *Грубојевић:* презиме забележено у Дубровнику 1435. године. Од личног имена *Грубоје* (Котор, XIV-XV век). Уп. микротопоним *Грубојева Локва у* Бањанима.

- *Грубор:* регистровано 1661. године у Брлогу (пресељени од Подлапца); у Книну у XIX веку; савремено у Бачкој Паланци; у Хрватској 1948. године: околина Оточца, Глине, Книна и Вировитице. Идентично је са личним именом *Грубор* (XV век у околини Новог Пазара).

- *Груборовић: у* Ужицу 1838. (пореклом из Рујишке у Босни); у Лици 1886. године; у Хрватској 1948. године: околина Глине и Петриње. В. *Грубор.*

ГРУД-

У свом монументалном делу под називом „О народним именима и презименима у Хрвата и Срба" Томо Маретић наводи и презиме *Грудешевић* и изводи га из непотврђеног антропонима **Грудаш* уз кратки коментар: „Можда су та имена давали од миља мислећи: мален као груда." Основа *Груд-* постоји у антропонимији и у топонимији. Ова друга се знатно разликује од прве, јер почива на основу *груда* у значењу *грумен* (уп. топоним *Мека Груда* у Херцеговини), а први се опире на апелатив *груди* (Brust, pectus) и као таква припала групп „анатомских" презимена типа *Главић, Зубовић, Трбојевић, Окетић* и ел. Иначе, лично име *Груд* потврђено је само једном у селу Војска (Ресава у Србији) где је, међу осталим, 1467. године забележен и „Боја син *Груда".* И за женско име *Груда*

постоји потврда, али из XIX века са објашњењем које неоспорно упућује на анатомски детаљ: „Надимак женској особи беле пути", док је мушко име *Груда* познато из Вукових народних песама.

- *Груда:* презиме забележено у племену Куча у Црној Гори, помиње га и Вук као албанско; савремено презиме у Подгорици у Црној Гори. Једнако је са мушким или женским именом *Груда* (в. више).

- *Грудашевић:* очинство забележено у Србији 1330. године. Од непосведоченог антропонима **Грудаш*.

- *Труден:* околина Клањца, Осијека и Опатије и у Загребу 1948. године. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Труден*.

- *Груденић:* код Сиска, Кутине и Петриње у Хрватској. В. *Труден*.

- *Грулинић:* 194<Ч. године концентрисани само у селу Гора код Петриње у Хрватској (25 особа); од личног имена **Грудин*.

- *Грудић:* забележено у Крагујевцу 1866. године; у Хрватској: у околини Војнића, Прелога и Чаковца. Води порекло од личног имена *Труд* (Србија, 1467. године).

- *Грудовски:* презиме регистровано у Старчеву (Банат), пореклом из околине Гроцке (Србија).

- *Грудон>а:* у селу Влачка (Јасеница у Србији). Идентично је са апелативом *грудоња* у значењу *прсат човек, човек развијених груди*.

- *Грудољац:* у селу Ресник код Сокобање у Србији. В. *Грудоња*.

ГРУЈ- (Трубислав)

- *Грујановић:* староседелачка породица у селу Шљивови у Рађевини (Србија). Основа: лично име *Грујан* (околина Београда 1476. године).

- *Грујин:* забележено у следећим местима у Бачкој: у Бачу 1720, Врбасу 1743, Кули 1800, Лалићу 1783, Мошорину 1743, Новом Саду 1720, Сентиван Деспоту (Данас Деспотово) 1728, Сентомашу (данас Србобран) 1725, Сивцу 1794, Футогу 1743 и Шовама (данас Равно Село) 1743. године; у Срему 1736. године: у Дреновцу, Буковцу, Петроварадину; у Хрватској 1948. године: околина Вуковара и Винковаца. Води порекло од хипокористика *Груја* (1455. у Србији).

- *Грујић:* у облику *Gmity* и *Knack* забележено у Бачкој у следећим местима: у Бегечу 1743, Ковиљу 1784, Новом Саду 1720, Рац Милетићу (данас Српски Милетић) 1784, Сивцу 1782, Сомбору 1747, Станишићу 1797, Товаришеву 1743, Шовама (данас Равно Село) 1728. године; у Сремским Карловцима 1702. године; у Срему 1736. године; у Сремској Митровици, Руми, Беочину, Товарнику, Дал>у, Осијеку; у Хрватској најбројнији су били у околини Дрниша, Дарувара, Осијека, Вуковара и Копривнице.

- *Грујица:* презиме забележено код Сплита, Зелина, Дугог Села и Сиска у Хрватској 1948. године. Једнако је са хипокористиком *Грујица* (Котор, XIV-XV век).

- *Грујичин:* забележено 1736. године у Срему у следећим местима: у Јаску, Кузмину, Кукињашу, Вери, Даљу, Белом Брду; у Хрватској 1948. године само један становник Загреба. В. *Грујица*.

- *Грујичић:* у Парабуђу (данас Ратково) 1728. и Петровом Селу 1720. године (оба места у Бачкој); у селу Дубици у Банској регименти 1778. године; 1736. године у следећим местима у Срему: у Бежанији, Јакову, Дреновцу, Карловцима, Ердуту и Тењи; у Хрватској 1948. године код Ораховца, Подравске Слатине, Осијека и Нове Градишке. Од личног имена *Грујица*.

- *Грујичков:* забележено у Дероњама у Бачкој 1783. године. Од непотврђеног антропонима **Грујичко*.

- *Грујичковић: Gnticzkovich* у Иригу у Срему 1736. године. В. *Грујичков*.

- *Грујо:* околина Книна и Винковаца у Хрватској 1948. године. Идентично је са личним именом *Грујо* (1455. године у Србији).

- *Грујовић:* презиме забележено у Мусиној Реци (Подибар) 1821. године; у истој

области има их у Адранима, Дракчићима и Конареву (ови последњи су пореклом из Вујетинаца код Чачка). В. *Грујо.*

ГРУМИЋ

Савремено презиме у Мостару; у Хрватској само у Ловрану код Опатије. Очито од надимка **Грум,* синоним речи *грумен.* Асоцијативно би се могло везати за топонимијске примере основе *Груд-*.

ГРУНЧИЋ

У Петровом Селу код Кладова 1X85. године (нореклом из Црне Горе); у Хрватској само четири особе у Загребу 1948. године. Води порекло од непотврђеног надимка **Грунац* који се ослања на апелатив *грун* у значењу *здрава* и *снажня особа,* који је залажен управо у Црној Гори.

ГРУХ-

Од ове основе сачувана су само два презимена и, судећи по значењу глагола *грухати (груваги),* надимачког је порекла. Крајем XV века у околини Сјенице забележено је и мушко име *Грухача,* али од њега није евидентиран ниједан патронимијски облик.

- *Грухајић:* староседеоци у селу Дријегьани у Херцеговини; од непотврђеног надимка **Грухаја.*

- *Грухоњић:* савремено презиме у Тузли; од непосведоченог облика **Грухоња.*

ГРЦИЋ

Изумрла муслиманска породица у селу Рипци у Рами (пореклом из Прозора); у Прозору и у селу Совићима и Хамидовићима у истој области; савремено презиме у Београду и Рудом у Босни. Води порекло од непотврђеног хипокористика **Грцо (<Грдомил, Грдман).* Уп. породични надимак *Грцини* у Мокрину (Банат).

ГРЦ-

Од надимачке основе *Грц-* сачуваш су само три патронима у нашем ономастичком систему. Води порекло вероватно од узвика *грц* којим се вабе свиње или од апелатива *грив* којим се у Срему и називају свиње.

- *Гриа:* презиме забележено у селу Добрчане у Тимоку (пореклом из Видима пре сто деведесе г година; М. Стапојевић испитивао ову облает 1903. године, прим. В. М.).

- *Гриалија:* презиме залажено у Трговишту, пореклом „из Грчко". Уколико овде није у питању соноризација иницијалног сугласника *(крцалија),* онда и ово презиме припада истој основи.

ГУБ- (<губа, Maul, os)

Сви примери од ове распрострањене основе односе се на застарелу реч *губа* у значегьу *уста,* те се она као таква сврстава у бројну тематску трупу презимена типа *Зубовић,* Ноги/s, *Окетић* и ел. Позната је и другим словенским ономастиконима. Уп. украјинске примере: *Губенко, Губка, Јубчин, Губиш, Губишин;* пољске: *Oebela, Gebelic, Gentrzewski, Gebski, Gebavic:* словеначки: *Gobin, Gobina, Gobinec;* до!ьолужичко *Gubnc* које Ернст Мука преводи као „(irossmaul"'; руске: *Губа, Губан, Губанов.* Наша презимена *Губарев* и *Губер* случајно су се подударила са апелативима (прво је инсект, а друго врста ћебета) и у читавој овој тематској скупини припадају „анагомским" презименима.

- *Губа:* презиме забележено у околини Валпова и у Загребу 1948. године. Однако је са непотврђеним антропонимом **Губа.* Уп. руски облик Яков Михаиле-

вич *Губа* Викентьев из 1479. године. Уп. и топоним *Губин* код Травника у Босни, као и топоним *Губин До* код Чачка у Србији.

- *Губарев:* у Подсуседу и у Сиску (четири особе 1448. године). Води порекло од личног имена **Губар*. Уп. пољско презиме *Gcbarzcwski* из 1435. године.

- *Губаревић:* забележено у Ковину (Банат) 1834. године. В. *Губарев*.

- *Губатоовић:* презиме залажено у селу Гара у Бачкој 1727. године. Води порекло од придева *губят* у значењу *устат*. Уп. руско презиме *Губастый* из XV века и по.ъско *Gebaty* из 1418. године.

- *Губачко:* само један становник у Загребу 1948. године. Једнако је са непосведоченим личним именом **Губачко*.

- *Губаш:* околина Нове Градишке и у Борово Насел,у код Вуковара и у Загребу (дванаест особа 1948. године), једнако је са непосведоченим личним именом **Губаш*. Уп. топоним *Губашево* код Загреба и *Губашепски просеник* код Клањца у Хрватској.

- *Губе:* само један грађанин Загреба 1948. године. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Губе*.

- *Губелић:* нефреквентно у Хрватској, јер га налазимо само у Дубровнику, код Гарешнице и у Загребу (шест особа 1948. године). Идентично је са непотврђеним личним именом **Губел*. Уп. пољско лично име *Gebala* из 1393. године.

- *Губељак:* околина Нашица и Ораховице у Хрватској. Од хипокористика **Губељак*.

- *Губељић:* само шест особа у Загребу и Дубровнику 1948. године. Од антропонима **Губељ*.

- *Губер:* нефреквентно презиме у Хрватској, јер га налазимо само у Пули и Загребу (осам особа 1948. године). Идентично је са непосведоченим антропонимом **Губер,* који се случајно подударио са апелативом *губер* и који, према М. Будимиру, представља врло стару позајмицу из вулгарнолатинског cooperta. У огромном корпусу наших презимена пронашао сам само једно презиме. можда са комичним ефектом, које се стварно односи на *губер,* а то је сложеница *Пунгубер* у Сомбору 1720. године (в. ниже).

- *Губеряи:*. околина Сиња, Ораховца и Осијека у Хрватској. В. *Губер.*

- *Губеревић:* презиме забележено у Петроварадину крај Новог Сада 1728. године; у Ореовици (Србија) почетком овог века. Уп. *Велики* и *Мали Губеревац* у Херцеговини, *Губсравац* код Рашке, Крагујевпа, Раче и Лесковца у Србији, *Губсрево* код Новог Пазара, *Губеревци* у Горњем Драгачеву у коме је сачувана легенда створена према звуковној сличности: „Први досељеници који су се овде настанили јавили су својима, који су остали у месту... да су себи нашли за један *губер* земље."

- *Губерина:* презиме забележено у селу Рибари у Белици (Србија); у Хрватској: околина Шибеника, Вргинмоста, Осијека и у Загребу. Представлю аугмеытатив личног имена **Губер* (в. више) и свакако да није од *губера,* како то претпоставља Петар Шимуновић.

- *Губеринић:* презиме залажено у Иваньици (Србија), пореклом из Црне Горе; савремено у Плаву и Подгорици у Црној Гори: у Хрвагској код Винковаца и у Пули (шест особа 1948. године). В. *Губерина.*

- *Губерић:* међу осталим редовима Прве коњичке компаније у Молу (Бачка) забележен је и неки Osztoja *Guberich* 1720. године. В. *Губер.*

- *Губероаић:* презиме забележено у Босанској Градишки *(Guberovicfi)* 1725. године; савремено у Новом Травнику у Босни; у Хрватској: околина Нове Градишке, Пакраца, Нашица и Вировитице.

- *Губетин:* у Недаковцу и Топлици на Косову. Од непотврђеног личног имена **Губета.* Уп. топоним *Губетин* код Прокупља са историјском потврдом из 1453. године, чији постанак легенда везује за пораз српске војске кнеза Лазара против Турака.

- *Губец:* нефреквентно у Хрватској, само у селу Недељанац код Вараждина, на Ријеци и код Кутине (пегнаест особа 1948. године). Кајкавски облик који је

идентичан са непосведоченим антропонимом **Губеи (<*Goiu,ci,)*. Уп. дољужичко лично име *Giihac*.

- *Губијан:* презиме залажено у околини Врбовца и Копривнице у Хрватској. Једнако је са непотврђеним личним именом **Губијан*.

- *Губин:* само један становник Загреба 1948. године. Води порекло од непосведоченог антропонима **Губа*. Уп. топоним *Губин Дол* код Ужица у Србији.

- *Рубина:* околина Винковаца и Вуковара у Хрватској. Представлю аугментатив личног имена **Губа* и потврђено је у Хрватској 1419. године.

- *Губић:* савремено презиме у Новом Саду; у Хрватској: околина Винковаца, Нове Градишке, Вуковара и Нашица. Од личног имена **Губа* или **Губо*.

- *Губица:* код Вуковара, Белог Манастира, Валпова и Осијека у Хрватској. Једнако је са непотврђеним личним именом **Губица*.

- *Губичић:* само један грађанин Ријеке 1948. године. В. *Губица*.

- *Губиша:* једна особа у Славонском Броду 1948. године. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Губиша*. Уп. украјинске облике *Губиш* и *Губишин*.

- *Губојевић:* само четири становника Дубровника 1948. Од личног имена **Губоје*.

- *Губота:* савремено презиме у Новом Саду. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Губота*.

- *Губчић:* само једна особа у селу Брод на Купи код Делница 1948. године. Од облика *Губец*. В. више.

ГУВЕРНАДУРОВИЋ

Огранак братства Станишића ..што га је владика Раде прогнао из Његуша"; друго презиме породице Радонић у Грбљу у Боки Которској; у племену Бјелопавлића у Црној Гори. Води порекло од венецијанске речи *говернадур (<govemador)* у значењу *заступник млетачке власти у Црној Гори*.

ГУТ- (<гл. **гугутати** - girren, gemere)

Етимологију ове основе одредио је Томо Маретић још 1882. године пишући о личном имену *Гогота* у дечанским хрисовуљама из 1330. године. Маретић сматра да је оно ономатејског порекла и да је настало од глагола *гугутати*. Ову основу треба одвојити од оронимијске основе *гуг-* која се, према истраживањима В. Михајловића, додирује са латинском речи *aiculini* у значењу *врста капе,* иначе илирског или галског порекла. У духу свега реченог, нетачно је мишљење Дорина Гамулескуа, који се позива на Константинескуа, да је ова реч румунског порекла. Иста констатација важи и за извођење Мата Шимундића да антропоним *Гугиљ* из XV века води порекло од облика *Горгиљ* (<грч. *vopvot - страховит, страшан)*.

- *Гуга:* савремено презиме у Мостару; у Хрватској нефреквентно: само у Борово Насељу код Вуковара и у Дубровнику (девет особа 1948. године). Идентично је са личним именом *Гуга* које први пут срећемо у жупанији Веспрем у Мађарској 1229. године („domina Kuna... uxor *Guge* clerici de Wespremo"). Уп. новгородски топоним *Гугино* из XV века.

- *Гугановић:* приликом полиса војних обвезника у селу Гари (Бачка) забележени су, између осталих, и *Szlepan, Nikola* и *Marko Guganovics*. Води порекло од непотврђеног антропонима **Гуган*. Уп. бугарски микротопоним *Гуганица*.

- *Гугат.* само један становник града Карловца у Хрватској 1948. године. Једнако је са непотврђеним личним именом **Гугат*.

- *Гугец:* околина Загреба и Чазме у Хрватској; од хипокористика **Гугец (<*GugbCb)*.

- *Гугић:* на острву Корчули, околина Син>а и Дрниша; у Лиштици (Херцеговина). Води порекло од личног имена **Гуг* или *Гуга*. В. више.

- *Гугла:* савремено презиме у Лесковцу (Србија). Нема паралела у Хрватској. Идентично је ча непотврђеним личним именом **Гугла. (<Гуг-л-а).*

- *Гуглета:* у Старим Бановцима у Срему 1895. године; у селу Притока у Поуњу (Босанска Крајина); савремено у Београду; у Хрватској: околина Бенковца и Славонског Брода. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Гуглетя.*

- *Гуго:* околина Книна у Хрватској 1948. године. Једнако је са непотврђеним личним именом **Гуго.*

- *Гугопић:* у селу Вича у Горњем Драгачеву, пореклом из Сјенице. В. *Гуго.*

ГУД- (Sau, porca)

Скоро сви примери од ове основе везани су за апелатив *гуда* у значењу *крмача, свињче* који је у директној вези са ономатопејским изразом *гуд-гуд* којим се вабе свиње. Као таква, ова основа је надимачког порекла. Могуће је ову основу схватити и преко глагола *гудити (свирати).* Заступљена је и у другим словенским ономастиконима. Уп. руски: *Гудков,* украјински *Гудевич, Гудин,* пољски *Gqdecki, Gqdek, Gadka, Gaclkowski ,* чешки *Huda, Hudec, Hudera,* словеначки *Gode, Godec.*

- *Гуда:* нефреквентно у Хрватској, само у селу Посавски Брег код Дугог Села. Идентично је са непотврђеним надимком **Гуда.* Уп. украјинско лично име *Гуд* из 1670. године и чешко *Huda.*

- *Гудало:* презиме забележено у Босни 1886. године. Могуће је да је од надимка у вези са глаголом *гудети* или је једнако са апелативом *гудало* (Fiedelbogen, plectrum).

- *Гудаловић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској само две особе у Борово Насељу код Вуковара 1948. године. В. *Гудало.*

- *Гудаљ:* само у околини Карловца у Хрватској (четрнаест особа 1948. године). Идентично је са непосведоченим антропонимом **Гудал>.*

- *Гудан:* у Хрватској: околина Доње Стубице, Чазме. Једнако је са надимком **-Гудан.*

- *Гудановић:* презиме залажено у Зети у Црној Гори. В. *Гудан.*

- *Гудасић:* околина Карловца у Хрватској. Од непосведоченог надимка **Гудас.*

- *Гудац:* презиме забележено у селу Штубику у Неготинској Крајини; у Хрватској: околина Ријеке, Делница, Врбовца и Бјеловара. Једнако је са апелативом *гудац* у значењу *свиња, дивљи в епар.*

- *Гудашић:* само две особе у Сплиту и Загребу 1948. године. Од надимка **Гудаш.*

- *Гуде:* забележено само на острву Корчули као допуна презимена *Гавранић-Гуде* (осам особа 1948. године). Идентично је са непотврђеним хипокористиком **Гуде.* Уп. бугарски микротопоним *Гудев мост,* као и словеначко презиме *Gode.*

- *Гудек:* у Хрватској: околина Задра, Златара, Кутине и у Загребу.

- *Гудел:* код Чаковца и Прелога у Хрватској.

- *Гуделин:* само једна особа у селу Одра код Велике Горине у Хрватској 1948. године.

- *Гуделић:* српска породица која је 1522. године пресељена из Земуна у Лич.

- *Гудел,:* у селу Расту и Батковићима (Херцеговина); у Боки Которској, пореклом из Херцеговине. Забележено у Грбљу (Бока Которска), као вероватни надимак, 1452. године: Dobrin Stoicouich *Gudel.* Његову етимологију је могуће везати за апелатив *гудељ* у двоструком значењу: *гундељ* (инсект) и *мрзовољна особа, гунђавац.*

- *Гудел,евић:* презиме забележено у Дубровнику 1444. године; у селу Сасовићима (Бока Которска) 1710. године (пореклом из Попова); савремено презиме у Херцег Новом и Зеленики (Црна Гора); у Хрватској 1948. године: у Дубровнику, код Жупаньe и у Загребу (девет особа

1948. године). Уп. микротопоним *Гудељево* у Раваничком властелинству 1380. године. В. *Гудељ.*

- *Гудсљић:* помиње се као надимак једног од судија у месту Дријеву 1431. и 1453. године: „Иваниш Радманић звани *Гудељић."* В. *Гудељ.*

- *Гудец:* презиме забележено у околини Чазме и Загреба. Идентично је са надимком *Гудец* (Дубровник, 1283. године). В. *Гудац.*

- *Гудинић:* само седам особа у селу Чаканец код Велике Горице (Хрватска). Од надимка *Iудин,* забележеног на острву Шолти.

- *Гудић:* савремено презиме у Сарајеву и Прозору (Босна); у Хрватској: околина Петрин-е, Копривнице и Крижеваца. Води порекло од непосведоченог антропонима **Гуд.*

- *Гудовић:* презиме забележено у Витојевцима у Срему 1786. године (пореклом из Брестача у Срему); у Товарнику (Срем) 1736; у селу Бата у Мађарској 1777. године; савремено презиме у Брестачу (Срем) и Сремским Карловцима. Води порекло од непотврђеног надимка **Гудо.* Уп. топоним *Гудовац* у Хрватској.

ГУДУРИЋ

Презиме залажено у Иригу (Срем) 1785. и у Голубинцима (такође у Срему) 1900. године; у Сирогојну (пореклом из Челице), Л>убовији и у селу Љубања код Ужица; у Хрватској: околина Вуковара, Осијека и у Загребу. Једно од ретких презимена које у својој основи има географски термин - у овом случају *гудура* у значењу *уска долина.* Порекло ове речи П. Скок изводи од облика *Ganda* и тврди да представлю медитерански лексички реликт од Шпаније и Швајцарске све до Фурланије и у хрватском и српском. У духу овакве интерпретације отпада мишљење Л. Бенкеа о мађарском пореклу: *гудура<Iя1Пуог, kotyor.*

ГУЖВИЋ

- *Гужвић:* презиме залажено у Босни 1886. и у околини Пакраца у Хрватској 1898. године; у Тополи и Страгарима у Јасениии (Србија); савремено презиме у селу Влакници код Босанског Кобаша. Доста је тешко одредити каквом је асоцијацијом постао овај надимак, јер сама реч *гужва* има доста значења у нашем језику: *клупко нечега; уже, карика; метем; оглица; сарма од виновог или купусног листа; врста игре; лакома особа.* Ово последнее би можда могло доћи у обзир, али не могу се ни друга потпуно искључити.

- *Гужвањ:* савремено презиме у Сомбору (Бачка).

- *Гужвин:* презиме у селу Пасјане у Горњој Морави. Води порекло од надимка *Гужва* који је забележен у селу Доморовце у Изморнику (Србија). Уп. и руско презиме *Гужвин* које наводи Штетинин.

- *Гужвица:* у Бјеловару 1895. године; савремено у Апатину (Бачка).

- *Гужваков:* забележено у селу Избишту у Банату; од непосведоченог надимка **Гужвак.*

ГУ'*- (Hinterhacken, clunis)

Основа *Гуз-* припала тематској групи „анатомских" презимена, то јест презимена која у својим коренима упућују на неки део људског тела. На семантичком плану наглашавају само једну појединост (pars pro toto), што унеколико подсеha на торзо у вајарству.

- *Гузалић:* презиме забележено у околини Крижеваца у Хрватској. Основа: непотврђени надимак **Гузал* или **Гузало.*

- *Гузан:* у Моноштру (Бачка) 1796. године. Идентично је са мушким личним именом *Гузан* које је потврђено у Неготинској Крајини 1740. године.

- *Гузанић:* околина Велике Горице у Хрватској. В. *Гузан.*

- *Гузанов:* презиме залажено у Араду (Румунија) 1735; у Моноштру (Бачка) 1722; у Сремским Карловцима и Сурчину (Срем) 173f>. године; породичии надимак у Кикинди (Банат). В. *Гузан.*

- *Гузановић:* у Осијеку 1736. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године: само у околини Славонске Пожеге.

- *Гузин:* у Баји (Мађарска) 1725. године. Основа: надимак *Гуза* који има само савремене потврде.

- *Гузина:* забележено у Фојници и Невесињу (Херцеговина); савремено презиме у Требињу; у Хрватској, околина Подравске Слатине. Идентично је са личним именом *Гузина* које је два пута потврђено у неубицираном селу Дугорићи код Ужица 1599. године: .,Баштина *Гузине,* сина Радосава" и .,Манојло, син *Гузине,* неожењен".

- *Гузиняц:* презиме забележено у Ковиљу (Бачка) 1730. године.

- *Гузобяд:* презиме залажено у месту Лукорану код Задра (седамнаест особа 1948. године). Сложено је од именице *гуз* и поствербала *-бад* (<гл. *бости)* и по свој прилици представлю надимак за хомосексуалца.

- *Гузовић:* околина Грубишног Пол>а, Ријеке и Сплита у Хрватској. Од надимка или личног имена **Гузо.*

- *Гузовски:* околина Вуковара и у самом Вуковару (тринаест особа 1948. године). В. *Гузонић.*

- *Гузобитак* (забележено само у плуралном облику *Гузобици):* у Новом Селу код Врања. Нејасна сложеница, можда је у вези са апелативом *набигузица!*

- *Гузоњић:* у космајском селу Међулужје (пореклом из Херцеговине); у Железнику крај Београда. Води порекло од надимка *Гузоња* који је као породични надимак забележен у једном од буњевачких салаша код Суботице.

ГУЈ- (<**гуја** - Schlange, serpens, антр. ***Гујсав, хип. Драгутин)**

Антропонимијска основа *Гуј-* може се објаснити на три начина: од апелатива *гуја,* од хипокористика *Гуја (<Драгутин)* и од реконструисаног личног имена **Гујсав.* У првом случају основа почива на профилакси и унеколико се семантички додирује са презименима типа *Змајић* и *Змајепић,* у другом се придружује бројним хипокористичким креацијама са интерслоговним сугласником *-J- (Грубислав>Груја, Вукадин> Вуја, Миодраг>Мија* и ел.). Коначно и треће решење изгледа прихватљиво као и прва два. Приликом полиса Видинског санцака 1478. године турски административни чиновници уврстили су у полис и село *Гујсавце,* које преводилац Радмила Тричковић неодлучно идентификује са данашњим селом *Гушевац* код Сврљига. Ако је име овог топонима добро прочитано са турског оригинала, онда без бојазни можемо потврдити да је у нашем ономастичком систему некада постојало и сложено лично име **Гујсав.*

- *Гуја:* савремено презиме у Сремској Митровици; у Хрватској: околина Вуковара, Ђакова и Осијека.

- *Гујан:* презиме забележено у Калазу (Мађарска) 1757. године.

- *Гујанов:* у Калазу (Мађарска) 1772. године.

- *Гујанокић:* у Калазу (Мађарска) 1812. године.

- *Гујаница:* савремено презиме у Чачку, Тузли и Ковиљу.

- *Гујаничић:* у селу Комарами код Нове Вароши у Србији; у Ковину и Мраморку (Банат).

- *Гујас:* само четири особе у селу Змајевцу код Белог Манасгира 1948. године.

- *Гујаш:* савремено презиме у Иригу (Срем); у Хрватској: околина Белог Манастира, Осијека и Ђакова.

- *Гујашевић:* савремено презиме у Београду.

- *Гујеница:* муслиманска породица у Сарајеву 1848. године.

- *Гујина:* само четири особе у Пули 1948. године.

- *ГУјинонић:* околина Метковића и Сплита 1948. године.

- *Гујић:* у Милни на Врачу 1717. године (пореклом из Босне); савремено презиме у Подгорици (Црна Гора). Уп. *Гујуће* - топоним у штамвичком срезу у Србији 1722. године.

- *Гујнић:* само једна особа у селу Петеренец код Копривнице у Хрватској 1948. године.

- *Гујчић:* околина Белог Манастира у Барањи 1948. године.

ГУК- (<пр. **гукав** - кврган)

Надимачка основа *Гук-* је слабо заступљена у нашем ономастичком систему, јер су сачувана само четири презимена. Најстарији пример односи се на лично име *Gitca* које је 1263. године носио presbiter. monacus nonensis.

- *Гукић:* ромска породица у Пожаревцу 1898. године; у Кривој Реци на Златибо-РУ У Србији. Од личног имена *Гука* (Трогир, 1263. године).

- *Гукоп:* само две особе у Загребу 1948. године. Уп. бугарско истоимено презиме.

- *Гуксић:* околина Белог Манастира у Барањи 1948. године. Основа: непосведочени антропоним **Гукса (<Гук-с-а).*

- *Гукшић:* презиме забележено у селу Ижипи у Барањи; од непотврђеног личног имена **Гукша.*

ГУЛ- (<Драгутин, Драгул)

- *Гула:* нефреквентно у Хрватској, код Вараждина, Ђакова и Доњег Михољца (осам особа 1948. године).

- *Гулан:* српска породица у селу Милошеву на Косовом Пол>у: у селу Бабин Поток у Гацку (Херцеговина); савремено презиме у Београду; у Хрва гској, околина Задра и Оточца.

- *Гулановић:* српски род на Косовом Пол>у.

- *Гулаш:* презиме забележено код Ђакова, Бјеловара, Славонске Пожеге и Белог Манастира. С обзиром на близину мађарске границе, овај славонски и барањски облик могао је настати од мађарског апелатива *гулаш (giilyaa),* па би у том случају припадао групп ..кулинарских" патронима типа *Попара, Цицвара* и ел.

- *Гулешић:* у Хрватској 1948. године: на острву Крку и код Ријеке.

- *Гулић:* презиме залажено у селу Ранилуг у Горњој Морави у Србији; савремено у Београду.

ГУЛИВРАНА

Презиме забележено у Бијелом Камену у Горњем Драгачеву, чији су носиоци пореклом из Сјенице, одакле су дошли у XVIII веку. Састављено је од глагола *гулити* и именице *врана.* Очигледна дирка, дата од стране мештана, која на овакав начин исказује бесмислену радн>у или сиромаштво носиоца. Уп. пејоративну дирку из Вражогрнаца (Тимок) упућену квазибогаташима: „Богати су па пребогати - ватају вране па се ране."

ГУЛИВРАТ

Презиме залажено у Бањалуци 1853. године. Сложено је од глагола *гулити* и именице *врат.* Идентично је са апелативом *гуливрат* у значењу уело *од прошног брашна,* па се као такво може сврстати у ,,кулинарске" патрониме типа *Попара, Цицвара* и ел.

ГУЛИВРАТА

Презиме забележено у „Босанској вили" 1913. године. По свој прилици је варијанта назива *Гуливрат* и свакако да се други део ове сложенице не односи на *врата,* већ на *врат.*

ГУЛИВРЕЋА

Податак из пентикостара горњоматејевачке цркве из 1841. године: *„Гуливрећа* Здравко из Каменице." Од глагола *гулити* и именице *нреће.* Идентично је са апелативом *гуликреће* у значењу *коледар, вертепаш који носи торбу приликом разних народних* обрела.

ГУЛИГЛАВИЋ

Презиме евидентира}Ю у Футогу (Бачка) 1725. године. Од глагола *гулити* и именице *глава.* Вероватно се односи на метафорични исказ за суровог и немилосрдног човека.

ГУЛИГРАХОВИЋ

Забележено у Петровом Селу (Бачка) 1720. године. Од глагола *гулити* и именице *грах.* (У оригиналу је записано као *Gnrigrachovics,* у коме је сугласник Р уместо Л настао свесном десемантизацијом.) Постало је асоцијацијом на једноличну исхрану. Уп. фразеологизам „гулити пројy", као и чешки патроним *Valhrahy.*

ГУЛИКРАВА

У околини Карловца 1883. и код Глине 1948. године; савремено презиме у Београду. Прави облик, у ствари, гласи *Дуликрава* и може се објаснити свесним преиначавањем због непријатног призвука. О овом презимену Владимир Мажуранић каже: „Гуликрава (тобоже Дуликрава)." По семантици врло слично сложеници *Дерикрава.* В. ниже.

ГУЛИПЕСТА

Надимак *(Гулипесте* у множини) братства Пејовића у Ржаном Долу (Црна Гора). Састављен од глагола *гулити* и именице *пест (песница)* настао је, по свој прилици, асоцијацијом на борбеност припадника овог братства.

ГУЛИШИЈА

Презиме распространено у околини Сплита и Метковића у Хрватској. Будући да ова именица има синоним који гласи *врат,* за његово порекло важи слично објашњење као и за *Гуливрат.*

ГУНДАШЕВИЋ

Презиме залажено у Сечују у Мађарској 1711. године. Води порекло од мађарске речи *kondas* у значењу *свињар.*

ГУНДЕЉ

Најбројније у околини Дрниша у Хрватској. Једнако је са именем инсекта *гундеља* (Melolontha vulgaris) који је познат као штеточина, па је ово презиме настало асоцијацијом на његову штетну делатност.

ГУНДИЋ

Презиме забележено у Петроварадину 1736. године. Води порекло од личног имена (или надимка) *Гундо* које је потврђено код ускока у Црној Гори, и по

СВОЈ прилици да је постало од антропонима *Драгун* или *Драгутин.* Уп. микротопоним *Крушке Гундовића* у Слатини у Црној Гори.

ГУНЕТИЋ

Презиме потврђено у Дубровнику 1249. године; од непосведоченог антропонима **Гунета.*

ГУНИЋ

Забележено као савремено у Бајмоку (Бачка) и у Приједору у Босни. Основа: непотврђено лично име **Гун.*

ГУНОВАЦ

Српска породица у селу Кучке код Пакрапа 1702. године. Уп. део села Кути *Гуиовци* у Дабарском пољу у Херцеговини. В. *Гунић.*

ГУРИБАБИЋ

Очинство у једној од дечанских хрисовуља 1330. године. У свом запаженом делу „Речник имена Багьског, Дечанског и Призренског властелинства у XIV веку'' Милица Грковић једноставно констатује да је овај облик настао од надимка *Гурибаба* не упуштајући се у етимологију овог чудног патронима. Мишљен>а сам да је овај средн-овековни облик настао десемантизацијом од надимка *Гулибрадић* који има своју потврду у једној легенди у Црној Гори а односи се на вампира познатог по томе што је воденичарима гулио браде, па су га прозвали *Гулибряда.* Можда је патроним у наслову преиначен помоћу само једног сугласника (л>р) баш због непријатног призвука, исто као што је то урађено са многим нашим презименима типа *Кобилић>Обилић, Ђоргуз>Бургус, Безумић>Бизумић* и ел.?

ГУР- (<антр. грч. **Гурије)**

- *Гурашевић:* околина Винковаца у Хрватској; од непотврђеног антропонима **Гураш.*

- *Гурић:* презиме забележено у Велико] Плани (Србија); у Вражегрмцима у Бјелопавлићима у Црној Гори; у Хрватској нефреквентно, само шест особа у околини Вуковара, Винковаца и у Загребу 1948. године.

- *Гурковић:* околина Вировитице и Вуковара (седам особа 1948. године); од антропонима *Гурко,* потврђеног у XIV веку.

- *Гуровић:* презиме залажено у Ужицу 1845. године; од непотврђеног хипокористика **Гуро.*

ГУС- (Gans, unser femina)

Надимачка основа која је и општесловенска. Значења је пејоративног и сачувана је у фразеологизмима везаним за глупост и умну ограниченост. У области Тамнава (тачније, у Памбуковици) забележен је и израз „на гусков дан" у значењу *никада.*

- *Гусак:* презиме забележено у околини Прегаде и Ријеке у Хрватској 1948. Уп. надимак *Гусак* у Сарајеву у XVIII веку, у Буђановцима (Срем), Клисури (Румунија) и у Ваљевској Тамнави.

- *Гусев:* нефреквентно у Хрватској, само шест особа у околини Осијека и Дубровника 1948. године. Од надимка **Гус.*

- *Гусек:* код Кутине и у Задру у Хрватској. Кајкавска варијанта штокавског облика *Гусак.*

- *Гусин:* савремено презиме у Новом Кнежевцу (Банат). Уп. топоним *Гусиње* у Црној Гори.

- *Гусинац:* у селу Дубница код Врања у Србији. В. *Гусин.*

- *Гусић:* презиме забележено у Бихаћу у Босни у XV веку; у селу Реснику код Сокобање (пореклом из Шумадије); савремено презиме у селу Граб код Сиња

и у Београду; у Хрватској 1948. године: околина Велике Горице, Карловца, Осијека и Ђакова. В. *Гусек.*

- *Гуска:* нрезиме залажено у селу Равње у Мачви 1829. године; савремено у Чапљини у Херцеговини; у Хрватској: околина Книна и Бјеловара. Уп. породични налимах *Гуска* у селу Вртогошу код Врањ>а у Србији.

- *Гускић:* у Такову (Ваљевска Тамнава); савремено презиме у Оцацима у Бачхој; у Хрватској нефреквентно, само девет особа код Нове Градишке, Вуковара, Крижеваца и Славонске Пожеге 1948.

- *Гускопић:* у селу Опову (Банат) у XVIII веку. Уп. топоним *Гусковићи* код Фоче.

ГУТ- (<антр. **Драгутин)**

- *Гутал:* презиме које је 1948. године носило 27 становника града Осијека. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Гутал.*

- *Гутал,:* савремено презиме у Бањалуци у Босни; у Хрватској 1948. године само један становник у Жупањи. Палатална варијанта облика *Гутал.*

- *Гутеша:* српска породица у Оточцу 1658. године (пресељена из Коренице); у Брувну (Лиха) 1712; у Брувну, Госпићу Шкарама у Лици крајем XIX века: у попису становништва Хрватске 194(S. године забележена код Грачаца и Сплита. Идентично је са непотврђеним личним именом **Гутеша (<Гут-ешя<Драгутин).*

- *Гутешевић:* забележено у Кумодражу ход Београда почетком XX века, пореклом из Лике, „отхуда им се доселио дед Гутеш". В. *Гутеша.*

- *Гутић:* презиме залажено у селу Вилову у Бачхој 1560: у селу Осаоница у бившој Пожешкој нахији 1821. године; у више села у Херцеговини: у Рогачама, Божиновићима, Раникућама, Пирагићима, Муцаловићима, Џиновој Махали и Невесињу; у Хрватској: околина Сиња, Дрниша и Метковића. Води порекло од личног имена *Гут* које је потврђено већ 1227. године и које је В. Мажуранић погрешно сматрао да је из немачког ономастикона.

- *Гутовић:* у селу Горња Бодежишта у Херцеговини (пореклом из Требјесе код Никшића); у селу Горњи Рудинци у Пиви (Црна Гора); у Хрватској само у селу Градина код Вировитице (тринаест особа 1948. године). Од непотврђеног хипокористика **Гуто.*

- *Гутовски:* околина Ђакова, Вараждина, Валпова и у Загребу (петнаест особа 194S. године). В. *Гутовић.*

- *Гутуша:* презиме или надимак Турчина Муле Османа из Чајнича 1827. године. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Гутуша.*

- *Гућ:* савремено презиме у Београду. Једнако је са непотврђеним хипокористиком **Гућ (<Драгутин).* Уп. хипокористик *Гућа* од личног имена *Драгутин* који има само савремене потврде.

ГУЦ- (<рум. антр. **Gutä<Gheorghe)**

- *Гуцић:* савремено презиме у Београду; од румунског хипокористика *Gutä (<Георгије).* Уп. топоним *Гуцевиће* код Новог Пазара у Србији.

- *Гуионић:* презиме забележено у селу Слијепчевићима (Мачва) 1808; у Бадовинцима (такође у Мачви) 1829. године; савремено презиме у Шапцу. Од облика **Гуцон,а* које није потврђено у румунској антропонимији.

- *Гуцуљ:* савремено презиме у Вршцу (Банат).

- *Гуцунски:* презиме залажено у Бачком Градишту 1852. године; савремено у Ђурђеву (Бачка). Од антропонима **Гуцун* које није посведочено у румунском ономастичком систему.

ГУЧ- (<антр. **Драгутин)**

- *Гучев:* породични надимак на острву Врачу 1659. године; савремено презиме у Београду. Од непосведоченог хипокористика **Гуч.* Уп. топоним *Гучево* у Србији.

- *Гучетић:* дубровачка властелинска породица која се помиње од XIV века (од 1243. године у облику *Goze, Gozze).* Од непотврђеног антропонима **Гучета.*

- *Гучић:* забележено у Дубровнику 1446. године; у Хрватској: околица Славонске Пожеге. Велике Горице, у Дубровнику и на острву Пељешцу. В. *Гучев.*

ГУЦ- (<тур. **Gucuk)**

- *Гушинац:* у селу ПЪъивовику у Кортиници (Србија). Основа: надимак Гуда који води порекло од турског апелатива *gticuk* у значењу *ситан, мяли човек.*

- *Гуцић:* у селу Добротину у Србији 1912. године; савремено у Липљану у Србији.

- *Гуцула:* презиме у Подибру у Србији.

- *Гуцулић:* у селу Каона у Горњем Драгачеву (Србија).

ГУШ- (<гуша - kehle, guttur; антр. **Драгутин)**

Неколико презимеиа од ове основе односе се на апелатив *гуша* и као таква припадају тематској групп ..анатомских" презимена и у најближој су вези са облицима на *Грл-* (в. више). С друге стране, потпуно је реална могућност да ова основа буде хипокористичка изведеница од личног имена *Драгутин.*

- Гуша: огранак братства Чвориħа у селу Клинци у Боки Которској; у околини Сиња, Војниħа и Нове Градишке у Хрватској. Идентично је са личним именом Гуша које је потврђено у Пећком катастигу у селу Мраморку (Банат) 1660. године.

- *Гушявяц:* забележено у Грачцу (Лика) крајем XIX века; у Хрватској 1948. године: околина Грачаца, Дрниша и Шибеника. Од придева *гушав* (kropfig, strumosus).

- *Гушалепић:* податак из часописа .,Даница'" из 1865. године. Од непотврђеног облика **Гушал.*

- *Гушановић:* презиме забележено у селу Кушеву, пореклом Власи из Хомоља. Основа: непосведочени антропоним **Гушан.*

- *Гушатовић:* савремено презиме у Кључу и Л>убичевцу код Кладова у Неготинској Крајини. Од личног имена **Гушат* или од придева *гушат* (особа са струмом).

- *Гушев:* само две особе у Сухопољу код Вировитице и у Загребу 1948. године. Од хипокористика *гуше* који је као савремен потврђен у Изморнику у Србији.

- *Гушевяц:* само један становник Загреба 1948. године. Уп. топоним *Гушенац* у Србији.

- *Гушепић:* само једна особа у селу Оток код Винковаца у Хрватској 1948. године. Уп. топоним *Гушево* у Санџаку са историјском потврдом из XVI века.

- *Гушин:* само један становник града Карловца 1948. године. В. Гуша.

- *ГушиН:* хрватска племићка породица у Лици из XII века; српска породица у селу Бзеници код Славонске Пожеге 1702; у Мачви 1808. године; у селу Белосавпима (пореклом из Јарменоваца у Шумадији); савремено презиме у Београду. Невесињу, Бањалуци и Ковину у Банату; у Хрватској: околина Сиња, Велике Градишке, Војниħа и Гарешнице. В. Гуша.

- *Гушмир:* презиме залажено у области Бихор у Србији. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Гушмир.*

- *Гушмирокић:* савремено презиме у Бијелом Пољу у Црној Гори. В. *Гушмир.*

- *Гушо:* презиме забележено у Стоном Београду 1<S02. године. Једнако је са непотврђеним хипокористиком **Гушо*. Уп. микротопоним *Гушон кладан'ц* у источној Србији.

ГУШТЕРИЋ

- *Гуштерић:* презиме забележено у околини Славонске Пожеге 1948. године. Води порекло од надимка *Гуштер* који има само савремене потврде.

- *Гуштеровић:* само једна особа у Борову код Вуковара 1948. године. Уп. микротопоним *Гуштерово поље* у Раваничком властелинству 1380. године.

Д

ДАВ- (<Дабижив)

- *Дабановић:* савремено презиме у месту Сеоца крај Вир Пазара. (Ову породицу помиње и Андрија Јовићевић који је 1911. и 1912. године испитивао Црногорско приморје и Крајину.) Без паралела у другим областима српског и хрватског језичког подручја. Основа: непосведочено лично име **Дабан* које представлю скраћени облик познатог и врло фреквентног средњовековног личног имена *Дабижив*.

- *Дабезић:* братство у Црногорском приморју. Представља хибридну српско-албанску сложеницу, од антропонимијског корена *Даб-* и албанског суфикса *-ез* (уп. презимена *Калезић, Никезић, Кокезић* и ел.).

- *Дабелић:* презиме залажено само у Дубровнику и на острву Корчули 1948. године. Од непотврђеног антропонима **Дабел (< Дабижив)*.

- *Дабетић:* савремено презиме у Беранама (Црна Гора) и у Варварину (Србија). Занимљиво је да се лично име *Дабета* среће врло касно, први пут у списку Тихомира Остојића 1895. године, док се пуни облик *Дабижив* изразито често појављује у средњем веку и на почетку турског доба. У светлу овакве етимолошке поставке *(Дабижив>Дабета, Дабоје...),* коју је правилно поставио Томо Маретић још пре више од стотину година, чудно звучи извођење васојевићког презимена *Дабетић* од словенске основе **dob-,* како то чини Иван Остојић.

- *Дабижиовић:* презиме потврђено у Дубровнику 1433; у Перасту (Бока Которска) 1513. године; у Врсигьу (Херцеговина) у XV веку. Основа: лично име *Дабижив* које први пут срећемо 1320. године у Дубровнику. Уп. топоним *Дабижиовци* код Новог Брда у Србији из прве половине XV века.

- *Дабиновић:* залажено у области Црмница у Црној Гори; савремено у Београду; у Хрватској: околина Сплита и Дубровника. Од личног имена *Дабан* које је потврђено 1528. године.

- *Дабић:* веома често презиме на целом подручју српског и хрватског језика. Од хипокористика *Дабо* или *Даба* (прво је потврђено тек 1895. године, друго у XIV веку).

- *Дабичић:* нефреквентно у Хрватској. само у околини Дубровника, Ријеке и Шибеника (седам становника 1948. године). Од личног имена *Дабич* потврђеног 1455. године у Србији.

- *Дабичићев:* презиме које је носио један од Барана приликом сеобе у Истру 1611. године. В. *Дабичић.*

- *Дабишиновић:* забележено у Подимоћи код Дубровника 1498. године. Непознато у другим крајевима. Основа: непотврђено лично име **Дабишин.*

- *Дабишић:* чувена властелинска породица у Босни у XIV веку, позната по непријатељском ставу према краљу Твртку. Од личног имена *Дабиша* које је у облику *Dabissa* потврђено већ 1190. године. Уп. топоним *Дабишевце* код Гњилана у Србији.

- *Дабо:* презиме забележено 1948. године на острву Рабу и Крку и у околини Гарешнице у Хрватској. Идентично је са личним именом *Дабо.* В. *Дабић.*

-*Дабов:* само у околини Шибеника 1948. године. В. *Дабо.*

- *Дабовяц:* у селу Доња Трница у Горњој Пчињи, пореклом из Ораховца код Пешева. Уп. ι[азив потока *Дабовац у* Новобрдској Кривој Реци.

- *Дабовић:* приликом једне од бројних миграција Срба граничара у Хрватској 1611. године забележена је и ова породица која се те године преселила из Подлапца у Брлог (Лика); братство у Црмници у Црној Гори; у Хрватској нефреквентно: околина Нашица, Оточца, Винковаца, Задра и у Загребу (петнаест становника). Уп. топоним *Дабовићи у* Бјелопавлићима у Црној Гори.

- *Дабушко:* савремено презиме у Београду, без паралела у другим крајевима нашег језичког подручја. Идентично је са непотврђеним личним именом **Дабушко* (уп. антропоним *Дапко* од *Дабко).*

- *Дапчевић:* братство у Доброти, Љуботину, Никшићкој жупи, огранак цетињског племена, братство на Врањини у Црној Гори; у Хрватској 1948. године само у околини Славонског Брода и Сплита. Води порекло од личног имена *Дабац* које је потврђено у XIV веку. Уп. топоним *Дапчевац* код Вран>а у Србији и *Дапчевица* у Славонији.

ДАВИНИЋ

Презиме чији најстарији помен налазимо 1749. године у селу Добринци (Срем); у Опову (Банат) у XVIII веку; 1808. године у селу Мишару у Мачви; у Баточини, где су досељени из Мечковца у Пољаници и у Милатовцу, пореклом из Пирота; у селу Дарковци (Власина) забележени су као старинци; у Хрватској само у Борову и Средској код Вуковара и у Ријеци 1948. године (девет становника). Води порекло од женског имена *Давина (<Дафина)* које у нашим језичким споменицима први пут срећемо 1660. године.

- *Давиновић:* презиме које нема паралела у нашем ономастичком систему, а носио га је 1643. године неки Марко капетан, тада у војној служби Венеције. Основу чини мушко име *Давин,* као савремено потврђено у источној Србији. Иначе, представлю мушки пандан женског имена *Давина.*

ДАВОРИЈА

Необично ретко презиме које срећемо само у околини Глине и Карловца у Хрватској. Његов најстарији помен налазимо у Банској крајини, где је 1751. године забележен неки Србин крајишник, Станивук *Даворија.* По свој прилици је идентично са апелативом *даворија у* значењу *музички инструмент,* те се на тај начин ово презиме семантички групише у незнатну трупу наших презимена типа *Цимбалић, Гитарић* и ел.

ДАД-

Овај антропонимијски корен може се објаснити на више начина. На првом месту од личних имена као што су *Дабижив, Даниле, Дамјан, Давид* и ел. (редупликацијом првог слога); од турског родовског термина *dadi* у значењу *сестра;* од хиршћанског мученика *Дада* који се у православном црквеном календару слави 29. септембра, од кога, вероватно, води порекло и ретко мушко лично име *Дадајица.*

- *Дадајић:* презиме забележено једино у Мохачу (Мађарска) 1735. године; од непотврђеног антропонима **Дадаја.*

- *Дадас:* презиме запажено 1948. године само у Сплиту. По линији творбе идентично је са бројним презименима типа *Милас, Вукас, Радас* и ел.

- *Дадасовић:* у Карловчићу (Срем) 1769; Ступовачи (Славонија) 1898. године; у полису становништва Хрватске 1948. године запажено једино у околини Огулина. В. *Дадас.*

- *Дадашковић:* овакво презиме носио је неки Петар 1606. године, Србин из Рибника код Жумберка у граничарској служби. Без паралела у другим областима нашег језичког подручја. Основа: непотврђено лично име **Дадашко.*

- *Дадашовић:* носилан оваквог презимена био је припадник чете под називом .,Нови Срби" у Хрватској војној граници 1609. године. Води порекло од непосведоченог антропонима **Дадаш.*

- *Дадић:* најстарији помен овога презимена срећемо у Барањи 1695. године; католичка породица у селу Лазанци у Славонији 1702; у Банатском Брестовцу 1764; у Бешки (Срем) 1803; у селу Горњи Ступ код Сарајева, пореклом „однекуд из Херцеговине"; у Црногорском приморју; савремено презиме у Бечеју (Бачка) и Сарајеву; у Хрватској ово презиме обухвата приморски ареал, јер га налазимо у околини Сшьа, Задра и Шибеника. Судећи по једној потврди из 1528. године. *Дадић* је могло бити и лично име, али ово презиме могло је настати и од хипокористика *Даде* или непотврђеног **Дада* или *Дадо* (ово последње има само савремене потврде).

- *Дадо:* само у околини Сиска у Хрватској. В. *Дадић.*

- *Дадовић:* забележено у Руми (Срем) 1812. и 1820. године; у Хрватској једино у околини Сиска. В. *Дадић.*

ДАЛ- (<Дабижив, Дајбог, Данило, Дамјан...)

Антропонимијска основа *Дај-* алтернира се у старијим списима са *Дай- (Даић* и *Дајић, Даица - Дајица, Даиша - Дајиша* и ел.). Лично име *Дајбог,* које неоспорно припада још неконструисаном словенском Пантеону, има само једну једину поуздану потврду и није запажено у нашем патронимијском систему. Забележено је 1272. године, и то као име оца. што значи да се та година може померити унатраг за његов тадашњи, непознати нама број година. Слична је ситуаиија и са антропонимом *Дајимир* које је недавно откривено у турском полису западне Србије 1476. године, тачније, у неубипираном селу Потерица код Крушевца у Србији. Ни оно није сачувано у патронимици, али се логично може претпоставити да се свакако крије у презименима *Дајић, Дајовић* и ел. Лично име *Дајмир* забележио је и Мате Шимундић у свом опсежном „Речнику особних имена", али, нажалост, без ближих хронолошких и ареалних података.

- *Даић:* презиме забележено у околини Скадра (Alessio и Cusma *Daysi)* 1416. године; у Хрватској у XVI веку; у Зети (Црна Гора); у Хрватској 1948. године: околина Пакраца, Ђакова и Славонске Пожеге. Од личног имена Да/а које је потврђено 1577. године у Хрвагскоj. Уп. топоним *Даићи* (villa clamacla *Daysi) у* околини Скадра у XV веку и код Ужица у Србији.

- Да/а/г, околина Имотског у Хрватској; савремено презиме у Београду. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Дајак.*

- *Дајановић:* запажено само у Хрватској, и то у селима Милеушка код Кутине и у Шодоловцима код Осијека (два становника). Основа: лично име *Дајан* које као савремено доноси Мате Шимундић. Уп. антропоним *Дајанко* у Бачкој у XVI веку.

- *Дајбабић:* муслиманска породица у Врању (Зета у Црној Гори), пореклом из Балабана. Без паралела у нашем ономастичком систему. Ово необично прези-

ме упућује на ишчезло словенско божанство *Дајбаба*.

- *Дајевић:* савремено презиме у Новом Саду; нефреквентно у Хрватској, само у Чазми и у Загребу (два становника); од непотврђеног хипокористика **Даје* или *Даја* (потврђен у XV-XVI веку).

- *Дајин:* забележено у Радојеву (Банат) 1773. године. Према истраживањима Јована Ердељановића. родоначелник ове породице по имену *Да/а* дошао је у то село пре шест колена. Уп. топоним *Дајино Село* код Вран>а у Србији.

-*Дајиновић:* податак из Шематизма Карловачке дијецезе 1883. године. Од личног имена Да/а или непотврђеног **Дајин*.

- *Дајић:* као што је већ речено. тешко је разликовати *Даић* од *Дајић,* али граматички речено оба су постала од хипокористике основе Да/'-. Забележени су у селу Витини (Горња Морава), у Ченти (Банат), у Старом Селу поред Смедеревске Паланке.

- *Дајичић:* братство у селу Горовићу у Боки Которској које је, према легенди, дошло из села Конита у Цуцама у XVI веку; у Петровом Селу (Банат) 1885. Од личног имена *Дајица* које први пут срећемо 1852. године.

- *Дајко:* презиме забележено у околини Вуковара у Хрватској. Идентично је са антропонимом *Дајко* чији први помен налазимо у XIV веку и 1487. године у околини Врања у Србији.

- *Дајковић:* братство у месту Дупилу у Црној Гори. Уп. неубицирани топоним *Дајковце у* источној Србији са историјском потврдом из 1466. године. Основа: лично име *Дајко* потврђено у XIV веку.

- *Дајновић:* презиме које је залажено једино у Копривници у Хрватској 1948. године. Основа: непотврђено лично име - Да/но *(<Дај-н-о).*

- *Дајовић:* савремено презиме у Бан>и Ковиљачи; од антропонима Да/о.

ДАК- (<Дабижив, Дамјан, Данило...)

- *Дакић: у* Мошорину (Бачка) 1785; у Сремској Митровици 1782. године; у племену Пипера у Црној Гори; фреквентно у Хрватској: околина Нове Градишке, Глине, Дарувара, Доњег Михољца, Војнића, Славонског Брода и Пакраца. Од личног имена *Дака* које први пут срећемо у Вуковом Рјечнику 1818. године, или *Дако* које је нотврђено међу Србима у Славонији 1702. године. Уп. руски (новгородски) топоним *Даково* и *Даково почивало* - микротопоним у Црној Гори.

-*Дако:* само у околини Белог Манастира у Барањи. Идентично је са хипокористиком *Дако.* В. *Дакић.*

- *Даковац:* приликом полиса становништва Хрватске забележено само у Ђакову (три становника). В. *Дако.*

- *Даковић:* околина Славонске Пожеге и у Солину крај Сплита (свега четири становника 1948. године).

ДАЛ- (Далибор, Далимил)

У свом познатом „Речнику личних имена код Срба" Милица Грковић само констатује да су лично име *Далибор* Хрвати и Срби примили од Чеха и доноси савремене потврде са доста широког ареалног подручја. Међутим, постојање патронима од ове основе говори у ирилог чигьеници да је овакво име постојало код Хрвата и Срба и пре чешког књижевног утицаја у XIX веку. Процес патронимизације може се врло лепо пратити на примерима нових антропонима који нису послужили као основа за заједничко презивање појединих породица. Тако, на пример, у нашем савременом фонду антропонима, антропоним *Слободан* је необично фреквентан, али до сада није забележено ниједно презиме које би гласило *Слободановић* или *Слобић.* То исто важи и за књишка имена *Родољуб, Ватрослав* и многа друга, која једноставно нису могла да постану основе за патрониме, јер је процес устаљивања

презимена био завршен пре њихове пенетрације у наш антропонимијски фонд. Лично име *Далибор* помиње и Милан Будимир без етимолошких коментара, сматрајући га семантичком паралелом античког грчког личног имена *Ὑελεμαχοϊ*.

Лична имена *Далибор* и *Далемил* постоје и код Бугара. У својој књизи „Речник на личните и фамилните имена у Българите" Стефан Илчев погрешно закључује да се бугарско лично име *Дальо* (а са њим и презимена *Далее* и *Даленски)* може објаснити „да му е дал господ всичко; да обича да дава или да му дават".

Лична имена *Далимил* и женски пандан *Далимила* доноси Мате Шимундић у својој књизи „Рјечник особних имена" и, као велики број осталих антропонима и хипокористика, дата су без етимологије, хронологије и ареалне убикације.

- *Даливорић:* приликом полиса становништва Хрватске 1948. године забележен је само један становник са оваквим презименом у Крапини; од личног имена *Далибор*.

- *Далић:* презиме залажено у селу Велики Цвјетлић у области Унац у Босни; у Хрвагској: околина Сиња, Осијека и Винковаца. Основа: непосведочено лично име **Дал.* Уп. бугарски патроним *Далов* као и пољски топоним *Dalewice* код Кракова са историјском потврдом из 1360. године, као и наш топоним *Дал, (*Dal + jb) у* Барањи.

- *Далош:* само у Осијеку и Подравској Слатини (1948. године два становника). Идентично је са непотврђеним антропонимом **Далош.*

- *Даља:* презиме забележено у селу Добрици (Банат) 1828. године. Представлю хипокористик пуног имена *Далибор* (уп. мушко лично име *Раља* од *Радислав)*.

- *Даљев:* регистровано у Бачкој 1770. године; савремено у Београду; од непотврђеног хипокористика **Дал>.*

- *Даљевац* (и *Даљевец):* презиме забележено само у Вараждину у Хрватској. В. .Даљев.

- *Даљевић:* у селу Тишковац у Лици 1712; у Чуругу (Бачка) 1748. године; у селима Ластве и Врановина у Крњеуши (Босна), пореклом из Далмације; у Хрватској 1948. године само један становник у селу Петловцу код Белог Манастира.

- *Даљин:* забележено у Игебеју (Банат) 1745; у Борчи код Београда 1808. године. Води порекло од непотврђеног хипокористика **Даља.*

- *Даљуг.* презиме залажено једино код Срба у селу Орловлу код Грубишног Поља у Хрватској, са врло ретким суфиксом *-уг.*

ДАЛИПАГИЋ

Презиме 1948. године забележено само у Жупањи у Хрватској (два становника). Од турског апелатива *dalip* у значењу *купай* + *Агић*.

ДАМАЦИЋ

Савремено презиме у Тузли (Босна); од муслиманског личног имена *Дамад* у значењу *младожења, зет.*

ДАНГ- (<тур. **damga)**

- *Данга:* презиме забележено почетком XX века у Београду. По пореклу је свакако надимак, јер *данга* значи масниу на телу и вероватно нам је дошла румунским посредством, како то тврди Светозар Георгијевић. Реч је иначе турско-персијског порекла и појавл^ује се први пут у „Речнику" Микаље 1649. године.

- *Дангић:* у Босни 1886. године. В. *Данга.*

- *Данговац:* презиме у селу Доње Жапско код Врања у Србији. В. *Данга.*

- *Дангин:* забележено у Кађу (Бачка) 1784. године. Од надимка *Данга.*

ДАНГУБА

Презиме у Босни 1886; у Пожаревцу (Србија) 1825. године; изумрли род у селу Очевљу код Високог у Босни. Једнако је са сложеним апелативом *дангуба* у значењу *лењтина, нерадник*. За шуму *Дангуба* у Фрушког гори код села Беркасова забележио је Хирцследећу легенду: „Народ приповеда да су за турских времена ту биле оранице, на којима су Турци радили. Њихов господар би место викао: - Радите, не дангубите! - и по томе се то име сачувало." Од ове исте основе постоје и следећа презимена: *Дангубан* у селу Мали Извор у Тимоку. *Дангубин* у Томашевцу (Банат), *Дангубић у* Земуну 1824. године; у селу Ивица (пореклом из околине Билеће почетком XIX века); у Боки Которској (пореклом из Херцеговине); у Великој Добрањи, Мирашу и Муховцима на Косову; савремено презиме у Београду и Сурчину; у шаљивој народној песми из Мокре Горе: „Поранио *Дангубићу* Вуче, / прије зоре на недељу дана, / поранио у лов у планину, / и повео два ловца ћорава"; у Хрватској само у околини Петриње 1948. године. Идентичну семантичку паралелу срећемо далеко на северу Русије: *Денгубова* (њива, са историјском потврдом из 1539. године), такође и село *Денгуб* из 1576. године.

ДАНИЧИЋ

Најстарији податак о овом презимену везан је за чувеног ускока Ђура *Даничића* који се помиње у време млетачко-турског рата 1537-1539. године у полису Срба граничара у Хрватској 1606; у Сремској Митровици 1787; у Ужицу 1853. године; савремено презиме у Београду, Горгьем Милановцу и Љигу; у Хрватској фреквентно у околини Задра, Грубишног Поља, Дубровника, Бјеловара, Книна и Подравске Слатине. Припада категорией презимена Која у својим основама имају женска имена без мушких пандана типа *Зорић, Јагодић, Вишњић, Купинић*. Женско име *Даниця* први пут срећемо 1528. године у околини Београда.

ДАРДИЋ

Усамљено презиме у нашем патронимијском систему, јер га срећемо само у Пожаревцу, и то у двоструком облику: *Дарда* - презиме које је носио неки Грк по занимању сапунција, пореклом из Шатисте и *Дардић,* на другом крају града, насел>еник из Великог Извора у источној Србији. Без улажења у етимологију топонима *Дарда* у Барагьи, који је свакако супстратног порекла, ова два презимена могу се објаснити свако на свој начин. Презиме Грка је свакако по пореклу надимак од новогрчког *oaprosса* ослањањем на румунску основу *dard-*. Судећи по присуству румунских патронима *Darda, Dardu, Dardea* од румунске речи *darda - копље,* истог порекла је и оно пожаревачко презиме.

ДАСКАЛОВ

Презиме забележено у Шиклушу у Бачкој (сада у Мађарској) 1735. Води порекло од новогрчке речи *διδάσκαλο?* у значегьу *учитељ,* која се у нашој речничкој литератури појављује почетком XX века.

ДАСОВИЋ

Најстарији податак о овом презимену налазимо у Оточцу и Бригьу у Лици 1645. године. У полису 1948. године као доста фреквентно забележено је у Оточцу, Бригьу, Перушићу, Кореници, Грубишном Пољу, Кутини, Вуковару и Славонском Броду. Евидентирани су још у Коњицу и Босанском Петровцу. По свој прилици од хришћанског личног имена

Данило, то јест *Да-с-о,* као *Вусо* од имена *Пук.* Истој основи можда припадају и презимена *Дасена* у околини Пореча и *Дасенчић* у Нерезишћу на острву Врачу, као и презиме *Дасковић* у ЕЈеограду.

ДАУТ- (<мусл. антр. **Daut<Давид)**

- *Даутонац:* у полису граничара у Сремској Митровици 1722. године када су. међу осталим забележени и Millisav и Schivon *Tantovaz;* у Бингули (Срем) 1754. године. Основа: муслиманско лично име *Даут (Дадут)* које води порекло од хришћанског облика *Давид.*

- *Даутовић:* у попису Срба у Будиму 1702. године; у селу Драчеву (Херцеговина); у Вражегрмцима у Бјелопавлићима где су, по легенди, дошли четири године после Косовске битке из Црмнице; муслиманска породит у подрин,-ском селу Сакар, пореклом из Тепавца. Уп. топоним *Даутовци* у Босни код Високог као и вероватни топоним *Даутово* негде у Срему, који се може реконструисати на основу презимена *Ttmtoffczanin* у Шаренграду 1736. године.

ДАФИНИЋ

- *Дафинић:* забележено у Дону код Сарајева, по легенди пореклом из Стопа; у Хрватској само у селу Кешинци код Ђакова (1948. године, један становник). Од женског личног имена *Дафина* које се први пут код нас јавља у XIV веку на југу Србије.

- *Дафновић:* у облику *Dafnovitsch* забележено код Срба у Будиму 1702. године. По свој прилици је од непотврђеног мушког личног имена **Дафно.* Уп. антропоним *Давин* од женског облика *Дафина*

ДАН,- (<Дабижив, Дамјан, Драган, Данило...)

- *Дацевић:* савремено презиме у Обреновцу крај Београда и у Прогару у Срему. Од хипокористика *Даце (<Драган}.*

- *Дацић:* савремено презиме у Београду и Новом Саду у Бачкој. Од хипокористика *Даца* или *Дацо* које нема историјске, већ само савремене потврде.

- *Дацковић:* у селу Звечки (Ваљевска Тамнава) и у Обреновцу код Београда. Од хипокористика **Дацко* који није забележен у нашој ономастичкој литератури.

- *Дацовић:* регистровано једино у селу Љубиш на Златибору; од хипокористика *Дацо* које не налазимо у нашим окомастичким приручницима.

ДАЧ- (<Дабпжив, Данило, Дамјан...)

- *Дачевић:* у Петровчићу (Срем) 1756. године; савремено презиме у Српској Црњи. Од хипокористика *Даче* које има само савремене потврде.

-*Дачин:* забележено у Араду (Румунија) 1732. године; савремено у Пожаревцу у Србији. Од хипокористика *Дача* (1467. године) или је идентично са личним именем *Дачин* које је записано у Загребу *(Daccin)* 1228. године.

- *Дачинац:* презиме у селу Бучју у Тимоку (Србија); од личног имена *Дача* или *Дачин.* В. *Дачин.*

- *Дачић:* у Руми (Срем) 1713; у Шиду (Срем) 1764; у Ужицу 1866. године; у селу Доње Видово код Параћина; у Кораћици и Рогачи у Космају (Србија); у Хрватској нефреквентно: код Жупање, Ђакова, Вуковара и Осијека.

- *Дачков:* забележено у попису становништва Сегедина (Мађарска) 1774. године; од хипокористика *Дачко* који има само савремене потврде.

- *Дачковић:* у Сегедину (Мађарска) 1786. године; савремено презиме у Топлици

(Србија); у селу Рибари и Блацу у Србији. В. *Дачков.*

- *Дачовић:* забележено у селу Бресници код Љубића у Србији: од хипокористика *Дачо* кога налазимо први пут у списку Тихомира Остојића 1895. године.

ДАШ- (<Дабижив, Давид, Данило...)

- *Дашић:* савремено презиме у Пећи на Косову; од хипокористика *Даша* или *Дяшо* који имају само савремене потврде. Уп. део села Рибарића у Ибарском Колашину који носи назив *Дашино кућиште.*

- *Дашовић:* презиме у селу Лаћевцима код Љубића у Србији. В. *Дашић.*

ДВИЗАЦ

- *Двизац:* забележено у Босни 1886. године; савремено презиме у Сремској Митровици, Честерегу (Банат) и у Мостару (Херцеговина). Идентично је са апелативом *двизац* у значењу *млад ован,* а означава још и сваку двогодишњу домаћу животињу, па и биљку. Петар Скок изводи ову реч од броја два (dvi) „проширен са -з" и појаву овог звучног сибиланта не објашњава. Светозар Георгијевић сматра да је ова пастирска реч позната само на Балкану и да је преузета од Илира романским посредством преко облика *diiize.*

- *Двизачевић:* православна породица у Сарајеву 1882. године

ДВОЈАК

Презиме залажено једино у Подравској Слатини и Вировитици у Хрватској. Идентично је са апелативом *двојак* у значењу *близанац.* Уп. презиме *Двојаковић* у околини Славонског Брода и Загреба од непотврђеног мушког личног имена **Двојко.*

ДВОНОЖИЋ

Једини податак о овоме презимену пронашао сам у „Вечерњим новостима" 8. маја 1969. године (стр. 10), када је саопштено да је тога дана носилац оваквог презимена ухапшен због неке шпијунске делатности. Врло необично презиме које се једино може схватити као надимак. У недостатку ареалних и других неопходних података за ма какву анализу, тешко се може успоставити нека семантичка сувислост, јер су сви л>уди двоножни. На овом плану постоји слаба могућност да је ово презиме настало као некаква опозиција у односу на призренско презиме *Патроногић* („Четвороножић'"; в. ниже), али ово остаје у домену једне од претпоставки.

ДВОР-

Презимена од ове основе су у вези са антропонимима *Дворе* и *Дворко,* затим са многобројним топонимима *Двор, Дворян* и ел., као и са апелативом *дворник* у двоструком значењу - *двораник* и *човек који убира порез.* Уп. *дворниковати у* значењу *служити* у XVI веку.

- *Двораиац:* савремено презиме у Вишњићеву (Срем); од топонима *Двор* или Дворяне.

- *Дворац:* забележено у селу Јаковала у Мађарској 1723. године; у Хрватској 1948. године само један становник у селу Велика Гора код Прегради.

- *Дворник:* презиме најбројније заступлено у Сплиту, Бјеловару и у околини Осијека. Једнако је са апелативом *дворник* у начењу *двораник* или *човек који убира порез.*

- *Дворниковић:* нефреквентно у Хрватској, само у Сиску, Славонској Пожеги и у Загребу (три становника 1948. године). В. *Дворник.*

- *Дворничковић:* само у селу Брест код Петриње у Хрватској (један становник 1948. године). Од непотврђеног личног имена **Дворничко.*

- *Дворчић:* забележено у селу Старчеву у Банату, са примедбом Јована Ердељановића да је његов носилац „дошао скоро из Славоније". Међутим, овакво презиме није нађено у полису становништва Хрватске 1948. године. Од непотврђеног антропонима **Дворац.*

ДЕБЕЛ-

Придев *дебео* заступлен је у патронимици и у топонимији. У првој групп сви примери представљају асоцијацију на угојеног (у народној свести и здравог) човека, који се најбоље може бинарно исказати презименима *Дебелић : Мршевић.* У топонимкји придев *дебео* има више начења. почев од устаљеног епитета „дебело" (дубоко) море, па до географског термина *дебелица* у значењу *плодна земља.*

- *Дебели:* надимак који је данас врло чест, а најстарији податак о њему забележен је у Бечкереку (данас Зрењанин) 1765. године.

- *Дебелица:* очинство у неубицираном селу Божане код Звижда у Србији 1467; у полису Срба граничара у Хрватској у месту Тоугьу 1644; у Стризивојни у Славонији 1702. године; савремено презиме у Београду; у Хрватској: на острвима Рабу, Крку и у Ријеци.

- *Дебелногић: у* Подроманији, пореклом из Пиве. „Некада су се звали и Срданима, а у Сарајевском пољу има их као Мимића. Доселио се дед Мићо, ком је била оболела нога, и по њему су добили данашгье презиме"; савремено презиме у Лазаревну (Србија).

- *Дебеловић:* исељен род из Ибарског Колашина.

- *Дебеља:* презиме познато у Црној Гори; у Хрватској само у околини Доњег Михољла.

-Дебељак: у Сремској Митровици *(Debelak)* 1749; у Осаоници (Србија) 1821. године; савремено презиме у Сарајеву; врло фреквентно у Хрватској: код Грубишног Поља, Ђурђевпа, Доње Стубице, Дугог Села, Прегради и Иванца. Уп. микротопоним *Дебелякъ у* Црној Гори са историјском потврдом из 1242. године.

- *Дебељаковић: у* полису Срба у Будиму 1702. године; у Хрватској, околина Вировитице.

- *Дебељух:* презиме са врло ретким суфиксом *-ух,* залажено у околини Пазина и Пуле (Истра).

ДЕВ- (<антр. **Дева** - атрибут **Богородице)**

Женско име *Дева* (<стсл. *Дт,ва)* је прасловенског порекла и корадикално је са грчким *υηλνί* од индоевропског корена **dlm-* у значењу *дојити* (по О. Н. Трубачеву). Најстарији помен овог антропонима налазимо у Шибенику 1386. године, затим у Котору (XIV-XV век), у Призренском поменику из XV века итд.

- *Деванић:* презиме у селу Видровцу (Неготинска Крајина), пореклом са Косова. Од женског личног имена Делана које први пут срећемо у Врдничком поменику (XV-XVI век).

- *Девановац:* стариначка породит у селу Стража у Новобрдској Кривој Реци. Судећи по овом облику, некада је у нашем ономастичком систему посгојало и мушко име **Деван.*

-Девић: у Лици, пресељени 1686. године из Бага у Бужим; у Суботици (Бачка) 1715; у Шибенику 1729; у Сремској Митровици 1762; у Бечкереку (данас Зрењанин) 1773: у Кађу (Бачка) 1784; у Чалми (Срем) 1811. године; врло фреквентно на територији Хрватске. Од женског имена *Дева* које први пут срећемо у Пећком поменику (XV-XVII век).

- *Девичић:* савремено презиме у Бугојну (Босна); од женског личног имена *Девица* које се у нашој ономастичкој литератури јавља први пут у списку Тихомира Остојића 1895. године.

- *Девковић: у* Рогозници код Шибеника 1467. године; од непотврђеног мушког личног имена **Девко.*

- *Девчић:* забележено на острву Вису 1075. године; савремено у Београду; у Хрватској врло фреквентно, и то код Сиња, Госпића, Оточца и Славонске Пожеге. Основа: непотврђено лично име **Девац.* Уп. топониме *Девчић Долац* код Сења, *Девчићи* код Оточца и *Девчић Драга* код Карлобага.

ДЕБЕТ (neun, novem)

Иако овај број врло често срећемо скоро у свим нашим народним умотворинама, у ономастици је он слабо заступлен - у овој збирци има само два презимена и два надимка.

- *Деветак:* овакво презиме носио је неки Никола, српски крајишник у Банији 1750. године; у полису становништва Хрватске најбројније у околини Двора. Костајнице, Петриње и Вуковара. Уп. ороним *Деветак* код манастира Троноше и *Деветаци* - микротопоним код Згошће у Босни.

- *Деветаковић: у* селима Бел>ина и Јагњило у Србији; савремено презиме у Београду.

- *Деветдлака:* овакав надимак носио је један поп из околине Дугопоља на граници Лике и Босне средином XIX века (Казивања, 117). Презиме у Бињижеву код Сарајева, пореклом из Удбине сложено је од броја *денет* + *длака* и на ироничан начин метафорички представља ћелавог човека.

- *Деветјакоња:* мушки лични надимак у Лужници (Србија). Сложено је од броја *девет,* придеваЈзл- и суфикса *-он,а* и овим бројем изражава се деветострука снага његовог носиоца.

ДЕГИРМЕЦИЋ

Савремено презиме у Олову у Босни. Од турског апелатива *beginnend у* значењу *млинар.*

ДЕД- (<Дедомир, Дедослав)

Антропонимијска основа *Дед-* поклапа се са апелативом *дед* у значењу GrqSvater, avus. Лично име *Дедомир* потврђено је у Супетарском картулару 1080. године, а *Дедослав* је познато из дубровачких списа 13<S0. године. Иначе, *дед* је, заједно са *бабом,* митолошки лик, па и свештенички чин код богумила у средн>ем веку.

- *Дед:* презиме у Србији са потврдом из 1922. године; у Хрватској само у околини Златара.

- Дела/с само у селу Градец код Врбовца у Хрватској (два становника). Уп. кајкавско презиме *Дедек у* Малим Зденцима крај Грубишног Поља. Једнако је са апелагивом *дедак* који означава *будалу, сметењака* и настало је, по Скоку, или посредством дечјег говора, или од турског апелатива *dcdc.* В. *Дедјић.*

- *Дедакин:* савремено презиме у Београду, без паралела у Хрватској. Од непотврђеног антропонима **Дедака* или од неког апелатива истог облика.

- *Дедановић:* изумрло братство у Бјелопавлићима у Црној Гори; од непосведоченог личног имена * Делан,

- *Дедејић:* презиме калуђера Ђорђа у манастиру Никол-е у XVIII веку; изумрла породица у селу Ковандуку, чији је последњи изданак живео до 1868. године; савремено презиме у Београду и Жабљаку у Црној Гори. Етимологија је у директној вези са турском речи *dede* која има троструко значење: *деда по оцу или мајци; стар човек:* надимак за *дервиша.* Очито је да овде долазе у обзир само прва два значења, јер се ради о православним породицама.

- *Дедивановић:* савремено презиме у Затријепчу у Црној Гори; сложено од *дед* + *Ивановић.*

- *Дедић:* племићка породица у Попову (1322-1391) којој су Дубровчани плаћали редовни могориш; у Бачкој 1765; у Руми (Срем) 1774. године; братство у Кучима и Зети у Црној Гори; старинци у Кобиљој Глави и Ресници у Сарајевском по-

љу; у области Топлица у Србији, пореклом из Црне Горе; у селу Гмиђи (Рама у Босни); у селима Кружањ, Благај, Умац, Тиаљини и Студенци у Херцеговини; према истраживањима Боривоја Дробњаковића, 1925. године било их је у селу Дражњу у Смедеревском Подунављу: „Доселио се прадед Јово човеку од 90 година из Херцеговине. Има их у Великом Селу (Врачарски) и 'преко' око Ковина."; у Хрватској најбројније 1948. године око Имотског, Дрниша, на острву Рабу, код Костајнице, Дубровника, Осијека и Вуковара. Од личног имена *Дед.*

- *Дело:* само у околини Дубровника и Шибеника у Хрватској.

- *Дедовяц:* очинство забележено у селу Рам у турском полису 1467. године.

- *Дедовић:* забележено у Бешки (Срем) 1785; у Сремској Митровини 1821; у Чачку 1833. године; савремено презиме у Београду и Подгорици; у Хрватској: код Нове Горице, Нове Градишке и Дубровника.

- *Дедојић:* забележено само у Сплиту 1948. године (пет становника) у облику *Dedoić.* Без паралела у другим областима нашег језичког подручја. Основу овог презимена чини име Дело/ *(Dedoy),* регистровано у Трогиру 1272. године. Уп. и лично име *Дедоје* у Котору (XIV-XV век), као и микротопоним *Дедоепци* у Раваничком властелинству 1380. године.

- *Дедуљев:* презиме залажено у селу Долову (Банат). Хибридна српско-румунска творевина. Уп. румунске патроними *Dedu, Dedidesai* и ел.

- *Дедуш:* само у околини Вараждина и Чазме у Хрватској. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Дедуш.*

- *Дидак:* околина Сплита и Златара у Хрватској. В. *Дедак.*

- *Диданић:* презиме забележено у Хрватској 1451. године.

- *Дидановић:* у Јабланици (Златибор), досељени из Фоне пре XIX века; савремено презиме у Вршцу и Ужину. В. *Дедановић.*

- *Дидин:* забележено у Сремској Митровини 1786. године; од непотврђеног личног имена *Дидя (<Дедомир).*

- *Дидић:* презиме регистровано у селу Лижници код Сокобање и у Сокобањи; у Малајници и Трњаку у Неготинској Крајини: у Хрватској: околина Сења и Сплита.

- *Дидов:* на острву Муртеру 1663. године; само у Бргулама код Задра (три становника 1948. године).

- *Дидовић:* муслиманска породица у Великој Кладуши која је по легенди пореклом из Анадола, од „фета"; у Хрватској код Нове Градишке, Жупагье, на острву Корчули, код Славонског Брода и Задра.

- *Дидомеровић:* презиме залажено у Хрватској у XVI веку.

- *Дидулица:* српска породица у Медаку (Лика), забележена 1712. године; савремено презиме у Београду и Кладову. Основа: лично име *Дидул* које се први пут помшье у XIV веку у Хрватској.

- *Дидуловић:* у облику *Didnlonicg* забележено у Шибе1сику 1386. године. В. *Дидулица.*

- *Ђедић:* презиме залажено у Ужицу 1867. године. В. *Дедић.* Уп. топоним *Ђедићи* у Херцеговини.

- *Ђедовић:* савремено презиме у Даниловграду у Црној Гори; забележено је у племену Бјелопавлића; савремено у Тузли и Сарајеву; у Хрватској: околина Петриње, Ђакова, Жупање и Доњег Михољца.

- *Ђедуљев:* савремено презиме у Панчеву (Банат). Српско-румунска креација, судећи по суфиксу *-ул>.*

ДЕЖ- (<рум. антр. Оеј-<мађ. Dezsö<lat. **Desiderius)**

Основу *Деж-* у антропонимији треба одвојити од хидронимијских и топонимијских примера, јер се они, по свој прилици, односе на прасловенску основу **деža* у значењу *ћање; ведро,* те се могу сматрати као метафоре конфигурације терена. (Уп. *Дежева,* лева притока

Ибра у Србији, топоним *Дежево* такође у Србији, са историјском потврдом из 1282. године, *Дежнице у* племену Кућа у Црној Гори и ел.) Међутим, антропоними *Дежо* у области Браничева у Србији 1455. године, као и *Дежман у* истој области и у околини Београда 1528. године, нису истог порекла као и наведени примери, јер се једино могу извести из румунске антропонимијске основе *Dej-*. Ову пак основу А. Константинеску сматра искључиво мађарском од облика *Dezsö (<Desiderim),* али наводи и мишљење румунског лингвисте Драгануа који исти облик изводи од словенског корена *Две-*. Код ове основе има ипак много нејасноћа у вези са директним или индиректним мађарским утицајем, који не треба потцењивати, нарочито у средњем веку, али недостатак словенских паралела као да говори у прилог реконструкцији у наслову. (Узгред, усамљено руско презиме *Дежнев* Б. О. Унбегаун објашњава конкретним значењем: *дежень - кислое молоко с толокном.}*

ДЕДИЈЕР

Стариначке породице у Рудинама и Драчеву у Херцеговини; вероватно су из истог братства и четрнаест особа у Дању (Барања), Митровици код Вировитице и у Сиску приликом полиса становништва Хрватске 1948. године.

О презимену *Дедијер* није забележена никаква легенда нити подаци о његовој етимологији. па је сасвим сигурно да у колективној свести није о њему ништа сачувано, јер би то свакако у своје радове унео наш познати етнолог Јевто Дедијер. У недавно публиковано] књизи Гојка Вукчевића под насловом „О порјеклу Илира", међу малобројним примерима везаним за нашу патронимику, читамо и следећу забелешку о пореклу овог презимена: *„f)edier - Dedieri - dedi + eri. Деда* на картлијском значи мајка, па имамо, 'мајчино племе', што указује на велику старину тог рода, можда из времена матријархата на Кавказу?" Мој коментар ове етимологије, ограничен углавном славистичком концепцијом, може само да потврди чињеницу да облик *Дедијер* није од словенских основа и да за њега нема паралела у словенским ономастиконима. Овоме је неопходно додати и тумачење аутора Вукчевића да долазак каквкаских племена на западни Балкан он одређује помоћу „бјегства Кадмејаца из Тебе после 7 генерација, а послије сукоба са Дорањима, који се одвијао око 1100. година, ст. е. како бележи исгорија. Тако добијамо да је *долазак кавкаских племена на западни Балкан могао почети око 1300. г. ст. е.."* [Подв. В. М.]. Повезујући овај кратки запис са презименом у наслову, ово презиме, заједно са презименом *Санадер,* представљало би најстарији пример у овој књизи, узимајући, наравно, у обзир joui недовољно лингвистички потврђену теорију о вези албанског језика са неким језицима Кавказа.

ДЕЛ- (<*dej - чинити, радити; Десимир)

Основа *Дej-* среће се само у антропонимији, и то као глаголски сегмента *дej- (<*deti)* или као хипокористичка основа сложеног имена *Десимир* или *Десислав*.

- *Деја/с.* презиме у околини Самобора, Вировитице, Белог Манастира, Жупање и Дарувара у Хрватској. Идентично је са личним именом *Дејак* које први пут срећемо у дечаиским хрисовуљама 1330, у Ходошу (Бачка) 1452. године итд.

- *Дејанац:* приликом полиса становништва Хрватске 1948. године забележено је само у околини Пакраца. Од личног имена *Дејан* (1330. године у Србији).

- *Дејанић:* само у селу Јакушевац код Велике Горице у Хрватској. В. *Дејанац.*

- *Дејановић:* позната српска властелинска породица у XIV веку (по *Дејану,* зету пара Душана); у Банату 1557; у Шиду (Срем) 1765. године; у Хрватској: околина Госпића, Нове Градишке, Војнића, Јастребарског и Вргинмоста. Уп. топо-

ним *Дејановци у* Славонији, *Дејанце у* Горњој Пчињи и *Дејановци у* Заглавку у Србији.

- *Дејинић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; од личног имена **Дејин (<Десимир).*

- *Дејић: у* Сарајеву у XVII веку; у Шиклушу (Мађарска) 1735. године; у Друговцу (Смедеревско Подунав.ље, пореклом са Косова); савремено у Ужицу и Београду. Основа: хипокористик *Деја* који се први пут јавља 1330. године у Србији. Уп. топоним *Дејићево у* Црној Трави.

- *Дејковић: у* Хрватској 1948. године записана само два становника у Осијеку; од непотврђеног антропонима **Дејко.*

- *Дејовић:* забележено у Пожеги (код Ужица) 1Х45; савремено презиме у Севојну (Златибор). Од хипокористика *Дејо (<Десислав* или *Десимир).*

ДЕК- (<Деси1УШр, Десислав, Дедослав...)

- *Декалић:* у околини Самобора и Сиска у Хрватској. Од неиотврђеног личног имена **Декал (<Дек-ал<Десимир* као *Мих-ал, Рад-ал* и ел.).

- *Декаловић:* забележено код Гарешнице и Кутине у Хрватској. В. *Декалић.*

- *Декан:* нефреквентно у Хрватској: код Славонског Брода, Винковапа и Осијека (седам становника). Идентично је са непотврђеним антропонимом **Декан.*

- *Деканић:* на острву Крку, у околини Зелине, Кутине, Загреба и Винковаца. В. *Декан.*

- *Декановић:* само у околини Винковаца и Осијека у Хрватској. Уп. топоним *Дсканове*ц код Прелога у Хрватској.

- *Декић:* забележено у неубицираном селу Чечеву у Бачкој у XVI веку; у личким селима Прљево и Суваја; савремено у Приштини, Београду и области Топлица у Србији. Од хипокористика *Дека* који има само савремене потврде.

- *Дековић: у* Рогозници код Шибеника 1573. године; потурчена породица у Подгорици, пореклом из Груда; у Хрватској 1948. године: околина Шибеника, Пореча и Задра. Од личног имена **Деко* које до сада није потврђено у нашој ономастичкој литератури.

ДЕЛ- (<тур. deli)

Скоро сви облици од ове основе у патронимици су од турског придева *dcli* у значењу *луд; силовит, помяман* или од хибридне српско-хрватско-турске именице *делија* која се у нашој речничкој литератури може пратити од XVI века. Популарност ове турске основе довела је до појаве читавог низа презимена са првим делом *Дели-,* па се, вероватно крајем XIX века, појавило и лично име *Делимир* створено према устаљеном моделу *Владимир, Градимир* и ел. Међутим, презимена *Делай, Делаш* и нека друга као да говоре у прилог присуству словенског глагола *делати.*

- *Дела/с,* презиме залажено у околини Делница у Хрватској. Основа: турски придевА;// + *ак.* Уп. име михафиза *Делак* Али-паше који је на том положају био у Београду 1703. године.

- *Делалић: у* Доњој Јабланици (Херцеговина), досељени „на женинство" крајем XIX века; у Босанској Крупи, пореклом из Цазина; савремено презиме у Цазину; у Хрватској: околина Славонског Брода, Жупање и Макарске. По Шкаљићу, од турског придева *deli.*

-Делац: нефреквентно у Хрватској, само на острву Крку и у Чазми (четири становника). Уколико није од турског придева *deli,* могло би бити од глагола *делати.* Уп. кајкавско презиме *Делец У* Загребу.

- *Делач:* фреквентно презиме у Хрватској: у околини Перушића, Делница, Пакраца, Слуња и Гарешнице. В. *Делац.*

- *Делаш:* околина Сиња, Винковаца и Сплита у Хрватској. В. *Делац.*

- *Делевић:* српски род у Брусшику на Косову; саврсмено презиме у Београду. По свој прилици, од непотврђеног антропонима **Деле (<делија).* Уп. македонска презимена *Делев* и *Делевски у* Скошьу.

- *Делетић:* савремено презиме на Цетин>у и у Београду. Од мушког личног имена *Делета* које је као савремено потврђено у Црној Гори.

-*Делибашић:* савремено презиме у Врбасу, пореклом из Црне Горе; у Белом Манастиру (Барања); савремено презиме у Сарајеву и у области Топлица (Србија); у Хрватској 1948. године код Нове Градишке и Подравске Слатине. Од турске речи *делибаши у* значегьу *заповедник одреда делија.*

- *Делибеговић:* само у Ђакову 1948. године (три становника): од турског придева *deli + Беговић.*

- *Делиблато:* топоним у Банату (Војводина). Од глагола *делити* и именице *блато.* Према историјским изворима, ово село је постојало пре Велике сеобе 1690. године. Истражујући порекло становништва Баната 1У22. године. Јован Ердељановић је забележио две верзије постанка тог насеља. Прва нам не доноси никакав етимолошки податак: „По казивању старих људи, Делиблаћани - Шубараши први су начинили колибу или земуницу код великог брста, који су они посадили и који још посгоји... Кад су ударили колац, казали су: 'Ово he се звати Делиблато'." Други податак је из оригиналног рукописа „Списаније народа источно-православне вероисповести у Делиблату" из 1778. године, у коме налазимо и конкретан детал. о постанку овог назива: „За назив Делиблато у *Списанију* се вели 'дели блато (рит) и песак'." Ердељановићева примедба иза тога, „очевидно турског порекла („дели" - велики?) и „блато" не стоји, јер се из следећих примера може лепо видети да је у првом делу сложенице глагол, а не придев турског порекла. На првом месту треба упоредити планину Дели-Јован у источној Србији и констатовати да многобројни патроними, па и лична имена са оваквим атрибутом не садрже у себи глагол *делити* (diviclere) као у нашем горњем примеру. *Деливуковић* је презиме забележено код Срба у Хрватској у XVI веку (упореди топоним *Деливуки* код Јастребарског у Хрватској), *Делишимуновић, Делимарић, Делипетар* - презимена такође у Хрватској, *Делибашић* и *Делибоковић* у Србији итд. Сви ови примери разликују се од *Делиблата* управо по томе што се други део сложенице односи на живо биће, а не на географски термин *блато,* као у нашем анализираном примеру. Најтачнија је, дакле, етимологија из 1778. године: насеље је основано на терену који „дели" обрадиву од необрадиве површине.

- *Делибос:* залажено само у Керестиниу код Самобора и у селу Ступнику код Загреба (двадесет три становника). Од сложене турске речи *delibozuk у* значеььу *суманут, помахнитао.* Уп. бугарска презимена *Делибозов, Делибозев, Делибосев.*

- *Делибосевић:* презиме забележено у Сомбору (Бачка) 1745. године. В. *Делибос.*

- *Деливуковић:* приликом полиса Срба граничара у Хрватској 1644. године записан је, међу осталима и граничар по имену Иван *Деливуковић.* Тринаесет година касније (1657) забележена је поново ова иста личност, али и ьегов брат или рођак по стричевској линији, Радул *Деливуковић.* Од паралела може се навести топоним *Деливуки* код Јастребарског у Хрватској који, у ствари, представља плурал од непотврђеног антропонима **Деливук.* (Фонетски лик овог топонима припада кајкавском говору, јер би топоним штокавски гласно *Деливуци.)* Сложено је од турског придева *deli* и нашег распрострањеног презимена *Вуковић.* Уз ово презиме тематски се надовезује и патроним *Вугделић (<вук + делија)* које, у ствари, представља обратну комбинацију од облика *Делипук.* У својој надахнутој поеми о вуку лесник Матија Бећковић има и овај стих: - И калупа твога љуцкога / *Вукделија* -*

- *Делимитровић:* забележено у Сремској Митровици 1775. године од *ddl* + *Митровић*.

- *Делија:* презиме залажено само у Хрватској код Златара, Сиска, Задра, Метковића и Ђакова. Једнако је са турском позајмицом *делија у* значењууунак·, *херој,* а и са женским именом Деља/а које има само савремене потврде.

- *Делијанић:* савремено презиме у Смедереву; од непотврђеног личног имена **Делијан (<делија)*.

- *Делијановић:* савремено презиме у Београду. В. *Делијанић*.

- *Делијовин: у* селу Осаоници у Србији 1821. године; од *deli* + *Јовин*.

- *Делимарковић:* овакво презиме носио је неки Никола, „гувернадур" млетачке војске у Роњигу 1637. године; од турског придева *deli* + презиме *Марковић*.

- *Делимир:* презиме које је 1948. године у Хрватској залажено једино у Новиграду код Копривнице (један становник). Једнако је са личним именом *Делимир* које нема историјских потврда.

- *Делим:* само у околини Сплита 1948. године; од непотврђеног антропонима **Дела (<делија)*.

-Делима: евидентирано у околини Нове Градишке и Осијека (девет становника). В. *Делин*.

- *Делинац:* нефреквентно у Хрватској, само једанаест становника 1948. године у околини Подравске Слатине. В. *Делин*.

- *Делинић:* забележено у Шиду (Срем) 1775. године; у Хрватској код Чазме и Осијека; од непотврђеног личног имена *-Делин*.

- *ДелиновиЬ:* само осам становника у Шибенику 1948. године. В. *Делинић*.

- *Делипетар:* околина Имотског и Метковића у Хрватској. Од турског придева *deli* + *Петар*.

- *Делић: у* Суботици (Бачка) 1686; у Врховинама у Лици 1701; у Сремској Митровици 1796. године; у селу Грмљу у Поуњу (Босна), где „тврде да су се у Црној Гори звали Мрњавчевићи. Названи су по претку који се лепо облачно као какав *делија"; у* Ковачевцу код Младеновца у Србији; у Дрвару (Босна), где су, по примедби П. Рађеновића, „овде већ неколико колена"; у Семегњеву и Шљивовици на Златибору: врло фреквентно у Хрватској. Основа: турска позајмица *делија>Делијић* и хаплологијом у *Делић*.

- *Делишимоновић:* забележено код Срба граничара у Хрватској (у Слуњу) 1644. године; од турског придева *deli* и презимена *Шимоновић (Шимон* је као лично име потврђено такође код Срба 1551. године негде у околини Жумберка).

- *Делитимуновић:* само у околини .lастребарског у Хрватској: од турског *deli* + *Шимуновић (Шимун* - први пут код Београда 152(S. године).

- *Делков:* само у селу Храстину код Осијека у Хрватској. Могуће да је од личног имена *Делко (делати)* које је потврђено у области Бранковића у Србији 1455. године.

-Делковић: околина Карловца и у Загребу. В. *Делков*.

-Делчић: у Суботици (Бачка) 1687. године; у Хрватској само код Загреба (два становника). В. *Делай*. Уп. мушко лично име *Делчица у* источној Србији са потврдом из 1478. године.

- *Деља:* презиме у племену Бајице у Црној Гори из 1852. године. Према .l. Ердељановићу, из племен» *Дел,а* „има одсељених у Подгорици, Будви, Бару, Башшима и у Србији (северној)"; у Кучима постоји предање да се предак братства Деља звао *Деља* и да је био пореклом из Херцеговине

- *Дељан:* према грчким изворима из XI века вођа македонских Словена против Византинаца 1040. године различито је графички представлен од стране византијских хронографа: ΔοΑ/ανο?, ΔοΑεvο?, AfAfavot, а стари превод настављача Симеона Логотета има облик *Долиань.* Међутим, наш познати историчар медиевалиста Михаило Динић аргументовано тврди да се вођа устанка, у ствари, звао *Ὀбόλεανοι* (према савременику епископу из Девола) и да су златарски и остали научници после њега иницијални само-

гласник схватили као грчки члан (Ο ΔεΑεανο?, у латиничкој графији 1018. године *Odeliamix'),* што је довело до устаљеног мишљења о постојању ове личности под именем *Дељан.* За славистику су оба облика важна, јер су неоспорно славофона. Надимак *Одољан* нема, према садашњим ономастичким подацима, паралела у патронимици и антропонимији, али има *Дељан,* што никако не утиче на тачан закључак Михаила Динића. (Идентификација биљке *одољен* и антропонима *Одољан* је одржива семантички, али не и фонетски због самогласника Е у првом слогу.)

- *Дељанин:* савремено презиме у селу Горња Микуљана код Куршумлије у Србији и савремено у Београду. По свој прилици је од племенског назива *Деља у* Црној Гори.

- *Дељевић:* савремено презиме у Београду. Основа: непогврђено лично име *Дељ* или **Дељe.*

- *Дељић:* одсељена породица у Задру од црногорског племена Дел>а; изумрли род у селу Горња Будања у Рађевини. В. *Дељевић.*

ДЕМИР- (<мусл. антр. **Demir-** „Гвозден")

- *Демир:* презиме (пореклом надимак Јована, кнеза кнежине црноречке 1824. године: надимак чувеног хајдука и устаника (1S04) Јована Митровића, даљим пореклом из Херцеговине; у Хрватској, само у околини Книна. Идентично је са муслиманским личним именом *Demir* у значењу *гвожђе.*

- *Демировић:* у селу Парцани (Рама у Босни); у селу Лисине (Пива), одакле су се одселили у Србију; муслиманска породица у Ходбини која се у овом селу сматра као стариначка; муслимани у Малом Зворнику; у Хрватској нефреквентно: код Вировитице, Крапине, Кутине и Осијека. В. *Демир.*

- *Демирџија:* као презиме забележено у Земуну 1546. године. Једнако је са турским апелативом *demirci* у значењу *ковач.*

- *Демирџић:* у Рами (Босна), досељени из Прозора; у Хрватској 1948. године само у Дубровнику (три становника). В. *Демирџија.*

- *Демић: у* Мокрину (Банат) 1792. године; муслиманске породице у селима Лакат и Зијемљима у Херцеговини; српски род у Невесињу; у Прокупљу, пореклом из Батусе. Основа: хипокористик *Демо (< Демир).*

ДЕН- (<Десимир, Младен...)

- *Денац:* заступлено само у Хрватској, и то код Иванца, Кутине, Вараждина и Дарувара. Представлю непотврђено лично име (хипокористик) *"Денац (<Де-нац<Десимир).*

~ *Деначић:* околина Лудбрега и Вировитице у Хрватској. Од непосведоченог личног имена **Деняч.*

~ *Денеш:* нефреквентно у Хрватској, само код Осијека и Белог Манастира. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Денеш* (као *Радеш, Милеш, Владеш).*

- *Денимир:* савремено презиме у селу Горња Мала код Рековца у Левчу (Србија). Јединствено у нашем ономастичком систему и његово присуство као да говори о постојању антропонима **Денимир,* створеног од хипокористичне основе *Ден-.*

-*Денин:* нефреквентно у Хрватској 1948. године, само код Вуковара и Винковаца (девет становника). Од хипокористика *Дена* који има само савремене потврде.

-*Денић: у* неубицираном селу Маркаљеву у Бачкој 1560; у Ужицу 1865. године; на Косову у следећим селима: Батуса, Крушевац и Угљаре; у селу Братиловце (Новобрдска Крива Река) где су дошли средином XIX века; у Хрватској: околина Дрниша, Сиња и Вировитице. В. *Денин.*

- *Денкић:* забележено у селу Витина у Горњој Морави, пореклом из Гошице;

савремено презиме у Београду. Основа: лично име *Денко* које први пут срећемо у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Денковић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској само у околини Кутине и Белог Манастира (тринаест становника). В. *Денкић.*

- *Денчин:* забележено у селу Доње Врањ>е код Врања (Србија); од хипокористика *Денча* који има само савремене потврде.

- *Денчић:* савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској нефреквентно, само код Белог Манастира, Бјеловара и Вуковара (осам становника). В. *Денац.*

ДЕПАЛО

- *Делало:* Према казивању информатора Николе Делала, рођеног 1915. године у Новим Карловцима (од рата становник Сремских Карловаца), породица Депало дошла је у Сасе за време Арсенија Чарнојевића као Јовановићи. Било их је петоро браће и ушли су у празне куће оних који су избегли од Турака. Презиме Депало преузели су од власника куће. Од петоро браће зна се за презимена Депало, Јовановић, Јеловац и Делибос, а пети није познат. Сада се и узимају између себе. По речима Николе, једна грана Делала живи у Стапару (Бачка), а ово је чуо од неког Бате Делибоса који је непосредно после Другог светског рата имао сто година, а то је он упамтио од свог деде. Не улазећи дубље у генеалогију ове породице, из овог исказа треба истаћи моменат да је ова породична задруга миграционо досељена у Срем однекуд с југа и да се није прикључила великом таласу осталих пресељеника под вођством патријарха Арсенија Чарнојевића. Овде би требало детаљније испитати везу са презименом *Делибос* коју 1948. године затичемо у околини Загреба, што нас води на сасвим друкчији правац миграције. С друге стране, презиме *Депаловић* срећемо први пут у полису Срба села Лучинци у Славонији 1702. године, што се не слаже са горњом легендом саопштеном од стране мог информатора. Све ово указује на врло сложену проблематику истраживања исходног пункта једног презимена, која условљава много више историјских података, стрпљења и смисла за логичка закључивања.

- *Депалов:* савремено презиме у Стапару код Сомбора (Бачка).

- *Депаловић:* у селу Лучинци код Славонске Пожеге 1702; у Араду (Румунија) 1715. године. Сва ова три облика представљају надимак од глагола *депати* у значењу *ударати, ударити,* и као такав прикључује се доста бројној групп наших презимена по пореклу надимака, типа *Затезало, Хркало, Мазало* итд.

ДЕРА

Цинцарско презиме залажено 1771. у Вршцу, 1774. у Пешти, 1796. у Новом Саду и 1837. године у Нишу. Идентично је са цинцарским апелативом *dem* у значењу *врата* и, према Таксу Папаханију, представлю албанску позајмицу у истом значењу.

ДЕРВИШ (<мусл. антр. **Derviš)**

-*Дервиш:* савремено презиме у Приједору (Босна); у Хрватској нефреквентно: код Велике Горице, Сиска, Оточца и Макарске (десет становника 1948. године). Идентично је са муслиманским личним именом *Дервиш (<Detvis)* у значен>у *скроман, повучен.*

- *Дервишбеговић: у* селу Дуге (Рама у Босни) који су огранак породице Дугалић из које је био 1598-1605. године и намесник Босне Ахмед-паша Дугалић).

- *Дервишевић:* савремено презиме у Сарајеву и Никшићу; муслиманска породица пресељена из Зете у Подгорицу; у Бихаћу, пореклом из Острошца; у Хрватској 1948. године само у околини Карловца и у Дубровнику.

- *Дервишић:* забележено у Цазину и у области Рама (Босна).

- *Дервишкадић:* савремено презиме у Невесињу (Херцеговина). Од муслиманског личног имена *Дервиш* + презиме *Кадић*.

- *Дервишчаушевић:* забележено 1948. године само у Загребу (три становника). Од муслиманског личног имена *Дервиш* + презиме *Чаушевнћ*.

ДЕРИ-

- *Дерикожа:* Ораница у селу Сантову у Бачкој (данас у Мађарској). Састављено од глагола *драги* и именице *кожа*. Овај микротопоним зову Шокци, његови становници, и Херцеговина, те је аутор Ж. Миндић сасвим у праву када каже да је „назив постао од тврде земље и тешког копања".

- *Дерикоре:* Ороним (брег) у селу Свиници (Румунија). Од глагола *драти* и именице *кора*. Семантика је вероватно у вези са конфигурацијом терена, тачније са квалитетом земл>е за обрађивање. Уп. козачки надимак *Дерикорка* из XVII века.

- *Дерикућа:* Презиме забележено у Мошорину (Бачка) 1778. године; на подручју горњокарловачке дијецезе; у Хрватској 1948. године само у околини Костајнице; савремено у Багљалуци. Од глагола *драти* и именице *кућа*. Пошто глагол *дерати* има значење и 'кидати, цепати, раздирати', ова императивна сложеница би се савремено могла схватити каорас*пикућа*.

ДЕС- (<Деснмир, Десислав...)

- *Десавчић:* презиме забележено у Дубровнику 1247. године; од непотврђеног личног имена **Десавац*.

~ *Десан:* усамл>ено презиме у Лабину (један становник 1948. године). Идентично је са антропонимом Десан *(<Дес-ан<Десимир)* које први пут срећемо 1281. године у Дубровнику.

- *Десанић:* приликом полиса становништва Хрватске 1948. године забележено само у Шибенику (пет становника). В. *Десан*.

- *Десанковић:* један од војника Прве коњичке чете у Сенти 1720. године звао се Osztoja *Desankovics*. Од непосведоченог личног имена **Десанко*.

- *Десанчић:* презиме забележено у Дал>у 1736. и у Голубинцима (Срем). пореклом из Костајнице у Хрватској 1801. године; у полису становника Хрватске 1948. године само у Белом Манастиру, Новој Градишки и Славонском Броду. Основа: лично име *Десанац* које налазимо само у списку Тихомира Остојића 1895. године.

- *Десеиовић:* презиме откривено на надгробном споменику из XIV века у Попову (Херцеговина). Од личног имена *Десен* које је потврђено 1193. године.

- *Десивојацки:* презиме регистровано у селу Трстени (Пол>аница, Србија) које гласи и *Десивојски*. Основа: топоним *Десивојце у* истом крају, а од личног имена *Десивој* чију прву потврду налазимо 1330. године у дечанским хрисовул>ама 1330. године.

- *Десивојевић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; савремено презиме у селу Калањевци код Белановице у Србији и у Београду; у Хрватској само у Загребу (један становник 1948. године). В. *Десивојацки*.

- *Десимиров:* презиме евидентирано у Вршцу (Банат) 1796. године. Од личног имена *Десимир* које срећемо први пут 1151. године у Црној Гори.

- *Дссимировац:* презиме у селу Горња Каменица у Заглавку (Србија) који су се овде, према легенди, доселили из пиротског краја пре двеста година (испитиван>е овог краја вршио је Маринко Станојевић 1903. године).

- *Десин:* презиме залажено једино у Дубровнику 1948. године. Идентично је са личним именем *Десин* које се може пратити од 1249. године. Уп. топоним

Десин Село у области Шума (Херцеговина) о коме је сачувана следећа легенда: „Прича се да се *Десин-Село* овако прозвало по некаквој жени Деси - Десанци, која је некада у њему живела."

- *Десинић:* нефреквентно у Хрватској, само код Дугог Села и у Загребу (два становника 1948. године). Основа: мушко лично име *Десина* које први пут срећемо у Трогиру 1270. године (Dessina frater ardipresbiteri). Уп. топоним *Десина* у области Браничево (Србија) са историјском потврдом из 1467. године.

- *Десислалић:* очинство у Србији 1330. године; овакво презиме носио је неки Драгобрат, кујунџија из Сарајева 1622. године. Основа: непотврђено лично име **Десислал.*

- *Десић:* презиме залажено у околини Нове Градишке. Сиска и Ријеке у Хрватској 1948. године. Од личног имена *Деса* које је у нашим историјским документима потврђено и као мушко и женско (прво 1076, а друго 1330. године). Уп. топоним *Десић* на планини Церу у Србији са историјском потврдом из 1528. године. Легенда о настанку овог села везује се за звуковну сличност: бахати цар Тројан, који је живео на планини Церу, и који се бојао сунца, изишавши у невреме из свога дворца, истопи се на сунцу (село Топић), а место где се то десило постаде - село *Десић.*

- *Двсковић:* презиме забележено на острву Вису 1308. године; у полису 1948. године није залажено на овом месту, већ на острву Цресу и у Ријеци (десет становника). Основа: лично име *Деско* које први пут срећемо у Трогиру 1264. године у облику *Descho.*

- *Десовац:* забележено у околини Карловца и Јастребарског у Хрватској. Од хипокористика *Десо* које срећемо у XIV веку.

ДЕСЕТ (zehn, clecem)

Број десет је у патронимици заступ.љен само једним примером, а то исто може се рећи и за топонимију у којој налазимо ораницу *Десеткињу* у Госпићу у Лици. Пример из патронимике гласи *Десетник* и забележен је у селу Врбица у Славонији 1702. и у Бјељини са напоменом да је носилац оваквог презимена 1725. године дошао у то место из Славонске војне границе. Идентично је са апелативом *десетник* у значењу *десетар.*

ДЕСНИ (recht, dexster)

О придеву *десни* у нашој антропонимији Петар Шимуновић само узгредно констатује да је „његова могивисаност готово занемарљива" и наводи презимена *Деснић* и *Десница.* Међутим, врло је важно утврдити да ли се овај први пример односи на десну страну, или је ту нетто друго у питању. Мислим да се презиме *Деснић* не може довести у везу са придевом *десни,* већ му је корен непотврђени антропоним **Десна* или **Десно.* Оба ова облика воде порекло од сложеног личног имена *Десимир* или *Десислав,* и то преко сугласничког суфикса *-н: Дес-н-о (<Десимир}.*

- *Десница:* одсељена породица из области Крњеуше код Петровца у Босни; у селима Трнинића Бријег и Мало Очијево у Унцу, досељени из Срба ,.пре којих 100 година" (Петар Рађеновић је ову облает испитивао у току 1933-1934. године); забележено у Србу и Купирову у Лици почетком XX века; савремено презиме у Приједору у Босни; у полису становништва Хрватске 1948. године било највише у околини Доњег Лапца, Бенковца, Сплита и Сиска. Идентично је са постојећим апелативом *десница* у значењу *десна рука.*

ДЕХ- (<Деснмир, Деслслав...)

Од кргье основе *Дех-* сачувана су у патронимини само четири облика, мада антропонима има више: Дето, *Дехоје* и *Дехут* (сви из 1330. године), женско име *Дехушя* из 1440. године и *Дехан* из 1665. године.

- *Дехељан:* саиремено презиме у Јакову (Срем). Основа: непотврђени антропоним **Дехељан* са двостурким суфиксом на крњу основу *Дех : Дех-ель-ан (<Десимир].*

- *Дехин:* у полису становништва Хрватске 1948. године само у околини Велике Горице. Од непотврђеног личног имена **Деха.*

- *ДехлиЬ:* забелсжено у околипи Карловца и Сланонског Брода у Хрватској; од непосведоченог антропонима **Дехла* или **Дехло.*

ДЕЧ- (<Десимир, Десислав...)

- Дета/с презиме забележено у околини Врбовца и Вировитиле у Хрватској 1948. године. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Дечяк* као и са истоименим апелативом.

- *Дечеи:* само у околини Винкошща (седам становника 1948. године). Основа: непотврђени антропоним **Двч (<Десимир).*

- *Дечепић:* савремено презиме у Подгорици у Црној Гори; у Хрватској 1948. године само један становник у Карловцу. В. *Дечеи.*

- *Дечина:* нефреквентно у Хрватској, само у околини Ђурђевца и Загреба; од личног имена **Деча.* Уп. микротопоним *Дечина земља* у Чоки (Банат).

-*Дечић:* нефреквентно у Хрватској, само код Нашица и у Загребу (пет становника 1948. године). Од личног имена **Деч* (<Десимир).

- *Дечкан:* залажено код Дугог Села и Гарешнице у Хрватској. Идентично је са непотврђеним личним именем **Дечкан.* са троструким суфиксом: *Де-ч-к-ан (<Десимир).*

- *Дечко:* презиме залажено у околини Врбовла, Лудбрега и Вараждина у Хрватској. Једнако је са антропонимом **Дечко* који је уједно и апелатив.

- *Дечков:* породични надимак (?) породиле Анђелковић из Смедеревске Паланке. В. *Дечко.*

- *Дечкопић:* презиме залажено у околини Бјеловара и Ђурђевца у Хрватској. В. *Дечко.*

ДЕЧЕРМИЋ

Презиме залажено само у селу Долову (Банат). У својој основи носи турску реч *ђечерма (ge$irm<·)* која представлю оденни предмет, тачпије, *врсту мушког или женског прслука.* Занимљиву фонетску појединост у овом презимену представља појава самогласника Е у другом слогу, који се може објаснити само свесном екавизацијом турског етимолошког И. Уп. бројне дијалекатске примере: *лемузина* од *лимузина, инекција* и *некција* од *инјекција, ленија* од *линија.* па и у ономастили *Алемпије* од *Алимпије* итд.

ДЕШ- (<Десимир, Десислав...)

- *Дешин:* лрезиме забележено у Ковину 1764. и Модошу (данас Јаша Томић) 178(1. године (оба места у Банату). Од личног имена *Деша* које срећемо од XII века у Србији. Уп. топониме *Дешиновац* у Србији и *Дешинсело* код Требгаља у Херлеговини.

- *Дешић:* презиме које се може пратити у Србији и Хрватској од XV века; у области Стари Влах у Србији 1824; у Конину (Банат) 1764; у Марадику (Срем) 1781; у Чачку 1826; у Травнику 1893. године; у Хрватској 1948. године код Сења, Славонског Брода, Книна и Нове Градишке. В. *Дешин.*

- *ДешковиЬ:* забележено на острву Вису 1675. године; приликом полиса станов-

ника Хрватске 194.S. године најбројнији на острвима Хвару, Лошињу, Брачу и у околини Сплита. Од личног имена *Дешко* које срећемо у Хрватској први пут 15Х3.године.

-Дешнић: презиме уклесано на надгробном споменику средином XIX века у Чачку. Основа: иепотврђено лично име **Дешно.*

- *Дешуловић:* усам.ъено презиме у Загребу (два становпика 1948. године). Од непосведоченог антропонима **Дешул* који је свакако романског порекла.

- *Дешчић:* нефреквентно у Хрватској, само у селу Суботинки Луг код Нашипа (четири становника 1948. године); од непосведоченог личног имена **Дешац.*

ДИБИЋ

Презиме залажено једино у селу Валкон>е у источној Србији као савремено. Ако није од назива источњачке тканине *диби.* онда је свакако од хипокористика *Диба* од личног имена *Градимир* које се и данас чује у области Власина. Уп. презиме *Дибовац* у селу Врбе (Србија) са историјском потврдом из 1824. године. Ако је добро прочитано са турског оригинала, онда истој основи припала и очинство *ДибчиЬ* у западној Србији из 1476. године.

ДИВ-

Антропонимијски корен *Див-* није могуће одвојити од старог придева **див* у значењу ***дивљи*** од јужнословенске митологеме *див* која је турско-персијског порекла (<тур. *dev* <перс. *diw).* Прецизно одређивање њихових граница могуће би једино било у случају ако бисмо поседовали хронолошке податке од ове основе из најстаријих времена. Другим речима, било би потребно имати потврде оваквих презимена из средгьег века у коме су текстови, а са њима и презимена или очинства, лишена турских позајмица.

- *Дивац'.* очинство у неубицираном селу Јагодић код Раванице у Србији 1467; у Ивању у Сопотници код Пријепоља 1889. године; савремено презиме у Мраморку, Колашину и Тузли; у Хрватској само код Сплита, Вуковара и Загреба (четири становника 1948. године).

- *Дивенчић:* презиме залажено једино у Омишу у Приморју (четири станоиника 1948. године). По свој прилици. од непотврђеног личног имена **Дивенац (<Див-ен-ац).*

- *Дипинац:* у селу Пасјане у Горњој Морави, према легенди „по неком Дии". Уп. извор *Дивина пода* у селу Губеревцима у Горњем Драгачеву у Србији.

-Дипинић: очинство у селу Страгарима у Србији са исгоријском потврдом из 1476; у Бјелопољу код Коренице 1903. године. Од непосведоченог антропонима **Дивин.*

- *Дивић:* очинство у селу Добановцима у Срему 1546; у селу Јарку (пореклом из Вогња у Срему) 1817; у месту Тарноку (Мађарска) 1720; у селу Пониквари код Топуског у Хрватској 1937. године; савремено презиме у Инђији (Срем); у Нишу: у Хрватској фреквентно 1948. године код Имотског, Вргинмоста, Огулина, Ђакова, Славонског Брода, Сплита и Меткопића.

- *Дивиш:* презиме залажено код Сиска и Винковаца у Хрватској. Идентично је са непотврђеним личним именом **Дикиш.*

- *ДивишиЬ:* савремено презиме у Београду, Пули и Ријеци. В. *Дивиш.*

ДИВЈ-, ДИВЉ- (wild, ferus)

- *Дивјак:* презиме забележено приликом пресељења дела Срба из Коренице у Оточац 1658; у Беочину (Срем) 1720; у Бачкој у следећим местима: Жабљу, Новом Саду, Бачкој Паланци и Футогу 1720. и у Сомбору 1796. године.

- *Дивјаков:* евидентирано у Бачкој у следећим местима: Футогу 1745; Бачком Брегу 1768; Керу (данас Змајево) 1786. и Сомбору 1795. године. В. *Дивјак.*

- *Дивјаковић:* забележено у Сотину (Срем) 1736. године; нефреквентно у Хрватској, код Нове Градишке и Вуковара. В. *Дивјак.*

- *Дивковић:* забележено у околини Жупање, Доњег Михољца, Белог Манастира, Винковаца и Ораховице.

- *Дивл,як: у* околини Подравске Слатине, Валпова и Ђурђевца у Хрватској.

- *Дивљаков:* забележено у Вршцу (Банат) 1796. године.

- *Дивљаковић: у* селу Марковици у бившој Пожешкој нахији у Србији 1832. године; у селу Кржави (Рађевина), досељени из Пиве у XVIII веку; у Хрватској код Вуковара и Нове Градишке.

-*Дивљан: у* селу Миољаче (пореклом из Краварева) и у Краваревy (Херцеговина) где су се доселили из Бањана око средине XVII века; део ове породице колонизацијом дошао је у Војводину 1920. године; у Хрватској само у селу Ориовцу код Славонског Брода (три становника 1948. године).

- *Дивљанов:* презиме забележено у селу Кусић у Банату.

- *Дивљанокић: у* селу Горња Биоча у Босни; у Хрватској само у околини Нашица.

ДИВАН,ДИВНА, антр. (wunderbar, mirabilis)

- *Дивановић:* презиме забележено у Паштровићима у Црној Гори; братство у Кучима .,који су по народном веровању тако названи по дивљој мајци њиховој, вили"; савремено презиме у Котору, Будви, Земуну и Београду. Од личног имена *Диван* које први пут срећемо у XV веку.

- *Дивнић:* презиме забележено у ишчезлом селу Тврдењава (данас шума између Бечмена, Сурчина и Добановаца у Срему) 1566; у Лаћарку 1767. и Бешки 1785. (оба места у Срему); у Пивницама у Бачкој 1743; у селу Мушић (Србија) 1878. године; у Лајковцу у Шумадији; у Чалми (Срем) 1812. године; у селима Тук и Ведашић у Лици почетком XX века; у Хрватској 1948. у околини Нашица, Коренице и Осијека. Од женског имена *Дивна* које први пут срећемо у Пчињском поменику (XV-XVIII век) и у околини Београда 1528. године.

ДИЭДАР

- *Диздар:* почетком XX века забележено је у селу Тршић код Јастребарског и у Тоуњу код Огулина; у полису становника Хрватске 1948. године у околини Книна, Слуња, Винковаца и Загреба. Идентично је са турском позајмицом *диздар (<dizdar) у* значењу *заповедник тврђаве* или *града,* и у нашој речничкој литератури може се пратити од 1649. године.

- *Диздаревић:* у селу Корлаће код Рашке у Србији; у Острошцу код Цазина; у Пљевљима у Црној Гори двадесетих година XX века; муслиманска породица у Бјелопавлићима (Црна Гора), пореклом из Хота.

- *Диздарић: у* Хрватској 1948. године само три становника у Ријеци.

ДИЈАМАТОВИЋ

Необично презиме које налазимо као савремено у Београду и Земуну. По свој прилици од непотврђеног антропонима **Дијамат* које у облику *Diamand* и *Diamant* срећемо у румунској патронимици. Није искључено да је ово презиме цинцарског порекла, судећи по цинцарском женском личном имену *Диамандиа* које је забележено у Новом Саду 1781. године. Уп. наше презиме *Дијамант* које је евидентирано 1948. године у Сплиту, као и румунска презимена *Diamandescii, Diainantesat.*

ДИК- (<Дикосав, Димитрије, Радисав...)

Ову хипокористичку основу Вера Сплитер-Дилберовић везује искључиво за хришћанско лично име Димитрије, али постоји реална могућност да се она објасни од словенских антропонимијских корена. Овде на првом месту мислим на сложено лично име *Дикосав* које у нашој ономастичкој литератури налазимо једино у списку Тихомира Остојића из 1895. године. Међутим, ова потврда би могла бити знатно старија судећи по присуству презимена *Дикосавић у* Рађевини. Мате Шимундић од ове основе наводи и антропониме *Дикомир, Дикосава* и *Дикослава,* али без хронолошких и ареалних података. У истом извору тврди се да хипокористик *Дика* води порекло и од следећих словенских антропонима: *Дивка, Дивна, Ладислава, Миладиша, Милорада, Радика, Радомира, Радисава, Радосава, Радисава, Радослава, Радмила, Стојадинка, Владика.*

- *Дикавић:* презиме регистровано у XVII веку у Хрватској; по Томи Маретићу, од непотврђеног антропонима **Дикав* или **Дикава (<Дикосава).*

- *Дикан:* нефреквентно у Хрватској, само у околини Вуковара, Винковаца и Жупање (четрнаест становника 1948. године). Једнако је са антропонимом *Дикан* који први пут срећемо у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Диканић: у* околини Нове Градишке и Лудбрега у Хрватској. В. *Дикан.*

-Дикановић: презиме забележено у Сонти (Бачка) 1725; у Мачванском Прњавору 1829. године; у Међулужју (Космај), пореклом их Херцеговине; староседелачка породица у селу Милина у Рађевини (Србија); у Перућцу, пореклом из Дробњака у Јагоштици (Соколска нахија); у Хрватској, околина Славонског Брода. В. *Дикан.* Уп. топоним *Диканце у* Србији.

- *Диканчић:* презиме залажено једино у Загребу (три становника 1948. године). Од непотврђеног антропонима **Диканац.*

- *Дикерац:* презиме забележено у селу Горња Отуља код Врања. Од непосведоченог антропонима **Дикер* са врло ретким суфиксом *-ер* (уп. презиме *Зубер, Губер* и ел.).

- *Дикић:* очинство у области Браничева у Србији 1467; презиме у неубицираном селу Чичево у Бачкој 1560; у Шиду (Срем) 1765; у Сремским Карловцима 1794. године; у Хрватској нефреквентно, само код Белог Манастира и Винковаца (три становника). Основа: хипокористик који има само савремене потврде.

- *Диковић:* забележено у селу Пуклица код Пакраца у Хрватској 1702. године; савремено презиме у Ужицу; у Хрватској: околина Пуле, Огулина и Јастебарског. Од хипокористика *Дико* који нема историјских, већ само савремених потврда.

- *Дикосавић:* староседелачка породица у селу Милина у Рађевини (Србија); савремено презиме у Београду. Од личног имена *Дикосав* које налазимо у списку Тихомира Остојића из 1895. године.

- *Дикшић:* презиме забележено 1948. године у околини Јастребарског, Ђурђевца и Вуковара у Хрватској. Води порекло од непотврђеног личног имена **Дикша.*

ДИКЛИЋ

Етимологија овог презимена може се двојако објаснити, и то на основу ареалне лингвистике. Примери из Приморја, Лике, па можда и дела Босне, ослањају се на апелатив *дикла у* значењу *девојка; слушкиња,* а са других области - на антропонимизовани турски индеклинабилни придев *dikili у* значењу *прав, исправан.* (Овоме истом корену припада вероватно и *диклија у* Левчу у Србији у значењу *име што га нова млада нађене мушкарцу у кући* - апелатив који је Петра Скока довео у недоумицу.) Међутим, потврде женског имена *Дикла* од XIV до XVIII века на југу Србије и у Срему упозоравају на опрез у односу на овакав приступ, па његову коначну ети-

мологију треба и даље сматрати отвореном.

- *Дикленица:* презиме залажено само у селу Ловска крај Пакраца у Хрватској (један становник 1948. године). Основа: непотврђено мушко лично име **Диклен.* Уп. топоним *Дикленица* код Бјеловара у Хрватској.

- *Диклић:* најстарији податак о овом презимену налазимо у шибенском селу Срими где је 1448. забележено, те у истом крају у селу Замелици 1479; у Задру *(Diclicli)* 1590; у месту Чавош (Банат) 1660; у попису Срба у селу Габош у Славоиији 1736; српске породице у Оточцу (1658) и у Врховинама 1701; у Опову (Банат) 1818. године, пореклом из Главача у Лици; колонизована породица у Војводини 1920. године из Лике; у Великој Плани (Србија), пореклом из Видина у Бугарској; у селу Подгомила (Поуње у Босни), пореклом из Лике и у Бихаћу у истој области; у Хрватској 1948. године најбројније у околини Оточца, Коренице, Пореча и Дубровника. Води порекло од женског личног имена *Цикла* које се у нашим језичким споменицима помиње од XIV века. Уп. топоним *Диклићи* код Требиња у Херцеговини.

-Дикловић: за ово презиме постоји само једна потврда која се односи на извесну Катарину *Дикловић* (Tatarina *Didovicli)* 1601. године у Задру. Од непотврђеног мушког личног имена **Дикло.*

ДИЛАВЕРОВИЋ

Изумрла породица у селу Тревићима у Рами (Босна). Основа: турска реч *dilaver* у значењу ***лични пратилац, ађутант.***

ДИЛБЕР

- *Дилбер:* презиме забележено као савремено у Дувну (Босна); у Хрватској 1948. године код Вуковара и Осијека. Једнако је са турским апелативом *дилбер (dilber) у* значењу *драган, љубљени.* Као антропоним забележен је први пут у селу Денти (Банат) 1660. године у облику *Дилъбер.*

- *Дилберовић:* у Сремској Митровици 1814; у Крагујевцу 1822; у Ужицу 1857. године; у Хрватској, околина Дубровника, Винковаца и у Загребу.

ДИЛИНАЦ

Породица са оваквим презименом (пореклом из Прилепа) залажена је у селу Шилову у Горњој Морави. Основа: хипокористик *Диля (<Димитрије)* који је први пут забележен у области Бранковића у Србији 1455. године.

ДИЛОСЛАВИЋ

- Потврду за ово презиме налазимо само у Шибенику 1585. године када је евидентиран грађанин овог града по имену *Diloslaiiich* mr. Matheus. Мате Шимундић ово презиме изводи од антропонима **Дилослан* кога разлаже на именицу *дил-о* (*delo) и *-слав.* Од исте основе наводи и презимена ***Дилин иДиљин*** без других словенских паралела. Будући да словенских антропонимијских паралела са кореном *del-* нема, треба подробније размотрити Шимундићеву етимологију. Другим речима, треба испитати да ли именица *дело* може да буде ономастички апелатив. У овој књизи та је основа под знаком питања, јер сам се колебао између распрострањеног турског придева *deli* и словенске основе **del-.* Ево тих примера: *Делац (Делец), Делач* и *Делаш.* Да ли ова три примера и евентуално још племенски назив *Дељa* у Црној Гори могу да потврде Шимундићеву етимологију? Одсуство словенских паралела говори у прилог турског порекла, али право решење би могла да пружи само дијалектологија, то јест. прецизни подаци икавског изговора самогласника јат.

ДИЛПАРИЋ

Презиме које је као савремено забележено у селу Буковићу крај Нове Вароши, у Чачку, Београду и Тузли. Дословно преведено са турског језика ово презиме гласи „Језикпара". У београдској породици сачувано је неко, доста нејасно предање о позајмљеном новцу од неког турског главара, што упућује на усмени договор о зајму.

ДИМАНИЋ

Савремено презиме у Београду. Од личног женског имена *Димана (<Димитрија)* које је потврђено у области Браничево у Србији 1467. године.

ДИМНИЋ

„Стари досељеници" у селу Недељице у Рађевини (Србија); савремено презиме у Београду. Од личног имена *Димно (<Димитрије)* које је потврђено у Врдничком поменику (XVI век).

ДИС- (<Дисимир, Димитрије...)

Антропонимијска основа *Дис-* је необично ретка у нашем патронимијском систему, јер налазимо само шест поузданих примера. Међутим, ова основа заступлена је и у антропонимији и, што је карактеристично, сви примери су из Шибеника. Ови антропоними гласе: *Дисимир (Dissimims,* 1386. године), *Дисислав* (Pirucius filius *Disislaui,* 1322. године); *Дисола* - женско име *(Dtsola* Dragosii, 1322. године). *Дисин (Dminus* Budimirii, 1203). Ове шибенске примере Мате Шимундић објашњава механички „промјеном *-е-i-i* у *i-i-i",* па би било потребно свакако нагласити да се овде ради о *асимилацији слогова,* а не можда о икавизацији, како би се могло помислити из Шимундићевог контекста. (Глагол *десити* нема у корену самогласник *јат.)*

- *Дисанић:* презиме забележено у Шибенику 13Х6. године *(Disanicg).* Основа: непосведочено мушко лично име **Дисан (<Двсимир).*
- *Дисин:* презиме у селу Драгобужде (пореклом из Власа) у Пољаници (Србија); од хипокористика *Диса (<Димитрије)* који има само савремене потврде. (Женско име *Диса* забележено је више пута у Шибенику 1386, а мушко *Дисин* 1293. године.)
- *Дисић:* презиме регистровано у селу Трстени (из Власа) и Барју у Пољаници (Србија). В. *Дисин.*
- *Дискић:* савремено презиме у Власотинцима и у Београду; од хипокористика *Диско (<Димитрије)* које нема историјских потврда.
- *Дисманић:* презиме забележено у Шибенику у XVI веку. Основа: лично име *Дисман* које је у облику *Disinantis* потврђено такође у Шибенику 1386. године. Води порекло од сложеног мушког имена *Десимир* или *Десислав.*
- *Дисовић:* презиме залажено 1948. године само у селу Нова Буковица код Подравске Слатине (девет сгановника). Од хипокористика *Дисо (<Димитрије).*

ДИЦИЋ

- *Дицић:* савремено презиме у селу Плешина на Косову, у Ћуприји и у Београду. Од хипокористика *Дица (<Димитрије)* који има само савремене потврде. Уп. породични надимак *Дицин* на острву Врачу.
- *Дицков:* презиме забележено у Зрењанину (Банат); од хипокористика *Дицко* који се у „Речнику личних имена код Срба" спомиње само у околини Пећи.

ДИЧИЋ

Очинство у Раму (Србија) 1467. године; савремено презиме у Београду и у области Топлиш у Србији; у Хрватској нефреквентно: у Загребу, Фужинама и Оточцу (дванаест становника 1948. године). Основа: хипокористик *Дачи (<Димитрије* или *Стојадин)* који има само савремене потврде.

ДИШ- (<Димитрије, Стојадин...)

- *Дишић:* презиме у селу Доњи Добрић у Рађевини (Србија), пореклом из Врбића; савремено презиме у Сремској Митровици. Од личног имена (хипокористика) *Диша (<Димитрије)* које је потврђено у Буковом Рјечнику 1852. године.

-*Дишковић:* забележено у Сремској Митровици 1729. године; савремено презиме у Зајечару, Пожаревцу и Београду; у Хрватској само у Осијеку и Ријеци (два становника 1948. године). В. *Дишић.*

- *Дишовић:* савремено презиме у Ресинку крај Београда; од хипокористика *Дишо (<Димитрије)* које налазимо у Буковом Рјечнику из 1852. године.

ДИШЉЕНКОВИЋ

Савремено презиме у Београду. Основа: надимак **Дишљенко* који је настао од турског придева *disli* у значењу *зубат.* Уп. бугарска презимена *Дишлиев, Дишлиевски* и *Дишлянов.*

ДЈЕВ- (<Двв·)

- *Дјеванић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Основа: женско име *Дејвана (Дъвана* у Крушедолском и Врдничком поменику, XV-XVI век).

- *Дјевеница:* савремено презиме у Зрењанину (Банат). Води порекло од непотврђеног мушког антропонима **Дјевен.*

- *Дјевчић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; од непотврђеног личног имена **Дјевац* (<D?vwt).

- *Дјепојић:* усамљено презиме у Хрватској 1948. године, забележено на Лопуду код Дубровника. Од непосведоченог антропонима **Дјевој (<*Devojb).*

- *Дјевухлић:* очинство у дечанским хрисову„ъама 1330. године; од женског личног имена **Дјевухла.*

ДЛАКА (ein Stück Haar, pilus)

Врло ретка антропонимијска основа која у овој збирци броји свега три сигурна примера. Припада категорији основа везаних за делове човечјег тела и синонимична је мало бројнијој групи *Косм-.* Топоним *Длакоше* у Херцеговини чува успомену на ишчезли антропоним **Длакош.*

- *Длака:* презиме најбројније забележено у селу Длачићи код Сплита и у околини Чазме и Бјеловара у Хрватској 1948. године. Идентично је са личним именом или надимком **Длака.*

- *Длаксшић:* презиме у облику *Dlachiessich* забележено у Шибенику 1320. године; од непосведоченог антропонима **Длакеша.*

- *Длакић:* савремено презиме у месту Коњицу у Херцеговини. В. *Длака.*

ДЛАН- (Flache Hand, vola)

Анатомски детаљ *длан* (Flache Hand, vola) није изразито заступлен у нашој патронимици, јер има само три сигурна примера. Припада распрострањеној групи презимена и личних имена везаних за анатомију човека као што су *Зубовић, Главић, Шакић, Окетић* и ел.

- *Длановић:* презиме забележено само у селу Велико Вуковје код Гарешнице у Хрватској (четири становника 1948. године); од непотврђеног личног имена **Длан.* Уп. ползско презиме сачувано у женском облику: Domina Agnes *Dlonska* из 1408. године.

- *Дланишин:* презиме евидентирано у Сомбору (Бачка) 1795. године; од непотврђеног антропонима **Дланиша.*

- *Дланшић:* забележено у Бачкој 1747. године. Основа: непотврђено лично име **Дланша.*

ДОБ- (<*Добослав, *Добомир...)

Антропонимијска основа *Доб-* није фреквентна у нашем ономастичком систему. Етимологија овог корена умногоме зависи од ареалне распрострањености. Најме, иста оваква основа постоји и у ономастиконима наших суседа Румуна и Мађара. Код првих *doba* означава у'егуљу, а код других *dob* је *бубан,* и глаголска основа у значењу *бацати.* Уз овај текст треба нагласити да ова словенска основа припада најстаријем хронолошком слоју, јер је срећемо код Лужичких Срба у облику *Добомисл (Tabomuizl)* већ 862. године као лично име кнеза племена Ободрита (dux Obodritorum). Узгред, неприхватљиво је мишљење Јана Станислава да је словенски корен *dob-* постао од придева *dobry.*

- *Добај:* презиме залажено у околини Осијека и Бјеловара у Хрватској 1948. године. Идентично је ča непотврђеним антропонимом **Добај* са ретким суфиксо *-aj* (уп. лична имена *Михај, Јурај, Никол аЈ).*

- *Добан:* презиме забележено у Подлабину у Истри 1948. године. (Идентично презиме у Куштољу у Банату води порекло од румунске речи *doba* у значењу *јегуља;* уп. румунска презимена *Doba, Doban, Doba.)* Једнако је ča непотврђеним личним именом **Добан.* Уп. топоним *Добановци* у Срему са историјском потврдом из 1404. године.

- *Добановић:* презиме код Климената у Црној Гори; савремено у Београду; уп. топоним *Добановци* у Срему.

- *Добо:* нефреквентно у Хрватској, само у селу Копач код Белог Манастира и у Осијеку. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Добо (<Добослав),* или је можда једнако са мађарским презименом *Dobo.*

- *Добовић:* у селима Добра Вода и Бојка у Црној Гори. В. *Добо.*

- *Добој:* нефреквентно у Хрватској 1948. године, само код Ђакова, Велике Горице и у Загребу (једанаест становника). Једнако је са непосведоченим антропонимом **Добој (уп.* лична имена Радо/, *Миливој, Михој* и ел.).

- *Добојевић:* презиме забележено 1549. у Великој Кладуши (Босна), В. *Добој.*

- *Добор:* нефреквентно у Хрватској, само код Чаковца и Врбовца 1948. године. Идентично је са непотврђеним личним именом *Добор* (уп. имена *Витор, Страхор, Грахор).*

- *Доборчевић:* само код Славонског Брода и у Осијеку (четири становника 1948. године). Од непотврђеног антропонима **Доборац.*

-Добохнић: презиме регистровано у Дубровнику 1641. године. Основа: непотврђено лично име **Добохна.*

- *Добош:* презиме залажено у околини Белог Манастира, Гарешнице, Ђакова и Осијека (Хрватска). Идентично је са личним именом *Добош као *Милош, Радош* и ел. Уп. пољски антропоним *Dobosz.*

- *Добошевић: у* Илоку и у Осијеку (Хрватска). Уп. микротопоним *Добошевац* у Сремским Карловцима.

- *Добошић:* у околини Чаковца и Врбовца у Хрватској 1948. године. В. *Добош.*

ДОБР-, ДОБРО- (<Добромир, Доброслав, Добровит...)

- *Добарчевић:* презиме забележено у Крагујевцу 1852. године. Од непотврђеног антропонима **Добарац.*

- *Добарцић:* савремено презиме у Бијелом Пољу у Црној Гори. Африката Ц је свакако од етимолошког Ч и води порекло, исто као и претходни пример, од непотврђеног личног имена **Добарац.*

- *Добравац:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; презиме забележено у околини Пуле и Ровиња у Истри 1948. године. Од личног имена *Добрав* потврђеиог у Србији 1293. године.

-*Добраковић:* огранак породице Дедић у Поповом пољу у Херцеговини. Основа: непосведочено лично име **Добряк*. Уп. пољски топоним код Кракова *Dobtkow a* историјском потврдом из 1255. године.

- *Добран:* презиме забележено у околини Пуле и Лабина у Истри 1948. године. Идентично је са личним именом *Добран* које се поми!ье у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Добранић:* у селу Мечи у Дабарском под>у у Херцеговини; у Хрватској: околина Кирловца, Сиска. Новске и Кутине; у Руском Селу (Банат). В. *Добран.*

- *Добранон: у* Црепаји (Банат) 1Х26. године. В. *Добран.*

- *Добрановић:* очинство у дечанским хрисовул>ама 1330. године; савремено презиме у Боговини (Србија); у Хрватској; околина Пуле, Вуковара и у Загребу. В. *Добран.*

- *Добрански:* нефреквентно у Хрвтској, само у околини Которибе и Пакраца (десет становника 1948. године).

- *Добра-среһа:* овакво презиме носио је 1761. године пеки Мартин који се те године однекуд доселио у Славонску Пожегу. Припада реткој категорији презимена која се односе на поздраве. Уп. *Добројутровић* и *Пожелибожић.* Иначе, по семантици, ово презиме се унеколико приближава италијанском савременом презимену *Buonasorte.*

- *Добрачеиић:* презиме једног од српских „харамија" који је 1622. године организовао упад на Турке у Славонији. Од личног имена *Добрач* које има само савремене потврде.

- *Добраш:* околина Дарувара и Вировитице. Идентично је са личним именом *Добраш* које срећемо у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Добрашевић:* забележено код српског становништва у селу Добра Кућа код Пакраца 1700. године; у Јамени (Срем) 1751; у Сремској Митровици 1789. године. В. *Добраш.*

- *Добрашин:* презиме евидентирано 194<S. године у околини Дубровника. ,Једнако је са личним именом *Добрашин* (1330. у Србији и 1378. године у Дубровнику).

- *Добрашинов:* забележено 1771. године у Ердевику (Срем). В. *Добрашин.*

- *Добрашиновић:* презиме на стећку у Врсигьу (Херцеговина) из XV века: забележено у Галаду (Румунија) 1660. године.

- *Добре:* као презиме забележено у околини Бенковца у Хрватској. Идентично је са мушким личним именом *Добре* потврђеним 1190. године (као женско од 1263. године).

- *Добрев:* само четпри становника у Загребу 1948. године. В. *Добре.*

- Добрели/?: залажено једино у селу Горњи Мељани код Подравске Слатине. В. *Добре.*

- Добре/: презиме евидентирано 1948. године само у Самобору крај Загреба (два становника). Једнако је са личним именом *Добре]* које је потврђено 1201. године.

- *Добрејевић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. В. Добре/. Уп. топоним Добре/да у Македонией.

- *Добрековић:* презиме забележено у матичним књигама Подгоре код Дубровника 1498. године. Основа: непотврђено лично име **Добрек.*

- *Добрей:* презиме које је 1948. године носио само један становник у Ријеци. Једнако је са личним именом *Добрей* које први пут срећемо у повељи мађарског краља Андрије 1080. године.

- *Добренић:* забележено у околини Глине, Вргинмоста, Подравске Слатине и Вараждина. Уп. поток и топоним *Добреница* у Поуњу (Босна). В. *Добрей.*

- *Добренов:* забележено у Ковшъу (Бачка) 1775. године; савремено презиме у Новом Саду. В. *Добрей.*

- *Добреновић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; на једном стећку у Требињу из XV века; у селу Суша код Велике Горине у Хрватској (седам становника 1948. године).

- *Добрета:* нефреквентно у Хрватској, само код Вировитице и Дарувара (седам

становника 1948. године). Идентично је са личним именом *Добрета* које, према Станиславу Роспонду, први пут помиње византијски историчар Менандер у другој половини VI века као *Δαυρετιαν, Δανριταϊ*.

- *Добрстинић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; у Хрватској само један становник у Вирју код Ђурђевца 1948. године. Од личног имена *Добретин* које није потврђено у нашој ономастичкој литератури.

- *Добретић:* забележено у Дубровнику 1318; очинство у околини Ужица 1525. године; у Хрватској само десет становника у Загребу 1948. године. В. *Добрета.*

- *Добретковић:* презиме једног од дубровачких трговаца у Дријевима на Неретви 1455. године; у Биограду (XV век). Основа: лично име *Добретко* (1330. године у Србији).

- *Добречевић:* нефреквентно у Хрватској, само у околини Двора; од личног имена *Добреч* које је потврђено у Србији 1330. године.

- *Добречиновић:* презиме забележено у средњовековном граду Дријева на Неретви 1365. године. Од непотврђеног антропонима **Добречин.*

- *Добречић:* забележено у Лапцу (Лика) 1486. године; у Хрватској 1948. године нефреквентно: у селу Рајићу код Бјеловара и у Загребу (четири становника}. В. *Добречепић.*

- *Добрешевић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; у Хрватској 1948. године само у селу Буигьа код Двора (седам становника). Од личног имена *Добреш* које се такође помиње у дечанскимхрисову.гьама.

- *Добри:* нефреквентно у Хрватској 1948. године: код Лабина, Копривнице и у Загребу (девет становника). Идентично је са придевом *добри* и припала невелико] групи типа *Бели, Мали* и ел.

- *Добривојевић:* забележено у Бачкој 1756. и у Ердевику (Срем) 1769. године. Основа: лично име *Добривој* (од 1455. године).

- *Добријачић:* усамљено презиме које је 1948. године носио само један становник у Храстовцу Дон>ем код Костајнице (Хрвагска). Води порекло од личног имена *Добријак* које налазимо у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Добријановић:* само један становник на острву Лошињу 1948. године. Од личног имена *Добријан (*1330. године у Србији).

- *Добријевић:* забележено у околини Котора у Црној Гори 1442. године, у полису Срба у Осијеку 1729. године; у Хрватској: околина Книна, Гарешнице и Петриње. Од личног имена *Добрij* (1330. године у Србији). Уп. топоним *Добријовце* код Сврл>ига у Србији са историјском потврдом из 1466. године (данас *Добрујевац).*

- *Добрик:* само у селу Радош код Вуковара 1948. године (седам становника). Једнако је са непотврђеним антропонимом **Добрик*.

- *Добриковић:* забележено у селу Липе у Србији 1825. године; савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948. године само у Горњим Богићевићима код Нове Градишке. В. *Добрик.*

- *Добрилац:* један становник у Бјеловару 1948. године. Од личног имена *Добрил* (XIII век) или *Добрило (*1330. године у Србији).

- *Добрилоаић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; братство у Његушима 1438; у Оиињу код Дубровника 1498; на Малом Лошињу 1650. године; братство у Доброти у Боки Которској; у Хрватској 1948. године: околина Пореча, Загреба, Пазина и Јастребарског. Уп. топоним *Добриловци* код Прибоја и *Добриловина* у Црној Гори.

- *Добримирић:* очинство у околини манастира Дечана 1330. године. Основа: лично име *Добримир* које је погврђено у области Бранковића у Србији 1455. године.

- *Добрин:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330; презиме забележено у следећим местима у Бачкој: у Тителу 1783, Мошорину 1788, Сентомашу (данас

Србобран) 1792, Ђурђеву 1838. и Жабљу 1880. године; у Хрватској: околина Лудбрега, Вараждина и у Загребу. Од личног имена *Добра* (Србија, 1455. године) или је идентично са антропонимом *Добрин* које се помин>е од XIII пека. Уп. топоним *Добринци у* Срему, *Добрин,* на острву Крку, *Добриње* у Босни.

- *Добрина:* околина Клањца и Карловца у Хрватској. Идентично је са мушким личним именом *Добрина* које се помин>е од 1274. године.

- *Добинац:* само у Загребу 1948. године (три становника). Уп. презиме *Добринц* у Самобору. В. *Добрина.*

- *Добринић:* презиме забележено код Петриње, Карловца, Копривнице и Вараждина. В. *Добрина.*

- *Добриновић:* очинство у дечанским хрисову.ъама 133(1; братство у Његушима у Црној Гори са историјском потврдом из 1438. године; у Хрватској нефреквентно, само код Кутине и Сплита (седам становника). В. *Добрин.*

- *Добринчевић:* у селу Попеље код Шибеника 1403. године.

- *Добринчић:* забележено у Хрватској код Велике Горице, на острву Крку и код Гарешнице: од личног имена **Добринац* које није потврђено у нашој ономастичкој литератури.

- *Добрић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330; у Котору 1509; у Будиму код Срба 1702; у следећим местима у Бачкој: у Чуругу 1729, Тителу 1783, Вилову 1783, Мошорину 1775, Таурђеву 1837. и Жабљу 1879. године. Основа: лично име *Добра* или *Добро.* Уп. село *Добрић* у Мачви са историјском потврдом из 1528. године и истоимено село код Ђаковице на Косову и код Мостара у Херцеговини.

- *Добричевић: у* Ошљу код Дубровника 1498. године; у Хрватској 1948. године само код Прегради и у Загребу. Основа: лично име *Добрич* које је потврђено у списку Тихомира Остојића 1895. године. Уп. топоним *Добрич* у Србији из 1468. године и *Добричево* у јужном Банату.

- *Добричијевић:* презиме које је записано на једном стећку у Требињу у XV веку. Од непотврђеног личног имена **ДобрИЧИј(е).*

- *Добричин:* очинство у Србији 1476. године; у Сремској Митровици 1819. године. Основа: мушко име *Добрина* које се у нашим средњовековним списима може пратити од 1080. године.

- *Добричић:* очинство у околини Београда 1528. године: у селу Чубра код Неготина 1740; у Иригу (Срем) 1786; у Шајкашу (Бачка) 1802. године. В. *Добричевић.*

- *Добрички:* само три становника у Загребу 1948. године.

- *Добричковић:* у полису војника граничара Срба у Славонској војној граници 1606. године. Основа: непотврђено лично име **Добричко.*

- *Добришевић:* презиме дијака Радивоја у време херцога Стјепана 1454. године. Води порекло од личног имена *Добриша* (1222. године у Србији и 1274. године у Трогиру).

- *Добришић:* у облику *Dobrisicg* записано у Шибенику 1386. године; у Хрватској 1948. само један становник у Пакрацу. В. *Добришсвић.*

- *Добрковић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; презиме у Црмници (Црна Гора); у полису становништва Хрватске 1948. године само један становник у Сплиту. Основа: лично име *Добрко* које је забележено у дечанским хрисову.ъама 1330. године. Уп. истоимени антропоним у пољском ономастикону *Dobrko.*

- *Добробитић:* очинство код манастира Дечана у Србији 1330. године. Нема паралела у другим областима, па ни у словенском свету. Основа: непотврђено лично име **Добробит.*

- *Добробудић:* очинство у Србији 1330. године; од сложеног антропонима *Добробуд* који није посведочен у нашим средњовековним списима.

- *Доброваговић:* презиме забележено приликом полиса Срба у селу Уљанику у Хрватској 1702. године. Сложено је од

антропонимијског корена *Добро-* и именице вага, и по свој прилици односи се на надимак неке особе која је стајала у некаквој вези са мерењем нечега.

- *Добровац:* очинство у ишчезлом селу Кравиде крај Београда 1528. године; у Хрватској: околина Пуле, Ровиња и Белог Манастира. (Уп. кајкавски облик *Доброви* и *Добровец* код Загреба и Бјеловара.) Од личног имена *Добро* (1455. године у Србији).

- *Добровић: у* венецијанским војним списима забележен је датум смрти капетана Николе *Добровића* 1616. године; регистровано у Баји (Мађарска) 1725; у Сланкамену и Петровчићу у Срему 1736. године; у Хрватској: околина Ријеке, Пуле, Чаковца и Белог Манастира. В. *Добровац.*

- *Доброводски:* презиме забележено само у селу Будаинка код Славонског Брода 1948. године (пет становника). Основа: лично име *Добравода (Dobravoda* pater Lupissye) у Трогиру 1271. године.

- *Добровођанин:* припадник братства Добровођана које по легенди води порекло од Вука Добровође из некадашгьег села *Добровође у* Црној Гори.

- *Добровој:* необично ретко презиме, јер је 1948. године забележено само у Загребу (три становника). Идентично је са личним именом *Добровој* које први пут срећемо на острву Шипану 1233. године.

- *Добровојановић:* забележено у селу Бежанија код Земуна 1736. године. Основа: лично име **Добровојан* које до сада није потврђено у нашој ономастичкој литератури.

- *Добровојев:* презиме забележено у Суботици (Бачка) 1720. године (написано *Dobrovojov).* В. *Добровој.*

- *Добровојевић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; презиме које је 1332. године носио неки Влатко, дубровачки трговац; у Сремској Митровици 1638; у Новом Саду 1720; у Кикинди (Банат) 1733; у Станову (Србија) 1824. године. В. *Добровој.*

- *Добровојић: у* Товаришеву (Бачка) 1725. године *(Dobrovoiiy);* у Хрватској само у Врбоској на острву Хвару (четири становника).

- *Добровољац:* забележено у околини Карловца, Ђакова и у Загребу 1948. године. Од непотврђеног антропонима **Доброволь.* Уп. кајкавско презиме Добровољац код Копривнице, Прелога и Ђурђевца у Хрватској.

- *Добровољић:* презиме забележено у Товаришеву (Бачка) 1728. године *(Dobrovolyitty).* В. *Добровољац.*

- *Доброгојевић:* презиме забележено у Дубровнику 1498. године. Основа: лично име *Доброго]* које је потврђено у Хрватској 1070. године.

- *Доброгостић: у* Шибенику 1386 *(Dobrogosticg); у* Затону код Дубровника 1498. године. Води порекло од сложеног личног имена *Доброгост* које први пут срећемо 1276. године у Трогиру. Према тумачењу Станислава Роспонда, један од официра племена Анта звао се половином VI века *Δαβραγεσα? у* коме он види словенски композит *Доброгост.* Уп. топоним *Доброгошће у* Славонији са историјском потврдом из 1347. године.

- *Добродијев:* усамљено презиме, јер је 1948. године примећено само у Барањском Петровом Селу (један становник). По свој прилици је од личног имена *Добродеј (*Dobrodej)* које се први пут спомиње у Недалеком јеванђељу у IX веку.

- *Доброздравић:* презиме у околини Карловца и Јастребарског у Хрватској 1948. године. Без паралела у другим областима. Основа: непотврђени антропоним **Доброздрав.*

- *Добројев: у* Лежимиру (Срем) 1736; у следећим местима у Бачкој: у Мошорину 1787, Вилову 1789, Шајкашу 1819, Локу 1848. године. Од личног имена *Добро]* (околина Београда, 1528. године).

- *Добројевић:* презиме забележено у Дубровнику 1281; очинство у дечанским хрисовуљама 1330; у следећим местима у Бачкој: у Мошорину 1715, Локу 1780, Темерину 1792, Сомбору 1795, Шајкашу 1805; у Опову (Банат) 1802; у селу Кусатку код Смедеревске Паланке 1863. годи-

не; братство у Црној Гори; у Хрватској: околина Подравске Слатине, Дубровника и Вировитице. В. *Добројев*.

- *Добројутро:* презиме забележено у Славонској Пожеги 1712. године. Занимљиво је да је у истом месту евидентирано и презиме *Добрасрећа* (в. више). Уп. истоветно презиме у пољском патронимикону - *Dobroutro,* које се помиње 1436. године, као и италијанско презиме *Bongiorno*. Уп. и врх *Добро јутро* на Старој планини (1678 метара).

- *Добројутровић:* забележено у Шиду 1799. године; у Хрватској само један становник у Шаренграду код Вуковара. В. Добро/утро.

- *Доброкес:* презиме у селу Шумберак (Мађарска) 1723. године; у Болману (Барања) крајем XIX века; у Хрватској код Белог Манастира и Осијека. Хибридна српско-хрватско-турска сложеница, од придева *добр- + кеса,* у значењу *добростојећи, богат човек*. Танасије Илић, међутим, сматра да је топоним *Доброкес* настао од мађарског облика *Döbököz* (северно од Печуја).

- *Доброкликовић:* презиме забележено у Бихаћу (Босна) 1486. године. Нема паралела у другим областима нашег језичког подручја. Сложено је од придевског сегмента *Добро-* и презимена *Кликовић* (в. ниже).

- *Доброковић:* презиме које је 1281. године забележено у Дубровнику (Dobrosclauus *Dobrocoiiicli);* у Херцеговини у XIV веку (Асим Пецо погрешно реконструише овај облик у *Дороковић,* мала у оригиналу јасно пише *Dobrocoiiicli)*. Односи се вероватно на ковача.

- *Добромирић:* презиме забележено у Дубровнику 1247; у Хуму (Херцеговина) 1249; у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од личног имена *Добромир* које први пут срећемо као име архонта Струмице 1198. године. Уп. лужички антропоним *Dobromir* из 992. године у звању „Fürst der beiden Lausitzen".

- *Добромиров:* евидентирано у Шајкашу 1803. и Жабљу 1868. године (оба места у Бачкој). В. *Добромирић*.

- *Добромировић:* у Шајкашу (Бачка) 1817. године; савремено презиме у Београду. В. *Добромирић*.

- *Добромислић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Основа: лично име *Добромисл* које је у облику *Добромысль* забележено у Дубровнику 1247. године.

- *Добромисловић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. В. *Добромислић*.

- *Добронић:* приликом полиса становништва Хрватске 1948. године залажено у околини Сплита, Шибеника. Од личног имена *Добронује* које има само савремене потврде.

- *Добросавић:* презиме залажено у ишчезлом селу Сакуле у Срему 1736. године. Од личног имена *Добросав* (1392. године у Босни).

- *Добросавл,ев:* у следећим местима у Бачкој: у Мошорину 1744, Лалићу 1783, Ђурђеву 1805, Старом Бечеју 1818. и Жабл>у 1868. године. Уп. ишчезли микротопоним *Добросављевац* код Пожаревца у Србији. В. *Добросавић*.

- *Добросављевић:* забележено код Срба у Барањи 1695; у Буковцу и у ишчезлом селу Сакуле у Срему 1736. године; у Хрватској: околина Војнића, Карловна и Славонске Пожеге. В. *Добросавић*.

- *Добросаловић:* презиме у Славонској војној граници из 1725. године; од антропонима **Добросал* које није примећено у нашем ономастичком систему.

- *Добросинац:* презиме регистровано у селима Жбевац и Горњи Ристовац код Врања (Србија). Основа: непотврђено лично име **Добросин*.

- *Доброславић:* у Требињу у XIV веку. Води порекло од антропонима *Доброслав* које је у XI веку носио дукљански кнез. Занимљива је опаска једног анонимног писца о овом имену коју доноси „Подунавка" из 1846. године: „Сремци име цара Пробуса (Доброслава) у повјетничкоме смислу као свое овде смотраю."

- *Добростић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од мушког личног имена *Доброста* (XIII век).

- *Доброта:* презиме залажено у месту *Magyar Boja* 1675. године; у полису становништва Хрватске 1948. године: околина Книна, Подравске Слатине, Бенковца и Шибеника. Идентично је са антропонимом *Доброти* које је у облику *Dobrocta* регистровано у Трогиру 1272. године. Уп. топоним *Добротин* у Србији.

- *Добротинић:* нефрерквентно у Хрватској: код Ђурђевца, Славонске Пожеге и у Загребу (девет становника 1948. године). Основа: непотврђено лично име **Добротин*. Уп. топоним *Добротино* у Македонији.

- *Добротић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; околина Вараждина и у Загребу. В. *Доброта.*

- *Добротка:* презиме залажено само у селу Ъосинал код Славонске Пожеге (три становника 1948. године). Идентично је са непосведоченим антропонимом **Добротка.*

- *Доброхвалић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; од личног имена *Доброхвал* које је у облику *Dobroqitalis* забележено у Дубровнику 1278. године.

- *Доброхнић:* братство из Црне Горе са историјском потврдом из 1337; презиме у Шибенику забележено у облику *Dobrolmicg* 1386. године. Од мушког личног имена *Доброхна* (острво Хвар, 1276. године).

- *Доброхолић:* презиме забележено 1390. године у Дријевима на Неретви. Етимологија непозната.

- *Доброчинац:* презиме залажено у Задру 1580. *(Dobrocinac* Jacomo dicto Grando); у Хрватској 1948. године само у околини Вуковара (осам становника). Сложено је од придева *Добро-* + *Чинац* и вероватно да представлю калк са латинског антропонима *Bonifacius.*

- *Доброчиновић: у* Задру 1585. В. *Добрачинац.*

- *Доброшак:* нефреквентно у Хрватској, само у Загребу три становника 1948. године. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Доброшак.*

- *Доброшан:* податак из матичне књиге венчаних у католичком манастиру Крешево у Босни где се 1805. године венчао неки Мартин, пореклом из Баната. „Једнако је са непотврђеним антропонимом **Доброшан.*

- *Доброшанин:* презиме забележено у Гајдобри у Бачкој 1728. године. В. *Доброшан.*

- *Доброшен:* евидентирано у Доњем Селу на острву Шолти 1725. године. Основа: лично име *Доброш* (1330. године у Србији). Уп. топоним *Доброшевина* у Ибарском Колашину.

- *Доброшевић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330; у околини Београда Г536. године; у Хрватској: околина Сплита и Подравске Слатине. Уп. топоним *Доброшевићи* у Сарајевском пољу о коме је сачувана легенда да су овакво име добили „због тога што су им земље добре", као и *Доброшево* код Врагьа у Србији.

- *Доброшић:* нефреквентно у Хрватској 1948. године, само на острву Хвару и у Сплиту (осам становника). В. *Доброшев.*

- *Добруновић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од антропонима *Добрун* које је у области Браничева у Србији потврђено 1467. године. Уп. и топоним *Добрун* у вишеградском Старом Влаху који је у прошлости свакако гласно *Добрун,,* као и словеначки топоним *Dobnmje* код Л>убл>ане.

- *Добрушаю.* залажено само у селу Кошљичка Гора код Прегаде у Хрватској (деветнаест чланова вероватно више породила, 1948. године). Идентично је са непотврђеним личним именом **Добрушак.*

- *Добрушић:* презиме забележено у нахији Змијање у Босни 1541. године. Основа: непосведочено лично име **Добруш.* Уп. топоним *Добрушево* код Битоља у Македонији са историјском потврдом из 1620. године.

- *Добрушковић:* презиме залажено на једном стећку из XV века у Требињу. Води порекло од антропонима *Добрушко* које је потврђено у Дубровнику 1457. године.

ДОВ- (<грч. антр. *Δοχειαριο*)*

Основа *Дов-* заступљена је у нашој антропонимији и топонимији. У овој последњој води порекло од турске речи *дова (dua)* у значењу *молитва, благослов.* (Уп. *Доварје* - назив гробља у Ужицу и *Доварица* - микротопоним у Рами у Босни.) Изузимајући усамљено презиме *Довat,* које би се можда могло схватити и као надимак од глагола *дохватити,* сви остали примери воде порекло од грчког антропонима *дохијар* (<Δοχε/«ρ/ο?). Основа Дов-, дакле, скраћена је на исти начин као, рецимо *Раде* од *Радослав.* Овако постављена етимологија искључује мишљење Мата Шимундића који сматра да је женско име *Довијана* постало од глагола *довијати се.*

- *Доваг.* приликом пописа становништва Бачке 1800. године записани су. међу осталима и *Прока* и *Миајло Довat* у Кули. Уколико није у питању надимак у вези с глаголом *дохватити,* могло би се објаснити као *Дов- (<Довијар) + ат.*

- *Доватов: у* следећим местима у Банату: у Идвору 1769, Долову и Јаши Томићу. В. *Довat.*

- *Довијанић:* савремено презиме у Тополи (Шумадија), у Београду и у Ивањици (Србија). Матроним од женског имена *Довијана* који има само савремене потврде.

- *Довичин:* само у околини Вуковара, у Илоку (Хрватска). Од непотврђеног женског личног имена **Довица.*

- *Довић:* презиме забележено у Доњем Селу на острву Шолти 1875. године (пореклом из Мућа); у Хрватској 1948. године у околини Сплита, Белог Манастира и Осијека. Води порекло од женског имена *Дова* које нема историјских паралела. Уп. топоним *Довићи* код Бањалуке У Босни, као и руски топоним *Довин* код Новгорода.

- *Довја/с.* нефреквентно у Хрватској, у околини Нове Градишке, Осијека, Петриње и у Загребу (десет становника 1948. године). Идентично је са непотврђеним антропонимом **Довјак.*

- *Довниковић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској само у селу Чепину код Осијека (осам становника 1948. године). Moryhe је да основу овог презимена чини непосведочени апелатив **Довник* у значењу *давуџија (молилац),* како се то говорило у време кнеза Милоша у Србији.

- *Дово:* само у селу Грбавац код Грубишног Пол>а (пет становника 1948. године). Једнако је, по свој прилици, са непотврђеним мушким личним именом **Дово* који би представљало пандан женском имену *Дова.*

- *Довшић:* нефреквентно у Хрватској, само у Новограду код Копривнице (три становника 1948. године); од непотврђеног антропонима **Довша.*

ДОВРАГОВИЋ

Савремено презиме у селу Змињак код Шапца у Србији. Без паралела у нашем ономастичком систему. Судећи по нашем најраспрострањенијем патронимијском суфикцу *-евић,* ово необичио презиме носи у себи непотврђени антропоним **Довраг.* Презиме *Враговић* заиста постоји (в. више), али *Довраг* је тешко објаснити због предлога *до-.* Најме, у словенској ономастици су овакви примери ретки и има их у ограниченом броју, не рачунајући примере са предлогом *до-* придодате на антропонимијску, нехипокористичку основу. То су: *Дожуд, Дотур, Докозић, Досуд* и ел. Ослањајући се на наше примере, па и на пољске *Dolegowic, Dolezyn, Dowiehmaki,* наш *Довраговић* би се заиста могао објаснити као патроним од непосведоченог личног имена **Довраг.*

ДОГАН- (<тур. dogan - соко)

- *Доган:* презиме забележено почетком XX века у Буковцу и Удбини у Лици; савремено у Сарајеву. Идентично је са муслиманским личним именем *Доган* (<тур. *dogan - соко)* које се код нас први пут јавља у области Браничева у Србији 1467. године.

- *Доганац: у* Новом Саду код Врања; у Големом Селу и Мијаковцима у Пољаници (Србија). Пореклом су „из вран>-ско" и о њима је Риста Николић прибележио 1905. године следећу причину: „Познати су као веома опаки људи. О њима се прича ово. Једном свратио к њима неки путник са мазгом, којој они исеку језик за то, што им, веле, појела брашно. Због тога, мисле, нико од њих не може бити газда: 'Само су за пијење и бијење.'; у Хрватској нефреквентно, само код Осијека, на острву Брачу и у Ријеци (седам становника 1948. године). В. *Доган.*

- *Доганић:* само један становник у Ријеци 1948. године. В. *Доган.*

- *Доганчић:* презиме забележено у Сумартину на Брачу 1761. године; од личног имена **Доганац* или од истоименог апелатива.

- *Доганција:* презиме забележено у Пожаревцу: „Старац Јања пре 60 година [испитивање насеља М. Миладиновић је вршио 1898. године] дошао из Карансебеша (у Ердељу) и био је Влах, али је 40 година био служитељ пожаревачке гимназије па се посрбио као и гьегово потомство"; у селу Солотуши у Соколској нахији, пореклом из Братоножића у Црној Гори. Идентично је са апелативом *доганција* (<тур. *doganc'i)* у значењу *соколар.* Уп. бугарска презимена *Доганциев* и *Доганциишки.*

- *Доганцијин:* у селу Житиње у Горњој Морави. В. *Доганција.*

- *ДоганциЈс.* презиме у селу Лапрдинце код Врагьа у Србији.

- *Доганцић:* изумрла породица на острву Брачу око 1822. године, пореклом из Пучишћа (написано *Доганчић);* савремено презиме у Београду. В. *Доганција.*

- *Догић:* само један становник у Глини 1948. године. Једино могуће етимолошко објашњење овог презимена видим у скраћивању турске речи *доган* чији се завршетак схватио као словенски суфикс *-ан* (типа Мил-ан, *Драг-ан* и ел.) и на тако кргьу основу придодат патронимијски суфикс *-ић.*

- *Договић:* савремено презиме у Београду и Крушевцу. По свој прилици је од непотврђеног антропонима **Дого ган).* В. *Догић.*

ДОГОДИЋ

Очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Основу овог облика чини непосведочени антропоним **Догод* или **Догода* (уп. више, основу *Год-).*

ДОД- (<Додомир, Додовит...)

Антропонимијски корен Дол-, према тачном запажању Петра Шимуновића, води порекло од ономатопеје из дечјег језика и има врло старе потврде. Сложено лично име *Додовит* спомиње се у Хрватској већ у XI веку, а антропоним *Дода* је забележен, такође у Хрватској, већ 1070. године и *Дод* у Србији крајем XII века. Постојање микротопонима *Додомир* код Кнежевца у Србији довољно јасно говори о присуству оваквог антропонима на нашем тлу. Етимологија *Додо* од *До-бро* или *До-но,* коју предлаже бугарски ономастичар Јордан Займов, узимајући у обзир исправно мишљење П. Шимуновића, неодржива је па и ненаучна.

-Дода: презиме забележено само у селу Подоле код Белог Манастира у Барањи (три становника 1948. године). Идентично је са хипокористиком *Дода* који је 1070. године потврђен у Хрватској.

- *Додан:* презиме залажено у селу Величани у Херцеговини. Једнако је са непо-

тврђеним личним именом **Додаи.* Уп. село *Додановићи у* истој области.

- *Додев:* савремено презиме у Београду: од хипокористика *Доде* који има само савремене потврде.

- *Додер:* према мојим истраживагьима. носиоци оваквог презимена су пореклом из Херцеговине, и то из села Кокорина и Улога; забележено је код ускока испод Дурмитора у Црној Гори, пореклом из Гацка; у области Пива у Црној Гори, пореклом из Попова и Улога у Хернеговини; у Невесињу (Херцеговина); савремено презиме у Мостару у Ново] Градини (Славонија); у Хрватској је 1948. године залажено само у околини Вировитице. Води порекло од непосведоченог личног имена **Додер* са врло ретким суфиксом *-ер* (уп. примере *Боберић, Грубер, Вучериновић* и ел.).

- *Додеропић:* савремено презиме у Крагујевцу. В. *Додер.*

- *Долин:* презиме забележено у Долову (Банат); породични надимак у јарку (Срем) и у Вртогошу код Врања. В. *Дода.*

- *Додинац:* у селу Црноици и Горњи Козји Дол у Горњој Пчин>и; од личног имена *Долин,* потврђеног у области Бранковића у Србији 1455. године.

- *ДодиЬ: у* селу Брестову (Ресава), „дошли су из Ломнице за време боја на Миливи, а у Ломницу су дошли са ,.малог Косова" пре сто година (испитивање Ресаве С. Мијатовић је отпочео 1907. године и допунио га 1926. године); у Топоници (Србија) 1836. године; у селу Черкез-Садовина, где су дошли из околине Пчиње 1921. године; у Великој Каменици (Неготинска Крајина), пореклом „од Косово"; у селу Лалинце из Белишева и Трестени (из Доњег Нерадовца) у Пољаници (Србија); муслиманска породица у селу Братинци и Арбанешу у Црној Гори; савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948. године: код Ораховице, Подравске Слатине и Ријеке. Професор Миливој Павловић сматра да је ово презиме влашког порекла на основу имена Влаха *Додя* и једног носиоца истоимене народности *Дод* из средњег века. Међутим, позната је чињеница да су се код средњовековних Влаха сачувала врло ретка и чисто словенска лична имена и да се етник Влах регко може поистоветити са романским етникумом на основу фонда сачуваних личних имена. Уосталом, Јордан Јоргу, познати румунски ономастичар, сматра да је румунски антропоним *Dodo* преузет из бугарског језика.

- *Додо:* у Хрватској, само у селу Доња Мотичина код Нашица (седам становника 1948. године). Идентично је са личним именом *Додо.*

- *Додокић: у* селу Бачевци код Вал>ева крајем XIX века. В. *Додо.*

- *До доЈя:* презиме забележено у околини Сплита 1948. године. С обзиром на ареал, могуће је да је ово сплитско презиме у вези са млетачким именипима *Doda* и *Dodo* која иоде порекло од лангобардског антропонима *Dodo.*

ДОДИГ

Презиме чија етимологија говори о сточарском животу њихових носилаца, јер је идентично са именицом *додиг* која указује на *додизан,е* (покретагье стоке и .гьуди на нове положаје). Занимљиво је да је оно створено словенским језичким средствима и да га, зачудо, не налазимо ни код Влаха, па ни код Румуна у самој Румунији.

- *Додиг.* једна од српских породица у Дивоселу у Лици са историјском потврдом из 1712. године; у Херцеговини у следећим селима: у Вашаровићима (из Милишића код Вргорца половином XIX века), у Малом Пољу, пореклом из Гомиљана код Требиња, у Ходбини (из Гомиљана), у Грабовини (преселио их Алипаша Ризванбеговић из Крбавца или Комина) и у Умцу (пореклом из Пролога); у селу Трњинића Бријег (из Далмације) и у Дрвару (где су досел>ени из Далмације у првој половини XIX века) и у Горњем Врточу у Унцу; у Дрвару у Босни; у Хрватској, околина Грубишног Поља и Слун>а.

- *Додиговић:* презиме забележено у Бихаћу (Босна) и у селу Кошутовици код Новске (Хрватска). В. *Додиг.*

ДОДНАЛЕП

Јединствено презиме које је потпуно усамљено у нашем ономастичком систему. Забележено је два пути у месту Товаришеву у Бачкој, 1725. и 1728. године: Vesselin *Dodnalep.* Изгледа да се једино може схватити као реченица *до - дна* - ле/7, и по свој прилици да су оваквим надимком непознати кум или кумови желели да нагласе изразиту лепоту носиоца оваквог, заиста ретког надимка, ослањајући се, можда, на познати фразеологизам „од главе до пете."

ДОЈ- (<Добросав, Радоје, Доситеј...)

- *Дојак:* презиме забележено у околини Сплита и Јастребарског у Хрватској. Идентично је са хипокористиком *Дојак* који први пут срећемо у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Дојановић:* у полису становништва Хрватске 1948. године, само у Мрзлом Пољу код Слуња (четири становника); од личног имена *Дојан (<Доброслав}* које је потврђено једино у списку Тихомира Остојића 1895. године.

- *Дојић:* у околини Нове Градишке и Вуковара у Хрватској. Основа: мушко име До/а (1330. године у Србији).

- *Дојкић:* околина Белог Манастира и Валпова у Хрватској. Води порекло од хипокористика *Дојко* чији најстарији помен налазимо у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Дојнић:* презиме залажено у околини Врбовца и у Загребу 1948. године. Основа: непотврђено лично име **Дојна (<Дој-н-а, Доброслав).*

- *Дојчиновић:* презиме забележено само у околини Војнића у Хрватској 1948. године. Од личног имена *Дојчин* (XIV век, Србија).

- *Дојчић:* околина Загреба, Прелага и Делница у Хрватској. Од хипокористика До/те које има само савремене потврде и свакако да није од речи *дојка,* како то тврди Петар Шимуновић.

ДОК- (<*Докмир, Доброслав, Добромир...)

Лично име **Докмир* није потврђено у нашем ономастичком систему, али се може без сметњи реконструисати на основу постојања топонима и манастира *Докмир* код Ваљева у Србији. Нема сигурних доказа када је манастир основан, али се претпоставл>а да је настао у XV веку. Ономастички речено, манастир представлю лично име *Докмир* које је у прошлости (као топоним) морало гласити *Докмирь* у значењу *Докмировац* и може се представити следећом шемом: *До-к-мир,* то јест, хипокористичко *-к-* придодат је антропонимијској основи До- иза које се прикључио распрострањени антроионимијски сегмент *-мир.* Љубомир Павловић је прибележио и легенду о манастиру *Докмиру* која је, као и у многим сличним случајевима, у раскораку са научном истином. Милош Обилић је имао три сестре: Милицу, Долу и Пауну. Од *Доке* је постало име *Докмир.* а од Милице - село Миличиница.

- *Докаиић:* презиме забележено код Госпића и Бјеловара у Хрватској. Основа: непотврђени антропоним **Докан (<Док-ан, * Докмир, Добромир...).*

- *Докић:* забележено у Бачкој у следећим местима: у Ковил>у 1770, Жабљу 1779, Мошорину 1797, Бачком Брегу 1807, Футогу 1822. и Врбасу 1847. године; у Хрватској 1948. године доста фреквентно у околини Војнића, Славонске Пожеге, Книна, Осијека, Бјеловара, Подравске Слатине и Винковаца. Од хипокористика *Дока (*Докмир, Доброслав...),* који први пут срећемо у списку Тихомира Остојића 1895. године.

- *Докнић:* презиме забележено у полису Срба граничара у Банској крајини 1713. године; у селу Стража (Рађевина у Србији), пореклом из Ченгића у Босни одакле су дошли у првој половини XIX века; савремено презиме у Беочину (Срем). Води порекло од женског имена *Докна* које има само савремене потврде.

- До/го: презиме залажено у околини Бјеловара, Винковаца и Вуковара; савремено презиме у Београду. Идентично је

са непосведоченим личним именом *Доко* које је потврђено у Буковом Рјечнику 1852. године.

-Доковић: само један становник у Бјеловару 1948. године. В. *Доко.*

- Докша: презиме забележено 1948. године у околини Вараждина, Копривнице и Славонске Пожеге. Једнако је ча непотврђеним личним именом **Докша.*

- Докшановић: само у околини Ђакова у Хрватској 1948. године. Основа: непосведочени антропоним **Докшан.*

- Докшић: године 1948. забележено само у околини Загреба и у самом Загребу. В. *Докша.*

ДОКЛЕСТИЋ

Презиме које захвата приморски ареал, од Херцег Новог преко Игала до Дубровника. Према истраживањима Саве Накићеновића, братство *Доклесгић* је пореклом из села Требесина у Херцеговини и из Бањана, одакле су дошли у Херцег Нови 1692. године. Нема паралела у другим областима нашег језичког подручја. Управо због одсуства сличних облика, етимологија овог црногорског презимена је необично сложена. Основну препреку за његово разрешавање представлю самогласник С у претпоследњем слогу. Без н>ега би се ово презиме можда могло некако и повезати са патронимом *Доклетић* (в. ниже), који је забележен у Босни 1892. године. (Узгред, у Речнику САНУ је код овога презимена направлена груба грешка, јер је црногорско *Доклестић* ставлено напоредо уз босанско *Доклетић* мада се из текста Накићеновића лепо види да се овде ради о презимену *Доклестић.)* Овај, дакле, сугласник потпуно блокира наше напоре у тражен>у решења преко италијанског утицаја, који би био нормалан за овај ареал (од италијанског антропонима *Пего),* па и преко бугарског хипокористика *Докле (<Доко<Добри).* Управо због тог сугласника етимологија овог презимена остаје отворена.

ДОКЛЕТИЋ

Податак о овом презимену узет је из Шематизма православие парохије пакрачке за 1892. годину. Као и претходни облик, ни ово презиме нема паралела у нашем ономастиком систему. Могуће решење његове етимологије видим у ослањању на бугарски хипокористик *Докле,* који би лако могао да послужи као основа за стварање антропонима **Доклета.* Међутим, ово извођење изгледа доста натегнуто, па би се можда могло помислити на неку везу са глаголом *клети,* па и са „триклетим бабунима" - погрдним епитетом босанских богумила. У сваком случају, порекло овог презимена није дово.гыо јасно, исто као и пеки други примери који почињу слогом *До-.*

ДОКО*

- Докоз: презиме које је једино забележено у селу Долац у Гламочком по.гьу у Босни. Носила га је 1920-1921. године једна староседелачка муслиманска породица. Спада у врло ретка презимена, јер се од њега могу извести још само два облика (в. ниже). Необично презиме чије одгонетање представлю тежак задатак. Најпростије решење би било поистоветити га са поствербалом **докоз* који није забележен ни у једном нашем речнику. Помишљам, дакле, на непосведочени глагол **докозити* који би се можда могао довести у везу са постојећим глаголом *окозити се* у значењу *намучити се.* Језик, а са њим, наравно, и ономастика, пружа нам многа изненађења. Тако, рецимо, може се рећи *долијати (<до + лија[лисица] + ати),* али не може, следећи исти творбени начин - и *докозити.* Све ово су само домишл>ан>а која ће можда неког другог довести до одговарајуће етимологије овог презимена.

- Докоза: према подацима Јована Ердељановића, овакво презиме носиле су две католчке породице, једна у Врпољу код Клина, (пореклом из Босне), а друга у Јесеницама код Обровца; приликом пописа становништва Хрватске 1948. године евидентирано у околини Задра, Книна, Бенковца и Нашица.

-Докозић: у Подгорју код Карловца 1683; у Бужиму, досељени из Бага 16Х6. године; у селима Цесарица и Коњско у Лици почетком XX века; у полису становништва Хрватске 1948. године: код Вировитице, Славонске Пожеге и Госпића.

ДОКОЛЕНИЋ

Необично презиме са врло старим потврдама у Дубровнику: Johannes Radocne *Docolenni* и Mildracus Cranenni *Docolenni* 1280. године; скоро триста година касније налазимо га у Суседградско-стубичком властелинству у селу Дубовцу у полису порезника за вино, када је и забележен неки Марко *Dokolenych* 1567. године; у полису становништва Хрватске 1948. године записани су само у околини Загреба и у самом Загребу. Овакав облик може се објаснити једино помоћу познате пословице коју је забележио Вук Караниħ: „Пијану море до колена." Пословила је, изгледа, општесловенска, јер је налазимо и у руском и бугарском језику: „Пьяному море по колено" и „На пияния морето е до колене". Чудно је да Стефан Илчев није дошао на ову идеју, па бугарска презимена *Докоменков* и *Доколянов* објашњава (додуше, неодлучно) као „Хвалил се, че има penis до колене."

ДОКУСПИТА

Савремено презиме у селу Бата у Мађарској. Етимологија овог облика могла би се објаснити на два начина: императивном сложеницом од глагола *докусити* и имениле *пита* и турским бројем *dolatz* у значењу 'девет' + 'пита'. У првом случају 'поједи-пита', а у другом 'девет пита'.

ДОЛ- (<Добромир, Доброслав...)

Овакав антропонимијски корен. заједно са доста бројним изведенилама, као да упућује на неки ишчезли словенски композит. Међутим, он до сада није откривен ни у једном словенском језику, те зато реконструклија у наслову остаје онаква какву је пре више од стотину година предложио Томо Маретић.

- *Дол:* презиме забележено у околини Карловла, Бјеловара и Крижеваца у Хрватској 1948. године.
- *Долановић:* у полису српских досељеника из Лике записан је, између осталих, 1686. године у логору крај Оточца и неки Радиша *Долановић*. Основа: непотврђено лично име **Долан*.
- *Долац:* само један становник у Загребу 1948. године. Води порекло или од ктетика топонима *Дол* или је истоветно са личним именом **Долац* типа *Милац, Радац* и ел.
- *Долашевић:* савремено презиме у Призрену; од нелотврђеног антропонима **Долаш*.
- *Доленац:* презиме залажено у околини Петршье, Копривниле и Гарешниле у Хрватској 1948. године. Основа: непотврђено лично име **Долен*.
- *Доленић:* само у селу Високо код Зелине (два становника 1948. године). В. Долена«.
- *Доленчић:* презиме забележено код Прелога, Кутине и Златара у Хрватској. В. *Доленац*.
- *Долин:* презиме евидентирано у Жабљу (Бачка) 1800. године. Од хипокористика *Дола (<Добромир)*.
- *Долина:* у селу Голубинал у Поуњу (Босна), пореклом из Орашја; у Попову; у Жабљу (Бачка) 1851. године; савремено презиме у Зенили.
- *Долинов:* забележено у Госпођинцима 1774. и у Жабљу 1885. године (оба места у Бачкој). По свој прилици је од непотврђеног хипокористика **Долин*.
- *Долић:* у Гламочком пољу у Босни где су се населили из Малог Каблића око 1885. године; у селу Гмићи (Рама у Бо-

сни); савремено презиме у Варварину (Србија); у Хрватској: околина Винковаца, Оточца, Осијека и у Загребу. Од хипокористика *дола* или *Доло* који имају само савремене потврде. Уп. топоним *Долово у* Банаху и *Доловци* код Прокупл>а са историјском потврдом из 1453. године.

- *Доловић:* презиме забележено у Мокрој Гори у Србији; у Бијелом Камену (Горгье Драгачево); у Хрватској: околина Чаковца и Бјеловара. В. *Долић.*

-*Долош:* околина Гарешнице и Пакраца у Хрватској 194<S. године. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Долош.*

- *Долошић:* презиме забележено у околини Ђакова, у Ријеци, код Доњег Михољца и Нашица у Хрватској 1948. године. В. *Долош.*

- *Долчић:* околина Доње Стубице, Белог Манастира, Ђакова и у Загребу. В. *Долац.*

ДОЛАМИЋ

Као и код бројних презимена која у својим основама имају одевне или друге предмете, и овде је тешко одредити мотивациони импулс. Да ли је овакав (првобитно надимак) понео човек који је имао скупоцену доламу, или човек који је купио или украо доламу, или пак човек који је шио доламе - све су то питања на која се тешко може дати прецизан одговор, поготову ако о његовом пореклу није забележена никаква легенда.

- *Доламић:* савремено презиме у Београду, по свој прилици пореклом из муслиманске средине. Основа: турска реч *долама (dolama)* у значењу *врста женског или мушког капута* која се у нашој речничкој литератури први пут среће 1553. године на Приморју.

ДОМ- (<Домагој, Домањег, Доминик, Доментијан...)

- *Дома:* презиме нефреквентно у Хрватској, само код Копривнице и Подравске Слатине (осам становника 1948. године). Једнако је са личним мушким или женским именом *Дома* (мушко потврђено 1455. у Србији, а женско у Банату у XVIII веку).

- *Домаговић:* презиме забележено код Јастребарског у Хрватској у XIII веку. Од личног имена *Домаг* које је, такође у Хрватској, потврђено 12Х3. године (<Домагој).

- *Доман:* презиме забележено 194<S. године у околини Ријеке и у Загребу. Идентично је са личним именом *Доман* (1330. године у Србији). Уп. пољски антропоним *Doman* са историјском потврдом из 1136. године.

- *Доманац:* презиме забележено у Бачком Петровцу 1720. године. В. *Доман.*

- *Доманић:* нефреквентно у Хрватској, само код Сиска, Копривнице и Сплита (шест становника 1948. године). В. *Доман.*

- *Доманковић:* само један стновник у Копривници 1948. године. Томо Маретић сматра да основу овог презимена чини латинско лично име *Domincus,* али је исто тако могуће да је у питању и словенски корен.

- *Доманкушић:* околи)1а Славонског Брода и Новске у Славонији. Основа: непотврђено лично име **Доманкуш.*

- *Домановац:* забележено само у околини Валпова у Хрватској 1948. године. В. *Доман.*

-*Домановић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330; у Сомбору (Бачка), почетком XX века; у Хрватској само у селу Куновцу код Славонске Пожеге. Уп. топониме *Домановићи* код Чаплине у Херцеговини и *Домановци* на Косову 1379. године.

- *Доманчић:* презиме забележено код Срба у Будиму 1702. године; у Хрватској 1948. године: на острвима Хвару, Брачу, на Ријеци, у Сплиту. Од антропонима **Доманац.* Уп. руско новгородско лично име *Доманец* из XII1-XIV века.

- *Домастовић:* савремсно презиме у Београду. Нема паралела у другим областима нашег језичког подручја, али постоји у пољском ономастикону у коме је лично име *Domast* забележено 1244. године.

- *Домаћин:* презиме забележено у селу Кобишници (Неготинска Крајина) 1740. године; у селу Маковима у Поповом пољу (Херцеговина): савремено у Београду. Идентично је са постојећим апелативом *домаћин.*

- *Домаћичовић:* презиме евидентирано у Бугојну (Босна) 1895. године; у области Рама (Босна); у Хрватској 1948. године, само у околини Жупање. В. *Домаћин.*

- *Домац:* околина Винкооаца и Осијека у Хрватској 1948. године. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Домац.*

- *Доме:* презиме залажено само у селу Сгрожанац код Сплита (три становника 1948. године). Припада доста распространении презименима на *-е (у* многим случајевима идентични су са антропонимима) управо у овој области. Једнако је са женским личним именом *Доме* које је потврђено у Котору 1326. године.

- *Доменчић:* нефреквентно у Хрватској, само код .(астребарског. Белог Манастира, Ђурђевца и Лабина (шест становника 1948. године). Основа: непотврђено лично име **Доменац.*

- *Домјанић:* околина Чаковца. Прелога и Пуле у Хрватској. Од личног имена *Домјан,* које према М. Шимундићу, води порекло од личног имена *Дамјан.*

- *Домјанковић:* само у селу Греда код Сиска у Хрватској; од непотврђеног антропонима **Домјанко.*

- *Домјаиовић:* само у околини Ријеке 1948. године. В. *Домјанић.*

- *Домиловац:* приликом полиса становниигва Хрватске 1948. године забележено је само у Борову код Вуковара (један становник). Основа: непосведочено лично име **Домил.*

- *Домиловић: у* селу Криваја у Драгачеву (Србија) 1877. године. В. *Домиловац.*

- *Домин: у* Хрватској: околина Јастребарског, Самобора, Новске и у Загребу. В. *Дома.*

- *Доминић:* презиме забележено код Прелога, Чаковца и у Загребу 1948. године. Од хришћанског личног имена *Доминик.*

- *Домир:* презиме залажено само у селу Прибиславцу код Чаковца у Хрватској (седам становника 1948. године). Идентично је са непотврђеним личним именом **Домир.* Уп. савремено женско име *Домира у* Новом Саду 1977. и мушко име *Домирко у* селу Грлишту код Зајечара у Србији.

- *Домировић:* нефреквентно у Хрватској, само код Валпова и у Загребу (четири становника 1948). В. *Домир.*

- *Домисловић:* презиме забележено у околини Вараждина и Крижеваца у Хрватској 1948. године. Нема паралела у другим областима нашег језичког подручја. Води порекло од непотврђеног антропонима **Домисл (<*[)отух1ъ).*

- *Домић:* презиме забележено у Трогиру 1274. године; код Сплита, на острву Брачу, код Винковаца и Валпова у Хрватској 1948. године. Од личног имена *Дом* (1330. године у Србији).

- *Домичин:* презиме примећено у селу Будисави у Бачкој 1560. године. Основа: непотврђени антропоним **Домина.*

-*Домичић:* само у селу Дједина Река код Славонске Пожеге (два становника 1948. године). В. *Домичин.*

- *Домовић:* презиме забележено код Самобора, Славонског Брода, Ђурђевца и Јастребарског у Хрватској. Основа: лично име **Домо* које није до сада потврђено у нашем ономастикону.

- *Доморад:* презиме евидентирано само у околини Славонског Брода 1948. године. Идентично је са непотврђеним личним именом **Доморад.* Уп. пољско лично име *Domnrad* и *Doinarnclo* из 1216. године.

- *Доморовић:* ускочко презиме из Сен>а у Бољуну у Истри са потврдом из XVI века. Нема паралела у другим областима. Основа: непосведочено лично име **Домор (<Дом-ор,* као *Нитор, Грубор* и ел.). Уп. топоним *Доморовце* на Косову са историјском потврдом из 1764. године.

- *Домушић:* очинство у Србији из 1293. године. Основа: непотврђено лично име **Домуш*.

- *Домшић:* презиме забележено код Карловца, Вировитице и Кутине у Хрватској. Основа: лично име *Домша* које је примећено у једном зидном недатираном натпису на цркви у Рогатици.

ДОМИШЉАНОВИЋ

Презиме забележено код Доње Стубице, Ђурђева и Ријеке у Хрватској. Основа: апелатив *домишљан* у значењу *сналажљив*. Уп. презиме *Домишљарац* у селу Читлук код Сокобање, досељени „от Пиротско".

ДОМУЧ (<тур. **domuz-** свиња)

- *Домуз:* савремено презиме у Зеници (Босна). Идентично је ča турском речи *domuz* у значењу *свиња; тврдоглав човек*.

- *Домузарац:* презиме забележено у Београду 1824. године. Од непотврђеног апелатива **домузар* у значењу *свињар*.

- *Домузин:* презиме у Великом Грђевцу у Славонији које се помиње у XVIII веку, а постоји и данас у истом месту; у селу Медена Селишта у Гламочком полу 1899. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године забележено је код Грубишног Поља и у Двору (само седам становника). Од облика **Домуза* који није потврђен.

- *Домузовић:* евидентирано само у околини Славонског Брода (петнаест становника) 1948. године) В. *Домуз*.

ДОПУЂ

Овај необични антропонимијски корен може се констатовати само у два презимена. Као и многи примери са префиксом *До-,* и овоме је тешко одредити етимолошки мотив. Помишљам на непосведочени антропоним **Допуђ* поткрепљујући ову претпоставку чињеницом о постојању основе *Пуд-* (< приел, *poditi),* мада је она врло слабо застушъена у свим словенским ономастиконима. Булући да је корен *Пуд-* унеколико синонимичан са основом *Страх-, Стряш-*. може се претпоставити да се фреквенција још у давном времену преокренула у корист ове друге основе, а облици који чине предмет ове анализе, само нас подсећају да се такав корен ипак није сасвим изгубио. Међутим, не треба заборавити да у нашем лексичком систему постоји реч *пуђа* која у неким деловима Славоније означава *задњег косца* или, прецизније, како то бележи Миленко Филиповић, *кад вишс косаца коси један за другим. Допуђа* би, према овоме, био човек *до пуђе,* што би значило да се ово односи на човека *испред* њега, узимајући у обзир да *пуђа* значи *задњег косца.* У сваком случају етимологија је неоспорно у вези са прасловенским глаголом **poditi.* (В. *Пуђак.}*

- *Допуђ:* овакво презиме примећено је 1948. године у Горњим и Доњим Биљанима и Крушеву код Бенковца (скупина од 94 становника) и у Задру и Сплиту (заједно осам становника).

- *Допуђа:* крајем 1915. године, према истраживањима Радослава Грујића, овакво презиме забележено је у личким селима Буниħ и у околини Удбине; колонисти у Старој Моравици у Војводини (1920. године из Чојлука); занимљиво је да су у Поуњу (Босна) забележене две православие породице - *Пуђа* (три куће) и *Допуђа* (једна кућа), обе пореклом са Змијања; у Хрватској 1948. године најбројније у околини Коренице.

ДОСЕГОВИЋ

Усамљено презиме у нашем ономастичком систему, јер је евидентирано само код Славонског Брода, Нове Градишке, Славонске Пожеге и у Загребу (осамнаест становника). Непознат мотив, јер се тешко може повезати са апстрактним поствербалом *десег (<досегнути).*

ДОС- (<Радослав, Видосав, Доситеј, Достан...)

- *Досан:* презиме у селу Орљеву (Пожаревачка Морава). Пореклом из села Лукова (Црна Река). Једнако је са непотврђеним хипокористиком **Досан.*

- *Досић:* само један становник у селу Славонски Подграјци 1948. године; савремено презиме у Београду. Од хипокористика *Доса* које има само савремене потврде.

- *Досица:* презиме забележено у селу Дрљаче крај Слуња крајем XIX века. Идентично је са непотврђеним личним именом **Досица.*

- *Досковић:* презиме примећено у селу Звијезда код Пријепоља 1929. године; савремено у Мраморку (Србија) и у Београду. Основа: непотврђени антропоним **Доско.*

ДОСТАН- (<тур. dost - пријатељ, друг)

За разлику од Милице Грковић и Петра Шимуновића, који сматрају да ова антропонимијска основа почива од глагола *достанути, достати* и да је постала аналогијом према сложении личним именима *Станимир,* Станислав, ја сматрам да је овде у питању турска апелативна основа *dost* у значењу *пријател,, друг.*

- *Достан:* у Хрватској 1948. године забележена само четири носиоца оваквог презимена у селу Каранцу код Белог Манастира. Идентично је са личним именом *Достан* које први пут срећемо у Пећком поменику (XV-XVII век). Представ.гьа хибридну турско-српско-хрватску творевину *(do.it* + антропонимијски суфикс *-ан).*

- *Достанић:* забележено у Тителу (Бачка) 1720; у Мујезиновом Салашу у Мачви 1829; у Тарашу (Банат) 1845. године. В. *Достан.*

- *Достановић:* презиме регистровано у матичним књигама села Мошорина у Бачкој 1799. године. В. *Достан.*

-Достинић: савремено презиме у Херцег Новом. Основа: непотврђено лично име **Достин.*

- *Достић:* забележено у Ивањици код Ужичке Пожеге 1847. године; у селу Клобукару у Новобрдској Кривој Реци; нефреквентно у Хрватској, само код Ораховца и Пакрапа (три становника 1948. године). Од непотврђеног личног имена **Дост* (<тур. *dost).*

- *Достичић:* само у околини Пакраца 1948. године. Основа: непотврђени хипокористик **Достица.*

- *Достовић:* само у селу Сикиревци код Жупање, Хрватска (шест становника 1948. године). В. *Достић.*

ДОСУД

Усамљено презиме које је забележено 1702. године у Беочину у Срему. Идентично је са досад непотврђеним личним именом **Досуд (<*Судимир).* У п. топоним *Досуђе* код Гусиња у 1Дрној Гори, забележен у повељи кра.ља Милутина у од 1282. до 1293. године. (В. СУД-.)

ДОТУР

Приликом полиса становништва Бачке 1725-172(ι. године, међу осталима, записан је и Mia *Dotiir* у Каћмару. Међутим, иста(?) личност записана је и 1715. године у Каћони, али тада као *Donirovich,* заједно са неким Иваном. У полису становништва Хрватске 1948. године у околини Сшьа и Сплита. Узимајући у обзир да презимена са префиксом *До-* иису баш лако етимолошки решива, може се само претпоставити да се овде ради о ишчезлом личном имену **Дотур (Дотур;* в. основу ТУР-).

ДОХ- (<Добросав, Добривој...)

- *Дохан:* само један становник у Пули 1948. године. Идентично је ča непотврђеним хипокористиком **Дохан (<Добросав)*.
- *Дохановић:* савремено презиме у Београду. В. *Дохан*.
- *Дохан,:* презиме забележено само у селу Пограђе код Винковаца у Хрватској (тринаест становника 1948. године). В. *Дохан*.
-*Дохчевић:* савремено презиме у Београду; од непотврђеног хипокористика **Дохац*.

ДОЦ- (<Добросав, Добривој...)

- *Доца:* презиме забележено у Чуругу (Бачка) 1830. године. Идентично је са хипокористиком *Доца* који се први пут помиње у области Бранковића у Србији 1455. године.
- *Доцић:* стариначка породица у селу Тн>ану у Неготинској Крајини. В. *Доца*.

ДОЧ- (<Добросав, Добривој)

- *Дочић:* презиме забележено у селу Пригову у Пожаревачкој Морави; у Великом Камену у Неготинској Крајини, пореклом са Косова; савремено презиме у Београду. Од хипокористика **Доча* који није потврђен у нашој ономастичкој литератури.

ДОЦИЋ

Презиме забележено у селу Обајгоре крај Дрине у Србији и у Наталинцима у Јасеници, такође у Србији. Основа: непотврђени хипокористик **Доца (<Добросав,* као *Ница* од *Никола* или *Ица* од *Илија)*.

ДОШ- (<Добросав, Добривој...)

- *Дошан:* околина Новске, Ђакова и Гарешнице у Хрватској. Једнако је са личним именом *Дошан* које је потврђено у списку Тихомира Остојића 1895. године.
- *Дошановић:* презиме забележено у Прхову (Срем) у облику *Doscanovics*. В. *Дошан*.
- *Дошевски:* савремено презиме у Београду; од непотврђеног хипокористика **Доше*. Уп. топоним *Дошевина* у Србији (XVI век) и *Дошевац* код Србице на Косову.
- *Дошен:* презиме српске породице у Почитељу (Лика) са историјском потврдом из 1712; у Руми (Срем) 1791. године; доста фреквентно у Хрватској код Госпића, Доњег Лапца, Бенковца, Вировитице, Грачца и Осијека. Идентично је са личним именом *Дошен* (<Добросав) које први пут срећемо 1528. године код Београда. Уп. три топонима код Карловца: *Дошен, Дошен-Дулиба* и *Дошен Плана*.
- *Дошейковић:* овакво презиме носила је једна ишчезла породица у Светозару Милетићу (Бачка) 1755. године. Основа: непотврђени антропоним **Дошенко*.
- *Дошенов:* српска породица у селу Газије у Славонији 1711. године. В. *Дошен*.
- *Дошеновић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској само у околини Вировитице и у Загребу (четрнаест становника 1948. године). В. *Дошен*.
- *Дошин:* презиме забележено у Сентомашу (данас Србобран) у Бачкој 1790. године. Води порекло од мушког личног имена *Доша* (1330. у Србији).
- *Дошић:* презиме регистровано у Тординцима (Срем) 1736, у Петровом Селу (Бачка) 1773; у Осипаоници (Србија) 1825; у Чуругу (Бачка) 1850. године; у селу Брези (Подибар), где су забележени као старинци; у Клењу (Мачва); у Хрватској нефреквентно, код Белог Манастира, Осијека, Вировитице и Подравске Слатине (четрнаест становника 1948. године). В. *Дошин*.

ДОШЛ- (<дошљак, придошлица)

-*Дошла: у* селу Ходбини (из Ровчића и Л>убин>а) у Херцеговини.

- *Дошлић:* забележе}[0 у Пасјем Потоку (Санцак); у селу Оровља у Херцеговини, пореклом из Шиповаче; савремено презиме у Сарајеву: у Хрватској: околина Нове Градишке и Славонске Пожеге.

- *Дошлин:* презиме забележено у околини Ђурђевца и Вировитице у Хрватској.

- *Дошлинац:* само у селу Јабучета код Бјеловара (два становиика 1948. године). Уп. кајкавско презиме *Дошлинсц* код Ђурђевца, Бјеловара и Копривнице.

- *Дошловић:* околина Новске, Нове Градишке и у Загребу 1948. године.

-*Дошљак:* у селима Ушевце (из Бунушеваца) и Станце (из Десивојца) у Рађевини (Србија); породични надимак у селу Јошаници код Сокобање.

- *Дошљаковић:* презиме забележено у селу Шуме у Јасеници (пореклом из Страгара).

- *Дошљановић:* забележено само у Ердуту код Осијека (четири становника 1948. године).

- *Дошљић:* презиме евидентирано у селу Убоско у Херцеговини.

ДРАГ- (<Драгомир, Драгослав...)

Словенска основа *Драг-* (<прасл. **ilorg-)* необично је фреквентна у свим словенским језицима, али ипак се најчешће среће на словенском југу са врло старим потврдама. Када се узме у обзир да на основу презимена не можемо сагледати целокупни антропонимијски материјал, мада има много примера који преко презимена могу открити незабележени антропоним, у овом случају, можда баш због необично високе фреквенције ове основе - многи антропоними нису приказани, јер нису послужили као основа за презиме.

- *Драга:* нефреквентно презиме у Хрватској, само у околини Бенковца и Вировитице (седам становника 1948. године). Једнако је са хипокористиком *Драга* (Крушевски поменик, XV-XVI век).

- *Драгајловић:* само у селу Шушн.евци код Славонског Брода (дванаест становника 1948. године). Основа: непотврђено мушко лично име **Драгајло.*

-*Драгаљевац:* презиме забележено у Карановцу (данас Краљево) 1826. године; од личног имена *Драгаљ* које је први пут потврђено 1560. године у околини Београда.

- *Драгаљевић:* савремено презиме у селу Лаћарку (Срем). Уп. топоним *Драгаљевиня* код Сјенице са историјском потврдом из 1722. године.

- *Драгам:* презиме забележено у Неузини (Банат) 1857. године; у Хрватској код Сплита, Син>а и Јастребарског. Идентично је са личним именом *Драгян* које први пут срећемо у Супетарском картулару 108(1. године.

- *Драганац:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; у Хрватској само два стаповника у Загребу 1948. године. Уп. презиме *Драганц* и *Драганец* у Загребу и Ријеци.

- *Драганић:* презиме забележено у Трогиру 1273. (Filivs *Draganli;); у* Дубровнику 1279; презиме капетана капелета Симона који је 1625. године ,,ставл>ен на располагай^ генералном провидуру Далмације"; породица која се са Арсенијем Чарнојевићем одселила из Рашке 1690. године; врло фреквентно у Хрватској 1948. године. Уп. осам топонима са овом основом у околини Карловца у Лици: *Драганићи, Драганићки Будровци, Драганићки Гољак, Драганићки Гуци, Дратнићки Луг. Драганићки Мрзљаки, Драганићки Врх, Драганићко Градиште.* В. *Драгам.*

- *Драганов:* презиме забележено у Чуругу (Бачка) 1777. и у Елемиру (Банат) 1851. године.

- *Драгановић:* у Шибенику 1386; одсељена породица из Рашке 1690; у Чуругу (Бачка) 1740. године; у Хрватској: околина Зелине, Осијека и Чазме. Уп. неубицирани топоним *Драгановце у* Неготинској Крајини из 1466. године.

- *Драганчић:* презиме забележено у Требињу у XV веку; у области Топлице у Србији; у Хрватској само један становник у Загребу 1948. године. Од личног имена *Драганац* (1330. године у Србији).

- *Драгач:* само у околини Крижеваца у Хрватској 1948. године. Једнако је са личним именом *Драгач* које је потврђено 1528. године у Србији. Уп. топоним *Драгачево у* Србији, микротопоним *Драгачвв виноград у* Раваничком властелинству 1380. године, као и ишчезли топоним *Дрпгачевце у* области Бранковића 1407. године.

- *Драгаш:* презиме евидентирано у следећим местима у Бачкој: у Чуругу 1755. Ковиљу 1780. и Кању 1855; у Лини 1915. године у селу Буњићу, Дивоселу и Шаламунићу; у полису становништва Хрватске 1948. године: околина Коренице, Огулина, Книна и Задра. Идентично је са личним именом *Драгаш* потврђеним у Србији 1374. године. Уп. топониме *Драгаш у* Србији и *Драгаши у* Босни.

- *Драгашев: у* следећим местима у Бачкој: у Чуругу 1758. Ковиљу 1777, Жабљу 1876. и Госпођинцима 1890. године. Уп. топоним *Драгашево Бряо* код Коренице у Лици.

- *Драгашевић: у* Дубровнику 1371; у Надаљу (Бачка) 1807. године; савремено пречиме у Београду; у Хрватској: околина Крижеваца и Бјеловара. В. *Драгаш.*

- *Драгашић:* околина Лудбрега у Хрватској 1948. године.

- *Драгељ:* презиме забележено код Карловца, Крижеваца и Ђакова у Хрватској. Идентично је са личним именом *Драгељ* (Пећки поменик, XV-XVII век). Уп. топоним *Драгељи* код Босанске Градишке.

- *Драге.њевић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Двора, Нове Градишке и у Загребу. В. *Драгељ.*

- *Драгешић:* забележено у околини Грачца, Јастребарског и Пуле у Хрватској. Основа: лично име *Драгеш* (1478. у Србији).

- *Драгибратић:* очинство у дечанским хрисовул>ама 1330. године; од личног имена *Драгобрат у* истом извору.

- *Драгивојевић:* презиме нефреквентно у Хрватској, само код Новске и Гарешнице (десет становника 1948. године). Основа: антропоним *Драгивој* који је потврђен 1753. године у селу Бастаји код Пакраца.

- *ДрагигостиЬ:* очинство забележено у једној од дечанских хрисовуља 1330. године. Води порекло од непотврђеног сложеног личног имена **Драгигост.*

- *Драгија:* презиме залажено само у околини Зелине у Хрватској. Идентично је са антропонимом Драги/а који је забележен у Србији у XIV веку. Уп. топоним *Драгијевац* у Колубари у Србији.

- *Драгијић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330; у Хрватској само у селу Отишићу код Син>а (шеснаест становника 1948. године). В. *Драгија.*

- *Драгиловић:* презиме залажено у народној песми из XVIII века. Према тумачењу Драгутина Костића народна песма „Секула се у змију претворио" односи се на Јана Секеља, могућег рођака Јанка Хуњадија, који је погинуо на Косову 1448. године. Имао је витешки назив Змај и Дракул у неким варијантама, које је „јаче посрбљено" гласило *Драгиловић.* Основа: лично име *Драгило* које први пут срећемо у Хрватској 1232. године.

- *Драгин:* у следећим местима у Бачкој: у Ади 1795, Острову 1792, Госпођинцима 1850; у Шиду (Срем) 1799. године; савремено презиме у Београду; у Хрватској код Задра и Винковаца. Од личног имена *Драга* (XIII век) или је идентично са антропонимом *Драгин* (Трогир, 1279. године).

-*Драгинин:* презиме забележено у Опову (Банат) у XVIII веку. Основа: женско име *Драгина* које има само савремене потврде.

- *Драгинић:* забележено у Трогиру 1271. *(Draginich): у* Жабл>у (Бачка) 17Х0. године; у Хрватској: околина Огулина и Цриквенице. В. *Драгин.*

- *Драгић:* очинство или лично име у дечанским хрисовуљама 1330. године; у следећим местима у Бачкој: у Чуругу

1758, Локу 18110, Госпођинцима 1802, Новом Бечеју 1832, Ковиљу 1827; у следећим местима у Срему: у Сремским Карловцима 1702, а 1736. године у Лазама. Пачетину, Тршињи, Маркушици, Мартинцима и Осијеку; у Хрватској; околина Петриње, Војнића, Сиња и Дубровника.

- *Драгићев: у* Ђурђеву 1771, Локу 1778, Ковиљу 1768, Мошорину 1849, Жабљу 1857 (сва места у Бачкој). Уп. микротопоним *Драгићева* грела у Србији 1867. године.

- *Драгићевић:* презиме забележемо у Србији 1400; у Мошорину 1783. и Локу 1787. у Бачкој. Уп. топоним *Драгићевића Долац* у Хрватској.

- *ДрагниЬ:* околина Нове Градишке. на острву Врачу и код Славонске Пожеге у Хрватској. Основа: женско лично име *Драгна* (1588. године у Хрватској). Уп. следеће топониме: *Драгнић* код Гламоча, *Драгнић Полови* и *Драгиић Село* код Мркоњић Града у Босни.

- *Драгњејевић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; од личног имена *Драгњй* у истом извору.

- *Драго:* презиме забележено у Котору 1417. године; у Хрватској само у Ријеци (десет становника 1948. године). Једнако је са личним именем Драго које се први пут помиње 999. године.

- *Драгобратић:* очинство у Србији 1330. године; од личног имена *Драгобрат* потврђеног исте године у Србији. Уп. топоним *Драгобраћа* у Србији.

- *Драгобратовић:* у попису Срба граничара код Жумберка 1551. године; у Хрватској 1948. само у околини Метковића. В. *Драгобратић.*

- *Драгобрачајац:* нефреквентно у Хрватској, само код Костајнице и Тэакова (десет становника 1948. године). По свој прилици, од непотврђеног антропонима **Драгобрачај.*

- *Драгован:* околина Славонског Брода и Ђакова у Хрватској. Идентично је са антропонимом *Драгован (Dragonanntn* у Трогиру 1270. године).

- *Драгованић:* приликом премештаја Срба из Земуника у Лич 1522. године забележено је и овакво презиме; 1755. године носио га је загребачки срески судија; у попису становништва Хрватске 1948. године регисгрован је само један становник са оваквим презименом на острву Хвару.

- *Драговановић:* презиме забележено код Срба граничара у Хрватској 1644. године. В. *Драгован.*

- *Драговац:* околина Сиска и Петрин>е и у Загребу. (Уп. кајкавско презиме Драговец код Кутине, као и топоним *Драговац* код Лесковца у Србији са историјском потврдом из 1444. године.) В. *Драго.*

- *Драговетић:* само један становник у Ријеци 1948. године. По свој прилици словенско-романска комбинација, од присвојног облика *Драгов* + романско деминутивно -er + *ић.*

- *Драговина:* само код Лабина у Истри 1948. године. Идентично је са непотврђеним личним именом **Драгонина.* Уп. антропоним *Драговин* у Трогиру 1290. године.

- *Драговић:* очинство у Србији 133р,- године; у Хрватској: околина Шибеника, Костајнице, Коренице, Глине, Книна и Метковића. В. *Драго.*

- *Драговчић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; код Задра и у Загребу 1948. године. Од личног имена *Драговац.* В. *Драговац.*

- *Драгозег* за разлику од многих неповољних представа о зету као члану нове заједнице у народним умотворинама, ово презиме истиче супротну идеју. Распрострагьено је било 1948. године код Самобора, Гарешнице, Новске и у Загребу.

- *Драгозетић:* на острвима Крку, Лошин>у и у Ријеци. Уп. топоним *Драгозегићи* на острву Цресу. В. *Драгозет.*

- *Драгозетовић:* презиме забележено у Нерезишћу на острву Врачу 1754. године. В. Драгозег.

- Драго/: приликом полиса становништва Хрватске 1948. године забележено је само у Великој Јелси код Карловца

(два становника). Идентично је са личним именом *Драгој (Dragoy,* Трогир, 1264. године).

- *Драгоја:* само код Ђакова и Винковаца (пет становника 1948. године). Једнако је са личним именом *Драгоја* (XIII век у Србији).

- *Драгоје:* нефреквентно у Хрватској, само код Дубровника. Крижеваца и у Загребу (десет становника 1948. године). Једнако је са личним именом *Драгоје* (Трогир, 1279. године).

- *Драгојев:* презиме забележено у Србији 1392. године; у Новом Козјаку у Банату. Уп. топоним *Драгојевац* код Шапца са историјском потврдом из 1528. године.

- *Драгојевић:* очинство у Србији 1330; у Шибенику *(Dragoiteiticg)* 1386; у Дубровнику 1415; у полису Срба граничара код Жумберка 1553. године; у Сремским Карловцима, даљњим пореклом из Васојевића; у Хрватској: на острву Корчули, код Вргинмоста, Подравске Слатине, Слугуа и Дубровника. В. *Драгој.*

- *Драгојлов:* у Мошорину 1801. и Бачком Градишту 1804. године; у Идвору (Банат); у Хрватској: околина Белог Манастира и Задра. Основа: лично име *Дарojjio* (1330. године у Србији).

- *Драгојловић:* српска породица у селу Пака код Славонске Пожеге 1702; у селу Растовац у Банској крајини 1778; у Чуругу (Бачка) 1789. године; стариначка породица у селу Горњи Добриђ у Рађевини; у Хрватској: околина Книна, Костајнице, Осијека и Вуковара. В. *ДРАГОЛЛОВ.*

- *Драгол:* само један становник у Реметинцу крај Загреба 1948. године. Идентично је са личним именом *Драгол* (XV-XVI век).

- *Драголин:* забележено само у околини Лабина у Истри (десет становника 1948. године). Од личног имена *Драгола* које је потврђено у списку Тихомира Остојића 1895. године, или је идентично са непосведоченим антропонимом **Драголин.*

- *Драголиновић:* презиме једног Влаха из Брскова (Cibuclinus *Dragolinovich)* који је 1313. године био у киринијској обавези према дубровачким трговцима у средњовековном граду Брскову. В. *Драголин.*

- *Драголић:* само три становника у околини Осијека 1948. године. В. *Драгол.*

- *Драголовић:* презиме једног од редова Срба у Галеровој компанији на граници Турске и Хрватске 1638. године; у Шибенику у XVII веку; у Хрватској само три становника у селу Влаисав код Копривнице. В. *Драгол.*

- *Драгољевић:* нефреквентно у Хрватској, само код Чазме, Славонске Пожеге и Вуковара (три становника 1948. године). Основа: лично име *Драгол,* (XIII-XIV век).

- *Драгоман:* презиме забележено у месту Сутивану на Брачу 1626. године; у Хрватској само у Дубровнику (десет становника 1948. године). Идентично је са антропонимом *Драгоман* (око 1200. године у Хрватској).

- *Драгоманић:* очинство у Србији 1330. године. В. *Драгоман.*

- *Драгоманоаић:* презиме евидентирано у околини Нове Градишке и Славонског Брода у Хрватској. В. *Драгоман.*

- *Драгомилић:* очинство у једној од дечанских хрисовуља 1330. године. Основа: лично име *Драгомил* у истом извору. Уп. топоним *Драгомилићи* код Фоче у Босни, као и *Драгомиља Вас* у Словенији.

- *Драгомир:* само четири становника у Белом Манастиру 1948. године. Једнако је са личним именом *Драгомир* које први пут на нашем тлу срећемо 1186. године. Уп. антропоним *Драгомир* који је припадао бугарском изасланику кнеза Крума 812. године.

- *Драгомирић:* очинство у Србији 1330. године. В. *Драгомир.*

- *Драгомиров:* презиме забележено у Пирошу (данас Руменка) у Бачкој 1793. године. В. *Драгомир.*

- *Драгомировић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; у Хрватској

само у Белом Манастиру (осамнаест становника 1948. године).

- *Драгонић:* презиме трговца из средњовековног града Брскова у Србији који је 1357. године имао неизмирене рачуне са дубровачким трговцима. Води порекло од личног имена *Драгохна* које је потврђено у Хрватској 1235. године.

- *Драгосавац:* забележено у селу Вребац у Лици 1712. године; у Хрватској: околина Грачаца, Подравске Слатине, Винковаца и Чазме. Основа: лично име *Драгосав* (Пећки и Крушевски поменик, XV-XVII век).

- *Драгосавић:* само у селу Жажина код Сиска (петнаест становника 1948. године). В. *Драгосавац.*

- *Драгосављев:* презиме забележено у Дугом Селу у Хрватској 1<S17. године.

- *Драгосављевић:* околина Белог Манастира. Двора, Вргинмоста, Нове Градишке и Славонског Брода.

-*Драгославац:* само у селу Павловцу код Госпића у Лици (два становника 1048. године). Од личног имена *Драгослав* (Трогир, 1271. године).

- *Драгославић:* презиме залажено једино на острву Рабу. В. *Драгосавац.*

- *Драгослалић:* очинство у Србији 1330. године; презиме у Дубровнику 1378. године. Основа: лично име **Драгослал* које до сада није потврђено у нашој ономастичкој литератури.

- *Драгостић:* податак из матичне књиге крштених у Шибепику из XIV века. Основа: женско име *Драгост* које је потврђено у Трогиру 1264. и у Дубровнику 1283. године.

- *Драготин:* презиме забележено само у селу Стрмац код Лабина у Истри (осам становника 1948. године). Од личног имена *Драгота (у* Хрватској 1235. и у Трогиру 1270. године). Уп. топоним *Драготин* код Ђакова у Хрватској, *Драготинци* и *Драготиња* у Банији, *Драготиња* код Бихаха у Босни.

- *Драгочајец:* презиме забележено само у селу Иванчани код Бјеловара (три становника 1948. године). Основа: лично име *Драгочај (Dragoqoy у* Трогиру 1272. године).

- *Драгочић:* само један становник у Вуковару 1948. године. Води порекло од антропонима **Драгоч* које није потврђено у нашем ономастичком систему. Уп. топоним *Драгочево у* Ибарском Колашину са историјском потврдом из XVI века.

- *Драгош:* презиме забележено у Мошорину (Бачка) 1795. године; у Хрватској: околина Книна, Карловца, Бенковца, Нове Градишке и Петриње. Идентично је са личним именом *Драгош* (Трогир. 1263. године). Уп. неубицирани топоним Драгошевац код Шапца из 1548. године, као и истоимено село у Белици у Србији.

- *Драгоша:* само у околини Самобора и Дарувара у Хрватској.

- *Драгошев: у* Чуругу 1783. и Мошорину 1817. (оба места у Бачкој).

- *Драгошевић:* очинство у Србији 1330. године; једно од презимена Влаха из племена Плешчевића из 1371. године; на острву Вису 1655. године; у Хрватској: околина Сплита, Пакраца. Кутине и Дрниша. В. *Драгош.*

- *Драгошин:* презиме забележено 1948. године само у Бенковцу код Нове Градишке (два становника). Идентично је са личним именом *Драгошин* које је потврђено у области Браничева у Србији 1467. године.

- *Драгсинић:* у облику *Драг синик* забележено у дечанским хрисовуљама 1330. године. Основа: антропоним *Драгсин (<Драг-с-ин).* Уп. топоним *Драгсин у* Србији који је у средњем веку гласно *Драгьсина.*

- *Драгујин:* презиме забележено у селу Иланци у Банату; од мушког личног имена *Драгуја* које је потврђено 1895. године. Уп. антропоним *Драгуј* из 1330. године.

- *Драгул:* презиме залажено само у Локу (Бачка) 1793. године. Једнако је са личним именом *Драгул* (1330. године у Србији).

- *Драгула:* презиме евидентирано у Мошорину (Бачка) 1808. године. Идентично

је са личним именом *Драгула* које срећемо 1551. године код Срба у околини Жумберка у Хрватској.

- *Драгулетић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од непотврђеног личног имена **Драгулета* које представлю словенско-романску креацију *(Драг-ул-ет-иЬ).*

-*Драгулић:* у Шибенику 1386. и у следећим местима у Бачкој: у Бачком Брегу 1796, Жабљу 1798. и Локу 1802. године. Уп. неубицирани топоним *Драгулевац* у Браничеву из 1467. године. В. *Драгул.*

- *Драгуловић:* презиме које је 1651. године носио један од Срба граничара у Хрватској.

- *Драгумило:* савремено презиме у Земуну. Једнако је са непотврђеним сложении антропонимом **Драгумило.*

- *Драгутин:* породични надимак у Бобовишћу на острву Врачу 1729. године; евидентирано у селу Прослапу у Рами (Босна). Једнако је са личним именом *Драгун* које срећемо у Грачаничкој повељи 1322. године.

- *Драгунић:* муслиманска породица у Вогошћи код Сарајева.

- *Драгуновић:* забележено у Новом Саду 1850. године. В. *Драгун.*

- *Драгутин:* презиме забележено у Жабљу (Бачка) 1858. године; у Хрватској нефреквентно, само у околини Шибеника и Карловца (деветнаест становника 1948. године). Идентично је са личним именом *Драгутин* (Трогир, 1281. године). Уп. топоним *Драгутиновац* у Славонији.

- *Драгутинац:* само код Славонског Брода и Ђакова у Хрватској. В. *Драгутин.*

- *Драгутиновић:* забележено у Земуну 1758; Сарајеву 1759. године; у Хрватској: околина Имотског, Винковаца и Осијека.

- *Драгуш:* нефреквентно у Хрватској, само код Карловца, Белог Манастира и у Загребу (дванаест становника 1948. године). Једнако је са личним именом Дра- (Дубровник, 1281. године).

- *Драгушин:* само код Пакраца у Хрватској 1948. године; савремено презиме у Београду. Од женског имена *Драгуша* које има само савремене потврде.

- *Драгушић:* приликом полиса становништва Хрватске 1948. године само пет становника у Сумартину на острву Брачу.

- *Драгушица;* околина Сења, Син>а и Жупање у Хрватској. Уп. топоним *Драгушица* у Гружи (Србија).

- *Драђевић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од хипокористика *Драђе* у истом извору.

- *Дрaктић: (<Драгьтикь):* очинство у Србији 1330. године. Од непотврђеног антропонима **Дракта (<Драг-т-а,* као *Милта).*

- *Дракчевић (Dmgfcvić):* само у околини Крапине и у Загребу. Од хипокористика *Дракче* (Србија, 1455. године).

- *Дракчић (Dragfić):* презиме забележено у околини Доње Стубице, Иванца, Ђурђевца, Валпова и Вараждина. В. *Дракчевић.*

-*Дракчујевић (<Дагоуевик):* забележено као очинство у Србији 1330. године; од личног имена Дрaк-'fy./ *(<Драг + чоуи)* у истом извору.

- *Дракшевић:* презиме забележено у Хрватској 1461. године. Од личног имена *Дракша* (Вуков Рјечник 1852. године).

- *Дракшић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. В. *Дракшевић.*

- *Драшковић:* позната велепоседничка и војничка породица у Банској крајини у XVIII веку; врло фреквентно у Хрватској код Перушића, Огулина, Карловца, Глине, Госпића, Прегради, Дубровника и Валпова. Основа: лично име *Драшко* (1330. године у Србији).

- *Драшчић:* очинство у Србији 1330. године. Води порекло од непотврђеног антропонима **Драшац.*

ДРАЖ- (<Дражеслав, Драгољуб, Драгослав...)

- *Дряжан:* презиме залажено у околини Пакраца и Новске у Хрватској. Једнако је са антропонимом *Дражан* (Србија, 1467. године).

- *Дражанић: у* Трогиру 1279. године (que est prope terram Radessi Filii *DrasanicK).* В. *Дражан.*

- *Дражановић:* нефреквентно у Хрватској, само код Дарувара и Нашица (осам становника 1948. године). В. *Дражан.*

- *Дражанчић:* нефреквентно у Хрватској, само у Трогиру и Вараждину (пет становника 1948. године). Основа: непотврђено лично име **Дражанац.*

- *Дражевић:* очинство у Србији 1330; у Мошорину (Бачка) 1804. године; у Хрватској само у околини Задра. Основа: хипокористик *Драже* (1076. године на Приморју). Уп. више топонима од ове основе: *Дражевац* код Београда на Царигадском друму, са историјском потврдом из 1516, *Дражевићи* у Лепеници из 1468. године, *Дражев До* код Горњег Вакуфа у Босни, *Дражевиће* код Сјенице, *Дражевићи* код Сарајева, Нове Вароши и Вареша, *Дражево* код Прозора, Беле Паланке и Фоне у Босни, *Дражево Поље* на острву Хвару.

- *Драженин:* презиме забележено у Трогиру 1280. *(Dragenin).* Од мушког или женског имена **Дражена* које није потврђено у нашој ономастичкој литератури.

- *Драженић:* само у селу Храстовац Дон>и код Костајнице (два становника 1948. године). Од личног имена *Дражен* (Трогир, 1264. године). Уп. неубицирани топоним *Драженов Плет* у области Браничева 1467. године, као и топоним *Драженовац* код Београда из 1536. године.

- *Драженовић:* доста фреквентно у Хрватској: код Брињa, Вргинмоста, Осијека, Славонског Брода, Сиска и Оточца. В. *Драженић.*

- *Дражета:* забележено у Мошорину (Бачка) 1783. године; у Хрватској: околина Дубровника и Книна. Идентично је са личним именом *Дражета* које је први пут потврђено на једној узиданој плочи Петровог манастира код Требиња из XII века.

- *Дражетин:* очинство у Србији 1330; у Мошорину (Бачка) 1743. године. В. *Дражета.*

- *Дражетић:* презиме регистровано у Шибенику 1386. *(Drazeticg); у* Великој Писаници у Славонији 1783. године; у Хрватској 1948. године код Петрин>е, Велике Горице и Сиска. В. *Дражета.*

- *Дражетовић:* презиме забележено у Сарајеву 1842. године.

- *Драживојевић:* презиме које је 1330. године носио Милтен, старешина најмлађих Срба у борби против Босне; у Дубровнику 1332, у Задру *(DrasivoevicH)* 1579; племићка хрватска породица у Лици 1488. године. Од личног имена *Драживој* које је потврђено тек 1895. године у списку Тихомира Остојића.

- *Дражило:* презиме забележено у списима Кнежеве канцеларије 1824. године *(Дражило* Паун из Миријева). Идентично је са личним именом *Дражил* (Дубровник, 1282. године).

- *Дражиловић:* очинство у Србији 1330; у Оточцу 1540; у селу Каони у Србији 1877. године; савремено презиме у Београду. В. *Дражило.*

- *Дражимирић:* презиме забележено на надгробном споменику XI-XII века у Херцеговини; од личног имена *Дражимир (Drasimir у* Трогиру 1264. године). Уп. топоним *Дражимировац у* Србији са историјском потврдом из 1467. године.

- *Дражин: у* Чуругу 1742. и Мошорину 1754. (Бачка), у Бечкереку (данас Зрењанин) 1755; у Острову и Габошу у Срему 1736. године; у Хрватској 1948. године залажено је само код Сплита. Од женског имена *Дража* (Дубровник, 1251. године) или је идентично са антропонимом *Дражин (Drassiniis у* Шибенику 1386. године). Уп. топоним *Дражин До у* Херцеговини.

- *Дражина:* код Бенковца, Задра и Дубровника 1948. године.

- *Дражинац:* овакво презиме носио је старешина манастира Студенице 1820. године. В. *Дражин.*

- *Дражинић: у* попису становништва Хрватске само на острву Корчули. Уп. топоним *Доњи Дражинићи у* западној Србији 1559. године.

- *Дражић:* забележено у следећим местима у Бачкој: у Чуругу 1701, Кађу 1798. Мошорину 1785, Старој Моравици 1788, Старом Бечеју 1806, Ђурђеву 1834, Жабл>у 1879, Новом Саду 1837; у следећим местима у Срему 1736. године: у Јаску, Кузмину, Миклушевцима, Ориолику, Вуковару и Шиду 1722. године; у Хрватској необично фреквентно у целој Републици. Основа: лично име *Драж* које први пут срећемо 1242. године.

- *Дражићев:* забележено у Чуругу (Бачка) 1775. године. В. *Дражић.*

- *Дражмилић: Drasmilich у* Сплиту 1411. године.

- *Дражопић: у* Хрватској 1948. године само код Задра. Води порекло од личног имена *Дражо* (1293-1302. године у Србији). Уп. топоним *Дражовице* код Сјенице у Србији.

- *Дражојепић:* очинство у Србији 1330. године; само један становник у Сплиту 1948. године. Основа: лично *юле Дражоје* (1330. године у Србији).

- *Дражујевић:* очинство у дечанским хрисовуљама; води порекло од антропонима *Дражуј* које је потврђено у XIII веку. Уп. микротопоним *Дражујево* у Раваничком властелинству 1380. године.

- *Дражул:* у Хрватској само код Ријеке и Лабина. Једнако је са личним именом *Дражул* које је потврђено у једном споменику у Србији 1348. године.

ДРАЈ- (<Драгол>уб, Драгослав...)

-*Драјинац:* презиме забележено у Неготинској Крајини 1478. године. Основа: хипокористик **Драјин* који није потврђен у нашој ономастичкој литератури. Уп. топоним *Драјиновиће* у Ибарском Колашину, као и ишчезли топоним *Драјинци* код Крушевца 1453.

- *Драјић:* у селу Каменици у Србији крајем XIX века; у селу Белотићу у Рађевини; у Дубл.у (Мачва); у Осечини код Ваљева; савремено у селу Варда у Србији. Од личног имена *Драј* које је потврђено у Браничеву 1467. или *Драја* (1330. године у Србији).

- *Драјчин:* презиме забележено у селу Топли Дол код Врања у Србији. Основа: хипокористик *Драјча* који је потврђен у истој области 1467. године.

ДРАК-, ДРАКУЛ- (<рум. **drač** - ђаво)

Основа *Драк-, Дракул- у* нашем ономастичком систему је необично занимљива, јер задире у древне романско-словенске контакте. Говорећи о антропониму *Дракул у* функцији презимена из XI века, Будмани децидирано констатује да су и суфикс и основа румунског порекла. Широка ареална разуђеност ствара нам нове појединости о утицају Влаха (не Румуна у данашњој Румунији!) на наш ономастички корпус. Недостатак кондензоване ономастичке студије о утицају Влаха не само на територији средгьовековне Србије већ и целог Приморја, па и дубоко континенталних области широм целог Балканског полуострва, умногоме отежава сагледавање хронолошких и језичких чињеница везаних за овај крупни проблем. Узгред, ми још немамо никакав језички приручник или речник наших савремених Влаха у Србији, а да не говорим о монографији или монографијама средньовековних Влаха! У сваком случају, продор чисто румунске, тачније влашке речи *дракул* у наш ономастички фонд заслужује посебну пажгьу не само због своје старине. Први запис о овом антропониму-презимену из 1080. године са територије Хрватске гласи: Dedimus Petrum *Dracaihim* quem comparavi a Catharinis pro III soliclis. Comparavi Zorzi *Drnculum* a Bartholeo Setnico pro VIII solidis. Узајамна испреплетаност влашких и српско-хрватских основа не само у ономастиконима о којима је тако много и можда мало пристрасно писао Светозар Георгијевић. представлю широку тему која би захте-

вала заједничке напоре свих балканских лингвиста, а нарочито румунских и српско-хрватских. Из мноштва проблема везаних за овај антропоним, који је и данас жив на нашој територији и који. дакле, бивствује пепрекидно скоро деветсто година, задржао бих се на његовој семантици. Румунска реч *драц* је, како то обично пише у речницима, убаштињена из лексике римских легионара стационираних на подручју тадаш]ье Дакије. Међутим, ни сама латинска реч није оригинална, већ је преузета из грчког митолошког фонда *(δραϰων-οντίί)* у значењу *змај.* Али, у румунском језику ова реч искључиво означава *ђавола, сотому.* Поред многобројних атрибута везаних за ђавола и у нашем и у румунском језику, ђаво се ни у једном не изједначава са змајем, иако може да лети по небу. Ова семантичка нијанса упућује на новогрчки изворник *(δράϰονλα)* у значењу (код Бугара) *некрштено дете* и *вампир,* које није далеко од значења *ђаво, сотона.* Врло важно питање у вези с овим само се исказује: да ли ђаво, као главни опонент Богу у народној свести, може да представлю профилаксу? Другим речима, да ли се *Дракул(а)* у нашем и у румунском језику односи на ђавола или на змаја? Наш ономастички материјал пружа нам врло оскудне податке о присуству основе *ђаво,* јер има само неколико примера који почивају на секундарној семантици, на значењу *ђаволаст - несташан.* (В. *Ђаволаковић, Ђаволац, Ђаволиша).* Из свега реченог произлази да влашко и румуско *Дракул(а)* представлю зма/а, а не *ђавола.* Додуше, ово не мора да важи за румунски ономастикой, али за наш је сигурно да ђаво не представлю ономастички апелатив.

- *Дракаловић:* савремено презиме у Београду. Ако није у вези са романском основой *Драк-* (сумн>у изазива надимачки суфикс *-ло),* вероватно да представлю неку непознату глаголску основу.

- *Дракић:* презиме забележено у околини Белог Манастира и Глине у Хрватској (само осам становника 1948. године).

- *Дракул:* презиме регистровано у Жабљу (Бачка) 1786. године. Идентично је са личним именом *Дракул* које је потврђено у области Бранковића у Србији 1455. године.

- *Дракула:* српска породица која је из Подлапца премештена у Брлог у Лици 1611. године; у полису становништва Хрватске 1948. године најбројније у околини Оточца, Шибеника и Пакраца; породични надимак у селу Мокрину у Банату. Једнако је са личним именом *Дракула* које у нашим спомеиицима можемо пратити од XV века.

- *Дракулић:* јака задруга личких Срба (тринаест кућа са преко двеста чељади) која је 1712. године иремештена из Брлога у Кореницу; у следећим местима у Бачкој: у Жабљу 1772, Локу 1791, Мошорину 1791, Старо] Моравици 1783. и у Ђурђеву 1836; у Меленцима (Банат) 1824. године; у Хрватској: код Коренице, Пакраца, Костајнице, Војнића, Глине и у Загребу. В. *Дракула.*

- *Дракулићев:* презиме залажено у селу Избишту у Банату.

- *Дракулов:* презиме забележено у Ђурђеву (Бачка) 1832. године.

-*Дракуловић:* братство у бокешком Приморју; у племену Бјелопавлића, пореклом из Бритвића. В. *Дракул.*

ДРАМЛИЋ

Презиме забележено у селу Гучи (Србија) 1877. године. Основу овог облика 4Н}fН турска реч *драмлија* у значењу *крупна сачма.* На семантичком плану појава оваквог презимена настала је асоцијацијом на нетто ситно, мало, па се на тај начин оно придружује презименима типа *Мрвић, Мравић* и ел. Бугарска презимена *Драмлиев* и *Драмлиискu* Стефан Илчев објашњава друкчије. асоцијацијом на шкртост (..конто мера на драма нещо, което изобщо не се мери на тегло, нпр. цървули") и ово објашњење би важило за наш глагол *драмосерити,* али ипак мислим да наше презиме *Драмлић (<Драмлијић)* упућује на човека ниског раста.

ДРАП-

Сви примери од ове основе представљају првобитне надимке настале у вези са глаголом *драпати* у значењу *чешати.*

- *Драпало:* презиме у Босни (податак из збирке Саве Петровића „Необична презимена у Срба"); нефреквентно у Хрватској, само код Подравске Слатине, Ораховице и Костајнице (дванаест становника 1948. године).

- *Драпић:* забележено код Срба у селу Велики Зденни у Славонији 1754. године; презиме у селу Драпићи у Попову у Херцеговини о коме су Миленко Филиповић и Љубо Мићевић забележили следећу легенду: ,,Драпићи (8 кућа, Михољдан), православии, старином су Добриловићи. Неки Перо Добриловић из Жабице убије у свађи Турчина и побегне у гору. После се за н>им натури неки други Турчин, те га рани, а он завиче: 'Покажи ми се, јуначе, да видим ко ме уби!' Турчин се покаже, а он дочека из пушке и убије и њега. Тако погинуше обојица један крај другог. И сада има место које се зове Перишин гроб и Дулаћева .гьут. Чим је тај Турчин погинуо, једна (стара) баба из Перине куће погаби мушко дете и побегне с њим на стаје. А како је било хајдучљиво, она узме дете у нарамак и целу ноћ је око куће ходала и вашку хушкала. Сутрадан се потужи баба некима који су дошли на стаје да је целу ноћ драпала (ходала) око куће, и по томе их прозову Драпићима."; у селу Дријевљани у Херцеговини; савремено презиме у Београду, Новом Саду, Новој Пазови, Вишеграду и Никшићу. Уп. топоним *Драпићи* у Поповом пол>у у Херцеговини.

- *Драпуљић:* савремено презиме у Новој Градишки у Хрватској.

ДРВО (Holz, lignum)

За разлику од украјинског ономастикона у коме је заступлено презиме *Дерево,* које као такво Б. О. Унбегаун зближава са западноевропским презименима-апелативима, у нашем ономастичком систему није примећен антропоним **Дрво,* па ни изведени облици који би директмо упућивали на њега. Међутим, треба се мало задржати на овој узгредној констатацији Б. О. Унбегауна, која није неважна за нашу ономастичку стварност. Да би приступ овој широкој теми био јаснији најбоље је навести овај цитат Унбегауна: „Но в отличие от русского, украинский сближается с некоторым западноевропейскими языками во том. што множество нарицательных существителънъх и прилагательных используется в качестве фамилий без какого-либо специального суффикса, то ест украинские фамилии как Sparrow и Воробей, Birch „Береза", Foot „Нога", Brown „Коричнев" и, Strong, „Сильный" и. т. п." Не улазећи у поређење у вези са руским патронимиконом, треба само констатовати да у нашем ономастичком систему нема, као што је већ речено, антропонима **Дрво,* па ни презимена која би гласила *Дрвов* или *Дрвовић,* али и код нас има безброј *Врабаца, Јежева. Лисица, Кутлача* и ел. Изгледа да се ово исто не може тврдити за пољски ономастикой који (према Ташицком) има, такође, као и украјински, патроним *Drewo, Drewoski, Drzewoxzewski* итд. Наши примери представљају, дакле, изведенице од апелатива *дрво* и семантички се наслаibajy на метафоре у вези са н>им типа „дрвена Марија", *дрвен* у значењу *несналажљив* и ел.

- *Дрвенић:* презиме забележено код Срба граничара у селу Драгошева Вас код Жумберка у Хрватској 1551. године.

- *Дрвеница:* савремено презиме у Бије-.гьини у Босни; у Хрватској само у околини Белог Манастира, Новске и Костајнице (десет становника 1У48. године).

- *Дрвенка:* нефреквентно у Хрватској, само код Бјеловара и Пакраца (четири становника 1948. године).

- *Дрвенко:* Само у Кутини, Лудбрегу и у Загребу (петнаест становника 1948. године).

- *Дрвенков:* само два станоиника у селу Трновачки Виногради код Гарешнице у Хрватској.

- *Дрвенкорић:* презиме залажено 1771. године у Славонској Пожеги (записано је као *Дрвенкарић).* Вероватно да у себи садржи идеју тврдокорности или непокорности.

- *Дрвентић:* само у околини Белог Манастира. Могуће је да у овом презимену лежи турска основа *dcrbent* (кланац) или, исто тако је могуће да је од топонима *Дервента.*

- *Дрвснчић:* нефреквентно у Хрватској, само у Осијеку и Широком Пољу код Ђакова (три становника 1948. године). Од непотврђеног облика **Дрвенац.*

- *Дрвенција:* презиме забележено у Невесињу, пореклом из села Колешко почетком XX века; савремено презиме у Београду. Представлю, у ствари, турски апелатив *дербенција (derbentci) у* значен»у *чувар кланца* који је народном етимологијом довео до данашьег облика.

- *Дрвењак:* нефреквентно у Хрватској, само у селу Нопоселци и у Загребу (четири становника 1948. године). Уп. бугарски патроним *Дрвепяков.*

~ *Дрводелић:* презиме забележено код Глине, Карловца, Јастребарског и Сиска.

- *Дрводеља:* савремено презиме у Сарајеву. Идентично је са апелативом *дркодеља.*

- *Дрводељац:* у селу Вртогош код Врања у Србији.

- *Дрводељић:* савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској: околина Сиска и у Загребу.

- *Дрволичанин:* само у селу Сухач код Сиња у Хрватској (осам становника 1948. године). Необична сложеница која као да својим суфиксом упућује на непознати топоним **Дрволик.*

- *Дрвосек:* презиме забележено само у селу Шемовци код Ђурђевца (пет становника 1948. године).

- *Дрвота:* околина Бјеловара, Кутине и Славонске Пожеге у Хрватској (осам становника 1948. године).

- *Дриводилић:* презиме забележено у Пражницама на острву Брачу 1566. и у Нерезишћу 1754. године. Представлю чакавски облик презимена *Дрводелић* (в. више).

- *Дрподиљић:* у Нерезишћима на Брачу 1754. године. В. *Дриводилић.*

ДРД-

Основа *Дрд-* је ономатопејског порекла и није сачуван глагол **дрдати,* већ само његове изведенице.

- *Дрда:* презиме залажено у околини Славонске Пожеге и Осијека у Хрватској. Према Речнику САНУ *дрда* означава пејоративно *дрског човека,* али, будући да је ова потврда само из околине Ва.гьева, можда и није прикладна за поређење са овим славонским презименима.

- *Дрдинац:* презиме забележено у селу Горња Бела Река у Црној Трави.

- *Дрдић:* презиме регистровано само у околини Зелине и Карловца у Хрватској.

ДРЕЗГ- (<прасл. *drezga, nasturtium officinale)

Исто као и презиме *бука, буква* и ел. у овој књизи, и основа *дрезга* припада доста бројној скупини облика од фитонима. (Уп. *Јаблаи, Јавор, Јагодић, Крушка* итд.).

- *Дрезга:* савремено презиме у Сремској Митровици и Буђановцима у Срему; у Хрватској 1948. године најбројније у околини Дрниша, Шибеника, Глине, Задра и у Загребу. Идентично је са називом дрвета *дрезга.*

- *Дрезгић:* презиме забележено у Шапцу 1725. године; савремено у Кузмину и Јамени (оба места у Срему); у Хрватској: околина Грачаца, Подравске Слатине, Доњег Лапца и Винковаца. В. *Дрезга.*

- *Дрезго:* само у Биовичином Селу код Книна у Хрватској (двадесет два становника у шест кућа 1948. године). Уп. топоним *Дрезгопица* у Подибру (Србија).

ДРЕК-

Сви примери, осим евентуално овог првог, пореклом су од глагола *дрекати (дречати)* и некада су свакако представљали надимке. Занимљива су лична имена *Дрекале, Дрекало, Дрекац* и *Дреко* која се чују у Црној Гори и Херцеговини, а има их и у недатираном Острошком поменику, што можда упућује на албански траг.

-Дрек: презиме забележено код Бенковца и Книна у Хрватској.

- *Дрекаловић:* братство у Кучима у Црној Гори.

- *Дрекић:* презиме залажено у селу Црниљеву у Србији 1807; у Велико] Плани (Поморав.ъе) 1.S32. године; у селу Ливадици (Поморављe), пореклом из Оращја; савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Глине, Доњег Михол>ца, Новске и Вировитице.

- *Дрековић: у* селу Шестани у Црногорском приморју; савремено презиме у Београду; у Хрватској: код Пакраца, Ђакова и Дарувара.

- *Дрекоња:* нефреквентно у Хрватској, само у Пули и у Цетингpаду код Слуња (три становника 1948. године).

ДРЕН- (<антр. *Дрен-, cornus mas)

Антропоними фитонимијског порекла бројно су заступљени у нашој ономастици, па међу н>има налазимо и *дрен*. За разлику, рецимо, од личних имена *Јавор, Цветко* или *Јагода,* који имају своју симболику, лично име **Дрен* није сачувано у бесуфиксалном облику, већ само у изведеницама, и сви ови облици почивају на профилакси коју најбоље изражава народно поређење „здрав као дрен". Мате Шимундић наводи и сложена имена од ове основе, али, пошто његов речник није историјски, не може се, нажалост, одредити макар и приближни хронолошки ниво њиховог настанка. Они су у икавском облику и гласе *Дринослав* и *Дринослава* и, узимајући у обзир да нема њихових трагова у патронимици, претпостављам да су новијег порекла.

- *Дрен:* усамљено презиме забележено 1948. године само у селу Будорцима код Карловца у Хрватској. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Дрен.*

- *Дренић: у* Мошорину 1785. и Кађу у Бачкој 1779. године; у Сокобањи (Србија); у Хрватској: околина доњег Михољца и Ђакова. В. *Дрен.*

- *Дренковић:* околина Ђакова у Хрватској. Основа: лично име *Дренко* које је потврђено у околини Београда 1528. године.

- *Дренковљевић:* само један становник у Даљу (Барања) 1948. године.

- *Дреноваковић:* савремено презиме у Парађину у Ужичкој Пожеги. Основа: непотврђено лично име **Дреновак.*

- *Дреновац:* презиме забележено код Белог Манастира и Иванске у Хрватској. В. *Дрен.*

- *Дреновачки:* нефреквентно у Хрватској, само у Загребу и селу Омамна код Зелине (четрнаест становника 1948. године).

-Дреновић: очинство забележено у околини Београда 1528. године; у Хрватској нефреквентно, само код Бјеловара, Подравске Слатине и Славонског Брода (пет становника 1948. године).

- *Дреновски:* усамљено презиме у селу Бапска код Вуковара (шест становника 1948. године).

- *Дреноглав:* албанска породица у селу Доња Годимља на Косову. Необична комбинација, исто као и село *Дреноглаве* у Горњој Морави. Ако је патроним примаран, онда би ово презиме могло бити у вези са поређењем „здрав као дрен", ако је то топоним - онда се *глава* вероватно односи на *извор* поред кога је било дрво *дрен.*

- *Дреноглавац:* презиме у селу Буковљане у Горњој Пчињи. В. *Дреноглав.*

- *Дренча:* презиме забележено у селу Гај у Банаху. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Дренча.*

- *Дренчевић:* околина Велике Горице у Хрватској. Основа: непотврђено лично име **Дренац.*

- *Дренчић:* нефреквентно у Хрватској, само код Дубровника и Макарске (шест становника 1948. године).

- *Дрењаковић:* презиме забележено у Такову (Србија) 1877. и у Лугавчини (Јасеница у Србији). Основа: непосведочено лично име **Дрен>ак.*

ДРЖ- (<Држимир, Држислав)

- *Држај:* околина Сиска, Петриње и Бјеловара. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Држај* са суфиксом -а/ карактеристичним за западне крајеве (уп. /ура/, *Михај* и ел.).

-*Држајић:* презиме забележено у околини Иванца, Војнића, Бјеловара, Копривнице и Винковаца. В. *Држај.*

- *Држак:* околина Книна, Сења и Вараждина у Хрватској. Једнако је са непосведоченим личним именом **Држак.*

- *Држалић:* нефреквентно у Хрватској, само у Копривници (петнаест становника 1948. године). Од непотврђеног личног имена **Држал.*

- *Држаљевић:* забележено у Даљу и код Вуковара у Хрватској. Основа: лично име **Држаљ.*

- *Држанић:* презиме забележено у Хрватској у средњем веку; приликом полиса становништва Хрватске најбројније у околини Самобора, Прелога и у Загребу. Основа: лично име *Држан* потврђено код кнезова пакрачких у Хрватској 1322. године. Уп. топоним *Држаница* код Ваљева са историјском потврдом из 1782. године, као и топоним *Држановац* код Прокупља из 1444. године.

- *Држенић:* презиме забележено у Хрватској у средњем веку. Од личног имена **Држен* које није потврђено у нашем ономастичком систему.

- *Држинић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Основа: лично име *Држин* које први пут срећемо у списку Тихомира Остојића 1895. године.

- *Држић:* презиме познате дубровачке патрицијске породице које је у облику *Дрьжикь* први пут забележено 1326. године; у Хрватској 1948. године: у околини Самобора, Карловца, Огулина и у Загребу. Од личног имена **Држ (<Држимир)* или од *Држе* које је потврђено у Дубровнику у XIII веку.

ДРИН- (<рекаДрина)

Будући да се антропонимијска основа *Дрии-* (<река Дрина) меша са икавским изговором апелатива *дрен,* овде сам унео само два облика који су постали од хидронима *Дрина,* остављајући бројне облике у Босни, Херцеговини и Хрватској на обраду дијалектолозима ономастичарима. Женско име *Дрина* први пут налазимо у списку Максима Лудајића који је обрадио антропониме Мохачко-никопољског протопопијата из 1735. године. Антропоними настали од имена река нису бројни, то су, поред овога, женско име *Нишава* и мушко име *Дунав.* У „Именослову" Николе Босанца налазимо и сложена имена од овог хидронима као што су *Дринимира* и *Дринислава,* па и мушка имена *Дринољуб, Дринислав, Дриномил* и *Дриномир,* али ово су новије креације које нису ни могле да послуже као основе за презимена.

- *Дринчевић:* савремено презиме у Београду; од непотврђеног личног имена (а можда и ктетика?) **Дринац.*

- *Дринчић:* презиме познатог војводе Милића *Дринчића* који је рођен у Теочаку код Рудника у другој половини XIX века; у селима Рудом Пољу и Штубику (пореклом са Косова) у Неготинској Крајини. В. *Дринчевић.*

ДРЛ-, ДРЉ- (ainäugig; Egge, occa)

Придеви са овом основом представљају, у ствари, надимке највећим делом за скраћену основу придева *дрљав (крмељив)* или на пољопривредну алатку *дрљачу*.

- *Дрлић:* презиме забележено у Лаћарку (Срсм) 1749; у Ђурђеву (Бачка) 1847. године; у Елемиру (Банат), пореклом из Бачког Петровог Села; у Хрватској: околина Бенковца, Ђакова, Пакраца, Дарувара и Грубишног Поља. Основа: непотврђени надимак **Дрла, *Дрло.*

- *Дрља:* презиме забележено у Хрватској на полуострву Пељешцу, пореклом из Загвозда код Имотског одакле су дошли 1900. године; у Рами (Босни).

- *Дрљави:* овакав надимак носио је неки Живан *Дрљави* приликом полиса Срба у Араду (Румунија) 1775. године.

- *Дрљан:* презиме регистровано у Невесињу почетком XX века; у Хрватској код Глине, Коренице и Сиска.

- *Дрљанац:* само у Доњем Михољцу у Хрватској где је 1948. године било једанаест становника у три куће. В. *Дрљан.*

- *Дрљанић:* само један становник у селу Иванкову код Винковаца 1948. године. В. *Дрљан.*

- *Дрљача:* у облику *Derlacsa* и *Derfyacha* забележено у Станишићу (Бачка) 1772. године; савремено презиме у Сарајеву; у Крњеуши (Босна); у селу Блатин Оток код Босанске Крупе; у Хрватској: околина Двора, Глине, Нашица и Славонског Брода. Једнако је са апелативом *дрљача* и семантички је поредиво са презименима типа *Кустура, Лопатић, Пракљача* и ел. (в. ниже).

-*Дрљачин:* породични надимак у Госпођинцима (Бачка) из 1879. године; у Драгутинову (данас Ново Милошево у Банату) са забележеним предањем да је предак његовог носиоца често „позајмљивао дрљачу".

-*Дрљачић:* само три становника у Загребу и Борову код Вуковара. В. *Дрљача.*

- *Дрље:* презиме забележено у околини Имотског, на острву Корчули и код Валпова у Хрватској. В. *Дрља.*

- *Дрљевић:* у селу Равни код Колашина 1899. године; ишчезла породица код ускока испод Дурмитора која је досељена из Колашина; муслиманска породица у Билећким Рудинама, пореклом од Миљанића из Бањана; у селу Бугьи у Херцеговини, где су дошли „као Али-пашини кметови из Јуьинка код Вргорца"; савремено презиме у Беранама; у Хрватској само два становника у Осијеку 1948. године.

- *Дрљинац:* у селу Језеро у Ресави, пореклом из околине Алексинш. В. *Дрља.*

- *Дрљић:* презиме забележено у Неготину 1877. године; у Рами (Босна); у Хрватској само пет становника у селу Клиса код Пакраца 1948. године.

- *Дрљока:* надимак у селу Пожежена (Румунија), који, у ствари, представља сложени придев *дрл,о-ок.*

- *Дрљо:* само четири становника у селу Чачинци код Ораховице 1948. године.

ДРМАН- (<антр. куманскиДорман)

Прва појава овог личног имена везана је за бугарског бољара у области Браничево у Србији у XII веку. Ђура Даничић не даје никакве етимолошке коментаре уз ово лично име, па, зачудо, ни Петар Скок у свом „Етимологијском рјечнику". Ареал ове антропонимијске основе обухвата углавном јужне крајеве нашег језичког подручја са изузетком неколико примера у Хрватској, који би се лако могли објаснити миграционим моментима после пада Србије у турске руке током XIV-XV века. Улазак овог несловенског антропонима у наш именски фонд извршен је, без сумње, бугарским посредством, што значи да су ово лично име Бугари донели из своје старе домовине на реци Волги. Занимљиво је, па и тешко схватљиво да антропоним *Дрман* не налазимо у опсежној књизи Стефана Илчева о бугарским презименима, што

као да баца извесну сенку на ареал ове несловенске основе. С друге стране, познати бугарски ономастичар, Јордан Займов, у својој монографији о области Пирдопско у Бугарској из 1959. године објашњава топоним *Дрманец* преко куманског личног имена *Дърман,* а двадесет девет година касније, у књизи „Български именник" одбацује ово мишљење и опредељује се за новогрчко порекло: *Дърман, Дърмо* (XVI век), *дърма* - густа гора, храсталак (<грч. *ὕρνμον),* Милица Грковић сматра да је име *Дрман* егимолошки нејасно, а Мате Шимундић наводи ово лично име из текста заклетве клишког кнеза Петра из 1227. године: Theodosio nipote de *Drimo* које реконструише као антропоним *Дръмо* од глагола *дрмати.* Међутим, тешко да се ово мишљење може и доказати, јер се глагол *дрмати* у значењу *тресги* не среће у нашем ономастичком систему. Изузетак представља шатровачка реч *дрматор* која је стварно од овог глагола, као и надимак *Дрмоња* кога је носио донедавно један грађанин Краљева, чија се супруга, по њему, називала *Дрмоњица.* Мишљења сам да је ово лично име нама дошло ипак преко Бугара, а не преко Грка, али би у сваком случају било потребно подробније се позабавити судбином овог имена и код Турака, Румуна и Албанаца.

- *Дрман:* само у селу Каштеланец код Вараждина и у Загребу (четири становника 1948. године). Једнако је са куманским личним именом *Дрман* које је запажено у Србији крајем XII века и у Дубровнику 1399. године.

- *Дрманац:* савремено презиме у Рашкој. В. *Дрман.*

- *Дрманић:* презиме забележено у селу Вучак (Смедеревско Подунавље), пореклом из околине Жиче. В. *Дрман.*

- *Дрмановић:* забележено у Мачви 1829. године; у Босуту (Срем); у Хрватској само код Винковаца. Уп. топоним *Дрмановина у* Србији и *Дрмовчић* - микротопоним код Смедерева у Србији 1863. године.

- *Дрмић:* нефреквентно у Хрватској, само код Копривнице и у селу Пломин код Лабина. Основа би могла бити новогрчка реч *дрмун* у значењу *шумица.*

- *Дрмончић:* српске породице у следећим селима на Косову: у Лепини, Ливађу, Новом Рујцу и Радеву. Основа: непотврђено лично име **Дрмонац.* Самогласник О у другом слогу упућује на новогрчког *ὑρνμον* - шума.

ДРН- (<*с1ыпъ - дрен, Cornus mas)

- *Дрнас:* презиме забележено у селу Мравинец код Сплита и у Сплиту. .1едиако је са непотврђеним антропонимом *-Дрнас (< *Dbm-asb).*

- *Дрнасин:* околина Сплита, Трогира, у Вирју и у Јастребарском. В. *Дрнас.*

- *Дрнбаба:* ово презиме Петар Шимуновић изводи од *Дрн + баба,* то јест *Дрен--баба,* али постоји могућност да је ово *дрн,* у ствари, узвик који се чује у изразу *дрн-звриц.*

- *Дрнетић:* презиме залажено у околини Златара у Хрватској. Основа: непосведочени антропоним **Дрнета.*

- *Дрнић:* у селу Памбуковини код Ваљева, пореклом из Обајгоре у Подрин>у одакле су дошли у првој половини XVIII века; у Хрватској, само у околини Сиска. Води порекло до непотврђеног личног имена **Дрн.* Уп. словеначки топоним *Drnovo* код Це.гља, као и македонско презиме *Дрнков.*

ДРОБ- (<пр. **дробан** - мали, ситан)

Сви примери од ове основе, осим презимена *Дробаревић,* односе се на придев *дробан* у значењу *мали, ситног раста* које је уједно и прасловенског порекла *(<*агоЬьпъ).* Morylie је да презимена са основом *Дробил-* не иду у ову скупину, јер се могу повезати са пејоратним глаголом *дробити* у значењу говорите *којешта, говорити бесмислено.* (Уп. кашупски глагол *drobotac у* истом значењу.)

- *Дробаревић:* презиме забележено у селу Горњи Добрић у Рађевини (пореклом из села Страже). Основа: *Дробар* - погрдан назив у Херцеговини за босанске Србе, јер се (по Миленку Филиповићу) „у Високом и у Сарајеву прави и продаје пита од дроба".

- *Дробац:* у следећим селима у Унцу (Босна): у ОчигријаЈма, Доброселу (из Бјелајског поља) и Зборишту (из Лике); савремено презиме у Београду; фреквентно у Хрватској код Грачаца, Доњег Лапца, Дубровника, Бјеловара и Дугог Села. Идентично је ča личним именом (надимком) *Дробац.* Уп. кајкавско презиме *Дробеј* код Доње Стубице, Кутине и Валпова, као и пољски антропоним *Drobak* из 1223. године.

- *Дробеш:* само четири становника у Загребу 1948. године. Једнако је са надимком **Дробеш*. Уп. истоимени топоним *Дробеш* код Урошевца у Србији.

- *Дробил:* нефреквентно у Хрватској, само у Бјеловару и у селу Борчец код Загреба (три становника 1948. године). Вероватно од глагола *дробити у* значен>у *говорит којешта.*

- *Дробилац:* само у околини Гарешнице у Хрватској. (Уп. кајкавско презиме *Дробилец* у Загребу.) В. *Дробил.*

-Дробило: овакво презиме носио је 1777. године неки Петар, прњаворац манастира Комоговине у Банској крајини. В. *Дробил.*

- *Дробина:* околина Ђакова, Осијека и Винковаца у Хрватској. На граматичком плану представља аугментатив надимка *Дроб* и идентично је са личним именом *Дробина* (Шибеник. 1294. године). (Овакав надимак забележио сам у Сремским Карловцима који носи један насељеник познат по томе што псује дроб.)

- *Дробинић:* околина Загреба и у Загребу. В. *Дробина.* Уп. топоним *Drobinsko* код Марибора у Словенији.

- *Дробињак:* само два становника у Дању (Барања).

- *Дробић:* презиме забележено код Чаковца и Бјеловара у Хрватској. В. *Дроб.*

- *Дробјенац:* припадник братства у селу Сливица (Црна Гора).

- *Дробнић:* презиме евидентирано код Лабина, Осијека, Вуковара и у Загребу. Основа: непотврђено лично име **Дробно.* Уп. топоним *Дробнић* код Петровца (Црна Гора) и *Дробнићи* код Рогатине (Босна).

- *Дробњак:* припадник племена Дробњака у Црној Гори које се први пут помиње 1390, а као презиме (према „Енциклопедији Југославије") 1354. године; као лично име забележено је у Субјелу код Косјерића 1559. године (баштина *Дробњака* сина Радмана), а као презиме *(Дробњак* Комнен) 1699. године у Банској крајини у Хрватској; савремено презиме у Бијелом Пољу (Црна Гора); овакво презиме носио је и Милисав *Дробњак,* један од истакнутих устаника у Србији 1804. године, рођен око 1762. године у Рековцу код Јагодине; у Хрватској фреквентно код Вргинмоста, Петриње, Војнића, Вировитице и Винковаца. У „Енциклопедији Југославије", у уводним реченицама о овом племену читамо да „порijекло имена није познато". Међутим, име је прозирне етимологије и односи се (како то тачно тврди и Петар Шимуновић) на именицу *дробњак* у значењу *мајушни, дебељушкаст човек.* Уп. топоним *Дробњак* код Крупе (Србија) и *Дробњаци* код Босанке Крупе (Босна). Сачувана легенда о овом племену (по Слијепчевићу) говори о борби придошлих Црногораца са староседеонима и оснива се на звуковној сличности са *дробом* (стомаком): „Најјаче братство Бовљана били су Косовчићи. Њихов војвода Лапац на превару је распорио дроб [стомак] кричком војводи Калоки, због чега се, по предању, ово племе из подруге назвало Дробњацима." Уп. топоним *Дробњак* код Ваљева у Србији и *Дробњаци* код Босанске Крупе, као и *Дробњачку махалу* у месту Рудник која је у моменту турског полиса имала петнаест домова, нежењених седам и једног старца.

ДРО*-, ДРОЗД- (Turdus - врста птицепевачице)

Као посебну занимљивост код ове основе треба истаћи чињеницу да се име ове птице среће само у Хрватској, осим првог примера који је без финалног сугласника. Од паралела у словенском свету могу се навести руско (новгородско) презиме *Дрозд,* чешко и пољско лично име *Drozd,* као и бугарско презиме *Дроздев*.

- *Дрозаю.* презиме забележено у селу Глушци у Мачви 1820. године. Идентично је са апелативом *дрозак* у значењу *дрозд*.

-*Дрозд:* нефреквентно у Хрватској, само код Нашица, Славонског Брода, Бјеловара и у Загребу (десет становника 1948. године). Једнако је са називом птице *дрозд* (Turdus).

- *Дроздек:* околина Осијека, Доњег Михољца и Ораховца. Уп. пољски антропоним *Drozdek* из 1382. године.

- *Дроздов:* само у Карловцу и у Загребу (четири становника 1948. године). Уп. пољско презиме *Drozdow* из 1391. године.

- *Дроздовић:* овакво презиме носио је 1753. године жупанијски корпорал Иван *Дроздовић у* Славонској Пожеги. Уп. под>ско презиме *Drozdowiz* из 1412. године.

- *Дроздовски:* само у селу Скандаля код Вуковара (четири становника 1948. године. Уп. истоветно пољско презиме *Drozdowski* из 1393. године.

ДРОЊАК

- *Дрољак:* надимак у селу Надери (данас Надрље) у Левчу (Србија) 1476. године; у селу Шиповљани у Унцу (Босна) у коме је сачувана следећа причица: „Доселили су се из Стрмице по окупацији... Мисле да су се раније звали Добријевићи. Негде кад су се момци доскакивали, отскочи њихов момак, а био је у дрољаву оделу. Сви на то повичу: Ха, отскочи Дрошэ."; у Хрватској су забележени у околини Книна, Грачца и Грубишног Поља. Етимологија је у вези са придевом *дрољав у* значењу *одрпан, поцепан.*

- *Дрољић:* нефреквентно у Хрватској, само у Ђакову, Вуковару и код Валпова (девет становника 1948. године). Основа: надимак *Дроњо.* Уп. *Дрољићи,* микротопоним у Рами (Босна).

ДРОП- (Otis torda - **дропља)**

Врло ретка орнитолошка основа која у овој збирци има само пет варијанти. Иначе, етимологија ове степске и панонске птице нема сигурно решење.

- *Дропа:* презиме у селу Мркоњићи у Попову у Херцеговини, „старином су из Милићевића из неког Каштриковца у Шуми". Идентично је са надимком **Дропа* (дрошъа).

- *Дропић:* презиме забележено у селу Камен на острву Шолти 1725. године; у Старој Габели где су се уселили „однекле из Арнаутлика, кад се Француз био с Русом'"; у Драчеву (Херцеговина), католичка породица која се у другој половини XIX века доселила из Габеле. В. *Дропа.*

- *Дропо:* презиме које је 1888. године носио један од претплатника „Босанске виле" у Коњицу. Идентично је са непотврђеним надимком **Дропо*.

- *Дропулић:* савремено презиме у Тузли (Босна); у Хрватској, у околини Метковића, Винковаца, Сиња, Ријеке и Сплита.

- *Дропуљић: у* селу Радишићи (Херцеговина), „дјед се доселио из села Дусине у Далмацији, побјегао од војске. Има их у Дусини, Прологу и Сињу"; приликом полиса становника Хрватске 1948. године у околини Имотског, Метковића и Славонског Брода.

ДРОТАР- (занатлија који израђује жицу <мађ. **drot<НеМ. Draht)**

- *Дротаров:* савремено презиме у Београду. Идентично је са апелативом *дротар* у значењу *занатлија који израђује жицу, шерпењар* (<мађ. *drot* <нем. *Draht).*

- *Дротаровић:* савремено презиме у Манђелосу (Срем). В. *Дротаров.*

- *Дротић:* презиме забележено у селу Емовци код Славонске Пожеге 1768. године.

- *Дротоши,* мн.: дирка којом су становници околних села звали Ађане у Бачкој због радионице за израду жице.

ДРП- (<гл. држати - кидати, откидати)

Надимачка основа *Дрп-,* настала од глагола *дрпати,* мотивационо је везана за придев *дрпав* у значењу *дроњав, поцепян* и семантички се уклапа у невелику трупу презимена која у својим основама имају одевне предмете. Уп. *Дечермић* и *Јапунџић, Златопојасевић, Зубуњаковић, Шалварица* итд. Занимљиво је да је у Горњем Подрињу (у селу Драгодо) забележено и лично име *Дрпан* (пореклом из Буковице у Далмацији).

- *Дрпа:* презиме у Книнском пољу, где су насељени из Босне у XVIII веку; презиме неког Николе, Србина и крајишког официра у Банској крајини 1751; у Банату 1727. године; у Хрватској 1948. године код Вргинмоста и Книна. Уп. назив катуна *Дрпе* у Пиви који Светозар Томић неоправдано ставља у трупу „старијег, несрпског становништва", као и микротопоним *Дрпино брдо* у области Гласинац (Босна). Идентично је са надимаком *Дрпа.*

- *Дрпаћев:* презиме у селу Калаз у Мађарској, забележено 1799. године; од непотврђеног надимка **Дрпаћ.*

- *Дрпин:* у селу Идвору у Банату. Уп. заселак *Дрпина* у Никшићком пољу. В. *Дрпа.*

- *Дрпић:* најстарији помен оваквог презимена срећемо у чакавском облику *Дарпић* 1584. године у селу Пучишћу на острву Врачу; у селу Ђурђевцу у Црној Гори, досељени крајем XVII века из Бан>ана из села Дрпе; у полису Срба села Ломџице у Славонији 1702; на Брачу 1747. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године највише на острвима Брачу и Крку, код Славонске Пожеге и Сплита. В. *Дрпа.*

- *Дрпљанин:* презиме забележено у селу Брестовик у западној Метохији; савремено презиме у Брчком у Босни. Уп. савремени надимак *Дрпља* у Београду.

ДРУГ- (<антр. Другочај)

Занимљиво је да се општесловенска основа *Друг-* (sockis) није сачувала у сложеном облику у антропонимији, већ само у палаталном облику *Друж- (<Дружимир).* Изузетак представљу сложено лично име *Другочај* које је у облику *Dnigozai* забележено у Шибенику 1294. и 1322. године. Иначе, ова антропонимијска основа среће се у другом делу сложеница као што су *Беридруг, Бољедруг, Добродруг* и ел.

-Друга: нефреквентно презиме у Хрватској, само код Ђурђевца, Вировитице и у Загребу. Идентично је са непотврђеним хипокористиком **Друга.*

- *Другавец:* презиме забележено у Трогиру 1274. године (presentibus Sabbe *Dnig*gfiff/). Основа: непотврђено лично име **Другав.*

- *Другановић:* у Дубровнику 1279. Води порекло од личног имена *Друган* које је први пут примећено у узиданој плочи Петровог манастира код Требиња у XII веку.

- *Другим:* презиме забележено у Трогиру 1279. године (Dobrosclava uxor *Dnigin* de Breginicga). в. *Друга.*

- *Другић: у* Ковиљу (Бачка) 1784. године; католичка породица у селу Ливари (Црна Гора). Води порекло од антропонима *Друг* (1330. године у Србији).

- *Другманић:* презиме регистровано на острву Вису 1380. године. Основа: непосведочено лично име **Другмян*.

- *Другович:* у Дубровнику 1249; у Котору 1333. године; нефреквентно у Хрватској, само у околини Винковаца, Славонског Брода и у Загребу (деветнаест становника 1948. године). Уп. топоним *Dnigowizi* код Вуковара (данас микротопоним) из 1476; ишчезло село *Другговци* у Браничеву 1467. године, као и *Другговац* у Шумадији.

- *Другојевић:* презиме забележено у Хрватској у XIII веку; од непотврђеног антропонима **Другоје*.

- *Другошевић:* у Трогиру 1274: Jacobus cledit ...Dragosc filio *Dnigosevichl.* Основа: непотврђено лично име **Другош*.

- *Другчевић:* само у Крижевцима и у Загребу 1948. године; од непосведоченог личног имена *Другая.

ДРУЖ- (<антр. Дружимир)

- *Дружак:* нефреквентно у Хрватској, само у околини Карловца и у Загребу. Једнако је са непотврђеним личним именом **Дружак*.

- *Дружевић:* само један становник у Сплиту 1948. године. Основа: лично име *Друже* (XIII век у Србији) или *Друж (Drustus)* у Трогиру 1275. године.

- *Дружељ:* према подацима из Рјечника ЈАЗУ, „презиме једног писца из XVIII века". Идентично је са непотврђеним антропонимом **Дружел>*.

- *Дружељевић:* презиме забележено у Пољицама код Сплита 1725. године. В. *Дружељ*.

- *Дружета:* у околини Пуле и Пазина у Истри. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Дружета*.

- *Дружетић:* очинство у Србији 1330; у Шибенику 1386. године; 1948. године код Пазина и Пуле у Истри. Уп. топоним *Дружетић* код Ваљева и *Дружетићи* код Ужица у Србији.

- *Дружијанић:* презиме забележено код Метковића, Имотског и Кутине; од непотврђеног личног имена **Дружијан*.

- *Дружијановић: у* селу Драчу на полуострву Пељешцу, где су се доселили 1906. године из села Стугова на Неретви. В. *Дружијанић*.

- *Дружилоовић:* очинство у Србији 1330. године; од личног имена *Дружило у* истом извору. Уп. топоним *Дружиловац* код Крапине у Хрватској.

- *Дружин:* у Трогиру 1274. године; од личног имена *Друж* или је једнако са антропонимом *Дружин* (Трогир, 1274. године).

-*Дружинац:* у Хрватској само код Доњег Михољца. (Уп. *Дружинец* код Крапине, Златара и у Загребу.) В. *Дружин*.

- *Дружинић:* презиме забележено у Шибенику 1386. године. Уп. топоним *Дружиниће* код Сјенице из 1722. године и *Дружинићи у* Рами (Босна).

-*Дружић:* у Попову (Херцеговина) у XV веку; у Хрватској 1948. године код Сплита, код Загреба и у Загребу. Од личног имена *Друж* или палатализацијом од антропонима *Друг*.

- *Дружичић:* презиме на надгробној плочи у Попову из XIV века; од непотврђеног личног имена **Дружица*.

- *Дружовић:* нефреквентно у Хрватској, само код Кутине, Глине и Сиска (шест становника 1948. године); од личног имена *Друж*.

- *Дружко:* презиме залажено у околини Ивањца, Ђакова и Вараждина у Хрватској. Једнако је са непотврђеним личним именом **Друшко (Друж-ко)*.

- *Друшковић:* презиме забележено у Грбљу (Бока Которска) 1452. године; на полуострву Пељешцу, пореклом са острва Корчуле. В. *Дружко*.

- *Друшчевић:* приликом пописа Срба граничара у Хрватској на списку је 1630. године био и Марко *Друшчевић у* Крижевцима са врло високим војводским звањем. Од непотврђеног антропонима **Дружац*.

- *Друшчић:* презиме забележено у Дубровнику *(Дружчик)* 1332. године. В. *Друшчевић*.

ДРУЛОВИЋ

Презиме залажено једино као савремено у Ужицу. Уколико није у основи непотврђени хипокористик **Друле* или **Друло* од антропонима *Друг,* онда је свакако од румунске речи *drulä* у значењу *курва.* Уп. румунско презиме *Dntlca* од исте основе.

ДРЧ- (<пр. **дрчан)**

Сви примери ове надимачке основе везани су за придев *дрчан* у значењу *поклепан, лаком на језо.*

- *Дрча:* презиме забележено у Лозници 1862. године; у селу Турска Јасеница. пореклом из Срба; у Љукову (Срем) где су се населили из Доњег Лапца 1920. године и допели легенду да су се раније звали Ператовићи и да су овакав надимак добили зато што је неко од н>их убио Турчина, па је *дотрчао* до попа за савет; савремено презиме у Новом Саду и Београду; у Хрватској 1948. године најбројније код Бенковца, Доњег Лапца и Вуковара.

- *Дрчановић:* презиме забележено у Шапцу у облику *Дерчаноиић* 1724. године; од непотврђеног облика **Дрчан*.

- *Дрчела:* у селу Мажићи у Полимљу. Једнако је са непосведоченим надимком - *Дрчела*.

- *Дрчелић:* само у околини Славонског Брода 1948. године у Хрватској. В. *Дрчела.*

- *Дрчец:* кајкавско презиме у околини Вараждина и Крижеваца.

- *Дрчић:* савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској код Кланца, Чазме и Кутине.

ДУБ- (<антр. ***Дубислав)**

Занимљиво је констатовати да ниједан словенски језик није сачувао сложене антропониме од основе *Дуб-,* осим лужичког у коме је недавно откривено лично име *Дубислав.* Међутим, мноштво облика од крње основе речито говори о њеној некадашњој популарности и приличној разуђености и на доста широком ареалу. Уп. лична имена у словенским ономастиконима: у бугарском: *Дъбко, Дъбчо, Дъбка, Дъбина; Дъбков',* пољском: *Dgbiana, Dgbnek, Dgbnot; De_bicki, Debowic, Dedowski;* руски: *Дубакин, Дубасов. Дубенкин, Дубенский* итд. Интересантна су за народну књижевност руска презимена *Дубовый Нос* и *Дубонос* која се потпуно слажу са пол>ским презименом *Dqbonos,* јер ynyhyjy на неку ишчезлу анегдоту познату и у једном и у другом језику.

- *Дуба:* само три становника у селу Луг кодКарловца 1948. године. Идентично је са непотврђеним антропонимом (хипокористиком) **Дуба (<Дубислав).*

- *Дубајић:* презиме забележено код Срба у Лици 1712; у Тителу (Бачка) 1784. године; у селу Очигрије у Унцу (Босна); у Хрватској 1948. године у околини Дон>ег Лапца, Книна, Подравске Слатине и Вировитице. Води порекло од непотврђеног личног имена **Дубај.*

- *Дубак:* савремено презиме у Андријевици у Црној Гори; у Хрватској 1948. само један становник на острву Вису. Идентично је са непотврђеним личним именом **Дубак*.

-*Дубановић:* презиме једног од најамника у венецијанској војсци у XVII веку. Основа: лично име *Дубай* потврђено у западној Србији 1572. године.

- *Дубањић:* у селу Дон>а Каменица у Заглавку (Србија); од непосведоченог антропонима **Дубањ.*

- *Дубай:* околина Славонског Брода, Пазина и Белог Манастира у Хрватској. (Уп. кајкавски облик *Дубец* код Новске, Гарешнице и Кутине - десет становника 1948. године.) Једнако је са личним име-

ном *Дубли,* које је потврђено у Србији 1577. године.

- *Дубел:* само један становник у Славонском Броду 1948. године. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Дубел*.

- *Дубељ:* презиме забележено у селу Беленићима и Кијеву Долу у Попову (Херцеговина); у Хрватској: околина Дубровника, Ђакова и Вуковара. Једнако са непотврђеним антропонимом **Дубељ*.

- *Дубен:* само један становник у селу Змајевац код Белог Манастира у Барањи 1948. године. Од личног имена * *Дубен*.

- *Дубенић:* презиме забележено у Мошорину (Бачка) 1824. године. В. *Дубен*.

- *Дубин:* само један становник у Вараждину у Хрватској 1948. године. Основа: непотврђени хипокористик **Дуба*.

- *Дубина:* само три становника у селу Стружец код Кутине у Хрватској 1948. Једнако је са непотврђеним личним именом **Дубина*. Уп. бугарско лично име *Дъбина* и руско *Дубина*.

- *Дубинић:* братство у Поднопољу у Црној Гори. В. *Дубина*.

- *Дубинко:* нефреквентно у Хрватској, само у селу Мачковцу код Нове Градишке (једанаест становника 1948. године). Идентично је са непосведоченим антропонимом **Дубинко*.

- *Дубић:* презиме забележено у Дубровнику 1437; у месту Перкаси у Мађарској 1699; у Банској крајини 1703; у Опову (Банат) 1790. године; у Хрватској код Иванца, Карловца. Самобора и Копривнице 1948. Основа: непотврђено лично име **Дуб*.

- *Дублић:* очинство у неубицираном селу Потернице код Крушевца у Србији 1476. године. Основа: непосведочени антропоним **'-Дубле* или **Дубло*.

- *Дубл,евић:* изумрла породица у Топли (Црна Гора), пореклом из Невесиња; у селу Дубљевићи (по њима је прозвано село) у Херцеговини и огранак исте породице запажен је у Пиви и у Фочи. В. *Дублић*.

- *Дубовић:* код Ријеке и Вуковара и у Загребу 1948. године (свега седамнаест становника). Уп. многобројне топониме и микротопониме *Дубово*.

- *Дубовски:* само код Нове Градишке, Илока и Вуковара 1948. В. *Дубовић*.

- *Дубојић:* у селу Срб Горњи и у Загребу (девет становника 1948. године).

- *Дубош:* нефреквентно у Хрватској, само у селу Капелници код Гарешнице (шеснаест становника у пет кућа 1948. године). Идентично је са непосведоченим антропонимом **Дубош*.

- *Дубошевић:* презиме забележено у Тузли 1887. године. В. *Дубош*.

- *Дубчић:* само у Дубровнику 1948. године; у селу Беленићима у Попову (Херцеговина). В. *Дубай*.

ДУГ- (<пр. lang, longus)

Придев *дуг* појављује се често у нашој патронимици и припада надимачкој категорији везаној за раст човека. У сложеницама ову основу срећемо уз именице *брада, реп, њива, врат, вера*.

- *Дугајлић:* презиме забележено у Чуругу (Бачка) 1754. године; у селу Доњи Поплат у Херцеговини. Представља хибридну српско-хрватско-турску креацију од придева *дуг* и турског суфикса -а/ли/а *(Дугајлић<Дугајлијић}*.

- *Дугалин:* у селу Пакледин у Срему 1736. године; у Кленовику код Пожаревца у Србији. Основа: надимак *Дугајлија <Дугалијин <Дугалин*.

- *Дугалић:* у Чуругу 1754; у Лаћарку (Срем) 1736; у Пожешкој нахији у Србији 1804; у Засавици (Мачва) 1829. године; у Пожаревцу, пореклом из Зајечара у другој половини XVIII века; у Копривници (Неготинска крајина), пореклом са Косова; муслимански род у Рами (Босна) из кога је и *Дугали* Малкоч који је 1553. године био босански санџакбег.

- *Дугачки:* у следећим местима у Бачкој 1720. године: у Алпару, Чуругу, Барачкој, Мошорину и Пивницама; 1725. године у Бачком Петровцу, Сентомашу (данас Србобран), Футогу итд.; у Сремским

Карловцима 1750. године; у Мачви 1829. године.

- *Дугачковић:* презиме забележено у селу Глоговце у Горњој Морави; од придева *дугачак*.

- *Дуги:* код Иванца, Вараждина и у Загребу.

- *Дугић:* презиме једног од Срба у Патачићевој компанији у Хрватској војној граници 1638; у Каћу (Бачка) 1743; у Ковиљу (Бачка) 1760. године; у Хрватској, околина Бенковца. В. *Дуги.*

- *Дугобрада:* презиме забележено у Сремским Карловцима 1702. године.

- *Дугобрадац:* презиме забележено у Сомбору (Бачка) 1720. године.

- *Дугобрадић:* у селу Љуба (Срем) 1736; у Сомбору (Бачка) 1796. године; у Хрватској само у селу Оштри Зид код Гарешнице (шест становника 1948. године).

- *Дугобрадовић:* једно од презимена Срба граничара у Хрватској 1638. године.

- *Дуговера:* презиме забележено у сремском селу Јазак 1736. године.

- *Дуговрач.* презиме евидентирано код Срба у Араду (Румунија) 1735. године.

- *Дугојевић:* презиме забележено у околини Нове Градишке и Славонског Брода.

- *Дугоња:* презиме забележено у Босни и на острву Корчули.

- *Дугон-евац:* презиме забележено код Винковаца и Петршье у Хрватској 1948. године.

- *Дугоњић:* савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској, околина Жупање и Вуковара.

- *Дугоњивец:* презиме евидентирано у околини Донье Стубице и Коланца.

- *Дугорепец:* презиме забележено у околини Крапине, Златара и Чазме у Хрватској.

- *Дугошевић:* само четири становника са тим презименом у Загребу 1948. године.

- *Дугошија:* савремено презиме у Шашинцима, и Вишњићеву (Срем) и у Сремској Митровици; у Хрватској само код Вргинмоста.

ДУД-

Антропонимијску основу Дул- није лако етимолошки дефинисати, јер се може објаснити на више начина: као хипокористик са редупликацијом од личног имена *Дух* или *Душам,* као ономатопеја из дечјег језика и као турска основа дрвета *дуд* (Morus) од турског *dnt* или *дудук - спирала* (<тур. *düdük).* Тешко се може одржати мишљење Јордана Заимова да је бугарски хипокористик *Дуда* настао од ишчезле речи *дуда* у значењу *жълта пролетна птица папуняк,* која не решава етимологију, већ само проширује круг питања.

- *Дуда:* у Мостару, у другој половини XIX века; у Хрватској: на острвима Крку и Лошињу, код Војнића, Новске и Копривнице.

- *Дудак:* презиме забележено у нахији Змијање у Босни 1541. године у Хрватској, околина Загреба и Карловца (Уп. кајкавско презиме *Дудек* код Лудбрега. Крижеваца и Прелога.)

- *Дудаковић:* нефреквентно у Хрватској, само код Војнића, Карловца и Вуковара (четири становника 1948. године). В. *Дудак.*

- *Дудан:* презиме у Далмацији у XVIII веку; у полису становника 1948. године забележена су само три становника: два у Каштелу Камбеловцу и један у Загребу.

- *Дудановић:* један становник у Загребу 1948. године.

- *Дудас:* само у околини Карловца у Хрватској.

-*Дудаш:* презиме забележено у околини Белог Манастира, Копривнице, Вуковара, Осијека и Ђакова. Уп. облик *Дудашек* у Вировитици.

- *Дудашић:* код Бјеловара и Вировитице у Хрватској.

- *Дуде:* презиме забележено само у околини Сплита 1948. године.

- *Дудешић:* презиме које је 1500. године носио неки Марин из Книна који је често са својим људима упадао на турску територију. Основа: лично име *Дудеш* које је потврђено у источној Србији 1478. године.

- *Дудиковић:* само два становника у селу Берек код Вуковара 1948.

- *Дудиловић:* савремено презиме у Београду. Води порекло од антропонима *Дудило* које је потврђено у дечанским хрисовуљама 1330. године.

-*Дудинац:* у Новом Саду; у Горњој Пчињи у Србији. Основа: лично име *Дудин* (неточна Србија 1478. године). Уп. микротопоним *Дудина падина* у Заглавку (Србија).

- *Дудић:* презиме забележено у Старој Васи у Лици 1435; очинство у Гружи (Србија) 1470; презиме у Бихаћу (Босна) 1557; у Руми (Срем) 1767; у Мокрину (Банат) 1803. године; у Котор Вароши (Босна): у селу Зебинцу (Новобрдска Крива Река); у Хрватској: на острву Рабу, код Прелога и Пазина. Од личног имена *Дуда* или *Дуде.* Уп. топоним *Дудић* код Нашица у Хрватској и *Дудићи* код Котор Вароши у Босни.

- *Дудишкин:* само један становник у Загребу 1948. године. Уп. лично име *Дудиша* у области Бранковића у Србији 1455. године.

- *Дудковић:* само један становник у Греди код Дугог Села у Хрватској 1948.

- *Дудмир:* презиме забележено у околини Загреба, Карловца и Бјеловара у Хрватској 1948. године. Необична комбинација створена од антропонимијске основе *Дуд-* и распрострањеног антропонимијског сегмента *-мир.*

- *Дудовић:* околина Подравске Слатине, Доњег Михољца и Новске у Хрватској. Уп. мокротопоним *Дудовяц* код Ћуприје у Србији из 1869, *Дудовце,* топоним код Београда и у Црној Реци, као и топоним *Дудово* у Топлици.

- *Дудоглав:* само један становник у Загребу 1948. године. Необично презиме које својим првим делом подсећа на придев *тврдоглав, с* том разликом што је овде придев *тврд* замењен именом дрвета *дуд.*

- *Дуду/с,* савремено презиме у Београду. Могуће га је двојако објаснити: од хипокористичке основе *Дуд-* + доста редак слуфикс *-ук* и од турске речи *düdük* у значењу *свирала* (у преносном значењу *тупан, глуп човек).*

- *Дудуковић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Војнића, Карловца, Слуња и Славонске Пожеге. В. *Дудук.*

- *Дудуловић:* презиме забележено у Хрватској 1499. године.

- *Дудунић:* само у селу Слабиња код Костајнице у Хрватској (пет становника 1948. године).

- *Дудучић:* очинство забележено у селу Коњуши у Темнићу (Србија) 1476. и у области Бранковића у Србији 1467. године.

ДУЗ-

За пет презимена од ове основе се сигурно може рећи да нису словенског порекла. Међутим, тешко је утврдити да ли су сва она у вези са турским придевом *duz* у значењу *раван* или са именицом *duzen* у значењу *козметичко средство; накит.* Мишљења сам да *сиДузбаба* односи на ово последње значење и да би се описно могло превести као надимак у смислу „накинђурена баба."

- *Дузановић:* у полису становништва Хрватске забележено само у околини Новске, где је 1948. године било десет становника и један у Загребу.

- *Дузар:* један становник у Осијеку 1948. године.

- *Дузбаба:* презиме забележено у околини Новске, Дарувара, Пакраца и Гарешнице. Од турског припева *diizli* (накинђурен) + *баба.*

- *Дузбешић:* два становника у Загребу 1948. године.

- *Дузмановић:* један становник у Ријеци 1948. године.

ДУЈ- (<Душан, Радујко, Дука...)

Без обзира на Маретићево мишљење да лично име *Дујак* води порекло од грчколатинског *Diicas* и *Dwnnius,* тешко да се ова етимолошка опаска може применити и на остале облике ове основе. Био би то сложен и доста тежак задатак да

се помоћу фреквенције и ареала ових варијанти доће до тачнијих података о њиховој етимологији, те зато мислим да поред хришћанског *Дука* нема никакве фонетске и творбене препреке да се у овај тематски круг узму у обзир и наша лична имена *Душан* или *Радујко.*

- *Дујавић:* братство у племену Куча у Црној Гори. Основа: непотврђени хипокористик **Дујав* (уп. лична имена *Дубрав, Радав* и ел.).

-*Дујакг.* околина Славонског Брода, Жупање и Ђакова у Хрватској. Идентично је са личним именом *Дујак* које је потврђено у дечанским хрисовуљама 1330. године. Уп. истоимени топоним *Дујак* код Ђаковице на Косову.

- *Дујаковић:* презиме забележено код Книна, Шибеника и у Загребу. В. *Дујак.*

- *Дујан:* околина Пазина и Пореча у Истри. Једнако је са антропонимом *Дујан* (Србија, 1330. године).

-*Дујановић:* у полису Срба у селу Борки код Пакраца 1702; у Плавни (Бачка) 1743. године; у Хрватској, околина Дарувара и Ђакова. В. *Дујан.*

-*Дујевић:* у Доњем Мељаку, Врвеници и Милаковици у Пиперима и у Погарју новопазарском. Од хипокористика *Дује* које је потврђено у околини Београда 1528. године. Уп. топоним *Дујева* код Подгорице у Црној Гори.

- *Дујило:* презиме забележено у Босни: у Хрватској само код Задра и Шибеника. Идентично је са непотврђеним личним именом **Дујило.*

- *Дујиловић:* само у околини Сплита 1948. године. В. *Дујило.*

- *Дујић:* у следећим местима у Бачкој: у Ковиљу 1776, Шајкашу 1797, Жабљу 1885. и Бачком Петровом Селу 1808. године; у Љигу (Србија); у Хрватској код Книна, Шибеника и Вуковара. Од хипокористика *Дуја* (Србија, 1455. године).

- *Дујичић:* очинство у Браничеву 1467. и код Београда 1528. године. Од личног имена *Дујица* (околина Београда 1528. године).

- *Дујишић:* очинство у селу Погорелица код Краљева у Србији из 1467. године; нефреквентно у Хрватској, само четири становника у Син>у и Сплиту 1948. године. Основа: лично име *Дујиша,* потврЂено у Србији 1455. године.

- *Дујкић:* само један становник у Заострогу код Макарске 1948. године. Основа: хипокористик *Дујка* (Србија, 1455. године).

-*Дујко:* нефреквентно у Хрватској, само осам становника код Славонске Пожеге и Вуковара 1948. године. Једнако је са хипокористиком *Дујко* (Србија, 1348. године).

- *Дујков:* презиме забележено у Чуругу (Бачка) 1716. године. В. *Дујко.*

- *Дујковић:* нефреквентно у Хрватској, само код Вуковара, Жупање и у Загребу (једанаест становника 1948. године) В. *Дујко.*

- *Дујмешић:* Презиме које је најфреквентније у околини Огулина у Хрватској. Од глагола **дути* (дувати) и именице *мех.* Уколико овај облик метафорички не представлю ковача, онда је свакако у питању *гајдаш.*

- *Дујмушић:* Презиме евидентирано код Жупање и Славонског Брода у Хрватској; савремено презиме у Приједору. Од глагола **дути* (дувати) и именице *муха. ОКА* последња јавља се у свим словенским језицима као ономастички апелатив, и по свој прилици. представлю метафорички ситног, малог човека. Међутим, у оваквим сложеницама мотив је свакако друкчији и, наравно, зависи од семантике глагола. У украјинском презимену (надимку) *Шдкуимуха* јасно разазнајемо немогућност да се оваква радил изврши; у италијанском дијал. Magnamosche („једимува") наглашава се беспослипа или сиромаштво, али у овом нашем примеру заиста је тешко открити прави мотив. Можда се ипак може везати за неки фразеологизам типа „отерати неког као досадну муву" и ел.? Упореди топоним *Бушинци* у Србији.

- *Дујовић:* само.дванаест становника у Загребу и један на острву Вису 1948. године; од личног имена *Дујо* (1528. у Србији).

- *Дујшин:* савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Кутине и Ријеке. Основа: непотврђено лично име **Дујша.*

ДУК- (<грч. антр. Доикау, лат. **Ducas, Душан, Дубравко)**

Као и многим другим случајевима, и овде је тешко разлучити несловенску од словенске основе. Недостатак антропонимијског речника, какав, на пример, имају Пољаци, умногоме смањује наше могућности да и приближно одредимо исходиште овог хришћанског личног имена, које није залажено у нашим најстаријим старословенским споменицима. Будмани с правом претпоставља да је лично име *Дут* дошло у Србију из Византије. Најстарији податак о овом имену везан је за крај XIV века (1395. године). Према истраживањима Драгутина Костића, *дука* као титула води порекло од великог војводе босанског Стјепана Косаче који се први пут назвао *дуком* (херцегом) од Светог Саве 1448. године „зато што је у његовој држави био манастир Милешева с моштима тога свеца". Није, дакле, искључено да се на већ постојећу антропонимијску позајмицу из Византије надовезала и ова титула босанског владара, која је придонела већој популарности ове основе у нашем ономастичком систему. (Уп. многобројна презимена од разних титула која не морају да значе да су њихови носиоци у стварности и били: *Кнежевић, Краљевић, Султановић* итд.). Потврде *Дука<Душан* су знатно млађе и може се само претпоставити да је оваква трансформација сасвим могућа. па и нормална у нашем свеукупном антропонимијском корпусу.

- *Дука:* презиме забележено у Тителу (Бачка) 1788. и Новом Саду 1785. године. Постоји довољно индиција да се тврди да су ово цинцарска презимена којих је било у тим местима; у Хрватској ово презиме има изразито приморски ареал, јер је регистровано у околини Задра, Сиња и Сплита. Идентично је са личним именом *Дука* (<грч. Донке*?) које је потврђено у Србији 1395. године.

- *Дукадиновски:* само један становник у Загребу 1948. године. Основа: лично име *Дукадин* које је посведочено у Призренском поменику, (XIV-XV век).

- *Дукан:* презиме забележено у околини Сплита, Нове Градишке и Винковаца. Једнако је са личним именом *Дукан* (Пећки поменик, XV1-XVIII век).

- *Дукановић:* савремено презиме у Вишеграду у Босни.

- *Дукелић:* само у селу Догьи Липовац код Нове Градишке у Хрватској; од непотврђеног антропонима **Дукел.*

- *Дукин:* презиме забележено у Новом Бечеју (Бачка) 1839. године. В. *Дука.*

- *Дукић:* очинство у западној Србији 1476; у следећим местима у Бачкој: у Бођанима 1743, Бачкој Паланци 1720, Станишићу 1772, Ковиљу 1777; у Стејановцима и Јаску у Срему 1736; у Ужину 1857. године; у Горњем Дупцу (Драгачево); у селу Очијеву код Дрвара у Босни; савремено презиме у Приједору у Босни; врло фреквентно у Хрватској.

- *Дукман:* само један становник у селу Чешљанец код Чаковца у Хрватској 1948. године. Идентично је са непотврђеним личним именом **Дукман.*

- *Дукманић:* околина Ђакова и Ораховице у Хрватској. В. *Дукман.*

- *Дукнић:* презиме забележено у Сантови у Бачкој (данас у Мађарској) 1725. године. Основа: непотврђени антропоним **Дукно.*

- *Дукновић:* презиме познатог вајара Ивана *Дукновића* који је рођен у Трогиру око 1440. године. (У полису становника Хрватске овакво презиме није запажено.) В. *Дукнић.*

-*Дуковић:* околина Госпића и у Загребу. Основа: лично име *Дуко* (Пећки поменик, XV-XVIII век).

- *Дуковић:* презиме регистровано у Гардиновицма (Бачка) 1841. године; братство у Боки Которској, пореклом из Херцеговине; у Бјелој Реци (досељени из нововарошког Штиткова почетком XIX

века); у Хрватској: околина Госпића, Клањца, Гарешнице и Загреба. Основа: лично име *Дуко* (Пећки, поменик XV-XVIII век).

- *Дуковчић:* само у околини Карловца у Хрватској. Од непотврђеног личног имена **Дуковац.*

- *Дукојевић:* очинство забележено у Србији 1427. године; од личног имена *Дукоје* (1(>73. у Србији).

- *Дукујевић:* братство у Бјелопавлићима у Црној Гори. Основа: непосведочени антропоним **Дукуј.*

- *Дукчевић:* презиме забележено у околини Бјеловара и Винковаца у Хрватској. Од непотврђеног личног имена **Дукяц* (Уп. презиме *Дукец* у Загребу.)

- *Дукчић:* само осам становника у селу Царевдар код Крижеваца. В. *Дукчевић.*

- *Дукшић:* околина Врбовца у Хрватској. Основа: непотврђено лично име **Дукша.*

- *Дучић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; у селу Раст у Херцеговини (судећи према крсној слави, није род са породицом Дучић из Загоре у истој области). О овој последњој породици забележио је крајем XIX века Јефто Дедијер следеће: „Лакетић (једна породица) потиче од породице Влаисављевић која је живела у Јасенику код Гацка. У Јасенику су живели прије 200 година [испитивање је вршено од 18У7. године - прим. В. М.] четири брата па убили бега Ченгића и због тога неки отишли у Русију, а Лако, Дука и Бјеле пребјегли у Загору на Ресулбеговића земљу. Бјелу се и Дуки то није свиђало, па Бјеле прешао у Бјелошев До у Л)убињу и тамо их зову Поповићима (петнаест кућа). Дука је прешао у Луг и од њега су у Лугу Дучићи... Дукин син Максим отишао у Сарајево, па му тамо потомке зову Максимовићи... Од Дучића су и Чабрили код Невесигьа"; у Хрватској: околина Сплита, Дубровника, Дрниша, Карловца. Ријеке, Вуковара и Пазина. Основа: лично име *Дука.*

ДУЛ- (<антр. **Душан, Дубравко, Духо)**

Антропонимијска основа *Дул-* није бројно заступљена у нашем патронимијском систему и њена присутност у пољском ономастикону искључује могућност утицаја византијског личног имена *Христодулос* као могућег извора оваквог корена. Пишући о утицају турског језика на румунски патронимикон, Емил Суђу румунско презиме *Đula* објашњава турском речју *đul* у значењу *удовац.* Међутим, то мишљење не дели његов сународник Јордан Јоргу који румунско презиме *Đula* поистовећује са бугарским *Дуле* и *Дул,* па и *Дулка* у значењу „un arbore fructifer". Бугарски лингвисти Стефан и Јордан Займов разрешавају овај проблем на два начина: први од грчког *Христодулос,* а други од имена *Радул.* Мишљења сам да је најближи истини Јордан Займов, с тим што треба додати евидентну чињеницу да наши хипокористици *Дула* и *Дуле* воде порекло од личног имена *Душан.* Исти хипокористици нису потврђени за лична имена *Дубравко* или *Духо,* али се логички могу претпоставити. Уз све ово могло би се додати и мишљење Војислава Бориша и Јасне Влајић-Поповић који српско-хрватски придев *дули* везују за значења *недозрели* и *бујав.* од којих би ово прво значење можда могло доћи у обзир као надимачка основа.

- *Дулејан:* савремено презиме у Новом Саду. Идентично је са непотврђеним личним именом **Дулејан* са врло ретким суфиксом *-ej-ан.* Уп. бугарска лична имена *Дулейко, Славейко* и ел.

- *Дулејић:* презиме забележено крајем XIX века у селу Боринци код Вран>а у Србији. Основа: непосведочено лично име **Дулеј.*

- *Дулетин:* врло ретко презиме, јер су као његови носиоци забележена само два становника у околини .(астребарског у Хрватској 194Х. године. Основа: непо-

тврђени хипокористик **Дулета (<Душан).*

-Дулетић: презиме у Србији у XIX веку. В. *Дулетин.*

- Дулин: само у селу Новоселец и у Загребу (седам становника 1948. године). Уп. топоним *Дулинце* у Србији из 1466. године.

- Дулић: презиме забележено у Бајмоку у Бачкој 1784. године; савремено презиме у Херцег Новом; у Хрватској: околина Славонског Брода, Белог Манастира и Винковаца. Води порекло од хипокористика *Дуля* (1528. у Србији) или *Дуло* које има само савремене потврде.

-Дулкан: савремено презиме у селу Осаници у Србији; породични надимак у селу Брежани код Пожаревца. Идентично је ča непотврђеним хипокористиком **Дулкан.*

- Дулканац'. у селу Кочетину где су се доселили из Хомоља почетком XIX века. В. *Дулкан.*

- Дулканов: у селу Сиг у Србији 1836. године. В. *Дулкан.*

- Дулкановић: савремено презиме у Земуну. В. *Дулкан.*

- Дулко: само два становника у Осијеку у Хрватској 1948. године. Једнако је са личним именом *Дулко* потврђеним у области Бранковића у Србији 1455. године.

- Дулковић: презиме забележено у Кузмину у Срему 1736. године. В. *Дулко.*

- Дуловић: презиме регистровано у селу Мори у нахији Јелеч код Новог Пазара у XVI веку; савремено презиме у Колашину (Црна Гора). Уп. топоним *Дулово* у Србији. В. *Дулић.*

- Дуљановић: очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Основа: непотврђено лично име **Дуљан.* Уп. пољски топоним у Бојковштини *Dul'anšij Verh* који Рудницки изводи од непотврђеног пољског антропонима *Dnl'an.*

ДУЛИБА

Од ове основе забележена су само два презимена, и то у Хрватској. О њиховој етимологији изрекао је свој суд др Петар Скок, који их везује за апелатив *делубија* у значењу *пљуштавина кише, провала облака.* Ево како то он објашњава, додуше, са малом оградом израженом прилогом „можда": *дулубија* од полуучене италијанске речи *dillvio* (<лат. *delluvttiin), дулиба* - кршка увала, већа пониква и слијепа долина која се налази под густом шумом, па је стога мрачна и веома ограничена видика... велика долина у дивосеоском Велебиту; код Личког Лијешћа име шуме, гора (oronium), село Дулиба и презиме Дулиба и Дулибић (vi>bi као Олиб <Alluvium, а метатеза i-u>u, і настала је можда према *дубок.*

Презиме *Дулиба* залажено је у околини Прераде, Крапине и у Загребу 1948. године. *Дулибић* у облику *[Mibicli* забележено је у Шибенику 1638. године и као мушки надимак у XIX веку у Хрватској крајини. У полису становништва Хрватске 1948. године било је код Шибеника, Сплита и у Загребу.

Разматрајући ове Скокове аргументе, са семантичке стране морамо се запитати да ли географски термин може да послужи као основа за презиме. Знајући да је огроман број наших презимена надимачког порекла, примамљиво делује мисао да презиме *Дулиба* повежемо са историјским словенским племеном *Дудлеба* које се значењски везује за *дебељушкастог човека,* али самогласник И у другом слогу опет нас враћа на Скокову етимологију. Географски термин може да се трансформише у топоним, хидроним или микротопоним, али се ово врло ретко дешава са презименима. Другим речима, *крш* као географски термин нормално може да буде микротопоним са придевом или без њега *(Велики, Мали* и ел.), грела може да буде *Златна греда, Велика греда* или само *Греда,* али нема од њих презимена која би гласила отприлике **Кршевић* или **ГредиЬ.* Међутим, у антропонимији постоје облици

који у својим основама имају имена река, али, као што је већ речено, она су веома ретка и не би се могло рећи да су типична за наш патронимијски фонд. (Уп. основу *Дунав-).* Оваква размишљањ>а унеколико доводе у сумњу примену Скокове етимологије на ова презимена, те зато сматрам да би се можда могло ипак помислити на контаминацију основе *Дулиб-* са поменутим етнонимом *Дудлеб-*.

ДУНАВ-, ДУНАЈ- (Donau, Danubius)

Врло је необично да се у нашем огромном патронимијском фонду сачувало само једно презиме које у својој основи носи мушко име *Дунав* или женско *Дунава*. Презиме *Дунавић* носио је један православии калуђер по имену Мисајло у манастиру Комоговини у Банској крајини 1771. године. Његов траг се ту и губи, јер га више нигде не налазимо у овој области. Забележено је још само у Суботици у Бачкој 1800. године. Много више примера налазимо од основе *Дунај-*. Присуство ове хидронимијске основе и у другим словенским ономастиконима, географски врло далеко од ове реке, говори недвосмислено у прилог познатој обновл-еној теорији о прапостојбини Словена на Дунаву, коју у последње време врло успешно аргументује познати руски лингвист Олег Николајевич Трубачов.

- *Дунај:* презиме забележено у околини Крапине, Врбовца и Кутине у Хрватској.
- *Дунајец:* само једна особа у Загребу 1948. године.
- *Дунајевић:* презиме залажено у селу Муравичани у Лици 1501. године.
- *Дунајовић:* у селу Кукујевцима у Срему 1745. године.
- *Дунајчик:* само у околини Накрапа, Осијека и Гарешнице у Хрватској (девет особа 1948. године).

ДУНД-

Антропонимијска основа *Дунд-* може се двојако објаснити: од придева *дундаст* у значењу *дебељушкаст* и именице *дунда* са сличним значењем, као и од апелатива *дундо* у значењу *стриц* који је романског порекла *(donda).*

- *Дунда:* презиме забележено у околини Имотског, Сплита и Дубровника у Хрватској.
- *Дундатовић:* међу бројним пописаним веслачима за једну брачку галију записано је 1625. и 1629. године и овакво презиме. Води порекло од непотврђеног антропонима **Дундат.*
- *Дундић:* околина Имотског, Дубровника и на острвима Цресу и Лошињу.
- *Дундо:* само на острву Корчули у двојном презимену Сарделић-Дундо 1948. године.
- *Дундов:* залажено само у околини Задра у Хрватској 1948. године.
- *Дундовић:* код Задра, Сен>а, Славонске Пожеге, Подравске Слатине и Нашица у Хрватској. В. *Дундо.* Уп. топониме *Дундовић Куки* и *Дундовић Поди* код Сења у Хрватској.
- *Дундулић:* само један становник у селу Мала Плана код Перушића у Хрватској.

ДУНЂЕР- (<тур. **dülger)**

Сви примери од ове основе воде порекло од турске речи *дунђер (diilger)* која се као лексема у значењу *дрводеља, тесар* први пут појављује 1702. године. Занимљиво је значење ове речи у Ровцима у Црној Гори, где, према усменом саопштењу Мата Пижурице, *дунђер* означава *знаљу, вештака у неком послу.* За историју наше ономастике занимљиво је војвођанско презиме *Дунђин,* које је настало на сличај начин као и презиме *Туцић (<Туцаковић).* У овом последњем, турска реч *туцак* у значењу *заробљеник (nitsak)* схваћена је у духу наших антропонима на *-ак (Радак, Милак* и ел.), па се слично

десило и са презименом *Дунђин* које је створено на основу крње турске основе.

- *Дунђер:* у следећим местима у Бачкој: у Бачу и Футогу 1725, Сентомашу (данас Србобрану) 1789. и Жабљу 1864; у селу Белотићу у Мачви 1829. године; савремено презиме у Травнику у Босни.

- *Дунђеровац:* у области Крајиште и Заглавак у Србији.

- *Дунђерин:* забележено у следећим местима у Бачкој: у Бајмоку 1784, Бачу 1722, Новом Саду 1720, Футогу 1728, Ковшьу 1782, Жабљу 1793. и Мошорину 1818; у Срему: у Иригу, Чортановцима и Шашинцима 1736. године.

- *Дунђерић:* у Жабљу (Бачка) 1790. године.

- *Дунђеров: Dungyerov* у Сомбору 1796. године.

- *Дунђеровић:* у селу Обајгора у Подрињу у Србији; у Дабарском пол>у и Билећи у Херцеговини; у селу Вишњици крај Београда (пореклом „из Арнаутско"); у Хрватској: околина Ђакова и Сплита (осам особа 1948. године).

-*Дунђерски:* у Бачкој у следећим местима: у Жабљу 1782, Гардиновцима 1842, Надаљу 1858, Сентомашу (данас Србобран) 1847; Бечкереку (данас Зрењанин) Банат 1860. године; у Хрватској само две особе у Опатији 1948. године.

- *Дунђин:* у следећим местима у Бачкој: У Чуругу 1781, Кађу 1827, Гардиновцима 1849. и Бачком Градишту 1832. године; савремено у Новом Саду.

- *Дунић:* презиме забележено у Малој Врбици (пореклом из Мораче) и у Поповићу (из Васојевића) у Космају у Србији; у области Горње Драгачево („од Златибора"); у Чачку 1843. године; савремено у Краљеву и у области Топлица у Србији; у Хрватској, околина Задра и Нашица. Води порекло од непотврђеног хипокористика **Дун* или **Дуно.*

- *Дунковић:* презиме залажено код Подравске Слатине и на острвима Црес и Лошињ у Хрватској. Од непотврђеног хипокористика **Дунко.*

- *Дуновић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Двора и Слуња. В. *Дунић.*

-*Дуњак:* презиме залажено код црногорских ускока (пореклом из Колашина).

- *Дуњашевац:* презиме забележено у селу Бучју у Тимоку (Србија). Од непотврђеног личног имена **Дуњаш.*

- *Дуњашевић:* само једна особа у Карловцу у Хрватској 1948. године. В. *Дуњашевац.*

- *Дуњевић:* једна особа у селу Побри код Ријеке 1948. године. В. *Дуњић.*

- *Дуњинац:* презиме у селу Ошљану и Бучју у Тимоку (Србија). Од женског имена *Дуња* (1455. године у Србији).

- *Дуњић:* презиме забележено у Лозници у Србији 1815. године; савремено у Београду и области Топлица. В. *Дуњинац.*

- *Дуњко:* околина Чаковца у Хрватској. Идентично је са непотврђеним личним именом **Дуњко.*

ДУН- (<Радун, Радуна, Душан...)

Основа *Дун-* може се везати за следећа лична имена: *Радун (Радуна}, Душан, Сладун* и свакако за још неке хипокористике који нису забележени у нашој ономастичкој литератури. Што се тиче основе Дун,-, она би се могла објаснити и преко женског личног имена *Дуња,* потврђеног у Србији 1455. године, али и од мушког личног имена *Душан* које има само савремене потврде.

ДУЛ- (Hintere, podex)

Надимачка основа *Дуп-* припада доста раширеној групи „анатомских" презимена, јер су облици који следе везани за апелатив *дупе* који, из разлога познатих само члановима некадашње Редакције „Речника српскохрватског кгьижевног и народног језика", није ушло у корпус овог великог лексиколошког подухвата. Надимачко порекло ове основе најбоље показује надимак *Мртво Дупе* у Пироту,

у коме је придевом *мртав* наглашен метонимијски моменат. Уп. и дубровачку патрицијску породицу palma Petro de Culo из 1285. године.

-*Дупавац:* само две особе у Загребу 1948. године. Од надимка **Дупав* или придева **дупав*.

- *Дупало:* савремено презиме у Земуну; околина Двора у Хрватској 1948. године.

- *Дупанов:* породични надимак у селу Ђурђеву у Бачкој; у Хрватској код Вировитице; од надимка **Дупян*.

- *Дупановић:* у селу Рипач у Поуњу у Босанској Крајини; савремено презиме у Бихаћу у Босни. В. *Дупанов*.

- *Дупајић:* презиме забележено у селу Врбини у Полимл^у у Србији; од непотврђеног надимка *Дула/а.

- *Дупел,:* околина Доње Стубице, Дарувара и у Загребу 1948. године. Уп. топоним *Дупељево* код Лебана у Србији.

-*Дупер:* презиме залажено у Босни 1886. године: у селу Гаково код Грубишног Поља у XIX веку; савремено у Београду; у Хрватској, околина Дубровника и Дарувара. Идентично је са непосведоченим надимком **Дупер*. Уп. микротопоним *Дупер* који представлю део села Обал> у Херцеговини..-

- *Дуперовић:* само две особе у селу Зрињска код Грубишног Пол>а у Хрватској 1948. године. В. *Дупер*.

- *Дупило:* пазив племена у Црмници у Црној Гори. Идентичан је са непотврђеним надимком **Дупило*. Уп. микротопоним *Дупило* у исто) области са историјском потврдом из 1234. године.

-*Дупин:* презиме забележено у околини Јастребарског, Карловца и Костајнице. Од непосведоченог надимка **Дупа*. Уп. бугарска презимена *Дупинов* и *Дупински*.

- *Дупић:* презиме залажено у Пучишћима на Брачу 1625. године; у Хрватској 1948. године код Винковада, Жупање и Петриње (само седам особа). Од надимка **Дупе*. Уп. *Мртво Дупе* у Пироту.

- *Дуповчић:* презиме у средњовековном месту Дријеву 1434. године. Од непотврђеног надимка **Дуповац*. Уп. топоним *Дуповчићи* код Фоче.

- *Дупоња:* презиме залажено у Подибру у Србији. Идентично је са апелативом (синонимом) *мупљов у* значењу *који много једе, ждероња*.

-*Дупор:* колонисти из личког села Штикаде у Маријином Мајуру у Бачкој 1920. године; у селу Горња Сувоја у Босанској Крајини (пореклом из Брувна у Лици); савремено презиме у Адашевцима у Срему, Сремској Митровици и Београду; у Хрватској: околина Бенковца, Грачаца, Ђакова. Чазме и Вараждина. Идентично је са непосведоченим надимком **Дупор*.

ДУР- (<тур. антр. **Durak)**

Основа Дур- са свим својим суфиксалним варијантама води порекло од муслиманског антропонима *Durak* у значен,у *чврст, сталан* (од глагола *durnnk - стојати)* и по семантици одговара нашем распрострањеном личном имену *Стојан*. Најстарији помен овог личног имена налазимо већ 1590. године у западно) Србији.

-*Дурак:* презиме забележено у околини Ријеке, Славонског Брода и Велике Горине у Хрватској (једанаест особа 1948. године). Једнако је са муслиманским личним именом *Дурак* (<тур. *Durak)* које је потврђено у Србији 1599.

- *Дуракбашић:* презиме залажено у селу Дрежњу у Херцеговини. Сложено је од муслиманског антропонима *Дурак* и презимена *Башић*.

- *Дураковић:* у селима Баг и Језерско у Босанској крајини; на острву Брачу (пореклом из Макарске половином XVIII века); у селу Ходину на Црногорском приморју (пореклом из Клека); савремено презиме у Какгьу (Босна) и у Београду; у Хрватској, околина Доњег Лапца и Ђакова. В. *Дурак*.

~ *Дуран:* презиме забележено у селу Небочају у Вогошћи код Сарајева; у селу Рти у Горњем Драгачеву; у Хрватској, околина Дрниша и Глине. Једнако је са

личним именом *Дуран* које би могло бити и словенског порекла (од глагола *дурити св),* јер се помиње у Србији 1455. године.

- *Дураниh:* презиме забележено у селу Храстовац код Гарешнице и у Загребу (осам особа 1948. године). В. *Дуран.*

- *Дурановић:* муслиманска породица у селу Кобиља Глава код Сарајева; у Семизовцу у Вогошћи (Босна); савремено презиме у Велико] Кладуши (Босна). Уп. бугарска презимена *Дуранов* и *Дурански.* В. *Дуран.*

- *Дуратовић:* у Бихаћу и селу Стијени у Босанској Крајини. Води порекло од непосведоченог антропонима **Дурат* који представља хибридно образование од турског *Дур(ак)* + наш суфикс -ат.

- *Дурачиновић:* презиме једног од бродовласника са Лопуда 1550. године. Од непотврђеног антропонима **Дурачин.*

-*Дурачић:* савремено презиме у Коњицу у Херцеговини. Основа: непосведочени антропоним **Дурач.*

- *Дурбаба:* Презиме забележено у селу Ковачић код Книна, преци им дошли из Босне у XVIII веку. Долази од глагола *дурати* у значењу *скитати, тумараги* и именице *баба.* Ова последња је полисемична, али облик је у сваком случају пејоративан судећи по глаголу. Уп. идентични украјински облик *Дурбаба* и *Дурибаба.*

- *Дуринац:* презиме забележено у области Заглавак у Србији. Основа: непотврђено лично име **Дурин.*

- *Дурић:* поарбанашени српски род у селу Велики Рибар на Косову; у Гламочком пољу; ромска породица у селу Опличићи у Херцеговини (пореклом из Храсна у другој половини XIX века). Води порекло од непотврђеног личног имена **Дур* или **Дуро.*

- *Дурман:* у селу Јаворку у Босанској Крајини 1779. године; савремено презиме у Руми у Павловцима у Срему; у Хрватској, околина Двора и Костајнице. Од непотврђеног антропонима **Дурман,* које у својој основи носи наш антропонимијски сегмент *-ман* типа *Рядоман, Вукман* и ел. Уп. ипак и бисенско (старомађарско) лично име *Donnaniix* са историјском потврдом из 1285. године. Уп. и микротопоним *Дурманов поток* у селу Багрдану у Србији.

-Дурманић: Durmanicg у Шибенику 1386. и 1948. године. В. *Дурман.*

- *Дурмић:* презиме забележено у области Гласинац у Босни; породични надимак у селу Врбештици у Сијеринској жупи у Србији; у Хрватској, околина Ораховице.

- *Дурмиш:* презиме залажено у Алибунару у Банату. Идентично је са муслиманским личним именом *Дурмиш (<Durmis <durmak - стајати).*

-Дурмишевић: муслиманска породица у Пироту 1939. године; савремено презиме у Лесковцу (Србија) и у области Рама у Босни. В. *Дурмиш.*

-Дуровић: српска породица у селу Барил>еву на Косову; презиме у племену Бјелопавлића у Црној Гори. В. *Дурић.*

- *Дурођа:* у Босни у XIX веку. По свој прилици једнако је са непотврђеним надимком **Дурођа* од глагола *дурити се.*

- *Дурођић:* савремено презиме у Београду. В. *Дурођа.*

ДУРМИТОРОВИЋ

Јединствено презиме у целокупном нашем патронимијском фонду, јер га налазимо само у селу Дубравици крај Дубровника, са историјском потврдом из 1498. године. Води порекло од личног имена *Дурмитор* (идентично је са именом штанине *Дурмитор* у Црној Гори <лат. *dormitoriiim* - почивалиште), чију сам једину потврду, као савремену, пронашао у Загребу 1972. године.

ДУРС- (<мусл. антр. Дурсун)

Сви примери од ове основе воде порекло од муслиманског личног имена *Дурсун* које, у ствари, представлю заповедни начин од глагола *dunnak (>dursun)* у значењу *нека стане.*

- *Дурсанов:* српска породица у селу Бресје на Косову.

- *Дурсун:* у селу Зеник (пореклом из Габеле) и Лужанима код Сарајева (из Л>убомира код Билеће); савремено презиме у селу Клеку код Зрељанина и у Требињу у Херцеговини.

- *Дурсунчић:* српска породица У селу Угљару на Косову.

ДУРУТ

- *Дуруг.* изумрла породица у селу Мел^аници, пореклом из Ибарског Колашипа; „.старо племе" у селу Чукури у Гламочком пољу; у Хрватској, околина Задра и Сиња. Овај патроним чува успомену на старо туркофоно племе Дурута које се среће и у Русији као огранак племена Половаца. Уп. назив шуме *Дурути* у селима Горње Момче и Кржана у Кучима у Црној Гори, *Дурутић,* „део махале" Рудник у Србији 1550, као и *Дурутов лаз* и *Дурутов поток* у Ровцима у Црној Гори.

- *Дурутокић:* део села и породица у селу Загуљу у Ибарском Колашину; у селу Брезна у Пиви о којима је Светозар Томић оставио следећу белешку; „Доњу Брезыу су основали Дурутовићи. Они су старином са Чева из Црне Горе. Пре 200 година напусте Чево и одселе се ујаку Грбовићу у Дробњак; овај их насели под Војник у Пишачно, где их има и данас." [Испитивагье ове области аутор је отпочео 1912. године - прим. В. М.]; у селу Прекаштици у Топлини, пореклом из Црне Горе.

ДУСПАРА

- *Дуспара:* савремено презиме у Тузли и Дервенти у Босни; у Новој Назови; у Хрватској: околина Винковаца и Славонског Брода. Сложено презиме турског порекла, од *diise у* значењу *два* луга *по три* + именица *пара.* На семантичком плану настало вероватно алузијом на сиромаштво носиоца.

- *Дуспарић:* презиме забележено у Осијеку у Хрватској (шест особа 1948. године). В. *Дуспара.*

ДУХ- (<Духовој, *Духослав, Духомир)

Антропонимијска основа *Дух-* води порекло од сложених имена **Духовој, *Духослав* или *Духомир.* За огш прво постоји само женски пандан *Духовоја* које је залажено у полису области Бранковића у Србији 1455. године. Друго лично име потврђено је у четком ономастикону, а треће *(Духомир)* као савремено забележено је у селу Ресници код Пирота.

- *Дух:* савремено презиме у Београду: у Хрватској: код Карловца, Вировитице, Зелине, Дугог Села и Осијека. Идентично је са личним именем *Дух* које је посведочено у близини Мостара у Херцеговини 1477. године. Уп. презиме *Дух* у Украјини и у пољском ономастикону *(Duch)* из 1497. године.

- *Духаковић:* презиме залажено код сен>-ских ускока 1694. године. Основа: непотврђени антропоним **Духак.*

-*Духан:* нефреквентно у Хрватској, само у селу Конжовско код Карловца и у Рогозници код Шибеника (три особе 1948. године). Једнако је са непотврђеним личним именом **Духан.* Уп. пољско презиме *Diicltan* из 1383. године.

- *Духач:* само две особе у селу Маринцима код Бузета, у Прекопакри код Пакраца у Хрватској 1948. године. Једнако је са непосведоченим личним именом *-Духа ч.*

- *Духачек:* презиме запажено код Кутине, Славонског Брода и Нове Градишке у Хрватској. Уп. пољско презиме *Diichaczek* из 1373. године.

- *Духновић:* на острву Хвару 1540. године. Води порекло од непотврђеног личног имена **Духно.* Уп. пољско мушко и женско *MMeDuchna* (1430. и 1440. године).

-*Духовны:* само једна особа у селу Каменац код Белог Манастира у Барањи 1948. године. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Духован.* Уп. женско лично име *Духовена* у Крушевском поменику из XVII века.

-*Духовић:* презиме забележено у Постирама на Брачу 1742. године; савремено у Београду; у Хрватској: на острвима Корчули, Брачу, код Прелога и Ђакова 1948. године. Уп. топоним *Духови* код Дарувара у Хрватској. В. *Дух.*

- *Духомзовић:* презиме забележено као вероватни породични надимак у селу Шкрип на острву Брачу 1632. године, јер је поред њега уписано „alias Parhović". Необично сложено презиме које у првом делу садржи антропоним или апелатив *дух* у инструменталу [!], а у другом делу могао би бити поствербал од глагола *знати.* Ипак ће бити ближе истини да је овде у питању надимак **Духомзов,* мада ни то није баш сасвим сигурно.

ДУШ-

За разлику од основе *Дух-,* која је настала од сложених имена (в. више), основа *Душ-* се не може извести ни из каквог композита, јер до сада такви нису примећени у ономастиконима других словенских језика. Судећи по високој фреквенцији ове основе са свим суфиксалним варијантама, некакав сложени композит је имао услова да постоји, али управо његово потпуно одсуство говори свакако у прилог древне старине. Додуше, као савремена, постоје лична имена *Душевлад* и *Душимир,* али она су несигурна за поређење и због тога што нису сачувана у нашим презименима. Уп. одсуство презимена *Слободановић* или *Ватрославић* која управо говоре о њиховој рецентности, јер нису, као млада, имала услове да буду основа за презимена.

- *Душ:* презиме забележено код Винковаца, Загреба и Нове Градишке. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Душ.* Уп. пол>ско лично име *DIISZ* из 1400. године.

- Душа/: само једна особа у селу Аљмаши код Осијека 1948. године. Једнако је са непосведоченим антропонимом **"Душа]* (уп. лична имена *Јурај, Михај, Николзј* и ел.).

- *Душа/с,* презиме запажено у околини Вараждина, "Бакова, Крижеваца и Врбовца у Хрватској. Основа: непотврђено лично име **Душак.* Уп. антропоним *Душак* у Новгороду у Русији 1545. године.

- *Душан:* нефреквентно у Хрватској, само код Пазина, Пуле и Ријеке (петнаест особа 1948. године). Једнако је са личним именом *Душан* (1330. године у Србији).

- *Душанею.* презиме у околини Осијека, Дарувара и Ђакова у Хрватској 1948. године.

- *Душанин: Dimsanin* у Сивцу (Бачка) 1799. године. Основа: женско лично име *Душана* потврђено у XVI веку.

- *Душанић:* у селу Горње Доброво на Косову (пореклом из Баваништа у Банату 1914. године); у Сивцу 1782. и Сомбору у Бачкој 1795. године; у Хрватској: околина Валпова, Подравске Слатине и Ђакова. Од личног имена *Душан* (в. више). Уп. топоним *Душанићи* код Сомбора у Бачкој.

- *Душановић:* презиме забележено у Лозници (пореклом из Шапца); у Хрватској само две особе у селу Крушевици код Жупање и у Липовљанима код Чазме 1948. године. Уп. топоним *Душяновац у* Неготинској Крајини, код Београда и *Душаново* код Лесковца.

- *Душевић:* околина Задра у Хрватској 1948. године. Уп. пољско презиме *Diiszewic* из 1459. године као и наш топоним *Душевић* код Истока на Косову. Уп. и бугарски топоним *Душево.*

- Душе/: само три особе у Винковцима 1948. године. Једнако је са личним именом **Душеј* са врло ретким суфиксом *-ej*.

- *Душек:* околина Бјеловара, Дарувара, Грубишног Поља и Огулина (Хрватска, 1948). Уп. чешко презиме *Dušek*.

- *Душило:* само шест особа у Дубровнику и Сплиту 1948. године. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Душило*. Уп. руско (новородског лично име *Душило* из 1273. године, као и топоним *Душилоао* у истој области.

- *Душинац: Dussinaz* у Сивцу (Бачка) 1720. године. Основа: непотврђени антропоним **Душии*. Уп. топоним *Душинићи* у Крушевском поменику (XVI век).

- *Душић:* презиме забележено код Срба граничара у Хрватској 1644; српска породица у селу Ријенци код Вировитице 1698; у Тординцима (Срем) 1736. године; у селу Заклопача у Србији; савремено у Београду; у Хрватској: околина Бузета, Пазина, Пуле и Костајнице. Уп. топоним *Душић* у Поуњу у Босанској Крајини и у Црној Гори. В. *Душ*.

- *Душица:* само четири особе у Загребу 1948. године. Једнако је са личним именом *Душица* које је 1330. године носио син краља Уроша III. Уп. неубицирани топоним *Душица* у западној Србији 1540. године.

- *Душкић:* презиме залажено у селу Ланиште код Јагодине (пореклом из околине Врања). Од личног имена *Душко* (1455. године у Србији).

- *Душковић:* међу људством изабраним за посаду једне галије у Болу на Брачу десио се 1625. године и један становник овог места са оваквим презименом; у Хрватској 1948. године: околина Пазина, Ријеке, Пореча и Задра. Уп. топоним *Душковци* код Ужичке Пожеге са историјском потврдом из 1525. године. В. *Душкић*.

- *Душман:* презиме залажено у околини Лабина, Пазина и Загреба. Идентично је са личним именом *Душман (<Душ-ман,* као *Радман, Вукман* и ел.) које је потврђено у области Бранковића у Србији 1455. године.

- *Душманић:* презиме једног од пренумераната из Ивањице 1861. и у Београду 1870. године. В. *Душман*.

- *Душмановић:* само две особе у Загребу 1948. године. В. *Душман*.

- *Душобољац:* презиме забележено у селу Мијатовцу у Белици (пореклом из Лесковца) који су, према забелешци Станоја Мијатовића, прозвани тако зато што је „неки н>ихов стари говорио уз сваку другу реч: Душа ме боли'".

- *Душојевић:* очинство у Србији 1412. и у Херцеговини 1477. године. Од непотврђеног антропонима **Душој(е)*.

Ћ

ЋАВОЛ- (Teufel, *διάβολο*)*

Општи назив за демона - *ђаво* - не спада у фреквентне антропонимијске основе, иако би се то очекивало, узимајући у обзир његову огромну улогу у религијском животу, као и бројну застушьеност у фразеолошким обртима у вези са н>им. Занимљиво је констатовати да ова грчка позајмица *(διάβολο?)* није послужила као основа за заштитна имена, којих је препун наш ономастикой, што свакако да има објашњење. Надимак *Ћаво* настао је свакако од придева *ђаволаст,* који се придаје живахном и окретном човеку, и најстарији пример забележен је код Срба у Сегедину у Потискоj војној граници 1720. године, а као савремено срећемо у Прокупљу и Ваљеву у Србији.

- *Ћаволаковић:* презиме забележено у селу Дљину у Доњем Драгачеву у Србији. Води порекло од надимка *Ћаволак* који је идентичан апелативу *ђаволак* (деминутив од речи *ђаво).*

- *Ћаволац:* презиме залажено у селима Куштрица и Света Петка у околини Врања у Србији.

- *Ћаволица:* презиме које је 1412. године носио неки Дабижив, трговац робова у средњовековном граду Дријеву.

ЋАЋИНАЦ

Презиме у селу Бежиште у Коритници (Србија). Од непотврђеног хипокористика **Ћаћин.* Уп. породични надимак *Ћаћини* у селу Јарку у Банату.

ЋАКОН- (ант. Ћакон<грч. *διάβολοι)*

- *Ћаконић: у* месту Умка крај Београда, пореклом из Кикинде средином XIX века; у селу Колашцу у Буковици (Далмација). Основа: лично име *Ћакон* које први пут срећемо у области Бранковића у Србији 1455. године.

- *Ћаконов:* само једна особа у Бијелом Брду код Осијека 1948. године. В. *Ћаконић.*

- *Ћаконовић:* староседеоци у селу Режевиће и у Паштровићима у Боки Которскоj; савремено презиме у Београду. В. *Ћаконић.*

ЋАЛ-

Антропонимијска основа *Ћал-* може се објаснити на два начина: од хипокористика Вале, Балета *(Ћакон, Ћаконије)* и од албанског апелатива *djal* у значењу *дете.*

- *Ђалетић:* презиме запажено у племену Бјелопавлића у Црној Гори. Води порекло од хипокористика Балета који је као савремен потврђен у околини Зајечара у Србији.

- *Ђалић:* околина Ђакова у Хрватској 194.8. године. С обзиром на близину Мађарске границе, можда у основи овог презимена лежи топоним Бала, али ће ипак бити ближе истини да је постало од хипокористика Бале *(<Ђакон).*

- *Ђаловић:* презиме забележено у селу Мраморку у Банату (пореклом из села Корита у Пештеру).

ЂАН- (<антр. **Ђенадије, Јован?)**

- *Ђанешић:* приликом полиса становништва Хрватске 1948. године само петнаест особа у селу Оприсавци код Славонског Брода. Основа: непотврђени хипокористик **Тзанеш.*

- *Ђанић: Gyanity* у Моноштру у Бачкој 1772; у селу Сатница у Срему 1702. године; у Хрватској 1948. године: околина Ђурђевца, Ђакова и Нове Градишке. Од женског имена Бана *(<Јована).*

- *Ђаниш:* савремено презиме у Београду и Шапцу; у Хрватској, околина Пакраца и Валпова. Идентично је са личним именом *Ђаниш* које је забележено у Банату 1666. године. Уп. породични надимак *Ђаниш* у Чортановпима у Срему.

- *Ђановић: у* Рашкој 1690; у Суботици (Бачка) 1686. године; у Хрватској само у околини Дубровника.

ЂАП- (<гл. **ђапити** - зграбити, шчепати)

- *Ђапа:* презиме у селу Дољани у Лици у XIX веку и у истом месту 1948. године; у области Унац у Босни (пореклом из Лике). Идентично је са надимком *Ђапа* које је 1804. године носио неки Марко „звани *Ђапа"* у Србији.

- *Ђапин:* породични надимак у селу Свилошу у Срему. Уп. назив *Ђапино брдо* на Златибору у Србији.

- *Ђапић:* у следећим местима у Вуковском пољу: у Младешковицима (из Син>а 1885. године), у селу Олук (из Бителића код Сиња око 1886), у Ћослијама (из Бителића) и у Хозићи; у Доњој Бадањи у области Јадар у Србији; у селу Букор у Ваљевској Тамнави (дошли у првој половини XVIII века); савремено презиме у Зрењанину и Краљевцима у Срему; у Пиви у Црној Гори; у Хрватској: околина Дрниша, Вировитице и Осијека. Уп. заселак *Ђапићи* у племену Куча у Црној Гори. В. *Ђапа.*

- *Ђапо:* савремено презиме у Тузли у Босни; у Хрватској, код Дубровника и Жупање. Идентично је са непотврђеним надимком **Баш.*

- *Ђаповић:* презиме забележено у Мокрој Гори у Србији. В. *Ђапо.*

ЂАУРОВИЋ

Изумрла породица у селу Церје, пореклом из Врха у Ибру. Води порекло од турског апелатива *ђаур (gät, gävw)* у значењу *немуслиман, неверник.*

ЂЕБ- (<мусл. антр. **Џебраил)**

- *Ђеба:* презиме забележено у селима Трновци и Јасенипи у Херцеговини. Можда је једнако са непотврђеним хипокористиком **Ђеба* од пуног муслиманског личног имена *Џебраил* (арапски изговор библијског имена Гаврил)?

- *Ђебић:* околина Доњег Михољца и Славонске Пожеге у Хрватској 1948. године. В. *Ђеба.*

- *Ђебрић:* запажено у околини Славонске Пожеге и Вараждина у Хрватској 1948. године. Од хипокористика **Ђебро (<Џебраил).*

ЋЕВЕНИЦА

Католичка породица у селу Тријебњу у Херцеговини (пореклом из Храсне почетном XIX века). Идентично је са апелативом *ћевеница у* значењу *кобасица,* који се чује у племену Бјелопавлића у Црној Гори. За семантику упореди презиме *Кобасица.*

ЋЕД- (в. Дед, иза *Дидуловић)*

ЋЕЋИН

Породични надимак и део села Горње Врбештице у Сиринићкој жупи у Србији. Води порекло од хипокористика *Ћеђо (<Анђелко)* који има само савремене потврде.

ЋЕШЋ

- *Ћезић:* савремено презиме у Тузли и у области Рама у Босни. Основа: непотврђени хипокористик **Ћезо* од пуног муслиманског личног имена *Ћезаир* (<ар. *Gazä'ir у* значењу *Алжир).*
- *Ћезовић:* савремено презиме у Београду. В. *Ћезић.*

ЋЕЛАДИН

- *Ћеладин:* усамљено презиме, само две особе, у Карловцу и Пули, у Хрватској 1948. године. По свој прилици једнако је са непосведоченим антропонимом **Ћеладин,* који би се могао рашчланити као Бел- *(<Анђелко* + *-адин}.*
- *Ћеладиновић:* само пет особа, у Винковцима и Осијеку, у Хрватској 1948. године. В. *Ћеладин.*

ЋЕЛ- (<мусл. антр. **Џелал)**

- *Ћелагић:* презиме забележено у селу Горјанима у Хрватској 1702. године и у околини Ћакова 1948. године. Сложено је од муслиманског хипокористика **Ћело (<Џемил<тур. Gehl - поштопан, славам)* и презимена *Агић.*
- *Ћеланић:* околина Нашица, Осијека и Вуковара. Од непотврђеног антропонима **Ћелан.*
- *Ћелановић:* само две особе у Баран>ском Петровом Селу код Белог Манастира 1948. године. В. *Ћеланић.*
- *Ћелатић:* само три становника града Карловца у Хрватској 1948. године. Основа: непосведочени антропоним **Ћелат (<Џел[алJ* + *-аf) Ћелатић.*
- *Ћелатовић: у* селу Гојрани код Ћакова 1750. и 1948. године. В. *Ћелатић.*
- *Ћелашевић: у* селу Придворица у Јасеници (Србија). Од непотврђеног личног имена **Ћелаш.*

ЋЕЛ- (<хип. **Ћеле<Аранђел, Анђелко)**

- *Ћелевић:* братство у племену Бјелопавлића у Црној Гори. Основа: хипокористик Беле *(<Аранђел)* који има само савремене потврде.
- *Ћелетић:* савремено презиме у Подгорици у Црној Гори. Води порекло од непосведоченог хипокористика **Ћелета.*
- *Ћелић:* презиме забележено у Ужицу 1861. године; савремено у Београду. В. *Ћелевић.*
- *Ћеловић:* огранак братства Вуковића у Бјелопавлићима у Црној Гори. Од непотврђеног хипокористика **Ћело.*
- *Ћелошевић: у* селу Баталаке у Ваљевској Тамнави (дошли из Пипера после 1827. године); у племену Куча и Бјелопавлића у Црној Гори; само једна особа у Дубровнику 1948. године. Од непотврђеног антропонима **Ћелош.*
- *Ћелчић: Gelcich,* презиме запаженог бокељског писца из XVIII века; само једна особа у селу Молини у Истри 1948. године. Основа: непотврђени антропоним *Белая.

ЂЕМИЦИЋ

Презиме залажено у Прозору (Рама у Босни). Води порекло од турског апелатива *ђемицuја (gemici) у* значењу *лађар, бродар.*

ЂЕМИЋ

У селу Посавски Подгајци код Жупање (четири особе 1948. године). Основа: лично име *Ђемо* које представлю хипокористик пуног муслиманског личног имена *Ђемил* (<тур. *Gemil<ар. Gflmil* у значењу *леп, љубак.*

ЂЕНАДИЈА

- *Ђенадија:* презиме залажено у Бијелом Брду код Белог Манастира, Осијеку, Бјеловару и Загребу (седамнаест особа 1948. године); у селу Читлуку у Босни. Једнако је са женским личним именом *Ђенадија* које је потврђено у XVIII веку у Србији. Води порекло од грчког антропонима *Υενναδιοι у* значењу *благородан.*
- *Ђвнадић:* презиме које је 1830. године носио неки Марло, пандур чачанског магистрата; у селу Кремни код Ужица у Србији. В. *Ђенадија.*

ЂЕНАНОВИЋ

Само четири особе у Загребу 1948. године. Од муслиманског личног имена **Ђенан* (<ар. *Gänän) у* значењу *срце; душа.*

ЂЕНДИЋ

Презиме забележено у Турији (Бачка) у облику *ТьеНдичь* 1807. године; у Госпођинцима (Бачка) 1895. године. Од мушког имена *Ђенда* потврђеног у XIX веку од облика *Ђенадије* (<грч. *Γεννάδιος - благородии).*

ЂЕНЂ- (<мађ. **gyöngy** - бисер)

Од ове основе сачувана су само четири презимена. Неодрживо би било изричито тврдити да је ова основа искључиво мађарског порекла (од апелатива **gyöngy* у значењу *бисер),* јер се томе противи приморски ареал облика КОЈИ следе, те зато треба помишљати и на неки непознати хипокористик.
- *Ђенђеш:* околина Сиска, Вировитице и Дарувара у Хрватској 1948. године.
- *Ђенђиновић:* староседеоци у селу Спичу у Боки Которској; савремено презиме у Сутомору у истој области.
- *Ђенђо:* само две особе у Сплиту 1948. године.
- *Ђенђур:* савремено презиме у Београду; у Хрватској код Вуковара (девет особа 1948. године).

ЂЕНИСИЈЕВИЋ

Презиме које је 1886. године носио један од претплатника „Босанске виле", пореклом из Пљеваља; савремено презиме у Београду. Води порекло од непотврђеног личног имена **Ђенисије,* по свој прилици од хришћанског антропонима *Генадије (<Γεννάδιο<;).*

ЂЕНИЋ

- *Ђенић:* презиме залажено у следећим местима у Унцу (Босна): у Бојни (пореклом из Лике), Глиници (из Лике) и Враногрячу (из Бојне); у селу Негбини на Златибору, пореклом из Дробњака у XVIII веку; један од предака Ђенића спомин>е се у истом месту и 1834. године; у селу Доња Коњуша у Топлици (пореклом из Црне Горе); у Хрватској: околи-

на Ораховице, Нашица и Двора. Води порекло од хипокористика *Ђена (<Ђенадмје)* које налазимо у Пећком поменику (XV-XVII век).

- *Ђеновић:* презиме забележено у Паштровићима у Боки Которској; у Хрватској само пет особа у селу Гуња код Жупање 1948. године. Уп. топоним *Ђеновићи* у Боки Которској.

ЂЕРАСИМОВИЋ

У Ужичкој Пожеги 1850. године; у селу Чавловици код Двора у Хрватској у другој половини XIX века. Од личног имена *Ђерасим* (<грч. *Γεράσιμο*[1]: - *поштен).*

ЂЕРГОВИЋ

Презиме забележено у селу Дубљу у Темнићу (Србија); савремено презиме у Београду. Основа: лично име *Ђерго* (<грч. Γεο/эу/оу) које је потврђено у Србији 1293. године.

ЂИД- (<тур. gidi - делија; обешењак)

- *Ђида:* само четири особе у Валпову, Дубровнику и Велој Луци 1948.
- *Ђидија:* презиме залажено у селу Долани у Поуњу у Босанској Крајини. Идентично је са турским апелативом *ђидија (<gidi) у* значењу дели/а, *обешењак*.
- *Ђидић:* шест особа у околини Бјеловара и Винковаца у Хрватској 1948. године.
- *Ђидовић:* презиме забележено у Боки Которској, пореклом из Херцеговине.

ЂИЂ- (<антр. Срђан)

- *Ђиђ: у* селу Оборово код Дугог Села и у самом Дугом Селу у Хрватској 1948. године (21 особа). Представлю хипокористик мушког личног имена *Срђан* који је као савремен потврђен у Сиринићкој жупи у Србији.
- *Ђиђановић:* само једна особа у Доњем Новом Селу код Винковаца 1948. године. Од непотврђеног хипокористика **Ђиђан.*

ЂИК- (<гл. ђикати)

- *Ђика:* презиме забележено у Сремској Митровици 1808. године. Једнако је са личним именом *Ђика* (<гл. *ђикати* - inaititudinem cvescere) које је потврђено у Банату у XVIII веку.
- *Ђикадија:* један од пренумераната на Његошеву „Слободијаду" звао се Јанаћ *Ђикадија,* пореклом из Београда 1854. године. Нема паралела у другим областима. По свој прилици представлю лично име **Ђикадија.*
- *Ђикалин:* породични надимак у селу Нештину у Срему. Од непотврђеног женског личног имена **Ђикала.*
- *Ђиканин:* презиме забележено у Панчеву (Банат); од непосведоченог женског антропонима **Ђикана.*
- *Ђикановић:* братство у Цеклину у Црној Гори; у селима Горњи Рудинци и Брезни у Пиви (Црна Гора): у Петровом Селу (Тимок), пореклом из Црне Горе; у Хрватској само две особе; у Ријеци и Шибенику 1948. године. Води порекло од мушког личног имена *Ђикан* које је познато у племену Пипера и Бјелопавлића у Црној Гори, а први пут се спомин>е 1525. године у селу Лопашу код Ужичке Пожеге.
- *Ђикас:* савремено презиме у Београду. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Ђикас.*
- *Ђикета:* презиме залажено код Вировитице и Ђурђевца у Хрватској 1948. године. Представлю деминутив хипокористика *Ђика* и нема ни савремене ни историјске потврде.
- *Ђикић:* муслиманска породица у селу Буна у Херцеговини (дошла из Мостара

осамдесетих година XIX века); у селу Рајковац у Шумадији, пореклом из Лесковице код Пирота; савремено презиме у Мостару и Коњицу у Херцеговини. Од личног имена (надимка) *Ђико* које је потврђено у Буковом Рјечнику 1852. године.

- *Ђико:* презиме забележено у околини Сплита 1948. године. В. *Ђикић*.

~ *Ђиковић:* околина Дубровника, Дарувара и Макарске у Хрватској 1948. године. В. *Ђико*.

ЂИЛ- (<гл. **ђилати, ђиласати)*

Антропонимијска основа *Ђил-* није бројно заступљена у нашем патронимикону, јер је сачувано само пет облика. Води порекло од непосведоченог глагола **ђилати* који је у неку руку синоним глагола *ђикати - расти у висину*. Презиме *Ђилас* Петар Скок изводи од глагола *ђиласати* у значењу *трчати, скакати* и даје му апроксимативно значењу - *човек високог (динарског) раста* и *човек који скаче*.

- *Ђилас:* облик чији најстарији помен налазимо у имену или презимену неког разбојничког харамбаше *Ђиласа* из околине Сремске Каменице 1731. године; у Сремској Митровици 1749; одсељена породица из Колашца (Далмација) у Босни 1771. године: у селу Гнилици у Поуњу („дошли преко Омер-паше"); у селу Церовцу у Јасеници (Србија) чији се „чукундед *Ђила* доселио са Косова; у селу Скакавац у Бјелајском пољу; у Хрватској: околина Шибеника, Винковаца, Новске и Гарешнице. Води порекло од глагола *ђиласати* (в. више).

- *Ђиласовић:* забележено у Брусници (Србија) 1845. године; у селу Раниловићи (пореклом из Колашина) у Космају (Србија); у Милатовићима (Горње Драгачево); у Блазнави (из Сјенице) и Церовцу („чукундеда дошао пре Устанка из Сјенице") у Јасеници (Србија). В. *Ђилас*.

- *Ђилаш:* само један становник града Задра 1948. године. Идентично је са непотврђеним надимком **Ђилаш* (<гл. **ђилати - скакати, расти)*.

- *Ђилашић:* шест особа у селу Јасеновцу код Новске у Хрватској 1948. године. В. *Ђилаш*.

- *Ђиловић:* савремено презиме у Кумбору у Боки Которској; у Хрватској само три особе, у Дубровнику 1948. године. Основа: непотврђени антропоним **Ђило*.

ЂИНАЛИЈА

Презиме залажено у селу Моњари код Високог у Босни. Према легенди коју је прибележио Миленко Филиповић, „н>ихови стари су били брзи као *ђин* („див")". Од турског придева *ginali (<gin<ар. ginn - див)*.

ЂИНЂ- (<антр. Ђинђа<мађ. Gyöngy)

- *Ђинђалчић:* презиме забележено у селу Видровцу у Неготинској Крајини. Основа: непосведочени антропоним **Ђинђалац*.

- *Ђинђић: Gyngyity* у Бачком Брестовцу 1786; у Сремској Каменици 1821. године; савремено презиме у Лазаревцу, Доњем Здравињу и Београду; у Хрватској: околина Задра и Осијека. Води порекло од женског имена *Ђинђа* које је потврђено у Пећком поменику (XV-XVÜI век) и у Срему 1733. године.

- *Ђинђо:* презиме које је носила само једна особа у селу Иванкову код Вуковара 1948. године. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Ђинђо* које је постало од женског имена *Ђинђа*.

ЂИП- (<гл. **ђипати** - скакати)

- *Ђип:* презиме (по пореклу надимак) забележено у Чепикућама 1622. године и у Гружу половином XIX века (из Чепикућа). По свом облику овај надимак представлял поствербал од глагола *ђипати* или *ђипнути*. За семантику уп. облике на *Скок-*.

- *Ђипа:* муслиманска породица у селу Језеро у Херцеговини. В. *Ђип*.

- *Ђипало:* презиме залажено у околини Сиња, Бјеловара, Војнића, Слу1ьа и Ђурђевца у Хрватској 1948. године. Једнако је са непотврђеним надимком *- Ђипало*.

- *Ђипан:* српска породица регистрована у Осијеку 1692 (Хрватска); у Моноштру (Бачка) у облику *Gyippan* 1772. године; само две особе у селу Свети Ђурађ код Доњег Михољца у Хрватској 1948. године. Идентично је са непотврђеним надимком **Ђипан*.

- *Ђипанов: Gyipanov* у Моноштру (Бачка) 1720. године; савремено презиме у Београду; у Хрватској само један становник у селу Змајевац код Белог Манастира 1948. године. В. *Ђипан*.

- *Ђипановић:* само десет особа у Шаренграду код Вуковара 1948. године. В. *Ђипан*.

- *Ђипић:* четири становиика Белог Манастира 1948. године. В. *Ђип*.

- *Ђипков:* презиме забележено у Жабљу (Бачка) 1883. године. Основа: непосведочени надимак **Ђипко*.

- *Ђипор:* надимак неког Јована из Подибра који је у XVIII веку убио Турчина буљубашу који је дошао да пороби збег у Столовима. Турци из пратње га убију, те се као успомена на овај догађај сачувао микротопоним *Ђипандин гроб:* „На том месту је укопан Јован *Ђипор* (Ђипанда) који је био човек необичне висине и снаге, уз то и одличан скакач." Идентично је са надимком *Ђипор (<Ђип-ор,* као *Груб-ор, Драг-ор* и ел.) са врло ретким суфиксом *-ор*.

- *Ђипоровић:* у селу Радопанци (Ужичка Црна Гора) о коме је Љубомир Миђовић забележио следеће предање: „Пре 100 година [истраживање ове области аутор је други пут отпочео 1920. године - прим. В. М.] у овој се породици [Шубарић - најстарији досељеник из Загреде у Црној Гори] истакла нека сеоска јуначина, добар свирач и певач, а уз то и јунак за приму. Био је необичног раста и развијености па су га прозвали *Ђипор*. У Првом и Другом устанку његови потомци се прозваше *Ђипоропићи."* В. *Ђипор*.

ЂИС- (<гл. **ђисити** - ђипити)

- *Ђисало:* презиме забележено у Бачкој у XIX веку. Идентично је са надимком **Ђисало* који нема историјских потврда.

- *Ђисалов:* у следећим местима у Бачкој: у Турији 1784, Гардиновцима 1806. и Kaliy 1852. године. В. *Ђисало*.

- *Ђисаловић:* савремено презиме у Новом Саду. В. *Ђисало*.

- *Ђисић:* у селу Николинац код Сокобање у Србији; у Хрватској, у Ђакову код Копривнице и у Загребу (четири особе 1948. године). Од непотврђеног надимка **Ђис*. В. *Ђип*.

ЂОГ- (<тур. gökat)

Сви примери од антропонимијске основе Бог- воде порекло од турске синтагме *gak at* у значењу *кон, беле боје, белац*. Турска позајмица *ђогат* је први пут регистрована у Буковом Рјечнику 1818. године, а од патронимијских примера само су два са касним историјским потврдама из XIX века. Међутим, према изворсној студији Станислава Стаховског о турским позајмицама у нашем језику, ова граница се помера до 1739. године када је записан скраћени облик *ђога*. Најзад, судећи по предању у вези

са пореклом породице Бога из Херцеговине, који сеже до XV века, могуће је да апелатив *ђога (<ђогат)* сврстамо у најраније турске позајмице на нашем језичком подручју.

- Бога: презиме у следећим селима у Херцеговини: у Убоском (из Храсна, почетком XVIII века), у Побрђу (из Рујевог Дола) и у Рујевом Долу (пореклом из Мириловића крајем XV века).

- *Ђоганетић:* савремено презиме у Крушевцу и у Нишу у Србији. Од непотврђеног надимка **Ђоганета*.

- *Ђогатов:* породични надимак у селу Грабовцу у Срему. Води порекло од турске позајмице *ђогат (gak at - кон, белац)*.

- *Ђогатовић:* савремено презиме у Зеници у Босни. В. Богагов.

- Бого: у Сарајеву 1823. године; у селу Обал> и Убоско у Херцеговини крајем XIX века; савремено презиме у Војводи Степи (Банат); у Хрватској само у селу Кашићи код Бенковца (37 особа у осам кућа 1948. године). Идентично је са апелативом *ђого* који представлю хибридну турско-српско-хрватску творевину: *gök [at]* + антропонимијски суфикс -о.

- *Ђоговић: у* селу Залум код Невесиња крајем XIX века. В. Бого.

- *Ђоголовић:* околина Славонске Пожеге у Хрватској 1948. године. Сложено од апелатива *ђог[ат]* + патронимијски облик *Ловић*. Уп. презиме *Враголов;* односи се свакако на неку ишчезлу анегдоту или причину у вези са хватањем или крођењем коња.

ЂОЂ- (< Ђорђе)

- *Ђође:* само два становника града Вуковара 1948. године. Једнако је са непотврђеним хипокористиком **Ђође (<Ђорђе)* који је можда настао и из дечјег језика.

- *Ђођић:* у селу Милошевићи у Пиви; савремено презиме у Никшићу у Црној Гори. В. *Ђође*.

- *Ђођо:* у селу Гмићи (из Просапа око 1880. године) у Рами (Босна); католичка породица у Прозору у Босни; у Хрватској само три особе у Дубровнику 1948. године. Идентично је са непосведоченим хипокористиком *Ђођо (<Ђорђе, Ђорђија)*.

ТЮЗ- (<tur. göz - око)

- *Ђозев:* само две особе у Бјеловару 1948. године. Води порекло од надимка *Боз (<тур. *göz - око)* који би по значењу одговарао нашем личном имену *Окета*. Уп. микротопоним *Ђозин врт у* селу Пустипуси у Херцеговини.

- *Ђозић: у* следећим местима у Соколској нахији: у Драксину, Рачи и Бучиловићима. В. *Ђозев*.

- *Ђозлић:* муслиманска породица у селу Јасеници у Херцеговини, пореклом из Мостара половиной XIX века; савремено презиме у Мостару; у Хрватској само три особе у Загребу 1948. године. Основа: турски придев göz// у значењу *окат* (уп. *ОкетиК)*.

- *Ђозлија:* презиме једног од српских крајишника у Банској крајини 1751. године; у Хрватској 1948. године, околина Костајнице и Новске.

ЂОМПАР

- *Ђомпар:* приликом полиса Срба у Бају (Мађарска) забележен је 1720. године и неки Радосав *Ђомпар;* породични надимак у селу Сусеку у Срему. Овај облик, по пореклу надимак, представлю турску синтагму *ђонпара (gön-pare) у* дословном значењу „парче ђона", а у прелазном - „ђон-образ". Прелазак М у Н могућ је у турским позајмицама (уп. *пеіп* - мемла), па и у нашем језику *(стамбен<станбен)*.

- *Ђомпара:* презиме забележено у Врањеву (Банат) 1772. године. В. *Ђомпар*.

- *Ђомпарин:* савремено презиме у Београду; у Кикинди (Банат).

- *Ђомпарић:* презиме залажено 1862. године и као савремено у Новом Саду.

ЂОНЛАГА

- *Ђонлога:* у селу Опличићи у Херцеговини (из Лике, почетном, XIX века); савремено презиме у Мостару. Сложено од турског апелатива *gönfillü у* значењу *добровољец* и титуле *ага.*
- *Ђонлагић:* презиме залажено у Прозору и Високом у Босни; староседелачка муслиманска породица у селу Драгнић у Гламочком пољу; у Цазину (пореклом из Копривне); у Хрватској, околина Осијека и у Загребу. В. Бонлзга.
- *Ђонлија:* одсељена породица из Рашке 1690. године; околина Загреба 1948. године. Једнако је са турском позајмицом *ђонлија (gönіillіі)* у значењу *добровољац.*
- *Ђонлић:* презиме забележено у селу Богатићу у Мачви 1811. године; у Малом Зворнику у Србији; савремено презиме у Подгорици у Црној Гори. Од облика *Ђонлијић.* В. *Ђонлија.*

ЂОНПАРИН

Презиме забележено у Кикинди (Банат) 1818. године. В. *Ђомпарић.*

ЂОРЂЕВИЋ (<антр. Ђорђе)

Груба семантичка класификација целокупног нашег антропонимијског фонда на словенски и несловенски слој уводи нас у компликоване путеве уласка хришћанских личних имена у свеукупни именски инвентар. Другим речима, ово значи да до примања хришћанства у нашем ономастичком систему нису постојали ниједан Петар, Димитрије, Ђорђе и ел. Борба ових двају система траје до данашњег дана са промешъивом срећом, па управо н>ено изучавање и чини предмет историјске ономастике.

Лично име *Ђорђе* је календарско, а *Ђорђевић* спада у трупу врло фреквентних облика. Води порекло од грчког личног имена у значењу *земљорадник* и заступлено је више пута у календару. Међутим, колико год то чудно изгледало са фонетске стране, облик *Ђурђе* је старији од *Ђорђа,* и у језичким споменицима *Ђурђе* се јавља већ 1254. године у Србији, а *Ђорђе* у области Бранковића у Србији 1455. године и у Буковом Рјечнику 1818. године. У нашој ономастичкој литератури има доста радова о хришћанским личним именима, али још нема праве синтезе која би обухватила већи антропонимијски корпус. Добар део оваквог посла обавио је Митар Пешикан обрадивши неке наше средњовековне повеле, али за праћење антропонима Бор/же требало би исто овако обрадити и XVII, XVIII па и XIX век. Ево резултата из његових истраживања. У Жичкој повељи из 1220. године нема ни *Ђурђа* ни *Ђорђа,* па ни *Георгија;* Лимска повела из друге половине XIII века нема ниједан овакав облик; Бањска повела (XIV век) има само *Ђурђе* и *Ђуроје;* дечанске хрисовуље из 1330. године - Бура, Бур/;, Буро/е: горњокатунска имена из Црне Горе 1521 - *Ђуја, Ђујко, Ђураш, Ђурђе, Ђурин, Ђурко,* Буро; исте године у нахији Цетиње: Бураш, *Ђурђе, Ђурија, Ђуриш, Ђуринко, Ђуро.* Из свега овога лепо се види да се лично име *Ђорђе* појављује после овог времена, вероватно у XVII и XVIII веку. И у топонимији преовлађују облици са *Ђурђ-.* Према „Речнику места Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца" из 1927. године топонима са обликом Бор/7- било је само шест (сви су у Србији) и 43 имена насела са обликом Бур/;-. Још један показатељ упућује нас на примарност облика Бур/;- *у односу на* Бор/?-: према подацима из„Речника" М. Грковић већа употреба првог облика довела је и до већег броја хипокористика, што такође говори у прилог мишлењу да је лично име *Ђурђе* у средњем веку било много популарније од имена *Ђорђе.* Ево тог списка, у коме сам облике који нису савремени и који су поТВрheНН у различитим временима, и графички означио тако што су под-

вучени: Ђорђа, Ђоја, *Ђока,* Ђокан, Ђоке, Ђокица, *Ђоко, Ђола,* Ђолаш, Ђоле, Ђоло, Ђоље, *Ђора, Ђорго,* Ђорђа, Ђорђан. *Ђорђе* (најстарија потврда из 1455. године), Ђорђен, Ђорђенко, *Ђорђи, Ђорђој, Ђорђија,* Ђорђило, Ђорђо, Ђоре, *Ђорко,* Ђоро, Ђоца, Ђоша, Ђошо.

Списак са обликом *Ђурђ-* је много бројнији: Ђуђан, *Ђуја,* Ђујан, *Ђујић, Ђујица, Ђујишко.. Ђујко, Ђуко, Ђукан,* Ђуканац, Ђуканда, Ђукица, *Ђуко,* Ђула, Ђуле, Ђуне, *Ђур, Ђура,* Ђурадије, *Ђурађ,* Ђурај, *Ђурак, Ђуран,* Ђурас, Ђурат, *Ђурац, Ђураш, Ђурашин,* Ђурашко, *Ђурђан, Ђурђаш, Ђурђе,* Ђурђен, *Ђурђеш,* Ђурђешило, *Ђурђијан, Ђурђије, Ђурђина, Ђурђиц, Ђурђица,* Ђуре, *Ђурен, Ђурета, Ђуреш, Ђуреша, Ђуривој, Ђурика, Ђурил, Ђурин,* Ђурина, *Ђурисав,* Ђурислав, *Ђурић, Ђурица,* Ђуриша, *Ђурка, Ђурко, Ђурман, Ђуро, Ђуросав,* Ђурота, *Ђурша, Ђуса,* Ђуто, Ђуша, Ђуше, Ђушо.

Коначно, ево и инвентара патронима од личног имена *Ђорђе* према „Лексику презимена Хрватске" који је по броју много скромнији од антропонимијске основе *Ђурђ-:* Ђорђев, Ђорђевић, Ђорђевски, Ђорђи, Ђорђић, Ђорић, Ђоркош, Ђоројевић, Ђоротић и Ђоровић.

ЂОТУН

- *Ђотун:* јединствено презиме у нашем ономастичком систему, јер је залажено само у Равном Тополовцу код Зрењанина у Банату, и то без историјских потврда. Настанак оваквог презимена могао би се објаснити на два начина: идентификацијом непосведоченог хипокористика **Ђотун (<Ђорђе]* као *Бота* од *Богдан* и суфикса *-ун* (уп. *Радун, Драгун, Милун),* или као турско-српско-хрватско хибридно образование од турског апелатива *ђот (<göf) у* значењу *гузица* и нашег антропонимијског суфикса *-ун.* За семантику уп. наша презимена на *Дуп-* (в. више). Међутим, постојање личног имена *Ђотун* у селу Јармоновцима у Шумадији већ 1516. године упућује нас можда на турски изворник који је поменут. Ову тврдњу износим са великим опрезом, јер је антропоним *Ђотун* још старији од 1516. године, пошто се у овом турском попису помиње Петан, син *Ђотуна,* што значи да ово лично име реконструкцијом сеже до краја XV века.

- *Ђотуновић:* презиме залажено у селу Ушће у Ваљевској Тамнави (пореклом из Нове Жупе). В. *Ђотун.*

ЂУГУМ

- *Ђугум:* надимак забележен у Сарајеву у XVIII веку; презиме у селу Доња Васт у области Рама (Босна); изумрла породица у Пољици у Попову у Херцеговини; у Хрватској, околина Метковића. У нашем ономастичком систему постоји доста разграната трупа презимена која у својим основама носе апелативе у значењу одевних предмета, појединих алатки из различитих заната, музичких инструмената и ел. Једно од таквих је и презиме *Ђугум* (<тур. *giigilm)* у значењу *бакарни суд за воду.* Именица *ђугум* је примећена у нашој речничкој литератури тек у Буковом Рјечнику 1818. године, а лично име *Ђугум* залажено је у једној народној песми у XIX веку, и по свој прилици да је овај облик поистовећен са занимањем његовог носиоца, слично као, рецимо *Тесла, Торбица, Саиак, Кутлача* итд.

- *Ђугумија:* личност из народног предања које се одржало у селу Зеник код Сарајева у вези са његовим пребивалиштем на Вели (део села): „за овог бега *Ђугумију* предање прича да је своје кмете врло лијепо пазио и у заштити држао. У његовој кули на Велој био је отворен конак за путнике и намјернике. Прича се, кад се *Ђугумија* смјестио на Велој и ову населио, оптуже га пару у Стамболу, те морадне ићи у Стамбол. До неколико дана дозна да хоће пар да га сургунише (прогна), те он онда, тобож из велике покорности, замоли цара да га сургунише на Велу, њему најмрже мјесто, и овај, збиља мислећи да је то њему

најмрже MJBCTO, нареди да га прогерају на Велу. Кад се, веле, *Ђугумија,* вратио на Велу од весеља је све кмете на част зовнуо и увијек после тога говорио: 'Вела, Вела у цара те нема!' После *Ђугумијв* Вела је, по неком нашљедству, припала Заим-бегу Мутевелији и доцније његовој дјеци".

- *Ђугумовић:* презиме забележено у селу Змињак (данас Деспотовићи) 1811. године; стариначка породица у селу Хозићи у Гламочком пољу; у селу Уздо у Рами (Босна); савремено презиме у Београду. В. *Ђугум.*

ЂУДИЋ

Презиме залажено у селу Велики Црвјетић у Поуњу (Босанска Крајина), које представља огранак велике породице Пилиповић досељене из Далмације. Према запажању Петра Рађеновића, презиме има у основи женско име *Ђуда (<Ђурђија).*

ЂУДУРОВИЋ

Презиме регистровано у Босни 18<S6. године; савремено у Београду. По свој прилици од турског апелатива *gild, giidü* у значењу *памуклија.*

ЂУЗ- (<тур. güzel - леп)

- *Ђузаковић:* презиме забележено у селу Страгарима у Јасеници (Србија). Основа: непотврђено муслиманско лично име **Ђузак.*

- *Ђузалић:* у селу Спахићи и Острошцу (дошли из Урјана „после Свиштовског мира") у Поуњу (Босанска Крајина). Хибридна турско-српско-хрватска креација од придева *giizel (леп, прикладан)* и нашег патронимијског суфикса *-ић.*

- *Ђузел:* презиме забележено у околини Имотског у Хрватској 1948. године. Идентично је ча турским придевом *güzel* у значен>у леп. Уп. микротопоним *Ђузелова ливада* у селу Масурици код Врања у Србији.

- *Ђузелбег.* само једна особа у селу Лисичина код Загреба 1948. године. Од придева //узел + именице *бег.*

- *Ђузеловић:* у селу Бељајка (пореклом из Ердеља) у Ресави (Србија). В. *Ђузел.*

ЂУЧЛЕМИЋ

Презиме регистровано у селу Горња Млинога код Петриње (осам особа 1948. године); савремено презиме у Београду. Основа: турски апелатив *gözkme* у значењу *врста слатке пите.* За семантику уп. презиме *Гибаница.*

ЂУЛ-

Антропонимијска основа *Ђул-* није словенског порекла и може се објаснити на три начина: од женског хипокористика *Ђула (<Ђурђа),* од латинског имена *Julia* и од муслиманског женског личног имена *Ђула* (<тур. *Giil - ружа).* Најстарији податак налазимо у дечанским хрисовуљама 1330. године у облику *Ђулић* који, узимајући у обзир хронолошки моменат, свакако да није у вези са муслиманским ономастиконом.

- *Ђулаковић:* савремено презиме у Великој Дренови у Србији. Томо Маретић сматра да је презиме постало од антропонима **Ђулак (Georgios),* али оно би се могло објаснити и као маскулинизирани облик женског имена *Ђула (<Julia).*

- *Ђулатовић:* презиме забележено у селу Кешинци 1702. и 1948. године. Од непотврђеног мушког имена **Ђулат.*

- *Ђулбабић:* презиме залажено у Дабарском пол>у у Херцеговини. Од непосведоченог муслиманског антропонима **Ђулбаба (Gül-baba).*

- *Ђулинац:* презиме у селу Међ код Темишвара 1712; у следећим местима у Бачкој у XVIII и XIX веку: у Чуругу 1773, Ченеју 1794, Тителу 1798. и Жабљу

1820. године. Основа: непотврђено мушко име **Ђулин*.

- *Ђулинчев:* у Чуругу (Бачка) 1783. године. В. *Ђулинац*.

- *Ђулић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; у селу Подвележју у Херцеговини; католичка породица у селу Гмићима (огранак породице Делић) у Рами (Босна); савремено презиме у Ђуприји (Србија), у Хрватској: околина Пакраца и Славонског Брода. Основа: женско име ТЗула *(Julia* или *Ђурђа)*. Уп. микротопоним *Ђулино катуниште* у Србији 1330. године, као и топоним *Ђулиће* у Васојевићима у Црној Гори, са историјском потврдом из 1614. године.

- *Ђуловић:* муслиманска породица у Новом Пазару. Према забележеном предан.у, родоначелник ове породице је *Ђуло* Алихопић који је био комита, „na je 1905. године побегао из Бољара у Нови Пазар".

ЂУЛАБИЈА

- *Ђулабија:* стариначка муслиманска породица у селу Ивица у Херцеговини. Једнако је са турском позајмицом *ђулабија (<gHlabi)* у значењу *врста слатке црвене јабуке*.

- *Ђулабић:* презиме залажено у околини Винковаца у Хрватској 1948. године. В. *Ђулабија*.

ЂУЛАФИЋ

Презиме забележено у племену Васојевића у Црној Гори. По свој прилици од муслиманског женског имена *Ђулафера* (<перс. *giilafer)* у значењу „створена као ружа", уколико можда није креирано према облику *Ђулафић*.

ЂУЛИМАН

У Подвележју и Колешку у Херцеговини; у селу Румбоци (Рама у Босни) и у Сарајеву. Идентично је са турским војним термином *ђулиман (<gülemari)* који се односи на припадника једног рода турске војске састављеног од египатских и черкеских робова; друго значење је стражар мемелучких султана.

ЂУМИЋ

Презиме забележено у Равном Тополовцу (пореклом из Пишталина код Санског Моста) у Банату; у селу Вучковици (из Колашина крајем XVIII века) у Шумадији; у следећим селима у Поуњу (Босна): у Војевцу, Алајбеговом Дубовику (из Лике, после аустријске окупације); у Поткалању (из Војевца) и у Пишталинама; у Дрвар-Селу и селу Доње Врточе (из Тишковца, почетком XX века) у области Унац у Босни; савремено презиме у Банатском Великом Селу, Београду и Земуну. У Поуњу постоји предање да Ђумићи воде порекло од женског имена Бума за које постоји потврда у нашем муслиманском ономастикону, јер представлю хипокористик пуног женског имена *Ђумиша* (<тур. *Gümüs* - сребро).

ЂУМИШИЋ

Само једна особа у Загребу 1948. године. Основа: муслиманско женско име *Ђумиша* (<тур. gwm'w), и по семантици одговара нашем имену *Сребренка*.

ЂУМРУКЧИЋ

Савремено презиме у Сарајеву. Основу овог презимена чини турска позајмица *ђумругџија (gümrilk^-fl)* у значењу *цариник, трошаринац*.

ЂУН- (<Ђунисије<грч. *Διόννσο·})*

- *Ђунисијевић:* презиме забележено у селу Рошци у Србији 1853. годиме; у Доњој Бјелуши (Србија) 1863. године; савремено презиме у Чачку, Обреиовцу и Београду. Од личног имена *Ђунисије* које је, као монашко, потврђено у Србији 1815. године, од грчког хришћанског имена *Διοννσοί.*

- *Ђунић:* савремено презиме у Лозничком Пол>у у Србији; у Хрватској само код Белог Манастира и у Загребу (четири особе 1948. године). Основа: хипокористик *Ђуне (<Ђунисије)* које има само савремене потврде.

- *Ђунковић:* само две особе у селу Обрежу код Загреба 1948. године. Од непотврђеног хипокористика **Ђунко.*

- *Ђупошић:* савремено презиме у Београду. Основа: непосведочени антропоним **Ђуно.*

ЂУТУРИЋ

Презиме забележено у селу Дучаловићима у Доњем Драгачеву у Србији. По свој прилици од турске попридевљене именице *ђугурум (<götfirii)* у значењу *оронуо услед старости или болести.*

ЂУЧИЋ

Презиме евидентирано у Боки Которској (пореклом из Херцеговине). Основа: турски придев *gilc* у значењу *тежак, мучан.*

ЕВГИЋ

Презиме залажено у селу Радучић код Книна (четрнаест особа 1948. године). Од женског личног имена *Евга* које се као синоним имена *Ева* среће већ у Супрасаљском зборнику из XI века. Појава сугласника Г у овом имену према др Радојици Јовићевићу, резултира из непосредног контакта Словена са грчким народним говорима у којима се у одређеним позицијама сачувао спирант Г. Уп. његове примере из старословенског до XII века: *алгоуи <αλοη, алелоуи <αληλουια, левьгит <λενιτηί, параскевьги <ηα.ρασκηνη.*

ЕВЕНКИЋ

Презиме једног од одликованих војника у српско-турском рату 1S7cS. године. Основа: турска реч *евенка (<hevenk)* у значењу *ниска грожђа.*

ЕВИЈИЋ

Само једна особа у селу Кривај код Новске у Хрватској 1948. године. Води порекло од непотврђеног женског имена **Евија.*

ЕВИЋ

Презиме забележено у Новом Саду 1720. и у Мошорину (Бачка) 1800. године. Основа: женско име *Ева* које срећемо у старословенским споменицима XI века.

ЕГ-

Ову необичну основу не срећемо често у нашем ономастичком систему. Сматрам неопходним да овде изнесем претпоставке о његовом пореклу, које се као такие лако могу и негирати, али друга решења за сада немам. Прво сам помислио на турску позајмицу *ere* (/ere) од *ege,* али овакву основу нисам могао идентификовати у муслиманском ономастикону, исто као и евентуалне основе **heg-* или **hig-*. Поводећи се за познатим двојством изговора иницијалног Е које је на нашем терену добило протезу J (уп. *Евгеније>Јевђеније, Егла>Јегда, Ефтић>Јефтић)* и ел.), покушао сам да основу *Ег-* повежем са неким грчким антропонимом. Нисам га пронашао, па сам се једно време задржао на идеји да је ова основа у вези са хришћанским личним именом *Аггии* (<грч. Ауу;«у) које се спомиње већ у XI веку, али нисам нашао потврде за промену грчког иницијалног самогласника А у Е. Можда би се овде могла придодати још нека фо-

нетска комбинација, али и оно је довољно да се схвати да је ова основа за сада непознатог порекла.

- *Егановић:* [и *Хегановић]* у Сутјесци и Брежанима у Поуњу у Босанској Крајини.

- *Егелић:* презиме забележено као савремено у месту Бадић код Босанске Крупе.

- *Егења:* презиме евидентирано у селу Воденз-ща у Бјелајском пол^у (дошли 1879. године из Грачаца); у Корјенопу код Санине у Босни; савремено у Футогу (Бачка).

- *Егељић: у* селу Велики Бадић у Поуњу (Босанска Крајина).

- *Егерић:* савремено презиме у селу Рађевштици у Србији; савремено у Новом Саду.

- *Егешић:* само две особе у селу Оприсавци код Славонског Брода 1948. године.

- *Егин:* породични надимак у селу Нештину у Срему.

- *Егић:* српска породица у селу Комић код Удбине у Лици 1712; у Илинцима *(Egitscli)* у Срему 1736; у Јаску (Срем) 1785. године; у Јошану (Лика) крајем XIX века; у Омољици (Банат), пореклом „из Хрватске"; у Хрватској 1948. године: околина Костајнице, Огулина, Дарувара, Слуња, Вировитице и Шибеника.

ЕГЕД-, в. Хегед-

- *Егед:* у селу Велика Трновитица код Гарешнице у Хрватској (три особе 1948. године).

- *Егедуш:* само пет особа код Славонске Пожеге и у селу Бекетинци код Ђакова у Хрватској 1948. године. Идентично је са мађарским апелативом *hegedits* у значењу *виолинист.*

- *Егедушић:* у селу Миоковићеву код Дарувара и у Седларици код Ђурђевца у Хрватској (четири особе 1948. године). В. *Егедуш.*

ЕГЛЕН

- Еглен: презиме забележено у облику *Eden* у Даљу (Барања) 1736. В. ниже.

- *Егленџија:* савремено презиме у Батајници крај Београда и у Београду; у Хрватској само пет особа у Винковцима 1948. године. Једнако је са турским апелативом *егленџија (eglenci}* у значењу *говорљив човек.*

ЕЗИЋ

Старинци у Босанској Крупи; савремено презиме у Београду; у Хрватској само четири особе у Карловцу 1948. године. По свој прилици, од турске речи *езан (<ezan) у* значењу зов *на молитву коју упућује мујезин.*

ЕЈУБ-

- *Ејуб:* презиме које је 1948. године носило само пет особа у Загребу. Идентично је са муслиманским личним именом *Ејуб* (<тур. *Eyyttb<* хебр. *Јоб, JOB).*

- *Ејубовић:* у селу Врановрач у Поун>у (Босна); у Прозору и Паљикама у области Рама у Босни. В. *Ејуб.*

- *Ејуповић:* муслиманска породица у Новом Пазару (пореклом из Сјенице - исламизирани Црногорци).

ЕКСЕР- (<тур. ekser)

У нашем патронимикону сачувана су само три презимена од ове турске основе. Свакако је надимачког порекла (<тур. *ekier)* и настала је асоцијацијом на нешто мало, ситно. Уп. наш апелатив *клинац у* сличном значењу.

- *Ексерин: Exerin* у Даљу 1736. године.

- *Ексерић: Exerich* у Сремским Карловцима 1736. године.

- *Ексеровић: у* селу Сакуле у бившој Београдској нахији 1819. године; у Хрватској само три особе у Илоку (Срем) 1948. године. Уп. микротопоним *Бксерова ливада у* селу Тарашу у Банату.

ЕЛЕЧ- (<мусл. антр. Елез)

Муслиманско лично име *Елез,* које И. Смаиловић означава као „ретко", срећемо већ 147iS. године у Србији и 1489. године у дубровачким списима као име „склава" цара Бајазита. Можда баш због своје нефреквентности, у нашем патронимијском фонду сачувана су само три облика.

- *Елез:* православна породица у селу Вјесолићи код Високог у Босни о којој је сачувано предање да су досељени из Црне Горе „на 2-3 године пре окупације" и да им је „дед уместо *Хереза* говорио *Хелеза,* и отуда им данашгье презиме"; савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Сиња, Дрниша, Сплита и Шибеника. Идентично је са муслиманским личним именом *Елез* (<ар. *älädd у* значен.у *најслађи)* које први пут срећемо у Србији 147cS. године.

- *Елезовић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској код Сигьа, Дрниша, Сплита и Шибеника. В. *Елез.*

- *Елесковић:* стариначка породица у Новом Пазару (по пореклу вероватно Хоти). Основа: непотврђени антропоним **Елеско.*

ЕЛЕМИР

-*Елемир:* презиме забележено у Чуругу (Бачка) 1750. године. Једнако је са непотврђеним личним именом **Елемир,* по свој прилици од сложеног имена *Велимир.* Уп. топоним *Елемир* у Банату.

- *Елемирковић: Elemircovitsch,* регистровано у ишчезлом селу Туса у Срему 1736. године. Основа: непосведочени антропоним **Елемирко.*

ЕЛИМИРОВАЦ

Презиме залажено у селу Власина код Врања у Србији. Основа: непотврђени антропоним **Елимир (<Велимир1).*

ЕМЕРШИЋ

Савремено презиме у Београду; у Хрватској код Иванца, Јастребарског и Вараждина 1948. године. Води порекло од непотврђеног личог имена **Емерша* које је настало од католичког светачког имена *Емерик,* име сина мађарског краља Стефана.

ЕМИН- (<мусл. антр. Емин)

- *Еминбегопић:* презиме забележено у Новом Пазару, према легенди у том су месту од XV века. Од непосведоченог имена **Еминбег.*

- *Еминовић:* муслиманска породица у селу Хрустову код Санице у Босни; у селу Бојовчићи код Невесиња у Херцеговини крајем XIX века; у Новом Пазару у Санцаку; у Хрватској само три особе у селу Цветковић код Јастребарског 1948. године. Води порекло од муслиманског личног имена *Емин* (<ар. *Ämin - пошген; поверљив).* Уп. топоним *Еминово Село у* Херцеговини, *Еминовци у* Славонији са историјском потврдом из XVIII века.

ЕМИРОВИЋ

Презиме које су 194.S. године носиле само три особе у Загребу. Од муслиманског личног имена *Емир* (<ар. *Ämir - вођа).*

ЕМР- (<мусл. антр. Емро<Емир)

- *Емрековић:* презиме забележено у Горњој Буковици у Хрватској. Основа: непотврђено лично име **Емрек (<Емро).*
- *Емрић:* презиме евидентирано у Прозору у Босни. Води порекло од муслиманског имена *Емро* и представља хипокористик имена *Емир.*
- *Емровић:* муслиманска породица у Новом Пазару (насељена крајем XIX века); у Хрватској: код Велике Горице, Вировитице и у Загребу (једанаест особа 1948. године) В. *Емрић.*

ЕР АК-, в. Херак

- *Epaic.* презиме залажено у околини Шибеника, Глине, Оточца и Метковића у Хрватској 1948. године.
- *Ераковић: у* Краљевцима (Срем) 1810. године; у селима Његуши, Поди, Бан>ани и Спасојевци у племену Бјелопавлића у Црној Гори.

ЕРГ-

Антропонимијска основа *Ерг-* није бројно заступљена у нашем патронимикону. У духу објашњења презимена *Ерјавец* у коме примећујемо протезу Е, од придева *рђав,* слично објашњење могло би се применити и на ову основу, то јест да је *Ерг-* постало од глаголаргага. Међутим, постоји и друга могућност - од турског придева *ерган (ergeii)* у значењу *неожењен.*
- *Ерг:* само две особе у Вуковару у Хрватској 1948. године.
- *Ерга:* три особе у Загребу и Шибенику 1948. године.
- *Ергавац:* презиме залажено само у Грубишном Пол.у у Хрватској 1948. године.
- *Ергић:* околина Шибеника 1948. године.
- *Ерговић:* презиме забележено код Ораховца, Славонске Пожеге, Винковаца и Нове Градишке у Хрватској.
- *Ергузовић:* овакво презиме носио је неки Максим, хајдук из села Шенгоља у Пожешкој нахији 1825. године. По свој прилици настало је од турског придева *ерген (нежењен)* и презимена *Гузовић.*

ЕРГЕЛАШЕВ

- *Ергелашев:* презиме забележено у Надању 1850. и у Сентомашу (данас Србобран) у Бачкој 1841. године. Основа: турска позајмица *ергелаш* у значењу *кон,* из ергеле *(hergele* + наш суфикс -аш).
- *ЕргелашевиЬ:* савремено презиме у Београду; у Хрватској само у Кнежеву код Белог Манастира и у Осијеку (четири особе 1948. године). В. *Ергелашев.*
- *Ергелеција:* презиме регистровано у Сентомашу (данас Србобран) у Бачкој 1791. године. По свој прилици је једнако са турском позајмицом *ергелеција* у значен.у *особа запослена на одржавању ергеле.*
- *Ергелић:* само три особе у Загребу 1948. године.

ЕРДОГЛИЈА

- *Ердоглија:* презиме залажено у следећим селима у Подибру (Србија): у Руднику (из Лозне код Студенице), Матаругама, Готовцу, Отроцима и Заклопачи; у Рашкој 1809. године, „пореклом из предела Врача". Идентично је са турским апелативом *ерлоглија (cird oght)* у значењу *пратилац.* Уп. име насеља *Ердоглија у* Крагујевцу у Србији.
- *Ердоглица:* презиме које је 1877. године носио један од војника у српско-турском рату 1877. године, пореклом из села Вукуша код Чачка.

ЕРЕНТ-, в. Херендић

- *Еренг.* презиме залажено у околини Делница, Глине и Доњег Михољца у Хрватској 1948. године. Води порекло од турске речи *herenda, erenda у* значењу *длака од говечета,* и настало је вероватно асоцијацијом на оштру или тршаву косу носиоца. Уп. презиме *Длакић.*

- *Ерента:* само један становник града Загреба 1У4«. године.

ЕРЈАВЕЦ

Презиме забележено у околини Прегра-де, Пакраца, Славонске Пожеге, Подрав-ске Слатине и Вировитице у Хрватској. Основа: придев *рђав* + кајкавски суфикс -ей.

ЕРКАПИЋ

Савремено презиме у Осијеку у Хрват-ској. Сложено је од придева *херав* (<тур. *egri) у* значењу *крив* и презимена *Капић.* Уп. презиме *Кривокапић.*

ЕРКМАН, в. Ркман

Презиме познато у околини Славонског Брода, Осијека и Гарешнице у Хрватској 1948. године. Идентично је са пејоратив-ним етнонимом *Ркман* (>Еркман) који представлю дирку коју Хрвати упућују православним Србима у Босни и Далма-цији. Долази од глагола *ркати (хркати)* + антропонимијски сегмент *-ман* типа *Радман, Вукман* и ел.

ЕРЛАШ

Савремено презиме у Тузли у Босни. .Једнако је са придевом *ерлав* (<тур. *egri) у* значењу *крив.* Уп. презиме *Наерловић.*

ЕРМИЋ

Савремено презиме у Сарајеву. Води по-рекло од хришћанског личног имена *Ер-мије* (<грч. *Ιερεμιαί).*

ЕРЊАКОВ, в. Рњаковић

- *Ерњаков:* презиме забележено у Тите-лу (Бачка) 1774. године.

- *Ерњаковић:* презиме забележено у Ти-телу 1776. и Локу (Бачка) 1804. године.

ЕРОР

Презиме залажено у селу Црна Власт у Лици 1701. године; у следећим местима у истој области крајем XIX века: у Баби-ном Потоку, Буниħу, Дебелом Брду, Прозору и Врховинама; у Хрватској 1948. године: околина Коренице, Оточца, Вој-ниħа, Ђакова, Двора и Слун>а. Етимоло-гија непозната. В. *Херор.*

ЕСАПОВИЋ

Савремено презиме у Београду; у Хрват-ској код Слуња, Крижеваца, Загреба и Бјеловара. Од турске речи *есап (<hesap)* у значењу *рачун; број.* Настало је веро-ватно као надимак који се приписивао лихвару или трговцу.

ЕСАТОВИЋ

Само две особе у Белом Манастиру и Доњим Андријевцима код Славонског Брода у Хрватској 1948. године. По свој прилици, од муслиманског личног имена *Есад* (<ар. *Äsad* у значењу *врло срећан).*

ЕСК- (<тур. **eski** - стар)

- *Ескић:* презиме у селу Ковачевцу крај Београда („најстарији л.уди мисле да су им стари досељени из Босне"); савремено презиме у Сарајеву. Води порекло од индеклинабилног придева *ески* (<тур. *eski)* у значењу *стар.*

- *Еско:* овакво презиме или надимак носио је неки Јован, целебција из Сарајева или његове околине 1711. године. В. *Ескић.*

ЕСМЕР

Муслиманска породица у Доњој Саници („дошао им предак кад је Босна фет учшьена" из Анадола... сви су били хоџе). Идентично је са турским придевом *есмер (esmer)* у значењу *црнкаст, гарав.*

ЕФОВИЋ

Муслиманско презиме залажено у Зети (Црна Гора); савремено презиме у Подгорици (Црна Гора). По свој прилици од хипокористика *Ефо* од пуног муслиманског имена *Ефраим у* значењу *плодан, родан.*

ЕХЛИЋ

Муслиманска породица у селу Свракама у Вогошћи крај Сарајева. Води порекло од турске позајмице *ехлија (<ehliyet)* у значењу *стручњак.* Уп. топоним *Ехловец* као и планину *Ехловицу* у Македонији.

ЕШЕКОВАЦ

Српска породица у селу Талиновцу на Косову; породични надимак у селу Дон>а Србица у јужној Метохији. Води порекло од турског апелатива *ешек (e$ek) у* значењу *магарац.*

ЕШКИРЕП

Надимак у Сарајеву у XVIII веку. Сложен је од придева *ешки* (магареħи) и именице *реп.* Уп. презиме *Репић.*

ЕШКИЋ

- *Ешкић:* Муслиманска породица у Босанском Петровцу; у Хрватској 1948. године само пет особа у Загребу. Од збирне именице *ешкија* (<тур. *eskiya)* у значењу *хајдуци, разбојници.*

- *Ешкићевић:* презиме забележено у Иригу (Срем) у другој половини XIX века; у Хрватској 1948. године само једна особа у Загребу. Од непотврђеног надимка **Ешкић.*

ЕШКУТ (<мађ. **eskiidt** - сведок, поротник)

Презиме са овом основом носе у себи мађарски термин *ешкут (<esküdf)* из правне терминологии и означава *сведока на суду* (у нашим речницима од 1700. године). Ареално не прелази границе Војводине и Хрватске, што је и разумљиво у односу на дуготрајну аустријску и аустроугарску окупацију ових области. За семантику уп. презиме *Шајтински* у истом значењу.

- *Ешкут.* српска породица у Сремској Митровици и Руми 1720. *(Esciit);* у Араду (Банат) 1715; у Инђији 1756; у Ковину (Бачка) 17ЫІ. године; у Хрватској cajM0 у селу Горња Пиштана код Ораховца и у Сотину код Вуковара (три особе 1948. године). Једнако је са мађарским апелативом *ешкут (<e$kfldt)* у значењу *спедок, поротник.*

- *Ешкутић:* у селу Гаћиште код Вировитице и у Вшьеву код Доњег Михол>ца у Хрватској 1948. године. В. *Ешкут.*

- *Ешкутоп:* презиме забележено у Чуругу (Бачка) 1795. године.

- *Ешкутовић:* у Бе.пој Цркви (Банат) 1Х55. године; савремено презиме у Вршцу (Банат).

Ж

ЖАБ- (<жаба - Frosch, rana)

Надимачка основа *Жаб-* носи у себи идеју насталу асоцијацијом на изглед овог гмизавца. За разлику, рецимо, од презимена *Зец* или *Зечевић* која се везују за брзину или плашљивост, многобројни лични надимци типа *Жаба* или *Жабац* не везују се за н>ен начин живљења, већ за њена истакнута уста. Остављајући по страни основу *Жаб- у* оронимији која је келтског порекла *(gab - камењар, брдо),* презиме *Жабарић у* овом малом тематском кругу може се објаснити помоћу шаљиве народне књижевности. Полазећи, најме, од тога да Словени традиционално не једу жабље месо, многобројни микротопоними и топоними типа *Жабар* везани су за људе који хватају или једу жабе. (Пејортивни етноним „Жабари" за Италијане има стварну подлогу, јер их овај народ конзумира као храну.) Добар пример за ову тврдњу представлю присуство руског надимка *Жабоедов* из 1525. године.

- *Жабарић:* презиме у селу Новацима у Хрватској, забележено у облику *sabarych* 1567. године.

- *Жабац: у* Земуну 1812. године; муслиманска породица у селу Хатинац у Поуњу (Босна) која је сачувала предање да су пореклом „од фета"; у Хрватској, околина Јастребарског и Крижеваца. Уп. мест лични надимак *Жабац* на целој територији нашег језика.

- *Жабинац: Schabinacz у* Буђановцима у Срему 1720. године; у селу Доња Лесница у Горњој Пчињи у Србији. Од надимка **Жабин:* Уп. чешки топоним *Žabinec.*

- *Жабић:* презиме евидентирано у селу Шеовци код Славонске Пожеге 1702. године; у племену Пипера у Црној Гори; породични надимак у Черевићу (Срем); у Хрватској 1948. године, околина Гарешнице. Води порекло од надимка *Жаба.* Уп. *Жабићи,* ,,име махалама Бања Луке и Маглаја".

- *Жапчић:* презиме забележено у околини Карловца и Златара у Хрватској 1948. године. В. *Жабац.*

ЖАГР- (<гл. **жагрити)**

Надимачка основа *Жагр-* води порекло од глагола *жагрити у* значењу *гледати нетремице* и у ускоj је семантичкој вези са презименима типа *Окић, Окетић, Бякочевић, Срдоч* и ел.

- *Жагра:* презиме забележено у Србији 1824. године.

- *Жагрић:* презиме које је носио један од погинулих војника у српско-турском рату 1877. године, пореклом из села Прељине код Чачка; у Хрватској: околина Пазина и Славонског Брода.

- *Жагровић:* околина Оточца и Огулина у Хрватској 1948. године. Уп. топоним *Жагровић* код Книна.

ЖАК- (<лат. cliaconus)

- *Жак:* презиме забележено у околини Бјеловара, Дугог Села и у Загребу 194«. године. Идентично је ča непотврђеним антропонимом **Жак* који води порекло од апелатива *жакан (<dinconus) у* значењу *клерик, свештенички кандидат.*
- *Жакић:* у полису Срба у Славонској војној граници 1651. године; савремено презиме у Београду и Бегечу (Бачка); у Хрватској код Нове Градишке, Крижевца и Врбовца. В. *Жак.*
- *Жакман:* презиме залажено код Клан.-ца, Загреба и Бјеловара 1948. године. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Жакман* створеним од основе *Жак- (<diaconus)* и антропонимијског сегмента *-ман.*
- *Жакнић:* на острву Корчули и у околини Сплита. Води порекло од непотврђеног личное имена **Жакно.*
- *Жакоиић:* само један становник града Задра 1948. године. Уп. метохијски топоним *Жаково* у алтернацији са обликом *Цакооо.* В. *Жак.*
- *Жакула:* у Брлогу (Лика) крајем XIX века; у Хрватској 1948. године: околина Коренице, Оточца и Бјеловара.

ЖАЛ (<*Жалослав, Жаломир)

Реконструисано лично име у наслову ове антропонимијске основе презузето је из лужичког ономастикона у коме је регистрован неки ритер *Жалослав (Syallexlaus)* 1294. године на подручју између река Елбе и Одре. Лично име *Жаломир* примећено је тек недавно у околини Кучева у Србији као савремено и изгледа да је то једино сложено име од ове основе, поред наведеног лужичког, у целом словенском ономастичком систему.

- *Жалац:* католичка породица у селу Велика Кладуша у Босни која је забележена и као *Жалић:* пореклом из Цетине после Свиштовског мира 1791. године. („Предак им изгледао тужан, ко да нетто жали, па прозван Жали/Г); у Хрватској 1948. године у околини Слун>а, Карловца, Јастребарског и Нове Градишке. Уп. кајкавско презиме *Жалец у* Загребу и Осијеку.
- *Жалета:* презиме једног од Дубровчана у граду Сребрници 1440. године.
- *Жалић:* само две особе у Загребу 1948. године. Води порекло од непотврђеног личног имена **Жал.* Уп. лужички топоним *Salowe* из 1318. године од антропонима *Жалов.
- *Жалица:* савремено презиме у Београду.
- *Жаличић:* презиме залажено у Високом у Босни крајем XIX века.
- *Жалчевић: у* Новом Пазару (по предан>у пореклом Хоти); од облика *Жалац.* В. више.

ЖАН- (<Живко, Живадин, Дабижив)

- *Жанетић:* презиме забележено на острву Корчули и у Дубровнику 1948. године. Основа: непотврђено лично име **Жанета.*
- *Жанић: у* Сокобањи 1860. године: у Хрватској: околина Сплита, Огулина, Слуња, Новске и Вуковара. Води порекло од хипокористика *Жан(е) (<Живан. Дабижив).*
- *Жанко:* међу осталим најамницима у венецијанској војсци забележен је 1642. године и неки капетан Ђорђе *Жанко;* у Хрватској 1948. године: околина Сиња, Ђакова и Вуковара. Идентично је са личним именом *Жанко* које има само савремене потврде.
- *Жанков:* само две особе у селу Лужами код Славонског Брода 1948. године. В. *Жанко.*

ЖАР- (<жар - Glühende kohlen, prima)

Антропонимијска основа *Жар-* има директне везе са народним обичајем приликом рођења детега које помињу многи наши етнолози. Цитирам један из пера Симе Трајановића који је у истом или измењеном виду сачуван и у другим областима нашег језичког подручја: „Чим се дете роди, одмах се у Сврљигу, на пр. у Лалинцу, позове врачка и она брзо спреми *жара* [подвукао В. М.] на ашову. Затим узме струк босиока, па му на помену том жару нагори петељку и нагарави детету крст на чело говорећи три пута: Не горим Живку, него бабице (бабице су зли дуси...), затим се на жар поред детета метне мало сухе говеђе балеге (лајна), катрана и парче од старих опанака да се око детета дим распростире..." Оваква, слична апотропејска заштита са стављањем крста од чађи на новорођенче позната је у Црној Гори (презиме *Чађеновић)* и уклапа се у многобројне варијанте везане за магијску одбрану новорођенчета од злих сила и демона. Судећи по присутности ове основе и у другим словенским ономастиконима, могуће је претпоставити да је и код њих она настала на овакав или сличај начин.

Ако је исправно читање Ферда Шишића и, много касније, Мата Шимундића, на двору хрватског кнеза Трпимира забележен је 4. марта «52. године *Жаркета* (Шишић) или *Жаркота* (Шимундић) - *Žarznta/Zassotafmppam* testis. Овај древни документ из IX века, заједно са малобројним списима овакве врете, открива нам јужнословенски претхришћански ономастикой, који још није нигде збирно и критички приказан.

Антропоним *Жарко* и његове доста бројне варијанте могу се објаснити и уз помоћ честог народног епитета „сунце жарко", кога Натко Нодило директно везује за сунце - божанство које „чисти, а и каје грехе".

- *Жарац: Zsaracz у* Футогу (Бачка) 1743. године; само три особе у селу Бакићи код Подравске Слатине у Хрватској 1948. године. Идентично је са личним именом *Жарац* које је потврђено у списку Тихомира Остојића из 1895. године. Уп. презиме *Жерец у* селу Бабинцу код Бјеловара.

- *Жариловић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од непосведоченог антропонима * *Жарило.*

- *Жарин:* презиме забележено у Мокрину 1780. и у Куманима 1818. године (оба места у Банату); у Хрватској само једна особа у селу Лука Лијева код Сиска 1948. године. Основа: мушки хипокористик *Жара (<Жарко)* који има само савремене потврде.

- *Жарина:* само у Великој Горици у Хрватској (четрнаест особа у три куће 1948. године).

- *Жаринац:* околина Глине и Сиска у Хрватској. Од непотврђеног имена **Жарин.*

- *Жарински:* породични надимак у Банатској Клисури у Румунији. В. *Жаринац.*

- *Жаринчић:* околина Петриње у Хрватској. В. *Жаринац.*

- *Жарић:* католичка породица у Дољанима у Рами (Босна), пореклом из Стопа пре 1878. године; братство у Враки и у Старим Матаругама у Црној Гори; савремено презиме у Београду и Роганима у Црној Гори; у Хрватској: околина Копривнице, Нашица, Славонског Брода и Осијека. Води порекло од непосведоченог антропонима **Жар.*

- *Жаркић:* само један становник града Вуковара 1948. године. Води порекло од мушког личног имена *Жарка* које је потврђено у области Пека у Србији 1467. године или од женског имена *Жарка* које има само савремене потврде.

- *Жарков:* презиме забележено у Ковиљу 1762, Футогу 1725, Вилову 1779. и Каћу 1853. године (сва места у Бачкој); у Срему: у Сремским Карловцима и Сусеку 1736. и у Сланкамену 1785. године. Од личног имена *Жарко* које први пут срећемо у Задру 1346. године. Уп. топоним

Жарково код Београда који се раније називао *Жарково Село.*

- *Жаркушић:* муслиманска породица у селу Прен> у Херцеговини (пореклом из Рјечица). Основа: непотврђено мушко име **Жаркуш* или женско **Жаркуша.*

- *Жаројић:* очинство у неубицираном селу Првишници у Ресави (Србија) 1467. године. Од непосведоченог антропонима **Жарој(е).*

- *Жарчевић:* презиме забележено у селу Рудњак у Србији у XIX веку. В. *Жарац.*

- *Жарчић:* приликом полиса војника у Сен>у нашао се 1540. године и неки Tltoma *Schartschitz;* у Хрелићима у Босни 1543. године. Од непотврђеног личног имена **Žarfa.*

ЖАШКОВИЋ

Презиме које је залажено у Врбанском статуту у XVI веку: поп Гргурь *Жашковиnь".* По свој прилици од апелатива *жашка* у значењу *слој од сламе између два зида амбара, кошаре и ел.* Мотив - непознат.

ЖБАН

Презиме забележено у околини Грубишног Поља и Бјеловара у Хрватској 1948. године. Једнако је са апелативом *жбан* у значењу *дрисни суд за воду.* За семантику уп. презиме *Чутура.*

ЖБИЦА

Презиме залажено код ускока 1693. године. Идентично је са апелативом *жбица* у значењу *спољна кост подлактице* и као такво улази у тематски ред „анатомских" презимена типа *Десница, Ногић* и ел.

ЖВАКИЋ

Презиме надимачког порекла, јер запис гласи: „Коста Радосављевић *(ЖваkиК),* житељ шабачки 1816. године." Води порекло од надимка **жвака* (<гл. *жвакати).*

ЖВАЛИЋ

Савремено презиме у Хрватској. Води порекло од апелатива *жвала* у значењу *уста.* Настало је свакако асоцијацијом на истакнута уста носиоца. Уп. *Мичеуснић.*

ЖВРК

Презиме залажено у селу Црвена Црква у Банату. Идентично је са апелативом *жврк* у значењу *чигра; живахна особа; мяла, ситна особа.* В. *Зврк.*

ЖДЕР- (<гл. **ждерати** - fressen, vord)

- *Ждера:* забележено у следећим селима у области Купрес: у Новом Селу (из Мрђеновића), Мрђеновићима (из Рујка код Ливна крајем XVIII века), Благају (из Мрђеновића), Заклопачи (из Благаја) и у Подгреди у Вуковском пољу; у Дрвару крајем XIX века. Једнако је са апелативом *ждера у* значењу *халапљив човек, прождрљивац.*

- *Ждерић: Sdericli* у Кули (Бачка) 1800. године; муслиманска породица у Подвележју у Херцеговини (пореклом из Дубрава); савремено презиме у Бањалуци, Београду и Моровићу у Срему. В. *Ждера.*

- *Ждеровић:* презиме регистровано у селу Радмиловићу у Гружи (Србија) 1820. године.

ЖДРАКИЋ

Јединствено презиме у нашем ономастичком систему, јер је примећено само у селу Вељa Међа у Поповом пољу у Херцеговини. Води порекло од женског личног имена *Ждрака* чију сам једину потврду нашао у једној новелици написаној месним дијалектом из Црне Горе („Ждрака" Милије Ђоковића у „Побједи" од 14. III 1973, стр. 17). Само пак значение овог антропонима везује се за дијалекатску реч *ждрака* у значењу *зрак* (сунца) која је и даље у живој употреби у Црној Гори. Приближни семантички еквивалент овом женском имену било би данашње савремено и помодно име *Сунчица.* Међутим, постоји и друго објашњење ове ретке основе. Судећи по називу брда *Ждракулић* у подрињском селу Бесеровина у бившој Соколској нахији, данашњи шатровачки глагол *ждракати* у значењу *гледати* (постоји и у бугарском аргоу) није у прошлости припадао само овом условном језику, већ је могао да послужи и као основа за име *Ждрака,* па. консеквентно томе, и за презиме *Ждракић.* У овом случају ово би се женско име асоцијативно могло везати за девојку са крупним очима.

ЖДРАЛ- (<антр. **Ждрал** - Kranich, Grus)

Међу многобројним „птичјим" именима наш антропонимијски фонд поседовао је и лично име *Ждрал* које се до данас сачувало само као име коња који је припадао познатом народном јунаку Милошу Обилићу. (У „Подунавки" за 1843. годину погрешно је записан облик Ждрзлл.) Асоцијативни импулс био је свакако везан за брзину, судећи баш по имену овог коња, али није ни искључена могућност утицаја турске љубавне поезије у којој ждрал представља посредника између заљубљених парова. Овај утицај свакако није пресудан, већ се само може претпоставити, јер најстарији облик са овом основом (презиме *Ждралоовић)* налазимо већ 1271. године, далеко пре доласка Турака у наше крајеве.

- *Ждрал:* презиме забележено у селу Бајинни код Босанске Градишке почетком XX века; савремено презиме у Бешки (Срем).

- *Ждрала:* у селу Михаиловићи (пореклом из околине Билеће у XIX веку) у коме се прича „о неком харамији 'Биласу који је, веле, било *Ждрала".*

- *Ждрале:* у полису Срба у Славонији у XVI веку (пореклом из Црне Горе); у следећим селима код Сарајева: у Бјелогорици, Козаревићима и Топлику (из Црне Ријеке).

- *Ждраловић:* Прибеша *Ждраловић* (Pribesa *Sdralovic)* је личност која се два пута јавља као грађанин града Трогира 1271. и 1274. године; у селу Сутјесци код Високог у Босни; у селу Зебиц (Топлица у Србији), пореклом из Црне Реке 1910. године. Води порекло од личног имена *Ждрал.* Уп. топоним *Ждраловићи* код Бугојна у Босни и *Ждралови* код Бјеловара у Хрватској.

- *Ждраљевић:* презиме залажено у Боки Которској (пореклом из Херцеговине): савремено презиме у Рисну у Боки Которској. Од непотврђеног личног имена **Ждраљ.* Уп. назив *Ждраљица* који представлю притоку Лепенице у Србији и заселак села Трмбаса у Шумадији.

ЖДРЊА

Презиме надимачког порекла, јер му основу чини глагол *ждрмљати (ждрмњати)* у значењу *брбљати.* Забележено је у селу Рилић у Купрешком пољу (досељени из Гламоча); савремено презиме у Бањалуци (Босна), Новом Жеднику и Пландишту (Банат) и у Београду.

ЖЕГ-, ЖЕГР- (<*жегра* - мршава особа)

- *Жега:* породични надимак у селу Љубомир у Херцеговини. По свој прилици представља синоним речи *жегра*. Уп. придев *печен у* значењу *мршав*.

- *Жегачић:* презиме залажено у једној народној песми из XIX века. Основа: непотврђени надимак **Жегач*.

- *Жегран:* породични надимак у области Изморник у Србији.

ЖЕД-

Основа *Жед-* је више распространена у топонимији него у антропонимији. Иако је корен исти, између њих ипак постоји велика разлика. Многобројни микротопоними, и то понајвише извори, носе називе *Жедњак, Жедна вода, Жедна глава* и ел. и односе се на сушне терене или изворе са слабим изданима. У антропонимији је у питању сасвим други мотивациони моменат, јер примери који следе везани су за глагол *жедати у* значењу *желети (desiderare)* са потврдама од XIII до XVIII века. У антропонимији запажамо само два примера: први се односи на име босанске робиње *Жедне* из области Лепенице у Босни, коју је купио Жоро Бокшић (трговац робова) 13X2. године, а други на мушко име *Жедор* чију једину потврду доноси Именик Матице српске за 1946. годину. За семантику уп. презиме *Желајић*.

- *Жеда:* презиме забележено у околини Крижеваца у Хрватској (само четири особе 1948. године).

- *Жедак:* само шест особа у Вараждину у Хрватској 1948. године.

- *Жедељ:* презиме залажено код Вараждина и у Загребу (пет становника 1948. године).

- *Жеђа:* презиме које је 1546. године носио један од пекара у граду Котору у Црној Гори; у Хрватској, околина Ђурђевца и Бјеловара.

ЖЕЖ-

Антропонимијска основа *Жеж-* није фреквентна у нашем патронимијском корпусу. Њена појава може се објаснити на два начина: редупликацијом слога *Жеж-* од Желимир, Желидраг (уп. *Жиж-* од *Живан, Живојин)* или од придева *жежак* који се тешко уклапа у семантику. Придев *жежак* има, најме, више значења, али сва су везана за стање усијања или топлоте и нема ниједног примера који би се односио на човека, да бисмо га на тај начин могли третирати као надимак. Уп. руски (новгородски) топоним *Жежаково* који упућује на непосведочени антропоним **Жежак*.

- *Жежевић:* овакво презиме носио је један од дубровачких трговаца у Руднику у Србији 1435. године. Од непотврђеног личног имена **Жеже (<Желимир)*. Уп. топоним *Жежево* у Рашкој са историјском потврдом из 1455. године.

- *Жежелић:* презиме забележено у околини Ријеке, у Ријеци и у Великој Горици у Хрватској 1948. године. Основа: непотврђено лично име **Жежел*. Уп. топоним Доње *Жежелово* у Лепеници (Босна) из 1485. године.

- *Жежељ:* доста фреквентно презиме у Хрватској код Книна, Шибеника, Подравске Слатине, Доњег Лапца, Прелога, Задра и Лудбрега. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Жежељ*.

- *Жежељић:* само шест особа у селу Поповац код Белог Манастира у Хрватској 1948. године. В. *Жежељ*.

ЖЕЛ- (<Желимир, Жељослав)

- *Желајић:* презиме једног од српских хусара у Крижевачкој капетанији у Хрватској 1561. године. Води порекло од непотврђеног личног имена **Желај (<Желимир,* потврђено тек 1895. године).

- *Желе:* презиме залажено у Опатији, код Винковала и Карловла у Хрватској

1948. године. Једнако је са непосведоченим хипокористиком **Желе.*

- *Желић:* само пет особа у селу Будак код Бенковца 1948. године. Основа: непотврђено лично име **Жел (<Желимир).* Уп. микротопоним *Жељево у* селу Алдинцима у Заглавку (Србија).

- *Желински:* презиме забележено код Карловца и Славонског Брода у Хрватској 1948. године. Води порекло од непосведоченог антропонима **Желин.*

- *Жељко:* околина Сиња и Карловца у Хрватској 1948. године. Једнако је са личним именом *Жељко* које је потврђено у Бачкој 1725. године. Уп. пољски топоним *Zelkow* из 1403. године.

- *Жељковић:* презиме залажено код Карловца, Сплита, Нове Градишке и на острву Корчули. В. *Жел,ко.*

- *Жељнопић:* само један становник места Метковића у Хрватској 1948. године. Од непотврђеног личног имена **Жељно.*

- *Жељо:* само једна особа у граду Сплиту 1948. године. Идентично је са хипокористиком *Жељо* који нема историјских потврда.

ЖЕЛЕ'*- (<антр. **Железо** - Eisen, ferrum)

- *Железић:* само седам особа у селу Брези код Копривнице 1948. године. Води порекло од непотврђеног личног имена **Железо.* За семантику види корен *Гвозден.*

- *Железник:* презиме у околини Кутине и Славонске Пожеге у Хрватској.

- *Железновић:* презиме залажено у Бихаћу (Босна) 1403. године. Од непотврђеног антропонима **Железно.*

- *Железко:* презиме регистровано у селу Свети Јурај у Истри. Једнако је са непосведоченим личним именом **Железко.*

- *Железковић:* презиме једног од ћурчија у Београду 1859. године. В. *Железко.*

ЖЕП- (<Жепа<Жефа<Стефанија)

Према тачном запажању Петра Шимуновића, антропонимијска основа *Жеп-* води порекло од женског имена *Стефанија,* чија се трансформација овако одвијала: *Стефанија>Жефа>Жепа* (као *Степан* од *Стефан).* Судећи по презимену *Жепиновић,* ово женско име послужило је и као основа за мушко име **Жепин,* мада се сличај процес могао десити и директно од имена *Стефан.*

- *Жепина:* презиме забележено код которских ускока 1684. године; у Хрватској 1948. године: околина Бенковца и Шибеника.

- *Жепиновић:* једна од личких породица из Лапца која је 1685. године пресељена у облает између Жегара и Брибира у Далмацији. Од непотврђеног личног имена **Жепин.*

ЖЕРАВ-

Ову основу није лако семантички дефинисати због хомонимије корена *Ж'ерав-* који у себи садржи значење боје (уп. код вука *жерав* - Ein Grober grauer Ochs, ein Schlimmelpfercl; bos aut equus conus) и речи *жерав у* значењу *ждрал.* Мишљења сам да се од ових примера само *Жерављев* и *Жеравић* односе на птицу *ждрал.*

- *Жерава:* муслиманско презиме забележено у Сарајеву 1848. године.

- *Жеравица:* приликом полиса Срба војника у Хрватској запажен је 1644. године и неки Иван *Жеравица;* презиме једног од пренумераната на књигу „Виландове симпатије" 1829. године у Вашархељу (Мађарска); у Хрватској: околина Сиња, Вировитице, Дрниша, Јастребарског, Шибеника и Дубровника. Поуздан доказ да је овде у питању боја, а не птица ждрал, показује нам присуство речице по имену *Жеравица у* Србији.

- *Жеравић:* презиме забележено у Кузмину (Срем) 1810. године, које постоји и данас у том месту.

- *Жеравичин:* презиме у селу Ђала (Банат) 1858. године.
- *Жеравичић:* презиме једног од пренумераната из Ужица 1865. године.
- *Жерављев:* савремено презиме у Београду.
- *Жеравчић:* савремено презиме у Ужицу у Србији. Од облика **Жеравац.*
- *Жерајић:* братство у Миљевцу и Читлуку у Херцеговини; савремено презиме у Београду и Зеници у Босни. Од непотврђеног антропонима **Жерај.*
- *Жериняц:* презиме регистровано у области Коритница у Србији. Од непосведоченог антропонима **Жерин.*

ЖЕРЈАВ (<жерјав - ждрал)

- *Жерјав:* презиме забележено 1948. године у околини Чаковца, Загреба, Чазме, Белог Манастира и Прграде. Једнако је са апелативом *жерјав* у значењу *ждрал.*
- *Жерјавац:* околина Јастребарског у Хрватској 1948. године.
- *Жерјавић:* презиме регистровано код Златара, Чазме, Сиска и Кутине у Хрватској.
- *Жерјал:* презиме забележено у Загребу, код Дугог Села и Ријеке; савремено у Београду. Настало је од облика *жерјав* по угледу на распространена лична имена на *-ал* типа *Михал,* Падал, *Сандал.*

ЖЕСТИЋ

- *Жестић:* Презиме залажено у попису Срба у Дарувару у Хрватској 1702. године; у Осијеку почетком XX века; у Хрватској 1948. године, околина Пакраца. Води порекло од придева *жесток у* значењу *љут, нагао, прек.* Уп. презиме *Опачић.*
- *Жестица:* презиме које је 1711. године носио један од ћурчија у Београду. Идентично је са непотврђеним надимком **Жестица.*
- *Жестичић:* забележено у Сарајеву 1741. године. В. *Жестица.*

ЖИВ- (<Живомир, Живорад, Дабижив...)

Основа *Жив-* је необично фреквентна на целом српском и хрватском језичком подручју са многобројним варијантама. Припада категорији заштитних имена и позната је и у другим несловенским језицима, уп. хебрејски *Хаим,* грчки *Zaios, υιών, Βιοθαμοί,* турски *Јахија, Јашар, Ајкуна,* албански *Jetam* итд.

- *Живадиновић:* презиме залажено у Србији 1877. године; у Хрватској: околина Ораховице, Вуковара и Карловца. Од личног имена *Живадин* које је потврђено у Србији 1734. године.
- *Живадић:* само три особе у селу Церић код Винковаца 1948. године. Основа: непосведочени антропоним **Живад.* (Уп. имена *Милад, Мирад* и ел.)
- *Живајковић:* савремено презиме у Београду; од непотврђеног личног имена **Живајко.*
- *Жива/с,* савремено презиме у Равном Тополовцу у Банату (колонизовани из Загорице код Коњица 1945. године). Једнако је са личним именом *Живак* које је потврђено у XVI веку.
- *Живаковић:* католичка породица у селу Брњавар у Мађарској 1723. године; у Хрватској 1948. године само у околини Белог Манастира. В. *Живак.*
- *Живалић:* одсељена породица из Рашке 1690. године; само седам становника града Сплита 1948. године. Основа: непотврђено лично име **Живал.*
- *Живал,',* презиме забележено код Сиња и Осијека у Хрватској 1948. године. Идентично је са личним именом Живал, (1330. године у Србији).
- *Живаљевић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; братство у Доњем Загарачу у Црној Гори; презиме у селу Грмово у Горњој Морави, пореклом из Велике код Андријевице 1922. године; у Хрватској, околина Новске. Уп. топоним *Живаљевићи* и *Живаљевина* код Рогатице у Босни.

- *Живаљић:* презиме забележено код Сињ>а и Ђакова у Хрватској. Уп. топоним *Живали* код Високог у Босни. В. *Живал,*.

- *Живан:* само две особе у Загребу 1948. године. Идентично је са личним именом *Живан* које први пут срећемо у Дубровнику 1409. године.

- *Живанац:* савремено презиме у селу Бешеново (Срем). Једнако је са антропонимом *Живанац* које је забележено у списку Тихомира Остојића из 1895. године.

- *Живанић:* у Србији 1877; у Хрватској код Славонске Пожеге и Белог Манастира. В. *Живан*.

- *Живанкић:* презиме залажено у селу Врчин крај Београда; савремено у Новом Саду. Од женског имена *Живанка* (почетак XVI века).

- *Живанков:* презиме регистровано у Ђурђеву (Бачка) 1865. године. Од мушког имена *Живанко* које нема историјских потврда.

- *Живанов:* у следећим местима у Бачкој: у Мошорину 1744, Жабљу 1761, Ковшћу 1752, Локу 1758, Чуругу 1747, Тителу 1776, Вилову 1779, Шајкашу 1785, Шовама (данас Ратково) 1777; у Србији 1761. године; у Хрватској само четири особе у Госпићу, Нашицама и Осијеку 1948. године.

- *Живановац:* у Краљевом Селу (Тимок).

- *Живановић:* врло фреквентно презиме на целом српском и хрватском језичком подручју.

- *Живанчев:* у следећим местима у Бачкој: у Керу (данас Змајево) 1796, Вилову 1813, Госпођинцима 1823, Ђурђеву 1816, Мошорину 1824, Жабљу 1870, Футогу 1851. године; у Хрватској, околина Цриквенице и Вуковара. В. *Живанац*.

- *Живанчевић:* у Србији 1877. године; околина Вуковара и у Осијеку 1948. године у Хрватској. В. *Живанчев*.

- *Живанчин:* забележено у Турији (Бачка) 1777. године. Од непосведоченог антропонима *"Живанча*.

- *Живанчић:* презиме залажено у Гардиновцима (Бачка) 1803. године. (У Буковом Рјечнику деминутив од антропонима *Живан.)* Основа: женско име *Живајка* (XVI век).

- *Живатовић:* у селу Основца код Славонског Брода и у самом Славонском Броду 1948. године. Води порекло од непотврђеног личног имена **Живат*.

- *Живиц:* презиме залажено у Бакру у Хрватској 1455. године; породични надимак на острву Врачу; у Хрватској 1948. године: само дванаест особа у селу Дунаве крај Дубровника. Од личног имена *Живац* (1895. године у Србији).

- *Живикић:* презиме у околини Винковаца и Осијека у Хрватској 1948. године. Основа: непотврђено женско име **Живика*.

- *Живин:* забележено код Срба у Будиму 1702, у Чуругу и Жабљу у Бачкој 1806, у Елемиру (Банат) 1843, у Војки (Срем) 1848. године. Основа: мушки хипокористик *Жива* који први пут срећемо у XVI веку.

- *Живина:* презиме забележено у Винодолском статуту 1288. године. Идентично је са непосведоченим антропонимом *-Живина*.

- *Живиница:* међу бројним Србима војницима у Жумберку евидентиран је 1556. године и неки Вук *Живиница*. По свој прилици је једнако са непотврђеним хипокористиком **Живиница*. Уп. топоним *Живинице* у Србији у XVI веку и истоимени топоним у Босни.

- *Живинчић:* презиме забележено у Србији 1439. године. Од непотврђеног личног имена **Живинац*.

- ЖивиЛ: презиме једног од становника места Нерезишће на острву Брачу 1574. године који је био у списку за помоћ у давању соли; у следећим местима у Бачкој: у Мошорину 1745, Жабљу 1876, Новом Бечеју 1825, Петровом Селу 1866; у списку погинулих војника у српско-турском рату 1877. године. Од непосведоченог антропонима **Жив* (уп. руско лично име *Живой* из XV века) или *Жива* (в. више). Уп. назив *Живића мала у* Михајловцу у Србији и *Живићи,* део села Бакотића код Маглаја у Босни.

- *Живићев: у* Мошорину 1744, Бечеју 1786. и Пивницама 1791. године (сва три места у Бачкој). Од личног имена *Живић* које је потврђено 1895. године.

- *Живица:* презиме забележено у околини Чазме у Хрватској (деветнаест особа у седам кућа 1948. године). Идентично је са женским или мушким именом *Живица*.

- *Живичић:* презиме залажено у Хрватској 1650. године; у Србији 1877. године; у Хрватској 1948. само код Славонског Брода и Карловца. В. *Живица*.

- *Живкин: у* селу Клокот и Трпез у Србији. Од личног имена *Живкя* (Дубровник, 1358. године).

- *Живкић:* презиме у селу Божуревцу у Левчу (Србија); у Хрватској, околина Бјеловара и Гаре шпице. Од мушког личног имена *Живко* које први пут срећемо 1229. године као име једног од свештеника у манастиру Светог Мартина у Шимету (Мађарска).

- *Живков: у* следећим местима у Бачкој: у Чуругу 1721, Мошорину 1774, Ковшћу 1750, Тителу 1776, Керу (данас Змајево) 1752, Молу 1792, Старом Бечеју 1817, Жабљу 1808. и Бачком Градишту 1758. године; у Орловату (Банат) 1784. године. В. *Живкић*.

- *Живковац: у* селу Дубници код Врања у Србији.

- *Живковић:* врло фреквентно на целом српском и хрватском језичком подручју. Најстарији пример примећен је у Србији 1448. године; у месту Доли код Дубровника 1498; у Лици 1617; у Чуругу (Бачка) 1719. године итд.

- *Живковљев:* у Чуругу (Бачка) 1755. године.

- *Живкуцин:* презиме забележено у Врањеву (Банат) 1806. године. Од непотврђеног мушког личног имена *Живкуц* са типично деминутивним румунским суфиксом *-уц*.

- *Живо:* у сложеном презимену *БачиА-Живо у* месту Блато на острву Корчули (четрнаест особа у три куће 1948. године). Једнако је са личним именом *Живо* које је потврђено у Србији. Уп. топоним *Живовци* на Косову из 1771. године.

- *Живодер:* презиме надимачког порекла чији најстарији помен налазимо у једној повел>и цара Душана 1348. године: „Балда ПрьвослалиЬ *Живодер."* Други пример је из области Црмница у Црној Гори који је млађи за више од сто година (1469), у коме је констатовано да је ово стариначко племе и, по речима Јована Вукмановића, „највише има вјероватности да су били протјерани богомили из Рашке или Босне, који су нашли склониште у овом заклоњеном крају... и данас се каже за радног човјека 'да је *живодер* од чојка'". Ова последња реченица, која се и данас чује у Црмници, делује стварно збуњујуће, јер одудара од праве семантике речи *живодер - стводер, шинтер*. Другим речима, ако се овакав епитет упућује „радном", то јест угледном и уваженом човеку у једном колективу, онда је овде апелатив *живодер* у потпуно супротном значењу од данашњег записаног у нашим речницима, тим пре што је позната истина да новодосељени немају много речи похвале за староседеоце и обратно. У недостатку речничких потврда о оваквом значењу, а узимајући у обзир да се презиме *Живодерац* стварно односи на радн>у дерања нечег живог, мишљења сам да се црмнички патроним може довести у везу са средњовековним топонимом *Живодер* код Новог Пазара. Ево како. Приликом турског пописа новоосвојених земаља 1455. године записано је и село *Живодер*. Није неважно истаћи да се ово село данас назива *Живодере*. Прелазак првобитног сингуларног у плурални облик честа је појава у ономастици, а овај процес управо означава патронимизацију некадашњег топонима. Данашњи назив овог села указује на колектив, слично, рецимо, као топоним *Дероње* у Бачкој који представља множину од надимка *Дероња*. Другим речима, нови досељеници овог села су семантички померили првобитно значење и претворили га у насеље које се односи на заједницу (задругу) по надимку *Жи-*

водере (од сингуларног *Живодера)*. Доказ да се овај процес овако одвијао налазимо у имену извора *Живодер* у Малом Зворнику. Сам овај хидроним има прозрачну етимологију, јер указује на јако врело које „дере" (спира) своје корито. За антропонимијски аспект ове основе постоји и већ поменута средњовековна потврда. У једној од повеља Ивана Црнојевића из 1469. године, коју је издао П. Ровински, помињу се и *Живодери:* „Село лимЈани приложено светим Кралем Стеваном от тога что беху огузели живодъри хръличи..." Облик *Живодъри* са јатом свакако је грешка у штампању, јер овом гласу овде није етимолошки место. Не схватајући значај лингвистичке анализе др Божидар Шекуларац, аутор „Дукљанско-зетских повеља", произвољно претвара племенски назив *Живодъри (<Живодери\) у Живодари,* чиме је показао не само крајњу небрижљивост и неакрибичност већ и осуђујуће одсуство научног критеријума за средњовековне текстове. Узгред, у невештој семантичкој класификацији на крају књиге аутор чак и не наводи овај патронимијски облик. Све у свему, среднювековно насел>е *Живодер* код Новог Пазара треба повезати са поменутим извором у Малом Зворнику, а патронимијски облик *Живодер* са помереним значењем апелатива *живодер* који се без сумње односи на *жустрог, отреситог човека.* (Уп. бугарска презимена *Живодеров* и *Живодерски* која Стефан Илчев доводи у везу са синтагмом *„жесток човек".)* Тешко је изрећи коначан суд у вези са пореклом *Живодера* у Црмници који су, према Јовану Вукмановићу, можда „протјерани богомили из Босне и Рашке", али је потпуно извесно да су овакав, у основи ипак пејоративни надимак, добили од новодосељеног становништва ове области. Презиме *Живодер (Zsivoder)* забележено је и у Сомбору 1796. године, а у „Летопису Матице српске" за 1846. годину поменут је и неки каплар *Живодер* који је у „француској воини" 1792. године био отео један француски топ. Исто презиме забележено је и у Хрватској 1948. године у околини Бјеловара, Самобора, Јастребарског и Чазме.

- *Живодерац:* породични надимак Теодосијевића у селу Драгосинцу у Подибру, досељени су из села *Живодера* у дежевском срезу и за њих постоји следећа прича: „Нису они Живодерци, већ Кожодерци, драли су пијану кобилу, јер су мислили да је липсала"; презиме у селу Доњи Катун код Варварина у Србији које је, према легенди, настало „што су им Турци неког старог живог одрали" (пореклом су са Косова).

- *Живодеровић:* презиме забележено у Хрватској 1648. године. В. *Живодерац.*

- *Живојевић:* презиме залажено у селу Митровици код Вировитице (дванаест особа у две куће 1948. године). Од личног имена *Живоје* (Србија, 1452. године). Уп. *Живојевци* - топоним у Сопоћанском поменику (XV-XVII век) и истоимени топоним код Чајнича у Босни.

- *Живојинов: у* Госпођинцима 1838, Мошорину 1853. и Сентомашу (данас Србобран) 1849. године (сва три места у Бачкој). Основа: лично име *Живојин* (крај XV века у Србији).

- *Живојиновић:* у Чуругу (Бачка) 1747; у околини манастира Бездина 1762; у Србији 1877. године; у следећим селима у области Јасенице: Великој Плани, Јагњилу, Клоки (пореклом из Божурње), Церовцу и Шумама; у селу Градац код Пожаревца; у Хрватској само пет особа у Груди код Дубровника и у Мирковцима код Винковаца 1948. године. В. *Живојинов.*

- *Живојнов:* презиме забележено у Тителу 1774. и Госпођинцима у Бачкој 1853. године; у Опову (Банат) у XVIII веку. Од непотврђеног личног имена **Живојно.*

- *Живојновић:* околина манастира Вољавче (Србија) 1774. године; савремено презиме у Врднику (Срем); у Хрватској: у Ријеци, Самобору, Дарувару, Дубровнику и Загребу (десет особа 1948. године). В. *Живојнов.*

- *Живоковић:* само један становник града Осијека 1948. године. Сложено је од придева *жив* и поствербала *-ков* (<гл.

ковати). По свој прилици надимак у вези са ковачким закатом. Уп. облик *Ладноков*.

- *Живолић:* савремено презиме у Бачу (Бачка); у Хрватској 1948. године код Пуле и Лабина у Истри. Основа: непосведочени антропоним **Жинол*.

- *Живољић:* само две особе у Осијеку и Сплиту 1948. године. Од антропонима **Живољ*.

- *Живомовић:* презиме које је 1877. године носио један од бораца из Шумадије у српско-турском рату. Води порекло од непотврђеног личног имена **Живом (<Живомир)*.

- *Животић:* крајем XIX века забележено у Кумодражу; у Тополи (Србија); у Ракинцу код Пожаревца и у Пожаревцу. Од личног имена *Живота* које је потврђено у Србији 1733. године.

- *Живулић:* презиме залажено у XVI веку у месту Вепринац код Опатије; у Хрватској 1948: околина Пуле, Пазина и Чаковца. Основа: лично име *Живул* (околина Врана, XV-XVII век).

- *Живулов:* презиме регистровано у Неготинској Крајини 1839. године. В. *Живулић*.

- *Живуловац:* стариначка породица у селу Чокоњар у Неготинској Крајини.

- *Живуловић:* забележено у Смедереву 1877. године; у следећим местима у Неготинској Крајини: у Кленовиу, Фритулама, Темничу, Сиколу и Мокрању; у Пожаревачкој Морави у Драговцу (из Грлишта код Зајечара) и у Жабарима (из Звездана, посрбљени Власи) и у Породину („из прека"); у Саранову у Јасеници (пореклом из Тимока). В. *Живулић*.

- *Живчевић:* само осам особа у Дубровнику 1948. године. Од личног имена *Живац* које је потврђено 1895. године.

- *Живчић:* презиме забележено 1497. године у Хрватској; у селу Мрсаћу у Србији 1828; савремено у Београду; у Хрватској: околина Карловца, Вргинмоста, Слуња и Осијека. В. *Живчевић*.

ЖИГ- (<Жиг1иунд, Живојин)

Судећи по ареалној лингвистици, већина презимена од ове основе могла би бити средњовековног мађарског имена *Жигмунд, Жигмонт* или *Жигмунт* које долази од немачког антропонима *Sigmiind*. За хипокористик *Жига* од личног имена *Живојин* имам само једну савремену потврду са терена Србије, што, заједно са презименима *Жигољев* и *Жигоманац,* можда упућује на антропоним *Живојин*. Сви остали примери са подручја Босне, Хрватске и Хрватског приморја, могли би бити од мађарског средњовековног имена *Жигмунд* са поменутим варијантама. У историјским списима ових области помиње се често „цесар римски и краљ угарски" Жигмунд, а 1444. године „кнез крчки, модручши и прочаја" називао се *Жигмунд* Франкопан. За разлику од Сибињанин Јанка, који је преко народне песме довео до појаве личних имена *Сибин, Сибинка* и ел., лично име *Жигмунд* ограничило се само на крајеве који су били под директним утицајем мађарског двора. Слично би се могло рећи и за румунску антропонимијску основу *Jig-* коју румунски лингвисти А. Константинеску и Јоргу Јордан изводе директно из немачког антропонима *Sigmitnd,* не узимајући у обзир пресудни утицај бројне мађарске популације у Ердељу.

- *Жига:* име или презиме једног од трговаца из Мачве забележено у Сремској Митровици 1725. године; презиме у Подгори у Полимљу; у Горњој Гати, Грмуши, Дреновцу и Башидевића Крндији у Поуњу (Босна); у Мокрину (Банат); савремено презиме у Тузли; у месту Стокиво у Боки Которској; у Хрватској 1948: околина Прелога, Копривнице, Загреба и Вировитице. Идентично је са хипокористиком *Жига* који нема историјских потврда.

- *Жигаловић:* само пет особа у околини Жупање у Хрватској 1948. године. Од

непотврђеног облика **Жигало,* који би можда могао бити и надимак од глагола *жигати*.

- *Жигић:* у полису српских досељеника из Лике забележен је у логору крај Оточца 1686. године и неки Радоња *Жигић; у* Черевићу (Срем) 1749, Новом Саду 1776. и у Жабљу (Бачка) 1848. године; у Широко] Кули у Лини крајем XIX века; у Велико) Моштаници крај Београда („Рвати", дошли из Куле у Лици); у Башаиду (Банат); у Хрватској 1948. године: околина Коренице, Жупање, Оточца, Нашица, Доњег Михољца и Вировитице. Уп. следеће микротопониме у Широкој Кули у Лици: *Жигића дол, Жигића долина, Жигића драга* и *Жигића raj*.

- *Жигман:* презиме залажено код Кдан>-ца, Крапине, Ријеке и Кутине у Хрватској 1948. године. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Жигман*.

- *Жигнић:* околина Чаковца у Хрватској; од непотврђеног личног имена **Жигно*.

- *Жиго:* презиме евидентирано на острву Рабу и код Сиња у Хрватској 1948. године. Једнако је са непотврђеним личним именом *Жиго*. Уп. *Жиго,* име вола код Лудбрега у Хрватској, *Жигови,* део села Пацјана код Фоче у Херцеговини.

- *Жигољев:* очинство забележено у Србији 1461. године. Без паралела у другим областима. Од непотврђеног имена **Жиголь*. Уп. топоним *Жигола* код Прокушња са историјском потврдом из 1734. године.

- *Жигоманац:* породични надимак у селу Мужинац код Сокобашг у Србији. Од непосведоченог антропонима **Жигоман*.

- *Жигулип:* презиме код Ријеке, Загреба и у Опатији. Од непотврђеног личног имена ** Жигу л*.

- *Жигуловић:* презиме залажено у селу Штубику у Неготинској Крајини. В. *гулип*.

ЖИД- (<*Жидислав, Жидимир)

Најстарији антропоним од ове основе је сложени облик *Жидимир* који је забележен у Задру 1072. године. Мушко име **Жидислав* није примећено у нашем ономастикону (има га у руском), већ само женско име *Жидислава (ClnidislaiM)* у Хрватској 1232. године. Због једначења сугласника немогуће је тачно одредити да ли је у презимену *Житковић* основа **Жидко (<Жидимир) или *Житко (< Житомир)*.

- *Жидај:* само пет особа у Чепину код Осијека и Трнави код Ђакова у Хрватској 1948. године.

- *Жидак:* презиме забележено у селу Дренова у Хрватској 1599. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године залажено у околини Загреба, Зелине и Кутине. Идентично је са личним именом *Жидак* које је потврђено у Хрватској у X веку.

- *Жидаковић:* презиме регистровано у селу Светице код Карловца у XVI веку. В. *Жидак*.

- *Жидан:* само дванаест особа у Сиску и Загребу 1948. године. Једнако је са личним именом *Жидан* које је потврђено у Хрватској у XVI веку.

- *Жиданић:* презиме залажено у селу Стрилач у Хрватској 1547. године; 1948. године, околина Загреба и Карловца. В. *Жидан*.

- *Жидановић:* у Мошорину 1727. и Вилову у Бачкој 1829. године. В. *Жидан*.

- *Жиде:* презиме забележено у Дубовцу крај Карловца 1579. године. Идентично је са личним именом *Жиде* које је потврђено у Хрватској 1527. године.

- Жаден: српска породила у Бунићу (Лика) 1712. године; у Хрватској 1948, само три особе у Поречу. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Жиден*.

- *Жидећак:* презиме у Хрватској 1550. године. Уп. руско (новгородско) лично име *Жидета*.

- *Жидић:* савремено презиме у Београду и Градацу код Плоча у Хрватској; у

Хрватској 1948. године: околина Метковића, Макарске и Славонског Брода. Води порекло од непотврђеног личног имена **Жид (<Жидимир)*. Уп. чешко лично име *Zid*.

- *Жидишић'*. савремено презиме у Београду и Крагујевцу; од непотврђеног личног имена **Жидиша*.

- *Жидо:* околина Винковаца, Осијека и Вуковара у Хрватској 1948. године. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Жидо*.

- *Жидов:* савремено презиме у Мостару у Херцеговини; у Хрватској код Прелога, Винковаца и Доњег Михољца. Уп. *Жидовићи*. топоним код Новог Пазара у Србији, *Жидовина (Sydouina)* код Чазме у Хрватској, са историјском потврдом из 1207. године. В. *Жидо*.

- *Жидовинац:* презиме забележено у Крчедину (Срем) 1847. године. Од непотврђеног личног имена **Жидовин,* који се случајно поклапа са старословенским етником *Жидовин* у значењу *Јеврејин*.

- *Жидовинић:* у месту Рипчу у Хрватској 1443. године. В. *Жидовинац*.

ЖИЖ- (<Живомир, Живорад...)

- *Жижа:* савремено презиме у Ровцима (Црна Гора); у Белој Цркви у Банату; у Хрватској: околина Пореча, Војнића и Кутине. Једнако је са хипокористиком *Жижа* које може бити мушког или женског рода (прво је потврђено у XVII веку, друго има само савремене потврде).

- *Жижак:* забележено у Комоговини код Петриње крајем XIX века; у Хрватској 1948. године: околина Сплита, Костајнице и на острву Хвару. Идентично је са непотврђеним хипокористиком **Жижак*. Уп. кајкавско презиме *Жижек* код Чаковца, Ђурђевца, Белог Манастира и Кутине.

- *Жижакић:* презиме залажено у Иригу (Срем) 1817. године. В. *Жижак*.

- *Жижаков:* почетком XX века у Пашићеву (данас Змајево) у Бачкој. В. *Жижак*.

- *Жижало:* у Старом Бечеју у Бачкој 1784. **године.**

- *Жижалов:* варијанта презиме на *Жижало* у истом месту 1786. године.

- *Жижан:* само четири особе у Омишу крај Сплита 1948. године. Једнако је са непотврђеним личним именом **Жижан*.

- *Жижамовић:* код Имотског и Винковаца у Хрватској. В. *Жижан*.

- *Жижанковић:* презиме удовице војника у Митровачкој регименти 1785. године. Основа: непосведочени антропоним *- Жижанко*.

- *Жижић:* савремено презиме у Ровцима (Црна Гора), Белој Цркви и Београду; у Хрватској: код Сплита, Син-а и Бјеловара. В. *Жижа*.

- *Жижовић:* презиме залажено у селу Брезна у Неготинској Крајини 1839. године; савремено у Врачев Гају у Банату. Од личног имена *Жижо* потврђеног 1895. године.

ЖИЈАК

- *Жијакг.* презиме забележено у Јанкову код Копривнице (осам особа 1948. године). Идентично је са хипокористиком **Жијак (<Живорад)*. Уп. микротопоним *Жијаково* у селу Парцани у Рами (Босна).

- *Жијић:* у селу Јаловику код Шапца почетком XX века. Од хипокористика *Жија* који има само савремене потврде. Уп. *Жијово,* планина у племену Куча у Црној Гори.

ЖИК- (< Живорад, Живомир)

- *Жикелић:* савремено презиме у Београду. Води порекло од непотврђеног хипокористика **Жикел(а)*.

- *Жикић:* презиме забележено почетком XX века у селу Бачини у Темнићу (Србија); у Хрватској, околина Сплита и Славонске Пожеге. Основа: хипокористик *Жика* (1455. у Србији).

- *Жико:* само две особе у Осијеку 1948. године. Идентично је са именом *Жико* које је потврђено у Србији 1455. године.
- *Жиковић:* презиме залажено у племену Куча у Црној Гори; у Хрватској: код Пореча, Пазина и Пуле. Уп. топоним *Жиковци* код Фоне у Херцеговини.

ЖИЛ- (<*Жилислав)

У нашем ономастичком систему није залажено ниједно сложено име од ове основе, а име у наслову чланка представлю руски антропоним који је 1273. године носио војвода Владимирско-волинске области. Сви ови облици, укл>учују и све словенске, заштитног су карактера исто као и основе Жив-. *Жиј-. Жик-*.

- *Жила:* изумрла породица у селу Тополо код Дубровника 1769. године. Идентично је са хипокористиком *Жила* (1895. године у Србији).
- *Жилајковић:* савремено презиме у Загребу. Основа: непотврђено лично име *- Жилајко*.
- *Жилаю.* околина Жупање у Хрватској (тринаест особа 1948. године). Води порекло од непосведоченог антропонима **Жилак*. Уп. доњолужичко лично име *Zylak*.
- *Жиле:* презиме забележено у околини Дубровника 1948. године. Једнако је са хипокористиком *Жиле* потврђеним у Србији 1455. године.
- *Жилетић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској само једна особа у селу Мала Велика код Славонске Пожеге. Од хипокористика *Жилета* који има само савремене потврде. Уп. руско (новгородско) лично име *Жилета.*
- *Жилић:* забележено у Бачкој крајем XIX века; у селу Јошавици код Петриње почетком XX века; у Шеовцима код Пакраца; савремено презиме у Ужицу и Ранилугу (Србија); католичка породица у селу Прослопу (Рама у Босни); у Хрватској 1948: околина Петриње, Бенковца, Двора, Задра и Огулина. Води порекло од хипокористика *Жиле* или непотврђеног облика **Жило.*
- *Жиловић:* један од момака кнеза Милоша носио је 1829. године презиме *Жиловић;* у селу Липовац код Рудника у Србији 1821. године; у Чајетини на Златибору; у Доњој Шаторњи (пореклом из Мајдана код Такова) у Јасеници; савремено у Београду; у Хрватској 1948. само три особе у граду Сплиту. Од непосведоченог антропонима **Жило.* Уп. руско презиме *Жилович* и *Жиловлев* из XVII века, као и словачки топоним *Žilavo.*
- *Жиловски:* само две особе у селу Мала Млака код Велике Горице 1948. године; један становник села Церника код Нове Градишке.
- *Жилчић:* само две особе у селу Мала Млака код Велике Горице 1948. године. Од непосведоченог антропонима **Жилац.*
- *Жиљак:* презиме забележено у области Бихор у Србији 1583. године; у Хрватској: околина Доње Стубице, Зелине и Вировитице. Једнако је са непотврђеним личним именом **Жиљак.* Уп. топоним *Жиљево* у Херцеговини.

ЖИНИЋ

Савремено презиме у Ваљеву у Србији; у Хрватској: околина Прелога, Глине, Копривнице, Сиска и Велике Горице. Према М. Шимундићу, хипокористици *Жина, Жине, Жиница, Жинка* долазе од *Агнежина, Божимира, Рожина, Живадина, Живојка* и ел. П. Шимуновић пак мисли да је ово презиме, заједно са именом *Жинко,* постало од прекомурског облика *dun (<јун-<Јунко -јунак),* што је мало вероватно, јер се томе противи присуство хипокористика *Жине (<Божидар)* који је као савремен потврђен у Србији.

ЖИР- (< «Жирослав)

Сложено име *Жирослав* није сачувано у нашем ономастичком систему (има га у руском од XIII века), али се може реконструисати на основу топонима *Жирославље.* После Првог светског рата насеЛ>ени су Срби на некадашњем спахилуку који је обухватао поред села Брезовице, Владимирович, Малог Гаћишта, Мојковца и село по имену *Жирославље.* Анализа овог топонима указује на антропоним *Жирослав,* а садашњи облик настао је придевском творбом, то јест осавремењено - *Жирославово* село, трло. имање и ел.

- *Жир:* презиме забележено у Дубровнику 1281. године. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Жир* (<**Жирослав).*

- *Жиравац:* савремено презиме у Ужицу и Београду; од непотпрђеног личног имена **Жирав.* Уп. руски (новгородски) топоним *Жиравец.*

- *Жирај:* само једанаест особа код Дарувара, Ђакова и у Винковцима 1948. године. Идентично је са непотврђеним личним именом **Жирај.*

- *Жираљић: у* селу Нашичка Брезица код Нашица (три особе 1948. године). Основа: непосведочени антропоним **Жирал>.*

- *Жирановић:* презиме забележено у Благају у Хрватској 1453. године; савремено у Крагујевпу и Београду. Од непотврђеног имена **Жиран.*

- *Жиринац:* међу многобројним Србима у Славонској војној граници записан је 1600. године и неки Вук *Жиринац.* Основа: непотврђено лично име **Жирин.*

- *Жирић:* само два становника у граду Загребу 1948. године. В. *Жир.*

- *Жирковић:* околина Сиска и Петриње у Хрватскоj (једанаест особа 1948. године). Од непосведоченог антропонима **Жирко.* Уп. руско (новгородско) име *Жирко,* као и топоним *Жирковина* код Фојнице у Херцеговини.

- *Жиро:* само три особе код Белог Манастира. Од личног имена **Жиро.*

- *Жировац:* презиме једног од сремских разбојника из 1743. године. Уп. топоним *Жировац („Syroch* in Comitatu Sirmiensi") 1326. године, као и истоимено село код Двора у Хрватскоj. Уп. и кајкавско презиме *Жировец* код Иванца у Хрватскоj.

- *Жировић:* околина Сиска и Нове Градишке у Хрватскоj. Уп. топоним *Жировићи* код Ливна у Босни. В. *Жиров.*

- *Жировчић:* презиме залажено у Загребу 1697. године; у полису становништва Хрватске 1948. године било је код Сиска, Нове Градишке и у Загребу. В. *Жировац.*

- *Жиропада:* презиме забележено у селу Книћу у Гружи (Србија). Тешко је за овај облик (као и облик који следи) рећи какав је могао бити мотив његовог настанка, јер је *жиропађа* време када опада жир и крајем XIX века унето је у Закон о шумама као званични термин (од 1. октобра до 15. марта) који је заменио старију реч *жировина.* Презиме је свакако надимачког порекла и састављено је од именице *жир* и поствербала *-пад* (<гл. *падати).*

- *Жиропађа:* савремено презиме у Београду. В. *Жиропада.*

- *Жирош:* презиме забележено код Гарешнице, Славонске Пожеге, Вуковара и Жупање у Хрватскоj. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Жирош.* Уп. руско (новгородско) лично име *Жирошь* из XII или XIII века.

- *Жирчић: Zirchich* у Славонскоj Пожеги 17 IS. године. Основа: непотврђено лично име **Жирац.*

ЖИТ- (<Житимир, Житомир, Житомисл...)

Општесловенска антропонимијска основа *Жит-* застушъена је и у нашем ономастичком систему. Најстарији пример односи се на сложено лично име *Житомер (Zitemer)* које је потврђено после 850. године, затим *Житаљ* (892. године), *Житимир (Sittimiro)* у Супетарском картулару 1080. године, **Житомисл у* имену манастира *Житомислића* и у презимену

Житомишљић и **Житород у* презимену *Житородовић* у Шибенику 1581. године.

- *Житановић:* само једна особа у селу Велика Млинска код Гарешнице у Хрватској 1948. године. Од непотврђеног личног имена **Житан.*

- *Житић:* српска породица у селу Гудовцу у Славонији у XIX веку; у попису становништва Хрватске 1948. године, само осам особа код Бјеловара и у Осијеку. Води порекло од непосведоченог антропонима **Жит* или **Жито.* Уп. пољско лично име *Zyto* из 1397. године, као и руски топоним *Житова.*

- *Житинић:* само седам особа у околини Ријеке и у Опатији. Основа: непотврђено лично име **Житин.*

- *Житко:* презиме забележено на острву Вису, код Сплита и Сиња у Хрватској. Једнако је са непотврђеним именом **Житко.* Уп. топоним *Житковац* код Косовске Митровице са историјском потврдом из 1772. и у рашкој области 1761. године.

- *Житковић:* у Драчеву Селу код Дубровника, где је И. Синдик прибележио да „за н>их народ каже да су од старине, а спомињу се од 1835. године"; у Сутивану на острву Брачу 1833. године (из Рогознице код Шибеника); у Хрватској 1948. године: околина Самобора, на острву Вису, код Дубровника и Чазме. Уп. топоним *Житковица у* Раваничком властелинству у Србији 1380. и у Браничеву 1467. године.

- *Житомерац:* само седам особа у селу Велика Млинска код Гарешнице 1948. године. Основа: лично име *Житомер* које је потврђено још у IX веку, то јест после 850. године.

- *Житомирац:* презиме залажено у околини Гарешнице у Хрватској 1948. године. Води порекло од личног имена *Житомир* које је потврђено у Србији 1895. године.

- *Житомишљић:* овакво презиме носила су четири свештена лица (Серафим, Висарион, Хаци-Јеремија и Христофор) у сарајевској парохији од 1663. до 1730. године. Основа: непосведочени антропоним **Житомисл.* Уп. име манастира *Житомислића* у Херцеговини.

- *Житородовић: Hitorodovicli* у Шибенику 1581. године. Од непотврђеног личног имена **Житород* које А. Шупук тумачи као „онај којем у животу желимо да живи у роду или да има пород".

ЖИЧИЋ

Презиме забележено у Бечеју (Бачка) 1782. године; у Хрватској 1948. само две особе у селу Гудовцу код Бјеловара и у Сплиту. Води порекло од хипокористика **Жича (<Живомир)* који нема историјских потврда.

ЖИШКА (<жишка - glühende Kohle, prima)

Надимачка основа *Жишка* није бројно заступлена у нашем ономастичком систему, јер су сачувана само четири презимена. Њена појава може се објаснити метонимијским моментом и односи се на *лако запаљивог, напраситог човека.*

- *Жишка:* савремено презиме у Бањалуци у Босни; у Хрватској, код Славонске Пожеге и у Осијеку. Уп. лични надимак *Жишка* у Лесковцу у Србији.

- *Жишко:* само један становник града Сплита 1948. године.

- *Жишков:* савремено презиме у Новом Кнежевцу (Банат).

- *Жишковић: Zsifikovics* у Футогу (Бачка) 1743. године; савремено у Београду; у Хрватској само у Загребу и Ивановцу код Чаковца (тринаест особа 1948. године).

ЖМАК- (<гл. **жмати** - жмирити)

- *Жмак:* презиме у околини Бузета и Пуле у Истри. Води порекло од надимка **Жмак* (< гл. *жмати - жмирити]* и односи се на личност која *чкиљи, жмирка очима.*
- *Жмакало: у* сложеном презимену Мариновић-Жмакзло у месту Блато на острву Корчули (дванаест особа у три куће 1948. године).
- *Жмаковић:* само у селу Свети Ловреч код Пореча (седам особа 1948. године).

ЖМАРА

- *Жмара:* презиме запажено у околини Загреба и у Загребу 1948. године. Једнако је са апелативом *жмара* у значењу *чварак* и представлю надимак човеку ситног раста. Уп. презиме *Чварковић.*
- *Жмарин:* савремено презиме у Панчеву (Банат).
- *Жмарић:* околина Ријеке и Госпића у Хрватској 1948. године.

ЖМИР- (гл. **жмирити** - чкшъити)

- *Жмира:* презиме запажено у околини Дубровника, тематски припала „анатомским" презименима, јер је у вези са глаголом *жмирити* у значењу *трептяти очима, чкиљити.*
- *Жмире:* околина Сиња и Славонске Пожеге у Хрватској 1948. године.
- *Жмирић:* презиме забележено у Бешки (Срем) 1786. године; у Хрватској код Бенковца, Сиња, на острву Корчули, код Сплита и Винковаца.
- *Жмиркало:* надимак у Сарајеву у XVIII веку.
- *Жмиро:* савремено презиме у Мостару; у Хрватској само један становник Борова Насе.гьа код Вуковара 1948. године.

ЖМУКИЋ

Презиме залажено у Кривошијама у Херцеговини; у Боки Которској (пореклом из Херцеговине); савремено у Сенти (Бачка) и у Херцег Новом. По свој прилици надимак од глагола *жмукнути* у значењу *прождрети, прогутати.*

ЖМУР- (гл. жмурити - die Augen zuhalten, clausos teneo oculos)

- *Жмурић:* презиме у селу Иванчи 1820. године; савремено у Београду.
- *Жмуро:* презиме забележено у Боки Которској.
- *Жмуров:* у Црној Гори 1852. године. Уп. назив *Жмурова пећина* између села Градине и Борове у Црној Гори.

ЖНИДАР-, ЖНИДЕР- (<нем. Schneider)

Реч *жнидер (жнидар)* у значењу *кројач* не прелази границе Хрватске, како се то лепо види по ареалу презимена која следе. Долази од старијег изговора немачке речи *Schneider (Snider)* и припада групи старих позајмица из тог језика чија се старина управо сачувала у оваквом позајмљеном облику.

- *Жнидар:* презиме забележено у околини Чаковца, Врбовца и Вуковара.
- *Жнидарић:* околина Прегради, Загреба, Чаковца и Вараждина.
- *Жнидарчић:* код Сплита, Бјеловара. Карловца и Вуковара.
- *Жнидер:* само један становник града Осијека 1948. године.
- *Жнидерић:* две особе у Загребу 1948. године.
- *Жнидерчић:* један становник Стењевца крај Загреба.

ЖОЈИЋ

Презиме забележено у селу Церје (пореклом из Савова у Ибру) и Крушевици у Подибру (Србија). Води прекло од хипокористика *Жоја (<Живојин)* који има само савремене потврде.

ЖОР- (<ит. антр. Zore<Georgios)

- *Жоретић:* презиме које је 1472. године носио дубровачки поклисар у Цариграду на турском двору Живан *Жоретић* [у регистру збирке „Старе српске повеље и писма" Љубомира Стојановића, Бгд. 1992, стр. 15, погрешно пише Жаретић]; у Хрватској 1948. године само један становник села Думаче код Петриње. Води порекло од личног имена *Жорета* (<ит. *Zore)* које је потврђено у Дубровнику 1397. године.
- *Жорић:* у селу Бујанце у Србији (пореклом из Призрена); савремено презиме у селу Богушевцу код Призрена, Багрдану, Урошевцу и у Београду; у Хрватској у Краљевици код Ријеке и у Пунату на острву Крку (дванаест особа 1948. године). Од личног имена *Жоре* (<ит. *Šore)* које први пут срећемо у Дубровнику 1392. године. За примере из Србије могуће је и друго објашњење: од придева *жорав у* значењу *рохав, богињав,* што би упућивало на надимак.
- *Жоричић:* забележено само у Паковом Селу код Дрниша, и то као врло јака колонија од 170 људи смештених у 32 куће 1948. године. Од непосведоченог деминутива **Жорица.*
- *Жоротић:* само једна особа у селу Ружићи код Ријеке 1948. године. Од непотврђеног антропонима **Жорота.*

ЖУВ- (<антр. Жувела<грч.

Етимолошка реконструкција у наслову припада Валентину Путанцу који је аргументовано показао да задарско презиме *Жувелић (<Зувелић)* води порекло од хришћанског личног имена *Зоил,* имена свеца чије су реликвије донете у Задар око 800. године и положене у цркву Свете Марије. Петар Шимуновић, међутим. усваја раније мишљење Томе Маретића. јер презимена *Жувић, Жуветић, Жувела* изводи од имена *Johannes* - Иван које објашњава као резултат „романскохрватске језичке симбиозе". Међутим, присуство средњовековног имена *Жувал у* турском полису становништва тврђаве Голупца у Србији 1467. године проширује ареал и на ову облает, то јест ово име се појављује и ван територије коју помињу Маретић, Путанец и Шимуновић. За етимологију ове антропонимијске основе мора се узети у обзир још један врло важан моменат: румунска ономастика не познаје основу *Жув-,* што значи да је овај голубачки антропоним донет са Приморја преко дубровачких трговачких колонија у Србији.

- *Жувела:* презиме регистровано 1948. године у околини Сплита, на острву Корчули и код Дубровники.
- *Жувелић:* презиме забележено у Задру 1338. године: Vinea Vadime *Ziaielicli.*
- *Жувић:* савремено презиме у селу Конареву код Краљева у Србији; у Хрватској: околина Задра, на острвима Брачу и Крку и код Ријеке.

ЖУГ- (<гл. жугати - брбљати)

Надимачка основа *Жуг-* води порекло од глагола *жугати* у значењу *брбл,ати; клеветати; лајати.* Постојање апелатива *жуга* у значењу *гуска* у западним крајевима наше језичке територије само потврђује исказану идеју да је овде у питању надимак.

- *Жуга: у* селу Каљина код Нашића у Босни (пореклом из села Црквине у Гласинцу, презивају се и *Жугићи* и има их код Олова, памте да су старином из Херцеговине). Уп. апелатив *жуга у* значењу *гуска* и у Црној Гори у значењу *неваљао човек.*
- Жуга/: фреквентно у Хрватској 1948. године: код Велике Горице, Глине, Вргинмоста и Славонског Брода.

- *Жуган:* само једна особа у Ријеци 1948. године.
- *Жугац:* у Суседграду код Загреба 1567. и Озаљу 1642. године; у полису становништва Хрватске 1948. године само у околини Карловца. Уп. кајкавско презиме *Жугец* код Вараждина, Загреба и Самобора.
- *Жугел:* презиме забележено у Карловцу у Хрватској 194<S. године.
- *Жугетић:* код Вараждина у Хрватској 1550. године.
- *Жугешић:* само један становник села Голника код Делница 1948. године.
- *Жугинић:* српска породица у Брестовцу (Славонија) 1702. године. Уп. *Жугине колибе,* део села Буков Дол код Кладња у Босни.
- *Жугић:* презиме забележено у околини Модруше 1486. и код Клиса (Босна) 1596. године; у селу Дубоко у Црној Гори (пореклом из Дробњака); савремено презиме у селу Слатини код Приштине, Подгорици (Црна Гора), Баранди (Банат), Београду, Руми (Срем) и Ужицу; у Хрватској: околина Врбовца, Зелине и на острву Корчули.
- *Жуго:* код Имотског, Ријеке и Сплита.
- *Жуговић:* презиме залажено у Бихаћу 1547. године; у Хрватској 1948. године: околина Крижеваца, Бјеловара и Ђурђевца.
- *Жугор:* презиме евидентирано у северном делу Невесињског поља („дошао из Дабрице на читлук" крајем XIX века); савремено презиме у Мостару.
- *Жугчић:* околина Карловла у Хрватској 1666. и код Крижевала 1755. године. Уп. топоним *Жугчићи* код Пазина у Истри.

ЖУД-

Тешко је одредити праву етимологију ове неоспорно антропонимијске основе, јер постоји мали број историјских потврда. Најстарије сведочанство о њеном присуству налазимо у дечанским хрисовуљама 1330. године, и то у облику личног имена *Жудь* и очинства *Жудовић.* Овде се не може избећи помињање етника *Жудија* са варијантама *Жидови, Жуђели, Јаудије, Цидови,* који су се у неким нашим крајевима сачували као мање-више пејоративан назив за староседеоце. Ареал: Паштровићи, Ријечка нахија, Дукађин, Трубар, Унац, Истра, Црна Гора и око реке Ибра у Србији. Не инсистирајући на сигурној етимологији овог етнонима, напомињем да је основа *Жуд-* највише заступљена у приморском ареалу, па би се њена појава могла објаснити као млетачки утицај у коме је позната фонетска промена Ђ у Ж. Уп. италијанско^ литерарно *(namata* према млетачком *Žitrnacla.* Међутим, постојање топонима *Жудово* далеко на северу Русије код Новгорода као да упућује на словенску основу *Жуд-* од глагола *жудети* (wünschen, desidero). Иста констаталија важи и за бугарска презимена *Жудев* и *Жудон.*

-Жудетић: презиме забележено у околини Пореча и у Поречу у Истри (дванаест особа 1948. године). Уп. топоним *Жудетићи* у истој области.

- *Жудивић:* презиме које је 1716. године носио неки Гаврил, „капетан, родом Херлеговац, на Крајини Дунава стража". Уреднили Рјечника ЈАЗУ опредељују се за основу од личног имена или надимка **Жудива.*
- *Жудић:* околина Бузета, Ријеке, Пуле и Загреба.
- *Жудовић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330; презиме „капетана српске милилије" у Срему 1742; у околини Ужила 1864. године. Уп. топоним *Жудово* код Новгорода у Русији.

ЖУЖ- (<антр. Жужа<Сузана)

Антропонимијска основа *Жуж-* води порекло од хришћанског женског имена *Сузана* (<хебр. *Šošanna* у значењу *бели крин]* и познато је на западу наше језичке литературе. (У Војводини у XVIII веку било је доста популарно женско

име *Соса* од истог извора.) У топонимији је то свакако ономатопејска основа која је унеколико синонимична са кореном *жубор-,* судећи по називу потока *Жужалица* у Голобоку (Србија), *Жужељици,* топоним у околини Врања и *Жужељ,* насеље у Лепеници са историјском потврдом из 1468. године.

- *Жужа:* презиме забележено у Равном Тополовцу у Банату (пореклом из Бињишта и Острошца 1945. године); у селу Острошцу у Херцеговини; у Хрватској. околина Задра. Идентично је са женским именом *Жужа* које први пут срећемо у XVI веку негде на терену Румуније.

- *Жужаю.* околина Загреба, Карловца и Жупање.

- *Жужан:* презиме запажено у месту Велика Сварча у Хрватској 1652. године.

- *Жужанић:* само пет особа у околини Новске и Ораховца у Хрватској 1948. године.

- *Жужић:* у Брубну 1549, Топуском 1550, Бакру 1554. и Ступнику *(Swsych)* 1567. године; у селу Дражмировцу у Ресави (пореклом са Косова); савремено презиме у Јајцу (Босна); доста фреквентно у Хрватској 1948. године: код Чазме, Пазина, Пореча, Вргинмоста, Јастребарског, Загреба и Вировитице.

ЖУЈ- (<над. Жуј- белопут, жут)

Велики број потврда ове основе, нарочито из области зоонимије, говори против етимологије Томе Маретића да је презиме *Жујовић* постало од скраћеног корена *Жуј- (<Jolwnnes* или *Georgios).* Уп. код Вука Караџића *Жујан* ~ falber ochs, bos flovus, даље *белопут чонек* у Лици, *Жујка-,* име краве и пса итд.

- *Жујан:* само једна особа у Грубишном Пољу 1948. године.

- *Жујевић:* у селима Врбици, Шешину и Враћевшћима (Србија) 1839; у Ужицу 1867. године.

- *Жујић:* породични надимак у селу Буковцу у Срему (пореклом из Босне); у Хрватској 1948. године само две особе у Кутини и Сплиту.

- *Жујовић:* презиме у Неменикућима у Космају. Пореклом из Корита између Сјенице и Пештера, а дошли су „када је Карађорђе с војском пошао на Сјеницу"; у Рогачи (Србија), пореклом из исгог села као и пример *Жујић.*

ЖУК-

Судећи по следећим значењима, основа *Жук-* би могла бити надимачког порекла, јер има двојаку семантику: *жука* је *овца која по* глади *има жуте бразде,* али је исти корен *жук-* везан за реч *жуч (<*гысь)* који је довео до придева *жук* у значењу *горак.* Коначно, има још једна могућност за објашњење ове основе, али оно почива само на једној савременој потврди: недавно је у селу Књићани у Србији забележен ыеки *Божура* Митровић звани *Жука,* што значи да ова основа може да буде и хипокористичка.

- *Жукина:* презиме забележено у околипи Доње Стубице и Дарувара у Хрват-СКОЈ 1948. године.

- *Жукић:* у Мачванском Салашу у Србији; у Хрватској, околина Доњег Михољца и у Осијеку.

- *Жуковић:* у Хрватској: околина Врбовца, Гарешнице и Чазме. Ун. топоним *Жуковпц* у Србији, *Жуковина* у Херцеговини и у Црној Гори, *Жуковци* у Заглавку у Србији.

ЖУЛ-, ЖУЉ- (<гл. **жулити, пр. жул»ав** - кржљав)

- *Жуля:* презиме забележено у Алибунару (Банат).

- *Жуловић:* староседелачка породица у селу Стубици у Пиви (Црна Гора).

- *Жуљ:* презиме у Злоселу (пореклом из Врљике у Далмацији) у Купрешком полу; савремено презиме у Зеници и у области Рама у Босни; у Хрватској: околина Белог Манастира, Книна, Славонског Брода и Винковаца.

- *Жуљан:* само пет особа у околини Шибеника, Сплита и у Загребу 1948. године.

- *Жуљев:* презиме залажено у Чоношъи у Бачкој 1<S2Ü. године. Уп. бугарско презиме *Жулев* који Стефан Илчев изводи од надимка *жульо* у значењу *мршав човек*.

- *Жуљевић:* презиме забележено код которских ускока 1685; на острву Врачу 1643; у селу Брњевару у Мађарској одакле су 1743. године мигрирали у Чоношъу; католичка породица у Рами (Босна) 1743; у Сомбору *(Zsulevicz)* и Моноштру у Бачкој 1720; на острву Шолти 1887. године.

- *Жуљић:* околина Имотског, Жупање и Винковаца.

- *Жуљевић:* само једна особа у селу Пољани код Грубишног Поља 1948. године.

ЖУМАНЧЕВ

Усамљеио презиме у нашем ономастичком систему које води порекло од непотврђеног надимка **Жуманац.* Залажено је у Беодри (данас Ново Милошево) у Банату. У својој основи овај надимак носи апелатив *жуманце* који је (према П. Скоку) настао на следећи начин: на придев *жут* (<прасл. **Ш-ть)* додат је суфикс *-ьн* па смо добили **гьl(ьпъ;* из овог облика испао је сугласник Т што је довело до хипотетичког облика **жун-анце,* а од н>ега, по закону дисимилације Н-Н је прешло у Н-М. то јест у данашњу књижевну реч *жуманце,* коју су преузели и Мађари у облику *zsomanc.*

ЖУН- (<лат. антр. **Junius)**

Антропонимијска основа *Жун-* може се објаснити на три начина: 1) Од личног имена *Жун* (< лат. *Junius)* које је потврђено у Дубровнику између 1100. и 1200. године, 2) Од хипокористика *Жуна,* пореклом од хришћанског личног имена Анастасија, 3) Од апелатива птице *жуне* (Spect, picus martius), те би се на тај начин ова основа уврстила у бројна презимена типа *Косовић, Соколовић, Орловић, Голубовић* и ел.

- *Жун:* презиме забележено у околини Крапине и Цриквенице у Хрватској 1948. године. Идентично је са личним именом *Жун* које је потврђено у Дубровнику 1100-1200. године.

- *Жуна:* презиме једног од контрибуената у Земуну 1764. године; надимак у Сарајеву у XVIII веку; у Хрватској: околина Иванца. Ђакова и Вргинмоста.

- *Жунац:* у полису Срба у Хрватској 1644. године; у околини Гарешнице, Карловца, Грубишног Поља и Бјеловара 1948. године. Уп. презиме *Жунец* код Вараждина, Загреба и Златара.

- *Жунић:* презиме забележено у Хрватској 1695. године; у селу Гончанику у Србији 1877; у Маслошеву (Јасеница); у следећим селима на Златибору; у Чајети}[и (из Криве Реке), Кривој Реци (из Бјеле Реке), Рожанству, Љубишу (из Бјеле Реке и „пре 200 година"), Бјелој Реци (пре 200 година из Хаса код Берана), Кућанима (из Бјеле Реке и у Сјеништима, досељени из Амзића) [монографију „Златибор" Л>. Мићић је довршио 1906. године - прим. В. М.]

- *Жунковић:* савремено презиме у Београду.

- *Жун.ев:* презиме забележено у Дубровнику 1423. године.

- *Жуњевић:* у Дубровнику 1356. године.

- *Жуњић:* презиме забележено у Ариљу код Ужица 1860. године; у Рековцу (Левач у Србији), пореклом из села Жуња код Крушевца; у племену Бјелопавлића у Црној Гори.

ЖУП-, ЖУПАН- (< **жупан -** comes)

- *Жупан:* презиме залажено у околини Бенковца, Перушића, Задра, Дубровника и Грачаца. Идентично је са личним именом *Жупан* које је потврђено у Задру 1056. и у Трогиру 1279. године. Уп. топоним *Жупани* код Јастребарског у Хрватској.

- *Жупанац:* код Јастребарског и Карловца у Хрватској 1948. године.

- *Жупанић:* презиме забележено на острву Врачу 15(>8. године (пореклом из Дувна у Херцеговини); у Хрватској 1948: околина Иванца, Вараждина, Загреба, Кланца и Глине. Уп. топоним *Жупанићи* код Лабина у Истри.

- *Жупанон:* у Опову (Банат) у XVIII веку; у Хрватској 1948. године само у околини Сплита.

- *Жупанонић:* у полису Срба граничара у Жумберку 1556; код Срба у Коморану 1059; на острву Врачу 1568 *(Hupanovicli);* код которских ускока 1693; у Хрватској 1948: код Шибеника. Дубровника и на острву Хвару.

- *Жупански:* презиме код Арада у Румунији.

- *Жупанчић:* околина Самобора, Загреба и Сиска 1948. године. Од непотврђеног личног имена **Жупанац.*

- *Жупац:* савремено презиме у Врњачкој Бањи. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Жупац,* уколико није ктетик од области Жупа.

- *Жупетић:* околина Карловца и Велике Горице у Хрватској. Основа: непосведочени антропоним **Жупвта.*

- *ЖупиЬ:* код Сиња, Имотског и Бјеловара у Хрвагској 1948. године. По свој прилици од антропонима **жуп* или **Жупо (<Жупан].*

- *Жупичић:* околина Лабина и Пуле у Истри 1948. године. Једнако је са непотврђеним личним именом **Жупица.*

- *Жупкић: у* Котору у Боки Которској. Основа: непотврђено лично име **Жупко.*

- *Жуповић:* само седам особа у селу Оглавци код Шибеника 1948. године. Од непосведоченог антропонима **Жупо.*

- *Жупунски:* презиме забележено у Кикинди (Банат) 1818. године; у Мартинцима (Срем) крајем XIX века; у Башаиду (Банат); у Хрватској само три особе у Карловцу и Боровом Насељу код Вуковара 1948. године. Од непотврђеног личног имена **Жупун.*

- *Жупчевић:* савремено [[резиме у Тузли (Босна); од непотврђеног антропонима *- Жупац.*

- *Жупић:* околина Карловца и Ђакова у Хрватској 1948. године.

ЖУР- (<антр. **Жур<(;еогцш$;** пр. **журав** - кржљав)

- *Журя:* околина Шибеника, Дрниша и Сплита. Једнако је са непотврђеним личним именом **Журя (<Georgios).*

- *Журя]:* презиме забележено у околини Кланца и у Загребу.

- *Журяк:* само десет особа код Задра, у Дубровнику и у Загребу 1948. године.

- *Журян:* околина Копривнице, у Самобору, Вараждину и Загребу (двапаест особа 1948. године).

- *Журяц:* презиме у селу Забуковику у Крајишту (Србија), према речима аутора монографије „он је био 'журац', т. мали"; у селу Српска Куһа у околини Вран.а у Србији.

- *Журе:* само у селу Хумац крај Сплита (јака колонија са 42 особе у седам кућа 1948. године).

- *Журстић:* презиме залажено у Дубровнику 1471. године.

- *Журић:* католичка породица у Липну у Босни 1743. године; у Хрвагској: околина Дрниша, Кутине, Жупање, Винковаца и Шибеника.

- *Журица:* презиме у Чајничу (Босна) у XVIII веку.

- *Журкя:* у Жабљу (Бачка) 1804; у селу Дебели Луг у Неготинској Крајини 1839. године.

- *Журкин:* презиме забележено у Костолцу (Србија), посрбљени Власи пореклом из Баната.

- *Журкић:* у селу Коби.гь у Србији 1836; у Шљивовцу крај Пожаревца у Србији.

- *Журко:* презиме забележено у Чуругу (Бачка) 1798. године.

- *Журковић: у* селу Велуђу у Србији 1877; у Хрватској само у селу Друм код

Имотског (две особе 1948. године). Уп. *Журково,* део града Ријеке у Хрватској, *Журковац,* микротопоним у Засавици (Србија).

- *Журковски:* само три особе у Бјеловару у Хрватској 1948. године.

- *Журо:* околина Сиња и у Осијеку у Хрватској.

- *Журовић:* презиме у Драчевици у Херцеговини 1412; један од Влаха у требињском крају 1446. године. Уп. *Журовина,* део села Голо Брдо код Бугојна у Босни. Цитирам објашњење П. Скока о личном имену *Жур:* „Они [Власи] који су се звали Жур (рум. *jur* - около, надимак ваљда човјеку, који најрадије иде около), зову се касније Журовићи."

- *Журовски:* савремено презиме у Купинову (Срем); у селу Чајковци кодЂакова (само две особе 1948. године).

ЖУРГОВИЋ

Властелинска породица у Дубровнику која се може пратити од XIII века. Води порекло од личног имена *Жург* које је потврђено у Дубровнику између 1100-1200. године као име једног Которанина.

ЖУРЖ- (<антр.

- *Журж:* само једна особа у Ријеци 1948. године. Идентично је ча непотврђеним личним именом **Журж* (< Georg/äs).

- *Журжевић:* презиме забележено у Србији 1877. године. В. *Журж.*

- *Журжић:* савремено презиме у Костолцу (Србија).

- *Журжов:* забележено у Србији 1824. године.

- *Журжуловић:* у Банату у XY'III веку.

ЖУТ- (<пр. жут- gelb, flavus)

- *Жутајковић:* презиме забележено у Београду 1919. године. Од надимка **Жутајко.*

- *Жутак: у* селу Калово и Иванковце у Горњој Пчињи у Србији; у Хрватској само четири особе у селу Козиншчак код Дугог Села 1948. године. Идентично је ча непотврђеним надимком **Жутяк.* Уп. кајкавско презиме *Жутек* у Острни Великој код Дугог Села.

- *Жутац:* у селу Равном у Поповом пољу у Херцеговини; у Хрватској само једна особа у селу Дунаве код Дубровника 1948. године.

- *Жути:* презиме забележено у околини Вараждина, Самобора, Јастребарског и Дарувара. Идентично је са надимком *Жути* који има само савремене потврде.

- *Жутин:* само једна особа у Боровом Насе.гьу код Вуковара 1948. године. Основа: мушко лично име *Жута* које је потврђено у месту Рудник у Србији 1525. године. Уп. *Жута,* чест назив за домаће животиње (овце, козе и свин>е).

- *Жутина:* околина Гарешнице и Бјеловара у Хрватској 1948. године.

- *Жутинић:* српска породица у Дарувару 1702. и у околини Пакраца 1898. године; у Хрватској 1948. околина Дарувара.

- *Жутић:* у селу Захуму и Прозору (из Рамбока почетком XX века) у области Рама у Босни; у селу Средњи Бушевић у Поуњу (пореклом из Масловара); у следећим селима у Лици у XIX веку: у Буковцу, Грачацу, Сувају, Штикади и Томингају; у Хрватској 1948: околина Вргинмоста, Грачаца и Жупање. Води порекло од надимка *Жути* (в. више). Уп. следеће микротопониме у селу Широка Лука у Лици: *Жутића долине, Жутића јама, Жутића њиве, Жутића полипа* код Госпића, као и *Жутићи,* део села КОН,Одора у Босни.

- *Жутицки:* презиме забележено у Ђурђеву (Бачка) 1826. године.

- *Жуткић:* у Сентандреји (Мађарска) 1837. године; у селу Лоњину у Сојолској нахији („дошли из Шпилара због позна-

те Кривошијскг буне"). Од надимка *Жутко* потврђеног у XIX веку.

- *Жутковац: Sutlikovacz* у Стењевцу крај Загреба 15(>7. године. В. *Жуткић.*

- *Жутконић:* у селу Ђинов Дол у Херцеговини; у племену Бјелопавлића у Црној Гори. В. *Жуткић.*

- *Жутобрадић:* староседелачка породица у Умки крај Београда; савремено презиме у Старој Пазови у Срему. Сложено од придева *жут* и именице *брада* и представлю налимах који је дат особи са светлом и. Н I рињом брадом.

- *Жутолија:* савремено презиме у Новим Лединцима у Срему. Од придева *жут* и именице ли/а *(<лисица).* Надимак који два пута потенцира жуту (светлу) боју носиоца.

- *Жутомарковић:* савремено презиме у Београду. Од придева *жут* и презимена *Марковић.* Уп. *Беломарковић* и *Црномарковић.*

- *Жућковић:* презиме забележено у селу Бурађи на Златибору, досељени из Колашина крајем XVIII или почетном XIX века.

ЗАБОГИН

Усамљено презиме забележено само у селу Томашевцу у Банату. По свој прилици од непотврђеног надимка **Забога,* насталог у вези са узречицом „забога".

ЗАБУНОВ

- *Забунов:* презиме залажено у Футогу (Бачка) 1728. године. Води порекло од турског придева *zcbiin* у значењу *мршав, слаб.*
- *Забуновић: Zabimovity* у Футогу (Бачка) 1725. године; српска породица у Новом Пазару, у селима Метикош, Рибници и Подунавцима у Србији; савремено у Београду. В. *Забунов.*

ЗАВАДА

- *Завала:* презиме евидентирано у околини Нашица и Славонске Пожеге у Хрватској 1948. године. Идентично је са апелативом завала у значењу *распра, свађа,* и припада мањем броју примера идентичних са апстрактним именицама. Уп. презиме *Кавгић.*
- *Завађа:* само десет особа у селу Габош код Винковаца 1948. године. В. *Завада.*

ЗАВЕЗАЛОВИЋ

Презиме забележено у Београду 1714. године. Од непотврђеног надимка **Завезало,* који је настао асоцијацијом на неспретног човека који се назива и „везана вреће".

ЗАВИД- (<антр. **Завид** - cui invidetur)

- *Завидић:* презиме забележено у околини Ријеке 1948. године. Води порекло од личног имена *Завида* које је потврђено у Супетарски картулару 1080. и *Завид* 1501. године које Томо Маретић преводи на латински као „cui invidetur". Уп. пол>-ско лично име *Zawid* из 1166, као и руски антропоним (у Новгороду) *Завид* из 1122. године. Исто тако, могуће је да је постало и од облика *Завида* који је потврђен у Супетарском картулару 1084. године.
- *Завидовић:* савремено презиме у Загребу. Уп. топоним *Завидовићи* у Босни. В. *Завидић.*
- *Завиша:* презиме у Крњеуши (Босна, предак досељен из Мазина у XVIII веку). Идентично је са личним именом *Завиша (<Завид + ша),* које први пут срећемо у Србији 1284. године.
- *Завичић:* само једна особа у Крњеуши (Босна, предак досељен из Мазина у

Лици у XVIII веку). Постало од непотврђеног личног имена **Завидац (Завид +чиh].*

- *Завишић:* приликом пописа Срба у Будиму 1720. године забележен је и неки Остоја *Завишић* из Крушевца; у селу Кутирово у Лици 1712; у Новом Саду 1783, Шовама (данас Ратково у Бачкој) 1796, у Врањеву (Банат) 1771, у Сакулама (Банат) 1869. године, у Ватину (Банат) у XIX веку; у Хрватској: околина Ђакова, Осијека, Војнића, Грачаца и Вуковара. В. *Завиша.*

- *Завишин:* презиме залажено у Београду 1733. године. Савремено у Кикинди.

ЗАГАРЕВИЋ

Презиме забележено у Сентандреји 1756. године; у Новом Пазару, према речима Е. Мушовића, пореклом су из Рибарића пре Првог светског рата. „Њихови преци - добри ловци су држали керове (загаре) и представљају исламизиране Куче или Хоте." Од турског апелатива *загар (<za-~gar) у* значењу *ловачки пас* који је први пут евидентиран у Вуковом Рјечнику 1818. године.

ЗАГЛАЈТИНОВИЋ

Презиме које је 1752. године носио неки Милош из села Леђана у Бачкој. Од непотврђеног надимка **Заглајта* који је свакако у вези са придевом *заглајдан у* значењу *луд, блесав* (чује се у Бачкој).

5АГОРЕЛАЦ

Савремено презиме у Београду. Уп. кајкавски облик *Загорелей у* Загребу. У великом збиру презимена којима се исказује социјални статус носилаца (уп. *Погорелић, Стокрп, Злокућа* и ел.), и овај патроним припада реченој тематској скупини.

ЗАТОР- (<антр. **Загор?)**

Лично име *Загор* потврђено је само једном у области Бранковића у Србији 1455. године. Међутим, оно је свакако било познато и у Хрватској, јер се у једном турском пореском полису Славоније из 1545. године помиње данас неубицирано село *Загоропци* код Копривнице, чија основа упрано чини ово име у наслову чланка. Занимљиво је констатовати да је женско име *Загорка* много популарније и фреквентније од мушког *Загор,* па то некако наводи па мисао да је. можда, оно и примарно. Другим речима, полазећи од познате митологеме ..вила загоркиња", која свакако не дивергира од антропонима *Загор.* већ од виле која живи у гори (шуми, планини), мушки пандан би могао бити *Загорко* или (евентуално) *Загор.* Све у свему, за овакву тврдњу има мало историјских података, па зато она и остаје у домену претпоставке. Што се тиче етимологије женског имена *Загорка,* треба признати да је Петар Шимуновић у праву када тврди да оно представлю етник од хрватске области *Загорје,* али сасвим је могуће и ово прво решење, поготову за српски ареал.

- *Загора:* само једна особа у селу Данило Горње код Шибеника 1948. године. Од мушког или женског имена **Загора.*

- *Загорчић:* презиме забележено на острву Ижу 1505. године; у селу Водине у Јасеници (Србија); у Хрватској 1948. само пет особа у селу Клада код Ријеке и у Загребу. Води порекло од потврђеног женског имена *Загорка.*

ЗАДР- (<гл. **задрети; пр. задрт)**

Нефреквентна надимачка основа, јер су сачувана само три облика. У вези је са глаголом *задрети,* тачније, придевом *задрт* (изведеном од њега) у значењу *тврдоглав, својеглав.*

- *Задро:* презиме забележено у следећим местима у области Рама у Босни: у Ста-

рим Бегуљанима, Доброши, Љубунцима, Уздолу и Пољима; савремено презиме у Мостару и Лиштици у Херцеговини.

- *Задроваџ:* само четири особе код Петриње и Бјеловара у Хрватској 1948. године. Уп. кајкавски облик *Зядровец у* околини Бјеловара, Петриње и у Загребу.

- *Задровић:* околина Петриње, Осијека, Лудбрега и Карловна у Хрватској 1948. године.

ЗАЗ- (<антр. Заза<Загорка)

- *Зазић:* презиме које је 1804. године носио неки Јанко из Ваљевске нахије; савремено презиме у Обреновцу, селу Скели и у Београду. Води порекло од хипокористика *Заза* које, према тачном запажању М. Шимундића, води порекло од женског имена *Загорка.*

ЗАИТНИЦА

Изумрла породица у Рељеву у Сарајевском пољу. Нема паралела у другим областима нашег језичког подручја. Настало је од облика *За-хит-ница* (<гл. *хитати)* и асоцијативно представлю човека брзих кретњи или наглих одлука.

'ЗАЈАЦ (<диј. зајац - зец, Hase, lepor)

Као и код других многобројних зооснова у којима се наглашава изглед или особина неке животиње, и овај корен почива на истом начелу, јер се везује за две особине ове дивље животиње: за брзину и плашљивост, што има адекватне потврде у народним поређењима. Ареал ове дијалекатске речи показује и њену распрострањеност на подручју нашег језика.

- *Зајац:* у селима Власе и Станце у Новобрдској Кривој Реци; у Голочевцу у Горњој Пчињи у Србији; савремено презиме у Теслићу (Босна); у Хрватској 1948. околина Вуковара и Нашица. Уп. фреквентно кајкавско презиме *Зајец* код Клањца, Крапине, Вараждина, Златара и Прегради и *Зајц* код Пазина и Огулина у Хрватској.

- *Зајко:* презиме које су 1948. године носиле само три особе у селу Драгословцу код Чаковца и у Загребу. Једнако је са мушким надимком *Зајко* које је потврђено у Дубровнику 1281. године.

- *Зајков: у* селу Горњи Вртогош код Вран>а у Србији. Основа: надимак *Зајко* (в. више) или апелатив *зајко у* значењу *зец* који се чује управо у овим крајевима. Уп. микротопоним За/коде *њиве* у селу Бигла у истој области.

- *Зајковски:* само једна особа у Дарувару 1948. године.

- *Зајцев:* забележено у Пули у Истри (четири особе 1948. године).

- *Зајчевић: у* селу Горњо Кормшьане у Горњој Морави (Србија).

ЗАКЛАН

Презиме које својим унутрашњим значењем упућује на многобројне асоцијације. На морфолошком плану оно припада невеликој групи презимена у пасиву типа *Попржен, Украден* и ел., и изводи се од тренутног глагола *заклати* (< пасив *Заклан,* исто као и *украсти* и *Украден, попржити* > *Попржен}.* Пре него што приступим објашњењу овог необичног презимена, наводим легенду коју сам прибележио од Душана *Заклана,* садашњег житеља Сремских Карловаца, а пореклом из села Крбавице у Лици. У месту Шаламунићу на потесу Лаудонов гај, одржавао се давно неки збор на коме је један од његових предака заклао неког Турчина високог рода. После тога Турци га протерају из тог места и он се настани у селу Крбавици. Недавно је у „Политици" Исо *Заклан* објавио и другу легенду с позивањем на историчара Милана Вукмировића Шкарпа и његов чланак у „Личким новинама" из 1986. годи-

не. Према овом тексту „презиме *Заклан* настало је од презимена Предојевић. За време борбе српског народа против Турака у Лици и Крбави од 1682. до 1689. године, у једној од борби српски устаници претрпели су велике губитке. Том приликом неко од учесника борбе се досетио и предложио варку: да сви који су остали живи полегну између погинулих, намажу се њиховом крвљу по стомаку и врату са намером да непријатељ. стекне утисак да су сви заклани, а потом иза леђа нападну Турке. Турци су насели овој варки и тако је настало презиме *Заклан."* Као и многе друге легенде, и ова има доста нелогичности, па истичем само једну: ниједна окупациона сила, а поготову не турска, не би оставила једног злочина некажњен и починиоца једноставно осудила на прогонство из свог села. Семантичка анализа такође не може да потврди ову легенду, јер *заклан човек* је *мргав човек,* те је зато овде јасно да је презиме преосмишљено на основу звуковне сличности. Али, опет смо на почетку, зашто би се неко у давној прошлости назвао *Заклан,* то јест, треба расветлити мотивациони импулс овог необичног облика. Остављајући по страни за сада пасивни облик *Заклан* (као лично име *Продан* или *Најден),* стављам упоредо са овим презименом и унеколико блиске по значењу патрониме *Враћен, Сечен, Поплашен* и *Украден,* који такође представљају пасиве, али припадају сасвим различити,м семантичким структурама. Заједничко свим овим презименима јесте то што се односе на *живе људе,* а *Заклан* - на мртвог *(закланог)* човека. Најближе овом нашем презимену, које чини предмет ове анализе, стоји презиме *Сечен,* али и оно означава радгьу *рањавања* и указује на човека са ожиљком, а не на човека који је убијен хладним оружјем. (Веома добра семантичка паралела овом презимену јесте презиме *Недоклан,* које директно упућује на Вукову причу у којој јарац говори: „Ја сам Japan живодарац, жив клан, недоклан, жив, печен, недопечен..." као и руско презиме *Недорезов.}* Директну семантичку паралелу нашем презимену налазимо у руском ономастичком систему, који поседује облике *Живаго* и *Мертваго.* Не улазећи, за сада, у проблем како је овај придевски суфикс из црквенословенског ушао у руски ономастикой, чудно је да Б. О. Унбегаун није могао да запази сасвим једноставно решење: наведена руска презимена представљају *генитиве* који су настали из обичног питагьа везаног за идентификацију личности „чији сте ви", или „од којих сте ви", па је одговор могао бити у *генитиву:* од *„Живаго* (<над. *Живой),* или од *Мертваго* (<над. *Мертвый;* уп. наш надимак *Мртвак).* Али ни ова паралела не може да нам објасни појаву нашег презимена *Заклан,* без обзира што се руска племићка породица *Мертваго* сементички слаже са нашим обликом.

Уверен сам да је мотивациони импулс презимена *Заклан* везан за фразеологизам „спавати као заклан", па, према томе, предак данашњих *Заклана* и осталих наведених облика био је *спавалица,* човек који је имао чврст сан.

- *Заклан:* најстарији податак односи се на Предоја *Заклана* из Буниħа који је погинуо на Удбини 1685. године; забележено у следећим селима у Лици у XIX веку: у Буниħу, Крбавици, Могориħу и Шаламуниħу; савремено у Сремским Карловцима и Новом Саду; у Хрватској 1948: околина Коренице, Госпиħа, Нове Градишке, Подравске Слатине и у Загребу.

- *Закланац:* околина Костајнице и Осијека у Хрватској 1948. године.

- *Закланица:* приликом полиса Срба у Ковиљу (Бачка) 1743. забележен је један од војника по имену Miško *Zaklanica.*

- *Заклановић:* презиме залажено у Могориħу код Госпиħа 1712. године; у Хрватској 1948. године код Ђакова и Славонске Пожеге (тринаест особа); савремено презиме у селу Суви До код Лишъана на Косову и у Београду.

іАКОН-

Тешко је сложити се са Стефаном Илчевим који тврди да је бугарско презиме *Законов* постало „поради често потваряне на тая дума". Б. О. Унбегаун за ово презиме не даје никакву етимологију, већ само констатује да поред руског облика *Законов* постоји и латински калк *Юстицкий*.

Присуство овог облика у руском и бугарском ономастикону спречава ме да се одлучим на слично решење које предлаже С. Илчев. Најме, у скоро необухватном збиру појмова који се псују у овој неоправдано неистраженој тематској области срећемо и реч *закон*. Међутим, ово решење ипак одбацујем управо због калкираног руског презимена *Юстицкий* које помиње Б. О. Унбегаун и које упућује на општу словенску реч *закон* из правне терминологий. Наша реч *закон,* додуше, поред овог наведеног значења означава и веру (религију), али ни то не решава семантику презимена са овом основом. Исто важи и за значење *веря (поверен,е),* које срећемо у презимену *Лаживерић* (в. ниже), па зато ову основу треба ипак сматрати етимолошки неразјашњеном.

- *Закон:* презиме забележено у сложеном облику *Главочић-Закон у* месту Блато на Корчули. Уп. презиме *Законек у* Вировитици (девет особа 1948. године), као и *Законшек у* селу Међурићу код Новске (само три особе 1948. године).

- *Законовић:* савремено презиме у Новом Саду, Београду и Добоју у Босни.

ЈАКРПАЛО

Презиме залажено код Буњеваца у Суботици 1724. Унутрашње значење упућује на сиромашног, лоше обученог човека. Уп. слично презиме *Закрпајшек у* околини Новске, на острву Крку, у Туропољу и Загребу (дванаест особа 1948), као и презимена *Крпић* и *Стокрп*.

1АМБ- (оамбак, тур. zamhak - љиљан)

- *Замбела:* презиме које је 1694. године носио Лука *Замбела,* которски поморски трговац, који је те године за которско становништво довезао „турско жито" (кукуруз). По свој прилици од турске речи *zambak у* значењу *љиљан* (Lilium bibeferum).

- *Замбелић:* вероватни потомци реченог Луке, који су забележени у селима Луштици и Радованићу у Боки Которској.

- *Замбић:* презиме залажено у селу Јелашница у Србији.

ЗАМФИРОВ

- *Замфиров:* само једна особа у Дубровнику 1948. године. Води порекло од личног имена *Замфир* које је, по свему судећи, у наш ономастикой дошло румунским посредством од грчког апелатива *σαμφεφος* (>стсл. *самъфиръ)* у значењу *сефир - врста драгог камена.* Први помен овог личног имена забележен је у Босни 1886. године.

- *Замфировић:* српска породица у Белој Цркви 1892. године; само две особе у Загребу 1948. године. В. *Замфиров*.

ЧАН- (<млет. **Zan<Johanes)**

- *Занић:* властелинска породица у граду Пагу 1607. године; у Хрватској 1948: околина Слуња и Бенковца. Води порекло од личног имена **Зано* које долази од млетачког облика *Zanni* потврђеног у Супетарском картулару 1080. године.

- *Занко:* околина Бузета у Истри; од непотврђеног личног имена **Занко.*

- *Занковић:* околина Пазина у Истри. В. *Занко.*

ЧАЛЕР- (<гл. **прети** - свађати се)

Надимачка основа која се може растaвити као за- и постврбал *-пер* од глагола *прети* (се) у значењу *препирати се, свађати се,* па се она као таква односи на свадљивог, пргавог човека.

- *Запер:* само једна особа у Вуковару у Хрватској 1948. године.

- *Заперков:* породични надимак у Бечин Селу у Срему.

ЈАПРАБОГИН

Презиме које је 1842. године забележено само у селу Локу (Бачка). Настало је свакако од узречице „на правди бога", то јест, скраћено - „на пра бога". Уп. *Забогин.*

ЈАРУБ-

Надимачка основа која почива на глаголу *зарубити* (<прасл. **zarobiti) у* значењу *одсећи крај нечега,* и као таква указује на семантику инвалидности носиоца. Присутна је и у другим словенским ономастиконима: уп. руско *Зарубин* и *Зарубински,* пољски *Zareba,* чешки *Zaŋ-ba,* бугарски *Заръбов* и ел. Занимљиво је истаћи да Тома Маретић, изврсни зналац и пионир наше ономастике, уз презимена *Рубчић* и *Рубетић* наводи реконсгруисане антропониме **Рубац* и **Рубета* са примедбом „биће да је од каква латинска имена". Међутим, полазећи од прасловенског глагола *рубити* и гьегове вишезначности, јасно је да облици **Рубац* и **Рубета* нису лична имена, већ управо надимци који на неки начин указују на физичку дефектност носилаца.

- *Заруба:* само један становник града Загреба 1948. године. Идентично је са личним именом *Заруба* које је потврђено као име жупана у пратњи краља Славца 1080. године у Супетарском картулару.

- *Зарубац:* савремено презиме у селу Бровић у Србији и у Београду.

- *Зарубина:* презиме забележено у Силбашу 1715. и у Парагама 1725. године (оба места у Бачкој).

- *Зарубица:* презиме у Годијељи, Буковици и у селу Маоче у Црној Гори крајем XIX века; савремено у Провалијама код Дурмитора у Црној Гори.

ЗАСПАН

Усамљено презиме у нашем ономастичком систему, јер је евидентирано само код Чаковца, Белог Манастира и Славонске Пожеге 1948. године. По семантици је слично са обликом *Заклан,* јер се односи на дремљивог, поспаног човека.

НАСТАВНИК

- *Заставник".* презиме забележено у околини Златара, Славонске Пожеге, Загреба и у Загребу 1948. године. Једнако је са апелативом *заставит* у значењу *барјактар, стегоноша.*

- *Заставниковић:* у Госпићу, Широкој Луни и Ловинцу у Лици крајем XIX века; приликом полиса становништва Хрватске 1948: околина Новске, Гарешнице, Широке Луке и Дарувара. В. *Застав ник.*

ЧАТЕГ- (<гл. **затезати** - одуговлачити)

Четири презимена од ове основе односе се на основу *Затег (<*Zafeg-),* која је у вези са глаголом *затезати - одуговлачити* и упућује на колебљиве, неодлучне особе.

- *Затега:* презиме забележено у селима Лиси и Пухово у Доњем Драгачеву у Србији.

- *Затежић:* савремено презиме у Чачку и у Београду.

- *Затезало: у* селу Бугар код Бихаћа (пореклом из Љесковца); један део ове породице дошао је колонизацијом у Војводину после Првог светског рата; у Хрватској 1948: околина Огулина, Карловца и Слуња.
- *Затезић:* савремено презиме у Панчеву (Банат).

ЗАФРАН- (<тур. **šafran** - Crocus sativus)

Ареал ове основе обухвата Приморје, што је и природно, јер је овај зачин долазио до нас поморском трговином. Припада фитонимским коренима, јер се односи на бшъку *шафран* (Crocus sativus) који се свакако доносио, поред копнених, и морским путевима.

- *Зафран:* презиме забележено у Шибенику, Бенковцу и код Пазина у Истри 1948. године. Идентично је ча непотврђеним личним именом **Зафран* (<тур. *Safran)*.
- *Зафрановић:* презиме залажено у Шибенику у XVI веку. В. *Зафран.*

ЗАХИР- (<мусл. антр. **Захир)**

- *Ззхирић:* презиме једног од клисара у Сарајеву 1769. године. Води порекло од муслиманског личног имена *Захир* (<ар. *Zahir)* и представлю хипокористик пуног имена *Захирудин* у значењу *помоћник вере*.
- *Захировић:* само десет особа у Сиску, Осијеку и Загребу 1948. године. В. *Захирић*.

ЗБИЛ-, ЗБИШ- (<антр. ***Збислав)**

Врло ретка антропонимијска основа која се сачувала само у презименима која су наведена. Води порекло од непотврђеног личног имена **Збислав*. Крње основе *Збил-* и *Збиш-* могу се поредити са облицима *Прибил-* и *Прибит-* од сложеног словенског имена *Прибислав.*

- *Збиљић:* презиме забележено у Блацу и у селу Сибици (пореклом из Мајдева у Србији); савремено презиме у селу Мраморку у Банату и у селу Златару испод Копаоника у Србији. Постало је од непотврђеног хипокористика **Збиљ (<Збислав)*. Уп. топоним *Збиље (<Збил + је),* подразумева се село, место и ел. код Високог у Босни.
- *Збиљкић:* презиме залажено у Босни 1886. године. Води порекло од женског имена *Збиљка* које је, као савремено, потврђено у Сарајеву.
- *Збисалић:* међу бројним сведоцима босанског војводе Радосава Павловића у повељи о пријатељству са Дубровником налазимо и кнеза Вукашина *Збисалића* који се, заједно са осталима, 1432. године заклео на „светом евангелю божем". Води порекло од непосведоченог антропонима **Збисал.*
- *Збишић:* презиме регистровано код Водњана у Истри. Од личног имена *Збишз* које је у облику *Sbisso* забележено у Бару (Црна Гора) 1435. године. Уп. топоним *Збишина* на острву Цресу.

ЗБРКА

- *Збрка:* презиме забележено у „Бранковом колу" 1895. године. Идентично је са апелативом *збрка* и односи се на надимак човеку који је волео или стварао нереде (збрке).
- *Збркић:* савремено презиме у области Тимок у Србији. В. *Збрка.*

ЗБУЋНОВИЋ

Презиме које је 1835. године забележено у Керу (данас Змајево) у Бачкој. Према сачуваном Домовном протоколу из 1835. године, забележен је житељ овог насеља Петар *Збућ Новић* и, судећи по казивању једног мештанина, један из породице Новић „имао је ћерку јединицу, удату за

неког Ченејца, Влаха, по презимену Збу1Г. Исто презиме забележено је као савремено у Пивницама и Новом Саду, такође у Бачкој. Као што се види из претходног текста, презиме је сложено од надимка *Збуђ* и презимена *Новић*. „Презиме", како то каже аутор Чедомир Михаиловић, овог Влаха је свакако надимачког порекла и, без обзира што је он Влах, ипак није влашког, већ словенског порекла. Уп. наш глагол *буњкати* као и ономатопеју *буђ* рекционо везаних за воду.

ЗВЕЗД- (<антр. **Чвездодраг)**

Лично име *Звездодраг* потврђено је само у „Имеслову" Јована Пачића и Јана Колара који је издат 1828. године у Будиму. Од ове основе унета су три облика: *Звъздан, Звъздодраг* и *Звъздоев* и на десној страни су вероватно еквиваленти Јана Колара: *Zvjezdan, Zvjezdodrag* и *Zvjezdojev (Hvjezdojev)*. Овај последњи облик свакако је из чешког или словачког ономастикона, јер је из упоредне граматике словенских језика познато да прасловенска трупа *gv- даје у мешком и словачком *liv-*. *(*gvoizda > hvezda)*. Будући да је ово једина потврда сложеног имена од ове основе и да до сада није залажена у другим словенским ономастичким системима, лако је могуће да је Јован Пачић ово име исконструисао на основу бројних сложених антропонима типа *Љубодраг, Миодраг, Вукодраг* и ел. Врло слаба заступљеност ове основе у нашем патронимикону (само шест презимена) као да говори о рецентности овог имена, јер нема историјских потврда. Не бих смео да тврдим, као Милица Грковић, да женско име *Звездана* можда представлю калк са латинског имена *Stella,* али се ипак треба замислити над чињеницом да не постоји ниједно једино презиме од ове основе у огромном збиру „Лексика презимена Хрватске". Иста констатација важи и за бугарски ономастикой, који има доста варијанти *(Звезда, Звездам, Звезде, Звездана, Звездица, Звезделина),* али нема ниједно презиме од н>их! Судећи по опширном приручнику Јана Свободе, оваква презимена нису примећена ни у чешком ономастичком систему, па чак ни у руском. Изузетак би представляло презиме *Звездински,* које можда упућује на географски термин. Међутим, ово није случај са пољским ономастиконом, који поседује следеће историјске примере: *Gwiazda* (1461. године), *Gwiazdasz* (1393), *Gwiazdoszyna* (1394), *Gwiazdowski* (1387). Зашто се ова општесловенска антропонимијска основа сачувала само у Србији и Босни и у Пољској - није сасвим јасно, али већ сам овај паралелизам два географски удалена народа тешко би се могао објаснити калкиран>ем са латинског антропонима *Stella.*

Постоји, најзад, још једна етимолошка комбинација у вези са презименом *Звијездић.* Према тачном запажању Драгутина Костића, Иван *Звијездић* из народне песме „Женидба Тодора Јакшића" историјски је непозната личност и „презиме му је удешено према граду *Звијезди,* такође непознатом у XVII веку". Да би се решило, дакле, порекло овог презимена, треба истражити етимологију корена *Звезд-* у топонимији. Другим речима, треба утврдити зашто би се неко брдо или неки водени ток називали исто као и астрономски термин *звезда.* Мишљења сам да реч *звезда* у нашем језику означава и географски термин настао метафоричким путем у односу на краке којима се одликује свака видљива звезда на небу. Ево неколико убедљивих лексичких доказа да је ова тврдња могућа; *звездаљ* је ован са шаром око очију у облику звезде; *звезданка* - име овце; *звездаш* - кон> са белом пегом; *звездова* - име краве; *звездоња* - име вола; *звездош* - име јарца итд. Сви ови примери, дакле, односе се на домаће животиње које имају белеге у облику звезде. Слично се може констатовати и за микротопониме и хидрониме који се семантич-

КИ могу схватити само ако се има у виду придав *звездаст,* то јест његово значење у вези са теремом који лежи на раскршћу путева (уп. *Топчидерска звезда у* Београду, *Звезда,* вис на планини Рудник и брдо у Србији, *Звезданка,* њива у селу Гај у Банату и ел.) или су то водени токови који бифуркационо теку кроз неке пределе *(Звијезда,* хидроним у Босни, *Звјезданка,* река у Херцеговини итд.) Све у свему, на патронимијском плану основа *Звезд-* би могла бити зоонимска, а на топонимијском - једноставна метафора за поменути астрономски термин.

- *Звезда:* презиме које је 1380. године носио дубровачки конзул у Сребреници (Босна). Занимљиво је констатовати да је оно написано латиницом у екавском облику - Nicola *Snesda.*

- *Звездановић:* савремено презиме у Новом Саду. Води порекло од личног имена *Звездам* које има само савремене потврде.

- *Звездин:* савремено презиме у Новом Саду и Петроварадину. Од женског имена *Звезда* које нема историјских потврда.

- *Звездић:* презиме забележено у Рудничкој нахији у Србији 1805. године; у Ђаковици у Србији (пореклом из Средске код Призрена). В. *Звездин.*

- *Звијездић:* презиме које помиње Качић-Миошић у својим „Разговорима народа словинског" и у једној Вуковој народној песми из XIX века. Води порекло од женског имена *Звијезда* које има само савремене потврде.

- *Звиздановић:* савремено презиме у Подгорици у Црној Гори. В. *Звездановић.*

- *Звиздић:* муслиманска породица у Гацком у Херцеговини.

- *Звиздовић:* презиме које је 1498. године носио фра Анђео *Звиздовић,* по пореклу православии племић из Врхбосне.

ЗВЕК- (<звекан - глупан, ограничен)

Надимачка основа *Звек-* својим унутрашњим значењем упућује на нешто што звечи, нешто што је шупље, па се само тако може разумети апелатив *звекан у* значењу *ограничен, глуп човек.* Уп. презимена *Тиквић, Чутурић* и ел.

- *Звекан:* савремено презиме у Бајмоку у Бачкој; у Хрватској, околина Ораховице. Идентично је са апелативом *звекан* у значењу *глуп, ограничен.*

- *Звеканов:* презиме забележено у Чуругу (Бачка) 1793. године.

- *Звекановић:* само шест особа у Дарувару, Винковцима, Белом Манастиру и код Вировитице 1948. године.

- *Звекин:* у сложеном презимену *Жанегић-Звекин* у месту Блато на Корчули (две особе 1948. године). Од непотврђеног надимка **Звека.*

- *Звекић: Zvekich* у селу Алакинци код Славонске Пожеге 1702; у Ковиљу (Бачка) 1747; у Мокрину (Банат) 1796; у Суботици у Бачкој 1805. године; породични надимак у селу Добрици у Банату. В. *Звекин.*

ЗВЕР- (<звер - Tier, animal)

Примери од ове основе почивају на метафори која овај апелатив поистовећује са суровим, свирепим човеком.

- *Звер:* презиме забележено у околини Иванца, Чаковца, Гарешнице и Вировитице у Хрватској 1948. године; надимак у Лесковцу у Србији.

- *Зверац:* презиме које је 1855. године носио један од колара у Чачку; савремено презиме у Врњачкој Бањи у Србији. Уп. хидроним *Зверачки поток* у Раваничком властелинству у Србији 1380. године.

- *Зверић:* презиме у селу Батуси на Косову.

- *Зверковић:* околина Чазме у Хрватској 1948. године. Од личног имена **Зверко,* потврђеног у Хрватској у XII веку.

- *Зверовић: Zverovich у* Задру 1583. године. В. *Звер.*

- *Зверотић:* презиме залажено у селу Тамнику у Србији. Основа: непотврђени надимак **Зверота.*

- *Звијер: у* селу Симијово у Рогојевини код Билеће крајем XI века; савремено презиме у Гајдобри; у Умки крај Београда; у Ајвалији и Суводолу на Косову; у Хрватској само пет особа у Дубровнику 1948. године. В. *Звер.*

- *Звијерац: у* селу Бакинци у Србији крајем XIX века; у Хрватској 1948. године само један становник села Торчец код Копривнице. В. *Зверац.*

- *Звир:* презиме залажено код Кутине у Хрватској 1948. године. В. *Звер.*

- *Звирац:* савремено презиме у Бањалуци у Босни. В. *Зверац.*

- *Звиротић:* околина Славонског Брода 1948. године. В. *Зверотић.*

- *Звировски:* само седам особа код Новске и Славонског Брода 1948. године.

- *Звирчић:* презиме забележено у Бихаћу у Босни 1547. године. Основа: непотврђени надимак **Звирац.*

- *Звјер:* само једна особа у селу Велики Прокоп код Гарешнице у Хрватској 1948. године. В. *Звер.*

- *Звјерац:* савремено презиме у Београду; у Хрватској само један становыик села Макрушице код Осијека. В. *Зверац.*

- *Звјерковић:* околина Дубровника 1948. године. В. *Зверковић.*

ЗВИЦЕР (<ит. Svizzero)

Братство у племену Цуца у Црној Гори; у селу Велика Река на ушћу Лаба у Ситницу; савремено презиме у Никшићу, Лукову и Рудинама у Црној Гори. Једнако је са етником *Звицер у* значењу *горостас, див* и води порекло од италијанског облика *Svizzero* (Швајцарска). Истог порекла је и херцеговачко презиме *Звицор у* селу Батковићима, како то тврди и Јован Ердељановић у својој књизи „Стара Црна Гора".

ЗВОН- (<антр. Звонимир)

Старо хрватско краљевско име *Звонимир* није сачувано у нашем патронимијском фонду, већ само неколико крњих основа. У овом тематском одељку нису узимана у обзир презимена која представл>ajy nomina instrumenti, као што су *Звонар, Звонаревић, Звонарић, Звонаровић,* већ само облици који директно упућују на лично име *Звонимир.*

Вредно је овде поменути и новооткривена лична имена од ове основе, без обзира што нису послужила као основа за будућа презимена. То су следећеи антропоними: *Звонан, Зпонашин, Звонијан, Звониша* и *Звонијаш,* сви из XVI века из области Сјенице у Србији.

- *Звон:* само две особе у селу Андијашевци код Винковаца. Идентично је са непотврђеним хипокористиком **Звон.*

- *Звонић:* муслиманска породила у селу Жељуша и у Мостару крајем XIX века. Од личног имена **Звон* или **Звоно.*

- *Звоно:* презиме које је 1775. године носио неки клисар у Сарајеву. Могуће је да је по пореклу надимак од апелатива *звонар,* али можда и хипокористик *Звоно (<Звонимир).*

ЗВРК-, в. Жврк

У вези са овом надимачком основой занимљиво је истаћи да надимак *Зврк* могу добити и женске особе, без обзира што је именица мушког рода, јер је недавно овакав надимак констатован у Београду.

- *Звркан: у* селу Грабовцу код Бачуге у Србији крајем XIX века; у Хрватској само осам особа у селу Бански Грабовац код Глине 1948. године.

- *Звркета:* презиме у селу Негришори у Србији 1822. и 1825. године.

- *Звркетић: у* селу Вирову код Ужица 1847. и у Негришорима 1850. године.

- *Зврко:* презиме у околини Дубровника и Крапине у Хрватској 1948. године; муслиманска породица у селу Радавац у

Метохији, пореклоЈМ из Бијелог Поља. Уп. мушки лични надимак *Збрко у* селу Врба испод Проклетија, као и надимак *Зврчка у* Лесковцу у Србији.

'5ГОД- (<пр. **згодан** - леп; богат)

- *Згода:* презиме забележено у Омољици у Банату. Идентично је са непотврђеним надимком **Згода.* Уп. апелатив *згодоња* у Качеру (Србија) у значењу *кицош.*
- *Згодић:* савремено презиме у Рудом (Босна). В. *Згода.*

ЗГУР - (<пр. **згурав** - грбав)

- *Згурић:* презиме у селу Засеље у Ужичкој Црној Гори (пореклом из Пиве): савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Глине, Вргинмоста, Сиска и Велике Горице. Води порекло од непотврђеног надимка **Згуро* или **Згура* (<придев *згурав* - грбав).
- *Згрчинац:* презиме залажено у селу Ласову у Тимоку. Од непосведоченог надимка **Згурчин.*

ЧДЕН- (<антр. Здеслав)

Антрононимијски корен *Здеи-* ограничен је ареално на Хрватску. Води порекло од старог хрватског имена *Здеслав* које је припадало кнезу у IX веку (око 878. године). Оваква реконструкција је ближа истини него тврдње М. Грковић да је женско име *Зденка* преузето из чешког ономастикона. Овом старом атропониму, поред осталих, исто тако древних, одредио је етимологију В. В. Иванов поредећи прасловенски облик **$ьс1е-$1.a\'ъ* са по.ъским *Zdiexfan·* и ставл>ајући га упоредо у исти семантички ред са староиндијским *Sam-dlw* и хетитским *Šan-dai, у* којима прии део овог имена доводи у везу са глаголом *ставити, полагати.* Наша основа *Зден-* настала је придодавањем сугласничког суфикса *-н* на крњу основу *Зде- (*$ьае-).*

- *Зденек:* само две особе у месту Качула у Хрватској 1948. године.
- *Зденковић:* презиме забележеыо у Загребу и Ново] Горици (осам особа 1948. године). Од личног имена *Зденко* које има само савремене потврде.
- *Зденчић:* само четири особе у селу Храстовско код Лудбрега 1948. године. Води порекло од непотврђеног личног имена **Зденац.*
- *Здеи,ж.* у Загребу и код Крижеваца 1948. године (пет особа).

ЈДЕШИЋ

Јединствено презиме у целом нашем ономастичком систему, јер га срећемо само у околини Златара, Дарувара и Клањца 1948. године. Основа: непосведочени антропоним **Здех (<Здеслав).*

ЗДИМИРОВИЋ

Усам/ьено презиме, које је као савремено забележено само у граду Вршцу (Банаг). Води порекло од личног имена *Здимир* које први пут срећемо у Пачпћевом ,.Имеслову" из 1828. године.

ЗДРАВ- (<пр. **здрав** - heil, sanus)

Антропонимијска основа *здрав-* највише је заступљена у презимену *Здравковић* од личног имена *Здравко,* које први пут срећемо у поменицима пећком, крушевском и врдничком (од XV до XVIII века). Припада многобројној скупини заштитних имена и изражава вербалну опцију да новорођенче остане у животу. Унутрашња анализа старословенског придева *цѣль у* значењу *здрав* упућује нас на исконско значење *недирнут, у једном комаду* или, још бо.1ье, изражава идеју неинвалидности (уп. бројна презимена

типа *Кљајић, Слепчевић, Чолаковић* и ел.)· Семантички, овој основи најближе стоји лично име *Целигој* које Т. Маретић преводи латински као Sanam valetudinam habens. Постоји и у другим ономастиконима. Уп. муслиманско лично име *Селим,* грчко Σω? итд.

ЈДРНИША

Усамљено презиме у Честобродицама у Србији 1830. године. Идентично је са непотврђеним надимком **Здрниша* који лолази од глагола *здрнути се (<здрмнути]* у значењу *уплашити се.*

ЗЕБ- (<зеба, Fringilla coeleas)

Бројним „птичјим" презименима (орнитонимима) придружује се и основа *Зеб-* (<прасл. **zeba* чија етимологија није сигурна.

- *Зеба:* презиме у селу Бојник код Сарајева (пореклом из Бањана); надимак у Лесковцу у Србији. Уп. микротопоним *Зебина глава* у селу Вукосављевићи (Ибарски Колашин).
- *Зебетић:* презиме залажено у селу Горњи Андријевци код Славонског Брода. Основа: непотврђено лично име **Зебета.*
- *Зебец:* врло фреквентно презиме у Хрватској: код Ђурђевца, Вараждина. Златара и Доње Стубице.
- *Зебинац:* само једна особа у Вировитици 1948. године. Основа: непосведочени антропоним **Зебин.* Уп. *Зебиновац,* део Нове Вароши и микротопоним у Бјелопавлићима у Црној Гори, као и топоним *Зебинце* у Србији.
- *Зебић:* презиме забележено међу српским становништвом Банске крајине 1699; у Мокрину 1798, Кикинди 1818, Баранди (Банату) 1809. године; савремено презиме у Београду и Панчеву; у Хрватској: околина Сигња, Костајнице, Сиска, Новске, Нове Градишке и Глине. В. *Зеба.*

ЗЕВ- (< зевало - беспосличар)

- *Зевало:* презиме забележено у Мошорину (Бачка) 1781. године.
- *Зевалов:* у Мошорину (Бачка) 1780. године.
- *Зевић:* породични надимак у селу Прањанима (Таково у Србији).
- *Зевкин:* презиме залажено у селу Омол>ипи у Банату (пореклом из Србије). Води порекло од непотврђеног надимка *- Зевки.*
- *Зевковић:* презиме забележено у Босни 1894. године. Од непосведоченог надимка **Зевко* који се можда наслања на турску реч *зевак* (<тур. *zevk)* у значењу *уживање, благостање.*

ЗЕЈНИЛ- (<мусл. антр. **Зејнил)**

- *Зејнелагић:* савремено презиме у Новом Пазару. Сложено је од муслиманског личног имена *Зејнил* (<тур. *Zeynel)* у значењу *укрис,* од пуног арапског имена *Zäyn-itl-Abiciin* (праунук Мухамедов) и презимена *Агић.* (Самогласник Е у другом слогу је свесно екавизован.)
- *Зејнилагић:* савремено презиме у РожаЈУ У Црној Гори.
- *Зејниловић:* у Новом Пазару (исламизирани Кучи из Медуна) и у Бијелом Пољу.
- *Зејнић:* презиме забележено у Цазину, Бегованићима и Тржцу у Поуњу у Босанској Крајини.

ЇЕК- (<пр. **зекаст-** зеленкаст)

Примери од ове основе су у првом реду везани за непотврђени нридев **зекав* у значењу *зекаст - боје зеца, сивкасг, зеленкаст,* а и од апелатива *зека (<зец),* што је тешкораздвојити. Постоји могућност, исто тако, да нека презимена из Босне носе у себи муслиманско женско име *Зекија* (<тур. *Zekiye)* у значењу *чиста, невина,* али то се може доказати само личним контактом са њиховим носиоцима.

- *Зека:* презиме у селу Беленићи у Поповом гтољу у Херцеговини.

- *Зекавица:* презиме залажено у селу Јасенови („од планине Златара после XVIII века"); у селу Ерчеге код Ивањице у Србији; у Конареву (Подибар), пореклом из Ерчега; у Новом Пазару, пореклом из Моричана и Ерчега у XIX веку. Уп. *Зекавичино брдо* у Србији.

- *Зекавичић:* презиме забележено као савремено у Ужицу и у Нишу.

- *Зекавчић:* савремено презиме у Ужицу.

- *Зекан:* презиме забележено у Моноштру (Бачка) 183(х године; у Хрватској: околина Сиња, Бенковца и Сплита.

- *Зекандић:* породични надимак у Доњем Лапцу у Лици.

- *Зеканов:* у Мошорину (Бачка) 1796. године.

- *Зекановић:* под овим презименом регистрован је неки хајдук у околини Чајнича у XVIII веку; у Сарајеву у XIX веку; у Гласинцу и Перин-Хану у Босни; у Хрватској: код Задра, на острву Рабу и у Вуковару.

- *Зекило:* у месту Мали Воз крај Дубровника (пореклом из Стиле крајем XIX века).

- *Зекин:* презиме забележено у Молу (Бачка) 1824. године

- *Зекић:* у Тршићу крајем XIX века; у Засавици у Мачви 1829. године; у Вијогору код Сребрнице у XIX веку; у Арадцу (Банат) 1835. године; у Хрватској: околина Сплита, Задра и на острву Рабу.

- *Зеко: у* Хрватској само шест особа у селу Гула код Жупање и Нове Градишке 1948. године.

- *Зековић:* презиме залажено у Земуну 1757. године; у Гласинцу (Босна); у Тушини (Црна Гора); у Хрватској: дванаест особа у околини Ријеке, Сиња и у Загребу.

- *Зекојевић:* само пет особа у Даљу (Барања) 1948. године.

- *Зекоња:* околина Вировитице и Шибеника.

- *Зекулић:* околина Метковића и у Загребу 1948. године.

- *Зекушић:* савремено презиме у Мостару.

ЧЕЛ- (<мусл. антр. **Зелиха)**

- Зелий: *Zelity* у Кађмару (Бачка) 1714; у селу Жегару у Далмацији 1752. године (година рођења архимандрита Герасима *Зелића);* у селу Латине код Кључа у Босни крајем XIX века; код Буњеваца у Бачкој у Суботици; уз ово презиме Јован Ердељановић доноси следећи коментар: „По саопштењу Стеве Бабића-Бечкера, учитеља у Книну, презиме Зелић долази од речи 'зеле' (значи човек зелених очију) која се употребљава у Далмацији"; у селу Брда у Купрешком пољу; у Мразовцу и Горијевцу у Поуњу у Босанској Крајини; у Хрватској 1948. године: околина Имотског, Бенковца и Задра. Без обзира на овај цитат Јована Ердељановића који је свакако истинит, ипак мислим да основу овог презимена не чини хипокористик *„Зеле",* већ хипокористик муслиманског женског имена *Зелика (Зелих-> Зелиј-> Зелијић> Зелић),* што се може и потврдити босанско-лалматинским ареалом, као и недостатком извора старијих пре XVIII века.

- *Зелихић:* савремено презиме у селу Неготин у Херцеговини; у Хрватској само три особе у Славонском Броду 1948. године. Води порекло од ретког муслиманског женског имена *Зелиха* (нејасне етимологије), које је, према легенди, носила жена једног староегипатског достојанственика.

ЗЕЛЕН- (grün, viridis)

Наш ономастички систем познаје доста облика који у својим основама имају неку боју. Врло компликовани и испреплетани симболи везани за боју, припадају језичкој универзалији, те се зато у овом тематском делу упуштам у разматрање само неких од многих занимљивих питања из ове области. На првом месту треба констатовати да у нашој богатој лексичкој литератури нема много радова посвећених овој теми, за разлику, рецимо, од руског у коме је набројано око двеста појмова везаних за

различите боје. Ово исто важи и за ономастичку литературу, која поседује десетине чланака из ове области, али, нажалост, ниједну озбиљнију синтезу. Питање које покушавам да решим јесте следеће: зашто у нашем ономастичком систему постоје само два древна сложена имена из спектра боја *(Бјеломир* и *Црномир),* а нису примећена, рецимо, „Плавомир", „Жутослав", „Зеленорад" и ел.? На ово питање се надовезује и друго: да ли је сам чин надевања оваквих имена новорођенчадима везан за неку симболику која упућује на профилаксу или нешто друго? Према неким ауторима, палеолитски пећински сликари нису знали за зелену и плаву боју, Аристотел је говорио о тробојној дуги (л^убичасто, црвено и жуто), Демокрит је разликовао само црну, белу, црвену и жуту боју, а неки аутори тврде да Хомер није знао за плаву боју те је сматрао да је море исте боје као и вино. Не улазећи у физиолошке проблеме у вези са развитком човековог чула вида, о коме су свој суд изрекли одговарајући стручњаци, то јест у проблем да ли су наши прапреци били делимично слепи за неке боје, мора се свакако поћи од очигледне чињенице да прасловенска сложена имена припадају древној старини. Тој истој скупини припадају и имена *Бјеломир* и *Црномир* и, наравно, и бројне њихове изведенице. Сматрам да ова наша имена представљају бинарну опозицију која је живо присутна и у данашњем нашем језичком осећању у односу на придеве *бео : црн.* Постоје бројни примери којима се може доказати да бела боја представлю светлост или све оно што је позитивно у материјалном и духовном смислу, а црна - њену опозицију - смрт, таму, мрачне демоне и ел. Следећи ову мисао, може се закључити да *Бјеломир* и *Црномир (<Чрьномирь)* представљају заштитна имена, то јест, упрошћеио речено, *Бјеломир* изражава жељу родител>а да новорођенче буде подобно можда **Белобогу* (уп. наш фразеологизам „не видети белог бога"), а *Црномир* - профилаксу која га поистовећује са ђаволом или неком другом демонском силом. Овакав закључак не може се генерално применити на све многобројне варранте крње основе *Црн-* (уп. *Црнковић, Црномарковић, Црниловић* и сл.),'јер је реално претпоставити да се неки *Црномарковић* или *Црнковић* овако презивају не по древнем имену *Црномир,* већ због њихове боје косе или очију.

Зелена боја није толико фреквентно заступљена у нашој патронимици као ове две претходне. Лично име *Зелен* нема историјских потврда старијих од XIX века. У једној бугарштици, коју је 1878. године објавио Валтазар Богишић, главна личност је војвода Јанко и *Зелен* Отмановић чије порекло аутор објашњава на следећи начин: „Зелен Отмановић... јамачно ради тога, што у Турској само мухамеданци смију носити зелене хаљине, с тим је више та боја главе државе или вјере." Исти антропоним констатујемо и у Самобору у Херцеговини 1850. године, у Сарајевском пољу у XIX веку, као и у околини Врагьа у Србији у истом веку. Богишићева примедба је на месту што се тиче исламског симбола, али ови други примери, заједно са многобројним варијантама почивају на много старијим представама од поменутог исламског симбола. Пре свега, народна поређења уз придев *зелен* стављају следеће именице: и/ел *(јед), траву, море,језеро* и *пука.* Сасвим случајно се догодило да се у народној свести зелена боја, која је иначе хтонична, поклопи са припадницима исламске вероисповести, с којом се наш живаљ сусрео када је зелена боја била резервисана за мрачне силе и демоне. Уп. поређење *„зелен као вук",* као и народцу песму, „Зечева женидба" која овако почиње: „Кад се жени младожења зече, кума куми зелена курјака...", затим, коња бога Дабога и Светог Ђорђа и ел. Узгред, Милан Карановић је забележио веровањ>е да становништво Поуња у Босанској Крајини нерадо гледа зелене очи, „јер су оне појеле свечева ороза". Овој тематској скупини припадају и облици *Зеленбабић* и *Зеленкапић,* прво због тога што *баба* означава и ђавола (уп. *Кољибаба, Гулибаба* и ел.), а друго због познатог описа В. Чајкановића о ђаволу са зеленом капицом као одличјем. Разматрано у оваквом контексту, *Зелен* може да буде и профилактичког порекла, али, нарав-

но, не треба ипак заборавити да *зелен* значи и *млад,* што само проширује семантику и овог имена и употребу зелене боје у антропонимији.

- *Зелен:* презиме забележено у Жупањцу (Србија) крајем XIX века; у Хрватској: околина Вараждина, Дубровника и у Винковцима.

- *Зеленбаба:* савремено презиме у Новом Саду, Београду и Великом Градишту у Србији; у Хрватској 1948. године, околина Книна и Дрниша. Сложено од придева *зелен* и именице *баба,* овде у значењу *вештица.* У народној свести *баба* се у неким случајевима поистовећује са ђаволом, па се чак рангира и више од њега. Уп. Вукову пословицу: „Ће ђаво не може шта свршити, онђе бабу пошаље."

- *Зеленбрз:* презиме залажено у околини Вировитице, Подравске Слатине и Ђурђевца у Хрватској. Неразумљива сложеница, састављена од два придева - *зелен* и *брз,* којој је немогуће прићи са семантичке стране.

- *Зелени: у* следећим местима у Херцеговини: у Татама, Завознику, Биограцима и Лиштици; у Приједору и у области Раме у Босни; у Хрватској, околина Славонског Брода. Граматички представлю чист придев, а ономастички - надимак.

- *Зеленика:* у следећим местима у Херцеговини: у Татама, Завознику, Биограцима и Лиштици; у Хрватској код Винковаца и Вуковара.

- *Зеленић:* презиме забележено 1540. године у Оточцу (Лика); у Хрватској 1948: околина Прелога, Бјеловара, Доњег Михољца и Валпова.

- *Зеленкапа:* презиме залажено у Ужицу 1860; у селу Лопиже код Сјенице 1912. године; у селу Душманићи у Полимљу; у околини Ивањице, пореклом из Херцеговине. Настало је асоцијацијом на капу чија боја упућује на ђавола.

- *Зеленкашић:* презиме у Смедеревској Паланци почетком XX века.

- *Зеленко:* презиме које су носила два брата (Радосав и Радеља), дубровачки трговци у Руднику у Србији 1439. године; у Хрватској: околина Копривнице, Осијека, Вировитице и Винковаца. Уп. „кон, зеленко", чест епитет у нашим народним песмама.

- *Зеленков: у* Чуругу (Бачка) 1802. године; у Загајици и Избишту у Банату.

- *Зеленковић:* презиме једне од породица која је 1540. године пресељена из Лишковца (код Обровца) у Рибницу; у селу Автовцу у Херцеговини; у Хрватској: околина Костајнице, Гарешнице и Пореча.

- *Зеленое:* презиме регистровано у селу Повије у Црној Гори 1852. године.

- *Зеленовић:* одсељена породица из Рашке 1690. године; у селу Мркојевићи код Сарајева (пореклом из Старог Влаха); у Невесињу крајем XIX века; савремено презиме у Новом Саду, Ковину и Београду; у Хрватској 1948. године у околини Книна и Винковаца.

- *Зеленпуховић:* раније презиме породице Тројић у селу Хотан, у Поповом пол»у у Херцеговини. Сложено је од придева *зелен* и поствербала *-пух* (<гл. *пухати]* или именице *пух.* Настало је свакако асоцијацијом на неку ишчезлу анегдоту, можда по угледу на топоним *Пустипуси* у Херцеговини.

- *Зелентур:* надимак забележен у Сарајеву у XVIII веку; породични надимак у Доњем Лапцу у Лици. Сложен је од придева *зелен* и именице *тур* (tegiimentum braccarum) и односи се на плашљивог човека, тачније на усранка.

- *Зелентуровић:* презиме забележено у селу Врабац у Лици 1712. године.

- *Зеленц:* кајкавско презиме у селу Брезовац код Бјеловара (четири особе 1948. године); од непотврђеног надимка **Зеленац (<7е!епьхь).*

- *Зеленчић:* презиме у Дубровнику 1512. године; у Хрватској 1948, околина Залра и Новске.

-*Зелковић:* презиме залажено у Војводини 1798. године. Води порекло од личног имена *Зелко* које је потврђено у Хрватској 1209. године.

- *Зелчев:* презиме евидентирано у Алибунару у Банату. Од непотврђеног личног имена **Зелац (<*Зеленац).*

-*Зељња:* у селу Војковићи, „старимом из Ситнице код Коњица, одакле су дошли пре 150 година и једни се одселили у Осијек" (монографија „Сарајевско поље" издата је 1908. године - прим. В. М.).

- *Зељајић:* савремено презиме у Сремској Митровици. Уп. породични надимак *Зељајић у* Јарку (Срем).

- *Зељанац:* презиме у селу Пунушевац код Врагља у Србији.

- *Зељаш: Zeliascli* у Крушедолу у Срему 1736. године.

- *Зељенаковић: Zegleinakoli у* Шибенику 1634. године. Од надимка **Зелењак.*

- *Зељин:* породични надимак код Срба у месту Калазу у Мађарској. Основа: непотврђени надимак **Зеља.* Уп. микротопоним *Зељин гроб у* селу Рогојевцу у Лепеници (Србија).

- *Зељић:* презиме забележено у Прибоју (пореклом из Херцеговине); у области Мајевица у Босни; савремено у Београду, Ваљевској Каменици и у селу Бан>ани у Тамнави: у Хрватској, у селу Капела код Крижеваца и у Загребу (шест особа 1948. године).

- *Зељкић:* у селу Горње Вуковско у Босни почетном XIX века. Води порекло од надимка *Зељко* које је у нашој речничкој литератури познато као име за псе, коње и вепрове.

- *Зељко:* савремено презиме у Мостару; у Хрватској код Имотског, Ораховице и Ђакова. Идентично је са надимком *Зељко* који има само савремене потврде.

- *Зел,ковић:* презиме у Трубарском Вагану у Босанској Крајини уз које је Милан Карановић пренео и причу Петра *Зељковића,* тада старца од 103 године (истраживање ове области аутор је отпочео 1904. године - прим. В. М.) да су они старином из Санице са Змијања и да су названи по неком Зел>ки „што је имао одвеђ зелене очи"; у Цазину (пореклом из Пишталина); у следећим селима у Унцу: у Бастасима, Малим Штрпцима, Трубару и Шиповљанима; у Дугопољу у Лици крајем XIX века; староседеоци у Гламочу: у Хасићима (пореклом из Далмације); у Хрватској: околина Сплита, Вировитице и Подравске Слатине.

- *Зељо:* презиме забележено у Мачванском Прњавору 1829. године. Идентично је са непотврђеним надимком **Зељо.*

- *Зељов:* презиме залажено у месту Санад у Банату 1802. године. В. *Зељо.*

- *Зељуг:* савремено презиме у Старим Бановцима и Инђији у Срему; у Хрватској код Дарувара и Пакраца. Једнако је са непотврђеним надимком **Зељуг* који се у речничкој литератури сачувао као име вепра зеленкасте боје.

- *Зељув:* презиме које је залажено само у селу Радуч у Лици крајем XIX века и у полису 1948. године. Води порекло од непосведоченог надимка **Зељув* (од првобитног облика **Зељух, уп. муха: мува)* са врло ретким суфиксом *-ух.*

ЗЕМАН- (<мусл. антр. **Zeman)**

Турска позајмица *земан (zeman* <ар. *zäman)* значи дреме. Многобројни примери у Речнику САНУ потврђују овај темпорални термин који се никако не уклапа као основа за презиме. Објашњен>е лежи у историји исламских имена из које је познато да су дворски персијски историчари радо измишљали необична имена за своје савремене суверене. Једно од таквих било је и Искандари *Заман* у преводу „Александар [Македонски нашег] времена". Поводећи се за овим моделом, каснији персијски владари узимали су ово као почасну титулу, тако да су синови Искандари *Замана* били *Бадуззаман* - „најбољи човек свог времена". У скраћеном облику и у турском изговору *Zeman* дошло је и до наших муслимана после примања мухамеданске религије на нашем тлу.

- *Земан:* презиме забележено у селу Мраморку у Банату 1814. године; у Хрватској: околина Дарувара, Бјеловара и Гарешнице.

- *Земанов:* презиме залажено у Делиблату (Банат).

- *Земановић:* савремено презиме у Београду.

ЈЕМБИЋ

- *Зембић:* презиме забележено у области Гласинац у Босни. Води порекло од турске речи *земба у* значењу *земљани суд.* Семантички спада у исти ред као и бројна презимена из „кухињске" терминологије. Уп. *Бакрач, Ђугум, Ђуп* и ел.

-*Зембо:* савремено презиме у Бањалуци. В. *Зембић.*

ЗЕНЂИЛО

- *Зенђило:* презиме забележено негде у Босни у XIX веку. Идентично је са непотврђеним надимком **Зенђило* који долази од турског придева *zengil* у значењу *богат.*

- *Зенђиловић:* у селу Вагешићима, пореклом из Сарајева, а у овом селу су држали беглучке земље „под кесим".

ЈЕН-

Антропонимијска основа *Зен-* могла би се објаснити на два начина: од ретког муслиманског личног имена *Зенит* (<ар. *samt* - правац; циљ; зенит), или од католичког хришћанског имена *Зенобије* које је у овом календару заступљено са пет светаца.

- *Зенић:* презиме забележено код Шибеника и у Загребу. Води порекло од непосведоченог хипокористика **Зено (<Зенобије).*

- *Зенкин:* само у селу Северин код Бјељине (две особе 1У48. године). По свој прилици, од непотврђеног женског или мушког имена **Зенка.*

- *Зенко:* околина Зелине и Нашица у Хрватској 1948. године.

- *Зенковић:* презиме залажено у Новом Пазару. Води порекло од непотврђеног личног имена **Зенко (<Зенит).*

- *Зеновић:* презиме једног од трговаца из Старе Оршаве који је 1<S12. године трговао са Земуном.

- *Зенуновић:* муслиманска породица у Новом Пазару (пореклом из Руђа и Жуча код Тутина, „стариком су Шаље"). По свој прилици, од непосведоченог антропонима **Зенун.*

ЈЕРДА

Презиме забележено у селу Раковици (пореклом из Кралупа) средином XIX века. Идентично је са муслиманским женским именом *Зерда* (<перс. zm/ у значењу *жуг, блед).* Уп. микротопоним *Зердино гробље* у Поткому у Дабарском пољу.

ЗЕРДАВАЋ

Презиме регистровано крајем XIX века у Србији. Зоонимског је порекла, јер у себи садржи турску реч *зердяв* у значењу куна; самур (Mustella zibellina).

ЈЕРДЕКОВИЋ

Усамљено презиме у селу Ланишту у Белици (Србија). Води порекло од турске речи *зердекада* у значењу *зеленкада* (Angustifolina).

ЗЕРЕМ-

Необично ретка и врло занимљива антропонимијска основа, која је у нашем патронимијском систему заступљена само са три презимена. Уколико није од неког непознатог мађарског апелатива, могла би се повезати са прасловенским кореном **zerdn%* који је до сада био познат само у белоруском, руском и украјинском језику у облику *зеремя* са значењем *легло даброва* (од индоевропског корена **ghenlh* - ограда, ограђивање). Презиме *Жеремски,* потврђено 1948. године само Осијеку, потпуно координира

са украјинским обликом *Жерем* - које је истог порекла.

- *Зеремовић:* презиме забележено у Мошорину (Бачка) 1747. године. Води порекло од непосведоченог антропонима **Зерем.*

- *Зеремски:* презиме регистровано у Турији 1797, Ђурђеву 1842. и у Жабљу 1849. године (сва три места у Бачкој); савремено презиме у Београду и у Добановцима у Срему; у Хрватској само три особе у Пегрињи 1948. године. Уп. *Зеременац* поток у селу Когьуси у Србији.

'ЗЕТ- (<Зет - Schwiegersohn, gener)

Антропонимијска основа *Зет-* не спада у фреквентне. Сврстава се у исти ред са родовским презименима типа *Бабић, Амицић, Стричевић* и ел. Мада би се на основу постојања презимена *Драгозетовић* и *Милозетић* могло рећи да сама реч *зет* не садржи пејоративну конотацију, ипак то није случај са паремиолошким материјалом који обилује погрдним или благо подсмевајућим пословицама и изрекама. Уп. код Вука „ни од зета син, ни од врбе клин", или „ко нема зета, нема ни магарца" (ташта зету), „зетепцете" у неким деловима Србије итд. У познатој књизи „Ономастикой" С. Б. Веселовског запажамо и антропоним *Зятко* у Новгороду 1545. године, поред кога је аутор ставио знак питања са упутом на реч *зять.* Међутим, овај упитник није потребан ако се једноставно име овог новгородског грађанина упореди са презименом *Зетковић,* које у својој основи носи исти антропоним.

- *Зетајић* (и *Зетаић);* савремено презиме у Београду; у Хрватској у околини Доњег Михољца. Води порекло од непотврђеног антропонима **Зетај.*

- *Зетаковић:* околина Винковаца и Нове Градишке у Хрватској 1948. године. Од непосведоченог хипокористика **Зетак.*

- *Зетић:* презиме забележено у околини Доњег Михољца, Нове Градишке и Подравске Слатине. Од непотврђеног личног имена **Зет.*

- *Зетица:* околина Дугог Села у Хрватској 1948. године.

- *Зетко:* само две особе у Белом Манастиру у Барањи 1948. године. Идентично је са непотврђеним личним именем *Зетко.* Уп. антропоним *Зятко у* Новгороду 1545. године.

- *Зетковић: Zetkovich* у Бачком Моноштру 1787. и у Сомбору 1795. године; у Хрватској само у селу Чиче код Нове Горице и у Загребу (24 особе 1948. године). В. *Зетко.*

- *Зетовић: Zetovicli у* селу Бодоровац код Осијека 1702; у Бачком Моноштру 1772, у Сомбору 1795; код католичког становништва у месту Турић у Босни 1743. године; савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Доњег Михољца, Копривнице, Валпова и Осијека.

iЕХЕР

- *Зехер:* надимак забележен у Сарајеву у XVIII веку. Идентичан је са турским апелативом *зехер (Zehir) у* значењу *отров.*

- *Зехеровић:* муслиманска породица у селу Хацић и Калинићи код Високог у Босни. Уп. бугарско презиме *Зехиров.*

ЗЕЦ- (<над. Зец, Hase, Lepor)

Пишући о тотемизму у источној Србији, др Миливој Павловић помиње и презиме *Зечевић* које објашњава као „метафоричко преко надимка". Тешко је утврдити да ли је и зец био тотем као вук или медвед, али за ову тематику је довољна констатација да зец представлю зоонимијски надимак, који се као такав уклапа у разгранату трупу оваквих презимена. Судећи по народним поређењима, као асоцијациони мотив настанка оваквог надимка узети су његова брзина и плашљивост. Мислим да су те две особине ове дивље животиње послужи-

ле као основа за све презименске облике, без обзира што у народу постоји и веровање да су очи зеца урокљиве.

- *Зец:* најстарији податак о оваквом презимену налазимо у месту Главоток на острву Крку 1444. године; у Будиму код Срба 1700; у селу Вуковије код Гарешнице у Хрватској 1764. године; братство у Глухом Долу у Црној Гори; врло фреквентно на целом српском и хрватском језичком подручју. Идентично је са надимком *Зец.*

- *Зечев: у* Сомбору 1786; у Сонти у Бачкој *(Zecfiev)* 1788. године; у Босни 1894. године. В. *Зец.*

- *Зечевац:* презиме залажено у селу Вукчевац код Славонске Пожеге 1702. године.

- *Зечевић:* фреквентно презиме на целом подручју без историјских потврда пре XVIII века. Уп. топоним *Зечевиће* у Ибарском Колашину, као и чест придев *зечев* у разним комбинацијама: *Зечева гудура, Зечево поље* итд.

- *Зечић: у* околини Вараждина у Хрватској 1550; у Турији (Бачка) 1833. године; у Хрватској 1948, околина Славонске Градишке.

- *Зечковић:* у селу Прилишћу код Карловца 1544. године; приликом пописа становништва Хрватске 1948. године у Старом Петровом Селу код Нове Градишке и у Загребу. Од непотврђеног надимка **Зечко.*

ЗЕЧИР- (<мусл. антр. ***Зечир)**

Муслиманско лично име *Зечир* није потврђено у ономастичкој литератури, већ само индеклинабилни атрибутски придев *зечир* уз именицу *прстен (зечир-прстен у* значењу *златан прстен).* Три презимена од ове основе су од непосведоченог антропонима **Зечир.* Иначе, нормални рефлекс муслиманског личног имена *Зекир* на нашем тлу дао је облик *Зећир.*

- *Зечир:* презиме које су 1948. године носиле само две особе у Костајници и у Требежу код Крапине.

- *Зечиревић: у* Борову Насељу код Вуковара и у селу Дишник код Гарешнине (три особе 1948. године). В. *Зечир.*

- *Зечировић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948. године две особе у Бјеловару и Делницама.

ЗИЈАДИЋ

Савремено презиме у Новом Саду (пореклом из Сјенице). Води порекло од муслиманског личног имена *Зијад* (<ар. перс, *ziyad* у значењу *много, сувише).*

ШКИЋ

Презиме које је 1784. године носио неки учитељ по имену Тодор из Руме у Срему. Основа: хипокористик *Зико* од муслиманског личног имена *Зикрија* (<тур. Z/A77<ар. *ilikr - спомињан.е, сећање].*

ШЛИЋ

- *Зилић:* презиме забележено код которских ускока 1690. године; у селу Потпеће у Полимљу; савремено муслиманско презиме у Стоцу (Херцеговина), Зеници (Босна) и Сокобањи у Србији. Води порекло од ретког муслиманског имена *Зила* (< хипокористик од *Тензила* <ар. *täfizil - објављивање).*

- *Зилкић: у* селу Брекавици (пореклом из Лике) у Поуњу у Босанској Крајини; у селима Рибарићи и Ораш у Ибарском Колашину. Од женског муслиманског имена *Зилка.* В. *Зелић.*

ШЛЦИЋ

- *Зилиић:* презиме забележено негде у Босни (по А. Шкаљићу). Води порекло од апелатива *зулција* (<тур. *zilci) у* значењу *занатлија који израђује или пролаје предмете од туча или бакра.* Уп. *Зилцилук.* назив дела града Сарајева.

- *Зилцо:* презиме у Босни (исти извор као и претходно).

ЗИМА- (<над. **'Зима,** Winter, hiems)

Антропонимијска основа *Зима* припала малобројној тематској групи презимена везаних за атмосферске прилике, као што су *Олујић, Mehana, Мразонић* и ел. Рекао бих да и несловенски ономастикони имају исту семантичку мотивацију: то су особе (иови чланови колектива) чија се појава на свет доводи у везу са овим годишгьим добом. (Уп. у немачком и енглеском *Winter,* француском *Hiver,* италијанском *Inverni,* румунском *Ama,* итд.) Најбољи пример за ову тврдњу налазимо у нашем имену вола *Зимоња* који указује на време н>еговог тељења. Бесуфиксални облик *Зима* треба, дакле. третирати као изведеницу од нишереченог суфиксалног зоонима, који се случајно подударио са примерима из несловенских језика. Следећи ову мисао, потпуно је погрешно поставка Стефана Илчева који бугарска презимена *Зимов* и *Зимски* везује за туркофоно презиме *Зимов.*

- *Зима:* презиме које је 1538. године носио један од дубровачких трговаца у Руднику у Србији; у околини Велике Горице и Вировитице у Хрватској 1948. године. Уп. савремено словачко презиме *Zima* у Бачком Петровцу, као и пољско презиме *Malozimic.*

- *Зимак:* околина Загреба и у Загребу 1948. године. Уп. кајкавско презиме *Зимек* у Винковцима и Ђакову.

- *Зимам:* презиме регистровано у околини Славонске Пожеге 1948. године.

- *Зимановић:* само једна особа у Бјеловару 1948. године.

- *Зимац:* две особе у селу Вочин код Подравске Слатине. Уп. презиме *Зимен* код Лудбрега у Хрватској 1948. године.

- *Зимић:* савремено муслиманско презиме у Сарајеву; у Хрватској, околина Доње Стубице. Прво презиме води порекло од турске речи *zimmi* у значењу *немуслиман,* а друго од надимка *Зима.*

- *Зимица:* савремено презиме у Кузмину у Срему.

- *Зимовчић: Zimovcliicli* у Грбљу у Боки Которској 1433. године. Од непосведоченог надимка **Зимовац.*

-*Зимолетин:* презиме забележено почетком XX века у Беодри (данас Ново Милошево) у Банату, уз које стоји Ердељановићева примедба: ..Носили су и зими и лети опаклије као пастири."

- *Зимонић:* презиме једног од војних обвезника у венецијанској плаћеничкој војсци 1655. године; у Вал^енској Каменици 1836. године; савремено у Крагујевцу у Србији; у Хрватској само дванаест особа код Валпова, Вуковара и Винковаца. По свој прилици, од непотврђеног облика **Зимохна.*

~ *Зимоња:* у селу Миросал>ци у Србији 1877; братство у Зети у Црној Гори; једна од оснивачких породипа у селу Градац у Лепеници (Србија); у Хрватској: околина Вргинмоста, Дарувара, Осијека и у Петрињи. Идентично је са надимком *Зимоња* чију прву потврду налазимо у западној Србији 154(1. године.

- *Зимоњић:* муслиманска породица у Новом Пазару (пореклом из Херпеговине у XIX веку преко етапног задржавања у Сјеници): братство у Гацку у Херцеговини; братство у Зети (Црна Гора); савремено презиме у Београду; у Хрватској само шест особа у Боботи код Вуковара и у Дубровнику 1948. године. Уп. топоним *Зимоњић* у Бачкој.

ЈИНАЈ-

Два презимена од ове основе садрже муслиманска лична имена: *Зихија* (<тур. *Zihni* - мушко име у значењу *уман, духопан)* или женско име *Зина* (<тур. *Ziynet* у значењу *накит, украс].* Основа је, у ствари, хибридна, од муслиманског антропонимијског корена *Зин-* и нашег суфикса *-аj.*

- *Зинаја:* презиме забележено у околини Глине, Вргинмоста и Карловца у Хрватској 1948. године.

- *Зинајић:* савремено презиме у Путинцима (Срем) и у Београду; у Хрватској, околина Слуња и Кпрловца.

ШНДОВИЋ

Презиме залажено у селу Обарде у Србији крајем XIX века; у Бродареву (пореклом из Пљеваља) и у Чибуковици у Мачви; у Хрватској само три особе у Госпићу и Вараждину 1948. године. Води порекло од турске речи *zindan* у значењу *тамница* и на семантичком плану могло би се упоредити са презименом *Сужњевић.*

ЧИР- (<гл. **зирити -** гледати)

Сва презимена од ове основе везана су за глагол *зирити (гледати).* Судећи по значењу придева *зирав* и значењу *зрикав,* основа је надимачког порекла и може се ставити упоредо са презименима од корена *Врљ-.* За семантику уп. основу /лед-.

- *Зирановић:* само две особе у Борову код Вуковара и у Подгорачу код Нашица 1948. године. Од непотврђеног надимка **Зиран.*

- *Зирета: Ziretla,* презиме једног од српских крајишника у Банској регименти 1796. године. Идентично је са непотврђеним надимком **Зирета.* Уп. савремени надимак *Зире* у Србији.

- *Зириковић:* савремено презиме у Београду. Од непосведоченог надимка **Зирик.*

- *Зирић:* у селу Хотинац (пореклом из Лике, крајем XVIII века); у Хрватској 1948, околина Војнића и у Подлабину у Истри. Од надимка *Зире* који има само савремене потврде. У објављеним причама о градинама у Личко-крбавској жупанији Миле Магдић је 1909. године забележио и следећу легенду која има везе са овим презименом: „О граду Дрежнику прича народ да је једноч био у граду бег *Зирић,* па кад су наше чете освојиле град, бег је бјежао и бјежећи на коњу преко ријеке Коране и у њој заглавио, те се оно мјесто, гдје се утопио још и данас зове *Зирић-вир."*

- *Зирко:* пет особа у селу Репаш код Ђурђевца 1948. године. Једнако је са надимком *Зирко* који се у нашем лексичком фонду сачувао само као име мачка у Босни.

- *Зироја:* у следећим местима у Сарајевском пољу: у Блажују (из Вогошће), Осијеку (из Блажуја), Рељеву и Мшљевићима (из Гацка у Херцеговини). Идентично је са непотврђеним надимком **Зироја.*

- *Зиројевић:* према истраживањима Јевте Дедијера, Зиројевића има у Плочнику и Дубљевићима (пореклом из Билећких рудина). За Зиројевиће у селу Браићима Дедијер је оставио следећи запис: „У најстарије време су Браићеви били имање кнеза Предојевића из Пријевора. Од његова братства је био неки Брајко, коме је припадала ова планина и по њему је прозвано село. Отац Брајков звао се *Зироје* и по њему су се прозвали *Зиројевићи";* савремено презиме у Београду, Гајдобри у Бачкој и у Беочин-селу у Срему (пореклом из Херцеговине); у Хрватској, околина Вировитице и Осијека. В. *Зироја.*

iJAJ-, iJAK-, 1JAЛ- (<гл. зјајити, зјати)

Са изузетком првог примера, који има митолошки призвук, сви остали облици односе се на надимке, створене на основу глагола наведених у наслову одреднице. У обзир за анализу долази и придевз/аЈгал, па и фразеологизам *продавати зјале у* значењу *беспосличити, бити залудан*.

- *Зјајвук:* Презиме забележено у Лици 1883. године. Сложено од глагола *зјати у* значењу *разјапити чељусти* и именипе *пук*. Вук је ономастички апелатив који се врло често среће на целом српском и хрватском језичком подручју, а према мишл>ен>у В. Чајкановића, у народној свести представляо је српског врховног бога. Сложеница је профилактичког порекла, јер означава вука разјапљених чељусти и спремног за напад.

- *Зјајић:* презиме забележено у Ужицу 1864. године; у селу Мрђеновцима у Купрешком пољу (пореклом из Малована). Од непотврђеног надимка **Зјајо* или **Зјаја*.

- *Зјајо:* савремено презиме у Београду. В. *Зјајић*.

- *Зјакаи:* породични надимак у селу Поповац у Барањи. Идентично је са апелативом *зјакан* у значењу *сметењак, тупавко*.

- *Зјакић: у* Бихаћу (пореклом из Старог Мајдана „пре Омер-паше"); савремено презиме у Бањалуци. Основа: апелатив *зјако* у значењу *глупак, лудак*.

- *Зјалац:* само пет особа у селу Маркушици код Осијека 1948. године. Једнако је са непосведоченим надимком **Зјалац* који је близак по значењу са апелативом *зјакало*.

- *Зјалић: у* Пакрацу почетком XX века; савремено у селу Лаћарку у Срему; у Хрватској 1948: околина Шибеника, Нове Градишке и Гарешнице.

- *Зјача:* у Сарајеву 1848. године; у Бабином Потоку у Херцеговини крајем XIX века; у Врховинама у Лици крајем XIX века; у Хрватској 1948: околина Оточца, Војнића и Задра. Једнако је са непотврђеним надимком **Зјача*.

- *Зјачић: Ziacich* у Шибенику 1624; у Мошорину (Бачка) 1779; у Хрватској 1948. године код Шибеника, Бенковца и Бјеловара.

ЧЛАТ- (<антр. **Златослав*)

У невеликој групи презимена везаних за племените и обичне метале срећемо и основу *Злат-*. Будући да се злато у свим временима рангирало врло високо (код античких Грка вредело је тринаест пута више од сребра), појава личних имена са оваквом основом није само словенска, већ спада у језичке универзалије. Уп. грчко сложено лично име *Χρύσιππος* („Златокоњ") из средине трећег века пре нове ере, персијско име *Zerin* (Златан). турски антропоним *Алтуна* (altin - злато) римско *Aurelius,* мађарско *Aranka* (arany - злато) итд. У српском и хрватском средњовековном ономастикону сачувано је само лично име *Злагокос* из XIII века. Лично име у наслову одреднице преузето је из чешког ономастикой» у коме је 1224. године потвр[]ено лично име *Zlntoclav*.

Полазећи од чињенице да је атрибут светог Јована, цариградског патријарха (умро 407. године) *Златоуст* директан превод са грчког *Χρυσίστομοι,* поставља се питање да ли је овај рани калк (потврђен у једном руском минеју 1097. године) послужио као модел за свеукупни збир наших имена и презимена везаних за овај племенити метал. Мишљења сам да није, јер је реч *злато* и пре примања хришћанства морала имати своје место у ономастикону, и то заједно са основама *Гвозд-, Желез-, Сребр-* итд. За овакву тврдњу постоје многобројни докази у народној књижевности, као и у свим паремиолошким творевинама. Ево, рецимо, само неколико именица које је уз придев *златан* забележио Валтазар Богишић: *прстен, дукат, буздован, перје, круна,* а да се овде и не рачунају многобројне необично поетске метафоре из

осталих жанрова народне и уметничке књижевности. Структура нових модних имена као што су *Златимир, Златибор, Златољуб, Златослав* у „Речнику" Милице Грковић упућују на већ постојећи устаљени прасловенски модел. Иначе, женско име *Злата* (Света великомученица Злата Мегленска), коју су погубили Турци 1796. године, ушло је у православии календар вероватно у првој половини XIX века, што значи да треба обратити пажњу и на тај моменат приликом разматрања фреквенције овог антропонима на нашем подручју.

- *Златанић:* презиме забележено у Вршцу 17%. године. Од личног имена Златая које се први пут јавља у Пећком поменику (XV-XVIII век).

- *Златанов:* у Ђурђеву 1849. и у Старо] Моравици 1841. године (оба места у Бачкој). В. *Златанић.*

- *Златановац:* у селу Ајновцу у Новобрдској Кривој Реци, пресељени око 1900. године из Прековца.

- *Златановић:* у Новом Саду 1788; у околини Шапца 1809; у Черевићу (Срем) 1817. године; у селу Влаштици у Горњој Морави: у Хрватској: околина Нове Градишке и Осијека. В. *Златанић.*

- *Златановски:* само једна особа на острву Вису 1У48. године.

- *Златевић:* савремено презиме у Београду. Од женског имена *Злате* које има само савремене потврде.

- *Златијевић:* податак из познатог Маретићевог рада о нашим именима и презименима из 1886. године. Основа: непотврђено лично име **Златиј.*

- *Златић:* на острву Пагу у XVII веку; у Брибиру у Хрватској у XVII веку; у Шиду (Срем) 1772. године; албански род У селу Стрезовцу, досељени из села *Злате,* у Топлици; у Богутовцу (пореклом из Понора, а старином су из Запоточја у моравичком крају); у Хрватској: околина Бузета, Лудбрега, у Ријеци и код Осијека 1948. године. Води порекло од женског имена *Злата* (Пећки поменик, XV-XVIII век), или од мушког имена *Злат* које је потврђено у Дубровнику 1254. године.

- *Златинковић:* презиме забележено у Србији у XIX веку. Од непосведоченог антропонима **Златинко.*

- *Златинчић:* околина Карловца у Хрватској у XVI веку. Од непотврђеног личног имена **Златинац.*

- *Златица:* савремено презиме у Шиду (Срем); у Хрватској само једна особа у Загребу 1948. године.

- *Златкић:* само седам особа у Осијеку и Загребу 1948. године. Од личног имена *Златко* (Вуков Рјечник 1818. године).

- *Злат ко в:* презиме забележено у Пироту у Србији у XIX веку. В. *Златкић.*

- *Златковац:* у Доњој Соколовици у Тимоку (Србија).

- *Златковић:* у околини Шапца 1809. године; у Хрватској само девет особа у околини Славонске Пожеге, Валпова, Пакраца, у Осијеку и Загребу.

- *Златковски:* само једна особа у Загребу 1948. године.

- *Златнокосић:* презиме познато из народне песме (XIX век). В. *Златокосић.*

- *Златобрадчић:* презиме залажено у Загребу у XIV веку. Води порекло од непосведоченог надимка **Златобрадац.*

- *Златовага:* презиме забележено у Дубровнику 1437. године. Сложено је од две именице, *злато* и вага, и по свој прилици је пореклом надимак златару по занимању.

- *Златовић:* у Трибуњу 1468. године; у Шибенику у XVI веку; у околини Пакраца 1898. године; старинци у селу Пожерегье у Горњој Морави; савремено презиме у Београду; у Хрватској код Глине, Новске, Винковаца и Доњег Михољца. Од личног имена *Злато* које је потврђено у Дубровнику 1254. године. Уп. топоним *Златово* у Млави (Србија).

- *Златогрив:* међу многобројним грађанима града Трогира у старим списима нашао се и неки Boghidanus *Slatogritim.* По семантици је скоро идентичан са древним грчким антропонимом *Χρύσιππο?* („Златокоњ") и најближу паралелу у на-

шем ономастичком систему чинило би доста распространено црезиме *Коњевић.*

- *Златојевић:* презиме залажено само у селу Ориолику код Винковаца (шест особа 1948. године). Од личног имена *Златоје* које је потврђено у селу Шишмановци код Прокупл.а у Србији 1734. године.

- *Златојевски:* само један становник Загреба 1948. године.

- *Златокосић: Златокосић* Павле је личност из народне песме коју је покушао да идентификује Драгутин Костић. Према његовом мишљењу то би могао бити Никола Зојић који се заједно са Новаком Белоцрквићем око 1398. године бунио против деспота Стефана. Нема паралела у другим областима нашег језичког подручја. Води порекло од надимка *Златокос* који први пут срећемо у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Злятоласи:* презиме (пореклом надимак) у Загребу у XIV веку. Граматички представља чист придев *златоласи (<златовласи)* и по семантици потпуно одговара примеру *Златокосић.*

- *Златонић:* само четири особе у Сплиту и Вуковару у Хрватској 1948. године. Основа: непотврђено лично име **Златохна.*

- *Златонога:* надимак забележен у Трогиру 1272. године - Dobrengna *Slatonoga.* Тешко је утврдити мотив његовог настанка после ТОЈШКИХ векова, али се може претпоставити више ствари: то би могла бити особа која је била добар тркач; пеки уважени Трогиранин који је носио позлаћену штаку; особа у чијем се надимку крије неразумљиви бројчани однос који помигье Вук Караџић итд.

- *Златонос:* презиме забележено на једном надгробном споменику у селу Каменици испод Рудника у Србији из прве половине XV века. Величина ове „камене громаде", како је назива Драгољуб Петровић, има унеколико везе са етимологијом овог сложеног облика. Полазећи, најме, од тога да је овај надгробии споменик неуобичајене величине (ПО χ 80 χ 45 cm), већ саме његове димензије упућују на мисао да је он морао припадати неком истакнутом племићу, који је носио име калкирано са грчког оригинала - *Χρυσοφόροι.*

- *Златоносовић:* позната босанска властелинска породица која се у историјским списима помиње од 1398. године. В. Златонос.

- *Златопер:* само девет особа у Шибенику и Сплиту 1948. године. На семантичком плану ово презиме представлю неку птицу, вероватно пауна, али се ипак треба замислити и над епитетом „шестоперни буздован", који би такође могао да дође у обзир као мотив.

- *Златорек".* презиме које је 1948. године носиле само десет особа у селу Горјани код Ђакова. По семантици је блиско са калкираном сложеницом *Златоусти (Χρυσοστομ/ος),* али је ипак тешко утврдити да ли је изворно народно или преведено са грчког.

- *Златунић:* савремено презиме у Пуцареву и Какњу у Босни; у Хрватској у Жупањи, Осијеку и Чалми (шеснаест особа 1948. године). Води порекло од непосведоченог антропонима **Златун.*

ЗЛИ-, ЗЛО-, ЗЛУ- (<антр. ***Злорад, *Зломисл...)**

Антропонимијске основе у наслову припадају најстаријем језичком слоју, јер је лично име *Зло* потврђено већ 852. године. Анализа овог антропонима са импозантном древношћу више од једног миленијума указује на доста важну чшьеницу: појава скраћених имена у оно, давно време говори нам недвосмислено да су се процес декомпозиције сложених имена и њихова трансформација у кргье облик и хипокористике дешавали још у прасловенској заједнини. (Иначе, исти облик потврђен је и у украјинском ономастикону у коме је записан неки Мартин Зло 1563. године.) Ова, доста бројна тематска трупа занимљива је и са семантичке стране. Пре свега. синхрони апелативни материјал показује да се сегмент *зло-* у сложеницама може схвати-

ти у неку руку блиским честици *не-*. Узмимо, на пример, реч *веру* према речи *зловера* или *вредан* према *зловредан*. *Зловера* је вера која није права - „невера, а *зловредан* је човек који није вредан", „невредан", штетан. Исти или сличај однос налазимо и у патронимици, мада немају баш сви облици и одговарајуће „не-пандане": *Злоговор; Говориновић: Злоглави* (средњовековни антропоним у Србији): *Главић, Главинић; Злодух : Духовић, Душић; Злојутровић : Добројутровић; Злокапа : капа, Капица; Злоков : Ковач, Ковачевић* итд.

- *Зличић:* презиме забележено у следећим местима у Бачкој: у Темерину 1752, Ђурђеву 1807, Мошорину 1811, Ковиљу 1844, Жабљу 1855. године. Од надимка *Злица* који има само савремене потврде.

- *Зложа:* презиме потврђено у графији *Sloba* на острву Вису 1322. године. Идентично је са апелативом *злоба* (Bosheit, malitia).

- *Злобанић:* у Хрватској 1436. године. Од непотврђеног личног имена **Злобан.*

- *Злобен:* презиме залажено у једној судској исправи из околине Топуског у Хрватској 1213. године *(Zlobez);* приликом полиса становништва Хрватске 1948. године забележено је само једанаест особа у околини Пазина, Пуле и у Загребу. Уп. словеначко презиме *Zlobec.*

- *Злобић:* само две особе у Загребу 1948. године. В. *Злоба.*

- *Злобрадић: Зьлобрадикь* у дечанским хрисовуљама 1330. године; у Горњој крајини 1715. године. Води порекло од надимка *Злобрад* који је потврђен 1440. године у Србији. Уп. име и презиме Дубровчанина Радоја Slebrada који се помиње 1383. године.

- *Зловарић:* прйзиме евидентирано у Брубњу у Хрватској 1549. године; православна породица у селу Имјани код Травника у Босни 1882. године. Од непосведоченог надимка **Зловар,* а овај од глагола *зловарити* у значењу *зло чинити.* Уп. *Зловарићи Доњи* и *Горњи* - део села Влатковићи код Котор-Вароши у Босни.

- *Зловера:* породични надимак у селу Ковачевцу крај Београда. Једнако је са апелативом *зловера* у значењу *невера.*

- *Зловерац:* презиме у селу Смиловићи у области Пољаница у Србији (пореклом из Тибужда); у селу Клашници код Врања у коме је Јован Трифуноски забележио следећу легенду: ..Досељеници су... из Стајевца у Горњој Пчињи. У овом роду два брата садили лозу. Око тога се посвађали и један брат је убио другога - били зла вера. По томе добили презиме." Уп. назив *Зловерска мала* у околини Врања.

- *Зловечера:* у Столиву (Бока Которска), пореклом из Конавала; у Хрватској 1948. само дванаест особа у селу Придворје код Дубровника. У недостатку ма какве легенде тешко је одредити мотив настанка оваквог презимена, те се оно за ову прилику може само упоредо ставити са презименима типа *Вечерић, Вечериновић* као нека врста бинарне опозиције.

- *Зловидић:* само једна особа у селу Пољана Лекеничка код Сиска 1948. године. Од непотврђеног облика **Зловид.*

- *Зловолић:* презиме забележено код Сиска, Петриње и Чазме у Хрватској 1948. године. По свој прилици је у вези са придевом *зловољан.*

-*Зловремац:* презиме залажено у Алибунару (Банат). Вероватно надимак који је носио неки непознати локални аматер метеоролог. За семантику уп. немачко презиме Bösewetter.

- *Злоглав:* православие породиие код Гламоча и Кључа у Босни 1882. године; у селу Халапић у Гламочком пољу, досељени су из Шумњака средином XIX века. Идентично је са антропонимом *Злоглави* који је потврђен у Сопоћанском поменику у средњем веку.

- *Злоглеђа:* презиме забележено само у селу Бањин код Костајнице, где је 1948. године уписано 26 особа у пет кућа. По семантици слично са познатим ликом Срђе *Злопоглеђе* из народне песме.

- *Злоговор:* надимак у Сарајеву у XVIII веку.

- *Злодеј:* само две особе у Самобору и Загребу 1948. године. Идентично је са личним именом *Злодеј* које је потврђено у једном запису порушеног манастира Чечева у Црној Гори 1344. године: „Аз речени Васил е зовом Злодеи." Уп. словеначно презиме *Zlodej*.

~ *Злојевић:* савремено презиме у Вогошћи код Сарајева. Води порекло од непотврђеног хипокористика **Злоје (<Злоба)*.

- *Злојић:* презиме *Злојић* Омер-аге у Качић-Миошићевом „Разговору..."; у селу Мала Варна код Грубишног Поља у XIX веку; старинци у селу Стијена у Поуњу у Босанској Крајини; у Хрватској 1948, околина Метковића и Винковаца. В. *Злојевић*.

- *Злојна:* презиме забележено у селу Ракарју крај Загреба. Идентично је са непотврђеним обликом **Злојна (<Злојна]*.

- Зло/о: муслиманска породица у селу Боровчић почетном XIX века.

- *Злојтро:* само четири особе у селу Градац код Славонске Пожеге и у Великим Зденцима код Гарешнице 1948. године. Представља синкопирани облик од презимена *Злојутро*.

- *Злојутро:* православна породица у околини Босанске Градишке и Босанске Дубице 1882. године; католичке презиме у Тузли почетком XVII века; у селу Комићу (Лика) у XIX веку; у селу Голубилу код Книна („истрачили се", пореклом из Босне у XVIII веку); у Хрватској 1948: само осам особа у Лудбрегу, Дарувару, код Пакраца, Сиска и у Загребу. Односе се на злосрећног човека и у вези је са фразеологизмом који је забележио Вук Караџић „Дошло му злојутро", или у пословици „Дођи ће и њему зло јутро".

- *Злојутровић:* у селу Душманићи у Полимљу. Уп. *Злојутровци,* микротопоним код Госпића у Лици.

- *Злокаж:* презиме забележено у Суботици (Бачка) 1737. године. По семантици слично облику *Злорек*.

- *Злокапа:* савремено презиме у Босанској Дубици; у Хрватској у околини Костајнице 1948. године. Будући да капа у многим случајевима замењује човека, овај надимак је по својој семантици врло близак облику *Злоглав*.

- *Злокијевић:* презиме Николе, саветника деспота Стефана Високог, који се помигье у Смедереву 1443. године. Води порекло од непотврђеног надимка **Злокиј (<Злоокиј)* и по семантици је свакако у вези са урокљивим очима.

- *Злокић:* презиме запажено на острву Корчули, Дубровнику и Шибенику 1948. године. Од надимка **Злоок*.

- *Злокас:* савремено презиме у Београду; у Хрватској код Вргинмоста, Глине и Ријеке. Сложено је од придевског облика *Зло-* и поствербала *-кас* (<гл. *касати)* и односи се на тромог човека, човека спорих кретњи.

- *Злокликовић:* презиме забележено у Брубњу код Благаја 1549. године. Судећи по основи *Клик-* која исказује особе са громким гласом, ово презиме се односи на особу са слабим органом говора.

- *Злоковић:* један од потписника уговора са Млечићима био је 1435. године и Богдан *Злоковић,* пореклом из Смедерева; у Бијелој (Бока Которска) 1696. године, према попу Сави Накићеновићу, предак је био ковач који је лоше ковао; једна од српских породица у Шибенику која је 1443. године досељена из Цетинске крајине; католичка породица *(Zlokoviʼf/i)* у Јајцу у Босни 1743. године; савремено презиме у Београду; само пет особа у Ријеци и њеној близини 1948. године. Од надимка **Злоков* који нема историјских потврда, али има своју паралелу у изреци „зло ковано, горе насађено". Уп. облик *Ладноков*.

- *Злоколица:* презиме забележено у Жабљу (Бачка) 1720; у Хрватској 1948. године само две особе у Загребу. Узимајући у обзир да се именица *коло* (Rad, rota) не појављује као антропонимијски апелатив, овакво презиме могло би се објаснити свесном десемантизацијом облика **Злоковица,* слично као што је то учињено са презимеиима *Обилић* од *Кобилић, Ђургус* од *Ђоргуз* и ел.

- *Злокрповић:* надимак у Сарајеву у XVIII веку. Од облика *Злокрп* који се односи на лошег обућара.

- *Злокрух:* у једном документу дубровачког Малог већа из 1381. године као кућевласник помиње се дубровачки грађанин Прибил *Slocnich.*

- *Злокруховић:* у помену мртвих у једној рукописној кгьизи писаној у Мокрој Гори 1602. године налазимо и „род Јоана прозвиште *Злокруховић".* Сложеница састављена од придева зло и именице *крух* која нема паралела у нашем ономастичком систему. Мотив - непознат.

- *Злокућа:* презиме у Кривој Реци на Златибору, „предак им Злотрк служио код Турака и остао у њиховој кући'?. Мотивациони импулс његовог настанка Morao би се везати за првобитно презиме са истим првим делом сложенице, а придвајање или куповина турске куће повукла је са собом и ономастички апелатив *кућа.* Међутим, постојање више топонима исте конструкније упућује ипак на сиромаштво. Уп. *Злокућане,* село, у средњем веку нрква Богородичине у Архиљевици; *Злокућани,* село код Битоља у Македонији са историјском потврдом из 16(17. године и село код Лесковца у Србији 1444. године, *Злокуће,* топоним код Високог у Босни.

- *Злокућан:* презиме забележено у селу Мокрање у Тимоку 1877. године. В. *Злокућа.*

- *Злокућаревић:* презиме у Качићевом „Разовору..." 1747. године.

- *Злокученски:* савремено презиме у Пироту. Сложено од зло и именице *куче,* и по свој прилици односи се на плаховитог човека, прзницу.

- *Зломислић: Zlomislich* - католичка породица у Мостарском Блату 1743. године; у селу Ракитно у Херцеговини, пореклом из села Црнча почетном XIX века; у области Рама у Босни; у Хрватској 1948: околина Славонског Брода, Славонске Пожеге и Жупање. Води порекло од непотврђеног личног имена **Зломисл.* Уп. пољски антропоним *Zlymysl.*

- *Зломужница:* презиме које је крајем XIX века Јевта Дедијер забележио у Бандолу у Подвележју. Исти патроним је десемантизован, вероватно у скорије време, јер га је Асим Пецо регистровао као *Зломушица,* а у истом месту и микротопоним *Зломушичин гоник.* Први облик је, у ствари, старији и садржи у себи идеју лоше, зле жене у односу према супругу или породици, мада није искључено да исти облик представлю и рђаву мушку особу, граматички створен према моделу *Радојица.*

- *Злонога:* у Алибунару у Банату (колонизовани после 1945. године из Мајских Пољана код Глине); савремено презиме у Тивту у Црној Гори и у Београду; у Хрватској 1948: околина Глине, у Карловцу и у Загребу. Представља метафору за човека без ноге, са укоченом ногом или можда човека спорих кретњи (уп. *Трчинога).*

- *Злопаш:* презиме забележено у селу Пробој у Херцеговини, пореклом из Бова у Радишиће, „одакле му отац дошао на женинство прије 40 година" (рад на монографији Јевта Дедијер отпочео је 1898. године - прим. В. М). Вероватно да представлю метафору за лошег чобана.

- *Злопаша: ZIopaaχα* - католичка породица у Бову код Мостара 1743. године; католичка породица у Лиштици у Херцеговини; савремено презиме у Никшићу у Црној Гори. В. *Злопаш.*

- *Злопита:* презиме залажено у матичним књигама села Шајкаша у Бачкој 1815. године. Настало је свакако као последица неке локалне згоде у вези са *питом* и као такво припада „кулинарским" презименима типа *Попаря, Цицвара, Бунгур* и ел.

- *Злорад:* презиме забележено у селу Трњански Бријег у области Унац у Босанској Крајини. Идентично је са именом задарских племића из XII века које има различите графичке записе: *Sloradi, Sluracü, Schiradi, Zluradi,* na и *Z/urno,* а 1289. године као *Zlorado.*

- *Злорадић: Sloradicli,* testis jadrensis у Нину 1201. године. В. *Злорад.*

- *Злорек:* приликом пописа становништва Бачке 1725. године записан је и неки *Zlonp* Nicola, 1728. као *Zlovek,* а 1730. иста личност као *Szlorek; у* истом месту постојао је 1743. године и üyurat *Zlorek* и у Бегечу (такође у Бачкој) Janko *Zlorek.* Апелатив **злорек* није сачуван у нашем лексичком фонду, али се може претпоставити да се овакав надимак приписивао људима оштра језика и пргаве нарави.

- *Злоскочиловић:* презиме забележено на острву Пагу у XV веку. Настало је можда као последица неког сеоског такмичења у коме се предан носиоца овог презимена није истакао у скакању. Уп. ниже *Злотрк.*

- *Злотрг.* савремено презиме у Зеници и у Београду. Уколико се не односи на неку радњу која се обавља тргагьем, онда би се његов настанак могао објаснити као подсмех лошем трговцу.

- *Злотрк:* предак *Злокуће* на Златибору. У односу на презиме *Трчинога* које исказује брзину носиоца, овај облик помоћу метафоре показује слабог тркача и спорог човека.

- *Злоћа:* муслиманска породипа у селу Мисача код Високог у Босни. Идентично је са апстрактном именицом злоћа (Schlimmes Kind, puer malitiosus).

- *Злоушић:* презиме залажено у једном запису на стећку код Крушева близу Мостара: „А се лежи кнезь Радиша *ЗлоуиiMhi,"* које је Марко Вето хронолошки ставио у XTV-XV век; у Хрватској 1948. само пет особа у Сиску, Вараждину и Загребу. Метафорички надимак за наглува човека. Уп. надимак *Тврдоухат* у Задру из XII века.

- *Злочић:* надимак једног од дубровачких трговаца у Руднику у Србији 1409. године: Радој Ратковић, звани *Злочић.* Води порекло од непотврђеног надимка **Злојча.*

- *Злочко:* само једна особа у селу Мавриħи код Цриквенице 1948. године. Идентично је са непосведоченим надимком **Злочко.*

- *Злошевић:* један од људи великог кнеза хумског Андреје 1247. године (Прибънь *ЗлошевиЬь).* Од непотврђеног надимка **Злоша.*

- *Злошило:* презиме забележено у Лопуду 1672. и у Орашпу, такође код Дубровника 1740; у Хрватској 1948. године: околина Дубровника, Валпова и Бенковца. По свој прилици, метафора за лошег обућара или кројача.

- *Злошић:* регистровано у Истри 1546. године. В. *Злошевић.*

- *Злуричић:* у селу Радованци у Славонији 1701. године. Сложено је од датива именице зло и поствербала *-рик* (<гл. *рећи].* Уп. *Злорек.*

ШАГИЋ

Усамљено презиме, залажено само у Осијеку 1702. године. Води порекло од непотврђеног личног имена **Змаг* или **Змаго* који је у вези са глаголом *змагати* у значењу *савладати, побеђивати,* па се као такво на семантичком плану може упоредити са грчким именом *Никола* и римским *Виктор.*

'JMAJ- (Drache, dračo)

Змај је митолошко биће које у старословенском срећемо као *змь/ь.* Етимолошка анализа везује га за реч *змију,* а обе речи, *нзмаја* и *змију,* за глагол *гмизати.* У етнологији се разликују три врете змајева: метеоритски, *змајеви-људи* и *змајеви-змије.* За ову прилику најважније је одредити односе и утицаје веровања у *људе-змајеве,* јер је то у директној вези са именима и презименима. Пре свега, зачуђује податак о слабој фреквенцији ове основе, јер у свеукупном корпусу наших презимена срећемо само пет облика. Универзални симбол *змај* је живо присутан у народној свести, што се одразило и на језик у коме налазимо реч *змај* као устаљени епитет, типа *змај-човек, змај-петао,* па чак и *змај-девојка.*

Према истраживањима Риста Ковијанића, презиме *Змајевић* се први пут среће у Котору 1516. године, што значи да је лично име *Змај* још старије. Међутим, не може се рећи колико је старије, то јест није нам познат податак када се лично име *Змај* први пут јавља у нашем ономастикону. Иста констатација важи и за индеклинабилни епитет *змај о* коме има врло леп коментар Драгутин Костић. Анализирајући народну песму „Царица Милица и Змај од Јастребца" Д. Костић наводи податак да је *Змај* Деспот Вук син слепог Гргура Ђурђевића-Бранковића који је умро као калуђер Герман 1459. године. Сам *Змај* Деспот Вук рођен је око 1440. године и био је вазал угарског краља Матије Хуњадија и деспот у Срему, а надимак Змај добио је ,.као могући носилац *ордена змаја* (подвукао В. М.) који је установио угарски краљ Жигмуид 1408. године". Костић даље претпоставља да ако сам Вук „баш није био одликован од краља Матије (1458-1490) орденом змаја. могао га је уз надимак Змај-деспот наследити од свога претка, несумњивог Змај-деспота Стевана Лазаревића (140cS-1427) кад је наследио и његов посед у Срему". Из свега овога произлази да је надимак *Змај* хералдичког порекла и да његов настанак треба везати за хришћански атрибут светог Ђорђа који убија змаја (аждају). мотив који је свакако преузет из паганске религије. Међутим, присуство многобројних *змајевих* извора, потока, честих микротопонима типа *Змајевац* за воде и планине, говори о много већој старини облика *Змај у* нашем ономастичком систему. Уосталом, *змаја* који живи у води помиње и пророк Језикиљ, а исти елемент, заједно са планинама, облацима и пећинама налазимо и у нашој митологији. Једном речју, лично име *Змај* (касније херојски атрибут) припала врло старом словенском митолошком слоју који је нашао одраза у презименима која следе.

-*Змајевић: у* Перасту (Бока Которска) од 1620. године. Нема паралела у другим облицима. Води порекло од личног имена *Змај* које нема сигурне историјске потврде.

- *Змајић* (и *Змаић):* српска породица у селу Нарти код Бјеловара 1898. године; у Хрватској 1948: околина Славонског Брода, Карловца, Ђакова, у Дубровнику и у Карловцу. В. *Змајевић.*

- *Змајковић:* презиме забележено у селу Метриш у Неготинској Крајини; савремено у Београду. Основа: лично име *Змајко* које је потврђено у селу Јасикови у Неготинској Крајини 1740. године.

- *Змај-Огњеновић:* презиме из народне песме које је носио *Змај* Огњени Вук.

-*Змајшек:* само осам особа у Славонском Броду и Загребу 1948. године. Идентично је са кајкавским хипокористиком *змајшек* у значењу *змајић, мали змај.*

ЗМЕЈАНОВИЋ

Презиме забележено у „Младој Србадији" 1870. године без ознаке убикације; савремено у Београду; у Хрватској 1948. само две особе у Дарувару и Загребу. Води порекло од дијалекатске речи *змеј* у значењу *змај;* реч је и даље жива у источној Србији. Уп. назив извора *Змејанци у* области Кристинице у Србији.

ЧМИЈ- (<змија, Schlange, serpens)

Исто као и *Змај-,* и *змија* представља универзални симбол који је оставио скоро незнатан траг у нашој патронимици, јер су сачувана само три сигурна примера. Можда би се ова оскудност варијанти могла објаснити негативном представом о змији као бићу која је у народној свести осведочени непријатељ човека?

- *Змијавац:* само три особе у селу Слабиња код Костајнице 1948. године. Води порекло од непотврђеног надимка или личног имена **Змијав.*

- *Змијановић:* муслиманска породица у селу Горичани у Зети (Црна Гора); у Хрватској: околина Ђурђевца, Лудбрега

и у Шибенику. Од личног имена *Змијан* које наводи песник Лаза Костић у својим допунама Вуковом Рјечнику.

- *Змијаш:* очинство или надимак неког Радоње у селу Страгарима у Србији 1476. године. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Змијаш*.

ШАОР

Савремено презиме у Мостару у Херцеговини; у Хрватској врло бројна колонија у Имотском; у Загребу је потврђен и облик *Знавор*. Идентично је са непотврђеним апелативом **знахор* који је значио свакако исто што и руски *знахарь - врач*. Загребачки облик исказује познату фонетску чињеницу о промени самогласника Х у В типа *муха>мува*.

ЗОБ- (<антр. *'}об - Avena sativa)

У нашем, скоро непрегледном мору мотива утканих у презимена налазимо и имена стрмних бшъака која су у прошлости могла да буду и лична имена. Тако је, рецимо, наше презиме *Пшеничић* Тома Маретић још 1884. године изводио из непотврђеног личног имена **Пшеница,* а слична реконструкција може се применити и на презимена *Јечменица* или *Опсеница (<Овсеница)*. Полазећи од познате чињенице да се прасловенски глас О рефлектовао у кајкавском дијалекту у самогласник О (као и у словеначком), презимена *Зобај* и *Зобал* у Карловцу и Загребу не припадају овој основи, тако да у свеукупном нашем презименском фонду налазимо само пет сигурних примера. У духу овог објашн>ен>а неоснована је тврдња Стефана Илчева да је бугарско презиме *Зобев* можда постало од несловенског облика *Зорбев*.

- *Зобеница:* презиме забележено у селу Ораовцу код Доњег Лапца 1889. године; почетном XX века у Черкезовцу код Дрежника у Босни; у Глиници код Велике Кладуше и Старој Кршни код Слуња у Хрватској у XIX веку; у следећим местима у Поуњу: у Великом Радићу (из Лике „пре Омер-паше"), у селу Бугар (из Садиловца) и у селу Гата (из Садилова); у Хрватској 1948, околина Доњег Лапца и Винковаца. Води порекло од непотврђеног личног имена **Зобен* (као *Ряден, Милен* и ел.) и доста честог патронимијског наставка *-ица*.

- *Зобин:* презиме залажено само у селу Миље-Долина код Копра у Истри. Од непосведоченог антропонима **Зоба* или је једнако са личним именом **Зобин*.

- *Зобић: у* селу Подогорац код Црне Реке у Србији 1877. године. Од непотврђеног личног имена **Зоб*. Уп. бугарско презиме *Зобев*.

- *Зобљић: Zoblich* у селу Летованићу код Сиска 1636. године.

- *Зобнић:* презиме које је 1459. године носио један од хрватских племића у месту Језерско код Бихаћа. Води порекло од непотврђеног личног имена **Зобно (<Зоб-н-о)*.

ЮВ- (<антр. **Зовидруг)**

Антропонимијска основа Зов- није бројна у нашем патронимијском систему. Најстарије је име у наслову које је у облику *Zoiiidmg* и *Zovidmg* потврђено на острву Врачу 1250. и код Загреба 1270. године. Стару историјску потврду поседује и лично име *Зовко (Zouk)* код Гарешнице у Хрватској 1256. године. Присуство хомонимијске основе зова (Sambucus) унеколико отежава разумевање неких примера из топонимије типа *Зови до, Зовиков врато* или *Зовина,* али се ипак колико-толико могу јасно разазнати следећа презимена.

- Зова/с презиме забележено у околини Славонског Брода и Жупање у Хрватској 1948. године.

- *Зоваковић:* само једна особа у селу Седларици код Ђурђевца у Хрватској 1948. године.

- *Зовац:* у селу Умцу у Херцеговини.

- *Зовачић:* савремено презиме у Сарајеву.
- *Зовић:* презиме залажено у околини Пазина, Ријеке и Осијека у Хрватској 1948. године.
- *Зовко: у* селу Клепца и Тате у Херцеговини; у Хрватској: околина Имотског, Славонског Г>рода, Ријеке и у Загребу. Идентично је са личним именом *Зовко* које је потврђено у Хрватској 1256. године.
- *Зовковић:* само пет особа у Вараждину и Ровињу 1948. године.
- *Зово:* две особе у Сплиту 1948. године.

'ЮГ- (<алб. zog - птица)

Албански апелатив *zog* у значењу *птица* или *младунче неке животные* ареално не прелази границе Црне Горе, Санџака и Далмације. Занимљиво је констатовати да реч *Зога* у Македонији има етничко значење, јер се везује за Турчина или Шиптара. Изгледа да је Зога било и цинцарско лично име, јер сам такву потврду нашао у једној матичној књизи из Сремских Карловаца 1773. године. Апелатив *зоге у* значењу *пчеле* код Кучa је разумљив еуфемизам за ове корисне инсекте, који се у многим нашим крајевима зову и *бубе,* а познато је иначе да је то једина животиња (инсект) за коју се каже да је умрла, а не липсала или цркла.
- *Зогић: Zogicg* у Шибенику 1386. године; у Новом Пазару, по Мушовићу, „Руговци старином, а потомци су неког хајдара и зову их Зогићи по жени Зоги - алб. кокошина, ситна".
- *Зогов:* презиме забележено у племену Куча у Црној Гори.
- *Зоговић:* изумрло братство у селу Црнцима у племену Пипера у Црној Гори; у Хрватској: петнаест особа у Поречу, Пули, Лабину и Загребу 1948. године.

ЗОНИЋ

- *Зонић: у* свом „Речнику Косовско-метохијског дијалекта" Глиша Елезовић је забележио и арнаутско презиме *Зонић* у селима Пољанцу и Дреници; српска породица у селу Мразовцу и Глиници (пореклом из Гате) у Поуњу у Босанској Крајини; у Хрватској 1948, околина Метковића. Води порекло од албанског апелатива *zonje* у значењу *госпођа,* а лично име *Зоња* (истог порекла) залажено је и у племену Куча у Црној Гори.
- *Зоњић:* савремено презиме у селу Немиле у Босни и у Бару у Црној Гори; породични надимак у селу Петници код Вгиьева (пореклом из Санџака); у Хрuuiској 1948, само у околини Метковнћа В *Зонић.*

'ЮР- (<антр. **Зорислав)**

Лично име *Зорислав* у наслову ове одреднице је најстарије сложено име од ове основе и први пут се помиње 1228. године у околини Сиска у Хрватској. Међутим, судећи по једном глагољском запису забележеном приликом градње пркве Светог Марка у Стоморици, женско име *Зора* је још старије од наведене потврде. Запис је из 1150. године и гласи: „Нека се зна како се чини ово писмо које чиним ја Зора Вучетина." Постојање мушког личног имена *Зор* (у области Бранковића 1455. године) наводи на мисао да је женско име *Зора* постало од антропонима *Зор,* исто као и Милена од Милен, Рада од Рад и ел. и да се овај женски облик једноставно поистоветио са именицом *зора* (aurora) која је истог рода. Овакво решење нуди нам позната чињеница да су сложена имена хронолошки старија од хипокористика, те је, следећи ову мисао, женско име *Зора* млађе од поменутог *Зорислава.*
- *Зораја:* савремено презиме у Смедереву и у Београду; у Хрватској: околина Војнића, Сплита и Вуковара.

- *Зоранић:* гтрезиме забележено у Нину код Задра 1508; у Бихаћу у Босни 1547; у Мошорину (Бачка) 1725. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948: на острву Хвару, у Дубровнику и у Загребу. Води порекло од личног имена *Зорин* које први пут срећемо у Трогиру 1279. године.

- *Зоранов: у* Сомбору (Бачка) 1795. године. В. *Зоранић.*

- *Зорановић: Zoranovitty,* презиме које је 1720. године носио „iudex" у селу Мошорину у Бачкој; у Хрватској: код Славонског Брода, Винковаца и Вуковара. В. *Зоранић.*

- *Зоранчић:* презиме залажено на острву Хвару 1948. године. Од непотврђеног личног имена **Зоранац.*

- *Зоре:* презиме забележено у Бару у Црној Гори у XIV веку; у Хрватској код Дубровника, Книна, Вргинмоста, Шибеника и Ђакова. Идентично је са личним именом *Зоре* које је потврђено у Хрватској 1315. године.

- *Зореновић:* само једна особа у Славонском Броду 1948. године. Од хипокористика **Зорек.*

- *Зоретић:* презиме жупана Озаљског властелинства у Хрватској 1642; у Валпову (Славонија) 1702; у селу Суваја код Срба у Лици 1714: у Загребу 1742; у Товарнику код Шида 1878. године; у Хрватској 1948: околина Ријеке, Карловца, Јастребарског и Кутине. Од личног имена *Зорета* које је потврђено тек 1895. године у Србији.

- *Зорић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330; у околини Београда 1528; код Срба у Вараждину 1650; у месту Свибовцу код Слуња 1644; у Врховинама у Лици 1701; у Кобашу у Славонији 1758; у Жабл>у (Бачка) 1720; у Костајнику (неточна Србија) 1839; у Футогу (Бачка) 1758. године. О презимену *Зорић у* Поуњу Милан Карановић је оставио следећи запис: „За Зориће... Вл. је мишл>ен>а да су од Кричкове из племена Дробњака. Задиркују их да је њихов некакав предак угледао белу кобилу па мислио да је з8ра". Води порекло од мушког имена *Зор* (1455. у области Бранковића) или женског имена *Зора* (1155. године у Хрватској).

- *Зорица: у* Шибенику 1875. године; савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Сигња, Задра, Дрниша, Бенковца и Коренице. Идентично је са женским именом *Зорица* које први пут срећемо у Трогиру 1276. године.

- *Зоричић:* очинство у Србији 1318; код Гусиња 1330; код Перушића у Хрватској 1512; околина Цриквенице 1521. године; очинство у западној Србији 1559; савремено у Београду; у Хрватској 1948: околина Цриквенице, Дрниша, Бригња, 1Пибеника и у Осијеку и Загребу. Уп. *Зоричићи,* део града Цриквенице у Хрватској. В. *Зорица.*

- *Зоришић: Zorisity* у Српском Милетићу у Бачкој 1784; седам особа у Вуковару 1948. године. Основа: непотврђено лично име **Зориш* или **Зориша.*

- *Зорјан:* савремено презиме у Шиду (Срем). Идентично је са мушким личним именом *Зорјан (Zorian)* које се први пут помиње 1224. године код Војнића и 1278. године код Гарешнице у Хрватској.

- *Зорко:* презиме залажено у околини Прелога, Вараждина, Јастребарског, Самобора и Ђакова у Хрватској 1948. године. Једнако је са личним именом *Зорко* које је потврђено у Загребу 1269. и у племену Куча у Црној Гори 1485. године.

- *Зоркое:* у Делиблату (Банат). В. *Зорко.*

- *Зорковић:* само петнаест особа код Карловца, Чаковца, Осијека, Вараждина и Жупање у Хрватској 1948. В. *Зорко.*

- *Зорнић:* у Сомбору (Бачка) 1796; у Вучковици и у Мрсаћу у Србији 1838; у селу Врдила код Краљева у Србији 1839. године. Води порекло од непосведоченог антропонима **Зорно (<Зор-н-о<Зорислав).*

- *Зоровић:* племићка породила у граду Пагу 1629; у Крижевлима у Хрватској 1630; у селу Клењу код Шапца 1877. године; у Хрватској: на острвима Цресу, Лошињу и у Глини. Од личног имена *Зоро* које је потврђено у области Бранковића у Србији 1455. године. Уп. ми-

кротопоним *Зоровина* код Смедерева у Србији 1861. и *Зоров врх,* брдо код Госпића у Лици.

- *Зороје: у* селу Вребац у Лици 1712. године. Једнако је са личним именом *Зороје* које је посведочено у Лици 17Х1. године.

- *Зоројевић:* српска породица у селу Борки у Хрватској почетком XX века; само четири особе у Глини 1948. године и Славонском Броду. В. *Зороје.*

- *Зорчин: у* селу Буковцу код Вараждина 1650. године. Основа: непотврђено лично име **Зорча.*

- *Зорчић:* презиме забележепо у Кладуши код Бихаћа 1550; у Сењу 1591. године; у Лепавини у Хрватској у XIX веку; 1948. године: код Шибеника, Копривнице, Загреба и у Загребу. Води порекло од антропонима *Зорац* који је потврђен 1895. године.

ЈОРБИЋ

Презиме које је 1808. године забележено у Клењу у бившем Шабачком магистрату. Иста породица регистрована је и 1829. године, а у том месту постоје и данас њени живи потомци. Од турског апелатива *zorba* у значењу *насилник, зулумћар.*

ЗОРЧ- (<млет. антр. **Zorzi** <грч. *Γεώργιο?)*

Ареал основе *Зорз-* ограничен је на Хрватско и Црногорско приморје, што је и логично с обзиром на дуготрајни млетачки утицај у тим крајевима. Румунски антропоним *Zona* који наводе Константинеску и Патруц настао је нормално на основу фонетских закона тог језика и није прелазио границе свог језичког подручја.

- *Зорзадић:* презиме забележено у Бољуну (Истра) око 1600. године. Основа: непотврђено лично име **Зорзада.*

- *Зорзетић:* презиме у Хрватском приморју; од млетачког облика *Zorzeti* које се први пут јавља у Врбнику 1641. године.

- *Зорзин:* на острву Рабу. Основа: лично име *Зорза,* млетачког порекла. Уп. ипак и румунско лично име *Zona* из 1400-1403. године.

- *Зорзић:* савремено презиме у Новом Саду. В. *Зорзин.*

ЮРЛАК

Савремено презиме у Гораждy у Босни. Води порекло од турског индеклинабилног придева *zorli у* значењу *силам, обстан.*

4ОТОВИЋ

Најстарији податак о личном имену *Зот* налазимо у селу Домашеву код Требиња у Херцеговини у једном запису на надгробном споменику: „А се лежи Зоть синь кнеза Петра леже в лето 1572." (Асим Пецо погрешно претпоставља да би се овај антропоним могао читати и *Зоh).* Води порекло од албанской апелатива и антропонима *Zol у* значењу *господин.* Занимљиво је истаћи да хришћанско лично име *Зота,* које носи свети великомученик у православном календару (30. децембра), није оставило трага у нашем патронимикону, иако се оно сређе у неким нашим старим споменицима. Уп. запис у Хиландару из 1652. године: „Помяни господ раба божЈа Радюна и раба бож!а Зоту", затим *Зота,* име Влаха у манастиру Фенеку 1753. године итд. Ареал презимена *Зотопић* потврђује ову албанску етимологију, јер се оно сређе на територији Црне Горе и Херцеговине. Први податак налазимо у племену Пипера око 1766. године, када се у народно) песми помигье бег Сулејман *Зотовић* из Спужа који се жали да му Пипери не плаћају харач и који је у народном сећању сачуван као велики

јунак. Иста личност помиње се и у предању Бјелопавлића, а у селу Крајпољу у Херцеговини Јевто Дедијер је забележио и муслиманског велепоседника истог презимена.

ЈОЋЕВИЋ

Презиме забележено у селу Рогачи у Доњем Драгачеву у Србији; савремено у Београду. Води порекло од хипокористика *Зоћа (<Зоран)* који има само савремене потврде.

ЈОЧИЋ

Презиме регистровано у Великој Кладуши у Босни 1550. године. Од женског личног имена *Зоча (<Зорица)* које нема историјских потврда.

ЗРАКИЋ

У селу Драготиње код Глине у Хрватској 1779; у Класнићу код Глине 1889. године; у селу Липару у Србији и Зеници у Босни; у Хрватској 1948, околина Глине и Вировитице. Води порекло од придева *зракав* у значењу *разрок* и као такво припада надимачкој основи.

ЗРЕЛ- (<пр. **зрео,** reif, maturus)

Само два презимена од ове основе упућују на непознати антропоним **Зрел* или **Зрелац* који би се по линији семантике могао довести у везу са узрастом човека. Ово слично претпоставља и Стефан Илчев за бугарско презиме *Зрейков.*

- *Зрелац:* презиме које је у облику *Зрељьиь* забележено у Србији у XV веку; савремено у Београду; у Хрватској 1948. само једна особа у селу Грабовница код Чазме. Уп. кајкавско презиме *Зрелей* у околини Бјеловара и у Ђурђевцу. Уп. и *Зреочићи,* део села Велики Шен> у Лепеници (Србија), чије је порекло Т. Радивојевић описао да је „жупније од целе околине, те у н>ему све брже сазрева (нарочито воће)".

- *Зрилић: у* селу Бравско у Бјелајском пољу (пореклом из Пламеница код Ююча); у селу Видовска у Цазинској крајини; у Јохавици код Санског Моста и у Горњим Вртачама код Дрвара; у народној песми их XIX века; у Хрватској 1948: околина Слуња, Задра и Ораховице. Води порекло од непосведоченог антропонима **Зрил (*Zxĭ,).*

'іРЕН- (<антр. **Чрен<** *Ігепъ)*

Антропонимијска основа *Зрен-* води порекло од прасловенског глагола **zreti у* значењу *гледати* и као таква прикључује се бројним „анатомским'" презименима типа *Окетић, Ждракић, Зракић* и ел. Иста основа је заступљена и у топонимији, и то изгледа више у оронимији у којој налазимо брда и планине типа *Озрен, Зрен, Зрен>,* па од и>их и презимена *Зрењанин* и *Зрињски.* У антропонимији су сачувани лично име *Зрен* и његова икавска варијанта *Зрин* која је потврђена у XVIII веку.

- *Зреновић:* презиме забележено у Кању 1743. и Локу 1784. године (оба места у Бачкој). Води порекло од непотврђеног личног имена **Зрен.*

-*Зреншак:* овакво презиме носио је неки Мартин у Мрзлом Пољу код Карловца у Хрватској 1652. године.

- *Зрењанин:* презиме залажено у Избишту (Банат) почетком XX века; према истраживањима Јована Ердељановића, „стари су одавно дошли из Хрватске и звали се некада Хрватски (у старим протоколима стоји Зрињанин - дакле, из Зриња"). Савремено у Београду. Од неубицираног топонима или оронима *Зрен, у* Банату или Србији.

- *Зрин:* презиме или надимак неког пароха Јована у једној од костајничких цркава, вероватно у XVIII веку. Идентич-

но је ча личним именом *Зрин* у цитираном запису који је уједно и једини извор.

- *Зринешти:* влашка породица у селу Вајуги у Кључу. Словенско-романска конструкција од личног имена *Зрин* и румунског патронимијског суфикса *-ешти.*

- *Зринић:* презиме укомпоновано у Качићево дело „Разговори..." из 1756. године; у околини Пакраца у XIX веку. В. *Зрин.*

- *Зринковић:* презиме које је 1412. године носио један од трговаца робовима из Дријева. Основа: непотврђено лично име **Зринко.*

- *Зриновић:* познато хрватско презиме.

- *Зриноглија:* два записа овог презимена у Пожаревцу у Србији. Први гласи само Марко *Зриноглия* из 1715, а други *Зриноглиа* Марко, биров вароши пожаревачке 1718. године. Хибридни облик, састављен од словенске основе *Зрин-* и турске *-oglu у* значењу *син* + антропонимијски суфикс -и/а типа *Илија, Тадија* и ел. Необичан је овде икавски облик *Зрин,* који је вероватно настао под румунским утицајем. Уп. презиме *Зринешти.*

- *Зрињанин:* српска породица у Банској крајини у Хрватској 1747. године; презиме забележено почетком XX века у месту Сјеничак у Хрватској. Основа: топоним *Зрињ* који се налазио негде на територији Хрватске или Босанске Крајине.

- *Зрињски:* позната хрватска феудална породица која је свој назив добила по граду *Зрињу* на реци Уни, помиње се од 1508. године, а раније су били Шубићи у Сигету код Трогира.

ЗРЗ-

Изгледа да антропонимијска основа *Зрз-* има своје исходиште у Дубровнику или негде на Приморју, па би се у том случају могла довести у везу са млетачким обликом *Zorn.* Губитак самогласника О у првом слогу није јасан. Слично претпоставља и Јован Ердељановић који у књизи о племену Пипера каже: „Можда је Зрз било лично име романског порекла (скраћено од Зрзул), па после употреблено код Срба." Међутим, у доста прегледним књигама А. Константинескуа и Јордана Јоргуа оваква румунска основа није забележена, а није примећена ни у континенталној Хрватској.

- *Зрзин:* породични надимак у селу Вртогошу код Врагља у Србији. Води порекло од непотврђеног личног имена **Зрза.*

- *Зрзовић: Зрьзовикь* у Дубровнику 1253. године. Од личног имена *Зрз* које је потврђено у истом граду 1280. године.

- *Зрзула:* презиме у селу Турици у Дон>ем Драгачеву у Србији. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Зрзула.* Уп. *Зрзуле,* део села Мале Иванче у Србији.

- *Зрзулић:* презиме које је без убикације записано у Србији кнеза Милоша 1825. године. В. *Зрзула.*

ЗРЛ-, в. іРН-

Од ове основе су само три презимена која представљају хипокористике корена *Зрн-.*

- *Зрла:* старо презиме српске породице Маленица код Сарајева почетком XX века; презиме забележено у Лици у XV веку.

- *Зрлинац: Zrlinz* у Валпову у Хрватској у XVIII веку.

- *Зрло:* у селу Маринци код Бузета у Истри 1512. године.

ЗРН- (<над. Зрн-, Korn, Granum)

Појава основе *Зрн-* може се објаснити на два начина: од речи *зрно* (Korn, granum) која представља метафору за човека ситног, малог раста и од зоонима *Зрна* чије је значење везано за *белу овцу са црним пругама по* глади. Усамљени антропоним *Зрнивој* који је запажен у Србији са

историјском потврдом из 1407. године излази из ове концепције и тешко га је објаснити, уколико је уопште добро прочитан са турског оригинала. Ово тим пре што ни у једном словенском језику није констатован ниједан сложени антропоним од ове основе.

- *Зрна:* презиме залажено у Купрешком пољу у Босни; у Хрватској код Прелога, Чаковца и Макарске.

- *Зрнац:* презиме забележено у Истри у XIV веку (по препису из 1546. године). Уп. презиме *Зрнец у* Загребу и *Зрнц у* околини Клањца. Велике Горице и у Загребу. Идентично је са непотврђеним надимком **Зрнац.*

- *Зрнетић: у* Бањанима у Поповом пољу у Херцеговини. Води порекло од непосведоченог антропонима **Зрнета.*

- *Зрнић: у* Дорослову (Бачка) 1725; у Мокрину (Банат) 17Х9; у Мачванском Прњавору 1829; у Пакрацу 1898. године; у Неготинској Крајини у Србији; у Хрватској: околина Огулина, Подравске Слатине, Вуковара, Костајнице, Вировитице и Дрниша. Води порекло од надимка *Зрна* које је потврђено у Београду 1717. године.

- *Зрничевић: Zerniczevicli у* Бачиннима (Срем) 1736. године. Од непотврђеног надимка **Зрнич.*

- *Зрничик:* презиме залажено у селу Раковац код Врања у Србији. Представља хипокористик од облика *Зрно.*

- *Зрнков:* породични надимак у Банатској Клисури (Румунија). Води порекло од надимка *Зрнко* које је залажено код Крашована у Румунији, а прпи историјски помен забележен је у Поменику манастира Беочина у Срему из XVII века.

- *Зрно:* породични надимак на острву Брачу; савремено презиме у Кисељаку (Босна) и у Београду; у Хрватској: околина Ђурђевца, Винковаш и Осијека. Идентично је са надимком *Зрно* које је забележено у племену Пипера 1809. године и у племену Бјелопавлића крајем XIX века. Уп. топоним *Зрново у* Молдавији са историјском потврдом из 1443. године.

- *Зрнов:* презиме у племену Бјелопавлиha у Црној Гори. В. *Зрно.*

- *Зрнопић: у* Боки Которској (пореклом их Херцеговине). В. *Зрно.*

- *Зрносек:* необично занимљив надимак који је забележен у Задру 1166. године: „Ex Sclavis interfuerunt... *Simosek."* Сложен је од именице *зрно* и поствербала *-сек* (<гл. *сећи}.* У Рјечнику ЈАЗУ уз овај облик стоји напомена „презиме или занимање", а исти овај облик налазимо и под одредницом *žrnosijek.* Редактор овог дела Рјечника се вероватно повео за апелативом *жрьносъкъ* који је забележен 1318. године у Бањској повељи и изједначио *жрносек* (место где се секу комади камегьа за жрвњеве) са *зрносеком.* Међутим, необично је важна чин>еница да Селишћев у свом познатом раду „Славянское население в Албании" наводи топоним по имену *Zrnosek.* Јордан Займов, бугарски ономастичар, познат по упорној тенденцији побугаривања многих српских и хрватских топонима, за микротопоним који наводи Селишћев, тврди да је сложен од старобугарског глагола *ст,щи, с'ъкя* и да му *„славянски съчествия"* нису позната, *„порами коего не може да се определи и значението му".* Значење је заиста тешко одредити, али ипак анализу треба отпочети од најстаријег примера, од задарског надимка или патронима *Simosek* из 1166. године. Латински запис је довољно убедљив као доказ да се овај антропонимијски лик може само формално упоредити са микротопонимом *Зрносек у* Албанији и данашњим нашим топонимом *Зрносек* на Косову. Најме, топоним *Зрносек* би се врло лако могао објаснити као *жрьносъш,,* апелатив познат из Бан>ске хрисовуље из 1318. године: то је место одакле се исецао потребан камен за жрвьеве. Али, да ли се ово исто може рећи и за надимак *Зрносек* који је Редакција Рјечника ЈАЗУ поистоветила са

обликом *žrnosijek* поводећи се за српским средњовековним апелативом *жьрносъкъ?* Човек који се у далекој прошлости бавио уносним и вероватно ретким занимињем уобличавања комада стена у млинске каменове могао се стварно звати *жрносек,* али и облик *Зриосек* могао би да има своје логичко објашњење. Подручје Далмације је одавно познато у лингвистици као облает у којој срећемо чудне надимке о којима су писали многи научницм, међу њима на првом месту Константин Јиречек и Петар Скок. У оваквом контексту надимак *Зрносек* упућује на бесмислену радњу сечење зрна, а не његовог млевења, чији би најближи семантички пандан представљаю топоним *Бобољусци* у Босанској Крајини. Исто, дакле, као што се боб не љушти као кромпир или неко друго поврће, тако се и зрно не припрема за брашно сечењем, већ млевењем, па се овим радшша наглашавају гротескне и нереалне ситуације из свакодневног живота. Не сматрам да је овим кратким прилогом коначно решена етимологија надимка *Зрносек,* већ само упућујем на две паралелне претпоставке.

- *Зрнцетов:* породични надимак у селу Севце у Сиринићкој жупи у Србији. Основа: надимак *Зрне* који је потврђен у Лесковцу (Србија).

- *Зрњевић:* презиме забележено у селу Дубоко у Ужичкој Црној Гори (пореклом из Пјешиваца). Од непотврђеног надимка **Зрњ.*

- *Зрнчевић:* презиме залажено у Шибенику и Загребу 1948. године. Од непосведоченог надимка **Зрнац.*

- *Зрњин:* породични надимак у селу Добрици у Банату. Води порекло од надимка *Зрња* који је сачуван као име овце која око очију има округле пеге.

- *Зрњовић:* презиме забележено у Чајетини, пореклом из нововарошке Бистрице, а старином из Никшића; у Ужицу 1861. године. Од непотврђеног надимка **Зрњо.*

ЗУБ- (<антр. Зуб - Zahn, clens)

Сви примери од ове основе настали су од личног имена *Зуб,* које је потврђено у дечанским хрисовуљама 1330. године и као такво сврстава се у прилично бројну трупу „анатомских" презимена типа *Окетић, Прстојевић, Ного* и ел.

- *Зуба:* само три особе у селу Кнежеву код Белог Манастира и у Осијеку 1948. године, .(еднако је ча надимком *Зуба* који има само савремене потврде.

- *Зубак:* презиме забележено у Чемерном у Босни; у селу Браши у Црногорском приморју; у Хрватској: околина Загреба. Бенковца, Прегради. Нашица и рсијека. Уп. кајкавско презиме *Зубек* у околини Велике Горице, Ораховице и Сиска. Идентично је ча непотврђеним надимком **Зубак.*

- *Зубаков:* српска породица у Качфали у Мађарској 1718. године. В. *Зубак.*

- *Зубалић:* у Вепринцу у Хрватској 1534. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948: код Бузета, Пореча и у Опатији. Од непотврђеног надимка **Зубал.* Уп. топоним *Зубалићи* код Бузета у Истри.

- *Зубаљ:* околина Ријеке и у Ријеци 1948. године, .(еднако је са непосведоченим надимком **Зубаљ.*

- *Зубан:* у Сремским Карловцима 1772; овакво презиме носио је секретар Великог суда у Ваљеву 1838, као и писар Суда окружија рудничког 1840. године; у Хрватској: код Шибеника, Сиња, Кутине и Пуле. Идентично је са надимком *Зубан* у значењу *мушкарац који има велике зубе.* Уп. *Зубан,* надимак у Лесковцу у Србији, затим *Зубами,* топоним код Горажда у Босни, *Зубан, (<Зубан + jb)* код Вишеграда, такође у Босни.

- *Зубанов:* презиме забележено у Шајкашу (Бачка) 1819; у Старој Паланци у Банату, по забелешци Ј. Ердељановића, „били су зубари". В. *Зубан.*

- *Зубановић:* у Породину код Пожаревца (пореклом из Исакова у Србији); савремено презиме у Београду и Осјечанима у Босни (пореклом Цинцари); у Хрват-

ској: код Петриње, Ђурђевца, Сплита и Макарске. Упор. *Зубановићи,* део села Доњих Врела код Макарске, као и ишчезло насеље *Зубановце* у Тимоку са историјском потврдом из 1475. године.

- *Зубатин:* презиме залажено у Ријеци у XVI веку.

- *Зубатлић:* презиме евидентирано у Рац-Алмашу у Барањи 1696. године. Хибридна сложеница настала од индеклинабилног придева **Зубатли (оубат* + турски присвојни придев -//) у значењу *зубат.*

- *Зубатовић:* околина Чазме у Хрватској 1948. године. Од непотврђеног надимка **Зубат.*

- *Зубац:* у Боки Которској, пореклом из Хернеговине; у селу Батковићи и Лиштици у Херцеговини; у Равном Тополовцу у Банату (пореклом из села Борци код Коњица после 1У45. године); у Хрватској: околина Сиња, Осијека и у Винковцима. Упор. кајкавско презиме *Зубец* код Велике Горице и Копривнице. Идентично је са непосведоченим надимком **Зубац.*

- *Зубачин:* породични надимак у селу Буковцу у Срему. Води порекло од надимка **Зубача* или је једнако са исто тако непосведоченим обликом **Зубачин.* Упор. антропоним *Зубач* у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Зубеница:* у Чуругу (Бачка) 1780. године. Од непотврђеног надимка **Зубеи.*

- *Зубеничин:* забележено у Чуругу (Бачка) 1810. године. В. *Зубеница.*

- *Зубер:* знак питања у Скоковом „Етимологијском рјечнику" код кајкавског презимена *Зубер* упозорава на опрезност у вези са могућим поређењем са основом *Зубр-.* Занимљиво је констатовати да зоонимска основа *Зубр-* уопште није оставила никаквог трага у антропонимији, а у топонимији сам нашао само два сигурна примера, а то су речица *Зубрава* код Ћуприје и *Зубров дел* у селу Аддинци у Заглавку (Србија). Управо ово одсуство основе *Зубр-,* као и само два сачувана примера у топонимији, децидирано говоре о јасној чињеници да се прасловенска основа **Zobr* на јужнословенском тлу повукла пред синонимијском основом *Тур-.*

- *Зубер:* савремено презиме у Ловћенцу, Пригревици и Врбасу у Бачкој и на Цетињу у Црној Гори; породични надимак у Мокрину (Банат); у Хрватској: околина Двора, Новске, Доњег Михољца, Нове Градишке и Белог Манастира. Идентично је са непотврђеним личним именом (надимком)**Зубер (<Зуб -ер)* са врло ретким суфиксом *-ер.* Упор. руски антропоним *Зубер* из XII века, као и презиме *Зубер* у Украјини 1772. године.

- *Зуберац:* само један становник села Лећевице код Сплита 1948. године.

- *Зубин:* презиме залажено у околини Бузета и Лабина у Истри. Од непогврђеног надимка **Зуба.* Упор. топоним *Зубин Поток* код Косовске Митровице, као и два засеока под именом *Зубини* код Бузета у Истри.

- *Зубина: Sitbinna* у Хрватској 1289. године. Идентично је са непосведоченим надимаком **Зубина.*

- *Зубипић:* једна од племићких породица на острву Крку забележена је 1248. године као *Subinich,* па се због тога у Рјечнику ЈАЗУ само узгред констатује да се оно могло читати и као *Шубинић.* Међутим, узимајући у обзир да су код Ријеке регистровани *Зубинићи* као заселак села Пехли, мишљења сам да су се ти племићи презивали *Зубинићи,* а не *Шубинићи.* Од непосведоченог надимка **Зубин.*

- *Зубић:* презиме забележено у Хрватској 1521; у селу Кометник код Подравске Слатине 1698; у Сарајеву 1751; у Вођину код Подравске Слатине 1898. године; муслиманска породица у селу Зимчи код Високог у Босни; савремено презиме у Бугојну (Босна). Води порекло од личног имена *Зуб* које је потврђено у дечанским хрисовуљама 1330. године. Упор. *Зубићи,* село код Травника у Босни.

- *Зубичевић: Znbicheiiich* у Шибенику 1682; код которских ускока 1684. године. Од непосведоченог надимка **Зубич.*

- *Зубков:* само три особе у селу Будаинка код Славонског Брода 1948. године. Основа: непотврђени надимак **Зубко.*

- *Зубковић:* околина Бјеловара, Гарешнице, Подравске Слатине и Жупање у Хрватској 1948. године. В. *Зубков.*

- *Зубопац:* само пет особа у селу Звјеринац код Книна 1948. године. Води порекло од надимка *Зубо* који је као савремен потврђен у племену Бјелопавлића у Црној Гори.

- *Зубовић:* презиме забележено у Дубровнику 1279; у Задру 1580; у Дању (Барања) 1797; у Шајкашу (Бачка) 1779; један од становника Сава-мале у Београду, пореклом из Бановаца у Срему, који је због неке кривице 1828. године кажн>ен са педесет батина; у следећим местима у Поуњу у Босанској Крајини: у Багу (из Лике, после Карловачког мира), муслиманска породица у Бужиму (из Лике, у исто време), у Варошкој Ријеци, Лубарди, Мразовцу, Бугару (пореклом из Корјенице), Папарима, Малој Кладуши и Осредку; на острву Пагу, „дошли из Коренице на Крбави у XVII веку, били су муслимани, православии, па католици". Води порекло од надимка *Зубо.* Уп. *Зубово,* топоним у средњовековној Србији из 1380. и истоимено насеље у Русији са историјском потврдом из 1518. године.

- *Зубојевић:* презиме забележено код Срба у селу Нарта близу Бјеловара 1898. године; приликом пописа становништва Хрватске 1948: околина Чазме и Бјеловара. Основа: непотврђени надимак **Зубоје.*

- *Зуборшею.* само једна особа у селу Плешковац код Чаковца 1948. године. Представлю хипокористик непосведоченог надимка **Зуборша.* Уп. неубицирани топоним *Зуборовце* у Србији 1467. године.

- *Зубчевић:* презиме забележено у околини Славонске Пожеге, у Дубровнику, Осијеку и Ријеци 1948. В. *Зубац.*

- *Зубчић:* презиме једног од хрватских ђака у Грацу 1658. године; у Бужиму (Лика) 1686; у Хрватској 1948: околина Задра, Бенковца, Доњег Михољца, Огулина и Ораховице.

ЈУЈ-

Основа *Зуј-* може се објаснити на више начина, те се зато у одредници и не стављају све варијанте. Пре свега, треба нагласити да је глагол *зујати* ономатопејског порекла и да је од њега свакако настало презиме *Зујаловић.* Као што се често дешава код надимака, семантика ретко када упућује на позитивне особине носиоца, па зато презиме *Зујков* у Клисури (Румунија) треба повезати са значењем *онај који много говори,* како то и чини Миле Томић. Међутим, остале варијанте од ове основе могу се објаснити, као што је већ речено, на више начина. Женско име *Зуја или Зујка* може да представлю хипокористик антропонима *Зумбулка или Разуменка* (по Милици Грковић). Недостатак историјских извора за наведене хипокористике спречава сваку могућу реконструкцију у вези са приближном етимологијом презимена која следе. Коначно, постоји сасвим реална могућност да основа *Зуј-* буде и од неког муслиманског имена типа *Зухра, Зулфикар или Зумрета,* без обзира што она није регистрована у изврсном приручнику Исмета Смаиловића.

- *Зуја/с.* презиме залажено код Крашована у Румунији.

- *Зујаловић:* презиме забележено у селу Туларима у области Тамнава у Србији 1815. године. Према истраживањима Драга Ћупића и Свете Милисавл>евића, данашња породица у овом селу је „досељена пре I светског рата из околине Обреновца". Настало је од надимка *Зујало* у значен>у *човек који много говори, причалица.*

- *Зујев:* само две особе у Загребу 1948. године. Од непосведоченог надимка **Зуј.*

- *Зујевић:* један становник града Загреба 1948. године. Уп. реку *Зујевину* у Босни. В. *Зујев.*

- *Зујин:* породични надимак у Чортановцима (Срем); само три особе у Пули 1948. године. Од женског имена *Зуја.* Уп. микротопоним *Код Зујине куће* у Сантови у Бачкој (данас у Мађарској).

- *Зујић:* савремено презиме у Буковачким Салашима у Бачкој; у селу Вратници код Високог у Босни; у Хрватској, околина Имотског. В. *Зујев.*

- *Зујко:* вероватно варијанта презимена *Зујић,* јер је и оно забележено у селу Вратници. Уп. извор по имену *Зујков кладенац* у селу Гложану у Ресави (Србија).

- *Зујков:* породични надимак у Клисури (Румунија). Према Милету Томићу, једнако је са апелативом *зујков* у значењу *онај што зуји; она/ што много говори.*

- *Зујовић:* муслиманска породица у племену Васојевића у Црној Гори; у Новом Пазару, пореклом из Васојевића, пре исламизације били Новаковићи. Основа: лично име *Зујо* које се у народним песмама више пута поистовећује са муслиманским антропонимом *Зуко.*

- *Зујчић:* само две особе у Задру 1948. године. Од непотврђеног надимка **Зујаи.*

ЧУК- (<мусл. антр. **Чулфикар)**

Сви примери од ове основе воде порекло од муслиманског сложеног личног имена *Зулфикяр.* За лично име *Зуко* постоји етимологија коју је још 1837. године предложио Сима Милутиновић Сарајлија који је био склон оваквим домишљањима: „Зуко, турско име, али одъ сербског езыка одъ зучати." Најстарији податак о оваквом имену налазимо у „Разговору..." Качића-Миошића из XVIII века. Изгледа да у овој етимологији Симе Милутиновића има зрнце истине, јер како објаснити микротопоним *Зуков дол* који срећемо у Србији 1327. године? Звучи невероватно да смо турски хипокористик *Зуко (<Зулфикар)* већ имали у свом ономастичком фонду пре Косовске битке 1389. године, што упућује ипак на словенски, а не исламски траг.

- *Зуканлић:* презиме забележено у селу Чекрчићи код Високог у Босни. Води порекло од муслиманског личног имена *Зукан (<Зулфикар)* које је потврђено у XIX веку. Иначе, само име *Зулфикяр* има занимљиву етимологију и спада у врло популарна имена у муслиманском свету. У ствари, арапски апелатив Du-1-fäqar означава сабљу халифа Алије, којом га је својеручно опасао Мухамед, шаљући га у битку против непријатеља ислама. Такав назив сабља је добила по пршљеновима што их је имала по средњи своје оштрице (по И. Смаиловићу).

- *Зукановић:* презиме залажено у селу Босуту у Срему у XIX веку; у Пакрацу у Славонији 1898. године; муслиманска породица у области Рама у Босни; у Пиви у Црној Гори; муслиманска породица у Новом Пазару (пореклом из Косовске Митровице и Белих Вода); у Турским Биљанима код Санице у Босни („досељени из Хриповаца на материнство"); савремено презиме у Батајници и Новим Бановцима у Срему; у Хрватској 1948: околина Книна, Нове Градишке, Дарувара, Пакраца. В. *Зуканлић.*

- *Зуканчић:* у Босни почетком XX века. Од непотврђеног личног имена **Зуканац.*

- *Зукић:* у Карловцу у Хрватској 1596. године; старинци у селу Витина у Горњој Морави; у селу Которац код Сарајева; у Благају и Попарски у Херцеговини; у Петровцу у Бјелајском по.гъу; у Гунцатима пореклом из Гошева 1809. године у Рашкој; савремено презиме у Дивошу (Срем) и у Београду. Води порекло од личног имена *Зуко (<Зулфикар).*

- *Зуклић: Zuklicz,* презиме једног од провизора у селу Бата у Банској крајини 1707. године; у Хрватској 1948, само на острвима Цресу и Лошињу. В. *Зукић.*

-*Зуко:* само један становник града Загреба 1948. године. Идентично је са личним именом *Зуко* које се у народним песмама помиње у XVIII веку.

- *Зукобашић:* презиме залажено у „Бачкој вили" за 1892. годину. Сложено је од хипокористика *Зуко* и презимена *Башић.*

- *Зуковић:* братство у Подаждријелу у Црној Гори; савремено презиме у Бару и Новом Пазару; у Хрватској 1948: само

једна особа у селу Мали Брезовац код Врбовца.

- *Зукорлић:* презиме у Новом Пазару. Од албанског *Зук Орла,* гтрема Е. Мушовићу пореклом из Албаније у XVIII веку.

- *Зукотић:* презиме регистровано у Босни 1886. године. Води порекло од непотврђеног личног имена **Зукота (<Зулфикар).*

ЗУЛ- (<муслим, антр. ᵀЗуле<ᵀЗулфикар, 'Зула<'Зулејка)

- *Зулажић:* презиме које је 1785. године носио неки Петар, трговац из Ирига у Срему. Од непотврђеног антропонима **Зулага.*

- *Зулац:* савремено презиме у Горажду у Босни. Идентично је са непосведоченим хипокористиком **Зулац.*

- *Зулевић:* презиме забележено у селу Пеовцу у племену Васојевића у Црној Гори. Води порекло од муслиманског хипокористика *Зуле (<Зулфикар)* који је потврђен у народним песмама у XIX веку.

- *Зулић:* муслиманска породица у Перушићу у Хрватској 1696; у Хрватској *(Zuïlicfi)* 1703. године; муслима иске породице у следећим местима у Поуњу у Босанској Крајини: у Језерском (из Бихаћа), Покоју (из Бихаћа, почетком XIX века). Цазину и Тодорову; у Угоском код Сарајева; у Прозору (Рама у Босни). Од хипокористика *Зуле* или женског имена *Зула (<Зулејка)* које у исламском ономастикону представлю име жене староегипатског великаша Путифара која је, према Библији и Корану, покушала завести лепог Јусуфа (Јосифа).

- *Зулкић:* у селу Слатинци (Поуње у Босанској Крајини). Од муслиманског имена *Зулка (<Зулејка).*

ЗУЛФИН

- *Зулфин:* породични надимак у селу Сусеку у Срему. Води порекло од муслиманског женског имена *Зулфа,* хипокористика од *Зулфета* (<ар. *zulfäi)* у значењу *част, достојанстно.*

- *Зулфић: у* селу Гњиловац у Поуњу. В. *Зулфин.*

ЗУМБЕРОВИЋ

Посрбљени албански род у селу Радошеву на Косову; албанска породица у селу Носању код Ггьилана. Воли порекло од албанског облика **Zumber* које је настало од презимена или имена *Зубер (<Zoьегъ)* и према овој фонетској аиализи представља врло стару словенску позајмииу у албанском језику.

ЗУМБУЛИЋ

Презиме које је почетком XIX века носио један од турских бегова у Босни. Води порекло од турског апелатива *sümbiil* (<перс. *siinbul)* који се поистоветио са личним именом *Зумбул,* нерегистрованом у опсежном приручиику оријенталних имена Исмета Смаиловића.

ЗУНДАНОВИЋ

- *Зунданови ћ:* усамљено презиме у селу Медини у Мађарској с почетка XX века. Можда је од турске речи *zindik* у зиачењу *неверник, јеретик'!*

- *Зунђа:* муслиманска породица у Фочи. В. *Зунданови ћ.*

ЗУНИЋ

- *Зунић: Ziinicli* и *Zwnycli у* Сплиту 1403. и 1567. године. Од непотврђеног личног имена **Зун* које би могло представљати млетачки изговор старог имена Junius.
- *Зунковић:* презиме забележено код Сен>а у Хрватској 1521. године. Основа: непосведочено лично име **Зунко*. В. *Зунић*.

ЗУР- (<антр. **Кирило; гл. зурити)**

Антропонимијску основу *Зур-* објаснио је Петар Скок преко личног имена *Зур НЛО у* Супетарском картулару из 1080. године од грчког *Κυριλλοί*. Ова етимологија је неоспорно тачна, али постоји реална могућност да се размишља и о глаголу *зурити* у значењу *гледати*. Пишући ово, мислим на ороним (врх) *Зурковац* код Јагодине у Србији који се семантички подудара са бројним оронимима типа *Озрен, Поглед* и ел.

- *Зуратић: Zuraticg* у Шибенику 1386. године. Уколико није од италијанског апелатива *giurato* у значењу *поротник*, могло би бити од непотврђеног личног имена **Зурат (<Зур* -аг<гл. *зурити)*.
- *Зурац:* породични надимак у селу *Зурци* код Сегља у Хрватској.
- *Зурић: Zürich у* Котору у XVII веку; презиме забележено у Дубровнику (пореклом из Задра).
- *Зуркин:* породични надимак у селу Лединци у Срему.
- *Зурков: у* Мошорину (Бачка) 1758. године.
- *Зурковић: Ziircovich* код которских ускока 1690; у Великим Радинцима у Срему 1777; у следећим местима у Бачкој: у Сентомашу (данас Србобран) 1798, Мошорину 1798, Сомбору 1840. и Госпођинцима 1887. године.
- *Зурна:* српска породица у селу Ласовцу у Хрватској 1796. године; кодСрба близу Бјеловара 1898. Уколико није идентично са музичким инструментом (уп. *Тамбурић, Цимбаљевић* и ел.), могло би се извести преко корена *Зур-* са сугласничким суфиксом *-н- (Зур-н-а)*.
- *Зурнић:* савремено презиме у Београду. Уп. *Зурнић,* део села Сухаче код Санског Моста у Босни.
- *Зуровац:* презиме забележено у Херцеговини у XIX веку; у Приједору у Босни; у Равном Тополовцу у Банату (пореклом из Острошца 1945. године). Од непосведоченог личног имена **Зуро* (<грч. *Κυρ/λλοι)*. Уп. *Зуровићи,* део села Луке код Гацког у Херцеговини, *Зуровина,* топоним код Јајца у Босни.

ЈУХРИЋ

Презиме забележено у Подвележју и Опличићима у Херцеговини. Основа: муслиманско женско име *Зухра* (<тур. *Zühre < яр. Zulirä)* у значењу *планета Венера*.

ЈУЦ- (<гл. **зуцати** - проносити гласове)

Надимачка основа *Зуц-* заступљена је свега са три облика, и сви су у вези са глаголом *зуцати* у значењу *проносити гласове,* очито ономатопејског порекла.

- *Зуцало:* презиме у селу Грепцима у Херцеговини.
- *Зуцин:* породични надимак у селу Оток у Славонији.
- *ЗуцовиЬ:* у селу Тамник у Србији.

И

ИБИШ- (<мусл. антр. **Ибрахим)**

- *Ибиш:* само једна особа у Жупањи у Хрнатској 1948. године. Једнако је са муслиманским хипокористиком *Ибиш (< Ибрахим)*.

- *Ибишић:* само две особе у селу Драж код Белог Манастира 1948. године. В. *Ибиш*.

ИБРАЈТЕР

Презиме залажено у домовном протоколу места Мокрина у Банату 1795. године (Тбраитеръ Николай). Идентично је са немачком позајмицом *ибрајтер* (Oberreiter) у значењу цариник, латов. Иначе, ова реч је била у живој употреби у читавој аустријској војној граници и као апелатив је можемо пратити од 1721. године. Припада овећем броју немачких речи које су продрле у наш језик из војне терминологије током дуготрајног живота војне границе почев од *XVI* века, (в. *Јагерић, Капларић* и ел.).

ИБР- (<мусл. антр. **Ибрахим)**

- *Ибраковић:* муслиманска породица у Босанском Петровцу крајем XIX века. Од непотврђеног муслиманског имена **Ибрак* које представља хипокористик пуног имена *Ибрахим* (<тур. *Ibrahim<Ibm/iim*<хебр. *Abraham)* у значењу *отац народа*.

- *Ибрашимовић:* муслиманско презиме у селу Рашиновцу у Бјелајском пољу. Од личног имена **Ибрашим* које је можда настало контаминацијом исламског облика *Ибрахим* са словенским именима типа *Радашин, Милашин* и ел.

- *Ибрешић:* само две особе у Сиску 1948. године. Од непосведоченог хипокористика **Ибреш*.

- *Ибрић:* православии Роми у селу Поружници и Богдинцу код Сокобање у Србији. Од хипокористика *Ибро (<Ибрахим)* који је потврђен у народним песмама у XIX веку.

- *Ибришепић:* савремено презиме у Тузли (Босна). Од хипокористика *Ибриш (< Ибрахим)*.

- *Ибруљ:* само три особе у Борову Насељу код Вуковара 1948. године. Идентично је са непотврђеним личним именом **Ибруљ*.

ИБРИШИМОВИЋ

Католичке презиме забележено у Славонији 1679; у Сремским Карловцима 1797; у Ковиљу (Бачка) 1776; у околини Славонске Пожеге (досељени од 1841. до 1857. године); у Хрватској 1948: у Сибин>у, Славонском Броду и Осијеку. Води

порекло од муслиманског личног имена *Ибришим,* од турске речи *ibrisim* (<перс. *ebriSwn)* у значењу *свилен конац,* коју у нашим речницима можемо пратити од 1739. године.

ИБРОЧИЋ

Савремено презиме у Старој Пазови (Срем). Води порекло од женског личног имена *Иброка* које је залажено у Сремској Митровици и околини 1733. године. Постало је вероватно од мушког личног имена *Ибро* са наслањањем на женска имена типа *Анока.*

ИВАН- (<грч. антр. 4waw?7?<хеб**р. lohänän)**

У свим нашим речницима и ономастичким приручницима пише да је лично име *Иван* постало од грчког *Ιωάννης,* а ово последнее од старохебрејског *Iolιánän.* Очувани старословенски споменици знају само за облике без сугласника *-в-* у другом слогу, па је на основу н>ихове пажљиве анализе др Радојица Јовићевић дошао до тачног закључка да је старословенски антропоним *Ішаннъ* постао од грчког узора *Ἰωαννήϛ.* Међутим, каснији, па и данашњи облици са уметнутим гласом -я- довели су до облика *Иван* и *Јован.* Према Петру Скоку, лично име *Иван* или *Јован* настало је као последица ,,затрпаван>а хијата'" и први пример имена *Иван* је из 11000. године. Ово би била доња граница појаве хијата или зева у овом личном имену, што не значи да се она није дешавала и раније. О хијату (зеву), то јест појави да се због два самогласника у изговору појави други, неетимолошки сугласник, нема радова из области ономастике, па зато само узгред напомињем да у књизи Р. Јовићевића „Лична имена у старословенском језику" постоји још један пример за интервокално -в-. Нађен је у Енинском апостолу из XI века у коме се помиње лично име *Навгин* од оригиналног грчког облика *Ναvη* са уметнутим словенским сугласником -в- и такође уметнутог грчког спиранта *γ* узетог из народног грчког говора.

Око овога имена постоји још један проблем који није разрешен. Најстарији наши споменици у Србији показују да је лично име *Иван у* прошлости било фреквентније, па чак и старије од имена *Јован.* Међутим, у православном календару, за разлику од католичког који има само *Иван,* не постоји антропоним *Иван,* већ само *Јован.* Даље, у ужој Србији лично име *Иван* је било и остало обично име као и свако друго календарско, док се оно код Срба у Војводини оштро разликује од имена *Јован,* јер су *Ивани* Хрвати, а *Јовани* Срби.

Популарност имена *Иван-Јован у* Библији као и његова изразита фреквенција у календару обогатили су наш патронимијски фонд безбројним варијантама. Импозантни списак са основой Иван- из познатог „Лексика презимена Хрватске" говори сам за себе много, говори не само о бројним суфиксалним комбинацијама већ нам пружа скоро потпуну слику конструкције наших презимена у прошлости. Ево тог списка:

Ивачек, Ивачепић, Ивачић, Ивачин, Ивачко, Ивак, Ивакић, Иваковић, Ивалић, Иван, Иванац, Иванагић, Иванаш, Иванц, Иванцек, Ивандић, Иванчак, Иванчан, Иванчапин, Иванчец, Иванчек, Иванчев, ИванчевиЬ, Иванчић, Иванчичевић, Иванчик, Иванчилопић, Иванчин, Иванчина, Иванчир, Иванчок, Иванчук, Ивандa, Ивандец, Ивандић, Ивандија, Ивандин, Иванчић, Иванција, Иванец, Иванек, Иванеш, Иванеша, Иванешић, Иванешшин, Иванетић, Иванстин, Иванежа, Иванфи, Иваница, Иваничан, Иваничек, Иваничић, Иванић, Иванин, Иванинић, Иванис, Иваниш, Иваниша, Иванишец, Иванишевић, Иванишић, Иванишин, Иванишикин, Иванкић, Иванко, Иванков, Иванковац, Иванковић, Иванлић, Иваносић, Иванош, Иваношец, Иваношевић, Иваношић, Иванов, Ивановац, Ивановић, Ивановски, Иваншак, Иваншчак,

Иванишак, Иваншек, Иваншић, Ивантић, Ивануш, Ивануша, Иванушец, Иванушек, Иванушевић, Иванушић, Иваньчек, Иваньек, Ивањи, Ивањиш, Иванжо, Иваньковић, Ивањош, Иваньски, Иваньшћак, Ивањшић, Ивас, Ивасић, Ивасковић, Ивасовић, Иваш, Ивашченко, Ивашчанин, Ивашевић, Ивашић, Ивашковић, Иваштанин, Иваштиновић, Иватек, Иватић, Ивашовић, Иваз, Ивазић, Ивчац, Ивчана, Ивче, Ивчец, Ивчек, Ивчетић, Ивчев, Ивчевић, Ивчез, Ивчић, Ивчић-Јавор, Ивчин, Иве, Ивец, Ивецић, Ивиечић, Ивек, Ивекић, Ивековић, Ивелић, Ивелија, Ивеља, Ивељић, Ивенић, Ивера, Иверац, Иверс«, *Иверић, Иверковић, Иверовић, Ивеса, Ивесић, Ивеш, Ивеша, Ивешић, Ивешкић, Ивета, Иветац, Иветас, Иветић, Ивезић, Ивезовић, Ивежић, Ивица, Ивичак, Ивичар, Ивичек, Ивичев, Ивичевић, Ивичић, Ивичин, Ивичинец, Ивић, Ивичак, Ивичек, Ивићевић, Ивин, Ивинац, Ивинић, Ивиновић, Ивињак, Ивир, Ивировић, Ивис, Ивишић, Ивка, Ивканац, Ивканец, Ивкић, Ивко, Ивкошић, Ивков, Ивковац, Ивковчић, Ивковић, Ивнић, Ивник, Иво, Ивоци, Ивојевић, Ивок, Иволић, Ивон, Ивонарић, Ивонаш, Иворек, Ивос, Ивосек, Ивосић, Ивош, Ивошевац, Ивошић, Ивошковић, Ивошовић, Ивотић, Ивовић, Ивсић, Ивша, Ившац, Ившец, Ившак, Ившан, Ившек, Ившић, Ившевац, Ившевић, Ивулић, Ивурек, Ивурин, Ивуша, Ивушић.*

ИГЛА (<игла, Nadel, acus)

Антропонимијска основа *Игл-* сачувана је само у седам презимена од којих се једно *(Игларевић)* односи на nomina instrumenti. Тешко је рећи какав се мотив крије у овим презименима, јер се у народним поређењима *игла* помиње само уз придев *шиљат.* Можда би се ово могло некако довести у везу са мршавим, „шиљатим" особама, али за овакву тврдњу нема доказа. Занимљиво је констатовати да ни библијски мотив *проћи кроз иглене уши* није оставио много трага у језику, за разлику од многих других који су добили велику популарност током векова. Средњовековни топоним *Игларево* на Косову потврђен је 1330. године и одржао се у непромењеном облику све до данашњег дана. Н>егова основа упућује на занимање *иглар* које изазива мноштво асоцијација у вези са средњовековним занатима које би требало ономастички подробно испитати (уп. *Тулари, Ратари, Штитари* и ел.). Исту основу срећемо и у другим словенским ономастиконима: уп. руско презиме *Игла* и *Иглин* (1532. и 1604. године), по.гьско *Igiđhik* и *JigićTnik* (1431), *IgieTczyna - Jigiitcz)>na* (1634), *Igielka* (1442), *Iglat-ı* (1476), доњолужички *Jiglin,* словеначки *Iglai; Iglič, Igličar* итд.

- *Игларевић:* презиме забележено у селу Степања у Ваљевској Тамнави (дошли из Славоније у другој половини XVIII века). Води порекло од апелатива *иглар - занатлија који прави игле.* Уп. топоним *Игларево* на Косову са историјском потврдом из 1330. године.

- *Иглашић:* презиме залажено у Босни 1886. године. Од непотврђеног облика **Иглаш.*

- *Игленчић:* презиме на острву Пагу почетком XX века. Од непосведоченог антропонима **Иглен.*

- *Иглитовић:* презиме забележено негде у Србији у XIX веку. Уколико није од неког непознатог апелатива, основу му чини непотврђени антропоним **Иглит.*

- *Иглић:* презиме које је 1872. године носило једно од нахочади у Сплиту; у Хрватској 1948: околина Задра, на Ријеци и у Боровом Насељу код Вуковара. Основа: непосведочени антропоним (надимак) **Игла.* Уп. руско презиме *Игла.*

- *Иглица:* савремено презиме у Београду. Представлю деминутив поменутог надимка **Игла.*

- *Игличар:* само једна особа у Загребу 1948. године. По семантици једнако је са апелативом *иглар.*

ИГРА- (<игра, Spiel, ludo)

Антропонимијска основа *Игр-* односи се на homo ludensa у правом смислу речи, то јест на особу која се на неки начин истиче у игри, или једноставно, на особу која воли да игра више од осталих у њеној средини. У микротононимији облик *Игриште* има двоструко значење, једно митолошко - *место где* игра/у *виле,* а друго - *место где се људи окупљају за време неких празника.* Мало необично делује присуство апстрактног апелатива *игра у* антропонимији, али он се лако може схватити ако се посматра заједно са облицима *Гладноигра* или са надимком *Ороигра* у Лесковцу, па и са семантички прозирним обликом *Надигрин.* Овоме треба прикључити и женско име *Игруша* из XV века које наводи Константин Јиречек.

- *Игра:* презиме забележено у Врбасу и Чуругу у Бачкој 1749. године.

- *Играс:* само једна особа у Загребу 1948. године.

- *Играч: Igracx* у Осијеку 1736; у Футогу (Бачка) 1725; у Модошу (данас .1аша Томић) 1780. године. Уп. надимак *Играч* у селу Дебелици у Тимоку (Србија).

- *Играчев: Igracsev у* следећим местима у Бачкој: у Футогу 1725, Ђурђеву 1806, Иђошу 1809, Ковиљу и Чуругу 1832. и у Шовама (данас Равно Село) 1864. године. Уп. бугарско презиме *Играчев.*

- *Играчић:* околина Ђурђевца и Вировитице у Хрватској 1948. године.

- *Играчки:* у Чуругу (Бачка) 1859. године.

- *Играшки:* презиме забележено у Врањеву (данас Нови Бечеј) у Банату 1769. године. Основа: лично име *Играш* које је у нашој речничкој литератури регистровано као име пса, а у ономастици као лично име у области Бранковића 1455. године.

- *Играчов: Igmcxov* у Сентомашу (данас Србобран) у Бачкој 1725.

- *Играчовић: Igracsovity* у Сенти (Бачка) 1720. године.

- *Игрец:* доста фреквентно презиме код Вараждина, Прелога, Копривнице, Лудбрега и у Загребу 1948. године.

- *Игрић: Igrity у* Араду (Румунија) 1715: у следећим местима у Бачкој: у Чуругу 1742, Врбасу 1743, Сивцу 1782. и Жабљу 1875. године; савремено презиме у Руми (Срем); у Хрватској 1948, околина Крижеваца и Ђурђевца.

- *Игрићев: Igiityev* у Сивцу (Бачка) 1782. године.

- *Игришин: у* Чуругу (Бачка) 1798. године.

- *Игрутиновић:* савремено презиме у Брусу, Књиђу и Београду. Од личног имена *Игрутин* које нема историјских потврда.

ИГУМАНОВИЋ

Поред познатог и једног од најфреквентнијих презимена Поповић, које се односи на свештена лица, истој, веома ограниченој тематској групи припала и презиме *Игумановић.* Носило га је 1948. године само десет особа у Вуковару, Винковцима и Дубровнику. Води порекло од апелатива *игуман* (<грч. *ηγουμενον)* у значењу *старешина манастира,* и у нашој речничкој литератури пратимо га од 1330. године. Узимајући у обзир да се по православном канону игумани придржавају строгог целибата, изгледа чудно да старешина манастира има своје потомке. Ова недоумица, међутим, престаје да то буде ако се узме у обзир да су многи наши игумани, почев од Стевана Немање у XIV веку, живели световним животом до посвећења цркви. Уп. *Калуђеровић, Клисарић* и ел.

ИД- (<антр. **Идислав)**

Лично име у наслову ове одреднице забележено је у матичној књизи рођених у селу Вогњу (Срем) 1838. године - *„Идиславъ* синъ Шнячки Максима". То

је уједно и једина паралела овог сложеног имена на нашем тлу. Иако су од ове основе сачувана само три презимена. она је неоспорно словенска, јер исту основу налазимо у пољском ономастикону, па и изумрлом старопруском, чији ономастикон бележи чак десетак сложених личних имена. У пољском су то на првом месту *IdzisTaw* (1266) и *Idziütawa (*1265), затим *Ыуп (*1445), *Idziek (*1400), *Idzik* (1224), *Idzikin* (1496), *Idzikowic* (1390), *Idzikowski* (1398), *Idzisz* (1497); у старопруском сви антропоними од ове основе почињу глаголским сегментом *Ei-* у значењу *ићи,* и у потпуној су конкорданци са лигавским личним именима истог порекла и по фонетици и по конструкцији: *Eibud - Eibortas, Eignyle - Eigilos, Eykant - Eikante, Eyman - Eimantas* и ел. У светлу ових древних паралела изумрлог старопруског народа кога помшьу Тацит. Птоломеј. Касиодор и други антички писци, име манастира *Идин у* Ресави (Србија) неће бити од латинског *Idiinwn,* како то тврди А. Лома, већ је то нормална придевска креација личног имена **Ида* или је, у крајњој линији, једнако са непотврђеним антропонимом **Идин (<Идислав).* Лична имена *Иђан* и *Шешко,* које је Милица Грковић оставила без етимологије и која су забележена у области Бранковића у Србији 1455. године, представљају палаталну варијанту исте основе типа *Срдан: Срђан, Млађен : Младен* и ел., то јест, *Иђан : *Идан, Иђешко : *Идешко.* Иста основа позната је и румунском ономастикону који је, поред облика *Idul, Idesti, Idonea,* сачувао и сложено лично име *Idomir* чији је нормални рефлекс дао румунски патроним *hiomiresti.* Због свега овога бугарско презиме *Идов* неће бити од румунског личног имена /i/o, како то предлаже Стефан Илчев, већ од бугарског непотврђеног личног имена **Ид (<Идислав* или *Идо мир).*

- *Идек:* презиме залажено једино код Подравске Слатине у Хрватској 1948. године. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Идек.* Уп. пољско *Idziek.*

- *Идојковић:* само три особе у Каштел Старом код Сплита 1948. године. Основа: непотврђено лично име **Идојко.*

- *Идотић:* само једна личност у селу Стара Субоцка код Новске у Славонији. Води порекло од непосведоченог антропонима **Идота.*

ИЖЕСАЛИЋ

Усамљено презиме које је 1378. године носио један од великаша бана Тврткa у Босни - Бълица *Ижесаликь.* Води порекло од непотврђеног личног имена **Ижссал* које је етимолошки нејасно. У свом „Имеслову" из 1828. године Јован Пачић наводи лично име *Ижеслав (Iжealav)* са јасном напоменом да је руског порекла. Међутим, руски најстарији облик гласи *Изяслав* (XII век), те зато *Ижесал* не може бити руски рефлекс, већ само јужнословенски, па би ово уједно био и једини пример.

И1ГАРЕВИЋ

Савремено презиме у Подгорици и Пећи. Води порекло до надимка **Изгар* и припада доста бројним примерима типа *Изгорелић, Прегорелић* и ел. Уп. необичан надимак *Изгорели Трбух* у селу Трвнова код Фоче, као и руско презиме *Ижога.*

ШДЕРАН

- *Издеран:* приликом турског полиса околине Горњег Милановца у селу Дренови записан је, поред осталих, и неки Оливер *Издеран.* Очити надимак у значењу *истрошен, стар* који пејоративно квалификује носиоца у пасивној граматичкој конструкции и као такав при-

дружује се многобројним другим надимцима типа *Украден, Продан* и ел.

- *Издерић:* савремено презиме у Котору (Црна Гора). В. *Издеран.*

ИШЋ

Савремено презиме у Тузли (Босна). Води порекло од муслиманског хипокористика *Изо* (<тур. *Izzet* <ар. *izzät)* у значен.у *величина, слава.*

ИКОНИН

- *Иконин:* презиме забележено у Тителу (Бачка) 1743. године. Од женског личног имена *Икона* (<грч. E//COWÖ) које први пут срећемо у Пећком катастигу 1666. године.

- *Иконић:* у селу Брањини код Веспрема у Мађарској 1777; у селу Вране код Арил>а 1839. и у Каменици у Србији 1858. године; савремено у селу Горње Црни-.гъево у Србији.

- *Иконок:* у Беркасову (Срем) 1799. и у Тителу у Бачкој 1804. године. В. *Иконић.*

ИКОНОМОВИЋ

Савремено презиме у Београду. Води порекло од апелатива *иконом* (<грч. *οικονόμο?)* у значењу *један од старешиня у православном манастиру.*

ИКРАШ

- *Икраш:* презиме залажено у „Бранковом колу" 1908. године. Идентично је са апелативом *икраш* у значењу *риба са икром* (Rogner, piscis ovis gravida). Мотив настанка непознат.

- *Икрашев:* презиме забележено у Чонопљи 1748. и у Чуругу 1805. године (оба места у Бачкој); савремено у Сремским Карловцима. Уп. микротопоним *Икрашева ленија* у Србобрану у Бачкој.

- *Икрашевац:* само један стаповник града Ријеке 1048. године.

ИМАМОВИЋ

Савремено презиме у Рудом, Сарајеву и Нишу. Води порекло од турске речи *имам (<imam)* у значењу *верски старешина,* која се у нашој речничкој литератури први пут среће у тексту француског путописца Кијеа 1658. године.

ИМШИРОВИЋ

Муслиманска породица у селу Мразовцу и Турији у Поун>у у Босанској Крајини; у Малом Зворнику; савремено у Тузли и Бијељини. Основа: муслиманско лично име *Имшир* (<перс. *liemširc)* у значењу *брат по млеку.* Први номен OBOI муслиманског имена везује се за пад града Бихаћа и града Изачића и зна се да је до 1625. године овај последњи био пуст када се у њега први населио неки *Имширага.*

ИН- (<антр. Инослав)

Од ове основе сачувано је само пет презимена за које се може рећи да воде порекло од крњих облика сложеног личног имена *Инослав.* Ово име се иначе први пут среће у дечанским хрисовуљама 1330. године, а име *Иносав* носио је и брат Стефана бана босанског. Т. Маретић га је превео као „in aliis gloriam habens" и „Apud Alios gloriam habens".

- *Инић:* српска породица у Славонији у XVI веку, према истраживањима Радослава Грујића пореклом из Херцеговине; у Јозефову (данас Нови Кнежевац) у Банату 1774. године; српски род у Ајва-

лији на Косову; братство у Мирушама у Црној Гори; савремено презиме у Суботици, Урошевцу, Београду, Новом Саду и Горажду у Босни; у Хрватској 1948: околина Бенковца, Винковаца и Врбовца. Води порекло од личног имена **Ин* или **Ино,* па у духу свега овога бугарско презиме *Инок* свакако није од хришћанског антропонима *Инокентије* како то предлаже Стефан Илчев.

- *Инкопић: Incovigh у* селу Горње Бил>ане код Бенковца у Далмацији. Од непотврђеног личног имена *Инко.* Упор. женско лично име *Инка* у Црној Рсци у Србији.

- *Иновић:* у племену Паштровића у Црној Гори 1523. године.

- *Инојкић:* презиме залажено у селу Праћини у племену Бјелопавлића у Црној Гори (досељени из Кривог Вира крајем XVIII века). Основа: женско име *Инојки* које је потврђено у Орашју у Јасеници (Србија) 1826. године.

- *Инчић:* савремено презиме у Херцеговини. Од непосведоченог антропонима **Инац.*

- *Ин,ац: у* околини Книна, Вировитице и у Пули 1948. године. Представлю палаталну варијанту непотврђеног личног имена **Инац.* Упор. руско презиме *Иньев* са историјском нотврдом из 1574. године.

- *Иљук:* само три особе у Загребу 1948. године. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Иљук (*In-juke < Инослав).* Упор. руско презиме *Инюта* из 1545. године.

ИНАТ- (<антр. **Хинат)**

Врло ретка антропонимијска основа од које се могу навести само два примера. Води порекло од личног имена *Хинат* које је потврђено у дечанским хрисовуљама 1330. године. По свој прилици је у вези са глаголом *хинити* у значењу *варати, претварати се.* Исти корен налазимо и у руском ономастикону *(Хиница, Хинко}* и у пољском: *Hyn* (1432. године), *Hynak* (1392), па и презиме *Hynnjtowic* (1464). У светлу ових чин>еница неће бита тачно мишлзење М. Шимундића да хрватско лично име *Хинко* долази од средњонемачког *Hinricli (>Heinrich].* Лично име *Хинат (>*Инат)* налазимо и у имену планине *Инаћ у* Босни чији је назив настао од антропонима **Инат* и присвојног придева *-jt,.*

- *Инатовац:* презиме у селу Вртогош код Врања у Србији које се везује за микротопоним *Инагонац* у атару овог села.

- *Инатовић:* савремено презиме у Кукујевцима у Срему; у Хрватској 1948. само једна особа у селу Ђелетовци код Винковаца.

ИНЋИЈИЋ

- *Инђијић:* презиме забележено у Вилову (Бачка) 1811. године. Води порекло од женског имена *Инђија (<Анђелија)* које се први пут среће у Пећком поменику (XV-XVII век).

- *Инђин:* савремено презиме у Панчеву (Банат), Војводи Степи (Бачка) и Војки у Срему. Од женског имена *Инђа* (Пећки катастиг 1666. године).

- *Инђић:* у селу Вођеница у Бјелајском пољу (дошли 1879. године из Грачаца у Лици); у Лушпи-Паланци код Санског Моста почетком XX века; савремено у Сремским Карловцима; у Хрватској 1948: околина Костајнице. Грубишног Поља, Нове Градишке и Вировитице.

ИНЦА

Презиме регистровано у селу Прекодолце код Врања у Србији. Води порекло од турског придева *инче* у значењу *танак, мршав.*

ИСКАЛОВ

- *Искалов:* савремено презиме у Футогу и Новом Саду. Основа: непотврђени надимак **Искало* који можда упућује на сиромаштво носиоца.
- *Искалокић:* савремено презиме у Новом Саду. В. *Искалов.*

ИСКР- (<антр. **Искросав)**

Словенски антропонимијска основа *Искр-* заступлена је у нашем патронимикону са неколико презимена. Најстарије, уједно и једино сложено име од ове основе је *Искросав* које срећемо у околини Београда 1528. године. (С обзиром да се скоро све потврде из овог турског пописа односе на очеве, може се претпоставити да су особе са оваквим именом живеле крајем XVII века.) Семантички пандан оваквом имену представљају антропоними *Огњан* и *Огњен,* а име нашег познатог филолога *Ватрослава* Јагића представља калк са латинског облика *Ignatim.*

- *Искра:* презиме залажено само у Хрватској: у околини Прелога, Ријеке. Делница и Задра. Идентично је са непотврђеним мушким или женским именом *Искра.* Уп. руско презиме *Искра* из 1543. и пољско *Iskra* из 1467.
- *Искрач:* само две особе у Загребу 1948.
- *Искренопић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948. године само једна особа у Двору. Води порекло од личног имена *Искрен* које је као савремено потврђено у источној Србији.
- *Искрин: hzkrin* у Врбасу (Бачка) 1743. године. В. *Искра.*
- *Искрић: у* Врбасу (Бачка) 1789. године; околина Вргинмоста, Виковаца, Жупан>е и Вуковара у Хрватској 1948. године. В. *Искра.*
- *Искрица:* презиме које је 1657. године носио један од хрватских ђака у Грацу; у облику *Изкрица* записано као име или презиме неког кмета из „асовине ваљевске" 1813. године. Идентично је са непотврђеним личним именом **Искрица.*
- *Искрујев:* савремено презиме у Новом Саду. Од непосведоченог антропонима **Искруј* са доста ретким суфиксом *-уј.*
- *Искруљев:* у Опову (Банат) у XVIII веку и у Јасенову у истој области почетком XX века. По свој прилици од румунског презимена **hknil* са нашим суфиксом које није потврђено у ономастикону тог језика.

ИСПОЛЦИЈА

Усамљено презиме које је 1835. године забележио Милан Ђ. Милићевић у Вељем Пољу. Идентично је са апелативом *исполија* у значењу *наполичар.*

ИТРИШКИН

Усамл>ено презиме залажено само у Чуругу (Бачка) 1820. године. Води порекло од непотврђеног личног имена **Итриша (<Хитриша).*

ИЧАГИЋ

Савремено презиме у Београду и Младеновцу у Србији. Води порекло од турске речи *ичага* у значењу *коморник.*

ИХТИЈАРЕВИЋ

Савремено презиме у Високом у Босни. Од турске речи *ихтијар* у значењу *старац,* коју први пут срећемо у Вуковом Рјечнику 1818. године.

ИШЉАМОВАЦ

- *Ишљамовац:* одсељена албанска породица из села Драгобужда у Пољаници (Србија). Води порекло од турског апелатива *islxte у* значењу ***ручни рад,***
- *Ишљамовић:* савремено презиме у Нишу и Београду. В. *Ишљамовац.*

ИШПАНОВ

Презиме забележено у Ковиљу 1756. и у Петровцу (Бачка) 1Х06. године. Основа: мађарска позајмица *ишпан (<iapan* <слов. **гчрппъ)* у значењу *надзорник.*

ЈАБЛАН- (<антр. **Јаблан,** italienische Pappel, Populus nigra)

Немали број наших презимена носи у својим коренима име неког цвећа или дрвећа, који се у ономастици називају фитонимима. Ова тематика је веома занимљива ако се разматра по систему елиминације, то јест ако се узму у обзир које комбинације могу да буду ономастички апелативи, а које не. Другим речима, само одређен број фитонима могао је да постане ономастички апелатив, што значи да је могло опстати презиме *Купинић* од женског имена *Купина,* али не и, рецимо, презиме **Мушмуловић* или **Рибизлић,* јер имена **Мушмула* или **Рибизла* нису залажена у нашем ономастичком систему. О овом изберу, тачније одређеном инвентару фитонима у нашем ономастикону до сада није писано у стручној литератури, па се то овим редовима и наглашава као осетна празнина у теоретском разматрању настанка наших презимена.

- *Јаблан:* презиме забележено у околини Бенковца и Шибеника 1948. године; савремено у Београду, на Цетињу и Подгорици. Идентично је са личним именом *Јаблан* које први пут срећемо у Пећком поменику (XV-XVII век). Као топоним (nemus *Jablan)* запажен је већ 1205. године код Нина у Далмацији.

- *Јабланић:* презиме које је од 1380. године носила једна од босанских властелинских породица; у Дубровнику 1392; презиме једног од дубровачких трговаца у Скошју *(Jablanicli);* у Темерину (Бачка) 1787. године; у селу Јошаници код Сокобање у Србији.

- *Јабланов:* у Српском Милетићу у Бачкој 1784; у Хрватској 1948. само две особе у Сплиту.

- *Јаблановић:* српска породица у селу Трапари у Славонији 1702. године; католичка породица у околини Бихаћа у Босни у Адранима 1839, у Надибру у Чајетини на Златибору; у следећим селима Подибра: у Церју, Крушевици, Готовцу и Врби (сви пореклом из Дежеве); у селу Прњавору у Лепеници, пореклом из Сокобање; у Хрватској 1948. године само шест особа у Сиску и Сплиту.

- *Јаблански:* осам особа у селу Андријашевци код Винковаца 1948. године. Уп. пољско презиме *Jabtonski* из 1400. године.

ЈАБУКА (<антр. **Јабука** - Apfel, malum)

Многобројни симболи везани за ову воћку код Словена, Келта, Германа, Балта, па и других народа, говоре о њеној универзалној употреби у антропонимији и топонимији. Занимљиво је истаћи да ова основа није бројно застушъена у

нашем презименику, јер су сачувана само три сигурна примера.

- *Јабука:* презиме евидентирано у околини Шибеника, Прелога и Чаковца у Хрватској 1948. године. Идентично је са женским личним именом *Јабука* које срећемо на терену Јасенице (Србија) у другој половини XIX века.

- *Јабукић:* савремено презиме у Београду. В. *Јабука.*

- *Јабуковић:* у селу Чајковци код Осијека 1702. године. Од женског имена *Јабука* нормални патроним био би *Јабукин* или *Јабукић* са женским придевским родом, те зато ово презиме захтева посебно објашњење, јер не постоји антропоним **Јабук.* Појава да женске именице добијају мушке суфиксе није ограничена само на ономастику, већ је скоро закономерна и у граматици, која је довела до следећих синтагми: *јабуково* (а не *јабукино)* сирће, *вишн.ев* сок, *Малинопац* (топоним), *малинов* сок, бројни топоними типа *Јабуковац* итд. итд. Ово исто објашњење важи и за правилну етимологију презимена *Јабуков* у бугарском ономастикону, коју је неоправдано оспорила Мефкура Молова везујући га за чувашки апелатив/я/жг/ у значењу *скривен, сакривен.*

JABOP- (<антр. **Јавор** - Ahorn, acer)

Јавор је дрво које, поред осталих, срећемо као ономастички апелатив. Према истраживањима Јована Ердељановића, постоји довољно доказа да оно представља остатак обожавања дрвета. Исти аутор бележи и обичаје у вези са мртвачким култом и култом предака у којима види последицу његове „апотропејске моћи". Међутим, култ мртвих предака ипак није могао пресудно утицати на појаву личног имена *Јавор.* Пре ће бити у праву Леонтије Павловић који цитира једну старосрпску песму и према њој закључује да су стари бог страха *Страор* и *јавор* синоними. Песма гласи: „Ој Страоре, Страоре, / ој јаворе Страоре, чујем, чујем неборе..." Исти писац даље тврди да се јавором и клело, позивајући се на једну бугарштицу у којој се Јакшић куну у камеи и у дрво јаворово. Овоме треба додати и допуну Воје Ђурића Чајкановићевој ињизи „Речник српских народних веровагьа о би.ъкама" питирану из Вукових народних песама у којој се девојка обраћа јавору као брату: „Ој јаворе, мој рођени брате". Блискост (можда ипак само звучна?) са богом Страором, као и братимљење јавора од стране девојке довољно јасно указују на избор овог дрвета за лично име, које није могло бити у вези са култом мртвих предака. Иначе, лично име *Јавор* у нашем ономастичком систему има само савремене потврде, али је свакако морало постојати у прошлости, јер га налазимо у пољском већ 1177. и у чешком 1202. године.

- *Јавор:* презиме забележено крајем XIX века у Бравском у Босни; савремено у Приједору (Босна). Идентично је са личним именом *Јавор* које нема историјских потврда.

- *Јаворан:* презиме залажено на острву Рабу.

- *Јаворевић:* само три особе у Загребу 1948. године.

- *Јаворек:* пет особа у Карловцу, Осијеку, Ријеци и у Загребу 1948. године.

- *Јаворина:* презиме забележено у Врховинама (Лика) 1701; у Соколцу (Бачка), досељени из села Косиња у Лици 1920; у Банном Потоку (Херцеговина) 1<S85. године; у Хрватској 1948: околина Перушића, Оточца и Грубишног Поља.

- *Јаворић:* околина Прегради, Сиска и Новске у Хрвагској 1948. године. Уп. словеначко презиме *Javori f.*

~ *Јаворовић:* у Мазину (Лика) 1712. године; исељени род са острва Раба; у Хрватској 1948: околина Подравске Слатине. Бјеловара, Осијека и у Осијеку.

ЈАГОД- (<антр. **Јагода-** Erdheere, frugum)

Сви примери од основе у наслову воде порекло од женског личног имане *Јагода.* Ово име припада уској групи женских имена без мушког пандана и семантички су везана за воће, цвеће или дрвеће (уп. *Вишн.а, Купина. Јаглика* и ел.)· Занимљиво је истаћи један обичај у Лужници, који указује не само на порекло овог имена већ и на његову семантичку квалификацију: „Доведена млада по обичају надева имена из милости својим заовама и деверима. Та су имена најчешће оваква: Убавица. Голубица. Јагода, Грлица, Јабука, Врбица, Трњинка." Најстарији помен овог личног имена срећемо у Трогиру 1264. и 1283. када је у Дубровнику продана једна босанска робиња са оваквим именом *(.Jagodat* de Bosnia").

- *Јагода:* само један становник града Ријеке 1948. године. Идентично је са личним именом *Јагода* (Трогир, 1264).

- *Јагодановић:* презиме забележено само у селу Сибињу код Славонског Брода (двадесет особа у три куће 1948. године). Води порекло од непотврђеног мушког имена **Јагодан.* Уп. ишчечли топоним *Јагоданац (Jagodan(z)* у Срему 1469. године.

- *Јагодин:* седам особа у Славонском Броду 1948. године.

- *Јагодина:* само једна особа у Цавтату крај Дубровника 1948. Једнако је са личним именом *Јагодина* које је потврђено почетком **XX** века у Страгарима (Србија).

- *Јагодић:* очинство у Великом Селу крај Београда 1528; српска породица у Славонској војној граници 1651; код которских ускока 1731; у Осијеку 1736; у Горјанима код Ђакова 1750; презиме неког српског мајстора из Глине 1806; у Сарајеву 1807. године; стариначка породит у Малој Иванчи у Србији; у селима Преоцу и Тичеву у Унцу (пореклом „са Дрине"): старинци у селу Дубока у Ресави (Србија); у селу Зарошци у Соколској нахији; доста фреквентно у Хрватској: код Славонске Пожеге, Самобора, Чазме, Валпова, Ђакова, Вузета, Сиска и Велике Горице.

ЈАiАВ-, ЈАЗБ-, ЈАiВ- (< **јазавац -** Dachs, meles)

Основе у наслову односе се на дивљу животињу *јазапца* и њене синониме. Улазак овог зоонимског апелатива у наш ономастички фонд треба повезати са народним поређењима „смрди као јазавац" или „жут као јазавац". Иако је јазавац у неким народним причама паметнији од лисице, ипак придев *лукав* није залажен као његов епитег.

- *Јазавац:* презиме забележено у Иригу (Срем) 1785. године; у Хрватској 1948: околина Глине и Вуковара.

- *Јазапчевић:* стариначка породица у селу Сланци крај Београда. Води порекло од надимка **Јазавац.*

- *Јазбец:* презиме забележено у околини Прераде, Делниш, Машина и Копривнице у Хрватској 1948. године.

- *Јазбић:* само три особе код Ђакова и у Жупањи у Хрватској 1948. године.

- *Јазвин:* презиме залажено у Јасеници и Благају у Херцеговини; савремено у Брчком (Босна): у Хрватској 194!S: само два становника града Осијека.

- *Јазвић:* савремено презиме у Тузли (Босна) и у Сиску; у Хрватској 1948: само девет особа у Загребу и у околини Винковаца и Доњег Михољца.

- *Јазво:* презиме забележено у Ливну (Босна) и у селу Белец код Златара у Хрватској (три особе 1948. године).

- *Јазовац:* у селу Стропско код Врања у Србији.

ЈАЈИЋ

Презиме је настало свакако од турског апелатива *yazar y* значењу *писар* или од синонима *yazaci.* У једном рукопису турског полиса подручја Шајкашког батал>она из 1560. године преводилац Мехмед Спахо навео је и неког „Степана сина *Јазимира",* али је поред овог последњег имена ставио знак питања. Оваква етимологија би деловала примамљиво, али у другим словенским језицима нема овакве или сличне потврде, те зато овај знак питања има разлога да ту и остане. Залажено је у Доњим Петровцима у Поуљу у Босанској Крајини (дошли из Лике пре аустроугарске окупације) и у Доњој Гати (пореклом из Добросела); у Буковици код Цазина у Босни; савремено у Белегишу (Срем) и у Новом Саду; у Хрватској 1948: околина Грубишног Поља, Ђакова и у Осијеку.

ЈАШЦИЈА

Околина Сиња и у Макарској 1948. године. Води порекло од турског апелатива *yazaci* у значењу *писар.*

JAJ- (<мусл. антр. **Jaxja)**

Сви примери од ове основе воде порекло од муслиманског личног имена *Јахија* или *Jaxja* (<тур. УйЛ>'й<ар. *Yaliyä)* које представља име једне личности из Курана у значе)ъу *жив* (<ар. *Іюуу).* Муслиманско име *Jaxja* јавља се на нашем тлу већ 1560. године у Вишњици код Београда и о гьему је Хазим Шабановић прибележио „да се понавља више пута, што значи да је било обично у турском ономастичком систему". Занимљиво је свеДочанство јед][ог безименог турског писца који, пишући о турчењу Босне, каже да су се при томе обично преводила лична имена. Ко се звао *Живко,* назвао се *Јахја, Вук* је постао *Курт* итд. У светлу оваквих чињеница неће бити тачно да место *Јајинци* код Београда има у својој основи реч *јаје,* како то тврди Владислав Лубаш, већ антропоним **Јајин (<*Јахин),* који је, према усменом предању, носио турски велепоседник *Јајић.*

- *Јајара:* презиме забележено 172(1. године у Мартоношу (Бачка).
- *Јајагин:* у Српском Крстуру (Банат), пореклом из Црне Горе; савремено презиме у Београду.
- *Јајаш:* околина Бенковца и Шибеника у Хрватској 1948. године.
- *Јајић* (и *Јаић):* презиме забележено у Опову (Банат) 1768: у Витојевцима (Срем) 177<S. године; српска породица у селу Горн>е Добрево на Косову; муслиманска породица у Враки (Црна Гора): /аЈиА-Крцалић - старо презиме породице Никодијевић у Овсишту (Јасеница. Србија), пореклом из Сјенице; у Хрватској 1948: околина Слуња, Нове Градишке, Вргинмосга и Бенковца.
- *Јајичевић:* презиме забележено у Пољицама код Сплита 1725. године. Од непотврђеног личног имена **Јајич.*
- *Јајчевић:* савремено презиме у Бијељини и Багьалуци у Босни; у Хрватској 1947. године: тринаест особа у Славонском Броду и Загребу.
- *Јајчиновић:* околина Костајнице и Петриње у Хрватској 1948. године.
- *Јајчић:* само једна особа у селу Рачиновци код Жупан>е 1948. године.

JAK- (<антр. **Јаков; *Јакомир)**

ОпштеусЕШЈеноје мишљење да су презимена са основом *Јак-* настала од библијског имена *Јаков.* Међутим. једна скоро узгредна напомена познатог пол>ског ономастичара Станислава Роспонда пружа довољно аргумената да ову основу посматрамо као чисту словенску креацију. Анализирајући лично име *'Ахаџпроу,* које је 798. године носио једап од кнезова словенских племена у Тесалији, С. Роспонд ово име изводи од придева *јак* (fortis) и пореди га са по.гь-

ским *Jaczewoj* и чешким *Jafimir.* За словенску етимологију био је много пре Станислава Роспонда и Натко Нодило, који је лично име *Јакша* изводио од словенског бога *Јакобога* из дела Мавра Србинија *(Jacobog-* cioe Dio forte). Ово не значи да су сви примери од ове основе постали од *Јакомира* или *Јакобога,* већ једноставно треба узети у обзир и ову могућност приликом одређивања етимологије. У светлу ових чињеница неће бити тачна тврдња Јордана Заимова да је бугарско лично име *Яачо* настало од *Ядчо,* већ од непотврђеног антропонима **Јачо* који налазимо у нашем презимену *Јачов.*

- *Јакасновић:* презиме забележено у Пражницама на острву Брачу 1657. године (пореклом из Макарске).

- *Јакетић: у* Дубровнику 1433; у Хрватској 1948. године само шест особа у Задру. Од личног имена *Јакета* потврђеног у Дубровнику 1405. године.

- *Јакешевић:* пет особа код Нове Градишке и на Ријеци 1948. године. Основа: непосведочени антропоним **Јакеша.*

- *Јакешић:* само једна особа у селу Пушћа Гора код Загреба 1948. године.

- *Јаки:* презиме залажено у околини Крижеваца и Вииковаца и у Славонском Броду 1948. године. Идентично је ча придевом *јаки у* значењу *снажан, силам.*

- *Јакић:* очинство у области Шајкашког батаљона у Бачкој 1566; код которских ускока 1693. године; у XVIII веку у Србији; у Драчевцима и Витини у Херцеговини; у Сокобањи (Србија); у Хрватској 1948: околина Бенковца, Карловца, Книна, Метковића и Жупање.

- *Јакица:* само један становник града Дубровника 1948. године.

- *Јакичевић:* околина Метковића и Задра у Хрватској.

- *Јаконић:* савремено презиме у Београду, Кикинди (Банат) и селу Латвици код Ариља у Србији. Води порекло од непотврђеног личног имена **Јакохна.*

- *Јакотиновић: Jacotinovich* - изумрла породица на острву Шолти 1535. године. Основа: лично име *Јакота* које је потврђено у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Јакушић: у* Дубровнику 1392. године. Од непосведоченог антропонима **Јакуш.*

- *Јакшић:* врло фреквентно презиме на целом српском и хрватском језичком подручју. Најстарије потврде су из Србије 1486, Дубровника и у Оточцу (Лика) 1672. године. Води порекло од личног имена *Јакша* које је у латиничкој графији *Jnxa* записано 1266. године у околини Загреба.

ЈАЛОВ- (<пр. јалов - unfruchtbar, sterilis)

- *Јаловац:* презиме забележено у Шапцу 1808; у Хрватској 1948. године само две особе код Белог Манастира и у Загребу. Уп. кајкавско презиме *Јаловец* у Нашицама, Врбовцу и у Загребу.

- *Јаловина:* четири особе у селу Шушн.ар Велики код Глине 1948. године.

- *Јаловић:* презиме залажено у Србији 1808. године.

- *Јаловица:* само три особе у околини Дубровника 1948. године.

- *Јаловичић:* презиме залажено у селу Небрижевцу код Имотског 1861. године (досељени из Херцеговине).

JAMAK

- *Јамак:* савремено презиме у Тузли (Босна). Идентично је са турским апелативом *јамак (<уа/пак) у* значењу *барјактарев заменик.*

- *Јамаковић:* у селу Чехари у Херцеговини; савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској 1948, само две особе у Загребу. Уп. бугарско презиме *Ямаков* које је истог порекла.

ЈАМОМЕТ

Врло необично и занимљиво презиме, првобитни надимак. Најстарији његов помен налазимо у Дријеву 1336. године када га је носио неки трговац Вукосав: скоро стотину година касније (1423) исти облик забележен је и у Дубровнику у једном спису у коме Петар *Јамомет* тражи своју робињу Живку. Из истог века потичу и два надгробна споменика у селу Жапска у Херцеговини на којима су исклесана имена Драгише и Драгиђа *Јамомета,* а на другом споменику читамо патронимизирани облик Хлапац *Јамометић.* Надимак је сложен од имена *јама* и поствербала *-мет* од глагола *метши се.* На први поглед делује бесмислено, јер се јама не може *метати* (бацати). Међутим, као и код многих наших презимена која у себи крију кратке анегдоте или смешне згоде (уп. *Гладноигра, Жикодер* и ел.), и овај се облик може на сличал начин објаснити. Међу многобројним сачуваним легендама о светом Сави, Владимир Ћоровић је забележио и једну необично поучну причу о светом Сави и свецу. Сам сиже је у основи заиста необичан. Обилазећи разне крајеве и покрштавајући и помажући на сваки начин народ, једног дана свети Сава са чуђењем примети једног човека како прескаче неку велику јаму с једне на другу страну. Кад га свети Сава упита што то ради, човек му одговори да се моли Богу. На то му свети Сава рече да не мора да прескаче јаму, већ је довољно да само научи молитву „Оче наш". Човек пресретан захвали, а свети Сава седе у чамац и крене морем даље. После неког времена примети како овај човек трчи по води и дошавши до његовог чамца, рече да је заборавио оне свете речи, свети Сава му онда одговори нека се и даље моли као и до сада, јер, кад може да иде по води, није му ни потребна молитва, пошто је и сам светац.

Дубровачко-херцеговачко презиме (надимак по пореклу) Јзмсшегса варијантама *Јамомета* и *Јамометић* носе у себи овај давнашњи мотив који је касније ушао у једну од легенди везаних за светог Саву.

ЈАНЦИКОВИЋ

Презиме забележено у Пећи и у Пожаревцу у Србији. Води порекло од турске *речијаниик(<уипс1^* у значењу *сељачка торба* и као такво семантички најближе стоји личком презимену *Торбица.*

ЈАПАЛАК

Презиме залажено у селу Слатини у Рами (Босна); савремено у Хаџићима код Сарајева. Идентично је са турским апелативом *јапалак (<уарпlak)* који у нашем језику има три значења: сова (птица); *мио, драг, одрастао дечак.* По свој прилили ово треће значење послужило је као основа за презиме.

ЈАПУНЦА

- *Јапунца:* колонизована породица у Војској (Бачка) 1921. године, пореклом из Куленвакуфа; породични надимак у Мокрину (Банат); савремено презиме у Босанском Новом и у Београду; у Хрватској 1948. само дванаест особа код Нашила. Ораховла и у Осијеку. Једнако је са турском позајмилом *јапунца (<упрііпса),* потврђеном у XVIII веку, у значењу *кишна кабаница.* Као и многобројна презимена која представљају неку алатку или одевни предмет (уп. *Бугим, Тесла* и с.п.), и ово презиме (првобитно надимак) поистовећено је са занимањем особе која је израђивала јапунцета. У облику *јапунце* реч је први пут примећена 1612. године.

- *Јапунцић:* презиме забележено у селу Ловинлу у Лили 1712; у Хрватској 1948. године: околина Грачала, Славонског Брода, Книна, Доњег Михољца и Нашила. Од занимања *јапунција (<*тур. *уарітсі).*

JAP- (<антр. **Јарослав)**

Словенско сложено лично име *Јарослав* срећемо први пут у Хрватској 1228. и у Србији 1293-1302. године, а облик *Јаросав* 1639. године у Србији. Приличии број варијанти овог имена говори да је ouaj антропоним био у прошлости доста фреквентан. Презиме *Јарановић* могло би се објаснити и преко турске позајмице *јаран (<уатп<*перс, *упгап)* у знамен,у друг, *пријатељ,* али за овакву тврдњу не постоје поуздане хронолошке чињенице, јер је сама *реч Јарап* примећена тек у XVIII веку. Стога неће бита на месту чудан закључак Мефкуре Молове да је руско презиме *Яров* из 1514. године персијског порекла (</йг), а да су бугарска лична имена *Яро, Ярко, Яре* и *Ярчо* постала од сложеног личног имена *Јарослав.* Једном речју, овакво раздвајање није потребно, јер су сва ова имена исконско слоиенска, тим пре што у нашем патронимикону постоје презимена *Јаропаи* и *Јаровић.* Усамљено презиме *Јарилов* у Врачев Гају у Банату чува успомену на словенског бога *Јарила.* а за његову везу са сунцем и придевом *јарки* први је указао Натко Нодило још у XIX веку. Истраживања Н. А. Топорова потврђују ову основну мисао Н. Нодила, без обзира на семантичку разлику између основе *јар у* значењу *пролеће њар - страст.*

- *Јарак:* презиме у Драчевицама и Почите.гьу у Херцеговини; у селима Лиспу и Рожату код Дубровника почетком XIX века; у Хрватској 1948. године: околина Дубровника, Дугог Села и Ђакова. Идентично је са непотврђеним личним именом **Јарак.* Уп. пољско лично име *Jnrek* са историјском потврдом из 1204. године.

- *Јараковић:* савремено презиме у Панчеву (Банат) и Ужицу (Србија).

- *Јарало:* само две особе у селу Копачеву код Белог Манастира 1948. године. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Јарало.*

- *Јараниh:* у Старим Шовама (данас Ратково) у Бачкој 1794. године. Основа: непотврђено лично име **Јаран (<Јарослав).*

- *Јарановић:* у Босни 1X86; у Неменикућама (Србија) 1895. године; у селу Рогачи (Космај) крајем XIX века; савремено у Јајцу (Босна). В. *Јаранић.*

- *Јарац:* католичка породица у Требимњи у Херцеговини, пореклом из села Ве.гье Међе, „а даљом старином су са Косова и из Требимње су се иселили у Драчевице, Опличиће и ПочителГ. Уп. презиме *Јарц* у Загребу. Опатији. Вараждину и Врбовцу. Идентично је са непотврђеним личним именом **Јарац (<Јарослая)* које је уједно и синоним зоонима *јарац* (Bock, capeг). иначе мест мушки лични надимак.

- *Јаре:* само две особе у Загребу 1948. године. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Јаре.* Уп. бугарско лично име *Яре.*

- *Јаревић:* презиме забележено у селу Солотуша у Соколској нахији (Србија). Уп. украјинско презиме *Ярев* из 1666. године.

- *Јарсш:* околина Дарувара у Хрватској 1948. године. Исто што и лично име **Јареш.*

- *Јарилов:* презиме забележено почетком XX века у селу Врачев Гај у Банату. Води иорекло од теонима *Јарило* (бог сунца) који нема историјских потврда.

- *Јарић:* у Лици 1501. године; у следећим местима у Поуњу у Босанској Крајини (пореклом су из Лике пре и после 1875. године): у Крупи, Средњем Бушевићу, Хацибеговој Јасеници, Менићу и Бојни; муслиманска породица у селу Хелдови у Рами (Босна); у Тичеву (Унац, Босна), пореклом из Тишкове код Грахова; савремено презиме у Накову (Банат), Београду и Доњем Тишковцу у Босни; у селу Бара у Бјелајском пољу, пореклом из Дреновца код Срба у Лици; у Хрватској 1948: околина Жупање, Славонског Брода, Дон,ег Михол,ца, Грачаца, Двора и Грубишног Пол>а. Основа: лично име **Јар* или **Јаре.*

- *Јаричевић:* само три особе у Јасеновцу код Новске и у Сплиту 1948. године.

Води порекло од непосведоченог антропонима **Јарич.*

- *Јаричић:* само једна особа у Карловцу у Хрватској 1948. године. В. *Јаричевић.*

- *Јарков:* две особе у Осијеку 1948. године. Води порекло од личног имена *Јарко* које је потврђено у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Јзрковац:* само једна особа у селу Топлице код Јастребарског у Хрватској 1948. године. В. *Јарков.*

- *Јарковић:* једна особа у Осијеку 1948. године. Уп. топоним *Јарковац у* Срему и *Јарковци у* Славонији.

- *Јарновић:* презиме забележено у околини Карловца, Загреба и Подравске Слатине. Води порекло од непотврђеног личног имена **Јарно.*

- *Јарованац:* једна особа у селу Подгорач код Нашица 1948. године. Од непосведоченог антропонима **Јарован.*

- *Јаровац:* само шест особа у Карловцу и Андријашевцима код Винковаца 1948. године. Од личног имена **Јаро.*

- *Јарочић:* само један становник села Пунта-Крижа на острвима Цресу и Лошин>у 1948. године. Уп. *Јаровићи,* топониме код Рогатице и Горажда у Босни и *Јаровље* код Власенице, такође у Босни.

- *Јаросалић:* презиме које 1449. године носио неки Вукша из села Сливнице у Херцеговини. Основа: непотврђено лично име **Јаросал.*

- *Јарош:* презиме залажено у околини Дарувара, Славонске Пожеге и Осијека. Идентично је ча непотврђеним личним именом **Јарош.* Уп. лично име *Ярош у* Новгороду у ХП-ХШ веку, као и поляки топоним *Jaroüzowice* из 1361. године.

- *Јарчев:* само четири особе у Осијеку 1948. године. В. *Јарац.*

- *Јарчевић: Jnrcevicli* - католичка породица у Делибашином Селу код Бањалуке 1745. године; у селу Каленовац у Белици (Србија), дошли из околине Врања у XVIII веку; савремено презиме у Банатском Деспотову и Варешу у Босни; у Хрватској: околина Костајнице, Осијека и Белог Манастира.

- *Јарчић:* у селу Удовице (Смедеревско Подунавље). пореклом из села Врбице (Јасеница). Од личног имена *Јарак* или од имена *Јарче* које је потврђено у Србији у XIX веку.

- *Јарчов:* савремено презиме у Београду; у Хрватској код Вргинмоста, Осијека и Вировитице. Основа: непотврђеио лично име **Јарчо.*

ЈАРАКУЛА

Цитат Петра Скока који следи довол>но јасно објашњава ово босанско презиме: „У Бањој Луци сам забележио српско--православно презиме *Јаракула,* које је евидентни грчки деминутив *Υερα/os + αχι + ονλαί* - 'старкеља'. Овамо је могло доћи презиме само у оној маси селидбеној становништва, које су и турске власти у Босни употребљавале у колонизаторске сврхе."

ЈАРАМАi

- *Јарамаз:* православна породица у Сарајевском Пољу 1886. године; савремено презиме у Добоју (Босна) и у Херцег-Новом (Црна Гора); у Хрватској 1948: код Книна, у Сплиту и у Загребу. Идентично је са турским апелативом *јарамаз (<yaramaz)* у значегьу *зликовац, злочинац.* Занимљиво је једно турско предање о исламизираном становништву Босне, које је забележио Петар Петровић: „Крк Боипьак, бир адам, ода јарамаз'', у преводу „Од 40 Босанаца само је један човек, па и он не ваља".

- *Јарамазовић:* презиме забележено код Буњеваца у Суботици (Бачка) 1720; код католичког становништва у Илић-Селу близу Мостара 1745. године; у полису становништва Хрватске 1948. године, само једна особа у Врбагьи код Жупање. Уп. бугарско презиме *Ярамазов,* као и наш топоним *Јарамазово* код Врања у Србији.

ЈАРЕБ- (јаребица - Rehpuhn, perdix)

Од зоонимске основе *Јареб-* сачувано је само пет презимена. шго указује да ова птица из ловачке терминологије иије била фреквентна у ирошлости.

- *Јареб:* презиме забележено у околини Шибеника, Слуња и Задра у Хрватској 1948. године.
- *Јаребек: у* месту Огорилица код Шибеника 1499. године.
- *Јаребић: Jarebicli* код Шибеника 1420. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948, код Ђакова и у Трогиру код Сплита.
- *Јаребица:* српска породица у селу Бачковици у Славонији у XIX веку; савремено презиме у Београду, Липну и Прозору у Босни. Уп. топоним *Јаребице* у Србији.
- *Јаребичић: у* селу Глоговце (Горња Морава), ..предак био доколан и хватао јаребице у кош".

ЈАРКОЧ

Ишчезла породица у селу Прев у Херцеговини. Сложено презиме *оцЈарк-* (<пр. *јарки)* + *оч* и означавало је човека са „јарким", то јест са очима сиетле, отворене боје. Уп. сличне облике *Бакоч, Срдоч* и ел.

ЈАСНИЋ

Најстарији податак о овом презимену забележен је у Футогу (Бачка) 1725. године, тадашњом графијом као *Jaxsnity,* а у једном ћириличком спису у истом месту записан је неки Георгий *Ясничь:* 1897. године у Рашкој; у следећим селима у Ибру: у Пискањи, Черењу и Шумнику: у области Надибар: у Коцареву (из Баљевца) и у Прогорелици (пореклом из Јошаничке Бање); у Хрватској 1948: околина Книна, Петриње, Војнића и Белог Манастира. Води порекло од женског имена *Јасна* које је први пут применено у ПеНком поменику (XV-XVII век).

ЈАСТРЕБ- (<антр. **Јастреб** - Geier, vultur)

Међу бројним „птичјим" презименима (уп. *Косовић, Орловић, Кумрић* и сл.) основа *Јастреб-* има врло скромно место у овој тематској скупини, јер су сачувана само три презимена.

- *Јпстрсб: Jassireb* у Футогу (Бачка) 1725. године и у Уљми (Банат) почетком XX века. Идентично је са личним именом *Јпстреб* за које сам пронашао само једну савремену паралелу у Обреновцу крај Бсограда. Уп. речицу *Јасгребицу (Yastrebia)* код Костајнице у Хрватској са историјском потврдом из 1252. године, као и планину *Јастребац* у Србији.
- *Јастребовић:* презиме забележено у Кузмину (Срем) 1736. године.
- *Јастријеб:* презиме које је 1801. године носио неки Петар, мајстор из Сарајева.

ЈАТИЋ

- *Јатић:* православие породице у селима Љубија и Церовица код Приједора и Тешња у Боспи 1882. године. Води порекло од непосведоченог антропонима „Jar" и **Јато,* такође од непосведоченог личног имена **Јатимир.*
- *Јатовић:* православна породица у селу Штрпци код Вишеграда у Босни 1882. године. В. *Јатић.*

ЈАУК

- *Jayic.* презиме *Јаук* је први пут забележено 1658. године, носио га је неки Ђорђе „фелдшрајбер" из Крижеваца у Хрватској; савремено презиме у Београду; породични надимак у селу Љубоми-

ру код Требиња у Херцеговини; у Хрватској 1948, околина Делница и Гарешнице. Води порекло од турског апелатива *јауклија (<уа\iiklu)* у значењу *заручник.* Уп. микротопоним *Јауча главица* у Црмници (Црна Гора).

- *Јауковић:* савремено презиме у Пљевљима, Никшићу и Придворици у Црној Гори.

ЈАУКАЛОВИЋ

Ишчезла муслиманска породица у Кутима у Боки Которској. Води порекло од надимка **Јаукало* (<гл. *јаукати)* који нема историјских потврда.

ЈАХ- (<мусл. антр. **Јахја, в. Јај-)**

- *Јахибашић:* презиме које је 1536. године носио турски бег у Смедереву.

- *Јахија:* само један становник града Ријеке 1948. године. Једнако је са муслиманским личним именом *Јахија,* које представља варијанту имена *Јахја.*

- *Јахић:* у Мошорину (Бачка) 1814; муслиманска породица у селу Жабици у Херцеговини, пореклом „од Томанића у Домашеву". Од хипокористика *Јахо.*

- *Јахјефендић:* савремено презиме у Београду. Сложено је од антропонимијске основе *Јах-* и турске речи *јефенлија (<ефендија) у* знамен,у *господар.*

- *Јаховић:* презиме забележено у селу Бојка у Црногорском приморју. В. *Јахић.*

ЈАЦ-

Хипокористичка основа *Јац-* може се објаснити на више начина, тачније, свако лично име које почиње на *Ја-* (уп. *Јавор, Јаков, Јакота, Јагода, Јасна* итд.) могло је да постане хипокористик који гласи *Јаца,* те се зато ове бројне комбинације и не наводе.

- *Јацановић:* презиме забележено у селу Јошеви у Јадру (Србија), досељени из Херцеговине у другој половини XVIII века.

- *Јацешин:* савремено презиме у Београду.

- *Јацинац:* у селу Микра у области Коритница у Србији.

- *Јацић:* презиме залажено у селу Шеварице (Мачва) 1829. године; у Трговишту (Србија), досељени из Лукова.

ЈАЧ-, в. ЈАК-

- *Јачан:* презиме залажено у околини Задра 1948. године.

- *Јачевић:* само две особе у селу Чакале код Петриње у Хрватској 1948. године. Уп. топоним *Јачепо* у Србији у средњем веку.

- *Јачиновић:* презиме забележено у Србији у XIX веку. Уп. неубицирано село *Јачина* код Крушевца у Србији 1453. године.

- *Јачић: Jachich* код католичког становништва у Босни 1745. године; у Хрватској 1948, код Пазина и у Опатији.

- *Јачичић: Jachichicli* код католика у Босни 1745. године.

- *Јачов:* само у селу Церање Доње код Бенковца (петнаест особа 1948). Уп. неубицирани топоним *Јачово* у области Браничева у Србији 1467. године.

- *Јачовић:* презиме залажено у Лици 1558. године.

ЈАШАР- (<мусл. антр. **Јашар)**

- *Јашар:* презиме које су у селу Грабовцу код Белог Манастира носиле само две особе 1948. године. Идентично је са муслиманским личним именом *Јашар* (<тур. *Yasar)* у значењу „он живи", то јест одговарало би нашем Живку.

- *Јашарагић:* три становника града Осијека 1948. године.

- *Јашарбеговић:* само једна особа у Дубровнику 1948. године.

- *Јашаревић:* савремено презиме у Тузли и Сарајеву; у Хрватској 1948. године: у Белом Манастиру, Книну, Осијеку, Валпову, Ријеци и Загребу.

- *Јашаровић:* .,уже братство" Поповића-Хераковића у селу Хераковићи у Црној Гори; у Хрватској 1948: само четири особе у Бакарцу крај Ријеке и у Ријеци.

ЈЕБИШМА

Према истраживањима Јована Ердељановића, братство Савичића у селу Бата у Црној Гори носило је породични надимак *Јебизиме,* одакле су се „одавно дигли у Пераст". Сложено је од глагола *јебати* (futuere) и именице *зима* и тешко је одредити његову исходну семантику: да ли су то били л>уди отпорни на зиму, или је оно у прошлости представљало неки изгубљени апелатив са конкретним значењем, то је питање које ће свакако још дуго остати отворено. Будући да се овде ради о свесно прогагьаном глаголу од стране прошлих, па и модерних лексикографа, потребно је на сваки начин нагласити смелост и далековидост Вука Стефановића Карацића, који је овај фреквентан глагол и јавно озваничио у свом Рјечнику 1818. године. Његов траг у нашој ономастици није нарочито уочљив, што се и може разумети кад се узме у обзир његово скоро двехиљадугодишње свесно потискивање под утицајем хришћанског морала, али ипак постоји довољно трагова у ономастици који рефлектују жилаву борбу исконског словенског именског фонда са импортним именима која траје до данашњег дана са променљивом срећом. Идентичне композитне паралеле овом црногорском надимку у наслову налазимо у књизи В. Михајловића „Име по заповести", који наводи следеће облике: *Јебибаба, Јебисестра, Јебициганка.* Занимљиво је овде истаћи да за глагол *јебати* немамо старије потврде од вуковог Рјечника из 1818. године, па је зато пример који ћу изнети врло значајан за историју нашег језика. Према мојим исписима из Патријаршијског архива у Сремским Карловцима из једног списа из 1715. године забележио сам следећу реченицу: „И рече Иоану ти си куму ебао више не знамъ и тада се помирите и полюбите." Много су старији антропонимијски примери који недвосмислено говоре да је овај глагол био у живој употреби већ у IX веку. Међу бројним словенским личним именима на маргинама Чедадског јеванђеља око 850. године налазимо и антропоним *Јебан (Eban)* на петом фолију ове древне књиге. Игром случаја у Чедадском јеванђељу записано је име српског кнеза Прибислава између 891. и 892. године, према истраживагьима Ђорђа Сп. Радојичића. Етимологија овог имена је у директној вези са поменутим *Јебаном,* јер, према недавно исказаном мишљењу руског лингвисте О. Н. Трубачова, лично име *Прибиш* води порекло од надимка **Пријебиш,* јер је познато да је ова личност била ванбрачно дете (Filius de alia conjuge). Свему овоме треба додати и надимак *Јебац* запаженом у селу Боровац у Србији у коме је један од мештана у 65. години са четвртом женом добио ћерку. Из топонимије може се привести микротопоним *Јебени камик,* како се зове „мала сика" у мору крај острва Хвара.

ЈЕВЕРИЦА

Муслиманска породица у Сарајеву 1848. године: у селу Мочиоци у Старом Влаху (Србија). Идентично је са апелативом *јеверица у* значењу *веверица* који се помиње само у Стулићевом речнику из 1806. године.

ЈЕГУЉА

Усамљено презиме (по пореклу надимак) применено у Протоколу Шабачког магистрата 1808. године: „Сима *Иегуля* и Миленко терали се за војнице." Идентично је са називом рибе *јегуље* (Anguilla.

ЈЕДИН-, ЈЕДН- (<број један)

Сви примери од ове основе везани су за апелатив *јединак (јединац).* Поред основног значења ***једини син*** (einzige Sohn, filius unicus), треба свакако узети у обзир и моменат тепања који је забележен у Срему. Најме, приликом доласка у мужевљеву кућу снаја надева „чељадима које затекне у дому" *мязна имена,* како их то назива Дамјан Прерадовић. Од 51 имена која се односе на женске особе, четири припадају овом тематском кругу. То су: *Једина, Јединка, Јединица* и *Златнајединa.*

- *Јединак:* презиме забележено у околини Нашица, Славонске Пожеге и у Осијеку 1948. године. Уп. кајкавско презиме *Јединек у* Осијеку, као и микротопоним *Јединаковац* у Србији.

- *Јединац:* само једна особа у Пули 1948. године.

- *Јединчић: Jedinschich у* селу Војка у Срему 173d. године.

- *Једнак:* у Горњем Селишту код Глине почетком XX века; савремено презиме у Глини.

- *Једноочић:* српска породица у селу Висић код Удбине у Лици 1701. и у селу Брајковићу, такође у Лици 1712. године. Основа: надимак *Једноок.*

ЈЕЂУПАК

Презиме забележено у Сарајеву 1682. године. Идентично је са етником *Јеђупак у* значењу *Ром* (Циганин), који се у нашој речничкој литератури може пратити од XV века. Уп. ороним *Јеђупак* у Херцеговини, као и *Јеђупкина долина* у Самобору, такође у Херцеговини. Иначе, назив *Јеђупак* води порекло од имена земље *Јеђупат,* код чакавских писаца у значењу *Египат,* јер се веровало да су Роми у Европу дошли из те земље. (Уп. енглеско *Gipsy* и шпански *Čitano.)*

ЈЕЖ- (<антр. Јеж - Igel, erinaceus)

Зоонимска основа*јеж-* није бројно заступлена у нашем патронимикону, јер је сачувано само осам презимена. Будући да се она јавља и у другим словенским језицима, биће да је на њен избор утицао и неки други фолклорни моменат, а не само познавање бшъке расковника, како то тврди Татомир Вукановић: „Мушко име *Јеж* у Дечанској хрисовуљи дошло је по јежу, за кога код јужних Словена постоји веровање да зна траву расковник, којом се може отворити свака брава па и врата од раја."

- *Јеж: у* Рибнику (Лика) 1712. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948: околина Загреба, Самобора и Лудбрега. Идентично је са личним именом *Јеж* које је носио један од сведока у повељи о пријатељству босанског бана Матије Нинослава са Дубровником из 1245. године, а исто име је потврђено и у ленинским хрисовуљама 1330. године. Уп. пољско лично име *Jež* из 1136. године, доњолужичко *Jež* и *Jezyk,* бугарско презиме *Ежов,* као и топоним *Јежевица* код Ужица, који је 1559. године гласно *Јежев Поток.*

- *Јежеводац:* приликом склапаъа уговора Одоле Праденића са Дубровчанима 1247. године, међу осталим „Краињанима" као сведок записан је и један „отъ *Ежеводьць".* Једнина је свакако гласила *Јежеводац* и представљала је надимак придодат човеку који „боде као јеж", човеку вероватно оштра језика.

- *Јежевић:* презиме забележено код Бунъеваца у Суботици (Бачка). Уп. топоним *Јежевић у* Далмацији, *Јежево* код Сереза 1497. године и село код Загреба у Хрватској, *Јежевица,* топоним код Ужица.

- *Јежина:* околина Шибеника и Сплита 1948. године.

- *Јежица:* само једна особа у Опатији 1948. године.

- *Јежић:* презиме забележено у околини Чазме, Врбовца, Цриквенице и у Загребу.

- *Јежо:* само десет особа у селу Збјеговача код Кутине и у Осијеку 1948. године.
- *Јежов:* три особе у Дубровнику 1948. године.

ЈЕЧД- (<антр. **Јездимир, Јездивој)**

У нашем ономастичком систему сачувана су само три сложена имена од глагола *јездити,* и то *Јездимир, Јездивој* и *Јездомир.* Прво је забележио Стојан Новаковић у Пећком поменику (XV-XVII век), друго је примећено у области Бранковића у Србији 1455. године а треће у матичној књизи рођених села Воган. у Срему 1836. године. Међутим, најстарије од ове основе је изведено име /езда које је потврђено у Дубровнику 1235. године.

- *Јездец:* презиме забележено код Сиска и Кутине у Хрватској 1948. године.
- *Јездимировић: у* селу Крњанову које се 1724. године налазило на подручју Београдске митрополије; у Лаћарку (Срем) 1749; у Србији 1808. и 1877. године; у Мокрој Гори почетком XX века; у Хрватској само дванаест особа код Осијека, Вуковара, Валпова и у Пули 1948. године. Од личног имена *Јездимир* (Пећки поменик, XV-XVII век).
- *Јездин:* презиме евидентирано у Араду (Румунија) 1775. године. Од хипокористика *Језда* (Дубровник, 1235. године).
- *Јездиновић:* у Доњој Тријешници (Србија), пореклом из Никшића у Црној Гори. Од непотврђеног личног имена **Јездин.*
- *Јездић: у* следећим селима у Соколској нахији: у Заовинама, Брасини и Растишту (пореклом из околине Пљеваља, „а раније од Никшића"); у следећим местима у Рађевини: у Лозници (из Плоче, у другој половини XIX века), Плочи, Брезјаку, Кривијици (староседеоци) и Брњцу (досељени у другој половини XVIII века); у Малој Ператовици код Грубишног Поља почетком XX века; у Јоховици код Цазина у Босни; у Хрватској 1948: околина Грубишног Поља, Слуња и Валпова.
- *Јездонић: у* Ариљу (Србија) 1860. године; савремено презиме у Београду; у селу Ратарска код Пријепоља у Србији.

ЈЕЈЕРКИЋ

Занимљиво презиме чији најстарији помен налазимо у селу Бешки (Срем) 1782. и као савремено у Београду. Судећи по другим словенским ономастиконима, у прасловенском је свакако постојало лично име **Језеро* (See, lacus). Доказе налазимо у руском личном имену *Озеро* из XIV века као и презимену *Озеров,* доњолужичким личним именима *Jazor, Jazorik, Jazork, Jazer,* пољском *Jezior,* чешком *Jezero,* бугарским презименима *Бзерин* и *Езеров* итд. Посматрано у светлу оваквих паралела, наше женско лично име *Језерка* могло је настати од имена виле *Језеркиње,* како то тврди Милица Грковић, али свакако и од опште словенске баштине везане за хидроним *језеро.*

ЈЕЛЕШЋ, в. Елезић

- *Јелезић:* презиме забележено у селу Куте у Црногорском приморју.
- *Јелезовић: у* селу Пелинковићи у Црногорском приморју. В. *Елезовић.*

ЈЕЛЕН (<антр. **Јелен** - Hirsch, cervus)

Оваква етимологија у наслову одреднице захтева посебно објашњење и по свој прилици овде би требало додати и један знак питања. Тома Маретић, један од првих наших ономастичара, сматрао је да је српско презиме *Јеленчић* настало од непотврђеног личног имена **Јеленац,* а ово од хришћанског женског имена *Јелена* (<грч. *'Ελένη) у* значењу *сунчева светлост.* Ово мишљење је делимично усвојила Милица Грковић, а потпуно Стефан Илчев, објашњавајући бугарска лична имена *Елен* и *Еленко* исто као и Маретић. П. Скок је сасвим друкчијег

мишљења, јер сматра да је босанско презиме *Јелиновић* од апелатива *јелен*. И поред неоспорног утицаја поменутог хришћанског имена *Јелена,* уверен сам да је велик део презимена пореклом од личног имена *Јелен* које налазимо код Тихомира Остојића у списку из 1895. године. Као главне доказе за ову тврдн>у наводим постојање бројних зоонима типа *Јелен у* значењу во *црвенкасте длаке као јелен,* као и бројне примере из етимологије: *јеленак, јелен-буба* и ел. који представљају метафору за дивљу животин»у *јелена,* а не на хришћански антропоним *Јелена.*

- *Јелен:* презиме забележено у околини Вараждина, Славонске Пожеге и Чазме у Хрватској 194<S. године. Идентично је са личним именом *Зелен* које је потврђено у Србији 1895. године.

-*Јеленак:* савремено презиме у Подгорици у Црној Гори; у Хрватској само шест особа у селу Салнику код Врбовца и у Великој Брањској код Копривнице 1948. године.

- *Јеленац:* у полису становништва Хрватске 1948. године залажено је само у селу Кукача код Огулина (десет особа). Уп. кајкавско презиме *Јеленц* у Делницама и у Славонском Броду.

- *Јеленић: у* селу Адрани у Надибру; у Малој Иванчи код Београда крајем XIX века; доста фреквентно у Хрватској: код Јастебарског, Славонске Пожеге, Прелога, Чаковца, Задра, Пазина, Вирова, у Осијеку и у Загребу.

- *Јеленко:* презиме забележено у селу Летеренец код Копривнице и у Загребу (само четири особе 1948. године). Једнако је са личним именом *Јеленко,* потврђеним у Србији 1893. године.

- *Јеленков:* у Чуругу (Бачка) 1815. године.

- *Јеленковић: у* селу Бела Вода у Коритници (Србија), досељени из Љуберађе; у Матаругама (Србија) 1829. године.

- *Јеленовац:* само две особе у Славонском Броду и Вировитици 1948. године.

- *Јеленовић:* на острву Крку и у Ријеци 1948. године.

- *Јеленчић: Jelenchyclt* у Хрватској 1567. године; фреквентно у Хрватској: 1948: околина Крапине, Грубишног Пол>а, Врбовца, Вировитице и Карловца.

ЈЕМЕНИЦИЋ

Усамљено презиме залажено само у Винковцима 1948. године. Основа: турска реч *јеменицција (<ytcnici)* у значењу *занатлија који прави јеменије* (врста ципеле од меке коже). Уп. бугарско презиме *Еменициев.*

ЈЕМЕРШИЋ

Презиме забележено код Клањца и у Загребу 1948. године. Води порекло од непотврђеног личног имена **Јемерша,* а ово, према етимологији Томе Маретића, од немачког антропонима *Heinrich.*

ЈЕМИН-, в. Емин

- *Јемин:* презиме забележено у околини Дубровника 1948. године.

- *Јеминовић:* муслиманско презиме у околини Мостара 1694. године; у Опову (Банат) у XVIII веку. Уп. извор *Јеминовац* у Херцеговини.

ЈЕМР-, ЈЕМБРИК-, ЈЕМБРИХ- (<нем. Heinrich)

- *Јемрик:* околина Златара, Доње Стубице и Загреба. Води порекло од немачког личног имена *Heinrich.*

- *Јембрих:* исти ареал као и *Јемрик.*

- *Јемричић:* само три особе на острвима Црес и Лошињ 1948. године.

- *Јембршак:* околина Крижеваца 1948. године.

- *Јембршић:* презиме забележено код Прелога у Хрватској 1948. године.

ЈЕНГИЋ

- *Јенгић:* презиме забележено у Новом у Лици 1712. године; у Хрватској 1948: околина Госпића, Дугог Села и у Загребу. Води порекло од турске *речмјенгија (<yengc)* у значењу *леверуша* и у нашим речницима се може пратити од XVIII века.

- *Јењгић: у* селу Жегар у Поун>у (Босанска Крајина). Од непосведоченог апелатива *јењга (<јенгија).*

ЈЕПУРО*

- *Јепуроз:* породим) ІН надимак у селу Добрици у Банату. Води порекло од румунске речи *leptire* у значењу *зец.* Уп. презиме *Šepure* у селу Глоговцу код Арада у Румунији 1720. године, као и румунска савремена презимена *leptireacti, leptira* и ел.

- *Јепурски:* презиме залажено у Молу у Бачкој.

ЈЕРБИЋ

Презиме забележено у селу Мушалук у Лици 1712. године; савремено презиме у Свилајнцу и у Београду; фреквентно у Хрватској: код Оточцц, Самобора, Загреба, Вировитице и Кутине. Основа: румунски апелатив *ierbci* у значењу *травя.* Уп. румунско презиме *lerbasu,* као и наше *Травица.*

ЈЕРДОГЛИЋ

Презиме залажено у месту Ушће у Србији 1839. године. Уп. *Јердоглијски поток* код Крагујевца у Србији 1868. године. В. *Ердоглија.*

ЈЕРЕБ- в. Јареб-

- *Јереб:* околина Дарувара, у Ријеци, Сплиту и Загребу.

- *Јеребић:* код Прелога, Крижеваца, Загреба и у Загребу (петнаест особа 1948. године).

- *Јеребичић:* породи чни мадимак у селу Глоговце у Изморнику (Србија).

ЈЕРЕБАКОВИЋ

Муслиманско презиме које су 1723. и 1729. године носили Хаци-Мустафа *Јеребаковић* и Мула-Мехмед *Јеребаковић* у селу Крушевици у Србији 1835. године. Води порекло од турског придева *erebakar* у значењу *лицемерам, покоарен.* Уп. бугарско презиме *Еребаканов.*

ЈЕРЛАГИЋ

Презиме забележено као босанско у Шкаљићевом речнику турцизама. Од турске позајмице *јерли-ага (<yerli aga)* у значењу *месни ага.*

ЈЕСЕН-, в. ЈАСЕН-

Овакав једноставни упут на једнакост основа *јесен- : јасен-* ипак захтева неко додатно објашњење. Ради се, најме, о речимауесен и фитониму *јасен,* који су у нашем језику хомоними. Због ове хомонимности тешко је дефинитивно разлучити ове основе мада свакако преовладавају фитонимски примери. У „Речнику" Милице Грковић женско име *Јесенка* има само једну једину паралелу из „Речника" Глише Елезовића и ова ауторка га изводи од речи *јесен* (Herbst, auctumnus). С друге стране, Миле Томић породични надимак *Сенински* у Банатској Клисури (Румунија) доводи у везу

са женским именом *Јесена* од грчког антропонима *Ексена* (гостопримљив), па овде као паралелу наводи и руско презиме *Есенин*. Ова Томићева етимологија не одговара управо због поменуте хомонимности, али ипак треба размотрити могућност да ли је оно годишње доба могло послужити као основа за женско лично име. Пре свега, треба истаћи да је и антропоним *Јасенка* потпуно усамљен и да га је констатовао једино Глиша Елезовић. С друге стране зооним *Јесенка* и *Јесенко* (прво је име краве, а друго вола) свакако нису у вези са дрветом *јасеном* (Fraxinus), већ са годишн>им добом, то јест временом тељења. Ономастика у крајњој линији не прави разлику између имена л.уди и животиња, јер се она место преплићу, па се овде мора сваки истраживач зауставити пошто је немогуће подвући прецизну границу између ових хомонима. Па ипак, можда би овај аргумент имао пресудиу реч: висока фреквенција основе *јасен* (Fraxinus) и веома ниска хомонима *јесен* (auctumnus) говоре у сваком слумају у корист првог корена.

- *Јесен:* презиме забележено у околини Чаковца у Хрватској 1948. године.

- *Јасенак:* две особе у Глини 1948. године.

- *Јасенаш:* околина Дарувара у Хрватској 1948. године.

- *Јесенић: Jessenich,* презиме једног од нахочета у Шибенику у XIX веку.

- *Јесенко:* околина Загреба и Зелине 1948. године.

- *Јесенковић:* презиме забележено код Доњег Михољца, Жупање и у Осијеку (осамнаест особа 1948. године).

- *Јесеновић:* савремено презиме у Гроцкој крај Београда; у Хрватској, околина Прелога и Чаковца.

- *Јесенски:* околина Белог Манастира и Вуковара 1948. године.

ЈЕСТРАТИЈЕВИЋ

- *Јестратијевић:* савремено презиме у Београду. Од хришћанског личног имена *Јастратије* (<грч. *'Ευστρατίου)* у значењу *лобар војник*.

- *Јестровић:* презиме забележено у Горњим Бранетићима код Горњег Милановца почетком XX века; савремено у Фочи и у Београду.

ЈЕЧМЕН- (<антр. **Јечмен -** Gerste, hordeum)

Сасвим друкчију етимологију од ове у наслову предлаже др Петар Шимуновић. Полазећи од познате чињенице да је римски император Цицерон имао брадавицу на лицу по којој је и назван *Cicero («•icero* - зрно грашка), П. Шимуновић је искористио овај семантички моменат да би нашу реч *јечмен* довео у везу са чмичком на оку. Реч *јечмен* је збшьа хомоним и означава *њечам* (hordeum) и *чмичак*. *јечмичак* (horcleolus). Остављајући по страни чешког житног демона .lečmineka, за кога би се сигурно код нас могле пронаћи одговарајуће паралеле, дово.ъно је напоменути да у нашем презименском фонду посгоје презиме на *Опсеница (<Овсеница)* и *Пшеничин (<Пшеница),* па да све облике на *јечмен* једноставно прикључимо овој уској тематској групи. Њихова појава представлю нормални рефлекс необично разнородних симбола везаних за ове цереалије код свих словенских народа.

- *Јечменак:* само једна особа у Загребу 1948. године.

- *Јечменик:* околина Осијека и у Загребу (шеснаест особа 1948. године).

- *Јечменић: у* селу Ропочеву (Космај, Србија), пореклом из Колашина у Црној Гори; у Београду 1850. године.

- *Јечменица:* презиме забележено код Срба у Славонији 1702; у Доброселини и Самаилу у Србији 1839. године; у Чајетини на Златибору, пореклом из Доброселице; у Хрватској 1948: околина Гру-

бишног По.ља. Дарувара, Крапине и Златара.

- *Јечмењтс.* околина Крижевица, Вараждина и Доње Стубице.

- *Јечмиивк:* у селу Булинац код Бјеловара (четири особе 1948. године).

- *Јечмовић:* усамљено презиме које је Петар Момировић прибележио на једном надгробном споменику у црквеној порти из 17(>2. године у Мартинцима у Срему. Води порекло од непосведоченог антропонима **Јечам.*

ЈОВАН-, в. ИВАН-

Лично име *Јован* спада у најфреквентније антропониме хришћанског порекла и, исто као и *Иван,* има многобројне хипокористике који су послужили као основа за презимена. Према изиорима које сам имао на располагању, облик *Јован,* са сугласником В насталом у хијату, јавља се први пут на подручју нашег језика 1189. године.

ЈОГУН

- *Јогун:* српска породица у селу Турчевић-Пол>е у Хрватској 1754. године. Приликом полиса становништва Хрватске 1948. у околини Славонске Пожеге и Дарувара Једнакоје са турским придевом *јогун, јогунаст (<yoguri)* у значењу *тирдоглап, обестан.*

- *Јогунић:* само у селу Цривац код Сиња (једанаест особа у три куће 1948. године).

- *Јогуница:* савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској 1948: само једна особа у селу Тополи код Дубровника.

- *Јогуновић:* у Славонској Пожеги 1708. године; у Пакрацу само две особе 1948. године.

- *Јогунчић:* савремено презиме у Тузли (Босна).

ЈОЛДА

- *Јолда:* презиме забележено у Србији у XIX веку. Идентично је са турским надимком *Јолда (<yoldas)* у значењу *сапутник, друг.*

- *Јолдин:* у Старчеву (Банит) почетном XX века.

- *Јолдић: у* Шеварицама (Србија) 1808. и у Узвеђу (Мачва) 1829. године; у следећим местима у области Јасеница у Србији: у Винчи, Овсишту и Страгарима; у Хрпатској 1948: околина Славонског Брода и Новске (десет особа).

- *Јолцић:* презиме забележено у Носби 1880. године; у Пећиграду (Поугье), Босанска Крајина. Води порекло од турске позајмице *јолија (<yolcn)* у значењу *путник, нямерник.*

ЈОЛПАЈ

Презиме забележено у Србији 1808. године. Идентично је са турском позајмицом ЈОМЈОЛЛ33 *(<yolpaz)* у значењу *скитница, беспосличар.*

ЈОНЦИЋ

Презиме залажено почетком XX века у селу Грковци код Босанског Грахова. Води порекло од турске речи *јонца (<yoпа/)* у значењу *детелина.*

ЈОРГОВАН (<тур. erguvan)

Јоргован је реч која нам је дошла преко Турака, а у овај језик је ушла из иерсијског облика *ergitwün.* Наше потврде у облику *јоргован* и *јepronaii* не сежу да.те од XVIII века. Судећи по поузданом речнику муслиманских личних имена Исмета Смаиловића, овај фитоним се не среће као основа у муслиманском ономастикону, па се тако наше лично име

Јоргован и изведенице могу сматрати као наша, јужнословенска иновација.

- *Јоргован:* презиме эабележено у Неготинскоj Крајини 1741; у Лешници (Србија) 1826. године. Идентично је са личним именом *Јоргован* које има само савремене потврде.

- *Јоргованиh:* само три особе у селу Млинови крај Загреба 1948. године.

- *Јорговановић: у* Великом Средишту (Банат) почетном XX века.

ЈУГ- (<антр. *Југомир)

Порекло прасловенске речи/уг (Süd, meridies) није тачно утврђено. Последња етимологија италијанског лингвисте Пизанија везује је за грчки астрономски термин Ваге - и претпоставља да је овим путем дошла у јужнословенске језике као ветар *југо.* Сложено лично име у наслову преузето је из бугарског ономастикона где је потврђено пре XII века и, према J. Заимову, настало је од жеље родитеља да нови члан породице буде „известен с топлота, с отзивчивост". (Лично име *Југослав* је нова креација настала под утицајем географско-политичког термина Југославија.) Коментаришући песму „Женидба кнеза Лазара" Драгутин Костић претпоставља да је личност Југ Богдан можда био властелин *Југа* „што му је 'држава' (посед) обухватао Лесковац и околину (ту га ставља и народна традиција локална) и спомиње се године 1395. као вазал Стевану Лазаревићу, исто као и Војин Југа (син му?) у години 1423. кога је деспот Ђорђе Вуковић слао у Млетке г. 1440". Врло занимљив и необично инструктивни чланак о пореклу легендарне личности Југ Богдана објавио је Миодраг Митровић у „Врањском гласнику" из 1969. године. Позивајући се на „Закон о рудницима деспота Стефана Лазаревића" Николе Радојчића из 1962. године, Митровић обраћа пажњу на важан аргумент да се између 24 човека „који руду имају" помиње и неки Југ Богдан из Новог Брда и на основу тога претпоставл>а да је ова личност, „власник рударских јама или трговац" - идентична са познатим оцем девет Југовића из косовског циклуса. Ова тврдња звучи скоро сензационално, јер из ње произлази да је Југ Богдан преживео Косовски бој и да је опевани епски догађај у раскораку са историјском истином. Изгледа да је лично име *Јур* било добро познато у овој области и крајем XV века, јер у селу Крушевици код Власотинаца у турском попису Нишког кадилука налазимо „Стојица син Југа" и „Константин син Југа". Рекао бих да је Дорин Гамулеску у праву када наше презиме *Јура* у Кусиһу у Банату изводи из румунског хипокористика *luga (<Gheorghie),* са тачном констатацијом да оно „nu este obisnuit ča nume de familie", јер на то упућује његова морфолошка структура, а и за н>ега стварно нема паралела у другим областима нашег језичког подручја. Најстарији податак о презимену *Југовић* забележен је у Шибенику 1424. године и у Босни у лику Вукмана Југовића као поклисара Сандаља Хранића у Дубровнику.

- *Јур.* фреквентно презиме у Хрватској: код Прегради, Чаковца, Иванца, Вараждина, Лудбрега, Златара, Копривнице и Вировитице. Идентично је са именом *Југ* које је потврђено у Србији 1395. године.

- *Југец:* околина Карловца и Крапине и у Загребу 1948. године.

- *Југин:* у Ватину (Банат) двадесетих година XX века. Можда од румунског хипокористика *Inga (<Gheorglüe)* или је једнако са непотврђеним личним именом **Југин.*

- *Југинац:* само три особе у Ровињу 1948. године.

- *Југиновић:* савремено презиаме у Дубровнику; у Хрватској 1948. у околини Сплита.

- *Југић: у* месту Кавадар у Србији 1788. године.

- *Југо:* муслиманска породица у Невесињу крајем XIX века; савремено у Мостару и Прњавору у Босни; у Хрватској 1948: околина Делница, Ријеке, у Осијеку, Вуковару и Загребу. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Југо.*

- *Југовац:* православие породице у Градишки-Ламиновачкој и Јунузовцу у Босни 1882; у Хрватској 1948: околина Пореча, Пазина, Пуле и Бузета.

- *Југов:* околина Шибеника и у Загребу 1948. године.

- *Југовић: Jiigoitich* у Шибенику 1424; презиме Вукмана, поклисара Сандаља Хранића у Дубровнику 1438; у Болу на острву Брачу 1625; српски војвода у Чазми у Хрватској 1650; у Сумартину на острву Брачу 1807; у Јамени (Срем) 1<S08; православие породице код Сарајева, Маглаја, Приједора, Босанске Дубине, Босанске Градишке, Санског Моста и Прњавора 1882; у Нерезишћу на острву Брачу 1882. године; у селу Кандалиии у Заглавку (Србија); стариначка породица у селу Бесеровина у Соколској нахији. Уп. топоним *Југовићи* у Црној Гори, Херцеговини и Мачви, *Jugovič* у Словенији, *Југовац* код Прокупља у Србији и код Карловна у Хрватској, *Југовци* код Приједора у Босни, *Југово* код Пљеваља у Црној Гори и *Југово Поље* код Вировитице у Хрватској.

- *Југовчић:* у Шибенику 1453. године.

- *Југош:* само једна особа у селу Остров код Дугог Села у Хрватској 1948. године. Уп. речицу *Југошницу* у Црној Гори.

ЈУЛАРЦИЋ

Презиме забележено у селу Парашници у Србији 1808. године. Од непотврђеног апелатива **јуларџија.* Уп. *Уларцић.*

ЈУН- (<антр. **Јун, Јунак, Јунко...)**

Антропонимијска основа *Јун-* је прасловенског порекла, јер је налазимо у ономастиконима скоро свих словенских језика. Најстарији пример односи се на лично име *Јун* које је евидентирано на глагољској Валунској плочи из XI века. Из овог кратког текста, који ириказује три генерације, име деде *Јуна* је старије од имена његовог сина *Ђеха (<Техомил).* Друго по старини било би лично име *Јуноша* (Dobraccia filius *lunossi)* у Трогиру 1254. године. До сада није откривено ниједно сложено лично име од ове основе, што звучи ипак мало чудно у односу на старину ове основе. Можда се овде ради о двојству корена *Јун-* и Ун-, јер од ове последње постоји лично име *Унимир!*

- *Јун:* презиме забележено у околини Валпова, Ораховице, Кутине и у Загребу (дванаест особа 1948. године). Идентично је са личним именом *Јун* које је потврђено у Хрватској у XI веку.

- *Јунак:* само три особе у Загребу 1948. године. Једнако је са непосведоченим личним именом **Јунак* које је уједно и апелатив.

- *Јунаковић:* у Дубровнику 1436; презиме дубровачког трговца Дабижива у Дријеву 1448; *Jimacoiticli* у Шибенику 1459; презиме посланика босанског бана Твртка из 1436. године; приликом пописа становништва Хрватске 1948, околина Шибеника и Осијека. Уп. неубицирани топоним *Јунаков Поток* у Србији 1559. године.

- *Јунашевић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948, околина Нове Градишке. Од непотврђеног личног имена **Јунаш.*

- *Јуначко:* околина Бјеловара, Славонског Брода и Осијека. Идентично је са непосведоченим личним именом **Јуначко.*

- *Јунеш:* само две особе у Загребу 1948. године. Једнако је са непотврђеним антропонимом **Јунеш.*

- *Јуничић:* презиме забележено на острву Крку 1948. године. Од непосведоченог личног имена **Јуник.*

- *Јунушић:* у Сутивану на острву Брачу 1800. године (пореклом из Пољица). Од личног имена **Јунуш.*

- *Јунковић:* презиме забележено код Шибеника у XV веку; у полису становништва 1948, околина Крапине и Велике Горице. Уп. топоним *Јунковац* у Србији.

- *Јунчевић:* у области Гласинац у Босни и у Боки Которској (пореклом из Херцеговине). Од непотврђеног личног имена **Јунац.*

- *Јунчић: Juncich* у Шибенику 1633. године; само четири особе у Пули, Лабину и Загребу 1948. године. В. *Јунчевић.*

ЈУНУ1

- *Јунуз:* муслиманско презиме у Доњој Јабланици у Херцеговини (пореклом 'из Мостара). Идентично је са муслиманским личним именом *Јунуз* (<тур. Ушшг<Унлш8) које одговара хришћанском имену /она.

- *Јунузовић: у* Бихаћу, почетком XX века; у селу Дољани у Рами (Босна).

ЈУРОШЕВИЋ

Један од приложника за православну цркву у Сарајеву звао се 1682. године Иван *Јурошевић;* савремено презиме у Тузли (Босна). Води порекло од личног имена *Јурош* које је потврђено у Сарајеву 1664. године и постало је додавањем протезе J на лично име *Урош.*

ЈУТР- (<антр. **Јутрогост)*

Лично име у наслову реконструисано је из назива топонима *Јутрогошће* код Приједора у Босни. Занимљиво је да је ово босанско сеоце различито записано у нашим именицима: у XIX веку као *Јутрогошће,* у Именику Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца из 1927. године као *Јутрогошћа,* М. Шимундић га назива *Јутрогоште,* а Именик из 1951. године - *Јутрогошта.* Семантика овог личног имена везана је, по свој прилици, за време рођења детета, па се као такво може упоредити са облицима типа *Зима (Зимоња), Мразовић, Јесенски* и ел. (уп. име вола *јутроња* и име краве *јутруља).* Сложени облици са овим кореном везани су вероватно за веровање о јутру као почетку каквог успешног или неуспешног посла; уп. презимена *Добројутровић* и *Злојутро,* као и микротопоним (ороним) *Добро јутро* на Старој планини у Србији. Пажњу привлачи и пољско двочлано име *Jutrowoj* које, исто као и наше **Јутрогост,* упућује на општи модел словенских композита.

- *Јутреша:* презиме забележено у околини Чаковца, Белог Манастира и у Загребу 1948. године. Идентично је са непотврђеним личним именом **Јутреша.*

- *Јутровић:* у Шибенику у XIV веку; у Хрватској 1948. само девет особа у Сплиту и Загребу. Основа: непосведочени антропоним **Јутро.*

- *Јутронић:* на острву Брачу, у Сплиту и Загребу 1948. године. Од непосведоченог антропонима **Јутрохна.*

- *Јутрић:* православна породица у селу Детлак код Тешња у Босни 1882. године. В. *Јутровић.*

К

КАБАДАЈИЋ

Презиме забележено почетком XX века у Младеновцу и Смедеревској Паланци. Води порекло од турске речи *кабадахија (<kabadayi)* у значењу *осион, груб чопек*. Уп. бугарско презиме *Кябадаев*.

КАБАК- (<тур. **Kabak-** прост, неук)

- *Кабаковић:* презиме залажено у околини Славонског Брода и Подравске Слатине (десет особа 1948. године). Од турског апелатива *кабак (<kabnk)* који има два значења: прво ботаничко - *тикпа,* и друго, које и чини основу овог презимена - придев у значењу *прост, неук*.

- *Кабакул:* презиме евидентирано код Срба у Будиму 1702. године са напоменом да је његов носилац пореклом из Зворника у Босни.

- *Кабакуловић:* у Зворнику (Босна) 1720. године.

- *Кабић:* у месту Језерско у Поузју (Босанска Крајина) где су дошли из Далмације 1912. године; у Трубаревцу код Сокобан>е („деда Каба, који је раније становао у Каљеву, по нпређен,у кнеза Милоша населио се у Трубаревац"); српска породица у Ступовачи (Мославина) 1898. године; савремено презиме у Врнщу (Банат); у Хрватској: околина Вировитице, Книна, Бенкопца и Гарешнице. Од непотврђеног личног имена **Каба* које је створено од поменутог турског придева на исти начин као и презиме *Туцић (<tutsnk)* аналошки. према моделу *Радак> Рада > Радић*.

КАБАНИЦА

Презиме једног од пренумераната на једну књигу из 1855. године пореклом из Ариља код Ужина; савремено презиме у Београду. Идентично је са одевним предметом кабаница који је италијанског порекла *(<gabbano}* и који у нашој речиичкој литератури можемо пратити од XV века. Као и многобројна презимена везана за неки материјални предмет, и ово је поистовећено са човеком који прави или продаје кабанице.

КАБЛАР-

У спим нашим речницима *каблар* означава човека који израђује каб.пове. Међутим, приликом полиса становништва Хрватске 1703. године налазимо и лично име које је идентично овом занимању: *Kablar* Szamarchovich у пустари Коритна и *Kablar* Sztoianovich у селу Кешинци код Славонске Пожеге. Свакако се ради О

надимку који је био доста продуктиван, што се лепо види из презимена која следе.

- *Каблар:* у Голубићу код Книна почетком XX века; у селу Микановци у Славонији 1702; у Куцури 1720. и Сивцу 1782. године (оба места у Бачкој); у Хрватској 1948: околина Пакраца, Загреба и Гарешнице. Идентично је са надимком *Каблар.*
- *Кабларевић: у* селу Лозна код Завидовића у Босни почетном XX века; само шест особа у Старим Микановцима и у Загребу 1948. године.
- *Кабларић: Kablariz* у Осијеку 1736. године; у Хрватској 1948: околина Ђакова, Пакраца и Новске.
- *Кабларовић:* у Сутивану на острву Врачу 1625; у Бањи (Мађарска) 1725. године.

КАВАі

Савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској 1948. само три особе у Новом Селу код Гарешнице. Идентично је са турским апелативом *кавез (<kavas<* ар. *qaw*и'(й) *у* значењу *стражар, пандур* који први пут срећемо у Вуковом Рјечнику 1852. године.

КАВАЈА

Братство у Доброском Селу код Цетиња у Црној Гори. Према предан,у у Црну Гору су дошли као Радишићи после слома Рашке државе. До половине XVIII века и даље су Радишићи, али од тога доба, када је један од њих побио трупу Турака харачлија и побегао у албански град Кавај(а), после његовог враћања у Добрско Село прозвани су по том албанском граду *Каваја.* У Хрватској је 1945. године запажен облик *Кавај у* Славонској Пожеги и у Славонском Броду (осам особа), а презиме *Каваја* забележено је у селу Батрини код Нове Градишке (четири особе), као и *Кавајин* код Син>а и Ђакова.

КАВГА

Кавга је мушко лично име које се у нашим народним песмама помин>е од XVIII века, а као апелатив (<тур. *kavga}* од XVII века. Занимљиво је да се ова основа место јавл.а у топонимији у разним облицима као *Кавгуша, Кавгалија,* па и без суфикса као *Кавга,* што недвосмислено упућује на дуготрајне парнице око земљишних поседа. У једној народној песми из Мокре Горе код Ужица помиње се и лично име *Кавган* које. вероватно као ретко, није послужило као основа за презиме.

- *Кавга:* српска породица у Сарајеву 1774. године.
- *Кавгацић:* у селу Дубравици у Србији 1825. године. Основа: турска реч *кавгаџија (<k(ivgiili)* коју први пут срећемо код једног чакавског писца у XVII веку.
- *Кавгић:* презиме залажено у Брањини (Мађарска) 1774. године; у Врачев Гају у Банату: савремено презиме у Тузли и Београду: у Хрватској, околина Подравске Слатине.

КАВЕЏИЈА

- *Кавеџија:* презиме једног од српских капетана у Жупања Блату у Хрватској 1701; у Новом Саду 1743. године. Врло место се дешава да су потврде за појединe речи старије у презименима него у нашим речницима. Такав је и случај са речи *кавеџија* (<тур. *kahveci)* коју је први забележио Вук Караџић у свом Рјечнику 1818. године, а у овом презимену је налазимо више од сто година раније. Према истраживањима Глише Елезовића, кафу као напитак први помиње Стијепо Ђорђевић у свом шаљивом спеву „Дервиш" писаном око 1620. године: ,,Плачан дедо већ не руча / нити веће кафу срка", а прву кафану помиње (на турском језику) босански везир Дервиш Хасан паша 1591. године када је полазио са својом

војском из Бањалуке да напалнс Хрватску крајину.

- *Кавецић: Kavecxity* и *Kavegyity у* Тењи (Срем) 1730. и Плавни (Бачка) 1743. године.

КАВУР-, в. Каур-

- *Капур:* презиме забележено у околини Златара, Велике Горице и Загреба 1948. године. Идентично је са турском позајмицом *кявур* која представлю синоним речи *Каур.* Уп. погрдни назив *каури* у Унцу којим називају Далматинце и Личане.

- *Какурић:* само тринаест особа код Сиска. Велике Горине и у Загребу 1948. године.

- *Кавурин:* само једна особа у месту Пломину у Истри 1948. године

- *Кавурчић:* два становника града Дубровника 1948. године. Од непосведоченог облика **Кавурац.*

КАД- (<тур. **кадија)**

Турска реч *кадија (<kadi)* у значењу *судија* ушла је врло рано у ваш апелативни фонд, јер је налазимо у Србији већ 1396. године, то јест непосредно после Косовске битке. Међутим, подаци из ономастике су много млађи и тешко је одредити да ли је *Кадија* забележено као мушко или као женско име. Запис из Београда 1719. године гласи: „Писа Михо оцу Николи, матери Ники, Кадији, сваком по 40 литургија." Изгледа да је ово име било доста популарно, бар у Бачкој у XIX веку, јер сам у матичној књизи рођених села Каћа забележио женско лично име *Кадисава.* Судећи по презимену *Кадопић,* у прошлости је, вероватно највише у Црној Гори, постојало и лично име *Кадо* које је настало од личног имена *Кадија.*

- *Кадија:* савремено презиме на Цетињу у Црној Гори; у Хрватској 1948: околина Копривнице и Задра. Идентично је са апелативом *кадија* (<тур. *kmli)* у значењу *судија* који се помиње од 1396. године.

- *К&цијевић:* православна породиица забележена у Завали (Херцеговина) 1695. године. У књизи „Попово у Херцеговини" забележено је предање које је везано за отимачину земље. Кадијевићи су били кумови са породицом Бурина и по наговору суседа Сердаревића, Бурина позове у госте кума Кадијевића у Котезе. После гошћења и непосредно пре поласка његовог госта Бурина неприметно стави у Кадијевићеве бисаге женске наките и на путу га пресретне и открије тобоже украдени накит и због тога га оптужи Сердаревићу у Љубиње који га осуди ..на 1001 дукат у злату или имање или главу". Због ове невоље Кадијевић ноћу са својима умакне и настани се у Сливл>у на ушћу Неретве. где и сада има много Кадијевића. Ово презиме је занимљиво и са морфолошке стране. Презиме *Кадић* је од *Кадијић,* али и *Кадијевић* је од *кадија,* само с том разликом што је створено по моделу *КраљЖраље*/шЛ или *Крај[ислав]>Крајић,* јер се само тако може објаснити његов садашњи облик. Уп. бугарско презиме Каляев. У Хрватској 1948: околина Имотског и Метковића

- *Кадин:* презиме забележено у Чуругу (Бачка) 1785. године.

- *Кадић:* српска породица у Хрватској војној граници 1636; презиме попа дон Марка из Кончице на острву Брачу који је као један од представника Крајине 1646. године писао млетачким властима тражећи заштиту од Турака; у следећим местима у Бачкој: у Мошорину 1779, Гардиновцима 1780. и Пивницама 1800; у Негосавцима код Вуковара почетком XX века; у Хрватској 1948: околина Жупан>е, Винковаца, Петригье, Доњег Михољца. у Осијеку и Загребу.

- *Кадовић:* савремено презиме у Подгорици и Пећи; у Хрватској код Винковаца и Вараждина. Основа: непотврђено лично име **Кадо (<кадија).*

КАДИР-, КАДР- (<тур. **kadir)**

- *Кадирић:* само четири особе у Славонској Пожеги и у Селом Манастиру 1948. године. Води порекло од турског придева *kadir* у значењу *јак, снажан.* Уп. бугарске микротопониме *Кадирево гърме* и *Кадирица у* западним Родопима. Уп. и лично име *Кадирка* у околини Књажевца у Србији.

- *Кадрибеговић:* одсељена муслиманска пород]ща из Драчева (Херцеговина) у Нови Пазар почетном XIX века.

- *Кадријевић:* само четири особе у Вараждинским Топлицама 1У48. године.

- *Кадрић:* ромска породица у селима Рујевици, Врмци и Жучковцу код Сокобање; у Шарбановцу код Злота у Србији; савремено презиме у Чап.ьини (Херцеговина); у Хрватској 1948: десет особа код Жупање. у Ријеци и Дубровнику.

- *Кадровић:* муслиманска породица у Зети (Црна Гора).

КАЖ- (<антр. **Кажимир)**

- *Кажимир:* лично име *Кажимир* потнрђено је у XVII веку. Представлю варијанту антропонима *Казимир,* а фонетска промена *з>ж* позната је још у прасловенској епоси.

- *Кажек-.* презиме залажено у околини Дугог Села у Хрватској 1948. године. Једнако је са хипокористиком **Кажек (<Кажимир).*

- *Кажић:* у Мошорину (Бачка); у селу Читлуку код Сокобање (не знају за своје порекло, али старо кумство им је из села Дебеленице); у Хрватској само једна особа у селу Скела код Глине 1948. године. Од личног имена **Каж* или **Кажо.*

- *Кажовић:* савремено презиме у Београду. Основа: непосведочено лично име *Кажо.* Уп. бугарска презимена *Кажльоп* и *Кажов* која Стефан Илчев сасвим произво.ьно (додуше, са упитником) објашњава као „който не пази тайна".

КАЗАШЋ

- *Казазић:* муслиманска породица у Невесињу крајем XIX века. Води порекло од турске речи *казаз* (<ар. *qazzaz)* у значен>у *свилар, занатлија који израђује ширите, гајтане и остале украснс предмете за одело.*

- *Казазовић:* презиме забележено у селу Маркушици у Срему 1797. године: савремено презиме у Рудом (Босна).

КАЗИМИР (<антр. **Казимир)**

Лично име *Казимир* потврђено је по свој прилици у XVI веку, но сигурнији је податак да га налазимо у Пећком поменику који има хронолошки распон од XV до XVII века. Залажено је и у Пећком катастигу 1660. године, а код наших писаца из XVII века јавл>а се као пољски антропоним. Полазећи од старословенског глагола *казати у* значењу *perdere* (изгубити) Тома Маретић је ово име, као и многа друга двосложна, превео као ..in perditione modum habens" или као „qui sese perdendis hostibus moderatur''. Радећи на историји племена Пипера у Црној Гори, Јован Ердел>ановић је сасвим добро поставио етимологију оронима *Казновица* у селу Стијени поредећи га са селом *Казновићи* у Србији и микротопонимом *Кязнопска,* као и са топонимом *Кязновићи* који се спомтье у типику светог Саве за манастир Студеницу. Ердељановићеву реконструкцију да ова пиперска главица носи у себи непотврђено лично име **Казноје,* треба незнатно исправити и додати да се ради о непосведоченом антропониму **Казно (<*Каз-н-о<Казимир).*

- *Казимир:* у Жабљу (Бачка) 1803. године; у Хрватској 1948: само осам особа у околини Славонског Брода, Белог Манастира и у Пазину у Истри. Идентично је са личним именом *Казимир* (Пећки поменик, XV-XVTI век).

- *Казимиров: у* следећим местима у Бачкој: у Чуругу 1774, Тителу 1777, Жаб.гъу

1795. и Госпођинцима 1X78. године; почетком XX века у Вршцу и Јасенову у Банату.

- *Казимиронић:* презиме једног од пребега из Кусића (Банат) који је 1838. године прешао из ..Ћесарије", а претходно је то исто урадио и његов брат који се настанио у селу Курјачи.

КАИКЧИЈА

Савремено презиме у Зеници у Босни. Идентично је ča турским апелатипом *каикција* (<kayikcj) који срећемо у Вуковом Рјечнику 1818. године у значењу *бродар, чамција* (Fährmann, portitor).

КАИН

Презиме залажено у околини Карловца, Лудбрега и Славонског Брода 1448. године. Идентично је са турским апелатшом *каин (<kayin) у* значењу *шурак.* Уп. бугарска презимена *Kal·fнов* и *Каинчев.*

КАЈАЛИЋ

- *Кајалић:* презиме забе.лежено у Олову (Банат) у XVIII веку; трговац у Земуну 1780. године, родом из Крагујевца; у Земуну *(Kaj(tlich)* 1812. године. Основа: вероватни надимак **Кајало* од глагола *кајати.*

- Ка/ало: презнме залажено у Бачкој почетном XX века.

КАЈГАНА (<тур. kaygana)

Турска реч *кајгана (kaygnna* < перс, *haygene)* забележена је код нас први пут 1744. године у Италијанској граматици Викентија Куштине: „Una frittata - кайгана на маслу или скорупу, печена яйца." Свака позајмица је заиста прича за себе, јер се увек запитамо зашто је нека реч преузета из страног језика. У оном случају умесно је питагье зашто је било потребно позајмљивати овај кулинарски термин, јер је више него сигурпо да су Јужни Словени знали да праве ово најпростије јело од јаја. Ово исто важи и за Турке који су ову реч позајмили од Персијанаца. Питање је врло комплексно и задире у најтеже проблеме везане за историју језика, овде конкретно за историју кулинарије која је препуна језичких наслага од којих можда велики део никада и неће бити решен. Други аспект проблема односи се на ономастику, то јест треба објаснити зашто је ово јсло употреблено као основа за презиме или надимак. Овде нам много не помаже ни навођење семантичких паралела као што су *Попара* или *Цицвара,* руско *Борщ, Каша* и ел., јер самим њиховим помињањем улазимо у домен настанка надимака који пружају невероватно бројне и неслућене комбинације најчеuihe немотивисане због изгубл.ене првобитне етимолошке повезаности са одређеном личношћу. *Кајгана* је могла бнти личност која је волела или мрзела ово јело, затим личност која је на иски начин била повезана са н>им (уп. ..кошта га као светог Петра кајгана"). која је у љутьи одбаиила ово јело итд. итд. Коначно, нису све *Кај га не* у сродству је дан са другим, јер су оне могле понети овај надимак на различите начине. Једном речју, „кулинарска" презимена захтевају много напора и мукротрпног труда да се макар само и приближимо њиховом етимолошком решењу. Велику пепознанину представља село *Кајгана* код Гарешнице у Хрватској, јер би било нормално да овај топоним буде у множини, пошто је лрезиме *Кајгана* управо најфреквентније у том крају. Нешто, дакле, није у реду са ономастичким законима у вези са овим топонимом, па би се то могло решити само ближим истраживан>ем на терену.

- *Кајгана:* презиме забележено у Сегедину (Мађарска) 1715; (игром случаја изнад Johannesa *Kajganu* забележен је неки Petar Popara); у Нишу 1843; у селу

Подгарић у Мославини 18У8. године; у Хрватској, околина Гарешнице и Костајнипе.

- *Кајганац:* породични надимак у Смедеревској Паланци, предак се доселио из Лесковца.

- *Кајганин: у* селу Јасенову (Банат) почетком XX века.

- *Кајганић:* српска породина у селу Велике Млинске у Хрватској 1754; презиме једног од православних попова у Банској крајини 1751; у Соколовцу (Банат) 1784; у Модошу (данас Јаша Томић) у Банату око 1780; у Јбукову (Срем). колонизовани из Шљивовца код Вргинмоста 1934. године; у Бадовинцима (Мачва); у Чемерници код Вргинмоста, Рогожи и Подравској Слатини у Хрватској почетком XX века; у Хрватској 1948, околина Гарешнице и Костајнице.

- *Кајгановић:* српска породица у Ивању у Хрватској у XIX веку; староседеоци у Прокупљу (Србија); савремено презиме у селу Меченчани код Костајнице у Хрватској.

КАЈД- (<мусл. антр. **Kaid)**

Од ове муслиманске антропонимијске основе очувана су само три презимена која воде порекло од арапског апелатива *qa'id* (>антр. *Каид,* Ад/л) *у* значењу *вођа, заповедник*.

- *Кајдалов:* презиме забележено у Панчеву (Банат). Хибридна комбинација, од муслиманског антропонима Ад/л- и нашег суфикса *-ало + ов.*

- *Кај дан пh:* само седам особа у Дугом Селу код Вргинмоста 1948. године. Води порекло од личног имена *Кајдан* које је још 1241. године носио Батуов брат од стрица.

- *Кајдић: Kaidity* у Бачу (Бачка) 1728. године. Од муслиманског личног имена *Каид, Кајд* (в. више).

КАЈКАВЧИЋ

Усамљено презиме које налазимо у Мажураниђевом Правно-повијесном рјечнику: „Кајкавчић - презиме, свједочи то, да је кајкавац стара риеч, као ознака за људе, који говоре кај, мјесто што. У Брубњу (Бановина) Фрањо Кајкавчић године 1549. као свједок убележен."

КАЈМАК- (<тур. **kaymakam)**

- *Кај мак:* савремено презиме у Београду. Идентично је ча непотврђеним личним именом *Кај мак* које је постало до турског војног термина *кајмакам (<knymcі-*Дэтш) у значењу *заповедник, намесник*. У нашем апелативном фонду познати су и облици *кајмакан* и *кајмекан,* од којих је последнее и послужило као основа за презиме.

- *Кајмакамовац:* презиме забележено у селу Власе у Пољаници (Србија). Од турског апелатива *кајмакам.*

- *Кајмаковић: у* селима Липовац и Лешњица у Србији 1839. Уп. микротопоним *Кај маково* у селу Новаке у Метохији, као и руско презиме *Каймаков* које је истог порекла.

- *Кајмачић:* презиме залажено у Бајиној Башти. Од непотврђеног облика **Кајмакац.* Уп. микротопоним *Кајмачића виноград у* Србији.

- *Кајмекамовић:* савремено презиме у Сарајеву. Од турског апелатива *кајмекам* чије потврде налазимо од XIX века.

- *Кајмић:* презиме забележено у околини Славонског Брода и Нове Градишке у Хрватској 1948. године. Турски скраћени облик *Кајмак* схваћен је у језичкој свести као наши антропоними на *-ак* типа *Мил-ак, Рад-як* и ел. (уп. *Туцић* од *Туцак),* па смо на тај начин добили ово презиме од квазихипокористика.

- *Кајмовић:* презиме залажено у селу Котези у Херцеговини.

КАЈТАi- (<тур. kaytaz)

- *Кајтаз:* презиме Мемишаге *Кајтаза* који је 1813. године постављен за мутеселима у Мостару; ишчезла муслиманска породица у селу Доња Трусина у Херцеговини; у селу Злопољац у Поуњу сачувано је предање да је ова породиш стариначка и да „није трнула ватру", како је то забележио Милан Карановић. Идентично је са турском речи *kaytaz у* значењу *украс за женску косу.* Уп. бугарска презимена *Кайтазов* и *Кайтазки.* Судећи по топониму *Кпјтасопо* у Банаху, који се спомиње од 1690. године, овај турски облик гласно је и *Кајтас.*

- *Кајтазовић:* у следећим селима у Поун>у: у Великом Бадићу, Враногрочу, Лучки, Тодорову и Црнаји; ..истрачено" братство у Рисну у Боки Которској.

КАКАРДАКОВИЋ

Савремено презиме у Београду. Води порекло од пејоративног етничког назива *Какардак* којим „у Пологу зову л>уде муслиманске вере нашег језика". Етимологија непозната.

КАЛАБА

- *Калаба:* презиме забележено у Мачви крајем XVIII века; у Сарајеву 1848. године; у селу КолуниЬ (из Видова Села код Гламоча) средином XIX века; у Бравском у Горњем Унцу у Босни; у селу Увал>ина у Поповом пољу у Херцеговини; у Гламочу и Дрвару почетком XX века; у Доњем Вакуфу почетком XX века; у ГЈрном Врху у Босни; савремено презиме у Банатском Деспотовиу; у Хрватској 1948. године, околина Глине и Дарувара. У нашем апелативном фонду постоји турска реч *калабалук (<knlabn/ik) у* значењу *гомила, множина нечега,* али сам надимак *Калаба* не може се објаснити оваквим значењским мотивом. Најближа решен>у била би семантика арапске речи *galabä,* која и чини основу турске речи *калабалук,* али у изворнику она гласи *премоћ, победа.*

- *Калабић:* очинство у селу Каменица код Горњег Милановиа 1476. године; српска породица у Славонији 1793: у Мачванском Прњавору 1808. године; у Дроб|ьацима у Црној Гори; у Брезјаку (из Ступнице у првој половини XIX века) и Ступници (из Херцеговине): у Рађевини (Србија); у селима Мокро и Зуква у племену Дробњака у Херцеговини; у Мокрој Гори код Ужица (пореклом из Босне); у Полоју код Босанског Брода и Подновљу код Дервенте почетком XX века; у Хрватској 1948, околина Новске и у Славонском Броду. Уп. неубицирани топоним *Калабовица* из 1444. године код Крушевца у Србији.

КАЛАБАЛУКОВИЋ

Само једна особа у Осијеку 1948. године. Семантика овог облика може се схватити само тако ако се овај надимак веже за значење *гужва, неред,* па би на тај начин оно означавало особу која чини или проузрокује нереде. Уп. бугарско презиме *Калабалъков.*

КАЛАВАТ, в. Калафат

- *Калаваг.* презиме забележено у Краљеву 1836. године.

- *Калаватовић: у* Канареву у Србији 1899. године.

КАЛАВЕР

- *Калавер:* у селу Карловну и .Јакиру у Буковском пољу у Босни. Идентично је са именом биљке *калуље* (Salvia officinalis).

- *Калаватац:* презиме залажено у селу Сханце у Пољаници (Србија), пореклом из села Власе почетком XIX века.

КАЛАЂУРЂЕВИЋ

- *Калађурђевић:* презиме забележено у Бачићима у Боки Которској. Првобитно је ово презиме гласило *Калођурђевић,* како то читамо у једној паштровићевској повељи из 1632. године. Поп Сава Накићеновић их назива *Калађурђевић* и не треба сумњати у његове податке, јер се и данашњи живи потомци овог старог паштровићевског племена зову *Кала-* а не *Калођурђевић.* По свој прилици је промена О у А настала касније, јер се племићи *Калођурђевићи* помињу 1443. године као савезници Млечана против Степана Лазаревића. ПрезиЈме представља хибридну грчко-српску комбинацију. од грчког придева *καλοί* (леп) и презимена *Ђурђевић.* Уп. топоним *Калпђурђевићи* у Херцеговини, као и лично име *Калађур* у Пожаревачкој Морави крајем XVII века.

- *Калађурђинац:* у селу Кушиљеву у Пожаревачкој Морави. Од грчког придева *καλοί* и презимена *Ђурђинац.*

КАЛАМПЕРОВИЋ

Усамљено презиме у селу Добра Вода код Улциња и у Подгорици у Црној Гори. Једину паралелу нашао сам у бугарском презимену *Калямпуров* (од грчког *καλαμπόρι* - каламбур), али није јасна фонетска промена самогласника У У Е.

КАЛАН- (<рум. AL-)

Антропонимијска основа *Калан-* није фреквентна у нашем презименском фонду, јер се могу издвојити само четири сигурна примера. Сви они воде порекло од румунског апелатива *аї* у значењу *кон,* и нашег суфикса *-аи.*

- *Калан:* презиме забележено у околини Огулина и Чазме у Хрватској 1948. године.

- *Каланац:* презиме у области Крајиште у Србији.

- *Калановић:* у Страгарима (Јасеница у Србији); у Хрватској у Преку и Привлаци код Задра (само три особе 1948. године).

- *Калан,:* српска породица у Удбини у Лици 1698. године, пореклом из Буковице; одсељена породица из Куле Атлагића из Далмације у Босну 1771. године; српска породица у Боровинама у Подравини у XVIII веку; савремено презиме у Београду: у Хрватској 1948: околина Бенковца, Цриквенице, Брића, Копривнице и Шибеника. Уп. топониме *Калањево* у Македонији, *Калањепићи* у Херцеговини и *Калањевци* у Србији.

КАЛАПАТОВИЋ

У познатом Шкаљићевом речнику турцизама читамо да смо реч *калафат (<knlafai)* примили од Турака, а ови од Италијана *(calafato),* а сами пак Италијани од Арапа у значењу *мајстор који кятранише лађе* и *бродоградитељ.* Међутим, презиме у наслову на полуострву Пел.ешцу својим фонетским ликом не упућује на турски, већ на грчки изворник *καλαφάτης* у истом значењу. Судећи по промени сугласника Ф у П, ово презиме је доста старо, јер исти рефлекс налазимо и у старо] антропонимијској позајмици *Степан* од *Στεφανοί.*

КАЛАПИШ

Усамљено презиме у Модошу (данас Јама Томић) у Банату почетном XX века. Непозната етимологија, а од паралела могу се привести само бугарска презимена *Калапиш* и *Калапишев* које је и Стефан Илчев оставио без етимолошког решења.

КАЛАПОШ

Презиме забележено у селу Коритни код Ђакова и у Осијеку 1948. године (седам особа). Идентично је ча мађарским апелативом *kalapos* у значењу *шеширија.* (Иначе, као позајмица није регистрована у врло прегледној ки>изи мађарских позајмица у српскохрватском језику Ласла Хадровића.)

КАЛАСУРА

Необично ретко и вишеструко занимљиво презиме које се директно може повезати са изумрлим трачким језиком. Носила га је крајем XIX века једна ишчезла породица у селу Округла код Вишеграда у Босни. Према истраживагьима Ивана Дуриданова, познатог бугарског лингвисте и писца до сада најкомпетентнијег приручника трачких језичких остатака у грчким и римским изворима, године 333. у тексту о страдању светог Александра забележен је трачки топоним који је гласно *καρασουρα.* Промену сугласника Р у Л овај аутор објашњава истим фонетским законима који су грчко име *Григор* довели до садашњег облика *Глигор.* Позивајући се на микротопониме *Каласурови душки* код Софије и топоним *Каласурово* код Трнова, Иван Дуриданов само потврђује раније изречену мисао да се оскудни трачки остаци највише могу наћи у ономастици и да овај, несумњиво трачки топоним „није био усамљен у предсловенско доба". Податак да се исти овакав облик налази у презимену у наслову доста далеко од некадашње трачке територије на тлу данашгъе Бугарске, не само што проширује ареал ове трачке основе већ нас усредсређује на могућу идеју да би се требало детаљније позабавити овим трачким реликтом на територији Босне.

КАЛАУЗ

- *Калауз:* презиме забележено у Горњем Јелениковцу у Поповом пол>у (Херцеговина); у Хрвагској 1948, околина Шибеника и Јастребарског. Идентично је са апелативом *калауз* (<тур. *kilavuz)* у значењу *волич,* који се у нашим речницима среће од XVII века.
- *Калаузић:* српска породица на Косовом Пол.у.
- *Калаузовић:* у Бихаћу крајем XIX века (пореклом из Острошца); у Хрватској 1948, само једна особа у селу Пуска код Новске.

КАЛАФАТИЋ

- *Калафатић:* у Шибенику 1718. године; у Хрватској 1948: околина Брин>а, Новске, Јастребарског и Славонске Пожеге. Основа: *калафат* у значењу *бродограditел,.* Реч је врло стара позајмипа, јер је у дубровачким списима у облику *калафатција* срећемо већ 1481. године.
- *Калафатовић: Calafatouich* у Шибенику 1697; 1948. године на острву Корчули.

КАЛДАР

- *Калдар:* породичпи надимак у селу Мокрину у Банату. По свој прилици, од ромског микроетника *Калдераш* у значен>у казанција (<рум. *caldare).*
- *Калдараш:* презиме забележено у селу Надаљу у Бачкој 1859. године.
~ *Калдерашов:* презиме у селу Ватину у Банату почетком XX века.

КАЛДРМЂИЈА

Презиме забележено негде у Босни почетком XX века. Необично је, јер бисмо очекивали *Калдрмџија (човек који калдрмише улице* <тур. *kalidirinak),* како је

то потврђено у Буковом Рјечнику 1818. године. Овде се ради о типично босанском изговору сугласника Џ који се у једном делу Босне изговара као Ђ.

КАЛЕБ-, в. Галеб-

- *Кзлеб: Caleb у* Жирју крај Шибеника и у Шибенику 1583. године; у Хрватској 1048: околина Шибеника, Задра и Метковића. Идентично је са апелативом *калеб* у начењу *галеб* који се у нашим речницима помиње од XVII века.
- *Калебић:* савремено презиме у Земуну; у Хрпатској 1948. године, околина Сплита и Пуле.
- *Калебон:* на острву Муртер 1660. године.

КАЛЕШЋ

Братство у племену Бјелопавлића у Црној Гори. Према предању воде порекло од неког попа Илије који је био калуђер у манастиру Ждребаонику. Овај поп Илија имао је два брата, Бошкп од кога су Бошковићи, и Калезу од кога су Калезићи.

КАЛЕЈ-

Ова антропонимијска основа може се објаснити на више начина, јер *Кал-* или *Калеј-* може бити хипокористик од грчког *Калиник,* словенског *Казимир,* грчког или ромског *Кало-* (леп) итд. У сваком случају, суфикс *-ej* је словенски и присутан је у нашем ономастичком систему, мада не спада у изразито фреквентне.
- *Калејин:* породични надимак у селу Штрпне у Сиринићкој жупи у Србији. Од личног имена *Калеја* за које Душан Поповић сматра да је цинцарског порекла.
- *Калејинац:* у селу Крива Феја код Врања у Србији.
- *Калејић: Кп/eity у* Сивцу (Бачка) 17′Н. године; у Смедеревској Паланци (цинцарског порекла); у селу Витина (из Клокота око 1888. године) у Горн>ој Морави.
- *Калејски: у* Лангефелду (румунски Банат) 1870; у Добрици (Банат) почетком XX века. Уп. бугарско презиме *Калеиски* које Стефан Илчев сматра да је постало од ромског придева *kalo у* значењу лея.

КАЛЕМБЕР

Приликом сукоба са хрватском војском 1580. године у Херцеговини, у којој је погинуо турски заповедник Саниак-бег Скендер, из његове пратње зароб.гьен је. поред осталих, и гьегов ћехаја по имену Калембер; православна породица у Поуьју у Босанској Крајини; у области Крњеуша у Босни, пореклом из Корјенице у Лици 1879. године; у Хрватској 1948: околина Коренице, Грубишног Поља и Белог Манастира. Према Петру Скоку, води порекло од влашко-албанског облика *Kalimbara у* значењу „сретан пут", и најближу семантичку паралелу представлю албански облик *Minute* - .добар дан". Уп. микротопоним *Калемберопица у* селу Тарашу у Банату.

КАЛЕНДАР (<мусл. антр. Календар)

У познатом Смаиловићевом речнику исламских имена, име у наслову није записано, јер га Смаиловић није нашао у својим изворима. Оно се ипак сачувало у презименима која следе.
- *Календар:* презиме забележено у околини Прелога, Копривнице, у Ђакову и у Загребу (дванаест особа 1948. године). Идентично је са муслиманским личним именом *Календар* које се сачувало у тацичком ономастикону у значењу ,,без куће"; „онај који се одрекао света".
- *КалендаревиЬ:* савремено презиме у Београду.

- *Календароаић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948: само четири особе код Даља, Бјеловара 11 у селу Јошевици код Глине.

- *Календерац:* савремено презиме у Београду. Од турског личног имена *Календер* које је сачувано у имену пакрачког бега који се у историјским списима помиње 1623. године. По свој прилици, варијанта имена *Календар.*

КАЛЕНИЋ

Ово презиме је још 1886. године објаснио Тома Маретић у једној фусноти која гласи „cf. грчка имена, што се почигьу на *καλ-".* Светозар Георгијевић сматра да је топоним *Каленић* у Србији настао од грчког антропонима *Καλλίνικοι у* значегьу *славян, победоносан.* Самогласник Е у другом слогу је ипак наша креација, јер се може објаснити свесном екавизацијом типа *Алемпије* од *Алимпије.* Истог је порекла и наше женско име *Калена* које се помюье у Србији 1808. године. Иначе, најстарији податак о овом презимену срећемо код котарских ускока у XVII веку, затим у следећим местима у бившем Шајкашком бата.тьону у Бачкој: у Чуругу 1700. Вилову 1807, Госпођинцима 1816. и Надању 1859. године. Уп. топоним *Каленић* код Ваљева и манастир истог имена у Левчу. као и топоним *Каленовац у* Србији.

КАЛИМАНИЋ

Очинство забележено у Србији у периоду између 1293-1302. године. О његовом пореклу постоје два различита мишл>егьа. Прво је Миклошићево који је мушко име *Калиман* (потврђено у Дубровнику као *Calimant* 1235. године) довео у везу са словенском речи *кал у* значегьу *црн,* а друго Томе Маретића који га изводи од грчких антропонима *καλλίνικο—* у, *καλιστρατοι* и ел. Делим мишљење Т. Маретића, јер му за право даје чињеница да је словенска основа *Кал-* довела до антропонима *Калиман* само у српском, хрватском, македонском и бугарском ономастикону. Овоме треба само додати да облик *Калиман* представлю грчко-словенску комбинапију која је настала контаминацијом грчког дела сложенице *Καλλι-* и познатог нашег антропонимијског сегмента *-ман* у именима типа *Радман, Вукман* и ел. Уз Даничићев податак о очинству *Калиманић* треба ставити и презиме *Калиманић* запажено у Дубровнику 1439, године. Уп. топоним *Калиманић* код Бајине Баште у Србији, *Калиманићи* код Рогачице у Босни и Горгьег Милановца, македонски топоним *Калиманци.* као и румунске топониме *Cnliinnul, Calimani.*

КАЛИН- (<антр. Калина - Raimvveide, Ligustrum vulgäre)

Антропонимијска основа *Калин-* води порекло од словенског фитонимског имена *Калина* и врло га је тешко разликовати од грчке основе *калин- (<Калиник:* в. *Калиновић].*

- *Калинин:* само два становника у селу Брани Врх код Белог Манастира 1948. године. Од женског личног имена *Калина* које је први пут потврђено у Пећком поменику (XV-XVII век). Уп. руско презиме *Калинин* из XVII века.

- *Калинић:* српска породипа у Славонској војној граници 1600; у Чуругу 1701. и Госпођинцима (у Бачкој) 1808; у Смоковьанима код Дубровника 1730. године; православна породица у Вогошћи у Босни, пореклом из Далмације; у Буковици (Далмација); у Грачацу (Подибар), пореклом из Новог Пазара; у Пожаревцу (из Александровца); у Мирашевцу у Тимоку; у Хрватској 1948: околина Сплита, Бенковна, Дрниша, Госпића и Сиња. Уп. топоним *Калиниће* код Славонске Пожеге са историјском потврдом с краја XVII века.

КАЛИН- (<антр. **Калинин** < *Καλλινικο?)*

Свети мученик *Калиник* празнује се код православних верника 14 децембра. Грчког је порекла и долази од облика *καλλίνικοι,* а најстарији податак односи се на монаха ***Клиника*** који је 1321. године био изасланик српског крал>а у Дубровнику. Скраћени облик **Калин* није потврђен у нашим језичким споменинима.

- *Калинов:* презиме забележено почетком XX века у Мраморку (Банат). Води порекло од непотврђеног личног имена **Калин (<Калиник).*

- *Калиновић:* презиме забележено у Београду 1733. године; у селу Слатини у околини Сарајева, пореклом из Колана у Далмацији; у Хрпатској 1948, околина Осијека и Ђурђева. Уп. топоним *Калиновац* у Србији са историјском потврдом из 1528. године.

- *Калински: у* Чуругу (Бачка) 1790. године; у Хрватској: околина Врбовца, Зелине и Гарешнице 1948. године.

- *Калинчевић:* савремено презиме у Београду. Од непотврђеног облика **Калинац.*

- *Калинчић: у* Чуругу (Бачка) 1784. године; савремено презиме у Београду.

КАЛКАН

- *Калкии:* презиме забележено у Босни 1886. године и у Герзову код Варцарвакуфа крајем XIX века. Идентично је са турским придевом *knlkan у* значењу /трал, *усправан.*

- *Калкановић:* у Босни, почетном XX века.

КАЛМАР

Презиме залажено у Осијеку, Доњем Михољцу и Ораховини у Хрватској 1948. године. Једнако је са мађарским апелативом *kalmar* у значењу *трговац.*

КАЛОГЕРОВИЋ, в. Калуђер-

- *Калогеровић:* властелинско презиме код Угана у Црној Гори 1489. године. Основа: апелатив **калогер* у значен^у *калуђер* који није потврђен у нашој речничкој литератури. Судећи по једној потврди из турског извора 1487. године, постојало је и лично име *Калојер* ко је је истог порекла.

- *Калођер:* само једна особа у Сплиту 1948. године. Идентично је са позајмицом *калођер* (<грч. *καλόγερο?),* који је потврђен у Србији 1387. године.

- *Калођера:* на острву Корчули и у околини Сплита 1948. године.

КАЛОПЕР- <антр. **Калопер)**

Најсгарији помен мушког имена *Калопер* налазимо у области Браничева у Србији 1407. и у околини Београда 1560. године. Води порекло од грчког придева *καλοί* (леп) и скраћеног облика од антропонима *Петар.* Занимљиво је да се овај фитоним сматра у народу као „ja.нов цвет", али и као трава која се употребл>ава у љубавним врацбинама.

- *Кялопер: у* Крапњу 1543. и Примоштену код Шибеника 1586; у Београду 1721. године; у селу Вровац у Србији почетком XX века; у Хрватској 1948: околина Славомске Пожеге, Дрниша. Шибеника и Син.а.

- *Кплоперол:* породични надимак у Ладимиревцима у Славонији: презиме у Ђали (Банат) почетком XX века.

- *Калоперовић:* у Београду 1721; српска породица у Славонији 1755. године. Уп. бугарско презиме *Кялофероо.*

КАЛПАК (<тур. **kalpak)**

- *Калпак:* презиме забележено у Чуругу (Бачка) 1772. године; у селу Света Петка код Врања. Идентично је са турском позајмицом *кялпак (<kalpak)* коју срећемо код нас већ 1521. године у значењу

врста капе. За семантику уп. Капа, *Капица, Шубарић* и ел.

- *Калпаков:* у Чуругу (Бачка) 1821. године.
- *Калпакош:* Чуруг (Бачка) 1700. године.
- *Кампакошев:* Чуруг (Бачка) 1700. године.
- *Калпакија:* презиме залажено у Јародини (Србија) 1835. године. Једнако је са апелативом *калиакција* (Mützennucher, galelarius) забе.чеженом у Буковом Рјечнику 1818. године.
- *Калпић'.* савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948, околина Сплита и Дрниша.

КАЛУВИЋ, в. Калуп-

Презиме забележено у Новом Саду 1774. године.

КАЛУЂЕР- (<грч. *καλόγερο*)*

Апелатив *калуђер* (<грч. *καλόγερο·:* у значен>у *леп старац)* спада у најстарије наше позајмице. јер је потврђен у старословенском језику. Као лично име није запажено у нашем осномастичком систему, али га има у македонском у коме је потврђено 1460. године. Данашгье село *Калуђерово* у Банату гласило је 1481. године *Калуђер* и било је у поседу породице De Partiis.

- *Калуђер:* презиме забележено у личким селима Језеране и Рудопоље крајем XIX века; у Хрватској 1948: околина Валпова, Винковаца и Славонског Брода.
- *Калуђеричин: Kalugjcricsin у* Ади (Бачка) 1720. године. Основа: непотврђено женско име **Калуђерица.*
- *Калуђеричић:* презиме забележено у Новом Саду 1720. и у Сомбору 1747. године.
- *Калуђеров: Kahtgyerov* у Бегечу (Бачка) 1725. године.
- *Калуђеровић:* очинство у области Браничево у Србији 1467; у Сарајеву 1713. године; у Котору, Ћеклићима, на Цетин>у и у Зечиру у Црној Гори крајем XIX века; у племену Бјелопавлића у Црној Гори у коме је сачувано предан>е да је предак имао име Максим, „али зато што је носио браду, прозвали су га *Калуђер"; у* Исламу Грчком у Далмацији почетком XX века; у Хрватској 1948: околина Врбовца. Петри]ье и Огулина. Уп. топоним *Калуђерово* у Банату.
- *Калуђерски: Kalugyerszki* у Футогу 1725, Темерину 1743. и Сивцу 1782. године (сва три места у Бачкој); у Хрватској 1948. године само седам особа у Дарди (Барања).
- *Калуђерчић:* очинство у селу Паригра код Ниша 1498 године; само две особе у Загребу 1948. године; савремено презиме у Сарајеву.

КАЛУФЏИЈА, в. Калуп-

Презиме забележено у Сарајеву 1853. године.

КАЛФИЋ

- *Калфић:* презиме у области Боровика у Босни; у Хрватској у Бапској крај Вуковара и у Загребу (четрнаест особа 1948. године). Води порекло од турског апелатива *калфа (<kalfa) у* значењу *јомоћник мајстора* који се у нашој речничкој литератури може пратити од 1697.
- *Калфовић:* презиме које је 1771. године носио неки Махаило из Земуна, шурак Константина Хаци-Томе, београдског конзула. Уп. бугарска презимена *Калфин* и *Калфов.*

КАМАТОВИЋ

Према истраживањима Владе Ђурића, Маматовићи су стара породица у Морави Трстеничкој која се доселила из племена Куча у првој половини XVIII века. Води порекло од грчког дијалекатског придева *κάματοι у* значењу *леи* и истог је порекла као и бугарски придев *каматен.* Уколико није од неке романске основе, дубровачко презиме *Камата* могло би се везати за ову исту апелативну основу.

КАМБЕР-

Ова антропономијска основа може се објаснити на два начина: од муслиманског личног имена *Камбер* (<тур. *Kamher <Qambär).* познатог као име једног од робова калифа Алије, или од турског придева *kamrer у* значењу сяо/ *човек.* Прво мишљење заступају А. Шкаљић и Исмет Смаиловић, а друго Стефан Илчев и „Бугарски етимолошки речник". Будући да се ова реч код нас појављује и као презиме и као надимак, миш.гьен>а сам да је ипак надимак у питању. ово тим пре што у бугарском језику *камбер* представља и устал>ен епитет у народним песмама.

- *Камбер:* презиме забележено у Лици 1712. године; у селу Жел>ине на Златибору (пореклом из Мочиоца крајем XVIII века); породични надимак у селу Мужинцу код Сокобање у Србији; лични мушки надимак у селу Мариновцу у Тимоку (Србија); цинцарско презиме у Србији; савремено презиме у Тузли: у Хрватској 1948: околина Бенковца, Книна, Сиња и Славонског Брода. Уп. топониме *Камберица* и *Камбврка у* околини Врања у Србији, као и *Камбер Горњи* и *Камбер Доп,и* код Туз.пе и *Камбсропићи* код Зенице у Босни.

- *Камберовиlm. у* Руми (Срем) 179<S. године; ромска породица ковача у селу Доњи Јовац у Белици (Србија); савремено у Београду; у Хрватској 1948. године само две особе у селу Бошњаци и Вран>и код Жупање.

- *Камбић:* презиме забележено у Мачванском Прњавору 1808. године: у Хрватској 1948: околина Бјеловара, Карловца и Јастребарског. По свој прилици је од облика *Камбер.* па је ово *-ер* схвalieiro као суфикс.

КАМЕН- (<антр. Камен: грч. *πετρά >πετροϊ)*

- *Камеи:* лично име *Камен у* нашем ономастичком систему има само савремене потврде и све су оне, судећи по ..Речнику" Милице Грковић, из источне Србије. Ово је збил>а врло необично узимајући у обзир познату популарност Повог завета у Библији и чувене и много пута навођене речи Исуса Христа апостолу Петру да га назове овако по грчкој речи πει/}« (стена, камеи) на којој ће саградити своју будућу институцију - хришћанску цркву. Појава личног имена *Камен,* везана за овај цитат из Новог завета, назива се у лингвистици калк (или калкирање), а означава доследно превођење неке речи или имена на свој језик.

- *Каменић:* презиме залажено у околини Прелога, Доњег Михољца и Чаковца у Хрватској 1948. године. Основа: лично име *Камен* које нема историјских потврда.

- *Каменко:* презиме у Подгомили крајем XIX века (пореклом из Лике); у Хрватској 194(S: околина Оточца, Славонског Брода, Вуковара и Валпова. Једнако је са личним именом *Каменко* које срећемо у околини Мостара 1477. године.

- *Каменовић:* савремено презиме у Београду, Зајечару и Пироту; у Хрватској: код Вуковара, у Пули и код Крижеваца (једанаест особа 1948. године).

- *Каменски:* презиме регистровано код Прегради, Ораховице. Загреба и у Загребу 1948. године.

- *Каменчић:* савремено презиме у Земуну. Води порекло од личног имена *Каменче* које је као савремено потврђено у Ћуприји (Србија).

КАМШЋ

Презиме забележено у Босни 1886. године; у селу Трбушници у Јадру, пореклом из Корита у Херцеговини почетном XIX века. Од турске речи *камзе* у значењу *држак од ножи,* у Буковом Рјечнику Messerheft, manuhrium cultri. За семантику уп. презиме *Балчаковић, Сабљић* и ел.

КАМИЛИЋ

Православна породица у Баошићима, пореклом из Црне Горе у XVI веку. Од личног муслиманског имена *Камил* (<тур. *Kämil* <ар. *Kiimtl)* у значењу *потпун, савршен.*

КАМЏИЈАШ

- *Камџијаш:* презиме залажено у Крушевцу (Србија). Идентично је са апелативом *камџија* који има три значења: *бичепалац; пацов* и *такса на кола за* дреме *вашара.* Биће највероватније да је овде у питању ово треће значење које би могло да се односи на особу која је наплаћивала овакве таксе. Иначе, реч је турско--српски хибрид, јер се састоји од турске речи *камиција (<kata)* и нашег суфикса -аш.

- *Камџијашев: КамЬиашевъ* и *Камльиашепъ у* Мокрину (Банат) 17'Х). године.

КАНАШР

- *Каназир:* забележено на територији бившег Шајкашког батаљона у Бачкој, и то у Мошорину 1783, Жабљу 1883. и Кађу 1860. године; у околини Книна, у Сплиту, Ђакову и Винковцима у Хрватској 1948. године; према истраживањима Живка Бјелановића. српске породице *Каназир* запажене су у Мокром Пол>у и Отону у области Буковица (подаци су из осамдесетих година XX века).

- *Каназиров:* у Мошорину (Бачка) 1763. године. Етимологија непозната.

КАНАЈЕТ

Презиме замажено код Сиња, Ђакова, Вукоиара. у Сплиту и у Загребу 1948. године. Према тумачењу др Петра Скока оно презиме има у својој основи балкански турцизам *канат (<kanađ)* из грађевинске терминологије у значењу *крило на прозору или колимя.*

КАНДИЋ

Презиме забележено у Бешки у Срему *(Kandicli)* 1736. године; у Мостару и у Гороби„ъу код Пожеге у Србији крајем XIX века; у селу Добрић у Мачви почетком XX века; у Хрватској 1948: околина Сплита, Дубровника. Задра и Дошгг Михољца. Од женског личног имена *Канда (<Кандакија* <грч. *Κανδαχη)* које срећемо у Вуковом Рјечнику 1818. године. Постоји могућност да основу овог презимена чини и календарско име *Кандиц* (<лат. *Candidtts)* - бео), који се у православном календару слави 21. јануара, али се ono тешко може доказати. Иначе, женско име *Кандосија* познато је код нас од XIV века и ушло је у наш антропонимијски фонд захваљујући великој популарности романа о Александру Македонском.

КАНКАРАШ

Презиме забележено у „Босанској вили" 1894. године; савремено у Никшићу и Рисну у Црној Гори. По свој прилици, од непотврђеног апелатива **канкар* од глагола *канкати* у значењу *плакати* који је залажен управо у Црној Гори. Уп. *Плач ков.*

КАНТАР

Кантар је реч преузета из турске трговачке терминологије (<тур. *kantar<ар.* ф'я/яг<лат. *centinariux) у* значењу справа *за мервње тежине* и у нашем апелативном фонду пратимо је од XVI века. Уколико није од латинске речи *кантор* (певач у цркви), име једног од нахочади у Шибенику које гласи *Кантар,* могло би представлю™ једину антропонимијску паралелу. Мишљења сам да се презиме *Кантар* и остали изведени облици могу објаснити трансформацијом саме алатке на занимање те особе, слично као и, рецимо, презиме *Тесла* које као инструмент упућује на тесара. *Кантар* би, следећи ову мисао, био *кантарџија,* личност веома цењена у нашој прошлое™.

- *Кантар:* презиме забележено у Црној Власти у Лици 1701; цинцарска породица у Новом Саду 1796. године; у Доброселу, Дол.анима и Врховинама у Лици крајем XIX века; српска породица у Велико] Писаници у Славонији у XIX веку; савремено презиме у Батајници, Железнику, Ваљеву, Сарајеву и Парађину. Идентично је са апелативом *кантар* (<тур. *kantar)* који је први пут запажен у Дубровнику у XVI веку.

- *Кантарац: Kantaracz* у Керу (данас Ратково) у Бачкој 1720. године.

- *Кантарепић:* у Подзвизду у Поуњу, пореклом из Лике у XVII веку; у селу Мрђе (из Плавна у Далмацији, крајем XIX века). Уп. топоним *Кантаревац* у Поуњу у Босанској Крајини.

- *Кантаров:* у Керу (данас Ратково) у Бачкој 1743. године.

- *Кантарџић:* савремено презиме у Сарајеву. Основа: турска реч *кантарџија (<kantarci)* коју налазимо у Буковом Рјечнику 1818. године.

КАНУРИЋ

- *Канурић:* презиме у облику *Kanwich* забележено у Сомбору 1747, Чуругу 1755. и Турији 1785 (сва места у Бачкој); у Србији (пореклом из Сомбора) 1877. године: муслиманска породица у селу Језерско у Поуњу у Босанској Крајини, по легенди су овде „од фета[1]", то јест од увођења ислама 1576. године; у Хрватској: околина Вуковара, Ђакова и Осијека (24 особе 1948. године). Води порекло (према етимологији Петра Скока) од балканске речи *канура* (свежањ предивног конца) персијског порекла која је као таква ушла и у старословенски језик. Уп. бугарско презиме *Канурков.*

- *Канурски:* презиме залажено у Неузини у Банату почетком XX века.

КАНЦЕЛАР

- *Канцелар:* презиме забележено 1948. године само у околини Пуле у Истри. Једнако је са апелативом *канцелар (<*лат. *cancettarius)* који се први пут јавља у XVIII веку.

- *КанцелариЬ:* само четири особе у Загребу 1948. године.

КАНЏИЈА

- *Канџија:* презиме евидентирано у Новом Саду 1782. и у Чуругу 1792. године. Идентично је са турском речи *канџија (<ka/i^i)* коју налазимо у Буковом Рјечнику 1818. године. В. *Камџијаш.*

- *Канџин:* презиме једне од породица у Новом Кпежевцу (Банат). Од облика **Канџијин.*

КАП- (<капа - Mütze, cuculus)

Многобројни симболи везани за капу могу се у антропонимији свести на једну важну и одлучујућу чињеницу: капа представлю човека, то јест, следећи забелешку Вука Караџића „уколико неки болесник није у могућности да дође до владике који би му очитао молитву за оздрављење, овај обред се врши над болесниковом капом". Капа је не само еквивалент човекове личности већ и амајлија која у одређеном моменту може да апсорбује вероломну вербалну изја-

ву. (Уп. стихове из циклуса о Краљевићу Марку: „Кад се мати ииђех на нево.гьи. / скинух капу метух на колено. / Па се кунем капи на колену. / тврда вјера оставите те нећу.") У топонимији је места појава да се истакнути врхови називају *Капе* или *Капице,* што представлю чисту метафору за овај, некада обавезни одевни предмет. Бројне сложенице од ове основе указују на н>ену доста високу фреквенцију; уп. *Нртикяпя, Вршикяпя, Губикапя, Звркапа* (над.), *Плетикапа, Пржикапа, СвеЈИкапа* (над.), *Маснокапа, Чабаркапа.*

- *Капа:* презиме забележено у Упьанима у Црној Гори 1852. године; један од црногорских главара у личном саставу власти књаза Данила у Црној Гори 1853. године; у Лимљанима у Црмници (Црна Гора); савремено презиме на Цетињу и у Котору. Идентично је са апелативом *капа* које је забележено још у старословенском језику. од грчког *καππα.*

- *Капац:* презиме евидентирано код Вргинмоста, Глине и Петриње у Хрватској 1948. године. Уп. кајкавско презиме *Капец* у околини Велике Горице, Карловна и Златара.

- *Капегина:* презиме у Врелу Босне (ИЈ Бањана) и у Рогачићима код Сарајева.

- *Капетинић:* презиме у области Бањани у Херцеговини.

- *Капић: Kapich* у Иригу (Срем) 1736. године; у Драчеву, Дријењанима и Почитељу у Херцеговини; у Цазину у Босанској Крајини; у Хрватској 1948: околина Сплита, Ђурђевца и Осијека.

- *Капићевић:* презиме Андрије, дубровачког трговца у Руднику у Србији 1411. године.

- *Капичић:* презиме забележено у Хрватској 1512; у Осијеку *(Kapiscluz)* 1736. године; у Хрватској 1948. само две особе у селу Славонски Шамац код Жупање.

- *Каповић:* околина Задра, Метковића и Жупагье у Хрватској 1948. године.

- *Капор:* према истраживањима Јевта Дедијера, почетком XX века Капори су били у селима Раст и Малом Пољу у Херцеговини. У оба места су дошли из Мириловића, где су били познати као хајдуци; савремено презиме у Мириловићима у Херцеговини, Лазаревцу, Београду, Милошеву на Косову (из Херцеговипе); у Хрватској 1948: на острву Корчули у околини Дубровника и Вараждина. Идентично је са личним именом *Капор* које је потврђено у дечанским хрисовул>ама 1330. године. Ово име је још Стојан Новаковић сматрао као „чисто влашко", а са овим мишљењем се сложно и Јован Ердељановић који га је пронашао у племену Пипера у Црној Гори. Међутим, чињеница да овакав облик није потврђен у румунском ономастикону ни код Јордана Јоргуа ни код Константинескуа, упућује нас ипак на траг који је назначио Стојан Новаковић. Многобројпи. очито романски трагови на нашем тлу, и то по целом српском и хрватском језичком подручју довољно јасно опомигьу нашу лингвистичку јанност да нам је неопходан један влашко-српско-хрватски приручник и на апелативном, па и на ономастичком плану.

КАПАМАЦИЈА

У Бачкој у следећим местима: у Новом Саду и Сенти 1720, Баји и Футогу 1725, Бачу 1743, Кови.)Ђу 1784; у Срему 1736. године: у Карловцима, Иригу. Петровцима, Вуковару, Товарнику, Осијеку. Земуну и у Сремској Митровицп'1764. године; у Хрватској 1948: само један становник града Загреба. Једнако је са турском позајмицом *капамаџија (<karamaci~) у* значењу *занатлија који израђује покриваче.* У нашим речницима први пут је регистрована 1702. године.

КАЛЕТАН-

Страна реч *капетан* у војном значењу појављује се у нашем анелативном фонду већ 1403. године у Дубровнику и заменила је дотадашњу грчу реч *кефалија.* Према Драгутину Костићу примљена је „преко Млечића и Угара", па је доцније примљена и од „Турака" у Босни и Херцеговини. Тачан је закључак да смо ову реч примили од Венецијанаца, али не и од Мађара, јер би Ласло Хадровић

сигурно унео ову реч у своју врло опсежну књигу о мађарским позајмицама у српскохрватском језику.

- *Капетан: Capetnn.* католичка породица у Фојници 1743. године; презиме забележено у околини Осијека и Ђакова у Хрватској 1948. године.

- *Капетанић:* околина Нове Градишке. Дубровника и Славонске Пожеге.

- *Капетанов:* у следећим местима у Бачкој: у Чуругу 1773, Жабл>у 1794, Мошорину 1798, Голубинцима 1893; у Кумановима у Банату 1781. године.

- *Капетановић: Capetnnovicli,* католичке породице у околини Котора, Лашве, Фојнипе. Калушине и Штрбаца у Босни 1743. године: у селу Коренита (Рађевина у Србији), пореклом из Херцеговине у другој половини XVIII века; бегопска породица у селу Витини у Херцеговини за коју се прича да је пореклом из Гвозда или из Козице у Далмацији и ,.зна се сигурно да су они још прије Омер-паше дошли из Травник;! и постали капетани Љубушког града"; муслиманска породица у Домановићима у Херцеговини; у Хрвагској 1448: околина Дарувара, Нашица. Сплита и Шибеника.

КАПИСАЮВИЪ

Савремено презиме у Београду и Лесковцу. Идентично је са турским придевом *kapixiz* у првобитном значењу *без /кућних/ врата,* а касније - *беспослен.* Уп. лесковачки породични надимак *Капис'з.*

КАПИТАН-

- *Капитан:* презиме у околини Дугог Села, Вараждина, Ђурђева. Златара и Белог Манастира. Идентично је са апелативом *капитан* који је потврђен у Хрватској већ 1275. године.

- *Капитанић:* у Хрватској 1546. године, а 1948. код Ђурђевца. Јастребарског и Крижеваца.

- *Капитанов: у* Жаб.гьу (Бачка) 1787. године.

- *Капигановић: у* Сремским Карловцима 178<S: у Хрватској 1948. околина Сиња, Задра и Бенковца.

КАПИЦИЋ

Презиме забележено у „Босанској вили" 1898. године; савремено у Сарајеву. Води порекло од турске позајмице *капиција (<kapicі)* првобитно у значењу *врагар,* а касније *службеник у султановом двору или патином коияку.* Уп. породивши надимак *Капишија* у Сремским Карловцима.

КАПЛАН

- *Каплан:* презиме залажено у околини Карловна, Дугог Села и у Осијеку 1948. године. Јелнако је са турском позајмицом *каплан (<kaplan)* у двоструком значењу: *гигар* и *прста ћубастог голуба.*

- *Капланоиић:* забележено у „Босанској вили" 1894. године и у Ивагьици код Ужичке Пожеге.

КАПЛАР- (<мађ. kaplar)

Каплар је реч из војне терминологије у значењу *десетар* чије се присуство у нашем речничком фонду објашњава као позајмица из немачког језика посредством Мађара или директно из мађарског, како то тврди .Пасло Хадровић од мађарског облика *kaplar.*

- *Каплар:* презиме или надимак у Србији 1706; у Мошорину (Бачка) 1778. године. Уп. *Каплари,* део села Милатовића у Горњем Драгачеву у Србији.

- *Капларевић:* у селу Атеници у Горьем Драгачеву (Србија): савремено у Сарајеву.

- *Капларић:* само једна особа у селу Харкаловци код Нашица у Хрватској 1948. године.

- *Капларов:* у Жабљу (Бачка) 1857. године.

- *Капларовић: у* Сремској Митровици 1812; у Корману (Србија) 1839. године; у Хрватској 1948. само једна особа у селу Прелатинци код Ђакова.

- *Капларски:* у Сентомашу (данас Србобран) 1859. и у Гардиновцима у Бачкој 1860. године; у Хрватској 1948. године само две особе у Загребу.

КАПМАР

Цинцарско презиме у Пешти 1774, Новом Саду 1781. године и у Славонском Броду у XVIII веку (пореклом из Шиписка у Епиру). Води порекдо од румунских речи *сари mare* у значењу *велика глава.*

КАПРАЛОВИЋ

- *Капраловић:* презиме залажено само у селу Голубићу код Книна (24 особе у четири куће 1948. године). Његову основу чини позајмица *капрал* која се у нашим језичким спомеиицима среће у XVIII веку и вероватно да је од италијанске речи *caporale.*

- *Капрал,евић:* презиме забележено у околини Ораховице, Славонске Пожеге, Доњег Михољиа и Новске 1948. године. Од речи **капрал,* која није потврђена у нашим речницима.

КАПУН-, в. Копун-

- *Капун:* презиме забележено у околини Чаковца и у Осијеку 1948. године. Идентично је са апелативом *капун* који представља синоним речи *копун* (в. ниже).

- *Капунац:* у Идвору (Банат), почетком XX века.

- *Капунић:* само шест особа у селу Тамаш код Бјеловара 1948. године.

КАПУРАЛ

- *Капурал:* католичка породица у селу Хум у Херцеговини коју је средином XVIII века довео бискуп из околине Броћна на муслиманска имања; у Хрватској само две особе у Загребу 1948. године. Идентично је са апелативом *капурал* (<ит. *capomle]* у значењу *капљар* познатом у народним песмама XIX века.

- *Капуралин:* околина Пуле, у Опатији и у Загребу (десет особа 1948. године).

- *Капуралић:* само у селу Крешеву код Сплита (27 особа у четири куће 1948. године).

КАПУС-, КАПУСТ-

Основе у наслову односе се на потврђене апелативе *капус* и *капуста* у значењу *купус* (Brassica oleracea). Први је забележен у Волтићијевом 1803. године, а други у Микаљином речнику крајем XVI века. На ономастичком плану ове основе срећу се на западу наше језичке територије, углавном у кајкавским говорима. Мотивациони импулс оваквих основа није лако одредити, слично као и код доста бројних „кулинарских" презимена (типа *Граховић, Пасуљевић, Роквић),* којима се прикључују и ове основе. Једном речју. немогуће је утврдити зашто је нека личност добила надимак *Купус,* који, исто као и пасуљ, припада поврћу које се и даље највише конзумира на нашем тлу. Проблем семантике оваквих основа није само наш, јер оваква појава постоји и у другим језицима, као, на пример, руско презиме *Чесноков* према немачком Knoblauch, па остаје само да се каже да код нас овакав облик није примећен. Али, с друге стране, наше *Капуста* се потпуно подудара и са идентичним руским личним именом *Капуста* као и са немачким презименом *Kj-aus,* што само повећава број нерешених проблема везаних за ову необично занимљиву тематску трупу.

- *Капусовић:* презиме забележено у Хрватској 1585. године. Основа: непотврђено лично име **Капус.*

- *Капуста:* околина Лудбрега, Доње Ступбице, Ђакова и у Загребу 1948. године. Уп. руске облике *Капуста* из 1582. и *Капустин* из 1570. године. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Капуста.*

- *Капустић:* презиме забележено у „Јавору" 1875. године; околина Иванца, Бјеловара, Чазме и Вараждина у Хрватској 1948. године.

КАР-

Врло је тешко разазнати антропонимијску основу *Кар-* у презименима која следе. Средгьовековно лично име *Карен* потврђено је у Дубровнику већ 1368. године и тешко да га можемо везати за распрострањени турски придев *kara* (црн), исто као и лично име *Карац* у Хрватској 1489. године. Уколико нису романског порекла (<ит. гаго<лат. *canis* - драг), ова именица могла би бити од глагола *карати.* Међутим, с друге стране, у турском полису Нишког кадилука из 1498. године забележено је и лично име *Карo,* па такво исто име срећемо и у Црној Гори у XIX веку у неким народним песмама: ..Собом узе... из Пожара Петровића Кара"; „С Орње Луке Мину Бошковића и Кара Петровића". Ово би име, заједно са презименом *Карић* у Србији, могло бити пореклом од турског *Kara.*

- *Каретић:* презиме у селу Црнчи у Горњем Подрињу, према предању од надимка *Карета;* у Хрватској 1948: околина Јастребарског и Задра.

- *Карина:* презиме у селу Мрђе у Унцу (Босна), пореклом из Отона у Далмацији.

- *Карић:* презиме евидентирано у Сарајеву 1711; у Доњој Трешњевици код Крагујевца 1820. године; у селу Крстац у Дон>ем Драгачеву у XVIII веку; у Варварину (Србија), почетком XX века; породични надимак у Ђурђеву (Бачка); у Хрватској 1948: околина Перушића. Врпоља, Славонског Брода, Ђакова и Гаре шнице.

- Каро: презиме које је 1776. године носио један од православних клисара у Сарајеву. Уп. турско име *Каро* у Нишком кадилуку из 1498. године, као и бугарско лично име *Каро* и изведено презиме *Каров.*

- *Каровић: Carovicli* Pitrus, један од хрватских ђака у Грацу 1621. године; презиме неког Анђелка који је 1839. године забележен у селу Ратини (Србија) као „сакат и без нигде ништа"; у селу Мршица (Србија) забележен као старинац 1837. године; у Цветаку (Србија) 1823. године; у Зеокама у Доњем Драгачеву. В. *Каро.*

КАРА- (<тур. **kara** - црн)

Тешко је одређено рећи када је турски придев *karti* (црн) ушао у наш језик, али се из примера који следе лепо може разазнати да се он, изгледа, прво појавио у антропонимији, јер га у нашим речницима можемо пратити тек од Вуковог Рјечника 1818. године. Полазећи од чињенице да је овај турски придев временом добио статус квазипрефикса и да представлю импорт из туђег језика, може се с правом претпоставити да је он заменио антропонимијски модел типа *Црномарковић, Црнокрак, Црношија* итд., који као категорија постоји и даље у нашем ономастичком систему. Судећи по бројним примерима у грчкој, албанској, бугарској, македонској и румунској антропонимији, овај турски придев постао је саставни део балканске антропонимије.

- *Карабасил:* савремено презиме у Београду. Можда од турске речи *karabasan* у значењу *приказа, авет* или од глагола *карабасити - заполевати свађу*[1]*?* Уп. породични надимак *Карабасило* у селу Башину крај Смедеревске Паланке.

- *Карабатаю. Karabatak* у Гардиновцима (Бачка) 1784; у Београду 1711; у Бачком

Петровцу и Новом Саду 1720; у Футогу (Бачка) 1725. године. Једнако је са турским апелативом *карабатак (<karabatak) у* значењу *ронац* (врста пеликана). Уп. бугарска презимена *Карабатаков* и *Карабаташки.*

- *Карабатигг. Charabatich* у Шибенику 1584. и у Рогозници код Шибеника 1682. године. Од непосведоченог личног имена **Карабата* (<тур. *kara* + хипокористик *БатжБратољуб).*

- *Карабибер:* презиме које је 1824. године носио неки Марко, цигански арачлија из Ваљева. Од турске речи *karabiber у* значењу *црномањаст.* Уп. идентично бугарско презиме *Карабибер.*

- *Карабиберовић:* презиме које је 1871. године носио председник Скупштине Србије. В. *Карабибер.*

- *Карабогдан:* околина Карловца и Сиска 1948. године у Хрватској. Идентично је са личним именом *Карабогдан* које се у народним песмама везује уз молдавске војводе. Уп. румунско презиме *Carabogdnn.*

- *Каработић:* околина Сплита и Шибеника 1948. године. Од непотврђеног личног имена **Кяработа,* или од турског *kara* и презимена *Ботић.*

- *Карабува:* презиме забележено у Рашиновцу у Бјелајском пол>у у Босни (доселЛ>ени из Далмације почетком XVIII века); у селу Бара у истој области (из Рашиновца); савремено презиме у Београду и Братишковцима у Далмацији и Босанском Петровцу; у Хрватској 1948. године само денет особа у селу Дијелка код Вировитице. Хибридна сложеница од турског *kara* и нашег апелатива *бука.*

- *Карабувина:* у Шибенику 1700. године: аугментатив од облика *Карабува.*

- *Каравајић:* презиме забележено у Витојевцима (Срем) 18(11. године. Етимологија непозната.

- *Караванић: у* Хрватској у XVIII веку; стариначка породица на острву Пагу. Уколико није од апелатива *каравац* (човек који кара или се кара), могло би бити од турске позајмице *караван.*

- *Каравасовић:* презиме залажено у селу Курилову у Србији 1839. године. Од непосведоченог антропонима **Каравасо (kara + ВасскВасилије).*

- *Каравица:* презиме у Сремским Карловцима 1786; једна од породица која се из Далмације одселила 1771. године у Пољску. Једнако је са женским личним именом *Каравида* које је потврђено у XVI веку. Уп. лично име *Каравиде* које је носио један од оснивача села Љештанско код Бајине Баште у Србији.

- *Каравидић:* презиме у селу ЈБештанском. В. *Каравида.*

- *Каравидојић:* у Србији 1740. године. Од непосведоченог антропонима **Каравидоје.*

- *Каравилић:* презиме забележено у селу Осаници у Србији 1821. године. По свој прилици од непотврђеног имена **Каравил (<Каранфил'~!* Уп. име од миља *Каравиље* које новодоведена млада тепа једној од јетрва.

- *Карагаћа:* презиме залажено у селу Љусина у Босанској Крајини (пореклом из Лике); у Шумадијској Колубари, у селу Араповац Јован Ердељановић је забележио презиме *Карагача* ко је би могло бити истог порекла (настало десемантизацијом због лошег призпука). или је од турског *карагач (karaga^.)* црно дрво? Иначе, најближи семантички пандан презимену *Карагаћа* било би презиме (првобитни надимак) *Непергаћин,* јер је у први план истакнута идеја запуштености или сиромаштва.

- *Карагузовић:* презиме које је 1506. године носио Тур Алија *Карагузовић* из Кључа, један од турских сведока новског кадије. Хибридна реч сложена од турског придева *kara* и нашег презимена *Гузовић.* (В. основу Гуз-.)

- *Карагуновић:* савремено презиме у Београду. Нема паралела у Хрватској. Основа: *карагун* у значењу *влашки сточар који носи одело од црне вуне.* Етимологија непозната.

- *Карадиновић:* овакво презиме носио је 1822. године неки Буле, хајдук из Гараша у Србији. Основа: лично име *Кара-*

дии које је потврђено у македонској антропонимији, свакако муслиманског порекла. Од истог корена је вероватно и топоним *Карадник у* Србији.

-Карађоз: презиме забележено у Србији. Идентично је са турским театарским ликом *Карађоз у* првобитном значењу *црноок,* а касније *лакрдијаш, мађионичар.*

- *Карађозовић:* савремено презиме у Београду. В. *Карађоз.*

- *Карађоле: у* Шибенику 1948. године. Једнако је ча непотврђеним личним именом **Карађоле,* од/слга + *Ђоле (<Ђорђе).*

- *Карађорђсвић:* презиме познате династије у Србији и Југославији, чији је родоначелник Георгије Петровић, назван Карађорђе од стране Турака после Устанка 1804. године. Занимљиво је да је 1948. године забележен само један становник града Книна са оваквим презименом, који свакако није у родбинској вези са поменутим Карађорђевићима. исто као и породични надимак *Карађорђев у* селу Меленцима у Банату.

- *Карађуз: у* Доњој Рами у Босни. пореклом из Кобиље Главе код Сарајева. Идентично је са непотврђеним надимком *Карађоз* од турског придева *karngöz у* значењу *црноок.* В. *Карађоз.*

- *Карађузопић:* само један становник града Сплита 1948. године; савремено презиме у Сарајеву. В. *Карађузовић.*

- *Карађуловић:* презиме забележено 1839. године у селу Витановцу (Србија). Од непотврђеног муслиманског имена **Карађул* (<тур. *kara* + перс, *gttla* - цвет). Уп. мушко име *Карађуле* потврђено као влашко у Србији 1821. године.

- *Караибрахимовић:* ..старо колино" у Босанској Крупи. Од непотврђеног муслиманског имена **Караибрахим.*

- *Караиванов:* само једна особа у Загребу 1948. године. Од непосведоченог антропонима **Караиван.*

- *Караивановић: Caraiuanovich* у Шибенику 1583; католичка породица у селу Вилани у Босни 1745. године; у Хрватској 1948. године само пет особа у селу Горњи Емовци код Славонске Пожеге. В. *Караиванов.*

- *Карајанковић:* презиме неког Радета, екмепије у Ужину 1834. године, пореклом из Нове Вароши: савремено презиме у Ваљеву. Основа: непотврђено лично име **Карајанко.*

- *Карајовановић:* само две особе у Сплиту 1948. године. Основа: лично име *Карајован* потврђено у народним песмама XVIII века.

- *Карајовић:* једна особа у Осијеку 1948. године. Од непотврђеног личног имена **Карајово* или **Карајова.*

- *Каракаш:* надимак или име београдског спахије из 1817. године; потурчени Јеврејин у месту Калина Лука 1817. године; породични надимак у Лесковцу, пореклом из села Братми.повца; презиме у области Бравско у Босни; у Хрватској 1948: околина Бриње, Коренице и Славонског Брода. Једнако је са турским надимком *Каракаш* који представл>а сложеницу *kat kas у* значењу .,црноврђи", човек са црним вељама.

- *Каракатанац:* презиме у селу Вртогошу код Врања, пореклом из Прилепа. В. *Каракаш.*

- *Каракашевић:* презиме једног Србина. ученика у словачким школама 1838. године: у Алибунару у Банату почетном XX века: у Хрватској смао две особе у Загребу 1948. године. В. *Каракаш.*

- *Каракашић:* околина Нове Градишке 1948. године.

-Каракла/а: надимак којије 1868. године носио неки хајдук Иво Матовић из околине Ивањице у Србији; у селу Мајдану (Србија) 1825. године; у Ужицу 1866. године. Хибридна творевина, од турског придева *kara* (црн) и надимак **Клаја (<кьаст* - сакат).

- *Караклајић:* у следећим селима у Соколској нахији: у Заовинама (из Бијелог По.гьа, старином Кучи), у Растишту (из Заовина), Перуђцу и Брасини; савремено презиме у селу Шареник у Србији. В. *Караклаја.*

- *Каракудинац:* у селу Копривици (Неготинска Крајина); од непотврђеног лич-

НОГ имена **Каракуда (kara + Кула <Кузман)*.

- *Каракуш:* презиме неког Ђорђа који се спомиње у списима српских ђака у Француској 1917. године; лични мушки надимак у Гњилану. Идентично је са муслиманским антропонимом *Каракуш* (<тур. *karahu* - црна птица) како се у исламском свету називају планета *Јупитер* и *сури* орао.

- *Каракушевић:* савремено презиме у Београду. В. *Каракуш.*

- *КаралазиЬ:* савремено презиме у Београду. Од непосведоченог антропонима **Каралаза* (<тур. *кат + Лаза<Лазар)*.

- *Карамарко:* 1948. године у околини Бенковца, Жупање и Задра. Идентично је са непотврђеним личним именом **Карамарко*.

- *Кар а марко в и h: Karainarkovich,* католичка породица у околини Дувна у Босни 1745; у Сремској Митровици 1812. године; савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948: околина Војнића, Славонске Пожеге, Подравске Слатине и Сиска. В. *Карамарко.*

- *Карамемедовић:* само пет особа у Дубровнику 1948. године. Од непотврђеног муслиманског имена **Карамехмед.*

- *Карамехмедошић:* околина Дубровника 1948. године.

- *Карамијатовић:* само пет особа у Илоку и Вуковару у Хрватској 1948. године. Основа: непосведочени антропоним **Карамијат.*

- *Карамихаиловић:* презиме забележено у Бегаљици (Србија) 1839. године. Од непотврђеног личног имена **Карамихаило*.

- *Караникић:* презиме залажено у селу Сусташи у Црногорском приморју. Основа: лично име **Каранико ^Никола)*.

- *Карањиколић:* у Матаругама (Србија) 1839. године. Од турског придева *kara* и презимена *Николић.*

- *Карапауновић:* у селу Крушевици у Србији 1839. године. Од турског придева *kara* и презимена *Пауновић.*

- *Карапетровић:* у селу Турјак код Босанске Градишке почетком XX века.

- *Карапешић:* податак из „Младе Србадије" из 1871. године. Од придева *kara* и презимена *Пешић.*

- *Карасалихонић:* две особе у Загребу 1948. године.

- *Карастановић:* само три особе у Чаковцу у Хрватској 1948. године. Основа: непотврђено лично име **Карастано (<Стаиислав)*.

- *Каратошић:* презиме забележено у Копљарима у Шумадији. Основа: непосведочени антропоним **Каратоша* (kara + *ТошжТодор)*.

- *Каратур:* околина Костајнице у Хрватској 1948. године.

- *Каратуровић:* околина Петриње и Новске.

- *Карафилиповић:* у селу Тулник код Славонске Пожеге и у Загребу 1948. године. Од турског придева *kara* и презимена *Филиповић.*

- *Карахасановић:* само шест особа у Загребу 1948. године. Од муслиманског личног имена **Карахасан.*

- *Карахоцић:* пет особа у селу Бабина Греда код Жупање 1948. године. Од непотврђеног надимка **Карахоца.*

КАРАБ- (<трачки kalahros)

Многострано занимљива основа која у овом материјалу припада најстаријем језичком слоју, јер је у директној вези са изумрлим трачким језиком. Тешко је одређено рећи који је народ преузео ову основу и пренео је у наш апелативни и ономастички фонд, јер су то подједнако могли бити и Власи сточари, касније цинцарске колоније у нашој земљи, па и Турци током свог вишевековног задржавања на Балкану. Она као да изран>а из таме историје и у виду неочекиване искре указује на бескрајне путеве испреплетане балканске језичке стварности у далекој прошлости. Кључна реч везана за основу у наслову је прастари музич-

ки инструмент *карабе* у значењу *пастирска фрула* и изведеница *карабаш* - она/*који свира у карабе.* Ова последња реч везана је значењски и за *голуба превртача, биљку метвицу* и *калуђера,* али ова три значења су очито секундарна. Користећи изванредно аргументовани чланак Драгољуба Драгојловића о трачким речима *докусит* и *карабаш.* предложио бих следећу етимологију овог старог музичког инструмента. Усвајајући мишљење Д. Дечева и његовог претходника Вафентанца, Драгојловић реч *карабаш* изводи из потврђене трачке речи *kalabros* која је „код трачких Калабра из области данашњег Санцака означавала песму која се у култским обредима певала у част бога Диониса". (Алтернација Р : Л је иста као и у облику *Каласура;* в. више). Д. Драгојловић наставља даље да „у словенским обредима *карабаш* означава свирача који музиком прати обредну поворку. а не као код Трачана, саму песму, која је преузимањем посредним путем морала отпасти". Ако је, као што се лепо види из текста, реч *карабаш* постала од трачке глосе *kalabros,* онда звучи логично да смо и музички инструмент *карабе (карабљице)* примили истим путем. У консеквенци свега овога, наш надимак *Карабаш* се случајно звуковно подударио са турском сложеницом *Карабаш (kara bas - црна глава жалуђер)* и по постанку је очито далеко млађи од исконског значења везаног за човека који свира у *карабе.* У светлу ових чињеница неће бити тачно мишљење Стефана Илчева да су бугарска презимена *Карабинов* и *Карабов* турског порекла: прво *onkara bina* - „бил строителен майстор и правил „кара бини" - неизмазани къщи", а друго можда од *кара аба* - „носил черне аба".

- *Караба:* презиме забележено 1948. године код Вировитице, Дарувара, Чазме и Вуковара. Уп. истоветно румунско презиме *Caraba.*

- *Карабаш:* залажено у Србији 1686. године, припадало је лицу турске народности, јер је забележено као „ћехаја *Карабаш";* надимак у Сарајеву у XVIII веку; у Милошевцу у Смедеревском Подунављу („деда свирао у карабе"); у Кривом Виру (Тимок), где је Милета *Карабаш* био истакнута личност у оба српска устанка.

- *Карабашановић:* савремено презиме у Мајданпеку. По свој прилици од непотврђеног влашког апелатива **карабашан (<карабаш).*

- *Карабељ:* околина Самобора, Белог Манастира и у Загребу 1948. године.

- *Карабин:* презиме забележено у Куманима (Банат) почетком XX века; у Хрватској 1948. године: околина Доње Стубице и Дарувара. Од облика *Караба.* Уп. бугарска презимена *Карабинов* и *Карабински.*

- *Карабинић:* српска породица у селу Цепидлаке у Славонији 1702. године.

КАРАЛ- (<гл. **карати; тур. karali?)**

Антропонимијска основа *Карал-* може се објаснити словенским језичким средствима, од глагола *карати* (грдити, прекоревати) или од турског придева *karali* у значењу *сумњичав, по доз ρ ив.* Обе основе су. дакле, могуће, мада би се ова наша најлакше могла схватити преко надимка **Карало.*

- *Каралии:* презиме забележено у Бачкој Паланци 1720. године.

- *Караловић: Caralovich,* код католичког становништва у Босни 1745. године; само једна особа у селу Половице код Огулина 1948. године.

- *Каралић:* очинство у Браничеву у Србији 1467; српска породица у селу Цепидлакама у Славонији 1702; у Горјанима код Ђакова 1712; у Сомбору *(Кара-/ї/.v)* 1795. године; у Хрватској 1948: околина Ђакова, Винковаца, Славонског Брода и Осијека.

КАРАМАН- (<антр. Караман)

Облик *Караман* познатје из наше народне поезије у којој се често помиње *жути хрт Караман,* што значи да се овде ради о позиатој појави трансформације зоонима у антропоним (уп. *Зрнић, Козић, Коњсвић* и ел.)· Било би занимљиво истражити да ли се исти овакав процес одиграо и у турској антропонимији, али за решавање овог проблема нема за сада могућности због недостатка аутентичних извора. Вреди овде напоменути да Натко Нодило. иако неодлучно. пореди хрта *Карамана* са санскритским обликом *Šarcima* у значењу *она која трчи,* то јест ,,кучка божја", што баш не треба олако препустити само као поређење, јер се и фонетика и семантика унеколико подударају. Према тумачењу Драгутина Костића, хрт *Караман* назван је по области Караманији у Малој Азији, одакле је и пореклом. Овоме свему треба додати и податак који наводи Глиша Елезовић из „Енциклопедије ислама" да се Караманија у турским језичким споменицима назива *Raraman-Ш* и у XV веку је захватила све крајеве који су били под управом владара турменске династије *Kagamanoglu,* то јест била је то раније грчка Ликаонија са Киликијским Таурусом и цела јужноанадолска обала до Адилије. На том терену налазио се и град Караман који је заменио стари грчки назив *Ύάλαράάα.* Наши антропоними не сежу пре половине XVII века, а исходим ареал је по свој прилици Приморје.

- *Караман:* презиме залажено код котарских ускока 1696. године; у Хрватској 1948: околина Сплита, Дубровника, Сиња и Пуле.
- *Караманлаи:* у селу Наставце код Врања у Србији.
- *Караманић:* у глагољским матичним књигама на острву Вели Лошин> 1640. и 1665. године.
- *Караманлија:* један од чланова терзијског руфета у Београду 1717. године.
- *Карамановић:* презиме забележено на острву Вису 1675; у Ужицу 1855. године.

КАРАНФИЛ- (<антр. Каранфил)

Иако лично име у наслову није изворно турског порекла (<ар. *qaränfiil* <грч. *καρυοφυλλον*\ оно се у нашим народним песмама помиње обично уз личности везане за Турке или баш саме Турке. И као апелатив и као антропоним *Каранфил* не сеже хронолошки пре XVTII века. Иста је ситуација и са презименима, што значи да се *Каранфил* и као лично име и као именица појављује код нас као релативно касни турцизам.

- *Каранфил:* презиме забележено у Бачком Петровцу 1768. године.
- *Каранфилић: Knninfilicz* у Иригу (Срем) 1736. године.
- *Каранфилов:* у Долову (Банат), почетком XX века.

КАРАПАНЦА

- *Карапанца:* овакво презиме носио је пеки Васшь, један од српских кнезова у Бане ко ј крајини у Хрватској 1747; у Поречу (Србија) 1812; у Адранима (Србија) 1839. године; породични надимак у Сремским Карловцима; у Хан Пијеску у Босни; у Хрватској 1448: околина Огулина, Новске, Глине и Вировитице. Идентично је са турско-персијским апелативом *carapance* („црна канца") у значењу *вештица, жена-вештица.*
- *Карапанцић:* у Кањижи (Бачка) 1720. године; у Јадранској Л>ешници почетком XX века; у Хрватској 1948, околина Нове Градишке. В. *Карапанца.*

КАРАС-

Општесловенски ихтионим *карас* (C'arassius vulgaris) нема поуздану етимологију, али је за антропонимију важно да се он јавл>а као лично име код неких словенских народа. (Уп. руско новгородски лично име *Карас* у XV веку, *Karaš* у доњолужичком, *Karos* у пољском итд.). Поред патронимијских облика који еле-

де, у нашем антропонимијском фонду пронашао сам само један пример из околине Краљева, у месту Горња Свињица (данас Опланићи). У том селу је 1572. године, међу осталима, регистрована и ,,баштина Вукана сина *Карасија".* Због неспретне праксе наших турколога да лична имена преводе у генитиву, не може се тачно рећи да ли је у питању *Карасиј, Карасије* или *Карасија,* али се оно, иако је од истог корена, разликује морфолошки од наведених примера. На семантичком плану име *Карасиј(е, а)* је такође заним.љиво, јер се имена риба срећу доста ретко у нашем ономастичком систему (уп. *Рибић. Чортиновић, Шаранопић* и ел.)· Из топонимије би се могао навести град *Карась у* средњем веку, који изгледа да је тако грешком уписан, јер би се очекивао *Карат* због посесивности (ако је уопште ова основа у питању), затим село *Караси* код Загреба, као и микротопоним *Карасовице у* Поповом пољу у Херцеговини.

- *Карас:* презиме које је 1948. најбројније заступљено у околили Војнића, Вргинмоста, Крижеваца и Зелине.

- *Карасек:* око.тина Дарувара, Ђурђевца, у Осијеку и Загребу.

- *Карасић:* околина Чазме и Петриње 1948. године.

- *Карасовић:* само три особе у Илоку и у селу Орубице код Нове Градишке и у Вуковару 1948. године.

КАРАУЛ- (<тур. **karani)**

У нашем ономастичком фонду није сачувана реч *караул у* значењу *стража* или *стражар* као у руском и бугарском језику, али се из примера пиди да се њена семантика мора иезати за овакво значен,е, а не за војии термин *караула* - по/на *погранична станица.*

- *Караула:* овакво презиме носио је 1713. године неки Јован, становник града Београда; у Хрватској 1948: околина Славонског Брода, Вуковара и Новске.

- *Караулац:* само једна особа у Ђакову 1948. године.

- *Караулић:* савремено презиме у Руднику (Србија) и у Београду. Нема пара.пела у Хрватској.

КАРА4- <над. **Карач-?)**

Од ове основе сачувана су само три презимена у нашем патронимијском фонду. Знак питања у наслову је на месту, јер до сада није откривен антропоним или надимак којн би гласно **Карач* од глагола *карати,* па би једину паралелу представляю апелатив *карача у* Поуњу у Босанској Крајини у значењу *љута жена.*

- *Карача:* презиме забележено у селу Дубай у Србији 1821. године; католичке породице у следећим селима у области Рама у Босни: у Прословапу (дошли 1924. године из Доброг Села у Херцеговини), у Козли и Доњој Власти (из Црнче у Херцеговини почетком XIX века); у Хрватској 1948. само шест особа у Славонском Броду.

- *Карачепић:* само једна особа у Славонском Броду 1948. године.

- *Карачић:* савремено презиме у Бугојну (Босни): у Хрватској 1948. године: околина Метковића, Вуковара, Славонског Брода, Кутине и у Осијеку. Уп. топоним *Карачићи* код Сарајева који се погрешно назива *Караиићи,* као и село *Карачица* (данас Балута) код Чачка, са историјском потврдом из 1572. године.

КАРАЦ- (<тур. **karaca)**

Лично име *Караца* срећемо од XV века углавном као турско, да би се касније одомаћило као наш зооним и антропоним и. на крају, као основа за презиме. Најстарији податак у коме је фиксирана ова реч налазимо у имену планине *Карапицс* (огранак Шар-планине) које у облику *Karopuitzc* налазимо на карти Србије Ђакома Кантинелија да Виљоле

из 1084. године. Сви остали подаци. укључујући и презиме Вука Стефановића Карпџића имају пнсмене трагове тек из XVIII века. Занимљиво је овде навести да је на погребу митрополита Добробосанске митрополије 1740. године у Сарајеву био присутан и патријарх који је носио чисто турско презиме - Јоаникије Карацаоглу. Иначе, први помен личног имена *Караиа у* пописима (и то као имена турских поседника) срећемо у области Лиштице у Херцеговини 1477. и у Нишком кадилуку 1499. године.

- *Караиа: Кагас.ча у* Новом Саду 1743. године; у околини Костајнице у Хрватској 1948. године. Идентично је са турским придевом *koraca у* значењу *црномањаст.*

- *Карашинац:* презиме забележено у селу Радовници у Горњој Пчињи (пореклом из околине Боси.ъграда).

- *Карацић: Karagity* у Бају и Гари у Бачкој 1725; католичка породица у Босни 1745; у Сремским Карловцима 1793. године; породица Вука Карацића је пореклом из Петнице у Јадру, а стариком су из племена Дробњака; иначе, Вук је први пут употребио своје племенско презиме 1823. године; у селу Петњици код Шавника у Црној Гори; у Бањи код Прибоја; у селу Јасеници у Неготинској Крајини; у Хрватској 1948. године само једна личност у селу Брањин Врх код Белог Манастира.

КАРГ- (<тур. karga)

Антропонимијска основа турског порекла, од апелатива *karga у* значењу *врана* који није забележен у нашим речницима.

- *Карга:* овакво презиме, тачније надимак, носио је неки Јован, један од крамара из Ужица који је 1608. године преносио робу у Дубровник. Идентично је са турским апелативом *karga у* знпачењу *врана.*

- *Каргановић:* савремено презиме у Београду. Представлю хибридну креацију, од турског апелатива *karga* и наших суфикса *-ан-ов-ић.*

- *Каргиновић:* презиме једног од ужичких трговаца 1843. године. Основа: надимак *Карга* или непотврђено **Каргин.*

КАРД- (<карда<тур. kardas)

Као и многе друге турске речи чија се основа случајно подудара са речима из нашег језика, и турска реч *кардаш (kardas)* схваћена је као хипокористичка изведеница типа *Мираш* или *Радаш* од *Мирослав* и *Радослав.* (Уп. *Туцић* од *Tutsak. Чолић* од ʒ'o/ηA- и ел.) Само тако могу се објаснити наша хибридна презимена *Кардалевић, Кардановић,* па и *Кардум,* које сматрам да је настало од скраћеног *кард(аш* + присвојни суфикс - у значењу „мој пријатељ, мој друг".

- *Кардалевић:* савремено презиме у Београду. Нема паралела у Хрватској. Води порекло од непотврђеног личног имена - *Кар дал* (<тур. *кардаш* + наш антропонимијски суфикс *-ал,* типа *Михал, Радал, Павал* и ел.). Уп. бугарска презимена *Кардалев* и *Кардалов* која свакако нису од турског *karmi* (орао), како то тврди Стефан Илчев.

- *Карданов:* савремено презиме у Краљеву (Србија). Од непотврђеног антропонима **Кардан (<карда* + *ан* <тур. *kardan').*

- *Кардаш: у* селу Ђерекаре у Горњој Пчињи: у Хрватској 1948: код Петрин>е. Копривнице и Славонске Пожеге. Идентично је са турском позајмицом *кардаш (kardas)* у значењу *друг, пријатељ,* која је у нашим речницима први пут залажена 1788. године.

- *Кардашић:* само шест особа у селу Питомачи код Ђурђевца и у Загребу 1948. године. В. *Кардаш.*

- *Кардо:* презиме забележено у околини Осијека и у самом Осијеку 1948. године. Једнако је са непотврђеним хипокористиком **Кардо (<карда* <тур. *kardas).*

- *Кардов:* околина Книна, Шибеника и Вировитице у Хрватској 1948. године. В. *Кардо.*

- *Кардовић:* савремено презиме у Рожају у Црној Гори. Уп. бугарско лично име *Кардо* и презиме *Кардев.* В. *Кардо.*

- *Кардум:* у следећим селима крајем XIX века у Херцеговини: у Радишићима, Грабовнику и Раштини; у Буковици у Далмацији: у Билићима, Лишанима, Островачким, Лепурима и Нунићу; породични налимак у Дивоселу у Лици; у Хрватској 1948: околипа Клина. Бенковца, Задра, Сш-ьа и Загреба. Води порекло од турског облика **kardum (<*kardasiim)* у значењу „мој друг", „мој пријатељ".

КАРИМАН

- *Кариман:* презиме забележено у околини Кутине у Хрватској 1948. године: породични надимак у Ђурђеву (Бачка). Идентично је са турским апелативом *kahraman* (<ар. *qahrmari)* у значењу *јунак.*

- *Карамановић:* само у селу Сиће код Нове Градишке (шеснаест особа у четири куће 1948. године). В. *Кариман.*

КАРИШИК (<тур. **karisik)**

- *Карштс.* презиме забележено у селу Зијемља у Херцеговини, .,старином од Косијерова и Бањанима"; савремено презиме у Моетару и Новом Саду. Идентично је са турском позајмином *каришик (karisik)* која у нашем језику има више значења; *мешавина разних жига, хлеб од кукурузног, јечменог или ражаног брашна; сплет разних песама.*

Судећи по тим значењима, ово презиме могли бисмо сврстати у „кулинарска", типа *Јечменица, Цицвара* и остала, која чине ову малу тематску трупу.

- *Каришика:* савремено презиме у Мостару. Једнако је са апелативом *каришика* у значењу *мешавина жита.* В. *Каришик.*

- *Каришикокић:* овакво презиме носио је неки Абдулах, „духавдшја" у Сарајеву 1848. године.

КАРПУЮВАЦ

- *Кярпузовац:* презиме забележено у области Тимок у Србији. Основа: турска позајмица *карпуз (karpuz)* у значењу *лубеница* (Citrullus vulgaris), али овде свакако преко поређења „црвен као лубеница". Необичан је и семантички неразумл>ив надимак *Карпуз* у Пироту у значењу *дроња, дроњав човек.*

- *Карпузовић:* презиме залажено у Смедереву 1877. године. В. *Карпузонац.*

КАРТАЛ (<тур. антр. **Kartal)**

У нашем лексичком фонду није запажена реч *картал* као у бугарском, у значен>у *орао* од општетурског *karta!* који је уједно и митолошки и антропонимијски лик. али сачувана је у следећим презименима. Најстарији податак о овом муслиманском личном имену налазимо у Сарајеву где је 1566. године забележено да је у том граду саградио иамију *Картал* Хапи Махмуд.

- *Картал:* у Горњем Подрињу у Бабинама и Матаругама; муслиманска породица у Босанском Петровцу (из Ловинца у Лици); у Хрватској 1948. само седам особа у околини Нашица, Осијека и Ријеке. Идентично је са муслиманским личним именом *Картал* у значењу *орао.*

- *Карталија:* у селу Кирин у Босни (код Бовића) почетком XX века; савремено презиме у Кљајићеву и Сечњу (Bojnодина); у Хрватској код Вргиимоста и Војнића. Уп. топоним *Карталија* у Хрватској.

- *Карталић:* у Жиљеву и Гнојницама крајем XIX века у Херцеговини. Уп. бугарска презимена *Карталев, Карталов* и *Карталски.*

- *Картал,:* презиме забележено у Пироту крајем XIX века.

- *КартаЛ:евић:* савремено презиме у Београду.

КАРУЂ-, КАРУ*-, КАРУЖ- (<ит. Caruso)

Подаци о овим облицима преузети су из књиге Петра Шимуновића „Наша презимена". Према истраживању овог еминеитног ономастичара, све основе у наслову воде порекло од италијанског надимка *Catxo* који је идентичан са апелативом *canto,* који се ..давао дјечацима и значио је 'паучник' (шегрт), 'јунак', 'слуга' и носила су га дјеца на Сицилији која су испомагала као слуге у по.ъопривредним и сточарским пословима код имућних обители или су радили у рудницима сумпора".

- *Каруђић:* само две особе у Шипанској Луци код Дубровника 1948. године.
- *Каружић:* у Дубровнику, Лабину и Задру (шеснаест особа 1948. године).
- *Карузић:* презиме забележено у околини Сплита 1948. године. Од личног имена *Карузо* (Filii *Carwii'i)* потврђеног у истом граду 1150. године.
- *Карузо:* на острву Рабу 1334. године.

КАСАВИЦА

Презиме залажено у Новој Градини и Брчко.м у Босни. По свој прилици представлю нидимак, и најближу семантичку паралелу налазим у апелативу *касав* у значењу *мршапо, неугојено прасе.*

КАСАЛ- (<гл. касати)

Велики број наших надимака (каснијих презимена) завршава се на суфикс -ло типа *Зятезяло, Депало, Пухало* и ел. и садржи доста изражену пејоративну ноту. Овој скупини припада и основа у наслову која је настала од глагола *касати (трчати касом* - traben, tolutim incedo).

- *Касалац:* околина Новске, Пазина, Чазме и Доњег Михо.ъпа (петнаест особа 1948. године).
- *Кясялица:* дубровачка властелинска породица чији је најстарији припадник proculus *Chasali^a* забележен 1322; у селу Курилову у Србији 1839. године; у селу Вирку у Црној Гори; савремено презиме у Воћарици код Новске, Комарници у Црној Гори, у Београду и Сарајеву.
- *Касало:* католичка породица код Ливна у Босни 1743. године; савремено презиме у Подгорици и Сарајеву: у Хрватској: околина Петриње, Винковаиа и Грубишног Пол>а.
- *КасаловиЬ:* савремено презиме у Бањалуци; у Хрватској 1948. само једна особа у Загребу.

КАСАП- (<тур. kasap)

У нашим малобројним историјским речницима, турска позајмица *касап (ka-*ÄJ/хар. *qassfib)* помин>е се прпи пут 1702. године, па су неки од ових патронима старији од прве хронолошке потврде ове речи која је заменила домаћу реч *месар.*

- *Касап:* овакво презиме (првобитни надимак) помиње прота Стеван Михалцић у жупанији Веспрем 1641. године с напоменом да је његов носилац пореклом из Врчина крај Београда; презиме у Барањи 1695. године; у селима Шаш, Бешлинац и Рујевац у Босни почетком XX века; у Хрватској 1948: околина Двора, Белог Манастира, Задра, Дрниша и Костајнице. Идентично је са турском позајмицом /raca/7 коју први пут срећемо 1702. године.
- *Касапин:* у следећим местима у Бачкој: у Новом Саду, Сомбору, Суботици и Футогу 1720. и у Баји 1727; у Срему 1736. године у Сремској Митровици, Иригу, Вашици, Вуковару и Шашинцима.
- *Касапиновац:* презиме забележено у Вуковару 1736. године.
- *Касапиновић:* у Новом Козјаку у Банату двадесетих година XX века, са примедбом Јована Ердељановића да су поре-

клом из Великог Села у Србији и да их има у .Пешти и у Чуругу у Бачкој; у селу Добрици (Банат) нечетком XX века.

- *Касапић:* савремеио презиме у Неготину (Србија); у Хрватској, у селу Велика код Славонске Пожеге и у Вировитици (петнаест особа 194(S. године).

- *Касаповић: у* Осијеку 1736. године; у селу Рекавица код Багьалуке; у Хрватској 1948: околина Славонског Брода. Нашица, Валпова и у Осијеку. Уп. два топонима под називом *Касаповићи* код Зенице и Травника у Босни.

- *Касапски:* савремено презиме у Београду.

- *Касяпуша:* презиме које је почетном XX века Сава Петровић забележио као херцеговачко.

КАСКАРАЦ

Усамљено презиме забележено само у селу Радивојце у Србији, где су регистровани као старинци а „презиме су добили што им је неко 'касаја као коњ'".

КАСУМ

Муслиманско лично име *Косум* спада у трупу .,празничних" имена, јер је *Касум* муслимански празник Митровца (К. новембра) и добијено је на исти начин као и антропоним *Рамазан* - месец поста. Наши облици *Касун, Касунић* и *Касуновић* су од истог корена, с том разликом што је фонетска промена М у Н извршена на нашем терену на исти начин као и позајмице *перчин* (<тур. *рщ-ет,* прилог *таман (<ïaцaц)* и ел.

- *Касум:* у Дугопољу код Сплита, Крухару код Санског Моста и у Оћестову код Книна краје.м XIX века; у Дрвару, пореклом из Пађена у Далмацији; савремено презиме у Богатићу у Мачви и у Травнику у Босни. Идентично је са муслиманским личним именом *Касум* (<тур. *Kasiin* <ар. *Qasim* у значењу „дан који дели лето и зиму").

- *Касумагић:* само једна особа у Загребу 1948. године. Основа: непотврђено муслиманско лично име **Касумага.*

- *Касумовић:* приликом полиса станопништва Перушића у Лини, међу осталим породицама које су из муслиманске прешле у католичку веру. 1696. године нашла се и бројна породица *Касумовић:* презиме неког Марка који је због глади прешао из Оточке регименте у Срем 1820. године; у следећим местима у Босанској Крајини почетном XX века: у Бихаћу, Клокоту (из Лике) и Враногрячу; стариначка муслиманска породица у Кљунима у Херцеговини.

- *Касун:* презиме забележено у околини Делница. Петриње, Бјеловара, Вараждина и Белог Манастира 1948. године. В. *Касум.*

- *Касунић:* околина Карловца, Огулина. Чазме и Дугог Села у Хрватској 1948. године.

- *Касуновић:* приликом полиса српских граничара у Хрватској, међу осталима, забележен је 1652. године и неки Тадија *Касуновић.*

КАТАН- (<мађ. Katona)

Рем *катана* у значењу *војник коњ:шик* позајмљена је из мађарског језика у коме изворно гласи *Katona.* Као што се то много пута дешава, примери из ономастика могу бити хронолошки старији од апелативних потврда, па се исто десило и са поменутом мађарском позајмицом: најстарије презиме *Катана* забележено је у Хрватској 1455. а најстарији апелативни податак је скоро сто година млађи (1527. године) на подручју кајкавског говора. Судећи по неким нашим патронимијским примерима, ова позајмица је у прошлости гласила и *катон* (помиње је узгред и Ласло Хадровић), јер се само тако могу објаснити облици *Катонов* и *Катоновић.* Дубровачка трговачка породица *Катана,* која се 1402. године графим-

ки представљала као *Caianeo* и *Caumem* 1402. године, нијс од овог мађарског корена, већ од италијанске области Катаније.

- *Катана:* презими које је 1455. године носио неки Петар у Хрватској; у следећим местима у Бачкој: у Сенти 1720, Бачу и Моноштру 1725; *Katlmna* у Лежимиру у Срему 1736. године; у Хрватској 1948: околина Крижеваца, Ђакова, Вуковара, Лудбрега и Делница.

- *Катанац:* у селу Ошљану у Тимоку, пореклом из видинског Загорја у Бугарској крајем XVII века; у Београду крајем XIX века. Уп. кајкавско презиме *Катанеи* код Прелога, Загреба, Бјеловара, Самобора, Зелине и Врбовца.

- *Катанек:* околина Златара, Дугог Села и у Загребу (десет особа 1948. године).

- *Катанин: у* Бачу (Бачка) 1743. године.

- *Катанић: Kathanych у* околини Загреба 1482: у Суботици (Бачка) 1720; 1736. године у Срему у следећим местима: у Мартинцима, Чаковцима и Осијеку; у Крагујевцу (Србија) 1822; у Карановцу (данас Краљево) 1839. године; у селу Милатовићи у Горњем Драгачеву (пореклом из Херцеговине); у Стрмову у Соколској нахији: у Бечњу у Србији почетком XX века: у Сремској Митровици 1829. године; у Младеновцу (пореклом из Бање); породични надимак у Ковачевцу крај Младеновца; у селу Кукуље код Босанске Градишке; у Церанима код Дервенте у Босни; савремено презиме у Сарајеву и Београду; у Хрватској 1948. године: околина Осијека, Вуковара, Славонског Брода и Врбовца.

- *Катаница:* околина Самобора, Бјеловара и у Загребу.

- *Катаничић:* само пет особа у селу Јалжабет код Вараждина 1948. године.

- *Катанок:* презиме залажено у Бачу (Бачка) 1728. године.

- *Катановић:* у селу Гавеза код Јагодине у Србији 1877. године; у Врбипи у Тимоку, пореклом из Алдинаца у Заглавку; у Соколцу у Поуњу (Босанска Крајина; „предак им побегао као војник па се потурчио"); у Хрватској 1948: околина Крижеваца, Прелога, Чаковца и у Дарувару.

- *Катански:* само шеснаест особа у Негославцима код Вуковара и у Вуковару 1948. године.

- *Катанушић:* три особе у Метковићу и Подгори у Хрватској 1948. године.

- *Катанчев:* стариначка породица у селу Витини у Горњој Морави.

- *Катанчић:* буљевачка породица у Суботици 1737. године.

- *Катањчић:* само осам особа у селу Јалжабет код Вараждина 1948. године.

- *Катањек:* кајкавско презиме у Бјеловару и у селу Бјелишевцима (девет особа 1948. године).

- *Катона:* презиме забележено у Новом Саду и у Суботици 1720. године.

КАТУР- (<тур. Katir)

- *Катур:* савремено презиме забележено 1951. године у дневном листу „Политика". Једнако је са турским апелативом *katir у* значењу *мазга* који у нашем језику гласи *катура,* по свој прилици женског рода под утицајем речи мазга; у савременом турском ономастикону ова основа присутна је као nomina instrumenti *Katirci* и *Katirdoghi* (мазгар) и вероватно не садржи изразито пејоративну ноту као у нашем језику.

- *Катура:* само две особе у селу Стружани код Славонског Брода 1948. године. В. *Катур.*

- *Катурак:* у селу Чурловац код Бјеловара (једанаест особа 1948. године).

- *Катурић:* презиме забележено у Топлој и Рисну у Боки Которској, пореклом из Херцеговине; савремено презиме у Београду, Никшићу и Херцег Новом. В. *Катур.*

КАУК

- *Каук:* презиме забележено у Подравској Слатини, Ђакову и код Осијека и Валпова 1948. године. Идентично је са турском позајмицом *каук (kavitk)* у значен>у *муслиманска капа омотана чалмом.* За семантику уп. наше презиме *Капа* и изведенице од њега. Уп. и бугарска презимена *Кяук, Кауклийски.*

- *Кауковић:* стариначка муслиманска породица у Бањанима: према легенди, ту су присутни „када је фет учињен над градом Бужимом"; у Варошкој Ријеци и Коњодору у Босанској Крајини.

- *Каукчија:* презиме забележено негде у Босни. Од речи *каукчија* (<тур. *kavukpi)* у значењу *занатлија који израђује и продаје кауке.*

КАУР

- *Каур:* презиме које су 1948. године носиле само три особе код Крижеваца, Вировитице и Сиска. Идентично је са апелативом *каур* (<тур. *gäiir, gavur* <перс. *gebr)* у значењу *неверник, немуслиман, хришћанин.* У том значењу први пут је примећено у речнику „Della Belle" из 1728. године, а у дужем, славенизираном облику *каурин* потврђен је у Србији као рани турцизам већ 1470. године. Занимљива је семантичка еволуција ове речи која се развила у разна значења од *странна, старог становништва,* па чак су овакво име носили и припадници католичке вероисповести који су се из Далмације населили Гламочко поље у Босни. (Уп. пазив *Каураш* за католике из Далмације који су у околини Високог и Сарајева крчили шуме на рачун ага и бегова.)

- *Каурин:* у Босни 1886. године; у селу Мурати код Босанске Дубице почетком XX века: савремено презиме у Банатском Деспотовцу; у Хрватској 1948: само осам особа у Осијеку, Дарувару и код Славонског Брода. Једнако је са апелативом *каурин* који је први пут забележен у Србији 1470. године.

- *Кауриновић:* у Босни 1886. године; у селу Доњи Буквик код Брчког у Босни; у Хрватској: околина Нове Градишке и Славонске Пожеге 1948. године.

- *Каурић:* околина Глине, Славонског Брода, Вргинмоста и Огулина.

- *Каурчић:* само шест особа у Боровом Насељу код Вуковара и у Загребу 1948. године. Од непотврђеног облика **Каурац.*

КАФЕЏИЋ

Презиме забележено на једној црквеној књизи у Костајници у Хрватској 1711. године; муслиманска породица у Цазину у Поуњу; савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948, само четири особе у Дубровнику и Осијеку. Води порекло од турске позајмице *кафеџија (kalivećі)* која се у нашим речницима може пратити од 1818. године. Уп. презиме *Кафеџић* у Дарди (Барања) 1948. године, које својим фонетским ликом упућује на босански миграциони талас.

КАХВЕЏИЋ-, в. Кафеџић

Презиме у селу Ступарићи код Високог у Босни; у Босанском Петровцу почетком XX века; савремено презиме у Травнику у Босни; у Хрватској само четири особе у Загребу 1948. године.

КАХРИМАН

- *Кахриман:* савремено презиме на Шлама крај Сарајева и у Босанском Петровцу. Идентично је са муслиманским личним именом *Кахриман* (<тур. *Kahriman,* у значењу *победник; херој).*

- *Кахриманоћић:* у месту Отока у Поуњу у Босанској Крајини; савремено у Бео-

граду: у Хрватској 1948. само три особе у Костајници и Загребу.

- *Кахрић: у* селу Лубарда (Поуње у Босни); у Босанском Петровку и Бјелају у Босни; у Хрватској 1948. околина Сиска и у Загребу. Од непотврђеног хипокористика **Кахро (<Кахриман).*

КАЧАМАК- (<тур. ka^amak)

Међу многобројним речима из турског језика везаних за кулинарију, налазимо и *качамак (<Імџипа1<}* који је први пут забележен у Вуковом Рјечнику 1<$18. године у значењу Kukurutzbrei, palenta e Zea rrmis. Семантика је слична као и код презимена *Кајгана, Цицвара, Попара* и ел.

- *Качамак:* изумрли породични надимак у области Подибар у Србији; надимак у Врању у Лесковцу. Уп. надимак *Качамаче* у селу Дебелици у Тимоку.

- *Качамаков:* презиме у Малом Трновцу код Braiba у Србији.

- *Качамаковић:* презиме залажено у Пожаревцу крајем XIX века. Уп. бугарска презимена *Качамаков* и *Качамачки.*

КАШ- (<антр. Cassius)

Реконструкции у наслову учињена је на основу ареалне географије, то јест, распрострањености презимена *Кашић* и *Кашица* чије је исходиште, по свој прилици, Приморје. Најме, култ католичког светог *Касија* лако се могао ширити из Марсеља ка Приморју које је било повезано са овим делом Запада не само због религије већ и због живе дубровачке трговине са многим средоземним поморским лукама. Ова тврдња ипак није безрезервна, јер презиме *Кашић* носе и Срби у Далмацији, па би нас ова чињеница могла упутити на преподобног Јована *Касијана* који се у нашим историјским изворима као антропоним среће само у области Бранковића у Србији 1455. године. Најстарији податак од ове основе односи се на неког Дубровчанина Јакова *Кашицу* који се поминке од 1100. до 1200. године и неоспорно представљу деминутив личног имена *Каша* или *Кашо (<(.*Ymw.v). Исто би се могло рећи и за топоним *Кашина* код Загреба из XIII века који није од старословенске речи *къшь* у значењу *жреб,* како то претпоставља Мажуранић, а топонимијска основа *Каш* у топониму *Кашаљ* у Србији из пометка XIV века је од глагола *костити,* тачније од географског термина *косина.* Присуство личног имена *Каша* код Руса, Белоруса, Украјинаца, Чеха и других словенских народа свакако је у вези са кулинарским значењем речи *каша* и може се упоредити са нашим императивним сложеницама *Варикаша, Крстикаша* и *Муттикаша* и треба је посматрати одвојено од личног имена *Каша (<Cassiim).* У светлу реченог, шумадијско презиме *Кашајић у* Великом Орашју остаје усамљено и неразумљиво. Овоме треба додати и топоним *Кашевар* из XIV века у Србији, који преко народне етимологије (уп. руско *кашевар у* значењу *кувар)* крије неко несловенско или супстратно име.

- *Кашић:* српска породица која је 1583. године пресељена из Клиса у Бакар; *Kassich* у Шибенику 1585; у Сланкамену (Срем) 1702; у следећим местима у Бачкој: у Новом Саду 1743, Кању 1784, Жабљу 1803, Ковшџу 1862; у Земуну 1802. године са напоменом пописивача: „Дг?л-*sich,* in der Venezianische Gebite Geboren"; у Хрватској 1948: околина Дрниша, Копривнице, Подравске Слатине, Ријеке, Сплита и Бјеловара. Води порекло од хипокористика *Каша* или *Кашо (<Caxsiiis).* Уп. *Кашић,* топоним код Бенковца у Хрватској и *Кашићи* код Коњица у Херцеговини,

- *Кашица: у* Дубровнику 1100-1200. и 1281. и 1332. године; у Хрватској 1948, околина Самобора и Загреба.

- *Кашовски:* презиме којеје 1948. године залажено само у Рајевом Селу код Жупање у Хрватској (тринаест особа у три куће). Од хипокористика **Кашо (<Cas-shis).*

КАШМЕР

Стариначка породипа у Трговишту код Соко Бање у Србији, о којој је сачувана следећа легенда: „Име *Кяшмеровци* кажу да је дошло отуди што је један од Јериних синова (Мера' - Ера из Старог Влаха) волео много да једе 'кашу'. ,Једном као дете отме он од свог брата кашу и поједе, а овај га удари кашиком по глави и од тога му остане име, а по гьему се после назове и цела породила." По свој прилици је турског порекла, (антропоним?), јер сам у савременом телефонском именику града Измирне пронашао два станопника под презименом *Kasmer.*

КВАЈ-, в. Квак-

- *Квајић:* презиме забележено крајем XIX века у селу Карану код Ужица.
- *Квајо:* само десет особа у Ријеци и Син>у 1948. године. Идентично је са непотврђеним надимком **Квајо.*
- *Квајић:* околина Нове Градишке у Хрватској 1948. године.

КВАК-, в. **Кук** (крив)

Према Петру Скоку и другим словенским етимолозима. основа *Квак-* представлю други степей вокализма од речи луга, слично као и *кисео* > *квасац.* Исто као и реч *квака,* која у себи садржи идеју нечег кривог, нечег што није право, у нашој речи *квак* у значењу *грана, петел,-ка* сачуван је исти мотив, јер грана дрвета није никада идеално права. На ономастичком плану ова основа, која се задржала само у Хрватској, односи се на особе које на себи имају нешто криво (неправилно): нос, ноге и ел.
- *Квак:* презиме забележено 1948. године само у селу Лониица Мала код Нашица (деветнаест особа у шест кућа).
- *Квака:* околина Осијека, Вуковара и Винковаца.
- *Квакан:* код Прелога, Белог Манастира и Копривнице у Хрватској 1948. године.
- *Квакан,:* само две особе у селу Челинац код Белог Манастира 1948. године.
- *Квакић:* околина Глине и Нове Градишке.

КВАС-, в. Кис-

Иако ову основу упућујем на етимологију придева *кисео,* Acidus, који поред основног значења указује и на *зловољног. тмурног* и *туробног чопека.* мишл,ења сам да се ова основа односи на *пијанца,* а не на оно на шта упућује етимологија. Будући да је и основа *Кис-* надимачка, онда нема разлога да је и *Кпас-*истог порекла. Доказ за ову тврдгьу видим у речи *квасник* (потврђено још код Доментијана) у значењу vinolentus која својим дубинским значењме упућује на алкохолну ферментацију. (Уп. словенски назив *квас* за пиће, као руски придев *хмельной* - пијан од биљке хмеља.) Ово је и прилика да се исправи етимологија неких словенских ономастичара који основу *Квас-* доводе у везу са *надошлим киселим тестом,* што је. иако етимолошки блиско, ипак семантички тешко одрживо. У словенском свету најстарији пример од ове основе пронађен је у старолужичкој ономастици у којој је крајем X и почетком XI века забележена личност по имену *Qiiasa,* која не означава *кисело тесто,* већ једноставно *пијанца, човека склоног алкохолу.* Уп. следећа презимена: словеначко *Kvasnik,* доњолужичко *Kwas* и *Kwasnik,* чешко *Kvas,* руско *Квашенкин* (1378. године) и *Квашня* (1380), бугарско *Квасников* итд.
- *Квасановић:* презиме забележено у „Просветном гласнику" 1883. године.
- *Квасина: у* селу Копчићима и Прослопу у области Рама у Босни; околина Сплита и Сиња 1948. године.
- *КвасиниН:* само шест особа у селу Задворје код Сплита 1948. године.
- *Квасиловић:* један становник у селу Бабине Греде код Жупање 1948. године.

- *Квасић:* презиме познато само на острву Крку 1948. године.
- *Квашчен:* савремено презиме у Куманима (Банат) и у Београду.
- *Квашчепић:* две особе у селу Берек код Гарешнице у Хрватској 1948. године.

КВЕКИЋ

У нашем патронимијском систему заступлена су и презимена од узвика која су сва надимачког порекла. Једно од њих је и презиме *Квекић* које у својој основи има узвик *квек (>квека>гл. квскати) у* значењу звука који подражава гласове зечева, јарића и ел. (уп. презиме *Кпичић).* Презиме *Квекић* налазимо у Србији 1825; у „Бранковом колу" 1897. године; у Зети у Црној Гори то је огранак породице Ламбуљић, а у Хрватској 1948. године, околина Сплита.

КВЕСИЋ

У следећим селима у Херцеговини: у Космају, Смокињама и Биограцима (пореклом са Косова у Далмацији још у XVI веку); изумрли католички род у селу Скробучани у Рами (Босна): у Хрватској 1948: на острвима Хвару, Корчули. код Славонског Брода и у Випковцимн. Води порекло од непотврђеног надимка **Кпесо* (<гл. *кпесити у* значењу *штрчати, одударати рястом)* и односи се на човека вишег раста у односу на остале из његове средине.

КВИЧИЋ

Презиме забележено у селу Граховцу код Ваљева 1808. године. Води порекло од неиотврђеног надимка **Квичо* који долази од глагола *квичати у* значењу *скичати, цичати.* За семантику упореди *КвекиЬ.*

КВОЧКА

Презиме залажено у селу Шегановац у Лици и Староселу код Топуског почетком XX века; у селу Црнаја у Поуњу у Босанској Крајини (иореклом из Удбине); савремено презиме у Путинцима (Срем); у Хрватској 1948: околина Слу-1ьа, Коренице, Вргинмоста и Вуковара. Једнако је са апелативом *квочка* (Gluckhenne, gallina glociens) и врло је тешко одредити првобитни мотивациони импулс овог очитог надимка. Можда преко фразеологизма „гнездити се као квочка на јајима"?

КВРГА

- *Кврга: у* Жабљу 1814. и у Моторику у Бачкој 1821. године; у селу Опланићи у Гружи (Србија). Идентично је са апелативом *кврга,* који поред основног значења *израслина, гукя,* означава и *грбу,* па мислим да је то значење преовладало у том надимку, јер је сачуван и придев *квргар у* значењу *грбав.*
- *Кпргић:* околИна Слуња и Гарешнице у Хрватској крајем XIX века; у Доњем Лапцу у Лици 1900. године; у селу Кошеви код Сарајева (пореклом из Крајине). В. *Кврга.*

КЕБ-

Оснона *Кеб-* нема сигурну етимологију, али свакако је несловенског порекла, исто као и глагол *укебяти* (ухватити), који би се семантички могао везати за антропонимијски аспект. Судећи по савременом турском презимену *Keban,* могло би се рећи да су наши облици скраћени по начелу *Рад-ан>Рад>Радић,* али ово је ипак само претпоставка. Према Милету Томићу надимак *Кеба у* Клисури (Румунија) мађарског је порекла *(kebel* - груди, сиса), али босански ареал ове основе говори ипак у прилог турском изворнику. Коначно. долази у обзир и

реч *кеба у* значењу *врста ножа,* такође непознате етимологије (за семантику уп. презиме *Кустурица).* Да joiii додам да је Радослав Грујић почетном **XX** века забележио у Лици хипокористик *Кебо* од личног имена *Степан,* чије су фонетска промена и структура апсолутно неразумљиве.

- *Кебо:* презиме залажено у Благају у Херцеговини (из Малог Поља у XVIII веку): у Хрватској 1948: околина Сплита. Подравске Слатине и Славонског Прода.

- *Кебеић:* у Лозници (Србија) 1862. године.

- *Кебела:* презиме забележено у Босни у XIX веку.

- *Кебелић:* савремено презиме у Требин>у и у Београду.

- *Кебић:* у Лозници (Србија) 1862. године; у Баваништу (Банат) почетком XX века; породичпи надимак у Плочи (Лика).

КЕВ- (<антр. Кева<Параскева)

Антропонимијска основа *Кен-* може се објаснити на два начина: од женског хипокористика *Ксва (<Параскспа<грч. παρασκευή у* знпачењу Петка - нети дан у неделей) или, што је због ареала мало вероватно, од апелатива *кева (кевица)* у значењу *левојка (<* млетачки *kefn).* Мало је необично презиме *Кевац* (и изведено *Кевчић),* које представља маскулинизовани облик од *Кена,* али то би у оном моменту могло бити једино реално објашњење. Коначно, у делу Босне и Херцеговине *кевя* је и *дрвена кашика за захватан,е брашна,* па би и то можда дошло у обзир као основа за презиме кад се узме у обзир да постоји облик *Кашиковић.* Уз ову основу везана је још једна етимолошка загонетка: у племену Васојевића у Црној Гори задржало се предање да је пре н>их на том терену живело неко стариначко братство по имену *Кевци.*

- *Кевац:* савремено презиме у Београду и Кључу у Босни.

- *Кевић:* презиме забележено у Ва.гьеву 1837. године; стариначка породица у селу До1ье Храспо у Херцеговини; у селу Радаљ у Горњем Подрињу („Кевићи су Кучи и дошли су уз своје земљаке Човиће у Во.гьевце, па их неке Кева довела у Жарковиће под Радаковац"); савремено презиме у Сремској Митровици, Мостару, Смедеревској Паланци и Дреновцу код Шапца; у Хрватској 1948: околина Дрниша, Книна и Нове Градишке.

- *Кевчина:* српска породина у селу Јаворак у Банској крајини. 1779.

- *Кевчић:* очинство у селу Врановаи у Нингком кадилуку 1498. године; српска породица у селу Газије у Хрватској 1747. године.

КЕВРА

Усамљено презиме у Хрватској које је 1948. године евидентирано само у селу Црногорци код Имотског (осам становника у две куће). Међутим, ово презиме је вероватно пре сто и више година гласило *Кеврић,* јер у „Српском далматинском магазину" из 1861. године налазимо управо овакав податак са кратком напоменом да су пореклом из Херцеговине. (Узгред, оваква основа није позната у Херцеговини према литератури коју сам имао на располагању.) У Речнику САНУ /севра је *ружна, погурена старица... која напада људе на пустим местима,* а овај податак преузет је од Ивана Зовка из Босне. Потто овај демон нема етимологије. наводим много опширнији цитат из пера Владимира Булата: „Кевре - српски шумски демони слични кечезибама: згрчена, српаста лика, које скевре зубе и колена заједно па тако згрчене вребају у пустошним нределима на чељад, која туда пролази и самом својом појавом задају им толики страх, да им од тога одмах 'нешто сине у кости' од чега брзо погрбаве и згрче се." За етимолошку анализу из текста В. Булата истичем чињеницу да овај демон представља згрчену прилику која својом магијом чини зло људима на тај начин што их

претвара у СВОЈ лик, то ЈССТ претвара их у згрчене и згурене, У цитату В. Булат је употребио и глагол *скеврити* који није забележен у нашим речницима, а, судећи према контексту, глагол би значио *скупит, згрчити,* јер на то указује цитат. Мишл>ења сам да је етимологија овог демона везана управо за глагол *скеврити* од кога је настала реч *скевра.* Без префикса корен би гласно *кевр-* који такође није забележен, па би се етимолошка анализа морала усмерити у том правцу. Почетни сугласник у овом корену пореклом је од прасловенског Г, то јест, прасловенско **къгс-* прешло је у српском и хрватском у *грч,* а старословенски глагол *съкрѣчити* у значењу *кривити* се је у сродству, према П. Скоку, са речима *кврга, крга,* па и *хрја.* Наш корен *кевр-* има у првом слогу самогласник Е коме ту етимолошки није место, те зато мислим да је он уметнут због олакшања изговора: *квржевр-,* другим речима, глагол *скеврити* би се могао овако еволуционо представити: *с-квр-ити>скеврити* због лакшег изговора трупе *квр-.* Ова етимологија у потпуности одговара не само згрченој прилици демона *скевре* него и жртвама које су такве постале деловањем овог непријатељског демона. Иначе, презиме *Скепрић* носила је једна муслиманска изумрла породица у селу Скробучани; у селу Црногорци 1861. године, а у Хрватској 1948. само у околини Задра. Од ове основе забележен је још један облик: *Скевра* у Сарајеву 1848. и у селу Совуље код Високог у Босни око 1880. године.

КЕДИЋ

- *Кедић:* презиме забележено у облику *Kedyty у* Вуковару 1726. године; у Суводолу код Ваљева 1824. године; муслиманска породица у Лубарди (Поуње) у којој је сачувано предање да је њихов предак Алија предводио Крајишнике ка Јајцу да дочека Омер-пашу; у Доњој Буковици (Горње Подриње) из чије је породице и Михаило, војвода и наследник Илије Гарашанина (пореклом из Бесеровине од Југовића). Води порекло од надимка *Кеда* који долази од турског *kedi у* значењу *мачка.*

- *Келовац:* презиме залажено у селу Јаггьилу код Врања у Србији. В. *Кедић.*

КЕ'і- (<гл. кезити)

Основа је надимачка и сви примери су настали од глагола *кезити* који је занимљив по томе што је искључиво везан за зубе.

- *Кеза:* презиме забележено у Отиловићима у Полимљу (пореклом из Жидовића).

- *Кезан:* околина Новске у Славонији 1948. године.

- *Кезерин:* само једна особа у селу Дубрава код Загреба 1948. године. Уп. надимак *Кезер у* Дивоселу у Лици.

- *Кезерић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948: околина Чазме, Кутине, Загреба и Славонског Брода.

- *Кезин:* презиме евидентирано у Сакулама у Банату и у Панчеву почетком XX века.

- *Кезина:* само једна особа у Дубрави крај Загреба 1948. године.

- *Кезић: у* Врпољу 1740. и Јадртовцу код Шибеника 1744; у Селевцу крај Смедерева 1878. године; у селу Дреновцу код Шапца; савремено у Београду и Сарајеву; у Хрватској 1948: околина Сплита, Костајнице и у Осијеку.

- *Кезун:* породични надимак у Петници (из Пипера, око 1870. године); породични надимак у Ртарима у Доњем Драгачеву (из Нове Вароши, у првој половини XIX века). Идентично је са надимком *Кезун* који налазимо у Вуковом Рјечнику 1818. године.

- *Кезуновић:* презиме у Орјој Лупи и Даниловграду у Црној Гори; савремено у Београду и Сарајеву В. *Кезун.*

KEJ- (<антр. **Кева?)**

Овакву реконструкиију предложио је Будмани у Рјечнику ЈАЗУ, која је теоретски заиста могућа, а знак питања у наслову упозорава да нисам могао пронаћи још таквих примера. Тешко је објаснити и појаву црногорског личног имена *Кеј о,* које је Мићун Павићевић забележио у селу Дучићи, уколико није од основе *Кек-*.

- *Кејас:* презнме залажено само у околини Јастребарског у Хрватској 1948. године.

- *Кејић:* у Сремским Карловцима почетком XX века; савремено у Београду; у Хрватској 1948. (забележено и као *Кеић):* у селу Куљани код Двора и *Кејић* код Костајнице и Белог Манастира.

- *Кејурић:* само једна особа у селу Рубица код Дугог Села у Хрватској 1948. године.

КЕК (<мађ. kek)

Презиме забележено у Тителу (Бачка) 1832. године; у Хрватској 1948. код Дарувара и Крижеваца. Води порекло од мађарског придева *kek* у значењу *плав* и као позајмица није примећен у нашој апелативној лексици.

КЕК-

Антропонимијска основа *Кек-* везана је за апелативно значење *кека* у значењу *тетка,* а на ономастичком плану за женски хипокористик *Кека* од *Параскева* или *Сека.* Мушко име *Кеко* могло би бити од женског *Кека* али и од неког другог имена, јер је недавно у селу Беревце у Сиринићкој жупи забележен овакав хипокористик од личног имена *Срећко.* Збуњујуће делује податак да у Лици хипокористик од личног имена *Јелена* гласи *Кека* (наводи га и Милица Грковић). јер, ако је у имену *Срећко* бар имамо сугласник К који је могао послужити као основа за хипокористик, овде смо лишени такве могућности, па остаје да се констатује да на пољу стварања наших хипокористика ономастичарима треба још много и много напора.

- *Кекановић:* у селу Братуљи код Славонске Пожеге крајем XIX века и 1948. године у околини. Од хипокористика *Кекан* (женски хипокористик *Кека)* који је потврђен у Хрватској у XIX веку.

- *Кекиловић:* презиме залажено у Мазину у Лици 1712. године. Од надимка или хипокористика **Кекило,* који би се могао извести од имена *Кеко,* али можда и од придева *кекав* у значењу *кратконог.*

- *Кекин:* околина Валпова, Нашица и Вуковара (девег особа 1948. године). Уп. руско презиме *Кекин* из 1660. године које је можда од исте основе.

- *Кекић:* најстарији податак о овом презимену налазимо у полису Срба граничара у Хрватској 1551; српска породина у Острвици (Лика) 1696. године; изумрла муслиманска породица у Босанском Петровцу; у Соколовцу у Војводини (пореклом из Лике); у селу Ловас у западном Срему 1736. и у Шиду 1799. године; у следећим местима почетком XX века: у Липама код Госпића, Међуријечу код Чајнича у Босни, Црном Врелу у Црној Гори и Грубишном Пољу; у Хрватској 1948: околина Јастребарског, Слуња, Карловца, Вргинмоста и Војнића.

- *Кеко:* презиме забележено на острву Рабу, код Крапине и у Загребу 1948. године. Од хипокористика *Кеко* који има само савремене потврде.

- *Кековић:* братство у Мијогосту у Црној Гори; Мићун Павићевић је забележио да „Братоножићи вјерују да је династија Обреновић била родом из братоножићког села Клопота-Поткрш и да су се њени родоначелници презивали Кековићи"; савремено презиме у Београду и Подгорици у Црној Гори. В. *Кеко.*

КЕКЕЗ (<тур. kekiz)

- *Кекез:* презиме залажено у Кикинди (Банат) 1818; у „Младој Србадији" 1870. године; у Хрватској 1948: околина Сплита, Дубровника, Сиња, Винковаца и Градишке. Идентично је са турским апелативом *kekiz у* значењу *хомосексуалац: у* нашим речницима има само савремене потврде. Промена самогласника И у Е свакако је утицај екавског говора.
- *Кекезовић:* у Сомбору (Бачка) 1747. године. В. *Кекез.*

КЕЛ- (<тур. kel)

Сви примери од ове основе су надимачког порекла и потичу од турског облика *kel у* значењу *ћелав.* Занимљиво је истаћи да је овај турски придев задржан у варијанти ближе оригиналу у презименима, док је у књижевном језику исказан палаталним *h (ћел-ав).* У нашем ономастичком систему постоји хипокористик *Келе* који у „Речнику" Милице Грковић има једну једину паралелу из Роваца у Црној Гори, са напоменом, без етимологије, да је то „име од мила". У мојим белешкама нилазим два оваква хипокористика у којима, као и у многим сличнима, не могу да пронађем ма какву везу између личног имена и хипокористика, користећи досадашње искуство ономастичара. Један од н>их се зове Бошко, а други Драган, и обојица имају надимак или хипокористик (?) *Келе,* који се, што је очито, не могу довести у везу са реченим облицима. Дубровачка патрицијска породит *Кълиникъ* из XIII века свакако није од ове турске основе, јер се томе противи њена рана потврда, па је етимологија вероватно из неког романског изворника.
- *Келевић:* презиме забележено у области Златибора у Србији.
- *Келин:* околина Чазме, Лудбрега и Винковаиа.
- *Келинац:* само седам особа у Иванкову код Винковаца 1948. године.
- *Келинчић:* три особе у Великој Греди у Хрватској 1948. године.
- *Келић: у* Сомбору (Бачка) 1854. године; у селу Станици код Петровца на Млави у Србији; савремено презиме у Сусеку (Срем); у Хрватској 1948: околина Ђакова, Белог Манастира, Осијека и Вуковара.
- *Келовић: у* селима Згарете и Залуг у Горњем Подрињу у Србији.
- *Келчин: у* селу Врбово код Вран>а у Србији.
- *Келчић: у* селу Нијемци у западном Срему 1679. године: у Хрватској 1948, околина Винковаца.

КЕЛАВА

Католичка породица у селу Лизоперци у Рами (Босна), пореклом из Дувна пре 1878. године; у Хрватској 1948: околина Сиња, Ђакова и Винковаца. Презиме спада у „кулинарска", јер је *келава у* Лици и околини Шибеника *врста посног сира.* За семантику уп. презиме *Тописировић.*

КЕЛЕМ- (<мађ. антр. Kelemen)

Антропонимијска основа Лелем- преузета је из мађарског ономастикона и географска распрострањеност презимена у потпуности потврђује ову чињеницу. Према истраживањима Ласла Хадровића, мађарско лично име *Kelemen,* потврђено већ 1211. године, настало је вероватно од српског и хрватског антропонима *Клемент* или *Климент,* а ови од грчког хришћанског имена *Κλημεντοϊ* (<лат. *Clemens у* значењу *милостив).* Суфикс *-ин у* имену *Клемин* словенског је порекла, што потврђује и Хадровић, а два презимена без суфикса *(Келемић* и *Келемовић)* говоре да је оно у народној свести схваћено као и бројни антропоними на *-ин* (типа *Рад-ин, Мил-ин, Драг-ин).*

- *Келемин:* презиме забележено у околини Ђурђевца, Крижеваца и Копривнице у Хрватској 1948. године. Једнако је са личним именом *Келемин (<* мађ. *Kelemen)* које први пут срећемо у Хрватској 1436. године.

- *Келемина:* само две особе у селу Засадбрег код Чаковца 1948. године.

- *Келеминац: у* селу Андријашевци код Винковаца (само три особе 194cS. године). Уп. презиме *Келеминец* код Вараждина и Загреба које је идентично са обликом *Kelcmypecz* потврђеним у Загребу 1465. године.

- *КелеминиЬ:* само шест особа у околини Загреба и Дарувара.

- *Келеминов: (lielleminof у* Шибенику 15<XI. године.

- *Келеминовић: у* Бихаћу (Босна) 1574. године; у Хрватској 1948, код Зелине и Загреба.

- *Келемић:* две особе у селу Молвице код Самобора 1948. године. Од непотирђеног личног имена **Келем (< Келемин <мя§. Ke lernen).*

- *Келемовић:* презиме залажено у околини Славонског Брода и Загреба. В. *Келсмић.*

КЕЛЕУВА

Презиме забележено крајем XIX века у селима Брезик код Глине и у Цагама код Окучана у Славонији; савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948: околина Глине, Новске и Вировитице. Презиме је надимачког порекла и сложено је од турског придева *kel* и наше речи *уво.* Очита фолклорна креација у којој се крије неки неодгонетнути фразеологизам или шаљива причица. Уп. топоним *Свилеува у* Србији од фразеологизма „имати свилене уши", као и име сплитског бискупа *Тврдоух* из XII века.

КЕЛЕЧИЋ

Ареал овог презимена указује на двоструко порекло: хрватско презиме *Келечић* Томо Маретић изводи из латинског антропонима *('Jemens,* па овде треба само узети у обзир мађарско посредство (в. *Келемин-),* а истоимено босанско презиме. залажено у Дрвару и његовој околини, од турског апелатиица *kölfe* у значењу *чуперак* (уп. презиме *Чупић).*

КЕЉ-

Антропонимијска основа *Кељ-* је свакако надимачког порекла, али тешко је определити се између значења глагола *кељити се (смејати се показујући зубе)* или придева *кељав* који има троструко значење: неразвијен, слаб; безуб; гњецав, мек. Овоме треба додати и апелатив *кељавац у* значењу *момчић* (који има везе са придевом *кељав,* јер се упире на значење *неразвијен, слаб,* као и пејоративни назив *Кеље* којим „Шокци" у Румунији називају становнике села Краљевапа, Петрова Села. Станчева и Лугоша. такође у Румунији. Све у свему. основа *Кељ-* има двоструку семантику: *кезав човек* или *неразвијен, слаб.* У топонимији је ова основа везана вероватно за неку супстратну реч, јер се ороним *Велика* и *Мала кеља* на руднику у Србији не може објаснити на овај начин.

- *Кељ:* савремено презиме у Београду; у селу Бобовап код Клан,ца и у Новој Градишки у Хрватској 194<S. године (пет особа).

- *Кеља:* презиме залажено у Банату 1735. године.

- *Кел,авяц:* изумрла муслиманска породица у селу Клепал код Габеле у Херцеговини.

- *Кељак:* у селу Горна Влахинићка код Кутине (једанаест особа у три куће 1948. године).

- *Кељановић:* братство у Коњуху у племену Братоножића у Црној Гори; савремено презиме у Плаву (Црна Гора).

- *Кељаћ:* презиме забележено почетком XX века у селу Азањи код Смедерева (пореклом са Косова). Суфикс *-аћ* (<грч. *αχίί) у* јужним крајевима је углавном пејоративног значења.
- *Кељачки: Keliacsky у* Идвору (Банат) 1769. године.
- *Кељевић:* савремено презиме у Сивцу (Бачка).
- *Кељин: Cheglin* у Задру 1579. године; породични надимак у Славонији. Уп. топоним *Кељићи* код Зворника са историјском потврдом из друге половине XVII века.
- *Кељковић:* само у селу Фука код Врбовца у Хрватској (петнаест особа у шест кућа 1948. године).
- *Кељчић:* само три особе у Доњем Новом Селу код Винковаца 1948. године.

КЕМИЋ

Савремено презиме у Лајковцу (Србија). Води порекло од хипокористика *Кемо (<Кемал<*тур. *Ketn1<яр. Kätnäl* значењу *потпун, сакршен).*

КЕЊ-

Према истраживањима Петра Скока, реч *кењац у* значењу *магарац,* исто као и глагол *кењати - споро радити,* води порекло од глагола *кетити,* а овај од грчколатинског ономатопејског *γιvvoί* и *liinnns у* значењу *млада мазга.* Ареал речи *кењац* је Херцеговина, Бока и Стон, па се и примери презимена од ове основе могу свести унеколико и ван овог региона, али ипак остаје као загонетка црногорско лично име *Кењо* које свакако није пејоративно, јер и Будмани претпоставља да је то хипокористик од неког непознатог изворника. Исту непознаницу представлю и презиме *Кењинац* код Соко Бање у Србији, који се не би могао објаснити миграционим моментом, као што је то случај са босанским презименом *Кењало.*

- *Кењало:* српске породице у селима Осредак и Дреновац у Лици 1712. године; у Босанској Дубици, Босанској Крупи и околини Бихаћа крајем XIX века; у следећим селима у Поуњу у Босанској Крајини: у Босанској Крупи (из Бихаћа), у Матавазима (из Рачића), Менићу, Злопољцу (из Небљува), Липи (из Рачића), Притоки (из Небљуха), селу Рачићу Сеоцету и Хргару. Уп. хидроним (поток) *Кењаловац у* истој области.
- *Кењар:* савремено презиме у Мостару у Херцеговини.
- *Кењац:* породични надимак у селу Нерезишћу на острву Брачу 1661. и 1669. године.
- *Кењинац: у* селу Блендија код Соко Бање у Србији („из села Леновца; Хајдук Вељко им је био ујак").
- *Кењић:* презиме у селу Осојани у Метохији, пореклом из Шекулара; савремено презиме у Тузли (Босна) и Беранама у Црној Гори. Од личног имена *Кењо* које је потврђено у Црној Гори у XIX веку.
- *Кењо:* само пет особа у селу Граховљани Доњи код Пакраца 1948. године. Уп. надимак *Кењов у* селу Рибник код Јагодине у Србији. В. *Кењић*

КЕПИЋ

Савремено презиме у Београду. Земуну, Новим Карловцима (Срем) и Плевљима (Црна Гора); у Хрватској 1948, само осам особа у околини Костајнице, Врбовца и у Загребу. По свој прилици, од надимка **Кепо* или *Кепа* чије би се порекло могло двојако објаснити: од турског *köpek (жепец)* или од алб. *qipull* у истом значењу, како то мисле Чабеј и Ајети.

КЕПЧИЈА

- *Кепчија:* у селу Јаворањ код Двора и у Блинском Куту код Петриње почетком **XX** века; савремено презиме у Београду и Панчеву; у Хрватској 1948: околина Двора, Петриње, Подравске Слатине и Копривнице. Идентично је са турском позајмицом *кепчија (<!<ер<*$_{s}$*-е) у* значењу *кутлача.* Уп. турско савремено презиме *Kíψçí',* а за семантику в. *Кашиковић.*

- *Кепчић:* само четири особе у селу Газ и је код Ораховице у Хрватској 1948. године.

КЕР-

Најважнија карактеристика ове антропонимијске основе јесте да она није словенског порекла и да су сва презимена од ње или од исламског антропонима *Керим,* грчког хришћанског женског имена *Керкира* или од апелатива *кер* у значењу *пас,* који такође није словенског порекла. Женски савремени хипокористик *Керн у* селу Жач у Метохији, који наводи Светозар Стијовић, свакако није од поменутих облика и настао је од неког непознатог антропонима.

- *Керавић: Keravity у* Моноштру у Бачкој у XVIII веку; у Рашкој (пореклом из Новог Пазара) 1860. године. Етимологија непозната.

- *Керавица: у* Пивницама (Бачка) 1728. године: у Товаришеву (Бачка) почетком XX века; у Хрватској, околина Вуковара и Винковаца.

- *Керан:* презиме забележено 1948. године код Задра, Шибеника и Винковаца. Могуће да је од неке романске основе. Уп. ипак румунско презиме *Cheran* од речи *c/ist у* значењу *госпођа.*

- *Керанопић:* само десет особа код Белог Манастира и у Загребу 1948. године. В. *Керан.*

- *Керин:* презиме залажено у околини Загреба и у Загребу, као и код Винковаца. Уколико није од неке романске основе, могло би бити од апелатива *кер* (пас) који је. према Ивану Поповићу, од румунског апелатива *cäre* у истом значен,у.

- *Керић: Keriz* у Малој Вашици (Срем) 1736; у Жабљу 1774, Мошорину 1755. и Чуругу у Бачкој 1815. године; у селима Ракинан (из Зајечара) и Исакову у Пожаревачкој Морави; у селу Пасјане у Горњо] Морави; у области Поугье у Босанској Крајини; у Хрватској 1948: околина Винковаца, Книна, Дрниша и Шибеника. В. *Керин.*

- *Керовац: у* Великој Кладуши у Босни 1549. године.

- *Керопић:* презиме забележено у селу Тобут у области Маједица У Босни (пореклом из Херцеговине).

- *Керовљеп:* у Кикинди (Банат) 1818. године.

КЕРЕi- (<грч. *κερασί)*

- *Керез:* усамљено презиме забележено само у Кнежевом Винограду код Белог Манастира (четири особе 1948. године). Идентично је са непотврђеним личним именом **Керез* које води порекло од грчког апелатива *κεράσί у* значењу *трешка.* Уп. бугарска лична имена *Керез* и *Кереза,* као и презимена *Керезов, Керезовски* и *Керезиев* од исте основе.

- *Керсзовић: у* селу Бољанић код Котор--Вароши у Босни и у селу Ритешићу код Дервенте почетком XX века: савремено презиме у Котор Вароши у Босни; у Хрватској 1948: само једна особа у селу Оток код Винковаца. В. *Керез.*

КЕРКЕЗ

У следећим селима у Бјелајском пољу и Бравском: у Вођеници (из Очијева, старином из Лике), у Скакавцу, Субаји, Рашиновцу, Цимешима и Бјелају (из Лике у XVIII веку); у Вучковици у Горњем Драгачеву (Србија): у области Крњеуша у Босни; почетком XX века у следећим селима: у Перни (код Отока), Пученику

код Босанске Крупе, Пакрацу и селу Дијелка код Вировитице; савремено презиме у Сплиту, Босанском Петровцу и Чачку; у Хрватској 1948, околина Винковаца и Белог Манастира. Презиме је идентично са етником *К'еркез* (Черкез) који није забележен у нашим речницима. Уп. бугарско презиме *Керкезов* од исте основе.

КЕС- (<гл. **кесити се)**

Од one основе сачувана су само три презимена која се могу везати за глагол *кесити се* (смејати се показујући зубе), мада ни она нису баш етимолошки сигурна, јер се мешају са турском основом *Кес-* (</сс'.ve).

- *Кес:* презиме забележено у околини Валпова, Подравске Слатине, Доњег Михољца и у Осијеку 1948. године. Уколико није од неке друге основе, могао би представљати поствербал од глагола *кесити се.*

- *Кесић: Kesity* у Бајмоку (Бачка) 1793; *Kesich* у Земуну 1811; у околини Петроварадина (Срем) из Личке регименте 1822; колонизована породица у Вајски (Бачка) 1921. године из околине Бихаћа у Босни; у селу Колунић у Бјелајском пољу, пореклом из Грахова; у селу Бусије у истој области (из Кирјана код Грачаца); католичка породица у Босни 1745. године; у селу Радићи у Купрешком пољу у коме је сачувано предање да је њиховом претку „једном дошао Ђуг Омер и тражио расола; кад му Кесић није дао, Ђуг га дигне и он око 1860. године пређе из Халагића у Рудиће"; у области Унац у Босни, пореклом из Голубића у Далмацији; у Хрватској 1948: околина Сплита, Книна, Карловца, Костајнице, Грачаца и Винковаца.

- *Кесојенић:* савремено презиме у Подгорици у Црној Гори. Од непотврђеног надимка **Кесоје.*

КЕС- (<тур. **kese)**

Турска позајмица *кеса (<kese)* примећена је први пут у ..Речнику" Белостенна из XVII века, и то у значењу *ценна торбица за новац или дуван* и *кожна кеса у којој су смештена мушка семена.* (Ово последње значење преузето је од старер речи *мошња* или *мошнице,* јер у турском изворнику *кехе* нема онакво анатомско значење.) *Кеса* је и сума од 500 гроша која се као финансијски термин може у нашим речницима пратити од 1682. године. Антропонимијски аспект ове позајмице развио се у два правца: као новчани термин и као замена за стару реч *мошнице,* па се у оба случаја презимена од ове основе могу третирати као надимци.

- *Кесан:* презиме забележено код Срба у селу Адоњ у Мађарској 1720. године; у Хрватској 1948. само један становник града Карловца. Идентично је са надимком *Кесян (Мудоња)* које као савремено налазимо у Сремским Карловцима.

- *Кесански:* савремено презиме у Београду. В. *Кесан.*

- *Кесовија:* презиме залажено у околини Дубровника 1948. године. Сложено је од речи *кеса* и поствербала *-вић* (<гл. *вити)* и представлю надимак везан свакако за новчани термин. Уп. презимена *Доброкес* и *Попаркесин* која такође представљају сложенице.

- *Кесоња:* у Босанској Дубици почетком XX века; савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948. само осам особа у селу Дубица код Костајнице. Пејоративни надимак за *мудоњу.*

КЕСЕГ- (<мађ. **keszeg)**

Сви примери од ове основе воде порекло од мађарског ихтионима *кесега (keszeg)* у значењу рибе Agramis ballerus. Као позајмицу срећемо је први пут 1774. године, а не у Вуковом Рјечнику из 1852. године,

како то наводи Ласло Хадровић. Занимљиво је истаћи да је ова мађарска позајмица продрла и у топонимију, јер се једна коса на левој страни Самарске реке у Гружи назива *Кесега,* а поток који се улива у исту реку назива се *Кесегски поток*.

- *Кесег.* само осам особа у околини Подравске Слатине и Белог Манастира 1948. године.

- *Кесега:* гфезиме у селу Планиници (Левам у Србији) и у Долову (Банат).

- *Кесегић: у* Руми у Срему 1840. године; савремено у Доњем Вакуфу у Босни; у Хрватској 1948: околина Винковапа, Жупан>е, Славонског Брода и у Осијеку.

КЕСЕР- (<тур. keser)

Турска реч *кесер* (teer) *у* значењу «рега *столарске тесле* први пут је забележена у „Речнику" Мика,ъе 1649. године. Међутим, реч је свакако морала постојати још раније. јер је већ 1551. године налазимо у презимену *Ксерић* у Хрватској и у околини Бихаћа у Босни. Као и са многим презименима која својим зпачењем упућују на неку алатку или оруђе. и у презимену *Кесер* одиграо се исти процес. Сама алатка, тојест nomina instrumenti *кесер,* идентификовала се са човеком који том алатком обавља дрводељски запат. Исто, дакле, као што је од алатке *тесла* постало презиме *Тесла,* тако је и од *кесера* постала ономастичка основа *Кесер-*. Уосталом, у етполошкој литератури је забележено да у области Белице у Србији синоним речи *тесла* гласи управо *кесер.* а доста давно чуо сам од једног информатора из Босне да *кесер у* том делу Босне означава *чошека који прани чамце*.

- *Кесер:* крајем XIX века у следећим местима: у Кесеровом Потоку код Војнића, Бјелом Кланцу и Јаснић Брду код истог места, у Бајицама код Босанске Градишке; у селу Горњи Штрпци у Босни; породични надимак у Залужници и Крбавици у Лици почетком XX века; савремено презиме у Зеници (Босна); у Хрватској 1948: околина Слуња, Војнића, Вуковара, Карловца и Загреба.

- *Кесерац: Kesseraz* у Петроварадину (Срем) 1812. године; у селима Градња, Крушева Глава и Стрежак у Пољаници у Србији.

- *Кесарин:* српска породица у селу Доња Нарта у Хрватској у XVIII неку; у Хрватској 1948. околина Дарупара.

- *Кессрпh:* презиме забележено у околини Бпхаћа у Босни 1551: код српских граничара у Драгашевој Васи код Жумберка 1551. године; у Хрватској 1948: код Карловца, Грубишног Пол>а и Бјеловара. Уп. топониме *Кесери* и *Кесеров Поток у* Хрватској код Карловца и Војнића.

- *Кесерица:* околина Винковаца, Дарувара и Ђурђевца 1948. године.

- *Кесеровић: Kesserovicli* забележено у пустари Гашина у Посавини 1725; у Ужицу 1808: у Мачви 1829. године: у селу Завлака у Рађевини (из Драгодола у XVIII веку); муслиманска породица у Великој Кладуши у којој је сачувано предаље да су пореклом из Ападолије. Уп. бугарско презиме *Кесерon,* турска савремена презимена *Käser* и *Keseroglu,* као и микротопоним *Кесероно брдо у* Велико) Кладуши у Босни.

КЕСКИН

- *Кескин:* стариначка муслиманска породипа у селу Глогошници у Херцеговини. Идентично је са турским придевом *kesten* у значењу *оштар, опак*. Уп. бугарско презиме *Кескинои* од исте основе.

- *Кескинонић:* само деп0]· особа у Дубици код Костајнице у Хрватској 1948. године.

КЕЋАН

- *Кећан:* презиме забележено у селу Чепиу код Осијека (само две особе 1948. године). Идентично је са албанским апелативом *КеhiiН у* значењу *слуга који ради тешке послове.*

- *Кепанин:* у Чепину код Осијека 1948. године (шест особа).

- *Кећановић:* савремена муслиманска породица у Бору у Србији.

КЕЦ-

Трансформација узвика у именице и глаголе је универзална појава, што значи да је могуће у сваком језику. Другим речима, од узвика постају именице. глаголи и друге врете речи, па консеквентно овоме - и одређени ономастички облици. Узвик *кец* се употребљава за терагье коза, али и осталих брава, па се он у лингвистици упоређује са албанским називом /а* за козу, турским *ke$i,* мађарским *keczke* и ел. (Слично се може рећи и за наш узвик о/с који се упуhује воловима, а у енглеском и немачком језику во се управо каже Ochs.) Занимљиво је истаћи да презимена *Кецић* и *Кецмановић* нису позната на територији Хрватске, што унеколико сужава ареал ове основе на друге области нашег језичког подручја. Светозар Георгијевић сматра да узвик *кец* припада балканској сточарској лексици, али изгледа да се ова појава може пратити и ван Балкана, јер је недавно констатовано у Полесју у Украјини презиме *Кзц,* што проширује ареал ове основе.

- *Кец:* презиме залажено у околини Дарувара и Пакраца у Хрватској 1948. године. Једнако је са узником *кец.* Уп. пољско презиме *Ксс.*

- *Кецаћ:* нечетком XX века у Барандн (Банат) и у Петровом Селу (Бачка).

- *Кецић: Keczity у* Мокрину (Банат) 1788. године; у Опову (Банат) у XVIII веку; у селу Штрпци у Сиринићкој жупи у Србији. Уп. махалу *Кениии* и *Кецина тршајна у* истом селу.

- *Кецман:* презиме забележено у Поуњу у Босанској Крајини у следећим местима: у Босанској Крупи, Великом Бадићу, Ба)ьанима. Доброселу, Мразовци (сви пореклом из Бјелајског под>а), Пученику и Лохову; у области Унац у Босни; према истраживањима Петра Рађеновића ,,Кецмани су по старијем казивању из Црне Горе", и то у следећим насељима: у Беглуцима, Двору, Трњинића Бријегу. Трубару и Шипов.ьанима: у Бјелајском по.гьу: у Сувају. Петровцу (из Дринића). Буковачи, Дринићу (..из Црне Горе - отуда нобегли због крварине"), у Бусијама (из Крње Јеле 1У07. године); у Бравску, Капл>уву и Јањилима; крајем XIX века у Рајновцима код Кулен Вакуфа и у Приједору; у Хрватској 1У48. године: околина Вировитице, Дон>ег Лапца и Вуковара; у Невесињу (Херцеговина) крајем XIX века. Идентично је са личним именом **Кецман* које није потврђено у нашем ономастикону. Његов настанак објашњавам оиако: као што је од *к%ц* постао глагол *кецјати,* на сличај начин могао је настати и антропоним *Кецман. у* коме је сегмент *-мин* преузет из фреквентних личних имена типа *Радоман, Вукмян. Драгоман* итд.

- *Кецманопић: у* селу Читлук код Босанске Костајнице и у Дринићу код Петровца крајем XIX века; савремено презиме у селу Добри које је потопљено приликом изградње хидроцентрале Ђердап на Дунаву, које свакако није од *немачког* презимена *Кецман,* како то тврди Милорад Драгић.

- *Кецо:* српска породица забележена у селу Прокоп Мали (Славонија) 1898. године; у Хрватској 1948, околина Гарешнице и Кутине. Идентично је са непо-1врђеним антропонимом **Ксло.*

- *КецовиЬ:* презиме које је 1687. године носио херцеговачки харамбаша и млетачки капетан и сердар Никола Кецовић

(у млетачким документима *Chezzevich* - Кецовић) досељеник из Бањана и поседник земље у селу Мојдеж изнад Игала и Херцег Новог.

- *Кецоје:* презиме једног од приложника за изградњу православие цркве у Сарајеву 1682. године; у Сарајеву 1682. Идентично је ча личним именом **Кецоје.*

- *Кецојевић:* српско презиме у околини Требшьа 1695. године; у племену Бањана, Опутним Рудинама и Пири у Црној Гори. Славе Јованђдан 7 (20) јануар а прислужују Велику госпојину 15 (28) август.

КЕЧ-

Антропонимијски аспект ове основе могао би се објаснити на сличај начин као и основа *Кец-,* јер је узвик *кеч* синонимичан са узником *кец,* али, будући да је он полисемичан, постоје и друга етимолошка решења. Остављајући по страни топониме *Clwcia Croatä* и *C'hecia Ruminä* код Темишвара у Румунији, који су вероватно супстратног порекла, у нашој речничкој литератури *кеча* има два значен,а: *претя гуња од кострети или вуне* и надимак човеку који имарудасге *и коврцасте косе.* Оно друго значење би највише одговарало етимологији оваквог презимена, јер је и Милан Карановић у Поуњу забележио да *кеча* (> презиме *Кеча)* означава *човека плаве, коврцасте косе.* Даљом асоцијацијом појава оваквог презимепа могла би се довести у везу са турском речи λΐγ/ у значељу *коза,* што остаје као могућност, јер најсгарије презиме *Кечић* налазимо у Задру 1576. године, а то је подручје у коме се појављују турцизми и пре тог времена.

- *Кеч:* презиме забележено у следећим селима у Херцеговини: у Бежђеђу (из Риђана), Пирагићима (из Никшићког поља) и Опличићима. По свој прилици идентично са узником *кеч.*

- *Кеч:* почетном XX века у Понору и Калебовну код Коренице; у Бачванима код Костајнице и Сувади код Срба у Босни; у селу Потрлица у Полимљу крајем XIX века; у Поуњу (Босанска Крајина) у следећим селима: у Босанској Крупи. Великом Бадићу, Бањанима, Доброселу. Мразовцу и Лохову.

- *Кечан:* у селу Брековици у Поуњу („после Свиштовског мира, а пре Омерпаше"); санремено презиме у Бањалуци.

- *Кечановић:* у селу Клокот (из Лике. почетном XVII века) и Идвору (Банат) почетном XX века. Уп. микротопоним *Кечина ленија* у истом селу.

- *Кечин: Checin* у Задру 1576. године и у Идвору (Банат) почетком XX века. Уп. *Кечина ленија* у истом селу.

- *Кечина:* у Брувну (Лика) 1712. године. Уп. микротопоним *Кечине долине* код Сарајева.

- *Кечинац: Ketscliinez* у Белом Брду у Срему 1736. године.

- *Кечић: Kecicli* у Задру 1589; у Сремским Карловцима 1787; *Kecxity* у Мокрину 1792; у Сентомашу (данас Србобран) 1785. и у Ђурђену (Бачка) 1814. године.

- *Кечићев:* у Сентомашу (данас Србобран) 1774. године.

- *Кечићки: у* Чуругу (Бачка) 1777. године.

КЕЦ- (<пр. **кеиав)**

Од ове антропонимијске основе сачувана су само три презимена која воде порекло од придева *кеиав* у значењу *слабуњпв, кржљав.*

- *Кена:* презиме у Могорићу у Лици и у селу Мујцићи код Јајца почетком XX века.

- *Кецић:* у Селевцу код Смедерева и у области Колубара у Србији: савремено презиме у Добановцима (Срем) и у Трстенику (Србија).

- *Кецо:* околина Дрниша и Шибеника у Хрватској 1948. године.

КЕШ-

У нашем ономастичком фонду реч *кеша имя* два супротна значења: *стар чопек, старкеља* и *кон> или во са белегом обично на челу или нози.* За прво значење етимологију је предложио Миле Томић. објашњавајући да је надимак *Кеша* у Банатској Клисури у Румунији постао од турске речи *кеса* (testicules) и да он значи *килавог човека,* што је сасвим исправно. Међутим, зоонимијски аспект не дозвољава овакву етимолошку комбинацију, јер је овде у питању сасвим други, непознати моменат. На антропонимијском плану постоји реална могућност да је лично име *Кеша* постало од хришћанског грчког антропонима *Кесарије,* али тешко би се тако могла објаснити презимена *Кешац* из околине Пазина и *Кешчец* на кајкавској територији, која се не би могла подвести под овакав етимолошки третман, јер је код њих у питању неки други хипокорис гички моменат. Што се тиче топонима *Кешинци* код Ђакова у Хрватској, који Мате Шимундић објашњава од мађарског *kese* (човек светле косе), ово објашњење отпада, јер је лично име *Кешин* потврђено у области Бранковића у Србији 1455. године. Очито мађарског порекла је топоним *Кешељиш* код Мохача, од мађарске речи *keselyn* у значењу орао.

- *Кешан:* само две особе у Жупањи у Хрватској 1948. године.
- *Кешанић:* три особе у селу Сертићи код Бриња у Лици 1948. године.
- *Кешански:* у Надању 1805. и Сентомашу (данас Србобран) у Бачкој 1858. године.
-*Кешело:* презиме забележено почетком XX века у селу Раникуће код Невесиња и у Средгьем Селу код Билеће у Херцеговини. Очити надимак непознатог порекла.
- *Кешељ:* у Пирагићима и Југовићима у Херцеговини; у Невесигьу крајем XIX века; у Сарајеву 1856. године; у Хрватској 1948: околина Осијека, Грубишног Поља и Белог Манастира.
- *Кешељевић:* у селу Вилуси близу Бањалуке и код Вуковара почетком XX века; савремено презиме у Београду и Куршумлији.
- *Кешин:* у Жабљу (Бачка) 1833. године.
- *Кешина:* околина Метковића и Валпова (Хрватска) 1948. године.
- *Кешо:* у Бијелој, крајем XIX века; у Херцеговини („његов прадјед има преко 100 љета /како се/ доселио из Дулића").

КИВ- (<пр. киван)

Од ове надимачке основе сачувано је само шест презимена и сва су од придева *киван у* значењу *огорчен, љут на некога.* Недавно је Љубисав Ћирић забележио надимак *Кивак* у селу Доње Кармињане у Изморнику (Србија), који припада неком Јовану и, будући да се његов фонетски лик не може објаснити од реченог имена, вероватно је од ове основе.

- *Кива:* само три особе у селу Брањин Врх (Барања) 1948. године.
- *Киваков:* породични надимак у селу Доње Кормињане у Изморнику (Србија).
- *Кивац:* само шест особа у околини Лудбрега и Чаковца (Хрватска) 1948. године.
- *Киват.* презиме залажено у околини Лудбрега, Прелога и Карловца 1948. године.
- *Киви h:* у Кикинди 1818. године; савремено презиме у Баваништу (Банат).
- *Кивовић:* само једна особа у Ријеци 1948. године.

КИДАЛОВ

Савремено презиме у Београду. Нема паралела у Хрватској. Води порекло од непотврђеног надимка **Кидало* који у себи садржи глагол *кидати* у значењу *бежати.*

КИДИШЕВИЋ

Усамљено презиме познато једино у Саранову у Јасеници (Србија) и као савремено у Београду. Долази од непосведоченог надимка **Кидиш* (<тур. *Kidmak у* значењу *навалити, напасти).*

КИЗ- (<тур. kiz)

- *Киза:* савремено презиме у селу Лакташи у Босни. Води порекло од турске позајмице *киза* (kiz) у значењу *млада, неудата женска особа, девојка.*
- *Кизић:* презиме залажено 1939. године у Мркоњић Граду у Босни; породични надимак у Лици. В. *Киза.*

КИЈ- (<антр. *Киј, Кија)

Лично име *Киј* није сачувано у нашем ономастичком фонду, већ само облик *Кија* који наводи Вук Караџић у свом Рјечнику из 1818. године. За разлику од других словенских језика у којима је сачувана изворна реч *киј* (уп. рус. *кий, пол. kij,* чешки и словачки/да, словеначки *kij* и ел.), у нашем језику постоје само облици *кија* и *кијак* у двоструком значењу: *дебела, чворновата батина* и *врста божићног колача намењеног дечацима.* Ово друго, митолошко значење на први поглед изгледа супротно првом, све до момента док се не узме у обзир да *кијак* значи и *пенис,* што је чиста метафора којима обилује овај анатомски детаљ у многим језицима. Колач намењен искључиво дечацима недвосмислено упућује на будући обред иницијације који очекује све мушке чланове једне племенске заједнице. Не бих смео да тврдим да се ово значење може применити и на прасловенски антропоним **Ку]ь,* али семантички прелаз *батина* у *пенис* апсолутно је могућ и довољно јасан, бар на нашем језичком подручју. Одбацујући, дакле, овакво семантичко решење и за антропоним *Киј* (IX век у Русији), остаје да се каже да је прастаро име *Киј* такође метафора у вези са дрветом и да је као надимак лишен сложених облика типа *Миро-слав, Радо-мир* и ел. Култ дрвета познат је свим народима, али је овде значајно истаћи да се један од најстаријих лужичких кнезова пре скоро хшъаду четири стотине година називао **Дрван* и тачан запис његовог помена гласи: *,ßentanns,* dux gentis Surbiorum". Нема, дакле, никакве семантичке препреке да словенско лично име (по пореклу надимак) упоредимо са поменутим српсколужичким **Дерванъ* и тако их оба сврстамо у прастаре метафоре везане за култ дрвета.

- *Кијавац:* само једна особа у селу Дубици код Костајнице 1948. године.
- *Кијак:* презиме у плавско-гусињској области; савремено презиме у Требињу у Херцеговини.
- *Кијановић:* српска породица забележена код Жумберка у Хрватској 1551. године; у селима Својчево и Сељани код Пријепоља и у Каменој Гори у Црној Гори почетком XX века; савремено презиме у Мраморку (Србија), Пријепољу и Београду. Уп. топоним *Кијани у* Лици.
- *Кијац:* савремено презиме у Домашеву код Требиња, у Требињу. Зрењанину. Сарајеву, Оцацима (Бачка) и у Београду; у Хрватској 194cS: само једанаест особа код Белог Манастира и у Дубровнику.
- *Кијачић:* породични надимак у Плочи (Лика); савремено презиме у Ужичкој Пожеги, Бајиној Башти и Л>убижду (Србија).
- *Кијевац:* презиме залажено у области Горње Драгачево у Србији.
- *Кијић:* само две особе у Ријеци 1948. године.
- *Кијо: у* селу Белишћу код Валпова у Хрватској (две особе 1948. године).
- *Кијовић:* презиме забележено у селу Слатини (Црна Гора).
- *Кијук:* овакво презиме носио је неки Теша (Теодор) који је 1751. године дигао побуну у Комоговини против увођења граничарске управе и немачког језика; у селу Брђани код Двора у Хрватској

крајем XIX века; савремено у Београду; у Хрватској 1948, околина Слуња, Војнића и Ђакова.

- *Кијурин:* савремено презиме у Кленку (Србија).

- *Кијурина:* у селу Мирковци код Винковаца почетком XX века; у Велико] Барни у Хрватској у XIX веку; у Хрватској 194<S: околина Слуња, Војнића и Ђакова.

- *Кијурски:* у Мошорину (Бачка) 1770. и Башаиду (Банат) 1822. године; у Хрватској 1948. само једна особа у Боровом Насел,у код Вуковара.

- *Кијуш:* две особе у Пули 1948. године.

КИЈАМЕТ

- *Кијамег.* презиме забележено у Смедеревској Паланци 1734. године; у области Бихор у Србији почетком XX века. .Однако је са турском позајмицом *кијамет (kiyamet* <ар. *qiyamff)* у значењу *несрећа; журба.*

- *Кијаметовић:* српска породица у Вучитрну која се после српско-турских ратова преселила у Приштину; савремено презиме у Београду. В. *Кијамет.*

КИК-

Основа *Кик-* се у ономастики појављује као антропонимијска и у топонимији као изразито оронимијска. Многобројни врхови са називом *Кик* нису романског (варијанта румунског *eine,* како то мисли Светозар Георгијевић), већ су сви они прасловенског порекла, јер представљају превој апелатива *кук (чук),* такође словенског порекла. Ономастички аспект може се објаснити на два начина: као хипокористик грчког имена *Кирило (>Кика),* или од домаће речи *кика* у значењу *плетеница женске косе.* Данашн>е место *Ћићевац* у Србији звало се, према повељи из 1380. године, *Кикоевць,* али у Гружи, такође у Србији, постоји насеље *Кикојевац* које није претрпело каснију палаталну промену. У корену назива свих топонима у оба случаја је лично име *Кикоје,* али тешко је рећи која је основа у питан>у, наша или грчка. Исто тако, нисам сигуран да ли истарско презиме *Кик* припада овој скупини и вероватно је да се овде ради о некој несловенској основи. За постојање словенске антропонимијске основе *Кик-(жика)* има доста доказа у другим словенским ономастиконима: уп. пољски топоним *Kikow* из 1396. године, руско (новгородско) *Киково* и *Кикино* из XVI века итд.

- *Киканић:* само једна особа у селу Гремушници код Вргинмоста у Хрватској 1948. године. Од личног имена *Кикан.*

- *Кикановић:* стариначка породица у селу Дворска у Рађевини (Србија); према истраживањима попа Саве Накићеновића, *Кикановићи* у селу Гошићи у Боки су у XVI веку дошли из Албаније и „звали су се Дапчићи по мјесту Дапци у Албанији, а по неком Крсти (Кикану) прозваше се Кикановићи"); савремено презиме у Ваљеву и Београду; у Хрватској 1948, код Осијека и Вуковара.

- *Кикаш:* савремено презиме у Мостару у Херцеговини; у Хрватској само у околини Ђурђевца 1948. године. Идентично је са апелативом *кикаш у* значењу *она/који носи кику, перчин.*

- *Кикић:* у полису Срба у околини Жумберка 1550; у Врањеву (данас Нови Бечеј у Банату) 1769, пореклом „из старе Србије"; у Карлову (Банат) 1833. године. Уп. микротопоним *Киково брдо* у селу Рибашевина код Ужица, топоним *Кикојевац* из 1380. (данас Ћићевац), као и истоимени топоним *Кикојевац* у Гружи (Србија).

- *Кикош:* само четири особе у Пули у Истри 1948. године.

- *Кикошевић:* четири особе у селу Нуштар код Вуковара 1948. године.

КИЛ- (<пр. **килав)**

- *Килеша:* презиме забележено у Хрватској 1375. године. Идентично је са надимком **Килеша* који долази од придева *килав* (bruch - leidend, hernosus) у значењу *болестан од киле.*
- *Килић:* српска породица у Банској крајини 1777. године; у Хрватској 194<S: околина Имотског, Двора и Ђакова. Од непотврђеног надимка **Кило* или **Кила (<килав}.*

КИЛИМ

Савремено презиме у Јајцу (Босна). Једнако је са турском позајмицом *килим.* чија је чешћа варијанта *ћилим (<kilim<* перс, *kiliin)* у значењу *простирач изаткан од вуне.* Исто као и у презимену *Кесер,* и овде је предмет идентификован са занатлијом, то јест са човеком који израђује и продаје ћилиме. Уп. турско савремено презиме *Kiliin,* али и *Kilimci.*

КИНДИН

Усамљено презиме забележено у Кикинди (Банат) 1818. године. Води порекло од хипокористика *Кинда (<Кристина),* који је карактеристичан по уметнутом сугласнику *-д-,* као и у презимену *Бандић* од *Бан-д-а* < *Бранислав.* Уп. и хипокористик *Кина* од *Христина.* Нисам сигуран да ли се породични надимак *Киндилин* односи на исту основу, али га ипак наводим.

КИНК- (<кимак)

Према мишљењу Петра Скока, додуше неодлучном, истарско презиме *Кинкеле* води порекло од речи *кимак (<* лат. *cimex) у* значењу *стеница.* Међутим, позајмица *кинкёла* у окол]-1ни Пазина има пејоративно значење, јер се поистовећује са речју *одрпанац,* па је вероватно ово значење и пресудно у одређивању етимологије овог надимка.
- *Кинк:* околина Двора и Сиска у Хрватској 1948. године.
- *Кинка:* само једна особа у селу Грабову код Вуковара 1948. године.
- *Кинкеля:* презиме забележено у околини Ријеке и Опатије 1948. године; надимак на острву Крку.
- *Кинкелић:* само једна особа у Ријеци 1948. године.
- *Кинковић:* ишчезле муслиманске и православие породице у Балабанима и Подгорици у Црној Гори. Уп. кајкавско презиме *Кинковец* у Копривници у Хрватској.
- *Кинкушић:* седам особа у селу Боровику на острву Вису 1948. године.

КИРИЦИЋ

Презиме забележено у селу Соколовићи у Босни 1882. године: у селу Горњи Раванци код Рудог у Босни почетком XX века. Води порекло од турске позајмице *кирицција (<kiraci)* у значењу *онај који превози робу уз накнаду,* коју први пут срећемо у Дубровнику 1528. године.

КИС-, КИСЕЛ- (<пр. кисео)

Антропонимијски аспект основе *кисел-* упућује на секундарно и метафоричко значење придева *кисео - нерасположен, мрзовол.ан.* Тако је вероватно и у другим словенским језицима, мада Јан Свобода чешке облике *Kyselo* и *Kyselice* једноставно сврстава у тематску трупу „pokrmy, potravy, naroje", не улазећи у дубљу семантику овог прасловенског придева. Уп. бугарско *Кисев, Киселички, Киселков,* руски *Кисель, Киселенок, Кисленский, Кисловский, Кислый,* пољски *Kiselewski,* словеначки *Kisel, Kiselak, Kiseli* итд.
- *Киса:* у селу Жабице у коме је Јевто Дедијер забележио да су „пореклом из Рашке у Србији и звали су се Бојанићи.

Због непознатог узрока доселише се пре 200 година" (истраживање Херцеговине Дедијер остпочео 1898. године); савремено презиме у Равном Тополовцу у Банату, пореклом из Жабица 1945. године.

- *Кисалов: Kiszalov у* Турији (Бачка) 1743. године.

- *Киселац:* презиме залажено у селу Догье Нерадовце код Врања у Србији.

- *Кисели:* околина Нове Градишке, Загреба и Бјеловара 1948. године. Идентично је са савременим надимком *Кисели* који је забележен у Крагујевцу.

- *Киселић:* околина Бјеловара и Ријеке 1948. године.

- *Киселица: Chiselicga у* Трогиру 1270; у Осијеку 1736; у Бечеју (Бачка) 1753; у Станишићу *(Kiszelkza) у* Бачкој 1797. године; у Перлезу (Банат) почетком XX века; породични надимак у Мокрину (Банат). Уп. румунско презиме *Chiselita.*

- *Киселички: у* Врањеву (данас Нови Бечеј) у Банату 1825. године.

- *Киселка:* само десет особа код Славонске Пожеге, Нашица и Ђакова 1948. године.

- *Киселичић: Kisseliziz* у Осијеку 1736. године.

- *Киселчић:* савремено презиме у селу Врело код Уба у Србији.

- *Кисин: у* Горњем Вакуфу и Гламочу у Босни 1882. године; савремено презиме у Београду и Зеници; само три особе у Пули 1948. године.

- *Кисић: у* Бачком Градишту 1808; у Герзову (Босна) 1882. године; почетком XX века у Бугојну, Мостару, Ливну и Пантину код Вучитрна; савремено презиме у Зупцима у Херцеговини и у Никшићу у Црној Гори.

- *Киски:* савремено презиме у Београду.

- *Кисо:* православие породице у Бугојну, Кључу, Лијевну и Челебићу 1882. године.

- *Кисовић:* презиме забележено у околини Јагодине у Србији 1804. године.

- *Кисонић:* презиме залажено у Дубровнику 1281. године. Води порекло од непотврђеног личног имена **Кисохна.*

- *Кисоњић: у* Дубровнику 1278. године (у регистру Чремошника *Кисоњић, у* оригиналу Marinus filius Petrige *Chisogna).*

КИТ- (<кита; Кирил, Крста...)

У недостатку историјских извора тешко је утврдити да ли се у следећим презименима крије реч *кита у* значењу *граница,* или хипокористик *Кита* од *Крстан, Кирил, Кипријан* и ел. Паралеле из других словенских језика упућују на прво значење, као што је, на пример, лично име *Kyttan* код Лужичких Срба из XIV века, пољско *Kyta,* бугарско *Китай, Кито* итд. Доста често руско средњовековно име *Кит* је, према Унбегауну, преиначено од хришћанског *Тит,* мада би се лична имена *Китко* и *Китош у* Новгороду из 1545. године без тешкоћа могла упоредити са наведеним словенским примерима. Најстарији податак код нас односи се на лично име *Кита у* Ресави у Србији 1467. године, али, нажалост, преводилац са турског оригинала био је несигуран у преводу, јер је поред њега ставио знак питан>а.

- *Кита:* изумрла породила у Медаку у Лици крајем XIX века.

- *Китаљевић:* савремено презиме у Никшићу у селу Мокром код Шавника у Црној Гори.

- *Китай:* само у селу Новаки Гранешински код Загреба (седам особа 1948. године). Идентично је са личним именом *Китан* које је потврђено у Браничеву (Србија) 1467. и у Сремској Каменици 1702. године.

- *Китинац: у* селу Поружница код Соко Бање у Србији: „Зову их Китанци због тога што је њихов прадед носио ките на дозлуцима као и у Шумадији, па му се подсмевали"; у селу Божовцу у Новобрдској Кривој Реци, пореклом са Косова.

- *Китанић:* презиме забележено у околини Чазме и у Загребу 1948. године.

- *Китанов: Kittanoff* у Сремској Каменици 1736. године; у следећим селима у Крајишту и Власини: у Л>убати, Левој Реци, Броду, Добровишу и Дугој Луци. Уп. микротопоним *Китанов гроб у* селу Бу-

штрење у Херцеговини и *Китанова ливадица* у селу Широка Планина код Врањ>а у Србији.

- *Китановић: у* Јагодини 1877. године; у селу Бабе у Космају, у селу Зуде код Београда, пореклом из Битоља; у Ресинку у Коритници (Србија), досељени из Штрбовца; у Великом Ропотову код Гњилана; у Барашеву у Мачви; у Хрватској 1048. само четири особе код Доњег Михољца, Задра и у Осијеку.

- *Китин:* само седам особа у околини Дубровника и Метковића 1948. године. Од личног имена *Кита.* Уп. микротопоним *Китина вода* у Херцеговини.

- *Китинац:* презиме залажено у Трговишту у Горњој Пчињи у Србији. Уп. *Китинци,* део истог села.

- *Китић: Kitity* у Моноштру 1772; у Ковиљу 1784. и у Суботици 1720. године (сва три места у Бачкој); у селу Којловице код Приштине 1912. године; у Доњој Трешњици у Србији; савремено презиме у Прокупљу и Београду; у Хрватској 1948. само пет особа у Вировитици и у Загребу.

- *Китичић:* седам особа у Вуковару и Загребу 1948. године. Од непотврђеног личног имена **Китица.*

- *Китов:* породични надимак у Љубомиру у Херцеговини.

- *Китовница:* савремено презиме у Зеници (Босна).

- *Китонић: у* Костајници (Хрватска) 1587. и у Бају (Мађарска) 1725. године. Од непотврђеног антропонима **Китохна (Китона).*

- *Китоња: Kitliogna* код католичког становништва у Босни 1745. године; у селу Адранима у Србији 1839. године.

- *Кићан:* православна породица у Грацима код Кључа у Босни.

- *Кићановић:* презиме забележено у Карановцу (данас Крал>ево) у Србији 1830. године. Од личног имена *Кићан* које представља палаталну варијанту имена *Китай* и има само савремене потврде.

КИЦ-

Од ове основе сачувана су само четири презимена која се, слично као и код основа *Кец-* и *Кеч-, могу* везати за узвик *киц* којим се терају козе. Међутим, *Кипа* може бити и хипокористик од личног имена *Кирил, Којица, Кристина* и ел., па се за етимологију мора узети у обзир и овај моменат.

- *Киц:* презиме забележено у околини Прераде, Самобора, Доње Стубице и Загреба 1948. године.

- *Кица:* породични надимак у селу Вртогошу код Врања у Србији.

- *Кицин:* породични надимак у Мокрину (Банат).

- *Кицић:* савремено презиме у Сарајеву.

- *Кицош: Kitzosh у* Мокрину (Банат) 1798; у Бачком Петровом Селу 1835. године. Једнако је са апелативом *кицош у* значењу *гиздавац, фићфирић,* о коме П. Скок само узгред напомиње да је суфикс *-ош* мађарског порекла.

- *Кицошев:* у Старој Моравици (Бачка).

КЛАП-

Прасловенски глагол **klapiti* је ономатопеја за радњу хода и Петар Скок га разматра као синоним глагола *климати, кланцати* и ел. На ономастичком плану важно је истаћи да је ово надимачка основа која, судећи по апелативу *клапац (деран,* момчић), садржи пејоративни призвук.

- *Клапавица:* презиме забележено у селу Прасквице у Паштровићима у Боки Которској, према попу Сави Накићеновићу, пореклом су из „старе Србије".

- *Клапан:* околина Бенковца у Хрватској 1948. године.

- *Клапац:* породични надимак у селу Поповац у Барању; у Хрватској 1948. само једанаест особа у Топуском код Вргинмоста. Уп. кајкавско презиме *Клапац* код Жупање и Зелине у Хрватској.

- *Клапић:* православна породица у Тешн>у у Босни; у Осипаоници у Србији, пореклом из Баната.

- *Клапкоаић:* презиме које је 1(>44. године носио један од Срба у војној служби у Оточцу у Лици.

- *Клапонић:* презиме које је 1350. године носио неки Прван (Peruien *Claponicli* de Osle) који је те године примљен у ред грађана града Дубровника. По свој прилици, од непотврђеног надимка **Клапохна.*

- *Клапогић:* презиме залажено у Дубровнику 12<S0. године. Од женског или мушког имена *Клапота* потврђеног у истом месту у XIII веку.

- *Клапчић: у* Херцеговини у XV веку; у Хрватској 1948: околина Лабина, у Ријеци и Загребу. В. *Клапац.*

КЛАС- (<антр. *Kolsb)

Лично име *Клас* није сачувано у нашем ономастичком систему, али се може лако реконструисати из презимена која следе. Међутим, антропоним *Клас* постоји у другим словенским ономастиконима, као на пример у руском *Колос* из 1495. и *Колосей* из XVI века, бугарском *Класс,* мешком *Klas* итд. За бугарско лично име *Клясо* постоји фолклорно објашњење Стефана Илчева које се може ирихватити уз допуну омањој групп имена типа **Јечмен, *Жито* и ел. По Илчеву, мотивациони имлулс је везан за дете које се родило „на нивата по време на жътва". Можда би се у духу овог објашњења бугарско *Класо* могло довести у везу са нашим средшзвековним антропонимом *Голкляс!*

- *Клас:* презиме забележено у околини Иванца и Чаковца у Хрватској 1948. године. Једнако је са непотврђеним личним именом **Клас.*

- *Класан:* савремено презиме у Сарајеву и Зеници; у Хрватској 1948, околина Дугог Села и Копривнице. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Класян.*

- *Клясиня: Ciasina,* католичка породица у Мокропољу у Босни 1743. године.

- *Класинић:* презиме забележено у Хрватској 1585. године; 1948. године само осам особа у околини Нове Градишке и у Ријеци. Основа: непотврђено лично име **Клясин.*

- *Класић:* српска породица у селу Перката у Мађарској 1720. године; савремено презиме у Врднику (Срем) и Крижевцима у Хрватској. В. *Клас.*

- *Класнић:* један од граничара у селу Оруговипа на Сави 1725. године; у Хрватској 1948: околина Велике Горице, Глине, Книна, Карловца и Сиска. Од непотврђеног личног имена **Класно.*

- *Класо:* само у селу Кобаш Нови код Славонског Брода (четрнаест особа 1948. године). Идентично је са непотврђеним личним именом **Класо.* Уп. бугарско лично име *Класо,* као и микротопоним *Класово* у селу Ратарима у Србији.

- *Клашња:* презиме забележено крајем XIX века у Шегановцу код Коренице, у Кореници, Новоличком Селу и Дијелки код Вировитице; православна породица у Дубовику код Крупња у Босни 1882; у околини Карловца 1883. године; савремено презиме у Приједору; у Хрватској 1948: околина Коренице, С'лугьа и Вировитице. Идентично је са апелативом *клзшња* у значењу *неуредан, аљкав човек.*

- *Клашњевић:* православна породица у Сарајеву 1882. године.

- *Клашњић:* у Кнежевцу код Београда. пореклом из Лике: српска породица у Горњој Крајини; у Хрватској 1948, околина Госпића.

КЛЕБИЋ

Савремено презиме у Јањи, Тузли и Брчком у Босни. Води порекло од апелатива *клеба* у значењу *кеба* (врста ножа), са фонетски неразумљивим уметнутим сугласником Л. Уп. ипак надимак *Клебин* у Антину код Вуковара који Секереш објашњава од апелатива *клебо (будила, лудак),* очито од глагола *клёберити се.*

КЛЕК- (<пр. **клёкав)**

Од антропонимијске основе *Клек-* сачувана су само два сигурна примера која би се могла везати за придев *клскав у* значењу *кьакав, сакат.* У топонимији ова основа је од фитонима *клека* (Juniperus communis) која има сасвим друкчију етимологију. Владимир Булат сматра да је ова основа и митолошка аргументујући то потврдама из чешког и пољског језика у којима је *kick* - житни демон, али за ову паралелу нема довољно доказа у нашој ономастичкој литератури.

- *Клекићев:* презиме забележено 1809. године у месту Иђошу (Бачка). Од непотврђеног надимка **Клекић.*

- *Клековић:* савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској 1948: околина Клањца. Сиска, Кутине и Дугог Села. Од непосведоченог надимка **Клеко.*

КЛЕМ-, **КЛЕМП-** (<пр. **клемпав)**

Придев *клемпав* води порекло од општесловенске ономатопејске основе **клеп-* у значењу *онај коме висе уши* и у блиској је вези са именицом *клепмац у* значењу *клатно.* На ономастичком плану ова основа тематски припада групи „анатомских" презимена, јер се односи на човека са клемпавим ушима. Уколико се не односи на календарско лично име *Клемент,* овде би припадала и презимена *Клем* и *Клемо.*

- *Клем:* презиме залажено у околини Осијека, Славонског Брода и Валпова у Хрватској 11948. године.

- *Клемац: Clennz,* католичка породина у Билопољу код Мостара 1743.

- *Клемо:* савремено презиме у Сарајеву.

- *Клемпин:* породични надимак у Мокрину (Банат).

- *Клемпић:* савремено презиме у Сарајеву и Бањалупи.

- *Клемпо:* презиме једног од папуција у Сарајеву 184<s. године. Ун. микротопоним *Клемповина у* области Таково (Србија).

- *Клемпушић:* презиме забележено у Мокрој Гори (Србија).

КЛЕН- (<антр. ***Клен)**

Међу бројним антропонимима биљног порекла (уп. *Вишња, J aro да, *Дуб, *Храст* итд.), налазимо и основу *Клен-* (Acer campestre). Узимајући у обзир да *клен* означава и врсту рибе, ову основу ипак треба везати за култ дрвета, управо због тога што ихтионими представљају изразито малобројну тематску трупу у нашем ономастикону. У нашем антропонимијском систему није сачувано лично име **Клен,* али га има у руском *(Кленко* из XVI века и презиме *Кленов),* лужичком *Klenka* из 1371. године и ел.

- *Клен:* презиме забележено у околини Златара, Вараждина и Винковаца у Хрватској 1948. године. Идентично је са непотврђеним личним именом **К'лен.*

- *Клена/с,* само девет особа у Ријеци и у селу Вирју код Ђурђевца у Хрватској 1948. године.

- *Кленовић:* савремено презиме у Београду. Основа: непотврђено лично име **Кленко.* Уп. руско (новгородско) *Кленко* из XVI века.

- *Кленовић:* савремено презиме у Панчеву; у Хрватској 1948: околина Велике Горице, Чазме и Ђурђевца. Уп. руско презиме *Кленов,* пољско *Kleniec,* бугарско *Кленов* итд.

- *Кленовски:* савремено презиме у Београду; само једна особа у Ердуту код Осијека 1948. године. Уп. бугарско и македонско презиме *Кленовски.*

КЛЕП- (<пр. **клепав)**

Сви примери од ове основе воде порекло од придева *клепав у* значењу *хром у једну ногу* и, као и претходна основа, постао је од општесловенске ономатопеје **К1еръ.* Најстарији пример из ономастике забележен је на чакавском терену у коме већ у XII веку налазимо лично име *Клепац.* Необично је занимљиво лично име *Клепо у* једној легенди о светом Сави под називом „Мајка Светог Саве" у којој се спомин-у лична имена

Клепо и Борис, за које Владимир Ћоровић (додуше, недецидирано) тврди да се овде ради о руским популарним светачким именима Бориса и Гљеба, али оно се тешко може доказати на нашим примерима.

- *Клепановић:* презиме забележено у селу Витежево у Пожаревачкој Морави, пореклом из Баната или Ердеља. Од непотврђеног имена **Клепан.*

- *Клепан:* савремено презиме у Сарајеву. Бањалуци, Мостару и Београду; у Хрватској 1948: околина Делница, Јастребарског. Карловца и Новске. Једнако је са личним именом *Клегшц* потврђеним у чакавштини у XII веку.

- *Клепиновић:* презиме у селу Смшъеву код Врања у Србији. Од непосведоченог антропонима **Клепин.*

- *КлепиЬ:* католичке породице у Ријанима и Голубићу у Босни 1743. године; у селу Медиа код Мркоњић Града у Босни између два рата; у Банатском Аранђелову; стариначка породица у селу Петровце у Горњој Морави; савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948: околина Грачаца, Костајнице, Славонског Брода и Ђакова.

- Клепо: муслиманске породице забележене крајем XIX века у следећим селима у Херцеговини: у Благају (раније презиме Рахимић), Подбрежју (из Далмације) и Чехарима (из Худутског у XVII веку, „јер му је на њиви нађен мртвац, а осуђен је на 75 гроша крварине, па није хтио признати"); савремено презиме у Чапљини, Мостару и Тузли; у Хрватској 1948: околина Сиња, Книна, Ђакова и Винковаца.

- *Клепић:* презиме забележено у Бјелају у Херцеговини (пореклом из Лике); савремено презиме у Београду и Бањалуци; у Хрватској код Нове Градишке, Славонске Пожеге и Ђурђевца. Од непотврђеног личног имена *Клик* или *Клико.*

- *Клико:* савремено презиме у Бањалуци. В. *Кликић.*

- *Кликовац:* братство у Враки у Црној Гори; савремено презиме у Подгорици у Сарајеву; у Хрватској 1948. само шест особа у околлни Чазме и Карловца и у Загребу.

- *Кликовић:* приликом полиса становништва Карановца (данас Краљева) 1839. године забележен је и неки Ристо *Кликовац* са примедбом да је „бесомучан и без икаква имања". Уп. топоним *Кликовић у* Херцеговини.

- *Кликојепић:* презиме залажено у селу Мрњићи у Херцеговини 1444. године. Основа: непосведочени антропоним *- Клико је.*

КЛИК- (<гл. **клићи, клицати)**

Основа *Клик-* појављује се у топонимији и антропонимији. У топонимији то је географски термин, јер је *клик* „брдо што се спушта у поток". (Уп. многобројне ороними по називу *Клик* широм нашег језичког подручја.) Антропонимијски аспект основе *Клик-* ослања се на глагол *клићи, клицати,* и по свој прилици је у вези са звучним ефектом који производи људски глас. (Уп. честу синтагму у народним песмама „кличе вила...") Од паралела може се навести само врло ретко лично име *Кликтан (CUctan* Gruity) у Српском Милетићу у Бачкој из 1784. године које припада истој основи.

- *Клик:* само једна особа у Винковцима 1948. године.

- *Клика:* околина Дарувара и у Осијеку (једанаест особа 1948. године).

- *Кликан:* српска породица у Мохачу у Мађарској 1723. године.

КЛИН-

Основа *Клин-* се у нашој ономастици појављује у двострукој функцији: као топонимијска и као антропонимијска. Антропонимијски аспект видим једино у секундарном и метафоричком значењу речи *клинац* - мало *дете,* која и чини основу презимена *Клинчевић* и *Клинчић,* исто као и топонима *Клинци* у

Колубари у Србији. Постојање презимена *Клинац* већ у првој половини XV века у Грбљу (Бока Которска) указује на релативно стару потврду антропонимијског аспекта ове основе. Мушки надимак *Клин* у Изморнику (Србија), као и презиме *Худоклин* у Самобору у Хрватској не могу се објаснити на овај начин, већ наслањањем на познати фразеологизам „врбов клин" у значењу *несигуран, непоуздан.*

- *Клинац:* презиме забележено у Грбљу (Потяг) у Боки Которској 1433. године. Уп. доста фреквентно кајкавско презиме *Клиец* у околини Златара, Прелога, Вараждина и Иванеца 1948. године. Уп. и топоним *Клинац-Гряд* код Петриње, са историјском потврдом из 1574. године, као и топоним *Клинци* у Србији.

- *Клинић:* српска породица у Грубишном Пољу у Хрватској 1754. године; савремено презиме у Вучитрну на Косову.

- *Клинковић:* презиме забележено као савремено у околини Соко Бање у Србији. Основа: непосведочени антропоним **Клинко.*

- *Клиновски:* презиме залажено у Бјеловару, Осијеку, Вуковару и Новској (двадесет две особе 1948. године).

- *Клинота:* само једна особа у селу Пуска код Новске у Славонији 1948. године.

- *Клинчевић:* у селу Медојевац у Белици, пореклом са Косова; у Парцанима у Космају (пореклом из Левча). Од непотврђеног личног имена **Клинац.*

- *Клинчић:* околина Загреба, на острву Брачу и код Крапине 1948. године. В. *Клинчевић.*

КЛИП- (<пр. **клипав)**

Основа *Клип-* је надимачког порекла, јер се упире на апелатив *клипам* у значењу (код Вука) *беспослен младић великог узраста,* као и на придев *клипав - неспретан, незграпан.* (Уп. и руско дијалекатско *клипа* у значењу *надоедливый, пристающий человек.)*

- *Клипа:* у следећим местима у Бачкој: у Локу 1782, Чуругу 1785, Жабљу 1850. и Мошорину 1784. године; савремено презаиме у Београду и Панчеву: у Хрватској 1948: околина Огулина, Војнића. Карловна, Вуковара и Гарешнице. Уп. мушки надимак *Клипа* у Пироту, као и микротопоним *Клипин до* у Турији (Бачка).

- *Клипан:* презиме забележено у Трпињи (Срем) 1736. године.

- *Клипановић:* православна породица у селу Илијани код Травника 1882. године и у Хрватској само у селу Тења код Осијека (дванаест особа 1948. године). Од апелатива *клипам.*

- *Клипин:* у Чуругу 1790, Локу 1796. и Ковшћу 1768. године (сва три места у Бачкој).

- *Клипина:* само у селу Доњи Рајић код Новске (пет особа 1948. године).

- *Клипинов:* презиме забележено у Локу (Бачка) 1819. године.

- *Клипо:* савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској 1948. само у околини Гарешнице.

КЛИСУРА

- *Клисура:* необично и вишеструко занимл>иво име и презиме. *Клисура* је иначе позајмљени географски термин у значењу *теснац, кланац* и налазимо га већ у старословенском језику. У нашим језичким споменицима примећен је у једном документу бугарске редакције из 1217. године. Ареал ове речи, па конседвентно овоме и ономастички, обухвата Балканско полуострво. Према Петру Скоку, води порекло од вулгарнолатинског *chtsitra,* које је укрштањем са грчким глаголом *κλε/s, κλειώ* (затварам) прешло у грчки облик *κλεισούρα.* На ономастичком плану ово име представлю загонетку, јер је заиста тешко објаснити прелаз географског термина у лично име. То би било исто или слично да у нашем ономастикону сретнемо антропониме **Ердо, *Река* или **Поље.* У „Речнику" Милице Грковић читамо да би то могло

бити „заштитно име". Ова формулација. међутим, не говори ништа конкретно о проблему трансформације географског термина у лично име. Мишљења сам да је овде у питању контаминација црквене речи *клисар* (црквењак) и поменутог апелатива *клисура,* јер би се само на овакав начин могла разумети поменута семантичка трансформација. Код Стојана Новаковића налазимо мушко и женско име *Клисура* у Пећком и Крушевском поменику (XV-XVII век), али и мушко име у облику *Клисур,* које је дало нормални патронимијски рефлекс *Клисуровић.* Узимајући у обзир да су подаци из познате Новаковићеве студије „Српски поменици" омеђени вековима, доносим једну тачну хронолошку потврду о овом личном имену. Забележено је оно у селу Катушице у области Златибора у Србији 1572. године, када је турски администратор убележио неког *Клисуру* као сина Богдана. Миленко Филиповић у монографији манастира Везуђа помиње Клжтур-војводу из народне песме тог краја и мисли да је то био несумњиво хришћански спахија, чија је дужност била да са својим људима „брани и одржава саобраћај неким путем" и поистовећује га са официјелним турским термином *дербенција.* Међутим, у светлу горњих чињеница биће да се овај војвода једноставно називао *клисур* као и примери из Крушевског споменика и са Златибора у Србији.

Презиме *Клисура* забележено је у следећим местима: у селу Врдила у Србији 1839, у Сјеверину у Горњем Подрињу; савремено презиме у Херцег Новом и Београду; у Хрватској 1948: на острвима Корчули, Врачу и у Великој Копаници код Ђакова (осамнаест особа).

- *Кписурић:* међу многим војним одликашима међу Србима у Хрватској 1551. године забележен је и Павле *Клисурић* као војвода ускочки у Жумберку; двадесет осам година касније (1639) срећемо његовог сродника Ивана као изасланика жумберачких Срба. Исто презиме помин>е и Душан Кашић у Иванићу у Хрватској 1606; залажено је у околини Пакраца 1898. и у Сремским Лазама 1874. године; савремено презиме у Панчеву; у Хрватској 1948: околина Дрниша, Крижевваца, Самобора, Славонског Брода и Копривнице. Води порекло од личног имена *Клисура* или *Клисур.*

- *Клисуровић:* презиме једног од граничарских Срба у Хрватској 1644. године.

КЛИЦ- (<гл. **клити)**

Антропонимијски аспект ове прасловенске основе везује се за глагол *клити* у значењу *ницати (расти)* и најближу апелативну паралелу представљале би именице *клицан* и *клипов* у значењу нагло *израстао дечак.* Није етимолошки јасно презиме *Клицар,* јер такав nomina instrumenti није забележен у нашим речницима. Можда се он односи на човека који прави *клипе* - кукаст пастирски штап за хватање музара за мужу?

- *Клица:* презиме забележено у облику *Klicao* у Земуну 1758. године; породични надимак у селу Мокрину (Банат).

- *Клицановић:* податак из Цвијићевих антропогеографских истраживања.

- *Клицански:* презиме забележено у Банатској Клисури у Румунији.

- *Клицар:* презиме залажено у селу Горње Штипље у Белици (Србија), пореклом из Тимока у XVIII веку; у Хрватској 1948, околина Крапине и Дарувара.

- *Клицин: у* Жабљу (Бачка) 1779. године.

- *Клицић:* савремено презиме у Зеници (Босна).

- *Клицо:* у селу Копчићи (Рама у Босни); савремено у Сарајеву и Мостару.

- *Клицов:* православна породица у селу Драксенић код Босанске Дубице 1882. године; у селу Чечево у Србији; у Хрватској 1948: околина Книна, Вуковара и у Загребу.

- *Клицпер:* само један становник града Вуковара 1948. године. Сложено је од основе *Клиц-* и именице *перо,* маскулинизирано под утица је м сличних облика типа *Златопер, Кривопер* и ел.

КЛИЧ-, в. Клик-

- *Кличам:* околина Дубровника и Дугог Села у Хрватској 1948. године. Уп. бугарско презиме *Кличанов.*
- *Кличић:* презиме забележено у Бечеју (Бачка) 1817. године; у селу Брезова Коса у Поуњу (Босна); савремено у Приједору (Босна).
- *Кличко: у* Славонској Пожеги 1708. године (пореклом из Сарајева); у селу Дедојевцу у Србији 1825. године; у Хрватској, околина Бјеловара 1948. године.
- *Кличковић:* српска породица у Будиму 1720. године (пореклом из Кличевца у Србији): у селу Турска Јасеница у Поуњу у Босанској Крајини, пореклом из Брувна у Лици после Карловачког мира 1699. године; савремено презиме у Мионици (Србија), Сремској Митровиии и Лаћарку у Срему; у Хрватској 1948: околина Грубишног Пол>а, Доњег Михол>ца и Јастребарског.

КЛОБАС-, в. Кобас-

- *Колбас:* Истарско презиме које је највише застушьено у Бузету, околини Пуле, Ријеке и Пазина (четири особе у Старој Раши код Бјеловара су вероватно из ове географске регије). Представлю по свој прилици метатезу од апелатива *кобас-ица* (<прасл. **<khibasa)* и припада доста раширеној групи ,,кулинарских'' презимена.
- *Клобаса:* околина Дубровника, Прегаде и Славонске Пожеге. Уп. надимак *Клобасица* у Сењу у Хрватској.

КЛОБОДАНОВИЋ

Савремено презиме у Сарајеву, Добоју и Зеници у Босни. Води порекло од турске позајмице *клоболан (kilabdan)* у значењу *траки од свиленог или пямучног конца упредена златом или срмом.*

КЛОБУК-

Реч *клобук* у значегьу *шешир, врста капе* јесте балкански и европски турцизам *(<kalpak),* који као рану позајмицу срећемо у свим словенским језицима.

- *Клобук:* презиме забележено само у селу Посавски Бреги код Дугог Села у Хрватској (деветнаест особа у пет кућа 1948. године). Идентично је са старом туркофоном позајмицом *клобук (<kalpak)* и у овом случају је апелатив поистовећен са занимањем (в. *Кесер-).*
- *Клобучар:* српска породица у Банијској крајини 1703. године; у следећим селима у Лици према полису из 1915. године: у Човићима, Кампољу, Доњем Косињу, Лешћу и Горњој Швици; католичка породица у селу Хагинац у Поуњу, пореклом из Лике; савремено презиме у Сарајеву и Београду; врло фреквентно у Хрватској 1948. године. Једнако је са апелативом *клобучар* у значењу *шеширџија.*
- *Клобучаревић:* околина Пакраца и Бјеловара у Хрватској 1948. године.
- *Клобучарић:* презиме залажено у околини Чаковца, Прелога и Делница у Хрватској.
- *Клобучић:* код Прегаде, Винковаца и Метковића у Хрватској 1948. године.
- *Клобучник:* само у околини Пакраца 1948. године.

КЛОП-, в. Клеп-

На граматичком плану ова основа је иста као и *Клап-, Клеп-,* то јест ономатопејско-узвичног порекла. Ономастички аспект упућује на надимак, судећи по очуваном придеву *клопав* у значењу *клемпав.*

- *Клопа:* само у селу Буковици код Вргинмоста у Хрватској (шест особа 1948. године).

- *Клопави: у* Новом Кнежевцу (Банат) почетком XX века.

- *Клопан:* презиме забележено у Грбљу и Ластви у Боки Которској; у Хрватској 1948: околина Бенковца, Ђакова и Славонске Пожеге.

- *Клопановић:* само четири особе код Сиска и у Сиску 1948. године.

- *Клопач:* у селу Грабоштани код Костајнице (пет особа 1948. године).

-*Клопин: у* Чуругу (Бачка) 1799. године.

- *Клопић:* презиме које је 1543. године носио један од сведока приликом куповине неког имања код Карловца у Хрватској; српска породица у Дервенти у Босни 1882. године; савремено презиме у Добоју (Босна).

- *Клопов:* две особе у Лудбрегу у Хрватској 1948. године. Уп. микротопоним *Клопов до у* Бањанима у Херцеговини.

- *Клоповић:* околина Загреба и Карловца 1948. године.

- *Клопош:* презиме залажено у Шајкашу 1806. године.

- *Клопчић:* само три особе у селу Оточка код Копривнице и у Загребу 1948. године.

КЛАЈ-, в. Кљај-

- *Клајевић:* презиме забележено у Павином Пољу код Рогатице у Босни: савремено у Бијелом Пољу и Београду. Од непотврђеног надимка **Клаја* или **Клајо (кљакав).*

- *Клајин: Klayin у* Сомбору (Бачка) 1796. године.

- *Клајић: Klaity у* Даљу (Барања) 1697; у Вуковару, Товарнику и Белом Пољу у Срему 1736. и у Беркасову у Срему 1799. године; врло фреквентно на целом српском и хрватском језичком подручју.

КЉАЈ-, КЉАК-, КЉАСТ- (<пр. кљакав)

У скоро бескрајном шаренилу мотива узетих за основе презимена срећемо и тематску трупу везану за физичку дефектност (уп. *Слепчевић, Чолаковић, Ромчевић* и ел.). Овој групи, која би се условно речено, могла назвати „анатомском", припадају и основе у наслову које воде порекло од прасловенских облика **kle\t-, *klje<<t-* у значењу *без руке, богаљаст.*

- *Кљајевић:* презиме забележено у Бијелом Пољу у Црној Гори; савремено у Београду. Од надимка *Кљаја* или *Кљајо.*

- *Кљајић: Cglaich,* католичке породице у Нинковом Селу, Турковишту и Мостару 1745. године; *Klyaich у* Шиду (Срем) 1799; *Klyaity у* Лалићу (Бачка) 1783. године; врло фреквентно на целом подручју.

- *Кљајо:* савремено презиме у Мостару.

- *Кљак:* презиме залажено у околини Чазме, Златара и Вировитице.

- *Кљакави: Klakavi у* Араду (Румунија) 1715; у Букчиновићу код Сомбора у Бачкој 1725. године.

- *Кљакић:* српска породица у селу Удрежл>е у Херцеговини крајем XIX века; у селу Маховљани код Бањалуке 1882. године; у Хрватској 1948, околина Пакраца и Новске.

- *Кљако:* савремено презиме у Мостару у Херцеговини; у Хрватској 1948. само две особе у Осијеку.

- *Кљаковић:* околина Сплита и на острву Корчули 1948. године.

- *Јоьасти:* надимак неког Јована (JovaH *КІахй) у* Араду (Румунија) 1715. године.

КЉУЈИЋ, в. Јоъук-

- *Кљујић: Cgliiich,* католичка породица код Крешева у Босни 1745. године; савремено презиме у Сарајеву. Од непотврђеног надимка **Кљујо.* Уп. руско презиме *Клюев.*

КЉУК- (<гл. **кљукати)**

Од ове основе сачувана су четири презимена која воде порекло од прасловенског глагола **kljukati* који има више значен>а: *куцати; притискивати силом да нешто уђе; напунити.* Глагол је иначе ономатопејског порекла и заступлен је у свим словенским језицима.

- *Кљук:* само четири особе код Врбовца у Хрватској 1948. године.
- *Кљука: Chglittca* у Шибенику 1582; у Задру 1595. године (1000. године *C/igliii-ccha).*
- *Кљукић:* само у месту Сеоце крај Нове Градишке (тринаест особа у три куће 1948. године).
- *Јокуковница:* околина Војнића у Хрватској 1948. године.

КЉУН- (<над. ***Кљун)**

Када се зна да је реч *кљун* постала од ономатопејског глагола *кљуцати* и да је његово примарно значење *рожаест завршетак уста код птица,* онда није тешко схватити да се основа *Кљун-* појавл.ује у нашем ономастичком систему као метафора за нос човека. (Уп. назив *кљундрво* за детлића у неким нашим дијалектима.) Ова метафора је иначе врло стара, јер презиме *Кљуновић* срећемо у Дубровнику већ 1279. године.

- *Јокун:* презиме забележено у Сарајеву 1730. године; у Хрватској 1948, код Ријеке и у Опатији.
- *Кљунак:* околина Дубровника 1948. године.
- *Кљуновић:* у Дубровнику 1279. године; старо братство на Кориту у Црној Гори; у Дабарском подьу у Херцеговини.
- *Кљунчин:* у селу Ваганце у Горњој Пчињи, иореклом из околине Куманова. Уп. микротопоним *Кљунчино* у истој области.

КМЕЖЕВИЋ, в. Кмезић

Савремено презиме у Старој Пазови у Срему.

КМЕШЋ

Презиме које је према попису из 1915. године констатовано у Дугом Долу и Рудопољу у Лици; у Новом Жеднику у Бачкој (колонизовани из Лике 1945. године); савремено презиме у Приједору у Босни и у Новом Саду; у Хрватској 1948: околина Оточца, Ђакова и Огулина. Води порекло од придева *кмезав* у значењу *плачљив.* Уп. презиме *Плачков;* уп. и кајкавско презиме *Кмезек* у селу Петеранец код Копривнице.

КМЕТ

Кмет је реч која нема сигурну етимологију. Савремена значења *сељак* и *старешина села* везују га за стару позајмицу *(kbinetb)* из франачког латинитета на Балкану. Занимл>иво је констатовати да као патронимијска основа није познато у Србији.

- *Кмег.* презиме забележено у околини Бузета, Пазина и Славонског Брода у Хрватској 1948. године.
- *Кметовић:* пишући о пореклу Бугьеваца у Бачкој, Јован Ердељановић помиње и буњевачко презиме *Кметовић* из 1741. године у Суботици и пореди га са католицима у јужној Далмацији и Босни; у Бају (Мађарска) 1727. године; католичка породица код Фојнице у Босни 1745. године; 1948. године у Хрватској само у околини Дубровника.

КНАПИЋ

Презиме залажено у Истри и северној Хрватској. Према истраживањима Петра Шимуиовића основу овог облика чини апелатив *кнап* који је у Хрватској био познат већ у XV веку и позајмл>ен је из немачког језика из војне терминологије *(КппЬЬе) у* значењу *војник; штитоноша, пратилац.*

КНЕГ-, КНЕ1-, КНЕЖ- (<кнез)

Опште је позната чигьеница да прасловенска реч *кнез* представља стару прагерманску позајмицу *(kuningaz>k<inezä}* која се у појединим словенским језицима рефлектовала у складу са фонетским законима тих језика: стел, *кънˆзь, у* српском и хрватском то је *кнез, у* руском *князь,* пољском *ksiadz,* бугарском *кнез,* словачком *knaz* итд. Наша реч *кнегиња,* као и антропоним *Кнегиња* (врло фреквентан на југу Србије) садржи у свом корену сугласник Г, који је остао неизмењен, јер се палатализација сугласника није вршила после самогласника Ы: **kwegyni>kweiyna>KHerMH>a.* У једној повељи загребачких бискупа из 1201. године налазимо и микротопоним *Кнегинци* који припала истој осноии. Необично високу фреквенцију презимена *Кнеженић* на целој територији српског и хрватског језичког подручја није тешко објаснити ако се зна да функција кнеза - сеоског старешине није била наследна и да су кнезови (кметови у Србији) бирани на дужности само на одређено време. Иначе, титула *кнез* потврђена је први пут на нашем тлу 1050. године.

- *Кнегинић:* презиме забележено у Шапцу 1808. године; у Хрватској само три особе у селу Раткову код Нове Градишке. Води порекло од женског личног имена *Кнегиња* које први пут срећемо у Вуковом Рјечнику 1<S18. године. Уп. топониме Горњи и Доњи *Кнегинац* код Вараждина у Хрватској.

- *Кнегињић:* савремено презиме у Тузли у Босни. Уп. топоним *Кньегиња* у вишеградском Старом Влаху.

- *Кнего:* презиме залажено у околини Дубровника и у Дубровнику 1948. године. Идентично је са апелативом *кнего* који представлю деминутив речи *кнез.*

- *Кнсжевић:* врло фреквентно презиме на целој територији српског и хвратског језика. Најстарији податак односи се на сина кнеза Лазара у XIV веку.

- *Кнежинић:* једно од презимена међу Србима граничарима у селу Воданеву код Жумберка 1551. године. Води порекло од антропонима **Кнежин.*

- *Кнежић:* српска породица у селу Драгошева Вас код Жумберка у Хрнатској 1551; *Cni'sich,* католичка породица у Војичеву у Босни 1745; српска породица у Стапарима, Бањалуци, Воларима и Вуковском код Бугојна у Босни 1882. године. Основа: лично име *Кнез* које је потврђено у околини Београда 1528. године.

- *Кнежичић: у* полису Срба у Хрватској војној граници 1553; у селу Гашинци у Хрватској 1702. године. Од непотврђеног мушког или женског имена **Кнежица.*

- *Кнез:* доста фреквентно презиме у Хрватској: 1948. године најбројније код Задра, Книна, Бенковца, Сиња, Зелине, Дрниша и Цриквенице. Уп. кајкавско презиме *Кнезек у* околини Лудбрега.

- *Кнезетић:* околина Карловца 1948. године. Од непосведоченог антропонима **Кнезета.*

- *Кнезевић:* само осамнаест особа у околини Винковаца, Нашица и Шибеника 1948. године.

- *Кнезић:* племићка породица у Бихаћу у Босни 1547; презиме једног од ђака у Грацу (Аустрија) 1612. године. Уп. микротопоним *Кнезова ханта у* Дон>ем Товарнику у Срему са историјском потврдом из 1745. године.

- *Кнезичић:* презиме забележено код Догье Стубице, на острву Рабу и у Дарувару 1948. године. Од непотврђеног мушког или женског имена **Кнезица.*

КОБ- (<гл. **кобити)**

Реч *кобь* у старословенском језику има изразито митолошко значење, јер се односи на прорицање судбине помоћу лета птица, исте оне радње, дакле, коју су спроводили и римски аугури. У нашем језику *коб* означава *сусрет* и *судбину, а* глагол *кобити - сретати* и *слутити на зло.* Најновију етимологију ове речи гтредложио је познати руски лингвист О. Н. Трубачов. Одбацујући етимологије претходника који су *коб* повезивали са староиндијском речи *happ* у значењу *срећа* (швед, *hampa siq,* норв. *heppen* - срећан, енг. *kappen),* Трубачов ову прастару митологему везује за литавски глагол *kabeli* у значењу *висити.* Ову тврдњу аутор аргументује подацима из фолклора Маријаца и Удмурта који у својим светим шумама церемонијално приносе делове жртава закланих животин«! и њихове кости вешају на дрвеће. Одређени л>уди који обављају ову церемонију враћају се окупљеним саплеменицима и саопштавају каква ће бити даљна судбина племена. Без обзира на ову етимологију, која је потврђена етнолошким чињеницама несловенских народа, у нашем ономастикону постоје основе везане за птицу *копца* (Accipiter nisus) чије би порекло, следећи О. Н. Трубачова, било секундарно у односу на предложену литавску паралелу. Остали примери са различитим суфиксима упућују на основу *Коб-* (<гл. *кобити).*

- *Кобајић:* само три особе у Пули 1948. године. Од непотврђеног личног имена **Кобај.*

- *Кобак:* околина Карловца и у Загребу (петнаест особа 1948. године).

- *Кобал:* савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Вараждина, Прелога и у Сиску.

- *Кобале:* само шест особа у Загребу 1948. године. Уп. словеначко презиме *Kobak.*

- *Кобац:* презиме залажено у Гроцкој крај Београда 1713. године; у селу Трепча код Ласиње у Хрватској почетном XX века; у Хрватској 1948, околина Вргинмоста и у Карловцу. Идентично је са апелативом *кобац* (Accipiter nisus).

- *Кобача:* околина Копривнице и у Подравској Слатини 1948. године.

- *Кобачић:* савремено презиме у Зеници; само једна особа у Загребу 1948. године.

- *Кобачки:* две особе у селу Велика Млинска код Гарешнице 1948. године.

- *Кобе:* презиме забележено код Карловца, Огулина, Сиска, у Загребу и код Кутине 1948. године.

- *Кобетић:* околина Пакраца, Огулина и Карловца. Од непосведоченог антропонима **Кобета.*

- *Кобиновић:* у селу Кудићи у Поуњу у Босанској Крајини („пре Омер-паше, али се изгубило сећање коме 'плетиву' спадају"). Основа: непотврђено лично име **Кобин.*

- *Кобић:* српска породица у Хрватској 1702; *Cobich* код католика у Бијелој у Босни 1745; српска породица у селу Галиповци код Прњавора у Босни 1882. године; у Пишталинама (из Буjадинца) и Клишевићу (из Далмације у XVIII веку) у Поуњу у Босанској Крајини; породични надимак у селу Пухову у Дон>ем Драгачеву (Србија); савремено презиме у Брчком (Босна). Води порекло од непотврђеног личног имена **Коб* или **Кобо.* Уп. бугарско презиме *Кобов.*

- *Кобовац:* савремено презиме у Брчком (Босна).

КОБАС- (<прасл. fcblbasa)

Од ове основе сачувана су само три презимена, од којих би прво без суфикса могло да буде и од основе *Коб-.* Припада „кулинарској" тематској групп, исто као бројна презимена типа *Кајгана, Бунгур, Попара, Цицвара,* јер је основа реч *кобаса (кобасица).* Етимологија ове речи није решена ни до данас и поред бројних покушаја: једна трупа лингвиста везује је за јеврејско *košbasar* у значењу *месо; живо биће,* друга са француском речи *cakbasse* (врста тикве), а највећи број за

турску реч *külbasty* (>наша позајмица *ћулбастија).*

- *Кобас:* српска породица у селу Козарац код Приједора (Босна) 1882. године; савремено презиме у Београду и Бањалуци; у Хрватској 1948, околина Самобора и Загреба.

- *Кобасић: Chobasich,* хрватска племићка породица у околини Бихаћа потврђена 1488. године; у Грбљу (Бока Которска) 1433. године: савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948, околина Загреба и Карловца.

- *Кобасица:* један од сриских официра, по чину лајтнант, носио је овакво презиме у Бјеловару 1784. године; савремено презиме у Сарајеву; надимак у Долову (Банат); у Хрватској 1948, околина Бјеловара и Дубровника.

- *Кобасичић:* стариначка породица у селу Рипњу крај Београда.

КОБАШ- (<коб-?)

Од ове основе сачувана су само три презимена која би се можда могла повезати са кореном *Коб-* узимајући у обзир значење речи *кобаш:* „Онај који при копању први почне ред зове се првак или *кобаш",* забележио је С. Мијатовић у Левчу у Србији. С друге стране, објашњавајући порекло топонима *Кобаш* на Сави, Хамдија Крешевљаковић наводи да је он „име добио по *кобашима,* мајсторима. који су правили *кобе* или лађе". Међутим, ово је једина (вероватно произвољна) потврда да *коба* значи *лађа.* јер је у свим речницима, почев од Вука, објашњено да је *коба* дрвена посуда у којој се држи масло, кајмак, мед и ел., те зато сматрам да је *Кобаш* лично име од глагола *кобити. Кобаш* би, као синоним речи *првак,* могао да се доведе у везу са изразом „добра коб" у значењу „добар сусрет", у овом случају „срећан почетак". Исто мишљење има и румунски лингвист Ј. Патруц који румунске антропониме *Coban, Cobex, Cobet* не тумачи као А. Константинеску од имена *Јакоб,* већ их пореди са бугарским презименом *Кобов.* (Презимена *Кобашлић* и *Кобашлија* у Сарајеву и Бањалуци су од савског топонима *Кобаш*

- *Кобаш:* савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948. у околини Жупање и Винковаца.

- *Кобашевић: Cobassevich,* католичке породице у Турковишту и Видовицама у Босни 1745. године: у Хрватској, у околини Жупање, Ђакова и у Загребу.

- *Кобашић:* само једна особа у селу Церовл>е код Пазина 1948. године.

КОБИЛ- (<прасл. *kobyla)

Прасловенска реч **kobyla* има бројна значења, али основно је везано за женку коња. У топонимији се појављује и самостално и са придевима *(Кобиљ-До, Кобиља Глава* и ел.), а у европској хидронимији представлю метафору за брзе водене токове. На антропонимијском плану тешко је семантички схватити презиме *Кобилар* и његове изведенице, јер не постоји одговарајући пандан који би гласно „коњар". Најме, неразумљиво је зашто у апелативном корпусу постоји *кобилар* - nomina instrumenti која означава *човека који гаји и чува кобиле,* то јест зашто је језик направио јасну дистинкцију и истакао ову реч као занимање. Иначе, ова основа има доста стару потврду у истарском презимену *Кобиларић* која се помиње већ 1395. године. Слично презиме постоји у бугарском ономастикону (уп. топоним *Кобиларското* и презиме *Кобиларов}.* Руководећи се тачиим запажањем Иванова и Гамгрелидзеа да *кобила* представља метафору за брзе воде, уз ову идеју треба додати и наше примере *Јурикобила* (пут), *Дерикобила, Врвикобила* и *Трчикобила* (надимци), који ово тачно запажање проширују на плану антропонимије. Најзад, треба поменути и мишљење Светозара Георгијевића који многе наше топонимијске креације на *Кобил-* сматра пословењеном влашком основом *Копил-,*

укључујући и познато презиме *Обилић (<Кобилић)*.

- *Кобила:* презиме залажено код Срба у Будиму 170(i. године; у Хрватској 1948: околина Дубровника и Шибеника (21 особа).

- *Кобиљан:* само две особе у селу Племеншчина код Прегради у Хрватској 1948. године.

- *Кобилански:* околина Винковаца (дванаест особа 1948. године).

- *Кобилар: у* следећим местима у Бачкој: у Гардиновцима 1850, Керу (данас Змајево) 1855. и Ченеју 1832; у околини Пожаревца у Србији 1831. године; породични надимак у Беодри (данас Ново Милошево) у Банату са примедбом Јована Ердељановића да је ,,паша наденуо једном од двојице браће /Пушића/ надимак Кобила, а другом Ајгиров"; у Хрватској 1948. код Прегради, Копривнице и у Загребу.

- *Кобиларевић:* само две особе у месту Дарда у Барањи 1948. године.

- *Кобиларић:* презиме залажено у Истри 1393. године.

- *Кобиларов: у* Гардиновцима 1828. и Госпођинцима у Бачкој 1861. године. Уп. истоимени бугарски патроним *Кобиларов*.

- *Кобиларовић: у* Гардиновпима 1789. и Керу (данас Змајево) 1821. године у Бачкој.

- *Кобилачић:* презиме које је 1397. године носко властелин кнеза Павла „одь Приморицъ".

- *КобилиЬ: Kobylicli у* Загребу 1416; у Котору у Боки Которској 1444; у селу Голобрци код Славонске Пожеге 1702. године; савремено презиме у Сарајеву, Бањалуии, Гламочу и Травнику у Босни; у Хрватској 1948, околина Дубровника и Метковића.

- *Кобилица:* савремено презиме у Какњу и Зеници у Босни; у Хрватској само три особе у селу Плесо код Велике Горице и у Загребу.

- *Кобиловић:* савремено презиме у Сарајеву.

- *Кобиљ:* савремено презиме у Бан>алуци у Босни.

- *Кобиљагић:* само једна особа у Загребу 1948. године. Сложено од основе *Кобиљ-* и презимена *Агић*.

- *Кобиљак:* савремено презиме у Сарајеву.

- *Кобил,ар:* савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској само четири особе у Загребу.

- *Кобиљача:* презиме регистровано у селу Омољици у Банату почетном XX века.

- *Кобиљачић:* племићка породица пореклом из Загоре кодТребиња 1412. године и у Ускопљу у Херцеговини у XV веку.

КОВ-

АН гропонимијска основа *Ков-* је необично сложена, јер се може објаснити на више начина. У нашој антропонимији регистрована су следећа лична имена: женска - *Кова, Ковинка, Ковијана, Ковијанија, Ковјана* и *Ковна* и мушка **Ковал, Кован, Ковач, *Ковијан, *Ковјан*. Свему овоме треба додати и поствербал *-ков* од кога је настало мушко име *Кован* о коме је Тома Маретић још 1886. године оставио следећу белешку: ..Имена Кован - Ковна стављам међу надимке. јер мислим да су начињена шале или пародије ради према именима Саздан." Презиме *Бобоконић* садржи заиста шаљиви мотив на коме инсистира Тома Маретић. али тешко да би се то могло рећи и за лично име *Кован*. Мишљења сам да лично име *Кован* не представлю никакву пародију на облик *Саздан,* већ је то нормална пасивна креација типа *Продан, Познан* и ел. која садржи осиовни профилактички моменат у вези са гвожђем, најтврђим металом, *Кован* је, дакле, описно речено „Искован", биће које треба да буде јако и здраво као и овај метал и најближи му је семантички пандан антропоним *Гвоздей*. Међутим, облици без суфикса *-ан* не уклапају се у овакав семантички третман, јер се овде мешају друге антропонимијске основе. Женско име *Кова* могло би бити од *Кована,* али

ИСТО тако и од хопокористика *Ковиљкз, Ковијана* или *Ковјана* (ово последње се свакако ослања на имена Мирјана или Борјана). Једном речју, лична имена без суфикса *-аи* могу се различите тумачити и због тога је тешко пронаћи иницијативни импулс, то јест, требало би много више историјских потврда да се установи које је од ових имена постало од мушких, а које од женских хипокористика.

- *Ковал:* само једна особа у Новој Капели код Нове Градишке у Хрватској 1948. године. Једнако је са непотврђеним апелативом **ковал* (>антр. *Ковал) *у* значен>у *ковач.* Уп. украјинска презимена *Коваленко, Ковальчук* и ел., као и кајкавска презимена *Ковалек. Ковалчик.*

- *Ковалевић:* савремено презиме у Старо ј Моравици у Бачкој (колонизовани из Лике 1921. године).

- *Ковалевски:* само три особе у Осијеку 1948. године.

- *Ковалски:* четири особе у Осијеку 1948. године.

- *Коваљак:* шест особа у Илоку код Вуковара 1948. године.

- *Коваљев:* презиме забележено у Ечки (Банат) 1835. године; седам особа у Книну, код Бијељине и у Загребу 1948. године.

- *Коваљевски:* околина Славонског Брода (шест особа 1948. године).

- *Кованић:* презиме залажено у Славонском Броду 1948. године. Води порекло од личног имена *Кован* које први пут срећемо у Крушевском поменику у XV веку и у Малој Ремети у Срему 1691. године.

- *Кованое:* савремено презиме у селу Велике Ливаде у Србији и Београду; у Хрватској 1948, околина Жупање.

- *Ковановац:* у селу Ресник код Соко Бан>с у Србији (досељени из Лукова).

- *Ковановић:* српска породица у селу Угодновићу код Тешња (Босна) 1882. године; у селу Рогача у Доњем Драгачеву у Србији; у селу Мужинцу код Соко Багье и у Губеревцу (Србија).

- *Кованушевић:* српска породица у селу Угодновић у Босни 1882. године. Од непотврђеног личног имена **Ковануши.*

- *Ковачепић:* једно од врло фреквентних презимена на целом српском и хрватском језичком подручју. Води порекло од личног имена *Ковач* које је потврђено 1399. године у Србији. Високу фреквенцију овог презимена није тешко објаснити ако се узме у обзир да је свако насељено место морало имати бар једног професионалног ковача, човека који је био апсолутно неопходан за све металне алате и оруђа за земљорадњу и сточарство. У неким нашим крајевима *ковач* је синоним за мајстора свих заната, а нарочито за каменоресце. што је такође могло утицати на учесталост овог патронимијског облика.

- *Копијанић:* братство у селу Ђурђевина у Доњој Морачи у Црној Гори; савремено презиме у Подгорици у Црној Гори. Од женског имена *Ковијана* које је први пут залажено у Сарајеву 1651. године.

- *Ковин:* презиме забележено у Старој Моравици у Бачкој 1839. године. Од женског имена *Кова* које има само савремене потврде.

- *Ковинић:* у селу Љутићи у Горњем Подрињу. Од непосведоченог антропонима **Ковин.*

- *Ковинчић:* презиме забележено у Модошу (данас Јаша Томић) у Банату почетком XX века. Од женског имена *Ковинка* које је потврђено у XVII веку.

- *Ковић:* српска породица у Славонији 1702; у Чуругу 1787. и Жабљу у Бачкој 1856; у Шапцу 1808. године; у Јадранској Лешници, пореклом из Богатића у XIX веку; у Хрватској 1948: околина Сплита, Шибеника, Книна и у Осијеку.

- *Ковићев: у* Мошорину (Бачка) 1817. године.

- *Ковјанић:* српска породица у селу Nćmet Marok у Мађарској 1725. године; околина Двора, Костајнице, Белог Манастира, Новске и у Осијеку 1948. године. Води порекло од женског имена *Ковјана* које је потврђено у XVI веку.

- *Ковјановић: Kovjanovity* у Српском Милетићу 1784. године; околина Врбовца и Вировитице у Хрватској 1948. године.

- *Ковјанић:* само девет особа у околини Глине, Костајнице и у Загребу. Од непосведоченог антропонима **Ковјен* или женског **Ковјена*.

- *Ковљанић:* презиме залажено на острву Врачу 1628. године. Основа: непотврђено лично име **Ковљан*.

- *Кончин:* само десет особа код Вуковара и Нашица. Од непотврђеног личног имена **Ковац* или **Ковча*.

- *Ковчић:* у селу Рожанство на Златибору; у Сарајеву 1854. године; у Хрватској 1948. само десет особа код Подравске Слатине и Винковаца.

- *Кончо:* две особе у Осијеку 1948. године.

КОВАНЦ- (<тур. kovanci)

Поред аутохтоног презимена *Пчеляр* и *Пчелареиић, у* нашем патронимијском фонду сачувана су и презимена у којима је турска позајмица *кованцмја (<kovanci) у* значењу *пчелар*. Презиме *Кованћић* је свакако пореклом из дела Босне у коме се не разликује изговор сугласника Ћ и Ц.

- *Кованћић:* презиме забележено у околини Винковаца у Хрватској 1948. године (четрнаест особа).

- *Кованцијац:* у селу Блендији код Соко Бан>е у Србији. Основа: турска позајмица *кованција* коју први пут срећемо на тлу Војводине 1810. године.

- *Кованцић:* православна породица у Дервенти у Босни 1882. године; у селу Лисовић крај Београда почетком XX века (пореклом из околине Рудника); у Азањи, Влашком Долу и Брестовику у Смедеревском Подунављу; у Водицама у области Јасеница у Србији: „довео их Станоје Главаш из Селевца. Чували му кованлук који је он имао у близини Калуђерице"; стариначка породица у селу Рудовцу у Шумадијској Колубари; савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948. само три особе у Загребу.

КОД-, КОДАН- (<Никодије)

- *Коданов:* презиме забележено у Павлишу (Банат) почетком XX века (пореклом из Босне). Води порекло од непотврђеног хипокористика **Кодан (<Никодије* <грч. *Νικόδημου* - „народ побеђује").

- *Кодановић: Codanovich* у Грбљу (Бока Которска) 1433. године.

- *Кодић:* међу српским граничарима у Славонској војној граници записан је 1651. године као хусар Крижевачке компаније и неки Грубко *Кодић;* у селу Миријеву у Србији почетком XX века: савремено презиме у Београду; у селима Врточка и Ваган у Босни 1882. године; у Хрватској код Бјеловара и Белог Манастира. Од хипокористика *Кода (<Никодије)* који је потврђен у области Бранковића у Србији 1455. године.

- *Кодичин:* породични надимак у селу Рибник у Белици (Србија). Од непотврђеног хипокористика **Кодиця*.

КОДРАНОВ

Презиме забележено у Мокрину (Банат) 1809. године. Води порекло од румунског апелатива *codrean у* значењу *горштак*. Уп. надимак *Кодран,* такође у Банату, као и румунско презиме *Codreanu*.

КОЖ- (<антр. *Кож-)

Објашњавајући порекло хипокористика *Коже* код Задра, Петар Скок је изнео мишљење да је оно постало од хришћанског имена *Козмя*. (Овом мишљењу се придружује и Милица Грковић тумачећи на исти начин средњовековни антропоним *Кожа* у Србији.) Међутим, постојање доста опсежне тематске трупе коју условно називам „анатомском", говори против оваквог етимолошког решења. Многобројна презимена типа *Главић, Окетић, Зубић, Ногић, Плећевић* и ел. указују на постојање надимака **Глава,*

*Окета, Зуб, Нога. *Плеће* који су потпуно идентични са одговарајућим прасловенским апелативима везаним за *видљиве* делове човечјег тела. Нема, дакле, никакве препреке да је **Кожа* могла да буде равноправан надимак исто као и **Глава, Зуб* и други делови човечјег тела. Уосталом, такав приступ овом проблему имају многи други лингвисти словенског света: чешки ономастичар ,lан Свобода сврстава презиме Kožka у трупу „časti tela lidskćgo"; Стефан Илчев бугарско презиме *Кожев* изводи од *кожа,* пол>-ски лингвист Владислав Лубаш сматра да се у нашем средшэвековном топониму *Кожинци* крије такође реч *кожа* итд. Уп. руска презимена *Кожев* (1585.), *Кожевин* (1468), *Кожух* (1557); словеначка *Kožel, Koži f, Kožu/i;* доњолужичко *Kožan;* украјинска *Кожух, Кожушко;* румунска *(.'ojescii, Cojitü, C'oajä* итд.

- *Кожа:* породични надимак у Калазу у Мађарској. Идентично је са непосведоченим надимком *Кожа.*

- *Кожан:* околина Дугог Села у Хрватској 1948. године. Уп. кајкавско презиме *Кожанец* у селу Опатинац у Хрватској.

- *Кожановић:* само две особе у селу Маркушица код Осијека 1948. године. Уп. микротопоним *Кожан, до* у Херцеговини.

- *Кожель:* презиме забележено код Карловца, у Глини, Загребу и Пули. Идентично је са непотврђеним обликом **Кожель.* Уп. топоним *Кожель* у Србији као и истоимено презиме у Словенији.

- *Кожиловић:* околина Загреба и Пакраца 1948. године. Од непосведоченог надимка **Кожило.* Уп. микротопоним *Кожиловац* у селу Мали Цвјетнић у области Унац у Босни.

- *Кожина:* презиме залажено у околини Загреба и Вировитице; ишчезла католичка породица у селу Враноrрач у Поуњу.

- *Кожинац:* само у селу Палешник код Гарешнице (шест особа 1948. године). Уп. кајкавско презиме *Кожинец* у околини Загреба, као и топоним *Coxinoxello* (ланас *Кожине)* код Задра, са историјском потврдом из 1441. године и топоним *Кожинци* у Србији 1536. године.

- *Кожић:* презиме забележено у Славонској Пожеги 1761. године; савремено у Београду; у Хрватској 1948. доста фреквентно и најбројније у околини Доње Стубице, Зелине, Славонске Пожеге, Винковаца, Белог Манастира, Сиска, Чазме и Славонског Брода. В. *Кожа.*

- *Кожица:* у Дубровнику 1479; у Србији 1877. године. Уп. румунско презиме *Cojita.*

- *Кожичић:* презиме једног од посланика војводе Сандаља у Дубровнику 1485; презиме модрушког бискупа у Хрватској 1530; *Coscicicli* у Шибенику 1587. године. Уп. микротопоним *Кожичин* у Србији.

- *Кожловић:* савремено презиме у Брусу (Србија). Од непотврђеног надимка - Ложло.

- *Кожљак:* у селу Мало Буштрење код Вран>а у Србији, вероватно од топонима *Кожље.*

- *Кожо:* презиме неког Јована из Карановца (данас Краљево) 1839. године, поред чијег имена је записана примедба да је „без имало баштине и одвећ убог"; савремено презиме у Горажду у Босни. Од непотврђеног надимка **Кожо.*

- *Кожовић:* савремено презиме у селу Горња Бресница, у Великој Плани и у Београду; у Хрватској 1948. само једна особа у селу Павловци код Славонске Пожеге. Уп. топоним *Кожово* у Албанији и Бугарској.

- *Кожу л: (Їюхийих* у Шибенику 1481. године; католичка породица у селу Равчић („доселиле га *аге* из Бекије, одмах послије куге"), православии у Крушеву и Мокром („с Черигаја" у XVIII веку) - сва три места у Херцеговини; у Хрватској 1948: код Задра, Ријеке, Опатије и Бенковца. Идентично је са непосведоченим надимком **Кожул.*

- *Кожуля:* само четири особе у околини Дарувара у Хрватској 1948. године.

- *Кожулић:* у Хрватској 1485. године; у попису становништва Хрватске 1948. године само у околини Шибеника.

- *Кожуловић: Chomloiiich* у Шибенику 1582. године.

- *Кожуљ:* презиме забележено код Славонског Брода, у Нашицама и у Загребу 1948. године.

КОi-, КОМ- (<над. **Коза)**

Антропонимијска и зоонимијска основа *Коз-, Козл-* (Ziege, capra) доста је фреквентно застушъена у нашој патронимици. Као и друге домаће животиње, и *коза* је везана за многобројне фразеолошке обрте, па и називе појединих оруђа. Ова појава је универзална, па се може пратити од вавилонске астрологије, у којој су козе представљале покретне планете, а непокретне звезде - овце, па све до музичког термина *капричо* и придева *каприциозан* (<ит. *capra* - коза, *capriccioso* - тврдоглав). У овој тематској групп посебно су занимљива сложена презиме на *Козомяря, Козоглавић* и *Козолер.* Прво презиме је очито намерно десемантизовано од првобитног *Козомор,* да би се изменом само једног самогласника у последнем слогу избегао лош семантички призвук. (Уп. исту појаву у презиме нима *Обилић* од *Кобилић, Бизумић* од *Без-умић, Ђургус* од *Ђор-гуз* итд.). *Козоглавић* је чист надимак који има скоро потпуну семантичку паралелу у средњовековном личном имену *Спиноглан,* као и у непогврђеном надимку **Вологлан* у презиме *Вологлаиић у* Жумберку 1556. године. *Козолер* је презиме надимачког порекла које има многобројне семантичке паралеле скоро у свим словенским језицима. Поствербал *-мор* у облику *Козомор* не разликује се много по линији семантике од сложеног облика *Козодер,* јер оба поствербала упућују на агресивне глаголе. Иста ситуација је и са распространении пост-вербалом *-lнру,* бројно заступљеном у четком и словачком ономастикону типа *Krnhipy (<Kravolupy* у X веку, затим *Kozohipy,* 1379, *Konehipy* l(»13 и ел. Наше *Дерикоза* није усамљено као модел, јер се надовезује на сличне облике и по структури и по семантици, уп. *Дерijарац* (микротопоним), *Дерикравя, Дерикучкя, Деримагаре* (поток) итд. Презиме *Козорер* у Араду из 1735. године асоцира на бројне фолклорне творевине у вези са настанком ове животињске врете.

- *Коза:* презиме забележено у Сарајеву 1768. и 1775. године; у Хрватској код Вуковара, Бузета у Истри и у Загребу.

- *Козак:* у Футогу (Бачка) 1720. године: у Хрватској у околини Кутине, Нашица и Славонског Брода. Идентично је са личним именем *Козак* које је потврђено у Нишком кадилуку 1498. године.

- *Козаков:* само једна особа у Нашицама 1948. године.

- *Козаковић:* презиме забележено у Крњеву код Смедерева 1877. године.

- *Козал:* једна особа у селу Лопатинец код Чаковца у Хрватској 1948. године. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Козал.*

- *Козалић:* само осам особа у селу Зрин>-ска код Грубишног По.гьа 1948. године.

- *Козанић:* једна особа у Сотину код Вуковара 1948. године. Од непотврђеног антропонима **Козан.*

- *Козаноаић:* три особе код Винковаца, Осијека и Вуковара 1948. године

- *Козеглавић:* записано *Chozeglauicha* Maria у Шибенику у XV веку.

- *Козел:* презиме залажено у Загребу и Карловцу (осам особа 1948. године).

- *Козелица:* само шест особа у селу Јосиповац код Осијека 1948. године.

- *Козелички:* околина Делијца 1948. године.

- *Козелка:* презиме у околини Сиска и у Загребу 1948. године.

- *Козелко:* околина Загреба и у Загребу (пет особа 1948. године).

- *Козељ:* исти ареал као и *Козелко* (пет особа).

- *Козељж.* католичка породица у Гнојницама у Херцеговини (доселио их ага из Јасенице).

- *Козина:* католичка породица у Босни 1745. године; у селу Витини у Херцеговини крајем XIX века (из Витаљине под Умцем); у Равном Тополовцу у Банату (колонизовани из села Бијаче код Л>убушког у Херцеговини 1945. године); савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској 1948: околина Сиња, Нашица, Крапине, Славонске Пожеге и Валпова.

- *Козиновић: Cosinouich* у Шибенику 1581; код католика у Босни 1745. године; изумрла породица у Црмници у Црној Гори; у Хрватској 1948. само четири особе у Загребу.

- *Козић: Cozzich* код католика у Босни 1745; у селу Рибара у Србији 1839. године; у Крајпољу у Херцеговини о којима је Ј. Дедијер оставио следећу белешку: „Козићи су од Вујадиновића испод брда Охмутића на Малом Грахову (сад Црна Гора). Одатле је дошло шест брата и настане се најприје на Банчиће. Због тога што су ошьачкали Дели Булу на Предољу морали су бјежати најприје у Далмацију, па онда у Скадар. Отуда се преселе опет на Банчиће, а одатле овамо прије 135 година"; православие породице у следећим местима у Босни 18cS2. године: у Печеноговцима, Јунузовцима, Градишки Ламиначкој, Кукуљу и Имјанима; у Мачковцу у Топлици; савремено у Београду, Сарајеву и месту Блаце у Србији; у Хрватској 1948: околина Дрниша, Белог Манастира, Глине и Слуња.

- *Козићев:* презиме забележено у Кусићу у Банату почетком XX века.

- *Козица:* савремено презиме у Прибоју (Босна).

- *Козичевић: Cozichievich* код католика у Босни 1745. године.

- *Козичић: Cosicich у* Шибенику 1412; код католичког становништва у Босни 1745. године.

- *Козјевић:* старо братство у селу Очинићи у Црној Гори.

- *Козлина:* презиме евидентирано у Чуругу 1731. и у Госпођинцима у Бачкој 1798. године.

- *Козлиновић:* у Чуругу (Бачка) 1764. године.

- *Козлић:* у Мошорину (Бачка) 1829. године; у селу Жабица у Херцеговини почетком XX века; у селу Глибовцу у Смедеревском Подунављу; у Хрватској 1948. само једна особа у Вргорцу код Метковића.

- *Козлица:* Joseph *Koxlica* (Bosniensis) је један од полазника училишта у Грацу (Аустрија) 1691; православна породица у Старом Мајдану код Санског Моста у Босни 1882; у Чачку 1852. године; у селу Мекињар у Лини почетком XX века; савремено у Београду; у Хрватској 1948: околина Сплита, Коренице, Сиња и Војнића.

- *Козличеп:* у Рогозници код Шибеника 1682. године.

- *Козличић:* савремено презиме у Мостару у Херцеговини.

- *Козлов:* само осам особа у Ријеци, Осијеку, код Ђакова и у Загребу.

- *Козловац:* код Јастребарског и Пореча у Хрватској 1948. године. Уп. презиме *Козловец* у Самобору.

- *Козловачки:* савремено презиме у Неузини (Банат).

- *Козловић:* презиме једног од Срба граничара у Жумберку 1556. године; у Хрватској 1948. код Доње Стубице, Пакраца, Сиска, Лабина, Бузета и Карловца.

- *Козловски:* девет особа у селу Клокочевики код Славонског Брода и у Осијеку 1948. године.

- *Козлоглав:* православна породица у селу Главице код Гламоча у Босни 1882. године. В. *Козеглавић.*

- *Козлодерић:* презиме којеје 1743. године носио неки Мата, српски харамбаша у Осијеку. В. *Козодер.*

- *Козобарић:* презиме забележено 1893. године (податак из „Босанске виле'"); у Хрватској 1948. само три особе у Вуковару.

- *Козовић:* исељена породица из племена Пипера у Црној Гори.

- *Козодер: Kotaoder* у Сомбору у Бачкој 1796; *Kosoder* у Лежимиру (Срем) 1736. године; међу родовима које је Карађорђе довео у Кошеве био је и Михаиле *Козодер* из Корита: савремено презиме у Београду.

- *Козодерић:* презиме забележепо у БрђаниЈМа код Сруснице у Србији 1S28. године.

-*Козодеровић:* савремено презиме у Београду и Сомбору.

- *Козомара:* српске породице у следећим местима у Босни 1882. године: у Гламочу, Слатини, Бихаћу, Гомионици, Лијевну и Челебићу; само осам особа код Винковаца, у Книну и Загребу ,1948. године.

- *Козомарић: у* Бихаћу (пореклом из Лијевна) у Босни почетком XX века; само три особе у Карловну и Загребу 194S. године.

- *Козомор:* братство у Црној Гори 1498: стариначка породица у селу Рајац у Србији 1837. године. Уп. *Козомор,* планина у Средњем Полимљу и микротопоним на планини Јадовнику.

- *Козомора:* српске породице у Босни 1882. године у следећим местима: у Главицама, Барићима, Кључу, Травнику, Гламочу и Камену; савремено презиме у Тузли. Бихаћу и Великим Радинцима у Срему.

- *Козоморић:* савремено презиме у Београду.

- *Козореп:* презиме које је 1735. године носио неки Јован у Араду у Румунији: код Крагујевца у Србији 1834. године; у Хрватској 1948. само један становник села Турчевић Поље код Грубишног Пола. Уп. словеначко презиме *Kozjorepo* из 1331. године.

- *Козошвв:* у Идвору (Банат) почетком XX века.

- *Козудера:* презиме залажено у Сомбору 1740. године. В. *Козодер.*

- *Козулић:* у Милни на Брачу, „досе.ъени око 1796. године из Великог Лошин>а".

- *Козуловић:* на острву Муртер 1563. године.

KOJ- (<антр. **Константин)**

Антроггонимијска основа *Кој-* води порекло од грчког хришћанског личног имена *Константин.* Међутим, оно није аутохтоно ни у грчком ономастикону. јер је преузето од римског *Constantinm* у значењу *постојан.* Наше антропонимијске потврде не сежу пре XIV века и већина примера указује на јужно, грчко порекло. Изузетак је лично име Асуан из околине Топуског у Хрватској из 123(1. године, које Мате Шимундић недовољно аргументовано везује за глагол *којити* који је у нашим исгоријским речнинима потврђем само једном у XIX веку као синоним глагола *гојити.* Ово лично име. заправо једно име са двоструким изговором у XV веку, довољно јасно говори о популарности хришћанског антропонима *Константин.* Оно гласи *Којислав* и залажено је у области Бранковића у Србији 1455. године, а сличај облик *Којисал* забележен је у Браничеву дванаест година касније (1467. године). *Којислав* је хибридна творевина, од хипокористика *Која (<Константин]* и општесловенског антропонимијског сегмента *-слан* познатог у многим именима типа *Нојислав, Дрягосляк, Милослав.* Овакав процес срашћивања, тачније речено, амалгамирања страног елемента у аутохтони модел познат је, али би било поже.гыю да се ова заним.гьива појава обради на ширем материјалу. (Уп. лично име *Переслав* на острву Ластову из 1344. и у Трогиру 1357. године.)

- *Којадин:* српска породица у селу Рекавице код Вишеграда у Босни 1882. године. Идентично је са личним именом *Којадин,* које први пут срећемо у Крушевском поменику (XV-XVI) и које, исто као и *Којислав,* представља грчко-

словенску хибридну творевиину: *Кој-(<Константин) -адин* као *Стојадин, Милядин* и ел.

- *Којадиновић:* презиме забележено у Осијеку 1736. и у Шиду (Срем) 1799. године; у Хрватској 1948. околина Пакраца и Винковаца.

- *Којаковић: Coiakovich,* католичка породица код Крешева у Босни 1743. године; у Хрватској 1948. околица Дубровника. Од личног имена *Којак* ко је је потврђено у Дубровнику у XVI веку.

- *Којан:* презиме залажено само у селу Поповићи код Дубровника (десет особа у две куће 1948. године), једнако је са личним именом *Којан* које је потврђено у Хрватској 1230. и у Сарајеву 1682. године.

- *Којанац:* само једна особа у селу Негославци код Вуковара 1948. године.

- *Којанић:* један од Срба граничара у Жумберку 1556. године.

- *Којановић: у* селу Сиће код Нове Градишке (38 особа у седам кућа 1948. године).

- *Којанчевић:* три особе у селу Брезе код Бјеловара 1948. године. Од непотврђеног личног имена **Којанац (<Константин).*

- *Којин:* у следећим местима у Бачкој: у Чуругу 1729, Кови.ъу 1743, Футогу 1743, Турији 1725, Шајкашу 1720, Тителу 1783, Мошорину 1788, Сентомашу (данас Србобран) 1725, Сивцу 1794. и Кисачу 1822. године. Од хипокористика *Која* који је потврђен у Србији 1348. године.

- *Којиновић: Coinoi'icli у* Отару (Срем) 1736. године. Основа: непосведочени антропоним **Којин.*

- *Којић: Koity, Coity* код католичког становништва у Босни 1743; у Бачкој у следећим местима: у Чуругу 1712, Локу 1783. Мошорину 1784, Жабљу 1790, Парабуђу (данас Ратково) 1772, Сенти 1720, Сивцу 1782, Ковил>у 1755, Сомбору 1795, Футогу 1743, Дероњама 1784; у Срему: у Сремским Карловцима 1702, у Буђановцима и Радинцима 1736. и у Шиду 1799. године; у Хрватској у Осијеку 1736; године 1948: околина Задра, Подравске Слатине, Ораховице, Вуковара и Костајнице.

- *Којићен: у* Чуругу (Бачка) 1716. године.

- *Којицки:* Мошорин (Бачка) 1789. године. Од презимена *Којић* или непотврђеног личног имена **Којић.*

- *Којо: f'oio* у Сутисци код католика у Босни 1743. године.

- *Којошић:* савремено презиме у Београду: у Хрватској 1948. само два становника у Ријеци. Од хипокористика *Којо* који је потврђен у области Бранковића у Србији 1455. године.

- *Којчин: Koiczin у* Сусеку (Срем) 1736; у следећим местима у Бачкој: у Локу 1779, Мошорину 1754, Пирошу (данас Руменка) 1793. и Темерину 1849. године; у селима Грабар и Водотеч у Лици почетком XX века; савремено у Београду. Од личног имена *Којча* које је потврђено у Нишком кадилуку 1498. године или је једнако са личним именом *Којчин,* посведоченим у Србији 1406. године.

- *Којчиновић:* код Винковаца и у Вуковару 1948. године.

- *Којчић: у* Локу 1779. и Мошорину у Бачкој 1754. године; у Тарашу (Банат) 1849. године.

КОК-

Од ове антропонимијске основе постоје бројне комбинације од којих Милица Грковић наводи *Косма* и *Константин,* а ја овде додајем и податке из своје картотеке. То су: *Ковинка, Никола, Николија, Радојка. Јованка.* Мате Шимундић наводи још и следеће облике: *Којадина, Конкордија, Констанца, Константи/а, Косана, Косара, Косенија, Косенка, Косоека, Костадиња, Ковијана, Ковинка. Софија, Софијана.* Овај списак по свој прилици није коначан, али довол>но јасно говори да су овде у питању и словенски и несловенски хипокористици и да је одређиваЈБе тачног порекла презимена која следе отежано управо овим великим бројем етимолошких могућности.

- *Кокян:* презиме забележено у околини Сиња, Бјелонара и Петриње у Хрватској 1948. године. Идентично је са хипокористиком *Кокан* који први пут срећемо у попису Нишког кадилука 14'AS. године.

- *Кокановић:* у селу Рибари у Мачви 1829; у Слатини (Србија) 1839: православие породице у следећим местима у Босни 1882. године: у Пецки, Тешњу, Дубици, Кл>учу, Саници, Санском Мосту и Томини; стариначка породица у Недељици и Лозници у Србији почетком XX века; у Хрватској 1948: околина Жупање, Славонског Брода и Костајнице.

- *Кокин:* у Тителу (Бачка) 1782. године. Од женског или мушког хипокористика *Кока* који има само савремене потврде. Уп. топоним *Кокин Брод* у Србији.

- *Кокић:* презиме забележено код Срба граничара у Хрватској 1644; српска породица у селу Ђуришић код Вировитице 1698. године; у Опову (Банат) у XVIII веку; православие породице у следећим местима у Босни 1882. године: у Винској, Доброселу, Каоцима и Удовици; у области Златибора у Србији; породични надимак у Боки Которској 1693. године; у Суботици (Бачка) са примедбом .1. Ердељановића да исто презиме носе католици у околини Сења и Јајца у Босни: у Тителу (Бачка) 1777; у Шапцу 19(14. године; савремено у Бурађи у Србији: у Лозници почетком XX века; у Хрватској 1948: околина Подравске Слатине, Шибеника, Бенковца, Имотског. Глине, Доњег Михољца и Валпова.

- *Коковић:* међу бројним српским досел.еницима из Лике 1698. године у исељеничком логору код Оточца записан је и неки Вучен *Коковић; у* следећим селима у Горњем Подрињу: у Буковом Брду, Матаругама и Вергашевићима; православии у Босни 1882. године: у Осијек--Блажују, Пофалићима и Сарајеву; савремено презиме у селу Пискал> код Прокушья. Од хипокористика *Коко* који има само савремене потврде.

- *Коколь:* у Боки Которској, пореклом из Херцеговине; савремено презиме у Билећи у Херцеговини; у Хрватској 1948: околина Ријеке, у Карловцу и Загребу. Уп. микротопониме *Горни* и *Доњи Кокол>спац* у Раваничкој повељи из 1380. године.

- *Кокол>евић:* савремено презиме у Београду.

КОКАЛОВИЋ

Основа је надимачка, јер је постала од грчке речи *κοκκαλον у* значењу *кост,* и по свој вероватноћи односи се на *коштуњавог, кошчатог човека.* Занимл>иво је да ово презиме нисам пронашао у Србији. где је дијалекатска реч *кокало* и даље жива, већ само у Загребу (три особе 1948. године). Уп. лични надимак *Кокало у* Пироту, као и бугарска презимена *Кокалов* и *Кокалев.*

КОКАР

- *Кокар:* усамљено презиме забележено само у селу Грабровница код Ђурђевца у Хрвагској (седам особа у две куће 1948. године). Идентично је са турским придевом *kokar у* значењу *здрав, тврд.* Уп. надимак *Кокар у* Банатској Клисури у Румунији.

- *Кокарац: у* селу Брод у Крајишту (Србија).

- *Кокарић:* само шест особа у Осијеку, Вуковару и код Дугог Села у Хрватској 1948. године.

- *Кокаровић:* једна особа у Пазину у Истри 1948. године.

КОКЕЈ

- *Кокез:* презиме забележено у селу Доглоди код Сарајева (пореклом ..са Раилова''). Идентично је са албанским апелативом *kokeze* у значењу *главица (koke* -'глава + деминутивни суфикс -гё). Ову етимологију доста давно је уочио Петар Скок, те зато неће бити у праву И.

Остојић који шибенско презиме *Кокеза* изводи од албанског апелатива *koqe* - зрно, семе + деминутивни суфикс *-zc.*

- *Кокеза:* православна породица у следећим местима у Босни 1882. године: у Борађима, Герзову и Строицима: у Хрватској 1948. године: у Сињу, Ријеци, Шибенику и код Крижеваца. В. *Кокез.*

- *Кокезић:* српска породица у Пецки у Босни 1882. године.

КОКОЗИН

Породични надимак у селу Рибник у Белици (Србија). Води порекло од турског придева *kokoz* у значењу *сиромашан, бедаи.* Уп. бугарско презиме *Кокоза.*

КОКОР- (<пр. кокорав)

Прасловенска надимачка основа *Кокор-* заступљена је у топонимији и у антропонимији. У топонимији су то обично врхови планина, те је вероватно ова околност завела Светозара Георгијевића да основу повеже са румунским глаголом я .vi *cocori у* значењу *дизати се.* Међутим, ови наши ороними ни у ком случају нису румунског порекла, јер се српско-црквенослоненски придев *коко равь* у значењу *кудряв, космат* може успешно поредити са истом основом и у другим словенским језицима којп су у прошлое™ били мање подложни романском утицају. У нашој антропонимији најстарији податак забележен је у Трогиру где је 1274. године евидентирано једно свештено лице по имену *Cocorinns.*

- *Кокор:* савремено презиме у Варешу (Босна); у Хрватској 1948: околина Копривнице, Подравске Слатине, Вировитице и Ђурђевца. Идентично је са личним именом *Кокор* које помиње Вук Караџић у својим „Народним пословицама". Уп. руски антропоним *Кокор* из XVI века.

- *Кокора:* на острву Зларину код Шибеника 1676. године; у селу Маргити у Банату почетком XX века; исељено братство са Куњишга у Црној Гори.

- *Кожориаїїи:* презиме забележено у Малом Зворнику у Бос1ги. Уп. *Кокоропски поток у* истој области.

- *Кокоревић: у* Чајетини (из Јабланице) и у Јабланици („за време Мађарске буне досељени су због убиства Турчина из Кокорине у Херцеювини") у области Златибора у Србији.

- *Кокорин: у* селу Маргита у Банату почетком XX века. Уп. топониме *Горњи* и *Доњи Кокорин у* околини Београда 1528. године. Идентично је са личним именом *Кокорин* које је потврђено у Трогиру 1274. године.

- *Кокорић:* презиме забележено у селу Породину (из Црне Реке) у Пожаревачкој Морави; у Хрватској 1448: околина Подравске Слатине, Костајнше и Дон>ег Михољца.

- *Кокорой: у* селу Штитари у Мачви 1829. године. Уп. руско (новгородско) презиме *Кокоров* из XVI века.

- *Кокороаић: Kokorovics у* месту Клоподија у Румунији у XVIII веку; у Голочелу и Ћуковини у Србији 1807; у Глоговцу (Мачва) 1829. године; савремено презиме у Београду и Великом Селу у Јадру у Србији.

- *Кокор у ш:* православие породице у следећим местима у Босни 1882. године: у Варешу, Високом, Дабру, Јунузовцу, Кључу, Саници, Смол>ану, Старом Мајдану и Томини; у Бравском у Босни: савремено презиме у Београду.

КОКОТ- (< КОКОТ - Hahn, galliis)

КОКОТ у значењу *петао* (Hahn, gallus) прасловенска је реч ономатопејског порекла и у антропонимији припада тематској групи ..птичјих" презимена типа *Нрабац, Орловић, Соколовић* и ел. Као антропоним или као лично име у функцији презимена срећемо га први пут у Дубровнику у коме је 1281. године забе-

лежен пеки Leonardus de *Cocote.* Као основа среће се у свим словенским језицима, па је забележена чак и у Грчкој (топоним *Кокотар/)* као сведочанство давне словенске присутности на Пелопонезу.

- *Коког. Chochoteits у* Шибенику 1527; католичка породица у Приграђу и код Јајца у Босни 1743; у Грабовцу (Србија), досел>ени из Томин Гаја у Лини 1838. године: фреквентно у Хрватској код Вараждина, Иванца, Крижеваца, Лабина. Јастребарског. Клањца, Дугог Села, Дарувара и Госпића. Идентично је са личним именом *Кокот* које је потврђено у Дубровнику 1281. године.

- *Кокота: Chocliotta* у Шибенику 1596. године.

- *Кокотин:* презиме забележено у Ул>ми (Банат) почетком XX века.

- *КокотиЬ:* околина Ђурђевца и Дубровника у Хрватској 1948. године.

- *Кокотов:* у полису Срба граничара у Хрватској 1657; у Сомбору (Бачка) 1795. године.

- *Кокотовић:* у Дубровнику 1495; у Сремској Митровици 1778: у Невесињу у Херцеговини крајем XIX века; православна породица у Високом у Босни 1882. године; у селу Тавнику у Србији; у Хрватској 1948: околина Перушића, Славонског Брода и Огулина.

КОЛАШ- (<тур. kolagasi)

- *Колат:* презиме забележено код Бјеловара, Ђурђевца и Дубровника. Идентично је са турским апелативом *колзш (<kol(igcisi)* у значењу *кяпетан.*

- *Колашиновић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948. само пет особа у селу Будимци код Нашица. Води порекло од непотврђеног личног имена **Колашин.* Уп. топоним *Колашин* у Црној Гори који су Турци подигли 1650. године.

- *Колашић:* десет особа у селу Гојило Кутинско код Кутине и у Соколовцу код Копривнице 1948. године.

КОЛЕД-, КОЛЕНД- (<лат. calendae)

Митолошка основа која повлачи за собом мноштво асоцијација на релацији ономастика-фолклор. Реч *коледа* са варијантом *коленда* је општесловенска и забележена је још у старословенском језику као *колада* у значењу Нова година.

Лично име *Коледа* тематски спада у ретка „празнична" имена типа *Васкрсије* (Ускрс), *Божићко* (Божић), *Крачун,* Благо/ (Благовести), *Рамазан* код муслимана и ел., и у нашим језичким споменицима срећемо га први пут у Загребу 1227. године. Долази од латинске синтагме *calendae jamutricie* и срећемо га већ као апелатив у старословенском као *колда* у начењу *Нова година. У* нашим језичким споменицима *коледа* носи фолклорна значења - *велики божићни хлеб* (што упућује на старо значење Божић, сачувано код Бугара) и *поворка маскираних особа која је означавала први дан у месецу и јануарске свечаности поводом зимских солстиција и празнооања Ноое године.* За разлику од личног имена *Коледа* код којег констатујемо нормални рефлекс старословенског *колАда* (уп. руски *коляда,* чешки *koleda,* пољски *kolqda),* то није случај и са личним имеяом *Коленда* које захтева допунско објашњење. Најстарији податак о том имену срећемо у једном документу Дубровачке републике упућеном пару Михаилу Арену из 1235. године у коме су два сведока носила овакво лично име: *Коленьда* Чрьнепикь и *Коленьда* Ломьпиновикь.

Мислим да је лично име *Коленда* могло настати на два начина: контаминацијом старог имена *Коледа* са латинским именом *('(ilemluliis* које је потврђено у Супетарском картулару већ 1080. године или од хипокористика *Коленда (<Никола),* како то претпоставља и Милан Будимир.

- *Коледин:* презиме забележено у Врањеву (данас Нови Бечеј) у Банату 1771. године; у Хрватској 1948. само једанаест особа код Славонског Брода и у Славон-

ском Броду. Од личног имена *Коледа* које је потврђено у Хрватској 1227. године.

- *Коледић:* околина Златара, Винковаца и Славонског Брода у Хрватској 1948. године.

- *Коледњак:* околина Златара и Вараждина у Хрватској.

- *Коленда:* савремено презиме у Витезу у Босни. Идентично је са личним именом *Коленда* које је посведочено у Дубровнику 1235. године.

- *Колендић: у* Дубровнику (пореклом из Бргата 1882. године) двадесегих година XX века; у Хрнатској 1948. околина Дубровника и у Дубровнику.

- *Колеђмг. у* Теугерину (Бачка) 1787. године. Идентично је са апелативом *колеђан у* значењу *коледар.*

- *Колеђанин:* у Темерину 1788. и Ђурђеву 1804. године (Бачка).

- *Колеђански:* примећено само у Бачкој: у Турији 1786, Мошорину 1798, Темерину 1796. и Ђурђеву 1810. године.

КОЛЕН- (<антр. **Колено)**

Антропонимијска основа *колено* спада у „анатомску" тематску трупу заједно са презименима типа *Главић, Ногић, Прстојевић* и ел. Семантика ове прасловенске речи врло је занимљива, јер је можемо пратити и у несловенским језицима: *колено* и *покол,ење* према латинском *genu (колено)>кеп(.'гпНо.* Владимир Мажуранић је на добром трагу луцидним објашњењем да се овакво значегье развило „при помисли на прилику како се развија из коријена струк, стабљика са својими кољенци", додајући овде и значегье руског фразеологизма *кустом работать,* тј. .,радити занат скупно уз помоћ свих чланова обитељи". Без обзира на ову древну семантичку повезаност, у нашем ономастичком фонду нема примера старијих пре XIX века, па ни у варијантама личних имена.

- *Коленикић:* презиме забележено у Соко Багьи у Србији. Могуће да је од апелатива *коленика* у значењу *врста вретена.*

- *Коленић:* презиме залажено у околини Врбова. Прелога, Нашица и Иванпа у Хрпатској 1948. године. Од непотврђеног личног имена **Колено.*

- *Коленкаш:* само једна особа у Вуковару 1948. године.

- *Коленко:* околина Вараждина, Прегаде. Бјеловара и Иванца. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Коленко.* Уп. белоруски антропоним *Колонка* и руско *Коленко.*

- *Коленкопић:* презиме забележено у околини Загреба 1875. године; 1948: околина Загреба, Дугог Села и Сиска. Уп. руско презиме *Коленкой.*

- *Коленко:* околина Подравскс Слатине, Нашица и Ораховице. Идентично је са непотврђеним личним именом **Колено.*

- *Коленовић:* савремено презиме у Панчеву и Подгорици. Уп. топоним *Коленовац* код Загреба, као и бугарско лично име *Колян* и презиме *Колянов.*

- *Коленски:* само две особе у селу Чачинци код Ораховице 194<S. године.

- *Коленшић:* савремено презиме у Београду. Од непотврђеног личног имена *"Коленша.*

- *Кољеновић:* у Перасту у Боки Когорској; у Хрвагској 1948. околина Ђакова и у Тэакову (само тринаест особа).

- *Кол,еншић:* презиме забележено у племену Бјелопавлића у Црној Гори. В. *Коленшић.*

КОЛОБАРА

- *Колобара:* презиме забележено у селу Радишићи у Херцеговини крајем XIX века; у Хрватској 1948. године само једна особа у селу Ђурђинцима код Ђакова. Реч тлобар има више значења: *алка, колут, округла површина; подочњаци,* те би ово последње највише одговарало антропонимијском аспекту. Можда би се семантика могла везати и за глагол *колобатити* се у значегьу *обратити се,* па

би се ово презиме могло схватити и као синоним за *вртигуза.*

- *Колобарић:* православна породица у Радњи Доњој код Тешн>а у Босни 1882. године; у Хрватској 1948: околина Дубровника и Славонског Брода.

КОЛОВРДА

- *Коловрда:* надимак у функцији презимена забележен у Београду 1733. године. Иако су оба творбена сегмента овог облика препознатљива, ипак је тешко рећи какво је његово значење. Оригиналам облик гласи *Коловерда* и записан је у духу старих црквених матица у којима се ретко писало вокално Р, као, рецимо *Керстић* уместо *Крстић, Беркић* према *Бркић* и ел. Судећи по другом делу сложенице, надимак указује на неку живахну особу.

- *Коловрдић: Коловердић,* презиме залажено у матрикули венчаних у Сремским Карловцима 1789. и у Жабљу (Бачка) 1782. године. Будући да је ово презиме врло ретко, није искључено да су ове карловачке и жабаљске породице пореклом из Београда, које су се после пада тог града у турске руке, повукле и склониле у тадашња војна насеља Жабаљ и Сремске Карловце.

КОЛОВРАТ

У свим нашим речницима *коловрат* је географски термин у значењу *ковитлац* и *справа за предење. Коловрат* је и топоним код Тузле у Босни и код Целја у Словенији. Међутим, ову реч је тешко уклопити у антропонимијски фонд, јер друкчије значење није забележено у нашем речничком фонду. Остаје нам, дакле, само домишљање да овај надимак има некакве везе са вратом човека. Као презиме залажено је у селу Доглоди код Сарајева (пореклом из Ричице у Далмацији у другој половини XIX века), затим на полуострву Пељешац и као савремено у Бугојну (Босна).

КОЛОГРАНИЋ

Ретко презиме које срећемо у Равном Тополовцу у Банату (колонизовани 1945. године из околине Бусоваче код Фојнице); само три особе у селу Нијемци код Винковаца 1948. године. Етимологија непозната.

КОЛОКОТРА

Презиме забележено у селу Житиње у Горњој Морави (из Пожерења у XIX веку). Једнако је са турским апелативом *колокотра* у значењу *фалсификован новац.*

КОЛОПРЕЂАНИН

Усамљено презиме забележено у Чуругу (Бачка) 1812. године. Сложеница која својим другим делом упућује на радњу предења вуне - од непознатог и непотврђеног апелатива.

КОЛОМБОЋ

Један од завереника против владе кнеза Милоша био је и неки Максим *Коломбоћ* из села Мрчајеваца 1824. године. Очити надимак који је идентичан са албанским апелативом *kolomboq* у значењу *кукуруз* (Zea mays).

КОЛОРОГА

Братство у селу Дајбабе у Зети (Црна Гора). Очити надимак који се може везати за придев *колорогаст* у значењу *онај који има савијене рогове* и метафорички представлю неку рогату животињу. Уп. презиме *Бртигора.*

КОЛОТЕР

- *Колотер:* презиме забележено у Чуругу 1768. и Жаб.гьу у Бачкој 1<$4<$. године. Једнако је са апелативом *колотер* који има два значења: *кочијаш* и *пробисиет, шнгуп.* Будући да се овде ради о надимку, у питању је. по свој прилици. друго значен>е.

- *Колотеров: у* следећим местима у Бачкој: у Чуругу 1785, Вилову 1789. и Жабљу 1851. године.

КОЛОУВ-, КОЛОУХ-

Од ове основе сачуиана су само три презимена врло слабе фреквенције. Основа је непотврђени апелатив **колоун* или **колоух* који се, судећи по придеву *колорогаст,* односи на личност која у некој мери има друкчије уши од својих суседа, рођака и ел., то јест, вероватно скврчене или клемпаве.

- *Колоувек:* презиме забележено у околини Кутине у Хрватској 1948. године.

- *Колоух:* околина Дарувара 1948. године.

- *Колоушек:* само четири особе у Дарувару 1948. године.

КОЛУДЕР

- *Колудер:* презиме забележено у околини Јастребарског 1948. године и савремено у Мостару у Херцеговини. Идентично је са апелативом *калудер (калудар)* који води порекло од грчког *καλόγερο?* у значењу *калуђер* и први пут га срећемо на острву Цресу 1184. године. За семантику уп. презиме *Калуђеровић.*

- *Колудровић:* у Шибенику у XVIII веку; у Хрватској 1948: околина Сплита, на острвима Хвару и Корчули и у Шибенику.

КОЉИВРАТ

„Стара породица из села Талеша у Херцеговини, раније презиме Продановић, а садање по томе што им је неки стари клао браве по врату а не испод грла... Једна породица истог презимена постоји и у селу Старожићи" (Цитат из монографије Ј. Дедијера о Херцеговини.) Од глагола *клати* и именице *арат.* Цитат довољно јасно говори како је настао овај подруг.тъиви надимак за невештог месара. Уп. савремено презиме *Кол>икратовић* у Земуну, као и микротопоним *Кол.евраге* код Шибеника са врло старом потврдом из 1251. године. Уп. Вукову пословицу „Нови касапи под реп ко.гьу".

КОЉИКОЊЕВИЋ

Говорећи о коњској жртви, коју сматра индоевропском, Натко Нодило обраћа пажњу читаоцима на „мутни помен... у нашем епу, гдје Краљевић Андрија хоће да пије крви од свога коња, а Марко га одвраћа: 'Не, Андрија, бог те не убио! Досле смо се звали Краљевићи после ћемо Попикоњевићи'". У фусноти број 2 (стр. 81), позивајући се на Чојковићева „Пјеванија" Нодило додаје: „Другдје у народним пјесмама стоји Кол>икоњевићи. Маркова прозирна изрека биће од христијанства."

Сложено од глагола *клати* и именице /сон.. Мотив убиства коња срећемо и у македонском, украјинском и чешком ономастикону: *Коликоневски* у околини Битоља, *Мориюнь* и *Убийконенко,* козачки надимци из XVII века и *Konemloty* у Чешкој у XVII веку. Служећи се простом логиком поређења, уз овај облик морамо поменути и чешки композит *Konojedy* с врло раном историјском потврдом из половине XI века. Посматрањем овог облика упоредо са нашим у наслову, на први поглед рекло би се да је поређење на месту, јер се једење коњ-

ског меса не може семантички раздвојити од глагола *клати*. Међутим, ако се овај чешки средњовековни облик размотри у свеукупном збиру чешких и осталих словенских композита са глаголским делом *-јед у* другом делу, овај аргумент губи сиоју доказну моћ простим поређењем чи!ьеница. Пре снега, за разлику од других словенских језика, српски и хрватски ономасгикони не обилују оваквим примерима. Вероватно је да их има више. али ја сам до сада пронашао само два сигурна примера: *Пужеједци* са историјском потврдом из 1548. године у Хрватској и презиме *Месоједец* у Суседграду код Загреба 1948. године. И први и други пример могли би се лако објаснити кулинарском реалијом: пужеви се не једу у многим фбластима српског и хрватског језичког подручја, па су им овакав пазив дали управо они који немају нужеве на свом јеловнику. Кајкавски *Месоједци* имају паралеле у руском и четком ономастикону: *Мясоед* и *Мясоедов* из XVII века у Новгороду и Москви и *Masojedy* у чешком 1342. године. Врло је вероватно да је овакав надимак настао као последица непридржавагьа поста за време хришћанских празника. Међутим, постојање читавог низа *-једи* композита код Чеха и Руса као да нас води ка питању табуа везаног за неке од именица у првом делу сложенице. Ево списка (свакако непотпуног) код Чеха: *Kozojedy* (1281. године). *Hfibojedy* (1398), *Mlekojedy* (1325), *Hubojedy* (1372), *Mrkvojedy* (1316), *Maslojedy* (1241), *Mrhojedy* (1316), *Srnojcdy* (14 Kl), *Hlibojedy* (1460), *Kiirojedy (*1177); код Руса: *Бабоедов* (1609), *Жабоедов* (1525). *Кожеедов* (1538). *Куроедов* (1668), *Волоедов* (1616). *Дармоедов* (1566), *Деревоед* (1587) итд.

У оваквом контексту наше *Кољикоњевић* и чешко *Konojedy* само су привидно у семантичкој узајамној вези, па се из свега овога могу извући два закључка: *Кол,икон,евић* припада прастаром словенском и индоевропском моделу који се прикладно уклопио у Чојковићеву народцу песму о Краљевићу Марку и његовом брату Андрији; *ПопикоњепиН* he бити стварно „од христијанства", како то каже Нодило, јер се не слаже са духом императивних сложеница, те се овде може третирати као неправа сложеница у којој се крв само наслућује из претходног контекста.

КОМАД- (<гр4. *κομματιον)*

Реч *комад* у основном значењу *део* нетега, *парче,* стара је грчка позајмиина и по постанку је млађа од синонима *комат* која је ближа изворнику. Њена појава у антропонимији има само једно логично објашњење: доста висока фреквенција ове основе као и релативно ране хронолошке потврде говоре нам да етимолошко и семантичко решење треба тражити преко основног значења, јер тешко да би се *део* нетега или *пярче* могао сувисло објаснити као мотив за презиме или надимак. Мишљења сам да презиме *Комад* и све варијанте воде порекло од израза *од комяда у* значењу силан, *јак. снажан. комплетан. Око* значење је сасвим схватљиво као пазив за презиме и по семантики је скоро идентично са словенским кореном *Здрав-* који садржи сличну идеју.

- *Комад:* презиме забележено у Гацком 1891. године; у Горњем Храсну у Поповом по;ьу у Херцеговини; савремено у Мостару. Ћуприји и Београду: у Хрватској 1948, околина Крижеваца и Бјеловара.
- *Комадан:* само дванаест особа у Славонској Пожеги 1948. године.
- *Комаданов: Comadanov* у Дал>у у Барањи 1736. године.
- *КомядаиовиЬ: у* селу Бежанија код Осијека; у „Босанској вили" 1887; у Чајничу у Босни 1908. године.
- *Комадик:* презиме залажено у Брусники у Србији 1824. године.
- *Комадина: у* попису Срба граничара у Хрватској 1644; презиме једног од рибара у Ковиљу у Бачкој 1720; у селу Паза-

риште у Лини 1712: у Врпо.ъу код Шибеника 1740. године; српска породица у Хрнатској пореклом из Херцеговине у XVI веку; у Опову (Банат) у XVIII веку; у селу Рођевићи у Србији 1839; православие породице у следећим местима у Босни 1882. године: у Каоцима, Рујници, Глиници, Демировцу и Мећеђи; у Хрватској 1948: околина Војнића, Сплита, Задра, Огулина, Крижа, Вргинмоста, Делница и код Подравске Слатине.

- *Комадинић; у* месту Вирову у Гучи (Србија) 1847. и у Лиси код Ивањице 1877. године.

- *Комадиновић:* нрезиме које је 1831. године носио нотар села Старе Шове (данас Ратково у Бачкој); презиме једног од Срба у словачкој гимназији у Братислави 1829. године; у селу Медини (Мађарска) 1901. године; у селу Рабровцу у Шумадији; савремено презиме у Руми; у Хрватској 1948: само тринаест особа у околини Белог Манастира, Вуковара и у Осијеку.

- *Комадић:* у селу Басгав у Рађевини (Србија).

КОМАР- (<антр. *Комар)

Репертоар зоонима у нашој патронимици је особито богат и разноврстан. У ову велику тематску трупу спада и надимачка основа у наслову која се односи на инсекта комарца (Culex pipiens). *Комарац* је иначе познат из шаљиве народне кн>ижевности („кад се жени комарац удовац" или „игра коња комар момче младо" и ел.}, а на семантичком плану се може упоредити са основом *Буха* која исто тако упућује на ситну особу, на особу ниског раста. Заступлена је у свим словенским ономастиконима: уп. бугарски *Комаров, Комарев, Комаревски;* белоруски *Камар, Камароу, Камароуос,* украјински *Комарец, Комар, Комаровић;* руски *Комар, Комаров,* чешки и пољски *Komar* итд.

- *Комар:* презиме забележено у Сумартину 1777. године; савремено у Сопоту (Србија) и у Маглају (Босна); доста фреквентно у Хрватској код Дрниша, Златара, Вировитице, Чаковца, Ђакова, Вараждина и Сиска. Уп. топоним *Комар* код Вараждина и Травника у Босни и *Комари* код Фојнице, такође у Босни.

- *Комарац:* у Ужицу 1804; православна породица у Градишки Ламиновачкој у Босни 1882. године; у селу Вођњак (Рађевина) у Србији; породични надимак у Мокрину (Банат); у Хрватској 1948: околина Чазме, Сиска и у Загребу. Уп. презиме *Комарец* код Самобора, Вргинмоста и Винковаца, као и *Комарек* код Белог Манастира, Бјеловара и Осијека.

- *Комарчеиић:* савремено презиме у Приједору у Босни.

- *Комариное:* презиме забележено у Опову (Банат) 1790. године. Води порекло од личног имена *Комарин* које је потврђено у околини Ивањице у Србији 1540. године.

- *Комарић:* околина Славонске Пожеге 1948. године.

- *Комарица:* православна породица у Варцаревакуфу 1882. године; савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској 1948. само пет особа у Шибенику и Загребу.

- *Комарицки:* шест особа у селу Коваки код Загреба 1948. године.

- *Комаров:* у Тисну код Шибеника 1664; у Жабљу 1840. и у Бачком Градишту 1885. године. Уп. топоним *Комаровци* код Славонске Пожеге са историјском потврдом из 1545. године.

- *Комарски: у* Гардиновцима (Бачка) 1832. године.

- *Комарченски:* само пет особа у Осијеку 1948. године.

- *Комарчић: у* селу Видровац у Неготинској Крајини (пореклом са Косова); савремено у Београду; у Хрватској само у селу Давор код Нове Градишке (40 особа у девет кућа 1948. године).

КОМАТ-, в. Комад-

За разлику од основе *Комад-,* од које није сачуван ниједан антропоним, то није случај са синонимом *Кошт,* јер се у турском полису Браничева из 1467. године два пута сусрећемо са оваквим антропонимијским кореном: у селу Суходолу (данас Суви До) међу осталим становницима, забележен је и „Краја син *Коматина",* а у селу Војилову „Влкосав син *Комата".* (Лично име *Коматина* забележено је и у македонском ономастикону 1460. године.) Пада у очи да се обе потврде односе на очеве, што значи да се ова имена могу померити уназад за још једну генерацију. Уз ову опаску треба напоменути да у области Тимок у Србији *комат* значи и *тојагу, батину.* Занимљиво је констатовати да ова основа није потврђена у Хрватској (изузетак представлю једно презиме у Ријеци), што се слаже са ареалом речи *комат* која је ограничена на јужне крајеве српског и хрватског језичког подручја.

- *Коматина:* под овим презименом записан је 1839. године у селу Курилову у Србији неки Стеван, са примедбом да је „одвећ убог и без баштине"; у селу Рамаћа у Лепеници (Србија).
- *Коматинић:* у селу Прекашници у Топлици, пореклом из Црне Горе.
- *Коматиновић:* савремено презиме у Београду.
- *Коматић:* само један становник града Ријеке 1948. године.
- *Коматовић:* у селу Оцаци у Србији 1839. године; у селу Жач у Метохији, пореклом из племена Куча у Црној Гори; савремено презиме у Сремским Карловцима.

КОМЕДИЈАШЕВ

Усамљено презиме забележено почетком XX века у Бочару (пореклом из Меленаца) у Банату. Води порекло од надимка *Комедијаш* који нема историјских потврда.

КОМОРЏИЋ

Презиме које је 1829. године залажено у селу Дубље у Мачви као *Коморџија,* па је касније преиначено у *Коморџић.* Води порекло од турске речи *Коморџија (<komorcu)* у значењу *војник који служи у комори* и први пут је срећемо у Вуковом Рјечнику 1818. године.

КОМОСАР

Усамљено презиме које налазимо само код православних породица у Агићима, Љубији и Приједору у Босни 1882. године. Није јасно како се ово презиме нашло на терену Босне. Води порекло од грчке *κώμος* у значењу *весело друштво,* а будући да је у овом облику суфикс *-ар,* није искључено да се овде срећемо са чисто театарским термином, јер грчко *κώμοι* означава и *скуп у античкој Грчкој из чијег певања се развила једна врста лирских песама.* Малој тематској групи везаној за театар (уп. основу *Глум-,* презиме *Комедијашев),* дакле, можемо прикључити и ово презиме које би се, у духу таквог објашњења, могло сврстати у „театарска". Све у свему, **комосар* би могао бити нека врста комедијаша или гуслара чији су репертоар представљяте опсцене и шаљиве народне песме.

КОМПИР-, в. Кромпир-

- *Компир:* презиме надимачког порекла које је забележено у Зубином Потоку у Србији (26 чељади са старешином задруге Радетом крајем XIX века).
- *Компираш:* презиме залажено у селу Шантаровцу у Белици (Србија), пореклом из Топлице у XVIII веку.

КОМШ- (<тур. **komsu)**

- *Комша:* презиме забележено у селу Јакопље код Доње Стубице и у Винковцима (шеснаест особа 194S. године). Једнако је са апелативом *комша* који представлю хипокористик турске позајмице *комшија (<komsii)* и који има само савремене потврде.
- *Ко мши h:* савремено презиме у Приједору (Босна); у Хрватској 1448: околина Винковаца, у Осијеку, Сиску и Славонском Броду.
- *Комшек:* само три особе у Загребу 1948. године.

КОНОП- (<коношъа)

Врло ретка и слабо фреквентна антропонимијска основа коју срећемо само у Хрватској без приморског ареала. У апелативном фонду налазимо је као име многих бшъака и птица, а из антропонимије је познато само женско име *Конопл>а* коју наводи Вук Караџић у свом Рјечнику 1818. године.
- *Конопи:* околина Зелине и у Загребу 1948. године. Уп. словеначко презиме *Копора* и бугарско *Конопов.*
- *Конопацки:* само три особе у Ђакову и у Топуском код Вргинмоста 1948. године.
- *Конопек:* околина Ораховипе. Питомаче и Вуковара 1948. године.
- *Конопка:* у Осијеку и Загребу 1948. године.
- *Коноплаю.* само једна особа у селу Леград код Копривнице.
- *Коноплић:* две особе код Бјеловара у Хрватској 1948. године.
- *Конопљак:* презиме забележено у околини Прелога, Славонске Пожеге, Копривнице и Бјеловара 1948. године.
- *Конопљић:* српска породица у селу Клокочевац код Бјеловара у XIX веку. Приликом полиса становништва Хрватске 1948. године забележене су само две особе у истом насељу. Води порекло од женског имена *Конопља.*

КОНТ- (<ит. **conte)**

У превеликом шаренилу тематских скупина наших презимена налазимо и трупу везану за титуле и звања. Она се ни у ком случају не могу подвести под пеки заједнички именител>, јер је овде у питању неједнак семантички третман. Упоређујући с једне стране презимена типа *Царевић* и *Краљевић* са презименима *Кнежеоић* и *Контић.* уочавамо огромну разлику. Реално гледано, *Царепић* и *Крал>евиЬ* су и апелативи којм исказују племенито порекло носилаца, па се ово исто може рећи и за апелативе *царевић* (наследник цара) и *краљеаић* (наследник крал>а), а апелатив *контић* представлен и *имућнијег сељака.* Семантички, померања су у овим примерима очигледна, те зато треба истаћи разлику између презимена *Царсаић* и *Крал>еник* у односу на презиме *Кнежепић.* Прва два су настала из фразеологизма „живеги као пар или кра.ь", а *Кнежеаић* од апелатива *кнез* који не носи семантику наследног племства. У већем делу наше језичке територије *кнез* значи и *кмета* (сеоског старешину) који је бирао народ, те је сасвим логично да су преци многобројних наших *Кнсжевића* запета били кнезови, што се ни у ком случају не може рећи за презимена *Царевић* и *Краљевић.* Слично се може тврдити и за презиме *Контић* у чијој основи је реч *конт* (<ит. *conte)* у значењу *феудални господар, гроф. Копт* је, дакле, титула коју господар додел,ује истакнутом појединцу за учшьене услуге суверену или пеком племићу. У Бјелопавлићима је сачувана легенда да је неки н>ихов предак „био кнез, *contc,* у млетачко доба". Разлика између *Кнеженића* и *Контића* је очигледна: прво захваљује својој изузетној фреквенцији чињенице да су кнезови бирани на народним зборовима, а друго је стечено вољом или декретом вишег племића, na је зато и разумљива изразито ниска фреквенција презимена *Контић* у односу на семантички слично презиме *Кнежевић.* Међутим, презиме *Контић* крије у себи и лично име које се, према В. Мажуранићу, врло често среће у мађарским и хрватским историјским документима почев од угарског палатина

Конта из 1350. године. Поред антропонима *Конт, у* нашој ономастичкој литератури срећемо и мушко име *Конта* које је Стојан Новаковић запазио у Крушевском поменику из XVI века. Ово последив име сматрам варијантом поменутог имена *Конт,* а не хипокористиком од *Константин (>Кон-т-я),* како то тврде неки наши ономастичари.

- *Контин: Chontin* у Шибенику 1588. године. Од личног имена *Конта* које је потврђено у Србији у XVI веку.

- *Контић:* братство у Горњим Пјешивцима у Црној Гори; једна од личких породица која се због глади преселила у Срем 1822; према полису становника области Лика 1915. године залажена је у селу Граб код Грачаца и у Грачацу; у Хрватској 1948. - околина Дрниша, Грачаца, Славонске Пожеге и Бузета у Истри; савремено презиме у Београду, Требињу, Подгорици, Степановићеву (Војводина) и Обилићу.

КОНЦУЛ

Презиме забележено у селу Драчево у Херцеговини („дјед се доселио од Граца код Клека"). Идентично је ča дијалекатском речи *концул* у значењу *конзул,* по свој прилици румунског порекла. Уп. румунска презимена *Contii, Contea, C'ontesai.*

КОНЧАР

Презимена на *-ар* обично означавају занимања, то јест nomina agentis како се зову у граматици. Презимена типа *Рибарић, Коларовић, Ужаревић* и ел. схватљива су и данас, јер су таква занимања присутна у занатској производњи, али презимена типа *Штитаревић* или топоним *Тулари* довољно јасно указују на средњовековну, данас ишчезлу занатску делатност. Презиме *Кончар* као и топоним *Кончари* у Лици припадају овом другом типу, јер су идентични са апелативом *кончар* у значењу *она/ КОЈИ производи конац.*

- *Кончар:* православие породице у селима Котарац, Кулен Вакуф и Рујница у Босни 1882; у следећим местима у Лици 1915. године: у Бабином Потоку, Бјелопољу, Мазину и Шикади; у Поуњу у Босанској Крајини: у Малом Радићу (из Врховина, после аустријске окупације), Чаглици (из Лике), Грабежу, Липи, Доњој Гати и Рујници; доста фреквентно у Хрватској 1948: код Глине, Оточца, Коренице, Грачаца, Слуња и Дарувара.

- *Кончаревић:* презиме једне од српских граничарских породица у Хрватској 1657; српска породица у селу Класнићу у Банској крајини 1751. године; у Хрватској 1948: околина Книна, Бенковца и Винковаца.

- *Кончаров:* у Старој Моравици у Бачкој 1776. године.

КОНЦ- (<тур. **koncolos**)

Сви антропонимијски примери од ове основе воде порекло од позајмице *караконцула (жонцула)* од турског *koncolos* у значењу *вампир, вукодлак.* Неће бити тачно мишљење Томе Маретића да је непотврђено лично име **Конуул* постало до латинског *Constantinus.* Међутим, топоним *Концељ* код Прокупља у Србији, као и истоимени извор у Херцеговини, по свој прилици представљају метафору од турске речи *konca* у значењу *горњи део чизме.* Занимљиво је констатовати да данашњи турски патронимикон не поседује основу *Koncalox,* већ само *Konca.* Ово ипак није сасвим сигурно, јер тако показује телефонски именик града Измирне, али ове основе нема ни у румунском презимeнику, већ само у бугарском у коме констатујемо облик *Концов.*

- *Конца:* презиме у селу Имац у Херцеговини крајем XIX века (пореклом из Ружића); савремено презиме у Мостару; у Хрватској 1948: код Сиња, Вуковара и

Метковића. Уп. бугарско презиме *Конджов*.

- *Концић:* савремено презиме у селу Страњани код Зенице у Босни.

- *Концолос:* презиме које је на Косову забележио Атанасије Урошевић. Једнако је са турском позајмицом *концолос (<koncolos)* у значењу *вампир, авет*.

- *Концул: Конжул* у Ердевику и Бешки у Срему 1790. године.

- *Концулија: Komsulia* и *Конжулија,* презиме једног од крајишких лајтнанта у Банској крајини 1751. године.

- *Концулић: у* селу Гарашима у Јасеници; породични надимак у Сремским Карловцима.

- *Кониуловић:* презиме у Гарашима у Србији 1837. године.

КОНША-, в. Комш-

Католичка породица у Арнаутовцима, Аљинићима (из Олова), Бијелом Пољу у околини Високог у Босни о којима је Миленко Филиповић забележио следеће предање: „[Конше] старином су сви Николићи из Олова. Кад је разорена црква у Олову, онда су дошли једни у Арнаутовиће. Једном приликом - не знају како - остане само једно дете од њиховог рода. Њега узме себи бег Бјелопољак, отхрани га и ожени из Ратња. Прозвао га је Коншом, и тај надимак остаде."

КОНЬ- (<антр. *Кон> - Equus caballus)

Кон> је једна од домаћих животиња која има многобројне симболе и врло богату метафоричност у свим европским језицима. На митолошком плану представлю хтоничну животињу. животињу везану за смрт и подземни свет, о чему постоје бројни примери из народне књижевности. Ономастички аспект ове општесловенске основе отпочео бих једним запажањем везаним за дијахроне и синхроне проблеме. Најме, не треба сумњати у дубоку древност личног имена **Кон>,* које није сачувано ни у једном словенском ономастикону, већ само са суфиксалним изведеницама, Али, савремена поређења као „луд као коњ" или „прди као кон>" (уп. македонски надимак *Прдикоњ,* као и наше шатровачко *Коњосляв* за глупог човека), довољно јасно говоре о трансформации симбола везаних за ову животињу. Ова су, дакле, поређења хронолошки много млађа од првобитне симболикс везане за реч кон. и антропоним **Коњ.* Ово лично име у форми презимена или надимка заступлено је у свим словенским језицима: уп. руско *Конев,* украјинско *Коник, Коникович,* белоруско *КОНІК, Коньkоу,* чешки *Коп, Konik,* лужичкосрпски *Копас, Конск* итд. Честе су и многострано занимљиве сложенице са антропонимијском основом *Кон,* које поседују сви словенски ономастикони. Поред неколико семантички замагљених облика са глаголом *убити или* других блиских значења као што је наше *Кољиконьевић,* укр. *Убийконенко, пол,. Zabikon, Konictfoty* и ел., у нашем антропонимијском систему срећемо и презиме *Коњхоцић* у коме се јасно разазнаје лично име **Коњ.* Узгред, високу фреквенцију овог антропонима у руском језику маестрално је приказао А. П. Чехов у својој познатој приповеци „Коњско презиме". Уз ову тему уп. граматички необичан пољски надимак Mlody *Konina,* где први део искључује други аугментативни, али су овакве комбинације могуће у ономастици. Сакрална и магијско-пророчка улога коња позната је и ван индоевропеистике, па, поред многих проблема везаних за ову животињу, наводим само једну чудну спрегу између коњске лобање и пчела, која је давно примећена у нашој етнолошкој литератури. Све у свему, велика разноликост облика од овог личног имена указује на древну старину, без обзира што наши примери нису старији од XIV века.

- *Коњак:* презиме забележено у околини Јастребарског, Карловца и Копривнице 1У48. године. Идентично је са непотврђеним личним именом **Кон>ак.*

- *Коњан:* само четири особе у Грубишном Пољу 1948. године. Исто што и непосведочени антропоним **Коњан.*

- *Коњанчић:* само две особе у селу Мали Поточац код Крижеваца 1948. Од непотврђеног личног имена **Кон,анац.*

- *Коњатовић:* само једна особа у Старим Јанковиима код Винковаца 1948. године. Основа: непосведочеыи антропоним **Коњат.*

- *Коњачић:* околина Крижеваца и у Загребу. Од личног имена **Кон,ач.*

- *Коњев:* једпа особа у Јасеновцу код Белог Манастира 1948. године. Од личног имена **Коњ,* или од имена *Коње* које је потврђено у Сумартину на Срачу 1666. године.

- *Коњевић: Cognevicli у* Шибенику 1322; у следећим местима у Срему: у Платичеву 1718, Лаћарку 1749, Сремској Митровици 1765, Кленку 1749, Ердепику 1707. Белегишу 1783, Руми 1815, Бешенову 1820; код католика у Босни 1743; у селу Радуч у Лици 1712; у Великом Бечкереку (данас Зрењанин) у Банату 1773; у Сарајеву 1834; у Лици 1915. године: у Дреновцу, Медаку, Петровом Селу, Пријебоју и Ваганцу; православие породице код Босанске Градишке, Босанске Дубице, Санског Моста, Бањалуке, Тешња и Варцарвакуфа 1882. године: у Хрватској 1948: околина Госпића, Костајнице, Нове Градишке. Книна, Загреба и Гарешнице. Уп. топоним *Коњсвићи у* Србији.

- *Коневод:* презиме у селу Струјићима у Поповом пољу у Херцеговини о коме је сачувана следећа легенда: „Причају за неког Ђаковића кад су Млечићи дошли у Попово, њихови војници су потерали коње Ђаковића. Кад су их појили на реци, он потајно преплива, узме своје коње и дотера их купи. Због тога га прозову Коњевод"; у селу Хутову (у истој области) забележено је друкчије предање: „Коњеводи су стариком из Црне Горе. Стоку су изгомили преко лета на планину Јахорину. Једпом њихова девојка Вида прала хал>ине на језеру, на Јахорини, а некакав 'балија' налети пут ње да јој нанесе срамоту, а она га дочека и убије пракљачом посред чела. Њезини, чим су то чули, покупе своје па побегну одатле и настане се у Хутову": у селу Бурмазу у Херцеговини, пореклом из Хутова; савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948: околина Метковића, Славонске Пожеге и Жупање. Основа: непотврђени апелатив и антропоним **Кон,евод.*

- *Коњенода:* околина Шибеника и Бјеловара у Хрватској 1948. године.

- *Коњетић: Cogneticli,* католичка породица у Котору у Босни 1743. године; у Хрватској 1948. само девет особа у околини Нашица и у Славонском Броду. Основа: непосведочени антропоним **Коњета.*

- *Коњечић:* само у селу Доња Купчина код Карловца у Хрватској (45 особа у три купе 1948. године). Од непотврђеног личног имена **Кон,еч.*

- *Коњечина:* само једна особа у селу Пуска код Новске 1948. године.

- *Ко њ и к:* православна породица у Гламочу, Гомиоиици, Лијевну и Челебићу у Босни 1882. године; у Хрватској 1948, околина Осијека и на острву Корчули. Уп. украјинско и белоруске презиме *Konik,* као и лужичко *Konik* из 1296. године.

- *Коњиковац:* у селу Гун,а код Жупање и у Госпилу (десет особа 1948).

- *Коњиковић:* у Госпићу 1915. године и у Загребу (једна особа) 1948. године.

- *Коњикушић:* православна породица у Челебићу у Босни 1882. године; савремено презиме у Банатском Деспотову и Београду. По свој прилици, од антропонима **Коњикуш,* уколико није нека сложеница са турским апелативом *kiis* (птица).

- *Коњин:* презиме забележено у Великом Средишту у Банату почетком XX века.

- *Коњина: Konyina у* Суботици (Бачка) 1715. године.

- *Коњић: у* области Бихор у Србији 1583; муслиманска породица у Јању и Сребреници у Босни; православна породица у Маглају и Строицама у Босни 1882. године; савремено презиме у Тузли и

Београду; у Хрватској 1948. - околина Крапине, Карловца и Златара.

- *Коњицки: Konyiczky* у Врбасу (Бачка) 1752. године; у Хрватској 1948. само један становник у Загребу.

- *Коњичек:* три особе у Белом Манастиру и у Осијеку 194.S. године.

- *Коњопић'. Cognovicli* у Шибенику 1322; у следећим местима у Бачкој: у Сомбору 1744, Молу 1847, Госпођинцима 1874, у Чоношъи *(Konyovity)* 1748; у Платичеву и Радинцима у Срему 1720. године; у Хрватској 1948: код Вуковара, Карловца и у Осијеку.

- *Коњодер:* православна породица у селу Демировцу код Босанске Дубице 1882. године. Сложено од апелатива *кон,* и поствербала *-дер (*< гл. *драти).* Уп. истоимени микротопоним *Коњодер* на Златибору, као и презиме *Дерикоња.*

- *Коњокрад:* православна породица у Гласинцу, Кошутњици и Соколовићу у Босни 1882. године. Идентично је са незабележеним апелативом **кон,окрад (коњокрадац, коњокрадица).*

- *Коњопашевић:* презиме забележено у Сланкамену у Срему 1720. године. Основа: непотврђени апелатив **коњопас.*

- *Кон,ошев:* презиме залажено у Долову (Банат) двадесетих година XX века. Од непосведоченог антропонима **Кон,ош.*

- *Коњук:* тринаест особа у селу Хабјановци код Валпова 1948. године. В. *Кон,ух.*

- *Коњуовић:* овакво презиме припадало је 1720. године једном свет геном лицу у Сомбору у Бачкој. В. *Коњуковић.*

- *Кон,ух:* презиме забележено у околини Дубровника и Ђакова 1948. године. Идентично је са личним именем *Коњух* које је потврђено у Крижевцима у Хрватској 1260. године. Уп. топоним *Коњуховци* код Бањалуке, микротопоним *Коњуси* у Грчкој (XIV век), *Коњух* у Србији и Македонији, затим руске (новгородске) топониме *Конюховичи* и *Конюхово,* као и презиме *Конюхов* у истој области.

- *Коњушак:* околина Ђакова и Валлова у Хрватској 1948. године.

- *Коњушевић:* у Сомбору (Бачка) 1815. и у Кленку (Срем) исте године. Од непотврђеног личног имена **Кон,уш.*

- *Коњушић:* околина Загреба и Бјеловара 1948. године.

- *Коњхоцић:* муслиманска породица у Хлапчевићима код Високог у Босни (пореклом из Љубушког); савремено презиме у Зеници (Босна); у Хрватској 1948. само десет становника у Дубровнику и Загребу. Од личног имена **Кон>* и презимена *ХошиЬ.*

КОП- (<антр. **Копан<копати?)**

Апелативни аспект ове основе је лако схватљив, јер се везује директно за глагол *копати,* па би најбољи пример представљала реч *копяница* у значењу моноксил (чамац направљен из једног комада дрвета). Међутим, ово је тешко применл.иво на антропонимију, у којој је забележено лично име *Копан* у XIII веку. М. Грковић неодлучно претпоставља да је то „заштитно име", створено по истом моделу као и имена *Кован, Куплен* или *Саздан.* Али, ово је ипак само половично решење, јер је неразумл>ива семантика. Најме, тешко је одредити мотив оваквог имена, па ако га и упоредимо са личним именом *Гробан,* опет смо на истом: како разумети да неко понесе лично име које у основи има глагол *копати!* Мишљења сам да је средњовековни антропоним *Копан* настао аналошким путем према општесловенском имену *Копач.* Уп. на првом месту наше топониме *Копачево* у Барањи, као и примере из словенских ономастикона: чешки *Корач,* белоруски *Копач, Капачоу,* украјински *Копач,* пољски *Корасz,* лужички *Корач* и ел.

- *Копан:* презиме које је 1948. године носило само девет особа у околини Ђурђевца, Дубровника, Вуковара и у Загребу. Идентично је са личним именом *Копан* које је потврђено у Србији у XIII веку. Уп. топоним *Копани,* три места: код Чајнича, Горажда и Високог у Босни.

- *Копанић:* православна породица у селу Рујница код Бихаћа (Босна) 1882. године.

- *Копаница:* само у селу Чесвеница код Дубровника (дванаест особа 1948. године).

- *Копановић: Kopanovics у* Земуну 1783; православна породица у Тешњу (Босна) 1882. године. Уп. бугарско презиме *Копа нов.*

- *Копан.а:* православие породице у околини Гламоча, Бањалуке и Маглаја 1882. године; савремено презиме у Српској Црњи у Банагу.

- *Копач:* презиме једног од српских крајишких официра у Банској крајини 1751. године; породични надимак на осгрву Врачу; у Хрватској 1948: околина Вргинмоста, Војнића, Костајнице, Жупање и у Сиску. Од непотврђеног личног имена **Копач.* Уп. топоним *Kopach* у Мађарској са историјском потврдом из 1264. године, као и топоним *Копачено* у Барањи.

- *Копачин:* презиме забележено код Осијека, Бјеловара и у Загребу 1948. године.

- *Копачић:* само осам становника у Мартинској Васи код Сиска и у Петровнима код Вуковара 1948. године.

КОПИЛ- (<антр. **Копил)

Основно значење речи *копиле у* нашем језику је *ванбрачно дете* и води порекло, по свој прилици, од илирско-трачке речи која се очувала у албанском као *kopil.* Тачније речено, албански глагол *pjett - рађам* и индоевропски префикс **ко-(рђав)* довео је до данашњег албанског и општебалканског *kopil* у значењу *слуга,* које П. Скок изводи из индоевропског **ko-pelnos.* Међутим, П. Скок не помин>е једно зпачење }іа коме доста аргументовано инсистира Светозар Георгијевић. Цитирајући бројне примере из топонимије са основом *Кобил-,* Светозар Георгијевић сматра да је она добијена посредством народне етимологије од романовлашке основе *kopil-, kopilj- у* значењу *јагњило.* Супротно, дакле, Петру Скоку, Геогријевић исгиче њено чисто латинско порекло следећом препоруком: „Иако ово није наш посао, ми смо уверења да при решавању постанка првог термина *[копил-,* прим. В. М.] ваља тражити у грађи латинског језика, уз *Cöpia, copiosus* (богат плодовима, стоком) и другим речима које су истог корена, које су римским војним ветеранима служиле (као *copiolae),* па им, пошто су постали сточари, послужиле и за стварање сточарске терминологије." Међутим, овакво решење, иако тачно за топонимију, није применљиво са антропонимијског аспекта. Најме, *Копиље поље (Kopille pole)* на острву Пашману упућује на антропоним **Копил* или **Копил>,* без обзира да ли значи *слугу нлијунака,* што значи да потпуно искључује реч *јагњило* - место где се јагње овце.

- *Копиланић:* само једна особа у Загребу 1948. године. Идентично је са апелативом *копилан - копиле.*

- *Копилапг.* презиме забележено у области Рама у Босни; савремено у Мостару и Лиштици у Херцеговини; у Хрватској 1948: у Новој Липи код Славонске Пожеге и у Скандали код Вуковара (двадесет особа).

- *Копиловић:* презиме неког Прибислава, дубровачког трговаца из 1317; код Оточца у Лини 168d. године; ромска породица у селу Царини у Соколској нахији која се овде населила после рушења Соко Града 1807. године; у Хрватској: у Винковцима, Славонској Пожеги, Загребу и код Белог Манастира (23 особе 1948. године). Уп. топоним *Копиловић* у Босни. *Копиловиће* у Ибарском Колашину, као и бугарски топоним *Копиловце.*

- *Копиљак:* презиме у селу Извор у Србији; породични надимак у селу Вртогошу код Врања (Србија). Идентично је са апелативом *копиљак у* значењу *копиле.* Уп. топоним *Копиље у* племену Пипера у Црној Гори.

КОПИТОВИЋ

У свим нашим речницима *копит* је *неразделен папак неких сисаря* (Huf, ungula). Међутим, она реч у топонимији има сасвим друкчије значење. Ову занимљиву појаву први је запазио Светозар Георгијевић. истичућиезички неразумљипе ороними *змијипе копит у* племену Бјелопавлића и *Кобиљи тор* испод Ловћена у Црној Гори. Уз наноћење других примера, укључујући овде и братство *Копитонића* у Брчелима (Црна Гора), као и *Копитои до.,* такође у Црпој Гори. Георгијевић их изводи од глаюла *копигити се* у значе!ьу *расти, разграњавати се.* Развијајући даље ову основу и проширујући (додуше неодлучно) и на корен *Копил-,* С. Георгијевић тврди да је реч *копито* врста географског термина и да води порекло од латинског глаюла *capio - заузети. ширити се.* Овде заиста има много истине, али све до момента док не пограживо словенске паралеле основе *Копит-*. Тако, рецимо, пол>ски топоним *Kopilowka* из 138У. не може се објаснити на начин како то предлаже Светозар Георгијевић на првом месту због небалканског ареала. Ово исто важи и за руска презимена *Копытов* и *Копьпин* и вероватно за још неке друге небалканске, словенске ономастиконе које нисам био у могућности да консултујем. Другим речима, *Драшково копито,* део села Чешл>ара у Ријечкој нахији (Црна Гора) крије у себи значење које предлаже Светозар Геогријевић, али презиме *Копитовић* се може једино разумети преко непотврђеног личног имена **Копито.* Ово исто мишљење имају многи словенски ономастичари (уп. пољски антропоним *КоруЮ* из 1243. године), те зато нема препреке за тврдњу да је прасловенски ономастикой поред наведеног имена **Кон,,* познавао и антропоним *Копит.* Најстарији податак о презимену *Копитвић* налазимо у Дријевима, где је од 1423. до 1437. године забележен један од трговачких судија; исто презиме забележено је и у околини Шибеника 1449. године; у области Црмница (Црна Гора); савремено у Бару, Подгорици, Петровцу и Београду: у Хрватској 1948. само три становника града Дубровника.

КОПЉ- (<кошъар)

Од ове основе сачувана су само четири презимена. Исто као и други облици типа *[ʼатарић, Штитарић* и ел., и ово се односи на средњовековну еснафску подвојеност. то јест на скупине л>уди који су се банили одређеном врстом занима-н>а. У шумадијском селу *Копљари* сачувана је легенда да је ово село дало седам кошьаника кнезу Лазару на Косову пол>у. Топоним *Копљепићи* код Мркоњић Града у Босни може се разумети само преко апелатива *копл>ар* који лежи у основама поменутог топонима *Копљарс,* па и босанског насеља *Конјари.*

- *Копљанић:* презиме забележено у селу Душманићу у Србији 1788. године.

- *Копљар:* српска породила у селу Ласову у Хрватској 1796. године: приликом полиса становништва Хрватске 1948. године забележено у околини Ђакова, Крижеваца, Ораховице и Грубишног Пол>а.

- *Копљаревић:* код Ђурђевца, Бјеловара и Славонске Пожеге 1948.

- *Копљарић:* само пет особа код Бјеловара и у Бјеловару 1948. године.

КОПОР- (<гл. копорати)

Од ове основе сачувана су само три нрезимена. Воде порекло од ономатопејског глагола *копорати у* значењу *мицати се.* Надимак **Копор* или **Копора* по свој прилици представља живахну, вижљасту особу. Од паралела треба навести манастир *Копорин у* Србији са историјском потврдом из XV века. Јован Ердељановић је о овом манастиру забележио

и предање које, као и многа слична, почивају на звуковној сличности: „Манастир је подигао неки чобанин који је 'скопиркао' (напабирчио) камен по камеи када се зидао манастир Манасија.'" Ова основа је, изгледа, позната и у другим словенским ономастиконима, јер Н. Комињски помиње у Пољској топоним *Koporina* из 1396. године, који није ,.нејасан" како он тврди, ако се узме у обзир претходно објашњење. Иначе, наш топоним *Копориће* код Рашке у Србији има историјску потврду још раније од овог пољског примера, јер се помиње већ 1315. године.

- *Копорнић:* само осам особа у селу Ждала код Копривнице 1448. године. Од непотврђеног облика **Копорно.*

- *Копорц:* околина Загреба, Кутине и Ђурђевца 1948. године. Од надимка **Копорац (< *корагьсь).*

- *Копорчић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948: околина Славонског Брода и Дубровника.

КОПРЕН- (<антр. *Копрен, Копрена)

Женско име *Копрена* потврђено је већ 1299. године као босанско: *„Coprena* filia (j'urislaue de Dubica". али за мушко име нема историјских података. Према Стефану Илчеву, бугарско лично име *Коприна* давали су родитељи да новорођенче има ,.мека и хубава коса".

- *Копрен:* православие породице у Бањалуци и у селима Кола и Рекавица у Босни 1882. године; у Хрватској 1948. само један становник града Опатије. Идентично је ča непотврђеним личним именом **Копрен.*

- *Копрена:* савремено презиме у Јуучу (Босна). Једнако је са женским именом *Копрена* које је потврђено у XIII веку.

- *Копренић:* презиме залажено у Матаругама у Србији 1834. године.

- *Копренопић:* православна породица у околини Прњавора у Босни 1882. године.

КОПРИВ- (<коприва)

Коприва се сматра огњевитом биљком, јер је везана за огњевите празнике. Није оставила некакав значајнији траг у нашој антропонимији, јер су сачувана само три презимена и ниједно лично име. Ову појаву је прокоментарисао наш луцидни истраживач Сима Тројановић који коприву разматра у митолошком контексту: „Мени изгледа да се сад сваки значај коприве заборавио. Отуда се и може разумети зашто се она узима за поспрдивање као у овом примеру 'Неће гром у коприве', што сад значи 'неће гром никакву шушу (бедника) да убије', а негда је без сумње имала ова реченица митолошки значај, тј. 'неће гром у свету коприву да бије', јер је коприва у тесној вези с громом." Даљи текст С. Тројановића тиче се директно антропонимије. јер се аутор с правом пита како се то десило да коприва није као огњевита биљка оставила јасан или наслућујући траг у нашем ономастикону. Он ово питање оставља без одговора, па вреди навести његове речи и због тога што одговора нема ни до данас: ,.Док за предеона и лична имена од Перуна постоји несумњив доказ да проистичу од незнабожачког бога, дотле за сва имена изведена од коприве немамо баш никаква ослонца да доводе порекло коприве као некадашње свете бшъке, исто нам сад изгледа да су постала од коприве као и сваке друге обичне биљке: изв. Копривн>ак у Јадру, село Копривница на више места, Копривни до у Дробњацима, братство Копривице у Бањанима итд." Ономастички аспект овог фитонима није тешко објаснити: особа која носи овакав надимак одликује се заједничким карактером или особином да друге вербално повређује, да „жари као коприва". Најстарији пример односи се на хидроним у Далмацији који је датиран 1070. године. Легенда о братству Копривица у Херцеговини, као и стотине сличних, почивају на звуковној сличности и све

оне пружају слушаоцима и читаоцима занимљиво штипо препуно маште, али ретко када могу да задовоље строге законе лингвистике. Па ипак из оваквих легенди може се извући један податак који, ма како наизглед маргиналам, ипак је користан за ономастику: мотив бацања детета у коприве и у првој и у другој легенди стављен је у жижу догађаја, а детали су конфузим и нелогични, па нам све ово заједно говори да поређење „жари као коприва", које је најближе истини и које је било познато и тада и данас, ипак није изабрано за мотив легенде, већ маштовитији пут преко остављања детета у коприве. Међутим, семантички аспект коприве као биљке која жари ипак није изгубљен, јер га констатујемо у презимену *Копрић у* селу Љештанском у Соколској хахији, које је, према сведочењу Љубе Павловића, присутно у овом месту од XVIII века. Павловићу дугујемо и етимологију овог ретког презимена које је познато у Чонопљи у Банату 1820. године и као савремено у Мачви и Брчком у Босни: „Копра је врло жив и лаких покрета човек, а при том љут као змија, велики заједало и прзница." Други део овог цитата недвосмислено упућује на бшъку коприву, и од облика *Копривица* разликује се скраћеним кореном речи.

- *Копривя:* презиме једног од ђака из Хрватске у Грацу (Аустрија) 169(>; српска породица у Сентандреји у Мађарској 1894. године; у Хрватској 1948. године: у околини Карловца, Загреба, Дарувара и Гарешнице.

- *Копривап:* само шест особа 1948. године у околини Винковаца, Вуковара и Осијека.

- *Копривянац:* околина Доњег Михољца, Винковаца и Вуковара 1948. године. Уп. кајкавско презиме *Копривинец* код Винковаца и у Валпову.

- *Копривец:* кајкавско презиме у околини Чаковца, Прелога и Белог Манастира.

- *Копривић:* православна породица у селу Цикоте у Босни 1882. године; у Хрватској код Загреба и Петриње 1948. године.

- *Коприпица:* православие породице у следећим селима у Сарајевском по.гьу: у Доброшевићима, Раковици (из Веле), Речици. Рогачићима и Зенику у коме су поп Стјепо и Владимир Трифковић забележили да „око 1600. године рачунајући по једном печату покојног Стјепана *Коприпице,* откупио је из царске хазне село Велу бег Ђугумија и на н>у населио *Копривице* из Бањана у Херцеговини"; у селу Копривице у Бањанима, где је о њиховом пореклу сачувана следећа легенда: *„Копривиие* причају да је њихов прадеда био син Јеле Сандаљевице. По удадби Јелиној за Сандал.а Хранића, она затрудни и побегне од мужа из Кључа у Гацку. преко Бањана у Зету. У путу роди мушко дете и баци га у коприве покрај пута у Реновцу. Наиђу пролазници, узму дете и однегују га. Друго предање вели да је Јела родила дете на путу близу садашгьег засеока Кореновца и баци.па га у коприве близу пута. Па се после сажалила на дете и дала једној девојци дукат да јој прихвати дете. Девојка прими дукат (по томе дукату, веле, прозвало се једно селу у Бањанима) и дете однегује. Пошто оно одрасте врати се у мето Реновац где се и родило и од тога детета из коприва постале *Копривице."* Копривице су даље забележене у области Топлица у Србији и у Равном Тополовцу у Банату (колонизовани 1945. године из околине Коњица у Херцеговини): у Хрватској 1948: околина Дубровника и у Дубровнику и код Вировитице.

КОПРЦ

- *Копрц:* усамљено презиме забележено само у селу Долац у Сарајевском пољу. Идентично је са апелативом *копрц* у значењу *немирно дете.*

- *Копрцев: Koprtsev у* Сомбору (Бачка) 1795. године.

КОПУЗ

Презиме залажено у Сарајеву 1711; у Варцаревакуфу (православна породица) у Босни 1882. године; породични надимак у Витогошу код Врања у Србији; у Хрватској 1948. само један становник града Загреба. Идентично је са турским апелативом *кориz у* значењу *врста музичког инструмента.* Уп. савремено турско презиме *Кориз,* па и *Кортиz* у Измирни у Малој Азији

КОПУН- (< копун)

- *Копун:* презиме забележено у Вуковару 1736; у Мачви 1829; у Карловачкој дијецези 1883; у Пакрачкој дијецези 1898. године; у селима Бабине и Рогушје у Горњем Подрињу; у Хрватској 1948: околина Велике Горице, Осијека, Гарешнице и Костајнице. Идентично је са позајмицом *копун* (<ит. *capone)* у значењу *уштројен петао; разметљив човек.*

- *Копунић:* околина Славонске Пожеге и Бјеловара у Хрватској 1948. године.

- *Копуновић:* у Суботици (Бачка) 1823; само дванаест особа у околини Новске, Осијека, Вараждина и у Загребу 1948.

КОПЧ- (<тур. koруа)

- *Копча:* овакво презиме, тачније надимак, носио је неки Живко, становник града Будима 1708. године, једнако је са турском позајмицом *копча (kop<;a)* у значењу *метална кукица за закопчавање одела* и у нашој речничкој литератури може се пратити од XVII века. Уп. украјинско презиме *Корсza* из 1773. године.

- *Копчалић:* презиме забележено у Моноштру у Бачкој 1720; у Мокрину (Банат) 1759. године; у Хрватској 1948: околина Жупање, Вуковара и Винковаца. Од турског придева *копчяли (<kopgali).*

КОПЧ-, в. Коб-

- *Копчиновић:* презиме залажено 1948. године код Грубишног Поља и Новске у Хрватској. Од непотврђеног личног имена **Копчин (<*КоЬстъ).*

- *Кобчић:* презиме једног од граничара на реци Сави 1725. године *(Kobchicli);* најбројнија муслиманска породица у селу Копчићи у Рами (Босна), па је њихова бројност у људству и богатству ушла и у народну песму: „Копчића је половина Дубна. / Вран планина - по њој травнина, / од Љубуше до воде Гркуше."; у Сопоту (Космај, Србија); у Хрватској 1948. околина Винковаца и Кутине. В *Кобац,*

КОР- (<антр. ***Корислав)**

Презимена која следе упућују на ишчезла лична имена **Корислав* и **Корибут* која су сачувана у лужичком и пољском ономастикону: у лужичком је *Korislav* потврђен као име једног од сведока на неком судском процесу у Померанији 1329. године, а пољско *Koribtit* припада такође средњовековном раздобљу. Име је врло слабе фреквенције у целом словенском свету и изводи се од глагола *корити* (verwerfen, exprobro). Наш најстарији податак од ове основе налазимо у личном имену *Корача* које је потврђено као име једног судије у Хрватској 1275. године. Затим следе имена *Кореша, Корина* и *Корко* у области Бранковића у Србији 1455. као и антропоним *Корач* у околини Београда у XVI веку. Бугарски ономастичар Јордан Займов изједначује основу *Кар-* са основом *Кор-* и наводи хипокористик *Каро* из XI века, па би то био и најстарији пример у словенском ономастикону од ове основе. (Изгледа да је ово име било више раширено у Бугарској него код нас, јер је у овом првом забележена и нова креација која гласи *Карислав.)* Наш хипокористик **Коро* или **Кора* може се извести не само из презимена *Корић* већ и из презимена *Некорић* које потпуно одговара чешком

ЛИЧНОМ имену *Nekor,* као и из микротопонима *Корее лаз* у Црној Гори. У нашем ономастикону залажено је и лично име *Корило,* које није оставило трага у патронимици („Корило син Хреље" у Атеници код Чачка 1559. године), на основу кога се може објаснити топоним *Корила* у Рашкој са историјском потврдом из 1315. године: *Корил* + посесивни суфикс *-ја>Кориља* (њива, ливада и ел.) по истом моделу као и Багљалука од *Бан-ја (Банопа) Лука.*

- *Корак:* презиме забележено у околини Загреба, Глине, на Ријеци, у Сиску и Загребу. Идентично је са непотврђеним личним именом **Корак.* Уп. бугарско презиме *Кораков* за које Стефан Илчев погрешно сматра да је од грчког апелатива *жόраха?* (гавран).

- *Кораков:* презиме залажено у ишчезлом селу Сакуле у Срему 1736. године.

- *Кораковић:* у Дубровнику 1461. године.

- *Корачевић:* презиме неког Михаила, Србина из Гомирја, који је 1657. године служио као војник у Модрушу у Хрватској; у Хрватској 1048. само седам особа код Бјеловара и Огулина. Од личног имена *Корач* које је потврђено у Железнику крај Београда 1516. године.

- *Корачин:* две особе у селу Шушњари код Чазме и у Загребу 1948. године. Основа: лично име *Карача* које је потврђено у Хрватској 1275. године.

- *Корачић:* само дванаест особа у Карловцу, Ријеци, Сплиту и Загребу 1948. године. Уп. *Карачица,* речица у Босни.

- *Коретић:* презиме забележено код Крижеваца и Врбовца у Хрватској. Основа: непосведочени антропоним **Корета.*

- *Корић: Koridi* у Сомбору 1796; православна породила у Санском Мосту у Босни 1882; у селу Закута код Крагујевла у Србији 1878. године; у Хрватској 1948: околина Дубровника, Ријеке, Дугог Села и Вараждина. Од непотврђеног хипокористика **Кор или *Коро.*

- *Корица:* на острву Вису 1659; у Црној Власи 1701. и Могорићу 1712. у Лили; у Лаћарку (Срем) 1749; православие породице код Кључа, Босанске Дубиле и Санског Моста у Босни 1882. године; у селу Рудска крај Београда крајем XIX века (пореклом „из Немачке"); у Бенаковлу (из Могорића) и у Поткалан.у у Поуњу у Босанској Крајини; породични надимак у селу Залужнили у Лили; савремено презиме у Лаћарку и Никинцима у Срему; у Хрватској 1948: околина Госпића, Глине, Слуња, Осијека, Кореннле и Дарувара. Идентично је са хипокористиком **Корица,* створено по моделу *Радојица, Милојица* и ел.

- *Коричић:* српска породица у селу Ловска у Хрватској 1702; у Костајнили у Банској крајини 1733. године; у селу Рибић, из Лике после Карловачког мира, и у Хатинлу (из Рибића); у Хрватској 1948. околина Брића, Ораховиле и Осијека.

- *Коров:* православна породила у селу Бусновци код Приједора у Босни 1882; у Футогу (Бачка) 1720; савремено у Београду; у Хрватској 1948. код Доњег Михолла и Жупање. Од хипокористика **К'оро (<Корисляв)* који је потврђен у Сарајеву у XVIII веку. Уп. кајкавско презиме *Коровец* у Загребу.

- *Коровић:* стариначка породииа у Балабанима у Зети о којој је Андрија Јовићевић записао следеће предање: „Другог пута је Зету раселила 'чума'. Тада је све насеље угинуло, а само је остало двоје деце, Коро и Станко и од н>их су постали *Коровићи* и Станковићи."

- *Коровљев:* у Куманима (Банат) 1757; у Чуругу 1773. и Петровом Селу (Бачка) 1789. године.

- *Коровљевић:* околина Пакрала 1898. године; савремено у Београду; у Хрватској 1948. код Жупање, Ђакова и Осијека.

- *Корујев:* презиме забележено у У,гьми (пореклом из Загајиле) у Банату почетком XX века; савремено у Врачев Гају (Банат). Основа: непотврђено лично име **Коруј.*

КОРАБ-

Од ове основе сачувана су само четири презимена врло слабе фреквенције.

- *Кораб:* презиме које је у околини Гарешнице 1948. године носило само девет особа. Једнако је ča непосведоченим антропонимом **Кораб.* Уп. руско презиме *Коробов* и *Коробцов* (XVI-XVII век), белоруско *Карабец* и *Карабау,* као и пол>-ски антропоним *Korab.*

- *Кораба:* само једна особа у Чазми 1948. године.

- *Корабек:* презиме у околини Велике Горице, Клањца и Винковаца.

- *Корабић:* две особе у Жупањи 1948. године.

КОРАЋ (<грч. *κοράκιον)*

Реч *кораћ* у нашем језику има два основна значења: *чекић за поткиuање коња* и *колац.* Први пут се јавља у речнику Белина у XVIII веку и долази од новогрчке речи *κοράκιον.* Као мотивациони импулс за презимена послужило је свакако прво значење (уп. презиме *Чекић).* Изгледа да је ова реч новија позајмица, што је доста чудно за грчке речи, јер нема ниједног презимена пре XVIII века, а топоним *Кораћица* у Шумадији је исто тако без старих хронолошких потврда. (Легенда коју наводи Риста Николић везује постанак овог места за убрзано корачање деспота Стефана Високог.) Презиме представлю надимак, што унеколико тврди и Томо Маретић пре више од сто година. Мотив? Можда метафора за снажног човека (уп. „удара као чекићем"), или нешто друго у вези са поткивачким занатом? Из несловенске семантике уп. често немачко презиме *Hammer.*

- *Кораh:* српска породица у Медаку у Лици 1712; презиме једног од српских граничара на реци Сави *(Korac/i)* 1725; у Бешки (Срем) 1784; у Лици приликом пописа становника 1915. године у следећим местима: у Могорићу, Орловцу, Павловцу, Радучу, Шаламунићу, Широкој Кули, Удбини и Висућу; у селу Завала у Поповом пољу у Херцеговини; албански род у селу Ковачевцу на Косову; у племену Васојевића и Братоножића у Црној Гори; у Малој Иванчи (из Кораћица) код Београда; у Биограду у Херцеговини; у Хрватској 1948: околина Коренице, Војнића, Дубровника, Глине и Подравске Слатине.

- *Кораћев:* у Алибунару у Банату почетком XX века.

- *Кораћевић:* у Чачку 1819. године и у селу Буковићу у Јасеници (Србија).

КОРД-

Антропонимијска основа у наслову није словенског порекла и, будући да су овде у питању три језика као изворници, тешко је одредити која је позајмица дошла у обзир за настанак презимена. *Корда* је *сабља (ћорда* и *ђорда]* од турског *görda* или персијског *kiirde - криви нож; конопац, уже* од италијанског *corda* и *корда - тетива; струна, жица* од грчког *χορόή.* Најближе антропонимијском аспекту одговарала би поменута турска позајмица, јер би се могла семантички наслањати на презиме *Сабљић,* а.пи ово је ипак само претпоставка, јер би ове друге основе могле исто тако да послуже као мотив за презиме. Тако, рецимо, бугарски ономастичар .1орда11 Займов изједначује бугарско женско име *Корда* са старословенским *коръда* и додаје објашњење да је оно настало од жел>е „да бъде хубава, лъскава като сабя", а румунски лингвист Joan Патруц одбија етимологију А. Константинескуа да су презиме *Corden* и топоним *Conlesti* у вези са румунским *coarda (<corda),* већ их везује за антропоним *Cora* са уметнутим хипористичким суфиксом *-d-.* С друге стране, Иван Остојић види у шибенском презимену *Корда* грчко-латинско *chorda,* тако да је заиста могуће више решегьа. што није за чуђење кад се узму у обзир три различита језика из којих је произашла позајмица *корда.*

- *Корда: Corda* у Шибенику 1587; у Мошорину 1727, Гардиновцима 1851. и Ђурђеву 1838. године (сва три места у Бачкој); у Опову (Банат) у XVIII веку; породични надимак у селу Поповац у Баран>и; католичка породица у селу Варварска Планина у Рами (Босна); српска породица у Изачићу у Поуњу у Босанској Крајини (пореклом из Жељаве); у Хрватској 1948: околина Шибеника, Дубровника, Сплита, Бенковна и Ђакова.

- *Кордја/с.* презиме забележено у збирци Владана Арсенијевића с краја XIX века (податак из Речника САНУ).

- *Кардан:* само једна особа у Загребу 1948. године. Уп. надимак *Кордан у* Тимоку (Србија).

- *К'ордановац:* презиме залажено у селу Селачка у Тимоку (пореклом из Лом-Паланке).

- *Кордаш:* само осам особа код Петриње у Хрватској 1948. године.

- *Кордашчић:* презиме забележено у Петровграду (данас Зрењанин) у Банату 1938. године.

- *Кордешић:* податак из збирке Владана Арсенијевића.

- *Кордин:* у Мошорину (Бачка) 1743. године. Уп. микротопоним *Кордина драга* у селу Трубару у Унцу (Босна).

- *Кордић:* српска граничарска породица у Жумберку 1553. и Крижевцима 1657; *Chordicli* у Шибенику 1583; католичка породица у Босни 1743; српска породица у Банској крајини 1750; православие породице код Босанске Дубице, Бихаћа и Кључа 1882. године; муслиманска породица (раније католичка) у селу Слатини у Рами (Босна); у Бријешћу код Сарајева (пореклом из околине Високог); породични надимак у Јарковцу у Срему; католичка породица у Хуми-Лишанима у Херцеговини; православна породица у Крушеву (Херцеговина); у селима Кудићи и Пишталинама у Поуњу у Босанској Крајини; врло фреквентно у Хрватској 1948: на острвима Рабу, Вису, Хвару и Брачу, код Петриње, Загреба, Имотског, Велике Горице, Макарске, Оточца и Коренице.

- *Кордушић:* у селу Храсно у Херцеговини крајем XIX века, („старином су из Вида").

КОРЕИ (<антр. *Корен<*Когепъ)

Антропонимијска основа *Корен-* је општесловенска, јер се налази у свим словенским ономастиконима. Уп. бугарски *Коренчсн,* чешки *Kozeri,* пољски *Kürzen* руски *Коренов* и *Кореннков,* белоруски *Каренец, Карэн1к,* словеначко *Koren, Korene, Korenčif* итд. Антропонимијски аспект је вероватно везан за генеалошку синтагму „вући корен" у значегьу *потицати, имяти порекло.*

- *Корен:* презиме забележено у Бољуну у Истри у XVI веку; у селу Лучани у Лици 1915. године; савремено у Београду; у Хрватској 1948: фреквентно код Вараждина, Загреба, Прегради, Прелога, Осијека, Копривнице, Чаковца и Дрниша. Идентично је ча непотврђеним личним именом **Корен.* Уп. бројне микротопониме за брда и шуме чије се значен>е унеколико поклапа са географским термином *корен* у значењу *подножје.* Уп. и словеначка презимена *Koren* и *Korene.*

- *Кореника:* околина Велике Горице, Врбовца и Крижеваца у Хрватској.

- *Коренић:* у Дубровнику 1335; у Сарајеву 1770; у Самобору крај Загреба крајем XIX века; у Карлобагу 1915. године; савремено у Београду; у Хрватској 1948: околина Пуле, Врбовца, Карловца и Вараждина.

- *Коренко:* само дванаест особа код Програде у Хрватској 1948. године.

- *Кореньак:* околина Загреба и Иванца 1948. године.

- *Кореньаковић:* породични надимак у селу Ранилуг (Србија).

- *Корицснац:* само седам особа у селу Берек код Гарешнице у Хрватској 1948. године.

- *Корјенић:* у Србији 1399; презиме једног од православних клисара у Сарајеву 1771. године; братство у Херцеговини; у селу Доњи Доплат у Херцеговини крајем XIX века. Основа: непотврђено лично име **Корјен (<*Когепъ).* Уп. топоним *Корјеново* код Кључа у Босни.

- *Корјенко:* само једна особа у селу Будашево код Сиска 1948. године.

КОРКАНОi

Породични надимак у Сефкерину у Банату. Води порекло од румунског апелатива *соgсап у* значењу *гаврян.*

КОРКОДЕЛОВИЋ

Савремено презиме у Београду. Основа: румунска дијалекатска реч *corcodel у* значењу *врста шљиве.* Уп. истонетно румунско презиме *Corcodel,* као и топоним *(Orcodelul.*

КОРКУТ

- *Коркуг.* презиме забележено у селу Радуч 1712. и у Дреновцу у Лици 1915. године; муслиманска породица у Невесињу у Херцеговини; савремено презиме у Травнику у Босни; у Хрватској 1948. околина Вргинмоста. Идентично је са легендарним турским именом *Коркуг* које је носио Деде *Коркуг,* централна личност из чувеног епа огуских Турака из XVI века. Значење је она/ *који задаје страх; јунак,* од глагола *korkiitmak.*

- *Коркутовић:* само седам особа у селу Негославци код Вуковара 1948. године.

КОС- (<антр. *Кос - Turda merula)

Основа *Кос-* је хомонимска, јер поред птице *коса* (Turda merula), може да се односи на придев *кос* (schief), на именицу *коса* (falx), па и на именицу јуса, (Haar, capilli). Примери који следе су свакако од птице *коса* која је, слично као и соко, орао и друге птице, послужила као основа за антропоним. Општесловенског је порекла, а најстарији пример срећемо у старолужичком ономастикону у коме је примећено лично име *Кос (Cos)* 1071. године. Из наше етнолошке литературе треба свакако поменути и „завист богова" у вези са птицом косом у апокрифној прими о светом Сави. Ову причу, иначе, Веселии Чајкановић сматра да је „толико занимл^ива да би могла уђи у уцбеник за историју религије." Једном упита свети Сава, шалећи се, коса „зашто је покуњио нос", а овај му одговори да он није кос што је покуњио нос, него кос што диже нос. На такав се одговор наљути свети Сава, па заповеди да одмах падне снег са хладним ветром и јаким мразем. И идућег дана грешни кос доиста је покуњио нос, јер му је од мраза угинула женка, а он се сам већ скоро смрзао. Чајкановић не говори дал>е да ли је овај мотив позајмљен из неког другог фолклора, али чи)њеница је да је међу не тако бројним птицама у нашем ономастикону присутна и птица кос, која исто тако постоји и у француском ономастичком систему у лику женског имена *Merle.*

- *Кос:* презиме забележено у Хрватској 1490. године: православие породице код Бањалуке, Босанске Дубице, Градишке. Приједора и Крупе у Босни 1882. године; необично фреквентно презиме на целој територији Хрватске 1948. године. Идентично је са непотврђеним антропонимом **Кос.*

- *Косић:* у Шибенику у XIV веку; српска граничарска породица у Хрватској 1604: у Бољуну у Истри 1631: у Отомну (пореклом из Коренице) 1655; у Оточцу (пореклом из Сиња) 1664; код которских ускока 1685: у Сремској Каменици 1738; у следећим местима у Бачкој: у Старој Моравици 1784, Чуругу 1808, Ђурђеву 1837, Крстуру 1728. *(Kossity)* и Станишићу 1722; у Сремским Карловцима 1702; у Бешки. Аљмашу и Осијеку у Срему 1736; католичка породица у Ливну у Босни 1743; у Перлезу (Банат) 1<S3l; врло фреквентно код православног становништва у Босни 1882. године; високе фреквенције у Хрватској 1948. године.

- *Косичевић:* у Постири на Брачу у другој половини XVII века; католичка породица у Босни 1743. године. Од непосведоченог антропонима **Косич.*

- *Косичић:* презиме које је носио неки Вукић у Дубровнику.

- *Косопић:* у Дубровнику 1380; српска породица у Жумберку 1556, *Kocsavicz* у Крушедолу (Срем) 1736: у Бачком Градишту 1819; православна породица код Босанске Градишке, Приједора и Рогатице у Босни 1882. године; братство у Лимљанима у Црној Гори; савремено презиме у Подгорици у Црној Гори; у Хрватској 1948: околина Макарске, Дубровника, Доњег Михољца и Петриње.

КОС- (пр. кос - schief, ohliquus)

Основно знаčење придева *кос* је *нагнут, који имя нагиб,* од кога и настаје географски термин *коса* (dorsum montis). Међутим, ономастички аспект овог придева налазимо не у овом значењу. већ у метафоричном - од/тар, *прек; неповерл,ив* (уп. глагол *искосити се),* који се лако може применити на ономастичке ликове који следе. Само тако се могу и разумети реконструисани антропоними -*Косин* и савремено женско име *Косина* које можемо претпоставити на основу очуваних презимена.

- *Косинић:* презиме које је 1549. године носио неки Јурај, становник града Бихаћа у Босни. Од непотврђеног личног имена **Косин* или женског *Косина* које има само савремене потврде.

- *Косинко:* само у Белом Селу код Делница (четири особе 1948. године)

- *Косинок: у* селу Подравље код Осијека (две особе 1948. године).

- *Косојевић:* српска породица у Мрзлом Потоку код Жумберка у Хрватској 1551; у Витојевцима (Срем) 1802; у Хрватској 1948, околина Грубишног Поља и Бјеловара. Од личног имена *Косоје* које је потврђено у области Бранковића у Србији 1455. године.

КОСАБАШИЋ

Cosobasich, католичка породица у Јајцу у Босни 1743. године. Од апелатива *кособяшя* који представља синоним речи *козбяшя*.

КОСАН- (<антр. Косан)

Мушко лично име *Косан* први пут констатујемо у Пећком поменику (XV-XVII век), а женско *Косана* у XVI веку. Међутим, судећи по шибенском презимену *Косанић* из 1365. године, ово лично име било је познато и пре тог времена. Натко Нодило, чије идеје и бројне етимологије нису нигде систематски и критички приказане, презиме *Косанчић* везује, дакако погрешно, за Порфирогенитов етноним *Κοσέντυηί,* за име једног од петоро легендарне браће „што предводише Хрвате". Магична улога *косе* са бројним симболима универзална је појава, па се она одразила и на нашу антропонимију. и Томо Маретић лична имена *Косан* и *Косана* с правом сврстава у „самотворни" именски фонд, а Стефан Илчев сматра да је *Косан* „пожелателно име, да има хубава коса".

- *Косанић: Cosanich* de uilla Sitnice у Шибенику 1365; у Србији 1487; *Kosaanicz* у Петровцима код Вуковара 1736; презиме војног команданта у Ул>ми (Банат) 1781; *Koszanify* у Турији (Бачка) 1743; у Бечеју 1803. и Госпођинцима у Бачкој 1861. године; православие породице код Власенице и Сребренице у Босни 1<S!S2. године; у Хрватској 1948. само три особе код Винковаца и у Загребу. Од личног имена *Косан* које је потврђено у Пећком поменику (XV-XVII век).

- *Косанов:* у Надал.у 1803. и Бечеју у Бачкој 1830. године. Уп. бугарско презиме *Косанов*.

- *Косановић:* српска граничарска породица у Петровом Селу у Хрватској 1646; у следећим местима у Бачкој: у Чуругу 1785, Бечеју 1776. и Госпођинцима 1817; православие породице код Босанске Крупе, Рогатице, Власенице, Високог, Бихаћа и Санског Моста у Босни 1882. године; у Рашиновцу у Бјелајском по.гьу у Босни; у следећим местима у Лици 1915. године: у Доњем Лапцу, Широкој Кули, Сврачковом Селу, Висућу и Врелу; врло фреквентно у Хрватској 1948. године.

- *Косанчић:* позната личност из народних песама која се скоро упек помиње заједно са Милошем Обилићем; презиме забележено у Марадику (Срем) 1848. године; у Хрватској 1948. само денет особа у Загребу. Од непотврђеног личног имена **Косанац.*

- *Косач:* савремено презиме у Херцег Новом у Црној Гори. Једнако је са личним именем *Косач* које је потврђено у Жабљу (Бачка) 1566. године.

- *Косача:* породични надимак херцога Стјепана Хранића, потврђен 1392. године. Од личног имена *Косача.*

- *Косачић:* властелинска породица у Зети 1374. године; у Хрватској 1948. само шест особа у селу Јасеница код Дубровника.

КОСАР- (<антр. Косар)

- *Косар:* презиме забележено у околини Гарешниие, Кутине и Грубишног По.гьа у Хрватској 1948. године. Идентично је са личним именом *Косар* које је у историјским списима потврђено у лику .гьубимца краљице Јаквинте, кога је у XII веку убио Качапар, брат Бранислава (стричевић крал>а Бодина). Ово средњовековно име изазвало је многе полемике и већина ономастичара сматра да је постало од женског имена *Косаря* вероватно због тога што је оно скоро два века старије од мушког *Косар.* Етимологију не помиње нико од њих, а ово лично име сигурно да није постало од имена *Косян,* како сви ономастичари тврде, већ оно једноставно представлю nomina agentis *кдсар,* то јест човека *који кује косе* или *који коси* а *Косара* је, консеквентно овоме, његов женски пандан. (Уп. *Косијер.)*

- *Косаревић:* само једна особа у Вргинмосту у Хрватској 1948. године.

- *Косарпћ: у* Шибенику 1480. године; презиме познатих киезова у Херцеговини у XVIII веку; у Хрватској 1948. само једна особа у Вуковару.

КОСИЈЕР

Косијер или *косир* је реч из руралне терминологије и *о'тичиви:иштку у облику српа за обрезивање лозе и грана* (falx arborea, falx vinitoria). Реално гледано, *косир* је мала коса, а у Прчњу у Боки Которској означава и *раоник,* што такође припада истом семантичком кругу у вези са глаголом *резати, сећи* (у овом случају земљу). Међутим, док је семантика личног имена *Косар* донекле јасна, јер се односи на ратарску делатност, ово се не би могло рећи и за *косир (косијер)* који представлю управо предмет из исте земљорадничке стварности. Најме, ако презиме *Кесер* представља метафорички *дрподељу,* а *Ђугум - кујунцију,* тешко да би се ово могло рећи и за *косир,* јер ковач прави и косе, и косире, па и кон>-ске потковице и ел., а у прошлости није забележена уска специјалност усмерена само на ову алатку. Овде се крије нешто друго на семантичком плану, што је у овом моменту недокучиво за ономастичаре. Као презиме забележено је 1701. године уз име неког попа Андрије, пореклом из Херцеговине, настањеног у Боки Которској; племе у Црној Гори; српска породица у селу Павловну у Хрватској у XIX веку; православие породице код Бањалуке, Боса}[ске Дубице и Тешња у Босни 1882. године; у Хрватској 1948: околина Новске, Слун>а, Војнића, Костајнице и Пакраца. Од непотврђеног личног имена **Косијер.* Уп. *Косијерово Село у* Хрватској 1878. године, *Косијеров камен,* стећак у Бијелом Пољу код Високог у Босни (ово насеље се иначе први пут спомиње већ 1244. године), као и топоним *Косијерово* у Бањанима у Херцеговини.

КОСИНОГА

- *Косипога:* презиме залажено у матичним књигама града Задра 1756. године. Од глагола *косити* у значењу *искривити* и именице *нога.* Односи се на хромог човека или на особу која има дефектну ногу.

- *Косиножић:* усамљено презиме код Пореча у Хрватској 1948. године. Уп. истоимени топоним у Хрватској.

КОСИХАЈДА

Презиме које је залажено једино у околини Гарешнице у Хрватској 1948. године. Нема паралела у другим областима нашег језичког подручја. Настало је од глагола *косити* у значењу *сећи* и имениие *хајда - хељда* (<нем. Heidekorn). По свој прилици односи се на лошег одгајивача *хељде.*

КОСИР-, в. Косијер

- *Косир:* српска породица у Суботском Граду код Велике Писанице у Хрватској 17(12; *Cosir* код католичког становништва у Босни 1743. године; у Хрватској 1948: околина Лудбрега, Чаковна и Крапине. Идентично је са непоспедоченим антропонимом **Косир.*
- *Косиревић:* презиме забележено код Срба граничара у Хрватској 1657. године.
- *Косирић:* у Дубровнику 1498; *Cossirich у* Шибенику 1583. године; породични надимак у Милни на Брачу.
- *Косировић:* презиме које је 1.S33. године носио неки Јефтимије, учитељ у Брусници у Србији, избеглица из Буђановаца (Срем); савремено презиме у Новом Саду.

КОСЈЕР-, в. Косијер

За разлику од основа *Косијер-* и *Косир-,* чије именске ликове срећемо само у патронимици, у нашем ономастичком систему потврђено је лично име *Косјер:* забележено је два пута код Рудника у Србији 1559. године.
- *Косјер:* савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948, околина Војнића, Слуи>а и Новске. Идентично је са антропонимом *Косјер* (Србија) 1599. године. Уп. топоним *Косјерић у* Србији.
- *Косјерина: у* Крушевици у Херцеговини; савремено презиме у Мостару.

КОСМ- (<пр. космат)

Основа *Косм-* позната је у топонимији и у антропонимији. У првој представлю обично ороними или шуме, а у другој је везана за придев *космат у* значењу *бујне, густе косе.* У светлу оваквих чигьеница које се могу доказати бројним примерима у микротопонимији. као и у презименима која следе, неће бити исправна хипотеза професора Миливоја Павловиlia да планира *Космај у* Србији води порекло од келтског композита *кос* (шума) + *мај* (планина) у општем значењу ,.шума богиње Маја".
- *Космај:* презиме које је 1948. носило само шест особа у Дубровнику и Ријеци.
- *Космат,* околина Загреба и Дон>е Стубице 1948. године. Идентично је са личним именом *Космат* које је потврђено у Хрватској 1100. године. Уп. и лично име *Косматац у* дечанским хрисовуљама из 1330. године, брдо и шуму *Космптић* код Дечана, као и ливаду и шуму у Новом Селу код Трговишта у Србији.
- *Космач:* презиме залажено у околини Копривнице, Карловца, Чаковца и Делница 1948. године. Од непотврђеног антропонима **Космач.* Уп. лужички микротопоним *Kosmač.*
- *Космачин:* у околини Вараждина и Кутине 1948. године. Од непотврђеног мушког или женског имена **Космача.*

КОСОР- (<антр. Косор)

Косор је алатка слична *косиру* која служи за сечење трња: в. *Косијер. Косир* и *Косјер.*
- *Косор: Cosor* код католика у Босни 1743. године; у Хрватској 1948, околина Гарешнице, Сплита и Дрниша. Једнако је са непотврђеним именом **Косор.* Уп. топоним *Косор у* Херцеговини.
- *Косорић:* братство у Дробњаку у Херцеговини; савремено презиме у Гораждy

у Босни; у Хрватској 1948. само једна особа у Дугом Селу.

- *Косоровић:* православна породица у селу Виочани код Прн>авора у Босни 1882. године; у Хрватској 1948. једна особа у селу Петровцу код Подравске Слатине.

КОСТРЕШ

- *Кострeш:* православие породице у Прибинићу и Кориħанима у Босни 1882. године; околина Костајнице и Сиска у Хрватској. Идентично је са личним именом *Кострeш* које помиње Вук Карацић као име неког харамбаше. Уп. топоним *Кострeш* код Бањалуке и микротопоним у Заовинама код Ужица, као и топоним *Кострeши* код Загреба. Води порекло од метафоре *кострeш у* значењу *човек преке нарави, пргав.*

- *Кострешевић:* очинство у дечанским хрисовул>ама 1330. године.

КОСТАДИН- (<антр. *Κονεταντιοί)*

Лично име *Костадин* јавља се већ у XIII веку у Србији и представља хибридну творевину од грчко-латинског имена Ю>гет«1'пог <*Constantinns у* значењу *Постојан.* Настало је аналогно према словенским именима типа *Миладин, Стојадин, Вукадин* и ел.

- *Костадин:* презиме забележено у околини Велике Горице, Карловца и у Карловцу 1948. године. Јелнако је са личним именом *Костадин.*

- *Костадина:* околина Лабина и Ријеке у Истри 1948. године.

- *Костадинић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Уп. микротопоним *Костадинићи* у Србији.

- *Костадинов:* у области Крајиште у Србији; у Хрватској 1948. само три особе у Загребу. Уп. бугарско презиме *Костадинов.*

- *Костадиновић:* очинство у Србији 1348; презиме неког Мишка, српског граничара у Брчком на Сави 1701; католичка породица у Сутјесци у Босни 1743. године; у Хрватској, околина Славонске Пожеге, Ђакова и Крижеваца. Уп. топоним *Костадиновићи* код Крижеваца у Хрватској, као и топоним *Костадинопа* у Србији.

КОТЛ-

Основа у наслову позната је у топонимији у бројним примерима и представл>а метафору за конфигурацију терема који подсећа на котао. (Географски термин *Котлиня* истог је порекла.) Међутим, појава ове основе у антропонимији захтева додатно објашњење. Презимена која следе могу се објаснити на два начина: облик *Котлаја* од непотврђеног апелатива **котлаја* који би могао да означава занатлију који прави и продаје *котлове,* а остали примери од јединог поређења које иде уз ову реч, а то је фразеологизам .,црн као котао".

- *Котлаја: у* селу Косатице у Србији 1830; у селима Ковач и Рађевићима у Горн.ем Подрињу почетком XX века.

- *Котлајић: у* Ужицу 1845. године; савремено у Београду.

- *Котлашевић: у* Боки Которској крајем XIX века, пореклом из Херцеговине.

- *Котле:* православна породица у селу Врточка у Босни 1882. године.

- *Котленић: у* области Левач у Србији почетком XX века.

- *Котленица: у* Боки Которској, пореклом из Херцеговине.

- *Котленчић:* породични надимак у Нерезишћу на острву Брачу.

- *Котлешић:* презиме познато у племену Бјелопавлића у Црној Гори (пореклом „од Дукађинаца").

- *Котлић:* савремено презиме у селу Добрљину у Босни и у Београду; у Хрватској 1948. само девет особа у Дубровнику и Ријеци.

- *Котлиця:* презиме забележено у Криво] Реци у Зети (досељени из околине манастира Доводке у XIX веку): у селу Тимару у Црној Гори, пореклом из Куча.

- *Котло:* српска породица у Дрвару тридесетих година XX века; савремено презиме у Мостару и Приједору; у Хрватској: у Белом Манастиру, код Кутине и у Загребу (тринаест особа 1948. године).

- *Котловић:* презиме забележено у племену Бјелопавлића у Црној Гори.

КОТОМАН

Усамљено презиме које је примећено само у селу Мрацлин код Велике Горице у Хрватској и 1948. године носиле су га само две особе. Идентично је са апелативом *котоман* који представлю турску позајмицу *[kodaman]* у значењу *пеликаш, богаташ.* Занимљиво је да се овакво презиме није нашло у Црној Гори и поред тога што по речима Добричанина „Моračани... лијепе људе ките епитетима: ...бан /или/ котоман..."

КОТОПАЊА

Задарска, которска и рабска патрицијске породице у XII-XIII веку. У документима писаним латинским језиком забележени су као *Cotapanm* и према Петру Скоку воде порекло од старосицилијанског *catapani* у значењу *трговачки судија* што је преузето из византијског апелатива *καταπάνο?* (гувернер).

КОТРЉ- (<гл. котрљати)

Од ове основе сачувана су само четири презимена. Мотивациони импулс је сличан основи *K'отур-,* и по свој прилици ови облици чувају неки изгубљени фразеологизам у вези са живахним кретањима носилаца или је настало асоцијацијом на реч *котрл,* у значењу *чигра.*

- *Котрљ:* презиме забележено у Чуругу (Бачка) 1774. године.

- *Котрља:* савремено презиме у Добриии у Канату.

- *Котрљан: у* Чуругу (Бачка) 1802. године; у селу Смедовцу у Неготинској Крајини почетном XX века; породични надимак у Ђурђевну (Бачка).

- *Котрљановић:* околица Славонске Пожеге и Нашица у Хрватској 1948. године.

- *Котрљов:* у Чуругу (Бачка) 1780. године.

КОТРОМАН

- *Котромян: Котроман* је име познато из средњовековне историје Босне чији је први сигуран члан династије *Котроманић* био Пријезда 1233. године, иначе један од Нинослављевих војвода. Ова династија се на том терену и на историјској сцени може пратити све до смрти Јелисавете *Котроманић* (1339-1389), кћери босанског краља Стефана II *Котроманића.* Име је иначе необично ретко и веома слабе фреквениије. У истом, XIV веку забележен је један *Котроман* у Шибенику 1383. године, а у Пећком поменику (XV-XVII век) налазимо га само једном у акузативу - *Котромана.* У тефтеру митрополита Мојсија Петровића из 1711. године забележен је неки Виат, члан дунђерског руфета, који је дао новчани прилог за помен свом оцу *Котрману* и мајци Станисави. Узимајући у обзир да је овде отац у питагьу, хронологија би се могла померити за једну генерацију, а то значи да би овај *Котроман* могао бити рођен негде осамдесетих година XVII века. То би, дакле, било све што се могло наћи о овом ретком личном имену. О етимологији овог имена Томо Маретић је још 1882. године записао следеће: „Котроман, Котроманић / старословенски и руски имају ријеч котора, котора са значењем „pugna"; иста се ријеч налази у старосл. језику писана и котера; с њом мислим да је у свези први део имена Котроман мјесто Которман

или *Котероман, премда ми није сасвим јасан узрок испадку гласа О или Е; уп. ипак малоруско котрий - рус. который, старосл. который. Ако је оно моје нагађан>е истинито, онда Котроман значи: *Котроман* 'in pugna' или 'ad pugnam incitamentum habens'." Овој се етимологији нема шта додати, али би се могло изузети поређење са заменицом *который* која очито није могла да послужи као основа за ово име. Присуство презимена *Котроман* само у Босни 1882. године (носиле су га само две православие породице разнородних слава у Приједору и Паланчишту) могло би бити предмет много ширих истраживагьа која би можда могла доказати пеку везу са средњовековним *Котроманићима,* али овај подухват прелази оквире кониепције ове књиге.

- *Котроманић:* династијска породица у средњовековној Босни од 1233. године до пред крај XIV века.

- *Котромански:* презиме забележено у селу Црепаји у Банату почетком XX века.

КОТРУЉ- (<пр. котруљав)

Од ове основе сачувана су само три презимена, и то само у Дубровнику. Боки Которскоj и у околини Задра. Води порекло од придева *котруљав* у значењу *чупав, неочешљан* или од именице *котруљ - дуга, запуштена коса.* Пишући о произвољним именима датим напуштеној деци у Задарском архипелагу, Петар Шимуновић уз презимена *Дежидеровић, Болоња* и ел. наводи и презиме *Котруља,* потпуно пренебрегавајући евидентан податак да је овакво презиме постојало у Дубровнику већ почетком XV века.

- *Котруља:* презиме забележено у селу Савар на Дугом Отоку у Задарском архипелагу, које нема примедбу „незаконит" као што су то облици *Бујас, Дежидеровић* и *Мартедић* у истом селу.

- *Котруљевић:* позната дубровачка трговачка породица чије се присуство у Босни може пратити од 1411. године.

- *Котруљић:* према истраживањима попа Саве Накићеновића, породица *Котруљић* води порекло из Котора у коме се помиње већ 1330. године, одакле се одселила у Дубровник; у Дубровнику 1422. године.

КОТУР-

Скоро сва значења речи *котур* везана су за нешто округло или пљоснато. У нашем апелативном фонду није сачувано значење које би се директно могло везати за живо биће, али то ипак није тешко претпоставити с обзиром да придев *котурав* метафорички означава немирну, живахну особу, па је то значение вероватто послужило и као основа за овакав надимак.

- *Котур:* презиме забележено у Новом Саду 1720, Чуругу 1794. и Госпођинцима у Бачкој 1818; презиме једног од српских свештеника у Јасеновцу у Хрватскоj 1778. године; у селу Дубац у Горњем Драгачеву (из села Бинића почетком XIX века); у Конареву, Адранима у Србији 183'λ године; у Нунићу у Буковици (Далмација); у Билају у Лици 1915. године; у следећим селима у Поуњу: у Бенаковцу, Малибеговом Дубовику (из Лике у XVIII веку), Бугару и Мутнику; савремено презиме у Сремскоj Митровици и Београду: у Хрватскоj 1948: околина Костајнице, Вргинмоста, Новске. Пакраца и Војнића.

- *Котурак:* околина Бјеловара и у Бјеловару 1948. године.

- *Котуран:* у Блацу (пореклом из села Мајдева у Расини); само једна особа у селу Грбавац код Грубишног Поља у Хрватскоj 1948. године.

- *Котурановић:* забележено у споменици погинулим Србима у турско-српском рату 1877. године.

- *Котурић:* један од српских граничара у Хрватскоj војној граници 1606. године; у

Хрватској 1948. само шест особа код Новске, Жупање и у Загребу.

- *Котуроа:* изумрли род у Врањеву (данас Нови Бечеј) у Банату 1768. године; у Госпођинцима (Бачка) 1805. године.

- *Котуровић:* презиме које је 1839. године носио неки Михаиле у Кониреву, са примедбом пописивача да је био „сакат и одвећ убог".

КОФРЉАК

Усамљено презиме, но пореклу надимак. у области Бихор у Србији.

КОХ-

У свим словенским егимолошким речницима забележен је податак да је глагол **kocliati* у значењу *полети* ограничен на Западне Словене и да су руско дијалекатско *кохать* и украјинско књижевно *кохати* позајмице из пољског језика. У пољском етимолошком речнику Ф. Славског овај прасловенски глагол *(*koc/iati)* имао је првобитно значење *dotykac (дотицати)* да би касније дивергирао у два правца: с једне стране у глагол *негонати, утицати на раст,* а с друге у глагол *радовати се, љубити, полети.* За разлику од претходних етимолога, Ф. Слански узима у обзир и наш глагол *раскошити се (размножавати се),* са потврдом из XVI века и пореди га са доњолужичким глаголом fco.vy.v у значењу *љубити, целивати.* Неоспорним ауторитетима у области словенске етимологије којима припада и Франтишек Славски треба ипак замерити што у чланцима о овом глаголу нису ук.ъучили наш ономастички материјал. Најме, примери који следе са кајкавског и штокавског ареала недвосмислено указују на присуство овог западнословенског глагола и код нас. Наш најстарији пример односи се на лично име *Кохан (Colian,* filius Petk.) које Владимир Мажуранић сврстава у словенски фонд с позивом на Миклошића. Уз ово име у Загребу из 1277. године Мажуранић додаје и важан податак да су „поред 1ьега још чланови истог рода: Посил син Мирославов, Влк Влкомиров, Видомир Теслин, Добрила Видославов". Вреди истаћи да се у овом документу из друге половине XIII века помиње десет личних имена, од којих је само Петко хришћанског порекла. док су сва остала, укључујући и *Кохана,* антроионими који припадају општесловенској баштини. Иначе, на плану словенске антропонимије најстарији пример забележен је у старолужичком ономастикону у коме се 971. године један од робова звао *Cuchavism.* Герхадр Шлимперт, познати немачки слависта, реконструисао је ово име као **Koch-v-k,* мада се ограђује реченицом „jedoch nicht ganz klar ist" и упућујући га на западнословенску основу *Kudi-* помишља на облик *Kochovic.* (Пример *Kochel* из истог језика знатно је млађи, јер је датиран 1397. године.) У најновијем кајкавском речнику ЈАЗУ ова основа није регистрована, што знани да се н>ен једини траг сачувао у ономастици. У нашем ономастичком систему доста су необични облици личних имена на суфикс *-ар,* али и они припадају овом истом корену. И гако. захваљујући сачуваним презименима са овом основом на тлу Хриатске, у могућности смо да ову стару и важну антропонимијску изоглосу померимо знатно јужније него што се до сада знало у словенској ономастици.

- *Кох* презиме забедежено у околини Бјеловара, Вуковара, Чазме, Кутине, Бело! Манастира и Осијека. Идентично је са непотврђеним личним именом **Кох.* Уп. чешки и пољски антропоним *Koch* (<гл. **kocliati* - волети).

- *Кохан:* околина Нове Градишке, у Ријеци, Славонском Броду, Сплиту и у селу Бадљевинама код Пакраца (24 особе 1948. године). Једнако је са антропонимом *Кохан* (Загреб, 1277. године).

- *Коханић:* околина Карловца, Чазме и Вуковара 1948. године.

- *Кохановс:* само две особе у селу Брањин Врх у Барањи 1948. године.

- *Кохар:* седам особа у Крижевцима 1948. године.

- *Кохареиић:* само четири особе у Сплиту и Валпову 1948.

- *Кохарик:* три особе у Винковцима 1948. године.

- *Кохарић:* у Осијеку, Вировитици и Загребу (једанаест особа 1948).

- *Кохаровић:* четири особе на острву Лошшьу и у Ријеци.

- *Кохшновић:* презиме забележено у Оточцу у Лици 1540; у Бихаћу у Босни, где је поред племића Блажа *Кохманопића,* забележен и Јуриша *Кухмановић.* Од непотврђеног личиог имена *Кохмян.*

- *Кохнић:* муслиманска породица у Домановићима у Херцеговини крајем XIX века. Од непотврђеног личног имена **Кохно.* Уп. бугарски антропоним *Кохно* из XVI века.

КОЦИЈАН- (<антр. Contigmis)

Нефреквентна антропонимијска основа која се сређе само на подручју Хрватске и која води порекло од хришћанског личног имена *Contiamm.* До данашњег облика дошло је, према Петру Скоку, дисиминалцијом *N - N,* то јест губљен>ем сугласника *N* у првом слогу.

- *Кошијан:* презиме забележено на острвима Рабу, Крку, код Вараждина, Дугог Села, Прелога, Вировитице и Бјеловара.

- *Коцијанић:* у Самобору и Загребу (четири особе 1948. године).

- *Коцијановић:* у Осијеку и Загребу (21 особа 1948. године).

- *Кошијанчић:* околина Пореча, Пазина и Гарешнице у Хрватској 1948. године.

- *Коцијенчић:* само две особе у Бјеловару 1948. године.

- *Коцјан:* околина Велике Горице и Клањца 1948. године.

КОЦОРЕП, в. Куц-

Савремено презиме у Београду: у Хрватској 1948. околина Дарувара и Копривнице. Сиакако десемантизовано од *Куцорепа,* то јест, овај облик представлю надимак који се односи на неку домаћу животињу *кусог* (кратког) *репа.*

КОЦУРЕП

Српска породица у селу Врбовцу у Славонији 1702. године. Неразумљив је самогласник у другом слогу, иначе би то могла бити варијанта облика *Коцорен.*

КОЧИЈАШЕВИЋ

Презиме забележено у Сремској Митровици 1746. године; у Смедеревској Паланији почетком XX века; у Хрватској 1948: околина Иове Градишке, Вуковара и у Вараждину. Води порекло од позајмипе *кочијаш,* преко речи *кочија* (<мађ. *kocsi)* и можемо је пратити у нашим речницима од XVII века.

КОЧИШ

Презиме залажено у околини Прелога, Осијека. Белог Манастира и Ђакова 1948. године. Идентично је ча мађарском позајмицом *кочиш (<kocsi)* коју први пут срећемо на кајкавском терену 1610. године.

КОЧКА

- *Кочка:* презиме забележено у Ноћају у Мачви 1808. године; савремено у Сарајеву; у Хрватској 1948. само осам особа у Трогиру. Идентично је ча апелативом *кочка* у значењу *квочка.*

- *Кочкин:* варијанта презимена *Кочка* у Ноћају, данас породични надимак.

КОЦ- (<тур. koca)

- *Коиа: у* селу Шеварице у Мачви 1829; у Гардиновцима (Бачка) 1864. године. Припада уској групи титуларних презимена типа *Ефендић, Хацић* и ел. и води порекло од турског придева *коса у* значењу *уважен, поштован, велики*. Уп. име и титулу једног од заповедника града Београда 1762. године: *Коца* Абди-паша Алипашазаде.
- *Коцабашевић:* савремено презиме у Зајечару (Србија). Од позајмице *коцабаша* (<тур. *kocabnsi) у* значењу *сеоски кмет*.
- *Коцас:* православна породица у селу Ребровац код Бањадуке 1882. године; савремено презиме у Београду.
- *Коцин:* у Гардиновцима (Бачка) 1807. године.
- *Коцић:* у Гардиновцима (Бачка) 1837. године: савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948, околина Костајнице и у Загребу.
- *Коцоман:* околина Сиња, Славонског Брода и Осијека 1948. године. Води порекло од турске позајмице *косатап у* значењу *велик, крупам*. (Самогласник О у другом слогу представлю нашу адаптацију створену према облицима *Вукоман, Радоман* и ел.) Уп. презиме *Кођоман* у селу Селна код Славонског Брода са типичном босанском изменом сугласника Ц у Ћ.
- *КоцулопиЬ:* у селу Калушићи у Горњем Подрињу; савремено презиме у Карловцу (Хрватска).

КОШ- (<антр. ***Кошимир, в. Кох-)**

Антропоним у наслову преузет је из бугарске антропонимије коју наводи Јордан Займов и изиоди га „от изчезнал глагол кохам - обичам - да бъде прочут, го.п ям с обич, с любов, също като Любомир". Из примера који следе могу се реконструисати следећи антропоними: *Кош, Кошак, Кошка, Кошко* и *Кошо*.

- *Кош:* презиме забележено код Ђакова, Кутине и Прегради у Хрватској 1948. године. Идентично је са непотврђеним личним именем **Кош*.
- *Кошаю.* околина Чаковца, Прелога и Прегради 1948. године.
- *Кошен:* у прњавору манастира Ковиља у Бачкој 1847. године. Уп. микротопоним *Кошено брдо у* Сарајеву.
- *Кошенина: у* селима Сланац и Црнча у Соколској нахији почетком XX века.
- *Кошевић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948. околина Бенковца и Карловца.
- *Кошец:* околина Загреба и Доње Стубице 1948. године.
- *Кошић: у* Ковил.у (Бачка) 1773; породични надимак на острву Брачу; у Хрватској 1948: код Вараждина, Златара и Вировитице.
- *Кошкин:* породични надимак на острпу Брачу.
- *Кошконић:* околина Велике Горице, Петриње и Дугог Села. Основа: непотврђено лично име **Кошко*. Уп. бугарско презиме *Кошков*.
- *Кошопић:* само осам особа у околини Дарувара и у Загребу 1948. године.

КОШТ- (<пр. **коштан)**

Сви примери од ове основе везани су за придев *коштан - који је од кости* или *који се односи на кост,* то јест настали су асоцијативно на изглед коштуњавог човека.

- *Кошта:* околина Задра и Ђакова, у Сплиту и Дубровнику 1948. године; породични надимак на острву Брачу.
- *Коштан:* савремено презиме у Београду; у Хрватској, околина Шибеника и Белог Манастира.
- *Коштановић:* у Шибенику 1685. године.
- *Коштин: у* Злоселима код Шибеника 1683; у Жабљу (Бачка) 1786. године.
- *Коштић: у* Крат-ьу код Шибеника 1649; у Босни 1886. године; у селу Враноград у Поуњу (Босанска Крајина).
- *Коштањенац: у* селу Храстелница код Сиска (само једна особа 1948. године).

Уп. кајкавско презиме *Костањевец у* Загребу.

- *Коштић:* околина Имотског и Ораховице у Хрватској 1948. године.

- *Коштуница:* презиме забележено у Горњем Милановцу 1867. у облику ЛО-*шчуница;* само једна особа у Загребу 1948. године. Уп. топоним *Коштунићи* у Србији.

КО1ПУТ- (<антр. **Кошут, Кошута)**

О личном имену *Кошута* Татомир Вукановић доноси следећи текст: „[Познато] код Црногораца, Брђана и Херцеговаца у Топлици... Код Јужних Словена млеко од кошуте у многим крајевима се сматра као сигуран лек против многих болести и недаћа. Отуда излази да и ово име у неку руку има заштитни карактер, али ово име има за цил> и да особа буде блага и смерна као кошута." Ипак ће бити тачније ово друго, јер млеко од кошуте припада апстракцији која у народној свести треба да прикаже напор долажења до спасоносног лека. Врло је занимљив проблем везан за порекло мушког имена *Кошут* које, за разлику од женског имена, нема свој граматички пандан (уп. *кошута>Кошута}.* Потврђено је врло рано, већ 1142. године као име једног од сведока у Задру *(Cositto* testis), а налазимо га можда и у презимену *Кошутић,* али свакако у средњовековном топониму *Кошутово* у Србији 1315. године. Миишеьа сам да је женско име *Кошута* ипак примарно у односу на *Кошут,* без обзира што се *Кошута* у нашим језичким спомеиицима појавл>ује знатно касније. ,1ош једна занимлтивост у вези са овом основом. Лексички фонд руског језика не познаје реч *кошуту* (женка јелена је *олениха),* али је она некада морала постојати у говору Новгорода на северу Русије, јер се само тако може објаснити присуство прези.мена *Кошутин* и топонима *Кошута* и *Кошутка.*

- *Кошут.* презиме које је у селу Кућанци код Ђакова носило само осам особа. Идентично је са личним именом *Кошут.*

- *Кошута:* околина Копривнице, Лудбрега и у Ријеци 1948. године.

- *Кошутин: Kossutin у* Футогу (Бачка) 1743; у селу Вртогош код Врања у Србији.

- *Кошутић: Kosswtych* у Андрашевцу крај Загреба 1567; *Kosmiticli* у Истри 1566; српска граничарска породица у Клоштру у Хрватској 1606; српска породица у Медаку у Люди 1712; *Kosmiticz* у Бановцима у Срему 1736: у Чуругу (Бачка) 1784; у Шапцу 1833. (избеглица из Буђановаца у Срему); православна породица у Босанској Крупи 1882; у Петровом Селу и Рудопољу у Лици 1915. године; у селу Л>усина у Поуњу (Босаиска Крајина); у селу Лазарићи у Херцеговини („досељени давно из Бањана на Миољаче, одакле их је ага пресслио на читлук"); у Хрватској 1948: околина Крапине, Глине, Златара, Костајнице, Нашица и Крижеваца.

- *Кошутовић:* презиме забележено у племену Бјелопавлића у Црној Гори.

КРАВ- (<антр. **Крава** - Kuh, vacca)

Женско име **Крава* није сачувано у нашем антропонимијском фонду. Постоји у бугарском (па и мушко *Кравко)* и њихову појаву Стефан Илчев објашњава следећим речима: „При обредно подхврљяне на детето найнапред дошла при него и го помирисала крава." Овакав обичај морао је постојати и код нас, мада га нема у нашој пребогатој етнолошкој литератури, али ипак га можемо реконструисати на основу присуства презимена *Кравић.* Уосталом, лично име *Кравош* (потврђено на острву Брачу 1184. године) могло је постати на исти или сличај начин као и бугарско *Крава.* Полазећи од чињенице да псовке, клетве и свакојака преклињања у језику указују на инвентар који обухвата углавном крвне сроднике, сакралне предмете, па и поједине домаће животиње, зауставимо се на моменат на појави наших (и не само наших) императивних сложеница у вези са кравом. Питање гласи: да ли

наша презимена (првобитни надимни) типа *Дерикравић* (и бугарско *Краводеров)* и *Душикрава* потврђују или негирају дивинизацију кране, како то каже професор Миливој Павловић? Ево његовог текста о овом занимљивом проблему: „Крава је уз то антропоморфицирана и има статус полудивинизације; у народно] причи у краву се претворила мати девојке чија је преслица упала у јаму (подземље). Крава је 'ранитељка' и став према њој се приближава схвагањима Индуса. Ипак крава не достиже статус претка-заштитника." Ако псошиье најближих крвних сродника нарушава и ниподаштава култ предака, институцију највише поштовану код свих народа, онда се то исто може рећи и за краву без обзира да ли је достигла степей дивизинизације или не. У светлу ових чшьеница погрешно је објашњење В. Михајловића да наше *Душикрава* (фрп. Tuevache) садржи у себи глагол *глушити* у значењу *обиловпти,* већ управо глагол *убити* којим се запрано потенпира радььа уништавања краве „хранитељке". Другим речима, вербална жел>а изражена у виду псовке може се у пеку руку упоредити са нашим презименима типа *Дерикрава, Душикрава, Краводерски* у бугарском итд.

- *Кравар:* у следећим местима у Бачкој: у Чуругу 1755, Ковиљу 1784, Сомбору 1747, Мошорину 1805: код католика у Босни 1743. године; у Хрватскоj 1948, околина Дрниша. Уп. топоним *Кравско* код Загреба који је 1209. године гласно *Crauacza,* топоним *Краваревo* у Херцеговини, као и наш микротопоним *Кравар* у Србији са историјском потврдом из 1357. године.

- *Краварић:* у Београду 1733. године; у Хрватскоj само три особе у Загребу 1948. године.

- *Краваров:* у Госпоћиниима (Бачка) 1873. године. Уп. бугарска презимена *Краваров* и *Краварски.*

- *Краваровић:* само четрнаест особа у пет кућа у селу Мокошица крај Дубровника 1948. године.

- *Краварски:* презиме забележено у Алибунару (Банат) почетком XX века.

- *Краварушић:* савремено презиме у Подгорици у Црној Гори, Челебићу код Ливна и у Ливну (Босна). Необичан облик који можда и не припада овој основи.

- *Кравсц:* само пет особа у Белом Манастиру и Загребу 1948. године.

- *Крапііh: Crauicg* у Шибенику 1380; у Рашкој у Србији 1690: у Могорићу у Лини 1712: католичка породица у Босни 1743; православна породица у селу Умци код Санског Моста 1882. године: православна породица у селу Раст у Херцеговини (.,пореклом Мучибабићи с Лескова Дуба"); савремено презиме у Тузли; у Хрватскоj 1948: околина Дубровника. Грубишног Поља и Госпића.

- *Крапица:* породични надимак у Сутивану на острву Брачу.

- *Крављача:* православие породице код Впсоког, Сарајева и Тешња 1882. године.

- *Крављачић:* у Мачви у Србији 1829. године.

- *Кравоња:* презиме забележено негде у Босни крајем XIX века.

- *Крапски:* само девет особа у Осијеку и код Валпова у Хрватскоj 1948. године.

КРАГ- (<антр. **Краг,** Kpaгoj, Kpaгyj)

Већина етимолога сматра да старословенска реч *крагу/* (Accipiter nisus) није аутохтоног порекла, већ да представлю позајмицу пеког од турских језика. Петар Скок је изводи из пагеданског *karayu* у значењу *птица за лов* и претпостав.гьа да се „међу Словснима раширила за време Авара", а познати руски турколог И. Г. Добродомов да је овде у питању старотурска реч *кыргуй* (црна птица) која је послужила као изворник за старословенско *крагуј.* Ова основа је посебно занимљива и на ономастичком плану. Недоумицу Будманија да ли се лично име *Крага* из XV века у Новаковићевом попису имена односи на мушки или женски пол успешно је разрешио Драгу-

ТИН Костић који је сасвим исправно претпоставио да је ово *Крага у* ствари *Краг у* косом падежу. Иначе, ово лично име је створено сасвим нормалним путем, јер се птица *крагуј у* народној свести схватала као и наши антропоними на *-уј* (уп. *Радуј, Владуј* и ел.), па смо на овај начин добили и лично име *Краг,* па и презиме *Крагић.* Према томе, презимена *Краговић* и *Крагић* су од *Краг,* а *Крагојевић* од антропонима *Крагој.* Овај последњи има далеко старију историјску потврду од *Крагуја,* јер се помиње у Трогиру неh 1276. године. (Узгред, стари станопници града Крагујевца и данас га називају Крагојевац, што указује на двојство овог личног имена, па и топонима.)

- *Крагиновић:* међу бројним Србима граничарима у Хрватској забележен је 1657. године и пеки Станиша *Крагиноиић* код Оточца у Лици. Од непотврђеног личног имена **Крагин (<Краг + -ин < Крагуј).*

- *Крагић:* презиме забележено у Кикинди (Банат) 18IN; православна породица у селу јеленска код Тешња у Босни 1882. године; у Панчеву (Банат) почетком XX века; у Хрватској 1948: околина Сплита, Дарувара и Вировитице. Од личног имена *Краг* које је потврђено у Србији у XV веку.

- *Краговић:* у области Топлица. пореклом из Бјелопавлића; у селу Кобшьа Глава у Рашкој; савремено презиме у Свилајнпу и Рудници у Србији; у Хрватској 1948. само три особе у Загребу.

- *Крагојевић: у* Жабљу (Бачка) 1868. године; у Хрватској 1948: у селу Газије код Ораховца и у Новом Селу код Доњег Михољца (свега три особе). Основа: лично име *Крагој.*

- *Крагол:* само једанаест особа код Славонског Брода и Велике Горние 1948. године.

- *Крагуј:* презиме забележено у Црној Гори 1335. године. Идентично је са личним именом *Крагуј* које је потврђено у Котору 1326. године. („Micho, filius *Chrn-*

- *Крагујац:* на острву Брачу 1643. године; у Хрватској 1948. само један становник града Осијека.

- *Крагујев:* у Чуругу 1711, Мошорину 1786. и у Петровом Селу (Бачка) 1817. године. Уп. бугарско презиме *Крагуев.*

- *Крагујевац:* само пет особа у селу Горн>и Рајић код Новске 1948. године. Уп. топоним *Крагујевац* у Србији, истоимени извор у Крушевици (Србија). као и *Крагујепци,* део села Горњи Старап у Средњој Пчињи.

- *Крагујепић:* у полису Срба у Будиму 1702; у Перлезу (Банат) 1787; у Осијеку у XVIII веку и 1829. године; савремено у Београду: у Хрватској 1948: околина Дарувара, Вировитице, Подравске Слатине и Славонске Пожеге.

- *Крагуловић:* српска породица у Жумберку у Хрватској 1553. године. Од непотврђеног личног имена **Крагул.*

- *Крагуљ:* српска породица у селу Хидаш у Барањи 1695; српска породица у Славонији 1702; православие породице код Приједора, Санског Моста, Босанске Дубице и Босанске Градишке 1882. године; у селу Смолана (пореклом из Далмације) у области Бравско у Босни; савремено презиме у Новом Саду и Сремским Карловцима; у Хрнатској 1948: околина Сиња, Крижеваца и у Загребу. Идентично је са непотврђеним личним именом *- Крагуљ.*

- *Крагуљац:* околина Вргинмосга, Огулина и Осијека.

- *Крагуљев:* у Чуругу (Бачка) 1795. године.

- *Крагуљевић:* презиме забележено у Хрватској 1577. године; савремено у Београду.

- *Крагунић:* у Хрватској у XVIII веку. Од непосведоченог антропонима **Крагун.* Уп. микротопоним (ливада) *Крагуњак* у Хрватској у XIX веку.

- *КрядигяЬя:* презиме забележено у селу Печки (Банат) 1735. године; цитира га и Томо Маретић у свом познатом раду о нашим именима и презименима. Сложено од глагола *крастu* и именице *rahe.* Представлю надимак који својим значе-

њем упућује на .попова, преваранта и нема свог пандана у нашој апелативној лексици.

- *Кражић:* савремено презиме у Нишу и Београду; у Хрватској 1948. само две особе у селу Клокочевац код Бјеловара. Од личног имена *Краг* или *Крага.*

KPAJ- (<антр. КрајііМіір, Крајислав)

Бројне варијанте од сложених имена у наслову одреднице говоре довољно јасно о израженој фреквенцији ових прасловенских имена и њиховој некадашњој популарности у нашем ономастикону. Томо Маретић је лично име *Крајимир* везао за *отаџбину,* па је цело име превео на латински као „in patriam pacem habens'". Исто мишљење има и бугарски ономастичар Јордан Займов који бугарско лично име *Крайслав* из XV века објашњава „който да донесе слава на края си, на страната си; който да бъде слава на родния край, страната си". Међутим, професор Миливој Павловић има оригинално тумачење које се такође мора узети у обзир приликом одређивања етимологије овог имена. Професор Павловић посматра ово име у опозицији према личном имену *Првош,* то јест *Првош* представлю првенца у родитеља, а *Крај* ..најмлађег сипа". Додуше, следећи његову мисао, ово би се име могло повезати и са женским именом *Стана* (да престане рађање), али се то из његовог кратког текста не може закључити.

- *Крај:* само дванаест особа у Осијеку, Дубровнику, на острву Корчули и у Оточцу 1948. године. Идентично је са личним именом *Крај* које је потврђено у Србији у средњем веку.

- *Краја:* само пет особа у Ћилипима крај Дубровника и на острву Вису 1948. године. Једнако је са личним именом /фа/я (Србија, 1348. године).

- *Крајан:* околина Златара, Чазме и у Загребу (23 особе 1948. године). Идентично је са личним именом *Крајан* које је потврђено у Србији 1525. године.

- Яра/а[1]/: у Хрватској 1475; српска граничарска породица у Жумберку 1553; у Оточцу у Лици 1540. године. Једнако је са личним именом *Крајпч* које је потврђено тек у списку Тихомира Остојића из 1895. године; у Хрватској 1948. код Загреба и Карловца. Уп. кајкавско презиме *Крајачец* у околини Загреба.

- *Крајачевић:* српска граничарска породица у Петрињи 1611; у Хрвагској 1948: околина Кутине, Бјеловара и у Славонском Броду.

- *Крајачић:* у Хрватској 1550; у Сремској Митровици 1824. године; у Хрватској 1948. фреквентно код Загреба, Карловца, Крапине. Славонског Брода, Самобора, Делница и Војнића.

- *Крајаш:* само једна особа у Ријеци 1948. године. Једнако је са непотврђеним личним именом **Крајаш.*

- *Крајашић:* четири особе у селу Детковац код Вировитице 1948. године.

- *Крајевић:* у Хрватској 1495. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године забележена је само једна особа у Опатији. В. *Крај.* Уп. белоруско презиме *Краеуstсі* и руска *Краев* и *Краевский.*

- *Крајевчић:* само једна особа у Вуковару 1948. године.

- *Крајимирић;* очинство забележено у Србији 1254. године. Од личног имена *Крајимир* које је потврђено у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Крајимировић:* овакво презиме носио је Годен, хумски властелин, дубровачки савезник против краља Уроша 1254. године.

- *Крајин:* у Чуругу (Бачка) 1685. године; у Хрватској 1948. само две особе у Сплиту. Идентично је са личним именом *Крајин* које је потврђено у Србији 1540. године.

- *Крајина:* православна породица код Високог у Босни 1882. године; у Хрватској 1948: околина Син.а, Славонског Брода и у Осијеку. Име *Крајина* припади иначе најстаријем слоју у нашем ономастикону, јер га помиње цар Костантин Порфирогенит (око 850. године) као

име жупана на челу Травуњана. Помиње се још и 1467. године у области Браничева у Србији.

- *Крајинић:* православна породица у Сарајеву 1882. године; презиме познато из народних песама XIX века. Од личног имена *Крајин* или *Крајић.*

- *Крајиновић:* у Болу на острву Врачу 1610; у Босни 1804; православие породице код Бањалуке, Травника, Босанског Петровца, Босанске Градишке и Босанске Крупе 1882. године; у Хрватској 1948. нефреквентно код Дарувара и у Дубровнику, Книну и Сињу.

- *Крајински:* у Чуругу (Бачка) 1783. године.

- *Крајинчевић:* у Хрватској 1871. године; у Жабарима у Јасеници (Србија). Од непотврђеног антропонима **Крајинац.*

- *Крајинчић:* у Осипаоници у Смедеревском Подунављу двадесетих година XX века.

- *Крајислаљић:* очинство у Србији 1348. године. Од непотврђеног имена **Крајислал.*

- *Крајић:* српска породица у Будиму 1706; *Ki-aity* у Пивницама у Бачкој 1725; *Kraich* у Срему 1812. године. В. *Крај.* Уп. микротопоним *Краићи* северно од Ћуприје са историјском потврдом из 1380. године.

- *Крајичиновић:* само две особе у Иванцу код Лудбрега 1948. године. Од непотврђеног антропонима **Крајичин.*

- *Крајкић:* православна породица у селу Осјек-Блажуј код Сарајева 1882. године. Од личног имена *Крајко* које налазимо у дечанским хрисовуљама 1330. године. Уп. пољски антропоним *Crnico* из XIII века, као и топоним *Крајковци* у Топлици (Србија)

- *Крајковић:* презиме залажено на једном стећку крај Стоца у Херцеговини из XIV-XV века. Уп. топоним *Крајковићи* у истој области.

- *Крајмирић: Краимирикь* у Дубровнику 1254. године. Од личног имена *Крајмир* које је потврђено у Србији 1411. године.

- *Крајмировић:* презиме забележено у књизи дужника Михаила Лукаревића, дубровачког трговца у Новом Брду у првој половини XV века. Уп. топоним *Крајмировац* код Врања у Србији.

- *Крајна:* презиме залажено код Доње Стубице, у Славонском Броду и у Загребу 1948. године. Идентично је са женским именом *Крајна* (потврђено у Рашкој 1352. године) или са непосведоченим мушким антропонимом **Крајна.*

- *Крајнов:* у Чуругу 1721. и у Жабљу (Бачка) 1768. године. Од непотврђеног личног имена **Крајно.*

- *Крајновић:* у Сремској Митровици 1749; у Чуругу (Бачка) 1765; савремено презиме у Зрењанину (Банат); у Хрватској 1948: околина Пакраца, Грачаца, Госпића, Ђакова, Славонског Брода и Нашица.

- *Крајо:* само једна особа у Дубровнику 1948. године. Идентично је са личним именом *Крајо* које је потврђено у Србији 1706. године.

- *Крајсалић:* презиме у селу Жабица код Љубиња у Херцеговини из XV века. Од непосведоченог антропонима **Крајсал (<Крајисал <Крајислав).* Иначе, лично име *Крајислав* налазимо у Шибенику 1386. године.

- *Крајчевић: Craicevich* у Његушима у Црној Гори 1445. године; осам особа код Вуковара, у Осијеку и Загребу 1948. године. Од личног имена *Крајче* које срећемо у области Браничева у Србији 1467. године.

- *Крајчиновић:* у документу који се односи на деобу очевог наслеђа између херцега Влатка и кнеза Стјепана 1467. године као сведок забележен је и кнез и коморник Радоје *Крајчиновић;* у Србији 1460; у Мачви 1829. године; у Хрватској код Петриње, Копривнице и Вировитице. Од личног имена *Крајчин* (облает Бранковића у Србији 1455. године). Уп. караулу *Крајчиновицу* код Крушевца у Србији.

- *Крајчић:* околина Чаковца и Ријеке 1948. године.

- *Крајчовић:* само две особе у Загребу 1948. године. Од непосведоченог антропонима **Крајчо (<Крајислав).*

- *Крајчун:* презиме забележено у Ињошу (Бачка) 1782. Једнако је са непотврђеним личним именом **Крајчун.*

- *Крајша:* презиме које су 1948. године носиле само три особе код Пазина и Пореча у Истри. Идентично је са личним именом *Крајша* које срећемо у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Крајшић:* у Хрватској 1515. и 1550. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године регистровано је код Ђакова, Славонског Брода и у Осијеку.

КРАК- (<антр. **Крак)*

За разлику од неких словенских ономастикона, у нашем ономастичком систему није сачувано лично име **Крак* које у неку руку представља синоним имена **Ного.* Једна личност из народне приче коју је прибележио .l. Ф. Иванишевић. зове се *Крякало,* а побратими су му *Савијало* и *Крљало.* У причи се дају кратке њихове карактеристике, па тако „пред Кракалом није могло ништа утећи", Савијало - све савијао, а Крљалу „није могло ништа остати, што је дофатио, а де не искрља". Из овога текста се јасно види да *Крякала* краси врлина велике брзине, што се слаже са постојећим придевом *кракат* у значењу *дугоног.*

- *Kpaic.* само три особе у Дубровнику и Загребу 1948. године. Идентично је са непотврђеним личним именом **Крак.* Уп. пољски топоним *Краков* (потврђен 966. године) од личног имена *Krak* из 1368. године.

- *Кракасовић:* презиме које је 1720. године носио један од капетана Прве коњичке чете у Молу (Бачка): capitaneus Primae companiae equestris ordinis Joseph *Krakasovits.* Од непосведоченог имена **Кракас.*

- *Кракан:* савремено презиме у Теслићу у Босни; у Хрватској 1948. само три особе код Нове Градишке, Лабина и у Загребу. Идентично је са апелативом *кракан* у значењу (шаљивом) *човек дугачких ногу.*

- *Краканопић:* савремено презиме у Београду и Новом Саду.

- *Кракар:* околина Брења, Петриње, Глине и Славонске Пожеге. Уп. топоним *Кракар* у Хрватској са историјском потврдом из 1499. године.

- *Кракача:* братство у Цеклину у Црној Гори; изумрло братство у области Црмница у Црној Гори.

- *Кракеш:* презиме забележено у Босни 1886. године.

- *Кракић:* у Србији 1877; у часопису „Нова искра" 1902. године; у Хрватској 1948. само једна особа у селу Секулинпи код Подравске Слатине. В. *Крак.*

- *Краковић:* српска породица у Воћину у Славонији 1702. године; у Цазину у Поун>у у Босанској Крајини; савремено презиме у Београду и Зеници.

- *Краковски:* само једна особа у Загребу 1948. године.

КРАЛ-, КРАЉ-

Опште напомене које су дате у одредници *Конт-* важе, наравно, и за основе *Крал-* и *Крал,-.* Етимологија старословенске речи *краљ* везује се за име Карла Великог (742-813), те, према томе, није старија од VIII века. Међутим, Милан Будимир ову границу помера знатно раније, чак до прасловенског нивоа и доводи је у везу са етрурском речи *Cilnins* од старијег облика **qoldh-lio* у области данашње Анадолије. Појава ове основе у ономастици представља метафору везану за именицу *краљ* која је и данас присутна у фразеологизму „живети као краљ", па чак и у значењу *крал, - богаташ.* Непалатална варијанта *Крал-* позната је на територији кајкавског говора, у неким деловима Хрватске и на југу Србије. Наши најстарији примери забележени су на Приморју, а антропоним *Cral* у Трогиру из 1278. године, по свој прилици изговара се као *Краљ.*

- *Крал:* презиме забележено у Хрватској код Нашица, Дарувара и Жупање 1948. године. Идентично је са непотврђеним

личним именом **Крал.* Уп. кајкавско презиме *Кралец* код Кутине.

- *Кралић:* околина Бузета, Лабина, Прелога и Чаковца 1948. године.

- *Краловец:* осам особа код Ђакова и у Карловцу 1948. године.

- *Краловић:* само једна особа у Загребу 1948. године.

-*Крал,:* стариначка породица у Грбљу у Боки Которској која је, према попу Сави Накићеновићу, овде присутна од IX до XIV века; у Перасту и Лепетанима у истој области; у Иригу (Срем) 1736; *C'ragl* код католика у Босни 1743. године; католичка породица у Херцеговини крајем XIX века; православна породица у селу Брда код Гламоча у Босни 1882. године; необично фреквентно на цело] територији Хрватске 1948. године; у селу Равно у Поповом пољу у коме су М. Филиповић и Л). Мићевић забележили предање да „тврде сами да су пореклом из Црне Горе, а околина да су од Шимуновића. Неки католик Шимуновић био се оженио православком, па кад су деца остала сирочад без оца, мајка их превела у православље. Како су их многи даривали, говорили су им: 'Дариваjу их ко да су краљи'".

- *Краљак:* околина Славонске Пожеге у Хрватској.

- *Краљац:* само једна особа у селу Дон>и Крижевци код Чазме.

- *Краљачић:* презиме забележено у селу Трса у области Пиве („родом су од Бакана од Вујадиновића, а старимом од Скадра").

- *Кра.гьев:* на острву Зларину код Шибеника 1681. године; у селу Бан> на острву Пашману (из Банове Луке); у Идвору (Банат) почетком XX века; у Хрватској 1948. код Ријеке, Сплита, Шибеника и Оточца.

- *Краљевац:* околина Новске, у Вуковару и Загребу 1948. године.

- *Краљевић: у* Шибенику је 1648. године регистропан неки „harambassa Zuane *Kraglievich";* један од српских граничара у Славонској војној граници звао се 1606. године Марко *Краљевић; Kralcviz у* селу Нијемци у Срему 1736; *Craglevicli* код католика у Босни 1743; у месту Бата у Мађарској 1720; у следећим местима у Херцеговини крајем XIX века: у селу Граб (из Ловреча код Клобука), у Мокром (..досељени прије 450 година из Имотског"): у Боки Которској, пореклом из Херцеговине („дошли овде са владиком Саватијем из Ловреча"), у Игалу (из Мадежа) и Кутима (из Ловреча 1693. године); православие породице у Бугојну, Високом и Сарајеву 1882; у Ужицу 1847; у Самобору крај Загреба 1912; у селу Бргуле на острву Молат; фреквентно у Хрватској код Дубровника, Велике Горице, Славонске Пожеге, Сплита, Метковића, Јастребарског, Имотског и Задра.

- *Краљек:* околина Ђурђевца, Ораховице и Вировитице (Хрватска) 1948. године.

- *Краљец:* околина Клањца у Хрватској 1948. године.

- *Краљета:* само шест особа у Ријеци и Загребу 1948.

- *Краљик:* околина Нашица и Подравске Слатине у Хрватској.

- *Краљић: (.'raglich* у Шибенику 1587; *Craglich* Još. Benecl, један од хрватских ђака у Грацу 1694. године; у Хрватској 1948: на острву Крку, код Лудбрега, Доже Стубице, Крижеваца, Ђакова, Синја, Копривнице, Чаковца, Гарешнице и Новске.

- *Краљићев:* у Иланци (Банат) почетком XX века.

- *Краљичж.* само три особе у селу Ботињани код Пакраца 1948. године. Уп. кајкавско презиме *Краљичек* код Дугог Села, Жупање и Врбовца.

- *Краљичић: Kraljicsics* у Сантови (Бачка; данас у Мађарској) 1720. године. Од женског имена *Краљица* које има само савремене потврде.

- *Краљичкопић:* околина Сиска 1948. године. Основа: непотврђено лично име **Крал,ичко.*

- *Краљишић:* само једна особа у селу Светоблажје кодЂакова 1948. године. Од непосведоченог антропонима **Краљиша.*

- *Краљчић:* једна особа у селу Јесенаш код Вировитице 1948. Од непотврђеног личног имена **Краљац.* Уп. кајкавско презиме *Краљчек* у Славонском Броду.

КРАМ- (<нем. **Krämer)**

Одавноје већ познато да речи путују а са њима и појмови, идеје, па чак и крупне географске целине заједно са људима који су одувек били у покрету. Мешање народа, трговина, ратови, гладне године и остале перманентне елементарне несреће присутне су у лексичком фонду сваког језика, па се оваква миксоглотија увек мора посматрати кроз призму историје. Међу бројним позајмицама у нашем језику, које се због географског положаја Балканской полуострва највише срећу управо на овим просторима, налазимо и немачку реч *крамер (крамар)* од немачког *Krämer у* значењу *трговац ситном робом*. Занимљиво је констатовати да је њена најстарија потврда из области ономастике, а не из апелативне лексике. У једном документу из збирке „Monumenta croatica" забележен је „sudac *Kiwnnr"* 1275. године, у препису из 1546. године, што значи да ову реч можемо третирати као врло стару немачку позајмицу чију генезу би било потребно истражити у свим балканским језицима. Једна једина потврда презимена *Крям* говори нам о животу ове речи на сличај начин као и, рецимо, презиме *Туцовић* од **Туцо,* у чијој основи је турска реч *nitsak* са суфиксом *-ак* који се у народној свести схватио као аутохтони суфикс у именима типа *Радак, Милак* и ел. Исти процес десио се и код речи *крамар* која се у ономастики обрела без суфикса, па чак и са словенским наставком *-ат.*

- Арам: само једна особа у селу Нова Буковица код Подравске Слатине 1948. године.
- *Крамар:* православна породит у Високом у Босни 1882. године; савремено презиме у Зеници у Босни; доста фреквентно у Хрватској код Прелога, Програде, Зелине, Пазина, Иванца и Осијека. Идентично је са личним именом *Крамар* које је потврђено у Хрватској у XIII веку.
- *Крамаревић:* православна породица у Илијашу код Сарајева 1882. године.
- *Крамарић: у* Хрватској 1312; у Осијеку 1736; фреквентно у Хрватској 1948. године: код Зелине, Велике Горине, Јастребарског, Кутине, Златара, Гарешнице и Програде. Уп. топоним *Крамари* у Херцеговини.
- *Крамарчић:* само две особе у Дугом Селу (Хрватска) 1948. године.
- *Крамаршић:* девет особа у Ријеци, Сплиту и Загребу 1948. године.
- *Краматовић:* презиме које је 1776. године носио неки Антоније из Путинаца у Срему.
- *Крамер:* околина Славонског Брода, Винковаца и Врбовца у Хрватској.
- *Крамерић:* само једна особа на острву Мали Лошин. 1948. године.
- *Крамеровић:* савремено презиме у Београду.
- *Крамонић:* братство у селу Црница код Гњилана на Косову; само једна особа у селу Сиће код Нове Градишке (Хрватска) 1948. године.

КРАН-, в. Хран-

Од ове основе сачувана су само два презимена која су занимљива са дијалектолошке стране, јер показују промену иницијалног сугласника Х у К већ у другој половини XII века. Ево антропонимијских примера који нису послужили као основа за презимена: *Кран (Cra-*л/i.v) у Трогиру 1272, *Крана* у Нишком кадилуку 1498. (код Милице Грковић само једна савремена потврда из Куршумлије), *Кранета* у Брскову 1357, *Кранисав* у Нишком кадилуку 1498. (код М. Грковић само савремене потврде), *Краниша* у Л>убомиру у Херцеговини 1310, *Краноје* у Дубровнику 1310. и на острву Вису 1341. године. Сви ови облици имају своје пандане у бројним примерима са почетним етимолошким сугласником Х (в. ниже).
- *Кранић:* презиме забележено у околини Копривнице, Белог Манастира, Осијека и у Осијеку. Идентично је са личним именом *Кранић* које је у облику

Chranicli потврђено у Трогиру 1264. године или је од антропонима *Кран* (такође у Трогиру 1272. године).

- *Кранисалић:* презиме које је у Дубровнику носио један од сукнара по имену Божидар 1424. године. Води порекло од непосведоченог антропонима **Кранисал*.

- *Кранковић:* овакво презиме носио је неки Букор, по свој прилици Влах, из Врсин>а у Херцеговини у XV веку. Од личног имена *Кранко* које је потврђено у Црној Гори већ 1193. године.

КРАП- (<антр. **Крап,* прасл. **korpb)

Патронимици од назива риба нису бројни у нашем ономастичком систему. Док у руском (тачније донском) ономастикону постоје основе чак и од делова тела појединих риба (уп. *Зяброн* од *зябры* - шкрге, *Луснин* <*лусна* - рибља крл.ушт, *Рахманкин*<*рахманка* - мает са рибл>их црева и ел.), инвентар ихтионима нашег ономастикона ипак није тако богат. Основу у наслову сматрам прасловенском и изводим је од корена **Когр-* за разлику од многих етимолога који у нашој речи *крап (шаран)* виде германску позајмицу *Karpf* у истом значењу. У најновијем етимолошком речнику словенских језика под редакцијом О. Н. Трубачова читамо да је *крап* аутохтона словенска реч која се реконструише из индоевропског облика *lauipro* у значењу *надувен* који је настао асоцијацијом на округли изглед рибе ширина. Једино лично име од ове основе гласи *Крапуј* и забележио га је Стојан Новаковић у Пећком и Водичничком поменику (XV-XVII век), и то само два пута, једном у номинативу у Пећком и једном у акузативу у Водичничком поменику. Занимљиво је констатовати да се од тринаест од облика, који чине збир свих примера, десет налаэи у Хрватској, а само три у Црној Гори и Србији.

- *Крап:* у селу Свети Ђурађ код Догьег Михољца и у селу Томашинен код Прелога (свега четири особе 1948. године, Хрватска).

- *Крапа:* једна особа у Ријеци 1948. године.

- *Крапац:* околина Вировитице и Карловца у Хрватској.

- *Крапачек:* две особе у селу Нова Дренчина код Петриње (Хрватска) 1948. године.

- *Крапај:* три особе у Копривници 1948. године.

- *Крапанић:* само десет особа у Загребу 1948. године.

- *Крапе/с,* четири особе у Ораховцу и код Вараждина (Хрватска) 1948. године

- *Крапец:* околина Загреба, Јастребарског. Бјеловара и Ђурђевца у Хрватској.

- *Крапинић:* једна особа у Примоштену код Шибеника 1948. године. Уп. топоним *Крапина* у Хрватској.

- *Крапопић:* у племену Паштровића у Црној Гори 1776. године; према попу Сави Накићеновићу, *Краповићи* су огранак породице Руцовића „која је одмах иза катастрофе косовске овамо дошла и то четири брата..."; презиме у селу Самокову у Топлици, пореклом из Црне Горе.

- *Крапоњић:* презиме забележено у Зети у Црној Гори (пореклом са Жабљака).

- *Крапчевић:* савремено презиме у Крагујевцу у Србији. Од личног имена *Крапче* које има само савремене потврде.

КРАС-, КРАШ- (<антр. Красимир, Крашимир)

Основе у наслову су врло фреквентне у нашем ономастикону и познате су и другим словенским језицима са врло старим потврдама. Семантика је везана за придев *красам* у значењу *леи,* па у том духу Тома Маретић и преводи наше име *Красимир* као „pulchram pacem habens". Лично име *Красимир* потврђено је у Хрватској већ у XII веку (у Србији један век касније), а за *Крашимира* сам пронашао само једну савремену потврду у Призрену. На основу постојећих презимена могу се реконструисати следећа лична имена од ових основа, па их доносим заједно са именима која нису послужила као основе за патрониме: **Красав,*

**К'риашпц, Краащ* (у Хрватској 1419). *Красиво]* (Ријечка нахијц у Црној Гори 1521. године), *Красил* (облает Бранковића у Србији 1455), *Краснелин* (Хрватска 1375), *Краснобај, *Краснописац, *Красомир, Красота* (острво Вис, 1322), *Красоч* (од *Красо-оч,* Србија, 1572), **Краш, *Крашица, "Крашко, *Кряшо, *Кряшац.*

- *Красавиц:* презиме забележено у Мачви 1829. године; у Липници и Руњанима у Рађевини. Уп. топоним *Красапац у* Мачви, као и истоимени микротопоним у Србији 1866. године.

- *Красапић:* очинство у Србији 1348. године. Од непотврђеног личног имена **Красав.* Уп. топоним *Красава* у Подригьу, као и микротопоним *Красавица* у истом крају.

- *Красапчевић:* у селу Цикоте у Рађевини (из села Красаве у првој половини XIX века).

- *Красавчић:* у селу Коренита у Србији (пореклом из Херцеговине у првој половини XVIII века).

- *Красанић: Crasxcinig* у Шибенику 1322. године. Од личног имена *Красан* које је потврђено у Бачкој 156(1. године. Уп. топоним *Красановић* код Тузле у Босни.

- *Красиловић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Основа: лично име *Красило* које је залажено у селу Студена у Нишком кадилуку 1498. године.

- *Красимирић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330; у Црној Гори 1396. године. Од личног имена *Красимир* које је посведочено у Хрватској 1184. године. Уп. бугарско презиме *Красимиров,* као и топоним *Красимировци у* Србији.

- *Красин:* у Мошорину (Бачка) 1757. и у Кикинди (Банат) 1749. године. Једнако је са непотврђеним личним именом **Красин.* Уп. бугарско мушко лично име *Красин* и женско *Красина.* Уп. и топоним *Красинац* у Босни.

- *Красиновић:* презиме које је у XVIII веку помиње Андрија Качић-Миошић. Уп. *Красина,* микротопоним на острву Крку из XV века, *Красине Брдо,* заселак у Србији код Чачка, као и пољско презиме *Kmsinski.*

- *Красић: у* Шибенику *Crassidi* 1589; у Мошорину (Бачка) 177S: код католика у Босни (('ravK'/;) 1743: у Чачку 1836; православие породице у селима Кокори и Мартинац код Прњавора у Босни 1882. године; у селу Краварици („прије 300 година од Сјенице") и Ћелијама у Догьем Драгачеву у Србији; савремено презиме у Панчеву и Ражњу у Србији; у Хрватској 1948: околина Дрниша, Винковаца и у Загребу. Од личног имена *Краса* (1330. у Србији) или је идентично са личним именом *Красић* које је потврђено у списку Тихомира Остојића из 1895. године.

- *Краско:* презиме забележено код Славонске Пожеге и у Славонском Броду (шеснаест особа 1948. године). Идентично је са личним именом *Краско* које има само савремене потврде.

- *Красковић:* само једна особа у селу Ботинец код Загреба 1948. године. Уп. топоним *Красковић* у Хрватској.

- *Краени:* само једна особа у селу Лужан код Зелине 1948. Уп. породични надимак *Красин* у Мокрој Гори (пореклом из Босие).

- *Краснић: Ki-nsniity* у Пивницама у Бачкој 1728. године; у племену Пипера у Црној Гори: у Хрвагској код Валпова и Белог Манастира. Од непотврђеног личног имена ** Красно.*

- *Краснићев:* презиме залажено у ишчезлом селу Штрбац у Бачкој 1720. године.

- *Краснобајев:* само две особе у Дубровнику 1948. године. Сложено презиме од надимка **Краснобај* који се по свој прилици односио на неког месног бајача.

- *Краснов:* само десет особа у Загребу и Осијеку 1948. године. Од непотврђеног личног имена *'"Красно.* Уп. бугарско презиме *Краснов.*

- *Красновски:* четири особе у Винковцима 1948. године. Уп. бугарско презиме *Красновски.*

- *Краснописцев:* само две особе у селу Дубрави код Загреба 1948. Од сложеног апелатива *краснописац.*

- *Красовац: Krassovenz у* Сомбору (Бачка) 1796. године; у селу Руњани тридесетих година XX века; у Хрватској 1948. само девет особа у Дубровнику. Уп. презиме *Красовец у* Ријеци.

- *Красовић: Krassovich у* селу Церић код Дал>а у Барањи 173(>; у Хрватској 1X71. године. Уп. топоним *Красово у* Србији са историјском потврдом из 1533. године.

- *Красовски:* само једна особа у Загребу 1948. године.

- *Красојевић:* презиме владике Саватија, ужичког владике, рођеног у Горњем Црнуђу 1824. године; братство у Рудини у Црној Гори; у области Гружа у Србији, пореклом из Пиве. Од личног имена *Крзсоје* (Србија, 1418. године). Уп. топоним *Красојевци у* Србији.

- *Красомирић:* презиме залажено код Паштровића у Црној Гори 1420. године; у Херцеговини у XIV веку. Од непотврђеног личног имена **Красомир.*

- *Красоња:* девет особа у околини Копривнице и у Загребу 1948. године. Идентично је са личним именом *Красон,а* које је потврђено у Хрватској 1375. године. Уп. и име вола *Красоња* које је у XIX веку прибележио Фран Курелац.

- *Красуља: Krassulia,* презиме које је 1751. године носио неки Митар, српски крајишник у Банији; у Глинским Пољанама и у селу Пјешћаници код Вргинмоста почетком XX века; савремено презиме у Кузмину (Срем) и у Београду; у Хрватској 1948, код Вргинмоста и Петриње. Уп. *Красуље,* топоним у Босни, *Красуљино,* топоним у истој области са историјском потврдом из 1446. године, као и апелатив *красуља,* име краве у околини Дарувара у Хрватској.

- *Красуљац:* презиме забележено у Србији 1877. године.

- *Краш:* околина Иванца и Вараждина у Хрватској 1948. године.

- *Крашан:* околина Иванца, Вараждина и Вировитице 1948. године. Идентично је са личним именом *Крашан* које је потврђено у Супетарском картулару 1080. године.

- *Крашевац:* презиме залажено код Доње Стубице, Загреба и Белог Манастира. Уп. презиме *Крашевец у* Осијеку.

- *Крашевић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948. само једанаест особа у Ријеци и Загребу.

- *Крашек:* околина Иванца и Вараждина.

- *Крашина:* само деветнаест особа у пет кућа у Карловцу 1948. године.

- *Крашић:* презиме забележено у околини Карловца, Врбовца, Вуковара и Бјеловара у Хрватској. Уп. топоним *Крашићи у* Боки Которској.

- *Крашичић:* у Бихаћу у Босни 1493. године. Од непотврђеног личног имена **Крашица.*

- *Крашковић: у* Ковиљу (Бачка) 1785. године; у Ријеци, Винковцима и Загребу (десет особа 1948. године). Основа: непосведочени антропоним **Крашко.*

- *Крашовац:* околина Делница, Грубишног Поља и Загреба. Уп. презиме *Крашовец* код Белог Манастира, Винковаца и Ђурђевца.

- *Крашовић:* један од хрватских ђака у Грацу (Аустрија) 1659. године; у Хрватској 1948. само седам особа у околини Чазме, у Карловцу и Загребу.

- *Крашчић: Kraschich* у Хрватској у XVI веку; године 1948. у околини Карловца и у Загребу. Од непотврђеног личног имена **Крашац.*

КРАСТАВ- (<пр. крастав)

Само два презимена од ове основе упућују на придев *крастав* (grindig, porriginosus), мада се у облику *Краставчевић* можда крије и *краставац* (Cucumis sativus), што указује на новије порекло с обзиром да краставац као поврће представлю импорт са Истока. Није искључено да извори *Краставац* у Боки Которској и Сарајеву носе неко значение у вези са квалитетом пијаће воде. (Уп. месте изворе под називом *Грозничава вода* у Србији.)

- *Краставац:* у Бајиној Башти почетком XX века; четири особе код Вировитице 1948. године. Уп. микротопоним *Краставьць* у Србији у XIV веку, као и већ поменути *Краставац* у Боки Которској и Сарајеву.

- *Краставчевић:* савремено презиме у Београду.

КРАТ-, КРАТК- (<пр. кратак)

Од придева *кратак* (kurz, brevis) сачувано је само шест презимена, од којих сложеница *Краткобабић* садржи неки непознати ша.гьиви мотив. Из аитропонимије треба навести и најстарији пример КОЈІ ι се односи на лично име *Кратиша* у Дубровнику из 1280. године, које није послужило као основа за касније презиме. Занимл>иво је да се топоним *Кратно* у народној легенди доводи у везу са глаголом *прекрати™ - престати:* крал> Урош дошао са војском, која му се била ошугала до Кратова, и ту су јој се муке „пре краткие".

- *Кратић:* једна особа у Славонском Броду 1948. године.
- *Кратки:* околина Пакраца, Валпова, Гарешнице и Новске (осамнаест особа 1948. године).
- *Краткиј:* три особе у Винковцима у Хрватској.
- *Кратко:* само у Загребу (шеснаест особа у четири куће 1948. године).
- *Краткобабић: у* селу Доњи Богићевци код Нове Градишке (десет особа 1948. године).
- *Кратковић:* околина Винковаца, Сиска и у Загребу.

КРА4-, в. крак-

- *Крачић: Ю-acsicx у* Мартоношу (Бачка) 1720; код которских ускока 1684. године; у Хрватској 1948. код Зелине. Уп. топоним *Крачићи* код Високог у Босни.
- *Крачковић:* презиме у Враки у Црној Гори. Од непотврђеног личног имена *Крачко.*

КРАЧУН

Крачун је реч која у нашем језику има два супротна значења: *гвоздени или дрвени засун* и *Божић.* У другим словенским језицима преовлађују апстрактна значења, с изузетком калушког говора у коме је *карачун - дете које пузи* и у бугарском *крачун - велика нога.* Сва остала значења везана су за ЕЈожић. предбожићни пост, коледе, па чак и за злог духа и напрасну смрт. На први поглед рекло би се да сва ова значегьа немају никакве међусобме везе и да је овде реч о хомонимима. Међутим, у недавно издатој свесци „Етимолошког речника словенских језика" под реднкцијом О. Н. Трубачова ова се реч разматра у логичном еволупионом низу од глагола *корčiti* (корачати), па све до паганског и хришћанског значења празника Божића. Управо овај моменат је многе словенске етимологе довео до друкчијег. несловенског решења. Помишљало се на калк из латинског *Ailvcnnia* из области хришћанске терминологије, затим на румунско *cracinn* од латинског *colationem* (оглашавање), па и на латински назив поста *Christi jejunium* и *quarmt jejunium* (велики, четврти пост). Еволуциона нит се, према Н. О. Трубачову, одвијала на следећи начин: од велике ноге преко детета које пузи до смрти - метафорички одлазак сунца у време лета или зиме, а апстрактна значења ове речи „лишь верхним слоем своего значения и употребления вышло во сферу религиозного и только эта часть... вторично усвоена христианством". У светлу оваквог контекста појаву личног имена *Крачун* у нашем ономастикону није тешко објаснити - то је једноставно лице које се родило на дан овог великог хришћанског празника. Уп. лично име *Васкрсије,* као и описно презиме *Пожелибожић.*

- *Крачун:* презиме забележено у Араду (Румунија) 1715; у Павлишу (Банат) 1720; Сомбору (Бачка) 1783; Падеју (Банат) 1838; Чуругу (Бачка) 1782. године; у Хрватској 1948: околина Вараждина, Чаковца, Прегради и у Загребу. Од личног имена *Крачун* које први пут срећемо 1198. године у Хрватској. Уп. влашко лично име *Крачюн* из 1538. године.
- *Крачунар:* само три особе у селу Бранина код Белог Манастира 1948. године. Идентично је са непотврђеним апелативом **крачунар* - занатлија који прави крачуне.
- *Крачунов:* у Сремској Митровици 1777; у следећим местима у Банату: у Модошу

(данас Јаша Томић) 1792, Панчеву 1795, Вршцу 1796, Црепаји 1828. године; породични иадимак у Добрици (Банат).

- *Крачуновић:* презиме које је само једном користио познати сликар Теодор *Крачун* 1770. године; у селу Звечка (пореклом из Панчева 1827. године).

КГБ- (<пр. **крбав)**

Антропонимијска основа *Крб-* је хомонимска са основом *крба* (<тур. *farba)* у значегьу *мешина у којој се држи вода или друга течност.* Примери који следе не односе се на ову позајмицу, већ на придев *крбав у* значењу *крив, чворноват,* који се лако може асоцијативно везати за живо биће. Необично је занимљиво презиме *Крб* у Хрватској које садржи нулти степеј, то јест састоји се од чисте придевске основе, за разлику од презимена *Крбањевић* од именице *крбањ.*

- *Крб:* само једна особа у Загребу 1948. године.

- *Крбавац: Kerbavac* у Бољуну у Истри у XVI веку; у Хрватској 1948: околина Пазина, Бузета, Двора, Ђакова и Госпића. (Није искључено да је ово презиме настало и од области *Крбава.)*

- *Крбавчић:* околина Бузета у Истри.

- *Крбан:* само у селу Свети Рок код Грачаца (шест особа 1948. године).

- *Крбановић:* једна особа у селу Сољани код Жупање 1948.

- *Крбања:* само у селу Нова Лесковица код Славонске Пожеге (девет особа 1948. године).

- *Крбањевић:* савремено презиме у Бијељини (Босна) и у Београду; једна особа у селу Стошинци код Жупање 1948. године.

- *Крбачевић:* савремено презиме у Београду.

- *Крбочић:* три особе у Славонском Броду 1948. године. Сложено од *Крбо-* + *оч* и означава, по свој прилици, *разроког човека.*

- *Крбљин:* поррдични надимак у селу Севце у Синићкој жупи у Србији.

КРВ- (<крв)

Основа *крв-* у значењу Bluti, sunguis врло је ретка у антропонимији и могу се навести само два сигурна примера: *Крвопија* - презиме које је 1948. године носила само једна особа у селу Карађорђеву код Винковаца и савремено презиме *Крвопић (<Крвопијић)* у Сарајеву. Овима би се можда могло прикључити и презиме *Крвавиця* у околини Книна, Шибеника и Сплита, али би се оно могло објаснити и друкчије (в. ниже). Иначе, ова основа је много чешћа у топонимији. мада ни овде не спада у изразито фреквентне. Без обзира што многе легенде неке локалитете објашњавају као директне последние неких битака, већина Крвавих брда. бара, коса итд. односи се на црвену или црвенкасту боју терена, дакле, на боју која подсећа на крв.

КРВ- (<антр. **Cervasius)**

Ни ова основа није фреквентна у нашем ономастичком систему и представлю језичку адаптацију латинског личног имена *Cervasms,* како је то објаснио Томо Маретић још у XIX веку. Прву потврду налазимо већ у повељи бана Кулина 1189. године у којој је залажена реченица: „Присезаю тебъ, кнеже *Крьвашу".* Исто лично име забележено је и у Трогиру скоро век касније, 1282. године „Cheruassius de traguro", а антропоним *Крајня* срећемо у Хрватској у XII веку. Ово последнее заједно са личним именом *Крвојша* у Дубровнику из 1280. године није послужило као основа за будуће презиме.

- *Крвашић:* српска породица у селу Далак у Мађарској 1723. године. Од личног имена *Крваш.*

- *Крветић:* овакво презиме носио је један од дубровачких трговаца по имену Никша 1402. године. Од непотврђеног личног имена **Крвета (C'ervaxins).*

КРГ-

Уколико презимена која следе нису од основе *Кврг-,* онда треба узети у обзир да реч *крг* у нашем језику има два супротна значења: *чокот* и *врг за воду.* (Дијалекатско *кргања* - тиква за воду, настала је контаминацијом речи *врг* и *крга.)* Чокот винове лозе је, по правилу, увек *квргав* па би се порекло овог значен>а могло овако објаснити. Међутим, већ тиква или *врг* за воду очито не припада овој основи, па треба прихватити објашн>ен>е Петра Скока да је ово културна позајмипа од латинског **сисигЬісп* (>нем. Kürbis). Ову Скокову етимологију ипак треба прихватити са извесном дозом опрезности, јер нас на ово упозорава пољски топоним *Kai-gow* из 1191. године, који се изводи од личног имена *Karg* у значењу *czfowiek polomany.*

- *Крга:* презиме забележено у Смедеревској Паланци 1823. године; савремено презиме у Жабљу (Бачка), Лазаревцу и Аранђеловцу у Србији; у Хрватској 1948: околина Коренице. Дарувара. Грубишног Пол>а и Кутине.

- *Кргаћ:* породични надимак у Плочи (Лика) 1415. године.

- *Кргин:* савремено презиме у Жабл>у (Бачка) и у Новом Саду.

- *Кргић:* православна породица у Брестову код Тешгьа у Босни 1882. године; у Глибовцу код Смедеревске Паланке двадесетих година XX века (пореклом из Омол>ице у Банату).

- *Крговић:* савремено презиме у Крагујевцу у Србији.

- *Крготић:* презиме залажено у Хрватској 1504. године.

- *Кргуљ:* католичка породица у селу Врнез у Горњој Морави.

- *Кргушић:* савремено презиме у Бијелом Пољу у Црној Гори и у Београду.

КРЕЗ- (<пр. крезав)

Примери од ове придевске надимачке основе односе се на човека без предњих зуба, дакле, на крезубу особу, а сам придев *крезуб* води порекло од првобитног придева *кресозуб* и данас познатог у Дубровнику.

- *Креза:* презиме забележено у Крагујевцу 1823. године. Идентично је са честим надимком *Креза* који има само савремене потврде.

- *Крезавић:* само једна особа у Загребу 1948. године.

- *Крезић: у* Црној Бари у Мачви 1829; православна породица у Бусовачи код Високог у Босни 1882; у Медини (Мађарска) 1837. године; у Кнежевцу крај Београда крајем XIX века у коме је Риста Николић забележио следећу легенду: „О постанку презимена *Крезићи* прича се ово. Један од њихових предака био је момак у Жаркову и тамо се на прелу загледа у девојку Анђелију, коју хтеде узети за жену. Ова је пристала да гтоће за њим, али тек онда, ако он оде на Торлак и отуда донесе два зуба од л>уди, који су тамо били обешени. То овај учини и по повратку, прича се, да су и њему код Цареве ћуприје испала два зуба, које он такође донесе у село. Од туда је, веле, остао Креза, по чему и његови потомци беху прозвати *Крезићи.";* муслиманска породица у селу Хатинац у Поуњу у Босанској Крајини; савремено презиме у Сарајеву и Мостару; у Хрватској 1948, околина Белог Манастира и у Жупањи.

- *Крезо:* православна породица у селу Кралупи код Високог у Босни 1882. године.

- *Крезовић:* у селу Грево у Црној Гори; савремено у Пљевљима у Црној Гори и Лукавцу (Босна).

КРЕЈ- (<антр. Кресимир)

Од ове основе сачувано је само шест презимена и сва воде порекло од хипокористика *Крej- (<Кресимир),* како је то Томо Маретић објаснио још у XIX веку. Најстарији пример представља антропоним *Крејан* у дечанским хрисовуљама 1330. године, а савремени женски надимак *Креја* у селу Драга испод Проклетија вероватно да је поистовећен са птицом *крејом.* јер је Алија Ђоговић уз ово име прибележио да је таква особа велика „причалица".

- *Креја:* у селу Шумани код Пљеваља у Црној Гори крајем XIX века. Уп. *Крејина мала,* део села Велики Суводол у Лужници.

- *Крејаковић: у* Белој Реци у Мачви почетном XX века: савремено презиме у Београду. Од непотврђеног личног имена **Крејак (<Кресимир)*

- *Крејан:* само једна особа у Загребу 1948. године. Идентично је са антропонимом *Крејан* (Србија, 1330. године).

- *Крејановић: у* Србији 1877. године.

- *Крејић:* православие породице код Бањалуке и Приједора у Босни 1882. године; у Радишићима и Витини у Херцеговини крајем XIX века.

- *Крејовић: у* селу Дренови (из Радојне) на Златибору: у селу Међужвале у Црној Гори; савремено презиме у Аранђеловцу и Пљевљима у Црној Гори.

КРЕК- (<гл. крекати)

Основа *Крек-* је ономатопејска и као таква надимачког је порекла, настала по свој прилици асоцијацијом на жабље крекетање или птичје крештање. Присутна је у свим словенским ономастиконима: старолужичко *Krck* (1281. године), *Ki'ekoš* (ПУЗ), пољско *Ki'zek , Krzeko, Kkekoi,* белоруске *Крэка, Крючка,* руски (новгородски) топоними из XVI века: *Крекоао, Крекоаски Две ток, Крекша, Крекшино,* бугарски *Креков, Крекчов,* словеначки *Kivk, Ю-eknr* итд. Ова ономатопеја, као што је seh речено, није морала да се односи само на жабу, већ је овај глагол могао стајати и уз птицу врану, па свакако и уз неке друге птице које не певају, Beh крече. Доказ за овакву тврдњу налазим у присуству сложеног микротопонима *Вранокрек у* Благају у Босни. који је састављен од именице *врана* и поствербала*крек(<крекати).* Анализирајући један запис из XIV века, Владимир Мошин лично име *Крекша* и његове варијанте изводи из латинског имена *Cen-asius:* ..Паралелизам Керькша, Крькша и Крькша има потпуну аналогију у *Cervasim - Крваш (у* Кулиновој повели) и вероватно и *Керьсакь - Ki'šak* (севастократор у Душановој повељи 1342-1345)." Међутим, у светлу ових чињеница ово старо лично име из Македоније спада у исти ономатопејски ред као и остала наведена. Истој тематској групп припада и лично име *Креч у* Србији 1330. године, јер представлю палаталну варијанту личног имена *Крик.*

- *Крек:* само петнаест особа у Светом Ивану, Зелини, Ђакову и код Коренице у Хрватској 1948. године.

- *Креко:* презиме забележено у околини Вуковара, Вировитице и Гарешнице у Хрватској.

- *Крекач:* само две особе у Загребу 1948. године.

- *Крекетуша:* породични надимак у селу Пипе у Лици 1915. године.

- *Крекеша:* православна породица у селу Кориђани код Травника у Босни 1882. године.

- *Крекић:* цитат J. Ердељановића из књиге о Буњевцима: „Крекићи у Бачкој: у Суботици од 1686. и у Кађмару (Мађарска) од 1715; православии Крекови у Лици; кат. Крекићи у Дубровнику; прав. Крекићи у Буковиђу; прав. Крекићи у Буковику код Бенковца и кат. у Задру; прав, у зап. Босни и прав, у средњој Босни": у селу Сакуле у Банату 1762; православна породица у селу Герзово у Босни 1882. године; у Хрватској 1948, околина Бенковца и Белог Манастира.

- *Креко:* околина Белог Манастира, Жупање и у Вуковару у Хрватској.

- *Креков:* само пет особа у селу Мшьановцу код Дарувара 1948. године. Уп. бугарско презиме *Креков* које свакако није од Греков, како то претпоставља Стефан Илчев.

- *Крековић: у* Хрватској 1655. (један од ђака у Грацу у Аустрији); презиме једног од конвертита из муслиманске у католичку веру у Перушићу у Лици 1696. године; српска породица у Славонији 1898; у селу Караула у Лици 1915. године; у Голубићу (из Лике, пре аустријске окупације) и Добренци (из Перушића) у Поуњу у Босанској Крајини; у Хрватској 1948: околина Перушића, Ђакова, Вировитице и Славонске Пожеге.

- *Крекуловић:* савремено презиме у Тимоку (Србија).

- *Крекун:* братство у Лимл>анима у Црној Гори.

КРЕЛ-

Основа *Крел-* није бројно заступлена у нашој патронимици и може се објаснити на два начина, у зависности од ареала: у Хрватској и на чакавском терену од речи *крело (крило),* а у Србији од антропонимијске основе *Крел-*.

- *Крелић: Kivlich* у Сомбору у Бачкој 1796; у Костолцу (Србија) 1825. године; у Хрватској, на острву Корчули (једанаест становника 1948).

- *Крелковић:* савремено презиме у Нишу.

- *Креља:* околина Лабина и Пуле у Истри. Уп. *Крељевац,* назив трга у Нину још у доба хрватских владара.

- *Крељановић:* податак из ,,Бранковог кола'' из 1908. године.

- *Крељић:* презиме забележено на полуострву Пељешцу.

КРЕМ-, КРЕМЕН-

По свом пореклу основа *Крем-. Кремен-* спада у заштитна имена везана за метале и минерале. (Уп. *Кпменовић, Гпоздепопић, Сребрић, Челиковић* и ел.) Присутна је и у другим словенским ономастиконима: у пољском *Ki'zemka, Krzemien,* чешки *Кfетук,* бугарски *Кременов,* лужички *Kremek* (1372. године), руски *Кремень,* белоруски *Крэмен, Крэмэнчук* итд. Ономастички аспект није тешко одредити, јер у језику постоји и даље жив фразеологизам „чврст (здрав) као кремен-камен". Скраћивање основе *(Кремен- у Крем-}* обична је и честа појава у ономастици.

- *Крем:* само две особе у селу Грабован код Белог Манастира и у Ријеци 1948. године.

- *Крема: у* Загребу, Пули и Ријеци 1948. године.

- *Кремановић:* православна породица у селу Слапашница код Сребренице у Босни 1882; у Србији 1877. године; у Хрватској код Вуковара и у Загребу (десет особа 1948. године). Од личног имена *Креман* које први пут срећемо у Крагујевцу у Србији 1861. године. Уп. женско име *Кременција* у делу ,Іанка Веселиновића.

- *Кремен:* презиме забележено у „Караџићу" 1899. године.

- *Кременовић:* православие породице код Бањалуке, Босанске Градишке, Купреса и Приједора 1882. године: у Горњим Петровићима у Поуњу у Босанској Крајини; савремено презиме у Рајковцу (из Стојника) у Србији.

- *Кременек:* само једна особа у Загребу 1948. године.

- *Кременић:* на острвима Цресу, Лошин>у и Крку, у Госпићу и Загребу 1948. године.

- *Кременовић:* две особе у Загребу 1948. године.

- *Кремин: Cremin* у Шибенику 1583; у Шајкашу (Бачка) 1816. године.

- *Кремић: Kremics* у Бајмоку у Бачкој 1784; православна породица у селу Ма-

шићи у Босни 1882. године; савремено презиме у Ужину и Добоју у Босни; у Хрватској, околина Книна и Госпића.

- *Кремковић: Ki'üinkavich у* Сремским Карловцима 1702. године. Од непотврђеног личног имена **Кремко.*

- *Кремонић:* савремено презиме у Босанском Шамцу. Од непосведоченог антропонима **Кремохна.*

КРЕП- (<пр. **крепак)**

Постојање средњовековних личних имена *Крепиша. Крепун* и *Крепоје* упућује на сложене антропониме **Крепимир* или **Крепослан,* који су вероватно постојали у дубокој прошлости. Од ове основе, која је у наслову означена као придевска, сачувано је само седам презимена, и то без старих историјских потврда и врло слабе фреквенције. Поменуто лично име *Крепиша (Crepissa)* забележено је у Сплиту и Шибенику 1272, *Крепоје* у граду Дријеву 1380. а *Крепун* у Црној Гори 1189. године. Из презимена која следе могу се реконструисати следећи антропоними: **Креп, *Крепек, *Крепин, *Крепо, *Крепац.* Уп. бугарска лична имена: *Крепал, Крепо, Крепче* и *Крепьо.*

- *Креп:* презиме залажено у околини Тэакова и Белог Манастира 1948. године.

- *Крепек:* пет особа у Загребу и Дубровнику 1948. године.

- *Крепинац:* стариначка породица у селу Лепени у Тимоку (Србија).

- *Крепић:* осам особа у Карловцу и околини 1948. године.

- *Крепишић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од личног имена *Крепиша* (Приморје, 1272. године).

- *Крепо:* једна особа у селу Леград код Копривнице 1948. године.

КРЕС-, КРЕШ- (<антр. **Кресимир)**

О личном имену *Кресимир* Томо Маретић је оставио кратку белешку да је истог порекла као и *Будимир* и да је везано за глагол *кресати* (scintillom excitare). У грчкој и латинској графији потврђено је још у X веку, па као такво припада најстаријем слоју наших антропонима. Од исте основе у нашем ономастичком систему примећено је још старије лично име *Кресомисл* које је датирано 892. године (уп. истоветно чешко име *Kfesimyxl).* У светлу ових чин>еница нетачна је етимологија Стефана Илчева да бугарско презиме *Кресовски* води порекло од речи *крес* у значењу *кресте у петла.* Натко Нодило види у личном имену *Кресимир* рефлекс „кријесне ватре" коју везује за „највећи кријес кога пале уочи Ивања дне... [у околини Биограда на мору] и зову га стајаћом и богоштованом ријечју 'Великом Коледом'" и на основу тога изводи закључак да је „Крес Хрвата и Срба као лице Огњенога бога у додиру с божјим сунцем". Основа *Креш-,* која представлю варијанту изговора *Крес-,* заступљена је у следећим датираним примерима: *Крешан* (Трогир 1275, Шибеник 1516. и околина Београда 1516. године), *Креше* (Трогир 1276), *Крешимир* (облает Бранковића у Србији 1455. и у Хрватској у XVI веку), *Крешен* (острво Вис 1322), *Кретина* (Трогир 1272) и *Крешо* (Трогир 1272. године).

- *Крес:* презиме забележено у билећким Рудинама крајем XIX века; у „Данице" за 1871. годину.

- *Кресај:* околина Врбовца и у Копривници (Хрватска 1948. године).

- *Кресал:* само једанаест особа у околини Загреба и у Вараждину.

- *Кресала:* дванаест особа на острву Корчули 1948. године.

- *Кресанов:* српска породица у Будиму 1706. године. Од личног имена *Кресан* које је потврђено у истом месту 1707. године.

- *Кресановски:* једна особа у Ријеци 1948. године.

- *Кресоња:* једна особа у Загребу 1948. године.

- *Кресевић: Kreseviz у* Шаренграду у Срему 1736. године; у Хрватској код Ријеке, у Ријеци и у Дубровнику (четрнаест особа 1948. године).

- *Кресеіс.* десет особа у селу Јаблановац код Загреба.

- *Кресенић:* млемићка породица у Лици 1486. године; у Хрватској 1948: само шест особа у селу Медвиђа код Бенковца.

- *Кресин:* презиме залажено 171(1. године у Србији.

- *Кресина:* околица Пазина и у Пули 1948. године.

- *Кресинић:* презиме залажено у Хрватској 1486. године.

- *КресиЬ: у* нахији Змијање у Босни 1541; православие породице код Герзова и Кључа у Босни 1882; у селу Растиште у Србији KS77. године; у Хрватској: околина Белог Манастира, Славонског Брода, Дубровника и Вуковара.

- *Кресо:* савремено презиме у Билећи и Мостару у Херцеговини: у Хрватској само једанаест особа у Дубровнику 1948. године. Од личног имена *Кресо* које је потврђено код Марина Држића у XVI веку.

- *Кресовић:* презиме једног од српских граничара у селу Ровишћу у Хрватској 1606; српска породица у Оточцу 1655 (пресељена из Коренице); код которских ускока 1697. године; у XVIII веку у Хрватској; у следећим месгима у Буковици и Далмацији: у Буковици, Кастел Жегарском, Кистању, Меденђи и Модрином Селу; у Хрватској 1948: околина Книна, Бенковца. Оточца и Осијека.

- *Кресоја:* православие породице код Бихаћа, Босанске Крупе и Босанског Петровца 1882. године: савремено у Босанској Крупи и Босанском Петровну; у Хрватској 1948: околина Слуња, Задра и Ораховца. Идентично је ча непотврђеним личним именом **Кресоја.*

- *Кресојев: Krexzojev у* Сивцу 1794. и *Kresoev* у Дероњама у Бачкој 1783. године. Од личног имена *Кресоје* које је посведочено у Трогиру 1304. године.

- *Кресојевић:* српска граничарска породица у месту Прозорац у Хрватској 1644; у селу Кујник у Хрватској у XVII веку: у Бачинцима у Срему 1725. године: у Хрватској 1786; православие породице код ВарцарваКуфа, Бањалуке, Дервенте и Прњавора 1882. године; савремено презиме у Мостару; у Хрватској 1948: околина Војнића, Вуковара, Петриње, Костајнице и Славонске Пожеге.

- *Кресоња:* код Златара, Кутине и Вараждина 1948. године.

- *Креш:* презиме забележено код Иванца, Копривнице и у Вараждину 194<S. године. Идентично је са непотврђеним личним именом **Kpeiu.* Уп. пољски антропоним *Ki'zesz (<Ki'zesištaw)* из 1380. године.

- *Креша:* само две особе у селу Будаинка код Славонског Брода. Уп. микротопоним *Крешин у* Рами (Босна).

- *Крешан:* презиме којеје 1948. примећено само у Сукошану код Задра (54 особе у дванаест кућа 1948. године). Једнако је са личним именом *Крешан* које је у облику *Crexxan* г[отврђено у Трогиру 1275. године.

- *Крешевац:* само петнаест особа код Славонског Брода, Дугог Села и у Загребу. Уп. кајкавско презиме *Крешевец у* селу Ленишће код Клањца.

- *Крешевић: Crexeuicli у* Тјентишту у Херцеговини 1420; *Chresceiuch у* Шибенику 1691; у селу Радуч у Лици 1712. године; у Хрватској 1948, код Ријеке, Опатије и Пуле. Уп. топоним *Крешево у* Босни са историјском потврдом из 1409. године.

- *Крешина:* пет особа у селу Манте код Пуле 1948. године. Идентично је са личним именом *Крешина* које је потврђено у Трогиру 1272. године *(.frexsina* frater Thomasi").

- *Крешић:* католичке породице у Дон>ем Храсном у Херцеговини о којима је J. Дедијер оставио следећи запис: „Старину доводе из Крушева у Босни. Још када је Босна пала под Турке (1463) тада су веле побјегла три брата и населила се на Дашницу у Доњем Храсну. Али кад Турци мало кашње освоје и Херцеговину онда се они склоне у Поникве код Стона у Далмацији... Крешића има још... у Радежу код Клека, Стону, Стоцу, Боро-

јевићима, Гњилиштима, Доланима и Метковићима и сви су од ових с Дашнице"; православна породица кодБањалуке 1882. године; у Хрватској 1948: околина Славонске Пожеге, Костајнице. Дубровника, Вуковара и у Осијеку.

- *Крешо:* православна породица у Травнику у Босни 1882. године; четири особе у Ђакову 1948. године. Идентично је са антропонимом *Крешо* који је посведочен у Трогиру 1272. године.

- *Крешоја:* три особе у Задру 1948.

- *Крешоња:* шест особа у селу Пеце Подбелско код Вараждина 1948. године.

КРЕТ- (<гл. кретати)

Сва значења нашег глагола *кретати* везана су за динамику ходања или за нешто што је у покрету. Примери из патронимике односе се вероватно на живахне, покретљиве особе које се управо том особином разликују од своје средине. У инвентару наших антропонима није сачувано ниједно име од ове основе, али се из презимена која следе могу реконструисати следећи облици: **Крстаја, *Кретан, *Крето (Крета), *Кретек, *Кретохна, *Крећа, *Крсћак, *Крећко.*

- *Кретајић:* православна породица код Сребренице у Босни 1882. године.

- *Кретановић: у* селу у Ервенику код Славонског Брода (две особе 1948).

- *Кретић:* околина Вараждина, Крижеваца и у Осијеку у Хрватској.

- *Кретек:* седам особа у селу Мартин код Нашица у Хрватској.

- *Кретонић:* презиме забележено у околини Ђакова 1948. године.

- *Крећа:* савремено презиме у Приједору у Босни и у Београду: у Хрватској 1948, околина Глине и у Загребу.

- *Крећаіс.* седам особа у селу Догља Величка код Копривнице у Хрватској.

- *Крећковић:* савремено презаиме у Нишу.

КРЕХ-, в. Крес-

Од ове основе сачувано је само пет презимена и сва воде порекло од хипокористичке основе *Крех- (<Кресимир).*

- *Крехић:* муслиманска породица у селу Бурмази у Херцеговини крајем XIX века; савремено презиме у Добоју и Травнику у Босни; у Хрватској 1948, само дванаест особа у Дубровнику.

- *Крехо:* изумрли муслимански род у Кићанима у Рами (Босна); савремено презиме у Добоју (Босна).

- *Креховя:* једна особа у селу Миљановцу код Дарувара 1948. године.

- *Крехуля:* околина Крижеваца и Загреба 1948. године.

- *Крехуг.* једна особа у селу Свети Урбан код Чаковца у Хрватској.

КРЕЦ- (<рум. cret)

- *Крец:* савремено презиме у Прогару (Срем); у Хрватској само три особе код Дугог Села и у Бјеловару. Идентично је са румунским придевом *cret* у значењу *кудрав, ковриаст.*

- *Креца:* у селу Доња Соколовица у Тимоку (Србија); надимак у Јасенову (Банат).

- *Крецин:* презиме забележено у Великом Гају у Банату почетком XX века.

- *Крецинац:* у селу Маљинцима у Тимоку (Србија).

- *Крецић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској, код Славонског Брода и у Загребу (шеснаест особа 1948. године).

- *Крецо:* у Дрвару почетком XX века; у Босанском Петровцу (из Варцарвакуфа 1879. године); савремено презиме у Босанском Петровцу, Дрвару и Тузли у Босни: у Хрватској само једна особа у Загребу 1948. године.

- *Крецул:* савремено презиме у Сефкерину (Банат); породични надимак у Мокрину (Банат). Идентично је са личним

именом *Крецул* које је потврђено у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Крецуль:* савремено презиме у Ковину (Банат).

- *Крецуљев:* презиме у Банатској Клисури у Румунији.

КРЕЧ-, в. Крек-

- *Креч:* презиме залажено у околини Вараждина, Бјеловара и у Загребу 1948. године.

- *Креча:* десет особа код Дарувара, у Ново] Градишки и у Осијеку у Хрватској.

- *Кречак:* у селу Беленићи у Херцеговини (пореклом из Чешљара) крајем XIX века; у Хрватској код Сплита, Дрниша. Сиња и Дубровника.

- *Крече:* две особе у селу Лукшићи Озаљски код Карловца 1948. године.

- *Крече/с.* код Дарувара и у Вараждину (девет особа 1948. године).

- *Кречић:* околина Петриње, Винковаца, Глине и у загребу (двадесет две особе 1948. године).

- *Кречко:* у селу Вишбабе у Србији 1824; у Хрватској само пет особа у Бабиној Греди и у Загребу. Уп. микротопониме у Пиви: *Кречков до, Кречкове долине* и *Рукав Кречков.*

- *Кречковић:* у Ужицу 1850; у Неменикућама у Србији 1908; савремено у Београду и Никшићу.

- *Кречовић:* у селу Курилову у Србији 1839. године.

КРЕШИВАТРИН

Презиме двеју породица у Ковину (Банат). које је Јован Ердељановић 1923. године обележио као избеглице из околине Бањалуке и других места крајем XVIII века. Ова кратка нота не објашњава, нажалост, да ли је овакав облик донет из Босне или је стечен у новом пребивалишту. Сложено је од глагола *кресати* и именице *ватра.* У вези с овим глаголом занимљиво је истаћи да су његова иајстарија значења везана управо за натру, то јест за ударање огњилом о кремен да би се добила искра. Судећи по глаголу, цела конструкција односила би се, дакле, на пушача, на човека који помоћу труда креше кремен да би тако упалио лулу или цигарету. Међутим, могуће је, исто тако, анализу започети од именице *ватра,* у том би случају глагол *кресати* само потенцирао унутрашњу семантику речи *ватра,* па би се на тај начин и глаголом означила спретна, живахна, „ватрена" индивидуа. Ипак, релативна рецентност социјалне појаве пушења говори у прилог другом решењу.

КРЕШТАЛИЦА

- *Крешталица:* муслиманска породица у Сарајеву 1848; у селу Миљевићи у Сарајевском пол>у (пореклом из Колашина у Црној Гори „пре 300 година"); савремено у Сарајеву; у Хрватској 1948. код Глине, у Славонском Броду и Сплиту. Идентично је са надимком *Крешталица* који се придаје особама пискавог или крештавог гласа.

- *Крештелица:* презиме код Глине, Винковаца и у Загребу.

КРИВ- (<пр. крив)

Придев *крив* (krumm, curbus) бројно је заступљен у нашој ономастици и јавља се скоро подједнако учестано као топонимијски и антропонимијски апелатив. У топонимији су то најчешће географски термини (уп. топониме *Криви Вир, Криви Река, Криви До, Криво Брдо* и ел.), а у антропонимији већина примера се односи на надимке који указују на неке телесне недостатке или анатомске неправилности. Најчешће се помињу делови човечјег тела, али могуће су комби-

нације и са деловима одела, па и са предметима који су у уској вези са л>удском егзистенцијом, често и са шаљивим призвуком. (Уп. стари топоним *Кривогашгани у* Македонији са историјском потврдом из 1460. године: *Кривокућа, Кривокапић* и ел.). Типолошки, за теорију ономастике необично је занимљива бугарска категорија презимена у којој се придев *крив* прик.ључује директно на презиме типа: *Крипогсоргиев, Кривимилсв, Кривирадов* итд. Описни надимци у спрези са именицом типа руски *Кривая Щека* изгледа да нису присутни у нашем ономастичком систему. Није искључено да неко од ових презимена садржи стару, али секундарну семантику *крив* у значењу леди, али то се не може на материјалу непосредно и доказати. Занимљиво је још истаћи антропонимијско-анатомски моменатда се од делова човечјег тела највише налазе примери у вези са главом човека. Уп. *Кривочосић, Кривошија, Кривоврат, Кривоушић,* као и у другим словенским ономастиконима: белоруски *Крывозубоу, Крывоносоу, Крыворучка. Крывашапы,* руски *Криворог. Кривочслюстый, Кривоножкин,* пољски *Krzywonsty,* бугарски *Кривоносое* и *Кривонусов,* словеначки *Knvonog,* чешки *Kfivoiisty, Kfivoiisy* итд.

- *Криваја:* православна породица у селу Мариħка код Приједора 1886. године; само у селу Словинци код Костајнице (осамнаест особа у пет кућа 1948. године).

- *Кривајац:* само једна особа у селу Побрђани код Костајнице у Хрватској.

- *Кривајић:* пет особа у околини Костајнице и у Карловцу.

- *Кривак:* православна породица у Бусовачи код Травника 1882; у Хрватској 1948. код Клањца, Бјеловара, Крижеваца и Прелога. Уп. бугарска презимена *Кривяк* и *Кривачки.*

- *Криваковић:* савремено презиме у Вишеграду у Босни.

- *Кривало:* савремено презиме забележено негде у Босни.

- *Криван:* у Бачу 1743. и Рад Милетићу (данас Српски Милетић) у Бачкој 1784. године; у Хрватској, околина Чазме и Врбовца. Уп. кајкавско и словеначко презиме *Krivnnek.*

- *Криванов:* у Бачу (Бачка) 1778: у Црепаји (Банат) почетком XX века. Уп. бугарско презиме *Криванов.*

- *Кривановић:* у Србији 1912. године.

- *Кривањевић:* у Црној Гори и Ваљеву (Србија) почетком XX века.

- *Кривац:* околина Делница, Кутине и у Загребу 1948. године.

- *Крипач:* осам особа у селу Словинска Ковачица код Бјеловара 1948. године. Уп. бугарско презиме *Кривачков.*

- *Кривача:* презиме залажено у Чачку (Србија) 1852. године.

- *Кривачевић:* савремено презиме у Београду.

- *Кривачић:* презиме једног од српских граничара у Хрватској 1657. године; у Хрватској 1948: код Карловца. Вировитице и Чазме.

- *Кривашевић:* презиме забележено у селу Чокоњар у Неготинској Крајини почетком XX века.

- *Кривашић:* околина Вировитице и Двора у Хрватској.

- *Кривдић:* савремено презиме у Зеници и Завидовићима у Босни; у Хрватској 1948: околина Нове Градишке, у Славонском Броду и Осијеку.

- *Кривек:* једна особа у Чаковцу 1948. године.

- *Кривеј:* околина Прегради, Клањца и Гарешнице 1948. године. Уп. пољско презиме Ajzyw'«· из 1670. године као и словеначка *Kiivc* и *Kmvc.*

- *Криви: у* Осипаоници (Србија) 1821. године. Уп. пољске, лужичке и чешке облике Аггуиу, *Kiivy* и *Kfivy,* као и белоруско *Крывы.*

- *Кривина: Chriuina* у Шибенику 1581. године.

- *Кривинов:* на острву Зларину код Шибеника 1664. године.

- *Кривић: Kriviz* у месту Ловас у Срему 1736; православна породица код Сарајева

1882. године; муслиманска породица у Благају у Херцеговини крајем XIX века; савремено презиме у Обреновцу, Невиђану на острву Пашману и у Дрвару (Босна); у Хрватској 1948: околина Макарске, Сплита, Задра и Осијека. Уп. микротопоним *Кривићка долина у* селу Барбарушице код Вран>а у Србији.

- *Кривичић:* презиме забележено у Хрватској 1455; српска граничарска породица у Хрватској 1057. године; у Хрватској 1948: на острвима Цресу и Лошињу, у околини Пазина и Бузета у Истри.

- *Кривко:* код Грубишног Пол.а. Гарешнице и у Загребу (четрнаест особа 1948. године).

- *Криво:* код Син>а и Сплита 1948. године.

- *Кривобок:* две особе у Загребу 1948. године.

- *Кривовић: Cmioich* у Сплиту 1411. године.

- *Кривовраг,* на острву Вису 1655. године. Ун. надимак *Кривовратипа* У Ceiby у Хрватској.

- *Кривоглад:* братство у Маркопшш у Црној Гори. Уп. топоним *Кривоглави (Кривоглавска Главица) у* Црној Гори, *Ki'ivoglnv у* Словенији као и чешко презиме *Krivohlavek у* Дарувару 1948. і-одине.

- *Кривоглавац:* изумрла породица у селу Ре.гьеву крај Сарајева.

- *Криводрев:* надимак који је, према повељи краља Милутина (из 1293-1302. године), носио један од становника места Штипа у Македонији. Будмани га у заглавном чланку пише као *Krivmirijevo* и *Krivodrijev* (ouo друго према једном препису оригинала).

- *Кривојаи:* презиме забележено у Петровнима код Вуковара 1736. године.

- *Кривокапа:* савремено презиме у Сарајеву.

- *Кривокапић:* братство у племену Цуца у Црној Гори о коме је Јован Ердељановић записао следеће предање: „Кривокапићи (107 породица) су добили то презиме по сину Вучетину (а унуку Бајкову), Раславу, који је био добио надимак 'Кривокапа'. Трговао је, веле, с 'Латинима' у Приморју и под старост се оженио 'Латинком' са Глоговца (коју је 'покрстио'), те добио од тазбине на дар једну крипу капу, по којој га назову 'Кривокапа'." У фусноти Ердељановић доноси и другу легенду коју је прибележио Ј. Ф. Иванишевић: „Син Вучетин (код њега је погрешио назват: Вук Расоа!) је, вели, често славно у Доброту, да пије вино, а вазда је држао капу на ухо, те га зато прозову 'Кривокапа'." Кривокапића има и у Петровом Селу у Неготинској Крајини (пореклом од Цуца). а у Хрватској је 1948. године забележено само 28 особа код Вуковара, Белог Манастира, у Дубровнику. Пули, Шибенику и Загребу.

- *Кривокутић:* једна особа у Кнежеву код Белог Манастира 1948. године.

- *Кривокућа: Krivokittyn у* Оцацима 1743. и Лалићу (1783) у Бачкој; у Равној Гори у Србији 1839; православие породице у околини Варцарвакуфа, Босанске Крупе, Ююча и Бањалуке 1882. године; стариначка породица у селу Марковцу у Србији; у Хрпатској 1948: околина ВојниЬа, Грачаца и Карловца.

- *КривоносиЬ: Criitonosicli* у Дубровнику 1651. године („пореклом са Шипана, а овде из Босне"). Уп. бугарска ггрезимена *Кривоносоп* и *Кривопусов.* као и руско *Кривонос.*

- *Кривопер: Сг'юрсг у* Грбљу у Боки Которској 1433. године. Идентично је са апелатиином *кривопер* - израз који се односи на сабл>у која има *криво перо (оштрицу).*

- *Криворек:* надимак у Лесковцу. Уп. бугарско презиме *Криворски.*

- *Кривоушић:* презиме запажено на једном степку (Мостар) из XIV-XV века.

- *Кривошија:* презиме забележено у Ceiby 1205; надимак једног од хајдучких харамбаша у околини Сремске Митровице 1731; у Чуругу (Бачка) 1749; православие породице код Вишеграда. Босанске Крупе и Бугојна у Босни 1882. године; у Малибеговом Дубовику у Босанској Крајини почетком XX века (пореклом из Брувна); у Брувну (Лика) 1915. године; савремено у Сарајеву, Тузли и

Београду; у Хрватској 1948: околина Глине, Осијека, Книна и Винкопаца. Уп. бугарска презимена *Криаошиеп, Кривошински* и *Кривошиков,* као и руска *К'риаошеин, Кривошея* и *Кривошейка.*

- *Кривошијић: у* селу Ранилуг у Горњој Морави.

- *Кривски:* у селу Кончаница код Дарувара (27 особа у седам кућа 1948. године).

- *Крившић:* савремеио презиме у Сарајеву; у Хрватској: код Сиња, Костајнице, Двора, Ђакова и Бјеловара.

- *Кривудакг.* у Краденом Селу у Тимоку (Србија) почетном XX века.

- *Кривуша:* једна особа у Осијеку 1948. године.

- *Крипушић:* податак из „Босанске виле" из 1890. године; у Хрватсој само једна особа у Вукопару 1948. године.

- *Кривчевић:* савремено презиме у Подгорици и у Беранама у Црној Гори.

- *Кривчић:* у Калуђерову (Банат) почетком XX века.

-*Крившић:* у селима Дебелина и Трнопу у Тимоку (Србија). Уп. словепачко презиме *Kiivšek.*

КРИК-, КРИЧ- (<гл. **кричатп)**

У великом шаренилу мотива везаних за чонека и свеукупне његоне делатности. у презименима са овим основама срећемо се и са људским гласом. Додуше. глагол *кричати* као ономатопејски везан је и за птице и поједине животиње, али његову појаву у патронимијском фонду треба сврстати у надимке који карактеришу носиоце као особе са кричавим, крештаним али и снажним гласом. Иста основа позната је и у другим словенским ономастиконима. Уп. старолужичко *Klik* из 1372. године *(Krik* топониму *Krieclmn* из 1139). пољско *Ki-zyk.* четко *Kfik,* бугарско *Криков,* белоруско *Крыкуноу,* руско *Крикунов* итд. Имајући у виду овакву ареалну разуђеност у словенском свету, тешко би се могла прихватити етимологија професора Миливоја Павловића да је заселак *Кричићи* код Јајца у Босни настао од грчког *кіро́хо?* (лат. *circm),* јер је овде очито у питан.у множина једне племенске скупиие која се иазивала *Кричић* (<гл. *кричати).* Стари црногорски племенски назив *Кричи,* следећи ову логику, није никакав келтски или ма какав друкчијн реликт, већ је то једноставно плурал од личног имена *Крик.* Исто тако, нетачна јс етимологија М. Грковић која тврди да су савремена мушка имена *Крика* и *Крико* од грчког антропонима *Киријак.*

- *Крик:* године 1948. само десет особа у Цавтату крај Дубровника и у Боровом Насељу код Вуковара. Идентично је са непотврђеним личним именом **Крик.*

- *Крикаловић:* Stanisich Alias *Cricaloitich* у матичној књизи кригтених града Шибеника из 1582. године. Од пепотврђеног имена **Крикало.*

- *Крикян:* презиме забележено у ишчезлом селу Букчиновић код Сомбора у Бачкој 1725. године. Од непосведоченог антропонима **Крикало.*

- *Крико:* муслиманско презиме у Босни 1695. године; савремено муслиманско презиме у Зенипи (T>octia). Идентично је са непотврђеним личним именом **Крико.*

- *Криковић: Chric/ioiiic/i* у Шибенику 1386. године; у Хрватској 1948. код Чаковца и Вараждина. Уп. бугарско презиме *Криков* које Стефан Илчев по некој чудној логици сматра шоферским термином и које пореди са презименом *Кранов,* мада је ово последње очигледно од имена *Кран(о)<Храпислав.*

- *Крикшић:* околина Огулина, Тэакова и Славонског Брода. Од непосведоченог антропонима **Крикша.*

- *Кричевић:* презиме забележено крај Дубровника 1577. године. В. *Крик.*

- *Кричинац:* у Краљевом Селу у Тимоку (Србија). Од личног имена **Кричин* или **Кричина.* Уп. топоним *Кричипа* код Брибира у Далмацији.

- *Кричи1г. Cricich* у Дубровнику 1282. године. Уп. топоним *Кричићи* код Jajua у Босни.

- *Кричка:* околина Шибеника и Дрниша у Хрватској 1948. године. Уп топоним *Кричке* код Пакраца и Книна у Хрватској.

- *Кричкић: у* Чуругу (Бачка) 1816; у Хрватској код Дрниша. Од непотврђеног личног имена **Кричко.*

- *Кричко:* околина Шибеника, Нове Градишке, у Шибенику и Осијеку (десет особа 1948. године).

- *Кричкои: у* Чуругу (Бачка) 1781. године; једна особа у Карловцу 1948. године.

- *Кричковић: у* Чуругу (Бачка) 1795; у Корњашу код Вировитице 1807. године (избеглице из Лике); у Вођеници у Бјелајском пол>у у Босни (из околине Грачаца 1879. године): у Маријином Мајуру у Бачкој (из Кијана у Лини 192(1. године); у Хрватској 1948: околина Госпића, Дрниша, Грачаца и Вировитице.

- *Кричовић:* презиме једног од српских граничара у месту Личу у Хрватској 1605. године. Уп. топоним *Кричопиће (Chrichouiche)* код Шибеника, са историјском потврдом из 1386. године.

КРИЛ- (<антр. *Крило, *Крилогост)

Оваква реконструкиија основе у наслову супротна је мишљењу Томе Маретића и Петра Скока који у личном имену *Крилан* виде хипокористик хришћанског имена *Кристифор.* За славистичку концепцију определио сам се простим поређењем наших примера са другим словенским ономастиконима. У бугарском су позната лична имена *Крилен, Крилчо* и *Крильо,* као и презимена *Крил, Крилов, Крилатски, Крилчев,* које Јордан Займов објашњава профилаксом „да бъде лек и подвижен като крило"; руски поседује облике *Крыло, Крылов, Крыленко, Крылин, Крылушин;* белоруски *Крылоч, Крылошч,* чешки топоним *Kfidlovice* са историјском потврдом из 1225. године у свом корену има антропоним **Kiydlo* итд. Доказе за словенску етимологију налазим, пре свега, у називу домаћих животиња које је забележио Фран Курелац у Хрватској. Познато је да се имена домаћих животшьа преплићу са нормалним антропонимима, али ипак је тешко замислити да су сви ови примери назива домаћих животигьа настали од страног имена *Кристифор.* Ево тог списка крава, волова, коза и јараца: *крилата, крилава, крилеш, крилеша, крилица, крилоња, криловя* и *крилуша.* Исту појаву срећемо и у селу Гораждевцу код Пећи, где је Милета Букумирић у пастирској лексици регистровао облике *криля - крава чији је лео стомака покривен белом длаком* и *крилоња - во чији је део стомака покривей белом длаком.* Један од најмногобројнијих антропонимијских сегмената, који може да стоји испред сложених имена и на њиховом крају, гласи Гост- (уп. *Гостимир; Доброгост),* па нам анализа средњовековног микротопонима *Крилогошће* открива прастаро (и једино) прасловенско сложено лично име од ове основе **KrydIogosti,.* (Уп. топоним *Вртогош* код Врања у Србији од непотврђеног антропонима **Vertogosib.)* Моравски топоним *Kfidlovice Češke* је занимљив за историју чешке дијалектологије, јер најстарији запис из XIII века указује на јужнословенско или источнословачко порекло *(dol),* али он неоспорно има у свом корену непосведочени антропоним **Krydlo.* Уосталом, познати лик Реље *Крилатице* из народних песама сасвим сигурно не асоцира на *Кристифора,* већ на значења блиска појму летења, то јест општем мотиву јунаштва везаног за брзину.

- *Крилановић:* презиме забележено у Дубровнику и његовој околини 1948. године. Од непотврђеног личног имена - *Крилан (<*Крилогост).*

- *Крилатовић:* презиме које се у народним песмама приписује познатом лику Реље *Крилатице.*

- *Крилачић: Crilaqich* у Ријеци 1466. године. Од непосведоченог антропонима **Крилач.*

- *Крилашевић:* савремено презиме у Сарајеву. Од надимка *Крилаш* који је потврђен у Босни.

- *Криле:* презиме забележено у околини Дубровника и у Загребу 1948. године. Од хипокористика *Криле* који је залажен управо у Дубровнику 1534. године.

- *Крилетић:* савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској 1948. на острву Корчули и у Загребу. Основа: непотврђено лично име **Крилета.*

- *Крилић:* презиме залажено у Лини у XV веку; на једном стећку у месту Некук код Стоца у Херцеговини из XV-XVI века: у Хрватској 1512; у Бшьи 1545. и Подгори код Дубровника 1577. године: савремено у Сарајеву, Зеници, Тузли, Травнику и Мостару; у Хрватској 1948: околини Макарске, Синьа, Винковаца и на острву Корчули.

- *Крилбеговић:* саиремено презиме у Зеници у Поспи. Сложено од основе *Крил-* и лрезимена *Беговић.*

- *Крило'.* породични надимак у Супетру на острву Брачу.

- *Крилем:* шест особа у Вараждину. Вуковару и Загребу 1948. године.

- *Крилопић: у* Постири на острву Брачу 1602. године: у Боки Когорској (пореклом из Херцеговине); у Хрватској 1948, околица Вировитице и Грубишног Поља.

- *Крилоња:* православна породила у Високом у Босни 1882. године.

-*КрилчиЬ:* у Самобору крај Загреба 1912. године; 1948. године код Велике Гориле и у Дарувару. Основа: нелотврђено лично име **Крилац.*

- *Криљапица:* српска породила у Личу (пресе.гьена из Земуника 1522. године).

КРК-

Вишезначна основа која се може објаснити на више начина. Старословенска реч *крькь у* значен>у *врат* послужила је као антропопимијски апелатив, те би се тако лрезиме *Кркић* могло условно превести као *Вратоњић* или *Грлић.* Међутим, ово сигурно не би могло да се каже за презимена *Кркаловић* или *Кркљуш* која у својим основама имају друкчија значења. У првом се вероватно крије глагол *кркати - облапорно јести,* а у другом - ономатопејски глагол *кркљаги (ум. кркељав - слаб, оронуо;* презиме *Кркотжкркот - кркљање* и ел.). Овако поставлена теза о пореклу ове основе има један крупан недостатак, јер презимена која следе у овој тематској групи нису акцентована, са изузетком надимка *Іфка у* Мокрину у Банату. Говорећи о презимену *Кркан* и *Крклец* Петар Шимуновић заступа исту мисао и доводи их у везу са глаголом *кркљати,* али само са значењем *испирати грло,* а не и *кркљати* који је вишезначан. У духу оваквих објашњења, наше среднювековно лично име *Кркоје* није од хипокористика *Крста,* како то тврде Милица Грковић код нас и Јордан Займов за бугарски антропоним *Кръко* из XV века.

- *Кркавац:* четири особе код Нове Градишке и у Осијеку 1948. године. Уп. извор *Кркавяп у* Боки Которској, чије би се порекло могло довести у везу са јачином издана, то јест са клокотањем воле.

- *Кркавић:* презиме у Мошорину (Бачка) 1824. године.

- *Крклајић:* православна породила у селу Јаворани код Бањалуке 1882. године. Уп. надимак *Кркајло у* Јарковцима у Срему.

- *Кркалић:* презиме забележено у Махмићселу у Босанској Крајини почетком XX века.

- *Кркяло:* презиме једног од кујунлија у Земуну 1817. године: у Хрватској 1948. код Крапине и Белог Манастира. Уп. бугарско презиме *Кьркалски* (од речи *кръкало - пијаница).*

- *Кркан:* околина Гарешниле у Хрватској 1948. године.

- *Кркапић:* код Велике Гориле и у Загребу у Хрватској.

- *Кркановн/і:* муслиманска породила у Зети у Црној Гори.

- *Кркатица:* у презимену *Ореб-Кркатица* на острву Корчули.

- *Кркач:* околина Глине, Доње Стубице и Загреба. Уп. бугарско презиме *Кръка-*

чев од *кръкач - пијаница,* као и топоним *Кркач* код Бјеловара у Хрватској.

- *Кркача:* српска породица у Сирачу крај Дарувара у Хрватској 1702. године.

- *Кркбялтя:* приликом полиса војних обвезника у Араду (Румунија) регистрован је и неки Грујa *Кркбялтин.* Значење би могло бити двојако: или је од турског *kirk balta* (четрдесет секира), што је мање вероватно. или је овде у првом слогу узвик кгк. В. *Кркобибић.*

~ *Кркбешенић:* једна особа у Загребу 1948. године. Од турског *kirk bes* (број 45).

- *Кркело:* једна особа у селу Ярославље код Доње Стубице у Хрватској.

- *Кркеља:* презиме забележено у селу Лупава у племену Пипера у Црној Горн.

- *Крксљаш:* православна породица код Травника у Босни 1882. године.

- *Кркељин:* презиме забележено у Црној Гори и Хрватској у XIX веку.

- *Кркељић:* у Сарајеву 1815; савремено у Подгорици, Новом Саду и Београду.

- *Кркец:* две особе код Зелине и Вараждина у Хрватској.

- *Кркеш:* седам особа код Гарешнице и Новске 1948. године.

- *Кркеша:* православна породица у селу Кориħани код Травника у Босни 1882. године.

- *Кркин:* породични надимак у Банатској Клисури у Банату у Румунији. Уп. микротопоним *Кркин у* Србији 1875. године, као и микротопоним *Кркина чука у* Топлици (Србија).

- *Кркић: у* Опову (Банат) у XVIII веку; православна породица у селу Бошковићи код Бањалуке 1882. године; савремено у Ћићевцу (Србија); у Хрватској 1948: дванаест особа код Петриње, Дубровника, у Сиску, Задру и Загребу. Од непотврђеног имена **Кркс.* Уп. чешко *Krk,* пољско *Kurk,* бугарско презиме *Кръкев* које ни у ком случају није од турског *kirkkeyf* (четрдесет ћефова), како то каже Стефан Илчев, већ од поменутог личног имена **Кркс.*

- *Кркле:* једна особа у селу Володерско Брдо код Кутине у Хрватској.

- *Кркле:ц:* презиме забележено у околини Кутине, Бјеловара, Прегради и Вараждина у Хрватској 1948. године.

- *Кркљец:* тринаест особа код Чазме, Вуковара, Копривнице, Бјеловара и у Ораховици.

- *Кркл.еш:* презиме које је носила једна породица која се из Далмације преселила у Босну 1771. године; у Хрватској 1948. околина Бенковца и Осијека.

- *Кркл,уш:* презиме залажено у следећим местима у бившем Шајкашком бата-.гьону у Бачкој: у Шајкаигу 1784, Мошорипу 1793, Жабл>у 1877. Kahy 1804. и Ђурђеву 1836. године. Moryhe је да ово презиме припала и „кулинарскоj" тематској групи типа *Попара, Буигур. Цицваря,* јер *кркл,уш* значи и *попяру и врсту пекмезя од бундене.* За семантику уп. бугарска презимена *Кръкижа* од *кръкиж* - попара.

- *Кркљушев: у* Шајкашу 1747. и Ковшьу у Бачкој 1752. године.

- *Кркљушевић:* у Шајкашу (Бачка) 1754. године.

- *Кркл,ушки:* у Шајкашу (Бачка) 1777. године.

- *К'рко:* надимак у Сарајеву у XVIII веку; две особе у Ријеци 1948. године.

- *Кркобабић:* савремено презиме у Новом Саду и у Београду; у Хрватској 1948, околина Сигьа и Вировитине. Вероватно од ономатопејског узника *крк (<кркнути - удярити)* и именице *баба* у значењу *пештица,* па би се цело презиме могло условно превести императивном сложеницом као *Убивештиця.*

·- *Крковяц:* у селу Комора код Двора (пет особа 1948. године). Од непотврђеног личног имена **К'рко.* Уп. микротопоним *Крков виноград у* Црној Гори из 1639. године, као и микротопоним *Крковац* код Крагујевца У Србији 1873. године.

- *Крковић: Kerkovily* у Сенти (Бачка) 1720; православна породица у селу Соколовићи код Вишеграда 1882. године; у Хрватској код Глине, Винковаца и Сиска. Уп. топоним *Крковић* у Далмацији код Шибеника.

- *Кркоје:* очинство у селу Бориковцу на Ибру у Србији 1402. године. Идентично је са личним именом *Кркоје* које је потврђено у светостефанској хрисовул>и из XIV века.

- *Кркота: у* Перуђцу у Соколској нахији (из Колашина у Црној Гори 1836. године). Уп. мушки надимак *Кркота у* Црној Гори који је забележио Вук Караџић у свом Рјечнику 18IX. године.

- *Кркотии:* у племену Бјелопавлића у Црној Гори.

- *Кркотић:* у месту Балабани у Доњој Зети у Црној Гори; братство у Враки у Црној Гори (из села Бери у Љештанској нахији).

- *Кркот.* једанаест особа у Дубровнику. Винковцима и у Загребу 1948. године.

- *Кркуг.* једна особа у Доњој Стубици у Хрватској 1948. године.

- *Кркуц:* петнаест особа у селу Црниловцу крај Јастребарског и у самом Јастребарском 1948. године.

- *Кркушић:* презиме забележено у Карловцу у Хрватској 1948. године. Уп. микротопоним *Кркушовац* у Србији 1873. године, као и надимак *Кркуш* у Босни.

КРЛЕЖА

О етимологији овог презимена говори у засебном чланку Петар Шимуновић у књизи ..Наша презимена". Сматра да је надимачког порекла и доводи га у везу са четким апелативом *krleš,* словеначким *kerleis* и кајкавским *kirelei* од немачког дијалекатског литургијског *kirleix* (<грч. *κύριε ελεισον* у значењу „господи помилуј"). Ова етимологија делује доста убедљиво не само због ареала овог презимена, који обухвата кајкавску територију ка словеначкој граници, као и позивање на семантички сличне облике *Крбајер* (<нем. *Kirchweilw), Оченашек,* па чак и на *Кирјелесон* из XVIII века на Приморју. Међутим, Шимуновић није узео у обзир и славистички аспект који је, по мени, одлучујући за етимологију презимена *Крлежа.* Пре свега, презимена *Кърлежов, Кърлешев* и *Кърлежков* су позната у бугарском ономастикону, а за тај језик апсолутно не важи утицај немачког језика, поготову не речи или изрази из католичке литургијске терминологије. Други, једнако важан аргумент односи се на наше подручје: приликом турског полиса западне Србије у селу Стеници код Чачка забележен је и *Крлеш,* „син Грубице"; педесетих година XX века у селу Доње Врање залажена је и православна породица *Крлежа,* која, по свој прилици, још постоји у том месту. Према томе, присуство примера у бугарском и српском ономастикону говори довољно јасно да се порекло овог хрватског презимена не може везати само за уско хрватско подручје. Иначе, презиме *Крлежа* се у Хрватској први пут појављује у Крапини *(Kerlessa)* 1644. и у Загребу 1658. године, а приликом полиса 1948. највише око Крапине, Прегаде, Вараждина, Златара и у западпој Подравини. У „Етимолошком речнику словенских језика", под редакцијом О. Н. Трубачова, читамо да је облик *крлежа* настао од корена **къг/ь* (<индоевр. (.v)Är - *(.v)fa'/· - у значењу *резати, уједати. штицати,* што потпуно одговара значењу инсекта *крпеља.* За семантику уп. презимена типа *Буха, Гњида, Комарчевић* и ел.

КРЉ- (<пр. крљав)

Примери од ове основе се већим делом односе на придев *крљап* у значењу *без зуба, крезав* (или крњих рогова код домаћих животиња), али могуће је да се у њима крије и именица *крља* (Schaflaus, ricinus) с обзиром на сачувани фразеологизам ..прилепио се као крл>а". Презиме *Крљација* на Косову вероватно је у вези са глаголом *крљати - рушити.*

- *Крл,а:* овакво презиме носио је пеки Иван, механиија из Чачка 1832. године.

- *Крл,ан:* презиме забележено у околини Зелине и Загреба 1948. године. Уп. *крљан* - име вола са *крљастим (окрњеним)* роговима или име особе са *шкрба-*

вим зубима, као и заселак *Крљани* код Ужица у Србији.

- *Крљанац:* у селу Белица у Србији („из Топлице преко Копаоника пре 160 година").

- *Крљанић:* у селу Бегановићи у Босанској Крајини почетном XX века.

- *Крљар: у* Курилову (Србија) 1839. године; у селу Годачици и Стубљу у Гружи (Србија).

- *Крљаревић: у* селу Грачац код Чачка 1877. године.

- *Крљација:* презиме забележено у Изморнику (Србија).

- *Крљашевић:* у Босни 1886. Уп. породични надимак *Крљаш* у Почитељу у Лици почетком XX века.

- *Крљенић:* презиме забележено у Србији 1912. године; сапремено у Београду.

- *Крљењак:* једна особа у селу Дишник код Гарешнице у Хрватској.

- *Крљин: у* области Крајиште у Србији почетком XX века: породични надимак код Буњеваца у Бачкој; у Хрватској 1948. само у околини Јастребарског.

- *Крљинаи: у* селу Голочевце у Горњој Пчињи.

- *Крљић: у* Босни 18<S6. године; у Ћоралићима у Босанској Крајини почетком XX века (пореклом са Змијања); савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948. само две особе у Доњем Рајићу код Новске.

- *Кр.њуг:* презиме залажено у Горњој Морави у Србији.

КРМ-

Због хомонимности прасловенске основе *къгмъ* тешко је рећи које се значење крије у овој тематској групи, јер *крма* означава и *задњи део чамца* и *храну за стоку.* Сигурни су примери *Крмар* и *Крмачин* који се темеље на истоименим постојећим апелативима, али презимена *Крмек, Крман,* па можда и *Крмач,* нису од ове основе, већ од турског придева *larma* у значењу *уморан, исцрпљен.* Уп. савремена турска презимена *Kirma, Kirmac* и *Kirman* у Измирни у Малој Азији.

- *Крмар: у* селу Врањска Мосура (из Лике) и Водивској у Поун.у (Босанска Крајина), почетком XX века; савремено у Београду; у Хрватској: околина Слун>а, Војнића, Винковаца и Кутине.

- *Крмарић:* једна особа у Ријеци 1948. године.

- *Крмачин:* презиме забележено у Новом Милошеву у Банату почетком XX века.

- *Крмек:* савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској код Метковића, Дубровника и Ђакова.

- *Крменац:* православна породица у селу Драговићи код Прњавора у Босни 1882. године.

- *Крминац:* православии код Бањалуке и Прњавора у Босни 1882. године.

- *Крмић:* у Могорићу (Лика) 1712. године.

- *Крмчепић: Carm^eiiich* 1689. године у Шибенику; савремено презиме у Шанчеву; у Хрватској 1948. код Винковапа. Ђурђевца и Метковића.

КРМПОТИЋ

Познато личко презиме које се у историјским списима може пратити од 1552. године када је ова племенска скупина из Земуника пресел>ена у Лич. У истом месту спомињу се и 1606. године као српски граничари, а сеобом су доспели и у Бачку у XVIII веку где се воде као Буњевци. Приликом полиса становништва Хрватске 1948. највише је било код Сења, Цриквенице, Ријеке, Ораховице, Госпића, Карловца и Пакраца. Етимологију овог презимена разрешио је Петар Скок у свом „Етимологијском рјечнику" од румунског апелатива *cirmpotä* (<гл. *cirmpoti] у* значењу *комад* од старословенског облика *h'opa (крупа).* Условно преведено, *Крмпотић* би се односило на крупног човека, на „крупалију", како се то каже у једном делу нашег језичког подручја.

КРН-, КРЊ- (<πρ. крњ)

Надимачке основе у наслову припадају „анатомској" групи презимена, јер су везане за придев *крн,* (Splitterig, mutilus) у значењу она/ *коме недостаје неки део; одломљен.* За разлику од Томе Маретића, Владимир Мажуранић сматра да је основа *Крн-* од хришћанског личног имена *Qiiirinux,* што би можда могло бити тачно за нека презимена у Хрватској, али за овакву тврдњу нема непосредних доказа. Следећи славистичку концепцију ове основе и позивајући се на њене необично фреквентне варијанте у свим словенским ономастиконима, лично име *Крна* у области Бранковића у Србији из 1455. године није од облика *Крстен* или *Крстоније,* како то предлаже Милица Грковић. Оно важи и за антропоним *Крьноуи* у Пећком поменику (XV-XVII век). Уосталом, ево списка наших најстаријих антропонима од ових основа: *Крњакац (diernaui)* у Задру 1232. године; *Крниша (Cliarnixxa) у* Омишу 1235; *Крња* (Maria de *Churgna* у Дубровнику 1279; *Крнино,* средшэвековно насел>е у Србији 1363; *Крнчић (Cltei^icg) у* Шибенику 1386; *Крнвта у* области Браничева у Србији 1467. године. И наши сачувани сложени придеви као што су *крњорог, крионос, крнорук, крнозуб, крн,оув,* недвосмислено упућују на „анатомску" семантику. *(Уп.* руско презиме *Корноух,* чешко *Кгпе,* украјинско *Корпорir* итд.).

- *Крнац:* две особе у Врањем Селу код Пореча 1948. године.
- *Крнач:* околина Вуковара.
- *Крнајски:* савремено презиме у Новом Саду и Суботици (Бачка); једна особа на Ријеци 1948. године.
- *Крнею* две особе у Осијеку 1948. године.
- *Крнел:* савремено презиме у Ражњу (Србија).
- *Крнелић:* две особе у Опатији 1948. године.
- *Крнета:* православие породице код Босанске Крупе, Герзова, Лијевна, Босанске Дубице, Санског Моста, Босанске Градишке и Приједора 1882. године; у Хрватској 1948: код Книна, Бенковца и Доњег Лапца. Уп. топоним *Крнете* код Бањалуке.
- *Крнетин:* савремено презиме у Београду.
- *Крнетић:* православна породица код Босанске Крупе 1882. године; у Хрватској: у Опатији, код Вировитице и у Загребу.
- *Крник:* једна особа у Загребу 1948. године.
- *Крнић: Carnich* у селу Коњеврате код Шибеника 1438; у Гардиновцима (Бачка) 1808; православна породица у селу Лепеници код Прњавора у Босни 1882. године; у Хрватској 1948: околина Шибеника, Слуња, Славонског Брода, Ђакова и Осијека. Уп. топоним *Крнић* код Шапца у Србији 1533. године, истоимени топоним код Слун>а у Хрватској као и топоним *Крнић Варош* код Слуња.
- *Крников:* савремено презиме у Београду.
- *Крнкошев: у* Иђошу (Бачка) 1809. године.
- *Крновић:* православна породица у селу Штрпци код Вишеграда у Босни 1882. године. Уп. надимак *Крно* у Србији из 1706. године.
- *Крнуле:* једна особа у Загребу 1948. године. Уп. микротопоним *Крнуле* у Србији, као и антропоним *Крнул* с почетка XVIII века, такође у Србији. Уп. и Уба *Крнулића у* Пјешивцима у Црној Гори.

Крнчевић: Carnceuicli у Шибенику 1690. ι одине; у Хрватској 1948, околина Шибеника и Задра.

- *Крнчић: Chernpcg у* Шибенику 1386. године; у Хрватској 1500. године; муслиманска породица у Великом Бадићу у Босанској Крајини почетком XX века (пореклом из Лике после Карловачког мира).
- *Крнцић:* овакво презиме носио је неки сарач Суљо из Ужица 1834. године.
- *Крњадац: Krnyadacz* у селу Дрење код Осијека 1702. године.

- *Крњаја:* код Глине и Бенковца 1948. године.

- *Крњајац: Ketajacz у* Опатовцу (Срем) 1736: *Kernyajacz* у Омацима 1720, у Бачком Брестовцу 1768. и Чуругу 17'Л. године (сва три места у Бачкој).

- *Крњајић:* презиме једног од српских калуђера у манастиру Комоговини у Хрватскоj 1777; православие породице код Бањалуке и Босанске Дубице 1882. године; у Хрватскоj 1948. (и *Крњаић):* околина Глине, Вировитице, Костајнице, Петриње, Доњег Лапца и Двора.

- *Крњак:* код Зелине, Чаковца, Ђурђевца, Копривнице и Прелога 1948. године.

- *Крњаков:* у следећим местима у Бачкој: *Kernyakov* у Тителу 172<S. Бачком Моноштру 1788. и Ђурђеиу 1840. године.

- *Крњаковић: Krnyakovicli* у Славонији 1702; у Новом Саду 1728. и Бачком Моноштру 1790. године; у Хрватскоj 1948, околина Тэакова и Славонског Брода.

- *Крњан:* једна особа у селу Уљаник код Дарувара 1948. године. Уп. презиме *Цетиниh-Крњан у* Блату на острву Корчули.

- *Крњаноиић:* у селу Бистрице у Доњоj Зети у Црноj Гори почетком XX века.

- *Крњаг.* четири особе у селу Чепић код Лабина 1948. године.

- *Крњатић: у* селу Капинци код Подравске Слатине (три особе 1948. године).

- *Крњац:* српска породица која је из Земуника пресељена у Лич 1522; у Богутовцу (Србија) 1822. године; у Хрватскоj: околина Сиња и у Сплиту (деветнаест особа 1948. године).

- *Крњача:* у селу Кожуте код Син>а (двадесет једна особа у две куће 1948. године).

- *Крњачевић:* у селу Бањанима у Тамнави (Србија).

- *Крњачић: Cargnacicli,* католичка породица код Дувна у Босни 1743. године.

- *Крн,ашић:* девет особа код Копривнице и Бјеловара (Хрватска) 1948. године.

- *Крн,е:* у Блату на острву Корчули регистрована је петочлана породица са сложеним презименом *Мартиновић-Крн,е.* Други део оиог облика идентичан је са антропонимом *Крн,е* који је прочитан на једном стећку у Херцеговини у XIII веку.

- *Крњевић: у* селу Кути у Дабарском пол>у у Херцеговини („од Малешевића искрај Билећа"); савремено презиме у Сарајеву и Никшићу у Црноj Гори. Уп. топоним *Крњево* у Србији (легенда о постанку везује га за неког човека који је дошао у село са кравом која је имала *крн,* рог), *Крњевићи* у Херцеговини, као и топоним *Крњево гумно* у Кутима у коме је и залажено презиме *Крњевић.*

- *Крњек:* седам особа код Чаковца и Копривнице (Хрватска) 1948. године.

- *Крњерић:* шест особа у околини Костајнице (Хрватска) 1948. године.

- *Крн,ета:* у следећим местима у Бачкој: У Чуругу 1750, Шајкашу 1776, Старој Моравици 1783. и Ђурђеву 1840; православна породица у Костајници код Дубице у Босни 1882. године; у Хрватскоj: околина Двора, Слуња и Војнића.

- *Крњетин: у* Бачкоj: у Чуругу 1820, Локу 1831. и Госпођинцима 1851. године.

- *Крњетић:* околина Костајнице и Петригье у Хрватскоj.

- *Крњеушић:* једна од стариначких породица у Ртијешу у Херцеговини крајем XIX века („доселили се из Зубаца због крви, стајали су у Мулицама /Дубраве/ а одатле прије 100 година на читлук у Ртијеш". Од надимка *Крњеух.* Уп. облает *Крњеуша* у Херцеговини.

- *Крњић:* презиме залажено у Дубровнику 1279; *Chargnich* код католика у Босни 1743. године; стариначка породица у селу Шепшин у Србији крајем XIX века; у селу Брштица у Рађевини (почетком XX века одсељени у Мачву); православие породице код Власенице, Сарајева и Пријепоља у Босни 1882. године; потурчењачка породица у Подгорици у Црноj Гори двадесетих година XX века: у области Гуча у Србији; у селу Банични у Јасеници; у Хрватскоj 1948: околина Винковаца, Имотског и у Крижевцима.

- *Крњица:* братство на јужноj обали Скадарског језера 1296. године.

- *Крњо: Cargno* код католика у Босни 1743. године; пишући о родословима породице у Мокро) Гори, Милија Бешлић је забележио и сурову причу о надимку *Крњо:* „Због свађе са Турцима, из Мочиоца (срез ариљски) пребеже Вучета Пуанац и настани се у Мокрој Гори у месту зв. Мантеша. У прво време држао је хан под Шарганом. Када му једном приликом дођоше хајдуци, на вечеру, он покуша да их одбије, изговарајући се да нема ништа друго сем ракије. То изазва хајдуке те га они натераше да сам испије много полића ракије, а потом му отворише уста, извукоше му језик, ставите у процеп па одсекоше. У исто време одсекоше му и уво. по чему доцније доби назив 'Крњо'."

- *Крњовић:* породични надимак у селу Кућани на Златибору почетном XX века.

- *Крњол:* околиица Чазме и Чаковца у Хрватској 1948. године.

- *Крњулац:* у Брестачу (Срем), почетком XX века; две особе у Бјеловару 1948. године.

- *Крњулов:* породични надимак у Шибенику.

- *Крњуш:* у селу Бравари код Пазина у Истри (денет особа 1948. године).

КРОМП-

Ослањајући се на Скоково етимолошко објашњење презимена *Крмпотић,* очекивао сам да ћу у румунској ономастици пронаћи бесуфиксални рефлекс прасловенског **krqpa* (наше *крупа),* која би у румунском морала овако да звучи. Међутим, судећи према румунским изворима које сам имао на располагаЙ, а они свакако нису потпуни, ова основа није заступлена у румунској ономастици, мада није искључена могућност да овакву основу сретнемо у неком од бројних румунских дијалеката или, што би било још вероватније, у лексици још живих влашких говора у Србији

- *Кромпа:* презиме забележено у Футогу (Бачка) 1725. године; савремено презиме у Новом Бечеју у Банату. Уп. надимак *Кромп* у селу Дубошевици у Барањи.

- *Кромпач:* у околини Белог Манастира у Барањи 1948. године.

- *Кромпић: Krompify* у Меленцима (Банат) 1776; у Врањеву (данас Нови Бечеј) у Банату 1825. године; савремено у Хртковцима у Срему. Нема паралела у Хрватској.

КРП-

Основно значење речи *крпа* као и глагола *крпити* везано је за текстилну терминологију, мада остала значења варирају од *шустера* па сне до *комада сланине.* Ономастички аспект би се можда могао везати за придев *крпав* у значењу *млитав, мекян,* али анализа презименских облика упућује и на друга значења. Збуњује податак да је од ове основе забележено и лично име *Крпимир* које налазимо једино у „Етнографским списима" Вука Карапића преузет из Рајићеве „Историје". Иначе, сложена презимена *Прекрповић* упућују на сиромаштво и лошег занатлију обућара. Најстарији пример запажен је у Дубровнику 1278. године и по пореклу је свакако надимак - Geruasius *Cherpa,* а исто лично име је, по свој прилици, и *Cherpa* de Rossino, такође у Дубровнику у истом времену. Изгледа да је ова основа била позната и ван Приморја, јер је срећемо у личном имену *Крпен* у Нишком кадилуку 1498. године и још раније, у средњовековном топониму *Крьпена* у Србији 1337. године.

- *Крпан:* презиме забележено у Личу у Лини 1627; католичка породица у ,!аценову (из Ловинца 1879. године) у области Бравско у Херцеговини; у Сењу 1878. године; у Хрватској 1948: доста фреквентно код Грачаца, Госпића, Перушића, Глине, Славонске Пожеге и Слун>а. Уп. словеначко презиме *Krpan,* као и топоним *Крпани* у Хрватској.

- *КрпаниН:* околина Дугог Села и Крижеваца у Хрватској.

- *Крпац:* надимак у Болману у Барањи. Уп. презиме *Крпец* које је носила само једна особа на острву Рабу 1948. године.

- *Крпач:* денет особа у селу Петријанец код Вараждина 1948. године. Уп. ишчезли топоним *Крпаченац (Kerpachewcz) у* Срему, са историјском потврдом из 1506. године, као и румунско презиме *Crpaci.*

- *Крпачић: у* Хрватској 1536. године; 1948. године код Петриње и Сиска.

- *Крпејац: у* селу Пањевље у Врањској Пчињи.

- *Крпел,: у* селу Пискавица код Бањалуке 1926. године. Moryhe је да је ово презиме једнако са инсектом *крпељвм* (bcodes ricinus). Уп. ипак топоним *Крпелић* код Травника у Босни.

- *Крпељевић:* околина Нове Градишке, Вировитице и Шибеника (Хрватска) 1948. године.

- *Крпета:* мушки надимак у једној од комедија Марина Држића из XVI века: презиме забележено код Задра, у Чаковцу и Загребу 1948. године.

- *Крпетић:* на острву Вргади 1657. године; у селу Метовници код Зајечара у Србији; у Хрватској 1948. на острву Вргади у околини Шибеника.

- *Крпешић:* презиме забележено у селу Лопар на острву Рабу (пореклом са истарских острва); у Хрватској 1948. забележено је само на острвима Цресу и Лошињу. Уп. породични надимак *Крпеша* у Доњем Хумцу на острву Брачу.

- *Крпија:* православна породит у селу Поповац код Бањалуке 1882. године.

- *Крпин:* у часопису ..Стражилово" 1887. године. Уп. надимак *Крпин у* Лужници (Србија).

- *Крпина:* околина Бенковца у Хрватској 1948. године.

- *Крпић: у* Хрватској 1564; у Владимировцима крај Шапца 1808; у селу Доњи Вратар код Крушевца 1877. године; савремено презиме у Старој Пазови и на Цетињу у Црној Гори; у Хрватској 1948: околина Доње Стубице, Кутине и у Загребу. Уп. *Крпића бокан* и *Крпића бунар у* селу Тулари у Тамнави (Србија).

- *Крпиця:* четири особе код Грубишног Поља 1948; породични надимак у Милни на острву Брачу.

- *Крпичак:* само једна особа у селу Ново Чиче код Велике Горице 1948. године.

- *Крпљанић:* једна особа у Светом Крижу крај Загреба 1948. године.

- *Крпо: у* селу Кљуни код Невесиња у Херцеговини крајем XIX века; савремено презиме у Мостару.

- *Крпонац:* једна особа у Шибенику 1948. године.

- *Крпоиић: у* селу Селашница код Пријепоља 1929. године; савремено презиме у Београду.

- *Крпота:* околина Славонског Брода и Славонске Пожеге 1948. године.

- *Крпотић:* девет особа код Новске, Бјеловара, Сиска, у Новој Градишки и Ријеци 1948. године.

- *Крпуљевић:* муслиманска породица у Враки (Црна Гора). Уп. микротопоним *Крпулс* код Шапца из 1875. године.

- Л'ρ/η ;//;<: презиме које је крајем XIX века забележио Симо Матаву;ь негде на Приморју.

- *Крпчанац:* две особе у Вировитици 1948. године.

КРТ-

Приликом одређивања антропонимијске основе *Крт-* мора се узети у обзир хомонимичност прасловенског корена *къгл,* који се код нас овако одразио на апелативном плану: *крт* је *кртица* (Talpa europaea), затим *крт,* придев у значењу *ломљив, нежан; кртав* је *кржљав, жилав, кртинаст - без костију, кртина* је синоним за *крт,* а дијалекатски *кртничав* значи *прљав.* Свему овоме треба додати и бројне дијалекатске варијанте од којих већина није публикована. И ономастички план није ништа мање компликован, јер се овде укрштају разна значења. Тома Маретић је средњовековне облике *Кртеж* (лично име) и очинство *Кртешић* повезао са придевом *крт,* то јест *крто месо* - das Fleisch allein mit Aussduss des

Fettes; према томе, и *Крпешић* he значити лат. macer. Рекао бих ипак да се лично име *Кртеж* из 1330. године не односи само на *мршаву особу,* већ се ослања и на придев *кртав* у значењу *кржљав, неразвијен.* Примери као што су *Кртинић, Кртица,* па и *Кртић,* могли би се објаснити на овај начин, али може се претпоставити да у њиховим основама леже апелативи *крт, кртина* или *кртица* који сви означавају дивл.у животињу Talpa europeea. Фразеологизам ,.радити" или „колати као кртица" иде у прилог овом мишљењу, а на исги начин ,1ан Свобода објашњава и чешко презиме Krt(iA-), као и О. Н. Трубачев руско презиме *Кротов.* Презимена *Кртолић, Кртолица* и *Кртолчоп* ни у ком случају не воде порекло од речи *кртола* (<нем. Grundbirn), јер је кромпир импортно повр ће које није старије од почетна XIX века.

- *Крт.* презиме забележено у околини Бузета у Истри и на острву Цресу. Идентично је са непотврђеним личним именом **Крт.* Уп. топоним *Кртов Брег* управо код Бузета.

- *Кртак:* околина Загреба, Чазме и Славонског Брода 1948. године.

- *Крталић:* католичка породица у селу Радешине у Херцеговини крајем XIX века („из Близанаца у Брођну, одакле је дјед пошао; становали су у Ораховцу, па прије 36 година на читлук овамо"); у Хрватској 1948. девет особа у Осијеку, Славонском Броду и Загребу.

- *Кртањек-.* околина Иванца, Копривнице и Бјеловара 1948. године.

- *Кртељ:* једна особа у Загребу 1948. године.

- *Кртенић:* у Крчедину (Срем) 1839. године. Уп. *Кртенопица,* извор у Ломници у Ресави (Србија).

- *КртешиЬ:* очинство у Србији 1330. године.

- *Кртинић:* презиме забележено у Витојевцима (Срем) 1778. године; у Меденом Пол>у (пореклом из Клапавице у Лици 1880. године); у Бјелајском пољу у Херцеговини; савремено презиме у Сремској Митровици и Београду; у Хрватској 1948: околина Грачаца. Доњег Лапца, Коренице, Вировитице и у Вуковару. Уп. топоним *Кртине* код Травника у Босни који би се могао објаснити чак на три начина: као аугментатив у множини од непотврђеног имена **Крт* (уп. *Рад* : *Радина),* као надимак *Кртина,* који се значењски подудара са *кртицом* (Talpa europaea) и, коначно, као место које указује на квалитетна земљишта. За ово друго решен>е уп. забележену легенду о селу *Кртинска* код Обреновца: „Затим Свети Сава наиђе на два села у којима не бете ниједне куће, већ су сељаци *као кртице* [подв. В. М.] уровили у земл>у. у земунице. Свети Сава их упита зашто тако живе, а кад му они кажу да не знају да граде куће, он их научи како се то ради, па за успомену на оно како су дотле живели једно село прозове Уровица, а друго Кртинско."

- *Кртић:* савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској 1948. код Карловца, у Дубровнику и Задру. Уп. топоним *Кртићи* у Херцеговини. Уп. и породични надимак *Кртићев* у Ђурђеву (Бачка).

- *Кртица:* презиме ђаковачког бискупа 1775; у ...1авору" 1885. године; муслиманска породица у Кобиљој Глави код Сарајева; савремено у Зеници (Босна): у Хрватској, у Бакру код Ријеке (осам особа 1948. године).

- *Кртичић:* савремено презиме у Сарајеву; једна особа у Загребу 1948. године.

- *Кртјешић:* овакво презиме носио је пеки Прибоје, сведок у једном судском процесу у Дубровнику у XV веку.

- *Кртовић:* у селу Поповача код Кутине (четири особе 1У48. године). Уп. *Кртова.* топоним код Тузле, *Кртовица,* микротопоним код Смедерева 1874, као и руско презиме *Кротов* из 1463. године.

- *Кртојевић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од непотврђеног личног имена **Кртоје.*

- *Кртолачић:* две особе на Корчули 1948. године. Од непотврђеног облика **Кртоляк.*

- *Кртолина:* православие породице код Дервенте и Сарајева 1882. године; у ме-

сту Рогачићи код Сарајева почетком XX века („из Херцеговине пре 130 година"); савремено презиме у Блажују (Босна).

- *Кртолић: у* сложеном презимену Шепарокић-*Кртолић у* Блату на Корчули (седамнаест особа у четири куће 1948. године). Од непосведоченог антропонима **Кртол.* Уп. *Кртолвв до,* микротопоним код Крагујевца 1Х75. године.

- *Кртолица:* савремено презиме у Сарајеву и Коњицу у Херцеговини; у Хрватској само четири особе у Славонском Броду и Загребу 1948. године.

- *Кртолчов:* породични надимак на острву Брачу.

- *Кртомесић:* овакав надимак носио је неки Мојсило Огњановић, један од жител>а града Новог Сада 1779. године. Настао је очито због наклоности носиоца ка кртом месу.

КРУГ-, КРУЖ-

Док је у топонимији основа *Круг-* везана за шуму (уп. рум. cring < **ivogt*> - *шума),* па и за „површину земље која је припадала једном домаћинству", антропонимијски аспект може се сагледати преко очуваних зоонима у нашем апелативном систему. Ту је, на првом месту, *кружал, - овин са црном пругом око очију,* који својом семантиком упућује на телесне белеге. Може се претпоставити да се семантичка мотивисаност ове основе налази у облику лица или телесне грађе носилаца. Тако, рецимо, Јурај Федосијук објашњава руско презиме *Кругликов* - „кругликом называли поллого, круглого человека". Најстарији пример забележен је у презимену *Кружић у* Дубровнику 1313. године које се безтешкоћа може извести из непотврђеног личног имена **Круг.*

- *Круг,* две особе у Пули 1948. године.

- *Кругеша:* презиме забележено код Пакраца у Славонији 1898. године.

- *Круговић:* околина Загреба 1875. године.

- *Кружˆ.* у Дугом Селу и околини (осам особа 1948. године). Идентично је са непосведоченим антропонимом **Кружс.*

- *Кружац:* једна особа у селу П.пешивиш код Делница 1948. године.

- *Кружевић:* у селу Залужју у Херцеговини крајем XIX века; савремено презиме у Новом Саду и Мостару. Уп. микротопоним *Кружево* у Хрватској у XVIII веку.

- *КружелЈ)·.* две особе у Сесветама крај Лудбрега и у Загребу 1948. године. Уп. словеначко презиме *Kroželj.*

- *Кружим:* презиме забележено у Пољицама крај Сплита 1725. године.

- *Кружић:* у Дубровнику 1313; презиме дубровачког конзула у Ковину (Банат) 1409; у Бихаћу (Босна) 1547; *towytli* у Сењу 1524; презиме познатог сењског капетана Петра 1528. године; доста фреквентно у Хрватској: код Карловца, Делница, Ријеке, Цриквенице, Ђакова, Славонске Пожеге и у Опатији.

- *Кружићевић:* код Сплита 1862. године.

КРУЛ-, КРУЉ- (<пр. круљав)

Сви примери од ових основа воде порекло од придева *круљав* у значењу *сакат, хром* (<прасл. *кънгькъ - крхак).* Према подацима које сам имао на располагању, презимена од ових основа распространена су у Хрватској и Босни и Херцеговини.

- *Крулац:* у Хрватској 1871. године.

- *Крулић:* у Хрватској 1552. године; 1948. године: околина Загреба и Делница.

- *Крулчић:* код Бузета у Истри 1948. године.

- *Крулец:* пет особа у Винковцима 1948. године. Уп. презиме *Крулц* код Загреба и у Великој Горици.

- *Круљ:* у селу Вођенима и Капавици у Херцеговини крајем XIX века; у Величанима, Завали, Стоцу и Мостару у Поповом пол>у (Херцеговина); у Хрватској код Дубровника и у Осијеку (осам особа 1946. године).

- *Круљац:* у бившој Оточкој регименти у Лини 1822. године; у Хрватској 1948: околина Перушића, Делница. Славонског Брода, Сиска, Нашица и Ђакова. Уп. презиме *Круљц* у Крапини, Самобору и Загребу и *Круљец* код Дон>е Стубице и у Загребу.

- *Круљев:* у „Бранковом колу" 1897. године.

- *Круљевић:* презиме забележено у Горњој Морави.

- *Круљић:* околина Делница и Новске у Хрватској 1948. године.

КРУН- (<антр. Круна, *Круно)

Женско лично име *Круна* се у нашем ономастикону може пратити од XVI века, а као апелатив (из латинског *согора)* од 1466. године. Мушко име **Круно* није потврђено, али се може реконструисати из дубровачког презимена *Круновић* из XI-XII века, а и на основу постојећих бугарских антропонима *Крупе* (>пре име *Крунев)* и палаталног *Круньо.* Сложена имена *Крунослав* и *Круносла*ва су књижевног порекла: прво срећемо код Палмотића (XVII век), а друго код Марина Држића у XVI веку.

- *Крунајевић:* три особе код Загреба и Дубровника 1948. године. Основа: непотврђено лично име **Крунај.*

- *Крунеш:* презиме залажено код Бенковца, Задра, Вуковара и Жупање.

- *Крунин:* у Мошорину (Бачка) 1777. и Сомбору 1795. године. Од женског имена *Круна* (XVI век).

- *Крунић:* у следећим местима у Бачкој: у Бачу 1743, Мошорину 1777, у Жабљу 1848. и Ђурђеву 1834; у Бечкереку (данас Зрењанин) 1778; српска породица у Старом Селу у Банској крајини 1779; у Лешници (Србија) 18(18; у Губеревпу (Србија) 1820; у Опову (Банат) у XVIII веку; у Доњој Гружи (из села Родића 18(19); у Пањевцу: у Трбушници (из Старог Влаха) у Шумадијској Колубари; у селу Шеварице у Мачви 1829. године; Завали (из Л>убин>а) у Херцеговини; православие породице код Санског Моста, Босанске Градишке, Сарајева и Вишеграда у Босни 1882. године; у Хрватској 1948: околина Сиња, Петриње, Слун>а, Ђакова и Вуковара.

- *Крунојевић:* две особе у Дубропнику и на острву Вису 1948. године. Од непотврђеног личног имена **Круноје.*

КРУП-

Основа *Круп-* у нашем језику има двоструко значење које се може приказати кроз семантику именице *крупа* и придева *крупан* и бројним изведекицама које воде порекло од корена **krqj*>- и *Aro/>-. Ангроионимијски аспект везан је, по свој прилици, за старословенски придев *крхпъ* у значењу *мали, кратак* (parvus), мада га је ипак тешко разликовати од придева *крупан* који има сасвим друкчије значење. Презиме *Крупић* свакако није од топонима *Крупа,* како то тврди Петар Шимуновић, јер се суфикс -я/г ретко додаје на чисту топонимијску основу, а ако га већ налазимо у топонимији, онда је он скоро увек у множини (уп. *Глушчићи, Гргурићи* и ел.)· Уосталом, у Босни, поред презимена *Крупић,* постоји и презиме *Крупљанин* које је стварно настало од топонима *Крупа* са типичним суфиксом *-јанин.* Презиме *Крупалија* може се објаснити на два начина: као хибридна креација српско-турска од топонима *Крупа* + турски посесивни суфикс *-li* и као именипа *крупалија* (такође хибридна) у значењу *крупан човек.*

- *Крупа:* презиме забележено у околини Подравске Слатине, Нашица и Ђакова (Хрватска).

- *Крупај:* једна особа у Загребу 1948. године.

- *Крупаја:* две особе у Кореници 1948. године.

- *Крупалија:* савремено презиме у Сарајеву.

- *Крупеж:* овакво презиме носио је 1835. године неки Стеван, писар у Студеници

(Србија); у селу Рајковац (Србија) 1878. године; у селу Сенаја поред Београда крајем XIX века.

- *Крупежевић:* у селу Ракову 1877. године; у Великој Крени (из Ракова); изумрли род у селу Пределе у Подибру („однекуд из Старог Влаха"); савремено презиме у Великој Греди у Банату, у Београду и Сопоту у Србији; у Хрватској 194<S. само две особе у Сремским Лазама код Винковаца.

- *Крупвжић:* у Србији 1877. године.

- *Крупељ:* четири особе у Стењевцу крај Загреба 1948. године.

- *Крупец:* околина Чазме 1948. године.

- *Крупвша:* у селу Крашковић код Ораховице (тринаест особа у три куће 1948. године).

- *Крупић:* православна породица у селу Прибинићу код Тешња у Босни 1882. године; беговска породица у Поуњу (Босанска Крајина); савремена муслиманска породица у Бањалуци; у Хрватској 1948: околина Делница, Карловца и у Загребу.

- *Крупичић:* очинсгво у Србији 1348. године.

- *Крупникоаић:* у Арильу (Србија) 1847. године; савремено презиме у Ваљеву; у Хрватској 194.S. само једна особа у Каштел Штефанићу код Сплита. Уп. средњовековни топоним *Крупьници* у Србији са историјском потврдом из 1379. године.

- *Круповић: Knippoviz* у Острову у Срему 1736. године.

КРУХ-, КРУШ- (<антр. *Крух, *Круш)

Основно значење прасловенске речи **kmcln,* везано је за значење *комад, одломак* нетега, а значење *хлеб* представља иновацију која се задржала у чакавском, кајкавском и делимично штокавском говору, словеначком језику и словачким дијалектима. Овакав семантички развитак је разумљив ако се узме у обзир да се у најдавнијој прошлое™ бесквасни хлеб није секао, већ ломио рукама. За разлику од основе *Крух-,* која нема старијих историјских потврда (лично име *Крухар* у Нишком кадилуку је под знаком питања, јер је читање несигурно), то није случај са основом *Круш-* која у антропонимијском облику има довољан број сигурних потврда почев од 1216. године. Два забележена сложена презимена *Крухобереи* и *Крухорадић* садрже већ поменуто иновационо значење основе *Крух-:* прво се вероватно односи на жетеоца, а друго представлю метафору за осиромашеног племића Франа Геталдића из Дубровника 1671. године. Антропонимијски аспект ових основа видим у првобитном значењу везаном не за хлеб, већ за нешто мало, ситно, што у крајњој линији има бројне паралеле у презименима типа *Малешевић,* у метафорама *Буха, Мравић, Мрвошевић* и ел. Уп. лично име *Krtisz* у пољском и *Круш* у руском ономастикону, наше средњовековно насеље *Крушци* (<антр. **Крушак), Крушева пољана* из 1380, *Cmseuo pole* на острву Пашману 1216, *Cnixovo* на Дугом Отоку 1340, *Chnisech pataka (Крушев поток),* хидроним у Хрватској из XIII века, *Крушевица,* топоним код Голупца у Србији 1380. и истоимени топоним у Исгри, град *Крушевац* у Србији са историјском потврдом из 1433, *Крушев До* код Жепе у Босни 1486, *Крушепо* код Славонске Пожеге 1250. и у Херцеговини 1468. године итд., у којима се јасно разазнаје непотврђени антропоним **Круш.*

- *Крух:* седам особа код Кутине, Врбовца и Чазме 1948. године.

- *Крухаю.* околина Доње Стубице, Златара и Вараждина. Уп. презиме *Крухек* код Златара, Вараждина и у Загребу.

- *Крухан:* околина Велике Горице и Гарешнице у Хрватској.

- *Крухар:* пет особа у Великој Горици. Једнако је са апелативом *крухяр* у значењу *пекар.*

- *Крухин:* код Дугог Села и у Осијеку 1948. године.

- *Крухоберец:* околина Иванца, Винковаца и Кутине 1948. године.

- *Крухон-а:* код Загреба и Бјеловара у Хрватској.

- *Крухорадић:* надимак породице Геталдић у Дубровнику 1671. године.

- *Круш:* само једна особа у Винковцима 1948. године.

- *Круша:* савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској 1948. једна особа у Добропољани код Задра.

- *Крушак:* четири особе у селу Ступник код Загреба 1948. године.

- *Крушар:* православна породица у селу Гудавац код Босанске Крупе 1882. године.

- *Крушац:* петнаест особа у Нашицама. Славонском Броду, Сиску, Загребу и код Делница 1948. године. Уп. презиме *Крушец* код Лудбрега, Доњег Михо.гъца и Ђакова.

- *Круше:* шест особа у селу Тврчић код Сплита 1948. године.

- *Крушел>:* презиме забележено код Лудбрега, Прелога, Доње Стубице и у Златару (Хрватска).

-*Крушић: у* Хрватској 1461. године; *Крушич* (и *Крушљић)* у селу Дреновцу у Тимоку; стариначке породице у Велим-.гьи и Бањанима; у селу Вукопа у Тамнави (Србија); савремено презиме у Бихаћу у Босни; у Хрватској 1948. околина Бјеловара, Крижеваца и Загреба.

- *Крушлин:* презиме залажено код Загреба, Крапине и Прегради 1948. године.

- *Крушњак:* савремено презиме у Врању (Србија).

- *Крушчевић:* у народној песми из Босне у XIX веку. Уп. породични надимак *Крушчар* у Болману (Барања).

- *Крушчић:* презиме забележено у племену Васојевића у Црној Гори; у народној песми из XIX века; у Хрватској: околина Нове Градишке, Винковаца и Пакраца.

КРУШКА

Крушка (Birnbaum, pirus communis) је дрво које срећемо у топонимији и антропонимији. *Крушка* је иначе сеновито дрво и Чајкановић је потпуно у праву када тврди да су многи називи настали „по једној извесној крушки", али сасвим исправно претпоставлл да су у извесном броју тих случајева у питању демонске. сеновите крушке. Међутим, ово објаипьен>е не важи и за антропонимијски аспект, то јест за презимена *Крушка, Крушковић* и *Крушкоња.* Мислим да семантичку мотивисаност ових презимена треба тражити у надимку *Крушка* за буцмастог човека, који је недавно забележио Алија Ђоговић на Проклетијама. Из богатог фонда наших народних поређења израз *округао као крушка* потврђује ову мисао да се презимена које следе могу разумети као метафоре за *одебљег, угојеног чокека.* Презиме *Крушкопрда* у Гласинцу осгаје изван овог концепта и све што се о њему може рећи јесте да делом своје семантике подсећа на пиротски апелатив *дебелопрд* у значењу *леньитц.*

- *Крушка:* презиме једног од православних клисара у Сарајеву 1679. године: надимак у селу Бањ на Проклетијама и на острву Хвару; савремено презиме на Цетињу и у Никшићу (Црна Гора); у Хрватској 1948. у околини Костајнице.

- *Крушкић:* савремено презиме у Сарајеву.

- *Крушковић:* у селу Табановић у Мачви 1829. године; савремено у Београду; породични надимак у Доброселу у Лици 1915. године; у Хрватској 1948. само једна особа у селу Шкуљари код Бузета у Истри. Уп. микротопоним *Крушков до* у Црмници у Црној Гори.

- *Крушкоња:* у Сарајеву 1700. године; у селима Лисичине и Забрђе у Подрињу. Уп. име вола *крушкоња у* Брувну у Лици.

- *Крушкоњин:* презиме једног од ћурчија у Сарајеву 1711. године.

- *Крушкоњић:* православна породица у Босанском Броду 1882. године; савремено у Београду.
- *Крушкопрда:* православна породица која се тридесетих година XX века одселила из Видрића (Гласинац) у село Мислово код Рогатице у Босни.

КРХ- (<пр. крхак)

- *Крха:* презиме забележено у околини Ораховице. Ђакова и Славонске Пожеге у Хрватској.
- *Крхян:* муслиманска породица у Подвележју (Херцеговина) крајем XIX века („потичу од православног братства Обрадовића"); две особе у Иовим Плочишћима код Гарешнице и у Загребу 1948. године. Уп. микротопоним *Крханова гора* у селу Свигьарини у Подвележју, као и *Крхански поток* у Гнојницама у истој области.
- *Крхатлић:* седам особа код Жупање и у Загребу. Вероватна хибридна творевина од придева **крхят* и турског посесивног суфикса -//, или је од турске речи *kirnt* у значењу *коњ зеленко.*
- *Крхат.* у селу Новаковац код Прелога (шеснаест особа у четири куће 1948. године).
- *Крхел:* презиме забележено у Истри 1484. године.

КРЧАГ

- *Крчаг.* пет особа у селу Петријевцима код Валпова (Хрватска) 1948. године. Идентично је са апелативом *крчаг* (krug. urceus) и вероватно је мотивисано оваквим изгледом тог инструмента. За семантику уп. презиме *Ћугум.*
- *Крчаговић:* презиме забележено у Олову (Банат) 1768. године. Уп. топоним *Крчагово* у Ужичкој Црној Гори.
- *Крчагски:* у Гају (Банат), почетном XX века.

КРЦА

- *Крца:* презиме забележено у „Вили" 1865. године. Од турског придева *kirci* у значењу *сив, сивкаст.*
- *Крцалија:* православна породица у Травнику у Босни 1882. године. Идентично је са турском позајмицом *крцалија* (<тур. *Kirca Ali* - град у Румелији) у значењу *најамни војни/с, разбојник, хај-*

- *Крцалић:* у Босни 1886. године; у селу Мечковцу у Лепеници (из Пољанице); у Овсишту у Јасеници (пореклом из Сјенице); савремено презиме у Сарајеву. Уп. микротопоним *Криалицко благо* у Радошину у Ресави (Србија).
- *Крцић: Carffch* код католика у Босни 1743. године; презиме Виђентија. архимандрита манастира Сретење у Србији 1870. године; у Алином Потоку на Златибору (пореклом „из Турске"); савремено у Алексинцу (Србија).
- *Крйо:* српска породица у селу Ветову у Хрватској 1702. године.
- *Криовић:* презиме залажено у Гружи (Србија).

КРШ- (<антр. Кршимир)

Сви примери од ове основе воде порекло од личног имена *Кршимир* које је у нашем ономастичком систему потврђено тек 1898. године у месецослову православие цркве за ту годину. Међутим, то што лично име *Кршан* налазимо у Хрватској на самом почетку XIII века, а име братства *Кршелци (Crisscelzo)* у Истри већ 1189. године, говори довољно јасно о древној старини ове антропонимијске основе. Као лично име залажено је и у бугарском ономастикону *(Крьша, Крьшко, Крьшо)* и истог је порекла као и наш пример, а не од *Крьто (<Крьсто),* како то тврде Јордан Займов и Стефан Илчев. Императивне сложенице, исто као и наведена презимена, упућују на глагол *кршити* у значегьу *ломити.*

- *Крш:* савремено презиме у Мостару (Херцеговина).

- *Кршз: у* селу Печка (Румунија) у Банату 1735; у Грабовцу (Срем) 1751. године; савремено презиме у Београду.

- *Кршајтовић:* презиме забележено у ..Младој Србадији" 1870. године. Сложено од глагола *кршити* и именице *ша/тои у* значењу 'вијак, завртањ за цеђење грожђа и другог воћа' (<мађ. sajlo). Без паралела у нашој апелативној лексици и ономастици. Односи се на невештог виноградара који се немарно односи према шајтову.

- *Кршаняц:* презиме залажено у Боки Которској (пореклом из Херцеговине): савремено презиме у Херцег Новом. Од личног имена *Кршан* које је потпрђено у Хрватској 1200. године.

- *Кршсв:* савремено презиме у Руми (Срем).

- *Кршеванић:* презиме залажено код Ријеке, Лабина и на острву Крку. Води порекло од личног имена *Кршенан.*

- *Кршевић:* старо муслиманско братство у Крњем Долу у Црној Гори. Ун. топоним *Кршевица* код Врања у Србији.

- *Кршею.* околина Златара, Кутине и у Загребу 1948. године.

- *Кршелац:* према Владимиру Мажуранићу, ..Кршелци - име прастарог братства у Бужах. Исп. 1189. (de genere Crisscelzo)".

- *Кршибабић:* очинство у Србији забележено 1348. године: „Имећу људи које цар Стефан даде цркви Архангелској у Призрену, једна бјеше Гюргь *Крыпибабикь."* Сложено од глагола *кршити* и именице *баба.* Као и у другим примерима у којима се помиње *баба* у антропонимијском смислу, и овде је *баба* синонимизована са ђаволом. па се ово презиме може објаснити као произвол вербалне опције ради неутралисан.а овог злог демона.

- *Кршија:* четири особе у Ораховици (Хрватска) 1948. године.

- *Кршикапа: у* Араду (Румунија) 1715, Новом Саду и Петроварадину 1720. године; у Хрватској код манастира Гомионице и код Бањалуке у Босни 1703. године; презиме код ускока у Црној Гори чији су преци пореклом из Никшићке жупе. Од глагола *кршити* и именице *капа.* Као и сви називи у којима постоји оваква именица, и' овај, поистовећивањем капе са човеком,- наглашава немаран однос према овом .важном одевном предмету, то јест, другим речима, изражава негативан однос у вези са карактером или имовинским стагьем носиоца. Уп. ороним *Кршикапића главица у* селу Барама у Црној Гори.

- *Крширог.* презиме забележено у селу Печка (румунски Банат) 1733. године. Од глагола *кршити* и именице *рог. Рог* је реч са много значења, између осталог означава и *фалус,* па је зато, слично као код речи *баба,* тешко макар и приближно одредити на шта се овај облик односи. Јавља се, иначе, као патронимијски апелатив типа *Рогопић, Рогушић* и ел.

- *Кршко:* шест особа у Вуковару и у селу Тук код Бјеловара 1948. године.

- *Кршковић:* једна особа у Ријеци 1948. године.

- *Кршовић:* седам особа у околини Лудбрега и у Ријеци 1948. године.

- *Кршпогачин:* презиме које срећемо у Мокрину (Банат) почетком XVIII века у облику *Кршпогачић* 1791. године; 1948. евидентирана су три становника са оваквим презименом у Осијеку. Састављено је од глагола *кршити* и именице *погача. С* обзиром да се погача не једе сваки дан (уп. фразеологизам „тражи хлеба преко погаче"), а поготово не далеке, 1791. године, очито је да је овде наглашен моменат нехата према погачи као хлебу који се једе о празницима. Овде је важно истаћи да се погача не сече ножем, већ се ломи руком, што би могло да значи да се мотив овог назива крије у богатству носиоца који је у могућности да „крши", ломи погачу и у непразничне дане.

КУБАС-, в. Кобас-

- *Кубис:* две особе у Славонском Броду и Загребу 1948. године.
- *Кубясица:* презиме забележено у Србији почетком XX века.
- *Кубасичић:* огранак потурчене породице Алуновић у Зети (Црна Гора) 1879. године.
- *Кубаска:* пет особа у Сплиту 1948. године.

КУБАТ- (<тур. **kubat)**

- *Кубат.* стариначка муслиманска породица у селу Кубатовина у Дабарском пољу; савремено презиме у Београду; у Хрватској: околина Бенковца, Книна и Вараждина. Једнако је са турским придевом *laibat* у значењу *груб.*
- *Кубата:* једна особа у Бакру (Хрватска) 1948. године.
- *Кубатка:* околина Ђакова у Хрватској 1948. године.
- *Кубатлија:* православна породипа у околини Високог у Босни крајем XIX века. Према забелешци попа Стјепе и Владимира Трифковића, предак оне породице носио је *кубат-капу,* чији опис и значење дају исти аутори: „Капа доста слична читама поповским у Србији, коју су носили у давними већином Турци."
- *Кубатов:* две особе у селу Гуња код Жупан>е 1948. године. Уп. топоним *Кубатовина* у Дабарском пољу у Херцеговини.
- *Кубатовић: Kiibatovity* у Бају 1725, у Гари (такође у Бачкој) 1727; у Чонопљи (Бачка) 1820. године; стариначка породица у селу Лепени у Тимоку; у Хрватској 1948: околина Петриње, Подравске Слатине, Доњег Михољиа и у Загребу.

КУБУР-, (<тур. **kubur)**

Реч *кубура* у значењу *пиштољ* и *кожна навлака за пиштољ* представља позајмицу из турског језика и можемо је пратити од 1681. године. Ни презимена не прелазе ову хронолошку границу, јер је у овој групп најстарији пример *(Кубураш)* из 1713. године.

- *Кубур:* у следећим местима у Гор1ьем Подрињу: у Зниједзн, Голеши, Барицама. Леденици. Страшенцу и Мажићима; савремено презиме у Сребрениди (Босна). Идентично је са турском позајмицом *кубура* која се у нашем апе.пативном фонду први пут појављује у XVII веку. Уп. савремено турско презиме *Kubur* у Измирни у Малој Азији. За семантику уп. наша презимена *Гарабиљевић, Тобцић* и ел.
- *Кубура:* савремено презиме у Ужицу и Сарајеву.
- *Кубураш:* у Чуругу (Бачка) 1713. године; у селу Доњи Будељ („из Рамића на материнство" у XIX веку) у Саничкој жупи у Босни.
- *Кубурин:* породични надимак у Добрици (Банат).
- *Кубурић:* у Молу (Бачка) 1790. године; у селу Цимеше код Босанског Петровца почетком XX века; тринаест особа у Ђакову у Хрватској 1948. године.
- *Кубурица:* породични надимак у залужници и Врховинама у Лини 1915. године.
- *Кубуровић:* у Кривој Реци (досељени из Бабина 1870. године); у Лозници, почетком XX века; у Л>игу (пореклом из Санцака); савремено презиме у Чачку. Уп. микротопониме *Кубуровина* и *Кубуровски поток* у Соколској нахији.
- *Кубурцић:* околина Славонске Пожеге 1948. године. Основа: апелатив *кубурција* који није забележеп у нашим речницима.

КУВЕКАЛОВИЋ

Презиме забележено у Ужицу 1866. године; у селу Мочиоци код Ивањице у Србији; савремено у Београду. Од надимка **Кувекало* који би могао настати од глагола *кувикати* (хуктати као сова), али није јасан самогласник Е у другом слогу.

КУВЕЛ- (<грч.

Ретка и занимљива презименска основа од које су сачувана само три облика. Води порекло од придева *кувео* (ж. род *кувела)* у значењу *презрсо* (за смокву) који је Вук Караџић забележио у Боки Которској и Дубровнику а долази од грчког *κουφό·}* у значењу *лак, празан.* Исти придев постоји и у бугарском језику у коме гласи *куф, кух* и значи такође *призам,* али и метафорично *неозбиљан.* (Уп. бугарска презимена *Куфев, Кухов, Кухелов.)* Ареал овог презимена обухвата Црну Гору, Босну и Доње Драгачево у Србији, па се шггово ширење ван Приморја може објаснити утицајем дубровачких трговачких каравана по Србији и Босни.

- *Кувелић:* презиме забележено у Сланом крај Дубровника 1498. године.
- *Кувеља:* овакво презиме носио је неки Мило, агент Млечића у Херцег Новом 1631; православна породица у Бусоначи код Травника у Босни 1882. године; у Зеокама („Од Сјенице") у Доњем Драгачеву у Србији почетком XX века.
- *Кувел.ић:* у Црној Гори 1850. године; савремено у Београду.

КУВЕНЦИЈЕВИЋ

Савремено презиме у Бару (Црна Гора). Од непотврђеног апелатива *кувенција* у значењу *причалица* који долази од албанске речи *faivendim* (разговор), а ова од грчке *κόβε ία.* (Истог порекла је и румунски апелатив *ciivint* у значењу *реч.)*

КУВШ- (<кувиза)

- *Кувизин:* презиме забележено у Мокрину у Банаху 1757. године. Води порекло од апелатива *кувиза* у значењу *вивак* (Vanellus vanellus) и по свој прилици настао је од ономатопеје.
- *Кувизић:* у Мокрину (Банат) 1790. године.

КУВИЊАЛО

- *Кувињало:* православна породица у селу Вуковско код Бугојна у Босни 1882. године. Надимак ономатопејског порекла који долази од глагола *кувикати* у значењу *оглашавати се карактеристичним гласом* (сова, кукувија, ћук и ел.).
- *Кувињаловић:* православна породица у Зеници у Босни 1882. године.

КУГ-, КУЖ- (<куга)

Реч *куга* у значењу *заразна епидемична болеет* позната је само у јужнословенским језицима. Петар Скок, заједно са Миклошичем и Бернекером, изводи је из баварске и вестфалске речи *Kõge* у истом значењу. У најновијем „Етимолошком речнику словенских језика" под редакцијом О. Н. Трубачова читамо да је ова реч ономатопејска творевина - и као докази приводе се чешки глагол *kiihykati (викати)* и украјински *кугикати (жугик* - сова). Међутим, без обзира што ни ова етимологија није баш поуздана, чин>еница да се *куга* јавља као ономастички апелатив проширује ову проблематику на терен митологије, јер се само тако могу објаснити примери који следе. *Куга,* него као и *чума* у народној свести представлю *ружну жену* и *непожељну особу,* па се овај демон може третирати као и велики део митолошких бића искључиво непријатељски наклоњених према људима. Уосталом, најбо.љи пример који директно упућује на мрачну функцију куге, представља синоним

умирачка који је за *кугу* забележен у Нишу. Представљена на ономастичком плану, *Кугом* је свакако називана *ружна особа с* асоцијацијом на *кугу* која у виду ружног и одбојног демона доноси несрећу. Уп. и месту клетву „куга те однела".

- *Куга:* овакво презиме носио је 1720. године неки Филип, члан „Altera сотрania pedestris ordinis"; у Ковиљу, у бившем Шајкашком батаљону у Бачкој 1751; у Сомбору 1795; православие породице код Приједора, Унца и Сарајева у Босни 1<S<S2. године; у Хрватској 1948: околина Доњег Лапца и Коренице у Лици.

- *Кугац:* у сложеном презимену Мандић-*Кугац* у Карловцу (једна особа 1948. године).

- *Кугић:* православна породица у селу Курјак у Крбави 1698. године (пореклом из околине Книна или Буковине).

- *Кужета:* у Госпођинцима (Бачка) 1849. године; у селу Притока у Поугъу у Босанској Крајини почетком XX века („звали су се Штрпци. Предак ми 'прекужио' кугу па их прозвали Кужети"); савремено презиме у Борову.

- *Кужетин:* у Госпођинцима (Бачка) 1829. године. Уп. *Кужин рогаљ,* део села Турије у Бачкој.

- *Кужић: у* Грабовцу код Ваљева 1808. и 1836; православна породица у Герзову у Босни 1882. године; у селу Бажани у Пиви; у Хрватској 1948. околина Метковића и Валлова.

КУДЕЛ-

Најстарији помен ове антропонимијске основе налазимо у личном имену *Куделин,* епизодне личности у српској историји која се, заједно са Дрманом, помиње 1275. године као татарски вазал у време краља Милутина. Примамљиво делује мисао да ово старо словенско име упоредимо са топонимом *Кудељево* у Браничеву скоро двеста година касније, али за ово нема непосредних доказа. Чигьеница да је у време краља Милутина живео у Браничеву властелин *Куделин* и да су у овој области два века касније Турци уписали и мездру *Кудељево* као ненастањену, пружа ипак могућност да претпоставимо да овај топоним можда чува успомену на властелина *Куделина* из 1275. године. Иначе, основа је фитонимска и као таква придружује се бројним примерима типа *Јаблановић, Јагодић, Смрикић* итд.

- *Куделиновић:* презиме забележено на једном стећку у Требињу у XIV веку. Од личног имена *Куделин.* Уп. руско презиме *Куделин.*

- *КуделиЬ:* презиме евидентирано негде у Србији крајем XIX века.

- *Куделичић:* у селу Коњеврате код Шибеника 1436. године.

- *Куделка:* две особе у околини Чазме и Бјеловара у Хрватској 1948. године. Уп. чешко презиме *Kiidelka* и бугарско *Куделков* које Стефан Илчев објашњава „може да имал голяма брада".

- *Кудель:* четири особе у Трогиру код Сплита 1948. године.

- *Кудељан:* околина Зелине и у Загребу 1948. године.

- *Кудел,аш:* десет особа у околини Валлова у Хрватској.

- *Кудељић:* муслиманска породица у Варошкој Ријеци и Лубарди у Поуњу (Босанска Крајина) почетком XX века (не знају од кога су „плетива"). Уп. лично име *Кудељин* у Требињу из XV века, топоним *Кудељеао* у Србији, као и белоруско презиме *Кудзел1ч.*

- *Кудељка:* пет особа у Карловцу, Шибенику и код Гарешнипе 1948. године.

- *Кудел>н>ак:* околина Иванца, Бјеловара и Валпова у Хрватској.

- *Кудиљин:* Miglun Sergideuich dicti *CudigHni* у Требшьу у XV веку.

- *Куђељић:* православна породица у селу Мајевац код Дервенте у Босни 1882. године.

КУДР- (<пр. **кудрав)**

- *Кудра:* православие породице код Варцарвакуфа, Босанске Градишке, Лијеина, Босанске Дубице, Санског Моста и Травника 1882. године; шумрла муслиманска породица у Габели у Херцеговини крајем XIX века; савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској 1948: околина Вуковара, Осијека и у Новог Градишки.
- *Кудри/с,* три особе у Крижевцима у Хрватској.
- *Кудриков:* седам особа код Лудбрега и у Ријеци 1948. године.
- *Кудрин:* у Долову (Банат) почетном XX века; у селу Глоговац код Копривнице у Хрватској (шест особа 1948. године). Уп. микротопоним *Кудрине њиве* у селу Прекази у Унцу (Босна).
- *Кудри!):* православна породица у селу Илијани код Травника у Босни 1882. године; католичка породица у Ходбини у Херцеговини крајем XIX века (пореклом „с Ратимље"); савремено у Сарајеву и Буковцу у Срему (пореклом из Босне); у Хрватској 1948: околина Син>а, Доњег Михољца, Нашица, Славонског Брода и у Сплиту.
- *Кудро:* седам особа код Осијека и у Вуковару 1948. године.

КУДУЗ- (<тур. **kudiiz)**

- *Кудуз:* у Могорићу у Лини 1712; *Ciidnz,* католичка породица у Лијевну у Босни 1743; у Гучи (Србија) 1823. године; у Пољицама у Поповом пољу („мисле да им је далека старина из Вујичића из Ораха у билећ. котару"); у Хрватској 1948: околина Дрниша, Сиња и Нашица. Идентично је са турским придевом *kiuliiz* у значењу *бесан, побеснео.* Уп. бугарска презимена *Кудузки* и *Кудусчиеп.*
- *Кудузовић:* муслиманска породица у Козјаку у Босни (из Јање); у Гучи (из Старог Влаха): савремено презиме у Власеници; у Хрватској, пет особа код Загреба и Прегради 1948. године.

КУЗУН-(<тур.**kuzun}**

- *Кузун:* презиме забележено у „Караџићу" 1899. године. Етимологију овог презимена предложио је Димитрије Руварац од грчког имена *Κανιαχονζην,* али ће ипак бити тачније да је овде у питању турска синтагма *kiizuin* у значењу „јагње моје", како то неодлучно тврди и Будмани у Академијином Рјечнику.
- *Кузуновић:* презиме у истом извору као и *Кузун.*

КУЈАВ- (<пр. **кујав)**

Женско име *Кујава* познато је у нашој историографији као име жене краља Остоје босанског који се од ње развео 1416. године. Она се иначе помиње и 1399. године у следећем тексту: „Господомь Богомь дарованомь ми кралицомь кирь Куявомь." О овом женском имену Томо Маретић је оставио две кратке белешке у свом познатом пионирском раду „О именима и презименима Хрвата и Срба". Важно је овде истаћи да Маретић изједначује женско име *Кујача* (код Ветрановића у XVI веку) са поменутим именом *Кујава* из XIV века, и оба сматра да су „према маек. Кузман, налази се и жен. Кузмана". Не бих смео да тврдим да су *Курјача* и *Кујова* синоними, али сасвим је сигурно да ово друго није од хришћанског имена *Кузман.* Доказ за ову тврдњу налазим у нашем придеву *кујав* у значењу *зао, подмукяо* који се у сличном значењу среће и у другим словенским језицима. (Уп. словеначки *tatjav - своје глав,* гор]ьолужички */aijawa - раскалашна,* руски *куява - пръава, запуштена.)* Посматрано кроз призму ономастике, име босанске краљице може се сврстати у заштитна имена типа средгьовековних *Злоба, Голозло, Грд* и слично. Судећи по презимену *Кујавец* у Хрватској, у нашем ономастичком систему постојало је и мушко име **Кујав,* па, консеквентно овоме, неће ипак бити тачна констатација Миленка Филиповића о босанским Власима у време бана

Тврtка у Босни, јер презиме *Кујавић* може бити и од непосведоченог антропонима **Кујав.* Ево тог текста: „1400. године спомињу се у Босни Власи Кујавићи, Власи босанског краља Тврtка. Њихово име је изведено од женског имена Кујава, а то значи да је негдашњи старешина или оснивач тог катуна била жена Кујава." Будући да у нашем језику постоји и глагол *кујавити* у значењу *живети усамљен (уп.* пољски дијалекатски *ktijawa* - неплодан; голо место у шуми), наш топоним *Кујавица* код Шапца могао би бити и од женског имена *Кујава,* али можда и од ишчезлог географског термина **кујава.*

- *Кујавић:* презиме које су носили ..Власи *Кујавићи"* босанског краља Тврtка Тврtковића 1406. године; српска породица у селу Мељани у Славонији 1698; граничарска породица на реци Сави *(Кнjavich)* 1725. године; у Хрватској 1948, околина Подравске Слатине и Ораховице. Уп. топоним *Кујавица* код Шапца који се као влашко насеље помиње 1528. године, као и топоним *Кујавче* код Високог у Босни.

- *Кујавеи:* презиме забележено у околини Вараждина, Копривниие и у Осијеку 1948. године.

КУК-

Оснопа *Кук-* је у нашем језику полисемична и двојаког је порекла: од прасловенског **К'І,!К'І,* у значењу *кук* (Hüftbein, os сохае) и *кука* са бројни.м варијантама ко је су везане за *нешто криво, искривљено.* Ова хомонимија завела је и искусног ономастичара Петра Шимуновића који је ову другу основу поистоветио са првом па је тако презиме *Кукић* погрешно сврстао у „анатомску" тематску трупу заједно са облицима типа *Плећаш, Зубовић, Ребрача* и ел. Сама пак реч *кук (<*кт,Ік'І>)* је и географски термин, па је често срећемо као ороним у синтагми *Бабин кук* или једноставно *Кук.* Свему овоме треба додати и универзални глагол *кукаги* који је ономатопејског порекла (уп. називе птице кукавице у индоевропским језицима који сви почињу са ономатопејом *кук-)* и дао је нормалне рефлексе у многим језицима. Ово напоминьем због тога што Герхард Шлимперт старолужичко лично име *Kuktil* из 1288. године разматра као могућу позајмицу непосредно из латинског - „es ist jedoch möglich, das der name /Kukul/ ummittelbar zu lat. cuculus 'Kuckuck' gehört", мада бројни примери из других словенских језика указују на аутохтону основу. Даље, сама основа *Кук-* има још једно значение које се такође мора узети у обзир приликом одређиван,а етимологије *Кукић* или *Куковић.* Нејасно и скоро сасвим избледело присуство демона по називу **Кук* или **Кука* срећемо у нашем фразеологизму „о кукову дне" које је неоспорно сгарије од „о Ђурђеву или Петрову дне" у значењу *цикада.* Заправо, „о кукову дне" данас звучи као пародија у односу на прецизирани календарски датум везан за Ђурђевдан или Петровдан, али очито је да овај фразеологизам чува успомену на паганског демона **Кук* или **Кука.* Дово.ъан број потврда у другим словенским језицима недвосмислено аргументује постојање овог митолошког бића. присутног код нас само у наведеном фразеологизму. Уп. *кука,* ноћни демон код Украјинаца, *кука* у словинском дијалекту у Пол>ској у значењу *зяо дух,* у Полесју у Украјини *кука,* „нечто страшное, обитающее в теммоте, чем пугают детей", литавски *kmikas,* кућни дух, патуљак, старопруски *kitke* и *kitds,* ђаво итд. Све у свему, понављам, међу бројним *Кукићима у* нашем патронимикону један проценат могао би имати и овакву митолошку основу. Уосталом, семантику овог демона најбоље можемо сагледати преко нашег назива *кривељ* у значењу *предводник вукова,* такође једног од наших демона, који у својој основи садржи мотив хромости, нечег што је криво, а све ово, у крајњој линији. припада истој семантичкој групи. Судећи по присуству презимена *К'укман* и *Кукмановић* у Хрватској, у нашем ономастичком систему постојало је и сложено лично име **Кук-ман,* које је настало верова-

тно аналогно према именима *Вукман, Радоман* и ел.

- *Кук:* презиме забележено у околини Загреба и Доње Стубице 1948. године.

- *Кука:* савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948. код Глине и у Карловцу.

- *Кукавац:* три особе код Крижеваца и у Загребу 1948. године. Идентично је са личним именом *Кукавац (Chnchauac~)* које је потврђено у Шибенику 1386. године (од придепа *кукав).*

- *Кукавица: Kitknvicsn* у Букину (данас Младеново, Бачка) 1728; у Ђурђеву (такође у Бачкој) 1813; православие породице код Гламоча, Приједора, Босанске Дубице, Високог и Босанске Градишке 1882. године; у Боки Которској крајем XIX века (пореклом из Херцеговине); у Хрватској 1948: околина Имотског, Костајнице, Бенковца и Задра. Идентично је са апелативом *кукавица* (cuculus). Уп. топоним *Кукавица* код Приштине, Бањалуке и Власотинаца у Србији и у множини *Кукавице* код Травника, Рашке и Сарајева.

- *Кукавичић: Kukaulcsity* у Темерину (Бачка) 1743. године; у области Зупци у Херцеговини; у Хрватској 1948. у селу Десинићу код Прграде и у Сплиту (пет особа). Уп. ишчезли топоним *Кукавичићи* у области Јадар у Србији 1533. године.

- *Кукавчевић:* братство у Љештанској нахији у Црној Гори.

- *Кукавчић:* околина Славонског Брода и Дугог Села у Хрватској; православна породица у Босанској Градишки 1882. године.

- *Кукал:* девет особа у селу Ровишћу код Крижеваца 1948. године.

- *Кукалић:* у селу Небојану код Петригье и у Загребу 1948. године.

- *Кукало:* презиме забележено у Босни почетком XX века.

- *Кукаловић:* податак из „Летописа Матице српске".

- *Кукаљ:* ишчезло братство у племену Бјелопавлића у Црној Гори; у Хрватској 1948: околина Новске, Цриквенице и у Загребу.

- *Кукан:* околина Вараждина и Гаре шлице у Хрватској. Уп. руско лично име *Кукан* из 1495. године, породични надимак *Кукпнови* у Гргетегу (Срем), као и топоним *Кукан,* (<антр. *Кукан + jh)* у бившем Зворничком санцаку 1533. године.

- *Куканић:* петнаест особа у околини Загреба и Ријеке 1948. године.

- *Куканчић:* презиме забележено у Србији 1825. године.

- *Кукањац: Куканяць* у Ужицу 1866. године.

- *Кукар:* презиме залажено у околини Пореча и Велике Горице у Хрватској; породични надимак у Лесковцу (Србија).

- *Кукарац:* презиме у селу Поружници код Соко Бан>е у Србији. Уп. *Кукарец* у селу Лукову код Врбовца у Хрватској (само једна особа).

- *Кукарић:* две особе код Пазина и у Пули у Истри.

- *Кукас:* околина Доње Стубице, Загреба и Кутине у Хрватској.

- *Кукац:* презиме забележено код Лабина и Бузета у Истри 1948. године; породични надимак у Болману (Барања). Уп. фреквентно кајкавско презиме *Кукец* код Иванца, Вараждина, Доње Стубице, Чазме и Лудбрега.

- *Кукач:* петнаест особа на острву Брачу и у Сплиту 1948. године.

- *Кукило:* православие породице код Герзова, Травника, Босанске Градишке и Кључа у Босни 1882. године; савремено у Београду.

- *Кукиловић:* стариначка породица у Видовом Селу у Унцу (Босна) тридесетих година XX века.

- *Кукиљ:* српска породица у Гламочу у Босни 1882. године.

- *Кукин:* две особе код Зелине и у Шибенику 1948. године. Уп. руски антропоним *Кукин* из 1498. године, микротопоним *Кукин порог,* као и наш топоним *Кукин поток у* Сарајевском пољу.

- *Кукина:* околина Златара, Винковаца и у Загребу 1948. године.

- *Кукић:* презиме забележено у Дубровнику 1236; у Мошорину (Бачка) 1560; у Оточцу у Лици (пресељени из Коренице) 1655; у Баји 1725. и Новом Саду 1743; у Сремској Митровици 1785. године; у селу Трубаревцу код Соко Бање у Србији; муслиманска породица у селу Кранчићи и Совићи у Рами (Босна).

- *Кукица:* презиме забележено у Херцеговини 1695. године.

- *Кукла:* околина Новске и Вуковара у Хрватској 1948. године.

- *Куклин:* две особе у селу Будаинки код Славонског Брода.

- *Кукман:* седам особа у селу Рабац-Лука код Лабина у Истри 1948. године.

- *Кукмановић:* само у селу Чаћавица код Подравске Слатине (двадесет три особе у четири куће 1948. године).

- *Куко:* пет особа код Дубровника и у Новој Градишки 1948. године.

- *Кукоб:* необично ретко и занимљиво презиме чију сам једину потврду пронашао у Београду. Идентично је са руским дијалекатским апелативом *кукоб* у значењу *шкртац, циција* и долази од прасловенског **kiikob(a)* <**laik* + суфикс *-оба,* као, рецимо, у речима *грдоба, злоба* и ел.

- *Кукобаг.* православна породица у селу Брда код Гламоча 1882. године и две особе у Славонској Пожеги 1948. године. Од истог је корена као и *Кукоб,* само што је овде у придевском виду од прасловенског глагола **kttkobiti* у значењу *бринути се о домаћинству.*

- *Куковац:* шест особа у селу Козаревац код Бјеловара и у Загребу 1948. године. Идентично је са личним именом *Куковац* које је потврђено у области Браничево у Србији 1467. године. Уп. кајкавско презиме *Куковец* код Чаковца, Прелога, Крижеваца и Ђакова.

- *Куковић: Chuchoiiicli* у Шибенику 1584. године; цинцарска породица у Дервенти и у Славонском Броду почетком XX века; у Хрватској 1948. на острву Рабу, у Вуковару и Загребу.

- *Куковски:* шест особа у селу Калиновцу код Ђурђевца (Хрватска) 1948. године. Уп. топоним *Куковце* у Србији.

- *Куколеча:* савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948. околина Глине и Вировитице. Сложено презиме непознате етимологије.

- *Куколић: Ciicolicli* у Шибенику 1461. године; у Хрватској 1948. код Чаковца, Сиска, Нове Градишке и Петриње.

- *Кукољ:* у Шибенику у XVII веку; у Чуругу 1732. и Жабљу 1887. (оба места у Бачкој); у селу Милићеву у Србији 1821; православие породице код Бањалуке, Сребренице, Санског Моста, Унца, Босанске Градишке, Прњавора и Варцарвакуфа 1882. године; православии у Книну почетком XX века; савремено презиме у Бихаћу (Босна); у Хрватској 1948. околина Книна, Бјеловара и Вараждина. Идентично је са личним именом *Кукол,* које је потврђено код Ужица у Србији 1559. године. Само пак ово лично име може се схватити на два начина: од *Кук + оль* (као *Михоль, Драголь)* и као једнако са апелативом *кукол,* (Agrostemma githago), па би у другом случају представљало заштитно име.

- *Кукоља:* околина Доње Стубице, Златара и Загреба 1948. године. Уп. топоним *Кукољане* у Србији.

- *Кукољев:* у следећим местима у Бачкој: у Турији 1759, Чуругу 1780. и Жабљу 1879. године.

- *Кукољевић: КуколъвиЬъ* у Чачку 1857. године.

- *Куконога:* у селу Рожанство почетком XX века (пореклом из Дражовића код Нове Вароши). Од сложеног придева *куконог* у значењу *кривоног.*

- *Куконос: Chuchonos* Radoslaf у Шибенику у XV веку. Идентично је са придевом *куконос* у значењу *кривонос.* Уп. бугарско презиме *Куконосов.*

- *Кукор:* околина Новске, Јастребарског и Петриње у Хрватској. Идентично је са личним именом *Кукор* са ретким суфиксом *-ор* (уп. *Грубор, Грахор, Витор* и ел.) које је потврђено у Србији у XIII веку.

- *Кукоч:* у Сутивану на острву Брачу (пореклом из Сплита) 1825. године; у Хрватској 1948. код Сплита, Задра, Опатије, Загреба, Ђакова и на острву Хвару.

Сложено је од *Куко-* + *оч* и односи се ми разроког човека (уп. *Бакочевић. Ракочевић, Срдоч* и ел.)·

- *Кукувић:* осам особа у селу Хрушевац код Загреба 1948. године. Од облика *Кукувијић (<кукуаија* - сова).

- *Кукулић:* у Сплиту 1411. године; у Хрватској 1948. код Јастребарског, Лудбрега и Вараждина. Уп. старолужички антропоним *Kiikiil.*

- *Кукудичић:* савремено презиме у Подгорици у Црној Гори.

- *Кукуљ:* српска породица у Перни у Босанској Крајини 1751. године; породични мадимак у Добрици (Банат); у Хрватској: околима Имотског, Вргинмоста. Војнића, Гарешниие и Винкоиаца.

- *Кукуља:* околима Клањца, Велике Горице и Чазме. Уп. топоним *Кукул>е* код Белог Пол>а и Александровца у Србији.

- *Кукуљаи:* српскп породица у Бакру (пресечена из Клиса) 1583. године: у Хрватској 1948: околина Ријеке, Подравске Слатине и Дубровника.

- *Кукул>ац:* презиме забележено у селу Реснику код Соко Бање у Србији.

- *Кукуљеиић: Ciicuglevich* код католика у Босни 1743. године; у Хрватској код Подравске Слатине и у Загребу.

- *Кукуљић:* околина Чаковца и Вараждина.

- *Кукура: ('nctira* Caterina... de insula Zlarin 1586. године; у Хрватској 1948. код Славонског Брода, на острву Вису и код Шибеника.

- *Кукурић:* савремено презиме у Требин>у у Херцеговини; у Хрватској код Сиска, Дубровника и Подравске Слатине.

- *Кукуронић:* у Новом Селу код Задра између два рата. Уп. топоним Кукуровиħи код Прибоја у Србији.

КУКУРЕК-

- *Кукурекац:* презиме забележено у селу Куштревац код Врања у Србији. Можда се мотив настанка оваквог презимема крије у лековитој моћи ове биљке о којој је В. Чајкановић оставио следећу белешку: „У старом веку био популаран лек против лудила и епилепсије. Због тога напојити некога кукуреком значило је исто што и рећи му да је луд." Уп. топоним *Кукуречани* код Битоља у Македонији.

- *Кукурекопић:* у Приштини (пореклом из Доње Гуштерице у другој половиии XIX века); савремено презиме у Требин>у и Београду.

- *Кукурик:* савремено презиме у Приједору у Босни; породични надимак у Мокрину (Банат).

КУКУРУЗ

Позната је чињеница да је Колумбо пренео семе кукуруза са Кубе, одакле се проширио преко Португалије, северно Африке, јужне Европе, Мале Азије и Индије чак до Кине где је забележено да се сејао већ 1570. године. У наше крајеве доспео је прво у Далмацију, где су га увели Млечани у XVI веку, а у истом веку помиње се и у Србији. Мноштво дијалекатских назива у нашем језику за ову пољопривредну културу указује и на различите језичке изворнике и уједно баш својим синонимима на популарност и важност ове увезене пољопривредне културе. У речи *кукуруз* срећемо се са чудном појавом. Бројни етимолошки речници врло успешно реконсгруишу и одређују значење појединих речи и улазе у најдубл>у прошлост језика. па и процеса мишљења далеко пре писане фиксације. У односу. рецимо. на речи *ряж, пшеница* или *просо,* које сежу у најдубљу прошлост, реч *кукуруз* се јавл>а тек у XV веку, што у оваквим хронолошким релацијама ме представља неку старину која би захтевала напорне компарагивне студије. Па и поред тога, иако је такорећи „јуче" доспела у европске језике, реч *кукуруз* нема своју поуздану етимологију. Познати писац руског етимолошког речника Макс Фасмер, у уводној речи о овом чламку, синтагмой „грудное слово" једноставно констатује да није лако пронаћи етимолошко решење за ову импортну реч. Ев-

ропски језици, укључујући и италијански који је први упознао ову културу, назива *кукуруз grano turco* („турско зрно"), француски, поред општег *ma't's,* има исто као и италијански Wt f/e *Tnrquie, Ьlc d' Esfiagne* па и *Ьlc d' Italic,* што јасно указује на географију утицаја, то јест на правце одакле се кукуруз увозио или одакле је добијан у прошлости. *Кукуруз* је иначе као реч врло илустративна за приказивање важности ареалне лингвистике, јер се из неких његових назива може сазнати одакле је дошла. Међутим, ово ипак не важи и за наш назив *кукуруз,* који, као што је већ речено, нема сигурну етимологију. Петар Скок дијалекатску реч *коломбоћ,* бугарско *коломбок* и новогрчко *καλαμπόκι* изводи из латинског *columba* - голуб, а сам назив *кукуруз* од турске речи *kokoroz* (momoroz) у значењу „рижа нижег света, раје" *(koiai* - смрад + *oroz* - пиринач). Макс Фасмер нема конкретно решење, али му примамљиво делује етимологија Кречмера и Клугеа да је реч *кукуруз* настала од ономатопеје *hikuru* KOJOM се призива живина приликом храњења кукурузом. Ономастички аспект је још сложенији од апелативног. Колико год то чудно звучало, лично име *Кукуруз* срећемо код нас далеко пре него што се и родио Кристифор Колумбо који је ову културу донео из Америке. Један сачуван документ с краја XII века говори о томе да је нека Стана, опатица манастира Свете Марије у Задру у то време купила и једног роба са именем *Кукуруз* - „Comparavi de Sestaco uno servo nomine *Cuaimiz".* Документ је из 1190. године и треба сумњати у његову изворност, али неоспорно је да је име овог роба потпуно исто са именом бшъке коју је Колумбо открио више од триста година касније! Подударност је очито случајна, али то је све што може да каже о овом занимљивом и нерешеном ономастичком проблему.

- *Кукуруз: Knkiimz* у Вашици (Срем) 1736; католичка породица *(C'itatntz)* у Босни 1743; надимак у Сарајеву у XVIII веку; један од заверника против владе кнеза Милоша био је и неки Јован *Кукуруз* из Смедерева 1844. године. Ево тог текста из ондашњег Министарства унутрашњих дела: „Препоручује се начелству Окружија тамошњег да оно одма Јована Кукуруза житеља Смедеревског овамо под тврдом стражом пошље."

- *Кукурузов: Kukimiszov* у Сомбору (Бачка) 1795. године.

- *Кукурузовец:* једна особа у Крижевцима у Хрватској 1948. године. Уп. топоним *Кукурузари* код Костајнице у Хрватској.

- *Кукурузовић:* презиме залажено у месту Срима код Шибеника 1530; у Илоку (Срем) 1736; *Kuhtnizovics* у Сомбору (Бачка) 1796; презиме спахије Ејуба у Србији 1824. године; муслиманска породица у Подвележју крајем XIX века („прије четири године дошао с Губавице; држи овде 'траву'") и у Косору у Херцеговини; у Славонском Броду 1910. и у Цетинграду 1927. године; у Хрватској 1948: околина Слуња, Коренице, Славонског Брода и Славонске Пожеге.

КУЛ- (<Куломир, *Кулимир)

Основа *Кул-* је вишезначна у нашем ономастичком систему, па је у овом случају треба посматрати контрастивно, то јест потребно је разлучити словенске од несловенских основа. Ово није нимало лако, јер већина примера нема историјских потврда које би помогла да утицај турског језика једноставно разматрамо од XIV или XV века. Највећу пажњу заслужује лично име *Куломир* које је потврђено у XI веку (1070. године). Дал>е, познато је лично име бана *Кулика* из 1189. године, као и очинство *Кулетић* из дечанских хрисовуља 1330. године. У свим овим, хронолошки прецизно одређеним облицима јасно разазнајемо антропонимијску основу *Кул-,* која ни у ком случају није оријенталног порекла. Томо Маретић помишља (неодлучно) на лично име *Кузман (C'osmas),* а бугарски лингвисти Займов и Илчев облике *Кула, Куле, Кулин, Кулинко, Кулинка, Кулин-*

ТО, *Кулиш, Кулка,, Куло, Кулчо* и *Кулъо* изводе из бугарског личног имена *Никула (Никола).* Међутим, овакви хипокористици од личног имена нису запажени код нас од антропонима *Никола,* без обзира да ли су акценатски маркирани као *Никола* или *Никола.* Наши хипокористици од овог имена гласе *Кола, Коле,* па и *Коља,* те, према томе, ови бугарски примери не могу се применити на нашу историјску ономастику. Владимир Мажуранић лично име *Кулин* изједначује са личним именом *Микула (Nicolaus).* Овај додатак већ доноси више могућности за анализу, јер од антропонима *Микула* сасвим је могућ хипокористик *Кула* који би дал>е могао довести до облика *Кул-ен, Кул-ин, Кул-ић* и ел. Тешко је утврдити да ли је хрватско лично име *Микула,* са бројним потврдама од XIII века, примл>ено из мађарског ономастикона. мада презимена типа *Микулић, Микуличић* или *Микулин* не налазимо ван граница Хрватске, али ово се безрезернно може рећи за хрватска презимена *Миклош, Миклошевић, Миклошић, Миклошко,* која стварно воде порекло од мађарског антропонима *Miklos (Nicolaiis).* Међутим, овде се. ипак, не може ослонити на ареалну лингвистику, јер се средшэвековна имена *Кулин* или **Кулета* не би могла објаснигни мађарским утицајем без обзира на врло живе мађарско—српске односе још од времена Стевана Немање. Питање иницијалног сугласника М у имену *Микул(а)* такође заслужује нашу пажњу, јер ово није одлика само мађарског, већ и украјинског, бугарског. па и румунског ономастикона, а и нашег ако се узму у обзир презимена од основе *Микул-* (у украјинском од XVI, а у бугарском од XV века). Остаје ипак као сигурнија могућност да основу *Кул-* доведемо у везу са сложеним именима **Кулимир* и *Куломир,* како је то предложено у наслову ове одреднице. Пре тога треба анализирати и турску основу *Кул-* у нашем ономастичком систему. Изгледа да је грађевински термин *кула* у значењу *тврђава* најстарија реч која нам је дошла из турског језика, и то не као апелатив, већ као ономастичка јединица: 1326. године забележена је реченица: „Горны градь Кула", а у Браничеву 1382. године „трьгъ Кула". Хронологију ове речи најбоље илуструје следећа концизна реченица Будманија, који дели сумњу Ђуре Даничића, али као искусан лексиколог наводи примере који ово присустпо потврђују: „[Кула] од XIV века (Даничић је сумњао и не без разлога да је овако давно примљена ријеч у наш језик)... али се потврђује још у старијим примјерима као мјесно име." Међутим, ова реч је мање важна за антропонимику, јер концепција ове књиге искључује презимена од топонима. За разлику од речи *кула* која није аутохтона у турском језику (<ар. *фіїїа),* реч *кулаш* у значењу *кон> сивопепељасте боје* хибридна је творевина, од турског *kiiln (рић. смеђ)* и нашег суфикса *-аш.* У недостатку историјских примера, презиме *Кулашевић* може бити турског порекла, али и од словенског *Кул-аш-еп-ић.* У турском језику реч *kul* значи *роб,* па и овај моменат отежава приступ ка етимологији презимена *Кулић* или *Куловић.* Али, као што је већ наглашено, у прилог словенском решењу ове основе говоре ране антропонимијске потврде.

- *Куланић:* презиме забележено у Хрватској 1487. године. Води порекло од непотврђеног личног имена **Кулан (<Куломир).* У првом турском попису области Браничева у Србији 1467. године у преводу Момчила Стојаковића. у селу Брежани, које је те године имало двадесет кућа, налазимо као првог уписаног неког Рашу, сина *Кулама.* Будући да постоји презиме *Куланић,* изгледа ми логично да се у овом имену поткрала грешка која се може приписати на првом месту турском пописивачу (уп. турско-персијску реч *kulam - младић],* али можда и преводиоцу. Није наодмет напоменути да се село *Кулимирово* налазило географски доста близу Брежана, што је аргумент више у корист читања *Кулан* уместо *Кулам.*

- *Куландић:* презиме залажено у Србији 1879. године. Од непотврђеног аугментатива **Куланда (<Кул-ан-д-а).*

- *Кулаш:* у Затону код Шибеника у XVIII веку; у селу Семегњеву (пореклом из Пиве) и Шљивовици у Златибору; у Лозници почетком XX века (пореклом из Невесиња у Херцеговини); у следећим местима у Херцеговини крајем XIX века: у Биограду, Залужју, Радићима и Сопилама; у Поповом пољу у Херцеговини: у Орашју, Љубињу, Трнчини, Фатници и Цицрини; савремено презиме у Невесињу, Мостару и Бајиној Баигги; у Хрватској 194<S: околина Бенковца. Задра, Перушића, Шибеника, Славонског Брода, Винковаца и Нове Градишке. Идентично је са личним именем *Кулаш* које први пут срећемо у Буковом Рјечнику и које је идентично са апелативом /гуляш (<тур. *kiil* + наш суфикс *-аш)* у значењу *кон, сипе или риђе боје.* Уп. топоним *Кулаши* код Бањалуке у Босни.

- *Кулашев:* у селу Беодри (данас Ново Милошево) у Банату двадесетих година XX века.

- *Кулашевић:* презиме које је у Перушићу у Лици 1696. године носио један од покрштеника из муслиманске у католичку веру; *Ciilassevidi,* католичка породица у Босни 1743; *Kuln.sc/wvic/i* у Шиду (Срем) 1772. године: савремено презиме у Београду. Уп. микротопоним (њива) *Куляшевица* у селу Сурлица код Трговишта у Србији.

- *Кулашинац: Kulassinaz* у Ривици (Срем) 1736. године. Уколико није од неког непознатог топонима, **Кулашин* би могао бити и непосведочени антропоним од сложених имена *Куломир* или **Кулимир.*

— *Кулашинокић: Kulassinovics* у Осијеку 1736; у Калазу (Мађарска) 1770. године; у Хрватској 1948. само две особе код Нашица и у Осијеку.

- *Кулашић:* презиме забележено у Дубровнику 1491. године. Уп. микротопоним *Кулашица* код Крагујевца у Србији 1875. године.

- *Куленов:* у селу Ресник и Белој Води у области Коритница у Србији педесетих година XX века; породични надимак у Помазу (Мађарска). Од непотврђеног личног имена **Кулен (<*Кулимир).*

- *Куленонић:* беговски род у Босанском Петровну, о чијем је пореклу Петар Рађеновић забележио три различита предана. По првом, они су директни потомци Кулина бана, што Рађеновић сматра да је „мало вероватно да би се [оно] предање могло тако дуго одржати кроз овако вратоломну прошлост Босне" и додаје „сигурно је да су за време турске владавине у Лици живели у месту Пишаћу код Удбине". Друго предање говори о некој сиротој жени која је имала сина *Кулена* и која је просећи дошла до султана у Цариграду који је баш тада очекивао да му се жена породи, па је он замоли да јој помогне при порођају. Она то и учини, па јој султан, на њену жељу. подари „фермам на планиие у рођеном крају". Али народ је ,.и поред фермана секао планине", те се она поново упути у Цариград где добије од султана и „берат на воде". Даље предање говори да „свет није могао бити без воде и без млинова и поче јој поклањати земљу око вода, да би му пустила воду. Тако она поклони све земље и стаде располагати с њима као спахиница по својој вољи". О трећем предању Петар Рађеновић је оставио следећу белешку: „У круговима, који с нетто злобе говоре о Куленовићима, тумачи се. да је име Куленовић настало овако: Била је то незнатна, сиротна и до крајности сиромашна породица у Лици. Долазили су на касапницу, носили и чистили дробове те се тако хранили и од тога посла живели. Крупни дроб назива се у Лици 'кулен'. Тако и они добише име Кулен, Куленовић."

- *Кулетић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Основа: непотврђено лично име **К'улета.*

- *Кулина:* у следећим местима у Соколској нахији: у Будишћу, Читлуку и Лоњину.

- *Кулинић:* у селу Живковцу 1837. и Виткову у Србији 1838. године. Од личног имена *Кулин* које је потврђено у Босни 1189. године.

- *Кулиновић:* у Мојдежу у Боки Которској 1726. године; „црногорска потури-

ца" (податак из „Виле" 1860. године); у селу Лесковица код Ваљева у Србији 1877. године. Уп. топоним *Кулиновци* код Бањалуке и Чачка у Србији.

- *Кулинуша: CiiHniissn,* католичка породица у Босни 1743. године.

- *Кулић: Cnlicli* у Шибенику 1587; у следећим местима у Бачкој: у Сомбору 1720, Сентивану (данас Деспотово) и Баји 1725, у Бајмоку 1793; у Врагьеву (данас Нови Бечеј) 1804; у Руми (Срем) 1849; код католика у Босни 1743; у Миньаку у Мачви 1829; у Ужицу 1854. и 1861. године; староседелачка породица у Красави (Рађевина у Србији); у Хрватској 1948; околина Сплита, Сигьа, Книна, Славонске Пожеге и Винковаца.

- *Кулишић:* у Хрватској 1651. и у XVIII веку; *CuUssicli* у Фојници и Крешеву: католичке породице у Босни 1743; у Србији 1825; у Вели на острву Ижу: у Хрватској 1948: околина Задра, Дубровника, Сплита, Жупање и на острву Корчули. Т. Маретић претпоставља (неодлучно) да основу овог презимена чини хришћанско лично име *Cosmas,* мада би се лично име **Кулиш(а)* лакше могло објаснити као изведеница од сложеног антропонима **Кулимир.* Петар Скок га изводи од речи *кулијеш* у значењу *качамак,* што је још мање вероватно. Уп. ишчезло село *Доње Кулишево* код Ужица са историјском нотврдом из 1528. године.

- *Кулманић:* презиме забележено у Хрватској 1565. године. Од непосведоченог личног имена **Кулман.* (Презиме *Кулменић* на острву Вису из 1675. године вероватно је од неке романске основе; уп. румунско *си/те* - врх брега.)

- *Куловић:* у Боки Которској 1437; муслиманско презиме у Сарајеву 1804; у Мачви у Србији 1829. године; савремено у Чачку. Од непосведоченог антропонима **Куло* које је само као надимак потврђено у Сарајеву у XVIII веку; у Хрватској 1948. околина Глине и Сиска.

- *Кулојевић:* српска породица у Банској крајини 1750. године. Од непотврђеног личног имена **Кулој(е).*

- *Куља:* презиме забележено у Мошорину (Бачка) 1827. Идентично је с непотврђеним личним именом **Куља (<Кулимир)* као *Вела* од *Велимир.* Уп. име краве *куља,* као и придев *куљав* у значењу *трбушаст.*

- *Куљача:* презиме залажено у племену Паштровића у Црној Гори; савремено у Будви (Црна Гора). Уп. топоним *Куљаче* у Далмацији.

- *Куљен:* у селу Цицрини у Поповом пол>у у Херцеговини. Идентично је са непосведоченим именом **Куљен.*

- *Куљић:* у Нерезишћу на острву Брачу 1574. године; у Доњој Трусини у Херцеговини крајем XIX века (пореклом из Пиве); у Сарајеву 1807. године. Уп. белоруско презиме *Куля* из 1560. године.

- *Куљиш:* на острву Вису 1675. године, на острву Зларину код Шибеника 1725. године.

КУЛАГИЋ

Презиме забележено у Крагујевачкој нахији 1819. (пореклом из Новог Пазара). Од турског *кулага (<kolagasi)* у значењу *крилник у јаничарској војсци: капетан прве класе.*

КУЛАУЮВИЬ

Код католика у Босни 1743. године: муслиманска породица у Потка.пању и Бихаћу у Босанској Крајини. Од речи *кулауз* које је синоним речи *калауз.*

КУЛАЧ- (<тур. **kulak)**

- *Кулачанин: Kulacsanin* у Дивошу и Малој Вашици у Срему 1736. годзтне. Води порекло од турске речи *hilak* у значењу уво, али има и кулинарско значење, јер се односи и на врсту јела. Уп. турско савремено презиме *Kulaksiz* (,,Безуви") у Измирни у Малој Азији, као и доста фреквентно презиме *Kuíaç.*

- *Кулачин: Kulacsin* у Бачкој: у Сентомашу (данас Србобран) 1720, Мошорину 1797. и Старој Моравици 1834. године.

- *Кулачић: Kitlaczicz* у Дивошу (Срем) 1736; у Старој Моравици (Бачка) 1788. године; у Идвору (Банат) двадесетих година XX века.

КУЛЕЈИЋ

Презиме које је изгледа аутохтоно само у Мачви, јер је забележено 180У. у Прњавору, 1811. у Толићу и у Причиновићима почетком XX века. Екавизирано према облику *Кулизић.*

КУЛИЗА

Овећа етнографска студија Радослава Павловића под називом „Кулизе (порекло и старине)" говори да су Кулизе у прошлости представљале посебну племенску скупину. Ареал овог облика, укључујући и патроним *Кулизић,* обухвата облает Новог Пазара, Ибра, Гокчанице, Подибра, Шумадију, околину Крушевца, Чачка, Топлицу, Лаб и Косово. Р. Павловић врло детаљно описује све Кулизе уз напомену да је било више покушаја решења етимологије овог облика: пеки аутори су сматрали да су они били потомци средњовековних рудара Саса, а други да воде порекло од владарских породица Бранковића и Мрњавчевића. Наглашавајући да назив *Кулиза* има пејоративни призвук и да значи *улизицу.* а глагол *кулизати - улизивати се,* Р. Павловић ову чињеницу повезује са причама у народу о гьиховим удворичким везама са Турцима, мада би се овде могла нагласити позната истина да дошљаци у новим срединама по правилу добијају скоро увек погрдне надимке. (Уп. обимну литературу о овој теми аутора Влајка Палавестре о односу староседелаца према дошљацима и обратно.) У познатом „Етимологијском рјечнику хрватскога или српскога језика" Петар Скок о презимену *Кулизић* говори само узгред, и то у могућној вези са речи *кулен,* али Р. Павловић питира писмо овог аутора чији текст потпуно задовољава етимолошке постулате: „Извесно је, да (ова имена) припадају пучанству које се је селило из Црне Горе преко Херцеговине и дал>е. 1?јероватно је да ово пучанство потјече из крајева око Бојане, Скадра, Пилота, итд. у старо) српској држави. Према томе мислим да ће ићи у исти ред као личка и кордунска презимена Калембер, Курепа, Сарапа и др., која су влашкога и арбанашкога поријекла. Све су то надимпи. Кулиза судећи по дочеку -за одговара презимену Кокеза (у Мркоњићграду), именици дртеза-јагода (у Црној Гори). Обје ове ријечи су арбанашки деминутиви образовани деминутивним суфиксом -за, који одговара нашему *-ица;* кокеза значи. према томе, мала глава, главипа. Према томе треба узети да су Кулиза, Кулеза, Кулуза /о овом последнем види више моју етимологију/ арбанашки деминутиви... Основа ових надимака може се довести у везу са латинским *culiis - стражница.* Ово тумачење може се одржати само онда ако носиоци ових надимака, презимена потјечу из сјеверне Арбаније, гдје се мјешао словенски, балканско-романски и арбанашки елемент... Кулиза је погрдно име за Мратинце. То је Милићевић забиљежио. Ово је драгоцјен податак, који потврђује моје горње тумачење... Четири забиљежбе: Кулизићи на Тари, Кулизино Село у Моравичком срезу, Кулизе у Пробојском срезу и у Лепеници одлично потврђују горњу претпоставку о кретању пучанства ових надимака, презимена из сјеверне Арбаније."

КУЛОГЛИЈА

- *Кулоглија:* у Суботици (Бачка) 1737. године; према Ј. Ердељановићу, пореклом су Буњевци од покрштених муслимана. Идентично је са турском позајмицом *кулоглија (<hil oglti)* у значењу *јаничарски војник, пешак*.
- *Кулоглин:* у Моноштру (Бачка) 1788. године.
- *Кулоглић: Kuloglity у* Моноштру (Бачка) 1725. године; у селима Гмићи и Прозору у области Рама у Босни.

КУЛУЗИЋ

- *Кулузић:* презиме забележено у Србији 1870. и 1877. године: у Панчеву (Банат) двадесетих година XX века. Од турске речи *кулуз* (од XVIII века) која представл>а синоним речи *калауз* и није етимолошки везана за основу *Кулиз-,* како то сматра Радослав Павловић.
- *Кулузовић:* у Хрватској у XVIII веку.

КУЛУКЦИЈА

Kulnkcsin је било презиме неког Спаха, аустријског конфидента у Травнику 1811. године. Води порекло од турске речи *кулукишја* (<тур. *faitltikfii')* у значен>у *заповедник караколя, ноћних стражара.*

КУМАН (<антр. Куман)

Према истраживањима Ирене Железняк, позиатог украјинског ономастичара која се бави српском и хрватском антропонимијом, етноним *Куман* је можда повезан са племенем Кипчака-Кумана. Ово племе живело је до краја III века нове ере у централном Казахстану, одакле су их покренули Хуни. Средином XI века појавили су се у црноморским степама и крајем века дошли до данашн>е Мађарске, одакле су досегли и до Македоније. У закључку И. Жељезњак констатује „таким чином, слш ду.мати, що *имя КуМäHiD стало в'щомим тведенним слов'янам не раньше юнца XI ст. чрез угорцев."* (Поди. В. М.) Овај закључак је тачан, јер најстарији подаци о овом имену датирају с почетка XII века, („ad αϊput de *Cinnano" у* Сплиту 1119. године).

- *Куман:* презиме забележено у околини Бенковца и у Загребу. Идентично је са етнонимом *Куман* који је код нас постао антропоним и који можемо пратити од 1278. године у Дубронннку: Vendidit Dobroquali *Ctiiniino* vineam", па се иста личност „Dobroqualis *Ctimanm* " појавл>ује и 1281. године. Уп. и име Влаха *Коуман* у повељи краља Стефана манастиру Жичи 1222. године, *Кумања глава* из 1322. и *Кумапов боб* у дечанским хрисовуљама 1330. године, затим топоним *Кумани* у Раваничком властелинству 1380. године, као и топоним *Куманово у* Македонией, са историјском потврдом из 1366. године.
- *Кумаиац:* презиме забележено у Дубровнику 1278. године.
- *Куманичић:* од непотпрђеног лимног имена *Куманица* (уп. *Радојиица, Милојица* и ел.). Уп. и топоним *Куманица* код Крушевца у Србији из 1453. године, као и цркву *Куманицу* у селу Рамаћу испог Рудника са фрескама с краја XV и почетна XVI века.
- *Куманов:* презиме у Каћу (Бачка) 1X51. године; савремено у Новом Саду.
- *Кумановић:* очинство у дечанским хрисовуљама *\33Q;Chiimanotiich* у Шибенику 1584; на острву Муртеру 1679: *Ktunanovity* у Новом Саду 1725; православна породица у Сарајеву 1882. године; савремено у Инђији (Срем); у Хрватској 1У48: околина Шибеника, Подравске Слатине и Прелога.

КУМБАРА

- *Кумбара:* православие породице у Градишки Ламиновачкој и Јунузовцу код Босанске Градишке у Босни 1882. године. Води порекло од турске речи *кумбара (kitmbam)* у значењу *врста гранате', топ којим је испаљипана оваква граната.* По cuojoj тематици спада у доста ретку тематску трупу везану за оружје (уп. *Гарябиљевић, Балчаковић, Топузовић* и ел.).

- *Кумбарић:* у селу Барич у Шумадијској Колубари („у току XIX века дошао као слуга из Мачве, пореклом из Босне"); савремено у Београду.

КУМБУРОВИЋ

Презиме забележено у Зети у Црној Гори двадесетих година XX века. Води порекло од личног имена *Кумбур* које је такође залажено у истој области. Према истраживањима Андрије Јовићевића *Кумбуровићи* су Пипери од родоначелника *Кумбура* који, заједно са још четири брата, води порекло од најстаријег претка по имену Лајко. Иначе, облик *Кумбуровић* настао је од *Кубуровић* са уметнутим сугласником М.

КУМОВ

- *Кумов:* ретко презиме које је регистровано 1948. само у Винковцима (два становника). Води порекло од непотврђеног личног имена **Кум.* Сама пак реч *кум (Taufpater, Sponsor baptisnaKs)* сматра се старолатинском позајмицом из облика *compater* и налазимо је и у старословенском језику. У п. топоним *Кумодраж(<*КчтodorgT, + ЈЂ)* код Београда.

- *Кумовић:* православна породица у селу Равно код Бугојна у Босни 1882. године; савремено у Горажду и Сремској Митровици; у Хрватској 1948. само једна особа у селу Прикрај код Крижеваца.

КУМРИКУШ

- *Кумрикуш:* презиме једног од српских чауша у Сарајеву у XIX веку. Од турске позајмице *кумрикуша* (kumru kusu) у значењу *гугутка.*

- *Кумрикуша:* презиме забележено у „Босанској вили" 1913. године.

КУМРИЈИЋ

- *Кумријић:* презиме евидентирано у селу Велико Лаоле у Пожаревачкој Морави (пореклом са Косова). Од женског имена *Кумрија* (<тур. *Kitmni* < *qwnriyä)* у значењу *грлица, гугутка.* које нрви пут срећемо у Врдничком поменику у XVI веку. .1ош 1899. године оставио је Милан Ивковић у „Карацићу" следећу белешку: .,Гумрија *(гугутка* - Columba risoria). Ова кротка птица врло је омиљена код Турака, па и код нашег народа под Турцима. Турпи на н>у толико пазе да ће с пута скренути само да је не поплаше."

- *Кумрин:* овакво презиме носио је неки Никола, члан терзијског руфета у Београду 1717; у ..Босанској вили" 1913. године.

- *Кумрић:* у Куманима (Банат) 1757. и 1762; *Kiimrits* у Осијеку 1771. године; у селу Брестову и Суботици (пореклом из Ердеља); у области Ресава у Србији; у селу Поповићу у Космају („старином су од Драгачева); у селу Поповици у Неготинској Крајини почетком XX века (пореклом „из Крене на Косову").

КУН- (<антр. Кунослав)

Сложено име *Кунослав* потврђено је у једном документу у Србији из XIII века. Припада зоонимској тематској групи која је бројно заступлена у с.швемској опомастици, а нарочито у презименима створеним од таквих надимака. Дивља животиња *куна* (martes martes) послужила је и као основа за женско име чији најстарији помен налазимо 1244. године

у имену жене једног од клерика у Мађарској у жупанији Веспрем *(.Jitiiw,* uxor Guge clerici de Wespremo") и много касније. у Пећком поменику (XV-XVII век). Мушка имена **Кун. *Куно* или **Кунац* иису потврђена, или се лако могу реконструисати из презимена која следе, као и из чињенице да слична имена налазимо и у другим словенским ономастиконима. (Уп. руско *Куница* из 1495, украјинско *Куница, Куничка* и ел.). Лабилна семантичка граница између значења *кuна* (martes martes) и *лисице* (vulpes), која се у неким нашим крајевима изједначавају, можда је пресудно утицала и на избор оие дивл>е животиње за ономастички апелатив. Хрватско презиме без суфикса *Кун* нисам уврстио у onaj списак, јер постоји могућност да је оиде (исто као и старолужичком ономастикону) у питању хипокористик хришћанског личног имена *Конрад.*

- *Куна:* презиме забележено у околини Белог Манастира, Златара и Осијека у Хрватској 1948. године. Идентично је са непотврђеним мушким именом *Куна* или је једнако са женским именом *Куна* које је посведочено у XIII веку.

- *Куниц:* околина Сплита 1925. године; у Хрватској: околина Сиња, Дрниша, Макарске, Винковаца и Сплита. Ун. кајкавско презиме *Кунц* код Сиска, Чазме и Загреба, као и руско презиме *Кунцепич.*

- *Кунеј:* презиме забележено у околини Загреба, Прелога и Лабина. Идентично је са непотврђеним личним именом *Луне/. Уп. белоруска презимена *Куней* и *Кунейка.*

- *Купина:* седам особа у Оборову код Дугог Села у Хрватској 1948. године.

- *КуниЬ:* на острву Брачу 1574; у матичним књигама Подгоре забележен је 1631. године и неки Петар *Кунић,* „капетан тучепски"; презиме једног од хрватских ђака у Грацу у Аустрији 1638. године; у Дубровнику у XVIII веку; српска породица у Литоби (Мађарска) 1723; у Путинцима у Crevіy 1749; презиме једног од српских крајишника у Петрињи 1783; у Мачни 1829; у Сомбору (Бачка) 1842; православие породице код Герзова, Босанске Дубице, Унца, Приjепол>а и Сарајева 1882. године; у селу Ланишту у Белици (Србија), пореклом са Косова: у Грмљанима у Поповом пол.у у Херцеговини; у Боки Которској (пореклом из Херцеговине): савремено презиме у Тузли у Босни.

- *Куница:* у Дубровнику 1442. године; у Хрватској 1948. околина Син>а и Дубровника. Идентично је са непотврђеним именом **Куница.*

- *Куницки:* у Старом Керу (данас Змајево) у Бачкој 1895. године.

- *Куничић:* властелинска породица у Дубровнику у XVII веку; на острву Хвару 1948. године.

- *Кункић:* само две особе у селу Кнежеву код Белог Манастира у Барањи. Од непосведоченог антропонима **Кунко.* Уп. бугарско презиме *Кунков.*

- *Куно:* две особе у Медведском Брегу и Ријеци 1948. године. Једнако је са непотврђеним личним именом **Купо.*

- *Кунопац:* очинство у селу Страгарима у Србији 1476; православие породице у Бугојну и Рогоушцу у Босни 1882. године; једна особа у Сплиту 1948. године. Уп. презиме *Куновец* код Дугог Села и Загреба, као и топоним *Куновец* у Хрватској.

- *Кунонић:* у Хрватско) 1528. године: приликом полиса становништна Хрватске 1948. запажени су код Јастребарског, Крапине, Златара, Клан>ца и Ђурђевца. Уп. топониме *Куновица* код Ниша. *Кунова* код Прњавора у Босни и у Славонији, *Куновци* код Славонске Пожеге са историјском потврдом из 1697, *Купоне* код Фоне, Враља и у Македонији.

- *Куновчић:* савремено презиме у Крагујевцу (Србија).

- *Кунчевић:* у селу Ковачићу у Книнској Крајини (из Далмације у XVIII веку); у Хрватској 1948. околина Каина и Дубропника.

- *КунчиЬ:* околина Шибеника и Чаковца у Хрватској. Од непотврђеног личног имена **Кунац.*

КУНДАК- (<тур. **kundak)**

Реч *кундак* као турска позајмица у значењу *дрвени део пушке* појављује се у нашим речницима тек у XVIII веку. Мотивациони импулс за овакво презиме могао би се тражити у тврдоћи дрвета којим је обложена пушка, али могуће је и решење везано за метафору о којој пише Првослав Радић. У селу Рибнику у Белици (Србија) овај аутор је забележио надимак *Кундак* уз који је оставио следећу белешку: „Надимак је добио по великом носу, по томе и фамилија Кундакови."

- *Кундаю.* презиме које је носио неки Буле у селу Самоила код Чачка 1839. године, уз које је у примедби забележено „нема нигде ништа"; у Хрватској 1948, околина Грубишног Поља и Костајнице. Уп. *Кундяков поток* код Алексинца у Србији 1870. године.

- *Кундачина:* у селу Хатељи у Дабарском пољу у Херцеговини („дошли су око 1730. године од Терзића из Врањске; неком њиховом [претку] прскао кундак, и по томе су, кажу, ово име добили"); савремено презиме у Билећи и Сарајеву; у Хрватској две особе у Бјеловару 1948. године.

- *Кундачић:* у Славонској Пожеги 1833. године.

- *Кундација:* савремено ирезиме у селу "Баковац код Грубишног Пол>а у XIX веку; у Хрватској 1948. околина Грубишног Пол.а.

КУП- (<антр. Купислав, Купивој)

Лично име *Купислав* потврђено је у околини Славонске Пожеге 1243. године у облику *Cupizlfio,* што значи да је у прасловенском ономастикону постојао сложени облик од глагола *купити* (kaufen, etno). Познати руски ономастичар В. Н. Топоров реконструисао је лично име *Купимир* из пољског топонима *Knpiinerz, Kupimirz* из XV века, а наше лично име *Купивој* залажено је такође у Хрватској 1232. године. У нашем ономастикону задржало се и лично име *Кушьен* и *Купен* која, заједно са облицима *Продан. Украден, Саздан* и ел., припадају разгранатој групи заштитних имена која се подударају са одређеним ритуалним радњама приликом рођења детета. Којкавско презиме *Купец,* као и топоним *Купим* у Србији, могли би се везаги за старо значење речи *купан* (трговац), али ово се не може тачно утврдити. Наш ономастички систем имао је у прошлости и лично име *Купан* које је потврђено већ 1080. године у пове.гьи краља Андрије манастиру Bakony-Bel у Мађарској, а н>егову потврду срећемо у имену микротопонима *Купанопац* код Пожаревца у Србији 1861. године. Слично се може рећи и за лично име *Купиша (Сщтха)* у Хрватској 12(ι4. године које налазимо у топониму *Купишинци,* такође у Хрватској.

- *Купновић:* презиме забележено у Расопајнику у Лици 1558. године. Основа: непотврђено лично име **Купно (<Купислав).*

- *Купор:* презиме залажено у Хрватској у XVIII веку. Једнако је са непосведоченим антропонимом **Купор.* (Уп. *Грубор, Вит-ор, Драг-ор* и ел.).

- *Купоршић:* очинство у дечанским хрисову.гьама 1330. године. Од непотврђеног личног имена *Купорша (<*Kiip-or-ša < Купислав* или *Купивој).*

- *Купчеиић:* савремено презиме у Београду и Тузли. Основа: антропоним **Купан.*

- *Купчинец:* околина Јастребарског у Хрватској 1948. (тринаест особа). Од непотврђеног имена **Купчин.* Уп. белоруско презиме *Купчын, Купчынау.*

- *Купчиновац:* околина Валпова у Хрватској 1948. године.

- *Купчиновић:* седам особа у селу Велико Вуковје код Гарешнице у Хрватској 1948. године.

- *Купчић:* околина Вараждина у Хрватској 1948. године.

КУПИН- (<антр. Купина)

Од ове основе сачувано је само пет презимена која воде порекло од женског имена *Купина* (XVI век). Женско име *Купина* иначе припада групи малобројних облика који немају мушки пандан (уп. *Јагода, Малина, Вишн,а* и ел.), а мотивациони импулс је по свој прилици врло стар и индоевропски, јер је из Старог завета познато да се из ње Бог јанио Мојсију. Рефлекс овог старозаветног предања сачупао се и код нас у једној причи о светом Сави који је благословио купину. ,1ош бо.ћи пример наводи Ы. И. Толстој из студије Стојана Новаковића „Апокрифи из штампаних зборника Божидара Вуковића" у којој, поред бројних синонимних симбола за Богородицу, налазимо и име *Купина.* Топомими *Купиноаац* у Хрватској и *Купиноио у* Срему (раније *Купиник]* од истог су корена и постали су на исти начин као и топоним *Јабуковац.*

- *Купина:* презиме забележено у околини Јастребарског и Карловца у Хрватској 1948. године.

- *Купинић:* српска породиица у Болману (Барања) 1723; *Kupinity* у Ердевику (Срем) 173(і. и 1775: у Пачетину (Срем) 1736. године; у селу Багрдану у Белици (Србија): у селу Салаш у Неготинској Крајини почетком XX века; у Хрватској 1948: околина Загреба, Белог Манастира, Доње Стубице и Сиска.

- *Купинопић:* презиме залажено у Шибенику у XVIII веку.

- *Купински:* једна особа у Сиску 1948. године.

- *Купинчић:* у селу Вилровац у Неготинској Крајини почетком XX века.

КУПУС·

Реч *купус* (Brassica oleracea) није словенског порекла и у нашим речницима може се пратити од XV века, и то не у значењу биљке, већ као зготовљено јело. Петар Скок сматра да је италијанског порекла од облика capolo (cappuccio). Други аутори, на првом месту Бернекер, Фасмер, Будимир и други ову реч изводе из латинског (herba) compos(i)ta у значењу *смеса, састав.* Занимл>иво је истаћи да је и ова најстарија етимологија у вези са кулинаријом, слично као и прва потврда наше речи *купус.* Као што се то иначе често дешава. ономастички примери су хронолошки старији од прве језичке потврде. У дечанским хрисовуљама 1330. године забележено је очинство *Коупоусьчикь* које у основи има лично име **Купусац,* а у истом XIV веку, такође у Србији, срећемо и микротопоним *Купусов дол* (<антр. **Купус).* Семантика овог корена је посебно занимл.ива и нимало лака за решавање. На првом месту треба се запитати зашто би се неко у тако давној прошлости назвао - *Купус,* то јест како објаснити идентичност овог имена са популарном јестивном намирницом. Одговор стварно није лак и морају се на првом месту потражити слични облини који би можда могли помоћи да уочимо неке опште црте ове ..кулинарске" тематске трупе. Типолошки речено, оваква имена нису позната само код нас, већ постоје и у другим словенским, па и несловенским језицима.

- *Купус.* православна породиица у селу Бусовачи код Травника (Босна) 18<S2. године.

- *Купусија:* у селу Кл>уни у Херцеговини крајем XIX века („од православних Опутића из Дрвенице").

- *Купусина:* породични надимак у селу Плочи у Лици 1915. године. Уп. топоним *Куписина* у Бачкој са историјском потврдом из 1699. године.

- *Купусинац: Kiipuszinacz* у Сремској Митровици 1720. године.

- *Купусов:* у Санаду (Банат) где су дошли, према очуваном предању. из Скоп.ъа са Арсенијем Чарнојевићем 1690. године или из Смедерева; у Гају (Банат) двадесетих година XX века. Уп. микротопоним *Купосов дол* у Србији из XIV века.

- *Купусовић: Ciipiisovich,* католичка породица у Латинској Мали код Бањалуке 1743; муслиманска породица у Сарајеву 1848; православна породица у селу Соч-

конац код Маглаја у Босни 1882. године: у Доњим Бјелицама у Соколској нахији. Уп. топоним *Купусци у* Црној Гори са историјском потврдом из 1327. године.

- *Купусчић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године.

КУР-

Основа *Кур-* је вишезначна у нашем ономастикону, па је у неким случајевима врло тешко одредити која је реч у питању. *Кур* је иначе прасловенска реч у значењу *петао,* али уједно значи и *мушки уд,* што представља стару метафору у јужнословенским, па и у многим другим језицима, у којима се овај део човечјег тела представлю неком птицом. (Уп. синоними *кокот* и *кос* код кајкаваца.) У топонимији ову основу није тешко препознати, јер врхове *Курозеб* и *Зебокур,* па и извор *Кяпикур* без тешкоћа можемо квалификовати (уп. и македонски назив чуке *Бричен курец),* али то није случај са презименима *Курян* или *Кури!).* Прво би могло бити од *кур* (петао) + *-ан,* или *куре* (пиле) + *-ян,* али исто тако и једнако са апелатипом *курян* у значењу (шаљивом) *дете* и са придевом *курат.* Презиме *Курић* би се пак могло објаснити на два начина: од апелатива *петао* или *пиле* на острву Угљану, али у Пожаревачкој Морави свакако од апелатива *кур* (penis). Као што је већ речено, облици *Црнокур, Лелекур, Трокур, Гладикур* и ел. сами по себи су јасни, јер садрже у коренима реч *кур* (penis), али да ли се ово може рећи и за презиме *Курандић?* Оваквих питања има доста, па би тачан одговор могла да да прецизна лингвистичка карта речи *куре* на нашем језичком подручју, а о њој имамо само глобално знање да је распространена у нашој западној хемисфери. Паралела у другим словенским језицима има довољно (и то врло старих). али оне се односе на апелативе *петао* или *пиле.* Уп. пољско лично име *Kur* из 1239. године, *Cwoiiic* 1204, руске патрониме у Новгородској области *Куренино. Куриконо, Курина. Куропо,* лично име *Курец* из 1506. године итд. Постоји још једна могућност за етимологију корена *кур-.* Пишући о пореклу личног имена *Куриша (Curisa)* из околине Загреба 1233. године, Мате Шимундић га сматра изведеницом од глагола *курити* (грејати, ложити) и доводи га у везу са императивном сложеницом *Курикућа* у дечанским хрисовуљама из 1330. године као и презимена *Курикявга* и *Курипечић.* У наставку чланка Шимундић наводи примере од ове основе пренебрегавајући н>ихове могуће друкчије етимологије и све их у закључку представља речима: ..Сигурно нијесу сва постала од кор. морфема кур-ити, већ и од kuri> - пијетао, пијевац и можда још којега." Сматрам да лично име *Куриша* није од глагола *курити* и да се оно не може довести у везу са наведеним импера гивним сложеницама. Овакви облици, без обзира на њихову старину, ипак су компоновани аналогно према бројним императивним сложеницама, али сам корен *Кур-* у презименима ипак је антропонимијски судећи по бројним паралелама у другим словенским језицима. Копачно,средн>овековнипримеримогубити од грчког апелатива *кирюч* (господин) који се код нас одржао у презименима *Chiirleo (<хирю<!* + Leo) у Котору 12S5. *и. Юту* 1270. године у Вараждину у Хрватској. Свему овоме треба додати и основу *Курат-* која води порекло од италијаиског *Ciirato* у значегьу *свештеник.*

- *Куран: Сппм,* католичка породица у Босни 1743. године; у селу Брачићи код Метковића (167 особа у 26 кућа 1948. године). Једнако је са непотврђеним личним именом **Куран.* Уп. пољско лично име *Кнг* из XIII века.

- *Куран да:* две особе у Карловцу 1948. године. Од **Куран-д-а'>* Стефан Илчев сматра да је бугарско презиме *Курандов* настало од турског придева *kuni у* значен>у *слаб, мршав* и антропонима *Андо.*

- *Курандић:* у селу Роћевићи код Краљеба у Србији 1839. године; у Пожаревцу крајем XIX века (досељени из Парађина. а дал>им пореклом су са Косова); у око-

лини Карловца у Хрватској 1899. године; савремено у Рашкој (Србија).

- *Куратко:* петнаест особа у околини Белог Манастира у Барањи 1948. године.

- *Куратов:* породични надимак у селу Драчевици на острву Врачу. Од италијанске речи *cnrato* - свештеник.

- *Куре:* презиме залажено на острву Зларину код Шибеника и у Загребу (четири особе 1948. године). Идентично је са непосведоченим антропонимом **Куре* (пиле).

- *Курек:* околица Загреба, Златара и Дугог Села. Хипокористик имена *Куре.*

- *Куречић:* околина Златара и Загреба. В. *Курек.*

- *Курић:* српска породица у селу Карановци код Дарувара 1702. године; у селу Влишки До у Пожаревачкој Морави крајем XIX века (пореклом из Црне Реке); у селима Кокоровићи и Рајевићи у Горњем Подрињу; у селу Кукљици на острву Угљану. Од непотврђеног личног имена **Кур.*

- *Куронић:* у Гледићу (Србија), досељени из Витошева 1823. године. Можда од антропонима **Курохна^с!*

- *Курођић:* стариначка породица у Заглавку (Србија). Од надимка *Курођа* који је Ј. Ердељановић забележио у Лајконцу у Шумадији.

- *Кууоредица:* према речима Владимира Мажуранића „презиме или надимак" из XIV века у Хрватској. Уп. надимак *Куропеца* у Остојићеву у Банату као и презиме *Курпец* у Хрватској 1648. године.

- *Курчев:* презиме забележено у Нерезишћу на острву Брачу 1659. године. В. *Куре.*

- *Курчевић:* презиме једног од српских граничара у Хрватској 1651. године.

- *Курчић:* у селу Мокрање у Неготинској Крајини 1839. године.

КУРАЈ-, в. Курах-

- *Курајић: Ctimich,* католичка породица у Босни 1743. године. Уп. *Курајин,* надимак у Сен>у у Хрватској.

- *Курајица: Kuraicz* у Мартинцима у Срему 1736. године; у Ходбини (из Рићана) и Благају (из Ходбине) у Херцеговини крајем XIX века; савремено презиме у Котору у Боки Которској; лични надимак код ускока у Црној Гори уз који је Милија Станић прибележио да „се прича да је имао велики полни орган"; у Хрватској 1948. (и *Курашца),* околина Книна и Дубровника. Можда ће податак који следи мало више осветлити ову патронимијску основу. Међу бројним топонимима и микротопонимима Охридско-преспанскогбазена, М. Пјанка наводи и село *Куратица* из XVII века, које данашњи становници зову *Курајца,* а изведенице гласе *Курајчанец, Курајчани.* Етимологију овог облика предложио је аутору Пјанки професор Штибер од романског а/га/ (брз; чист), а Пјанка за ово налази потврду у присуству једног потока поред тога села.

КУРАХ- (<антр. **Курах)*

Од ове, врло ретке основе са такође ретким суфиксом *-ах* сачувана су само два презимена. Оба воде порекло од непотврђеног личног имена **Курах.* Уп. пољски топоним *Kiirachiwka* који је у Буковштини забележио Штибер и извео га из непосведоченог антропонима **Kurah.* (Уп. лично име *Milacli* у истом језику.) Босанско *Кураховић* можда би могло бити и од ретког муслиманског женског имена *Курахета* - веома побожна.

- *Курахокић:* одсељене муслиманске породице из села Гмићи и Прозора у Босни.

- *Курашић:* једна особа у Загребу 1948. године. Уп. пољско лично име *Kutnczck* из 1193. године, као и руско презиме *Кураш* из 1495. године.

КУРАЧИЋ

- *Курачић:* само две особе у Опузену код Метковића и у Сплиту 1948. године. По свој прилини, од турског придева *kiirak* у значе|ьу *суп, мршав.*
- *Курачовић:* српска граничарска породица у Хрватској 1644. године.

КУРБ- (<тур. kurban)

Реч *курбан* ушла је у наш језик из муслиманске верске терминологије у којој означава *жртау која се коље на Курбан-бајраму* и можемо је хронолошки пратити од XVIII века. Веома се често среће у данашн>ем турском патронимикону у облику *Kurban* или *Kurbanogln.*

- *Курба:* (мн. *Курбини):* породични надимак у Мокрину (Банат).
- *Курбалија:* презиме забележено у Мошорину (Бачка) 1783. године; у Дрвару (пореклом из Стрмице) и у Бастасима у области Унац (Босна) тридесетих година XX века; у Книнској Крајини почетком XX века.
- *Курбалијевић:* презиме залажено у Скопској Црној Гори.
- *Курбалин:* у Мошорину (Бачка) 1758. године.
- *Курбалински:* шест особа у Да;ьу у Баран>и 1948. године.
- *Курбалић:* у Мошорину (Бачка) 1798. године; у Скопској Црној Гори; десет особа у Осијеку 1948. године.
- *Курбановић:* околина Жупање у Хрватској 1948. године.
- *Курбаг.* једна особа у селу Поповцу код Белог Манастира у Барањи 1948. године.

КУРБАША

- *Курбаша:* савремено презиме у Сплиту и Ливну у Босни. Води порекло од турског *kiirtbas* (в. основу *Курт-).*
- *Курбашић:* једна особа у Врбањи код Жупагье 1948. године.

КУРБЕГОВИЋ

Презиме залажено у Осијеку, Сиску и Загребу (дванаест особа 1948. године). Сложено од турских основа *Курт* + *Бегонић.*

КУРВИЧИЋ

Усамљено презиме које је забележено само у Сомбору у облику *Knn'itsits* 1720. године. Од деминутива *курвица (<курва* - meretrih).

КУРД-, в. Курт-

Основа *Курд-* није бројно заступлена у нашем патронимикону. Може се објаснити на два начина: од турског *kiird (hirt)* или романског *conl-*. Презимена *Курдулам* па и *Курдулија* можда упућују на *кордон* као војни термин?

- *Курдов:* братство у селу Врби у Црној Гори.
- *Курдула:* српска породица која је 1725. године премештена из Славонске војне границе у Бијељину.
- *Курдулија:* савремено презиме у селу Корита у Херцеговини.
- *Курдулић:* презиме забележено у Трбушници у Јадру (Србија) почетком XX века (пореклом из босанског села Удрч почетком XIX века).
- *Курђин:* породични надимак у Коларима код Смедерева у Србији.
- *Курђић:* православна породица у Пирагићима у Херцеговини крајем XIX века („досељени прије 90 година из Граова").

КУРЕЛ- (<грч. *Κυριλλοί)*

- *К'урел:* околина Белог Манастира у Барањи 1948. године. Од грчког хришћанског имена *Κύριλλος* (>лат. *Ciriliix).*
- *Куреля:* околина Гарешнице и Грубишног Поља (шест особа 1948. године).

- *Курелац:* презиме забележено код Огулина, Винковаца и Слуња у Хрватској 1948. године.

- *Курелић:* околина Пазина, на острвима Цресу, Лошињу и Рабу.

- *Куреловић:* околина Пазина у Истри 1948. године.

- *Курељ:* православна породица код Гламоча и Бугојна у Босни 1882. године.

- *Куреља:* на острву Ластову 1876: у Хрватској 1948: околина Доње Стубице и Славонске Пожеге.

- *Курељак:* пет особа у селу Нова Субоцка код Новске у Хрватској 1948. године.

КУРЕП

Ово, изразито влашко презиме сачувано је само у три варијанте. Према П. Скоку води порекло од влашких речи *сч!* (< лат. CH/H.У) у значењу *гузица* + *IAPA* (генитив *ереі)* у значењу *кобила,* па би цео надимак, декодиран, гласно 'Кобшъа гузица' или 'Коби.ъа стражњица'.

- *Курегт:* презиме залажено у селу Балуга код Чачка 1825. године; у селу Тишина у племену Дробњака у Херцеговини; породични надимак код ускока у Црној Гори.

- *Курепа:* у области Банија у Хрватској 1883. године.

- *КуреповиЬ:* православна породица на Палама код Сарајева 1882. године; код ускока у Црној Гори.

- *Курибак:* презиме регистровано 1883. године у Босни и као савремено у Сремској Митровици. Сложено од глагола *курити* и именице *бак* (бик). Будући да глагол *курити,* поред основног значења 'пушити' значи и 'пијанчити', постоји реална могућност да се овај босанско-сремски патроним објасни као „Пропибик", то јест особа која је на неки начин изгубила бика.

КУРИЦА

Православна породица код Санског Моста и Ъуча у Босни 1882; православии у Српском Будељу, Смаиловој Присјеци и Српској Саници у Босни; у Хрватској 1948: околина Бенковца и Нашица. Етимологија непозната.

КУРЈАК (<грЧ. *Κυρ/ιακο?)*

О личном имену *Курјак* оставио је Петар Скок следећу белешку: .,/Курјак/ овај назив нема никакве везе с нашом речи курјак која је оријенталног порекла и не говори се у нашим западним крајевима, него је то лично име Курјак, које је потврђено и као име места... и у изведеницама Курјаковац, Курјаковић, а долази од грч. светачког имена Kyriakos. На западу одговара томе Dominicus." Најстарији облик од овог корена забележен је у презимену *Курьъковикъ* у Дубровнику 1333. године (<антр. *Курјак* око 1300. године), а исто презиме у Србији је од позајмице *курјак* (Oanis lupus). Етимологија ове речи није решена, већ се обично помиње (како то чини и П. Скок) да је оријенталног порекла. Међутим, у турском језику се *пук* каже *hin* и са звучном варијантом *tami,* из којих се не може извести наша данашња реч *курјак*. Усуђујем се да предложим једно етимолошко решење које се не темељи на фонетици, већ на семантици. Сматрам, најме, да је изворник речи *курјак* ипак турског порекла са наслан>агьем на турску реч *кујрук (<kiiynik)* у значењу *реп*. Контаминација мотива *реп : вук* није сасвим могућа, тим пре што *реп,* поред много значења, симболизује и *снагу. јачину*. У Ускуфијевом турско-српско-хрватском речнику реч *курјак* је двојако записана: као *курјак,* али и као *кујрак*. Ову другу реч записао је Ускуфи 1631. године и као да нас упућује на поменуту контаминацију која је семантички одржива. Другим речима, овде се сређемо са познатим феноменом „pars pro toto", на који се надовезује свуда присут-

ни еуфемизам, поготово ако су у питан>у сеновите животиње. Везу између ђавола и вука не треба нарочито истицати, јер се то подразумева за многе непријатељске демоне, али вреди истаћи да се ђаво еуфемистички назива и *репоња.* Један детаљ из „Вукове грађе" открива у пуном светлу однос између *вука* и *репа:* „Кад се прасе убије, они који га расијеца откине реп и баци говорећи: ОВО ђаволу'". Из свега овога произлази да је синоним *курјак* намерно преузет у наш лексички фонд због табу-закона, а еуфемистичка промена *кујрук* и *курјук (реп)* и *курјак (вук)* довољно је јасна из оваквог контекста.

КУРЈУЧЕВИЋ

Усамљено презиме које срећемо само у селу Брзану у Лепеници (Србија) почетком XX века. Води порекло од турске позајмице *курјук (<laiynik)* у значењу *реп; плетеница, кика* и срећемо је први пут у Вуковом Рјечнику 1818. године.

КУРКУТ

- *Куркуг.* презиме забележено на острвима Вису 1675. и Муртеру 1733. године; у Хрватској 1948. само на острву Муртеру (десет особа у три куће). Једнако је са муслиманским личним именом *Куркут* у значењу она/ *који задаје страх.*
- *Куркутовић:* презиме залажено у околини Славонског Брода 1948. године.

КУРСУЛА

Ово презиме нема старих историјских потврда, јер се најстарији податак односи на истакнутог јунака из Првог српског устанка Јована *Курсулу,* који је рођен у другој половини XVIII века. Мада у нашем патронимикону постоје презимена са основом *Курц-,* која директно асоцирају на пенис (в. ниже), мишљења сам да се у овом презимену ради о појави намерне десемантизације. Слично као и у презименима *Обилић* од *Кобилић, Ђургус* од *Ђоргуз, Бизумић* од *Безумић* итд.; исти случај десио се и са обликом *Курсуля,* у коме се изменом сугласника Ц у другом слогу избегла непријатна асоцијација на првобитни облик *Курцула.*

КУРТ- (<тур. антр. **Kurt)**

Вук је универзална хтонична животиња позната као заштитно име не само код појединих кланова већ се појављује врло често и као лично име. У облику *Курт* и у сонарној варијанти *Курд* (<тур. *Kurt* и *Kurd)* позната је и у турском ономастикону, из којег је и дошла у наш ономастички систем. Уколико није од неке романске основе, презиме *Куртешић* из XVI века представљало би најстарији пример од ове основе.

- *Курт. Curi* код католика у Босни 1743. године; савремено презиме у Мостару; у Хрватској 1948. само седам особа код Метковића и у Загребу.
- *Курта:* околина Задра и Шибеника 1948. године.
- *Куртагић:* презиме забележено у „Босанској вили" 1897. године; муслиманска породица у селу Доњи Будел. у Саничкој жупи двадесетих година XX века; у Плавско-гусињској области у Црној Гори; породични надимак у Средњој Гори у Лици 1915. године; приликом пописа становништва Хрватске 1948. године залажено је само у Загребу (тринаест особа). Од турског имена *Кургага.*
- *Курта/с,* околина Бјеловара, Грубишног Пол>а и Славонске Пожеге у Хрватској 1948. године.
- *Куртаљ:* околина Јастребарског у Хрватској.
- *Куртаљевић:* муслиманска породица у Доњем Будељу двадесетих година XX века.

- *К'уртев:* четири особе у Ориолику код Винковаца 1948. године.

- *Куртевић:* савремено презиме у Београду.

- *Куртеш:* у селу Зијемл>а у Херцеговини крајем XIX века; савремено у Мостару; у Хрватској 1948: околина Огулина и Перушића.

- *Куртеша:* у селу Рогачићи у Сарајевском пољу (пореклом из Херцеговине почетном XIX века).

- *Куртешан:* околина Вуковара и Осијека у Хрватској.

- *Куртешевић: у* народној песми из XVII века; у селу Засади у Дабарском пол>у у Херцеговини.

- *Куртешић: Churtesich* у Шибенику 1585. године.

- *Куртин:* у селу Кали на острву Упъану двадесетих година XX века; у области Крајиште у Србији; у Хрватској 1948. околина Задра.

- *Куртић:* у селу Мањинцима почетком XX века у Тимоку (Србија); у Хрватској 1948: околина Ђурђевца, Макарске и на острву Врачу.

- *Курто:* шест особа у Сиску и Задру 1948. године.

- *Куртов:* околина Задра, у Бенковцу и Загребу 1948. године.

- *Куртовић:* у Примоштену код Шибеника у XVI веку; *Citrtovich,* католичка породица код Лашве и Крешева у Босни 1743. године; у Хрватској 1948: околина Валпова, Сплита, Сиња, Имотског и у Осијеку.

КУРЂУБА

- *Курћуба:* презиме забележено у Ужицу 1847. године; у селу Брезови код Ивањице 1863, године; у Доњој Краварици у Доњем Драгачеву у Србији. Етимологија непозната.

- *Курћубић:* савремено презиме у Београду.

КУРУЮВИЪ

Православна породица у селу Бистрици код Бањалуке 1882. године; муслиманска породица у селу Изачићи у Поуњу у Босанској Крајини почетком XX века; савремено презиме у Ердевику (Срем), пореклом из Босне. В. *Кукуруз.*

КУРУКОВИЋ

Усамљено презиме забележено у селу Врбица у Тимоку (Србија). По свој прилици је од турског придев <;*ürük* у метафоричком значењу *покварен, непоштен.*

КУРУЦ- (<мађ. kuruc)

Мађарска реч *куруц (<kxmc)* везана је за познату побуну мађарских сељака против Хабзбурга у XVII веку. У нашем апелативном фонду појављује се већ 1697. године, а примери из ономастике нису старији од XVIII века. Збуњује податак да презиме *Куруц* срећемо у Босанској и Книиској Крајини, јер утицај мађарског језика у то доба није могао досегнути ове области. Решење ове загонетке требало би можда повезати за непознате миграције становништва из Славоније или Војводине у те крајеве. Иако у нашим речницима свуда пише да је *куруц* мађарска реч са одређеним историјским значењем, уверен сам да су наша презимена од ове основе настала асоцијацијом на незабележено значење *побуњеник, бунтовник* и да немају никакве везе са мађарским *куруцима,* исто као презимена *Мађаревић* или *Арнаутовић,* која не значе да су њихови преци били Мађари или Арнаути.

- *Куруц: Кипіξ* у Осијеку 1736; у Мошорину (Бачка) 1785. године; у Видовом Селу у области Унац у Босни (пореклом из Стрмице на далматинској граници); у селу Јањила у области Бравско у Босанској Крајини (вероватно су ове две поро-

дице у даљем сродству, јер обе славе доста ретку славу Лучиндан).

- *Куруца:* православна породит у Темишвару 1712. године; у Мошорину (Бачка) 1782. године.

- *Куруцин:* у следећим местима у Бачкој: у Мошорину 1750, Тителу 1820, Кађу 1852. и Жабљу 1870. године.

- *Куруцић:* у Мошорину 1759. и Кађу у Бачкој 1862. године; у Хрватској 1948. само седам особа у околини Доњег Михољца и Белог Манастира.

- *Куруцки:* у Кађу (Бачка) 1841. године.

- *Кручев:* савремено презиме у Меленцима (Банат).

- *Кручевић:* у селу Луковици у Ресави (пореклом са Косова); у Голобоку у Смедеревском Подунављу (пореклом из Меленаца средином XIX века): у Хрватској 1948. околина Вуковара и Винковаца.

- *Кручић:* у Мачви (Србија) 1829. године.

- *Кручки:* у Бечкереку (данас Зрењанин) у Банату 1767. године.

КУРЦУЛА

- *Курцула:* презиме залажено у селима Поље и Мијани у Горњем Подрињу у Србији почетком XX века. В. *Курсула.*

- *Курцул,:* у селу Кучајни у Србији 1877. године.

КУРЧУБИЋ

Савремено презиме у Ковину у Банату. В. *Курћубић.*

КУРШУМОВИЋ

- *Куршумовић:* усамљено презиме које је као савремено залажено само у Зворнику у Босни. Води порекло од турске речи *куршум (<knrsnn)* коју у нашим речницима можемо пратити тек од XIX века. Појава ове речи као ономастичког апелатива везана је асоцијативно за брзину; уп. наше поређење „брз као метак". Иначе, турски придев *куршумли* у значењу *оловни* (>топоним *Куршумлија)* први пут срећемо у „Дневнику" Арсенија Чарнојевића из 1682. године.

- *Куршумшић:* православна породица у С'арајеву 1882. године. Од турске речи *куршумџија - онај који прави куршуме.* Уп. турско савремено презиме *Kursitncti.*

КУС- (<пр. кус)

Придев *кус* срећемо у топонимији и антропонимији. У првој су то углавном географски термини који ближе квалификују објекат или се односе на неку изгубљену анегдоту (уп. микротопониме *Куса јаруга, Куса крушка, Куси до, Куси поток,* топоним *Куса Врана* и ел.), а на антропонимијском плану овакви облипи могу се означити као „анатомски", јер изражавају извесни степей инвалидности носиоца оваквих облика. Будући да је основно значение придева *кус без репа,* које се приписује животињама, његова појава у антропонимији указује на категорију метафоричких надимака везаних за идеју непотпуности, некомплетности.

- *Кус:* презиме које је забележено у околини Загреба, Славонског Брода и Златара 1948. године.

- *Кусак-,* околина Ђурђевца у Хрватској 1948. године.

- *Кусаконић:* у Шапцу 1808. године; савремено у Београду; у Хрватској 1948. у околини Нове Градишке.

- *Кусанић:* у Болу на Брачу 1574. године; у Хрватској 1948. околина Карловца и Винковаца. Основа: лично име *Кусан* које је потврђено у Хрватској 1166. године.

- *Кусаное: Kiiszanov* у Бачком Моноштру 1796. године.

- *Кусанонић:* у Шкрипу на острву Брачу 1772. и 1948. године.

- *Кусаг.* православна породиш у Бањалуци и у селу Лакташи у Босни 1882. године.

- *Кусай:* презиме забележено у Дубровнику 1392. године. Уп. топоним *Кусан* у Лици, као и кајкавско презиме *Кусец* код Прегради и Чазме. Узгред, село *Кусце* у Србији није од *кусити - пробати на укус,* како то тврди Владислав Лубаш, већ је оно једноставно множински облик од облика *Кусац.*

- *Кусачић:* двадесет особа у селу Локвићи код Имотског у Хрватској 1948. године.

- *Кусачки:* породични надимак у Селевцу крај Смедерева у Србији.

- *Кусекић: Kwzevics* у Врбасу (Бачка) 1743. године.

- *Кусвта:* у селу Бјечвина у Херцеговини крајем XIX века.

- *Кусетић:* девет особа у селу Рушево код Славонске Пожеге 1948. године.

- *Куси:* једна особа у Загребу 1948. године.

- *Кусија:* презиме у Трстени крај Дубровника 1545. године; приликом пописа становништва Хрватске 1948. године, у том месту забележена су само четири становника са оваквим презименом.

- *Кусијановић:* околина Дубровника и Шибеника 1948. године.

- *Кусијач:* презиме забележено у селу Штипини у Тимоку (Србија) почетком XX века.

- *Кусин:* околина Вараждина и у Загребу (осамнаест особа 1948. године). Уп. кајкавско презиме *Кусинец* у Загребу, као и лично име *Кусина* које је потврђено у Хрватској у XII веку.

- *Кусинац: Kussinacz* у Осијеку 1736. године.

- *Кусинић: Cnsinicg* у Шибенику 1322. године.

- *Кусић: Ciisicg* у Шибенику 1386; *Kusity у* Бешки (Срем) 1736; православие породице код Босанске Градишке, Прњавора и Босанске Дубице 1882. године; стариначка породица у селу Витина у Горњој Морави; у Крушеву у Херцеговини крајем XIX века (пореклом су „из Стипановића у Дувну"). Уп. топоним и манастир *Кусић* у Банату са историјском потврдом из 1383. године, као и село *Кусиће* у Србији из 1467. године.

- *Кусовац:* савремено презиме у Бањалуци, на Цетињу и у Крагујевцу; у Хрватској 1948. само једна особа у Шибенику.

- *Кусовић:* презиме забележено у Болу на острву Врачу 1574; православна породица у селу Међеђе код Босанске Дубице 1882. године.

- *Кусоња: Kuszonya* у Сомбору (Бачка) 1720; православна породица у Приједору у Босни 1882. године. Уп. топоним *Кусон,е* код Пакраца у Славонији и код Зворника у Босни.

- *Кусоњић: Kwizonyty* у Сомбору (Бачка) 1795. године.

- *Куспилић:* четири особе у Загребу 1948. године. Фолклорна креација, настала на основу изреке ,.кус петао - пиле довека."

- *Кусуља:* презиме забележено у Брувну у Лици 1712; савремено у Новом Саду; у Хрватској 1948: околина Ђакова, Нашица и Осијека.

КУСАЛ- (<гл. **кусати)**

Надимачка основа настала од глагола *кусати* у значењу *јести кашиком.*

- *Кусалић:* савремено презиме у Чилипима крај Дубровника; у Хрватској 1948: околина Валпова, Дубровника, Бенковца и Шибеника.

- *Кусало:* у селу Трнава код Дубровника 1674. године; савремено у Београду и Мостару у Херцеговини.

- *Кусалов: Kuszalov* у Бачком Моноштру 1796. године.

- *Кусаловић:* у Пољицу у Поповом пол>у у Херцеговини; савремено у Мостару.

КУСАРОВИЋ

Усамљено презиме које је забележено као секундарно породице Симоновић у племену Бјелопавлића у Црној Гори. Етимологију овог облика објавио је В. Михајловић још 1970. године у „Гласнику цетињских музеја", па овде доносим само кратке изводе. Према легенди коју је забележио Петар Шобајић, надимак *Кусаровић* су Симоновићи сматрали за увредљив, па је једном због тога читав спор изашао пред књаза Николу „који заповеди да сваки онај који такав надимак изговори биће принуђен да плати један дукат. Неко од суседа ове породице, оптужен да је прекршио наредбу књаза Николе, изговори пред н>им у бесу: 'Кусаровићи, Кусаровићи, Кусаровићи, Кус!' Упитан шта му значи ово последње 'Кус', оптужени одговори да има само три дуката и неколико цекина. Иначе, легенда гласи да је на некаквој „гозби части", која се раније приређивала редовно у племену, сваки учесник са собом носио и своју кашику. Један од Симоновића дошао је са „пребијеном, кусом кашиком и тако објашњавају да је то име дошло". У монографији о Бјелопавлићима, Шобајић истиче и податак да „други их [Симоновиће] држе за несој и нечист, од њих се нити жене нити им девојке дају".

Полазећи од лингвистичке анализе речи **кусзр,* и то од факта да се суфикс *-ар* углавном односи на заниман>а, В. Михајловић је дошао до закључка да у основи овог презимена-надимка лежи апелатив **кусар* у значењу *тобџија.* Доказ за ову тврдњу налази у речи *кус* у значењу *топ* (cannone), која представлю калкирану изведеницу по угледу на италијанску или француску синтагму *pezzo d'artilleria* и *piece d'arnellerie.*

КУСКУН- (<тур. kuskun)

- *Кускун:* презиме забележено у Кикинди (Банат) 1818. године. Једнако је са турском позајмицом *кускун (kiislam)* у значењу *подрепни каиш на аму.* Појава *кускуня* у патронимици као термина из коњарства није баш сасвим јасна, мада би се можда могло помислити на његову функцију да стоји *испод репа.*

- *Кускунов:* у Баранди (Банат) 1808. и 1851. године.

- *Кускуновић:* савремено презиме у Шиду (Срем) и у Сарајеву; у Хрватској 1948, осам особа у Винковцима и околини.

КУСМУК

Православие породице код Сарајева и Рогатице у Босни 1882. године; савремено презиме у Београду. Етимологија непозната.

КУСТУД- (<лат. custodia)

Лично име *Кустудија* залажено је у Светостефанској хрисовуљи из XIV века и води порекло, по свој прилици, од латинске речи *custodia* у значењу *чувар* (манастира). Ваљало би подробније испитати историју овог антропонима, и то у грчким изворима, јер ми изгледа логично да смо ову реч добили посредством грчке хришћанске терминологије, без обзира што је она латинског порекла.

- *Кустудија:* презиме забележено у Врановићу у Боки Которској (пореклом из Црне Горе у XVIII веку).

- *КустудиЬ:* у племену Бјелопавлића у Црној Гори; савремено презиме на Цетињу и Подгорици.

- *Кустудов:* презиме забележено у Србији 1914. године.

КУСТУР- (<рум. custurä)

Према Петру Скоку, реч *кустура* у значен>у *нож са дршком од кости* донели су нам румунски номадски пастири. (У том језику настала је хаплологијом од *cutihirä>cnstiirä).* У нашим речницима срећемо је тек од XVII века, па и један

пример из ономастике указује на исти век. У данашњем румунском патронимикону сачувана су следећа презимена од ове основе: *Cmtiirä, Cmtiind, Ciistiiritt.*

- *Кустура:* околина Сплита, Имотског и у Осијеку 1948. године.
- *Кустурин:* околина Делница и Ријеке у Хрватској.
- *Кустурић:* овакво презиме носио је диздар града Херцег Новог 1607; у околини Шапца у Србији 1808; у Бадовинцима (Мачва) 1829; у селу Криваја у Србији 1819; у Накучанима (Србија) 1839. године; савремено презиме у Сарајеву: православие породице код Прњавора и Сарајева 1882. године; у Хрватској 1948: околина Доњег Михољца, Нашица, Сиња и у Валпову.
- *Кустурица:* савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској код Осијека, у Дубровнику и у Загребу. Уп. топоним *Кустурице* код Сарајева у Босни.

КУСУР- (<тур. **kusur)**

Мотивациони импулс ове основе у нашем ономастикону крије се свакако у метафоричком значењу *погрешка. мани, недостатак.* или пак у глаголу *кусурити се* у значењурззргс/унагисе. Иначе, турска реч *кусур (<kiisnr)* први је пут забележена 1708. године што, наравно, не значи да није постојала много раније с обзиром да припада финансијској терминологији. Занимљиво је да ове основе нема у хрватској патронимији, судећи према „Лексику презимена Хрватске".

- *Кусурић:* једна од оснивачких породица села Мироиићи (основано је у току Првог српског устанка) у Лепеници (Србија).
- *Кусуропац:* у селу Трновцу у Тимоку (Србија).
- *Кусуровић:* у Рођевићима 1821. године у Србији; у селу Ручићи (досељени из Сјенице) у области Качер; у селу Бан>ани у области Тамнава у Србији.

КУТ-

Презимена са оваквом основом нису баш сасвим етимолошки јасна, јер се тешко уклапају у ономастичке оквире. *Кут* је иначе географски термин са више значења (окућница, угао и ел.), који се често среће у топонимији (уп. топониме *Кутина, Кут, Куте* итд.). Међутим, нисам сигуран да ово топонимијско значење важи и за антропониме, то јест, судећи по суфиксима у презименима, могуће је претпоставити да је у нашем ономастичком систему постојало лично име **Кут,* непознате етимологије. Тако, рецимо, чешко презиме *Kut* Јан Свобода доводи у везу са географским термином, Герхард Шлимперт старолужичко *Kiitek* из 1250. године оставља као необјашњиво („unklar"), а Стефан Илчев бугарска презимена Љгов, *Кътовски, Кътеп* изводи из антропонима *Кръсто.*

- *Кутен:* презиме забележено код Загреба 1875. године, а 1948. залажено је у околини Врбовца и Зелине.
- *Кутија:* околина Бенковца, Задра и Шибеника 1948. године.
- *Кутијевац:* околина Ђурђевца и Вуковара у Хрватској.
- *Кутић: Cutich,* католичка породица у Босни 1743; православие породице код Бањалуке. Тешња и Бугојна 1882. године; у селу Врбовац у Горњој Морави; у Хрватској 1948: околина Пуле и Лабина у Истри.
- *Кутица:* само десет особа у Лупоглаву код Дугог Села у Хрватској.
- *Кутичић:* у Ђурђевцу и околини 1948. године.
- *Кутошевић: Kutosxevich* у Сремској Митровици 1749. године.

КУТЛ- (<грч. *κοτνλοί)*

Презиме од ове основе воде порекло од балканског латинитета *cotylitx* (<грч. *κοτνλοί)* у значењу *кутлача* и продрла је у наш језик посредством Влаха сточара. Срећемо је већ у XIV веку у именима *Кутлар* и *Кутларин,* а њен широк ареал по целој српској и хрватској језичкој

територији указује уједно и на правац кретања Влаха сточара у прошлости. Уз ону основу вреди споменути и метафоре *кутлина* и *кутлачина* које се приписују у шали *човеку са великим устима,* па и ово долази у обзир за етимологију корена у наслову.

- *Кутла:* презиме забележено у Биограцима и Широком Бригу у Херцеговини крајем XIX века.

- *Кутлача:* презиме једног од српских занатлија у Сарајеву 1718; православие породице код Босанске Градишке, Сарајева и Санског Моста 1882. године; у селу Долац (из Кобиљ Дола) и Кобил. Долу у Сарајевском пољу почетном XX века; у селу Доња Суваја (из Лике у XIX веку) у Поун>у у Босанској Крајини; савремено презиме у Старим Бановцима у Срему; у Хрватској 1948. околина Книна и Сплита.

- *Кутлачић:* презиме залажено у области Ибар и Колубара у Србији.

- *Кутлашић:* у Валпову у Хрватској почетком XX века.

- *Кутлеша: Cntlesxa,* католичка породица у Босни 1743; у селу Давидовици у Србији 1825; у Далмацији и Босни 1864. године; католичка породица у селу Рипци у Рами (Босна); у Чајетини (пореклом из Никшића), Алином Потоку (из Чајетине) и Драглици на Златибору почетком XX века; у Хрватској 1948: околина Имотског, Сиња, Загреба и Сплита.

- *Кутлешић: Ciitlessich* код католика у Босни 1743. године; у Бајиној Башти почетком XX века; савремено у Параћину и Пироту у Србији; у Хрватској код Син>а и Ђакова.

- *Кутлија:* српска породица у Јасенову у Славонији 1850; православна породица у селу Руишка код Босанске Крупе 1882. године.

- *Кутлић:* овакво презиме носио је 1488. године Јурица, вицеконзул у Бихаћу у Босни; *Kiittlics* у Панчеву (Банат) 1852. године.

- *Кутловац:* презиме забележено у Крагујевцу (Србија) 1826. године.

- *Кутловић: КутЂЛОвић1,,* очинство у Србији 1348. и 1406. године. Уп. топоним *Кутлово* код Крагујевца у Србији.

- *Кутлоша:* презиме једног од терзија у Чачку 1834. године.

КУЋ- (<антр. Кућевој)

Антропоним у наслову забележен је у турском полису околине Бродарева у Србији 1477. године, и то у цемату кнеза Херака у коме је, међу осталима, био уписан и Дејан, син *Кућевоја.* Ово је иначе једини пример сложеног личног имена на јужнословенском тлу од именице *кућа* (Haus, clomus). Презимена која следе могу се извести, дакле, од овог композита који се једини одржао у нашем ономастичком систему, мада се, узимајући у обзир приличан број суфиксалних варијанти, може претпоставити да је у прошлости морало постојати више оваквих сложених личних имена.

- *К'уһа:* презиме забележено у околини Иванца, Врбовца и Ђакова у Хрватској 1948. године.

- *Куһаіс.* у „Бранковом колу" 1908. године.

- Купан: околина Лудбрега, Ријеке, Гарешиице и Чазме у Хрватској. Уп. топоним *Куһани* у Босни и на Златибору у Србији.

- *Куһанац:* презиме забележено у селу Каменици у Србији 1821. године; у Хрватској 1948. само једна особа у селу Брањини у Барањи.

- *Куһар:* на острву Ластову (осамнаест особа у пет кућа 1948. године).

- *К'уһас:* код Карловца и Велике Горине у Хрватској 1948. године.

- *Куһаи:* седамнаест особа код Иванца, на острву Крку и у Сплиту 1948. године.

- *Кућев:* једна особа у Жупањи на острву Корчули 1948. године. Уп. топоним *Кућсвице* код Карловца у Хрватској.

- *Куһина:* околина Крижеваца и Вараждина у Хрватској.

- *Куһић:* презиме забележено у Ријеци 1525. године. Уп. топоним *Куһићи* у Босни код Високог.

- *Куһица:* савремено презиме у Београду.

- *Куһичић:* презиме залажено у Хрватској 1440. године.

КУЦ-

Презимена од ове основе носе у себи универзалну ономатопеју везану за пса, која варира од речи *^цуцак,* преко *куцак, кучак,* вабљења *куц-куц,* па све до назива паса у другим словенским и несловенским језицима (уп. чешки *сисук,* украјински *цуцу,* румунски *cuhi,* фурлански *kiitin,* турски *fa'i^iik* итд. - према П. Скоку). Овој основи припала и село *Куцово* које је краљ Милутин поклонио хиландарском пиргу 1302. године.

- *Куцаљ'.* четири особе у околини Загреба и Крижеваца 1948. године.

- *Куцан:* код Крижеваца, Чазме и Бјеловара у Хрватској.

- *Куцек:* околина Петриње и у Загребу 1948. године.

- *Куцел:* код Ђурђевца и Златара 1948.

- *Куцелић: у* Пољици код Сплита 1725. године; у Загребу (две особе 1948).

- *Куцелин:* околина Задра и у Сплиту.

- *Куцељ:* код Доње Стубице, Зелине и Чазме у Хрватској.

- *Куцин:* у Кусићу (Банат) двадесетих година XX века; породични надимак у селу Ранилуг у Изморнику (Србија) и у Лесковцу (Србија); савремено презиме у Смедереву. Уп. микротопоним *Куцино* у Раваничком властелинству у Србији 1380. године.

- *Куцић:* две особе код Клањца и у Ријеци у Хрватској.

- *Куцко:* околина Гарешнице и Ораховице у Хрватској.

- *Куцула:* у Власотинцима (Србија) 1841. године.

- *Куцмановић:* у селу Буковица у Србији 1821. године.

КУЦОРЕП

- *Куцореп:* усамљено презиме које је 1702. године носила једна српска породила у Дарувару и у XVIII веку у селу Јаворовац у Хрватској. Сложено је од придева *куц* у значењу *гегав, који се при ходу клати* и именице *реп,* па цела композиција указује на шаљиви надимак.

- *Куцорепа:* једна особа у селу Вријеска Доња код Дарувара 1948. године.

КУЧ-

Етимологијом ове основе бавили су се многи историчари, етнолози и лингвисти, па ћу најкраће изнети њихова мишљења да бих на крају изрекао и своје. Још у XIX веку Густав Мајер је изнео своје гледиште да у корену црногорског племена Куча лежи албанска реч *ktiq* у значењу *црвен.* Овакво решење прихвата и Петар Скок додајући да албанско *hiq* није аутохтона реч, већ да представлю позајмицу из латинског *спссеш* и да је лично име *Куч* било познато и у српских хрисовуљама из XIV века. Исту етимологију прихватили су Павле Ивић, Милица Грковић, Петар Шимуновић и велики број наших лингвиста и етимолога. Ову етимологију аргументовано је демантовао управо албански лингвист Идриз Ајети, који је указао на врло важну фонетску чињеницу да наш облик *Куч* (са африкатом Ч) није могао постати од албанског палаталног *Бщ,* јер у албанском језику, па и у албанским говорима у дијаспори у Грчкој и јужној Италији, постоји апелатив *Іаіс у* значен>у *врста земљаног лонца са две ручке,* а метафорички означава и *долину, удолину.* Ајети, дакле, сматра да се микроетник *Куч* може повезати са овим албанским географским термином, па се, исто као и Бранислав Ђурђев, пита зашто се Кучи нису назвали „Горани". Професор Миливој Павловић, међутим, ову основу сматра келтском и повезује је са значен>ем *високо, каменито место.* Објашњавајући ороним *Кучма* у околини Требиња у Херцеговини, Јасна Хацимејлић усваја ову Павловићеву етимологију наводећи претходно и друга решења. На крају треба поменути и пионира наше ономастике, Тому Маретића, који облике *Кучак, Кучан, Кучас, Кучек, Кучевац, Кучић* и *Кучинић* третира као надимке од

основе *Куч- (куче, кучка),* позивајући се на семантичку подударност у руском *Щеия* и литературном *Собякевич* код Гоголља. У оном кратком уводу о основи *Куч* наводим и један чудан обичај који помиње Стефан Илчев, очито чисто бугарски, који је у директној вези са ономастиком. Најме, у нашој етнолошкој литератури су позната профилактичка имена типа *Украден, Продан* или *Нуден* и ел. која почивају на симболичној функцији крађе, продавања или остављања деце на раскрсницама, али није уопште познат обичај да ако овако остављено дете прво види и помирите псето - онда оно добија име *Кучкан.* Ево тог кратког и занимљивог цитата: ..При обредно подхвръляне на новороденото най-напред минала и го помирисала кучка." Моје решење темељи се на словастичкоономастичком прилазу овом проблему, тачније, на уверености да племенски назив *Куч,* заједно са бројним презименима која следе, произлазе из прасловенског облика **Кић- <*ktik-).* Велики број влашких и супстратних реликта у Црној Гори, као и несловенски називи племена Пипера, Цуца, планински масиви Дурмитор. Виситор и други, завели су научне раднике да у имену *Куча* потраже објашњења ван словенског језичког материјала. Међутим, ономастикони других словенских народа такође поседују ову основу, а велика географска разуђеност основе *Куч-* упућује нас на словенску аутохтоност, а не на стару позајмицу. Нема, дакле, разлога да се назив племена *Куча* разматра одвојено од старолужичког *Киса,* чешког *Кисет,* руског *Кучич,* пољског *Kuczck* итд. итд.

- *Куч:* презиме забележено код Белог Манастира и Осијека, у Карловцу, Вараждину и у Загребу (дванаест особа 1948. године). Идентично је са личним именом *Куч* које је потврђено у Србији 1335. године.

- *Куча:* седам особа у околини Загреба и Осијека 1948. године; цинцарска породица у Старом Керу (данас Змајево) у Бачкој почегком **XX** века. Уп. руско (новгородско) презиме *Куча* из 1500. године.

- *Кучајић:* осам особа у селу Лигањ код Ријеке. Уп. планину *Кучај* и топоним *Кучајна* у Србији.

- *Кучак:* презиме залажено у околини Доње Стубице, Ораховице, у Книну и Загребу 1948. године.

- *Кучал:* једна особа у селу Ширине код Белог Манастира у Барањи.

- *Кучан:* у селу Пазариште у Лици 1712; у Хрватској 1948: околина Ријеке, Цриквенице, Чазме, Крижеваца и Вировитице. Уп. словеначко презиме *Кпспп,* као и микротопоним *Кучани* у Хрватској 1484. године.

- *Кучанић:* презиме забележено у Хрватској 1512. и 1948. године (шест особа код Крижеваца. Сиска, Делница и у Загребу).

- *Кучанда:* околина Копривнице и Ђурђевца у Хрватској.

- *Кучар:* околина Вараждина, Карловца, Чазме, Дугог Села и на острву Крку.

- *Кучас:* околина Загреба 1948. године.

- *Кучевић: Kiicseviclt* у Сомбору (Бачка) 1795; у Гучеву (Србија), пореклом из Кутн>а на Ибру 1809. године; муслиманска породица у народним песмама XIX века: у Хрватско] 1948. само пет особа у селу Сољани код Жупање. Уп. лично име *Кучевац* у дечанским хрисову.ъама 1330. као и у области Браничево у Србији 1467. године. Уп. и топоним *Кучево* у Србији, са историјском потврдом из 1428. године.

- *Кучеј:* околина Иваниа и Подравске Слатине 1948. године.

- *Кучек:* презиме забележено код Бјеловара, Ђурђевца, Гарешнице и Прелога у Хрватској. Уп. пољско лично име *Kuczek* из 1160. године.

- *Кучеконић:* околина Копривнице и Лудбрега у Хрватској.

- *Кученић:* у Бихаћу (Босна) 1586; у Хрватској 1948. околина Карловца и Сиска.

- *Кучер:* презиме залажено на острву Корчули 1948. године.

- *Кучера:* околина Белог Манастира, Дарувара, Ђакова, Крижеваца, Вуковара и Врбовца у Хрватској.

- *Кучеров:* у Чуругу (Бачка) 1819. године.

- *Кучец:* једна особа у селу Лепровица код Дугог Села 1948. године.

- *Кучиле: СНщИе* у Шибенику 1386. године.

- *Кучилић:* презиме забележено на острву Муртеру 1451. године. Од личног имена *Кучило* које је потврђено у селу Страгари у Србији 1476. године.

- *Кучиловић:* ишчезла српска породица у селу Вирју у Хрватској у XVIII веку.

- *Кучина:* у Хрватској у XIV веку; право|тавна породица у селу Костајници код Ђосанске Дубице 1882. године; у Хрватској 1948: околина Лудбрега, Задра, Вараждина и Жупање.

- *Кучинац: Kucsinacz* у Моноштру (Бачка) 1788. године; околина Валпова и Ђакова у Хрватској 1948. године. Уп. кајкавско презиме *Кучинец* у селу Прозорје код Дугог Села.

- *Кучинић:* у Брињи (Лика) 1551. године; католичка породица у Великој Кладуши у Босни (из Цетина у XIX веку); савремено презиме у Београду.

- *Кучинов:* на острву Муртеру 1674. године; једна особа у селу Чокадинци код Нашица 1948. године.

- *Кучиновић:* пет особа у Славонском Броду, Вуковару и Загребу 1948. године.

- *Кучински:* три особе код Вуковара, Подравске Слатине и у Ријеци 1948. године.

- *Кучић:* презиме забележено у Шибенику 1536; у Бихаћу (Босна) 1547; *Chudcli* код сењских ускока 1684. године; у Мошорину (Бачка) у XVI веку; фреквентно у Хрватској: код Ријеке, на острвима Цресу и Лошињу, код Велике Горице, Костајнице, у Сплиту и Загребу. Уп. топоним *Кучићи* у Херцеговини.

- *Кучица:* презиме залажено на острвима Цресу и Лошињу 1948. године.

- *Кучкић:* православна породица у Варешу код Високог 1882. године.

- *Кучко:* околина Крапине, Вараждина, Загреба, Подравске Слатине и Кутине.

- *Кучковић:* племићка породица у Бихаћу (Босна) 1547; православна породица у Сарајеву 1882. године; у Трмбасу (пореклом са Косова) у Србији; у Хрватској 1948. код Вргинмоста и Копривнице. Уп. руске топониме *Кучкова Гора* и *Кучково.*

-*Кучманић:* презиме залажено наједном стећку у Крушеву код Стоца у Херцеговини из XV века.

- *Кучулов: Chuchiulof* у Шибенику 1581. године.

КУЧУК- *(<тур.* Kü?ük)

- *Кучук:* православна породица код Босанске Градишке у Босни 1882. године. Идентично је са турским придевом *ki'ip'ik* у значењу *мали, ситан.*

- *Кучукалић:* савремено презиме у Сарајеву; три особе у Загребу 1948. године. Од турског имена *Кучукалија.*

- *Кучуковић:* муслиманска породица у селу Бјелају у Босни почетком XX века: православна породица у селу Ребровцу код Бањалуке 1882. године; савремено презиме у Београду.

Л

ЛАБ- (*labati)

Основа ЛзсЈ- у нашој антропонимији може се објаснити на два начина. Од библијског старозаветног личног имена *Лабан* које је носио брат Аврама, затим од романскогЛЉол метатезом трансформисаног у *Лабан* и од прасловенског глагола **labati у* значењу *локати; халапљивојести*. Лично *ими Лабан* забележено је у области Бранковића у Србији 1455. године и Милица Грковић га поистовећује са реченим библијским именом. Међутим, за разлику од доста фреквентног имена Аврам, не изгледа логично да је ово ретко библијско име узето из Старог завета, тим пре што ова основа није усамљена у нашем презименском фонду. Друго решење, везано за романско порекло, има више резона од првог, јер је у нашем ономастичком систему добро позната трансформација романског *alb-* у наше *лаб-*. Уп. назив *лаба* за *потпуно белу овцу* који представља најсигурнији пример и за поменуту метатезу и за одговарајућу семантику. Међутим, примери као што су *Лабало, Лабат* или *Лабаћ* не могу се подвести под ова два поменута решења, те зато сматрам да су ова презимена (првобитно надимци) настала од глагола *лабати,* како је то и назначено у глави одредница.

-*Лабај:* презиме забележено код Осијека и Клањца у Хрватској 1948. године.

- *Лабак:* околина Ђакова и Ораховице у Хрватској.

- *Лабалић:* савремено презиме у селу Дебели Луг код Прокушља у Србији.

- *Лабало:* католичка породица у Брије-шћу у Сарајевском пољу почетком XX века; у Горњем Селу у Херцеговини крајем XIX века (старином Бјелице из Црне Горе); савремено презиме у Невесињу (Херцеговина).

- *Лабаловић:* породични надимак у селу Шаљиновица у Метохији; савремено презиме у Беранама, Новом Саду и Београду; у Хрватској 1948. само једна особа у Загребу.

- *Лабанац:* једна особа у Сплиту 1948. године.

- *Лабановић:* презиме забележено у Рибници (Лика) 1340. године.

- *Лабанчев:* у Новом Милошеву (Банат), двадесетих година XX века.

- *Лабаг.* једна особа у Загребу 1948. године.

- *Лабатић:* православна породица у селу Машићи код Босанске Градишке 1882. године.

- *Лабаш:* околина Златара, Доње Стубице, Вараждина, Дубровника и Новске у Хрватској 1948. године. Уп. топоним *Лабашевци* у Хрватској.

- *Лабетић: у* Милни на острву Брачу 1836. године.

- *Лабинкин:* у Сивцу (Бачка) 1799. године.
- *Лабиновић:* у Жирју код Шибеника 1588. године. Од личног имена *Лабин* које је потврђено у области Бранковића у Србији 1455. године.
-*Лабић: Labics* у Суботици (Бачка) 1720. године; у околини Сјенице у Србији 1912; у Соко Бањи (Србија). Уп. топоним *Лабићево* који је потврђен у Србији 1355. године.
-*Лабљев:* у Чуругу (Бачка) 1826. године.
- *Лабовић: у* Сувом Долу (Топлица) почетком XX века; савремено у Беранама и Пећи у Србији

ЛАБАВИЋ

Усамљено презиме које је применено само у Славонији и Босни. и то као српско, у Шкробутнику код Славонске Пожеге 1702. и 1886. у Босни; у погтису становништва Хрватске 1948. забележено је код Славонске Пожеге и Славонског Брода. Води порекло од придева *лабав,* овде у метафоричном значењу *слаб, непоуздан.*

ЛАБАЗАН

Веома ретко презиме које је забележено у околини Чаковца, Лудбрега и Белог Манастира 1948. године. Представлю реликт прасловенског глагола **laln,zati* у значењу *ласкати* и, будући да оваква основа није сачувана ни у кајкавском дијалекту, па ни у нашем језику, принуђени смо да антропонимијско значење одредимо преко других словенских језика. У четком и словачком *labužnf* носи значење *жељан посластица,* у руским дијалектима *лабза* значи *пропалицу, ласкавца* и апстрактну именицу *повлађивање,* а у украјинском и *просјака.* Овоме треба додати и руско име *Лабза* из 1564. године као и истоветно презиме у белоруской ономастикону. Презиме које чини предмет ове анализе забележено је у пасивном облику као и бројна лична имена типа *Продан, Саздан* и ел., па би се његово значење могло односити на неки пејоративни моменат везан за увредљив надимак.

ЛАБР- (<ит. labhro)

Од ове основе сачувана су само четири презимена која воде порекло од италијанске позајмице *лабрња (<labbro)* у значењу *пушка, губица* и први пут је срећемо у Буковом Рјечнику 1818. године.
- *Лабретић:* седам особа у селу Шишковци код Винковаца 1948. године.
- *Лабрин:* две особе у Бјеловару 1948. године.
- *Лабрић:* шест особа код Копривнице и Вуковара 1948. године.
- *Лабровић:* презиме залажено у околини Сиња, Дрниша и Загреба 1948. године.
- *Лабртић:* десет особа код Винковаца и у Вараждину у Хрватскоj.

ЛАБУД- (<антр. Лабуд)

Међу бројним „птичјим" именима (уп. *Орловић, Соколовић, Косовић* и ел.) у нашем ономастичком систему забележено је и лично име *Лабуд.* Најстарији пример, односио се на мушко /!/ лично име *Лабудица* (domus *Labndice)* у Дубровнику 1313. године и у другим словенским ономастиконима; уп. руска презимена *Лебедъ, Лебедев, Лебедицкий, Лебединский,* белоруска *Лебедзъ, Лебедзей,* чешки *Labiit/ta* итд.
- *Лабуд:* православна породица у селу Гудовац код Бањалуке 1882. године; у Хрватскоj 1948. код Пуле, Костајнице и Кутине (једанаест особа). Идентично је са личним именом *Лабуд* које први пут срећемо у списку имена Тихомира Остојића из 1895. године.
- *Лабуда:* четири особе код Осијека и Бјеловара у Хрватскоj.

- *Лабударов:* презиме забележено у Илании (Банат) двадесетих година XX века.

- *Лабудић:* код Ђакова, Кутине, Прегра-де и у Загребу 1948. године.

- *Лабудов:* презиме залажено у Бајн (Мађарска) 1800. године.

- *Лабудовић: Labudovic.h* код католика у Босни, 1743. године; огранак братства Буљевића у племену Пипера у Црној Гори; у селу Чаглићу код Пакраца почетком XX века; савремено презиме у Подгорици, у селу Брзојевици код Плава у Црној Гори и у Београду: у Хрватској 1948: околина Вировитице и Пакраца. Уп. *Лабудово брдо* код Београда, као и топоним *Лабудска* у Босни.

ЛАБУ*

Усамљено презиме које је залажено само у Босни, и то код католика у облику *Labus* 1743. године и код православних код Бихаћа и Босанског Петровца 1882. године. У нашем језику овакав апелатив није сачуван, али им? га у другим словенским језицима углавном у фитонимском значењу: *Labzy* - микротопоним у Чешкој, *CTaponQ3bCKn'iobož,tt>buzie - стабло, надземни део,* руски *лабза* - врста врбе, украјински *лабуз - стабљика коровске траве,* белоруски *лабуззе - суве стабљике мака* итд.

ЛАВАДИЛОВИЋ

Презиме забележено само у селу Бан>ици крај Београда крајем XIX века (пореклом „из прека" у првој половили XIX века); савремено у Београду. Етимологија непозната.

ЛАВРН- (<гл. лаврњати)

Од ове основе сачувана су само два презимена чији су ареал Лика и Босна. Води порекло од глагола *лаврњати* у значењу *трчкати, тумарати,* па се на основу тога може рећи да оно представља надимак.

- *Лаврнић:* православна породила у Босанској Дубици 1882. године; у селу Комић у Лици 1815. године.

- *Лаврња:* у Дон>ем Лапцу и Влашком Пољу у Лици 1912; православие породице код Бихаћа. Босанске Крупе и Ливна 1882. године: у селу Притока у Поуњу у Босанској Крајини почетком XX века (пореклом из Врховина у Лици); савремено презиме у Београду и Борчи.

ЛАГ- (<гл. лагати)

Примери од ове основе нису бројни, исто као и од основе *Лаж-*. Судећи по микротопонимима *Лагин гроб* (1873) и *Лагова чесма* (1870. године), оба у Србији, рекло би се да је у прошлости постојало лично име (надимак) **Лага* поред *Лагош* и *Лагоје* потврђених у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Лагарија:* презиме забележено у селу Блазнави у Србији 1735. године.

- *Лагарић: Lagarich,* католичка породица у Крешеву у Босни 1743. године.

- *Лагарушић:* католичка породица у селу Горица (досељени 1904. године из Избишна код Мостара) и у Дугом Пољу у области Рама у Босни.

- *Лагиња:* савремено презиме у Зеници (Босна): у Хрватској 1948: околина Ријеке, Пуле. Пазина и у Опатији у Истри.

ЛАГАН- (<пр. лагахан)

- *Лаганин:* презиме забележено у Босни 1886. године.
- *Лагяниш:* околина Бузета и Пазина у Истри 1948. године.
- *Лагановић: у* Шибенику и Загребу (девет особа 1948. године).
- *Лагахновић: Lagalmoiiich у* Шибенику 1583. и 1627. године.
- *Лаганшић:* у селу Отоку у Славонији почетком XX века.

ЛАГАТОР

Лагатор је црезиме које је забележено у Црној Гори, у Босни и Славонији. Води порекло од старог термина *лагятор* који је Костантин Јиречек извео од румунског глагола *a lega* (<лат. *Ий/аиу) у* средњовековној Србији означавао је *заповедника влашких војника.* На другом месту допуњује ово тврђење да *алатор* значи *старешину весника, гласоношу.* Свему овоме треба додати и објаилвење А. В. Соловјева да је на византијском двору постојало звање *прапоаллаγаюр* које је овај изврсни познавалац византијске и наше историје упоредио са четким називом *podkoni.* затим *marescalcm* код Меровинга и Каролинга и код Руса *конюший бояринъ.* Топоним *Лагаторе у* области Бихор и микротопоним *Лагатор* у Подрињу у Србији вероватно чувају успомену на пунктове влашких војника.

Презиме *Лагатор* забележено је код католика у Босни 1743. године; старо братство на Угнима у Црној Гори о коме је Јован Ердељановић записао следеће предана: „Зна се да је неки њихов предак убио Турчина Севера Омерова, који је имао зем.ље на Угнима и био му их продао. Због тога су га Турци одвели у Бар и набили налац. А његова четири сина одведе жена у Лимљане у Црмници. Двојица о њих се врате на Угне, а Капе им помогну да начине куће, те су од њих ови садашњи Лагатори."; у Хрватској 1948. забележено је тринаест особа код Винковаца и у Копривници.

ЛАГОДУШИЋ

Лагодушићи су позиато хрватско племе и село у Лици које се први пут помиње 1464. године у облику *Lagociiisich* (као презиме) и 1503. као топоним. У својој изврсној К1ьизи о суфиксу *-ић* у јужнословенској ономастици, Станислав Роспонд помиње и овај топоним који изводи од непотврђеног личног имена **Лагодуш,* позивајући се на црквенословенско *лагода* (задовољство) и именицу *душа.* Изузимајући бројне облике са основом *Душ-* (уп. *Душан, Душко, Душоје* и ел.), апелатив *душа* као део сложенице није изразито фреквентан. али га ипак срећемо у нашем ономастичком систему; уп. *Маодуш. Бездушии. Злодушап, Узмидуша* итд.

ЛАГУМЦИЈА

- *Лагумција:* презиме забележено у околини Вишеграда у Босни крајем XIX века; савремено у Пљевљима и Сарајеву. Идентично је са турским војним термином *лагумција* у значењу *минер* и први пут га срећемо 1759. године код Андрије Качића-Миошића.
- *Лагумцић: Lagiungicli* код католика у Босни 1743. године.
- *Лагунција:* презиме залажено у селу Цирквена код Крижеваца и у Загребу (четири особе 1948. године).
- *Лагунцин:* у Новом Кнежевцу (Банат) 1935. године; савремено у Београду.
- *Лагунцић:* савремено презиме у Земуну и Београду.

ЛАД-, ЛАС-, в. Влад-

Иако сам ову антропонимијску основу упутио на прасловенско име *Владимир* (<*ИЈ/(/Ј'/И/П>), ипак не бих хтео избећи чињеницу да у нашем ономастикону постоји и корен *Лад-* који је заступлен у женском имену *Лада.* У нашем језику забележен је и апелатив *лада* у значењу *жена (своме мужу),* и то у Дубровнику у XVI веку. Ова реч је иначе прасловенска

и у словенским језицима обично означава *жену, супругу, депојку* или представл>а припев у појединим свадбеним песмама, исто као и код ладарица у Хрватској. У текстовима у којима се помиње *лада у* апелативном значењу (од XVI века) нема нигде помена да *Лада* представлю богињу љубави, како то обично налазимо у етнолошкој литератури. Будући да овакво митолошко значење није потврђено у нашем језику, уверен сам да се богиња *Лада* појавила из настојања неких наших старијих писаца и етнолога да се, по угледу на грчки Олимп, реконструише митолошки свет старих Словена. Пошто концепција ове књиге не укључује превелике расправе о појединим словенским или несловенским коренима, задржаћу се на овој речи само у оквирима наше ономастике, не претендујући, наравно, на коначно решење уласка антропонима *Лада* у наш митолошки фонд. У неким нашим речницима XIX века обичавало се да се на крају доносе краћи прилози из ономастике. Тако је, рецимо, Рудолф Веселић у свои „Немачко-српском речнику" из 1854. године калкирао или узимао наше еквиваленте из латинског или немачког ономастикона и пред имена *Magnm* ставио *Величко, Magna - Велика, Justine - Јустина, Правдослава, Gotdank - Богохвал, Lätitia - Весела, Lotte - Каролина, Драгојла* итд.. а у „Српско-немачком речнику" (из 1853. године) уз име *Lada* записао је: „Nom. propr. eine slavische Gottin. Juno, von (vlada?) nach ändern Venus." И док се Веселић колеба да ли је *Лада* постало од *Влада* (како читамо и код Вука), Драгутин Парчић у свом „Италијанско-илирском речнику" из 1858. године узима као готову чињеницу да је *Лада* богиња и узгред претпоставља да би н>ен пандан у римској и грчкој митологији могла бити Јунона или Венера: „Lada, una dea, probabilmente Giunone o Venere." Доносим овде још један старији текст из „Бачке виле" (из 1842. године) који је можда био узор Веселићу и Парчићу у њиховим речницима: „Лада - код наши стари ioui незнабожни' предъдова била е божица любави, као што код стари' Грка Афродита. Ова реч е ioiii у Дубровнику позната, те значи едну прелъпу женску главу, на място чега се обичше употреблява ръч Вила." Све у свему, митолошки аспект женског имена *Лада* не може се потврдити у нашим старим језичким спомеиицима, а само женско име у познатом „Речнику" Милице Грковић има само савремене потврде. Додуше, у нашем првом ономастичком приручнику Јована Пачића из 1828. убележена су имена *Лада, Ладец* и *Ладкя* са одговарајућим четким еквивалентима *Lada. Ladec* и *Ladka,* али ни овде нема напомене да *Лада* представлю нашу или чешку богињу. Овај занимл>иви проблем могао би се обрадити на много ширем материјалу, али ја бих додао само још једну претпоставку која ми се чини логичном. Још у XVI веку пољски хроничари су свој припев *Lađo* изједначавали са грчком богињом *Α,ηση,* па је сасвим могуће да митологичност богиње *Ладе* почиње управо одавде. Уосталом, о „лжебожеству" ове богиње аргументовано је иступио још у XIX веку руски филолог Потебња, али ова критика ипак није могла дефинитивно да потре идеалистичку илузију неких писаца и етнолога о *Лади* као богињи љубави код Словена. Из целог овог збира презимена са овом основом једино би *Ладић* могло бити од женског имена *Лада,* али и то није сигурно.

Постоји, ипак, још једно етимолошко решење... У публикованом и изванредно аргументованом чланку В. Н. Топорова о словенским именима на *-мир,* помињу се и антропоними *Ладимир* и *Ладомир* са врло старим потврдама, од прасловенског глагола **laditi* у значегьу *слагати се, пристајати.*

- *Лада:* само једанаест особа у Вуковару 1948. године.

- *Ладавац:* околина Пазина и Пореча у Истри. Уп. презиме *Ладавец* у Осијеку.

- *Ладан:* презиме забележено у Босни 1864. године. Једнако је са личним именом *Ладан* које је потврђено у Бачкој 1566. године. Уп. бугарско презиме *Ладанов.*

- *Ладасић:* једна особа у Вараждинским Топлицама 1948. године.

- *Ладашић:* околина Прелога, Ријеке и у Загребу 1948. године.

- *Ладе:* околина Ријеке (двадесет две особе 1948. године).

- *Ладевић: у* селу Гошевцу у Рашкој; у селу Кадина Главица у Хрватској (пет особа 1948. године). Уп. бугарско презиме *Ладев*.

- *Ладенић:* савремено презиме у Подгорици у Црној Гори. Уп. бугарско женско име *Ладена*.

- *Ладетић:* презиме забележено у Хрватској 1527. године.

-*Ладешић:* околина Карловца, Кутине и Грубишног Поља. Од личног имена *Лядеша* које је потврђено у Хрватској око 1500. године.

- *Ладика:* у Хрватској 1875, а приликом полиса становништва 1948. код Карловца, Златара и Вараждина.

- *Ладиковић:* четири особе у Бузету у Истри 1948. године.

- *Ладила:* пет особа у Дарувару у Славонији.

- *Ладило:* једна особа у селу Лоборика код Пуле 1948. године.

-*Ладиловић: у* Мартоношу (Бачка) 1720. године.

- *Ладин:* једна особа у Ријеци. Уп. презиме *Ладинек у* Загребу и Пули.

- *Ладиновац: Ladinovacs* у Мартоношу (Бачка) 1720. године.

- *Ладински:* две особе у Велики код Златара 1948. године. Уп. македонско и бугарско презиме *Ладински*.

- *Ладић:* презиме залажено у околини Чаковца, Задра, Карловца и Вараждина.

- *Ладица:* две особе у Ријеци 1948. године.

- *Ладичорбић:* Презиме забележено у Сомбору 1720. и у Мокрину (Банат) 1788. године. Сложено од глагола *(х)ладити* и именице торба. Тешко је рећи какав се мотив крије у овој императивној сложеници, која очито припада „кулинарској" патронимијској скупини. Вероватно је реч о некој давно заборављеној згоди или шали у вези са носиоцем оваквог надимка, који је можда волео само хладну чорбу.

- *Ладиш: у* Загребу и околини 1948. године.

- *Ладишевић:* презиме забележено у Хрватској крајем XIX века. Од личног имена *Лядиша* које је потврђено у Хрватској 1234. године.

- *Ладишић: у* Лици 1644. и 1915. године: у селима Лешће, Рамљани и Горња Швица у Босни; у Хрватској 1948: околина Оточца, Крапине, Валпова и Славонског Брода. Уп. *Ладишић-Село* у Лици.

- *Ладовац:* девет особа код Пазина и Бузета у Истри.

- *Ладовић:* околина Подравске Слатине, Самобора, Кутине и Вировитице у Хрватској 1948. године.

- *Лађев:* презиме забележено у Мошорину (Бачка) 1796. године. Од личног имена **Лађ (<Влађ)* које није потврђено.

- *Лађевац:* савремено презиме у Београду; околина Глине и Петриње (дванаест особа 1948. године).

- *Лађевић: у* Мошорину (Бачка) 1795; у Карловцу у Хрватској 1886. и 1948. године у околини Дрниша, Костајнице, Двора и Петриње. Уп. топоним *Лађевци у* Србији са историјском потврдом из 1718. године о чијем је постанку сачувана легенда да је „раније у селу била много већа и гушћа шума, тако да је свуда био лад".

- *Лађиновић:* савремено презиме у Лаћарку (Срем).

- *Лађић:* стариначка породица у селу Понори у .JБештанској нахији у Црној Гори.

-*Лађовић:* једна особа у селу Биочић код Дрниша 1948. године.

ЛАЖ-, в. Лаг-

За разлику од основе *Лаг-* која се не јавља као други сегмент у сложеницама, то није случај и са *Лаж-* која се јавља у сложеницама типа *Берилажа, Благол'ж* (надимак у Пироту), *Прилажа, Трчилажа* и ел. Помињем овде узгредну опаску коју би требало приказати на много ширем материјалу. У осетинском језику, којим говори један мали народ на Кав-

казу и КОЈИ припада иранској групи језика, лаж се каже *gacdy,* а иста реч означава и *мячку.* Паралела коју ћу навести није из домена лингвистике, већ из нашег фолклора, али везана је и за *мачку* и за именицу лаж. (Овај обичај памтим из детињства.) У кругу породице у којој има више деце, неко од старијих милује мачку и, гледајући у одређено дете. пита да ли, рецимо, Стојан лаже. Ако мачка почне да маоЈе репом, а она то углавном и чини је>р се реп приликом глађења мало задржи, онда је то знак да је на питање добијен позитиван одговор. У нашим народним порећењима и различитим фразеолошким обртима није сачуван никакав траг односа речи лаж према *мачка* (уп. ипак „лаже као пас"), али такав однос показује осетинска реч *gaedy.* Ова основа се још по нечему разликује од основе *Лаг-.* У дечанским хрисовуљама из 1330. године потврђена су два лична имена од којих је једно и сложено, а то су *Лажимир* и *Лашко (Љжимир и Љжко),* чије мотивационе импулсе тешко можемо објаснити профилаксом. (Уп. руско име *Ложь,* као и чешко *Lei.)*

- *Лажаић:* савремено презиме у Загребу.

- *Лажевић:* православна породица у Вишеграду у Босни 1882. године.

- *Лажен:* једна особа у селу Ярославље код Дон>е Стубице у Хрватској 1948. године.

- *Лажета:* презиме забележено у Биограду у Херцеговини 1886. године; братство у Црној Гори, пореклом из Херцеговине; у Хрватској 1948: околина Имотског, Крижеваца и Бјеловара.

- *Лажетић:* у Невесињу 1880. године; у Добрељима у Херцеговини крајем XIX века (,.сељаци тврде да су се некад звали Истинићи"); савремено презиме у Зеници (Босна) и у Београду.

- *Лажец:* једанаест особа у околини Доње Стубице и у Загребу 1948. године.

- *Лажинић:* једна особа у селу Мајкови код Дубровника 1948. године.

- *Лажњак:* презиме забележено код Нове Горице и у Загребу. У једном трговачком уговору између Сења и Раба као сведок записан је 1205. године и неки *.JLaisnic* curie dvornicus[1]'. Мате Шимундић га чита као *Лажњак* (Ъгиь/гъ) и позива се, између осталих облика, и на ово презиме у наслову. Ова реконструкција је очито погрешна, јер није сигурно да корен *Lab-* означава прасловенско *Lъž-* а на морфолошком плану ради се суфиксу *-ik, -nik,* а не о непостојећем *-Nı,ϰI,.*

- *Лажовац:* презиме забележено у селу Златокоп код Брања у Србији („у овом роду био неки Мита 'велики лажов'"). Уп. мушко лично име Лажо у Србији у XIV веку.

- *Лажовљев:* изумрла породица у Фаркаждину у Банату двадесетих година XX века.

- *Лажор:* једна особа у Карловцу у Хрватској 1948. године.

ЛАЙ-, ЛАЈ- (<рум. laiu)

Презиме од ових основа носе румунски придев *laiu* у значењу *црн,* и у нашем апелативном фонду највише га срећемо код имена домаћих животиња: уп. *лаја* - црна овца у Србији и крава са пегавим очима, *лајан* - име овна у Хрватској итд. (Уп. и чешки назив *Jaja* и *lajka* у значењу *црна овца.)* Мада Миле Томић наводи пример из Банатске Клисуре да је *Лаја* хипокористик личног имена *Никола,* наше презиме *Лајић* свакако је од румунског *laiu,* али ово је тешко утврдити за основу *Лајк-,* јер је она свакако од личног имена *Влајко* (уп. топоним *Лајковац* од *Влајковац* у Србији). Овакву примедбу ставио је и Емил Петровић, познати румунски лигвист, који је чак и неке румунске облике изводио од антропонимијске основе *Влај-.*

- *Лаић:* савремено презиме у Босанској Дубици; у Хрватској, околина Карловца и Пакраца.

- *Лајић:* у Жабљу (Бачка) 1856. године; у Рељеву и Двору у Сарајевском пољу почетном XX века; православна породица код Босанске Градишке и Санског

Моста 1882. године; савремено у Београду; у Хрватској 1048. околина Дрниша и Грачаца.

- *Лајкић:* презиме у селу Двориште у Ресави (Србија), пореклом из Горњег Села: „има их у Хомољу, били су Власи, па се посрбили".

- *Лајшић:* православие породице у селима Пољевница и Сводно код Босанске Дубице 1882. године; савремено у Београду; у Хрватској 1948. само четири особе у Окучанима код Нове Градишке.

ЛАИНОВИЋ

Братство у Црној Гори, пореклом из Братоножића. Према легенди коју је забележио Андрија Јовићевић, „дошли су у Подгорицу пре боја на Косову. Једанпут је било Лаиновића 64 чељади и чума их је све поморила, а само је остало једно мушко дете од 14 година, и од њега су данашњи Лаиновићи"; савремено презиме у Подгорици, Београду и Вршцу у Банату. Од личног имена **Лаин (Влаин),* које је потврђено. Реконструкција В. Михајловића у књизи „Име по заповести" у вези са овим презименом је погрешна. јер је произвољно сврстана у другу тематску трупу због звуковне сличности.

ЛАЈИСЛАВИЋ

Приликом прикупљања грађе за историју црногорских племена Јован Ердељановић је 1910. године забележио и легенду о пореклу породице *Ивановић* која се називала *Лајиславић* или *Лајислајић:* „Иван Бородевић, старешина Ниша, од којег су Турци и отели Ниш, имао је пет синова, који су се звали: Драгољуб, Бороје, *Владислав* [подв. В. М.], Ушур (или Вушур) и Драгослав. Драгољуб је погинуо приликом одбране Ниша, а Иван Бородевић, пошто Турци освоје Ниш, утјече у своју стару постојбину, Златибор, у Староме Влаху (где има, веле, и сада Бородевића) и тамо је дизао чете и тукао се с Турцима. Али им није могао одолети и још му ране сина, те он заједно са четири своја сина... утече у Зету и дође на Цетиње од прилике на 30-35 година пре него се Иван Црнојевић преселио на Цетиње..." Судећи по овој легенди, коју је Ердељановић чуо од Андрије Јовићевића, презиме у наслову води порекло од Владислава, једног од синова реченог Ивана Бородевића.

ЛАКАТОШ

- *Лакатош:* презиме које је забележено код Белог Манастира, Кутине, Нашица. у Вуковару, Бјеловару и Загребу 1948. године. Једнако је са непотврђеном мађарском позајмицом **лакатош (<lakatos) у* значењу *бравар.*

- *Лакатуш:* у Тителу (Бачка) 1733. године; у селу Ђурђић код Бјеловара (три особе 1948. године).

ЛАКОБРИЈА

Православие породице код Босанске Градишке и Босанске Дубице 1882. године; савремено у Београду: у Хрватској у селу Чагринци код Нове Градишке (пет особа 1948. године). Сложено од придева *лак* и поствербала *-брија* (<гл. *бријати)* и односи се на надимак везан, по свој прилици, за вештог берберина. Уп. *Скоробрија,* као и надимак *Лакоштрц* у селима Ђеврске и у Буковици.

ЛАКТ- (<лакат)

Ова основа припада „анатомској" групи презимена, јер се односи на део тела лакат (Ellboqen, cubicus). Сачувана су само три презимена, од којих је треће можда и од неке друге основе.

- *Лакташ:* српска породица у селу Сибеник код Велике Писанице у Славонији у XIX веку; у Хрватској 1948. околина

Грубишног Поља и Вировитице. Надимачког је порекла и можда је мотивски везано за метафорично значење *лакташ у* значењу *пробисвет.*

- *Лакташић:* околина Костајнице, Кутине, Сиска и Петриње 1948. године.

- *Лактић:* граничарска породица која је из Бага пресељена у Бужим 1686. године; у Хрватској 1948. код Госпића, Нове Градишке, Бјеловара и Грачаца.

ЛАЛ-

Као и у многим другим случајевима у овој књизи, и код ове основе једна страна је неиспуњена, јер се њена појава у нашој антропонимији може објаснити на више начина. У свои румунском речнику личних имена Н. А. Константинеску види три могућности уласка ове основе у Н.ИХОВ ономастички фонд, а у нашем их има и више од три које ћу изложити хронолошким редом. Пре свега, знатан број средњовековних потврда говори о великој популарности и фреквенцији основе *Лал- у* прошлости. Тако, на пример, име *Лала* срећемо на јужнословенском тлу већ у IX веку и у ономастичком смислу можемо га с пуним правом назвати претхришћанским; уп. у дечанским хрисовуљама из 1330. године очинство *Лалетић,* имена *Лалин, Лалош, Лалоја, Лалко,* очинство *Лалковић* (и у Шибенику 1386. године) итд. Усамљено сложено лично име *Лалисав* говори такође о великој фреквенцији овог корена у нашем средњовековном ономастикону. Ево које све комбинације долазе у обзир за објашњење порекла ове основе:

- Хипокористици од личних имена на *Мил- (Милан, Миле* и ел.). Уп. прилошку синтагму *мйле-лале у* значењу *на пријатељски начин, са много обзира.* Уп. и апелатив *лаленце у* значењу *мало дете* у јужној Србији, као и *лала* - назив од милоште.

- Хипокористик хришћанског личног имена Лазар.

- Хипокористик хришћанског личног имена Еулалије.

- Турско-персијска реч лала у значењу *дворски достојанственик* (уп. „лале и везири" у народним песмама).

- Турско-персијски антропоним *Иилала, Наила, Шевала.* Свему овоме треба додати-и микроетник Лала којим се називају становници Војводине, чије значење ос-Таје отворено. Уп. врло занимљиву опаску В. Вукадиновића о становницима села Језера код Соко Бан>е у Србији: „Становнике Језера (и свих села на Голаку) називају Лалама (Лале) због честог обраћања другим људима (посебно кад им није познато име) речима: Лало, Лале, немају веза са Лалама у Војводини." Исто тако, остаје нерешено питање и фразеологизма „ићи ћеш ти као бела *лала",* које сам као проблем само поставио у једном чланку о метафоричким поређењима у нашем језику.

- *Лалак:* презиме забележено код Винковаца и у Загребу (петнаест особа 1948. године). Уп. презиме *Лалек* код Иванца, Вараждина и Копривнице.

- *Лалатовић:* презиме залажено код Срба граничара у Хрватској 1551. године; братство у селу Церову у Пјешивцима у Црној Гори; савремено у селу Гостојевићи у Црној Гори.

- Лале: околина Дубровника 1948. године. Од личног имена Лале потврђеног у Србији 1498. године.

- *Лалевић:* савремено презиме у Београду; у селу Чомберје код Подравске Слатине (једанаест особа 1948. године). Уп. микротопоним *Лалевића куће у* Црној Гори.

- *Лалета:* дванаест особа у селу Запунтел код Задра 1948. године.

- *Лалетић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; у Хрватској 1948. околина Нове Градишке (једанаест особа). Уп. топоним *Лалетић* код Грачанице на Косову.

- *Лалик: у* селу Кривај код Новске (шест особа 1948. године). Идентично је са личним именом *Лалик* које је потврђено у Нишком кадилуку 1498. године. Уп. и

лично име *Лалика у* области Браничево у Србији 1455. године.

- *Лалин: Lalhn* у следећим местима у Бачкој: у Керу (данас Змајево) 1743, Бачком Брестовцу 1768, Тителу 1776. Чуругу 176(1, Мошорину 1815, Жабљу 1852. године. Једнако је са личним именом *Лалин* (XIII век у Србији). Уп. топоним *Лялинац* код Ниша са историјском потврдом из 1444. године, као и лично име *Лалинац у* Србији 1478. године и топоним *Лялинци у* области Качер у Србији.

- *Лалинић:* једна особа у Сплиту 1948. године.

- *Лалиновић:* на острву Врачу 1574. године.

- *Лалић:* очинство у селу Грнчари код Плава у Црној Гори 1346; *Lalich у* Задру 1582; једна од српских граничарских породица KOJU је из Подлапца премештена у Брлог у Лици 1611; *Lnlicli* код католика у Босни 1743; *Lality у* следећим местима у Бачкој: у Петровом Селу и Суботици 1720, Баји 1725, Тителу 1775, Сомбору 1795, Старом Бечеју 1816; православие породице код следећих већих места у Босни 1882. године: код Ливиа, Унца, Босанске Крупе, Приједора, Бихаћа, Високог, Сарајева и Сребренице; братство у Лимљанима (преци се доселили у току XVII или почетком XVIII века) у Црној Гори; у Хрватској 1948. године.

- *Лалица:* околина Шибеника и Сплита 1948. године. Једнако је са личним именом *Лалица* које је потврђено у области Бранковића у Србији 1455. године.

-*Лалицки: Laliczki* у Тителу (Бачка) 1720. године.

- *Лаличић:* савремено презиме у Подгорици у Црној Гори; једна особа у Сплиту 1948. године.

- *Лалкокић: Лалькокикь,* очинство у дечанским хрисовуљама 1330; у Шибенику *(Lalchoiiicg)* 1386. године; савремено у Свилајнцу у Србији. Од личног имена *Лалко* (облает Бранковића у Србији 1455. године). Уп. бугарско лично име *Лалко* из 1570. године, као и микротопоним *Лялков виноград* у Бачком Градишту.

- *Лаловац:* једна особа у Ријеци 1948. године. Од личног имена *Лало* које је погврђепо у Србији 1455. године. Уп. микротопоним *Лаловина у* Боки Которској.

- *Лаловић: у* селу Луштица у Боки Которској 1579; у околини Ријеке 1584. године; у Бајиној Башти (из околине Нове Вароши) почетком XX века; у Сремским Карловцима 1880. године; у Буковику (из Црне Горе) и Јунковиу у Јасеници; у овом последњем месту Боривоје Дробњаковић је забележио да је „прадед Станко са старијим братом и са шест синова пошао од Пећи и задржи се најпре у моравским луговима. Брат му оде у Друговац (смедеревски), а он дође у Јунковац..."; савремено презиме у Свилајнцу (Србија); у Хрватској 1948. код Белог Манастира, у Осијеку и Пули.

- *Лалоња:* презиме забележено у Србији почетком XX века.

- *Лалош:* у Ковиљу (Бачка) 1744; у Хрватској 1948. код Нове Градишке и Делница. Једнако је са личним именом *Лалош* које је потврђено у Србији 1330. године. Уп. и лично име *Лалоша у* Нишком кадилуку 1498. године.

- *Лалошев: у* Радиниима (Срем) 1775; у Kahy (Бачка) 1784. године.

- *Лалошевић: Lallossevity* у Сомбору (Бачка) 1745; у Црној Гори 1751; у Лаћарку (Срем) 1797. године; савремено презиме у Руми (Срем) и у Великој Каменици у Тимоку.

- *Лалуш:* две особе у селу Липовљени код Новске 1948. године.

- *Лалушев:* у Чуругу (Бачка) 1782. године.

- *Лалушић:* православна породица у селу Пазарић код Сарајева 1882. године.

- *Лалчић:* очинство у Доњем Матегевцу код Ниша 1498. године. Од личног имена *Лалча* које је потврђено у исто време и у истој области.

- *Лалчопић: Lnlchonidi у* Шибенику 1386. године.

ЛАМ-, ЛАМЕ-, ЛАМБР-, ЛАМП-

(< грч. *λαμπροί)*

У познатој студији „Романи у градовима Далмаиије током средн>ег века" Константин .Јиречек наводи да су лична имена *Lampridiis, Lampredins, Lamprezo* спадала у „најомиљенија имена средњовековних становника далматинских градова" почев од X века и да воде порекло од византијских надимака *λαμπροί, Λαπρε'τηί, Ασηπουόψ* од придева *λαμπροί у* значењу *светао, блистав.* Мишљен>а сам да је управо популарност оваквих личних имена утицала на скраћи-Baibe корена основа у *Лам-,* па се на тај начин могу објаснити етимологије личног имена *Лама* код Срба у Банатској Клисури у Румунији и истоветно презиме код Буњеваш у Бачкој, као и женско име *Ламенкя* које је забележио Вук Караџић у сном Рјечнику 1818. године. Иначе, ова се основа може објаснити и од грчког личног имена *Харалампијс,* како то предлажу Павле Ивић и Милица Грковић уз микротопоним *Лянбинска кућишта* у Светостефанској хрисовуљи 1318. године. Стефан Илчев пак разликује презиме *Ламбев, Ламбиев* и *Ламбовски* од облика *Ламбри, Ламбрин.* Прва изводи из грчког *Харалампи* а друга из *λαμπρή, λαμπρ/os у* значењу *Ускрс.* Међутим, на апелативном плану присуство речи *ламба* и *ламбов* као погрдном називу за пса у Србији, као и *ламбања - нерадник.* не уклапају се у ову концепцију и упућују нас на неку другу, непознату етимологију. (Уп. и презимена *Ламадановић* и *Ламарда* као и лично име у Железнику крај Београда 1516. године, такође непознате етимологије.)

- *Лама:* презиме које је Јован Ердељановић забележио код Буњеваца у Бачкој.
- *Ламбаша:* у Шибенику 1782. године.
- *Ламбета:* православна породица у селу Горогаше у Херцеговини (пореклом из Хума код Мостара) крајем XIX века; у околини Дубровника у XIX веку.
- *Ламбић:* у селу Пантелија у Мађарској 1720; православна породица у Травнику у Босни 1882. године; у селу Кијеву у Лепеиици (Србија) почетком XX века; савремено у Добрици (Банат).
- *Ламбовић: у* Петроварадину (Срем) 1836; у Панчеву (Банат) 1846. године. Уп. *Ламбовићки извор у* селу Ацине Ливаде у области Лепеница у Србији.
- *Ламбря:* цинцарска породица у Великом Орашју у Србији 1855. године.
- *Ламбрин:* савремеио презиме у Ечки (Бачка).
- *Ламброиић:* презкме забележено у Србији у XIX веку. Уп. бугарско презиме *Ламброи.*
- *Ламбулић:* братство у Враки у Црној Гори.
- *Ламбуљић:* братство у Зети у Црној Гори о коме је Андрија Јовићевић прибележио да им је „најдал>а старина негде из околине Косова, одакле се њихов предак преселио одмах из српског пораза на Косову и населио у Грудама, па се одатле преселио у Вуковце".
- *Ламин:* код Буњеваца у Бачкој.
- *Ламинац:* у селу Сеселац код Соко Багье: у селу Дубници код Врања у Србији. Уп. топониме *Ламинац Нови* и *Стари* у Хрватској и *Ламинци* код Босанске Градишке.
- *Ламић:* у Кађмару (Мађарска) 1748. и код Буњеваца у Бачкој.
- *Лампало:* презиме забележено у Задарском архипелагу. Уп. име бискупа *Lampen* у Скрадину из 116У. године.
- *Лампаловић:* презиме залажено у Хрватској у XIX веку.
- *Лампељ:* савремено презиме у Вараждину у Хрватској.
- *Лампић:* савремено презиме у Београду.
- *Лампов:* у Јасенову (Банат) двадесетих година XX века.
- *-Ламприца:* презиме у Дубровнику 1420. године.

ЛАМПИРОВИЋ

Усамљено презиме које је залажено само у Црној Гори. Припада митолошкој тематској групи, јер је настало од апелатива *лампир (вампир),* чије је присуство залажено у Црној Гори, код Љубовије у Србији и код Високог у Босни, а води порекло од грчке речи *λαμπυρίς.* Уколико женско име *Лампирица* у Дубровнику (из 1475. године) није од основе *Лампр-,* оно би представљало једину паралелу овом ретком презимену.

ЛАН- (<антр. **Ланисав,** Милан)

Од ове основе сачувана су само три презимена. Потврду за сложено лично име *Ланисаи* нашао сам само у селу Причиновићи у Мачви и носио га је председник општине тог места 1855. године. Уп. микротопоним *Ланисача у* селу Горња Врањска код Шапца, као и топоним *Лановци,* ранији назив села Неваде у Србији.

- *Ланек:* презиме залажено у околини Загреба 1948. године.

-*Ланешић:* шест особа у селу Дреновцима код Жупање у Хрватској 1948. године.

- *Ланетић:* две особе у Оребићу на Корчули 1948; од хипокористика *Лане (<Милан)* који има само савремене потврде.

ЛАНД- (<лат. lamina)

Према Петру Скоку реч *ланда* у значењу *кришка, режан,* води порекло од латинске речи *lamina* и представлю далматороманski реликт. Нисам сигуран да ли у ову малу тематску трупу спада и презиме *Ландуп.* јер је могуће да је сасвим друкчије етимологије.

-*Ланда:* презиме забележено у Шибенику 1622. године.

- *Ландек:* пет особа у околини Копривнице и у Загребу 1948. године.

- *Ландека: Landecha,* католичка породица у Босни 1743; у Задртовцу и Врпољу код Шибеника 1744; православна породица код Герзова у Босни 1882. године; у селу Рашћани у Херцеговини крајем XIX века.

- *Ландекић: у* Врпољу код Шибеника 1740. године; у Хрватској само у околини Жупање 1948. године.

- *Ландић:* околина Винковаца и Дубровника 1948. године.

- *Ландов:* у Врпољу код Шибеника 1619. године.

- *Ландовац:* једна особа у Каштелиру код Пореча 1948. године.

- *Ландоошћ: Landotiicli у* Шибенику 15Х8. године.

- *Ландуп:* српска породица у Банеко] крајини 1772; православна породица код Босанске Крупе 1882. године; породични надимак у Мокрину у Банату; у Хрватској 1948: околина Двора, Пакраца и Нове Градишке.

ЛАП-, в. Хлап-

У овој групи презимена која воде порекло од антропонима *Хлап,* најстарији пример представљају лична имена *Лапуш* у Дубровнику из 1281. и *Лапиша* из 1525. године у западној Србији. Из примера који следе могу се реконструисати следећа лична имена: **Лап, *Лапац, *Лапаш, *Лапеш, *Лапица.* Занимљиво је истаћи да се у племену Бјелопавлића у Црној Гори сачувало предагье да је *Лапо* био син Петрушина и унук Бијелог Павла и да је у XIV пасу породице Шарановић.

- *Лап:* једна особа у Ријеци 1948. године.

- *Лапац:* православие породице код Бањалуке и Санског Моста 1882. ι одине; савремено презиме у Лушци-Паланци код Санског Моста.

- *Лапаш:* околина Пакраца и Гарешнице у Хрватској 1948. године.

- *Лапеш:* три особе у Кутјеву код Славонске Пожеге 194«. године.

- *Лапић:* презиме забележено у Чатаљи у Бачкој 1743. године; у Мандалини код Шибеника у XVIII веку; хрватска породица у Старчеву (Банат) двадесетих година XX века („дошли из Хрватске ггре 50 година"): у Хрватској 1948. околина Сиња, Слуња и Шибеника.

- *Лапичић:* једна особа у Карловцу 1948. године.

- *Лапкошић:* презиме у Свилајнцу (Србија) тридесетих година XX века.

- *Ляпов:* околина Шибеника и у Карловцу 1948. године.

- *Лаповић: Lapovicli* у Задру 1948. године. Уп. топониме *Лаповац* и *Лаповци у* Хрватској, као и топоним *Лапово у* Србији.

- *Лаповчић:* православна поролица у селу Прибинић код Тешња у Босни 1882. године.

- *Лапош:* десет особа код Вуковара и у Вировитици 1948. године.

- *Лапчанац:* у Сомбору (Бачка) 1725. Уп. топоним *Лапчан у* Далмацији.

- *Лапчевић: у* селу Дубље у Србији 1839; у Ужицу 1845. године; савремено у Топлици (Србија) и у Сарајеву.

- *Лапчић:* српска породица у селу Смрде-,гье у Далмацији; племе у Боки Которској; у Хрватској 1948. у околини Шибеника.

ЛАПАДАТ- (<рум. Läpäclat)

Међу бројним заштитним именима повезаним и са одређеним пропратним ритуалима, налазимо и румунску основу *Лападат-*. Води порекло од румунског глагола *lepäda у* значењу *одбацити, напустити,* а сам облик у наслову представлю пасив од *Läpädat* и по семантици потпуно одговара нашим личним именима типа *Наход, Најден* или *Нађен*. Ево како је почетком XX века Михаиле Миладиновић објаснио влашко презиме *Лападатоњи у* селу Орл>еву у Пожаревачкој Морави: „Надимак Лападат (бачен) добили због тога што им је предак био као новорођенче бачен на улицу и ко га је нашао он га је крстио. Ова промена кума извршена је да би се деца одржала у животу пошто су дотле умирала."

-Лападат. презиме забележено у Кусићу (Банат) 1730. године: у селу Грабоници (Неготинска Крајина) 1736: у Брњици (Хомоље) 1839. године; савремено у Новом Бечеју (Банат).

- *Лападатовић:* у селу Топоници код Пожаревца у Србији bS37. године; у селу Језеро у Ресави (насељени у „Влашком крају"); савремено презиме у Београду.

ЛАРТЕШЕВИЋ

Веома ретко презиме са само једном потврдом из једног глаголског рукописа XV века. Од грчког личног имена Лафтш.

ЛАС- (<пр. ласан)

Пример *ласан у* значењу *који бојом длаке подсећа на ласицу, ласаст,* срећемо углавном у називу животиња. Уп. *ласан* - име јарца, *ласац* - во беличасте длаке, *ласач* - ован беличасте длаке, *ласача* - име козе и ел. Презиме *Ласковић* може се схватити двојако: од *ласко* - име пса или вепра, или *он Ласко (<Лаз-ко)* деминутива имена *Лазяр.*

-Ласан: околина Шибеника, Дугог Села и Загреба 1948. године. Уп. колективни назив *Ласаши* за Сремце из доњег, „свињског" Срема.

- *Ласановић: у* Шибенику 1566. и 1588. године.

- *Ласковић:* српска граничарска породица у Жумберку у Хрватској 1566. године.

- *Ласиновић:* дванаест особа у Шибенику и околини Загреба 1948. године.

- *Ласић:* православна породица у Билишћима у Херцеговини крајем XIX века; у селу Раковици крајем XIX века у Сарајевском по.гъу („из Бротиа у Херцеговини на читлучку земљу пре 60 година"); католичка породица у Горњим Ви-

шњанима у Рами тридесетих година XX века (пореклом из Виовића код Мостара, а старином из Узарића код Широког Бријега); у Хрватској 1948: околина Брња, Имотског, Сплита и Дубровника.

- *Ласка:* четири особе у Копривници, Осијеку и Велико] Горици 1948. године.

- *Ласковић:* околина Карловца 18X3. и Пакраца 1898. године; у Хрватској 1948: код Госпића, Подравске Слатине и Нашица.

- *Ласовић:* презиме забележено у Хрватској у XIX веку. Уп. лично име *Ласов у* Поменику манастира Беочина из XVII века, *Ласов крст,* микротопоним у Србији из XIV века, *Ласовац,* топоним у Хрватској, *Ласово,* топоним у Србији.

- *Ласуловић:* презиме забележено у Црној Гори 184(I. године.

ЛАСНОБРИЈА

- *Ласнобрија: Lacznobrija,* овакво презиме носио је неки Илија у Лалићу код Сомбора 1783. године. Сложено је од прилога *ласно* (лако) и поствербала *-брија* и односи се на вештог берберина. Уп. *Лакобрија*.

- *Ласнобријац: Lacznobrijacz* у Оцацима у Бачкој 1743. године.

ЛАСНОРАН

Усамљено презиме забележено само у области Црмница у Црној Гори. Идентично је са придевом *ласноран* у значењу *који не пробира храму*.

ЛАСТ- (<антр. **Ласта)**

Женско име *Ласта* није забележено у нашим старим језичким споменицима и има само савремене потврде. Милица Грковић га посматра као варијанту имена *Власта (<Властимира)*. Ја га, међутим, сматрам идентичним са апелативом *ласта* (Schwalbe, Hirundo), па потврду за овакву етимологију видим у руском имену *Ласта (= ласточка)* из 1544. године, као и у нашем презимену *Ластависа,* које свакако није од **Властависа.*

- *Ластя:* десет особа у Дубровнику, Загребу и Винковиима 1948. године.

- *Ластависа:* православна породица у селу Међеђи у Босни 1882; у Гацком (Херцеговина) 1888. године: у Хрватској 1948: код Осијека, Белог Манастира, Винковаца и Славонске Пожеге.

-*Ластичин:* у Долову (Банат) двадесетих година XX века.

ЛАТ- (<антр. мусл. **Латиф)**

- *Латас:* православна породица у селу Менић у Поуњу у Босанској Крајини почетком XX века (пореклом из Плашког); савремено презиме у Шашинцима (Срем); у Хрватској 1948: код Огулина, Сиња, Осијека и Вуковара. Води порекло од хипокористика *Лато* (<мусл. *Латиф* <ар. *Lauf* у значењу *мио, угодан, благ.*

- *Латовић:* једна особа у селу Поток код Кутине 1948. године.

ЛАТИН- (<антр. ***Латин, Латинка)**

Мушко лично име **Латин* није потврђено у нашем ономастикону, већ само женско *Латинка.* Најстарији податак о н>ему забележио је Стојан Новаковић у Пећком и Крушевском поменику (XV-XVTI век). Женско име *Латина* у бугарском Јордан Займов објашњава на два начина: од апелатива *латица* и од етника *Латин.* Слично чини и Милица Грковић која наше име *Латинка* решава такође двојако: као идентично са цвећем *латинка* (драгољуб - Aconitum napellus), стављајући га у исту семантичку трупу са именима *Калина, Ружа, Георгина* или га изједначује са етником *Латинка.* Мишљења сам да је ово друго решење правилније, јер је *Латинка* постало од мушког имена **Латин,* и то у етничком

смислу. Посебно је питагье да ли је овде уопште рем о етнику или конфесионалној припадности. Најме, у нашим старим текстовима *Латин* је и *Италијан,* и припадник католичке вере, па чак и Дубровчанин. (Уп. синтагму „лукави Лапши" која се односи на Млечиће.) Иначе, посматрано кроз призму семантике, ова имена нису усамљена у нашем ономастичком систему и могуће их је објаснити и утицајем моде која је присутна у свим ономастиконима. Уп. па првом месту грчко име *Ксенија у* значеи.у *странкиња* или *Jjudija* (према негрчкој области у Малој Азији) и наше примере као што су *Угрин, Јсрменка* и ел. Занимљино је овде истаћи савремено мушко име *Латинцјс у* селу Бата у Мађарској које нема паралела у другим областима нашег језичког подручја.

- *Латин:* презиме забележено у Госпођинцима у Бачкој 1831. године; савремено у Београду; доста фреквентно у Хрватскоj: код Прелога, Златара, Зелине, Велике Горице. Пуле и Карловца. Идентично је ča непотврђеним личним именом **Латин.*

-*Латинац:* околина Сиња и Винковаца у Хрватскоj 1948. године.

- *Латинић: у* ишчезлом селу Букчиновић крај Сомбора у Бачкој 1720. године.

- *Латинкин:* у следећим местима у Бачкој: у Пригревици 1725, Сивпу 1782. и Жабл>у 1807. године.

- *Латинкић:* у Жабљу (Бачка) 1788, Новом Саду 1854. године; у Великом Селу крај Београда крајем XIX века.

- *Латинков:* у Жабл>у (Бачка) 1784. године. Од личног имена *Латинко,* које је потврђено у Црној Гори 1521. године.

- *Латинковић:* у Кнежевцу крај Београда крајем XIX века (пореклом из Баната).

- *Латинов: у* Водицама крај Шибеника у XVIII веку.

- *Латиновић: у* Бајии (Мађарска) 1711. године; почетком XX века Милан Карановић је ово презиме забележио као врло фреквентно код Срба у Поугьу, од којих је један од њих добио овакво презиме што је био „мудар као Латин"; иначе, било их је у то доба у следећим местима: у Баштри, Војевцу. Доброселу, Малић Беговом Дубовику, Турском Дубовику, Менићу. Горн.им Петровићима и Врелу; према Шемагизму митрополије и архидијецезе Дабро-босанске за годину 1882. породице са оваквим презиме-Hovı запажене су у околини Босанске Градишке, Унца, Бањалуке, Босанске Дубице. Босанског Петровца и Санског Моста: у Хрватскоj 1948: код Дарувара, Нашица и Валпова. Уп. топоним *Лагиновци* у Хрватскоj.

- *Латински:* савремено презиме у селу Трњани код Алексинца у Србији; у Хрватскоj у околини Пакраца (девет особа 1'ДХ. године).

- *Латинчић:* презиме једног од српских граничара у околини Жумберка 1551; *Latincuics у* ишчезлом селу Букчиновић код Сомбора 1715; у Бајии (Мађарска) 1718; православие породице код Бањалуке и Босанске Градишке 1882. године; у Хрватскоj 1948. околина Петршъе и Јастребарског.

ЛАТИЧИН

Презиме забележено у Долову (Банат) двадесетих година XX века. Од женског имена *Латица* које је потврђено у Дубровнику 1285. године.

ЛАТОВ (<мађ. lato)

Најстарији помен речи лагов у значегьу *цариник* (<мађ. *lato]* забележен је први пут у Војводини 1723. године. Занимљиво је да се као презиме не среће ван овог подручја. *(Латовљевић у* Београду је по свој прилици из Војводине.) У духу оваквог схватања ове позајмице из административне терминологије не може се прихватити решење Светозара Георгијевића да топоним *Latovci у* Срему води порекло од латинског придева /л/ш - *широк.*

- *Латоп: у* Чуругу 1732. и Ковиљу у Бачкој 1745. године.
- *Латовљев:* у Чуругу (Бачка) 1777. године; у Опову (Банат) у XVIII веку.
- *Латопљевић:* савремено презиме у Београду.

ЛАУДАН-, ЛАУДОН- (<рум Laudä)

Ове румунске основе (я *Imida - хвалити)* примећене су само у Србији и у Шибенику. Будући да су шибенски облици из XVI и XVII века, вероватно је да су тамо доспели посредством Влаха сточара, а подаци из Србије указују на директно порекло из суседне Румуније. Презимена у Србији могла би се објаснити и популарношћу фелдмаршала *Лаудона* који је у нашим крајевима од 1788. до 1791. године водио рат против Турака и оставио траг у народним песмама у облицима *Лауд* и „Лауд ценерале". У овој претпоставци има доста вероватноће. јер су сва презимена у Србији из XIX века.
- *Лауданац:* породични надимак у селу Кушиљеву у Пожаревачкој Морави почетком XX века.
- *Лауданић: Landanich* у Шибенику 1649. године.
- *Лаудановић:* у селу Речица код Пожаревца 1824. године; у Турији (Бачка) 1845. године.
- *Лаудановић:* у селу Сува Влака у Неготинској Крајини 1877. године; у Србову у Неготинској Крајини („пре 200 година из Балта Верђи у Румунији"); у Ваљевској Тамнави почетком XX века; у селу Бољковци у Качеру (Србија).
- *Лаудонић: Laudonich* у Шибенику 1583. године.

ЛАУС

У Шибенику 1654; католичка породица у Босни 1743. године; приликом пописа становништва Хрватске 1948. године забележено на острву Корчули и у Сплиту. Идентично је са личним именом *Laus* које је потврђено у Загребу 1530. године и настало је из мађарског антропонима *Lajos* (<нем. *Ludwig).* Наш облик са самогласником У уместо О (како данас гласи у мађарском ономастикону) верно одражава првобитни мађарски изговор *Lajus* до XIV века, па је као такав занимљив и за историју мађарског језика.

ЛАУЦ

- *Лауц:* усамљено презиме које је крајем XIX века забележено у селима Вашариновићима и у Грабу у Херцеговини. Једнако је, по свој прилици, са микроетником *Влауц* (уп. данашњи назив *Влауца* за *Влаха* у источној Србији) и чува успомену на Влахе сточаре у тој области.
- *Лауцић:* савремено презиме у Буковцу (Срем), досељени из Босне 1960. године.

ЛАУШ- (<мађ. антр. Läjos)

Сви примери од ове основе воде порекло од мађарског средшэвековног личног имена *Lajos* (<Ая/т<нем. *Ludwig).* У оваквом облику најстарији пример забележен је 1400. године у синтагми *„Лаушь* краль мађарски".
- *Лауш:* у следећим местима у Бачкрј: у Чуругу 1742, Локу 1816. и Жабљу 1822. године; у Хрватској 1948: околина Карловца, Ђурђевца, Врбовца и Крижеваца.
- *Лаушев: у* Мошорину 1746. и Чуругу у Бачкој 1751. године. Уп. микротопоним *Лаушев раj* у селу Ручићи испод Рудника у Србији.
- *Лаушевић:* у Будиму 1719; у Сурчину (Срем) 1753; у месту Шурјан у Банату 1772; у селу Врбовцу у Србији 1724; у Сремским Карловцима 1786; у Салашу Црнобарском у Мачви 1829. године; у Забрежју у Ваљевској Тамнави (дошли после 1827. године из Равња у Мачви); у Лозовику у Смедеревском Подунављу (пореклом из Вучитрна); савремено презиме у Подгорици у Црној Гори.

- *Лаушин:* у Самобору у Хрватској 1912. и 1948. код Вironитице, Лудбреги, Чазме и у Самобору. Од женског имена *Ляуш* које је потврђено у FletiKOM поменику (XV-XVn пек).

- *Лаушић:* у Павлишу (Банат) двадесетих година XX века; у Хрватској 1948. код Сплита. Макарске и Осијека.

-*Лаушки:* у Чуругу (Бачка) 1789. године.

- *Лаушов:* презиме неког Јована, епитропа у Новим Карловцима у Срему 1759. године.

- *Лаушовић:* у Бати (Мађарска) 1720: *Lamchovity у* Мошорину (Бачка) 1720. године.

ЛАШЧИЋ, в. Лаж-

Породица у граду Пагу на острву Пагу чији је предак 1436. године добио племство и одмах га изгубио. Основа: надимак *Лажац.*

ЛЕВ- (<хлеб?)

И поред присуства основе *Хлеб-* у другим словенским ономастиконима, знак питања у наслову сматрам умесним због ареалне лингвистике. Презимена из Хрватске са овом основом доводе у питање употребу речи *хлеб* на просторима где се искључиво говори *крух,* а, будући да ови примери немају старе историјске потврде, не постоји могућност за тврдњу да је реч *хлеб* у овим крајевима постојала паралелно са речи *крух.* Уп. белоруско *Хлябей, Хлябка, Хляботч,* руско *Хлебок, Хлебин, Хлебков,* словеначко *Hieb, Hlebec.* бугарско *Хлебанов. Хлебович* и ел.

- *Леб:* шест особа код Белог Манастира и у Осијеку 1948. године.

- *Лебян:* околина Копривнице и Ријеке 1948. године. Уп. бугарско презиме *Лебанов.*

- *Лебић:* очинсгво у Матејевцу у Нишком кадилуку 1498; католичка породица у Босни 1743. године: католичка породипа у селу Дољани у Рами (Босна), пореклом из Ракитна пре 1878. године.

- *Лебовац: У* селу Миливојце код Врања у Србији. Уп. микротопониме *Лебовац горњи* и *Лебовац доњи* (ливаде) у истом месту.

- *Лебовић: у* Баји (Мађарска) 1770. године; савремено презиме у Београду.

- *Лебурић:* православна породица у селу Височани.

ЛЕБЕТ-, ЛЕБЕТ- (<гл. лебедит»)

Ретка основа од које су забележена само три презимена. и сва три у Хрватској. Води порекло од глагола *лебсдити* у значењу *ићи полако, вући се.*

- *Лебеда:* презиме забележено код Нове Градишке, у Ријеци у Вараждину (десет особа 1948. године).

-*Лебедина:* у Шибенику 1586; у Бобовишту на острву Брачу 1725. (заједно са облицима *Лебедин* и *Лебединов* до 1774. године); у Хрватској 1948. на острву Брачу и код Сплита.

- *Лебетиня:* у селу Тржић код Јастребарског (четири особе 1948. године). Једнако је са апелативом *лсбетиня у* значегьу *гром, леи> човек крупног стаса.*

ЛЕВ-, ЛЕВАК-

КОД основа у наслову има много недоумица и на плану апелативне лексике као и на плану ономастике. Основно питагье може се сажети у једној реченици: да ли су основе у наслову од антропонима Лее, од придева *леви* или се овде ради о нечем другом. Лично име *Лев,* тако обично у руском ономастикону, није забележено у нашим језичким спомеиицима. Међутим, налазимо га ипак у

микротопониму *Левова селишта* у Србији у XIV веку, па, будући да је то једини траг, може се с пуним правом назвати јединственим у целом средњем веку, јер га нема у детаљним пописима антропонима које је са највећом акрибијом савесно урадио Митар Пешикан. Исто се може рећи и за лично име *Лео* из једне од дечанских хрисовуља из 1330. године чије порекло не мора да буде из румун-CKorZ-fH, како то тврди Милица Грковић, већ је по свој гтрилици директно из грчког или латинског ономастикона. У светлу оваквих чињеница тешко би се презиме *Левић* и топоним *Левићи у* Србији могли повезати са хришћанским личним именом *Лев,* које би, по упоредној граматици словенских језика, у нашем ономастикону гласило *Лав.* Стари бугарски антропоними *Левота* из IX и *Левун* из XIII века, које Ј. Займов изводи из старословенског *львъ,* указује закономерни рефлекс Ь у Е, који може да буде и македонски, а не само бугарски изворник. Ако већ нема могућности да у презимену *Левић* видимо лично име Лев, размотримо друге комбинације. Овде на првом месту мислим на придев *леви* (<прасл. /а'ь/ь - sinister) који би својим значењем могао да буде ономастички апелатив, тим пре што би представљао бинарску опозицију презимена *Десница.* Коначно, постоји још једна могућност за објашњење презимена *Левић:* од старих антропонима *Лех* и *Лсхо.* Прво је лично име, по мишљењу Будманија измишљено, и код Гундулића и Палмотића представља „основаоца краљевине Пољске". Међутим, лично име *Лехо* у Светостефанској хрисовуљи из XIV века није књижевног порекла, те као такво заслужује већу пажњу слависта, јер се може директно повезати са познатом кајкавском легендом о три брата ,,почетника свега словенског рода, о Чеху, Леху и Меху", коју у митолошком смислу анализира Натко Нодило. Прелазак сугласника Х у В (уп. *буха>бува, муха>мува, ухо>уво* и ел.) закономеран је на великој територији штокавских говора, тако да би *Левић* могао бити и од **Лехић.* Код презимена *Левак* и *Леваковић* нема овакве дилеме, јер оба имају у себи апелатив *левак* у значењу *човек који ради левом руком,* док у презименима *Левачевић, Левачић* и *Левчић* налазимо ненотврђена лична имена **Левач* и **Левча.*

-*Лева/с,* у Хрватској 1537. и 1549. године; доста фреквентно приликом полиса становништва Хрватске 1948: код Доње Стубице, Врбовца, Чазме, Копривнице, Златара, Самобора и Чаковца.

- *Леваковић:* у Хрватској у XVII веку; у „Вили" 1865. године; у селу Петровце у Горњој Морави (пореклом из околине Прешева); код Буњеваца у Бачкој; у Хрватској 1948: околина Винкована, Ђурђевца и Белог Манастира. Уп. топоним *Леваково Село* у Међумурју са историјском потврдом из 1570. године.

- *Леватић:* околина Вараждина, Бјеловара, Лудбрега и Чазме у Хрватској 1948. године.

-*Левац: Leiiac* у Грбљу у Боки Которској 1433. године; две особе у Осијеку и Винковцима 1948. године. Уп. презиме *Левей* код Чаковца, Делница и Доње Стубице.

- *Левачевић:* у Баји (Мађарска) 1727. године.

- *Левачић:* један од хрватских ђака у Грацу (Аустрија) 1643. године. Пореклом из Загреба; у Хрватској 1948: околина Чаковца, Задра, Ђурђевца, Прелога, Врбовца и Копривнице.

- Леве/с само три особе у Крижевцима, Карловцу и Загребу 1948. године.

-*Левић:* савремено презиме у Крушевцу, Београду, Трстенику и Брчком у Босни.

- *Левицки:* савремено презиме у Београду.

- *Левичар:* савремено презиме у Бијелом Пољу у Црној Гори.

- Лево/: две особе у селу Млинови крај Загреба 1948. године.

- *Левојаи:* презиме забележено у ВукоDOM „Ковчежићу" 1849. године.

- *Левојевић:* податак из листа .,Борба" 1951. године.

- *Левојић:* околина Јастребарског, Загреба и Бјеловара у Хрватској.

- *Левчин: у* Куманима у Банату двадесетих година **XX** века (пореклом из Елемира).

- *Левчић: у* Лаћарку (Срем) 1749. године.

ЛЕВАЈ- (<*лева.ја?)

Од ове основе сачувано је само пет презимена и сва упућују на неко незабележено занимање које би могло гласити **левајa.* Суфикс *-аја* је иначе врло редак у нашем апелативном систему, па код Маретића налазимо само „неколико ријечи различита значења и акцента" *(доМаја, кргаја, прекаја* и *суваја].* Узгред, у књизи Стјепана Бабића „Творба ријечи у хрватском књижевном језику" овај суфикс није ни унет у опсежан корпус „хрватских" творбених модела, а нема га ни у граматици Михаила Стевановића. Помињући презиме *Левяр* код Хрвата, Владимир Мажуранић га пореди, са извесном сумн>ом, са занатлијом „лиевар" и апелатива *крчелиј, крчелеј* у значен>у „Kannegiober". У прилог претпостављи да се лева/а односи на занатлију иде и присуство презимена *Левајцић* у Мачви које у својој основи носи непотврђени апелатив **левајција.*

- *Левајa:* презиме забележено у Бајн (Мађарска) 1727. године; савремено у Београду; у Хрватској 1948: тринаест особа код Сплита, у Новој Градишки и Ораховици.

- *Левајац: Левааць,* парох у селу Драгосињци у Србији 1849; „главки кмет" у селу Лаћевцима у Србији 1862. године.

- *Левајчевић:* пет особа код Бјеловара и у Винковцима 1948. године.

- *Левајковић:* савремено презиме у Качареву (Србија).

-*Левајцић:* презиме залажено у Прњавору у Мачви 1809. године.

-*Левар:* у селу Будак у Лици 1712; доста фреквентно у Хрпатској 1948: код Кутине, Чазме, Делница. Перушића и Бјеловара.

ЛЕВЕНТ- (<тур. **levend)**

Турску позајмину *левента (<lc\-cnd)* Будмани је сажею објаснио као реч која има ,.различна (добра и зла) значења": *морнар* или *добровољец на турској галији: беспосличяр, неваљалац.* Под утицајем значења придева *леви (лош, неповол,ан)* у Соколској нахији *левента* је добила значење *леворуки човек.* Значење *витез, делија* задржало се у називима одмила која новодоведена млада даје млађима од себе.

- *Левента:* надимак једног од поморских капетана у Боки Которској 1521. године („Мартин Лукин звани *Левента"): у* селу Горњи Кошани у Соколској нахији у Србији.

- *ЛевентиН:* презиме једног трговца из Пераста у Боки Которској 1618: у Дубровнику 1649. (пореклом из Херцеговине); у селу Ружићу у Херцеговини 1743. и 1768. године; *Leventich,* католичка породица у Босни 1743. године.

ЛЕВЕР- (<тур. **nefer)**

Реч *левер у* значењу *војник најамник, редов* (<тур. *nefer}* први пут срећемо у Буковом Рјечнику 1818. године. Црногорско презиме *Леверда* је од истог корена и створено је по моделу као и бројни апелативи типа *прав-да, крив-да* и ел.

- *Леверић:* презиме забележено у Истри 1948. године.

- *Леверда:* братство у Брчелима у Црној Гори.

- *Леверић:* само једна особа у селу Нова Љесковица код Славонске Пожеге 1948. године.

ЛЕВК- (<грч. *Λέυκιοϊ,* лат. Leucadius)

Од ове антропонимијске основе сачувана су само три презимена. *Левковић у* Србији свакако је од грчког хришћанског имена *Лев'къ (<Λεύκιο?)* које се јавља већ у Асемановом јеванђељу из X века, а хрватска *Левкуш* и *Левкушевић* такође од хришћанског имена *Leucadius* или *Leustaclwis,* како то претпоставља Владимир Мажуранић.

- *Лепковић:* у Наталинцима (Јасеница у Србији), пореклом из Врања двадесетих година XX века; савремено у Београду; у Хрватској 1948. само три особе у Белом Манастиру.

- *Левкуш:* околина Златара, Загреба, Дугог Села и у Загребу 1948. године. Уп. топоним *Левкуши* у Хрватској са историјском потврдом из 1563. године.

- *Левкушевић:* презиме забележено у Хрватској у XIX веку.

ЛЕГ- (<антр. *Лег-)

Основа *Лег-* представлю варијанту корена *Леж-* и у нашем ономастикону је вероватно зоонимског порекла. Ово судим на основу наших сачуваних апелатива типа: *легац - кон, који радо леже; леган* - име волу; *лсга* - име кози или гуски; *лег-лег* - узвик којим се живила тера на летало; *летало* и *легло - место подесно за боравак животина* и ел. Најстарији пример од ове основе налазимо у повељи мађарског крал>а Беле III из 1177. године у којој, поред многих славофоних имена, налазимо и име *Легсн („J^egen* сит duobus" /fratribus/). Још старији пример налазимо код попа Дук.ъанина у чијем је „Летопису" личност по имену *Легета* убила 987. године Хвалимира и Болеслава и саградила тврђаву на данашњој Превлаци у Боки Которској.

- *Леган:* презиме забележено у околини Загреба и у Ријеци 1948. године.

- *Легац:* околина Сен>а, Гарешнице, Ријеке и на острву Рабу. Уп. презиме *Легец* у Вуковару као и *Легек* (једанаест особа у селу Осекову код Кутине 1948. године).

- *Леген:* православна породила у селу Брестови код Тешња у Босни 1882: у околини Пакраца 1898. године; у Хрватској 1948. код Вировитице. Идентично је са личним именом *Леген* које је потврђено у једној повељи Беле III из 1177. године.

- *Легеновић:* православна породица у селу Јеленска код Тешња у Босни 1882. године.

- *Легета:* шест особа у Карлобагу код Госпића 1948. године. Једнако је са личним именом *Легета* које се помиње у „Летопису" попа Дукљанина под 987. годином.

- *Легетић:* изумрла породипа у селу Мркови у Боки Которској; у Опову (Банат) у XVIII веку.

- *Легин:* околина Прелога, Зелине, Вуковара, Дугог Села и Сиска у Хрватској 1948. године.

- *Легинац:* у селу Боровац у Тимоку („породични надимак им је Латинци, а доселили су се однекуда из Латинско").

- *Легиновић:* седам особа у селу Махово код Сиска 1948. године.

- *Легиша:* презиме залажено у околини Прелога, у Ријеци, Славонском Броду и у Загребу.

- *Леговиний:* једна особа у Пули 1948. године.

- *Леговић:* околина Пореча и Пазина у Истри 1948. године. Уп. микротопоним *Леговац* у Србији са историјском потврдом из 1381. године.

- *Легчевић:* околина Оточца и у Загребу 1948. године.

ЛЕД-

Примери који следе указују на некадашње постојање више антропонима од ове основе и тај списак би изгледао овако: **Лед, *Леден, *Леденко, *Лелин. *Лелина, *Лелинко, *Лелиница, *Ледно, *Ледохна.* Међу бројним топонимима на суфикс *-инци* у Срему и Славонији налазимо и село *Лединци* у Фрушког гори у чијој основи лежи непосведочени ан-

тропоним **Лединн*. Сам пак мотив за овакиа лична имена тешко јс открити, иако је јасно да је у њима корен апелатив *лед* (Eis, Glacies).

-*Леденац:* презиме забележено у местима Баји и Гари у Мађарској 1727. године.

-*Леденић:* према Марку Орбинију. један од саветодаваца цара Душана био је и Милош *Леденl·lh* са братом Радославом. (Према исграживању Симе Ћирковића ове личности нису идентификоване у нашим историјским споменицима).

- *Леденица: Ledenizo* у Шибенику 1688. године.

- *Леденко:* презиме залажено у Купрешком пол.у у Босни почетном XX века; у Хрватскоj 1948. код Бенковца и Дрниша.

- *Ледснски:* једна особа у селу Влатковаи код Славонске Пожеге 1948. године.

- *Леденчић:* саиремено презиме у Футогу (Бачка).

- *Ленина:* само у селу Костање код Сплита (двадесет три особе у четири куће 1948. године).

- *Лединею* петнаест особа у Подравскоj Слатини, Чаковцу и у Загребу.

- *ЛединиЬ:* на полуострву Пе.ъеищу почетком XX века; муслиманска породица у Грудама у Црпој Гори.

- *Лединко:* околина Лудбрега у Хрватскоj 1948. године.

- *Ледински:* савремено презиме у Пакрацу; у Хриатскоj 1948: код Иванца, Врбовца, Загреба, Крижеваца и Копривнице.

- *Лединчић:* четири особе у Загребу 1948. године.

- *Ледић: Ledich,* католичке породице у Дувну и Велики 1743. године; савремено у Новом Травнику у Босни; у Хрватскоj 1948: околина Имогског, Подравске Слатине. у Винковцима и у Загребу.

- *Ледохнић:* презиме забележено у Хрватскоj 1472. године.

ЛЕЖ- (<антр.*Лежимир)

Сложено лично име **Лежимир* није сачувано у нашем ономастичком систему, али његов траг јасно разазнајемо у једном топониму и у једном презимену. Топоним гласи исто као и реконструисано име у наслову - *Лежимир у* Срему и у облицима *Lcxcmcr, Li'xotncr* и *I.czemcr* потврђено је већ 1389. године, а презиме *Лежимирол* забележено је само једном, и то такође у Срему, у Батајници 1756. године. Нисам сигуран да ли баш сва наведена презимена воде порекло од овог сложеног антропонима, јер постоји реална могућност да се у њима крије и глагол *лежати у* метафоричком значењу *не радити, беспосличити*.

-Лежа/а: презиме забележено у Мартинцима у Срему 1811. године; савремено у Мостару и Шапцу; савремене српске породице у Буковици у Далмацији у следећим местима: у БиЛэанима Горњим, Карину Доњем, Карину Горњем и Каштел Жегарском; у Хрватскоj 1948. околина Бенковца и Шибеника.

- *Лежајић: Лежаичъ у* Маргинцима (Срем) 1796. и 1807; један од крајишника из Слуњске регименте настан.ен у Угриновцима у Срему 1819. године; српске породице у Буковици (Далмација) у следећим местима: у Брибиру, Доброљупцима и Ђеврскоj; у Хрватскоj 1948: околина Винковаца, Книна и Шибеника.

- *Лежак: у* селу Доња Међа код Крижеваца (две особе 1948. године).

- *Лежаков: у* Кикинди (Банат) 1818. године: савремено презиме у Врднику (Срем).

- *Леженић:* једна особа у селу Велики Зденци код Гарешнице 1948. године.

- *Лежимирац: Lessimiraz у* Ир игу (Срем) 1736. године.

ЛЕЛ-

На ономастичком плану ова основа је позната по целиком броју изведеница од различитих личиих имена и словенског и хришћанског порекла. //ела, дакле, може да предстапља хипокористик личних имена *Александир, Јелисијс, Леонтије, Радмила, Јелена, Јелисапета, Велимир. Лепша, Оливера. Селимир* итд., па Мате Шимундић наводи чак 48 имена. Данашн>и словенски етимолошки речници корен *лел-* сматрају преузетим из дечјег језика насталог ономатопејом на основу редупликације **le-le.* Доносећи исцрпне податке о птици *лелеку* у свим словенским језицима ..Этимологический словарь слав, языков" изводи ову реч из прасловенског *LC/l,K'l,,* одбацујући претходну Миклошичеву етимологију да је птица *лелек* (рода - Ciconia) пореклом од турског *läiläk.* Судећи по апелативу *лелемуд.* који у Срему означава *неспособног чонека, млакон,у.* као и по пиротском надимку *Лелебаба.* босанско презиме *Лелекур* треба разматрати у оваквом контексту. Најме, узвик *л'ёле* је свакако настао од глагола *лелекати,* па би се читава конструкнија овог презимена могла схватити као синоним поменутог сремског *лелемуда.*

- *Лела:* муслиманска породица у селу Педише у Гласинцу у Босни о којој је Миленко Фи.пиповић забележио да су .,били бате и старином су из Смедерева. одакле су дошли кад су из Србије истерани Турни"; у Хрватској 1948. само у селу Умљеновићу код Дрниша (37 особа у четири куће).

- *Лелакг.* тринаест особа код Винковаца, у Макарској, Осијеку и Загребу 1948. године.

- *Леланопић:* презиме залажено у Пољичком статуту 1572. године; десет особа у Сплиту 1948. године.

- *Лелас:* околина Сиња, Сплита и Имотског 1948. године.

- *Леле:* само три особе у Дубровнику и Цавтату 1948. године. Идентично је са личним именом *Леле* које срећемо у Срему „у имену краљевског човека" 1381. године. Уп. бугарско презиме Лелея које Стефан Илчев друкчије објашн>ава, „Конто често вика леле", и уз н>ега наводи још и хибридни облик *Лелеоглу.*

-Лелек:, православие породице код Рогатице. Лијевна и Сарајева у Босни 1882. године; у селу Царина у Соколској нахији почетком XX века: савремено у Вишеграду (Босна); у Хрватској 1948. код Винковаца и Осијека. Уп. топоним *Лелеци* у Подригьу као и микротопоним *Лелек* у Србији 1873. године. Уп. и старолужичко лично име *Lclck* из 1305. године.

- *Лелековић:* савремено презиме у Ваљеву (Србија): у Хрватској 1948. на острвима Корчули и Вису. Уп. македонско и бугарско презиме *Лелеков* (С. Илчев га изводи од турског *leyek - рода).*

- *Лелекур:* православна породица на Палама крај Сарајева 1882. године. Према Миленку Филиповићу. православии Мајкаловићи у селу Неправдићу су старином *Лелекури* из Црне Горе.

- *Лелешев: у* селу Сакуле у Банату двадесетих година XX века.

- *Лелик:* савремено презиме у Београду.

- *Лелин:* у Новом Саду 1728. године.

- *Лелић:* презиме забележено у Дубровнику 1279; православие породице код Дервенте и Маглаја у Босни 1882. године: у Хрпатској 1948: околина Петриње. Прелога и у Загребу. Уп. топоним *Лелипи* код Ужица са историјском потврдом из 1559. године.

- *Лелица:* у Србији код Ваљева 1877. године.

- *Лелицки: LeHcky у* Врбасу (Бачка) 1728, године.

- *Лелкић:* околина Бјеловара и Вараждина у Хрватској 1948. године.

- *Лелотић:* одсељена породица из Рашке 1090. године.

ЛЕМАЈИЋ

Српска породица која је 1655. године пресељена из Коренице у Оточац; у Перушићу у Лици (у групи српских граничара) 1657; у Удбини 1700. и Врховинама 1701. године; српска породица (од шест душа), пресељена из Горње Крајине у Петроварадинску регименту 1829: православна породица у Паланци код Санског Моста у Босни 1882. године; у Омољици (Банат) почетком **XX** века (пореклом из Лике); приликом полиса Личко-крбавске жупаније 1915. године најбројније у Бужиму, код Дебелог Брда, у Смшьану и Удбини. Судећи по наведеним подацима, ово ретко презиме могло би се назвати „личким'", јер је очито настало у тој области. Његову етимологију везујем за глагол *лемати (се)* у значењу *туђи (се), бити (се)* од прасловенског глагола **lemati se* и као надимак односи се на *убојицу, прзницу*.

ЈІЕМЕ'і- (<гл. лемезити)

Од ове основе сачувана су само три презимена. Воде порекло од глагола *лемезити* (<прасл. *lemezili)* у значењу *туђи лемезом, штапом,' млатити, лемати*. Мотив настанка је сличај као и у презимену *Лемајић*.

- *Лемез:* православна породица у Долац-Забрђу, Осјек-Блажују и у Сарајеву 1882. године; православии у селу Стране (досељени из Ахатовића) крајем XIX века у Сарајевском пољу.

- *Лемезан: у* селу Дворица у Белици (Србија), пореклом из Својнова у Темнићу.

- *Лемезовић: у* селу Доброшевић у Сарајевском пољу крајем XIX века („знају само да су најприје становали у Осијеку, а доцније у Жучи прије 200 година").

ЛЕМЕШ

Лемеш је реч из руралне терминологије познага свим словенским језицима у основном значењу *раоник* (део плуга). Јавља се у топоиимији и антропонимији. и у овој последњој сачувано је само пет облика. Иако Владимир Мажуранић изричито тврди да презиме *Лемешевић* није од ове речи, већ од мађарске *nemes* (племић), ипак се мора узети у обзир и славистички аспект. Ево цитата Мажуранића: „Лемешевић - презиме. Неће бити да је од лемеш, већ од мађарског nemes, племић, која се туђица и сад као што чује у сјеверних странах с таковим приегласом." Међутим, ораница *Лемеш* у Лици и истоимена планина у Далмацији, као и топоним *Leims* у жупанији Saros у Мађарској из 1427. године сигурно не воде порекло од мађарске речи *nemes,* већ од прасловенске речи **lemešb,* која је у облику *лемешь* потврђена и у старословенском језику. Примери из топонимије су свакако метафоре везане за конфигурацију терена, а слично би се могло рећи и за мотивациони импулс у презименима који можда почива на исконском значењу корена **lem* - *ломити, дробити*. Што се тиче Мажуранићевог мишљења о мађарском пореклу ове основе, треба ипак узети у обзир да придев *лемешки* живи и даље код бачких Буњеваца у значењу *племићки,* исто као и реч *лемеш - племић, богаташ*. Презиме *Лемешки* у Сомбору свакако је од мађарског *nemes,* а можда ово вреди и за презиме *Лемешкопић* из Кутјева и *ЛсмешекиЬ* у Мађарској. док су остали примери словенског порекла. Треба поменути још и то да се данашње место Светозар Милетић код Сомбора у XIX веку називало Nemes Militics, па се овај стари назив задржао у једном стиху бећарца „Лемешани прави варошани..."

- *Лемеш:* презиме забележено у околини Чазме, Дарувара, Бјеловара и у Осијеку (осамнаест осоЏіі 1948. године).

- *Лемешевић:* у Кађмару 1735. и Гари 1742. године (оба места у Мађарској); савремено презиме у Босанском Броду;

православна породица у Тешњу у Босни 1882. године.

-*Лемешић:* савремено презиме у Зеници (Босна); у Хрватској 1948. код Славонског Брода, на острвима Цресу, Лошињу и Рабу, у Сплиту, Шибенику и у Загребу.

- *Лемешки:* презиме залажено у Сомбору у Бачкој 1795. године.

- *Лемешковић:* у Кутјеву код Славонске Пожеге (две особе 1948. године).

ЛЕМИЋ

Уколико није од неког незабележеног хипокористика словенског порекла, презиме у наслову могло би бита од муслиманског женског имена *Лемана* или мушког *Лемука* (прво је од арапског придева *lämä'an - блистање,* с/а/, а друго представља редак хопокористик муслиманског имена Сулејман). Залажено је у Каћмару (Мађарска) 1731, *Lemidi* у Сомбору (Бачка) 1795: православна породица у селу Јелићи код Приједора у Босни 1882; православии у селу Крш у Херцеговини 1867. године; у Хрватској 1948: околина Карловца, Перушића, Бенковца и Глине.

ЛЕОВАД

Ретко презиме са ограниченим ареалом, јер га срећемо само у Босни, Херцеговини и Горњем Подрињу. Према речима једног из ове породице. Леовци су пореклом Мандићи из Дробњака и већ у XIV веку су били у Рисну, а у време аустријске окупације један њихов предак као тумач отишао је у Цариград и вратио се са грчким владиком у Мостар, где је и засновао породицу. Презиме су добили по брду *Леову.* Према подацима које сам имао на располагању, овај исказ се не може потврдити документима. Тридесетих година XX века Миленко Филиповић испитивао је облает Гласинац у Босни и на 107. страни своје монографије помиње стогодишњег Милована Реновца из Газивода који „памти харамбашу Маринка *Леовца",* пореклом из Херцеговине. У исцрпној монографији Боке Которске попа Саве Накићеновића, као и у „Херцеговини" Јевте Дедијера нема ниједног Леовца, па је могуће да је породична традиција поистоветила свог претка са властелинском породицом *Leoni* у Котору из XV века.

ЛЕП- (<антр. Лепосав)

Сложено мушко име *Лепосав* потврђено је у нашем ономастикону врло касно, тек 1895. године, а женско *Лепосава* у области Бранковића у Србији 1455. године. Најстарије име од ове основе забележено је у Трогиру 1271. године („Sira pater *lepe"),* а 1289. године залажен је *,Lepa* eremita" манастира Светог Николе у Задру. У том веку налазимо и лично име *Љупчин* у Лимској повељи, па и век касније у Бањској хрисовуљи, такође у средњовековној Србији. Облик *Лела* за мушко име калуђера из Задра заслужује нашу пажњу не само због старине већ и због свог морфолошког лика који се одржао до данас у мушким хипокористицима типа *Мира* (< Мирослав), *Рада (<Радмило), Стана (<Станислав)* и ел. У овој тематској грули залажена су и сложена презимена *Лепокатић, Лепопев, Лепороковић, Лепидаровић, Лепопојић* уз које иду и имена одмила *Лепотејка* и *Лепајединa* које новодоведена млада у Срему назива старије од себе. Овоме треба прикључити и породични надимак *Лепошетови* у Товаришеву у Бачкој. У целу ову, доста велику трупу презимена убрајам и основу *Лепен-,* коју третирам као **Lcp-еп,* а не као *лспен* у фитонимском значењу *локвањ.* (Ул. бројна имена типа *Милен, Радон* и ел.) Уосталом, јасно је да локалитет *Лепенски вир* или река и облает *Лепеница* нису антропонимијског порекла. али микротопоним *Лепеньци* са својим јасним антропонимијским профилом упућује на лично име *Лепен,* а не на „Pflanze

mit grossen Blattern", како то погрешно тврди Владислав Лубаш.

- Лея: презиме забележено у селу Змајевцу код Белог Манастира и у Загребу (шест особа 1948. године).

-*Лепавић: Lepavity* у Дорослову и Футогу 1725. године (оба места у Бачкој). Од женског имена *Лепава* које је у облику *Љпава* забележено у Пећком поменику (XV-XVII век).

- *Лепај:* пет особа у селу Мовраче код Клањца у Хрватској 1948. године. Уп. топоним *Лепајци* код Вараждина у Хрватској.

- *Лепан: Lupan,* католичка породица код Мостара у Херцеговини 1743. године; у Хрватској 1948: околина Дугог Села, Чазме, Загреба и Кутине. Уп. женско име *Лепана* које има само савремене потврде.

- *ЛепановиЬ:* православна породица у селу Мајевцу код Дервенте 1882. године. Уп. породични надимак *Лепањеви* код Буњеваца у Бачкој.

- *Лепатин:* једна особа у селу Зачретје код Кутине 1948. године.

- *Лепац:* четрнаест особа у Ђакову, Осијеку и Загребу 1948. године. Идентично је са личним именем *Лепац* које је потврђено у Србији 1895. године.

- *Лепачковић:* у селу Живица у Пожаревачкој Морави нечетком XX века (пореклом из Беле Паланке). Од непосведоченог антропонима **Лепачко.*

- *Лепеј:* околина Клањца, Прераде и Загреба 1948. године.

- *Лепен:* презиме залажено у околини Чаковца, Прелога и Вараждина. Једнако је са непотврђеним личним именом **Лепен.* Уп. микротопоним *Лепенци* у Србији са историјском потврдом из 1300. године.

- *Лепеница:* презиме забележено у Сарајеву 1<S48. године.

- *Лепетан:* у сложеном презимену Падован-Лепетан у Блату на острву Корчули. Могуће и од глагола *лет гати* у значењу *снажно махати, ударати крилима.* Уп. топоним *Лепетане* у Боки Которској.

- *Лепетић:* у Подима, Игалу и Мокринама у Боки Которској крајем XIX века; у Хрватској 1948. четрнаест особа на острву Корчули и у Сплиту.

- *Лепеш:* околина Дубровника и у Дубровнику 1948. године. Једнако је са непотврђеним личним именом **Лепеш.*

- *Лепешић:* околина Сиска и Загреба у Хрватској.

-*Лепи:* у Новом Саду и Футогу у Бачкој 1720. године.

- *Лепидаровић:* презиме цариградског трговца Родана у Земуну 1771. године. Од сложеног имена **Лепидар* које би могло бити и калк из грчког ономастикона.

- *Лепиновић: Lepinov'ich,* католичка породица у Босни 1743. године. Основа: непосведочени антропоним **Лепин.*

- *Лепински:* девет особа код Осијека и у Осијеку 1948. године.

- *Лепић:* очинство у селу Црнишеву код Трстеника у Србији 1476; *Lepich,* католичка породица у Чашъини у Херцеговини 1743; православна породица у селу Кралупи код Високог у Босни 1882; три особе код Крижеваца и у Ријеци 1948. године. Од личног имена **Леп, Лепа* или Леле.

- *Лепко:* две особе у Загребу и околини 1948. године. Идентично је са непотврђеним личним именом **Лепко.* Уп. женско лично име *Лепка* које има само савремене потврде.

- *Лепковић:* једна особа у селу Доњи Андријевци код Славонског Брода 1948. године.

- *Лепоје:* једна особа у селу Кравље код Нашица у Хрватској. Једнако је са личним именом *Лепоје* које је потврђено у Србији 1498. године.

- *Лепојев:* у следећим местима у Бачкој: у Сомбору 1720, Темерину 1720, Кули 1743, Пивницама 1725, Сивцу 1739, Петровом Селу и Бечеју 1802, Ђурђеву 1860. и Жабљу 1870. године.

- *Лепојевић:* православна породица у селу Машићи код Градишке 1882. године. Уп. топоним *Лепојевићи у* Левну (Србија) са забележеном легендом која, као и многе сличне, почива на звуковној сличности (у Гледићким планинама де-

спот Стеван Лазаревић запази лепу девојку Калину с којом заједно крене у лов, али она у шуми „занеможе и издахне", а деспот подиже у н,ен спомен манастир Каленић, а село „одакле она бете, прозва Лепојевић".)

- *Лепојин: у* Иђошу (Банат) 1809; у Ђурђеву (Бачка) 1854. године; *Lepoin.* једна особа у селу Батшьани код Пакраца 1948. године.

- *Лепојинац:* презиме забележено у области Коритница у Србији.

- *Лепојкић:* у селу Ловцу у Белици почетком XX века (пореклом из околине Приштине „пре 100 и више година"). Од имена *Лепојка* које нема историјских потврда.

-*Лепојковић:* српска породица у Сентандреји 177<S. Од мушког имена *Лепојко* које је као сапремено забележено у Србији.

- *Лепокатић: Lepokatics* у Сантови (Бачка; данас у Мађарској) 1720. године. Пет година касније исти Иван записан је као *Lepokatics.*

- *Лепопев:* у Сомбору 1747. године. Сложено од *лепо* + поствербал *-пев* (<гл. *певати).*

- *Лепопојић:* савремено презиме у Крушевцу у Србији. Сложено је од непотврђеног надимка **Лепопој (<лепо* + поствербал *-пој* <гл. *певати).*

- *Лепорсковић:* презиме забележено 1435. године у Србији. Од надимка *Љпоръкь* који је потврђен у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Лепотић:* презиме залажено у Буђановцима у Срему 1749. године; савремено у Сремској Митровици и Буђановци.ма. Од личног имена *Лепотија* чију сам једину потврду забележио у Моловину (Срем) пре скоро тридесет година.

- *Лепоша:* седам особа у околини Белог Манастира и у Загребу 1948. године.

-*Лепошић: у* Баји (Мађарска) 1763. године. Од непотврђеног личног имена ** Лепоша* ИЛИ **ЛС1ЮШ.*

-*Лепуновић:* у Витојевцима (Срем) 1785. године. Од непосведоченог антропонима **Лепун.*

- *Лепуша:* четири особе у Осијеку и·код Чазме 1948. године.

- *Лепушић:* околина Чазме, Загреба и Копривнипе. Од непотврђеног личног имена **Лепуш.*

-*Лепчепић:* савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948. околина Чазме (једанаест особа).

- *Лепчин:* околина Доње Стубине, Јастребарског и у Загребу 1948. године. Идентично је ča личпим именом *Лепчин* које је потврђено у Србији у XIII веку. Уп. топоним *Лепчинце* у Врањској Пчин>и у Србији.

- *Лепчиновић:* очинство у Србији 1330. године.

- *Лепчић:* околина Крижеваца у Хрватској 1948. године.

- *Лепшан:* у Фаркаждину у Банату двадесетих година XX века.

- *Лепшановић:* у околини манастира Крушедод у Срему 1736. године; сапремено у Сурдуку (Срем) и Новом Саду; једна особа у Загребу 1948. године. Од непосведоченог антропонима **Лепшан.*

- *Лепшић:* у Дерон.ама (Бачка) 1783. године; у Хрватској 1948. у околини Чазме и Кутине. Од женског имена *Лепша* које има само савремене потврде.

ЛЕПЕДАТ-, в. Лападат-

- *Лепедаг.* савремено презиме у Сакулама (Банат).

- *Лепедатин:* у Боки (Банат) 1804. године.

- *Лепедятов:* у Сенђурђу (румунски Банат) 1809. године и у Добрици (Банат) 1828. године.

- *Лепедаћов:* породични надимак у Добрици (Банат).

ЛЕПИР- (<над.**Лепйр)**

Надимачка основа од које су сачувана само три презимена *Лепйр* је реч која у нашем језику представља синоним речи *лептир,* а ова последња означава. поред инсекта, и *несталну, колебљиву особу.* Ово значење је вероватно и било пресудно у могивационом импулсу оваквих

презимена. Нема старијих примера, осим надимка *Лепир* у Сарајеву у XVIII веку. Међутим, постојање апелатива *лепирка* (надимак овци) у Хрватској упућује ипак и на друга значења. вероватно везана за живахносг покрета, за вижљавост.

- *Лепир:* српска породица у селу Пупелици у Хрва гској у XIX веку; православна породица код Босаиске Градишке и Прњавора у Босни 1882. године: савремено презиме у Београду и Србцу у Босни; у Хрватској 1948. код Бјеловара и Жупање. Уп. надимак *Лепир* у Сарајеву у XVIII веку.
- *Лепирица:* савремено презиме у Зеници (Босна).
- *Лепировић:* православна породица на Палама код Сарајева 1882. године; у Равном у Поповом пољу у Херцеговини.

ЛЕПТЕРИН

Врло ретко презиме које је залажено само у Чуругу 1760. и Сомбору 1790. године (оба места у Бачкој). Води порекло од грчког хришћанског имена *Ἐλεύθεριοί у* значен>у *слободян.*

ЛЕТ- (<антр. **Летослав)**

У „Именослову" Јована Пачића и Јана Колара из 1828. године налазимо следеһа имена од ове основе: *Летигор (Letigor), Летона (Letona, чеш), Летослав (Letoslav), Љета (Ljeta), Љетан (Ljetim)* и *Љетигор (Ljetigor).* Уз име *Летона* стављена је скраћеница .,чес/ки/", што свакако представља Коларову интервенцију. Због важности овог првог нашег ономастичког приручника потребно би било издати критичко издагье тог драгоценог извора и на тај начин учинити приступачном ову књигу научној јавности, као што је то, на пример, урадио др Валентин Путанец са речником Павла Витезовића из XVIII века. На тај начин дошли бисмо до приближних података која су имена узета из народа, а која су настала књижевним путем или калкирањем са других извора. (Ова појава је била нарочито разграната у време илирског покрета.) Управо због ових узрока не може се рећи да ли је име *Летослав* у наслову изворно или је неког другог порекла. Изгледа да је сложено лично име од ове основе уопште ретко у словенским ономастиконима, па за ову прилику наводим само полоске облике: *Latck, Lato, Latoc/ш, Laloaz, Latosza, Laloszck* које Анджеј Банковски изводи из прасловенског **Letogosth.* Најстарији пример, мушко име *Leta* забележен је у једној повељи мађарског краља Беле III из 1177. године и у једном документу мађарског краља Емерика из 1202-1203. године у коме ова личност поклања цркви у Араду многа села и сељаке а међу њима и једног од њих по имену *Leta.* Лично име *Лето (<Љето)* забележено је и у време цара Душана у XIV веку и свакако да није настало од имена *Леонтије* или *Милета,* како то тврде Милица Грковић и Стефан Илчев. Наше име *Лето (<*Leto),* исто као и бугарско Лето из XIII века, па и чешко *Letoš* имају у својим основама реч *лето (Itito* - Sommer) и означава, по Јану Свободи, „elite narozeno v lete". У светлу оваквих чињеница неће бити тачно да су румунски облици *Leatii, Leatea, Letca* и *Letesti* постала од старословенског дипломатског израза ..въ лътъ", како то пише Ал. Константинеску. Можда би се женско име *Лета* у Шибенику могло и објаснити од латинског *laeta - весела,* према Ивану Остојићу, али то се не може рећи и за остала подручја. Међутим, мотив за оваква презимена није везан само за климатски моменат, већ свакако и за глагол *летети.* Ово судим на основу постојећих сложеница типа *летибосна - аброношя* (у Лици), *лётипас - скитница, провиснет, летиперка - који се лако и брзо креће, лстија - лакомислена особа* и ел.

-*Лета:* презиме забележено у Араду (Румунија) 1720; у Петровом Селу 1720. и Жабљу 1789. године (оба места у Бачкој); у Завали у Херцеговини крајем XIX

века. Идентично је са личним именом *Лета* које је потврђено у XII веку.

-*Летија:* презиме залажено у Кађу (Бачка) 1728. године; надимак у листу „Земл>ак" из 1871. године. Идентично је са апелативом *летија* у значењу *неозбиљна, лакомислена особа.*

- *Летилић: Letilic/i* 1632. и *Letiglidi* 1581. године у Шибенику.

- *Летиловић:* околина Сплита и Винковаца у Хрватској 1948. године. Од непотврђеног личног имена **Летило.*

- *Летин:* презиме забележено у селу Пантелија у Мађарској 1720; у следећим местима у Бачкој: у Ковшьу 1762, Станишићу 1772. и Жабљу 1850. године: у Хрнатској 1948. само једна особа у селу Шимљаник код Гарешнице. Уп. презиме *Зимолетин* као и лично име *Летин у* једној румунској свадбеној балади.

- *Летина:* околина Задра, Самобора, Чазме и Крижеваца 1948. године.

- *Летинић:* код Задра, Винковаца и Славонске Пожеге 1948. године.

- *Летић:* очинство које је у Нишком кадилуку забележено три пута: ..Петри син Летића, Богосав син Летића и Радован Летић"; у Срему: у Крушедолу 1734. Крчедину 1749, Грабову, Илоку и Белом Брду 1753; у следећим местима у Бачкој: у Суботици 1680, Кahy 1743, Сомбору 1796, Чуругу 1771, Тителу 1775, Мошорину 1784, Новом Саду 1784, Ченеју 1793. и Баји (у Мађарској) 1770. године; у Хрватској 1948: на острвима Цресу и Лошињу, код Гарешнице, Винковаца, Осијека и Славонске Пожеге.

- *Летица: Leii:u.* католичка породица у Дувну у Босни 1743, у Сремској Митровици 1776; у Плашком (Лика) 1789. године; српска породица у селу Борч у Хрватској у XIX веку; у Хрватској 1948: околина Макарске, Петриње, Огулина и Шибеника.

- *Летичић:* у Сремској Митровици 1776. године.

- *Летиш:* једанаест особа у Опатији, Пули, Сплиту и Задру.

- *Летишко:* осам особа у околини Чазме и Кутине 1948. године.

-*Летнић: Letnicli у* Шибенику 1582. године: у Хрватској 1948. девет особа у Супетру на острву Брачу. Од непосведоченог антропонима **Летно.*

- *Лето: Letho,* католичка породица код Ливна у Босни 1743. године; у Хрватској 1948. осам особа у Осијеку и Задру. Идентично је са личним именом *Лето* које је потврђено у XIV веку.

- *Летовић:* презиме једног од протовистијара у Дубровнику 1403. године. Уп. бугарско презиме *Летоп* као и *Летон поток у* Херцеговини.

-*Летоја:* околина Крижеваца, Славонске Пожеге и Врбовца 1948. године.

- *Летун:* породични надимак на острву Брачу. Идентичан је са непотврђеним личним именом **Летун.* Уп. белоруско презиме *Лятун.*

- *Летунић:* околина Дубровника и у Загребу 1948. године.

-*Летуница:* савремено презиме у Београду; српске породице у Ђеврскама и Гошићу у Буковици; у Хрватској 1948. околина Шибеника и Книна.

- *Летуновић:* презиме забележено у Платичеву (Срем) 1788. године; у Хрватској 1948. само петнаест особа у четири куће на острву Вису. Уп. руско презиме *Летунов* и белоруско Летунов/[1]/.

ЛЕУТАР

Усамл>ено презиме које је 1743. у облику *Leutnr* и *LeiUarevich* забележено код католичког становништва у Дувну (Босна) 1743. године. Једнако је са апелативом *леутар* који је први пут забележен у ..Речнику" Микаље у XVI веку и означавао је стари жичани инструмент од 24 струне, сличај повећој тамбури, (од италијанског *lento, Пню,* а ово од арапског *cil'iui).* Приликом полиса становништва Хрватске 1948. године презиме *Леутар* залажено је у околини Жупање и Винковаца.

ЛЕУШИЋ

Усамљено презиме које је као савремено забележено у Бањалуци и у Хрватској код Крапине, у Загребу и Самобору (тринаест особа). Етимологија је непозната, уколико није од облика **Лелшић (<Лел>Лео>Леу* на гранили слога + антропонимијски суфикс *-ша: Лвлша>Лелшић>Леушић1).* Уп. топоним *Леушићи* у Србији о чијем је постанку Миленко Филиповић забележио следеће предана: „Околина верује да село Леушићи не напредује стога што неком (тобожњем) Леју нису издали за душу све што је требало."

ЛЕХ- (<антр. *Лех)

Лех је стари словенски етноним који се односи на Пољаке, који је посредством северних Словена дошао и до нас. (Уп. руски, белоруски и украјински *лях, ляхи.)* У нашим језичким споменицима први пут се појављује у XVIII веку, и то *Lcli* у значењу *Пољак* и *пољска земља.* Према пољској хроници Далимила из XIV века *Ledi* је предак Пољака и брат Чеха. Тешко је утврдити пут како је настала кајкавска легенда о пореклу хрватског племена од браће Леха, Чеха и Меха, али не може се губити из вида чињеница да на нашем терену постоје презимена од ове основе, и то не само у Хрватској. Сматрам врло важном и чињеницу да се у турском језику Пољак и придев пољски каже *Leh,* па би врло значајно за историју ове речи било утврдити када је она продрла у турски језик и од кога је преузета. Иначе, на морфолошком плану облик *Лех* се сматра да је настао од словенског имена *Љстимир* или *Љстислав,* по истом механизму као стари скраћени антропоними *Stach* од *Stanistaw* у пољском ономастикону, *Pax* од *Ратибор* у руском и *Mach* од *Maie;* у чешком итд.

- *Лех:* презиме забележено у околини Доњег Михољца и Осијека у Хрватској 1948. године. Од личног имена Лех које се код нас први пут среће на Приморју у XVI веку. Уп. бугарско презиме *Лехов* које не мора да буде од турског етнонима *Leli (Поляк),* како то тврди Стефан Илчев. Уп. и топоним *Лехово* у области К.гьуч у Србији 1733. године.
- *Лехец:* околина Ораховице и Валпова у Хрватској 1948. године.
- *Лехо:* презиме забележено на полуострву Пељешцу; у Хрватској 1948. у Дубровнику и околини. Уп. микротопоним *Лехока* у Славонији.
- *Лехор:* само три особе у Вуковару и Осијеку 194<S. године.
- *Лехота:* шеснаест особа код Вуковара, Винковаца и у Осијеку 1948. године.

ЛИБ- (<гл. лйбати)

Ретка основа од које је сачувано само пет презимена. Води порекло од глагола *л'Йбати* у значењу *јести* или *пити халапљиво.*

- *Либ:* презиме забележено код Вировитице и Белог Манастира (седам особа 1У48. године).
- *Либан:* четрнаест особа у Дубровнику и околини 1948. године.
- *Либац:* једна особа у Ријеци 1948. године.
- *Либић:* презиме забележено у селима Голубовићи и Слапница у Поуњу у Босанској Крајини почетком XX века.

ЛИВ-, в. Лев-, Левак-

Уколико презимена *Ливаја, Ливајић* и *Ливајушић* нису од неког непознатог апелатива *(*ливаја'>),* онда и она припадају овој групи.

- *Ливаја:* околина Сиња, Дрниша и Сплита 1948. године.
- *Ливајић:* код Шибеника и Имотског у Хрватској.
- *Лувајушић:* једна особа у селу Кравар-ско код Велике Горице у Хрватској 1948. године.

- *Ливяк:* православна породица у Горшем Вакуфу у Босни 1882. године; у Хрватској 1948: околина Сплита, у Ријеци и на острву Корчули.
- *Ливаковић: Livacoiiich* у Задру 1580; код Клиса и Шибеника 1586. године: муслиманске породице у Лубарди (из Лике, после Карловачког мира) и у Турској Гати у Поун>у у Босанској Крајини почетком XX века; у Хрватској 1948. код Славонске Пожеге, Шибеника и Книна.
- *Лиаачић: у* Милни на острву Врачу 1701. године; у Хрватској 1948. на острву Врачу и у Сплиту.
- *Ливић: Liuich* Шибенику 1584. године; 1948. године код Шибеника, Нове Градишке и Задра.
- *Лиаогуз:* надимак на острву Врачу.
- *ЛивојевиН:* околина Карловца и Сплита 1948. године.
- *Ливчевић:* православна породица у Тешн>у у Босни 1882. године.

ЛИГ- (<гл. лигати)

Четири презимена од ове основе воде порекло од глагола *лигати* у значењу *љуљати, клатити, климати.* Могућа је и друкчија етимологија *(лигати - гурати),* али то је тешко доказати на основу малог броја примера.
- *Лигановић:* овакво презиме носио је пеки Тоша из Шанца који је 1808. године добио двадесет пет батина због непокорности и пијанства; у Лозници 1862. године. Од паралела може се привести само облик *Лиган* који је Ве.ько Брборић забележио у селу Пустипуси у Херцеговини као име мачка „с необично дугачким телом".
- *Лигатић:* презиме забележено у Дубровнику 1415. године.
- *Лиговић:* околина Пореча и Пазина у Истри 1948. године. Уп. микротопоним *Лиговац* код Шапца у Србији 1874. године.
- *Лигорић:* једна особа у Плочама код Метковића 1948. године.
- *Лигутић:* презиме залажено у Сплиту, Задру, Имогском, Ријеци и Загребу 1948. године.

ЛИЕПОПИО

Усамљено презиме које је залажено само у Дубровнику и околини, и то *Liepopio* у Затону 1770. и Liepopili у Дубровнику 1714. године. Сложено од придева *лијсп* и партиципа *-пио (<пил<гл. пити)* и односи се на надимак настао пригодом неке шаљиве причице или незабележене анегдоте.

ЛИЗ- (<гл. **лйзати)**

Надимачка основа која је мотивационо везана за метафоричко значење у сложеним и обичним именицама типа *улизица. лизокриница, чанколиз, лизо, лизун* и ел. Са семантичке стране необично је занимљив топоним *Лизоперци* у Рами (Босна) који у основи има неки шаљил мотив у вези са лизањем пера, само се. због недостатка неке легенде, не може рећи да ли је у питању перо за писањс или перо неке птице.

ЛИЗДЕКА

Православна породица у Сарајеву, чије је порекло објаснио Петар Скок од албанске синтагме у значењу „уништител> храстова".

ЛИЈ-

Презимена од ове основе могу се објаснити на више начина: од апелатива *лија (лисица),* придева *лијав* од исте речи у значењу *лукав* и од хипокористика *Лија (<Милисав).* Иван Остојић је у Шибенику забележио и лично име *Лија* из 1684. године, чије порекло би се могло везати за једно од ових значења.
- *Лијак:* у селу Бачићи (пореклом из Грачанице у XIX веку) у Сарајевском пољу крајем XIX века.

- *Лијаковић:* православна породица у Варешу у Босни 1882. године.
- *Лијан:* једна особа у Ријеци 1948. године.
- *Лијић:* православна породица у селу Обоци код Бугојна у Босни 1882. године; у Хрватској 1948: околина Ораховице. Сиња, Нашица, у Сплиту и Вуковару.
- *Лијовић:* четири особе у селу Вишковци код Ђакова у Хрватској 1948. године.

ЛИЈЕВ-, в. ЛЕВ-

- *Лијеванчић:* православна породица у Доњем Вакуфу у Босни 1882. године.
- *Лијевић:* две особе у Винковцима 1948. године.
- *Лијевка:* презиме Тонка, дубровачког трговачког конзула у Сремској Митровици 13%. године.

ЛИЈЕПИЋ, в. ЛЕП-

Православна породица у Варешу код Високог у Босни 1882. године.

ЛИК-

Антропонимијска основа *Лик-* обично се изводи из хришћанског личног имена *Илија.* Међутим, она је могла постати и од других антропонима, па код Мата Шимундића налазимо чак 28 комбинација, од којих ћу нанести само неке: *Анђелика, Јаглика, Јелисавка, Љиљана, Милана, Милика, Велика* и ел. Занимљив је апелатив *ликосява* и *лика* које је Видан Николић забележио код рабација са планине Таре, ,.који се односи на пазив одмила за мајку", а овај први најчешће се чује у псовкама. Најстарије име од ове основе гласи *Ликан* и забележено је у Сплиту 1411. године, а име *Лика* (које може бити и женско и мушко) можемо пратити ол XVII века. Семантичка пак анализа упућује на корен *луко* (<прасл. **lyko)* који је временом добио пејоративно значење, а првобитно се свакако односио на неку врсту занатлије који је правио ужад или нешто друго од лике. Доказ за ову тврдгьу налазим у присуству именице *литр* у значен>у *ништак, бедник,* исто као и у речи *ликар* која означава и *пса.* Презиме *Ликогаћп* својом унутрашњом семантиком упућује на исти моменат сиромаштва, на особу која се у недостатку каиша спасала ликом. Основа **lyk-* је очито општеслоненска, јер је налазимо у руском, белоруской и украјинском ономастикону од XVI века (уп. *Лыко, Лычко, Лыков, Лычков. Лычкин),* па је у духу оваквих паралела сасвим произвољна тврдња Скендера Гашија да је наше презиме *Ликић* из околине Призрена 1455. године „поуздано илирског постагьа". Ево целог тог цитата који има основни недостатак што основу *Лик-* не третира као општесловенску, већ је разматра искључиво на релацији илирско, то јест албанско-српских односа: „Поуздано илирског постања. антропоним Lic- је посведочен код Бреука Licarius Varvi Victori Liccaf f. Azali, затим као Liccae Bareli, Licae Epicarcli; код житеља античке амантије (РІІоҫё' /читај Плоче/ у Албанији), Liccaus pater... cemlas Liccan f. Amantinus те у античкој Bassiani Lic... и др. *Албански континуитет овог имена налазимо 1455. године код презимена жителя селя ВПасё /читпј Бллце/ околице Призрена гдје се јављају Димитриј Ликић и Ликић Ђурко"* [подв. В. М.]

- *Ликавец:* шест особа у Ријеци 1948. године. Од придева *ликяв у* значењу *жилав.*

-Ликановић: у селу Ванцага у Мађарској 1798. године; православна породица у селу Бошковићи код Бањалуке у Босни 1882. године. Од личног имена *Ликан* које је потврђено у Сплиту 1411. године. Уп. топоним *Ликанце* у Србији, као и бугарско презиме *Ликанов.*

- *Ликяр:* савремено презиме у Руми (Срем): у Хрватској 1948: околина Вировитице. Крапине, Глине и Лабина. Идеи-

тично је са апелативом лйкТр у значењу *ништак, бедник*.

- *Ликарац:* староседелачка породица у селу Црни Као у Лепеници (Србија).

- *Ликаревић:* околина Вргинмоста, Глине и Славонског Брода у Хрватској 1948. године.

- *Ликарић: у* Хрватској 1596. године; приликом полиса становништва Хрватске 1948. запажени су у околини Црквенице и Сиска. Уп. топоним *Ликари* код Тузле у Босни.

- *Ликач:* православна породица у селу Омарска код Приједора у Босни 1882. године.

-*Ликин:* у Чуругу (Бачка) 1772. године. Од женског имена *Лика* које је потврђено у Шибенику у XVII веку.

- *Ликиновић:* Од непосведоченог антропонима **Ликии*.

- *Ликић:* заочинство залажено у околини Призрена у Србији 1455; у селу Бата у Мађарској 1720; *Likicli* у следећим местима у Срему 1730. године: у Врднику, Карловцима. Тењи и Белом Брду: у Бачкој: у Кови.ъу 1775. Жабл>у 1797. и Illajкашу 1832: православна породица код Тешња у Босни 1882. године; савремено презиме у Соко Бањи у Србији. Од непотврђеног лич'ног имена **Лик* или *Лико* које је посведочено код Срба у Славонији 1702. године.

- *Ликичевић:* у селу Гошић у Боки Которској крајем XIX века. Од непосведоченог антропонима **Ликич*.

- *Ликнић:* презиме забележено у области Колубара у Србији почетном XX века. Од непотврђеног личног имена **Ликно*.

- *Лико:* презиме регистровано код Осијека. Копривнице. у Винковцима и у Госпићу (девет особа 1948. године). Једнако је са личним именом *Лико* (в. *Ликић)*. Уп. и апелатив *лико* који је у XIX веку забележио Милан Ђ. Милићевић у значењу *сељакг, гологлав, опасан ликом*.

- *Ликодер:* само у селу Репушнина код Кутине (четрнаест особа у три куће 1984. године). Очити надимак који је можда семантички пандан облику *Ликогаћа*.

- *Ликовић:* околина Глине и Карловца у Хрватској 1948. године.

- *Ликогаћа:* позивајући се на Ровинског, а Ровински је ове податке чуо од М. Шобајића, Петар Шобајић у тексту о пореклу племена Бјелопавлића у Црној Гори помиње и овај надимак и закључује да је име Бјелопавлићи дошло по познатом Бијелом Павлу (рођеном око 842-843. године), „а никако по Павлу Ликогаћи (Павлу Дукаћинцу) кога су по преда!ьу Лужани звали Ликогаћом, јер се опасивао ликом". Једнако је са апелативом *ликогаћа у* значењу *сиромашан човек, бедник*.

- *Ликокур:* презиме забележено у селу Главице у Купрешком пољу у Босни (пореклом из Гламоча). Сложено од *лико + кур* (<прасл. **Lykokim,)* у надимачком и пејоративном значегьу *непоуздан, несигуран човек*. Семантички најближе овом облику стоји синтагма „липов курац" (чује се у околини Пожаревца у Србији) у с.пичном значењу као и „липов човек" *(млак, лијсн човек)* код Вука Караџића.

ЛИЛ- (<антр. Лилијан)

Лично име у наслову потврђено је у дечанским хрисовуљама 1330. године и по значењу придружује се бројним ..цветним" именима типа *Цветан, Вишн,а, Трњина, Јагода* и ел. Ово име је, по свој прилици, постало према женском *Liliana* из католичког хришћанског ономастикона. Међутим, иста основа могла је настати и од наших личних имена као што су *Или/а, Лазар. Мили/а* или неког другог имена које у свом корену има сугласник Л. У облику хипокористика мушко име *Лила* срећемо први пут у Нишком кадилуку 1498. године.

- *Лилачић:* православна породица у Маглају у Босни 18Х2. године. Од непотврђеног личног имена **Лиляч.*

- *Лилею.* презиме забележено у околини Дугог Села, Лудбрега и Прелога у Хрватској 1948. године.

- *Лилеков: у* Боки (Банат) двадесетих година XX века. Од непосведоченог личног имена **Лилек.*

- *Лилин: у* селу Кленовик почетком XX века у Пожаревачкој Морави (пореклом из Вражогрнца у Тимоку). Уп. микротопоним *Лилин вигањ у* Броћевцу (Тимок) 1839. године.

- *Лилинац: у* селу Ново Корито у Тимоку (Србија) почетком XX века.

- *Лилић: Lilich у* следећим местима у Бачкој: у Каћу 1725, Силбашу 1728, Чуругу 1783; у Бановцима и Крчедину у Срему 1736. године; у Црмници (Црна Гора); савремено у Соко Бањи (Србија); у Хрватској 1948: околина Дрниша, Винковаца, Златара и Задра.

- *Лилкинац:* презиме запажено у области Крајиште у Србији. Од антропонима **Лилко,* који је залажен управо у овој области.

- *Лилкић: у* селу Рајац у Неготинској Крајини почетком XX века (досељени из Карановца).

- *Лилкокић:* у Пожаревцу, почетком XX века.

- *Лиловац:* презиме забележено у околини Новске у Хрватској 1948. године. Од личног имена *Лило* које је потврђено у Србији 1895. године.

- *Лиловић:* презиме евидентирано у Дубровнику 1441. године.

- *Лилошевић: у* Мачванском Прњавору 1808. године. Основа: непосведочени антропоним **Лилош.*

-*Лилчић:* савремено презиме у Београду и Лапову у Србији. Од непотврђеног личног имена **Лилац.*

- *Љљак:* презиме запажено код Срба у околини Пакраца у Хрватској 1898. године; у селу Жировцу код Двора у Хрватској почетком XX века; у Црном Потоку код Топуског тридесетих година XX века; у Хрватској 1948. у околини Глине. Идентично је ча непотврђеним личним именом **Љљак.*

- *Љљанић:* православна породица код Пакраца у Хрватској 1898. године; у Хрватској 1948. једна особа у Дубровнику. Основа: непосведочени антропоним **Лил,ан.*

- *Љљановић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године.

ЛИМ- (< Станимир, Велимир, Милун...)

- *Лиманић:* презиме једног од српских граничара, пореклом из Гомирја, који је 1657. године служио у Молрушу. Од личног имена *Лиман* које је потврђено у Србији у XIII веку. Уп. микротопоним *Лиман, до у* Васојевићима у Црној Гори.

- *Лимановац:* савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948. код Сплита и Дубровника (двадесет две особе). Од хипокористика *Лима* који има само савремене потврде.

- *Лимов:* две особе у Дубровнику и Метковићу 1948. године. Од хипокористика *Лимо* потврђеног у Буковом Рјечнику 1852. године.

- *Лимонац: у* селу Кметовце (из Качаника) у Горњој Морави. Основа: непотврђено лично име **Лимон* које је вероватно настало укрштањем хипокористика са основом *Лим-* и хришћанског имена *Симон.* Стефан Илчев друкчије објашњава бугарско лично име *Лимон:* „/Лично име/ от лимон - главно в области, дете вирее и цъвти растение." Иначе, наше име *Лимун* свакако је од имена *Милун, Милутин* и ел.

ЛИН) АК

- *Лињак:* презиме забележено у Јасеновцу у Славонији двадесетих година XX века; приликом полиса становништва Хрватске 1948. године залажено у Јасеновцу и Новској (седам особа). Идентично је са именем рибе *лињак* (Tinca vulgaris).
- *Лињаковић:* српска породица код Пакраца 1898. године; у селу Врбовљани код Окучана у Славонији почетком XX века.
- *Лињачки:* у Тиса Сен Миклошу (Румунија); староседеоци у Бочару (Банат) двадесетих година XX века (пореклом из Влашке); савремено презиме у Кикинди (Банат).

ЛИЊИЧИЋ

Задарска племићка породица која се у облику *Lignicicli* помиње од 1458. године. Према Валентину Путанцу настало је од *Лињица,* а ово *он Лин,а (<Хелена, Магдалена).*

ЛИП-, в. Леп-

- *Липоженчић:* презиме забележено у Баји (Мађарска) 1734. године. Основа: надимак **Јлипоженче.* Уп. украјинско презиме *Красножон.*
- *Липојев: у* Новом Саду 1720. године.
- *Липокатић:* католичка породица у Сечују у Мађарској 1723. године. Од надимка **Липоката* или **Липокате.*
- *Липопиловић: у* Водицама код Шибеника 1664. године.
- *Липотановић:* православна породица у селу Ножичка код Прњавора у Босни 1882. године.
- *Липотица:* презиме једног од српских граничара у Горњем Височу код Жумберка 1551; у Тисном код Шибеника 1671. године: у Водицама код Шибеника у XVIII веку.
- *Липоходовић:* презиме забележено у Дубровнику 1440. године. Од надимка **Липоход.*
- *Липошетовић: Lipossetovicli* у Осијеку 1736. године. Основа: надимак **Липошет* (од придева *лип* и поствербала *-шет.* гл. *ш е тати).*
- *ЛипушиновиЬ: Lipusinonich у* Шибенику 1604. године. Од непосведоченог имена **Липушин (*Lepušin).*

ЛИС- (<антр. **Лисица)**

Лично име, тачније надимак, *Лисица* потврђено је у дечанским хрисовуљама 1330. године. Идентично је са апелативом *лисица* (vulpes) која је као општесловенског порекла заступлена у свим словенским ономастиконима. Као протагониста у многим баснама у којима се исклэучиво наглашавају њена лукавост и умешност преживљавања, на ономастичком плану *лисица* је оставила приметан траг у антропонимији у виду метафора везаних за њене особине, почев од боје крзна па све до лукавости. Будући да у нашем језику одавно нема графичког знака за стари глас Ы (који је прешао у И), у топонимији се ове основе мешају и тешко их је разлучити ако нема старијих историјских потврда. Тако, на пример, у Боки Которско) је код Брчела забележен микротопоним *Лиса стьня* 1321. године, где придев *лис* упућује на боју, док микротопоним *Лысьць у* дечанским хрисовуљама 1330. године није од ове основе, већ од прасловенског придева Ly.s-ъ/ь у значегьу *го, огол.ен, без шуме* и ел. (Уп. и топоним *Лисьць* код Дубровника из 1254. године, који се исто као и *Лиса стьна* односи на боју, а не на конфигурацију терена.) *Лисицу* као дивљу животињу, толико присутну у језику, занимљиво је разматрати и у контексту са другим табуираним животињама као што су вук, медвед и неке друге. Најме, ваља истаћи да је лукавост *лисице* створила у нашем језику глагол *долијати* (код Вука ausfuchsen, cleprehenclo), али не и сличне или исте глаголе од

медведа или вука, што отвара проблем везан за рефлексе табуа и друга питања блиска овом универзалном проблему. Бројна презимена, па и непосведочени антропоними од one основе говоре у прилог изразитој популарности ове зоонимске основе у нашем ономастикону.

-Лис: презиме забележено у селу Микулић код Загреба (седам особа 1948. године). Идентично је ča непотврђеним личним именом **Лис* (<прасл. L/JБ).

- *Лисавац: у* Иригу (Срем) 18%. године; једна особа у Славонској Пожеги 1948. године. Од непотврђеног придева **лисав* у значењу *лисаст.* Уп. *лисава,* име краве у Хрватској.

- *Лиса/с,* презиме залажено у околини Доње Стубице, Кутине, Загреба и Шибеника. Једнако је са личним именом *Лисак* које је потврђено у западној Србији 1559. године.

- *Лисиц: у* Личкој регименти 1829. године; фреквентно у Хрвагској 1948. код Госпића, Карловца, Славонског Брода и Делница. Идентично је са непотврђеним личним именом **Лисац.* Уп. топоним *Лисац* код Дубровника са историјском потврдом из 1254. године.

- *Лисачић:* две особе код Ђакова у Хрватској 1948. године. Основа: непосведочени антропоним **Лисач.*

- *Лисе:* околина Дубровника, у Сплиту и Загребу 1948. године. Једнако је са непотврђеним именом **Лисе.*

- *Лисею.* пет особа у Загребу 1948. године.

- *Лисец:* околина Самобора, Велике Горице, Доњег Михољца, Петриње и Златара у Хрватској 1948. године.

- *Лисикинац:* презиме забележено у области Крајиште у Србији. Од непотврђеног личног имена **Лисикин.*

- *Лисинац:* у области Крајиште у Србији; савремено у Крушевцу (Србија). Основа: непосведочени антропоним **Лисин.* Уп. топоним *Лисин у* Црној Гори.

- *Лисински:* околина Вировитице, Ђакова, Грубишног Пол>а, Дарувара и у Загребу. Узгред, презиме познатог хрватског композитора Ватрослава *Лисинског* је у XIX веку калкирано са немачког Fuchs.

- *Лисић: Lisicli* у Крушеву код католика у Босни 1743; српска породица у Карловачкој дијецези 1883. године; у Хрватској 1948: околина Војпића, Славонске Пожеге и Вргинмоста.

- *Лисица:* презиме једног од српских граничара у Оточцу 1657: на острву Вису 1657; *Lissiza* у Осијеку 1736; у Фојници, код католика, у Босни 1743. године; у Хрватској 1948: околина Задра, Доње Стубице и Сплита. Идентично је са личним именом *Лисица* које је потврђено у дечанским хрисовуљама 1330. године. Уп. топоним *Лисице у* Драгачеву у Србији.

- *Лисицин:* две особе у Загребу 1948. године.

- *Лисича/с.* околина Вараждина и Врбовца у Хрватској 1948. године.

- *Лисичар:* презиме забележено код Сиња, Загреба и у Сплиту. Идентично је са апелативом *лисичар* који означава *врсту ловачког пса, ловца који се бави ловом на лисице* и метафору *препредена, лукава особа.* Будмани с правом претпоставља да се рана потврда речи *Ιίχίζαίο* (око 1060. године) односи управо на *лисичаря* због италијанског суфикса -то који је постао од латинског *-arins.*

- *Лисичарац:* у селу Дубница код Врања у Србији.

- *Лисичаревић:* у Шибенику 1621. године.

-Лисичарић: Lisi$arich у Шибенику 1582. године.

-Лисичин: околина Жупање и Шибеника 1948. године. Уп. топоним *Лисичина* код Загреба и *Лисичина Горина у* Хрватској.

- *Лисичић: Lisigicli у* околини Ријеке 1466; *Liszichich у* Сремским Карловцима 1702. и у Ловасу у Срему 1736; католичке породице у Крешеву и Фојници 1743. године; у Подгорици у Црној Гори (пореклом из Жабљака) 1830. године; у селу Смедовцу у Неготинској Крајини почетком XX века. Уп. топоним *Лисичић у* Србији, као и топоним *Лисичићи у* Са-

Грајевском пол>у о коме су поп Стјепо и Владимир Трифкопић забележили легенду „да се овако прозвало по томе што су му сељаци некад обожавали лисицу и њен кип у селу чували".

- *Лисички: Lisziczki у* Сомбору (Бачка) 1795. године.

- *Лисичкоа:* у области Коритница у Србији. Од непотврђепог личног имена **Лисичко.*

- *Лисичковац:* у селу Старо Корито у Заглавку (Србија) почетком XX века. Уп. микротопоним *Лисичковиця* код Пожаревца у Србији 1875. године.

- *Лисјак:* околина Прелога. Крижеваца. Чазме. Златара и Чаковца. Једнако је са апелативом *лисјак у* значењу *лисиц.*

- *Лискић:* српска породица у Славонској војној граници 1606. године.

- *Лиско:* једанаест особа у околини Сиска, Валпова и Нове Градишке. Од негтотврђеног личног имена **Лиско.* Уп. *лиско - жућкастоцрвенкаст пас.*

- *Лисковић: Liskovicli* у Сомбору (Бачка) 1796. године; савремено презиме у Београду.

- *Лисковчић: Liskoffcziz* у Вуковару 1736. године. Основа: непосведочени антропоним **Лисковац.*

- *Лисов:* српска породица у Мшъевцу у Херцеговини крајем XIX века (досељена из Пађена у првој половини XIX века); породични надимак у Ђурђеву (Бачка); три особе у селу Кривај код Кутине у Хрватскоj 1948. године. Уп. *лисов - лисац* и *пас лисасте боје.* као и топониме *Лисовић* код Београда и *Лисовићи* код Сарајева и у Херцеговини.

- *Лисовац:* пет особа у селу Кнежевац у Барањи 1948. године. Уп. топоним *Лисовяц у* западној Србији са историјском потврдом из 1572. године.

- *Лисовачки: у* Мошорину 1752. и Жабљу у Бачкој 1806. године.

- *Лисул: у* Загребу и Опатији (шест особа 1948. године).

- *Лисулов:* савремено презиме у Новом Саду; у Хрватскоj 1948. само једна особа у Карловцу. Од непотврђеног личног имена **Лисул.*

ЛИСТ- (<антр. Алистер <Александар)

Презимена од ове основе нису бројна и налазимо их само у Хрватскоj, што упућује на католички хришћански ономастикой. (Босанско презиме *Листеш* представляло би изузетак.)

- *Лист,* презиме залажено у околини Ђурђевца. Врбовца и у Загребу 1948. године.

- *Листа:* једна особа у Бјеловару 1948. године.

-*Листар:* околина Карловца у Хрватскоj 1948. године.

- *Листер:* савремено презиме у Сиску; у Хрватскоj на острвима Цресу и Лошин>у, околина Жупање и у Загребу (двадесет једна особа 1948. године).

- *Листеш:* православна породица у Босни 1886. године; у Хрватскоj код Дрниша, Сплита и Винковаца.

- *Листић:* у Гарчину (Мађарска) 1723. године.

- *Листовић:* четири особе у Кнежевцу у Барањи 1948. године.

ЛИСТОПАДИЋ

Усамљено и оказионално презиме, јер је забележено само у XIX веку у Шибенику као презиме једног од нахочади уведеног у регистар рођених према месецу када је нађено. Уп. белоруска презимена *Л1стапад, Мстападу, Л1стяпадсю.,* као и руско *Листопадов.*

ЛИТ- (<антр. Љут-)

Ретка антропонимијска основа коју је још Ф. Миклошич поистоветио са словенским кореном *Л>ут-.* Међутим, тешко ју је одвојити од корена *Лит- (<Lel-),* па се примери наводе без прецизне етимологије.

-*Литеница:* српска породица у Кукуљевцу у Славонији у XIX веку.

- *Литинић: у* Хрватској 1549. године.
- *Литић:* православна породица у Босни 1886. године.
-*Литнић:* у Хрватској 14X5; у Лици у XV веку. Уп. микротопоним *Литница* код Јагодине у Србији 1875. године.
- *Литовић:* на острву Врачу, код Сплита и у Осијеку 1948. године.

ЛИТ-, ЛИТК- (<лйтавица, литка)

Од ове основе сачувина су само три презимена која се односе на надимке везане за речи *литавиця* и *литка у* значен>у *пролив*.

- *Литкаловац:* презиме забележено у области Коритница у Србији. Од надимка *Литкило* у значењу *усранко* који је запажен у Пироту у источној Србији.
- *Литоња:* три особе у селу Генералски Стол код Карловца 1948. године. Идентично је са надимком *Литоња* у значењу *човек или животиња који има пролив.*
- *Литопер:* само три особе у селу Мало Тројство код Бјеловара 1948. године. Настало је, по свој прилици, као метафора за неку пернату птицу.

ЛИТР-

У чланку „Дирке као предмет социолингвистичких истраживања" В. Михајловић је презиме *Литричић* и надимак *Литрица* везао за пијанце, што је у основи тачно, али није и једино објашњење и за презимена која следе. Пре свега, реч *литар* има два значења која се не поклапају: *конопац; огрљак; женски каиш* и *литар - мера за текућину.* Прво је у нашим језичким споменицима потврђено у XVII веку, а друго мора да је много старије, будући да се ради о трговачком термину. Погрдни надимак *Литрица* у Босни представлю успелу метафору за индивидуу која воли више да попије, али нисам сигуран да ли ово важи, рецимо, и за презимена *Литар* или *Литрић,* јер је можда и ово прво значен-е послужило као мотив за презиме, тачније надимак. У том случају би ови облипи били врло стари, судећи по Скоковом објашњењу да реч *лЪтЯр у* Далмацији постоји још из времена византијске власти.

- *Литар:* једанаест особа у Пули и код Пореча 1948. године.
- *Литарац:* девет особа код Подравске Слатине и у Винковцима у Хрватској.
- *Литарец:* три особе у Дарувару 1948. године.
- *Литарчић:* презиме забележено у околини Ораховице, Нашица и Белог Манастира у Хрватској.
- *Литра:* православна породица у Сарајеву 1882. године; код Глине и Нашица (двадесет три особе 1948. године).
- *Литре:* једна особа у селу Удовичићу код Сиња у Хрватској.
- *Литрењаковић:* православна породица у Сарајеву 1822. године.
- *Литрић:* савремено презиме у Багњалуци; у Хрватској 1948. код Сплита, Дубровника и у Жупањи.
- *Литрица:* католичка породица у Мартинцима у Срему 1664; српска породица у Осијеку 1729. године; ругалица којом суседи села Потрча у Босни називају становнике тог насеља; у Хрватској 194.S. околина Дубровника и Бенковца.
- *Литричин: у* Башаиду (Банат).

ЛИХ- (<антр. **Лихомир)**

У познатом „Етимолошком речнику словенских језика" под редакцијом О. Н. Трубачова наше лично име *Лихомил* у XIV века објашњено је као сложено од придева *лих* у начен>у *врло, веома* и антропонимијског сегмента *-мил,* а још старије **Лихомир* на острву Брачу из XII века на исти начин. Међутим, презиме *Лихар,* иако је од истог корена, није и истог значења, јер придев *лих* овде се односи на *лошег, неваљалог човека* и као такво спада у трупу надимака.

- *Лихар:* презиме забележено у Хрватској 1325. године.

- *Лихаровић:* у селу Бобобишта у Црногорском приморју почетком XX века. Уп. бугарско презиме *Лихаров* које Стефан Илчев објашњава од дијалекатског *лихар у* значењу *лењивац.*

- *Лихва:* само три особе у селу Сибиљ код Славонског Брода 1948. године.

- *Лихић:* савремено презиме у Горажду (Босна). Од непотврђеног личног имена **Лихо.* Уп. топоним *Лиховић* код Травника у Босни.

- *Лихомилић:* очинство у Светостефанској хрисовуљи из XIV века. Од личног имена *Лихомил* потврђеног у дечанским хрисовуљама 1330. године.

ЛИЦА

Усам.љено презиме које је 1882. године носила једна православна породица у Травнику у Босни. Једнако је са хипокористиком *Лица* који је недавно запажен у селу Рибник у Јелици (Србија) од имена *Живомир,* а у својим белешкама имам податак да је исти хипокористик забележен и од личног имена *Миодраг,* такође у Србији.

ЛОВ- (<антр. *Ловел)

Лично име у нас.лову има најстарију историјску потврду у овој тематској групп, јер га спомиње цар Константин Порфирогенит у облику *Аовгλοϊ* половином IX века. Познати пољски ономастичар Казимјеж Римут пореди га са пољским антропонимом *Loveta* из 1136. године, а на морфолошком плану га изједначава са словенским именима типа *Bogel, Brate!, Radcl.* Исту основу срећемо и као поствербал у сложеним презименима типа *Бухолов, Враголоп. Мрцоловиг!* и ел.

- *Лоиак~.* презиме забележено у околини Копривнице, Доњег Михољца и Белог Манастира у Хрватској 1948. године.

- *Ловаковић: Lovakoviz* у Осијеку 1736; у Нуштару (Срем) 1736. године; у Хрватској 1948: околина Ораховице, Славонског Брода, Ђакова и Вуковара. Од непотврђеног личног имена **Ловак.*

- *Лоаанковић: Lovanckoviz* у Илинцима у Срему 1736. године. Основа: непосведочени антропоним **Лованко.*

- *Ловац:* једна особа у Дубровнику 1948. године. Идентично је са апелативом *ловац (Jäger, venator).* Уп. топоним *Ловци* у Србији.

- *Ловач:* једанаест особа у околини Ђакова и Винковаца 1948. године. Од непотврђеног личног имена **Ловач.* Уп. бугарски и македонски апелатив лова[1]/ у значењу *ловац,* као и топоним *Ловачићи у* Херцеговини.

- *Ловачин: у* Ђурђеву (Бачка) 1836. године.

- *Ловачки: у* Чуругу (Бачка) 1822. године.

- *Ловаш: у* Жабл^у (Бачка) 1825. године; у Хрватској 1948. само један становник града Осијека. Можда је настало наслањањем и на мађарски апелатив *lovaš* у значењу *коњаник.*

- *Ловашевић: Lovaseviz у* Вуковару 1736. године.

- *Ловашин:* петнаест особа у селу Греде код Ђурђевца у Хрватској 1948. године.

-*Ловашић:* околина Бјеловара, Лудбрега и Грубишног По.гља у Хрватској.

- *Ловета: Laneta у* Шибенику 1690. године. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Ловета.* Уп. пол.ско лично име *Loveta* из 1136. године, као и четко *Lovata.*

- *Ловетић: Loiietic/i у* Шибенику 1686. године.

- *Ловивую.* српска породица у околини Пакраца у Хрватској 1898. године. Сложено од глагола *ловити* и именице *вук.* Припада бројној категорији презимена и надимака везаних за ову хтоничну животињу, а глагол у првом делу сложенице упућује управо на ловца. Уп. потпуну семантичку паралелу из француског и италијанског ономастикона: *Chasseloup* и *Caccialupi.*

-*Ловик~.* једанаест особа код Hone Градишке и Белог Манастира 1948. године.

Идентично је са непотврђеним личним именом **Ловик*.

- *Ловин:* осамнаест особа у Винковцима и околини 1948. године.

- *Ловимое:* две особе код Сплита и у Ријеци у Хрватској.

- *Ловинчевић:* две особе у Осијеку 1948. године. Од мепосведоченог антропонима **Ловинац*.

-*Ловинчић:* околина Бриња, Славонског Брода, Копривнице и у Карловцу у Хрватској.

- *Ловић: Lovicli,* католичка породица у Босни 1743. године; муслиманска породица у Доњој Саници („њихова је, веле, старина од Анадола кад је Босна 'фет учињена'") и Горњем Будељу у Саничкој жупи двадесетих година XX века; у Новом Кнежевцу у Банату почетком двадесетих година XX века; савремено у Прокупл>у, Нишкој Бањи, Ковину (Банат) и Београду; у Хрватској 1948: околина Славонског Е>рода. Макарске, Сплита и у Осијеку. Од личног имена **Лова* или **Лово*.

- *Ловичекг.* једна особа у Загребу 1948. године.

- *Ловичић:* две особе код Самобора и Ријеке у Хрватској.

- *Ловниковић:* презиме забележено у Оточцу (Лика) 1540. године. Од непосведоченог антропонима **Ловник*.

- *Лово: L0ll0* у Шибенику 1587. године. В. *Ловић*.

- *Ловчанин: Lovcznnin* у Иригу (Срем) 1736. године; у Хрватској 1948. седам особа у околини Славонског Брода.

- *Ловчевић: Lofchevich у* Сремским Карловцима и Крчедину у Срему 1702; у Богатићу и Шеварицама у Мачви 1829. године; савремено у Београду; у Хрватској на острву Хвару и у Загребу (двадесет три особе 1948. године).

- *Ловчић:* седам особа на острву Вису и у Каштел Старом код Сплита 1948. године. Уп. украјински топоним *Ловчичи* из XIV-XV века, као и руска презимена *Ловчикоа* (1528) и *Ловчич* из 1609. године.

ЛОЖИЧКОВИЋ

Усамљено презиме које је примећено само у Врању и Лесковцу почетком XX века. Води порекло од непотврђеног надимка **Ложичко* који би се могао објаснити слично као и презиме *Кашиковић* с обзиром да се у тим крајевима *кашики* каже *ложица*.

ЛОЗ- (<антр. **Лоза)**

Међу бројним именима везаним за имена биља и растиња налазимо и мушко имеЛоза у дечанским хрисовул>ама 1330. године. Судећи по изворима које сам имао на располагању, од ове основе запажен је само један композит, и то у хрватском презимену *Лозовој.* Многи хришћански симболи везани за винову лозу, који су преузети из паганског периода, ставл.ају ову биљку у врло висок ранг и поистовећују је са рајским дрветом живота, за стабилност породице, па и са виноградом као божјим поседом. Лична имена са овом основом имају, дакле, дубоку симболику која обухвата и последичпе појаве сачуване у фразеологизму ..више љуби Винка Лозића и Року Шљивића" из 1762. године Ђуре Рапића. (Уп. Стеријин „Веселякъ за годину 1835. или Вшка Лозића забавни календарь", као и Вукову пословицу из 1836. године „ударно га Винко Лозић у главу" - опио се; уп. и Шулеков превод бога Баха као Винка Лозића.)

- *Лозан:* презиме које је 1948. године носила само једна особа у селу Велико Набрђе код Ђакова у Хрватској. Идентично је са личним именом *Лозян* које први пут срећемо у Пећком поменику (XV-XVII век). Уп. бугарско лично име *Лозан* из XVI века, топоним *Лозани* код Лебана у Србији са историјском потврдом из 1435. године, микротопоним *Лозанова орница у* селу Вина у Пољаници (Србија), као и топоним *Лозањ,* такође у Србији.

- *Лозаннh: Lozanich* у Иригу (Срем) 1736; у Меленцима (Банат) 1849. године; у

Крњеву у Смедеревеком Подунављу двадесетих година XX века; у селу Јелашници у Тимоку (Србија); савремено у Зрењанину (Банат), Београду и Новом Саду; у Хрватској 1948. године четири особе у Загребу и код Нове Градишке.

- *Лозанковић:* тринаест особа у Делницама, Осијеку и Загребу 194(S. године. Од непотврђеног личног имена **Лозанко.*

-*Лозанов: у* Тителу (Бачка) 1763; у Кишфалуби (Румунија) 1895. године; у Хрватској 1948: петнаест особа у Кнежевим Виноградима код Белог Манастира у Барагьи.

- *Лозаповић:* српска породица у Винковцима 1735; у Шапцу (пореклом из Самокова) 1735; у Мошорину (Бачка) 1760. године; двадесет особа код Белог Манастира, Винковаца и у Задру 1948. године.

-*Лозанчић: Lozancich.* католичка породица код Ливна у Босни 1743. године; у Хрватској 1948. код Имотског, Сигьа, Белог Манастира и у Осијеку. Од непосведоченог антропонима **Лозанац.*

- *Лозања:* двадесет осам особа у четири куће у селу .ГЬубач код Задра 1948. године.

- *Лозина:* околина Имотског, Макарске и Валпова у Хрватској.

- *Лозиница:* само у селу Грачац код Шибеника (61 особа у девет кућа 1948. године).

-*Лозински:* девет особа у селу Липовљани код Новске и у Новској у Хрватској. Уп. белоруске презиме *Лазмски.*

- *Лозић:* у Постири на острву Врачу 1598; у Хрватској 1677; српска породица у селу Чаглић код Пакраца у Славонији 1702. године; ишчезла српска породица у Рељеву у Сарајевском пол>у: у Хрватској 1948: околина Сплита, Дарувара, Ђакова, Ораховице и на острву Корчули.

- *Лозиця:* на острву Зларину код Шибеника у XVIII веку; приликом полиса становништва Хрватске 1948. на острву Корчули, у Сплиту и Дубровнику.

- *Лознац:* једна особа у Придворју код Дубровника 1948. године. Једнако је са непотврђеним личним именом **Лознац.* Уп. женско име *Лозна* у Пећком поменику (XV-XVII век), као и топоним *Лознац* код Алексинца у Србији.

- *Лозо:* у Невесињу (Херцеговина) почетком XX века; у Хрватској 1948: околина Имотског, Сплита и у Дубровнику. Идентично је са личним именом *Лозо* које је потврђено у Србији 1895. године.

- *Лозовина:* околина Сплита и у Загребу 1948. године.

- *Лозовић:* у Србији 1877. године; савремено у Београду. Уп. микротопоним *Лозово* код Смедерева 1874. године.

- *Лозокој'.* презиме које је 1948. године носило десет особа у Загребу. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Лозовој* које представља и једино сложено име од ове основе.

ЛОЈ- (<антр. *Лој)

Објашњење за све примере од ове основе налазимо у присуству надимка *Лоје у* Сумартину на острву Брачу који се приписује *дебелом човску, дебељку.* Иста основа позната је у другим словенским ономастиконима: уп. руско *Лойко,* украјинско *Лой* (из XIV века), белоруско *Лой, Лойка. Лаеусю,* пољски *Lojek, Lojko. Loj k.* топоним *Lojewicy* из 1166. године, чешки *Lojik,* бугарски *Лойков,* словеначки *Lojen, Lojevec, Lojevic* итд.

- *Лојан:* породични надимак у селу Укшићи у Херцеговини; у Хрватској 1948: околина Копривнице, Лудбрега, Сиска и Карловца. Идентично је са непотврђеним личним именом **Лојан.*

- *Лојаница:* православна породица у Пазарићу код Сарајева 1882. године; у Кривој Реци (досељени 1876. године из Косатице код Пријепоља) и у Бранишцима на Златибору; савремено у Београду; у Хрватској 1948. само две особе у Кобашу Славонском. Уп. топоним *Лојанице у* Подригьу у Мачви.

- *Лојаничић:* савремено презиме у Новој Вароши у Србији.

-*Лојановић:* изумрла староседелачка породица у Радовановићу у Боки Которској.

- *Лојанчић:* један од ученика Прве мушке гимназије у Београду 1931. године. Од непосведоченог антропонима **Лојанац.*

- *Лојевић: у* Дрвару у Босни. Од личног имена *Лоје.* Уп. породични надимак Ло/е на острву Брачу.

- *Лојевски:* једна особа у селу Дубовцу код Нове Градишке у Хрватској.

- *Лојен:* презиме запажено у околини Загреба, Прегради, Клањца, Кутине, Зелине и Ријеке 1948. године. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Лојен.* Уп. словеначко презиме *Lojen.*

- *Лојешић:* једанаест особа у селу Жабљаче код Ораховице у Хрватској. Од непотврђеног личног имена **Лојеш.*

- *Лојина:* околина Прегради и Доњег Михол>ца у Хрватској.

- *Лојић:* православна породица у селу Гомионица код Бањалуке 1882. године; у селу Бошњак у Пожаревачкој Морави почетном XX века; муслимаиска породица у Цазину у Босанској Крајини почетком XX века; у Хрватској 1948. само једна особа у Вуковару. Од антропонима *Лојо* који има само савремене потврде.

- *Лојкић:* осам особа у селу Уљаник код Дарувара 1948. године. Од непотврђеног личног имена **Лојко.* Уп. белоруско презиме *Лойко* из 15(>7. године, као и бугарско презиме *Лойков.*

- *Лојко:* савремено презиме у Горажду у Босни.

- *Лојковић: у* Ивањици (Србија) 1850. године.

-*Лојна:* околина Клањца, Чазме, Прегради и у Загребу 1948. године.

- *Лојо:* две особе у Загребу 1948. године.

- *Лојовић:* православна породица у селу Соколовићу код Рогатице у Босни 1882. године; у селу Муљи у Херцеговини, где је према запису Луке Грђића Бјелокосића, Хасан-паша „потиснуо кнеза Милутина са четири његова сина...", од којих трећи „мрко гледаше испред себе, те му неко у шали рече: 'Виђи га како лоји очима као вук'... и од њега су данашње племе Лојовића". (Ова забелешка Грђића Бјелокосића сасвим лепо објашњава и етимологију личног имена *Лојеоча у* дечанским хрисовуљама из 1330. године); у Хрватској 1948. само пет особа у Загребу.

-*Лојшић: у* ..Босанској вили" 189(х године; једна особа у селу Брештановци код Ораховице 1948. године. Од непосведоченог личног имена **Лојша.*

ЛОЈПУР

Српска породица у Драчеву у Херцеговини крајем XIX века („поријеклом су с Коријани"): православие породице код Високог и у Пазарићу код Сарајева 1882. године; у Тушњићима и Горанима у Височкој нахији (пореклом из Стона у Херцеговини); савремено презиме у Равном Тополовцу у Банату (колонизован!-! из села Цепи 1945. године); савремено у Мостару и Београду. Етимологија непозната. Узгред, Речник САНУ бележи и облик *Лдјипур* из Босне 1886. године, исто тако етимолошки непрепознатљив.

ЛОКМ- (<тур. lokma)

Од турске основе *Локм- (lokma* - залога/) сачувана су само три презимена. Значења апелативна *лдкман* и *лдкмаш* (који једе и пије на туђ рачун) као да упућују на посредство словенског глагола *локяти.* Уп. и апелатив *локмар у* селу Баставу (Рађевина) у значењу *нерадник, бадаваџија.*

- *Локман:* презиме забележено у Горњој Морави у Србији.

- *Локмар:* седам особа код Славонске Пожеге и у Ријеци 1948. године.

-*Локмић:* савремено презиме у Добоју и Зеници у Босни; у Хрватској 1948. године пет особа у Ђакову.

ЛОЛ- (<антр. **Лоливој)**

Лично име у наслову занижено је у области Бранковића у Србији 1455. Јодине и представлю једино сложено име од ове основе. Исту основу срећемо и у микротопониму *Лолајин дол* из XIV века, такође у Србији, чији први део упућује на непотврђено лично име *Лола/а. Иначе, реч лола има у нашем језику два супротна значења: код Вука *висок* и *мршап човек* и *бећар, обешењак, мангуп.* Оно друго значење објашњава се ономатопејом на бази редупликапије. па се у етимолошким речницима наводе примере и из несловенских језика: нем. диј. *Ioi, lole* - глупак. новогрчки *λωλόν* - глуп. ит. диј. /o/to - глуп и ел. Међутим. Стефан Илчев има друкмије мииььен.е о овој основи. За разлику од Јордана Заимова. који сматра да је бугарско лично име Лола по ста л о од *л ел я (тетка),* Илчев изводи бугарско лично име Лоло из румунског *Lolu* (<лат. *Lollianiis),* као и *Лолош* из румунског *Lo/ш,* док презимена *Лолой* и *Лоловски* везује за ромску реч *лоло у* значењу *риђ, црвенокос.* Наши примери ипак упућују на словенску основу.

- *Лола:* муслиманска породица у селу Растит у Црногорском приморју почетком XX века.

- Лола/гол: у Новом Кнежевцу (Канат) двадесетих година XX века. Од непотврђеног личног имена **Лолак.*

-*Лоле:* Martinus pribacii *Lole* у Шибенику 1386. године. Уп бугарско лично име *Лоле* из XVI века.

- *Лолевић:* део братства Павићевића у Бјелопавлићима у Црној Гори.

-*Лолин:* у околини Ријеке 1566; у Молу (Бачка) 1790. године; савремено у Молу (Бачка); у Хрватској 1948. године две особе у селу Церић код Винковаца.

- *Лолић:* један од српских граничара у Скраду 1609; српска породица у Оточцу 1655. (пресељена из Кореииие); *Lolity* у Бачкој 1720. у Новом Саду, Бачкој Паланци и Силбашу; *Lolich,* католичка породица у Босни 1743; у Причиновићима у Мачви US29; православие иородице код Бан>алуке и Босанске Градишке 1882. године; у Постири на острву Брачу (пореклом из Загорја) тридесетих година XX века; у Хрватској 1948: околина Ђакова, Оточца, Брића, Сплита, на острвима Брачу и Крку.

-*Лолица: Loliza* у Шибенику у XVI веку.

- *Лоличин: Lolicin* у Шибенику 1589. године.

- *Лоличић:* у Врпол>у крај Шибеника 1740. године.

- *Лоловић:* само један становник Старог Села код Оточца 1948. године.

- *Лоља:* седам особа у Светом Петру на острвима Цресу и Лошињу 1948. године.

ЛОМ- (<антр. ***Ломимир)**

Сложено име у наслову преузето је из опсежног рада В. Н. Топорова под насловом „Праславянская культура в зеркале собственных имен (элемент - *mir)", у коме се наводи прасловенски антропоним **Loini-mir* на основу руског нрезимена *Ломир* из 1552. године. Основна идеја ових неколико примера везана је за глагол *ломити,* а не за хришћанско лич]£О име *Вартоломеј,* како то тврди Милица Грковић. Једини сложени облик од ове основе гласи *Ломигора* и најстарији пример је с почетка XIX века а паралелу има у истоименом апелативу. а обратна конструкција - *Гоголом* сачувана је и као надимак и као апелатив.

- *Лом:* четрнаест особа код Кутине и Винковаца у Хрватској 1948. године.

-*Лома:* презиме забележено у Суботиии (Бачка) 1720. године; презиме познатог војводе у Првом устанку Арсенија Ломе, рођеног вероватно осамдесетих година XVIII века у селу Драгол>у у Качеру (Србија); савремено у Ваљеву и Београду.

- *Ломакин:* две особе у Загребу 1948. године.

- Лол/ас: три особе у Загребу 1948. године.

-*Ломигора:* муслиманско презиме у Чајетини на Златибору 1804. године; у селу Газибаре (пореклом из Ибарског Колашина) у Србији:' савремено у Београлу и Сарајеву. Идентично је са апелативом

лдмигора у значењу *пустолов, авантуриста.*

- *Ломигорић:* у Сремској Митровици 1811: у Крагујевцу 1830. и 1868; у Мајданпеку 1858. године; за време владавине кнеза Милоша залажен је у Нишу један кнез са оваквим презименом: санремено у Сарајеву.
- *Ломић:* презиме неког Милоша. судског практиканта у Горњем Милановцу 1862. године; у селу Даросави (пореклом из Драго.ља у Камеру) у Србији; савремено презиме у Новом Саду и Београду.
- *Ломовић:* у селу Брезни код Ивањице у Србији 1850. године.

ЛОМП-, ЛОМПР- (<лат. **Lampredius** <грч.

Према истраживањима Константина Јиречека имена *Lampridhis, Lampredhia, Lampreza, Lampre, Li/mpre, Lopre,* па и *Ломлрс* била су .једно од најомиљенијих имена средњовековних становника далматинских градова" и воде порекло од грчког придева *λαμπροί* у значењу *светяо.*

- *Ломпар:* братство у Це клину у Црној Гори; савремено презиме на Цетињу; у Хрватској 1948. само пет особа у Загребу и Петрињи.
- *Ломпридић:* дубровачка патрицијска породица у XII веку која се у неким документима среће и као *Ломприжић.*
- *Ломпуряц:* у селу Куново код Вран>а у Србији. Уколико није од пеке друге основе, и оно би се презиме могло прикључити овој тематској групи.

ЛОНДРОВИЋ

Усамљено презиме чију сам једину потврду пронашао као савремену у Београду. Паралелу срећемо у бугарским облицима *Лондрев, Лондрин* и *Лондрон* за које Ст. Илчев прегпоставља да су настали од турског назива за град Лондон у Енглеској. Етимологија непозната, можда је у вези са глаголом *ландрати - скитати?*

ЛОИИЋ

Презиме православие пород]ще у Поуњу у Босанској Крајини уз које је Милан Каранопић прибележио да је настало тако што је „један од њих отиснуо лонац са полипе"; у Хрватској су запажени у околини Осијека и у Загребу. Полазећи од тога да је лично име *Лонко* потпрђено у Србији већ 1358. године, мислим да се у основи овог презимена крије непосведочени антропоним **Лон* или **Лоно.* који је могао настати од облика **Лохно,* а овај послед]ьи од личног имена *Милохио,* како то и тврди Јордан Займов објашљавајући бугарско лично име *Лохно.*

ЛОНТОШ

Ретко презиме које је залажено само у Босни. Поп Стјепо и Влад. Трифковић су га крајем XIX века забележили у селу Стране у Сарајевском пол>у, уз белешку да су пореклом из Бањана, где су се звали Иванишевићи. „Лонтошима се зову, како кажу, по томе што им је ага дједу увијек говорио: "Што си се положио?' (ваљда уленио?)"; православна породица у селу Долац-Забрђе код Сарајева 1882. године. Једнако је са акелативом *лонтош* у значењу *некадншьи бакарни новац који је прелео осам новчића.* Етимологија непозната.

ЛОНЦО

Православна породица у Варешу у Босни 1882. године. Нема паралела у другим областима нашег језичког подручја. Идентично је са надимком **Лонцо* који долази од глагола *лонцати* (<тур. *lonca* <ит. *loggio)* који има више значења, али, будући да је надимак у питању, вероватно од *свађати се* или *скитати.*

ЛОП- (<гл. лопати)

Сви примери од ове надимачке основе могу се везати за глагол *лопати у* значен>у *халапљиво јести или пити,* који је као ономатопеја прасловенског порекла.

- *Лопајић: Lopaić,* пет особа у Загребу 1948. године.

- *Лопян:* једна особа у Крапини 1948. године.

- *Лопандић:* савремено презиме у Дворовима код Бијељине у Босни. Од надимка **Лопанда (<Лоп-ан-д-а).*

- *Лопяц:* презиме забележено код Сења. Подравске Слатине и Вировитице у Хрватској.

-*Лопаш:* једна особа у Грубишном Пољу 1948. године. Уп. топоним *Лопаш* код Ужичке Пожеге са историјском потврдом из 1572. године.

- *Лопашић:* у селу Баба код Шибеника 1435. године; у Хрватској 1948. године: једанаест особа у Загребу и Самобору.

- *Лопеи:* око.пина Чазме и Гарешнице у Хрватској 1948. године.

- *Лопин:* на острву Корчули, у Загребу и Дубровнику 1948. године.

-*Лопина:* једанаест особа код Дубровника и Чазме у Хрватској.

- *Лопић:* седамнаест особа код Винковаца, Белог Манастира, Чазме и Бјеловара у Хрватској.

- *Лопичић:* братство у Цеклину у Црној Гори које се први пут помиње 1450. године; савремено на Цетин>у и у Подгорици; у Хрватској 1948. две особе у Сплиту.

-*Лопух:* презиме забележено у околини Загреба. Чаковца. Самобора и Белог Манастира.

- *Лопушански:* три особе у Загребу 1948. године.

- *Лопушина:* породични надимак код Ускока у Црној Гори; савремено презиме у Ускоцима (Црна Гора), у Брусу (Србија) и Београду. О постанку овог облика забележио је легенду Пеша Бојовић: харамбаша Вук добио је овакав надимак због тога што је убио Раму Рапелића из Пљеваља, и да је на питање како га је убио одговорио да је то учинио лако - „као да је лопух посјекао".

- *Лопушић:* презиме залажено код Гарешнице. у Валпову и Загребу 1948. године.

ЛОПАР

Говорећи о пореклу топонима *Лопаре* у Мајевици, Миленко Филиповић врло аргументовано износи тезу о његовом словенском пореклу, одбијајући мишљење J. Ердељановића и Владимира Скарића да је име села *Лопари* у Кучима из 1497. године постало од албанског апелатива *lopar* у значен>у *говедар.* Присуство оваквог истог облика и у другим словенским језицима, и то и у апелативним фондовима и у ономастиконима, даје за право М. Филиповићу. што најбол>е показују примери из белоруског и руског језика: *Лапар, Лапарг>в1ч, Лопарёв, Лопарь.*

- *Лопар:* католичка породица у Босни 1743; православие породице у јунузовцу и селу Кукуље код Босанске Градишке 1882. године; девет особа код Нашица, Пакраца, Новске, у Осијеку и Загребу 1948. године.

- *Лопаря:* муслиманска породица у Босни двадесетих година XX века.

- *Лопарац: Lopatz* у Трпињи у Срему 1736. године; у Хрватској 1948: осамнаест особа код Подраиске Слатине. у Осијеку и Загребу.

-*Лопарић:* презиме забележено у околини Копривнице, Чаковца, Иванца и Јастребарског у Хрватској.

- *Лопарица:* у Кусатку код Београда (доселени са Косова) двадесетих година XX века.

ЛОПАТ- (<над. Лопата)

Метафоре у језику су универзална појава која чини предмет тучавања семиотике, важне гране лингвистике. Најстарије метафоре везане су за делове човечјег тела и за објекте у природи. Прасловенска реч **lopata* припада овој другој груни, јер је настала као метафора за биљку заједно са стаблом и лишћем, у којој стабло представлю рукуницу. а лиluhe сам радни део овог значајног човечјег оруђа. Бројии микротопоними који су забележени у једнини и множили представл^ајУ обично засејане површине које по облику подсећају на лопату. Исти овакав мотив срећемо и у словенским ономастиконима, у којима се реч *лопата* асоцијативно везивала за облик лица или браде човека (уп. пољски при*аеßiOpatonogi).* па само тако можемо разумети да у руском и четком ономастикону постоји лично име *Лопата,* а код пас истоимено презиме и бројне варијанте од исте основе.

- *Лопата:* православна породица у селу Ракова Нога код Сарајена 1882. године. Уп. руско и белоруско презиме *Лопата.*

-Лопатин: три особе у Загребу и Опатији 1948. године. Уп. микротопоним *Лопатин до у* Црној Гори са историјском потврдом из 1336. године.

- *Лопатина:* огранак братства Ћеклића у Црној Гори. Уп. неубицирани топоним *Лопатина* из западне Србије 1572. године.

- *Лопатић:* православна породица у селу Мокро код Сарајева 1882. године: у Осијеку крајем XIX века; савремепо у Сарајеву; у Хрватској 1948: у Загребу и околини.

- *Лопатина: у* селу Ракова Бара у Србији 1824. године.

- *Лопатница:* „стари кмет" у селу Милочај у Србији 1982. године.

- *Лопачић: у* месту Врсно код Шибеника 1443. године. Од непотврђеног личног имена **Лопатац.*

ЛОПИЖИЋ

Ретко презиме које је 1948. године носило једанаест особа код Дубровника и у Дубровнику. Према П. Скоку, води порекло од далматороманског *лопиж* (<лат. *lapitleus) у* значењу *земљани лоняц.*

ЛОТ- (< пр. лотан)

Полазећи од језичких чшьеница да сачувапе речи са оваквим кореном ynyhyју на *прљавштину, спорост* или *лењост* и уопште на речи негативне конотације, очито је да се оваква основа може третирати као надимачка. Уп. *лотан - замазан, прљав; лотар - неваљалац. лупеж* и у придевском значењу *спор, лен,, тром, лотиња - прљавштина* и *устајало месо* и ел.

-Лог. четири особе код Кутине у Хрватској 1948. године.

- *Лота:* две особе у селу Чепински Мартинци код Валпова у Хрватској 1948. године.

- Лотар: презиме забележено код Лудбрега, Бјеловара, Жупан>е и Вараждина у Хрватској.

- *Лотина:* православна породица у селу Читлук код Босанске Дубице 1882. године; у Мракодолу код Босанске Костајнице почетком XX века; код Двора у Хрватској двадесетих година XX века; у Хрватској 1948: околина Двора, Костајнице и Славонског Брода. Уп. топоним *Логине* у Хрватској.

- *Логиња:* презиме једног од српских свештеника у Банској крајини 1778. године.

- *Лотић:* презиме забележено у „Јавору" 1855. и у „Босанској вили" 1897. године. Уп. топоним *Лотићи у* Хрватској.

- *Лоћа* (мн. *Лоћини):* породични надимак у Тарашу (Банат). Уп. топоним *Лоћане у* Србији.

ЛОЋИКА

Врло ретко презиме које је Иван Остојић забележио у Шибенику, и то *Lochica* 1692. и *Lochicliich* 1686. године. Остојић ово прпо чита као *Лочика.* а друго као *Локичић* (додуше, са знаком питања), мада је очито да је у питању биљка *лоћика.* Реч *лоћика у* фитонимском значен-у Lactuca sativa, позната и другим словенским језицима, сматра се позајмицом која је у словенске апелативне фондове доспела у VII-VIII веку посредством романских дијалеката у значењу *салата за јело* (уп. ломбардијски *lačiigo* > словеначки *ločika,* чешки *locika,* nojbCKHltoczxga, руски *лочига* и ел.). У нашем језику од ове речи створен је и придев *лоћикан* (на Златибору) у значењу *неотпоран, слаб,* па чак и прилог *лЪЬко* у значењу *слабо, несигурно.* О топоними *Лоћика* у Белици (Србија) сачувана је легенда која, као и многе друге, почива на звуковној сличности: „По некој Лоћи (жени) која је ту живела." Судећи по имену оронима *Лоћике у* околини Фојнице у Босни (2107 метара), као и по чињеници да се недалеко од њега налази врх „Влашка раван", и *Лоћику* у Србији и овај врх у Босни треба приписати Власима сточарима.

ЛОШИЋ

Презиме забележено у Пољииама код Сплита 1725; православна породица у Власеници у Босни 1Х82. године; братство у Љуботињу у Црној Гори; у Л>есковици (Унац у Босни) тридесетих година **XX** века (пореклом из Угарка код Грахова); српска породица у Оћестову у Буковици; савремено презиме у Београду; у Хрватској 1448: околина Книна, Винковаца и Бјеловара. Води порекло од хипокористика *Лоша* или *Лошо (<Милош).*

ЛУБАРДА

Почајмица *лубарда* (ит. *bombarda* <фр. *bombarde)* у значењу *mon* може се пратити од XVII века. На плану ономастике појаву оваквих облика треба тражити у значењу које се придаје особама са јаким, продорним гласом.

- *Лубарда:* у Црној Гори 1696; православна породица у селу Кошутница код Рогатице у Босни 1882. године; братство у Бериславцима у Доњој Зети; братство у Л>уботин>у у Црној Гори; савремено у Подгорици; у селима Кусаче и Сијерци у Гласинцу (Босна), пореклом из племена Пипера у Црној Гори.
- *Лубардић:* православна породица у Травнику у Босни 1882. године. Уп. топоним *Лубардићи* у Босни код Сарајева и код Ужица у Србији.

ЛУБ-, в. Љуб-

- *Лубеј:* код Самобора, у Загребу, Сплиту и Вараждину (четрнаест особа 1948. године).
- *Лубен:* презиме залажено код Срба у Српској дијецези Горњокарловачкој 1883. и у Српској епархији пакрачкој 1883. године; у Хрватској на острву Крку и код Перушића (четири особе).
- *Лубснон:* у Мошорину (Бачка) 1795.
- *Лубенопић:* српска породица у Почитељу у Лици 1712; у Мошорину (Бачка) 1799. године.
- *Лубењак:* околина Загреба и у Загребу 1948. године.
- *Лубец:* шест особа у Загребу 1948. године.
- *Лубин:* презиме забележено у Мошорину (Бачка) 1810. године; у Хрватској 1948. у Осијеку, Загребу. Синју и Сплиту (осам особа). Идентично је са антропонимом *Лубин* које је потврђен у Србији 1393. године. (П. Шимуновић ово презиме објашњава друкчије: од апелатива *лубина - кора.)*

- *Лубина:* околина Имотског и Осијека у Хрватској.
- *Лубинић:* православна породица у Горажду у Босни 1882. године; шест особа код Вуковара и у Загребу 1448. године.
- *ЛубиновиЬ:* само једна особа у селу Сиверић код Дрниша 1948. године.
- *ЛубиЬ:* савремено презиме у Београду; у Хрватској 1948. код Копривнице. Кутине, у Загребу и Вуковару.
- *Лубопац:* на острву Хвару и у Осијеку (пет особа 1948. године).

ЛУБУРА

Основно значење речи *лубура* везано је за разне предмете пачшьене од коре младог дрвета, као што су *корпя, посуда за поду, суд за мереше текућипа.* па и дела човечјег тела - *лубан.е.* Ово последн>е је и као метафора послужило и као основа за презиме (уп. семантичке пандане *Чутура. Чутурило. Тиквицки* и ел.), као и апелатив *лубетиня* у значењу *човек велике главе.*

- *Лубура:* залажено је у Темерину (Бачка) 1725; православна породица код Осјек-Блажуја и код Сарајева 1882. године; православии у Сарајевском пољу почетком XX века у следећим местима: у Младицама, Добриньи, Војковићима. Осијеку и Бињижеву; савремено презиме у Сарајеву; у Хрватској у Дубровнику и околини (седам особа 1948. године).
- *Лубурић:* у Костајнини у Банској крајини 1713: православна породица у Гомионици и Стапарима код Бањалуке и Босанске Градишке 1882; католичка породица у Босни 1743. године; у Радишиħима у Херцеговини крајем XIX века; савремено у Сарајеву; у Хрватској 1948: околина Пакраца, Петриње, Винковаца. Костајнице и у Дубровнику.

ЛУГ- (<антр. ***Лугомир)**

Лично име у наслову преузето је из списа византијског историчара Кинама који је 1183. године крај Н3Меһу Ниша и реке Саве назвао *\ονγμερο<;.* а на другом месту помиње *\ονγομήρο.ΰ χωρον* за које је Панта Срећковић тврдио да је то данаmiьа Шумадија. Без обзира на ову географску нспрецизмост, тако обичну код грчких историчара тога времена, за лингвистику остаје врло важна чињеница да *јсЛугомир* данас ренина, то јест лева притока реке Мораве, и да, у ствари, представлю старо двосложно словенско лично име. Семантичка анализа није нимало лака, јер етимологија упућује на две различите основе: на прасловенско *lygb (луг)* и придев/(«?»'/, *(драен)* и стару позајмицу *луг (пслео)* из германског /яііge. Присуство придева *луга«* у нашем језику у значењу *пепељав,* као и бројни иазиви домаћих животиња од ове основе (уп. *лугана* - име краве, *лугаи* - име пола, *луга* - име краве, овце, пругасте кокотке и ел.) довол>но јасно указују на ову другу, несловенску основу. Међутим, не може се потпуно одбацити ни прва могућност да се у неким нашим презименима крије стари словенски апелатив *луг (logb),* јер су лична имена од ове основе позната у руском ономастикону који не познаје ову германску позајмицу (уп. лично име Лупшда из 1495. и *Луговка* из XV века). Као што је већ речено, двојство ових основа доводи и до двојаке интерпретације личних имена **Лугомир* из XII века и *Луговоја* из области Бранковића у Србији 1455. године, јер се могу објаснити да су настала асоцијацијом на боју, али и на фитонимску основу. Овоме свему треба додати и антропоним **Лугомер* који срећемо у Хрватској и код Буњеваца у Сомбору.

-*Лугявац:* презиме забележено у Србији 1877. године. Од придева *лугав* у значен>у *лугаст (пепељав).* Уп. *лугава,* име краве, као и белоруска презимена *Лугавы, Лугавец, Лугауцоу.*

- *Лугалић:* православна породица у селу Корићани код Травника у Босни 1882.

године. Од непотврђеног личног имена **Лугало.*

- *Лугић:* муслиманска породица у Доњој Јабланици у Херцеговини крајем XIX века (пореклом из Коњица); у Хрватској 1948. само две особе у Загребу. Од непотврђеног личног имена **Луг* или **Луго.* Уп. *лугица,* име краве. (Бугарско лично име *Луго* Стефан Илчев друкчије решава: од облика *Логин* или *Евлоги.)*

- *Луша:* православна породица у селу Цикоте код Власенице у Босни 1882. године.

- *Лугман:* три особе у Сплиту 1448. године. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Лугшн.*

- *Луга:* једна особа у Раши код Лабина у Истри 1948. године.

- *Луговић:* околина Шибеника, Врбовца и у Задру у Хрватској. Уп. бугарско презиме *Лугов,* белоруско *Лугоусю* и руска *Лугооец* и *Луганский.*

- *Лугомер:* околина Крижеваца и Вараждина у Хрватској 1948. године. Једнако је са непотврђеним личним именом *Лугомер.*

- *Лугомерић:* презиме забележено у околини Бјеловара и Копривнице у Хрватској 1948. године.

- *Лугомерски: Liigomcrsky* у Сомбору 1747. године.

- *Лугонић:* православна породица у Босни 1886. године; савремено у Београду. Основа: непосведочени антропоним **Лугохна.*

- *Лугон.а:* православии код Вишеграда. Бугојна, Високог и Бањалуке у Босни 1882. године; у селу Ивица (из Пиве у XVIII веку) и у Жабици (из Ивица) у Херцеговини крајем XIX века; у Хрватској код Вуковара, у Дубровнику и Загребу (шест особа 1948. године).

- *Лугоњић:* православие породице код Бугојна и Тешња у Босни 1882. године; савремено у Бањалуци и Доњој Трнави у Србији; у Хрватској 1948: дванаест особа код Имотског, Ђакова и Жупање.

- *Лугошији:* једна особа у селу Грећани код Вргинмоста 1948. године. Сложено од *луго-* (пепељасте боје) и именице *шија* и представлю надимак везан за неку пернату птицу.

- *Лугумерски:* у „Јавору"' 1882. и „Босанској вили" 1897; у Госпођинцима (Бачка) 18*%.* године. Од *Лугомерски,* асимилацијом слогова.

ЛУД- (<антр. *Лудислав)

Име у наслову преузето је из руског ономастикона *(Лудислав* у Новгороду у брезовим повељама из XII века), јер у нашем није сачувано ниједно сложено име од ове основе. Хипокористик *Луд (<Лудислав)* срећемо 1330. године у Србији, а истоветно име запажено је и у Украјини 1496. године. Основно значење нашег придева *луд* је *умоболан, неразборит,* али има и секундарно значение *бесам, жесток,* па мислим да се управо ово значење крије у сложеном имену *Лудислав.* По семантици оно подсећа на епитег ,.Биу Тур" Всеволода у познатом руском епу из XII века ..Слово о полку Игореве". Говорећи о пореклу румунских облика *Lud, Lnda. Ludeasa, Liidcascfi, Liidesti, Ludin* А. Константинеску их изводи из словенског корена *Луд-,* мађарског *lud* (гуска) и немачког антропонима *Ludwig.* У топонимији ова основа се, изгледа, укршта са мађарском основом *lud* у значењу *гускя,* па можда је хрватско презиме *Лудаш* управо од њега. Можда би се исто могло рећи и за топоним *Лудбрег* у Хрватској који је у облику *Ludbregli* забе.пежен већ 1227. године. У вези с овом основом има доста нерешених питања на плану ономастике, као, на пример: *лудак* је у Е'есави јужни ветар (могао би се објаснити фразеологизмом „дува као луд"), али како схватити реку под називом *Луда река* у области Коритница у Србији. Укратко, антропонимијска основа је препознатљива у духу староруског сложеног личног имена, али то ипак није случај и са топонимијом.

- *Лудаја:* презиме забележено у Идвору (Банат) 1769. године.

- *Лудајин: Ludain у* Печки (Румунија) 1720. године.

- *Лудајић: Ludnity* у Карлову (данас Ново Милошево) у Банаху 1793. и у Кикинди 17%; у Суботици (Бачка) 1<Sl4; у Црној Гори 1838. године; у селу Петријевцу у Смедеревском Подунављу двадесетих година XX века („прадед Радосав дошао из Јасике (хемнићки)... Бундеве звали лудајама, те због тога и добили овај надимак").

-*Лудаш:* околина Прелога, Винковаца и у Загребу 1948. године.

- *Лудец:* две особе у Загребу 1948.

- *Лудию.* једна особа у Загребу 1948.

-*Лудибабин:* у Нађлаку (Румунија) 1735. године.

-*Лудинић:* у Самобору 1912; у Хрватској 1948. код Јастребарског. Уп. *Лудиња Велика, Лудиња Мала иЛудиница,* топоними у Хрватској.

- *Лудински:* три особе у Кан>ижи код Славонског Брода у Хрватској.

- *Лудицки:* три особе у селу Прњатовцу код Чазме 1948. године.

- *Лудић: Luditsch* у Чалми (Срем) 1745. године.

- *Лудичорбић: Lnditsorbics* у Сенти (Бачка) 1720. године. Вероватна грешка писара; од *ЛадичорбиЮ*

ЛУКАР-

Лично име *Лукар* забележено је у Србији 1330. године. М. Грковић је у праву када његово порекло алтернативно везује за хришћанско лично име *Лукар* (<лат. *Lučata')* и за nomen instrumenti *лукар* (занатлија који израђује лукове). Константин Јиречек изричито наглашава да је лично име *Lucants* било познато само у Дубровнику, Сплиту и Трогиру, и то још од X века, па се у познатој дубровачкој патрицијској породици *Лукаревић* крије управо ово име. Али, да ли се то може рећи и за топонимијске примере, па и за презимена ван тог подручја? Не рачунајући микротопониме, за које немам податке, основу *Лукар-* срећемо на подручју Србије и Хрватске: *Лукар* у Белици и код Книна, *Лукаре* код Приштине, *Лукари* на Косову и *Лукарце* код Врања, такође у Србији. Овде треба додати и српско насеље *Лукаревац* у Румунији, први пут записано у облику *Lukare* 1471. године, као и неубицирани топоним *Лукари* у области Мачве у Раваничкој повељи 1381. године. Иако у топонимији срећемо врло ретко лична имена у номинативу као ознаке насеља или појединих географских објеката, ипак се са сигурношћу може тврдити да се у поменутим топонимима не крије лично име *Лукар* (<лат. *Liicants),* већ апелатив *лукар.* Примамљиво делује мисао са су можда средњовековни *лукари* представљали занатску, а не племенску скупину (уп. *Тулари, Штитари* и ел.), али ово ипак остаје у домену претпоставки.

- *Лукар:* презиме забележено у околини Дугог Села, Загреба, Петриње и на острву Крку (31 особа 1948. године).

- *Лукаревић:* позната дубровачка патрицијска породица која се у историјским списима помиње од 1195. године (није записано у полису становника Хрватске 1948. године).

- *Лукарић:* на острву Крку, код Бјеловара, у Сењу и Загребу 1948. године.

ЛУЛ-

У познатом „Речнику" М. Грковић облици *Лулак,* Дуле, *Лулић, Луло* и *Лулоје* изводе се из хришћанског имена *Лука* или *Лукијан.* Мате Шимундић женско име *Лула* доводи у везу са са италијанским изворником *Luisa,* а ја у белешкама имам савремене податке о истом женском имену као хипокористик од имена *Душанка* и *Ружица,* а мушко *Луле* од *Милутин, Милорад, Љубомир.* У свим оваквим студијама, па и у овој књизи, осећа се одсуство комплетног речника личних имена нашег ономастикона, укључујући и бројне и још незабележене хипокористике и имена одмила. Иначе, хипокористици и имена одмила су

често тешко препознатљиви од облика који чине његову изворну верзију, на се дешава да је један сугласник у унутрашн>ем слогу условно појаву сасвим новог облика (уп. *Милорад > Луле},* али има где се оваквом методом не може доли до изворника (уп. *Лула* од *Дутанка),* па се за њихову етимологију мора применити друкчији приступ. Узимајући у обзир комплексност овог питан>а, које чека решение засновано на много ширем материјалу, чудно делује тврдња Рецепа Дочија да је лично име *Лулак* у дечанским хрисовуљама из 1330. године постало од албанске речи *liti* у значењу *цвет* и додаје: ..Код Албанаца лапушког предјела мушко име Lul-i, Lulzim-i и женско Lule-ja, Lulete'-a су савремена имена, те и као хипокористици Lulak и Lulake." Ово исто тврди и за презиме *Лулић* на територији Косова. У духу свега реченог о нашим хииокористицима, основа *Лул-* не може бити, дакле, само албанског порекла управо због тога што је иста основа позната и у другим словенским, па и несловенским ономастиконима.

- *Лула:* муслима иска породица у Совињима у Рами (Босна), пореклом Мацановићи из Херцеговине.

- *Лулакоаић:* српска породица у селу Угљаре на Косову. Од личног имена *Лулак* потврђеног у дечанским хрисову-.гьама 1330. године.

- *Луле:* две особе у Каштел Камбеловцу код Сплита 1948. године. Идентично је са хипокористиком *Луле* који је забележен у Србији 1751. године.

- *Лулик:* шест особа у Опатији, Бузету и Загребу 1948. године.

- *Лулин:* две особе у селу Белчићи код Јастребарског у Хрватској. Од хипокористика *Лула (<Милунка).*

-*Лулић:* у Покровику код Книна 1616; у Пазаришту (Лика) 1712; у Крушевици (Србија) 1825. године; православие породице код Варцарвакуфа и Власенине у Босни 1882. године; стариначка породица у селу Врањевићи у Херцегоиини крајем XIX века; фреквентно у Хрват-СКОЈ: код Перушића, Макарске, Сплита. Книна, Задра, Ђакова и Славонског Брода.

ЛУН- (<Милутин, Милун)

Најстарије име од ове основе примећено је у дечанским хрисовуљама 1330. године у бесуфиксалном облику *Лун,* а облици *Луне, Луно* и *Лун,а* су савремени, без историјских потврда. Женско име *Луна* представлю хипокористик имена *Милунка* и непотребно је узимати у обзир овде као могућност и латинску реч *luna,* како то чини М. Грковић. Романског је порекла, судећи по суфиксу, лично име *Лунет* из области Бранковића у Србији 1455. године.

- *Лунић:* у Шибенику 1455; у Србији 1877. године; у Столиву у Боки Которској крајем XIX века; у Хрватској 1948. околина Дрниша и Осијека. Од личног имена *Лун* које је потврђено у Србији 1330. године. (Иван Остојић сматра да је шибенско презиме Луиић постало од личног имена *Linard.)* Уп. топоним Луново Село у Србији.

- *Лунко:* презиме забележено у околини Клањца и у Загребу 1948. године. Идентично је са непотврђеним личним именом **Лунко.*

ЛУНГ- (<рум. lung)

Примери који следе воде порекло од румунског придева *lang* у значењу *дуг, дугачак.*

- *Лунг:* презиме забележено у околини Ђакова. у Вуковару, Винковцнма и Загребу (двадесет једна особа 1948. године).

- *Лунга:* околина Врбовца, Чазме, Бјеловара 1948. године.

- *Лунганац:* у селу Орљеву у Пожаревачкој Морави почетком XX века.

- *Лунгић:* у селу Дубравица у Пожаревачкој Морави; у селу Бобова (Ресава у Србији) двадесетих Јудина XX века.

ЛУЊ- (<пр. **луњав)**

Сви примери од ове основе воде порекло од придева *луњав у* значењу *пегав.*

- *Луња:* једанаест особа код Бенковца, Подравске Слатине и у Загребу 1948. године.
- *Луњак:* шест особа код Дарувара и Крижеваца у Хрватској.
- *Луњек:* околина Зелине, Крижеваца и Загреба 1948. године.
- *Луњевић:* шест особа код Макарске у Хрватској. Уп. топоним *Луњевица* у Србији са историјском потврдом из 1597. године.

ЛУП- (<лат. Lupus, рум. Lup)

Иако је румунско лично име *Lup* настало од латинског *Lupm* (идентично са апелативом *lupus - вук),* у наслову одреднице оно је приказано посебно, јер су презимена у Србији и Војводини од румунског *Lup,* а ова иста основа у Хрватској од католичког *Lnp(us),* који је у календару заступљен пет пута у години. Ово наглашавам управо због тврдње Петра Шимуновића да је хрватско презиме *Лупић* настало од словенског корена *луб-* заједно са облицима *Лубурић* и *Лубаш,* што је очито погрешно, јер сугласник Б у интервокалној позицији није могао да пређе у П, другим речима. *Лупић* је од *светог Лупа,* а не од коре *лубуре.*

- *Луп:* презиме које су 1948. године носиле само три особе у Славонском Броду.
- *Лупа:* презиме забележено у Мостару крајем XIX века.
- *Лупан:* у Брзој Паланци у Неготинској Крајини („прадед је из Грбовице у Кључу").
- *Лупетин:* околина Лабина у Истри 1948. године.
- *Лупетина:* код Ријеке и Пуле 1948.
- *Лупин:* три особе код Сплита и у Опатији 1948. године.
- *Лупинка:* савремено презиме у Угриновцима у Србији.
- *Лупински:* околина Прегаде, Копривнице, у Осијеку, Загребу и Сиску.
- *Лупић: Luppich,* католичка породица у Босни 1743; у ,,Босанској вили" 1894. године; у Хрватској 1948. на острвима Рабу, Цресу и Лошињу. код Загреба и у Осијеку.
- *Лупичић:* шест особа код Сплита и Лабина 1948. године.
- *Лупопчић:* презиме залажено на једном стећку из XV века у Подградини у Херцеговини.
- *Лупоглавац:* православна породица у Стрмници код Власенице у Босни 1882. године; у Хрватској само у околини Новске (двадесет две особе 1948. године). По свој прилици од облика **Глупоглав,* како то тврди Франце Безлај.
- *Лупојев:* у Сивцу (Бачка) 1794. године.
- *Лупоња:* савремено презиме у Младенову у Бачкој.
- *Лупор:* стариначка породица у Боки Которској.
- *Лупујев:* једна особа у Осијеку 1948.
- *Лупул:* у Сенђурђу 1809. и у Араду у Румунији 1818. године.
- *Лупулов:* у Дубовцу (Банат) 1764, у Карлову (данас Ново Милошево), такође у Банату 1793. године.
- *Лупуловић:* у Бешки (Срем) 1803.
- *Лупуљ:* породични надимак у Јасенову (Банат).
- *Лупур: у* Новом Бечеју (Банат) 1844; породични надимак у Тарашу (Банат).
- *Лупуров:* у Тителу (Бачка) 1827.
- *Лупуровић:* у Старом Селу у Јасеници (Србија) двадесетих година XX века.
- *Лупша:* четири особе у Загребу 1948.
- *Лупшин:* у Великом Гају (Банат) двадесетих година XX века.
- *Лупшина:* четрнаест особа у Загребу и околини 1948. године.

ЛУТ- (<антр. Милутин)

- *Лутин:* презиме забележено у Радојеву (Банат) 1796. године. Од хипокористика *Луга* који је зализем у источној Србији 1740. године.

- *Лутинац:* У селу Богошепу код Врања у Србији. Основа: немосиедочено лично име **Лутин.*

- *Jlyriih: Liitk'h,* католичка породица у Босни 1743. године; у Хрватској 194N. околина Слуња и Карловца.

- *Луткијевић:* у „Босанској вили" 1S91. године. Од непотврђеног личног имена *-Лутки је.*

- *Луткић: Lutkits у* Сомбору (Бачка) 1795. године; у Хрватској 1У4Х. само две особе код Винковаца и у Загребу. Од личног имена *Лутко* које је потврђено у племену Пипера у Црној Гори, или од женског имена *Лутка* које има само савремене потврде.

- *Лутман:* у Стону (пореклом из Задра) лвадесетих година XX века; у Хрватској код Загреба, Дубровника, Догње Стубице, у Ријеци и Карловцу (осам особа 1948. године). Идентично је са непосведоченим антропонимом **Лутман.*

- *Луговац:* братство у Бјелопавлићима у Црној Гори за које је .l. Ердељановић прибележио да је „пре 15 пасова дошло из Братоножића у Нигере". Уп. топоним *Лутовац* у западмој Србији 1559. године, као и топоним *Лутовица* у Србији, са историјском потврдом из 1320. године.

Љ

ЉАБОВ

Усамљено презиме које је залажено само у Црној Гори, и то као савремено у Подгорици. Води порекло од хипокористика *Љаба* од мушког имена *Лабуд* које је потврђено управо у Црној Гори.

ЉАЉИЋ

Ретко презиме које је забележено у околини Сиња и Дрниша у Хрватској 1948. године. Од женског или мушког хипокористика *Л>аља (<Алекса'>)* који срећемо у поменику манастира Шудиковине у XVIII веку.

ЉЕВ-, в. Лев-

- *Л>евак:* у селу Радном и Трнчини у Поповом пољу у Херцеговини; у Хрватској 1948: околина Врбовца, Винковаца, Дубровника и у Загребу (пет особа).
-*Л>еваковић:* околина Пакраца и Прегараде у Хрватској.
-*Љељанчић:* презиме које је 1742. године носио један од православних свештеника у Сарајеву.
- *Л>евачевић:* у племену Пипера у Црној Гори.
- *Л>евшић:* на острвима Цресу и Лошин>у (две особе 1948. године).

ЉЕП-, в. Леп-

- *Л>епава:* православна породица у Буни (дошли средином XIX века из Попова) и у Пољицама (из Ријана код Никшића у Црној Гори) у Херцеговини; савремено презиме у Равном Тополовцу у Банату (колонизовали из Пол>ица 1945. године) и у Београду.
- *Л>епавић:* у Ђурашевићима и у Пелинову у Боки Которској крајем XIX века.
- *Л>епковић:* осам особа у Стризивојни код Ђакова 1948. године.
- *Л>еповић:* околина Војнића, Пакраца и Нове Градишке у Хрватској.
- *Љепоја:* православна породица у Доброселу и Крупи у Босни 1882. године; у Хрватској 1948. околина Пакраца и Вировитице.
- *Л>епојевић:* православие породице код Босанске Градишке и Санског Моста у Босни 1882. године; у Хрватској 1948: околина Нове Градишке и Вуковара 1948. године.
- *Л>епоје:* у Поуњу у Босанској Крајини почетком XX века (пореклом из Лике).
- *Л>епопио:* само у Затону Горњем крај Дубровника (двадесет четири особе у четири куће 1948. године) В. *Лепопио.*
- *Лгепотић: Љпотикь,* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; право-

славна породиица у Кралупима код Високог у Босни 18Х2. године; десет особа у околини Ђакова у Хрватској 1948. године.

- *Л>епотица:* презиме запажено у околини Дубровника (двадесет особа у десет кућа 1948. године).

- *Љепошећа:* презиме забележено у Кореници у Лини 1712. године. Сложено од *љепо* и поствербала *-шећа* (<гл. *шетати).*

- *Љепчиновић: Љпчиновикь,* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године; о овој породици у племену Бјелопавлића Петар Шобајић је забележио следеће предање: „Од Радеље /из братства Бубића у Мартинићима/ у племену нема никога. Његов је син био Љепчин, који се потурчио кад и Максим Црнојевић и кажу да га је Максим населио у Сггужу. Живело је муслиманско братство Л>епчиновићи у Мартинцима на Спасојевој главици до битке са Махмут пашом 1696. године. Тада су прешли у Спуж, и планина се по њима зове Љепчиновића катуниште."

ЉИЉАК

-Љиљак: српска породиица у Радучу (Лика) 1712. године; у селу Љусина у Поун>у почетном XX века (пореклом из Лике): савремено у Сурчину, Манђелосу у Срему и Београду; у Хрватској 1948. околина Новске и Нове Градишке. Идентично је са апелативом *љиљак* који има два супротна значења: *слепи миш* и врста јоргована (Syringa vulgaris). Ово другo П. Скок сматра балканским и европским туришмом од персијског Ш#>ар. ///я/отур. *leylnk.*

~ Лмљаков: презиме забележено у Панчеву двадесетих година XX века.

ЈБИЈБАН (<антр. Љпљан, ЈБиљана)

Лична имена у наслову нису словенског порекла, јер су настала од латинског *liliwn* у фитонимском значењу *љиљан* (Lilium candidum). Мушко име *Л>и.њан* срећемо у области Бранковића у Србији 1455. године, а женско *Л>иљана у* XVI веку.

- *Лмљанић: у* Подима у Боки Которској (дошли с Попова поља 1694. године); у Богатићу (Мачва) 1829. године; у Доњој Каменици у Заглавку (Србија), пореклом из села Јање у околини Пирота; у Хрватској 1948. код Гарешнице и Бјеловара. Уп. топониме *ЈБил>анце* код Врања у Србији и *Љиљанопац у* Босни са историјском потврдом из 1541. године.

ЉОЉИЋ

Ретко презиме запажено само код једне православие породице у Малом Пољу у Херцеговини крајем XIX века. Од хипокористика *Љоља* које је у Смедереву запажено као цинцарско, а у белешкама имам податак за истоимени хипокористик из Шапца у Србији. Уп. топоним *Л>ол>ићи* код Jajua у Босни.

ЉОТИЋ

- *Лмтић:* позната цинцарска антропопимијска творевина која се према историјским документима може пратити од XVIII века. Долази, по свој прилици, као хипокористик од личног имена *Лазар* или неког другог хришћанског имена. Најстарији податак односи се на цинцарина Теодоровић *Лмту* из Земуна 1774. затим. следеће (1775) Јорговић *Л>оту у* Бају (Мађарска). Презиме *Л>отић* налазимо још у Зему>1у 1792, Сегедину (Мађарска) 1815, Смедереву 1819. и у Шапцу око 1820. године.

- *Лютин: у* Калуђерову (Банат) двадесетих година XX века. Уп. микротопоним *Лютини у* селу Бујковац код Врања у Србији.

ЉУБ- (<антр. Љубомир, ЈБубивој...)

Необично продуктивна антропонимијска основа која се на нашем тлу може пратити од XI века. Изгледа да је у осталим словенским ономастиконима исто тако из древне старине, јер лично име *Liub* налазимо код Лужичких Срба већ почетком IX века, тачније - <S23. године. Бројне комбинације од ове основе са исто тако бројним суфиксима довол>но јасно указују на високу популарност ове антропонимијске основе, која је и данас живо присутна у нашем ономастичком систему. Најстарије женско име *Љуба* забележено је 1194. године, а мушко *Л>убидраг* 1059. године. Судећи по једном запису Миленка Филиповића из Босне, ова основа се у једном делу наше језичке територије сматрала и као профилактичка, јер се само тако може разумети овај цитат из 1961. године: „Махмут Хозо, младић (око 25 година) родом из села Прилуке, сада у Ливну, био у детигьству болестан, па га мајка носила фратрима и прозвала га Л>убаном, да би остао жив."

- *Л>уба:* презиме забележено у околини Шибеника, Дубровника, Славонске Пожеге и Грубишног По.гьа 1948. године.

- *Л>убява:* православна породица у Сарајеву 1882. године. Идентично је са женским именом *Љубава* које је потврђено у Крушевском поменику (почетак XVII века).

- *Л>убавац:* Radoslaus *Liibnuzi* de Scardona у Скрадину 1317; на острву Вису 1380. године. Основа: непотврђено лично име **Л>убап.* Уп. топоним *Љубава* у Србији који би могао представљати генитивну конструкцију од овог имена.

- *Л>убавић:* презиме залажено у Црној Гори 1527. године.

- *Л>убаочић: Glinbavicich* у Задру 1590. године. Од непосведоченог антропонима **Л>убавац.*

- *Љубај:* околина Крапине, Прелога, Јастребарског и Дугог Села у Хрватскоj. Идентично је са непотврђеним личним именом **Љубај.*

- *Л>убајевић:* једна особа на острву Жирју код Задра 1948. године.

- *Л>убак:* презиме забележено у Острвици у Лици 1712; у Новој Брезовини у Горњој Пчињи (Србија); у Хрватскоj 1948. само једна особа у селу Гложђе код Доњег Михољца. Једнако је са личним именом *Л>убак* које је потврђено у дечанским хрисовуљама 1330. године. Уп. старолужички антропоним *Lnbak* из 1381. године.

- *Љубаковић:* презиме једног од бокељских поморских трговаца 1610. године.

- *Љубан:* презиме забележено у Шибенику 1322. године; у Стону (из Дубровника) двадесетих година XX века; у Хрватскоj 1948: околина Дубровника, Велике Горице и у Ђакову. Идентично је са личним именом *Л>убан* потврђеним у Србији 1322. године. Уп. и белоруска презимена *Любан, Любанчык, Любанец,* старолужичко лично име *Lubnn* из 1373. године, као и наш топоним *Л>убан,е* код Ужица из 1525. године.

- *Л>убанац:* у селу Жбевац код Врања и у Колову у Горњој Пчињи (Србија). Уп. и микротопониме *Л>убанци* и *Л>убани* у Србији.

- *Љубанић:* православна породица у К.гьучу у Босни 1882. године; шест особа у Борово Насељу код Вуковара и у Загребу 1948. године.

- *Л>убанов:* презиме једног од дубровачких трговаца у Београду 1629. године.

- *Л>убановић:* стариначко братство у Грбљу (Бока Которска) чије постојање Накићеновић омеђава хронолошки од IX до XIV века; српска породица у Тоугьу у Хрватскоj 1644; *Ltibanovics* у Сенти (Бачка) 1720; у Баји (Мађарска) 1796. године. Уп. топоним *Л>убановић* код Краљева у Србији са историјском потврдом из 1476. године.

- *Л>убанчев:* једна особа у Илоку код Вуковара 1948. године. Од непотврђеног личног имена **Л>убанац.*

- *Љубански:* пет особа код Бригьа и Догьег Лапца у Лици 1948. године.

- *ЉубанчиЈг.* у Шибенику 1321. године.

- *Љубас:* околина Винковаца, Вуковара. Бјеловара и Белог Манастира. Идентично је са антропонимом *Љубас* које је потврђено у списку Тихомира Остојића 1895. године.

- *Љубптопић: Gliibatonh'h* у Шибенику 1697. године. Од непосведоченог антропонима **Љубат.* Уп. топоним *Љубатокић* код Тузле у Босни и *Л>убатопина* у Србији, као и неубиииирани топоним *Љубатница* у западној Србији 1525. године.

- *Л>убиц:* пет особа у Славонском Броду и околини 1948. Идентично је са личним именем *Љубаи* које је потврђено у Супетарском картулару 1080. године.

- *Л>убачев:* једна особа у Ријеци 1948. године. Од личног имена *Л>убач* које је потврђено у Скрадину 1294. године. Уп. топоним *Л>убач у* Далмацији из 1205. године, истоимени ороним у Босни, као и топоним *Љубаче* у Босни са историјском потврдом из 1533. године.

-Л>убаш: католичка породица у Горњем Ступу у Сарајевском пол>у почетком XX века.

- *Л>убашић: Lubasmii* у Осијеку 1736. године. Од личног имена *Љубаш* (у Србији 1455. године).

- *Л>убеј:* околина Прераде, Белог Манастира и Загреба 1948. године. Основа: непосведочени антропоним **Л>убеј.*

- *Л>убек~.* презиме забележено код Варађдина, Златара, Зелине и Винковаца у Хрватској. Уп. старолужичко лично име *Ltibek* из 1320. године.

- *Љубен:* презиме залажено у Мошорину (Бачка) 1786. Једнако је са личним именомТЂубен које је потврђено у Хуму 1281. и у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Л>убенић:* очинство у неубициираном селу Бољанићи у западној Србији 1476; у Баји (Мађарска) 1782. године.

- *Л>убенко:* околина Загреба, Дубровника и Карловна у Хрватској.

-Л>убенк<~т. на острву Шолти 1725. године; у Хрватској 1948. у Сплиту и околини. Од личног имена *Љубенко* које је потврђено у Херцеговини у XV веку.

- *Л>убенковић:* у селу Маркови Горњи код Дубровника 1545. године; у Хрватској 1948. околина Костајнице и Двора.

- *Лгубеновац:* у селу Доњи Рачник у Белици (Србија), пореклом „от Заградско".

- *Л>убеновић:* у Моторику (Бачка) 1795; у селу Доња Каменица у Србији 1839. године; у селу Јелашница код Врања у Србији: савремено у Београду и Параћину.

- *Љубењак:* пет особа у Загребу и околини 1948. године. Уп. микротопоним *Л>убењак* код Шапца из 1872. године.

- *Љубетић: Glnbetich* у Шибенику 1588; у Сутивану 1626. и Нерезишћу на острву Брачу 1656. године; у Хрватској 1948: на острву Брачу, код Јастребарског, Шибеника, у Сплиту и Загребу. Од личног имена *Љубета* које је потврђено у Херцеговини у XIV-XV веку.

- *Л>убец:* четрнаест особа у селу Лекеник код Сиска и у Загребу 1948. године.

- *Л>убешић:* српска граничарска породица у Рибнику у Хрватској 1609. године; у Хрватској 1948. околина Пореча и Глине. Од личног имена *Л>убеша* које има само савремене потврде. Уп. топоним *Л>убеша* у Србији са историјском потврдом из 1382. године, као и микротопоним *Л>убешевци* из 1347, такође у Србији.

- *Л>убибабин:* у Сомбору (Бачка) 1747. године. Од непотврђеног надимка **Л>убибаба.* За семантику уп. македонско *Цун и баба.*

- *Л>убибратић:* властелинска породица у Босни 1391-1422; презиме унијатског бискупа с почетна XVIII века (1701. године); презиме „Freyherra", заменика команданта славонске генералне команде 1773. године; у Хрватској 1948. двадесет четири особе у Дубровнику, Сплиту, Шибенику и Загребу. Од личног имена *Љубибрат* које је потврђено у дечанским хрисовуљама 1330. године.

-Л>убибратовић: у Плашком (Лика) 1800. године.

- *Љубигојевић: Liibigoyetiiclt* у Шибенику у XV веку. Од непосведоченог антропонима **Л>убигој.*

- *Љубидраг.* једна особа у Дубровнику 1948. године. Идентично је са личним именем *Л>убидраг* које је у облику *Lubidrago* потврђено у Хрватској 1059-1065. године.

- *Љубијанковић:* три особе у Загребу 1948. године. Од непотврђеног личног имена **Л>убијанко.* Уп. топоним *Љубијанкићи* у Босни о чијем постанку је Милан Карановић прибележио следећу легенду: „Прича се да је један Бужимљанин ходао као војник или заптија, па довео једну коју су звали Љубијанка. Вели да је од Црне Горе. По њој се прозову Љубијанкићи 42 куће."

- *Љубимир:* презиме забележено у околини Дубровника, у Бјеловару и Загребу. Идентично је са личним именом *Л>убимир* које је потврђено у Дубровнику 1283. и у дечанским хрисову.ъама 1330. године.

- *Љубимирић:* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године.

- *Л>убимов:* четири особе код Загреба, у Двору и Крижевцима 1948. године. Од личног имена *Л>убим* које има само савремене потврде. Уп. микротопоним *Л>убим* у Хрватској у XIX веку, белоруска презимена *Любимау, Люб1мск1,* као и руско *Любимов.*

- *Л>убин:* у Мошорину (Бачка) 1810. и Жабљу 1859. године; у Хрватској 1948. шест особа код Задра и у Сиску. Идентично је са антропонимом *Л>убин* који је у облику *Gliubin* потврђен у Шибенику 1386. године.

- *Љубинац:* у селу Петровац у Горњој Пчињи (Србија). Уп. топоним *Л>убинци* код Крушевца у Србији.

- *Љубинић:* очинство у селу Брусник и Карагач код Београда 1528; у селу Душковци (Србија) 1839. године. Уп. топоним *Л>убинић* код Ваљева у Србији.

- *Л>убинкин: у* Земуну 1756. године. Од женског имена *Љубинка* које је потврђено у XIX веку.

- *Љубинков: Lubinikov* у Павловцима (Срем) 1736. године. Од мушког имена *Л>убинко* које је потврђено у Оструж ници крај Београда 1528. године.

-Л>убинкоаић: у Србији 1808; у Бановом Пољу у Мачви 1829; у Болечу крај Београда 1829; у Сремској Каменици 1845. године; савремено у Батајници и Београду; у Хрватској 1948. шест особа у Винковцима, Осијеку, Сплиту и код Копривнице.

- *Л>убинов: у* Војки (Срем) 1757. године.

- *Л>убиновић: Gliubinoiiicli у* Шибенику 1583, у Земуну 1778. године. Уп. топоним *Љубиња* из XVI века код Елбасана у Албанији, као и топоним *Л>убиње* у Србији са историјском потврдом из 1380. године.

- *Л>убисавац:* у селу Моштаница код Врања у Србији. Од личног имена *Л>убисав* које је први пут залажено у Крушевском поменику (XVII век).

- *Л>убисављевић:* презиме једног од главних контумацких арендатора у Старим Бановцима 1763; у Велико) Иванчи (Србија) 1839; у Дубони (Србија) 1863. године; у Бегаљици (из Такова) и Великом Мокром Лугу крај Београда почетком XX века: у Куличу (из Батовца) у Смедеревском Подунавл^у двадесетих година XX века; у Остриковцу (Белица) у Србији; у Хрватској 1948. осам особа код Осијека и Белог Манастира.

- *Љубић:* очинство у Србији 1348; *Gliiibich* у Шибенику у XIV веку; у месту Коњеврате код Шибеника 1423; на острву Зларину 1663; у Дубровнику 1498; у Боки Которској 1503; у селу Новаци (Србија) 1839; у Бају (Мађарска) 1744. године; у Болу на острву Брачу (досељени из Стариграда око 1851. године). Уп. топоним *Л>убић* код Крагујевца и код Рудника, као и *Љубиће,* микротопоним код Ћуприје 1869. године.

- *Л>убица:* Obradus de *Linbica* у Дубровнику 1282. године; у Сплиту и околини 1948. године. Идентично је са женским именом *Л>убица* које се први пут спомиње 1283. као име једне од робиња из Босне.

-Љубичановић: у Ћуприји (Србија) тридесетих година XX века; савремено у Београду. Од непосведоченог антропонима **Л>убичан.*

- *Љубичевић: Gliiibiceuic/i* у Шибенику 1646. године; у Хрватској 1948. пет особа у Задру и Грубишном Пол>у. Од непотврђеног личног имена **Љубич.* Уп. топониме *Л>убичевац* у Неготинској Крајини и *Л>убичево* код Пожаревца.

- *Л>убичин: Lubicsin* у Гардиновцима (Бачка) 1743. године. В. *Л>убица.*

- *Љубичић: у* Звоничцу крај Шибеника 1443; *Lubicxity* у Гардиновцима (Бачка) 1725; у Мошорину (Бачка) 1783; у Баји (Мађарска) 1795. године; у народним песмама XIX века; православии у Мухамедбеговој Присјеци у Саничкој жупи; у Велимљу у Бањанима.

- *Љубиша:* једно од дванаест племена у Паштровићима у Црној Гори; три особе у Шибенику 1948. године. Једнако је са личним именом *Љубиша* које је потврђено у Србији 1397. године.

-Љубишић: презиме властелина војводе Радоја на служби код босанског војводе Радослава Павловића 1411; у селу Лисац код Дубровника 1498. године; у Требињу и Конавлима у XIV веку; *Gliubissich* у Бијелој у Боки Которској 1459; у Требин>у у XV веку; у Дубровнику 1577; један од српских хусара у крижевачкој капетанији 1651; у Лаћарку (Срем) 1749; један од полазника Прве мушке гимназије у Београду 1863. године; у Хрватској 1948. околина Двора, Костајнице, Дубровника и Пакраца. Од личног имена *Л>убиш* (Дубровник, 1281. године) или *Љубиша* (Србија, 1397. године).

- *Л>убишковић:* у селу Дивош у Срему 1852. Од личног имена *Љубишко* које има само савремене потврде.

- *Љубкопић: Gliiibcoiiiclt* у Шибенику 1586. године; приликом полиса становништва Хрватске залажено је само у Шибенику (седам особа 1948. године). Од личног имена *Љубко* које је потврђено у дечанеким хрисовуљама 1330. године. Уп. микротопоним *Љубкова гомила* у Србији из XIV века.

- *Д>убљана:* презиме које је 1948. године носило двадесет пет особа у Поречу и околини у Истри.

- *Луубљанкић:* три особе у Загребу 1948. године. Од непотврђеног антропонима **Л>убљанко.*

- *Л>убљановић:* у Баји (Мађарска) 1720. године; у Хрватској 1948. девет особа код Нашими, у Винковцима и Славонској Пожеги. Основа: непосведочени антропоним **Л>убљан.*

- *Л>убљевић:* у Баји (Мађарска) 1763. Од непотврђеног личног имена **Л>убље.* Уп. лично име *Љубънко у* FletiKOM и Крушевском поменику (XV-XVII век), као и топоним *Љубљеница* у Херцеговини.

- *Љубмир:* презиме које је залажено само у Дубровнику (четрнаест особа 1948. године). Идентично је са личним именом *Љубмир* које се помиње у драмама Држића и Наљешковића (XVI-XVI1 век).

- *Љубмировић:* само две особе у селу Подравље код Осијека 1948. године.

- *Л>убо:* само у селу Приморски Долац код Сплита (пет особа 1948. године). Идентично је са личним именом *Л>убо* које је потврђено у Србији 1382. године.

- *Л>убобратић:* четири особе код Славонског Брода и Велике Горице 1948. године. Од личног имена *Л>убобрат* (Вуков Рјечник 1818. године).

- *Л>убобратовић:* српска граничарска породица која је 1611. године из Подлапца премештена у Брлог (Лика); у Хрватској 1948: околина Оточца, Славонског Брода, Задра и Нове Градишке.

- *Љубовић:* једна од српских породица у Хрватској војној граници 1638. године; беговска породица у околини Сарајева; у Хрватско 1948: околина Доњег Лапца, Белог Манастира, Книна и Петршъе. Уп. топоним *Л>убовић* у Србији из 1476. године, истоимени у Хрватској, као и топоним *Л>убов* у Херцеговини, са историјском потврдом из 1442. године.

- *Љубој: Luboy* у Котору у XFV-XV веку; две особе код Дугог Села и у Сиску 1948. године.

- *Љубоја:* у селу Козаревићи у Сарајевском пољу („Љубојем се прозвао што га је малена узела и одхранила Љубојуша у Просјеници"); у Хрпатској: код Винковаца, у Вуковару, Пули и Загребу (двадесет особа 1948. године). Према запажан>у Миленка Филиповић, *Љубоја* је једно од најчешћих личних имена у Височкој нахији.

- *Л>убоје: Gluboye* у Котору у XIV-XV веку; српска породица у Будиму 1702. године. Идентично је са личним именом *Љубоје* које је први пут примећено у Дубровнику 1282. године, дечанским хрисовуљама 1330. и у Нишком кадилуку 1498. године.

- *Љубојев: Luboev* у Футогу 1743. и Сивцу у Бачкој 1782. године; у Кленовику у Пожаревачкој Морави („пре 2CICI година из Курјача"); пет особа код Ораховице и Вуковара у Хрватској 1948. године.

- *Љубојевић:* очинство у дечанским хрисову.гьама 1330; *Gliitboeiiich* у Шибенику у XIV веку; презиме једног од дубровачких трговаца у Брскову 1357; презиме Атанасија, владике Дабро-босанског 1682; у месту Свето Тројство у Барањи 1696; српска породица у Почител>у (Лика) 1700; у Сремским Лазама (Срем) 1736; у Хрватској 1948: околина Госпића, Петриње, Осијека, Славонског Брода и Огулина.

- *Љубојчић:* седам особа у селу Луковац код Подравске Слатине. Од непотврђеног личног имена **Љубојац.*

- *Љубомирац:* у Миријеву крај Београда крајем XIX века. Од личног имена *Љубомир* које је потврђено на Приморју 1070. године. Уп. топоним *Л>убомир у* Херцеговини.

- *Љубомирић:* очинство у дечанским хрисовул>ама 1330. године; у Шибенику 1389. године.

-*Л>убонзИћ:* четири особе у Загребу 1948. године. Од^ непосведоченог антропонима **Љубон,'а..*

- *Љуботин:* племе у Ријечкој нахији у Црној Гори; две особе у селу Слобоштина код Славонске Пожеге 1948. године. Од личног имена *Љубота* које је потврђено у Србији 1222. године. Уп. микротопоним *Љуботина драга* код Сења из 1495. године.

- *Л>уботина:* српска породица премештена из Подлапца у Брлог у Лици 1611: презиме православног епископа Данила и Банској крајини 1736; у Хрватској 1948: околина Оточца, Пуле и Карловца. Уп. топоним *Л>уботин>я* у Албанији из XV века.

- *Л>уботић:* у Боки Которској (пореклом из Херцеговине). Уп. топоним *Л>уботић* у Херцеговини са историјском потврдом из 1468. године.

- *Л>уботовић:* у Боки Которској (пореклом из Херцеговине).

- *Л>убски:* једна особа у Копривници 1948. године.

- *Љубслаљић: Любслаликь,* очинство у дечанским хрисовуљама 1330. године. Од непотврђеног личног имена **Л>убсал.* Уп. лично име *Linpslau(tu*) у Дубровнику 1281. године.

- *Љубушин: Lubiisin* у ишчезлом селу Букчиновићи крај Сомбора у Бачкој 1725. године. Од непосведоченог антропонима **Л>убуша.* Уп. микротопоним *Љубуша* у Србији 1330. као и истоимену планину у Босни.

- *Љубушић:* две особе у селу Будаинки код Славонског Брода 1948. године.

- *Луубшић: Liibsicli* у Шибенику у XV веку. Од личног имена *Љубша (Ltibsa)* које је посведочено управо у Шибенику 1386. године.

ЉУТ- (<антр. Љутомисл, Љутовој...)

Судећи по називу *Л>утића,* савеза словенских племена, чија се територија налазила на простору између реке Одре, Балтичког мора и реке Елбе и који су, према аргументованој тврдњи угледног руског лингвисте О. Н. Трубачова, *живели при крају првог миленијума нове ере,*

основа у наслову припала врло старом антропонимијском слоју. Исто тако импозантну древност констатујемо и у сложеном имену *Л>утомисл,* које је 852. године мосио један од дворана кнеза Трпимира у Клису. Мање од три века каснијс (108(1. године) налазимо и лично име *Љутац (Liitizo)* у Супетарском картулару, а век каснијс (1171. године) и мушко име *Л>уша* у једној испрани манастира Bakony-Bel у Мађарској. Иста основа позната је и у другим словенским ономастпконима, такође са доста старим потврдама. Уп. по.ъски *Littomir* 1265. и *L·ıtogni^'w* из 1212, чешки *Liloinysl,* старолужички *L'utmni·* (1299), *L'ntobor* (1229), *L'iitomcr* (1304), бугарско *Лютовой* из XI века и ел.

- *Љут.* презиме које су 1948. године носиле само три особе у Винковцима у Хрватској. Идентично је са личним именомЉу/, чију сам једину потврду нашао у Дубровнику (G/wf) 1833. као имеједног од нахочади.

- *Л>ута:* један од пренумераната Вуковог „Правитељствујушћег совјета" из 1860. године из села Водањ крај Смедерева; једна особа у Дубровнику 1948. године. Једнако је са антропонимомЉута који је потврђен у Мађарској 1171. године.

- *Л>утак:* околина Златара, Валпова, Криженаца, Вировитице и Бјеловара у Хрватској. Идентично је са непосведоченим антропонимом **Л>утяк.*

- *Љутан:* стариначка породиіа у селу Закамење на полуострву Пељешцу. Једнако је са непотврђеним именом **Љу-Тйи.* Уп. *љутан* име нерасту у Хрватској.

- *Л>ути: Luti* у Котору у XIV-XV веку: православна породица у Босни 1886. године. Уп. руско презиме *Лютый.*

- *Л>утиіац:* у селу Доње Шаранце код Нран>а у Србији. Од личног имена **Л>утин.* Уп. *Л>утин,* надимак у Шибенику, као и белоруско презиме Л/отшсю.

-*Л>утић:* очинство у Страгарима у Србији 1470; у селу Крчин у Темнићу (Србија) 1877. године; у селу Брзан у Шумадији почетком XX века; савремено у Војном Селу код Плава у Црној Гори и у Београду; у Хрватској 1948: околина Бенковца. на острву Крку. код Дубровника, у Задру и Загребу.

-*Л>угица:* презиме забележено у Дубровнику 1280. године; надимак у пародиям песмама који је Качић-Миошић приказао у лику *Љутице* Богдана, приморског ускочког јунака из XVII века; околина Коренице у Лици 1915. године. Уп. топоним *Л>утице* у Тамнави. са историјском потврдом из 1528, и истоимени топоним код Ужица.

- *Jhyrouau:* савремено презиме у Београду, По;ьни у Левчу и Трстенику. Од непотврђеног имена **Л>уто.* Уп. неубицирано село *Л>уто* из 1453. године код Куршумлије и *Љутова* код Сарајева и у Топлици (Србија).

- *Љутоиић:* савремено презиме у Тузли у Босни.

- *Л>утојепић: Лютоеникь,* очинство у дечанским хрисову.ъама 1330. године. Од непосведоченог антропонима **Л>утоној.*

ЉУШИЋ

- *Л»ушић:* савремено презиме у Истоку на Косову, у Београду и Аранђеловну. Према истраживањима Светозара Стијовића, Л>ушићи у Истоку „чувају предаibe да су пре двеста година дошли из Ракитнице у Дреници у суседно село Синаје, одакле су после десетак година прешли у Исток. Верују да су стариком из Црне Горе". Од хипокористика *Л>ушия* који је настао од личног имена *Л>убомир* или женског *Љубица.* У белешкама имам и податак, који као и други слични збуњују ономастичаре, да се једна особа женског пола по имену Јована звала *Љуша.*

- *Љушчев: CHinxcef* у П1ибенику 1586. године. Од непотврђеног хипокористика **Л>ушац.*

ЉУШТ- (<гл. **љуштити)**

Од ове надимачке основе сачувана су само два презимена, у ствари три, јер су *Л>уштинов* и *Л>уштиновић* адаптирани према новој средний од првобитног *Љуштина.* Мотив њиховог настанка није лако открити, те се само може претпоставити да она представљају остатак неке заборављене анегдоте или пригодне шале, слично као и топоним *Г>обољусци* у Босанској Крајини.

- *Љуштсвац:* презиме забедежено у области Крајиште у Србији.

- *Љуштик:* презимс залажено само у селу Билај у Лини 1915. године.

-*Љуштина:* српска породица у Медаку у Лици 1712; исто презиме констатовано је и у бившем Шајкашком батаљону у Бачкој од 1775. године, и то прво у Чуругу те године, затим у Жабљу 1779, Мошорину 1804. и Ђурђеву 1805. године. Под утицајем средине, ово лично презиме је већ 1783. године трансформисано у *Љуштиновић,* а једном је у истом месту 1814. године записано и као *Љуштинов.* Занимљиво је и нејасно зашто се познати архимандрит потписао у наслову своје „Италијанске граматике" из 1794. године као *Лустина* и исто тако и у једном запису на књизи у манастиру Месићу из 1712. године.

- *Л>уштппоп:* у Жабљу (Бачка) 1814. Ун. топоним *Л>уштиноо!> Драга у* Лини.

- *Л>уштинонић:* у Жабљу (Бачка) 1783. године.

M

МАЖИБРАДА

Најстарији податак о оваквом облику налазимо у Ваљеву 1449. године, где је евидентиран трговац по имену Љубиша из Дубровника; приликом полиса становништва Хрватске 194.S. године најбројнији су били у селу Кистању код Книна; савремено презиме у Београду. Од глагола *мазити* и именице *брада.* Постојање апелатива *мажибрада* олакшава приступ ка семантици овог надимка. Основно значење је *онај који замашћује браду* (обично, богатом храпом), *онај који се добро храни,* са шал>ивим призвуком, што је и послужило као мотивациони импулс за облик у наслову. Уп. презиме *Мажибрадић* које је у XVI веку носио познати дубровачки песник Мароје. Према истраживањима Павла Поповића, његови преци су почетком XIV века дошли у Дубровник, а своје презиме Радовчић преиначили у *Мажибрадић* око 1340. године. Уп. и микротопоним *Мажибрадон стан* у близини Шибеника.

МАСНИКОСА

Презиме најбројније у околини Книна и Коренице (Хрватска); савремено презиме у селу Ракови код Чачка. У нашем апелативном фонду не постоји глагол *маснити,* те зато треба претпоставити да се овај облик наслања на глагол *мастити* у значењу *бојити,* али и *посгајаги мастан.*

МЕТИГЛАВА

Дубровачко презиме у XIV веку, забележено и у облику *Метиглавић.* Од глагола *метати* у значегьу *бацати* и именице *глава.* Семантика би се могла, додуше натегнуто, везати за човека који одлучује о туђим животима, узимајући у обзир да реч *глава* овде условно представлю човека. Није искључено да је ово презиме калкирано са италијанског оригинала типа *Mettiboira* (ветропир).

МЕТИКОШ

Топоним у Србији са историјском потврдом из 1572. године; презиме у Сурдуку (Срем) 1897. године; савремено презиме у Београду; у Хрватској најбројније око Глине. Од глагола *метати* у значењу *бацати* и именице *кош.* Мада Светозар Георгијевић сматра да је *Метикош* постао народном етимологијом од *Матејев кош,* што је фонетски неодрживо, етимологији овог облика ипак треба прићи с извесном дозом опрезности. Но,

будући да *бацити,* односно *одбацити кош* може имати некакав смисао у општој концепцији овога рада, семантика упућује на обиље, богатство. За семантику везану за глагол *бацити* упореди италијанску сложеницу *Buttafava* („Баципасул>").

МИЧЕУСНИЋ

Презиме забележено само на острву Вису у Хрватској.

МУШКРАВИЋ

Презиме забележено у селу Бечгьу код Чачка 1808. године; на Умци код Београда почетком XX века, с примедбом да су њьегови носиоци пореклом .,из Мораве'". Од глагола *мусти* и именице *крана.* Овоме облику сасвим пристаје Вуково објашњење речи *музикрава: човек ко] и ни је способам да обавља тешке мушке послове.* Сложеница *кравомуз* у Лици има такође погрдно значење: *мушкарац који музе краве* (који ради женски посао). Међутим, назив црмничке ливаде у селу Бољевићима, који гласи *Музикравица,* као да излази из овог концепта, јер се свакако односи на место где говеда пасу, а не на пејоратив *музикрава.* Уп. ипак васојевићки придев *замузен* у значењу *глуп, туп, ограничен.*

МУНИВРАНА

Презиме забележено у Араду 1735. и у Синьу (Хрватска) 1948. године. Од глагола *мунути* у значен>у *нагло ударити некога* и именице *врана.* Будући да је у народно] свести ова птица злослутна и да се често помиње као весник несреће, није тешко разумети овакву семантичку комбинацију. Међутим, није искључено да се у облику крије пека комична епизода везана за непознатог протагонисту овог надимка.

МУНИГУЗ

Велика породица у селу Ојковци на Златибору. ,,пре 200 година досељени су из Матаруга код Пљеваља као велика задруга идући за стоком; од пре 100 година имају споредна презимена: Чоловићи, Виђовићи..." (Љ. Мићић, 463). Монографија Златибора издата је 1У25. године. IUT0 знаки да се ова породица доселила у првој половини XVIII века, али немогуће је утврдити да ли су овакав надимак допели из Црне Горе, или су га стекли на Златибору. Изгледа да су се они називали *Мунигузице,* судећи по једном архивском документу из 1836. године у коме се помиње неки Спасоје из Беле Реке (код Чајетине) као закупац сувати на Златибору. Приближно у исто време евидентиран је и неки Димитрије *Мунигузица* из Ојковице, истог села које наводи и Мићић. По овоме испада да је облик *Мунигузица* старији од облика *Мунигуз.* Од глагола *мунути се* у значен>у *покренути се, помакнути се* и именице *гуз.* Семантика овог облика упућује на окретног, живахног човека, али вероватно са негативном конотацијом у смислу *вртигуз, мувало.*

МУНИЖАБА

Презиме које је у Хрватској највише распространено у околини Грачаца, Винковаца и Новске: у селу Алајбегов Дубовик у Поуњу (Босна); савремено у Београду, Земуну и Приједору. Од глагола *мунути* (нагло ударити) и именице *жаба.* У нашој паремиолошкој литератури има врло много података о жаби као бићу са широком лепезом различитих особина, које су се одразиле на многобројна веровања. У односу, рецимо, на змију или вука, *жаба* је скоро неутрална у смислу посматрања штетно-корисно. Ипак, семантичка анализа нашег примера у наслову истиче управо ово прво, то

јест веровање да жаба „запухне и уједа као змија". Презиме *Мунижаба* (раније очито надимак) може се, дакле, објаснити управо овим семантичким моментом у коме је наглашена негативна особина жабе на релацији човек - животиња.

МУНИТЛАК

Савремено презиме у Чачку и у селу Мочиоци код Ивањице у Србији. Од глагола *мунути* (нагло ударити) и именице *тлак* у значењу *самлевена преточена плева којом се зими храме свиње; притисак.* Реч *тлакя,* међутим, има три значења: *кулук; коряк, тряг* и *дрљача, брана.* Будући да су апстрактне именице у овом материјалу врло ретке, за анализу нам остају реална значења: *плева* и *дрљача.* Обе ове речи су из сеоске реалије и обе би могле доћи у обзир за објашњење семантике, али мислим да се други део сложенице односи на *дрљачу.* Ако је ово домишљање унеколико тачно, онда би мотив настанка оваквог облика требало тражити у негативном односу носиоца према том елементарном руралном оруђу. Био би то, дакле, човек који нерадо обрађује земљу, јер ниподаштава ову пољопривредну алатку. По својој семантики, држећи се оваквог објашњења, презиме у наслову врло је блиско немачкој императивној сложеници *Hassenpflug* („Мрзиплуг").

МУТИБАРА

Овакво презиме носио је 1837. године архимандрит манастира Гргетег у Срему; забележено 1851. године у Бегечу (Бачка). Нема паралела у Хрватској. Од глагола *мутити* и именице *бара.* Идентично са апелативом *мутибара* у значењу, *сплеткар, смутљивац.*

МУТИКАША

Најстарији пример оваквог надимка забележен је већ 1269. године у Задру; презиме у Суботици 1637. године; њиве у селу Повија у Пјешивцима; у Хрватској најбројније у околини Бенковца. Од глагола *мутити* и именице *каша.* Идентично је са апелативом *мутикаша* у значењу *сплеткар, интригант,* као и са фразеологизмом *замутити неком кашу.* Уп. апелатив *мутивук* у значењу *смутљивац* код Васојевића у Црној Гори.

МУЧИБАБА

Презиме евидентирано у Араду (румунски Банат) 1715. године; у селу Двору и Бињижеву код Сарајева; у Заглавку и код Гњилана у Србији; суват на Старој планини; поток у Губеревцу и извор и поток у Великом Крчмару у Лепеници (Србија); топоним код Гњилана у Србији. Од глагола *мучити* и именице *баба.* Као и у другим случајевима где се појављује овај апелатив, због његове полисемичности тешко је определити се за једно одређено значење. Легенда о топониму *Мучибаба* говори да су хајдуци мучили бабу која је Турцима преносила харач у клубетима вуне, али, као што се то много пута доказало, она представлю, скоро по правилу, непоуздан путоказ ка научној истини. У сваком случају не треба заборавити да *баба* представља синоним за *ђавола,* па онда није тешко схватити и објаснити бар антропоморфне примере. Упореди презиме *Мучибабић у* селу Дубљевићима (Херцеговина) са историјском потврдом из 1884. године; у Хрватској 1948. године само у Белом Манастиру и код Сплита, а као савремено презиме констатујемо га у Зрењанину. Занимљиво је значење речи *мучибабић,* коју налазимо у неиздатој збирци Речника САНУ: „Каже се за младића који има сексуалне односе са старијим женама које га за то награђују (Шабац)." Упореди и презиме *Мучибабинац* у селу Репушници и Штрпцима у Заглавку (Србија).

Н

НАБИКАЦА

Презиме забележено у Футогу (Бачка) 1725. године у облику *Nabikacza.* Од глагола *набити* и именице *каца.* Судећи по поменутом апелативу *набигузица,* као и речи сличне грађе *набикулен,* оба израза у пејоративном значењу (овај други - *паразит, мукташ),* сасвим је извесно да у овом случају глагол *набити* упућује на лошег, невештог качара.

НАШИГАЋИН

Презиме регистровано у селу Ђала (Банат) 1822. године. Од глагола *нашити* и именице *rahe.* Као и у другим примерима у којима се помињу гаће, и овде је наглашен моменат сиромаштва и лошег материјалног стања израженог преко „нашивених" гаћа.

НЕПЕРГАЋА

Забележено у Српском Арацу 1869. године. Од глагола не *прати* и именице *гаће.* Прозирна алузија на прљавог и запуштеног човека. Упореди презиме *Непергаћин,* које је 1720. године носио у Жабљу (Бачка) неки Стојан, члан Друге коњичке компаније, као и слични облик *Непергаћић* евидентиран у Бачкој 1756. године. У Пољицама код Сплита сачувана је народна шала са сличним мотивом, с том разликом што се уместо га/га помиње кошуља: „Приповидају да је ники влај из Доца доша о Петрову дне у дућан од робе у Сплиту и пита: Дај ми, рече трговцу, добре робе ка што сам лани о Божићу купија; била би кошуља још дурала, него уша белај у моју невисту, ИБ1ла је прат, сва се распала." (Шест месеци није била опрана.) Упореди назив брда *Сарине rahe* код Сарајева, иза кога такође стоји неки хумористички мотив.

НЕХАЈГРАД

Кула у Сењу у Далмацији за коју је везана легенда „да је у његове зидове узидан неки фратар, који је хтео да га преда турцима" (Магдић, 128). Мажураниħ овај објекат назива само *Нехај* - „каштео сењски". Од глагола *не хајати* у значегьу *не бринути се. не марити* и именице *град.* Уз овај назив Будмани додаје и прикладно објашњење: „Биће да управо значи мјесто (град, кулу) која не хаје, не мари за непријатеља, то јест, не боји га се" (Академијин Рјечник, VII, 847).

У нашем топонимијском систему има више облика који гласе *Нехај:* пуст град

у Паштровићима који је још 1818. године забележио Вук Караџић у свом Рјечнику; топоними код Сплита и код Валпова у Хрватској и микротопоним код Биограда на мору. Постојање топонима *Хај* код Котора унеколико замагљује Будманијево логично објашњење. Ако је, најме, *Нехај* вербално обележен као претња непријатељима Турцима, да ли се црногорско *Хај* може схватити као отворен град? Из овога питања произлази и друго: да ли је *Хај* антропоним у функцији топонима? Судећи по примерима из других словенских језика, у њиховим антропонимијама срећемо само облике са негативном честицом: *Nes/ш у* чешком, *Neichowsld* у пољском, *Неховски* у губарском и *Нехай у* руском језику. Наше презиме *Нехаишић,* забележено 1712. године у Сен-Миклошу (данас Румунији), указује на постојање личног имена **Нехајша* (уп. *Небојша, Стојша).* Међутим, до сада није примећен ниједан антропонимијски облик без негативне честице, те зато топоним *Хај* ипак не можемо сврстати у антропонимијску скупину, уколико он није створен једноставно аналошки према облику *Нехај.* Овај последней, заједно са обликом у наслову, у слободном преводу био би „Пркос-град".

О

ОДРИБОГ

„Надимак, свакако изворно поруга, пак презиме XIV века. Чуо сам у Истри говорити о ливару, каматњаку и одрибогу." Овај цитат Владимира Мажуранића довољно јасно квалификује горњи наслов.

Састоји се од глагола *одрати* и именице *бог*. Необично занимљив облик, који неоспорно припада митолошком слоју. Глаголски део нас доводи у недоумицу, јер указује на негативну конотацију божанства. Доста давно сличан проблем поставио је бугарски ономастичар Борис Симеонов, који је микротопониме типа Веди-бог, Видео-бог, Пеци-бог, Безбог и Вьрти-бог, предвиђајући да „тьхноти обяснение ще бъде беспорно предмет на бъдещи проучавания". У свом кратком чланку аутор врло концизно објашњава да Пеци-бог и Печи-бог симболички представљају Сунце. Међутим, наше *Одрибог* и бугарско *Вьртибог* излазе из овога концепта, јер се божанство приказује у негативној светлости. Можда се овде треба присетити „бога крвника" из наше народне поезије? Директну паралелу овом називу налазимо у патронимици Хрватске, где је 1948. године у околини Костајнице регистровано презиме *Одрибожић*.

π

ПАЛДЕДА

Приликом полиса становника Хрватске 1948. године овакно црезиме носила су само два грађанина Дубровника. Од глагола *палити* и именице *дедa.* Сви примери у том граду у вези са глаголом *палити* односе се на разне конкретно, па и апстрактне именице, али ово је једини случај у коме се помиње гентилни род. Ако се сложеница схвати дословно да је то неко ко „пали" свог деду, што би значило и да га *убија,* лишала *жипота,* онда није тешко доћи до идеје лапота, који. додуше. није забележен у овом крају, али се необично луго одржао у деловима Србије. Убијан.е стараца познато је и пан наше језичке територије. али очито је да нам оваква сложеница управо говори о томе. Уп. *Кољибаба,* као и презиме *Оцдкољић у* селу Брезови код Ивањице у Србији.

ПАЛИБРК

Савремено презиме у Београду, Лазаревцу, Новом Пазару, Рашкој и Ерчегама код Ивањице. Сложено од глагола *палити* и именице *брк.* Семантика би се могла везати за пушача са дугачким брковима. Упореди *Палибркић,* савремено презиме у Београду и *Палибркоаић* у селу Трбушница (Јадар), чији су носиоци пореклом из Старог Влаха.

ПАЛИГОРА

Презиме регистровано у Вршцу 1767. године. Састављено од глагола *палити* и именице гора. Будући да постоји апелатив *паликућа,* могло би се претпоставити да је постојао и облик *пялигоря.* Међутим, и овде, као и у многим нашим презименима и топонимима, констатујемо појаву народне етимологије. Овакав патроним носе искључиво породице цинцарског порекла. (Уп. презиме *Палигорић* у Смедеревској Паланци, Нишу. Крагујевиу, Београду, Софији и Букурешту.) Познато је да се Цинцари масовно досел>авају у Србију у XVIIT веку. У цинцарском (аромунском)језику постоји апелатив *palictir* у значењу *хрябар. одважан* (<грч. *Γίαλληχαρι),* па је овај облик, неразумљив у српској средний, преосмишљен у данашњи патроним *Палигора* и *Палигорић.*

ПАЛИКУЋА

Презиме забележено код которских ускока 168(>. године; у селу Печка (румунски Банат) 1720; у Карловцу (Хрватска) 1Х29; село код Лесковца са следећом легендом: „Неки Пеша Прчић се дигао на Турке. Сретну се у данаш]ьем селу Паликућа. Били су четири дана. Пашу ра-

збију. а село попале"; има их у селу Долац код Сарајева (пореклом из Требиња); породични надимак у Лесковцу (Србија); савремено презиме у Кусићу (Баиат), Сремској Митроиици и Чачку. Најстарији податак односи се на Петра *Паликућу* из Хрватске, са историјском потврдом из XVI века. У полису становника Хрватске 1948. године најбројније око Загреба. Од глагола *палити* и именице *кућа.* Идентично је са апелативом *паликућа* у значењу *злотвор, онај који пали туђе куће.* Уп. топоним *Паликуће* код Рашке, који аутор (П. Петровић) погрешно наводи из латинског *Paleo Čipa,* даље *Паликућин* код Вуковара у Хрватској. као и истоветно презиме у Мокрину (Баиат) 1792. године и савремено презиме у селу Преображена у Врањској Пчињи. Уп. македонско *Паликуковци* у Прилепу, као и презиме *Паликућињац* у Врањској Пчињи.

ПАРИВОДА

Забележено у Бечкереку (данас Зрењанин) 1773; Модошу 1780; Сенђурђу 1858. и Српском Светом Мартону 1893. године (сви у Банату). Од глагола *парити* и именице *вода.* Објашњење које је дато у Рјечнику .1АЗУ механичко је (,.онај који пари воду") и на семантичком плану потпуно ирелално, јер је непознат мотив, заправо шта је суштина у овој императивној сложеници. Најме, и глагол и именица су у раскораку, јер може се парити човек или друго живо биће, али не и вода чијим се загревагьем добија пара. Семантика нејасна. Упореди *Париводски* Илија, намесник манастира Раковца у Срему 1778. године, презиме *Париводин* у Модошу (Банат) 1740, *Париводић у* истом месту 1746. године, као и савремено презиме у Ковшъу (Бачка) и у Београду и надимак у Сенмартону у Румунији.

ПЕЦИГАЋА

Презиме забележено у селу Идвору у Банату. Од глагола *пећи* и имеиице *гаће.* Глагол у овој сложеници искл>учује ма какву реадију, а поготову гаЛе. Мора се претпоставити да је овде једноставно искоришћен модел са императивом *пеци* коме су као објекат прикл^учене *rahe.*

ПЕЦИКОЗА

Презиме забележено у Араду (Румунија) 1715; Будиму 1706: Вировитици 1771. године; у селу Влаховићи (Херцеговина) крајем XIX века; у Хрватској, околина Нопиграда; савремено презиме у Вишеграду. Постало од глагола *пси* и именице *коза.* На први поглед изгледа да је назив бесмислен, јер се у кулинарији пече не само коза већ се пеку и друге домаће на и дивље животигье, али недоумица престаје оног момента када се садржина овог облика повеже са народним веровањем о овој домаћој животињи. „Коза има нешто што немају друге животиње, а то су отрта колена на предњим ногама. И то има у народу своје тумачегье. У Босни и Херцеговини, најме, кажу да су се Христос и Свети Петар бежећи од Жудија сакрили под један грм. Ту се десила и некаква коза, па гдје he ти почети брстити већ на оном грму. Жудије опазе гдје се њиха грм ко да им је неко казао да су под н>им Исус и Свети Петар. Они се некако спасу. Али Свети Петар врло се био расрдио на козу, па угрије лопату и *зацрвиће* [подв. В. М.] козу на кољенима првијех ногу хотећи да је тиме казни." Не сматрам да је ово објашњење најприкладније, али етимологија ове сложенице није баш тако једноставна ако се узме у обзир чешки облик *Kozojedy,* јер вероватно и код Чеха, као и код нас, није познат никакав табу у вези са козјим месом, а у овој сложеници се управо то

наглашава. Упореди презимена *Пецикозина* у Футогу (Бачка) 1725, *Пецикозић у* истом месту 1728; у Хрватској распространено у околини Даља, Дарувара, Клокоча, Кутине и Вировитице; *Пецикозя* у околини Дарувара и Пакраца. *Пецикозић* у Осијеку.

ПИВОДА

У једном војничком списку из 1717. године из Арада (Банат) сазнајемо да „нам приходи Текелијин сип, те нам казива и отуда хрђаве новине: како се обркапитан Пивода навадио био на Каравлашку"; думенција (крманош) у Араду (Румунија) 1774. године. Састављено од глагола *пити* и именице поља. Према тачном запажању фрпнцуског лингвисте Албера Доза, истове гно франпуско презиме *(Во-Henu)* настало је као последица антифразе и управо означава *пијанца,* човека који радије пије вино или ма какво друго алкохолно пиће него воду. Слично мишљење изразио је и познати руски ономастичар О. Н. Трубачов у вези са руским презименом *Нодопъян.* Уп. немачко презиме *Trinkwasser,* као и енглеско *Drinkwater.*

ПЛЕТИКАПА

Презиме у околини Пакраца. Дарувара, Јастребарског, Валпова и Осијека у Хрватској 1948. године. Од глагола *плести* и именице *капа.* Необично презиме, јер, по свој прилици, не представља подруг.ъиви облик. Реч *капа* има много значења, а значајна је у нашој богатој етнолошкој литератури, али зашто је она овде повезана са глаголом *плести,* јер су се оне и кројиле и плеле - заиста није јасно. Решење се мора потражити преко неког симбола везаног за ову реч. Упореди презиме *Плетикапић у* Илоку (Срем) 1736, у селу Коштуница (Таково) 1856. и 1948. године код Белишћа, Осијека, Славонског Брода и у Загребу.

ПОПАРКЕСИН

Породични надимак у селу Долову (Банат). Од глагола *попярити* и именице *кеса.* Мотив овога надимка крије се вероватно у новчаном банкротству или финансијским тешкоћама неког од предака овог Доловчанина.

ПРДШЕЦ

Презиме забележено у селу Башаиду (Банат) 1828. године. Од глагола *прдети* и именице *зец.* Апелатив *зец* обично представлю страшљивог човека, али први део сложенице јасно упућује на неку заборављену анегдоту, сличну ловачкој доскочици да се зец може лако убити ако му се претходно осоли реп. Уп. басму из Штубика код Неготина: „Трчи миш низ полицу /вуче тикву за гузицу/ прде миш - пуче тиква..."

ПРДИКУЧКА

Надимак забележен у Араду (румунски Банат) 1715. године *(Perdikttcska').* Састављено од глагола *прдети* и именице *кучка.* Реч *кучка у* нашем језику има углавном пејоративно значење, коме је, у овом случају, придодат још и глагол *прдети,* па се на основу тога може претпоставити да је овде у питагьу нека заборављена згода или шаљива причина.

ПРЕТРЖЛАХ

Презиме у Војводини регистровано приликом пописа 1981. године. Од глагола *претргнути* и етника *Влах.* Будући да за Влахе (нарочито у Хрватској) има много сачуваних смешних анегдота, и овај облик припала овој великој скупини.

ПРОСИВАЛОВ

Презиме забележено у Бачкој Паланци 1720. године. Сложено од глагола *просити* и именице *валов.* Пошто се валов употреблена само за стоку, вероватно је да се ова ругалица односи на неку рогату животињу.

ПУШГАЋА

Презиме забележено у Бјелајском пољу у Босни; у селу Тук-Џевару, Белој Бари и Дринићу; у Унцу (Босна); у Видовом Селу и Штављанима. у овим последним селима сачувано је предање да су „прозвани по некоме што је носио ниско rahe, па су му пузиле по земљи". Од глагола *пузити* и именице *rahe.* Уз цитирану легенду постоји реална могућност да је назив у директној вези са шаљивом •причиной у којој сељаци не знају да обуку гаће, већ скачу у њих са тавана; упореди топоним *Гаћелези* у Далмацији.

ПУШКОМ

Презиме у Араду (румунски Банат) 1715. године. Од глагола *пузити* и именице *коза.* Семантика нејасна.

ПУШКУЋА

Презиме забележено приликом полиса становништва Војводине 1981. године. Од глагола *пузити* и именице *кућа.* Мотив је у вези са зетовима („принузима") који улазе у тастову кућу; за њих се у народу каже и да су се „призетили". Презимена *Пузић. Пузиновић* и ел. могу се једино објаснити на овај начин. Уп. необично духовит надимак *Дошопиц* у селу Раштевићу код Бенковца који садржи исту идеју.

ПУРИВАТРА

Презиме регистровано у Добоју (Босна) 1980. године. Маретић с правом мисли да је ово презиме погрешно уписано и да треба да гласи *Пириватрић.*

ПУРИГРА

..Прдачина", како се то у Сенмартону, српском насељу у Румуиији, обично каже за нашу устал>ену реч *надимак.* Овај сложени облик састоји се од глагола *пурити* и именице *грах.* Као и у многим случајевима, и овде се глагол не слаже са објектом, јер *пурити* значи *упола пећи на жару* (Московљевић) и *испећи нарочито кукуруз у клипу и комаде хлеба* (Бакотић). Уверен сам да је у овој сложеници акценат на речи *грах* (пасуљ), који упућује на многе семантичке аспекте, али су скоро сви везани за нетто просто, свакодневно. Глаголски део пак говори о бесмисленој радњи, не узимајући у обзир кулинарски моменат да се такозвани „пасуљ-пребранац" ипак прво *кува,* а после тога *пржи* у рерни. Упореди варијанту овог облика *Пуриграшки* у Сенмартону.

ПУШИБРК

Презиме забележено у Футогу (Бачка) 1756, Сомбору 1743, у селу Баранди (Банат). Од глагола *пушити* и именице *брк.* Настало асоцијацијом на страсног пушача. Упореди презиме *Пушибрковић* у Мартоношу (Бачка) 1720, Сомбору исте године, као и *Пушибрков у* Сомбору 1717. године.

РАСПИКУЋА

Презиме забележено у Чуругу 1784. и у Локу 1788. године (оба у Бачкој).

Идентично са апелативом *распикућа у* значењу *расипник*.

РУБИПОГАЧА

Регистровано у повељи цара Душана као име човека (XIV век) **из** села Јагнедице код Врањ>а у Србији. Од глагола *рубити* (сећи) и именице *погача.* У овој реченици постоји једна нелогичност која можда упућује на пејоративни призвук. Погача се у народу никада *не сече,* већ се *ломи*.

С

СМИЧИКЛАС

Презиме забележено у селу Сопоте код Јастребарског 1551. године; приликом полиса становништва Хрватске 194cS. године највише у том месту. Од глагола *смицати* и именице *клас.* Ако *клас* заменимо именицом *пшеница,* која у језику има увек позитивну симболику, онда би ова сложеница указивала на жетеоце. или можда на неки пејоратив.

СОЛИВОДИК

Презиме забележено у множинском облику *Соливодици у* селу Срешак (Пољаница, Србија). Од глагола *солити* и именице *вода.* За разлику од облика *Ладисолић,* који недвосмислено упућује на анегдоту, али непотврђену у нашој шаљивој књижевности, пример у наслову има директну паралелу у једном мотиву забележеном у Шумадијској Колубари. Ево тог цитата: „Малоцрљенчани су веома наивни и прости. За један старији досељени род с Косова казује се у подсмеху, да су заједили воду на Пештану, па су је *посолили* [подв. В. М.) и 'сркали као рибљу чорбу'." (П. Петровић). Ситуација је, дакле, у овом надимку јасна: комични ефекат нараста до хиперболичности, јер припадници ове задруге из Малих Црљенаца преграђују читаву реку и соле је да би на тај начин дошли до рибље чорбе. Сасвим друкчије се може објаснити пољски облик *Sotipiwo* регистрован 14S7. године, јер се пиво у неким деловима Русије и Пољске стварно соли. Међутим, лични надимак *Sarapa* (рум. *sara apa - соли воду)* по мотиву је идентичан с нашим примером, што показује да је овакав шаљиви мотив постојао и код Влаха сточара.

СОЧИБАБИЋ

Властелинско презиме у Дубровнику потврђено 1250. године. Од глагола *сочити у* значењу *проналазиги коме жену* и именице *баба.* Облик је прозирно хумористички, јер на шаљив начин упућује на удају не девојке, већ бабе. Тридесет и две године касније овај облик записан је као *Sucibaba.* Уп. код Вука: „За невољу бабу воде, кад ђевојке не находе."

СОЧИВ АРИЋ

Презиме забележено у сремском селу Нерадину 1702. године. Семантика нејасна. Можда је овај облик постао хаплологијом од *СочивоварићЧ*

СТРАЖИВУК

Савремено презиме у Батајници крај Београда у Срему. Сложено вероватно од глагола *(и)стряжити* и именице *вук*. Као и све сложенице у вези са вуком, и ова је профилактичког порекла.

СТРЕЛИМУХА

Презиме регистровано у попису Војводине 1981. године. Од глагола *стрељати* и именице *мухя*. Шаљив мотив који наглашава немогућу радњу: да се стрелом или каквим другим оружјем погоди мушиа. Уп. сличај књижевни мотив у Пушкиновој приповеци „Выстрел".

СУЧКОНАЦ

Презиме забележено 1764. године у Ковину (Банат). Сложено од глагола *сукати* и именице *конац*. Постанак оваквог надимка треба везати за кројачко или неко друго занимање које употребљава иглу.

ТРАЖИВУК

Презиме које је најбројније заступљено у селу Кистању код Книна у Лици. Од глагола *тражити* и именице *вук.* Профилактичка сложеница као и сне остале у вези са вуком.

ТРЧИКОБИЛА

Због устанка Пере Сегединца 1735. године побегао је извесни Михал *Трчикобила (Tercikobila)* из Ердеља у банатско село Батању. Исте године записан је у ћириличкој графији као *Трча Кобилић,* што показује да тадашњи писар није разумео овакву императивну сложеницу. Од глагола *трчати* и именице *кобила.* Нејасна је именица *кобила,* али се ипак разазмаје да је назив настао према брзини протагонисте овог надимка.

ТРЧИЛАЖА

Презиме забележено у Сомбору 1752. године. Од глагола *трчати* и именице *лажа.* Идентично са апелативом *трчилажа* у значењу она/ *који преноси лажи.*

ТУЦИБАБА

Презиме регистровано у списковима становништва Баната у Ходошу 1750. године. Од глагола *тући* и именице *баба.* За историјску дијалектологију овај је пример занимљив зато што се императив исказује са *туци,* уместо дијалекатског *тучи* - што може да има врло занимљиве последние у односу на историју банатских говора. Као и другим примерима, тешко је одредити тачно на шта се односи именица *баба,* али, следећи народне умотворине, она је у многим случајевима иредстављала синоним за ђавола, па стога није тешко објаснити овакву композицију.

Ћ У Ф Х

ЋУЛИБРК

Најстарији податак о овом презимену налазимо 1643. године у Хрватској; 1948. године највише у околини Новске, Нашица, Славонске Пожеге, Војнића и Слуња; савремено презиме у селу Зечево (Буковица). Сложено од глагола *ћулити* и именице *брк*. У нашим речнипима уз глагол *ћулити* налазимо само именицу *уши,* али се из овога примера види да то важи и за бркове. Надимак истиче накострешене бркове. У нашем ономастичком систему налазимо и патроним *Чулибрк,* који се може објаснити наслањањем на надимак *Чуљко.*

УБИПАРИП

Савремено презиме у Сремској Митровици, Јајцу и Зеници. Састављено од глагола *убити* и именице *парип.* Свакако је везано за неку ишчезлу (можда и шаљиву) причицу, јер се коњи углавном убијају само у боју. Упореди презиме *Убипариповић* у селу Бријешће код Сарајева, чији су носиоци пореклом из Крајине. Уп. козачке надимке *Убийконь* и *Убийконенко* из XVII века, а као даљњу паралелу - романски надимак *Scanacani* („убипас") у Сплиту (XI век).

ФРЧИБРАДА

Презиме забележено у Бачу (Бачка) 1697. године. Од глагола *фрчати* (фркати) који је у нашим речницима потврђен у значењу *увијати, завијати* и именице *брада.* Нормална метафора за коврцасту браду. Уп. облик *Фрчибрадић* у Бачу 1725. године.

ХУЛИБРК

У време владе кнеза Милоша многе породице су из „Цесарије", или преко н>е, насељавале Србију. Једна таква, врло бројна породица, у којој је био и један свештеник, носила је презиме *Хулибрк.* У административном акту није, нажалост, наведен и податак одакле је ова скупина људи прешла гранични пункт код Шапца 1836. године, већ се само наводи да су из „Цесарије". Од глагола *хулити* у значењу *кудити, пређати* и именице *брк.* Асоцијаиионн мотив у овом облику је прилично нејасан и замагљен. Ако и апелатив *брк* схватимо као замену за човека у смислу начела pars pro toto, онда би то могла бити особа чији су бркови на неки начин изазвали гнев суседа. Објашњење је заиста натегнуто, али у овом моменту не налазим неки друкчији приступ семантици овог необичног облика.

Ц Ч Ш

ЦЕПИДЛАКА

Презиме евидентирано у Дубровнику 1281. године: *Горњс и Доње Цспидлаке*. засеоци код Дарувара у Хрватској (Д. Кашић их назива *Цјепидлаке)*. Идентично са апелативом *цепидлака* у значењу *човек који се хвата за сваку ситницу, закерало* и у директној је вези са фразеологизмом „цепати длаку на четверо".

ЧЕПИКУЋА

Презиме евидентирано у Дубровнику 1281. године. Сложено од глагола *чепити* у значењу *газити* и именице *кућа.* Постало асоцијацијом на човека који се немарно и неодговорно односи према својој кући. Упореди топоним *Чепикуће* у Далмацији са историјском потврдом из XIV века. Уп. ипак и васојевићки глагол *зачепит* у значењу *тражити, молити.*

ЧЕШИБАБА

Презиме у селу Гокчаници (Подибар). чији су преци пореклом „из Рогозне", и у селу Осаоници (сада Трстеник) од 1809. године. Од глагола *чешати* и именице *баба.* Глагол *чешати* овде би се могао схватити у значењу *ударити, пући* (пејоративно) у духу пиротске изреке: „Чешају га с мотку ко говедо." У том случају *Чешибаба* би била исто што и *Туцибаба.*

ЧЕШИГУ*

Презиме забележено 1281. године уКотору и 1285. у Дубровнику. Од глагола *чешати* и именице *гуз.* Апелатив није сачуван, али је јасно да се приликом стварања оваквог надимка мислило на неозбиљног и неодговорног човека.

ЧУЛИБРК

Презиме најрасгтрострањеније у околини Вировитице, Белог Манастира и у -Загребу. В. *Ћулибрк.*

ШИШАБРКИН

Породични надимак у селу Белици (Шумадија). Иста породица носи и синкопирани надимак *Шабркин* (уп. Плаштукин од Плашиштука).

Сложен од глагола *шишати* и именице *брк.* Мотив настанка овог надимка је тешко открити, јер има много могућности за објашњење, па се зато, рецимо, може и претпоставити да је неки предак породице Милојковић, због изгубљене опкладе, ошишао себи један брк. Будући да су бркови у то време представљали оличење мушкости, овакав догађај је био довољан разлог за настанак оваквог породичног надимка.

ШТЕТИБРАДИЋ

Стари род у селу Златици у Кучима (Црна Гора). Од глагола штетити и именице брада. Настало вероватно као асоцијација на неки догађај у вези са оштећеном, можда делимично исеченом брадом.